W. Fred. Dickes.

75 Loughborough Park.

de Picturâ p 591.

66
435

8/6

APOPHTHEGMATA EX PROBATIS GRÆCÆ LATINÆQVE LINGVÆ SCRIPTORIBVS

À CONRADO LYCOSTHENE collecta, & per locos communes, iuxta Alphabeti seriem, digesta.

*Postremâ hac editione diligenter recognita, plurimisque Centurijs, quæ hisce notis *. †. designatæ sunt, locupletata.*

Accesserunt Parabolæ siue similitudines, ab ERASMO ex Plutarcho & aliis olim excerptæ, deinde per LYCOSTHENEM dispositæ, ac nunc primùm aliquot centuriis auctiores editæ.

Excudebat Iacobus Stœr.

M. DCIX.

TYPOGRAPHVS CANDIDO LECTORI SALVTEM.

QVID noua hac nostra apophthegmatum, à Conrado Lycosthene, viro de literis & literatis optimè merito, olim per locos ordine alphabeti digestorum, editione fit præstitum, paucis indicare necessarium duximus.

Primùm, quàm diligenter fieri potuit errata quæ in prioribus editionibus, præcipuè verò ab ipsius Lycosthenis obitu (sæpius enim iteratæ sunt) irrepserant, sunt emendata: etsi non diffitemur quædam inter excudendum nobis excidisse, quę pro tua æquitate & industria condonabis ac facilè corriges.

Apophthegmata frequentiùs posita, vt superflua, abstulimus: extra suos locos posita ad classes conuenientes reduximus: quæ apophthegmatum nomine, aut lectione indigna erãt, aut obscœna, & ethnicam impietatem vel spurcitiem nimium redolentia deleuimus: vt operis titulo materia responderet vndique, nec quicquam occurreret quo pudici oculi vel purgatæ aures offenderentur.

Deinde titulos seu locos quosdam omissos restituimus, & multis apophthegmatum (hisce notis *.✝. designatorum) cẽturiis nostram editionem ornauimus.

Postremò, sacra quædam (sed raró) scitè dicta profanis adiunximus, vt veræ pietatis aliqua recordatione inter legendum affectus, ab Ethnicorum schola, equidem erudita, ad sinceram illam & cœlestem in sacro Dei verbo apertam, velut manu duceceris.

Porrò in hoc opere promouendo perficiendóque suam nobis operam commodauit amicus quidam noster Anonymus, bonarum literarum amans, & èruditorum omnium discipulus: qui iampridem apophthegmatum sacrorum vberrimum thesaurum tibi colligit, quem (Deo annuente) breui in lucem emittet. His Lycosthenicis interea vtere fruere, faue nobis, & vale. Ex typographeia nostra, VIII. Idus Augusti, anno Redemptionis nostræ M. DC. IX.

DE APOPHTHEGMATVM SIVE SENTENTIARVM, NEC non etiam Similitudinum ſelectiſſimarum, vtilitate atque vſu.

OPTIMO cuique, & humaniorum Studiorum ac ciuilis conuerſationis ſtudioſo homini, quàm maximè neceſſarios eſſe locos hoſce communes apophthegmatum ſiue ſententiarum, ac etiam ſimilitudinum ex optimis vtriuſque linguæ ſcriptoribus ſelectarum, hinc facilè conſtare poteſt, quod qui in munere ſeu publico & ciuili, ſeu priuato & domeſtico verſantur, ſi appoſitè & cũ gratia quadã loqui verſatiq. ceſſent, vita hominũ nõ vita, ſed ſermus & cæcus quidam cœtus videri poſſit. Philoſophis igitur, oratoribus, Imperatoribus, regibus, principibus, ducibus, atq; priuatiũ omnibus hominibus ad cõmunia obeũda huius vitæ munera, ſtudiáq; exornanda, ſuppellex hîc offertur locupletiſſima, non ſolùm ad benè dicendũ, ſed etiam quod lõgè præſtantius eſt, ad benè agendũ: vtriuſque enim hinc exempla peti poſſunt illuſtria eorum, qui inter homines eruditionis & ſapientiæ laudes excelluerunt. Priuatorum enim hominum vnumquemque primùm admonet Socrates, vt virtutis deſiderio non minus quàm patriæ ſemper teneatur: propterea etiam abſtinentiſſimam vitam agat, & voluptates omnes veluti Sirenes, fugiat. Beatus, inquit Bias, eſt, nõ qui diues eſt & cõcupitis potitur, ſed qui nihil concupiſcit. Hoc autem priuatum quemque decere, atque etiam duces maximos, facilè conſtat ex admonitione Ariſtidis ad Themiſtoclem: nam cùm Themiſtocles ſummam boni ducis laudem definiret, ſcire ac præſcire hoſtium conſilia: Et iſtud, inquit, ô Themiſtocles, faciendum eſt, ſed imprimis oportet habere manus continentes: hæc enim egregij ducis præcipua laus eſt, vt videlicet etiam & ipſe nihil concupiſcat, præcipuéque manibus linguáq; & ventri temperet, atq; pudendis. Ad Imperatores verò etiam extat admonitio Democriti: nam, inquit, imperator inuictus & fortis eſt, non hoſtium, ſed voluptatum victor. Ad priuatũ verò ſpectare poteſt admonitio Epicuri, quæ docet hac arte diteſcere quoſq; facilè, non ſi præſentibus alia adiecerint, ſed ſi vſum atque neceſſitatem præuiſam ſibi circuncidęrint. Hæc perpauca admonitionis ex-

empla

empla hîc proposita volui, vt quanta sit operis vtilitas magis innotescat. In quo nō solum principibus & cuique priuatorū exhibet admonitiones accommodatissimas, sed & actionum regulas constituit in omnibus, & dum sani sumus, & dum ægrotamus, siue etiam cum amicis, siue cum hostibus agimus, vel seriò vel iocosè. Præterea sui officij sæpius admonet iudices, milites, monarchas, nobiles, & priuatos quosq; torpētes excitat, lāguentes fouet, tristes solatur, imperitos rerū arguit, scelus castigat, eruditos miris modis afficit, adolescentes docet, adultos à prauis affectibus dehortatur, viros confirmat, senes fulcit, & ad supremā illā metā festinantes gratis acclamationib^9 impellit. Pseudochristianis autē Ethnicorum tot sapienter dicta & gesta ruborem incutiunt, impios & iniustos homines ad cæleste & tremēdum illud tribunal vel inuitos pertrahunt, de tot blasphemiis, obscœnis, nefandis dictis & factis rationem reddituros. Studiosis bonarum literarum, seu declamationibus, seu mutuis colloquiis, seu epistolarum ad familiares scriptione ingenia sua velint (vt decet) exercere, materiam suppeditat, qua instructiùs ornatè & copiosè differere queāt. At hic meminerint velim, apophthegmata, vt & prouerbia & similitudines esse instar salis & condimentorum, quorum vsus non ita frequens, sed aptus esse debeat. Qua in re prudentia & exercitatione, temporis filia, opus est. Porrò, ad apophthegmatu definitionem accedendum est. Suntque apophthegmata cum adagiis ipsis comparāda: quòd apophthegmata cum adagiis non parum conueniant, immò affinitatē maximam inter se habeant. Nam cum sit adagium, teste Varrone, quasi circumagium & celebre dictum, per ora hominum obambulans, & scita quapiam nouitate insigne, vt inquit Erasmus: nulli dubium est quòd & apophthegma, sit celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne: quamuis non sit vulgò iactatum, nec passim per ora hominum obambulet, vt adagium. Equidem optimè consultum esset hominum vitæ, si magis essent trita celebria dicta: nam bene & sapienter dicendo, tandem homines bene agerent & sapientiores essent. Ad rē autem redeuntes, inter alia quæ adagiis confinia ponuntur, etiam Erasmo teste sunt apophthegmata, quæ nec alio modo differunt ab adagijs quàm sententia. Inter sententiam autem & adagium siue prouerbium, quod Græcè paræmia dicitur, hoc est discriminis, quòd vtrunque cum altero coniungi potest, & vtrunque rursus ab altero seiungi, non aliter quàm album ab homine. Et veluti non omne album est homo, nec etiam homo est omne quod album est: tamen nihil vetat id album esse, quod homo est: ita etiam non rarò fit, vt sententia paræmiam siue prouerbium complectatur. Non omne tamen quod paræmia est, idem est & sententia, nec econtra. Exempli gratia, sententia est hæc non adagium, nec prouerbium, Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit. Prouerbium verò est hoc,

nō tamē ſentētia, Ego in portu nauigo. *Sentētia verò ſimul & prouerbiū eſt hoc,* Ne puero gladiū. *ſimiliter etiā aliqua ſunt apophthegmata, quæ ſimul etiam ſunt prouerbia & apophthegmata, vt eſt reſponſū Simonidis ad quendam in conuiuio tacentem* nam *inquit,* ſiquidem ſtultus es, ſapientem rem facis: ſi verò ſapiens, ſtultā. *Apophthegma verò eſt, non autem prouerbium, ſi dicas,* oportet Cæſaris vxorem, non ſolùm crimine, verumetiam criminis ſuſpicione vacare. *Quoniam igitur quædam ſunt ex adagijs, ex quibus confici poſſunt apophthegmata, quæ tranſire poſſunt in adagia, non inutile eſt horum inter ſe affinitatem demonſtraſſe: nam hinc conſtat apophthegmata ad omnia ea vtilia ferè eſſe, ad quæ ſunt & adagia: & vbi aliquid inter huiuſmodi apophthegmata deſideratur, id poſſe ab adagijs facilè mutuari. pro apophthegmate enim ex adagijs vſurpari poteſt, ſi quis reſpondeat, iniuſta petenti, ſe vſque ad aras eſſe amicum. Et ſic etiam multa hac ratione formari poſſunt, & paſſim ex omnibus adagijs poſſunt apophthegmata commodè formari: vbi breuitas ſimul adſit, & ſententia, & quod ſcitè dici poſſit: nam ſcitum appellamus quod antiquitate pariter & eruditione commendatur. Nunc videamus quid ſit apophthegmatum proprium, & vnde id eis contingat. Ipſius enim tradita definitione & ſimilitudine atque differentia ab adagiis ſi quid proprium eſt apophthegmatis in memoria rurſus reuocabimus, & facilè etiam inde apparebit quo pacto & ad quod vtilis ſit apophthegmatum cognitio. Apophthegmatis proprium eſt quod eſt ſententiæ proprium, hoc eſt, vt eruditione & antiquitate commēdetur, ſitque ſcita quapiam nouitate inſigne & celebratum, quod etiam maximè adagio conuenit, immo ex hoc fit vt ad quæcunque vtilia ſint prouerbia, ad eadem conferant & apophthegmata. Conducit igitur apophthegmatū cognitio cùm ad alia permulta, tum potiſſimum ad philoſophiam, ad perſuadendum, ad decus, & ad gratiam orationis, atque etiam ad intelligendos optimos quoſque autores. Et primùm quidem conducit ad philoſophiæ ſcientiam comparandam: quoniam ſcitè dictis quicquid eſt philoſophiæ ſcientiáque, & ſapientiæ in homine facilè comprehenditur. Non ſegniter ergo nec oſcitanter, ſed preſſius & penitius inſpicienda erunt & relegenda hæc apophthegmata: ſubſunt enim in hiſce ſcitè dictis, & ſententijs veluti quidam igniculi ingentis ſapientiæ, ſuntque huiuſmodi apophthegmata ſimillima ſacrorum myſteriis, in quibus maxima quæpiam res ac diuina minutulis & in ſpeciem penè ridiculis ceremoniis ſignificari ſolent. his enim breuibus dictis per inuolucrum quoddam eadem innuuntur, quæ philoſophiæ principes tot voluminibus tradiderunt, immo tantum honoris habitū eſt eis olim, vt nō ab homine profecta, ſed cælitus delapſa viderentur. nam è cælo, inquit Iuuenalis, deſcendit γνῶθι σεαυτόν, id eſt*

noſce

nosce teipsum: & perinde etiam pro foribus templorum, veluti digna dijs, inscribebantur, passimque columnis & marmoribus insculpta visebā tur tanquam immortali digna memoria. sed hoc adhuc lōgè magis manifestum est si quis memoria repetat Socraticum illud, quod in apologia Socratis responsum habetur, vbi pluribus rationibus Socrates docet docet, magis obediendū esse Deo quàm hominibus. Hoc enim dogmate nullum vnquam proditum est à philosophis vel ad rectè instituendam vitā salubrius vel Christianæ religioni nostræ vicinius: & nihilominus rem tantam breue hoc apophthegma paucis complectitur. Felicitatis enim humanæ summa eò comprehensa est. immo hoc si mortalibus persuaderi queat, illicò facessent è medio bellū, inuidia, fraus atq; vniuersū malorū agmen. Ex hoc igitur vno solo apophthegmate satis patet quantum philosophia breuis sententia nobis aperiat. Sed videamus quo pacto etiam ad persuadendum apophthegmata conducant. vnica autem hac ratione, vt cæteras breuitati consulens omittam, hoc facilè cōstat, quòd apophthegmata siue sententiæ, quæ vulgo receptæ sunt, hoc ipso quod incertum authorem habent, velut omnium fiunt, & vim maximam ad persuadendū habent. neque enim durassent hæc in æternum, inquit Fabius, nisi vera omnibus viderentur. Ad intelligendos autem optimos quosque autores etiam conducere, & possimum etiam ad intelligentiam eorum quæ dicuntur colloquēdo, hinc facilè constat, quòd mutilatim hæc quandoq; efferuntur. vt cùm dicimus, Principiis obsta. *Cæterùm non est quòd hac de re pluribus agamus. Vtilitas enim in promptu legenti erit, & potissimum si legantur vt mores instituantur, & sermones emendentur. nam si corrumpunt bonos mores colloquia praua, facilè instaurabuntur optimi ex dictis & sententijs Sapientum.*

THOMAS NAOGEORGVS LECTORIBVS.

Dicta olim veterum mixtim collegit ERASMVS,
  Vnde ingens studiis prodiit vtilitas.
Olim ea CONRADVS nidis communibus aptè
  Disposuit, curis auxit & illa suis.
Vnde lucrum maius facies studiosa iuuentus,
  Quòd certo inuenies cōdita quæque loco.
Scilicet vt prodest aptè digesta supellex,
  Quum citius quicquid flagitat vsus adest:
Sic habet in studiis, quum facta argutáque dicta
  In classes retinens quæque redacta suas.
Ergo, LYCOSTHENI dignas persoluito grates,
  Cuius ita assidua ritè iuuaris ope,

CATALOGVS AVTORVM, EX QVORVM LVCVBRATIONIBVS Apophthegmata à Conrado Lycosthene deprompta sunt.

GRÆCI.

[illegible]
[illegible] sophista.
Antonius monachus.
Appianus Alexandrinus.
Ariston
Aristonymus.
Aristoteles.
Arrianus Nicome.
Athenæus.
D. Basilius.
Callistratus. Cedrenus.
Clemens Alexandrinus.
Demosthenes.
Diodorus Siculus.
Diogenes Babylonius.
Diogenes Laertius.
Diogenianus.
Dion Cassius.
Dion Nicæus.
Dion Prusæus.
Dionysius Halicarn.
S. Ephræm Syrus.
Epictetus. Epiphanius.
Euagrius.
Eusebius.
Flauius Iosephus.
Gr. Nazianzenus.
Herodianus.
Herodotus.
Isocrates.
Lucianus Samosatensis.
Maximus monachus.
Maximus Tyrius.
Nicephorus Callistus.
Nicephorus Gregoras.
Nicetas Acominates.
Phauorinus.
Philo Iudæus.
Philostratus. Plato.
Plutarch. Chæroneus.
Polybius. Polyænus.
Procopius.
Socrates Constantinop.
Sozomenus. Strobæus.
Suidas. Theodoretus.
Thucydides.
Xenophon Athenien.
Xiphilinus abbreuiator Dionis Nicæi.
Zezes de Varia historia.
Zonaras.

LATINI.

Ælius Lampridius.
Ælius Spartianus.
Æmilius Probus.
D. Ambrosius.
Ammianus Marcellinus.
Antonius Florent.
Apuleius.
D. Augustinus.
Aulus Gellius.
Aurelianus.
Aurelius victor. Cæsar.
Cicero. Columella.
Corn. Celsus.
Curtius. Eutropius.
Fabius Quintilianus.
Flauius Vopiscus.
Florus. Frontinus.
Gellius.
D. Hieronymus.
Iulius Capitolinus.

Iusti-

RECENTIORES.

FINIS.

CAPITVM SIVE LOCORVM
COMMVNIVM INDEX.

Casti-

Pauper-

APOPH.

APOPHTHEGMATVM LOCI COMMVNES.

CONRADO LYCOSTHENE COLLECTORE.

De Abstinentia.

SOCRATES.

EVM qui virtutem, tanquam patriam, intueri desiderabat, admonebat, vt abstinentissimam vitam agẽs, voluptates omnes, velu Sirenes, fugeret. Stob. serm. 15.

Idem.

* Quosdam hospites suos quum sua tenui cœna excepisset, cuidam querenti, respōdit: Si boni sunt, æqua animo ferent: si mali, non est curandum. Laertius.

Idem.

† Suadere solitus erat illos cibos potúsve vitandos, qui vltra sitim famémque vitandam producunt appetentiam. Xen. Macrob. Saturnal. lib. 7. cap. 4.

Idem.

† Aiebat cæteros homines viuere, vt ederent: se verò edere vt viueret. Laert. lib. 2.

Idem.

† Dicebat eum qui suauissimè comederet, minime obsonio indigere: & qui cũ voluptate biberet, eum quod præsens nō sit poculum, nec quærere, nec optare: eúmque maximè Diis propinquum, qui minimis egebat. Ibi.

Plato.

* Extat præclara epistola Platonis ad Dionis propinquos, in qua scriptũ est, his ferè verbis: Nullo modo placuit bis in die saturum fieri. Cic. lib. vlt. Tusc. quæst.

Bias Prieneus.

Beatum quidem eum esse dicebat, qui & diues esset, & cupitis potiretur: at eum qui nihil concupisceret, longè beatiorem fore. Maximus ser. 5. de Castitate.

Aristides.

Quũ Græcis tributa indixisset, tanto pauperior rediit, quantum absumpserat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis solēt alij messem opimam metere. Eo magis ille caui,

ne quid suspicionis eiusmodi conflaret sibi, proinde suis impendiis rem gessit. Plutar. in Graec. apoph.

Idem.

Quũ Themistocles irrisisset Aristidis consilium, hoc agentis, vt census esset in tuto, dicens eam laudem non esse viri, sed scrinij tutò seruantis aurum; deinde summam boni ducis laudem definiret, scire ac praescire hostium consilia: Et istuc, inquit, ô Themistocles faciendum est: sed in primis oportet habere manus abstinẽtes, atque haec egregij ducis praecipua laus est. Hoc sermone notauit Themistocles rapacitatem, & ostendit, à publico bono abstinendum esse omnibus. Plut. in vita Aristidis.

Anacharsis.

Huius statuis atque imaginibus inscribebatur, γλώσσης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν, id est, linguae, ventri, pudendis temperandum. Quòd maximorum malorum causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laert. lib. 1. cap. 9.

Zeno Citiensis.

Ne per morbum quidẽ cibo magis delitioso fruendum opinatus est. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quàm Manem seruulum, si aegrotaret, curari se iussit. Nimirum volebat, non se mollius tractandum quàm aegrum aliquem seruum. Si enim absque preciosis alimentis recuperare sanitatem serui possunt, quid idem nobis futurum prohiberet? sanè indignum est, virum bonum vllo se seruo molliorem praestare. Musonius, in lib. de Alimentis.

Aristippus.

* Moderatur voluptati, non qui penitus abstinet, sed qui hoc modo vtitur, vt non abripiatur cum ipsa, vt naui & equo imperat haud qui non vtitur, sed qui, quò libuerit ducit. Stobaeus.

Democritus.

Dicere solebat: Fortis est, non tantùm hostium, sed & voluptatum victor, Stobaeus ser. 7.

Idem.

Quemadmodum vnctio non quae suauis est, aut lõga, bona est, sed quae sanat: sic cibus, non qui suauis, aut multus bonus est, sed qui valetudinem tuetur. Max. monach. ser. 27.

Idem.

In capiendo cibo omnis celeritas absit: hoc enim caninum est, bestijámque magis quàm hominem decet. Max. ser. 27.

Epictetus.

* Solitus est dicere, duo esse vitia omnium teterrima ac grauissima, intolerantiam & incontinentiam, cum aut iniurias, quae sunt ferendae, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibúsque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, si quis haec duo verba cordi habeat, eáque sibi imperando atque obseruando curet, is erit pleraque impeccabilis, vitámque viuet tranquillissimam. Verba duo haec dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, id est, Sustine & abstine. A. Gellius lib. 17 cap 19.

Epicurus.

Interrogatus, qua quis arte ditesceret: Non si praesentibus adiecerit, respondit, sed vsum ac necessitatem sibi persuasam circunciderit. Stobęus serm. 17. Non augendae sunt opes, sed minuendae cupiditates.

Idem.

† Cui pauca non sufficiunt, ei nihil satis esse dicebat: séque cum Ioue etiã paratum esse de felicitate certare, si aquam haberet & offam. Stob. ser. 12.

Demosthenes.

Dicebat, hoc esse perpetuum sapientis institutum, vt rationem cupiditatum dominum constituat. Stob. serm. 17.

Cyrus Persarum rex.

Hi qui repentinis abstinent voluptatibus, non id agunt, vt laetentur nunquam, sed vt per hanc incontinentiam multo maiore in posterum

tem-

tempus lætitia afficiantur. Brusonius lib.1.cap.9.ex Xenophonte.

Darius.

* Fugatus ab Alexandro, cùm aquã turbidam & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit se vnquam bibisse iucundius. Nunquam videlicet sitiens biberat. Cicero Tuscul. quæst. vltim. libro.

Alexander Macedo.

Olim aquarum defectum in itinere sic laborabat: igitur cùm fortè oblata esset galea aqua plena, vbi galeam in manus accepit, circunspiciens quos circa se habebat equites demisso capite & fixis in potum oculis, ingustatam reddidit, aquam, probatísque viris dixit: Si solus bibero, hos mœror instigabit. Bruso. libro 1. cap. 9. ex Q. Curtio.

Cato maior.

Quamuis complures vrbes cepisset, nihilominus tamen dicebat, hisce diebus quos in castris fuisset, nihilo plus accepisse, quàm quæ ex hostium agris comedisset ac bibisset. Plutarc.

Idem.

Neque, inquit, mihi ædificatio, neque vas, neque vestimentum vllum in manu pretiosum, neque pretiosus seruus, neque ancilla. Si quid est quo vtar, vtar: si non est, ego sum, quo cuique per me vti atque frui licet. Bruson. lib.1. cap. 9.

Tiberius Cæsar.

* Ab amicis interrogatus, Cur non tam facilè magistratus & præfectuas suas mutaret? respondit se data opera hoc fecisse semper. Naturâ etenim omnes qui administrationi præsint pecuniæ esse cupidos, plurimúmque studij ad rem magis magísq; augendam eos collocare. Cæterùm si diutius magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. Muscas enim, si longiùs corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri. quippe sanie vlcerum ad satietatem vsque refertas: & eum qui illis cibum sitiat durius acceptũ afflictũmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephor. eccles. histor. libr. 1. cap. 17.

Iulianus Imperator.

Eunuchos, coquos, tonsores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob causam: negauit sibi esse opus eunuchis cùm vxor decessisset: nec opus esse coquis, quòd simplicissimis cibis vesceretur. De tonsoribus dixit, vnum multis sufficere. Erasm. lib. 8. apoph.

Alexander Seuerus.

Cursore nunquam vtebatur: nisi seruo suo, dicens: Ingenuum currere nisi in sacro certamine non debere. Cocos item, piscatores, fullones, & balneatores non habuit nisi seruos suos: nolens quenquam ingenuum sordidis ministris dehonestare. Ælius Lampridius.

Theodosius minor.

† Venatum egressus clam suis omnibus derelictis, ad monachum quendã venit. Agnouit senex Imperatorẽ, tamen eum velut vnum è militibus excepit: & à via, æstúque fatigato, panem maceratum, acetum, & oleum apposuit. Cum edisset & aquam bibisset, Nostíne me, pater, inquit? Monacho respõdente, Deus te nouit. Ego, infert, sum Theodosius Imp. Beati, ac fœlicissimi profectò vos Monachi estis, curarum huius Mundi vacui. Verè tibi affirmo, pater, nũquam me in palatio tanta cum voluptate cibum ac potum comedisse. Cedrenus.

Boethius.

* Paucis minimísque natura cõtenta est, cuius satietatem si superfluis velis vrgere, aut iniucũdũ fiet quod infuderis, aut noxium. lib. 2. prosa 5. de philosoph. consol.

Rodolphus imperator.

Quum in bello, quod contra Ottacarum Bohemiæ regem gessit, potu laboraret cum toto exercitu, ferunt rustico (qui messoribus potum ferret) ablatam hydriam sicera plenam, atque imperatori oblatam. Qui

[illegible] ille [illegible], [illegible], inquit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exer- [illegible] [illegible]. Sicque sua [illegible] partim exercitum eo [illegible] [illegible], partim ad [illegible] [illegible] [illegible] exemplo. Æneas [illegible] libro [illegible] commentariorum [illegible] [illegible] gestis Alphonsi.

Alphonsus rex.

Quum [illegible] Iacobi Caldoræ ex- [illegible] [illegible] temporis ac commeatu [illegible] ex insperato aduenerat, per- noctare sub dio cogeretur, & Ioan- nes [illegible] Alphonsi [illegible] [illegible] [illegible], in tam magna mi- [illegible] inopia, & panem vnum cum dimidio caseoli Balearici, regi misis- set, recusauit: Non decere, inquiens, imperatorem [illegible] exercitu man- dere. Pan. l. [illegible] de reb. gest. Alphōsi.

Pyrrhonius Vafer.

Is peregre iter faciens, cum ad me- ritoriam tabernam venisset, & appo- sita esset cœna omni ex parte olito- ria, cum vino dilutissimo, omniáque administrarentur quàm parcissime, finita cœna iussit ad se vocari medi- cum, ad mercedem capiendam. Igi- tur caupo cum respondisset: Ecquid, malum, in viculo maximè agresti medicum requiris? Ibi ille: Num, ô bone, teipsum ignoras? quo sit igitur merces operæ suæ par, medici pre- tium accipe, non cauponis. Sensit au- tem, frugalitatem sobrietatémque optimam hominis esse medicinam. Adrianus Barlandus.

D. Ambrosius.

* Abstinentia ciborum sola non sufficit, nisi opera et bona etiam ad- iungantur. Polyanthea.

D. Gregorius.

* Abstinentes & arrogantes per ab- stinentiam quidem corpus affliciunt: sed per desiderium vanæ gloriæ vi- uunt. Polyanthea.

Isidorus.

* Sicut omnes cupiditates carnales abstinētia resecantur: ita omnes ani- mi virtutes [illegible] vitio destruun- tur. Neque quisquam potest [illegible] perfectionis [illegible], nisi prius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] Xenocrates.

† Cum sæpe [illegible] [illegible] [illegible] tur, causam roganti, [illegible] me [illegible] [illegible] cibo a ratione [illegible] [illegible] in ratione prædicandi [illegible] [illegible] [illegible] radio [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], propter [illegible] [illegible] nobis a Domino data est, poculum [illegible]. Palladius in eius vita.

Vide Apophthegmata de Castitate, Continentia, Frugalitate, & Temperantia.

De abusu rerum per- niciosio.

Aristippus.

DElectatus a quodam insigni vn- guento: Male sit, inquit, male pe- reundis, qui rem tam bellam infamarūt: sentiens, multa per se bona, reuera cul- pa vtentium male. Laert. lib. 2.

Theodorus Athen.

Obiicientibus quòd doctrina ipsius multi redderentur deteriores, respon- dit, id aliorum vitio accidere, qui do- ctrinam ipsius sinistra exciperent quum ipse dextra porrigeret. Plutar- chus, libello de Animi tranquillitate.

Diogenes.

Aliquando Platoni occurrit, cari- cas edens, eique offerens dixit: Licet participem esse, quum acceptas edis- set, Participē esse dixi, inquit, non de- uorare, [illegible]. Hic iocus ad rem seriam potest ac- cōmodari, videlicet in eos, qui prin- cipis, præceptoris, aut parentum per- missu abutuntur ad inconcessa. Velu- ti si quis admonitus, non esse inutile degustare dialecticā, totam vitam ei impendat studeo. Dictum ita refertur à Laertio, vt dubites vter alteri obtu- lerit caricas. Laert. lib. 6.

Epictetus.

Conspiciens quendā impuris mo- ribus audacem, cōfidenti lingua, im- probo tamen studio philosophiæ di- scipli-

ksilias contrectare, inclamabat deûm atque hominum fidem, his verbis increpans hominem: O homo, vide quò mittas, num purgatum sit vas. Nam si ad arrogantiam ista immissa, interierint: si computruerint, in vinum aut in acetum vertentur, aut si quid his deterius. Sensit eruditionem esse perniciosam, si in animum inciderit prauis affectibus corruptū: & quòd quæque disciplina sanctior, hoc fit perniciosior, si contigerit improbo. Velut bono theologo nihil melius, malo nihil pestilentius. Eras. lib.7.apoph. ex Gellij lib.17.cap.19.

Prometheus

Quum ignem è cœlis in terras deportasset, cúmque primum visum Satyrus complecti vellet, & exosculari, Heus, inquit, ni caues hirce, profectò deflebis tibi mentum. Admonens etiam quæ natura pulcherrima sunt maximéque non necessaria, tamen fieri perniciosa, nisi rectè vtaris. Erasmus lib.apoph. ex Plutarcho.

Seneca.

† Non queri de autore nostri Deo possumus, si beneficia eius corrumpimus & vt essent contraria, efficimus. lib.5. Nat. Q. Q. c.18.

Idem.

† Si beneficia naturę vtētiū prauitate perpendimus, nihil tam nostro malo accepimus. Cui videre expedit? cui loqui? cui non vita tormentū inest? Nihil inueniet tam manifestæ vtilitatis, quod non in contrarium transferat culpa. Ibidem.

D. Cyprianus.

* Duodecim sunt abusus seculi: sapiens sine operibus, senex sine religione, adolescens sine obedientia, diues sine eleemosyna, mulier sine pudicitia, dominus sine potestate, Christianus contentiosus, pauper superbus, rex iniquus, episcopus negligens, plebs sine disciplina, populus sine lege. tract. de 12. abusi.

D. Bernardus.

* Magnus abusus est, vt corpus induatur, & suis vestibus anima nuda deseratur. In apologia.

De accusatione.

Demosthenes.

IVssus ab Atheniensibus, vt quendā accusaret, recusauit: sed factâ in eum populi acclamatione, surgens dixit, Vos me, viri Athenienses, consultorem habebitis etiam inuiti: calumniatorem verò, ne si velitis quidem, Bruson. lib.1.cap.16.

Cicero.

In Cælium melius differentem ac accusantem, quàm defendentem crimina, vrbanissimè bonam dextram, malam verò Cælium sinistram habere dicebat. Bruson. lib.1.cap.16.

M. Crassus.

Cùm leui de causâ nunc accusator, nunc patronus in vna eadémque causa esset, Sicinius homo mordacissimus interrogatus, cur Crassum non ob id reprehenderet? Non facio, inquit, quandoquidem fœnum in cornu habet. Bruson. lib.1.cap.16. ex Plut.

Iulianus Imp.

† Cùm aliquando quodam peculatus reo, qui crimen negabat, pro tribunali sederet, dicente accusatore: Quis vllius criminis pœnas dabit, si reo inficias ire proderit? Respondit: Ecquis insons erit, si accusatori crimine non probato, fides habeatur? Zonaras Tom. 3. Annal.

De admonitione.

Thales.

ROgatus, quid esset facile? Alterum, ait, admonere. Omnes enim cùm valemus, recta consilia ægrotis damus. Erasm. lib.7.apoph. ex Laer.1.

Zeno Citiensis.

Quodam in conuiuio immoderatius vorante obsonia, neque quicquā aliis reliquum faciente, piscem ingentem, qui apponebatur, è patina sustu-

lit, quasi solus illum deuoraturus. Quum alteri intuẽs Zenonem, significaret se mirari impudentiam, Quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meam obsophagiam ferre non potes? Laert. lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, eum qui sub ipso sedebat, pulsabat pede. Zeno autem vicissim pulsabat illius genua, & ad ipsum cõuersus: Quid (inquit) putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommodo, quum alios ipsi maioribus afficiant, nec sentiant. Laert. lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Quidam in publico gestans longam trabem, per imprudentiam percusserat Diogenem, moxque ex more dixit, Caue. At Diogenes Num, inquit, me vis iterum percutere? Alij sic narrant: Dicenti caue, baculum impegit in caput: & post ictum adiecit, Caue: par pari referens, nam ante læsionem dicendum erat, Caue. Laert. lib. 6.

Leo Byzantius.

Quum Philippus adornaret bellum aduersus Byzantios, Leo adiit illum, percontans hunc in modum: Quid, inquit, accidit tibi Philippe, vt bellum instituas? Vt, inquit, tua patria, ciuitatum pulcherrima, huc adducatur, vt intelligat se à me diligi, eóque ad fores amasiorum meorum venio. Ad hæc Leo: At qui redamari cupiunt, haud quaquam cum gladiis venire solent ad fores amasiorum. Amantes enim non egent bellicis instrumentis, sed citharis. Hoc dicto in diuersum flexo regis animo, patriam suam liberauit. Philostrat.

De adulatione & assentatione.

Pythagoras.

Pythagoras potius gaudendum redarguentibus, quàm assentantibus dicebat, quos etiam hostibus deteriores iudicabat. Stobæus serm. 11.

Socrates.

* Adulationem panopliæ pictæ similem esse dicebat, quæ delectationem quidem præstat, sed nullum vsum. Item, vt timidus miles videns hostes appropinquantes de adornanda fuga cogitat: sic (inquit) adulator videns imminere periculum iis quorum opibus viuebat, statim retro cedit. Stob. ibidem.

Aristides.

Ita est (inquiebat) ingenium hominum, vt facile admittãt eos, qui sciunt obsequi ac inseruire studiis cuiusque. Hi enim soli iam benigni, ac verè viri æstimantur. At contrà videre est, quàm rigidi putentur, qui ab omni assentandi studio alieni, modestiam inducere moliuntur. Stobæus.

Aristippus.

Cùm malè audisset à Diogene, quòd Dionysiũ coleret: Si Diogenes, inquit, sciret vti regibus, non vesceretur crudis in dies oleribus. Idem.

Antisthenes.

Satius esse dicebat, incidere in coruos, quàm in parasitos. Hi enim viuentis animum corrumpunt: illi solùm mortui corpus. Laer. lib. 6. cap. 1. Brus. lib. 1. cap. 7. Hoc alij Diogeni adscribunt.

Idem.

Vt meretrices bona omnia præter mentem & prudentiam suis amatoribus imprecã tur, eodem modo adulatores iis quibus cum agunt. Stobæus.

Democritus.

Dicere solebat, rectè quidem facta laudare honestum esse: mala verò laudibus vehere, adulterini esse animi, & impostoris. Idem.

Crates.

Parasitos συγκαταθεσιοφάγους appellabat (quasi quis Latinè conuepulones dixerit) quòd omnium dictis facilè inter epulas annuant. Stobæus.

Idem.

Ad opulentum adolescentem, quẽ parasi-

[...]mistorum comitabatur turba: Adolescens, ait, miseret me tuæ solitudinis. Stobæus.

Idem.

Eos qui cum adulatoribus viuerent, aiebat esse desertos, non aliter, quàm vituli sunt inter lupos. Neque enim illos adesse quos oportet, neque cum iis qui adsunt habere societatem, quum sint insidiatores. Laert. li. 6. cap. 5.

Clearchus Solensis.

* Adulatorum mores dicebat humiles esse atque seruiles: breui tẽpore artem eorum durare, nemo enim parasitum canum amat. Materia quoque fingendi tempore consenescit. Athenæus.

Anaxilaus.

* Adulatores assimilabat vermibus, qui triticum nacti nõ discedunt, donec vacuum reddiderint: sic illi diuitum substantiam rodunt. Athen. ex Theophrasto.

Bion.

Eos qui auscultarent adulatoribus, dicebat esse similes amphoris, quæ auribus circumaguntur. Eras. 8. apoph. ex Plutarcho.

Idem.

Interrogatus, quod esset animal omnium maximè noxium? Si de feris, inquit, percunctaris, tyrannus: si de mitibus, adulator. Laert. lib. 1. cap. 6. Plutarch.

Diogenes.

Oratores, qui in summo pretio apud Athenienses habebãtur, vocabat turbæ ministros: quòd ad gratiam loqui cogerentur, ac seruiliter adulari stolidæ multitudini Laert. lib 6.

Idem.

Orationem blandam, non ex animo proficiscentem, sed ad gratiam compositam, vocare solebant melleũ laqueum, quòd blandè amplectens hominem iugulet Laert. lib. 6.

Idem.

Aiebat, in assentatione, veluti sepulchro aut statua quapiam, nomen solum amicitiæ inscriptum esse. Stobæus.

Idem.

Interrogatus quænam bestia morsum haberet omnium nocentissimum, respondit, Si de feris interrogas, est obtrectator: si de mansuetis, est adulator. Nam obtrectator quidem præ se fert odium, adulator autem sub amici persona multo lædit grauius. Laertius libr. 9 Stobæus & Brus. lib. 1.

Idem.

Græci, si cui precantur exitium, iubent adire ad coruos εἰς κόρακας. At Diogenes dicere solebat, multis periculosius esse incidere in assentatores quàm in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quæ est in Græcarum vocum affinitate. Nam illi κόρακας appellant coruos, & vnica literula mutata κόλακας adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antistheni. Laert. Eras.

Idem.

Interrogatus, ob quæ facta canis nomen vulgo sortitus esset, Quoniam dantibus blandior, inquit, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Laert. lib. 6.

Idem.

Aristippum philosophum & Socratis discipulum vocabat regium canem, quòd Dionysio Siciliæ tyranno adularetur. Est enim canis animal ad adulationem & assentationem promptissimum. Laertius libr. 2. ca. 8.

Epictetus.

Audiens quendam adulatoribus facilè suas aures præbentem, Corui, ait, mortuorum cadaueribus oculos euellunt, neque id iniuria: nullus enim vita functo luminis vsus est. At adulatores viuentium animos corrumpentes, omnem illis visum adimunt. Stob. Antonius in Melissa part. 1. 52. Maxi. ser. 5.

Themistius.

Quum videret Iouiani Romas

rum Imperatoris aulam assentatoribus referant esse, perfacetè atque luculenter illos irridens, ex moribus deprehendi ait, purpuram ipsos magis quàm Deum colere, neque aliqua re ab Euripo differre, nunc huc, nunc illuc, atque in contrarium a deò momentum refluente. Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 42. histor. Eccles.

Sotion.

* Dicebat, sicut qui amicos peregrè abeuntes dum via plana est deducunt, dum asperior esse incipit recedunt: ita adulatores comitantur diuites & luxu diffluentes viros: at sumptus cùm deficit, statim referunt pedem. Stobæus Sermon. 12. & Maxim. Sermon. 11. ex Sotionis lib. de ira.

Phauorinus.

* Acteon ab alumnis suis canibus interiit: parasiti eos à quibus aluntur perfundant. Stob. ibid.

Plato.

Quum Diogenem offendisset olera lauantem, dixit illi: Si Dionysio morem gessisses, profectò non lauares olera. Diogenes vicissim Platoni, Si tu lauares olera, Dionysio non inseruisses. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Adulatorem in hoc differre dicebat à coruo, quòd hic mortuos, ille viuos deuoraret. Apud Græcos autem lepida paranomasia est inter κόραξ & κόλαξ. Simile est ei quod de Epicteto iam retulimus. Antonius in Melissa par. 1. ser. 52. Max. ser. 11.

Isocrates.

Adulatores, & impostores odio esse habendos suadebat. Creditores enim vtrique in se quauis sibi credita, fallunt. Stob. Max. ser. 11.

Idem.

† Discerne eos qui arte assentãtur, ab illis qui beneuolentia te colunt, ne improbi meliore cõditione sint, quàm boni viri. Ad Nicoclem.

Philo.

Philo dicere solebat fraudulentos adulatorum sermones aduersandos esse, qui cum animæ rationem non habeant, veritatem in rebus perspicere non sinant. Aut enim laudant vituperanda, aut vituperãt sæpe quæ omnem laudem excellunt. Anton. in Melis. 52. Max. ser. 11.

Apollonius.

Rogatus à rege Babylonio, qua ratione quiete imperio frui potest? respondit, Si paucis credideris. Bruson. lib. 3. c. p. 13.

Plutarchus.

† Adulatores pediculis comparat; vt enim corpora extincta deserunt, statim atque sanguis quo alebantur euanuit: sic illi quorum res perit, qui ósque vigente fortuna colebant effugiunt. Plut. de adulat. & amic. discern.

Crispus Passienus.

Dicebat, adulationi non esse claudendum ostium, sed aperiendum, verùm vt solet amicæ: quæ si impulit, grata est: gratior, si effregit. Sensit, nõ probandos eos, qui prorsus non ferunt vllam adulationem: quam vt affectare turpe est, ita ingerentem se non oportet omnino repellere. Prodest enim in hoc, vt homo perspiciat qualis esse debet. Erasm. libro 8. apoph.

Phocion.

Antipatro petenti vt in gratiam suam faceret quiddam, quod cum iustitia non conueniret: Non potes, inquit, ô Antipater, Phocione simul amico & adulatore vti. amicus enim non ad quiduis obsequitur, adulator autem in omnibus obsecundat. Plut. in Græcorum apoph. Anto. in Melis. Maxim. ser. 11.

Aristonymus.

Sæpenumero dicere solebat: Ligna dum augent ignem, consumi ab ipso: Opes dum alunt adulatores, ab eis ipsis perire. Stobæus.

Demaratus.

Postquàm cum ipso colloquium Orontes habuisset asperius, cuidam dicenti, Asperius tecum egit Oron-

dicen-

tu, ô Demarate: nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur, hi lædunt: non qui durius cúmque maleuolentia verba faciunt. Plut. in Laconicis.

Parysatis.

Præcipere solebat, vt qui regẽ conueniret, eum alloquuturus, verbis byssinis vteretur: hoc est, mollibus. talis enim à regibus expetitur oratio, non austera & ad viuum resecans. Plutar. in apopht.

Clisophus.

Philippo iacienti in ipsum scommata & admodum hilari. Ergo posthac, inquit, te nõ alam. Lepidè inuertens rem, nam reges in hoc alunt parasitos, vt illorum dictis exhilarentur. Quòd si ipsi reges inter se norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus sit parasitis, quum ipsi norint parasitos agere, alioqui parasiti magis alunt reges, quàm reges parasitos. Quanquam Plutarchus in Symposiacis ita refert, ἐκ ἐγὼ σε τρέφω. id est, non ego te alo: notans regem, quòd versa rerum vice pro rege ageret morionem. Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Eras. 6. apopht.

Anonymus.

† Parasitus quidam apud Diphilũ comicum ait se dissentire ab ingenio multorum, qui ab aliquo diuite ad cœnam vocati, statim ac domum ingressi laudant triglipha, tecta laqueata, corinthiáque vasa, coniectis in huiuscemodi ornamenta ædium oculis: se verò his scriptis intentè respicere fumum culinæ, qui si impetu sursum feratur, gaudio exilire se econtrà, si obliquus ac tenuis, illico coniicere cœnam sanguinem non habituram, & se malè acceptum iri: neque enim huiuscemodi cœna mensarum illum asseclam poterat delectare. Athen. lib. 6.

Eudæmonicus.

Alexander habebat Eudæmonicũ philosophum, sed quouis parasito adulantiorem. Hic cùm aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expauescerét, dixit Alexandro, Quin tu tale quippiam facis, Alexander, filii Iouis? At ille non ferens tam abiecti philosophi vocem, ridens ait: Nolo enim formidabilis esse, quemadmodum tu me doces, qui satraparum ac regum capita me iubes super cœnam apponere. Sic Athenæus Plutarchus in vita eius secus aliquãtò: Quid mihi succenses quòd pisces apponam in conuiuio, ac non potiùs satraparũ capita? Erasm lib. 6. apophthegm.

Alexander Macedo.

Quum in Hammonis templum venisset, sacerdos grandæuus illum salutauit: Salue fil, & hãc salutationem à Deo habeas. Tum Alexander: Lubens ô pater excipiam eam salutationem, & posthac lubens tuus ero filius, si mihi totius orbis imperium concesseris. Sacerdos autem cùm se intrò recepisset, quasi deum consulturus, respondit, Iouem id promittere quod petiisset. Iterum ab eodem scire cupiebat Alexander, num eorũ aliqui superessent, qui patrem Philippum interfecissent? ad quæ sacerdos ait: Interfectores iamdudum dignas dederunt pœnas, qui Philippum occiderunt. sed patri tuo nemo mortalium potest tendere insidias. Tales sunt hodie adulatores qui sub prætextu pietatis blandiloquio principes terrarũ seducunt, dum eos quasi Deos extollũt, & mira adulatione ad quiduis tentandum extimulant, nullam aliam ob causam, quàm vt ita principibus placeant, vt tamen nihil de dignitate, potestate, authoritate illis decedat. Vide Plut. in vita Alex. & Q. Curtium.

Anaxarchus.

Quum Alexandrum se ob Clitineceem discrucientem videret, Nescis, inquit, ius & fas adsidere Ioui, vt quicquid rex facit, id iustum fásque sit? Laërt. lib. 9. cap. 10. Plutarch. in Alexandro.

Cœlius.

* Cliens quidam cùm Cœlio oratori omnia in sermone concederet, ille iam longa assentatione euocatus, Dic, ait, contra: vt duo videamur. Seneca.

Cicero.

Quum Crassus dixisset Neminem Crassorum Romæ vixisse diutius annis sexaginta, deinde pœnitens eius sermonis adderet, Quid mihi accidit, vt hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & ista via venisti ad Remp. gubernandam: duo significãs, & Crassorum nomen inuisum esse Romanis, & illum non virtute, sed blandiendo prouectum ad honores. Erasm. 4. apophth.

Isocrates.

✝ Priuatos homines multa sunt quæ erudiant; Principibus autem viris nihil contigit huiusmodi: sed quos omnium maximè institui oportebat, hi mox suspecto principatu, sine vllis maioribus ætatem exigunt. Perpaucis enim ad eos patet aditus: qui vero familiariter cum eis viuunt, hi ad gratiã & dicunt & faciunt omnia. Ad Nicoclem.

Seneca.

* Alexander cùm in obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cùm represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus absistere: Omnes, inquit, iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Idem nos faciamus: dicamus, vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video quod multa inutilia concupiscam, nocitura optem. Epist. 60. ad Lucil.

D. Hieronymus.

* Naturali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauemus, ac quanquam respondeamus nos esse indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus laudatur. Epistol. ad Sabin.

D. Ambrosius.

Emolliri adulationibus non solùm fortitudinis non est, sed etiam ignauiæ tribui debet. Item, non est vera amicitia, vbi fallax est adulatio. lib. 3. de Offic.

D. Gregorius.

* Adulator scorpio est, qui palpando incedit sed cauda ferit. In Ezech. lib. 1. cap.

Constantinus Imp.

Spadonum atque assentatorum in principum aulis tantus erat hostis, vt eos tineas atque sorices palatij appellare crebrò sit solitus. Nicephori interpretes & Scoliastes, lib. 8. cap. 5. Eccles. hist.

Sigismundus Imperator.

Assentatores se veluti pestes odisse cũ diceret, Bruennius Neronensis respondit, Tamen nullum genus hominum magis amas, quàm adulatores. Tum Sigismundus: Vincis sanè, inquit. Ita enim natura comparatum est, vt cùm vitandos esse adulatores dicimus, tùm maximè illis hæreamus. Nam nec tu mecum tam diu fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici Impp.

Idem.

Quum adulatores odio haberet, cuidam supra modum eum laudanti, & Diis similem esse dicẽti, alapas dedit: dicentique illi, Cur me cædis Imperator? Cur me, inquit Sigismundus, mordes, adulator? Æneas Sylu. lib. 1. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus rex.

Adulatores lupis haud absimiles esse dicebat. Nã quemadmodum lupi titillando & scalpendo asinos vorare soliti essent: ita adulatores ad perniciem principum blanditiis simul ac mendaciis insẽdere. Ant. Panormita. de rebus gestis. Alphonsi lib. 3. & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

* Ex Sicilia nauigans cùm vidisset garrias

garriae aues triremem circumuolantes, attentásque si quis bolus è triremi decideret, certatim illum arripere, quæque arripuisset, celeriter illam aufugere: conuersus ad suos, dixisse fertur: Persimiles sunt his garrulis purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac enim aliquod munus aut beneficium dimicantes inuicem à me acceperint, profugiunt. Notauit autem elegantissimè assentatorum mores qui vbique præstò sunt, dum quod accipiant, habemus in promptu quo ablato, refugiunt, nunquam nisi vrgente necessitate redituri. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Balthasar Cossa.

Is pontificatum adeptus maximũ Ioannes tertius & vicesimus dictus, sæpenumero supra modum laudatus, inquit: Quamuis ficta de me dici sentiant, tamen iis quæ præclarè de me prædicantur, plurimùm oblector. Vnde sunt qui putant non probandos esse, qui prorsus non ferunt vllam adulationem, quòd in hoc prosit vt intelligat laudatus, qualis esse debeat. Æneas Syll. 1. de dict. & fact. Alphonsi.

De adulatoribus non admittendis.

Timon philosophus.

CVm vidisset Arcesilaum, inter assentatores euntem: Quid tu, inquit, venisti huc, vbi sumus nos, qui liberi sumus? Sensit vir prudentissimus, libertati nihil magis obstare, quàm assentatores. Refert Laërt. lib. 9. cap. 12.

Antigonus.

Hermodotus Antigonum in carmine scripserat Iouis filium. Is hoc legens, Istius, inquit, rei nequaquam mihi conscius fuit Lasanophorus ille, perquàm facetè ridens poeticam adulationem, paríque modestia sui generis humilitatem agnoscens. Lasanũ autem matula fictilis est. Quod si Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & seruum matulam in cubiculo ferre solitum, & Antigonum filium. Plut. in apophth.

Alexander.

Aristobulus historicus librũ conscripserat de rebus ab Alexandro Macedone gestis, in quo multa supra viri fidẽ adulantissime affinxerat, eum quum illi in nauigatione recitasset, Alexander arreptum è manibus librum, in fluuium Hydaspen demersit, & ad Aristobulum conuersus: Tu, inquit, dignior eras, vt eodem præcipitareris, qui solus me sic pugnantem facis, vt vel vno iaculo interficiam elephantes. Eras. li 8 apoph.

Idem.

Validissima quadam rupe capta, quum amici dicerent, illum egregiis gestis Herculem superasse: At ego, inquit, meas res gestas in imperio ne verbo quidem cum his quæ gessit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi, sed huius animo nulla satisfaciebat adulatio. Plutarch. in apoph. reg. & imp.

Cicero.

Cuidam nuncianti, Cæsaris amicos esse tristes: Hoc dicis, inquit, illos Cæsari malè cogitare? Irrisit adulantem nuncium, quasi Cæsariani rebus suis diffiderent, metueréntque Pompeium. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

* Nolo, inquit, esse laudator, ne videar adulator. Et, habet adulatio principia iucunda, sed exitus amarissimos adfert. Item, cuius aures clausæ veritati sunt, vt ab amico verum audire nequeat, huius salus desperanda est. Rhetoric. libr. 1. & libr. de amicitia.

Augustus.

Augustus Romanorum Imp. Tarraconensibus pro læto ostento ei nunciantibus, quòd in eius ara palma esset enata: Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quòd illi &

Cœlius.

* Cliens quidam cùm Cœlio oratori omnia in sermone concederet, ille iam longa assentatione euocatus, Dic, ait, contra: vt duo videamur. Seneca.

Cicero.

Quum Crassus dixisset Neminem Crassorum Romæ vixisse diutius annis sexaginta, deinde pœnitens eius sermonis adderet, Quid mihi accidit, vt hoc dicerem? M. Tullius, Sciebas, inquit, Romanos hoc libenter audituros, & ista via venisti ad Remp. gubernandam: duo significãs, & Crassorum nomen inuisum esse Romanis, & illum non virtute, sed blandiendo prouectum ad honores. Erasm. 4. apophth.

Isocrates.

† Priuatos homines multa sunt quæ erudiant; Principibus autem viris nihil contigit huiusmodi: sed quos omnium maximè institui oportebat, hi mox suspecto principatu, sine vllis maioribus ætatem exigunt. Perpaucis enim ad eos patet aditus: qui vero familiariter cum eis viuunt, hi ad gratiã & dicunt & faciunt omnia. Ad Nicoclem.

Seneca.

* Alexander cùm in obsidione cuiusdam vrbis circuisset muros, ictu sagittæ percussus, cùm represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus obstupuisset, coactus absistere: Omnes, inquit, iurant me Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem me esse clamat. Idem nos faciamus: dicamus, vos quidem dicitis me esse prudentem, ego autem video quod multa inutilia concupiscam, nocitura optem. Epist. 60. ad Lucil.

D. Hieronymus.

* Naturali ducimur malo, & adulatoribus nostris libenter fauemus, ac quanquam respondeamus nos esse indignos, & calidus rubor ora perfundat, tamen ad laudem suam anima intrinsecus laudatur. Epistol. ad Sabin.

D. Ambrosius.

Emolliri adulationibus non solùm fortitudinis non est, sed etiam ignauiæ tribui debet. Item, non est vera amicitia, vbi fallax est adulatio. lib. 3. de Offic.

D. Gregorius.

* Adulator scorpio est, qui palpando incedit, sed cauda ferit. In Ezech. lib. 1. cap.

Constantinus Imp.

Spadonum atque assentatorum in principum aulis tantus erat hostis, vt eos tineas atque sorices palatij appellare crebrò sit solitus. Nicephori interpretes & Scoliastes, lib. 8. cap. 5. Eccles. hist.

Sigismundus Imperator.

Assentatores se veluti pestes odisse cũ diceret, Bruennius Neronensis respondit, Tamen nullum genus hominum magis amas, quàm adulatores. Tum Sigismundus: Vincis sanè, inquit. Ita enim natura comparatum est, vt cùm vitandos esse adulatores dicimus, tùm maximè illis hæreamus. Nam nec tu mecum tam diu fuisses, nisi meis moribus blandiri assueuisses. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici Impp.

Idem.

Quum adulatores odio haberet, cuidam supra modum eum laudanti, & Diis similem esse dicẽti, alapas dedit: dicentique illi, Cur me cædis Imperator? Cur me, inquit Sigismundus, mordes, adulator? Æneas Sylu. lib. 1. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus rex.

Adulatores lupis haud absimiles esse dicebat. Nã quemadmodum lupi titillando & scalpendo asinos vorare soliti essent: ita adulatores ad perniciem principum blanditiis simul ac mendaciis incẽdere. Ant. Panormita. de rebus gestis Alphonsi lib. 3. & Æn. Syl. de eius dictis.

Idem.

* Ex Sicilia nauigans cùm vidisset garrias

garrias aues triremem circumuolantes, attentáque si quis bolus è triremi decideret, certatim illum arripere, quæque arripuisset, celeriter illam aufugere: conuersus ad suos, dixisse fertur: Persimiles sunt his garris purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac enim aliquod munus aut beneficium dimicantes inuicem à me acceperint, profugiunt. Notauit autem elegantissimè assentatorum mores qui vbique præstò sunt, dum quod accipiant, habemus in promptu quo ablato, refugiunt, nunquam nisi vrgente necessitate redituri. Panor. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Balthasar Cossa.

Is pontificatum adeptus maximū Ioannes tertius & vicesimus dictus, sæpenumero supra modum laudatus, inquit: Quamuis ficta de me dici sentiant, tamen iis quæ præclarè de me prædicantur, plurimùm oblector. Vnde sunt qui putant non probandos esse, qui prorsus non ferunt vllam adulationem, quòd in hoc prosit vt intelligat laudatus, qualis esse debeat. Æneas Syll. 1. de dict. & fact. Alphonsi.

De adulatoribus non admittendis.

Timon philosophus.

CVm vidisset Arcesilaum, inter assentatores euntem: Quid tu, inquit, venisti huc, vbi sumus nos, qui liberi sumus? Sensit vir prudentissimus, libertati nihil magis obstare, quàm assentatores. Refert Laërt. lib. 9. cap. 12.

Antigonus.

Hermodotus Antigonum in carmine scripserat Iouis filium. Is hoc legens, Istius, inquit, rei nequaquam mihi conscius fuit Lasanophorus ille, perquàm facetè ridens poeticam adulationem, parique modestia sui generis humilitatem agnoscens. Lasanū autem matula fictilis est. Quod si Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & seruum matulam in cubiculo ferre solitum, & Antigonum filium. Plut. in apophth.

Alexander.

Aristobulus historicus librū conscripserat de rebus ab Alexandro Macedone gestis, in quo multa supra viri fidē adulantissimè affinxerat, eum quum illi in nauigatione recitasset, Alexander arreptum è manibus librum, in fluuium Hydaspen demersit, & ad Aristobulum conuersus: Tu, inquit, dignior eras, vt eodem præcipitareris, qui solus me sic pugnantem facis, vt vel vno iaculo interficiam elephantes. Eras. li. 8 apoph.

Idem.

Validissima quadam rupe capta, quum amici dicerent, illum egregiis gestis Herculem superasse: At ego, inquit, meas res gestas in imperio ne verbo quidem cum his quæ gessit Hercules arbitror conferendas: Adulabantur illi, sed huius animo nulla satisfaciebat adulatio. Plutarch. in apoph. reg. & imp.

Cicero.

Cuidam nuncianti, Cæsaris amicos esse tristes: Hoc dicis, inquit, illos Cæsari malè cogitare? Irrisit adulantem nuncium, quasi Cæsariani rebus suis diffiderent, metueréntque Pompeium. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

* Nolo, inquit, esse laudator, ne videar adulator. Et, habet adulatio principia iucunda, sed exitus amarissimos adfert. Item, cuius aures clausæ veritati sunt, vt ab amico verum audire nequeat, huius salus desperanda est. Rhetoric. libr. 1. & libr. de amicitia.

Augustus.

Augustus Romanorum Imp. Tarraconensibus pro læto ostento ei nunciantibus, quòd in eius ara palma esset enata: Apparet, inquit, quàm frequenter accendatis. Quòd illi dii-

tribui volebant, ille tribuit illorum negligétiæ, qui nunquam in ara Cæsaris adolerent incensum. Erasm. 4. apopht. ex Suetonio.

Tyberius Imp.

† Dominus appellatus à quodam denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Alium dicentem, Sacras eius occupationes: & rursus alium authore eo Senatũ adiisse, verba mutare, & pro authore suasorem, pro sacris laboriosas dicere coegit. Suet. c. 27. eius vitæ.

Furnius.

Furnius Antonij partes sequutus fuerat. At posteaquàm victoria cessit Augusto, metuens sibi, subornauit filium, qui à victore veniam peteret. Petiit, & impetrauit. Tum Furnius his verbis gratias Cæsari egit: Hæc vna ô Cæsar abs te mihi facta est iniuria, effecisti vt mihi & viuendum & moriendum sit ingrato: significans, tantam esse eius beneficij magnitudinem, vt nulla ex parte par esset referendæ gratiæ. Reprehensionis colore blãditus est principi. Eras. 8. apoph.

Sfortia.

Quum quidam apud Sfortiam, vt eius sibi gratiam compararet, Tartaliã accusaret, quòd in conuiuio quodam eius famam criminosè lacerasset: Sfortia animaduertens adulatoris improbitatem, Non opus est, inquit, vt hac in re multum persuadendo me labores, quum Tartalia omnibus maledicat. Peracutè delatorẽ auertens, simul & sua vitia Tartaliæ obiectans. Paulus Iouius de rebus gest. Sfortiæ, cap. 85.

De adulantium libertate.

Arcadion.

Is odio Philippi Macedonis spontè deseruerat patriam. Euenit autem, vt Philippo Delphis agente, & ipse adesset. Eum ergo rex accersitum rogauit, Quousque fugies, Arcadion? Donec, inquit, peruenero, vbi nemo norit Philippum. Quis non miretur eam libertatem in adulatore? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cœnam, itaque cũ eo in gratiam rediit. Quanquam libertati suberat adulatio: subindicans Philippum nusquam non esse celebrem. Erasm. lib. 6. apoph.

Agis Argiuus.

Agis Argiuus adulator, videns Alexandrum ingentia munera dedisse cuidam ridiculo, exclamauit: O rem vehementer absurdam! Quum Alexander hac voce excitatus, dixisset, Quid tu ais? Fateor, inquit Agis, me pati non posse, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter assentatoribus delectari. Siquidem & Iupiter Vulcanum habet pro morione: & Hercules Cecropibus, & Bacchus Silenis delectari consueuit. Tales videmus & apud te magni fieri, pestilentissimum adulationis genus, sub libertatis imagine blandiri. Erasm. 6. apoph.

Anonymus.

Tiberio senatum ingrediente, surgens adulator quidam, exclamauit, esse liberè loquendum, nec reticenda quæ ad Rempublicam attinerent. Erectis ad hanc vocem omnibus, ipso etiam Tiberio attento: Audi, inquit, Cæsar, in quo te reprehendimus omnes, licèt nullus audeat palàm fateri. Impendis teipsum nobis corpus tuum diurnis nocturnisque laboribus & curis pro Repub. conficiens. Huiusmodi multa quum diceret, sub libertatis prætextu turpiter adulans C. Seuerus subiecisse fertur: Ista tanta libertas hunc hominem dabit exitio. Eras. lib. 6. apoph. Bruson. lib. 3. ca. 16. ex Suetonio & Tacito.

Tiberius.

* Adulanti studium in primariis Reipub. Romanæ viris detestatus & indignè ferens, quantumuis tyrannidis amicus, quoties à senatu egrediebatur,

ter, apud se exclamabat, ô homines ad seruitutem paratos. Tacitus.

De adulterio.

Thales.

THales Milesius adultero sciscitanti, an abiuraturus esset adulterium? Non est, inquit, periurium adulterio peius. Significans, illum stultè dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitasset cõmittere. Eóque in atrocibus sceleribus nihil ponderis habet iusiurandũ. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio inficiari. Laer.l.1.Brus.l.1.cap.4.

Socrates.

* Adulatores perinde facere dicebat, ac si qui nolint ex aqua supernè profluente bibere: sed ex illa quæ in fundo subsedit ac deterior est. Stob. serm.6.

Vide apophtheg. de Libidine & Scortatione.

Diogenes.

Quum quidam Diogeni referrent, Didymonem mœchum comprehensum: Dignus est, inquit, ex ipso nomine suspendi. Porrò didymi Græcis testiculi dicuntur: ab his igitur, vnde nomen habebat, & quibus peccauerat, voluit eum suspendi. Laert. lib.6.

Idem.

* Eos irridebat, qui cellas promptuarias obserant vectibus, & serris & signaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm.6.

Perictyone Pythagorica.

* Quæ lectos alienos amat, omnia domestica odit, tum liberos, tum famulos. Huiusmodi mulier dolos fingit apud maritum, & mendacia in omnes ei narrat, vt sola videatur ipsi maximè beneuola esse, & familiam regat. Hæc ocium amat: ab hac existium rebus omnibus nascitur, quas & ipsa & maritus communes habeat. Lib de mulierjs concinnit. apud Stob. serm.83.

Demosthenes.

Demadi oratori dicenti, Sus Mineruam, per scomma inscitiam Demostheni exprobrans: At ista Minerua (inquit) nuper in adulterio deprehensa est. Bruson.libr.1.cap.4.ex Plutarcho.

Geradas.

Lycurgi temporibus tanta erat apud omnes vxorum pudicitia, ac tam longè aberant ab ea turpitudine quæ postea inualuit, vt prius esset incredibile, adulterij crimen apud Spartanos inueniri. fertúrque dictum cuiusdam vetustissimi Spartani Geradæ, qui rogatus ab hospite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri? neque enim videret se quicquam super hac re sancitum à Lycurgo: Nullus, inquit, ô amice, apud nos adulter est. Quum ille subiecisset, Quid igitur, si existat? Dabit, inquit, bouem tantum, vt porrecto vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurota. Cúmque ille ridens dixisset: Fieri non potest vt tantus bos inueniatur: Et quo pacto, inquit Geradas, Spartæ existat adulter, in qua diuitiæ, delitiæ, & corporis ascititius cultus probro habentur: contrà verecundia, modestia, ac obedientiæ magistratibus debitæ obseruatio decori laudíque dantur? Prudẽter intellexit Geradas, ibi non posse nasci vitia, vbi non admittuntur vitiorum seminaria: eáque vbique iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atque hæc est clementissima ratio medendi prauis moribus, excitandiq; virtutis studium. Plut.in Lacon. apoph.& in Lycurgo.

Dionysius Senior.

Quum intellexisset filium, cui principatum relicturus erat, ingenui viri coniugem adulterasse, iratus interrogauit, an vnquam tale quicquam

in patre comperisset? Hic adolescens: Tu, inquit, non habebas patrem regem. Nec tu, subiecit Dionysius, filiū regem habiturus es, ni talia perpetrare desinas. Tyrannus in filio dignum exhæredatione crimen iudicabat adulterium, qui hodie magnatum ludus est. Plutarch. in reg. & imp. apopht.

Alexander.

Quum puella multa nocte ad Alexandrum ducta esset, cum eo dormitura rogauit rex, vbi fuisset tam diu? illa respondente, se expectasse donec maritus isset cubitum: ministros accitos acriter obiurgauit, ac, Reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit, quin vestra culpa fuerim factus adulter. Egregium castitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam apud illos simplex stuprum pro nullo crimine habebatur. Apparet autem tum fuisse morem qui adhuc durat in Italia, vt vxores se cubarent à viris, nisi siquando vocarentur Plu. in reg. & imp. apoph.

Cæsar.

† Vxorem suam quæ in suspicionem venerat perpetrati cum Clodio adulterij repudiauit: nō quod factum crederet eam se non posse coniugem habere quæ semel adulterij commissi suspecta haberetur. pudicæ enim esse, non tantum vt ne quid peccet, sed ne suspicionem quidem vllam turpem de se præbeat. Dio. Cass. lib 37.

Pontidius.

Pontidius interrogatus à quodam, qualem existimaret eum qui in adulterio deprehenderetur: Festiuè, Tardum respondit Bruson. l. 1. c. 4. Respondeamus nos, Turpissimum & impium nebulonem.

Sylla.

Syllæ libertus, cui Fausti nomen erat, cùm intellexisset sororem eodem tempore duos mœchos habere Fuluium Fullonem videlicet, & Pomponium cognomento Maculam: notans per ridiculum eius adulterium: Miror, inquit, sororem meam habere maculam, cum fullonem habeat. Bruson. li. 1. cap. 4. Ita ludunt probrosi & ad obscæna quæque admittenda & patranda nati homines, sed potiùs monstra hominum.

Anonyma.

† Lacenam quidam de stupro per internuncium appellauit, vt sibi assentiretur. Cui respōsum illa reddidit, Puella cùm essem, patri didici dicto audiens esse, idque feci: postquam nupsi, viro. Si ergo æqua à me postulat, huic primum id aperiat. Plut. in Lacon. apoph.

Balduinus.

† Comes Flandriæ, & Imperator Bizant. ab adulterio adeò fuit alienus, vt ne impudico quidem aspectu mulierem intueretur. Atqui bis in hebdomada publicè iubebat proclamari, ne quis in suo palatio pernoctaret, qui alienam mulierem attigisset. Nicetas.

Othocarus.

† Rex Boëmiæ Othocarus, cùm de pudicitia coniugis sinistri rumores ad se deferrentur: Lex, inquit, naturæ est: Cornua qui faciunt, ne cornua ferre recusent. Æn. Sylu. lib. 3. Com. de rebus gestis Alphon.

S. Augustinus.

* Indignantur, inquit, mariti, si audiant adulteros viros pendere similes adulteris fœminis pœnas: quum tantò grauius eos puniri oportuerit, quanto magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplo regere fœminas. Lib. de adult. coniugiis.

Idem.

* Sicut satius est fame mori quàm vesci idolothytis: ita præstat mori sine liberis, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere. Libr. De bono coniugali.

S. Ambrosius.

* Nemo, inquit, sibi blandiatur de legibus hominū. Omne stuprum adulterium est: nec viro licet quod mulieri nō licet. Iisdem à viro, quæ ab vxore, de-

ut, debetur castimonia. Quicquid in ea, quæ non sit legitima vxor cómissum fuerit adulterij crimine damnatur, lib. de Patriarchis.

De ægrotatione.

Socrates.

STulti, inquit, curari nequeunt, quando sinistram fortunam experiuntur: nec ægrotantes sanari possunt, si voluptatibus operam dederint. Stob. ser. 2.

Idem.

† In morbum cùm incidisset, affectus ætate, & cuidam quærenti quomodo haberet? Rectè, inquit, nam si conualuero, plures æmulos habebo; sin vita excessero, plurimos laudatores. Ælian. lib. lib. 2. cap. 36.

Antigonus.

A graui morbo postquam conualuerat: Nihilo priùs est, inquit, (siquidem hic morbus submonuit nos) ne animo efferamur, quum simus mortales. Quis docuerat Ethnicum regem, philosophiam Christiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum malum, quòd tam grauiter ægrotasset: ille interpretatus est, ex morbo plus accessisse boni quàm mali. Corpus extenuerat: sed animum reddidit modestiorem: corporis robori nonnihil detraxerat, sed animo detraxit insolentiam, morbum longè periculosissimum. Proinde nō pessimè res habet, quum leuior morbus arcet pellitve maiorem. Plutar in apoph regum, & Erasm. verum hoc idem dictum alii etiam Alexandro adscribunt.

Ion Sophista.

Dicere solebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis autem si quis accedit, grauis est is, qui discedit, molestus. Philostrat de Sophist. l. 4. & c. 20. ex Plut. lib. de animi tranquil.

Itamus.

Quum apud Antigonum militaret, corporis aduersa valetudine laborans, rogatus à rege palloris causam, ægritudinem incognitam causatus est. Rex verò animi magnificentia ductus, iubet remedia adhiberi ad eum sanandum. Restitutus igitur sanitati miles, postea omnia mortis pericula vitabat. Rogatus verò a rege mutationis causam, ait: ò rex, tu me minus audacem fecisti, quod iis malis me vendicasti, quibus vita a me mea contemptui habebatur. Sensit miles, ægritudinem hominibus in eo prodesse, vt omnia fortunæ bona, & ipsam etiam vitã miseram & ærumnosam contemnant, qua cùm sani sumus, in nostram perniciem abutimur. Brul. l. 4. cap. 15. ex Plutar.

Anaxarchus.

Ridebat Alexandrum, quòd seipsum Deum faceret. Cùm autem aliquando in morbum incidisset Alexander, & ei medicus sorbitionem imperaret fieri, ridens Anaxarchus inquit: A nostro Deo spes omnis in sorbillatione patellæ posita est. Irridet philosophus Alexandrum regem, qui ob fortunã propitiam, & res tam fœliciter gestas, Deum esse putabat. At ostendunt humanæ vitæ miseriæ, & incommoda quæ in dies nos circumueniunt, nos homines esse fragiles: quo fit, vt admoneamur subinde, ne ex hominibus nos deos esse fingamus, nullis malis obnoxios. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Seneca.

* Nihil æquè ægrum reficit atque adiuuat, quàm amicorum affectus. Epist. 76.

Arcesilaus.

† Inuisit aliquando Apellem Conum ægrotantem, cuius perspecta inopia eodem paulò post rediit plena manu nummorum; & decumbenti assidens dixit: Nihil hic est præter elementa Empedoclis, nec verò commodè decumbis: ac fingens puluinar accómo-

dare, sub eo pecuniam illam clam deposuit. Vetula quæ ægroto ministrabat, cùm lectum deinde sterneret, pecuniam inuenit, & obstupuit, & Apelli indicauit. Cui ille subridens, Furtum, inquit, est, & ludus Arcesilai. Plut. de adulat. & amic.

Theodoricus Episcopus.

Theodoricus Coloniensis ecclesiæ pontifex, prudentia & authoritate inter electores imperij facile princeps, quærenti Sigismundo Cæsari quonam pacto felicitatem consequi posset? Inter mortales, ait, frustra requiris. Petenti rursum, ad cœlestem illam quo itinere pergeret? Rectà, inquit. Instanti tertiò, quid agens rectà vaderet? Si vitam tuam ita institueris, dixerisque, inquit, vt facturum te promisisti, dum calculus, aut podagra, siue alia valetudo aduersa acrius te oppresiit. Docuit autē morbum monere nos ad capessendā meliorem vitam. Æneas Syluius libro 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

D. Chrysostomus.

† Ægrotans, factus sanus Dei non obliuiscatur. In Matth. hom. 15.

Idem.

† Ægrotationum omnium mater, deliciarum vsus. Ibidem hom. 50.

D. Ambrosius.

† Infirmitatem, virtutum officinam appellat. in Psalm. 36.

Franciscus Borgia.

† Iacenti huic aliquando, deplorato ac penè deposito, lacrymantes aderant socij, & medicus: quibus nec opinato: cur, inquit, lacrymas frustra funditis? An illæ morti me eripient, si Deo visum, in patriam ab hoc me vitæ exilio reuocare? sed nondum maturuit hic fructus, vt summi Regis mensis apponatur. Grandis adhuc nobis restat via, immò intra quatriduum viuus, valénsque Olysiponem pergam. Quod & factum est, vi morbi depulsa. Ribaden. Lib. 1. de vita eiusdem cap. 13.

Vide Apoph. de Morbis, Sanitate, & bona Valetudine.

De æmulatione.

Ethocles Lacedæmonius.

DICEBAT. duos Lysandros Spartam ferre non posse. Et Archestratus Atheniensis, duos Alcibiades in ciuitate Atheniensiū tolerari non posse. Adeò, tametsi diuersi & contrarij, tamen erant intolerabiles. Ælianus lib. 11 de Varia hist. Plutarch. in Lysandro & Alcibiade.

Aristoteles.

Quum Xenocratis æmulatione aperuisset scholam, hoc carmen vsurpauit: (γεῖν.
Αἰσχρὸν σιωπᾶν, Ξενοκράτην δ᾽ ἐᾶν λέ-
id est, Silere turpe ac Xenocratem pati loqui. Alij pro Xenocrate, ponunt Isocratem. Laërt. l. 5. c. 1.

Alexander.

Quum ei datum esset scriniolum, quo nihil inter opes Darij pretiosius pulchriúsve repertum est, & quæreretur in quem vsum destinandum esset: aliis aliud suadentibus dixit, Huic optimè seruandus dabitur Homerus: sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Ita visum est iuueni, qui se totum ad exemplar Achillis componebat. Plut. in Alexand.

Plutarchus.

❁ Vt non est verus amor qui caret zelotypia: ita nemo amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. In moralibus.

Vide apoph. de Imitatione.

De Ænigmatibus.

Cicero.

HORTENSIVS orator defensionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argenteam. Is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixisset, Non didici soluere ænigmata: Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota est

est fabula de monstro Sphinge; quæ præmio proposito edebat ænigmata, non solventibus autem, mors erat præmium. Plut. in Romanor. apoph.

Idem.

Idem orator ænigmate lusit in matrem Pletorij, qui Fonteium accusabat, dicens eam, dum viueret, ludum, mortuam magistros habuisse: notans, quòd dum viueret, infames ad eam homines commeare solebant: post mortem verò bona eius venibant. Sermo videtur & absurdus & præpoterus. Nam qui ludos habent, ipsi magistri sunt, & discipulos habent. Magistri autem dicuntur non solùm qui docent, verumetiam qui regunt. Eras. l. 4. apoph.

Amasis & Rex Æthiopum.

† Amasi Ægyptiorum Regi, sapientiæ certamen fuit cum Rege Æthiopum. Itaque per literas iussit illi edere, quid antiquissimum sit, quid pulcherrimum, quid optimum, quid sapientissimum, quid communissimum: atque insuper quid vtilissimum, & nocentissimum, quid valentissimum, quid facillimum expromere? Respondit Æthiops. Quid antiquissimum? Tempus. Maximum? mundus. Sapientissimum? veritas. Pulcherrimum? Lux Communissimum? mors. Vtilissimum? Deus. Nocentissimum? Dæmon. Valentissimum? Fortuna. Facillimum? Suaue. Quas solutiones Amasis partim probauit, partim reiecit. Atqui Thales nullam earum reprehensione vacare, verùm omnes iudicare. Itaque respõdendum consuluit. Quid antiquissimum? Deus. Ingenitus est enim. Quid maximum? locus. Nam reliqua mundus, mundũ locus complectitur. Quid pulcherrimum? Mundus ipse. Quicquid enim ad diuinam ordinationem continet, huius portio. Quid sapientissimũ? Tẽpus, siquidem alia iam inuenit, alia inueniet. Quid communissimũ? Spes. Quandoquidem quibus nihil suppetit aliud, iis tamen hæc suppetit. Quid vtilissimum? virtus. Namque cætera vtendo rectè vtilia efficit. Quid nocentissimum? vitium. Fore enim noxam adfert eius contagio. Quid fortissimum? Necessitas. Est enim vna inuicta. Quid facillimum? quod naturæ conueniens est. Nam & ipsas voluptates, homines subinde aduersantur. Plutarc. in conuiuio.

Plutarchus.

* Si quis huiusmodo ænigma componat. Quid sit quod oderit simul & amet, fugiat & persequatur, minetur & supplicet, irascatur & misereatur, desinere velit ac nolit, eadem re maximè tum gaudeat, tum tristetur? Hic sanè scirpus ægrè solui & conciliari posset. Porrò sphingis ænigma permulta quoque conficta habet. Non enim reuera tripes est senex, si baculo innitatur: neque infans est quadrupes, quia gressus molles & infirmos manibus fulcit. Amantium autem affectus veri sunt: amant, oderunt, eundem absentem desiderant, præsentem metuunt, adulantur, conuitia ducunt, &c. Stobæus. serm. 62.

Vide infra, Argutias Dialecticas, & Sophismata.

De æqualitate.

Themistocles.

IS facilitate morum multos ciuium sibi conciliarat, atque hinc popularem potentiam est adeptus. Itaque cuidam ipsum admonenti: Bene principatum geres Athenis, si cunctis æqualis & communis esse voles: respondit, Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici quàm alieni. Plutar.

Diogenes.

Pecuniis si quando egeret, eas ab amicis accipiebat. At cùm à quibusdam ob id suggillaretur, quòd præter philosophi dignitatem, mendicorum more peteret: Imò, inquit, non peto, sed repeto. Repetimus autem mutuum, aut depositum. Amicus autem

egenti amico dans, non donat, sed reddit potius id quod amico debet: quoniam amicorum omnia debent esse communia. Laert. lib. 6.

Epicurus.

Is mirum in modum Pythagoræ institutum improbabat: qui cùm doceret, amicorum omnia esse communia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune, dicens id esse diffidentium verius quàm amicorum. Nam si quis verus est amicus, nihilominus habeo pro meis, quæ ille possidet, quàm si deposuisset. Qui diffidit autem, aut non est verus amicus, aut dubitat de animo alterius. Erasm. lib. 8 Apophtheg.

Plato.

Felicem & beatam esse eam ciuitatem inquit, in qua istæ voces, Meum & Non meum, proferri non audiantur, eo quòd communibus, quoad fieri potest, rebus, quæ quidem alicuius æstimationis sunt, vti ciues debeant. Sed multò magis huiusmodi vox è connubio eximenda est. Plutarch. in nuptialib. præceptis, & Stob serm. 72.

Idem.

* Serui & domini, inquit, amici nũquam erunt. Nec probi nec improbi, etiam si æqualibus afficiantur honoribus. Inæqualibus enim æqualia inæqualia fiunt, nisi mensuram accipiant. Nam propter hæc vtraq; seditionibus replentur Respublicæ. Vetus enim priscus ille sermo, ab æqualitate amicitiam procreari, &c. lib. 6. de legib. Stob. serm. 41.

Thales & Anacharsis.

† Thalem Remp. eam optimè constitutam asserenti, in qua neque admodum pauperes, neque plus æquo diuites essent; imò potius, adiunxit Anacharsis, talis iudicanda est, in qua & facultates omnes communes sunt, & vbi dignitatem & decus, virtus: repulsam verò & infamiam vitium meritur. Plutarch. in conuiuio.

Leo.

Leon Eurycratidis filius interrogatus, in qua tandem vrbe aliquis possit tutò vitam agere: In ea, inquit, quã qui incolunt, neque plus possident, neque minus: & vbi iustitia viget, iniustitia imbecillis est. Grauiter admonuit, æqualitatem esse pacis & tranquillitatis altricem, inæqualitatem seditionis esse seminarium: nec ibi locum esse iustitiæ, vbi vt quisque potentior est, ita licentius opprimat imbecilliorem. Plut. in Laconicis apoph.

Lycurgus.

Interrogatus quomodo liceret hostium insultum effugere, Si, inquit, nec alius alio plus requirat. Quo dicto docuit, tutiores esse eos ab hostium incursu, inter quos est æqualitas, & ex æqualitate concordia. Plut. in Laco. apoph.

Idem.

Quoniam intelligebat æqualitatem & ad frugalitatem, & ad concordiam in primis conducere, fecerat nouam agrorum partitionem, & in singulos ciues æquam portionem distribuerat. Fertur itaque, cùm dein ex peregrinatione rediens iter faceret per agrum recens demessum, conspiceretque manipulorum aceruos ordine positos & æquales, delectatus eo spectaculo, cum risu dixisse comitibus: Vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserint hæreditatem. Bono principi nihil iucundius est ciuium concordia, rursum tyranno nihil formidabilius. Plut. in Lycurgo.

Idem.

Quum statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est conuiuia publica. Percontanti verò cur ea constituisset sic, vt in singulis conuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis: & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio. Denique non solùm in esculentis & pocalen-

lis, verùm ne in strato quidem aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. Plut. in Lacon.

Curius.

Deuictis Sabinis, cùm ex Senatusconsulto ei ampliaretur agri modus, quem consummati milites accipere solent, recusauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens: esse malum ciuem, cui non esset satis, id quod cæteris esset satis. Plinius Iunior cap. ij de viris illust.

Plura pete ex apopht. Amicorum omnia communia.

De ærario & fisco.

Traianus Imp.

Fiscum, lienem vocare solebat, quòd eo crescente reliqui artus omnes tabescerent. Langus in Nicephori annot.

Constans Imp.

Dicere solebat, opes publicas melius priuatis pluribus haberi, quàm intus vnum principis claustrum referri. Eutrop.

De affabilitate.

Demonax.

Qvidam sciscitanti, quomodo delegatam sibi prouinciam administrare commodè posset, respondit: Si minimum loquens, plurima audiens. Hoc dicto princeps iubetur & æqua & iniqua audire. Erasm. libr. 8. apoph.

Hortensius.

Ob cultum mundiorem, ac gesticulationes in dicendo molliores crebrò malè audiebat, in ipsis etiam iudiciis. Sed quum L. Torquatus, homo subagrestibus moribus, dum apud consilium de causa Syllæ quæreretur, non iam histrionem illum diceret, sed gesticulatricem, Dionysiámque, notissimæ saltatriculæ nomine compellaret, tum voce molli demissáque Hortensius, Dionysia (inquit) Dionysia malim equidem esse, quàm quod tu Torquate, ἄμουσος, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος, id est, inelegans, agrestis, aditu difficilis. Periculosè maledicit alteri, cui vel idem, vel simile, vel diuersum, sed deterius vitium potest obiici. Eras. lib. 6. apoph.

Titus Vespasianus.

Admonitus ab amicis, quòd plura polliceretur interpellantibus quàm præstare posset: respondit, Non oportet quenquam à Cæsaris colloquio tristem discedere. Sueton. in eius vita.

Adrianus Imp.

In colloquiis etiam humillimorum mirè ciuilis erat: eósque detestari solebat, qui hanc humanitatis voluptatem ipsi inuiderent, hoc prætextu quòd dicerent, principis maiestatem vbique seruandam. Dion.

De affabilitate neglecta.

Aristippus.

Qvum aliquando Dionysium interpellaret pro amico, nec ille preces admitteret, prostratus cœpit amplecti pedes regis, & impetrauit. Id factum quum quidam velut abiectius, quàm vt philosophum deceret, reprehenderet: Non ego, inquit, sum in culpa, sed Dionysius, qui aures habet in pedibus. Ingenium iuxta promptum, & ad faciẽdum, & ad excusandum quidlibet. Laert. lib. 2. cap. 8.

Legati Laced.

Venerunt aliquando Lacedæmonij ad Lygdamin tyrannum, legatione fungẽtes: sed quum ille variis causationibus frequenter distulisset colloquendi copiam, tandem post omnes excusationes dictum est, illum parum firma esse valetudine, sed languere nonnihil. Legati responderunt: Per Iouem, non venimus huc cum illo luctaturi, sed colloquuturi. Plut. in Lacon.

Græca mulier.

Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti, vt causam ipsius cognosceret, cùm hac flagitatione frequenter obstreperet illi, respondit, sibi non esse otium. cúmque anus inclamasset, Proinde ne rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, nõ illi solùm præbuit aures, verumetiam alios audiuit. Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori: sed Philippo Macedoniæ regi tribuit Plutarch. in apophtheg. regum & imperator.

De affectatione verborum.

Anicula.

ANicula Theophrasto licitanti quiddam, idque admodum Atticè: Hospes, inquit, non vendo tanti: Notans illum, quasi non esset Atticus natura, qui supra modum affectaret atticismum. Id enim solent hospites, dum in aliena lingua volunt videri diserti. Eras. l. 6. apoph.

Fauorinus.

Ad adolescentem priscarum & iam obsoletarum vocum affectatorem: Curtius, inquit, & Fabricius dilucidè cum suis fabulati sunt: neque Aruncorum, Sicanorum, aut Pelasgorum, qui primi Italiam incoluisse leguntur, sed ætatis suæ verbis locuti sunt: tu verò perinde quasi cum matre Euandri nũc loquaris, verbis iam olim desitis vteris. Quod si intelligi non vis quæ loqueris, non hoc abundè consequêris taceus? Erasm. Rot. li. 6 apoph.

Idem.

† Cùm adolescentem quædam vetusta & prisca verba in quotidiano colloquio affectantem, vt eruditionẽ præ se ferret, audisset, dixit, moribus antiquorum viuendum, verbis autem nostrorum esse loquendum. Aul. Gell. lib. 1. c. 10.

Melanthus.

Melanthus interrogatus quid sentiret de tragœdia Diogenis: Non vidi, inquit. Notauit affectationem Diogenis in scribendo, quæ sæpenumerò nõ minima obscuritatis causa est. Plutar. in libro περὶ τοῦ ἀκούειν.

Pacatus.

Oscus Rhetor quidam clarissimus, cùm adeò loquendo simul & scribendo affectaret, vt nil absque schemate proferret, Pacatus obuiam ei veniens dixit: Poteram dicere, Aue Osce. Irrisit hominem affectatorem, salutatione affectata. Vsus est enim occupatione affectata, præter omnem necessitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Plato.

Polus sophista cùm daret operam vt nimis affectatè loqueretur, atque hinc immodicè gloriaretur, Plato hominem sic taxauit: O Pole, vt te tuo alloquor modo. Polus autem Græcè sonat pullum equinum. Voluit autem taxare hominis affectatè loquentis arrogantiam. Laert. lib. 3.

Cato.

† Cum A. Albuinus initio historiæ quam Græcè scribebat, veniam deprecaretur, si quid esset erratum, eo quòd esset homo Romanus, natus in Latio, & Græca oratio esset à Romanis alienissima, Cato cum legeret: Næ tu, inquit, Aule, nimium nugator es, cùm maluisti culpam deprecari, quàm culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut cum compulsi peccauimus. Tibi, inquit, oro quis pepulit vt id committeres, quod priusquam faceres, peteres vt ignosceretur? Aul. Gel. lib. 11. cap. 8.

Demonax.

Quum interrogasset quendam, atque is verbis nequaquam vulgaribus respondisset: Ego, inquit, amice, te nunc interrogo: at tu perinde respondes, quasi viueret adhuc Agamemnon. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quendam Rhetorem audiens ita loquen-

loquentem, Hora nimium iaculatis adueniens regionem herbis detectam reddidit: Non desines, ait, mecum vt cũ turba agere? Notauit autẽ his verbis, sermonem hominis plus satis affectatũ. Plu. in Roman. apoph.

Idem.

Phauorini dictionem vt nimium compositam solebat arguere ridicule, quod cùm ille ægrè tulisset, ait: vt philosophum vestis neglectior, ita animo decet inaffectata. Erasm. lib. 8. apoph.

Augustus Cæsar.

Mecœnas cùm verbis affectatis scribere soleret, ab Augusto hac valedictione derisus est: Vale mel gentium, melcule, ebur ex Hetruria, laser Aretinum, adamas Supernas, Tiberinum margaritum, Cilneorum smaragde, Iaspis figulorum, Berylle Porsennæ, &c. Macrob. lib. 2. cap. 4.

Cicero.

M. Lepidus cùm Romæ in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam tecum scriptis: Ego, ait Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit autem Lepidus schema vocum similiter desinentium. At satius erat schema perdere, quàm Senatum offendere. Eras. lib. 4. Apoph.

De affectibus humanis.

Thales.

THales Milesius interrogatus, quisnam felix dicendus esset? Qui corpore, inquit, sanus est: animo verò tutus. Sensit vir sapientissimus, affectus esse animi morbos. Laert.

Aristonymus.

*Gubernatores se ventorum mutationibus accommodant, & viri sapientes animi affectibus. Stobæus.

Seneca.

† Nos homunciones sumus: omnia nobis negare non possumus. Dolebimus, sed parum: concupiscemus, sed temperatè: irascemur, sed placabimur. Epistula. ibid.

Antoninus Pius.

Quum M. Antoninus fleret educatorem suum mortuum, & adolescens ab aulicis ministris reuocaretur à declaratione pietatis erga nutricium: Permittite, inquit Antoninus Pius, illi vt homo sit: neque enim vel philosophia, vel imperium tollit affectus. Eras. lib. 6. Apoph.

M. Antoninus Verus.

Iamiam moriturus, cùm suos ad grabbatum stare, dolere, atque angi videret: Humanum est, inquit, humanis casibus ingemiscere: multóque magis, misericordiam prouocare, quæ oculis vsurpantur. Sensit autem, hominem non lignum aut lapidem esse, qui nullis rebus afficiatur, sed animal, quod affectibus misericordiæ tangatur, & compatiatur etiam. Herodianus, lib. 1.

Philo.

* Vis ignis absumit obiectam materiam, & affectus excandescens abligurit, corrumpítque quicquid inuenit obuium libr. de cognit. quæren. erudit.

De affectibus priuatis.

Themistocles.

THemistocles Atheniensis, filium suum, quem mater adamabat, atque in delicijs habebat, plurimum omnium Græcorum posse, colligebat hunc in modum: Athenienses, inquit, dominantur Græcis, ego Atheniensibus, mihi mater, matri filius. Plut. in Græc. apoph.

Pyrrho.

Quum Pyrrhoni Eliensi philosopho obiurganti sororem Philistam, quidam obijceret, quòd oblitus esset suæ professionis (docebat enim, omnia esse indifferentia) sic elusit: Non enim, inquit, in muliercula declarabitur indifferentia. Laert. libro 9. cap. 11.

Cleon.

Cleon, quum reipub. administra-

tionem capessere destinasset, testatus est, se iam omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunque obstarent, ne liceret vbique rectum tenere clauum. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Cicero.

† Cum Philiscus Ciceronem exulem consolari vellet, diceretque & bona eum valetudine frui, & omnibus ad vitam necessariis abũdare: At, inquit ille, hæc omnia nihil prosunt, vbi animo ægro fueris, isque re quapiam molesta afficitur. Longè enim maiorem animi solicitudines miseriam, quàm voluptates corporis delectationem homini afferunt. Dio. Cass. lib. 38.

De affectibus nostris qui in aliis probantur.

Anonymus.

ALexandro Macedonum regi pirata quidam captus & ad ipsum adductus, rogatúsque, quare auderet infesta reddere maria, paucis respondit: Ego cũ vnica nauicula pirata nominor, tu cum idem facias magna classe, rex appellaris. Quo dicto Alexander motus, ipsum statim dimisit. Plut. in vita Alexandri.

Alexander.

Quum peritum quendam ex Indis sagittarium cepisset in fuga, qui per annulum sagittam mittere diceretur, voluit vt artis suæ specimen ederet. Recusantem autem iratus occidi iussit. Verùm cùm iam duceretur ad mortem, dixit sagittarius, se multis iam annis non exercuisse artem suam, eóque timuisse ne erraret. Id vbi delatum est ad regẽ, quòd ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium ambitiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem appetere maluisset, quàm fama sua videri indignus. Apparet autem ex hac historia nos affectus nostros etiam amare in aliis. Alexander enim cum semper ambitiosus & gloriæ appetens fuerit, similem affectum in sagittario probauit. Vide Plutar. in regum & imp. apoph.

De affectibus frenandis.

Socrates.

QVum post sudorem è palestra collectum videret alios ad potum confugere, vt sitim explerent, ipse bibere solus noluit. Verùm interrogatus, cur bibere nollet? Ne consuescam, inquit, obsequi affectibus. Laert. in eius vita.

Diogenes.

Iactanti se cuidam, ac dicenti, Viros supero in Pythiis, Ego, inquit, viros, tu verò mancipia. Lusit rursus affinitate vocum, quæ est inter ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat, quicunque seruirent cupiditatibus: hos philosophia vincere pulchrius est, quàm in Pythiis ludis vincere viros. Laert. lib. 6. Erasm. libr. 3. apoph.

Demosthenes.

Sapientis esse dicebat, nunquam animo conniuere, neque affectibus quoquomodo licentius indulgere, ne effrænati, rationis imperium deserant. Stobæus.

Agesilaus.

Illud sibi cum primis gloriæ ducere solebat, quòd rex cùm esset, cæterisque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibi imperaret, suique (vt ita loquar) rex esset, id pulchrius esse iudicabat, quàm quod regnum obtineret in alios. Plut. in apoph. Laconicis.

Demonax.

Cuidam seruum suum virgis cædenti, Desine, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est, qui suis affectibus & cupiditatibus imperare non potest. Eras. 8. apoph.

Megabates.

Quum Agesilaum adisset aliquando salutandi gratia, ac iuxta Persa-

tum

rum tiorem osculum offerret, Agesilaus auertit vultum, ac refugiens osculum, ait, Præstantius duco, vt quis sibi seruet suam libertatem, quàm vt aliis libertatem adimat. Intellexit nimirum vir continentissimus neminem esse liberum qui cupiditatibus seruiret: nullum imperium esse tam speciosum, quàm si quis animalis posset imperare. Plutarchus in apophthegm. Lacon. Erasm. lib. 1. apoph.

Isocrates.

† Impera tibi ipsi, non minus, quàm & ceteris; idque maximè regium putes, si nullis libidinibus seruias, sed cupiditates magis in potestate habeas quàm ciues tuos. Ad Nicoclem.

Plutarchus.

* In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alicui firmæ vado: Sic in magnis rerum procellis summa ratio debet animum cohibere ne ab affectibus auferatur. In Ethicis.

Seneca.

† Vt nullum, inquit, animal, nec ... nec ferum, paret rationi, quia ratione caret: sic nullus affectus. lib. 3. de ira.

Idem.

† Non potest (aiunt) armis ex animo ira tolli, nec hoc hominis natura patitur. Atqui nihil tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat, & in familiaritatem perducat assidua meditatio: nullique sint tã feri, & sui iuris affectus, vt non disciplina perdomentur. Quodcunque sibi imperauit animus obtinuit. lib. 2. de Ira. ca. 12.

Idem.

† Intrantibus affectibus resistamus, quia facilius non excipiuntur quàm exeunt. Epist. 116.

Cato maior.

Dicebat eum optimum & laude dignum esse imperatorem, qui *propriis suis affectibus imperare possit.* Plutarch. in Rom. apoph.

Proclus.

† An non stupendum est, inquit, animam immaterialiter in rebus materialibus viuere, & in caducis incontaminatam se alicubi conseruare? Celius Rhodiginus lib. 3. Antiq. lect. cap. 23.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex aiebat, si sibi contigisset nasci temporibus quibus Romana Respublica florebat, se constructurum fuisse contra curiam templum Ioui Positorio, in quo priusquam venirent in senatum patres conscripti, odium, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Allusit ad priscorum morem, qui Iouem multis cognominibus insigniebant, nunc Statorem, nũc Gamelion, nunc Genethlion, nũc Philium, nunc Xenion appellantes. Ac si tam multa possit Iupiter, illud in primis præstandũ erat, vt in synodis, in iudiciis, in senatibus, in quibus de Repub. cõsultatur, nihil haberent momenti affectus priuati. Nam hi sunt qui frequenter & ciuitates & regna bellis committunt, ac perfundant denique. Panormitan. libr. 3. de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Nil inconuenientius esse dicebat, quàm si quis aliis imperaret, qui suis affectibus propriis imperare prius non posset. Sentiens, nil perniciosius esse Reipublicæ, quàm si is qui prauos aliorum affectus coercere debet pœna adhibita, à propriis ipse affectibus vincatur. Panor. li. 2. de reb. gest. Alphonsi.

A. Politianus.

* Dicebat, sicut Tarquinius papauerum summa capita, dum in horto ambularet, baculo decussit, sic semper in animo validioribus affectibus atque potentioribus *protinus* esse resistendum. lib. de ira.

De afflictionibus.

Nazianzenus.

* SOl nubibus obtectus lætius postea splendet, & ver post hyemis tristitiam est acceptius, iucundior tranquillitas blanda; & mare quietum post seditiones ventorum & perturbationes aquarum littoribus allidens: sic post afflictiones nobis vita tranquillior. In orat. de Cypriano.

D. Augustinus.

* Boni laborant, quia flagellantur vt filij: mali exultant, quia damnantur vt alieni. In Psal. 93.

Idem.

* Dicebat, Sicut in vno igne aurū rutilat & palea fumat, sub eadémque tribula stipulæ comminuuntur, frumenta purgantur, nec ideò cum oleo amurca confunditur, quia eodem præli pondere exprimitur: ita vna eadémque vis irruens bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat & exterminat. Vnde in eadem afflictione mali Deum detestantur atque blasphemant, boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia, sed qualis quisque patiatur. Nam pari modò exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suauiter fragrat vnguentum. De Ciuit. Dei, lib. 1. cap 8.

Cyprianus.

* Nisi, inquit, præcesserit pugna, non potest esse victoria, quum fuerit in pugnæ congressione, victoria tunc datur vincentibus & corona. Nam gubernator in tempestate dignoscitur, in acie miles probatur. Delicata iactatio est, cùm periculum non est: conflictatio in aduersis, probatio est veritatis. Arbor quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus non mouetur: & nauis quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec frangitur, &c. Ser. de mortalitate.

De Agricultura.

Aristippi.

ARistippus, cùm ei quidam obiiceret: Tua culpa interiit ager, Atqui melius est, inquit, agrum propter me, quàm me propter agrum perire. Stob. ser. 51.

Zeno.

Zeno Stoicus philosophus, cùm videret familiarem quendam ex agri laboribus incuruatum & circumflexum: Nisi tu agrum perdideris, inquit, ipse te perdet. Stobæus ser. 55.

Lycurgus.

Sciens quantum vtilitatis humanæ vitæ agriculturæ suppeditaret studiū, agros omnes ciuibus suis diuisit colendos: vt concordes inter se omnes simultatem ac prauos affectus deponerent, & simili labore omnes victum quærerent. Plutarch. in regum apopht.

Lysander.

Quum ad Cyrum minorem, Persarum regem venisset, in hortum ductus, admiratus, & proceritates arborum, & directos in quincuncem ordines, & humum subactam, Cyrum interrogauit, à quo essent arbores plantatæ, & cuius solertiā tam aptè dimensæ? Cui respondens Cyrus, ait: Atqui ego ipse sum ista dimensus, mei sunt ordines, mea descriptio, mea enim manu sunt satæ. Tum Lysander purpuram ornatúmque Persicum multo auro intuens, dixisse fertur: Rectè Cyre te beatū ferunt homines, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est. Cic. in Caton.

Artaxerxes.

Mises Artaxerxi Persarum regi malum punicum cùm in vanno obtulisset, Rex magnitudinem eius admiratus, interrogauit, è quônam horto depromptum hoc donum afferret? Illo verò respōdente, domo sua, & ex suis agris, gauisus rex supra modum, missis regiis muneribus virum ornauit.

&, Per

&, Per solē, inquit (ita enim Persæ iurare solebant) iste homo tali curatione & agriculturæ diligentia, poterit etiam ciuitatem (meo quidem iudicio) ex parua ampliorem reddere. Videtur a item innuere, non tantùm agros, sed omnes res, cura & sufficienti opera, & indefesso labore, contra naturam etiam meliores & præstantiores effici posse, Ælia. lib. 1. de Var. hist.

Menander.

† Est Sanè virtutis, & vitæ magister ingenuæ, cunctis hominibus ager. in Pioca.

Philemon.

† Iustissima hominibus possessio est ager: ea enim quibus eget natura profert abundè, triticum, oleum, vinum, caricas, mel. Argentea autem vasa, atque purpura, ad tragœdias vsum habent idoneum, non ad vitam, refert. Stobæus serm. 56.

Musonius.

† Adeo autem egregia res, Deóque accepta est ex agricultura viuere, modò cum honestatis studio coniuncta sit, vt Apollo Mysonem sapientem, Aglaum Psophidium fœlicem appellauerit, quorum vterque ruri agens, suisque manibus laborans, vrbana habitatione abstinebat. ibid.

Gelo Syracusanus.

Suos ad agriculturæ studium adhortabatur, partim, vt agri ad vsum hominum meliores redderentur, partim, ne otio torpescerent. Plut. in regum & imperatorum apoph.

Myson.

Oeteus, quum Mysonem Cheneñ esse sapientiorem conueniret, eum repperit æstate stiuam aratro aptantem: Dicente autem eo, non esse tempus arandi: Satis, ait Myson, tempestiuum est, ad parandum nobis victum. Brusonius libr. 1. cap. 8.

Farpetes.

Farpetes Indorum rex, Apollonio de eius victu sciscitanti: Ego, ait, palmarum fructibus aut oleribus pascor, aut quæ præbent mihi arbores, quas ego his manibus colo. Bruson. libro 1. cap. 8.

Socrates.

* Amalthea cornu interpretatus est ad huiusmodi similitudines accommodando. Amaltheam quidem significare illum qui minime μαλθων, id est, dissolutus, sed gnauus & operarius esset, bona omnia consequuturū. Per cornu verò bouis, quod animal est laboriosissimum, virum operarium innui. Botros autem & similia in cornu esse, quoniam omnia quorum egemus, in agricultura insunt: quamobrem gestantes ipsum bonus genius bonáque fortuna introducuntur. Stob. serm. 54.

Anonymus.

* Pulchrè ille quidem, qui agriculturam aliarum artium parentem atque nutricem appellauit: qua bene habente cætera valeant: neglecta verò, terra, maríque iacent omnia. Xenophon in œconom. Stobæus sermo. 54.

Abdolominus & Alexander.

† Abdolominus longa cognatione stirpis regiæ annexus, sed pauper, suburbanum agellū magna parsimonia, & labore colebat. Alexander eum capta Synode regem constituit. Multis autem eius inopiam & sordes criminantibus. Haud, inquit Macedo, viri indoles famæ generis repugnat, ridendum est quo animo inopiam tuleris: Tum ille: Vtinam, Alexander, sic regnū ferre possim. Hę manus satis ad victum fuere, nihil habenti, nihil defuit. His delectatus Alexander muneribus & regio titulo ornat. Sabellicus libr. 4. Enn. 2.

Attilius Regulus.

Is aiebat, neque fœcundissimis locis agrum insalubrem parandum, neque effœtis saluberrimum. Frustrà salubris est locus, vbi peritur fame: & frustra fertilis est, vbi non licet viuere. Erasmus libro 6. apophtheg. ex Liuio.

Scipio Nasica.

Candidatus in ædilitatis petitione cum adolescentulo competitore descenderat: cuius quum manum rustico opere duratam tetigisset, interrogauit, Num manibus ambulare consuesset? Id vt populo cognitum est, repulsam petitionis passus est, eo quòd hominem agricolam spreuisse videretur. Bruso. lib. 1. cap. 8.

Cato Maior.

Dicebat, fortissimos viros ac strenuissimos milites, ex agricolis gigni, miniméque malè cogitantes. Plut. & Erasm. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat ad rusticos, In re rustica operæ parcendum, in agro autem emendo minimè. quod enim malè emptum est, semper pœnitet. Erasm. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat, pecuniam pedibus compensari: sentiens nimirum, satis sumptuosum esse, ad villam procul distitam crebrò proficisci, sed hoc impendij pedibus compensari, si dominus impiger inuisat fundum suum. Cicero in orat. pro Flacco.

Idem.

Interrogatus, quis esset certissimus agricolæ quæstus, respondit: Si bene pascat. quis proximus? si mediocriter pascat. quid tertium? si bene vestiat. quid quartum? respondit, Arare, & terram bene vertere. Erasm. libr. 5. apophtheg.

Curij Dentati.

Manius Curius, qui Dentatus cognominatus est, nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò Reipubl. optauit à Diis, ne quando existeret quisquam Romanorum, cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, hominem planè ignauum esse, qui ex hac agri portione non tantùm laboribus se exerceret, vt inde viuere posset. Plin. cap. 33. de viris illustribus.

Cicero.

* Omnium rerum, ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agricultura melius, nihil vberius, nihil dulcius, nihil libero homine dignius. libro 1. de offic.

Idem.

* Voluptatibus agricolarum ego incredibiliter delector, quæ nec vlla impediuntur senectute, & mihi ad sapientis vitam proximè videntur accedere. Habent enim rationem cum terra, quæ nunquam recusat imperium, nec vnquam sine vsura reddit quod accepit, licèt alias minore, plerunque maiore cum fœnore. libro de Senectute, vbi plura in agriculturæ laudem.

Vxor Pythes.

† Pythes subditos ab agricultura abductos in effodiendo auro occupabat, vnde secuta fames. Vxor parca & varia ciborum genera ex auro affabrefacta, ei pransuro apposuit. At ille his aliquantulum delectatus, cibũ postulauit. Rursus vxor aurum intulit, indignabundo, & esurire clamãti. Atqui horum, inquit illa, nullius præterea nobis copiam parasti. Semente, plantatione, & pascendi cura neglecta, effodimus, & quærimus ea, quæ nulli sunt vsui, enecantes nosipsos & ciues. His motus Pythes, aliquid de auri cupiditate remisit, & partem populi agriculturæ incumbere iussit. Plutarchus de virtutibus mulier.

Domitianus.

Domitianus imperator iussit excidi vineas quòd studio colendi vineta, negligerentur arua. Sueton.

Diocletianus.

Quum se imperio abdicasset, atque priuatam vitam in villa sua instituisset, ab Herculio atque Galerio ad recipiendum imperium rogatus, tanquam pestẽ aliquã detestatus, respondit: Vtinam Salonæ possetis visere olera nostris manibus instituta, profectò istuc tentandum nunquam iudicaretis

tantis. Fuit autem Diocletiani villa haud procul à Salonis, vbi primatus consenuit. Eutropius, & Cuspinianus.

Vitruuius.

* Nullus infans sine nutricis lacte non potest ali, neque ad vitæ crescentis gradus perduci: sic ciuitas sine agris & eorum fructibus in mœnibus affluentibus non potest crescere: nec sine abundantia cibi frequentiam habere, populúmque sine copia tueri. lib.2.de architect.

De alea.

Plato.

ADolescentem, quòd lusisset alea, grauiter increpuit, qui quum dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At paruum non est, inquit, assuescere. Laërt.lib.3.

Alexander.

Quosdam ex amicis mulctauit, quòd in ludo aleæ sensisset eos non ludere. Siquidē multi sunt, qui in hoc ludo velut in re maximè seria versantur, non enim ludunt, qui fortunas suas omnes, interdum & liberos, aleæ permittunt arbitrio. Plutar.in reg. & imp. apoph.

Berenice.

† Ptolomæo ad tesseras sedēti & alludenti, adstabat quidam, eique nomina damnatorum recitabat, & eorum criminibus cognitis, quo genere mortis plectendi essent Rex sortitu decerneret. At Berenice vxor eius receptis puero tabulis, non permisit, vt ad calcem legerentur, dicens non sic oportere aduertendum esse animum, cùm de hominis salute quæritur, sed mature cogitandum, & abiicienda ludicra. Non enim simile esse casum tesserarum & corporum. Placuit Ptolomæo vxoris oratio, & factus est prudentior. Ælian.lib.14. ca.43.

Manius Curius.

Maniū Curium accusator alius ad concitandā inuidiam *in sipario (id est* velaminis genus) pinxerat omnibus locis, aut in neruo nudū, aut ab amicis redemptum ex alea: hoc agens, vt omnibus persuaderet, quàm is esset perditè deditus aleæ. Hoc crimen ridicule inficiatus est Manius: Ego, inquiens, nunquam vici. Alter intelligi volebat, Curium assiduè lusisse alea. Curius eo torsit, quasi infelicitas esset opprobrata. Non est verisimile, qui frequenter ludit tesseris, nūquam vincere. Refert Fabius.

Cicero.

Memmio cuidam vituperanti Catonem Vticensem, dicentique quòd totas noctes ebrius esset: At illud, inquit Cicero, non addis, eū totos dies alea ludere: ciuiliter excusans Catonem: qui totum diem reip. negotiis dabat operam, nocturnas aliquot horas sumebat laxando animo. Erasm. 4. apopht.

Huc refer apopht. de Ludo & Recreatione.

De ambiguè dictis.

Diogenes.

SEruum quendam fugitiuū videns ad puteum sedētem, Vide, inquit, adolescens, ne excidas: ambiguo verbo ludēs. Nam excidit, qui in puteum decidit: & ἐκπίπτει, id est, excidit, qui de loco pellitur. Laërt. lib.6. cap.2.

Idem.

Interrogatus, quamobrem athletæ nihil sentirēt? Quoniam, inquit, suillis ac bubulis carnibus educati sunt. Nam athletæ crassioribus cibis enutriuntur, qui corpori quidem robur conferunt, sed mentis acumen hebetant. Vocis autem ambiguitas dedit ioco locū. Nam vt Græcis αἰσθάνεσθαι, ita Latinis sentire, tam ad animum quàm ad corpus pertinet. At percontator ille quærebat, quid esset causæ, cur athletæ veluti sensu carentes, non offenderentur plagis: Diogenes animorum stuporem notare maluit. Laërt.lib.6.

Idem.

Quum mentio fieret de puero stuprato, Diogenes, interrogatus cuias esset, lusit ex ambiguo dicens, Tegeates: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum idem est quod lupanar. Ibidem.

Ischomachus.

Quum mendica quædam veneris tormina pateretur, ac medicus percontaretur, num haberet in ventre? Qui potest, inquit, quum triduò nihil comederit? Et huius dicti festiuitas iucundior est Græcis, quibus in ventre habere dicitur, quæ fert vterum. Nam id medicus percontabatur, an esset grauida. Eras. lib. 6. apoph.

Stratonicus musicus.

Quendam, qui male cecinerat, rogauit, cuius esset cantio? quum ille respondisset, Carcini: multò magis, inquit, quàm hominis. Carcinus enim Græcè cancrum sonat. Est autem eadem vox cantoris cuiusdam nomen, quem notant Græcorum prouerbia. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum trabes delapsa quosdam è conuiuis occidisset, dixit, ἄνδρες, δοκῶ εἶναι θεοὶ, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ, δοκοῖ εἰσί Id Latinè reddi non potest: iocus est ex amphibologia. δοκοῖ sonat trabi, si subscribas iota: & sine hac, sonat opinor: Viri, opinor, dij sunt, quòd si non sunt, trabi sunt. nisi fortè δοκοί legendum, acuto accentu, vt intelligas trabes sunt. Eras. 6. apoph.

Idem.

Quum Satyrum accepisset apud Ilium peregrinari, festiuiter in Ilium torsit illud prouerbio iactatum, in Ilio semper mala: ludens ex ambiguo vocis. Aliter enim mala dicuntur, quæ misera tristiáque sunt, aliter homines mali. Eras. 6. apoph.

Idem.

Polydæ glorianti, quòd discipulus ipsius Philopas canendo vicisset Timotheum: Miror, inquit, si ignoras, quòd discipulus tuus condit decreta, Timotheus autem leges: Iocum captans ex ambiguo vocis. Nomos enim Græcis & legem sonat, & modulos cantionis Eras. ex Athenæo.

Philoxenus.

Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto sermone quod turdi magno venderentur, quum fortè adesset Coridus, qui malè audiebat, quòd corpus suum ad quæstum prostituisset: Atqui ego, inquit, memini fuisse tempus, quo Coridus obolo parabatur: ludens ex ambiguo, nam corydus etiam auiculæ nomen est. Eras. 6. apoph.

Demonax.

Demonax in Herminum Peripateticum, qui semper in ore habebat decem Aristotelis Categorias, ita lusit: Equidem arbitror, Hermine, te non indignum decem Categoriis. Iocus est ex ambiguo vocis. Categoriæ Græcis vel prædicamenta dicuntur, vel accusationes. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum diceretq́;, Salutat te, ô Demonax, filius me⁹: Pulcher est, inquit, & te dignus, & matri non absimilis. Vtrunq; autem poterat dici in laudem. Nunc autem patrem notauit ex filij effœminatis moribus, & matri similem dixit mollem & deliciis curatum. ibidem.

Lais Corinthia.

Cuidam amatori, qui misso sigillo iubebat illam venire: Non possum, inquit, lutum est. Olim terræ genera signabant, at illa lutum esse dixit, quasi ob lutum viarum non posset accedere. Luteum sigillum nihil morabatur, argenteum quærebat. Erasm. 6. apophtheg.

Philippus Macedo.

In acie vulneratus circa clauiculã cũ decũberet lecto, & medicus à quo curabatur, subinde præmium efflagitaret: Sume, inquit ei, ipsemet, habes enim

enim clauem in tua potestate: ludens incipiti voce: κλεὶς enim Græcè & clauem sonat, qua aperitur cista, vel ianua domus: & commissuram quoque humeri cum pectore. Plutarc. in apopht. regum & imp.

Clitophus.

A Philippo donatus equo saucio, vendidit: & ab eo pòst interrogatus, vbinam esset equus? Ex vulnere, inquit, diu cófectus est. Ludens ex ambiguo. nam πέπραται sonat venditus est, & confectus est. Eras. 6. apopht.

Afer orator.

In quendam patronum imperitũ, sed splendido vestitu se venditantem litigatoribus, lepidè dixit: Homo in agendis causis benè vestitus. Lusit ab inexpectato: nam auditor pro vestitu expectabat, instructus, aut exercitatus. Eras. 6. apoph.

Philippus orator.

In malcolentem. Video, inquit, me hic circumueniri, sentiens, se malo olere vndique oppleri, quum circumuenire dicatur, qui dolo fallit. Eras. 6. apoph.

Idem.

Causam agens, quum pusillus testis prodisset, Licétne, inquit, rogare? Quum quæsitor properans dixisset, Licet, modò breuiter: hic Philippus, Non accusabis, per pusillum rogabo. Primum in testem risus obortus est: sed mox in iudicem Lucium aurificem conuersus, qui sedebat ipso teste breuior. Erasm. 6 apoph.

Curtius.

Curtius eques Romanus delitiis diffluens, quum apud Cæsarem cœnaret, macrum turdum sustulit è patina: cúmque tenens interrogauit Cæsarem, liceretne mittere? cúmque is respondisset: Quidni liceat? ille protinus auem misit per fenestram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat solenne: & mittitur, quod abiicitur. Eras. lib. 4. apopht.

Cicero.

Quum Cicero in Pompeij castra venisset, dicentibus, Serò venisti. Minimè, inquit, serò, nam nihil adhuc parati video. Allusit ad eos, qui serò veniunt ad conuiuium. Iocus est ex ambiguo. Serò venit, qui tardè venit: & serò, qui post tempus. Plutarch. in Rom. apoph.

Idem.

Quum Faustus Syllæ filius ob æris alieni magnitudinem supellectilem suam proscripsisset: Hanc, inquit, proscriptionem magis approbo, quàm paternam. Lusit ambiguo verbo. Proscribitur res, quæ in auctione venum exponitur, & proscribuntur homines, à quouis iugulandi, quo crudelissimo genere Sylla quàmplurimos ciues proscripserat. Plutarch. in Romanorum apoph.

Idem.

In Isauricum ita lusit: Miror quid sit, quòd pater tuus homo constantissimus, te nobis varium reliquerit. Iocus ex ambiguo vocis. Nam varius dicitur, parum animo constans, varius item, qui vestigiis plagarum notatus est. Vulgatum autem erat, hunc Isauricum aliquando à patre cæsum loris. inde illud M. Cælij prætoris non dictum, sed factum: cuius quum sellam curulem consul Isauricus fregisset, alteram posuit loris intentam, tacitè innitans illi, atque exprobrans, quòd à patre loris cæsus esset. Eras. 4. apoph.

Idem.

C. Cæsari in senatu enixè defendẽti causam filiæ Nicomedis, beneficiáque regis in se commemoranti: Remoue, inquit Cicero, isthæc, oro: quoniam notum est quid illa tibi, quid tu illi dederis. Iocus est ex ambiguo verbi. Nam dat, qui confert beneficium: & dat mulier quæ sui facit copiam. Vnde illud Martialis.

Vis dare, nec dare vis.

Malè audiebat Cæsar, quod in Bithynia Nicomedi regi fuisset obsequen-

tior, quàm pudicitiæ leges postulant. Eras.4.apoph.

Idem.

Quum mater M. Bruti Seruilia pretiosum ære paruo fundum abstulisset à Cæsare, qui bona ciuium subiiciebat hastæ, ita iocatus est Cicero: Et quidem, inquit, quo melius emptum sciatis, emit hunc fundum Seruilia, tertia deducta. Seruiliæ autem filia dicebatur Iunia Tertia, eadémque C. Confidij vxor, lasciuiente dictatore tam in matrem, quàm in filiam. Ex ambiguo iocatus est Cicero: potuit enim intelligi tertia pars pretij detracta. Deducitur autem vxor aut scortum. Erasm. libro 4. apophthegm.

Idem.

Vatinium inimicum, & alioqui sceleratum, M. Tullius audierat obiisse diem: post, quum rursum audisset illum viuere: Malè pereat, inquit, qui malè mentitus est, significans, Vatinium indignum qui diutius viueret. Omne mendacium malum: sed hoc mendacium bis erat malum, quia bonos viros in falsum gaudium coniecerat. Dictum tamen erat ambiguũ, quod dici poterat & de illo quem mori nolles. Plutarch. in Rom. apophthegm.

Crassus.

Quum Brutus iunior fundos ædésque paternas luxu prodegisset, & in his etiam thermos, & in sermone quodam diceret, se frustra sudare, Non mirum, inquit Crassus, nuper enim existi è balneis. Lusit ex ambiguo. Exit è balneo, qui lauit: & exit, qui vendidit, vtérique cedit. Eras. lib. 6.apoph.

L.Galba.

L.Galba scurra, cuidam pilam negligenter petenti: Petit, inquit, tanquam Cæsaris candidatus. Huius cõ petitores negligentius ambiebant, vel quia metuebant Cæsarem repulsæ impatientem, vel quia desperabant se assequuturos tali competitore, vel quia sic illi blandiebantur. Locus est ex ambiguo, petitur pila, quæ repercutitur: & petitur magistratus. Erasm. 6.apoph.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis contumeliosè interroganti, Quid fers Cincole? Vt emas, inquit, si vti velis. notans illum, quód donatis & commendatitiis rebus vti gauderet. Allusit autem ad illud decantatũ in primis, Emere malo quàm rogare. Ad hæc amphibologia est in verbo, Ferre. fert enim qui promulgat legem: & fert, qui portat aliquid venale. Erasm.6.apoph.

Nero.

† De seruo furace dicebat, solum eum esse, cui domi nihil sit nec obsignatum, nec occlusum. quod idem de bono seruo dici solet. Cic.2.de ora.

Plancus.

Plancus in iudicio amici, cùm molestum testem destruere vellet, interrogauit sutorem quendam, quo se artificio tueretur? ille vrbanè respondit, Gallam subigo. Habetur autem hoc sutorium instrumentum, quod non infacetè in adulterij exprobrationem ambiguitate conuertit. Nam Plancus in Meuia Galla nupta malè audiebat. Macrob. lib.2.cap.2. Satur.

Vespa Terentius.

Titius quidam studiosè pila ludere solebat, sed idem noctu signa sacra frangere putabatur. Hunc quum gregales in campo desiderarent, Vespa Terentius hoc colore excusauit, vt diceret illum fregisse brachium. Nã duorum imagines brachiis gestabant donaria. Huc allusit Vesp. Erasm. lib. 6. apoph.

Proculeius.

Quærebatur de filio, quod expectaret mortem patris: quúmque filius respondisset, Ego verò non expecto: Imò, inquit, rogo vt expectes. Detorsit verbum in contrarium sensum. Expectat mortem patris, qui inhiat:

bibit: & expectat, qui non accelerat mortem patris. Val. l. 9.

Aug. Cæs.

Olim erat magna sepulchrorum religio, eáque pars agri quæ sepulchro erat dicata, non proscindebatur aratro. Vectios itaque quum nihil hac religione deterritus patris monumentum exarasset, Augustus facetè iocatus est: Hoc, inquiens, est veri patris monumentum colere. Lusit ancipiti verbo. Colimus ea quæ veneramur, & colitur ager aut illud simile. Gemina fuisset amphibologia, si pro monumento dixisset memoriam, quod ab illo dictum arbitror. Siquidem eorum memoria sacrosancta dicitur, quos vita defunctos veneramur: & memorias ad Græcorum imitationem, vocamus defunctorum monumenta. Eras. libro 4. apoph. ex Suetonio Tranquillo.

Idem.

Quum plerique rei quos Seuerus Cassius accusabat, absoluerentur, & interea Cæsar forum extruendum locatum, diu traheret illum operis expectatione: Vellem, inquit Cæsar Augustus, vt Cassius & forum meum accusasset. Iocatus est ambiguo verbo, nam absoluitur, quod perficitur, & absoluitur, qui a causa liberatur, absoluit opus architectus, & reum iudex absoluit. Eras. l. 4. apophth.

Romani.

Quum ex oratione Neronis, qua in Vindicem perorabat, recitaretur in senatu, daturos pœnas sceleratos, ac breui dignum exitium facturos: exclamatum est ab vniuersis, Tu facies, Auguste. Quæ vox bifariam potest accipi: Tu facies vt dent pœnas, aut tu dabis pœnas. Sueton. in Nerone.

De Ambitione.

Plato.

Dicitur ter nauigasse in Siciliam, nec sine periculo, nec sine cauillis obtrectantium. Molon itaque, qui gerebat hostilem in Platonem animum, negabat non esse mirum si Dionysius esset Corinthi, sed si Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat necessitas, Platonem inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamen Dionysium esse Corinthi adeò mirabantur omnes, vt iam abierit in prouerbium de re inexpectata & incredibili. Laert. l. 3.

Idem.

* Ciuitas in qua ciues ad expetendos magistratus minimè ambitiosi sunt, optimè & procul à seditionibus permanet: contra verò quæ aliter affectos habet ciues. Libro 7. de legibus.

Phauorinus.

Homines partim esse ridiculos, partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem, qui ambitiosè ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur. Miserabiles autem, qui spe falluntur. Stob. ser. 2.

Thrages.

* Contentio honorum, seu ambitio, oriuntur ex vi irascibili: quæ cùm in excessu fuerit, gignit feritatem. Stob. serm. 1.

Thucydides.

* Non solùm ambitio & gloriæ studium expers est senectutis, sed magis (quod populare & ciuile est, quale formicis etiam & apibus) ad finem vsque vitæ perdurat. Plutarch. Stob. serm. 43.

Aristoteles.

* Plurimæ seditiones in ciuitatibus ambitionis culpa oriuntur: de honoribus enim non quilibet, sed potentissimi quique contendunt. Stob. ser. 43.

Themistocles.

Cùm aliquando theatrum peteret, interroganti cuidam cuius vocem esset libentissimè auditurus? Eius, inquit, à quo artes meæ quàm optimè canerentur. Ingenuè fassus est, se magno gloriæ studio teneri. Solebant

enim olim Musici, in publico virorum illustrium laudes canere. Plut. in eius vita.

Idem.

Themistoclem ferunt virtutum stimulis agitatum, & ob id noctes inquietas exigentem, quærentibus, quid ita eo tempore in publico versaretur, respondisse, Quia me trophæa Miltiadis de somno excitant. Marathon nimirum animum eius, & Artemisium, & Salamis, naualis gloriæ fertilia nomina illustranda tacitis facibus incitabant. Plut. in Themistocle. Valer. Max. lib. 8. c. 13.

Timon.

Timon, qui cognomine Misanthropos dictus est, elementa malorum vocabat Auaritiam & Ambitionem: eo quòd ex horum vitiorum fonte, cætera vitia omnia prouenire ac manare viderentur. Timonis dicterium recitat Stob. serm. de Iniustitia.

Socrates.

* Timidus patriam, ambitiosus verò substantiam paternã deserit. Stob. serm. 4.

Epaminondas.

Lacedæmoniis bello victis, ac multo sanguine fuso iam fugatis, cùm audiret, illos eius belli calamitatem extenuare, vt palàm fieret omnibus quãta strages edita esset, non quibuslibet permisit cadauera interfectorum tollere, sed vt quæque ciuitas sua auferret, & ita factum est, vt appareret, plusquam 1000. Lacedæmonios interiisse. Plut. in Apoph.

Alexander.

* Anaxarchus philosophus ex authoritate Democriti præceptoris innumerabiles mundos esse referens: Heu, me miserum, inquit Alexander, quòd ne vno quidem adhuc potitus sum! Angusta homini possessio gloriæ fuit, quæ deorum omnium domicilio sufficit. Iuuenal satyr. 10. Plutar. de tranquillit. anim. Valer. Max. 8. cap. 13.

Hermocles Sophista.

† Pausan a satellite Philippi rogante, Quanam via quis nomen suum posset illustrare? Respondit: Si virum qui res maximas gesserit, interficiat. Dum etenim illius memoria habebitur, eius etiam a quo cæsus erit memoria vigeat necesse est. Crudele profectò consilium quod exequens Pausanias, & regem fortissimum de medio sustulit, & sibi non famam sed infamiam peperit. Diodorus libr. 16. & Valer. Max. lib. 8. c. 14.

Hipponicus.

Statuam ponere, sacrosanctum patriæ donarium, in animo habebat. Cùm autem quidam ei consuleret, vt à Polycleto fingendam imaginem curaret: respondit, Non se eiusmodi donarium positurum, cuius gloria non ad consecratorem, sed ad factorem esset reditura. Etenim liquere, spectatores in ea statua magis artem & industriam Polycleti, quàm suã liberalitatem & munificentiam admiraturos esse. Ælia. li. 14. de Varia hist.

Damis.

Cùm Alexander Magnus per literas petiisset, vt Lacedæmoniorum decreto decernerentur ipsi diuini honores, & in deorum numero referretur: Age, inquit, concedamus Alexandro, si velit appellari Deus. Dispectam risit stultam principis ambitionem, qui putaret ab iis posse creari deos, qui ipsi nihil aliud essent quàm homines: aut si hoc non putauit, insigni stultitia falsi nominis vmbra gloriaretur.

Theopompus.

Cum Pylij decretum edidissent, quo Theopompo tribuebantur summi honores, rescripsit: Mediocres honores ipsum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt inepte, hoc vltro delatum reiecit, simul & suam declarans modestiam, & amicos admonens, in omni re modum esse optimũ.

Quin

Quin & illud acutè perspexit, quæ subitò crescunt in altum, nō esse diuturna, quod genus sunt betæ & cucurbitæ: cæterùm quæ paulatim augescunt, ea facere ætatem, veluti quercum & buxum. Plut. in Lacon.

Iulius Cæsar.

* Narrant eum, quum Alpes iam transisset, & preter oppidulū quoddam barbaricum paucis & miseris habitatum hominibus iter faceret, amicis per iocum ex ipso quærentibus, an & hîc de magistratibus essent contentiones, ac de principatu certamina, & potentium æmulationes, serio respondisse, Malle se hîc primum, quā Romæ secundum esse. Rursus cùm in Hispania per ocium res Alexandri gestas legeret, diu cogitabundum ad extremum illacrymasse, & amicis causā quærentibus dixisse, An non dolendū vobis videtur, me cùm id ætatis sim, qua Alexander tot nationibus imperauit, nihil dum memoratu dignum gessisse? Plut. in Cæs.

Agrippa.

Agrippa familiaribus suis dicere solebat, hunc esse morem principum, vt nolint habere quenquam se potiorem. Nam ea quidem, quæ facilem & exploratam victoriam esse videntur habitura, ipsi gerere statuunt: pessima verò quæque & difficillima aliis committunt. Quod si eueniat vt optima negotia aliis mandare cogantur, grauiter ferunt, propter laudem & gloriam eorum qui ea gesserunt, sed sibi ipsi rerum bene gestarum gloriam libenter ascribunt. Xiphilinus in Augusto.

Agrippina.

* Nero, cùm primum natus esset, quidam astrologus prædixit eum regnaturum esse & matrem necaturum. Quod cùm Agrippina mater intellexisset, subitò exclamare cœpit: occidat, dum regnet. Præsagio votóque respondit euentus. Sueton.

C. Caninius.

Rutilius & Scaurus cùm competitores essent in consulatu, Rutilius tandem Scauro cessit. Sed Scaurus ambitus Rutilium accusabat, quoniam in tabulis Rutilianis scriptum esset, A. F. P. R. atque interpretaretur Scaurus, Actum fide Publij Rutilij: quasi suffragia Rutilius corrupisset, nec potuisset fieri consul Scaurus, nisi ex renuntiatione Rutilij: Rutilius rursus interpretabatur, Antè factum postea relatum: Tum C Caninius eques Romanus, quum Ruffo adesset, exclamauit, neutrum illis literis declarari. Id enim significare: Æmylius fecit, plectitur Rutilius: id est, Æmylius Scaurus corrupit populum, Rutilius passus est repulsam. Brusonius lib. 1. c. 15.

C. Cotta.

Caius Cotta in ambitione artifex, dicere solebat, se operam suam, quòd non contra officium rogaretur, polliceri solere omnibus, impartire autē iis apud quos optimè poni arbitraretur. Bruf. l. 1. c. 15.

Horatius.

Quum rediret ad suos, trium Curiatiorum fratrum quos occiderat spolia gestans, quorum vni desponsa fuerat Horatii soror virgo, illa autem agnoscens sponsi paludamentū, quod ipsa manibus suis confecerat, solueret crines, ac fletu sponsum mortuum inclamaret: Horatius sororem gladio transfigit, dicens, Abi hinc cum tuo præpostero amore, oblita fratrum mortuorum, viuíque, oblita patriæ. Tantum valuit amor laudis, & patriæ gloria. Liuius, & Pli. de vir. ill.

Afer.

Afer Didio Gallo qui prouinciam ambitiosissimè petierat, deinde impetrata re, tanquam coactus, querebatur, vrbanè, Age, inquit, Didi, aliquid, & reipub. causa labora. Bruf. li. 1. cap. 15.

Cicero.

Coci cuiusdam filius ambitiosissimus, cum candidatus in campum

descendisset, ac à Cicerone petiisset suffragium, Tullius coquum agnoscēs ait, Ego quoque tibi faueo. Respexit autem Cicero ad officium hominis, cui ideo fauere cuperet, ne sale perderet offam. Bruson. l. 1 c. 15.

Idem.

*Miserrima, inquit, est omnino ambitio, honorumq; contentio. Item. Facillime impellitur ad res iniustas qui gloriæ cupidus est. Item. Difficile est potestatem cupienti, seruare æquitatem. lib. 1. de Offic.

Cato Vticensis.

Quum M. Octauius, duas habens legiones haud procul ab Vtica, à Catone postularet, vt inter ipsos de imperio statueretur, Cato legatis nihil respondit, verùm ad amicos conuersus, Quis iam miretur, inquit, rem malè gestam esse, quum in ipsa morte in nostris videatis dominandi cupiditatem? Significans, ambitione ducum bellum infeliciter cessisse, Plutarch.

Seneca.

† Terra, inquit, est punctum, quod inter tot gentes, ferro & igne diuiditur. lib. 1. Nat. Q.Q. in præf.

Idem.

† Ambitio, & Luxuria, & impotentia Scenam desiderant. Sanabis ista, si absconderis Epist. 49.

Seuerus Imp.

† Cùm Plautianum generum suum, quem multis honoribus cumularat, interfici ob quasdam suspiciones iussisset, senatum conuocauit, ac generis humani conditionē deplorauit, quòd summos honores non ferat, seq; grauiter accusauit, quòd illum tanta beneuolentia honoréque fuisset prosequutus. Xiphil. in Seuero.

Bardas.

† Dux erat egregius, sed cùm accisam authoritatem à Basilio Imper. ægrè ferret, contracto exercitu de Imperio inuadendo cogitauit. Legatus est ad eum Stephanus Nicomediæ episcopus, eloquentia virtutéque præstans, qui cùm multis ei, vt ab armis discederet, suasisset. longo responso Bardas minime dignatus, dextrum pedem proferens & coccinnum ostendens calceum, vnum ex imperij insignibus quæ iam vsurpauerat: fieri nō potest, inquit, vt qui hunc in conspectu multitudinis semel induerit facilè exuat. Significa ergo iis qui te miserunt, vel sponte me imperatorem agnoscant, vel inuitis ipsis imperium me mihi vendicare conaturum. Sed male ei cessit ambitio. Cedrenus in Basilio.

Alphonsus rex.

Dehortantibus amicis, ne ob imminentia pericula bellum pro Ioanna Neapolitanorum regina, contra Martinum pontificem, qui regno eam spoliarat, susciperet: Non abhorreo, inquit, periculum, cum sine labore & periculo nemo vnquam gloriam consecutus sit. Panormita. de rebus gestis Alphonsi, libro 1. capite 2.

S. Augustinus.

* Non ferè quisquam est, qui careat amore dominandi, & humanā nō appetat gloriam. Item. Quoties hominibus præesse desidero, toties Deo meo præire contendo. Comment. in Psalmos.

Idem.

* Diabolus ruit, quia elegit potius præesse, quàm subesse, lib. 14. de ciuitate Dei, cap. 11.

S. Ambrosius.

* Hoc ipso perniciosior ambitio, quòd blanda est consolatricula dignitatum, & sæpe, quos vita nulla delectat, quos nulla potuit mouere luxuria, nulla auaritia subruere, facit ambitio criminosos: habet enim forensem gratiam, domesticum periculum, & (vt dominetur aliis) prius seruit, curuatur obsequio vt honore donetur, & dum vult esse sublimior, fit remissior. Commentar. in Lucam, lib. 3.

Chry-

Chrysostomus.

Quocunque desideraueris primatum in terra, inueniet confusionem in cœlo. Nec inter seruos Christi computantur, qui de primatu tractauerit. Homil. 25. in Matth.

S. Bernardus.

O ambitio, ambientium crux, quomodo omnes torquens omnibus places? Nil acrius cruciat, nil molestius inquietat, nil tamen apud miseros mortales celebrius negotiis eius. lib. 3. de consideratione.

Plura pete ex apophi. de Gloria & Laudis cupiditate, atque Regnandi libidine.

De ambitione ex sordibus.

Socrates.

Animaduertens Antisthenem ambitiosius ostentare vestem laceram & detritam, facetè hominem increpuit, οὐ παύσῃ, inquit, ἀγκαλλοπίζομενος ἡμῖν, id est, non desines te nobis comere? Significans, eiusdem esse ambitionis vtilitatem amictus ostentare, & delicato cultu sese vendiare. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Alcibiades cum Socrati magnifica misisset munera, & Socrates recusare videretur, Xantippe auida [illegible]sit, & donum magnificum ac [illegible]gnum vt non acciperetur esse di[illegible]. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis [illegible] est ambitio. Alij namque videri & laudari cupiunt, dum alios [illegible] muneribus: alij verò ex eo laudem sibi parare studēt, quòd propter communem consuetudinem o[illegible] contemnant: & sic omnibus [illegible] est ambitio. Erasm. libro [illegible] apoph.

Idem.

Quum Antisthenes Cynicus pallium haberet pertusum, idque obuertens fissuram omnibus daret inspiciendam: Per fissuram (inquit Socrates) pallij tui, video tuam inanitatem. eleganter notans, turpiorem esse ambitionem ex vtilitate cultus, quàm ex amictu splendido. Atque vtinam inter Christianos non sint multi Antisthenes, qui sub veste fusca, vili, sordidáque, plus celent gloriæ, quàm alij diuites habent in holosericis ac byssinis. Erasm. libr. 3. apoph.

Diogenes.

Quum aliquando perfusus esset aqua, staretque toto distillans corpore, circunstantes aliquot, vt fit, commiserabantur hominem indigna passum. Quibus Plato (nam & is fortè tum aderat:) Si vultis, inquit, commiserari Diogenem, abite: notans in philosopho gloriæ cupiditatem. Hoc igitur spectaculo quoniam delectabatur, felix erat potius quàm miserandus: at si nullo teste perfusus fuisset, tum verè fuisset miserabilis. Laertius libro sexto.

Idem.

Rhodios quosdam adolescentes elegantiore cultu conspiciens, dixit, τῦφος οὗτος ἐστὶν, id est, hic fastus est. Rursum, quum vidisset Lacedæmonios substricta tunica parcè sordidéque cultos, ἄλλος, inquit, ὗτος τῦφος ἐστὶν. id est, hic alius fastus est. Significans, non minus peccare eos qui ad ostentationem sordidè vestiuntur, quàm qui splendido vestitu sese iactitant. Vnde scitum est illud diui Hieronymi, Pullas æquè vt candidas deuita. Erasm. libro 8. apoph.

Plato.

Plato frugalis quidem erat, sed tamen amans mundiciei: contrà Diogenes, sordidus. Itaque calcans Platonis culcitram, præsentibus aliquot Dionysij amicis, quos Plato inuitarat ad conuiuium, dixit, Calco Platonis ambitionem. Mox Pla

to: At quanta superbia tumes ipse Diogenes, dum alienam superbiam te calcare putas? Hoc ipsum ab aliis narratur lepidius, Diogeni dicenti, Calco fastum Platonis: Calcas, inquit Plato, sed alio fastu. Nam hoc ipsum fastus erat, quod iactabat mundiciei contemptum: & qui sordibus gloriantur, non minus ambitiosi sunt quam qui splendide vestiuntur, sed aliter: Turpior est autem ambitio, ex fuco virtutis laudem captans. Socion tamen hoc non ascribit Diogeni, sed Platoni Cynico. Laert. lib. 6.

Diogenes.

De seipso dicere solitus est, se implere & ferre tragicas execrationes. Nam erronem se esse, domo & patria carere, mendicum agere, tenui vestitu vti, & in diem viuere. Nihilominus tamen in his non sibi minus placebat, quàm Alexander in terrarum orbis imperio cùm subactis Indis Babylonem reuerteretur. Ælianus libro tertio, de Varia historia.

De amicitia, atque amico bono.

Thales.

THales Milesius philosophus dicebat, amicorum absentium æquè ac præsentium oportere meminisse. Amicitia enim est animorum coniunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant, nisi tantisper dum vident. Diogenes Laërt. libro 1. cap. 1.

Democritus.

* Probum amicum (dicebat) gaudiis quidem vocatum adesse decet: aduersis autem casibus sua sponte. Item, Veri amici tum suaues amicitias fruitione communi, tum calamitates participatione sua reddunt leuiores. Item, Non posse opitulari amicis, inopiæ est: nolle autem, maliciæ est signum. Maxim. serm. de amicitia.

Chilo Spartanus.

Quendam prædicantem se nullos habere inimicos, interrogauit, num vllum haberet amicum? Sentiens, amicitias, & inimicitias inuicem se cōsequi: nec fieri posse, quin qui multos haberet amicos, complures habeat & inimicos. Plutar. in apoph.

Pittacus.

* Erga amicos, inquit, esto cōstans: erga inimicos munitus & cautus. Maxim. serm. de amicitia.

Critias.

* Qui cum amicis versatur, omnia ad gratiam & volūtatem illorum faciens, ex præsenti voluptate inimicitiam facit in posterum. Maxim. serm. de amicitia.

Socrates.

Dicere solitus est, nullam esse possessionem pretiosiorem vero bonóque amico: nec aliunde plus fructus aut voluptatis capi. Itaque præposterè facere multos, qui pecuniæ dispendium grauius ferunt quàm amici iacturam: quique se beneficium perdidisse clamant gratis collocatum, quum eo sibi conciliarint amicum quouis lucro potiorem. Erasm. libro 3. apoph.

Idem.

Crœso interrogato, quid esset maximum & pretiosissimum ex regno consecutus? Cùm ille respondisset, vt hostes vlcisceretur, & amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si illos tibi amicos asciuisses. Maximus serm. 6.

Idem.

* Dicebat qui fratribus prateritis alios sibi amicos acquirunt, iis esse similes, qui agro suo relicto colunt alienum. Ibidem.

Demetrius Phalereus.

† Amicos dicebat secundis in rebus adesse aduocatos, in aduersis autem & calamitatibus, sua sponte, atque inuocatos. Laërt. lib. 5. cap. 15.

Plutarchus.

* Vasa quidem (inquit) meliora sunt

[illegible]: sed amicitia præstat, quò vetustior. Item, Equi bonitatem in bello, amici verò fidem in calamitate iudicamus. Maxim. serm. de amicitia.

Isocrates.

* Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in aduersa fortuna cognoscimus. Item, Vera amicitia tria requirit maximè, virtutem tanquam honestam, & familiaritatem vt iucundam, & vsum tanquam necessarium: [illegible] vbi iudicaris, recipere debes, & congressu lætari, & vti si egeas. Maxim. ser. de amicitia. Plura vide apud Isocratem ipsum admonit. ac Nicoclem.

Dion philosophus.

* Quot amicos pararis, tot oculos habes, quibus quæ velis videas: tot aures, quibus quæ decet audias: tot consilia, quibus de iis quæ cōducunt consultare & prospicere possis. Non [illegible] aliter se habet plurium amicitia, quàm si cui Deus vnum corpus haberi multas daret animas, quæ omnes illi prouiderent & consulerent. Maxim. serm. de amicitia.

Pisonianus Dion.

* Quæ calamitas extra amicitiam [illegible] intolerabilis? quæ prosperitas, [illegible] amicitia, non iniucunda est? [illegible]: Eum iustè miserrimum iudi[illegible], qui in miseriis & calamitatibus [illegible] habet qui lætentur: in rebus [illegible] secundis qui delectetur nemi[illegible]. Maxim eodem serm.

Zeno Citiensis.

Interrogatus, quid reuera esset amicus? respondit, Alter ego. Laërtius lib. 7. cap. 1.

Diogenes.

Admonitus à quodam, ab amicis [illegible] insidias, vt caueret: Quid [illegible]? inquit: sic & cum amicis & [illegible] inimicis habebimus consuetudi[illegible]. Ab inimicis nobis cauebimus, a[illegible] [illegible], Quòd si pariter ab vtrisque nobis cauebimus, non est suaue viuere. Laërt. lib. 6.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium: Se quidem amicum esse dixit, sed ad aras vsque. Sensit vir prudentissimus, eatenus benefaciendum esse amicis, quatenus iustitia, æquitas, & in Deum pietas permittit. Plutarch. in apoph. Gellius libro 1. capite 3. Brus. libro 1. capite 3.

Xenocrates.

Quum Platoni Dionysius diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat, Non prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput. Laërt libro 4. cap. 2.

Aristoteles.

Rogatus quo pacto amici tractandi essent? Non aliter, inquit, quàm nos ab illis tractari cuperemus. Laër. lib. 1. Brus lib. 5. cap. 1. cap. 3.

Sextus Philosophus.

* Amicum (dicebat) non diligas vtilitatis gratia. Nam talis amicitia breuis, & instabilis est. Item, Amicum ne parato, cui non credis omnia. Maxim. serm. de amicitia.

Dion Syracusanus.

Admonitus vt caueret sibi ab Heraclite & Calippo, quorum fidei plurimum credebat: respondit, se malle vita excedere, quàm in metu violētæ mortis amicos inimicósque iuxta ponere. Brus libro 1. cap. 3. ex Plutarcho.

Phocion.

Nicocli petēti, vt sibi ante Phocionem venenū haurire liceret: Tametsi durū hoc, inquit Phocion, tamen cōcedendū est ei, cui nihil vnquā in vita negaui. Phocionem Nicocles inter amicos fidissimum vnicè adamarat, eique molestum erat videre illū morientem. Eam molestiam vt vitaret, petiit vt ipse prior biberet. Et hac in re Phocion cōmodauit amico. Plut. in Græc. apoph. & in Phocione.

Epaminondas.

Dicere solebat, non prius [illegible]

[illegible] esse, nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible].

[illegible] libro [illegible]

Anytus.

[illegible] Alcibiadem [illegible] ille [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], nisi [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] qui [illegible] dimidium [illegible]. [illegible] [illegible] Alcibiadis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] humaniter egisse, cui quum [illegible] auferre liceret, dimidium [illegible] reliquisset. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

Aristoteles.

Interrogatus, quo pacto nobis amicos sibi facere possent, respondit, si [illegible] [illegible] illis iucundissima, praestet autem utilissima. Quo facto innuit, in parandis amicis adhibendam esse pariter sermonis comitatem, in officiis autem praestandis utilitatem. Plut. in Laconicis apoph.

Anonymus.

Quidam ambientes amicitiam foedus [illegible] cum Lacone, volebant se quacunque vellet vinculo astringere, quo certius esset amicitiam fore firmam. Quibus ille: Vna est, inquit, ad amicitiam copula, si etiam volentes laedere non possint: nam reliquae omnes prorsus infirmae sunt. Conuenit cum illo Chilonis. Sic habendum amicum, ut cogites illum posse fieri inimicum. Eras. lib. 8. Apoph. ex Plutarcho.

Cyrus.

* Opum quidem ad eum [illegible] misisset [illegible] [illegible], eas distribuit amicis. Interrogatus autem cur sibi nihil [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], corpus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] amicos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible]. Maximus, serm. de amicitia.

Darius.

Darius [illegible] [illegible] aperuisset [illegible] [illegible] [illegible], & quidam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] numerum habere optaret, quantus illic [illegible] numerum? respondit, Zopyrorum. [illegible] [illegible] [illegible] Dario [illegible] amicus. Significans, regi nihil [illegible] aut clarius esse debere [illegible] [illegible] [illegible] amicis. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Darii matrem, vxorem, & sorores captiuas [illegible], vna cum Hephaestione, [illegible], quod esset eodem aetate [illegible] [illegible], corpore etiam maior, Sysigambis Darij mater pro rege adorauit. Sentiens ex nutibus adstantium intelligens errorem, perturbata denuo [illegible] Alexandrum. Tum Alexander: Nihil est ô mater, quod conturberis, nam & hic Alexander est. Sentiens amicum esse alterum ipsum. Plut. in Alex.

Idem.

* Interrogatus a quopiam vbi thesauros haberet, amicos ostendens, In his, inquit. Maximus, serm. de amicitia.

Idem.

Idem, inter amicos quos habebat praecipuos ac potentissimos, omnium maximè videbatur honorare Craterum, sed omnium maximè diligere Hephaestionem. Craterus enim, inquit, amat regem, Hephaestion amat Alexandrum. Id Graecè iucundius dicitur, φιλοβασιλεὺς & φιλαλέξανδρος. Sentiens, Craterum in his quae ad regiam dignitatem attinebant, praestare fidem amicum: Hephaestionem, priuato quodam affectu

...diligere Alexandrum: Pariter itaque licet dissimili inter amantibus, diuersa ratione persoluit præmium. Craterum ornauit dignitate: Hephæstionem ad intimam admisit familiaritatem. Plutarch. in apophtheg. regum.

Idem.

Ilium profectus, Achillis statuam coronās, O te felicem, inquit, Achille, cui viuo ... amicus contigit. loquebatur autem de Patroclo, qui fidissimus Achilli fuit amicus. Plut. in vita Alexandri.

Legati Scytharum.

Extat sapientissima Scytharum legatorum oratio ad Alexandrum, libro 2. hist. Qu. Curtij dehortatoria à bello. Inter alia autem egregiè dicta & illud occurrit. Quibus bellum non intuleris, bonis amicis poteris vti. Nam & firmissima est inter pares amicitia: & videntur pares qui non fecerunt inter se periculum virium. Quos viceris, amicos tibi esse caue credas. Inter Dominum & seruum nulla amicitia, &c.

Demonax.

Pauciora (inquit) mala contingunt hominibus ab inimicis quàm ab amicis. Inimicos enim quum metuant, ab eis cauent: amicis verò aperti sunt, vnde periculis exponuntur, & insidiis illorum facilè capiuntur. Anton. ser. de amicis improbis.

Idem.

Arcanum in amicitia auditum inimicus postea factus ne efferas: lædes enim non tam ipsum amicum quàm amicitiam. ibidem.

Philistio.

Ne propter iram amici arcana efferas. Quin speres, inquit, ipsum de nouo amicum tibi fore. Sæpe iucundior fit amicitia quæ deposita simultate ad concordiam rediit. Fugiendæ sunt malorum amicitiæ, & bonorum inimicitiæ. Ibidem.

Demetrius.

In somnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentem messem: eóque struebat illi insidias, vt tolleret e medio. Idque quum indicasset Demetrio filio, iureiurando adegit vt sileret. Is verò iuncto sibi Mithridate, deambulabat in littore maris, & infima hastæ parte inscripsit arenæ, Fuge, Mithridates. Is intellecta re, profugit in Potum, atque illic regnauit. Plut. in apoph.

Isocrates.

Nullum, inquit, tibi amicum sumas, priusquàm inquisiueris, quomodo se cum prioribus amicis gesserit. Expectabis enim talem erga te futurum, qualis fuit erga illos. Ibidem.

Scipio minor.

Negabat vllam vocem inimiciorem amicitiæ potuisse reperiri, quàm eius qui dixisset, Ita amare oportere, vt aliquando esses osurus. nec verò se adduci posse, vt hoc (quemadmodum putaretur) Biantis esse dictum crederet, qui sapiens habitus esset, vnus è septem, sed impuri cuiusdam, & ambitiosi, aut omnia ad suam potentiam reuocantis, esse sententiam. Quónam enim modo quisquā amicus ei esse poterit, cuius se putabit inimicum esse posse? Cicero in Lælio.

Idem.

Sapienter monebat non parandum esse amicum, cui non ausis per omnia credere. Ibidem.

Idem.

Dicere solebat, nihil difficilius esse, quàm amicitiam vsque ad extremum diem permanere. Mutantur enim mores sæpe, aliâs aduersis rebus, aliâs ingrauescente ætate: aut dirimuntur contentione vel luxuriæ conditione, vel quomodo alicuius, quod idem adipisci vterque possit. Ibidem.

Idem.

Frequenter dicebat, in omnibus rebus diligentiores esse homines, vt capras & oues quot quisque haberet, dicere posset: amicos quot haberet, non posset. in illis quidem

parandis curam adhibent, in amicis eligendis sunt negligentes. Ibidem.

Pompeius.

Cato cùm prædiceret, Pompeij potentiam crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed multò magis ad tyrannidem tendere, Pompeius ita respondit, Tua (inquit) Cato magis accedunt ad diuinationem, mea autem accommodata sunt amicitiæ. Quo dicto indicat, Catonem de rebus loqui planè incertis, se verò ea præcipuè secutum esse, quæ tum temporis amicitia, quæ sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. De amico autem multò humanius est bene sperare, quàm quasi per somnium diuinare peiora. Plut. in apoph.

P. Rutilius.

Amico iniusta petenti quàm pernegasset suum officium, ísque indignabundus diceret: Quid ergo opus est mihi tua amicitia, si quæ ab te peto, non accipio? Imò, ait Rutilius, Quid tua mihi opus est amicitia, si quid inhonestæ rei propter te facturus sum? Val. Max. lib. 6. cap. 4. & Eras.

Cicero.

* Solem è mundo tollere videntur, qui amicitiam è vita tollunt. Cui potest esse vita vitalis, qui non in amici mutua beneuolentia conquiescat? Verus amicus est alter idem. Qui ex amicitia tollit verecundiam, maximum eius tollit ornamentũ. Sine virtute nec amicitiã, nec vllã rem expetendã consequi possumus. Odiũ est venenum amicitiæ. Nulla est amicitia, cũ alter audire verum non vult, alter ad mentiendum paratus est. Nulla est excusatio peccati, si amici causa peccaueris. Ab amicis honesta petamus, & amicorum causa honesta faciamus. Certus amicus in re incerta cernitur. libr. de amicitia, vbi plura leges.

Idem.

* Ea est iucundissima amicitia, quã similitudo morum coniugauit. Plurimæ delectationes sunt in amicitia. Omnium rerum quas ad beatè viuendum sapientia comparauit, nihil est maius amicitia, nihil vberius, nihil iucundius. Meipsum ames oportet, non mea, si veri amici futuri sumus. Amicitia, res sanctissima. Qui amicitiæ fidem lædit, is oppugnat omnium commune præsidium, & quantum in ipso est disturbat vitæ societatem. lib. de Offic. de finibus bonorum & malorum, orat. pro Roscio Amerino & alibi.

Micipsa rex.

* Non exercitus, inquiebat Iugurtham alloquens, neque thesauri præsidia regni sunt, verùm amici: quos neque armis cogere, neque auro parare queas: officio & fide parantur. Sallust. hist. de bel. Iugurth.

Volumnius.

M. Lucullum, quòd Bruti & Cassij partes sequutus esset, M. Antonius occidit. Huius mortem quum Volumnius, qui viuum familiariter coluerat, sine fine deploraret, ad Antoniũ pertractus ait, Iube me protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque enim illi extincto superesse debeo, quũ ei infelicis militiæ autor extiterim. Eras. 6. apoph.

M. Antonius.

Lucillius Bruti familiaris, quum Barbaros in Brutum obnixè ruentes cerneret, Brutũ se esse assimulauit: captúsque, & ductus nimis auidè ad Antonium, quum in Antonij esset aspectu, ait: M. Brutum, ô Antoni, nemo cepit, absitq́ue vt ipsum quisquam capiat hostis. Exterritis his qui adduxerant, Credo, ait Antonius, vos commilitones hunc errorem grauiter ferre: sed scitote vos meliores prædam adeptos, dum enim hostem quæritis, amicum mihi adducitis. Viuo quidem Bruto ignoro per deos qua in re vterer: his amicis vtinam magis quàm hostibus potiar. Plut. in Bruto, & Brus. li. 1. c. 3.

Augustus

Augustus Cæsar.

Cùm Alexandriam vi cepisset, ciuibus omnibus & ciuitati se parcere dixit propter Arricum ciuem Alexandrinum, & olim sibi summa familiaritate coniunctum. Raræ profectò clementiæ fuit Cæsar, qui propter vnicũ amicum eam ciuitatem diripere noluit, quæ tam diu pertinacissimè rebellarat. Plut. in apoph.

Hecaton.

*Ego tibi monstrabo, ait, amatoriũ sine medicamento: sine herba sine vllius veneficæ carmine. Si vis amari ama. Senec. epist. 9.

Attalus philos.

*Dicere solebat iocundius esse amicum facere quàm habere: quomodo artificij iucundius est pingere quàm pinxisse. ibidem.

Triumpara Rex Cocini.

†Quòd hic foueret Lusitanos, Zamorinus Rex Calecutanus graue in eũ bellum mouit. Lusitanis autem petentibus se vt dimitteret, ne eorum causa belli calamitates pateretur, respondit: bono essent animo, ac diuinæ prouidẽtiæ fiderent, quæ bonas causas, cùm in commune discrimen venissent, tum maximè subleuare consuesset: de profectione ad Cananoris regẽ, quod petebant minimè cogitarent: neque enim se permissurum, vt quos semel in amicitiam atque tutelam recepisset, ij se viuo & consentiente ad alienam opem supplices ac vagi confugerent. Maffeius Hist. Ind. lib. 2.

Alphonsus rex.

Neapolitani cùm in honorem & æternam Alphonsi regis clarissimi memoriam arcum triumphalem ædificare vellent, & quo satis spatij haberẽt, Nicolai Mariæ Buzuti magnanimi & strenui equitis domum diruere conarentur: rex stultum ciuium facinus incusauit, dicens, non aliud se facere ædificia ventis & tempestatibus exposita, vt ob id veteris amici (cuius operam strenuam non semel in bello expertus esset) domum destruere cuperet. Pluris autem fecit rex prudentissimus amicũ quàm nominis sui perpetuum monumentum. Panormitam. lib. 1. de gest. Alphonsi.

De amicitia regum & principum.

Solon.

Tyrannorum amicos dicebat calculis supputatoriis esse simillimos, qui vt arbitrio supputantis ponuntur, interdum valent multa millia, interdum minimum, interdum nihil. Laert. li. 1 c. 3.

Aratus.

Philippus Arato venenũ dandum curarat, quod non repentè occideret, sed lenta tabe consumeret. Id vbi sensit Aratus, nec inueniretur remedium, dissimulauit: & ingressus cubiculum, vni tantùm ex familiaribus dixit: O Cephale, hæc sunt præmia regiæ amicitiæ. Non semper tutum regibus dare optima consilia. Eras. lib. 6. apoph.

Agesilaus.

† Rex Persarum de contrahenda amicitia legatos ad Agesilaum misit: qui respondit, fieri non posse, vt sua priuatim amicitia frueretur. Sin Lacedæmoniis communiter omnibus amicus fieret, se quoque in amicitiæ ius venturum aiebat. Æl. libr. 10. de var. hist. cap. 20.

Antipater.

Quum didicisset Parmenionem ab Alexandro interfectum, dixit: Si Parmenio struxit insidias Alexandro, cui fidendum est? Si non struxit, quid agendum? Erat Parmenio velut alter Alexander, in rebus militaribus. Si tantus amicus fefellit, non est tutum cuiquam amico fidere: si Alexander nihil commeritum sustulit, præstat à rerum negotiis abstinere. Plutarch. in apoph.

Omulius.

Omulius senator Romanus, Traiano imperatori dicere solebat, Maioris vtilitatis ratione malum principem optari posse qui permultos bonos haberet amicos, quàm bonum qui malorum multorũ amicitiis vteretur. Si quidem facilius fore, à multis bonis vnum malum ad bonitatem deduci, quàm ab vno bono malos multos à malitia auerti. Fulgot. lib. 7. cap. 2.

De amicitia neglecta, aut violata.

Bion.

Dicebat, amicos, quales quales essent, retinendos esse, ne videamur aut malos recepisse in familiaritatem, aut bonos reiecisse. Laer. li. 4. cap. 7.

Socrates.

Cuiuis promptum esse dicebat, si quid rerum insignium haberet, proloqui: quum difficillimum esset nominare quos possideret amicos, quum hac possessione nulla sit charior. Hoc dicto taxabat præposterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentissimè haberet, quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior sibi videtur cui pecuniæ nonnulli obtigit, & damnum deplorat cui periit: at qui sibi parauit bonum amicum, non videtur sibi factus beatior, nec iacturam deflet qui perdidit. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Eos qui amicitiã violarent, etiam si iniuria affectorum supplicia effugerent, Dei vltionem tamen nequaquam euasuros dicebat. Sensit autem vir sapientissimus, eos diuina vltione meritò puniri, qui amicitiam humanæ societatis vinculum, disrumperent. Maxim. serm. 6.

Simonides.

Interrogatus, quamobrem, quum esset extremæ senectutis, tamen attentus esset ad rem: Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm carere amicis, taxans instabiles hominum amicitias, qui consequuti quod volunt, negligunt amicum: eidem dum sperant, obseruiunt. Eras. l. 6. apoph.

Diogenes.

Rogatus, quemadmodum amicis vteretur Dionysius? Vt vasculis, ait: dum plena sunt, euacuat, & vacua abiicit. Brus. li. 1. c. 3.

Anaxagoras.

Anaxagoras philosophus Periclis præceptor fuisse legitur, cui in administranda rep blica magno fuit vsui. Verùm cùm Pericles negotiis intentus desiisset agere curam Anaxagoræ, iam ad decrepitam prouecti senectutem, constituit inedia finire vitam. Id simul vt renuntiarium est Pericli, anxius accurrit, & argumentis, precibus & lacrymis conatus est hominem à spontaneæ mortis proposito reuocare: idque magis sua ipsius causa quàm philosophi. Cui Anaxagoras, retecta facie iam moribundus, nihil aliud respondit quã hæc, O Pericles, & quibus lucerna est opus, infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ob vsum vulgarem, & talis consiliarius neglectus periit. Laert. lib. 2. c. 3.

Pisistratus.

Pisistratus Atheniensium tyrannus, quum aliquot amici, qui ab ipso defecerant, Phylen occupassent, venit ad illos stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis quid sibi vellet percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum: ob hoc enim veni cum sarcinis. Egregius animus, qui nollet sine amicis nec regnare, nec viuere. Plut. in ap.

Cato Maior.

Audiens grauissimam de colenda amicitia

putationem, ait: Amici-
i placent, dissuendæ magis
lédæ sût. Cicero in Catone.

Cassiodorus.

amicus est, omni tempore
eum tormentũ non sepa-
non laxat, thesaurus nõ su-
amor nõ occupat. in ep.

icitia falsa, quæ in
uersis patefit.

Chilon.

olebat, Promptius ad ami-
aduersam fortunã, quàm
ndas accurrendum. Rebus
aduolant quilibet, etiam
i: qui adsũt resistẽte fortuna,
t amici. Laert. lib. 1. cap. 4.

Socrates.

nè amare, nihil aliud esse
prosequi, dicebat. Is enim
ũ esse simulat, quid aliud
n vt porrigens vna manu
amicum dicat, post tergũ
anu lapidẽ proiiciat? Ma-

metrius Phalereus.

veros amicos in rebus læ-
vocatos, in aduersis inuo-
terò. At vulgò fit secus.
5. c. 25.

Anonymus.

quidam pridie ab hospite
, postridie lectis stratisque
liberaliter exceptus, stra-
scendit ac conculcare cœ
Propter hęc heri ne in pa-
a dormiui. Plut. in Lacon.

Nemartes.

ne fungens, quum à quo-
eneris, ad quem erat mis-
s prædicaretur, eo quòd
beret amicos: interroga-
modo qui multos haberet
periculum faceret an ami-
eret sincerum ac probum?
fassus se nescire, cupe-
r aduersam, inquit, for-
Platon.

Psammenitus.

Psammenitus Ægyptiorum rex à Cambyse regno pulsus est. Eius filiam ancillari veste indutã, cum aliquot nobiliũ virginibus, Cambyses mitti iusserat ad hauriendam aquam, vt hoc spectaculo parentum captiuorum animos discruciaret. Cæteris indignè ferentibus solus Psammenitus demisit oculos. Mox iussit duci filium illius, cũ aliis plurimis eiusdem ætatis, vinctis ceruicibus, & ore frenato. Atque hoc etiam spectaculo Psammenitus ad lacrymas commotus nõ est. Idem quum vidisset familiarem quendam exutũ opibus, mendicantem obambulare, hoc spectaculo adeò commotus est, vt ingenti fletu hominem amicum compellans, caput suum barbarico more cæderet. Ea re cognita, quũ Cambyses per nuntium causam sciscitaretur, cur in liberorum calamitate tacitus, vnius seniculi calamitatem tam impotenter ferret: respondit: Fili, domestica mala grauiora sunt, quàm vt lachrymas recipiant: at amicus deplorandus erat, qui è multis opibus ad summam inopiam redactus est, idque in extremo senectutis limine. Eras. 6. apoph.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor, cùm fortè Xenocrati obuiam factus esset: qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metoecium, quo in loco carcer erat Athenis: fustem impegit in caput Telonæ, ac Xenocratem liberauit. Telonem verò tanquam indigna patrãtem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, post aliquot dies Xenocrates obuiam factus Lycurgi filiis: Citò, ait, retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd mihi amico, in re tam periculosa & difficili tulerit auxilium. Eras. li. 8. apoph.

Antigonus.

"Hic Diis sacrificãs precabatur vt se à simulatis seruarent amicis: cumque percunctaretur quispiam quamobrem tale quid à Diis ...

inquit, hostes cùm cognosco, caueo, Maximus serm. de amicit.

Dionysius Senior.

Admiratus egregiam fidem Damonis & Pythiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in vestram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus destinarat diem necis, quúmque is pauculos dies petiisset rerum domesticarum ordinandarum gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret, ea conditione, vt si ille non rediisset ad diẽ præscriptum, hic plecteretur. Rediit autẽ ad diem, mori malens, quàm amicum fallere. Ita seruatus est vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantum valet egregia virtus apud tyrannos etiam. Eras. 5. apoph.

Tarquinius Superbus.

Iam exul factus, dixisse fertur: Se tum denique cognouisse quos habuisset amicos fidos, quos infidos, cùm neutris gratiam referre posset. Qui commodi gratia sunt amici, sublata commodi spe deserunt amicitiam: sed amicos secundæ res parant, aduersæ probant. Erasm. 6 apoph.

Alphonsus rex.

Ex Sicilia nauigans, videns aues marinas circumuolantes triremem, & expectantes cibum à nauigantibus, escam in mare proiecit. Verum cùm videret à volatilibus certatim rapi, quæ deinde cum præda aduolabant, ad suos conuersus ait: Persimiles sunt his garriis purpurati & curiales aliquot mei. Simulac enim aliquod officium aut beneficium hiantes & dimicantes inuicem à me acceperunt, aufugiunt, nec reuertuntur, donec necessitate premuntur, plura petentes. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

D. Hieronymus.

† Amicitia quæ desinere potest, vera nunquam fuit. Epistol. ad Ruffinum. lib. 2. cap. 11.

De amicorum electione.

Antisthenes.

ILlud cumprimis damnabat in hominum moribus, quòd in auctionibus vasa diligenter inspicerent, priusquàm emerent: vitam eorum non inspicerent, quos sibi in amicitiam adiungerent. At maior vtilitas est à fidis amicis, quàm à vasis: & plus damni est, nisi deligas. Laert. libro 2. cap. 8.

Solon.

Solon Salaminius summoperè suos admonere solebat, ne citò quoslibet amicos sibi pararent: quos autem semel parauissent, ne facilè reiicerent. Refertur ex Apollodoro apud Laert. & Erasm. in prouerbio, Ne cuiuis dextram inieceris.

Aristoteles.

Illud frequenter habebat in ore, ὦ φίλοι οὐδεὶς φίλος. Sentiens, multos esse amicos nomine, paucissimos aut nullos re. Laert. lib. 5. cap. 1.

Anacharsis.

Præstare dicebat, vnicum habere amicum multi pretij, quàm multos nullius. Græca sonant iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, ἢ πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους. Laer. lib. 1.

Isocrates.

• Amicos tibi compara, non omnes qui id cupiunt, sed eos qui ingenio tuo digni sunt: neque quibus cum iucundissimè viuas, sed cum quibus optimè ciuitatem administres. Stob. serm. 46.

Idem.

† Amicitiam cum nemine iungito priusquam exploraueris, quomodo prioribus amicis fuerit vsus. Sperabis enim eum in te quoque fore talem, qualem erga illos se præbuerit. In Paræn. ad Demonium.

Seneca.

† Diu cogita, an tibi in amicitiam aliquis recipiendus sit: cum placuerit fieri, toto illum pectore admitte: tam auda-

adulter cum illo loquere quàm tecum. Tu quidem ita viue, vt nihil cõmittas, nisi quod committere etiam inimico possis. Epist 3. ad Lucill.

Euripides.

Amicos qui nihil tibi verbis indulgeant comparato. Qui verò vt complaceant & delectẽt te verba faciunt, eos tanquam malos ex foribus excludito. Stob. serm. 14.

Darius.

Zopyrus sibi nares & aures præcidit: itaque dissimulans quis esset, ad Babylonios transfugit, fingens se à Dario crudelissimè tractatum Babylonij persuasi, commiserunt illi præfecturam. Ille nactus occasionem, Dario ciuitatem tradidit. Postea Darius sæpenumero dicere solebat, se malle vnum Zopyrum integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentissima ciuitas Babylon, tamen vnicum amicum centum Babylonibus anteposuit. Ab hoc animo quantum absunt principes quidem qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt quàm probum, fidelem, ac doctum amicum? Plutar. in apopht.

Scipio minor.

Polybij sequens præcepta, dabat operam ne quando è foro rediret domum, priusquàm sibi quocunque modo quempiam eorum in quos incidisset, familiarem, & amicum reddidisset: sentiens, nullam esse homini possessionem meliorem. Plutarc. in apoph.

Alphonsus rex.

Quum dubitaret, vtrum Franciscum Sforciam, an Nicolaum Piccininum in amicitiam & societatem admissurus esset: (erat autem alterum duntaxat, propter illorum inter se simultates, admissurus) Matricienses legatis regem adeuntibus, & interrogantibus vtrum Sforciæ an Piccinino gratulari deberent: Vtrosque tanquam amicos habendos esse, item ab vtrisque tanquam inimicis cauendum esse respondit. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De amico castigatore.

Diogenes.

AD salutem opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis: eo quòd illi monent, hi redarguunt, & reprehendunt. Laert. libro 6. Plutarch. de vtilitate ab inimicis capienda.

Phocion.

Antipatro petenti, vt in gratiam sitam faceret quiddam pugnans cum iustitia: Non potes, inquit, ò Antipater, Phocione simul amico & adulatore vti Amicus obsecundat quousque patitur æquum & honestum. Nec enim amicus ab amico quod iniustum est petere debet. Adulator autem ad quiduis obsequitur. Plutar. in apopht.

Philippus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedonum rex in auctione sedens, parum decenter vestitus erat. Quidam igitur eorum, qui vendebantur exclamauit: Parce mihi, Philippe, à patre enim sum tibi amicus. Philippus interrogauit, Vndenam hæc amicitia conflata esset? Tum ille, Volo, inquit, propius accedens dicere. qui quum admissus esset, quasi arcani quippiam dicturus: Dimitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, dimitte liberum: nesciebam enim prius illum mihi verum amicum esse, donec melioribus institutus sum ab ipso. Sensit vir prudentissimus, eos præcipuos amicos esse, qui probè nos instituunt. Plutarc. in apoph.

Cobares, Medus.

* Natura mortalium hoc quoque nomine praua & sinistra dici potest (inquit ad Bellum) quod in suo q-

que negotio hebetior est quàm in alieno. Turbida sunt consilia eorum qui sibi suadent. Obstat aliis metus, aliis cupiditas, nonnunquam naturalis eorum quæ cogitaueris amor. Expertus es, vnumquemque quod ipse repererit, aut solum aut optimum ducere. Curt. lib. 7.

Cato.

Intelligens quendam animum ab amico reprehensore alienasse, Noli, inquit, indignari amico: apem enim propter aculeum non odisti, sed foues & tueris propter fructum. Cur igitur amici obiurgationem fers adeò iniquè, quam propter beneuolentiam plurimùm amare debes? Maximus serm. 6.

De amicorum rebus communibus.

Epicurus.

IMprobabat institutum Pythagoræ, qui quum doceret amicorum communia esse omnia, iubebat vt discipuli, quod quisque habebat, deponerent in commune: dicens, id esse diffidentium verius quàm amicorum. Etenim si quis mihi verè sit amicus, nihilominus habeo pro meis quæ ille possidet, quàm si deposuisset. Porrò qui diffidit, aut non est ipse verus amicus, aut de alterius animo dubitat. Erasm. libro 8. apophthegmat.

Anytus.

Anytus amicorum Alcibiadis vnus, eum ad cœnam rogarat. Ille recusauit: sed domi bene potus, cum famulis comessabundus irrupit, & stans ad ostium cœnaculi, iussit famulos vasa diripere, & ad suas ædes deferre, qui ferè dimidium asportarunt. Aliis autem conuiuis Alcibiadis violentiam accusantibus, Anytus respondit, illum bene egisse, cui cum totum auferre licuerit, dimidiam tamen adhuc partem ipsi reliquisset. Sensit vir prudentissimus, amicorum meritò omnia communia esse debere. Erasm. l. 6. apoph.

Themistocles.

† Cùm eum quidam monerent vt absque vllo personarum respectu magistratu fungeretur: Nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici nô meliore fruituri sunt conditione, quàm non amici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed commodos & temperantes requirit Anton. in melis. par. 2. ser. 1.

Plura vide suprà de Æqualitate.

De Amore impudico.

Diogenes.

AMorem dixit otiosorum esse negotium, quòd hic affectus potissimùm occupet otio deditos. Ita fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant, nec interim tamen quicquam bonæ rei agant, Laer. l. 6.

Plato.

Omnes qui perditè amarent, dicebat in alieno viuere corpore, in suo verò ac proprio planè mortuos esse. Fulgosus libro 7. cap. 2.

Idem.

Conditiones amatoris cum ostendere vellet, Animus est, dicebat, in suo quidem corpore moriens, in alieno verò viuens. Brusonius libro 1. cap. 2.

Aristotiles Cyreneus.

Ab amico quodam percontatus, an amor coitus gratia fieret? Neque eius gratia, neque sine eo respondit. Stob. ser 61.

Panetius.

Adolescentulo quærenti, an sapiens amaturus esset? De sapiente, inquit, videbimus. Mihi & tibi, qui à sapiente longè absumus, non est committendum, vt incidamus in rem commotam, impotentem, alteri emancipatam, vilem sibi. Bruso. li. c. 2.

Teophrastus.

Interrogatus, quid esset amor? respondit,

[illegible]endit, animæ otiosæ affectus. Stob. serm. 52.

Prodicus.

Aiebat, cupiditatem geminatam, amorem esse: amorem vero geminatum, insaniam fieri. Stobæus sermo. 62.

Alexander.

Quum è Macedonum numero ad mare remitteret & valetudinarios, & mutilos debilésque, productus est quidam qui se inter ægrotos adscripserat, quum non ægrotaret. Is ad Alexandri conspectum adductus & examinatus, fassúsque se morbum praetexuisse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta, Alexander cui negotium retrahendæ ad exercitum Telesippæ delegatur, vt cognouit eam esse liberam: Persuadeamus, inquit, ô Antigenes, Telesippæ, vt nobiscum maneat: nam vim admouere liberæ, non est nostrum. Sic indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet nisi persuasam. Plutar.

Apollonius.

Eunuchus quidam quum deprehensus esset cum pellice regis Babyloniæ, præsentem Apollonium rex interrogat, quid de eunucho faciendum indicaret? at ille: Quid, nisi vt viuat? Admiranti autem regi subiecit, Omne supplicium, si viuet, ob amorem patietur. Brusonius libr. 1. cap. 2.

Polítys rex Thraciæ.

Troiani belli tempore, cùm Troiani pariter & Græci legationem ad ipsum misissent, auditis vtrisque pronuntiauit, vt Alexander redderet Helenam, & à se pro vna duas formosas duceret vxores. Sapuisset Paris, si hoc fecisset. Nam vna satis fruitus fuisset duas nouas, & patriæ consuluisset. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, quibus sat erat futurum, si tantum redderetur, quæ cum adultero tam diu dormierat? Plutarchus in apophthegmat.

Cato maior.

Amantis animum dicebat in alieno corpore viuere: quod hodie quoque celebratur, Animam illic potius esse vbi amat, quam vbi animat. Plut. in eius vita.

Idem.

Affirmabat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent. At amantes, quum discendi capaces non sint, ex sapientum benefactis fructum percipere nullum possunt, Fulgosus libro septimo cap. 2.

Populia.

Populia Marci filia, miranti cuidam quid esset, quapropter aliæ bestiæ nunquam marem desiderarent, nisi cum prægnantes vellent fieri: respondit, Quia bestiæ sunt. Macrob. l. 2. cap. 5. Satur.

Iulia Augusti.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cùm conscij flagitiorum admirarentur, quomodo similes Agrippæ filios procrearet, quæ tam frequenter vulgo potestatem corporis sui faceret? respondit: Quia nunquam nisi naue plena vectorem tollo. Macrob. libr. 2. cap. 5. Saturn.

Anonoma.

Mulier quædam dixerat se deperire amore Vespasiani. ei perducta quum pro concubitu sestertia quadraginta donasset, roganti dispensatori, quo titulo vellet eam summam rationibus referri, dixit, Vespasiano adamato. Sueton.

D. Hieronymus.

† Amor formæ rationis obliuio est & insaniæ proximus, turbat consilia, & generosos spiritus frangit. lib. 2. adu. Iou.

D. Augustinus.

† Sordes animi sunt, amor quarumlibet rerum, præter animum & Deum, à quarum sordibus quantò quisque est purgatior, tantò facilius verum intuetur. De vtilit. credendi.

Vide apophthegmata de Coitu, Incontinentia, Libidine fœda, & Coitu immoderato.

De amoris parum honesti remediis.

Crates.

AMore laborantibus ostendit remedia: Amori, inquit, medetur fames, sin aliter, tempus. quòd si nec his vti possis, laqueus. luxus ferè alit amorem: tempus omnia aut tollit, aut certè mitigat. Hæc remedia si nihil prosunt, superest laqueus, vt morbus finiatur suspendio. Laert. lib. 6. cap. 5.

D. Hieronymus.

† Ama scientiam scripturarum, & vitia carnis non amabis. In Epist. ad Rusticum.

De amantium ira & odio.

Agathon.

AGathonem poetam amabat Pausanias figulus. qui cùm aliquando venissent ad Archelaum, qui non minus amoris quàm literarum erat studiosus, & contentiones orirentur inter amorem & amasium: interrogauit Agathonem Archelaus, quid sibi vellet, quòd frequenter simultates exerceret cum eo à quo summoperè amaretur? At ille, Huius rei (inquit) ô rex ego rationē tibi reddam. Neque enim ei sum infestus, neque rustica quadam morositate id facio. Quòd, siquid ego quoque de moribus intelligo, cùm ex aliis, tum ex arte poetica, iucundissimum amantibus esse reperio, si ex contentione & litibus cum amasiis in gratiam redeant. Et sanè mihi videtur nihil illis delectabilius accidere. Huius ego voluptatis persæpe eum participem facio, frequenter litigando. Gaudium enim capit si continuam cum eo contentionem dissoluam, & reconciliem. Si verò æqualiter & consueto more cum eo semper agam, non experiretur dissidium. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

De amore honesto.

Antisthenes.

ILlud frequenter in ore habuisse dicitur, Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθός: id est, Dignus amari quisquis bonus est. Non enim verus & sincerus amor est, nisi quem conciliat virtus. Laert. libr. 6 cap. 1.

Socrates.

Docuit animorum formam magis amandam, quàm corporum: eámque voluptatem quam in nobis gignit conspecta formosa facies, ad longè pulchriorem, sed latentem animi speciem esse transferendam. verùm vt hanc videamus, philosophicis oculis opus esse. Notabat, φιλεῖν Græcam vocem ancipitem esse, ad osculandum, & amandum: quorum prius est corpus amantium, alterum mentem. Erasm. libro tertio apopht.

Idem.

Eos qui corpus tantum amarent, similes esse aiebat mendicis qui semper egerent, semper instarent, aliquid flagitantes: rursus qui amici essent potius quàm amatores, similes esse his qui proprium fundum possiderent, quem semper student reddere meliorem. Amator suam quærit explere voluptatem: amicus haud quaquam ad se spectans, hoc se putat ditiorem, quo meliorem reddiderit amicum. Erasm. l. 3. apoph.

Zeno.

Formoso dicenti, sibi non videri futurum vt sapiens amaret: Nihil, inquit, esset vobis formosis infelicius.

Quis-

Quisquis enim docet, admonet, instituitque ad virtutem adolescentes, vtique amat. Atque is demum verus est amor. Nam qui vulgò dicuntur amare, suum venantur commodum cum incommodo adamati. Laer. lib. 7. cap. 1.

Th. Pontanus.

Thomas Pontanus, vir prudentia ac sapientia clarissimus, assiduè dicere solebat, Amorem nunquam fecisse stipendium. Ea quippe est amoris vis, vt vbiuis terrarum facilè locum inueniat, etiam sine pecunia. Iac. Spieg. in lib. 2. Æneæ Syluij de dictis ac factis Alphonsi cap. 43.

Idem.

Sæpenumero dixisse fertur, Amorem, inermem quidem incedere, dormire tamen loricatum. Notat autem amorem subditorum erga suos principes tanti fieri, vt princeps, cui beneuolentia suorum satis perspecta est, non sibi timeat, etsi solus interdiu ambulet: noctu tamen semper adhiberi corporis custodes. Ibidem.

De amore sui quem Græci φιλαυτίαν vocant.

Socrates.

Dicebat, Neminem in seipso sua cernere vitia, alterius autem apertissimè. Antonius in Melissa, par. 2. serm. 75.

Idem.

Si quis, inquit, in theatro coriarios surgere iuberet, eos solum surrecturos: similiter si fabros ærarios, textores, aut alios generatim. Si verò prudentes aut iustos hîc omnes exsurrecturos fore. Est enim hoc in primis in vita damnosum, quod cùm hominum pars maxima stulta sit, sapere tamen sibi videatur. Stob. ser. 21.

Diogenes.

Interrogatus, quínam in tota rerũ natura existeret difficillimum: Nosse seipsum, inquit. Multa enim propter amorem sui sibi quenque sumere solitum. Antonius in Melissa. par. 2. serm. 75.

Idem.

Hominum dicebat aliquos opportuna loquentes non intelligere seipsos, sicuti lyræ egregiè resonantes non sentiunt, Stobæus serm. 21. Antonius serm. 75. parte 2. Melissæ, & Maximus serm. 7.

Plato.

Iubebat, vt cùm aliquos irriserimus, conuertamur ad nosmetipsos, & videamus, ne ipsi eisdem vitiis laboremus. Stob. serm. 21. Anto. in Melissa. Amor enim sui multa celat, & circumoperit in illo qui magis irridere solet alios. Stob. serm. 21. Anto. in Melissa serm. 75.

Idem.

* Omnium maximum, inquiebat, quoddam malum in multorum animis est innatũ, cuius quidem, quum facilè sibi ignoscant, nullum remedium excogitant. Est autẽ hoc quod dicere solent, naturâ sibi quisque esse amicum. Sed re vera nimius in se ipsum amor omnium peccatorum omnibus semper est causa. Occæcatur quippe circa occæcatum, qui amat. Quapropter qui se amat, cũ seipsum magis quàm veritatem honorandum putet, quid iustum, bonum, & pulchrum sit, malè iudicat. lib. 5. de Legib. Stobæus, serm. 24.

Æsopus.

Vnumquemque nostrum duas ferre aiebat peras, alteram ante nos, alteram à tergo. Et in anteriorem quidem alienos errores condere, in posticam verò nostros: ideóque non videri à nobis. Stob serm. 21.

Demosthenes.

Omnium facillimum esse dicebat, seipsum decipere. quod enim vnusquisque cupit, id etiam in animum inducit, & sibi persuadet Res autem ipse frequẽter nõ ita se habent. Ibid.

Apollonius.

Dicere solebat, quàm plurimos es-

se, qui semetipsos præter vllum decorum amantes, propria peccata defenderent, accusarent autem aliena. Ibidem.

De eo quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Chilo.

OPtimum regem esse dixit, qui non operam dat vt metuatur. Stob.serm.46.

Pittacus.

Eum laude dignum imperatorem dicebat, qui ita se erga suos gerat, vt non eum, sed ei ciues timerent. Stobæus, ser.46.

Pythagoras.

Potius elige, inquit, qui versentur tecum, te venerentur & amēt, quàm timeant. Amorem enim reuerentia & obseruantia, timorem odium sequitur. Phauorinus apud Stob.

Polydorus Alcamenis F.

Cuidam percontanti cur Spartani in bello fortiter sese periculis obiicerent? Quoniam, inquit, duces reuereri didicerunt, potius quàm timere. Reuerentia cum amore coniuncta est: metuimus autem illos maximè quos odimus. Rectius autem suo fungitur officio, qui ex animo facit, quàm qui metu mali. Plut. in Laconicis apoph.

Isocrates.

† Decet virum Principem, & hominum & ciuitatis esse amantem. Nec enim fieri potest, vt vel equis, vel canibus, vel hominibus, vel vlli denique rei quisquam rectè præsit, nisi delectetur iis quorum ei mandata est curatio. Populus tibi curæ sit, & omnia in eo posita esse putato, vt is imperio tuo delectetur. ad Nicoclem.

Idem.

† Exime ciuibus formidinem, neque terribilis iis esse velis, qui nihil delinquunt. Publicas opes rectius à priuatis haberi quàm intra vnum claustrum reseruari. Bonus princeps qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habet quicquid ciues possident. Eutropius.

Constantius Chlorus.

Amicis admonentibus, quòd in augendo fisco videretur indiligentior, respondit: Publicas opes rectius à priuatis haberi, quàm intra vnum claustrum reseruari. Bonus princeps, qui magis à suis diligitur, quàm timetur, habet quicquid ciues possident. Eras. lib.8. apoph.

Sigismundus Imperator.

Audiens à quibusdam disputari, num melius esset amari, an timeri à subditis? Respondit: Quemadmodum superi amari & timeri volunt, ita & reges. Neque enim bene ames, nisi etiam timeas. Timor enim reuerentiam arguit, quæ regibus maximè debetur. Certè qui non timet, contemnere videtur. At in regibus quoque situm est, vt & amentur, & timeantur: si ita moderentur vitam, vt nec inferioribus sint terrori, nec superioribus despectui. Æneas Syluius lib.4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Alphonsus rex.

Interrogatus quos è popularibus suis percharos haberet? illos, inquit, qui non magis eum, quàm pro eo metuant. Sensit autem, illos esse ex animo amicos, qui principem magis amant, quàm metuūt. Panorm lib 4.

Plura vide infrà de Beneuolentia, Clementia, Humanitate, atque imperio vel regno bene administrando.

De Animę immortalitate.

Phocylides.

* ANima immortalis est, inquit, viuitque perpetuò, nec senescit vnquam: In præceptis suis.

Epicharmus.

* Si animâ bonus es, mors nocere tibi non potest, viuet spiritus tuus in cœ-

in cælo beatus, &c. Apud Clement. Alex.

Pythagoras.

* Aurigam animam optimam si corpori constitueris: vbi derelicto corpori ad liberum æthera perueneris, eris immortalis, &c. In aureis versibus.

Socrates.

Hominem ipsum animum esse dicebat, corpus autē nihil aliud quàm animi organum, vel domicilium, aut vt verius dicam sepulchrum, ac carcerem: vnde cùm emerserit, tum demum sui iuris esse, multóque quàm antea felicius viuere. Erasm. in Declamat. de Morte.

Idem.

Quum hora mortis ei immineret, rogatus à Critone, quo modo vellet sepeliri: Multam, inquit, ô amici, operam frustra consumpsi. Critoni enim nostro nondum persuasi, me hinc auolaturum, neque quicquam mei relicturum. Veruntamē, ô Crito, si me assequi poteris, aut sicubi nactus eris, vtcunque tibi videtur sepelito. Sed mihi crede, nemo me vestrum quum hic excessero, cōsequetur. Sēsit Socrates, animum esse hominem: corpus nihil aliud esse quàm animi velorganum, vel domicilium. Eóque ludiċē facere illos, qui soliciti sunt quomodo sepeliantur, Brus. l. cap. 10.

Idem.

Iam damnatus, iudicibus dicebat: Anytus quidem & Melitus (accusatores enim eius fuerant) interficere me possunt, sed incommodo aut detrimento minimè afficere. Pia hominis ethnici sententia, sentientis tyrannos pro suo quidem arbitrio in corpora hominum sæuire posse, ast in animam, quæ immortalis est, nullam omnino potestatē habere. Brus. lib. 4. cap. 10.

Anaxarchus.

A Nicocreonte Cypri tyranno captus, & malleis ferreis in saxo excauata contusus: Tunde, inquit, tunde probè Anaxarchi carnes & ossa, siue (vt alij) follem Anaxarchi: Anaxarchum nequaquam lædes. Sensit autē philosophus clarissimus, tyrannum quidem potestatem habere vt pro arbitrio crudelitatem suam exerceat in corpora hominum, animam tamen immortalem semper fore, extra omne tyrannorum imperium. Philo Iudæus in libro, Quod omnis probus liber. & Bruson. lib. cap. 1. ex Plut.

Cercidas Megalopolit.

Quum in morbum periculosissimum incidisset, interrogatus num libenter mori vellet? Quidni? ait. Videbo enim post mortem viros in omni scientiarum genere doctissimos, ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis Homerum, ex Musicis Olympum, qui suis literarum monumentis nomen sibi immortale pepererunt. Ælianus libro 13. de Varia historia.

Philistio.

* Anima sapientis (inquit) Deo coniungitur. Animam non mors, sed mala vita perdit. Anton. & Maxim. serm. de anima.

Ægyptius Monachus.

Quum nuntius venisset, qui patris mortem annuntiaret, respondisse fertur: Desine blasphemare, & impiè loqui: pater enim meus immortalis est. Nicephorus libro 11. cap. 45. Eccles. histo. ex Euagrio.

Cyrus.

Moriens filiis suis ait, Nullo modo filij hoc vnquam mihi persuasi, vt animus viuat, donec fuerit in corpore mortali: quum verò ab hoc solutus fuerit, moriatur. Cicero in Catone Maiore ex Xenoph.

Thraseas.

Quum non tantùm in alios, sed in matrem etiam, quam occidi fraude curauerat, crudelissimè sæuiret, P. Thraseas Petus, Romanorum fortissimus dicere solebat: Nero quidē me occidere potest, perdere autem nequaquam; innuens quidem, Ne-

ronem tyrannum cruentissimum potestatem habere grassandi in corpora suorum, animam autem (quæ immortalis est) nequaquam lædi à quouis homine posse. Xiphilinus in Nerone.

Cicero.

* Animorum, inquit, in terris nulla origo inueniri potest: nihil est enim in animis mistum, atque concretum, aut quod ex terra natum atque factum esse videatur, aut quod humidum, aut flabile, aut igneum. His enim nulla vis inest memoriæ, intellectus, cogitationis, quæ præterita retineat, præuideat futura, præsentia comprehendat, quæ quidem omnia diuina sunt. lib. 1. Tusc quæst. & in consol.

Idem.

† Quod autem ex hominum genere consecratos sicut Herculem & cęteros coli lex iubet, indicat omnium quidem animos immortales esse, sed fortium, bonorúmq. diuinos. De leg.

Idem.

* Cogita te mortalem non esse, non hoc corpus. Non enim is es quē forma ostendit, sed mens cuiusque ipse est, non hæc moles quam digito indicare possumus. Item. Sicuti Deus caducum hunc mūdum regit & mouet, ita & spiritus immortalis, fragile corpus, in Somn. Scipionis.

Seneca.

* Animus, si propriam eius originem aspexeris, nō ex terreno & graui concretus corpore ex illo cœlesti spiritu descendit, nec est ratio aliud quàm in corpore pars diuini spiritus mersa. Et quemadmodum radij solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt vnde mittuntur, sic animus magnus ac sacer, & in hoc demissus, vt propius diuina noscamus, conuersatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ. Item. Hæc quæ vides ossa circum nobis, neruos & obductam cutē, vultúmq. & ministras manus, & cætera quibus inuoluti sumus, vincula animorum tenebræque sunt. Obruitur his animus, fugatur, arcetur aduersis. omne illi cum hac carne graue certamen est. Ne abstrahatur & findatur, nititur illo vnde demissus est: ibi illum æterna requies manet. Item. Nox quam pertimescimus intermittit vitam, non eripit: veniet iterum qui nos in lucem reponat dies. lib. ad Gallionem Martiam, de breuit. vitæ, ad Lucillium, & alibi, vbi multa de animæ humanæ præstantia & dignitate.

Idem.

† Sursum animum vocant initia sua. Erit autem illic etiam, antequàm hac custodia exoluatur, si vitia sua deseruit, purúsque ac leuis, in cogitationes diuinas emicuit. Epist. 80.

Alphonsus Rex.

Maximum argumentum immortalitatis sibi videri dicebat, quòd corpora in hac vita decrescere, ac per omnia membra suos quasi fines & terminos habere videret: animos verò, quāto ad annos accederent, tanto magis intelligentia, virtute & sapientia crescere. Panormitanus lib. 4. de Alphonsi reb. gest.

Fridericus imperat.

In Austria cùm obiisset vnus ex primoribus, annos natus tres & nonaginta, qui vitam inter voluptates illecebrásque nulla vnquā valetudine offensam duxisset, ignotáque illi omnis calamitas, omnis mœstitia fuisset, idque Friderico Cæsari narraretur: Et hinc, inquit ille, immortales animas censere licet. Nanque si Deus est, qui hunc mundum gubernat (vt philosophi & Theologi docent) eúmque iustum esse nemo negat: profectò alia loca sunt, ad quę post mortem animæ migrant, ibique pro factis aut mercedem, aut pœnam accipiunt. Nam hîc nec bonis sua præmia, neque malis sua supplicia reddi videmus. Æneas Syluius.

De

De animi bonis ac cultu.

Plato.

†QVi virtuti formam corporis anteponit, animam verè penitúsque dedecorat. Nempe corpus anima venerabilius arbitratur, in quo certè vehementer errat. Nihil enim terrenum rebus cælestibus venerabilius est. Et qui de animo aliter sentit, quàm mirabilem rem negligat, prorsus ignorat. lib.5.de leg.

Pythagoras.

†Maximū eorū quæ ab hominibus fingi possint, dixit animam esse, siue ad bonum induceret, siue ad malum. Felicésque ac beatos esse homines, quibus anima bona aduenerit. Laër. lib.8.cap.1.

Bion.

Dicere solebat, formam & venustatem bonum esse alienum. Sentiens nimirum, animi bona reuera esse nostra, cætera verò omnia fluxa, & paruo duratura tempore. Laërtius libro 4.cap.7.

Bias.

Quum patriam eius Prienen hostes inuasissent, omnibus quos sæuitia belli incolumes abire passa fuerat, pretiosarum rerum pondere onustis fugiētibus: interrogatus, Quid ita nihil ex bonis suis secum ferret? Ego verò, inquit, omnia bona mecū porto. Pectore enim illa gestabat, non humeris, non oculis visenda, sed æstimanda animo: quæ domicilio mentis inclusa, nec mortalium nec deorum manibus labefactari queūt: & vt manentibus præsto sunt, ita fugientes non deserunt. Cicero in Paradoxis. Valer. Max lib. 7.cap.2. Verùm Seneca lib.cap.5.de Tranquillitate, & epist.9. Stilponi hoc ascribit.

Thales.

Dicebat, non esse fucandam faciē, sed animum honestis studiis exornādum: quòd hæc forma veros cōciliet ac perpetuos amicos. Diogen. Laërt lib.1.cap.1.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbique esse in pretio, nec posse à fortuna eripi. Idem ascribitur Aristippo. Laërt. lib. 6.cap.1.

Idem.

Quidam adolescens curarat sese ex ære sculpendum, & ad eam imaginem sese conformabat. Huic Antisthenes: Si æs posset vocem edere, qua de re potissimū gloriaretur? De pulchritudine, inquit adolescens. Nō igitur, inquit, erubescis, qui non de animo gloriaris? significans, magis gloriandum de bonis animi, quàm de forma, quam haberet cum statua communem. Laërt. lib.6.cap.1.

Ariston.

*Vulgus hominum Laërti comparabat, qui cū reliqua ruri diligenter omnia curaret, seipsum negligebat: sic & illos studiosissimos quidem esse circa possessiones, animum autem feris obrutum affectibus non excolere aiebat. Stob. serm.4.

Aristippus.

Nauigās cum ciuibus suis, & naufragio quodam eiectus, venit Rhodum, vbi summa cum humanitate & reuerentia exceptus & tractatus est, etiam ab ignotis illis hominibus. Tādem verò, quum hi qui cum Aristippo naufragium passi erant, pararent reditum in patriam, rogaréntque illum, Ecquid vellet ciuibus suis renuntiari? Nil aliud, inquit, quàm vt studeant sibi huiusmodi parare opes, quæ naufragio non pereant, sed simul cum possidente enatent. Sensit vir sapiētissimus, hominem non fortunæ, sed animi bonis muniēdum, vt vbiuis terrarum victum sibi compararet, & apud homines magno sit in pretio. Vitruuius lib. 6.de Architectura. Fulgos. lib.7.cap.2.

Democritus.

Dicebat potius animæ quàm corporis curam esse habendam. Siquidem anima perfectissima corporis vitia leuat: robur autem corporis, absque ratione, nihilo meliorem reddit animam. Stob. serm. 1.

Diogenes.

Conspicatus adolescentem philosophiæ dãtem operam: Euge, inquit, corporeæ formæ spectatores ad animi pulchritudinem auocas. Sentiens, illum hoc agentem, vt animũ virtutibus & honestis disciplinis exornaret, hoc consequuturũ, vt longè meliores amicos esset habiturus, Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Dicebat, homines summa cura quę faciunt ad viuendum perquirere: sed quæ ad bene viuẽdum conducãt, nihili pendere & negligere. Stobæus.

Pythagoras

Magis animi vires quàm corporis optandas esse asserebat. Animi enim bona veræ sunt possessiones, cætera omnia instabilia & incerta. Diuitiæ enim aliáque eius generis bona, fortunæ temeritati subiacent: virtus autem stabilis, perpetuáque habetur. Stob. ser. 1

Socrates.

* Nihil aliud, inquit, agẽs circumeo, quàm suadens iunioribus senioribúsq; vestrûm, neq; corporũ, neq; pecuniarum, neque aliarũ omnino rerũ curam prius vehementiúsque quàm animi habendam esse, vt quàm optimus sit: docens, non ex pecuniis virtutem, sed ex virtute pecunias, aliáque bona omnia & priuatim & publicè hominibus prouenire. Plato in apolog. Socratis. Stob. serm. 5.

Idem.

* Neque, inquit, Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Stob. serm. 5.

Idem.

Quum taxaret vnguentis delibutos, & Charundas, siue (vt aliis placet) Phædon, percontaretur, quis esset ille vnguentis delibutus? Ego, inquit Aristippus, infelix & me infelicior Persarum Rex. At vide, inquit, vt quemadmodum hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo præstantior. Sensit, externis bonis hominem nihilo fieri meliorem: cum & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex, & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex, Laert. lib. 2.

Isocrates.

Videns ex discipulis quendã agri sui colendi studiosum, cæterùm in exornandis moribus desidem: Vide, inquit, ne agrum mitiorem cultiorémque faciens, tu incultus animo atque agrestis prorsus euadas. Stobæus.

Xenophon.

† Pœtæ qui virtutem celebrarunt, aut nihil aut parcissimè de corporis laudibus dixerunt: magna verò animi facinora, & sapientiæ finitima, carminibus posteritati commendarunt. Vide igitur, ô Aglaitada, & diuinam sententiam sequere, qua præcipitur animam post Deos esse colendam, corpus autem tertio loco à superis. Est autem animæ cultus disciplina, & mons ad prudentiam composita. Refert Sto. serm. 67.

Plato.

Dicere solebat, eos qui corpora exercerent, & animũ negligerẽt, nihil aliud facere, quàm imperantem relinquere, & imperatum curare. Stob. serm. 1.

Idem.

* Quæ dominantur, inquit præ illis quæ seruiunt semper sunt honoranda. Quapropter meritò post dominantes deos, eósq; qui illos sequũtur animũ nostrũ colẽdũ, secundóq; loco habẽdũ iubeo. Nemo autẽ rectè animũ suũ honorat, nisi qui vitiis fugatis pietatem & iustitiã colit. Stob. serm. 11.

Aristo-

Aristoteles.

Illud amicis ac discipulis inter dissserendum frequenter solebat ingerere; Visum accipere lumen à circumfuso aëre, animum autẽ à disciplinis liberalibus. Sentiens, ingenium adolescentum disciplinis acui, & ad reliqua philosophiæ mysteria reddi perspicax. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Socrates.

Xenophontem in angiportu quodam habuit obuium: quúmque videret adolescentem rara indole, porrecto baculo vetuit ne præteriret. vbi substitisset, rogauit, vbi fierent vẽderentúrque variæ merces, quibus vulgò vtuntur homines: ad id quum promptè respondisset Xenophõ, percontatus est vbi homines fierent boni? cùm adolescens respondisset, se id nescire: Me igitur sequere, inquit, vt hoc discas. Ex eo Xenophon cœpit esse Socratis auditor. absurdum est, scire vbi parare queas honestam vestem, aut poculũ: & ignorare, vnde tibi comparare possis animi cultum. Eras. lib. 3. apopht.

Stilpo.

Interrogatus, Quid esset statua for tis? respondit, Homo stupidus, & animi cultum negligens. Stob. serm. 2.

Iamblichus.

Dicere solebat, cùm anima viuamus, eiusdem virtute quoque nos viuere dicendum esse: perinde vt oculis cùm cernamus, ipsorũ quoq. virtute bene cernimus Stob. serm. 1.

Dionysius sophista.

In Heliodorum, quem Adrianus Cæsar vnicè amabat, torsit hoc dictum: Cæsar potest honorem ac pecunias largiri, rhetorem facere non potest. Cæsar enim Heliodorum, studio verius quàm iudicio, fecerat magistrum epistolarum. Dion in Hadriano.

Pausanias.

Quibusdam in spoliis barbarorum demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, ipsos esse multi pretij, quàm possidere pretiosa. Correxit suorum admirationem, eósq. ad verorum bonorum admirationem reuocauit. Plut. in Lacon.

Leotychidas.

Rogatus à quodam, Quo pacto quis bona quæ adsunt tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunę crediderit. In animi bona nullum ius habet fortuna. Tum externa bona reddemus nobis stabiliora, si quædã seposuerimus, nec fortunæ volubili cõmiserimus. At sunt principes, qui proferendæ ditionis studio semet in periculum coniiciunt, ne hoc ipsum quod habent imperiũ amittant: multi item diuites, augendæ rei studio, quicquid habent, totum committũt nauibus. Plutarch.

Demonax.

Vehementer eos coarguebat, qui corpora summo studio curarent, atque sese omnino negligerent. Haud dissimiles eos ratus iis quorum omnis solicitudo in extruendis ædificiis versaretur: & hominum qui ædes habitarent, nullam penitus haberent rationem.

Stilpo.

Demetrius Antigoni filius cùm Megaram occupasset, Stilponẽ philosophum accersitum rogauit, num quis militũ aliquid rerũ abstulisset? Nullus, inquit: neminem enim vidi, qui scientiam & eruditionem raperet. Sẽtiens, animi bona nõ esse bellorum violentiæ obnoxia. Plutarc. in Demetrio. Seneca.

Agesilaus.

Quum Græci, qui Asiam incolebant, Persarum regem ex more Magnum appellarent: Qua, inquit Agesilaus, re ille me minor est, nisi sit iustior, ac tẽperantior: Contempsit vir egregius externa bona: quæ vulgus præcipuè suspicit, ac hominis felicitatẽ animi bonis metiebatur. Ea sententia philosophus esse consueuit in ore, sed hanc bellator expressit effectu. Plutarch.

Seneca.

† Nihil magnum in rebus humanis, nisi animus magna despiciens. In prouerb.

Idem.

† Contemne omnia, inquit Lucilio, quæ superuacuus labor velut ornamentum ad decus ponit Cogita in te præter animum nihil esse mirabile, cui magno, nihil magnum est. Ep. 80.

Idem.

† Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit. At contra ille pusillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine mundi malè existimat, & emendare mauult Deos, quàm se. Ep. 107.

Idem.

† Rex noster est animus. Hoc incolumi, cætera manent in officio, parēt, & obtemperant. Cùm ille paulùm vacillauit, simul mutant. Epi. 114. Et: Animus noster modò Rex est, modò tyrannus. Rex cùm honesta intuetur, salutem sibi commissi corporis curat, & nihil imperat turpe, nihil sordidum. Vbi verò impotens, cupidus, delicatus est, transit in nomen detestabile, ac dirum, & fit tyrannus. Ibi.

Dionysius senior.

Quum intra regiam sacrum ex more perageretur, præcóq; sicuti assueuerat, precaretur, vt per multa tempora inconcussum duraret imperiū: Non tu, desines, inquit rex, abominanda nobis imprecari? Sentiens potiùs optandam bonam mentem, quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis felicitatem: quandoquidem animi bona fortunæ bonis semper præferenda sint. Eras. l. 5. Apophth.

Milo Crotoniates.

Factus iam senex, quum vidisset athletas alios in curriculo sese exercentes, fertur inspexisse lacertos suos, lachrymánsque dixisse, At hi iā mortui sunt. Meritò fleuit, qui felicitatē corporis viribus metiebatur. Animi vigor serius senescit, si tamen senescit vnquam. Eras. 6. apoph.

Huc pertinent apoph. de Doctrina, Eruditione & Virtutib.

De animosè dictis.

Anaxagoras.

QVum ab Atheniensibus esset dānatus exilio, cuidam dicenti, Priuatus es Atheniensibus: Imò illi (inquit) me. Sentiens, Atheniensibus magis opus esse Anaxagora, quàm contrà. Laërt. l. 2. c. 3.

Xenocrates.

A Dione dicteriis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus: neque enim tragœdia à comœdia taxata dignatur eam responso. Laër. l. 4. c. 2.

Aristides.

† Cum regis libertus ad nouas diuitias nuper erectus, Philosophos ad conuiuium vocasset, & irridendo eorum minutulas quæstiones, scire se velle dixisset, cur ex nigra & alba faba pulmentum vnius coloris edatur: Aricides Philosophus indignè ferens: In nobis, inquit, absolue, cur de albis & nigris loris similes maculæ gignantur. Macrol. lib. 7. Saturn. cap. 3.

Pericles.

Subitò oborto solis defectu, cùm videret alios multos, sed præcipuè classis gubernatorē, vehementer perturbatos, chlamyde sua texit gubernatoribus faciem, interrogauitq; nunquid hoc horrendum ostentum existimaret: illo negante, Quid interest, inquit, nisi quòd chlamyde maius est id quod nunc tenebras inducit? Plut. in Græc. apoph.

Agis Archidami F.

Quum Ephori ei dicerent, Proficiscere, iuuentutem tecum ducens, ad huius (proditorem quendam ostendentes) patriam? nam is ipse te perducet in arcem: Et qui conuenit, inquit, tot iuuenes ei credere, qui patriam prodidit? Plutarch. in apoph.

Idem.

Idem.

Idem dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes: sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed à rei gerendæ celeritate. Erasm. li. apoph. ex Plut.

Idem.

Idem apud Mantinæam, quibusdam dissuadentibus, ne cum hostibus, quòd numero plures essent, confligeret: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis imperare velit. Plut. in apoph.

Cleomenes.

Quum ab augure admoneretur, ne exercitum educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem: posteaquam admouisset ciuitati copias, ac portas videret clausas, & mulieres in mœnibus: Hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis vxores occlusere portas? Fortis animus, si cum æquo bonóque fuisset coniunctus. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum venisset ad Cyrum regem, petiturus pecunias rei nauali necessaria, vidit regem largius bibentem. Expectauit igitur donec bibisset. Videns eum non dari copiam, vt regem conuenire posset. Postero verò die cùm iterum audiuisset illum bibere, nec se admitti ad colloquium, dixit: Ita curam habendam esse pecuniarũ, vt ne quid tamen cõmitteretur Spartis indignum, & mox inde recessit Ephesũ, multa imprecans mala iis, qui primi à barbaris fuissent ludibrio habiti, eóque sua patientia docuissent illos fiducia diuitiarum aliis illudere. Plut. in apoph. Lacon.

Leonidas.

Cùm ad Leonidam Alexandridæ filium quidam militum dixisset, Hostes sunt propè nos: Et nos, inquit, propè illos. Significans, ob id non minùs imminere discriminis hosti, quàm ipsis. Plut. in apoph. Lacon.

Agesilaus.

Quum in Lydia Tissaphernem fugasset, ac multis interfectis in agros regios incursionem fecisset: Rex Persarum per legatos magnifica illi munera obtulit, vt à bello desisteret. Agesilaus autem respondit: Pacis quidem tempore Reip. bl vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quòd ad tuendam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere: belli autem tempore non item. Vox excellẽtis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret quàm gloriam, nec pacem hosti venderet fraudato milite. Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum transmisso Hellesponto iter faceret per Thraciam, nulli barbarorum supplex fuit vt transitus daretur: sed missis ad singulos nuntiis, rogabat, Verum per hostium an amicorum regionem iret? Plut.

Idem.

Quum Græci qui Asiam incolebant, Persarum regem pro more Magnum appellarent. Quare, inquit, Agesilaus ille me maior est, nisi sit iustior aut temperantior? Idem.

Lacæna.

Lacæna quędam cùm audiuisset filium incolumẽ, sed fugisse ex clade, scripsit filio hunc in modum: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius putabat filium mori, quàm cum infamia viuere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Lacæna.

Alia quædam cùm audiret à filio, quàm generosè frater in prælio occubuisset. An non turpe est, inquit, te non fuisse in re tam honesta & laudabili comitem? Ibidem.

Pelopidas.

Quum ex militibus quispiam qui viderat Lacedæmonios per angustias montium aduentare, dixisset Pelopidæ, incidimus in hostes: Quin potius nos in illos, inquit, quàm in nos illi. Plut. in apoph.

Lacones.

Quum quidam fortè obuiam facti Laconibus dixissent: Fortunati estis, ô Lacones, nam modò hinc abiuêre latrones: Non nos, inquiunt, per Enyalium (sic enim Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Plutarchus in Lacon.

Anonymus.

Pirata quidam ad Alexandrum Magnum deductus & rogatus, cur auderet infestare maria, compendio respondit: Ego, inquit, quoniam id vnica nauicula facio, pirata nominor: cùm tu, Alexander, idem facias magna classe, rex appellaris. Alexander hominis animum tam intrepidũ admiratus, donauit illum vita. Plut. in Alexandro.

Leonidas.

Xerxes cùm scripsisset ad Leonidam, Mitte arma: rescripsit Leonidas, Veni & cape. Maluit armatus mori, quàm traditis armis turpiter vita cũ hoste pacisci. Ibidem.

Cyrus.

Cyro iuniore conflicturo cum hoste, loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones cõticeret, nec se in belli discrimen cõiiceret. Quid ais, inquit, Clearche? Iubésne, vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plut. in apoph.

Alexander.

Darius rex Persarum, quum numerosissimum exercitum instruxisset aduersus Alexandrum, admonitus Alexander vt consideratè contra tantum hostium impetum omnia ageret, nil aliud respondit quàm, Magna animi molestia me Darius liberauit, qui vires suas omnes in vnum cõtraxit, vt liceat vno die de summa rerum decernere. Plutarchus in apophth.

Cypriæ mulieres.

Cyprij cùm aduersus Astyagem Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres obuiam ierunt, & nudatis ventribus, Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? an nescitis vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Eras. l. 6. apoph.

Demetrius Phalereus.

Quum audiuisset Athenienses destruxisse statuas quas illi posuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas posuerunt prius. Laert. l. 5. c. 5.

Zenobia.

Ab Aureliano capta, & in conspectum illius ducta, quum is dixisset, Quid, ô Zenobia, ausa es nobis insultare Romanis imperatoribus? Imperatorem, inquit, te agnosco qui viceris: Galienum, Aureolum, reliquósque, principes non putaui. Trebell. Pollio.

Lucullus.

Archelao, qui iterum à Mithridate defecerat, asseueranti, si in Ponto Lucullus conspiceretur, fore vt omnia subderentur imperio Romano, respondit Lucullus, Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris ad vacua illorum lustra progrediar. Iam enim Mithridates Pontum reliquerat. Plut.

Q. Fabius.

Quum à Romanis missus esset legatus ad Carthaginenses, vt exploraret cur Saguntus contra fœdus à Pœnis oppugnata esset: sinu ex toga facto, En (inquit) vobis bellum & pacẽ apportamus, vtrum igitur placet sumite. Cùm Pœni ferocius clamarent, daret vtrum vellet: Fabius effuso sinu, Bellum (inquit) damus. Eras. l. 6. apoph.

Anonymus.

Quum nauis, qua Granius prætorius quæstor vehebatur, in Scipionis Metelli potestatem venisset: Scipióque cæteris direptis, quæstori salutem polliceretur, quæstor respondit: Cæsaris milites salutem dare, non accipere solent. Eras. l. 6. apoph.

Sylla.

Apud Orchomenum, quum milites longius euagarentur, ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostem conuolat ita vociferans: Mihi quidem, ô Romani milites, hîc pulchrū est mori. Vos interrogati, quo loco ducem vestrum amiseritis? meminentiis dicere, apud Orchomenum. Plutarch. in Sylla.

Popilius.

Missus erat ad Antiochum regem ferens epistolam à senatu, qua iubebatur, vt exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno spoliaret. Quum verò rex illum per medium exercitum, ad se accedentem procul humaniter salutasset, non resalutato rege literas reddidit, quibus lectis quum Antiochus diceret, se consultaturum, daturúmque responsum: Popilius Lenas, virga, quam tenebat, ducta lineâ, cinxit regem, dicens: Hîc igitur stans consulta, & responde. Omnibus viri spiritum admirantibus, posteaquam Antiochus spopondisset se facturum, quæ Romanis viderentur: ita demum salutauit illum, & amplexus est Popilius. Plut. in Rom. apoph.

Cato.

Rebus deploratis cùm amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret, respondit, Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victū nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum præstitisset. Plut. in vita Catonis.

Pompeius.

Audiens quosdam esse qui inuiderent concessum sibi triumphum, Se citius omissurum triumphum, ait, quàm militibus blanditurum, simúlque laureatas fasces abiecit, vt illinc inciperent direptionem. Plutarchus in apoph.

Iulius Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam Sociorum proficiscens, quum audiuisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit: ibique copiis congregatis, & equo, cui insidere solebat, adducto: Hoc, inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus, & pedes aggressus est Heluetios. Eras. l. 4. apoph.

Alphonsus rex.

Virgiliana lectione cùm præcipuè delectaretur, & terra forte (quum in quarto Æneidos libro legeret de morte Didonis) moueretur, obstupescentibus aliis ex re tam improuisa & periculosa, Alphonsus dixisse fertur: An mirum vobis videtur, si in morte tam celebris reginæ (cuius mortem apud Virgilium Diuus Aurelius Augustinus nunquam sine lachrymis legisse fertur) terra intremescit? Panorm. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Cum his confer apophth. de Fortiter dictis, & Fortitudine militari.

De aqua lustrali.

Diogenes.

Qvum videret quendam se religionis causa aspergentem aquis fluuialibus (hoc enim ritu prisco solebant purificari, si quid piaculi commissum crederent) Infelix, inquit, multum erras in Grammatica, non absolueris aspersus, multò minùs aspersio te liberabit à vitæ criminibus Laert. lib. 6.

Valentinianus.

Nondum Imperator, templum Fortunæ ingrediens cum Iuliano, hinc atque hinc stantibus æditui, qui aquam introeuntibus aspergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttam aquæ, pugno percussit æditum. Hoc, inquit, non est purificare, sed inquinare. Nam illi tales aspersiunculas appellabant purificationes. Erasmus libro 8. apophthegmatum.

De arcanis non temerè effutiendis.

Thales.

THales frequenter dicere solebat, Vide ne te in ius vocet sermo contra coniunctos tibi ac socios dictus. Sensit vir sapientissimus, amicis non adeò fidendum esse, vt committamus eis arcana, vt inde effutiant magna nostra infamia & ignominia. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

* Dicebat carbonem ignitum facilius in lingua contineri posse, quàm sermonem arcanum. Stobæus, serm. 39.

Anaxandridas.

* Qui commissum sibi instar depositi sermonem euulgat, aut iniustus est, aut admodum incontinens. Iniustus quidem, si lucri causa id faciat: sui absque lucro, incontinens. Ibidem.

Aristoteles.

* Interrogatus, quidnam in vita difficillimum esset, Tacere, inquit, quæ dicenda non sunt. Ibidem.

Aristo.

¶ Dicere solebat, vt ij venti sunt nobis molestissimi qui abstrahunt pallia: Ita grauissimè lædunt amici, qui expiscantur arcana. Erasm. libro 6. apoph.

Isocrates.

* Sermonum deposita, inquit, fidelius quàm pecuniarum custodito. lib. ad Dæmonicum.

Euripides.

Quum malè audiret ab hominibus ob oris graueolentiam: Multa, inquit, in illo occulta computruerunt. Innuere voluit vir grauissimus, se posse retinere arcana: contra aliorum consuetudinem, qui omnia temerè effutiunt: Solent autem res in occulto congestæ computrescere. Erasm. Roter. libro 8. apophthegm. ex Stobæo.

Antiphanes.

† Quid ais? cùm latere velis aliquod negotiũ, inquit, mulieri ipsum aperies? At quid interest, siue mulieri siue omnibus in foro præconibus narrare? Refert Stobæus, Serm. 74.

Philippides comicus.

Lysimacho cum primis charus fuit, & familiaris: cui cùm Lysimachus offerret liberalitatem suam, ac frequenter diceret, Quid vis tibi impertiam rerum mearum? Quodcunque voles, inquit, modò ne arcani quippiam. Significans, esse periculosum nosse magnatum arcana: quorũ si quid effutias, actum est de capite. Brus. libr. 6. cap. 10. ex Plut.

Vide infrà plura sub tit. Taciturnitatis & Silentij.

De argutè dictis.

Thales.

CVm diceret, mortem æquè salutarem esse ac vitam: audiuit à quodam, Cur igitur non moreris? Argutè respõdit, ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accersitur. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

Admonitus ab amico, quòd excepturus hospites admodum tenuem fecisset apparatum. Si boni sunt, inquit, satis erit: sin minus, plus satis. Laert. in eius vita.

Aristippus.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respondit, se illos emisse obolo: quúmque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur ô Plato me non esse ob soniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Ibidem.

Idem.

Quum aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestãti luxum in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respon-

respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tauri sunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorsit in contemptę pecuniæ laudem. Laer. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Quum quidam illi probro daret, quòd lautè nimísque splendidè viueret: Id, inquit, si vitium esset, in deorum celebritatibus non fieret. In his enim magnificè vestiri, & lautissimè epulari solent. Ibid.

Antisthenes.

Quum salsamenta per forum gestaret, quibusdã admirantibus, quòd philosophus officio tam sordido fungeretur, ídque in publico, ac non potius seruo id delegasset: Quid, inquit, admiramini? hæc mihi porto, non aliis. Sentiens nullum esse sordidum obsequium, quod sibi quis impenderet. Deinde non esse indecorũ eum portare salsamenta, qui salsamentis vesceretur. Laert. libro 6. capit. 1.

Diogenes.

Narrant, Alexandrum Magnum adstantem Diogeni Cynico, quæsisse ab eo, Num ipsum metueret? Tum ille, Quid es? bonum an malum? Alexander respondit, Bonum. Quis igitur, inquit Diogenes, timet bonum? Conuicit, regem non esse metuendũ nisi se malũ esse profiteretur. Laert. lib. 6. cap. 2.

Aristippus.

Polyenus sophista ingressus in ædes Aristippi, cœpit magnificè iã paratum conuiuium reprehendere. Verùm Aristippus dissimulata obiurgatione, cùm paulò pòst hominem ad conuiuium inuitaret, nec renueret: Cur quæso, ait, meam incusas mensam, cuius iam inuitatus particeps esse cupis? Videris mihi non lautiorem mensam, sed impendium tantùm reprehendere. Ibid.

Secundus sophista.

Quum tale declamationis argumentum esset propositum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmium ferat. Quidam & mouerat & sedauerat, petitque præmiũ. Hanc quæstionem paucis absoluit Secundus sophista, Quod est prius? mouisse: quod posterius? sedasse. Itaque prius da pœnas motæ seditionis, ac deinde (si potes) accipe præmium rectè factorum. Philostratus in sophist.

Proculus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis & equis alendis indulgentẽ: quem pater adeò non increpabat, vt vnà cũ illo potiùs luderet. Quo nomine cũ ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Philostrat.

Sphærus Sophista.

Quum diceret opinionem non cadere in virum sapientem, rex Ptolomæus cupiens hoc paradoxũ ipsa reconfutare, curauit mala Punica, veris simillima, sed ex ceraconfecta, apponi in conuiuio. Ad quæ cùm Sphærus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit, illum falsi speciei fuisse assensum. Ad id dextrè Sphærus: Nõ sic, inquit, assensus sum, vt crederem esse mala punica: sed probabile putarã, esse mala punica. Laer. lib. 7. c. 2.

Philoxenus.

Interrogatus, quam ob causam in tragœdiis induceret mulieres malas, cùm Sophocles eas induceret bonas? argutissimè respondit, Quoniam ille (inquit) tales inducit, quales esse deberent: ego verò, quales sunt. Erasm. lib. 6 apoph.

Stilpho.

Habebat filiam parum secundæ famæ. Cuidam igitur dicenti, dedecorat te filia: Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Plut. lib. de Tranquillit. & Laërt. lib. 2. cap. 12.

Theopompus.

Theopompus hospiti cuidam in-

ctanti, quòd apud Theopompi ciues Philolacon, hoc est Laconum amans diceretur: Præstaret, inquit, si φιλοπολίτης, id est ciuium amans diceretis potius, quàm Laconum. Notauit autem hominem, qui alienæ ciuitatis studiosus haberi mallet, quàm suæ. Porrò quisquis alienam Rempubli. vehementer adamat, suam quodammodo vituperare videtur. Plu. in Lac.

Anonymus.

Huic simile est illud. Quum legatus ab Helide missus diceret sibi ob id à ciuibus legationem commissam, quòd vnus Laconicam vitam admiraretur: quidam rogauit hominem, vtrum meliorem duceret vitam aliorum ciuium, an suam ipsius? Quum is respondisset, suam ipsius: Qui igitur potest, inquit, ista ciuitas seruari, in qua quum multi sint, vnus tantum bonus est? Arguté taxauit oratoris impudentiam, qui Lacedæmonios ac sese laudarit, cum suorum ciuium vituperio non vulgari. Probabat quippe Lacedæmoniorum mores, sed solus Elidensium: restabat igitur, vt apud Elidenses non esset nisi vnus vir bonus. Plut. in Lacon.

Leonidas Anaxandridæ F.

Ephoris dicentibus, quòd ad Termophylas proficiscēs, paucos secum educeret: Nimirum, ad hoc, inquit, negotium, ad quod proficiscimur, satis est. Indicans satis multos educi ad moriendum in bello. Satius enim esse perire paucos quàm multos. Plut. in apoph. Lacon.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, quum expiatoribus ac diuinis auscultaret, ante non solitus idem facere quodam id admirante: Quid miraris? inquit. Non enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem nūc non sim idem, non probo eadem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

A medico pharmacum accipiens, vt simul & semel hauriret: per Geminos, inquit, sumam quæ proscribis: si mihi prorsus est in fatis vt moriar, quamuis non omnia sumpsero. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam apud Agesilaum regem magnifaceret regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne Priamus quidem, inquit, quum huius esset ætatis, erat infelix. Sensit vir clarissimus, veram felicitatem non ex annis & iuuentute metiendam esse. Ibid.

Agesipolis Cleombroti F.

Quū è Sparta iussisset mitti catulos, ac respondisset aliquis, non exportari apud Lacedæmonios catulos, Ne viros quidem, inquit, antea: atqui nunc fieri cœpit. Festiuiter autem indicare voluit, in bene instituta republica omnia proficere in melius. Plut. in apoph. Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Ab Argiuo quodam audiens, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerarent à maiorum suorum decretis & legibus: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Audiens Xenocratem iam senem de Academia cum amicis disputantem percontatus est, Quisnam esset senex ille? Vbi verò respondisset aliquis illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerēt. Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Plutarch. in apoph. Lacon.

Idem.

Quum quidam, commemorando laudem, ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclare gestis retulissent, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit, istuc idem esse, ac si quis deuictis mille ouibus pugnaret cum quinquaginta lupis. Significans, Persas vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse

[illegible] difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus bellacissimis rem habere. Ibid.

Anaxandridas Leontis F.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij. Helotibus (sic autem apud illos dicebantur, quorum conditio media erat inter seruos & ingenuos) cõmitterẽt colendos agros, ac non ipsi potius eos colerẽt? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparamus. Taxauit autem hoc dicto eorum stultitiam, qui potius ad ostentationem, quàm ad laborẽ & vsum, mancipia habẽt. Plut. in apoph. Lacon.

Agis Archidami F.

Cuidã sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos. Ostendens nchum referre quàm bonos & fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Ibid.

Idem.

Cuidam consulenti, vt hostibus fugientibus daret transitũ: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his, qui ob fortitudinẽ manent, si nõ pugnamus cum fugientibus? Existimabat vir clarissimus aduersus hostẽ nullam prætermittendam esse occasionem Ibid.

Pausanias Cleombroti F.

Quum Delij de insula cum Atheniensibus haberẽt cõtrouersiã, atque inter cætera dicerent quòd ex more regionis, neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirentur: Quomodo, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquam vestrum, nec futurus est? Notauit autem argutè ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria neque nasci sinerent viuos, nec sepeliri mortuos. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti cur Tyrtæum poetam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit, externus nobis dux esse videatur. Ibid.

Lycurgus.

Quum Thebani consulerent Lycurgum de luctu & sacrificio, quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis, ne lugeatis: sin hominem, ne vt deæ rem diuinã faciatis. Taxauit autem Thebanorũ consuetudinem. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare, hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Ibid.

Idem.

Cuidã postulanti vt in ciuitate pro Aristocratia, id est pro optimatũ gubernatione, cõstitueret Democratiã, hoc est popularem gubernationẽ: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiã instituas. Docuit autẽ argutè, eã Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est quàm magna domus. Ibidem.

Theocritus Chius.

† Cum Diocles vxore defuncta, paratóque eius causa silicernio, & fleret & obsonijs se ingurgitaret, Plorare, inquit, desine, ô miser, nihil bellico natu proficies. Athen. lib. 8. Dipnos.

Anonymus.

Metapontinus quidã Laconi obijciẽti ignauiam: Atqui, inquit, non parũ alienæ regionis possidemus. Ergo, inquit Lacõ, nõ solùm ignaui estis, verũ etiã iniusti. Significans nõ posse fieri, vt quis meticulosus & imbellis multum teneat alienæ ditionis, nisi fraude partum. Ibid.

Idem.

Alius quidã quũ videret Diogenẽ cognomẽto Canẽ, in vehemẽti frigore statuã æreã amplectentẽ, rogauit, nũ frigeret: illo negãte, Quid igitur, inquit Lacõ, magni facis? Philosophus hoc ipsũ existimabat magnificũ quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratũ: id Laconi ridiculum videbatur, cũ magno eius incommodo fie-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Item

[illegible] Lacer.

Item

[illegible] imperium. Ibid.

Item.

In [illegible] genere, quod illi Chi[illegible] qui collum [illegible] frustra, præterq; legem palestræ pulsaret vndiq; , & in terram [illegible], postea quam corporis [illegible], qui in[illegible] brachium [illegible] alter [illegible], fœmina[illegible]. Non, inquit, sed more [illegible] tam ignauiam [illegible] in laudem fortitudinis. iure

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Anonymus.

[illegible] ignominiam, [illegible] fuisse, sed [illegible] Ibidem.

Anonymus.

Quidam Lacon [illegible], qui [illegible]. Non valens [illegible], inquit, p[illegible] Ibidem.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, nu[illegible] esset ad Spartanos iter? Re[illegible] inquit, qualis eò decedas: nam [illegible] euntes plorant, lepore[illegible] tem in vmbraculis venantur. Sig[illegible] cauit autem, nec ferocibus ac vi[illegible] tis esse tutum proficisci Spartam mollibus & effœminatis, delicat[illegible] num homines in tenebris lasci[illegible] non sinunt. Ibidem.

Aristo.

Quum Atheniensis quidam [illegible] taret funebrem orationem, con[illegible] ptam in laudem eorum qui fue[illegible] à Lacedæmoniis in bello cæsi: [illegible] les, inquit Aristo, nostros esse p[illegible] qui istos vicerunt? Ostendit, re[illegible] torem magis illustrare virtutem

[illegible]

[illegible]monijorum, quàm Atheniensiū. Ibidem.

Anonymus.

Quidam cùm ad Laconem dixisset, Mentiris: ille contrà, Nimirum (ait) liberi sumus, alij verò, nisi vera dixerint, vapulant. Taxauit autem reprehendentem, quòd Lacedæmoniis peior esset. Ibidem.

Lampis.

Interrogatus, quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò, cum labore ac [illegible]. Sentiens, initiò paulatim magno vigilantia corradi pecuniam: [illegible] parata iam ingenti sorte, facile esse amplis lucris ditescere. Plu. in libello, An seni sit capessenda respub.

Antiochus Ephorus.

Quum audiuisset, Philippum Messeniis agros dedisse, per[illegible]ntabatur, [illegible] viros quoque d[illegible]sset, per quos aduersus pugn[illegible]ces pro agris tueri possent qu[illegible] datum erat. Plutarch. in apo[illegible].

Pittacus.

In conuiuio quodam, cùm de bestiis [illegible] sermo, ad Myrtilum ioco [illegible], [illegible]terrimum inter feras tyrannum, inter placidas esse adulatorem. Plutarch. in conuiuio.

Diocles

[illegible] philosophus habitus est ὀψο-[illegible]. Cuidam interroganti, vter piscis esset melior, congrus, an Labrax [illegible]? Alter, inquit, elixus, alter [illegible]. Eras. in adagiis.

Anonymus.

Thessalus quidam rogatus, qui [illegible]lorum forent placidissimi? [illegible] (inquit) defuncti sunt, Plu[tarch] de instit lib.

Melanthius.

[illegible]erat Alexandri Pheræi tyranni [illegible]. Rogantibus autem quem [illegible]m necatus esset Alexander? [illegible], inquit, in ventrem meum. [illegible] dignosc. adulter.

Leo Byzantius.

Irrisus à gibboso, qui oculorum eius imbecillitatem fuerat cauillatus: humanam (inquit) affectionem obiicis, quum in tergo feras ipse Nemesin. Plut.

Annibal.

† Cùm Fabius M. montium iuga sectando cunctatione sua, non prælio Annibalis vim frangere conaretur: venisset tamen instructa acie vt Minutium Magistrum equitum temerè signa cum Pœnis conferentem præsenti exitio liberaret, ad castra redire coactus Annibal, dixit: Tandem ea nubes quæ in montium iugis sedebat, sollicitata procella imbrem dedit. Liu. l. 22 ad V. C.

Cæcilius Metellus.

In loco munito dum cogitaret collocare exercitum, ac centurio dixisset ipsi, Si decem tantum hominum facturam facere velis, capies locum, interrogauit eum, num ipse de numero istorum vnus esse vellet? Plut. in Romanorum apoph.

Cato Maior.

Belligerans cum his qui Bætim fluuium accolunt, quum in discrimē adductus esset propter hostium multitudinem, & Celtiberi offerrent suppetias, si darentur talenta ducenta, Romani verò nō finerent illum mercede pacisci cum barbaris, dixit Errare Romanos, eò quòd si vicissent, redditurì essent nō de suo, sed de bonis hostium: sin victi fuissent, iam non fore, nec à quibus peterentur nec qui peterent. ibidem.

Cicero.

Quum quendam audiret, dicere se à Cæsare ad Pompeium transfugisse, relicto ex festinatione equo, ait, Melius igitur de equo quàm de teipso statuisti. Sentiens, longè rectius factum fuisse, si vnà cum equo apud Cæsarem mansisset. Ibid.

Messala.

Messala vir exactissimi iudicij, [illegible]

Romanæ linguæ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Privatus.

Quærenti cuidam quid expectaret mortem patris [illegible] [illegible], Ego vero non expecto. [illegible] [illegible], ut expectans [illegible] [illegible] verbum in sensum [illegible]. Expectat quippe mortem patris, qui ex animo desiderat eius bona per mortem: & expectat, qui diu viventem videt invitus. Quintil. 6.

Anonymus.

* Provincialis quidam intraverat Romã similimus Cæsari, & in se ora omnium converterat. Augustus hominem ad se perductum, dic mihi, inquit, adolescens, fuit aliquãdo mater tua Romæ? Negavit ille, & argutè adiecit, sed pater meus sæpe. Macro. lib.2.c 4. Saturnal.

Musonius.

* Rutilius quum aliquando Romę adisset Musonium philosophum, rogavit, Dic mihi, Musoni, Iupiter, servator, quem tu imitaris, dum fœneratur. Notans illius inopiam, qui interdum cogeretur accipere nimiũ. Ad hoc arridens Musonius: At, inquit, ne fœnerat quidem. Rutili turpius est ad fœnus dare quàm accipere. Rutilius cùm ipse faceret quod gravius est, obiecit illi quod erat levius. Eras. l. 6. apoph.

Pollio.

* Temporibus triumviralibus quum Fescenninos Augustus in eum scripsisset, ait: At ego taceo, non est enim facilè in eum scribere, qui potest proscribere. Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Hyrcanus.

* Ad cœnam à Ptolemæo Ægypti rege invitatus, & omnibus qui accumbebant carnes edentibus, ossa vero ante Hyrcanum [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], inquit, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patre eius Syriam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Quum rex rogasset, & Hyrcanum rogaret, cur tot ossa ante eum [illegible] [illegible], inquit, Domine, nam canes ossa una cum carnibus devorant, ut illi, cæteros [illegible] [illegible], quod nulla ante eos [illegible] essent ossa homines verò [illegible] nes [illegible] ossa abiiciunt. Itaque & ego comedi ut homo. Solers responsũ admiratus rex omnes iussit applaudere. Suidas ex Iosepho.

Andreas.

* Quum Antigoni regis libertus ad nuptias nuper evectus, philosophos ad convivium congregasset: & irridens eorum minutulas quæstiones, scire se velle dixisset, cur ex nigra & alba faba pulmentum unius coloris efficiatur? Andreas Philosophus indignè ferẽs, Tu nobis, inquit, absolve, cur de albis & nigris loris similes maculę gignantur. Macrob. l. 7. Saturn. c. 3.

Sisinnius.

* Is Novatianorum episcopus, victu non tenui, sed in summa continentia sumptuoso vtebatur, & candida veste nitidus, quotidie bis in publicis balneis lavari solebat: quamobrem rogatus, cur episcopus quum esset, bis in die lavaret? quia, inquit, temporis excludor angustiis, ne ter laverem. Suidas.

Anonymus.

* Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ fautor, cùm interrogasset Antiochæ ludimagistrũ quendam, virum bonum atque pium: Quid nunc fabri filius (Christum per contumeliam intelligens) rerum ageret? respondit, Non ociatur, ô sophista, quem tu fabri filium appellas: parat enim Iuliano loculum.

Intel-

[illegible] vir optimus Iulianum ob insignem impietatem non diu superstitem fore. Et quidem paulò post Iulianus in Persia interfectus est. Tripart. hist. l. 6 c. 44.

Anonymus.

* Quærenti cuidam, quid ante mundum conditum Deus faceret, [illegible] quidam pater respondit, Curiosis parabat inferos. Profanam audaciam graui dicto compescens. Hist. [illegible].

Sannazarius.

* Actius Sincerus Sannazarius [illegible] vir ingenii, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Federici regis [illegible] quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, & medicinaria remedia proponentibus: at ego, inquit, Inuidiam oculorum perspicuitati plurimum conferre aio. [illegible] omnibus, Annon inuidia (subiecit) maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulitque statim Ouidianos illos versus, Fertilior seges est alienis semper in agris, Vicinumque pecus grandius vber habet. [illegible] & Ant. Panormit.

Pomponius Lætus.

* Romæ incarceratus est, quasi cum Callimacho & Platina contra Paulum pontificem max. coniurasset, & in quæstione accusatus quòd [illegible] & permultis adolescentibus litterarum studiosis nomen immutasset: [illegible] pro Petro Pomponii nomen [illegible] erat, antiquitatis stulto amore. Qui nomine appellatus à Vianesio [illegible], qui quæstioni præsidebat, Quid, inquit, tibi & Paulo pontifici, [illegible] fœniculi nomen indidissem? [illegible] in eius vita.

De arrogantia.

Bion.

Arrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui mauult doctus videri, quàm esse. Laërt. l. 4. c. 7.

Diogenes.

* In arrogantia, quemadmodum in armis deauratis, non similia sunt interiora exterioribus. Item Arrogantia tanquam pastor quoque libet vulgus hominum ducit. Stobæus ser. 22.

Xenophon.

* Arrogantis nomen conuenire mihi rectè videtur iis qui se simulant esse ditiores, doctiores & fortiores quàm sint: & ea se facturos promittunt quæ præstare nequeunt: idque manifestò facere videntur, accipiendi quippiam & lucrandi gratia. Stob. ibidem.

Agesilaus.

Vt ipse singulari modestia praeditus erat, ita non tulit in aliis arrogantiam. Menecrates enim medicus quum desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Hoc cognomento vir arrogantis ingenii delectatus insolentius vsus est eo titulo. Tandem quum & Agesilao scriberet, nec veritus esset hac vti salutatione, Menecrates Iupiter Agesilao regi salutem: rex eo offensus procemio, præterea nihil dignatus est legere, sed rescripsit in hunc modum, Rex Agesilaus Menecrati ὑγιαίνειν i. bene valere. ac si dixisset, sanam mẽtem tibi precor. χαίρειν Græci dicunt. quibus bene precantur. ὑγιαίνειν, ambiguum verbum, ferè in malum sonat. quo significamus abesse sanitatem mentis.

Archydamus Agesilai F.

Post conflictum apud Chæroneam cùm à Philippo rege Macedonum

literas accepisset acerbius scriptas, hunc in modum rescripsit: Si metiaris vmbram tuam, haud quaquam repe ries illam factam maiorem quàm erat ante victoriam. Grauiter admonens, non esse prudentis ob fortunæ successum intumescere, quum ipse sit nihilo maior. Æquum autem est, vt homo se suis & propriis bonis metiatur potius quàm externis, quæ fortuna cum libet dat, cùm visum est eripit. Plut. in Lacon.

Vide apophth. de Fastu & Superbia.

Demonax.

Ad Agathoclem Peripateticum arroganter iactantem, sese & solum & primum esse dialecticorum: Si solus, inquit, es, qui primus esse potes? si primus, qui solus? Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Cynico cuidam arroganter iactanti pallium, peram & baculum, ac subinde vociferanti, se Antisthenis, Cratetis ac Diogenis sectatorem esse: Impudenter, inquit, mentiris, quum sis Hyperidæ discipulus. Allusit ad vocē ὑπερὰ εἶν, quod est per arrogantiā despicere. Est autem & rhetoris nomen Hyperides. Eras. l. 7. apoph.

Democrates.

†Iam ætate grauis, in Atheniensem arcem magnopere anhelans, cum ascenderet, idem se facere dixit, quod vniuersa ciuitas Atheniensium solet: nempe se magnum quiddam spirare, parū autem valere. Stob. ser. 22.

F. Xauerius.

†Illud ingemiscens subinde in ore habebat: ô arrogantia venenum Christianæ virtutis, quantū obfuisti, obes, & obfutura es orbi terrarum, quàm es instituto, & perfectioni religiosorum hominum contraria. Hor. Tursel. de eius vita. l. 4. c. 11.

M. Drusus.

Non contentus L. Philippum consulem præcipitasse in carcerē, quòd se loquentem ausus esset interpellare, quum senatus ad eum misisset vt veniret in curiam, Cur non inquit, senatus ad me venit in [...]liam rostris propinquam? Q[...] secutum? Tribunus senatus [...]tatē despexit, senatus tribun[...] paruit. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Vide apophth. de Superbi[...]

De artium ac discipl[...]rum vtilitate.

Aristoteles.

VIsus accipit lumen suum cum fuso aëre, animu[...] lumen recipit ex disciplinis [...]bus, vt ad reliqua philosophi[...]steria reddatur perspicax. La[...] 5. cap. 1.

Nero.

A Mathematicis audierat [...] aliquando destitueretur imperi[...] que Græcum iambicum dim[...] identidem vsurpabat:

Τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει. [...]

Terra quamuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse literis, vt etiam si ab imperio [...]deretur, quauis regione, ob in[...] scientiam posset haberi in pre[...] citat Suetonius in eius vita.

Plura pete ex apophth. de Doctri[...] ditione, Philosophia, item Animi bonis, &c.

De artibus superua[...]neis & inutilibus

Diogenes.

CVidam adolescenti, lusum [...]dam amatorium elegan[...] balneis exhibenti, quod Græ[...]cant κοτλαβίζειν: Quo melius, [...] hoc deterius, damnans imp[...]tem artis, qualis est alea: cui[...] quisque est artifex melior, hoc deterior. Laërt. l. 6.

Idem.

Euclidis scholam, quod arg[...]

...um, sed ad rectè viuendum inutilia ...ceret videretur, χολὴν, id est, bilem ac molestiam appellabat, quum schola Græcis sonet otium: & Platonis διατριβὴν, id est exercitationem, κατατριβὴν, id est, contritionem voce deprauata vocabat, quòd à communi vita semotus disputationibus insenesceret, quum Diogenes in publico viuens, mallet philosophicè viuere, quã disputare. Laërt. l. 6. c. 2.

Plato.

Anniceris quidam Cyrenæus, aurigandi peritia insignis, & vt egregius artifex, ita gloriosus artis ostentator, venit in Academiam Platonis, atque illic rationes omnes procurrẽdi, flectendi currum, & per easdem semper dum orbitas redeundi ostentabat. Admirantibus igitur aliis, solus Plato negabat sibi videri probabile, eum virum, qui totum animum inutili studio dedisset, ad vllam rem grauem ac frugiferam esse idoneum. Ælianus l. 3 de Var. hist.

Anonymus.

Hospes quidam apud Lacedæmonios, quum ipsi stanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur, dixit cuidam: Non arbitror te, Lacon, tantùm temporis vnipedi posse insistere, quantum ego possum. Lacedæmonius excipiens, Fateor, inquit: tamen nullus est anserum qui istud non possit. Iure derisit hominem, qui longo vsu didicisset artem, quæ nihil vtilitatis adfert reipubl. Huiusmodi sunt artes præstigiatorum, funambulorum, & similium. Plut. in Lacon.

Huc refer disputationes inutiles & contentiosas, item quæstiones infrugiferas, Sophismata, &c.

De artium contemptu.

Lacedæmonij.

Lacedæmonij quoniam seueriores erant, ac moribus incorruptioribus, bellique gloriam potissimùm spectabant, contemnebant omneis arteis quæ ciuium animos videbantur emasculare, & à vera virtute ad otiosam ostentationẽ traducere. Nam & Roma cùm adhuc spiraret Germanam illam austeritatem, Græculos professores vrbe exegit. Hoc genus studiis nulla Græciæ pars corruptior erat, quàm Attica, vbi Gorgias, Lysias, Isocrates, Prodicus aliique innumeri sophistæ magno cum applausu populi, nec mediocri mercede garriebant. Plut. Erasm. lib. 1. apoph.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percõtanti, quid ipsi videretur Tyrteus poëta? Bonus, inquit, ad deprauandos iuuenum animos. Plut. in Lacon. apoph.

Philippus.

Quum audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, obiurgauit, dicens: Non te tui pudet, qui noris tam bene canere? Plutarch. in apoph.

Pyrrhus.

Interrogatus, vter melior tibicen videretur, Pythónne an Charisius? Polyperchon, inquit. Is erat egregius dux exercitus. Contempsit omnes artes, quæ cum re militari nil haberent commune.

Similia dicta leges infrà apoph. de Musica contemptu.

De Arte, quam quisque nouit exercenda.

Archidamus Zeuxidami F.

Videns Periandrum, qui arte medica excellentissimus fuerat, infelicia carmina scribẽtem: Quid (ait) tibi accidit, mi Periander, vt pro insigni medico, malus poëta vocari cõcupiscas? Notauit hominis stultitiã, vt qui se in ea re exercere cuperet, in qua nihil omnino valebat, nec natura, nec ingenio. Plut. in Lacon.

Alcibiades.

Zopyrus Physiognomon cùm profiteretur se hominum mores naturásque ex corpore,oculis,vultuque cognoscere:conspectum Socratem, stupidum tardumque esse dixit: quod cùm audisset Alcibiades,irridens hominem,ait,Scilicet rem,acu tetigisti. Brus. l.1.c.10.

Pyrrhus.

Audiens quendam promittentem, se traditurum ei aciei instruendæ artificium,qui tamen in acie nunquam fuerat: dixit,non opus esse sibi imperatore,vel belli duce, cuius aures tubæ sonus nunquam circumierit. Stobæus serm.52.

Hannibal.

Quum ad Antiochum exul Ephesum venisset, ab hospitibus inuitatus est ad audiendum Phormionem Peripateticum: qui cùm copiosius aliquot horas de imperatoris officio loquutus esset,atque de re etiam militari multa disseruisset, delectari vehementer qui audierant, ab Hannibale quæsierunt, Quidnam de Phormione iudicaret: ibi respondisse fertur, Multos se deliros senes sæpe vidisse: sed qui magis quàm Phormio deliraret,se vidisse neminem, Brus. lib.1.c.10.

Gallus.

Gallus iurisperitus, si quis negotium ad ipsum detulisset, in quo de facto quærebatur,dicere solebat: Nihil hoc ad ius,ad Ciceronem ito. Sen sit Gallus,aliud esse officium iuriscõsulti,aliud oratoris. Nec esse necesse de his quæ ad alienam professionem pertinent,respondere. Iul.in Topicis ad Trebat.

Apollodorus.

Apollodorus insignis architectus, cùm Romæ præclara aliquot ædificia erigeret:reprehẽsus ab Hadriano nondũ imperatore, quasi nescio qua in re peccasset,respondit:Abi potius, & cucurbitas pinge, nam tu quidem ædificandi artẽ planè ignoras. Dion Nicæus,& Xiphil.in vita Hadriani.

Vide iudicium de re aliena atque ignota.

De aspectu incauto.

Alexander.

DArij filias dum haberet captiuas demissis oculis salutabat. idque raro:sibi metuens ab illarum insigni forma. Apud familiares autem dicere solebat:Dolores oculorum sunt Persicæ puellæ.Plut.in eius vita.

Vide plura de Visu,infrà.

De assentatione.

Diogenes.

*IN assentatione,inquiebat, veluti sepulchro quopiam,solum amicitiæ nomen inscriptum est. Stobæus serm.14.

Socrates.

*Lupi cùm sunt canibus similes, assentatores amicis, diuersa tamen studia sequuntur.Stob.ibidem.

Theophrastus.

*Assentationem, recte quis turpe colloquium,& obsequium quoddam assentatorum vtilitatis gratia institutum esse arbitretur. Stobæus ibid.

Vide apoph.de Adulatione.

De assiduitate.

Hesiodus.

†GLoriabatur aliquando,se nunquam orientem, aut occidentẽ solem vidisse,quin semper disciplinæ esset intentus.Athenæus libro sexto, Dipnos.

Menander.

*Si vel modicum modico coniunxeris,idq; frequenter feceris, statim fiet hoc quoque magnum. Omnia enim assiduitate conficiuntur negotia.Stob.ser.29.

Deme-

Democritus.

'Vt assiduitatem in opere perse-quendo commendaret, dicebat par-uam cũctationem reddere actio-nes imperfectas: & laborem conti-nuum consuetudine fieri seipso le-uiorem. Stob. ibidem.

Vide apoph. de Diligentia, Industria & Labore.

De assuetudine.

Antisthenes.

ROgatus, Quæ disciplina cum pri-mis esset necessaria, respondit, Dediscere mala: Id enim non modò primum est, vt mala assuetudine no-bis infixa abiiciamus penitus, verum etlongè etiam difficillimum. Laër. lib. 6. cap. 1.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonẽ edu-catus, quum ad patrem ex interual-lo redisset, eúmque vidisset effusius ridentem admiratus dixit: Se tale ni-hil vnquam apud Platonem vidisse. Tanta res est, inde à teneris virtuti assuescere. Eras. lib. 6 apoph.

Polemon Sophista.

Quum laboraret morbo articula-ri, Pergami in templo obdormiit, cui apparuit Æsculapius iubens vt à frigido potu abstineret, ad quem Po-lemon: Præclarè, inquit: quid autem si bouem curares? subindicans, iam diu assuetum duris, frustra vocari ad delicias. Philostr. in Sophistis.

Plato.

Adolescentem quòd lusisset alea, grauiter increpuit qui cùm dixisset, Sic obiurgas ob rem paruam? At pa-rum non est, inquit, assuescere. Laër-tius lib. 3.

Herodes Sophista.

Quum subinde à Proteo Cynico conuiciis aspergeretur, Consenui-mus, inquit, tu maledicẽdo, ego verò malè audiendo. Quo dicto ostendere voluit, immedicabile malum esse, cui ille tam diu assueuerat. Philostrat. in Sophistis.

Socrates.

Socrates Alcibiadi admiranti, quòd Xantippen supra modum rixo-sam domi ferret: Ego, inquit, etiam pridem his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit, stridorẽ audiam. Nã his stri-dor molestissimus est insuetis: eun-dem qui quotidie audit, adeò mole-stè non fert, vt se audire nesciat. Laërt. in vita Socratis.

Agesilaus.

† Quodam adhortante ac sugge-rente, vt genio indulgeret, & incer-tam fortunam, non datum iri fortasse eius postea faciendi occasionem: At ego, inquit, sic consuefacio me, nulla vt in vicissitudine rerum, quæram vicissitudinem. Plut. in apoph.

Æschylus.

† In ludis Isthmiis cæso in faciem pugile, atque insecuto clamore om-nium spectantium; Quantum valet, inquit, consuetudo? spectatores vo-ciferantur, ictus silet. Plut. de au-diendis Poetis.

De Astrologia & Astro-nomia.

Bion.

AIebat, maximè ridiculos esse Astronomos, vt quum non vi-deant pisces iuxta se nãtes in litto-re, illos qui in cælo sunt se videre di-cant. Stob. serm. 78.

Diogenes.

Astrologus quidam in foro stellas in tabella quadam depictas cùm de-mõstraret atque diceret, En tibi hîc stellas errantes, audiens hoc Dioge-nes, Ne mentiaris, inquit, bone vir: stellæ enim nõ errant, sed illi: ostten-sis qui assidebant. Stobæus serm. 78.

Anonyma.

Thaletem, dum cœlum contem-platur, in fossam illapsum ancilla e-ius iure id eum pati dixit, qui cum

iuxta pedes posita ignoraret, cœlestia intueretur. Stob. ibidem.

Ariston.

Dicebat, eorum quæ philosophi scrutantur, alia ad nos pertinere, alia nihil quædam supra nos esse. Sensit autem, disciplinam morum spectare ad nos, Sophisticam nihil ad nos pertinere: eo quòd ad vitæ emendationem non tantùm non prosit, sed rixas etiam & contentiones progeneret. Astronomiam autem, Astrologiam, &c. supra nos esse omnino. Stobæus ser. 78.

Pindarus.

Naturæ speculationibus vacantes imperfectum sapientiæ fructum capere dicebat. Stob. ibid.

Anaxagoras.

Quum cœlum intueretur, astrorúmque mirabilem cursum admiraretur, cuidam sciscitanti, cur ita libenter ferret subdiualia peruigilia? respondit, vt cœli aspectu fruar, cursus & recursus syderum in orbem redeuntes subindicans. Philo Iud. in libro, Quòd mundus sit incorruptibilis.

Phauorinus.

¶ Scito dilemmate astrologos iudiciarios perstringere solitus est. Aut aduersa, inquit, euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiuntur: miser fies, frustra timendo. Si vera respondent, eáque sunt non prospera: iam inde ex animo miser fies, ante quàm è fato fias. Si felicia promittũt, eáque euentura sunt, tum planè duo erunt incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurũ gaudij fructum spes tibi iam defloranerit. Nullo igitur pacto vtẽdum est istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. A. Gellius, lib. 14. cap. 1.

Accius poeta.

¶ Nihil, inquit, credo auguribus, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos. A. Gellius, ibidem.

Anonym.

Inter nonnullos quæsitum est, quum in omne hominum genus Alphonsus liberalem ac munificum sese ostendisset, cur solos astrologos præteriret? neque enim huius scientiæ præceptores, sicut aliarum disciplinarum magistri, in eius curia visi sunt. Vnus, qui magis scire videbatur, Sidera, inquit, stultos regunt, impellúntque, sapientes astris imperãt. Stultos ergo principes honorare astrologos consequens est, non sapientes: inter quos nomen suum Alphonsus obtinet. Æneas Syluius libr. 4. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

De astutia.

Lysander.

QVum probro ei daretur, quòd pleraque astutia, dolo simul ac fraude gereret, non palàm virtute conficeret, hac parte Hercule generis authore indignus, ridens dixit: Vbi quod vellet non assequeretur leonis exuuium, ibi vulpinum applicandum esse, sentiens, quod honestis rationibus non posset effici, id fraude dolísque perficiendum. Plut. in Lac. Brus. li. 2. c. 9.

Cleomenes Anaxandr. F.

Septem dierum inducias cum hoste pactus, captata opportunitate, tertia nocte dormientes inuadit, multos interficit, alios in seruitutem redigit. Obiurgatus verò, quòd fœderis fidẽ non seruasset: Ad iusiurandum ait, noctes non additas fuisse. Sed his tãdem furiosus factus, ac talis se vsque ad virilia membra laniauit, ridénsque & lætabundus animam exhalauit. Brus. l. 3. c. 20.

Vide apophr. de ambiguè & arguté dictis.

De

De attentione.

Cleantes.

DIfferens, adolescenti cuidam, quem videbat parum attentum, rogauit, Sentirétne? Illo affirmante, se sentire: Cur igitur ego, inquit, non sentio te sentire? Solent enim qui intelligũt, oculis ac gestu, interdum & verbis significare, se quæ dicuntur intelligere. Laert lib. 7. c. 2.

Zeno Citieus.

Iis quæ rectè dicerentur, negabat esse relinquendũ locũ, velut præclaris artificibus, ad spectandũ. Contrà, auditores dicebat adeò debere esse intentos ad ea quæ disserũtur, vt non vacet dare signũ approbationis. Dũ applauditur & acclamatur, perit aliquis audiendi fructus. Laer. l. 7. c. 1.

Pericles.

†Quoties chlamydẽ sumebat, seipse sic admonebat, Aduerte, inquiens, Pericle animum: liberis imperas, Græcis imperas, ciuibus Atheniensibus imperas. Plut. in præceptis Polit.

Aristoteles.

Quendam vana loquacitate præter modum garrientem quum aliquamdiu audiuisset, demum aliud cogitans, eodem mansit loco. Verùm finita oratione, cùm is qui perorarat, eum interrogasset, num hæc placuisset quæ dixisset? Hercule, inquit, tibi animum non intendi. Bruson. lib. 3. cap. 25.

M. Antonij.

Alexander sophista legatione fungens pro Seleucia apud M. Antoniũ, vidénsq. illum minus attentum, clariore voce dixit: Ausculta me Cæsar, Antonius autẽ acerbitate confidentiáque vocis exsperatus: Ausculto, inquit, intelligóque te. Tu enim es ille qui cœlis comam, qui dentes candidus, qui polis vngues, qui semper o[...] in vnguentum. Philostr.

Cicero.

Quum orante M. Tullio, quidam creditus Afer genere, diceret, Nõ audio: hoc sermone negans se probare quod dicebatur: Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solebat enim ea gens habere perforatas aures, vt inde suspenderet annulos ac gemmas, quæ nunc collo digitisque gestamus. Plut. in Rom. apoph.

Romani.

† Dum magistratus rem diuinam facerẽt, vel auspicia captarẽt, inclamabat præco, Hoc age. Qua voce admonebat eos, vt erectis & attentis animis in eam curam & cogitationem incumberent, nec perfunctorie vel oscitanter rebus illis operam darent. Plut. in Numa & Coriolano.

De auaritia.

Bion.

AVaritiam dicebat omnis improbitatis esse metropolim. Stob. serm. 10.

Idem.

Diuites sordidos dicebat ita facultatũ suarũ curã habere, quasi essent propriæ: rursus, ex eisdem nihil capere vtilitatis, quasi essent alienæ. Laer. lib. 4. c. 7.

Idem.

In diuitem quendam sordidum ita loquutus est: Hic facultates suas non possidet, sed ipsum possident facultates. Laert. lib. 4. c. 7.

Idem.

Eos deridendos putabat, qui eius generis diuitiis præter modum studerent, quas fortuna largitur, illiberalitas seruat, benignitas aufert. Max. serm. 12.

Chilon.

Dicere solebat, hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodũ aurum Libyo lapide. Ostendens permultos, qui aliis vitiis diu restiterint, opum auiditate persæpe à virtute deduci. Et qui aduersus opes constans fuerit, cum de cæteris vitiis

facilius victoriam reportaturum. Fulgosius li. 7. c. 2.

Aristides.

Auarus quidam & prædiues quum paupertatem ei exprobraret: Mihi, inquit, paupertas nihil mali videndũ præbebit, tibi autem diuitiæ per fas nefásque paratæ turbas non parcas. Maxim. ser. 12.

Anacharsis.

Quum rogasset quendam, quanta esset spissitudo nauium? respondit, Quatuor digitorum. Tantillum, ait Anacharsis, à morte sunt, qui auaritia & lucri cupiditate irritati, pernauigant maria, incerti de reditu. Laer. l. 1. cap. 9.

Aristippus.

A Dionysio pecunia donatus, Plato libris: atq. ob id à quodã reprehensus, quasi ad rem attentior esset quàm Plato: Quid refert, inquit, mihi pecuniis erat opus, Platoni libris: sentiẽs, neutrum accusandum. Laert. lib. 2.

Idem.

Platoni obiurganti, quòd multos pisces emisset, respõdit, se illos emisse obolo. quúmque Plato dixisset, Tanti & ipse empturus eram. Vides, inquit, igitur, ô Plato, me nõ esse obsoniorum auidum, sed te pecuniæ amantem. Laert. l. 2 cap. 8.

Simonides.

Simonides interrogatus, cur in extrema senectute auarus esset? Quoniã, respondit, malim defunctus opes inimicis relinquere, quàm viuus amicis egere. Stob. ser. 10.

Democritus.

Dicebat, diuitiũ multos esse procuratores, nõ autẽ pecuniarũ dominos. Auarus enim non suas possidet diuitias, sed possidetur à diuitiis: quarum non tantùm seruus, sed mancipium meritò dici potest. Maxim. ser. 12.

Idem.

Vna (dicebat) cupiditas mortaliũ extimulat animos, vt opes assequantur. Atqui videmus, iisdem congestis, discruciari nihilominus cogitationes. Tum illis amissis, relinqui tristitiam, luctúmque perpetuũ. Stobæus.

Idem.

Cupiditas plurium, inquit, amittit præsentia, sicut Æsopicus ille canis. Stobæus ser. 10.

Idem.

Pecuniarum cupiditatẽ, nisi terminetur aliqua satietate, multò miseriorem iudicabat extrema paupertate. Maiores enim cupiditates indigẽtias quoque maiores faciũt. Stob. ser. 10.

Diogenes.

Auaros obiurgabat, quòd pecuniã verbis vituperarent, quũ eam animo plurimi facerent. Est autem hoc auaris peculiare, quòd nulli magis detestãtur auaritiã, quàm ipsi. Laert. lib. 8.

Idem.

Interrogatus, quid esset in vita optimum? Libertas, inquit. At verè liber non est qui seruit vitiis: nec liber esse potest qui multis eget: plurimis autem eget auarus, ambitiosus, ac deliciis deditus. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere solebat, cupiditatẽ esse malorũ omniũ arcẽ ac μητρόπολιν: quod dictũ est etiam à Bione & aliis. Ibid.

Idem.

Interrogatus, quænam essent feræ pessimæ? Respondit, in mõtibus vrsi & leones, in ciuitatibus autem publicani & sycophantæ. Antonius in Melissa par. 1. ser. 34. Max. serm. 22.

Idem.

Poscebat aliquid ab homine auaro: quem vbi videret cunctantem, ac negaturo similem, ô homo, inquit, ad cibum te postulo, non ad cyppum: vt, quà licet, Græcarum vocum affinitatem reddam. Græcis enim & τροφὴ cibus est, & ταφὴ sepultura. Laert. lib. 6.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent, interrogauit. Quum autem illi Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere,

in ipsum non habes? Voluit autem indicare, hominem auarum esse extra seipsum. Maxim. ser. 12.

Idem.

* Quemadmodum arbores & vitis in locis inuiis & præruptis nascentes non hominibus sed coruis & aliis auibus fructus adferunt: Sic (inquit) diuitię, si ab auaro possidentur, in vsum aliorum hominũ nequaquã cedunt, sed adulatoribus & assentatoribus subseruiunt. Stob. serm. 90.

Idem.

Cum insatiabilem nonnullorum auaritiam, in multorũ ciuium perniciem excrescentem vidisset: Auari, inquit, vita sua, tanquam gladio vtũtur, omnia facientes secundum ansam. Stob. ser. 10.

Idem.

Magna & multa simul accipiẽtes, μεγαλοπτώχους, i. Insignimendicos appellabat. Stob. eod. ser.

Idem.

Intuens quendam opulentas anus amare simulantem: Hac ratione, inquit, non oculum, sed dentes amisit. Stob. eod. ser.

Idem.

Auaros hydropicis comparabat. Illos enim argento plenos, hos autem refertos aqua, amplius desiderare, idque vtrosque in magnã sui perniciem dicebat. Affectus enim ipsorum eo magis intenduntur, quò largius desiderata consequuntur. Stob. ser. 10. Eadem similit. vtitur Polyb. hist. libr. 13.

Ariston.

Aristonem philosophum maximè admiratum ferũt, quòd homines potius superuacuis fortunę bonis quàm necessariis commodisque beati esse. Bruson. l. 1. c. 1.

Idem.

* Hominis auari vita silicernio, hoc est, funebri cõuiuio similis est. Cùm enim cętera omnia habeat, exhilarantem non habet. Stob. ser. 10.

Archelaus rex.

Timotheus musicus, quum ab Archelao minus quàm sperarat accepisset, canens subtaxabat Archelai auaritiam, tu argentum terræ genium laudas. Succinuit illi Archelaus, Tu vero, inquit, postulas. Bruson lib. 1. ca. 1. ex Plutarch.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent auari? Respondit, qui turpia lucra venantur, & necessarios aut amicos negligunt. Stob. ser. 10. Max. ser. 18.

Idem.

* Auarorũ diuitiæ, vt sol post occasum, neminem mortalium oblectãt. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 34.

Idem.

Auaros auibus similes esse dicebat, quarum aliæ deglutit quicquid inuenerit, & quandoque suffocatur: aliæ verò sequuntur, vt quod habent, ei extorqueant: & ipsæ quoque aliæ post alias suffocantur. Antonius in Melissa, part. 1. ser. 35.

Idem.

Nec à mortuo, inquit, petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Nam vt mortui aut non respondent, aut lædunt: ita auarus, aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipienti, quod datur animo inimico. Eras. l. 8 apoph.

Plato.

Ad quempiam accumulandæ pecuniæ semper incumbentem, ô improbe, dixit, ne possessioni augendæ studeas, sed minuendæ cupiditati. Stob. ser. 10.

Idem.

Dicere solebat, eos qui corpus curarent, non rẽ quidem suam, sed seipsos curare: qui autem pecunias: neque seipsos, neque sua, sed quàm longissimè à suis abesse. Max. ser. 12.

Aristoteles.

Dicebat quosdam homines adeo tenaces esse, quasi nunquã essent morituri: & alios etiam esse, qui ita sua

profunderent bona, ac si cras morituri essent. Laert lib. 5. cap. 1.

Timon.

Demosthenes cùm animaduertisse, auarum quendam ad sepulchrum efferri: Iste, inquit, cùm vitā non vitalem vixerit, alijs vitam reliquit. Bios autem Græcis & vitam & victum significat. Maximus sermo. 12. Stobęus.

Idem.

Quibusdam arbitrantibus Demadem iam desijsse malū esse: at enim, inquit Demosthenes, saturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades, leones autem mitiores sunt. Erasm. lib 4. apoph.

Timon.

Timon ille cognomento Misanthropos, id est, hominū exosor, elementa malorum esse dixit Auaritiā & Ambitionem. quemadmodum enim ex primis illis & secundis principiis generantur naturaliter omnia, sic ex auaritia & ambitione omnia vitia progenerantur alia. Stob. ser. 8. & Eras. lib. 6. apoph.

Hadrianus Sophista.

Hadriano sophistæ miserat quidā pisces in disco argenteo: at ille delectatus vasculo, non remisit, tantùm ei qui miserat respondit, Bene facis, quòd etiam pisces: quasi discus esset dono missus, pisces tantùm nouitatis gratia additi. Quidā autem dicūt ioco factum, vt castigaret discipuli vitium, qui sordidior esse dicebatur: nam eo admonito discum reddidit. Quum esset apud Coloniam Agrippinam, senatus honoris gratia misit vinum in cantharis testaceis, nec eos repeti mos est. Id admiratus, rogauit causam. Responsum est, olim vinum solere mitti cātharis argenteis: hoc honoris quo esset, habitum cuidā ex eorum numero, qui magnā nobilitatis partem existimant rapto viuere, postridie manè profectus est cū argenteis cantharis. Re cōperta, misit ad illum senatus, qui cāntharos reposceret. At ille: Vltro, inquit, dedistis, & ego gratias egi. Hoc admoniti mutarunt consuetu[dinem]. Verba sunt Eras. in apoph.

Cleomenes Anaxandr. F[ilius]

Dicente quodam illi, delic[atum esse?] At melius est, inquit, quàm in[iustum] esse. Tu verò pecuniam sortit[us], tam nondum contentus es: s[i] inde cogitas, qua ratione cum i[n]iicias. Brus. lib. 2. cap. 1.

Lycurgi.

Quicquid erat rerum super[uac]anearum, è ciuitate eiciendu[m cen]uit: adeò vt nec negotiator, [nec so]phista, nec vates, nec circulato[r, nec] lautitiarum artifex Spartam [ingre]deretur. Neque enim passus [est] esse pecuniā talibus vtilem, [sed] ferream monetam cudit, qu[æ pon]dere Æginetícam æquabat m[inam], valore æreos quatuor. His re[bus] expugnauit auaritiam. Plut. in [...]

Demonax.

Quosdam esse dicebat, qui [in] hac præsēti vita viuerēt, sed [tanto] studio se præpararent, quasi al[iam] vitam sint acturi, non hanc p[ræsen]tem. Notauit autē insatiabil[ita]rum hominum auaritiam, quil[us ni]hil sufficit: quasi post mortem vsui sint nobis per fraudem co[mpa]ratæ diuitiæ. Maxim. serm. 12.

Lacedæmonij.

Quum pecuniæ essent in La[cedæ]moniorum regionem conuecta[e], eas importarāt morte damnat[os]. Siquidem Alcameni ac Theop[ompo] regibus hoc oraculū erat redd[itum]: Pecuniarum amor Spartam p[erdet]. Nihilo seciùs tamen Lysander [deui]ctis Atheniensibus, magnam a[uri ar]gentíque vim inuexit: nec solu[m pe]cunias receperunt: verum etia[m] viro honos est habitus. Proind[e] ta, donec Lycurgi legibus vte[retur] nec à iureiurādo recederet, se[x] annis in Græcia primas tenuit [re]gū æquitate, & gloria. Cæterū ab his paulatim desluerent, in [...]

[illegible] obiter diuitiarũ amor, & auaritiæ malum, nõ solùm ob hæc decremēti illorū potētia, verum etiam quibus antea sociis & amicis in bello fuerant vsi, eos inimicos habere cœperunt. Porrò quū ita se gererēt, tamen post Philippi Macedonis in Cheronea victoria, quāquam Græci cæteri omnes illum imperatorē terrapariter ac mari declarassēt, ac post hunc Alexandrum filiū euersis Thebis, soli Lacedæmonij, tametsi ciuitatem haberēt nullis cinctam munimentis; nō modò perpauci propter assidua bella, sed multò quàm antea imbecilliores captu faciles esse facti, quoniam adhuc seruabant [illegible]modum exiguas quasdam Lycurgicarum legum scintillas: non se præbuerunt belli socios. neque cæteris Græcis, neque pòst Macedonicis regibus, neque in cōmune cū illis consilium venerunt, neque tributū pendere coacti sunt: donec per omnia contemptis Lycurgi legibus. à propriis ciuibus tyrannide oppressi sunt, ita vt nihil iam reliquum esset priscæ institutionis: sed reliquorum similes effecti, & gloria, & libertate, quam prius obtinuerāt, exuti sunt, & in seruitutem traducti, ac nūc, quēadmodum cæteri, sub Romanorum viuunt imperio. Graue documentum vniuersis, imperia virtute para[illegible] auaritia, luxu, deliciisque vel perire, vel verti in tyrannidem. Plut. in Lacon.

Vxor Pythij.

Pythius, natione Lydus, in vrbe Phrygiæ Calenis (nam ibi regnabat, homo prædiues, sed auri studio præter modum deditus) totam ferè ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat, vt iam vix quicquā aliud ibi ageretur. Huius morbo vxor liberti remedio medicata est. Absente enim marito curat & mensam & omnem mensæ suppellectilem adfabrè ex auro confici, denique & cibariorum effigies, quibus nouerat maritum præcipuè delectari. Reuerso, cùm conuiuij tempus esset, apponitur mensa aurea, cum reliquo vasorum apparatu. Atque hoc sanè spectaculo diues aliquandiu pauit oculos, tandem quum interpellaret stomachus. iubet apponi cibos. Apponuntur illi aurea ciborū simulachra spectanda, non edenda. Hic cum iam candesceret ita Pythius, flagitās apponi quod edi posset iamdudum spectaculorum esse satis: Tum vxor, An non sentis (inquit) Pythi, dum nihil aliud quæris quàm aurum, agricolationem deseri, & ciues tuos ad famē vocari, breui perituros si quā cœpisti pergas: Hoc ciuili cōmento cordata mulier maritū ab immodico auri studio reuocauit. Eras. libro 8. apoph. ex Plut.

Hieron.

Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: Atqui, inquit, non docui eos ditescere, neque studere pecuniæ. Maximus serm. 12.

Aspasia.

Aspasia Xenophontis vxor, cùm esset (vt muliebre ingenium est) rerum alienarum appetens, atque inuida, interrogata, Si vicina tua melius quàm tu aurum habeat, vtrúmne illius an tuum malis? Illius, inquit. Quid si vestes, cæterúmque ornatum muliebrem pretij maioris habeat, quàm tu, tuúmne an illius malis? Respōdit illius. Agesis, si maiorē quàm tu habeat virum, vtrúmne tuum malis, an illius? Erubuit mulier. Bruson. lib. 1. cap. 1.

Semiramis.

Monumento quod sibi pararat inscripsit, Quisquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantum voluerit, capiat. Darius potitus ea ciuitate, titulo credens, saxum ingens quo claudebatur monumentum vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, sed ex altero saxi latere hoc inscriptum reperit: Ni vir

malus esses, & pecunia inexplebilis, haud quaquam mortuorum loculos moueres. Plutarch. in apoph. Stob. serm. 8.

Antigonus.

In extorquendis pecuniis, acer erat ac rigidus. Cuidam itaque dicenti, At non talis fuit Alexander: Meritò, inquit, nam ille metebat Asiam, ego culmos lego. Sentiens, opulentissimam Asiam prius ab illo spoliatam, sibi à spoliatis corradendum quod posset. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

P. Cornelium, hominem (vt putabatur) auarum & furacem, sed egregiè fortem ac bonum imperatorem, suo suffragio fecerat consulem Huic quum Cornelius ex more gratias ageret, quòd immemor simultatis, ipsum fecisset consulem, bello præsertim magno & graui: Nihil est, inquit, quod mihi gratias agas, si malui compilari quàm venire. Compilamur furto, veneunt bello capti. Proinde inimico fauit, cuius dexteritate sperabat fore, ne Romani venirent in manus hostium. Erasm. lib. 6. apoph.

Scæuola.

Septimelio Anagnino (quem Plutarchus & Plinius septimuleium vocant) cui pro C. Gracchi capite erat aurum repersum, roganti, vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse venturum. Cicero libro 2. de Oratore.

Seneca.

†Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia: In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Citat hoc distichum ex vetere Poëta, Epist. 108. ad Lucil.

Idem

† Nulla auaritia sine pœna est, quamuis satis sit ipsa pœnarum. Et maiore tormento possidetur quàm quæritur, Epist. 115.

Idem.

† Dicit auares diuites nihil à mendicis differre, imò miseriores esse. Illi enim exiguo, hi multo egent. lib. In sap. non cadere iniuriam. cap. 13.

Deiotarus.

M. Crassus ad Parthicum bellum proficiscens, quum in itinere Deiotarum Galatarum regem, extremo iam senio confectum, nouam vrbem ædificantem offendisset: O rex, inquit, quidnam negotij hoc est? Quid. quū iam duodecima diei hora tibi adsit, nouam vrbem condere incipis? Ad hæc subridens Deiotarus, Crassique auaritiam subcarpens. Tu verò, inquit, imperator quum sis, haud quaquam (vt videre videor) matutinus (erat enim sexagenarius) in Parthos cum exercitu festinas, prædam amplissimam rapturus. Bruson. l. 1. cap. 1. ex Plutar.

Cicero.

Quum apud Damasippum cœnaret, & ille mediocri vino apposito diceret, Bibe Falernum hoc annorū quadraginta: subsannans Cicero hominis auaritiam, Bene ætatem fert, mi Damasippe, ait: Veniámque dedit vino, vnde gloriam Damasippus aucupabatur. Brus. lib. 1.

Idem.

Crasso dicente, Stoicorum esse dogma, virum bonum esse diuitem. Vide, inquit Cicero, ne magis hoc sentias, sapientis esse omnia: rectè notans Crassi auaritiam, cui nihil esset satis. Eras. ... apophtheg.

Idem.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic auari & facinorosi verę laudis gustum (inquit) minimè sentiunt. Philip. 2.

Iugurtha.

Iugurtha cùm pecunia Romanos exagitasset, iussúsque tandem esset à senatu paucis diebus in Italia decedere: postquā Roma egressus est, fertur sæpe

[illegible] respexisse, & postremò dixisse, O orbem venalem, & mox perituram, si emptorem inuenerit. Quod paulo pòst euenit. Romani quippe, antea cum inuicti essent, sola auaritia victi sunt, & antiquum nominis decus planè amiserunt. Bruson.l.1.c.1. ex Salustio.

Nero.

* Nunquam cuiquam munus publicum delegauit, quin hæc adiice ret: scis quibus mihi est opus: &, hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone quā principe dignior. Suet. & Dion.

Seneca.

* Nulla auaritia, inquit, sine pœna est, quamuis satis sit ipsa pœnarum. O quantum lacrymarum, ô quātum laborum exigit! quàm misera desideratis, quàm misera partis est? Adii ce quotidianas solicitudines, quæ pro modo habendi quemque discruciant. Maiore tormento pecunia possidetur, quàm quæritur. Epist.115. ad Lucillium.

Idem.

* Multò concitatior est auaritia in magnarum opum congesta collecta: vt flammæ infinitò acrior vis est, quo ex maiore incendio emicuit, lib.2. de benef.c.27.

Idem.

* Irrupit in res optimè positas auaritia: & dum seducere aliquid cupit, atque in suum vertere, omnia fecit aliena, & in angustum ex immenso redacta paupertatem intulit, vt multa concupiscendo omnia amisit. Epist.90. ad Lucil.

Idem.

* Aurum & argentum, & propter illa nunquam pacem agens ferrum, quasi malè nobis committerētur natura abscondit. Nos in lucem, propter quæ pugnaremus, extulimus. Nos & causas periculorum nostrorum, & instrumenta, disiecto terrarum pondere eruimus. Nos fortunæ mala nostra tradidimus: nec erube- scimus summa apud nos haberi, quæ fuerant ima terrarum. Vis scire quàm falsus oculos tuos decipit fulgor? Nihil est istis, quandiu mersa & inuoluta cœno suo iacent, fœdius, nihil obscurius: quidni; quando per longissimorum cuniculorum tenebras extrahūtur. Nihil est illis dum fiunt, & à fece sua separantur, informius. Denique ipsos opifices intuere, per quorum manus sterile terræ genus & informe perpurgatur: videbis quāta fuligine oblinantur. Atqui ista magis inquinant animos quam corpora: & in possessore eorum quàm in artifice plus est sordidum. Episto.94. ad Lucil.

Idem.

* Desunt inopiæ multa, auaritiæ omnia. In nullum auarus bonus est, in se pessimus. Epist.108. ad Lucil.

Idem.

* Quæ tanta necessitas hominem ad sidera erectum incuruauit, & defodit, & in fundum telluris intimæ mersit, vt erueret aurum, non minore periculo possidendum quàm quærendum? Natural.quæstion. libro 5. cap.15.

Vespasianus.

Instituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio monitus dissimulauit, donec prima pensio esset soluta. Eam pecuniam admouit ad filij nares, sciscitans, num odore offenderetur? Negante illo, Atqui hæc, inquit, è lotio est. Sueton. & Bruson. libro cap. 1.

Idem.

Legatis nunciantibus, decretam illi publicæ non mediocris summæ statuam, iussit vt eam continuò ponerent, & cauam ostendens manum, Ecce (inquit) parata basis. Significans, vt eam pecuniam, quam in statuam decreuissent impendere mortuo, viuo darent in manum. Sueton. in Vespasia.

Idem.

In itinere quodam mulio desiliit

quasi calceaturus mulas: sed re vera, vt adeundi litigatori spacium morámque præberet. At Cæsar dolum suspicatus, interrogauit mulionem, quanti calceasset? pactúsque est lucri partem Hoc si fecit vt suos corrigeret, ciuilitas fuit. sin vt eo emolumento fieret ditior, sordidum erat. Sueton. in Vespas.

Idem.

Quidam è charis ipsius ministris apud ipsum pro quodam, quem fratrem suum esse simulabat, intercedebat, vt illi procuratio committeretur. Id sentiens Cæsar candidatum solum ad se vocauit, exegítque pecuniam quam ille suffragatori suo pepigerat: ea accepta, mox ordinauit. Huius rei ignarus minister, rursus interpellauit pro fratre, cui Vespasianus: Alium, inquit, tibi fratrem quære. hic quem tuum putas, meus est. Sueton in Vespa.

Anonymus.

Rusticus quidam, quoniam, gratuitam libertatem suppliciter petens à Cæsare Vespasiano, repulsus est, non est veritus clarè dicere: Vulpes pilos mutat, non mores, exprobrans illi naturæ rapacitatem: quasi mercede data concessus fuisset, quod gratuitò negabat. Sueton. & Bruson. lib. 1. cap. 1.

Caligula.

In auctione Aponius quidam, vir prætorius dormitans capitis motu nutabat. Id animaduertens Caligula, præconem admonuit, ne illum sibi nutantem præteriret: nec hoc monere desit, donec ignoranti tredecim gladiatores sestertium nonagies addicerentur. Erasm. libro 6. apopht.

I. Bassus.

Quærente Domitia Passiani, quòd taxans eius sordes, calceos eam veteres diceret vendere consueuisse: Non, mehercules, inquit, hoc vnquam dixi, sed dixi emere te solere. Bruson. libr. 1. cap. 1.

Alexander Seuerus.

Vteronium Thurinum, familiarem, quòd his, qui petebant aliquid à Cæsare, vendidisset suum patrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & conuictum damnatúmque ad stipitem alligari iussit, supposito igne ex humida materia, præcone clamante: fumo punitur, qui fumos vendidit. Ælius Lampridius.

D. *Hieronymus.*

Et dicere & scribere solebat, auaro tam illa quæ habet, quàm quæ non habet deesse. Ostendens, hominem auarum semper esse egenum, etiamsi amplissimas diuitias possideat Fulgo. lib 7. cap. 2.

Val Max.

† Ij penates, ea ciuitas, id regnum æterno in gradu facilè steterit, vbi minimum virium, Veneris, pecuniæque cupido sibi vendicauerit. lib. 3.

Plin. Iun.

† Ea inuasit homines habendi cupiditas, vt possideri magis, quàm possidere videantur. lib. 9.

Alphonsus Rex.

Dicere solebat, ab aliis olim, Ioue, Neptuno, Plutone, omnia trifariam partita fuisse, & sua quemque sorte partéque contentum agere. At hominibus hodie, neque quod satis, neque quod minus esset, satis esse. Notat, auaritiæ & habendi desiderium omnibus innatum, quàm pauci enim sunt, qui sua sorte contenti viuere cupiant. Pan. lib. 4. de Alph. reb. gest.

Idem.

Quum audiret, Harpyias rapacissimas aues (quas Vergilius in Æneide eleganter describit) nescio quas inhabitare insulas: ad suos conuersus, ait, Ex his insulis curiam Romanam commigrasse Harpyias compertum est, ibique iam domicilium constituisse. Notauit autem tacitè Romanæ curiæ ingluuiem, auari tiam & detestandam rapacitatem.

Panor-

Panorm.li.1.de rebus gestis Alphonſi,cap. 8.

De audacia.

Chilo.

Dicere ſolebat, Non eſſe tentanda quæ fieri non poſſunt. Quædam honeſta ſunt ac magnifica: ſed magno reipubl. malo tentantur: ſi nequias perficere. Atque hæc eſt præcipua pars boni conſultoris, diſpicere non ſolùm quid per ſe optimum ſit,ſed quid pro temporum ratione poſſit obtineri.

Iſocrates.

Inter amicos dicere ſolitus eſt, ſe quidem docere decem minis: cæterum qui ipſum docuiſſet audaciam, mercedis loco daturum decem millia. Nam animi timiditas reddebat Iſocratem ad dicendum inutilem. Eraſmus Roter.lib.8.apoph.

Epaminondas.

Imminente aduerſus Lacedæmonios pugna,cùm ſella in qua ſedebat ſuccubuiſſet, videretque milites hoc prodigio exturbatos: Imò, inquit, ſedere prohibemur,militúmque animos reſtituit.Plutarch.

Leonidas.

Obiurgatus à quodam,quòd paucis militibus ſtipatus, cum multis pugnare tentaret: audacter reſpondit, ſi ex multis conſtat victoria,non tota ſufficeret Græcia: ſi in audacia illorum, numerus ſufficit. Plutarch. in Lacon.

Archidamus.

Conſpiciens filium ſuum cum Athenienſibus iuueniliter ac temerè congredientem: Aut viribus, inquit, adde, aut animis adime:docens, periculoſam eſſe audaciam,ſi vires non ſuppetãt ſpiritibus.Plutarhc.in Laconicis. Stob. ſerm. 51. Bruſon.lib.1. cap. 43.

Agis Archidami F.

Audiens quoſdam abhorrere ab hoſtium multitudine, ait, non percontandum eſſe quot ſint hoſtes,ſed vbi ſint, vt audacter aggrediantur. Plut.in Lacon.

Idem.

Quum apud Mantineam pugnare cum hoſtibus numero longè ſuperioribus prohiberetur: Fortiter pugnandum eſt, inquit: cum multis enim pugnare neceſſe eſt, qui multorum dominus eſſe cupit. Bruſon.lib. 7.cap. 1.

Idem.

Interrogatus quot haberet milites? Quot ſufficiunt, inquit,ad fugandos hoſtes.Plut.in Lacon.

Ageſilaus.

Ad Macedonum regem nuntios miſit Ageſilaus rex, rogans, vtrum per hoſtium ſolum irent, an amicorum? Cùm ille reſpondiſſet, ſe conſultaturum: Fiat,inquit, igitur conſultatio: nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus hominis audaciam, ſibíque metuens, ſatius eſſe cenſuit, illum vt amicum ſuſcipere. Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Admonitus à ſuis,ne cum Thebanis, qui numero præſtabant, manus confereret:reſpõdit, Qui multis vult imperare, non debet multorum timere congreſſum.Plut.

Pædaretus.

Quum à quopiam audiret,magnũ hoſtium eſſe exercitum, audaciſſimè reſpondit: Eo maior erit & glorioſior noſtra victoria. Plutarch.in Lacon.

Cleomenes.

Pirata quidam populabundus diſcurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus eſt, rogatus cur id auſus eſſet? Quoniam,inquit,deerat mihi commeatus, quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant,nec ſponte dabant, vi erepturus.Ad id Cleomenes: Compendioſa,inquit,malitia. Deteſtatus prædonis nefarium ſcelus, probauit tamen

orationis expeditā breuitatem. Plut. in Lacon.apoph.

Epaminondas.

Alexander Pheræus, hostis Thebanorum, Atheniensibus à quibus in amicitiam societatémque ascitus fuerat, polliceri se quum dixisset eis carnes, quæ mina prius vendebantur, semiobolo præbiturum, audiente Epaminonda: At nos inquit, Thebanis liberaliores erimus, quippe qui ligna ad has carnes coquendas gratis exhibebimus, eorum enim agrum excindemus. Bruson.libr.1.cap.6.ex Plutarcho.

Demades.

† Dicebat Athenienses nunquam de pace nisi attractos cōsultare. Quibus innuebat eos bellandi plus satis cupidos & audaces, nec nisi clade accepta paci consulere. Plut.

Xenocrates.

Lycurgus Rhetor fortè fortuna obuiam factus Xenocrati, qui à Telone obtorto collo in carcerem ducebatur, occurrens fustem impegit in caput Telonæ, Xenocratémque liberauit, & Telonem in carcerem coniecit. Quod Lycurgi factum cùm ab omnibus probaretur, Xenocrates post aliquot dies obuiam factus Lycurgi filio: Retulit, inquit, gratiam patri tuo, qui ob tam audax facinus meritò ab omnibus laudatur. Erasm.

Aratus.

Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcirco in bellis eximium: Differre dixit magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Stob.serm.51.

Alexander.

Audiens Darium, inuictissimum Persarum regem, multas parare militum myriades: respondit, Vnus lupus non multas timet oues. Antonius in Melissa ser.37.part.1. & Maximus serm.71.

Diphilus Tragicus.

Quum in ludis Apollinaribus ad eum versiculum venisset, Miseria nostra magnus est, directis in Pompeium Magnum manibus, pronuntiauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus: nec histrio veritus est iterare simili gestu. Dubites, vtrum potius mirari conueniat actoris audaciam, an populi. Simili audacia vsus est in eadem fabula, quum ventum esset ad eum versiculum: Virtutem istam veniet tempus quo grauiter gemas. Tametsi mihi videtur carmen esse mutilum. Suspicor addendum, Serua virtutem istam, aut aliud simile verbum, vt sit versus Trochaicus. Eras. Rot.lib.8.apopht.

Iulius Cæsar.

Facinora, quæ & periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: de his non consultandum, quod ad hæc perficienda plurimum habeat momenti celeritas: expensio verò periculi reuocat hominum audaciam. Plat.

Huc refer ea quæ sunt infra sub titulo Temeritatis. Videtur enim temeritas non minimam cum audacia habere affinitatem & cognationem.

De auditu, & auditoribus.

Thales.

AB amico quodam rogatus, quantum veritas distaret à mendacio? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit vir sapientissimus, non ea certa esse illico, quæ auribus percipimus ab aliis, qui mendaciter de rebus nugantur: sed ea demum, quæ coram oculis cernimus. Maximus serm. 35.

Xenocrates.

Dicebat, pueris potius aures esse muniendas follibus quàm athletis: quòd plus sit periculi, ne puerorum aures occupentur prauis sermonibus, quàm ne athletarum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyricus,

[illegible], debetur puero reuerentia. [illegible] libro 4. cap. 1. Plutarc.

Stratocles.

Quum audiuisset partam esse ab hostibus victoriam, rem protinus populo patefecit, & vt publica supplicatio in laudem deorum institueretur persuasit. Verùm quum paulò pòst ex alio nuntio intellexisset, [illegible] non victores, sed fugatos fuisse: [illegible] lusus, Ecquis (inquit) vestrũ quicquam damni accepit, quod totũ [illegible] triduum mea opera hilares fuistis. [illegible] Erasm. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pindarus.

Apud Thebanos, in contentione imperitis auditoribus vsus, superatus est à Cotinna quinquies. Redarguens verò ruditatem ipsorum Pindarus, vocauit Catinnam. Ælianus lib. de Varia historia.

Carolus IV. Imp.

† Cùm in Academia Pragensi me[illegible] cum voluptate magistros de rebus Philosophicis quatuor horas au[illegible], admoneretúrq; ab aulicis cœnæ [illegible] iam dudũ esse: respõdit, vos [illegible] quæritote, iste meus cibus au[illegible] literis, superat omne ciborũ [illegible]iũ. Crãzius l. 10. Vãd. hist. c. 1.

Cleomenes.

† Sophista quodam de fortitudine [illegible] dicente, effusus est in cachinnos. Quem intuitus Sophista: Quid, inquit, cachinnaris Cleomene, dum de fortitudine dicentẽ audis, maximè [illegible] Rex sis? Quia, inquit, hospes, de ea si etiam hirundo diceret, [illegible] facerem: sin autem aquila, planè [illegible]cerem. Plut. in apoph.

Straton.

Cùm Stratoni physico quidam ob[illegible], quòd Menedemus plures haberet auditores: Quid mirum, inquit, plures reperiuntur qui lauari [illegible], quàm vngi? Nihil autem a[illegible] verbis indicare voluit, quàm Menedemi philosophiam esse dilutam & quàm plurimos inueniri, qui [illegible] quidẽ de rebus disputantes, sed perpaucos qui virtutem exercerent. Erasm. Rot. lib. 7. apoph.

Vide apoph. de Attentione.

De auguriis.

Misonianus.

Qvum expectantem & stantem equitum turmam inspiceret, in qua ipse cũ Romanis militibus erat, & moræ causam intelligeret esse, quòd augur prius inspicere vellet quid augurij capiendum esset ab aue, quam fortè in via offenderat. Misonianus aliud à se agi fingens, arcum tetendit, primáq; sagitta confossam auem in terram deiecit. atq. ridens ad comites conuersus dixit, Parum consilij atque opis ab irrationalibus animatis posse quenquam sperare, posteaquam pateat, ea nescire, quæ ad seipsa pertineant. Et re & verbo auguria vana esse, stultéque eis credi, ostendens. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

P. Claudius.

† Primo bello Punico, cùm nauale præliũ cõmissurus, auspicia petijsset, & pullarius nõ exire cauea pullos nũtiasset, abijci eos in mare iussit, dicens: Quia esse nolunt, bibant. Cic. 2. de diuin. & Val. Max. lib. 1. cap. 4.

Q. Fab. Max.

† Aiebat optimis auspicijs ea geri quæ pro Reipub. salute fierent contra Rempub geri. Cic. de Senect.

Augustus Cæsar.

Quum sublimis ex Actiaca victoria reuerteretur, occurrit inter gratulantes quidam coruum tenens, doctum hæc verba sonare, Aue Cæsar victor. Hac salutatione delectatus Augustus, auem sex millibus numûm emit. Socius opificis, ad quẽ nihil ex ea liberalitate peruenerat, indicauit Cæsari eũdem & alium habere coruum, quem vt auferre cogeretur, rogauit: allatus, verba quæ didicerat expressit, Aue victor Imperator Antoni. Augustus nihil exasperatus, tantũ iussit, vt munus cum delatore

partiretur. Bruson. lib. 2. cap. 3. Macr. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Salutatus similiter à psittaco, & hũc emi iussit. Idem miratus in pica, & hãc mercatus est. Hoc exemplum tenuem quendam sutorem solicitauit, vt coruum institueret ad huiusmodi salutationem. Qui quum impendio exhauriretur, subinde ad auem non respondentem dicere solebat, Opera & impensa periit. Tãdem peruicit assiduitate, vt coruus sonaret dictatam salutationem. Eâ quum Augustum prætereun[tem] salutasset, Cæsar: Satis, inquit, [h]uiusmodi salutatorum habeo domi. Tum coruus, memor & illorum verborum quæ toties audierat, subtexuit, Opera & impensa periit. Ad hoc arridens Augustus, iussit emi, quanti nullam adhuc emerat. Macro. lib. 2. cap. 4. Saturn.

De aulica vita.

Diogenes.

Callisthenem quum quispiam audiente Diogene Cynico beatam dixisset, quòd Alexandri aulicus esset: At, inquit Diogenes, infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur. Brusonius libro 1. capite 5.

Dionysius.

Quum Polyxenus dialecticus Dionysio diceret, Ego te cõuinco: Nimirum verbis, inquit: at ego te reipsa conuinco, qui tuis relictis, me meá que colas. Significans, illum schola ad aulam, à philosophis ad tyrannum transisse: non facturum, nisi hanc vitam illa iudicasset beatiorem. Plut. in apoph.

Omultus.

Iudicabat ad regni administrationem potius admittendum eum qui per se malus bonos haberet aulicos amicos, quàm bonum principem malos aulicos habentem. Putans facilius vnum malum à multis bonis, quàm malos innumeros ab vnico bono, à malitia ac erroribus perniciosis auerti posse. Fulgosius lib. 7. cap. 1.

Agrippa.

Agrippa rerum gestarum gloria sub Octauiano Augusto in primis clarus, sæpe cohortabatur eos qui salui & incolumes esse vellent, darent operam vt principes liberarentur omnium rerum difficultate & molestia: sed tamen eis rerum gestarum gloriam reseruarent, nequaquam sibi. Xiphilinus, Dionis abbreuiator, in Augusto.

Constantinus Imperat.

Constantinus Romanorum imperator, cùm principum aulas vbique spadonum atque aulicorum improbitate refertas videret, eorum non tantùm vehemens domitor fuit, sed tineas etiam atque sorices Palatij appellare solitus est. Nicephori interpres & scholiastes. libr. 8. cap. 14. Eccles. histor.

Alexander Seuerus.

Alexander Seuerus negabat se passurum, vt ipsius dispositiones ab aulicis suis venderentur: id quod fieri solet ab aliorum principum libertis & eunuchis. Eóque nunquam illum fefellit quodq́; proposuerat. Ælius Lampridius in Alex. Seuero.

Idem.

Idem, & vrbem, & prouincias, & aulam suam purgauit hominibus non necessariis, dicẽs: Malum pupillum esse imperatorem, qui ex visceribus prouincialium homines non necessarios, nec Reipublicæ vtiles aleret. Ibidem.

Anonymus.

Aulicus quidam iniuriarum Palatinarum patientissimus, cùm à quodam rogaretur, quomodo rarissimã rem in aula consequutus esset? Iniurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Bruson. lib. 1. cap. 5.

Sigismundus Imp.

Reges ac principes in terris beatos esse

[illegible] aiebat, si exclusis superbis mansuetudinis humanitatisque cultores in curiam asciscerent. Æneas Syluius lib.1.commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Syluester episcop.

Aulicos qui otij gratia curiam sequerentur, semper in negotio futuros aiebat, nisi se tandē vel cum periculo capitis inde amouerēt. Innuit autem, quā difficulter ab aula diuelli possent qui nihil aliud quā otiū & luxū sectantur. Æneas Syluius lib. eod.

Alphonsus rex.

Quum ex Sicilia nauigaret, vidit [illegible] aues triremen circumuolātes, & bolos à nauigātibus proiectos statim abripientes ac auolantes. Has cū [illegible] secum nauigantibus digito ostendisset: Persimiles sunt his garriis, inquit, aulici aliquot mei, qui simul ac concertātes beneficium à me acceperint, statim aufugiūt. Notauit autem aulicorū ferè omniū mores, qui fidos [illegible] seruos principibus præstāt, dū prædia, luxū, munera, &c. hiantes expectant: & voti compotes facti à principatus respectu ad priuatos fugiunt. Panor. lib.1. de reb. ab Alphonso gestis.

Æneas Syluius.

Eos sibi aulicos plurimùm sapere videri dicere solebat, qui accepto aliquo beneficio, vel mediocri, curiæ valedicerent. Ostendunt enim animum suum expletū esse & periculo se subtrahere, in quod curiales frequenter incidunt qui veluti sues, vbi saginati sunt, in cœnā domini mactantur. Cæterùm qui opes adepti magnas, apud reges perseuerant, non quidem id agunt vt gratias referant, sed vt multo ditiores principum liberalitate ac munificētia reddātur. Æneas Syluius lib.1. cōmen. de reb. gestis Alphonsi.

De anthoritate.

Pytagorei.

† Ferebantur siquando quid in disputando affirmarent, quum ex iis quærerentur, quare ita esset, respondere solitos: Ipse dixit: αὐτὸς ἔφα. Ipse autem erat Pythagoras. Tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam sine ratione valeret autoritas. Cic. de Nat. Deorum, & Laert.

Pericles.

A populo frequenter vocatus, [illegible], inquit, sentiens, se non esse cogendum in ordinem, nec pro quolibet è media plebe habendum. Plutarch in Græc. apoph.

Idem.

* Quum in comitiis accusaretur ob res malè gestas, grauiter respondit, scilicet, mihi quidē vos irascimini, ei viro qui nemini vestrūm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non crimē modò arrogātiæ, vanitatis ambitionis effugit tunc, magnificè de se loquendo: sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinē, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut. lib. Qua ratione quis citra inuidiam seipsum laudare possit.

Themistocles.

† Cum animaduertisset torquem aureum Persicum humi iacentē, puero dixit, Quin tollis, ô puer (ostenso torque) inuentum huiusmodi? Non enim tu es Themistocles. Aelian. lib. 13. cap. 40.

Epaminondas.

* Pelopidā à principibus Reipublicę accusatum, quòd exacto Bœotarchiæ tēpore nō statim domū rediisset, sed bellū feliciter continuasset, submittentē se & deprecantē Thebani ægrè absoluerūt. At contra Epaminondā, qui eius tū fuerat collega, multa de rebus suis gestis magnificè prædicantem ac dicentē. Paratus sum mori, si fateri velitis, ô ciues, me vobis inuitis Laconiā vastasse. Messenē instaurasse, & Arcades in vnū corpus cōduxisse: nō sustinuerunt iidē ire in suffragia, sed admiratione viri gaudio simul

rissique oborto discesserunt. Plutar. eodem lib.

Scipio Afric.

* Romani ægrè tulerunt Ciceronē crebro res suas contra Catilinam gestas prædicantē: iidem tamen Scipionem dicentē, Non debetis vos sententiam de Scipione ferre, qui vobis potestatē decernendi de omnibus hominibus parauit, coronati in Capitoliū deduxerunt, sacrificióque eius interfuerunt. Plutarch.

Lycurgus Atheniensis.

* Quum ei publicè exprobraretur, quòd argento dato calumniatorem placasset, & qualis tādem, inquit, vobis videor ciuis, qui apud vos tanto tempore rem gerens publicam, dare potius quàm accipere iniustè deprehensus sim? Plutarch.

M. Scaurus.

Pro rostris accusatus, quòd à rege Mithridate ad prodendā Rēpublic. pecuniā accepisset, ita causam suam egit: Iniquū est, Quirites, quum inter alios vixerim, apud alios me rationē vitæ reddere. Sed tamem audebo vos interrogare: Varius Sucronēsis ait, M. Æmiliū Scaurū mercede corruptū, populū prodidisse: A. Æmylius Scaurus huic culpæ se affinē esse negat: vtri creditis? Nominato tantum actore & reo, populus accusationem repulit, Erasm. li. 6. apoph. ex Plin. cap. 72. de viris illustribus.

Cato Vticensis.

In forum veniens cum Thermo, ac conspicatus Castoris templum armatis occupatum, omnésque fori aditus à gladiatoribus obsideri, ipsúmque Metellum vnà cum Cæsare: O timidū, inquit, hominem, qui aduersus vnum tantam armauit multitudinem. Plutarchus in eius vita.

Augustus.

Augustus indignè ferebat, aliquid de se componi nisi seriò, & à præstantissimis, admonebátque prætores, ne paterentur nomen suū cōmissionibus mimorum aut histrionū obsolefieri: hac quidē in parte Alexandrū Magnum referens. Decet enim vbique principis authoritatem sartam tectā præstare. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Quum iuuenes nobiles ac dignitate claros inter se tumultuantes vellet compescere, nec auscultarent illi, sed tumultuari pergerent: Audite, inquit, iuuenes senē, quē iuuenē senes audierunt. Augustus enim adolescens ad Remp. admotus est, summáque fuit authoritate: hac sola voce illos coercuit, nec aliud suppliciū ob cōcitatū tumultum exegit. Plut. Rom. apoph.

Cicero.

Metello obiicienti, plures ipso testimoniū contra reosdicente damnatos, quàm defendente absolutos esse: Quis verò, inquit, nō hoc dicit, plus in me fidei esse quàm eloquentiæ? Plutar.

Seuer. imp.

Quum milites Bassianum Seueri filium (qui pòst Antoninus Caracalla dictus est) Augustū consalutassent, eò quòd pater pedibus æger bellū moraretur: iussit se deferri ad tribunal, simúlq; adesse omnes tribunos, cēturiones, duces & cohortes, quibus autoribus hoc acciderat, sisti deinde & filiū, qui Augusti nomen non recusarat. Hic quū in omnes eius facti autores iussisset animaduerti, excepto filio, omnésq; ante tribunal prostrati rogarent veniam: Seuerus manu caput contingēs, Tandē (inquit) sentitis caput imperare, nō pedes. Ælian. Spart.

B

DE BALNEO.

DIOGENES.

INGRESSVS aliquando sordidum balneum, dicebat, Qui hic lauant, vbi lauantur? Significabat, illic homines puros sordidari, & ibi lotis opus esse alio balneo;

balneo, quo mundarentur. Laert. lib. 4.

Stratonicus.

Quum videret sacellum, malo. fordidóque balneo vicinum, anathematibus pulchrè exornatum, postea quã è balneo exiit malè lotus, Non miror, inquit, multas pendere tabulas. Quisquis enim hîc lauit, illic suspendit tabulam, veluti seruatus, indicãs, magnum esse, si quis è tali balneo euasit incolumis. Athenæus.

Idem.

Quum in Arcadia malam terram ... aquã balneator exhiberet, ... est se terra maríque obsideri. Apparet in balneis terræ fuisse v... qui nunc est fullonibus, Erasm. lib. 6 apoph.

De barba.

Aristippus

Dionysij quæstor, nomine Simus, natione Phryx ostẽdit Aristippo suas ædes vndiquaque splendidas, etiam pauimẽto pretiosis tessellis cõstrato. Itaque omnibus circumspectis Aristippus sputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignãti, hoc colore se excusauit, quòd in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum opportunius. Innuens in tota domo nihil esse fœdius, aut immundiùs, barbari facie, cùm eam hominis partem oporteret esse mundissimam. Quanquam hoc dictum magis quadrat in Cynicum aliquem, quàm in Aristippum, vtcunque illi ascribatur. Laert. li. 2. cap. 8.

Theophrastus.

† Solitus erat appellare tonstrinas, conuiuia sicca, & vino carentia, quòd in illis considentes homines vt in conuiuiis loquerentur. Plut in conuiuii. 7.

Anonymus.

Lacon quidam senex interrogatus, cur barbam gestaret syluosam ac promissam: Vt, inquit, intuens canos pilos, nihil committam illis indignum. Vir bonus vndecunque venatur stimulos ad virtutem. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Spartanis studio est alere comam. & super ea quoque re narrãt Lycurgum edidisse rationem: Quoniam, inquit, coma formosis addit decorẽ, deformes verò reddit hostibus terribiliores. Vt enim decet coma speciosos, ita minus felici specie præditis horrorem ac ferinum quiddam conciliat. Capillitium naturalis est ornatus, minimóque constans, hoc genus non damnauit Lycurgus: vt quod nec operosis artibus constaret, nec pro frugalitate luxum induceret. Adscititium cultum, magnóque paranda lenocinia, non probauit. Quo magis detestanda est quorundam præpostera cura, qui corporis eas partes vellunt radúntque, quibus natura pilos dedit non tantùm ad decorem aut verecundiam, verum etiam ad tuendam valetudinem: cõtra illic eliciunt syluam artificio, vbi natura voluit esse glabriciem. Plut. in Lacon.

Nicander Spartanus.

Percontanti, quare Lacedæmonij barbã alerent? Quoniã, ait, hic ornatus cùm sit homini omniũ pulcherrimus ac proprius, nullo omnino constat impendio. Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Cuidam percontanti, quàm philosophiæ sectam potissimùm amplecteretur? Quis, inquit, tibi indicauit me esse philosophum? Móxque vehementer secum ridens, abiit. Interrogatus quid rideret? An non magnopere ridiculum, inquit: si tu me ex barba iudicas philosophum, ipse barbam non habens? Erasm. libr. 8. apoph.

Dionysius.

Epidauri, Æsculapio auream detraxit barbam: quòd negaret deco-

rum, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò tam horrida barba vestitum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius: Apollinem autem semper imberbem finxit Theologia poëtica, per Æsculapium barbatum, significans, multarum rerum vsum & experientiã in medico considerari. Meminit Valer. Maxim. l. 1. cap. 1.

Philippus.

† Iudicis officium rogante Antipatro cuidam dederat, sed cum dein de audisset illum capillos & barbam pingere, amouendum iussit, dicens, vix fieri posse, vt qui falsos fucatósque capillos haberet, se fidelem & sincerum in re graui præstaret. Plut. in Reg. apoph.

Alexander.

Quodam tempore cùm omnibus ad prælium paratis interrogaretur, Nunquid aliud præter hæc fieri vellet? Nihil, inquit, nisi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictũ quid sibi vellet, admirante Parmenone: An nescis, inquit, in prælio nullã ansam meliorem esse, quàm barbæ? significabat, cominus esse pugnandum: in quo genere certaminis barbæ officiunt: quòd his milites facillimè possunt apprehendi: Plut.

Archelaus.

† Cum eius tonsor admodum loquax quæreret, quomodo vellet barbam tonderi, tacendo respondit. Plut. in reg. apoph

Hieronymus Rhetus.

Is, Gymnasij Basiliensis ante paucos annos professor, interrogatus cur tam promissam aleret barbam? respondit, vt intuens hos capillos me non mulierem, sed virum esse intelligam. Barba enim ornat virum & admonet, vt virilia quoque facinora fortius aggrediamur. Lycosth.

De Barbarie.

Anacharsis.

Cvidam obiicienti, quòd esset barbarus: Certè, inquit, apud Athenienses, sed vicissim Athenienses barbari sũt apud Scythas. Græci, sed imprimis Attici (quoniã apud ipsos florebant disciplinæ liberales, ac leges politicæ) reliquas nationes contumeliæ causa nominabãt barbaras: cùm barbarum dicatur, quicquid est peregrinum, atque inusitatum. Laër. lib. 1. cap. 9.

Demetrius Poliorcetes.

† Debellantem Atheniensium vrbẽ cùm cepisset, quæ iam fame premebatur, pro concione largitus est frumẽtum. De quo cùm verba faceret esśetque locutus barbare, quidam succlamauit, quomodo esset pronunciandum. Tum ille ergo huius quoque emẽdatione gratia altera nobis quina millia medimnûm dono. Plut. in apoph. Suidas verò in voce δημοσ sic habet. Cùm sub Alexandri successoribus Athenienses egerent pecunia, & quidam peregrinus se mutuam illis daturum δάνειοσ barbarè promisisset, tumultuati benignitatẽ eius repudiarunt. Sed cùm errore correcto δάνειον dixisset, tum demũ eius vsi liberalitate hominem collaudarunt. Tanti apud illos erat studium elegantiæ, tàm odiosa barbaries.

Stratonicus.

Interrogatus, vtri essent barbariores, Bœoti, an Thessali? nominauit Eleos, significans, hos vtrisque barbariores, cùm illi haberentur barbarissimi. Hoc erat lepidius, si ab Eleo fuisset propositũ, vt fortè fuit. Eras. 6. apoph.

Seneca.

* Cùm barbarorum animos species iniuriæ perculit, aguntur statim; & qua dolor traxit, ruinæ modo, regionibus incidunt incompositi, interriti, incauti, pericula appetentes sua: gaudent feriri, & instare ferro, & tela corpore vrgere, & per suum vulnus exire. Libr. 3. de ira, cap. 3

De

De Beatitudine.

Chilon.

...rrogatus, qua re docti praecel...nt indocto? Bona, inquit, spe. ...s autē appellabat, honestis le... ac moribus institutos, & iuxta ...n institutionem vitam agētes. ...eris rebus pares, hoc vno su... improbos, quòd post hāc vi...erant rectè factorum præmia. Lacones existimabāt egregios post obitum in beatam vitam ...tos, fieri diuos. Diogenes ...us.

Socrates.

...rrogatus de Archelao Perdic...,qui tum fortissimus habeba...m eum beatum iudicaret? Ne... nquit: nunquam enim cum eo ...uutus sum. Subiicienti, Eadem de rege Persarum dubitare po... sit beatus? Quidni, inquit, cùm ...m quàm sit doctus, aut quàm ...nus? Socrates hominis beatitu...veris animi bonis metiebatur. lib. Tuscul. quæst. 5. ex Gorgia ...is.

Diogenes.

...enienses hortabantur Dioge... mysteriis initiaretur: addētes, ...initiati apud inferos principa...nerēt. Ad quæ Diogenes: Per... ridiculum est, inquit, si Agesi... Epaminondas in cœno degūt: ...tetion fur ac vilissimi quique ...ies, quòd initiati sint, in Beato ...sulis erunt. Grauiter taxauit ...culorum errores, qui quęstus blandiebantur hominum im...rum superstitioni, persuaden... initiationem conferre felicitatē ...ancvitam. Erasm. lib. 3. apoph. ...ogenis Laërtij lib. 6.

Antisthenes.

...um Orphicis mysteriis initia... ac sacerdos diceret, illū bonis ...nis fruiturū apud inferos, post ...vitam: Cur, inquit, ergo tu non ...opis vitam? Erasm. Roter. lib. 7. apoph. ex Laërt. lib. 6. cap. 1.

Plato.

Eum demum beatum in vita pronunciari dicit, cui in senectute contigit, vt sapientiam verásque opiniones assequi possit. Cicer. lib. de Finibus.

Aristoteles.

* Existimandum est, inquit, beatitudinem non in diuitiarum possessione esse sitam, sed in bono statu animæ. Etenim neque corpus ornatū veste splēdida beatū aliquis dixerit, sed quod sanitate fruitur, & bene se habet, licet nihil ex prædictis ei adsit. Eodē modò si anima sit benè instituta, ipsam & hominē huiusmodi felicem appellare conueniet: nō illū verò, cui ornatus foris magnificus nitet, cùm ipse nullius sit pretij. Quoniam ne equum quidem, licèt phaleris aureis, & reliquo apparatu precioso ornetur, magnificimus, si natura malus sit. At illum qui natura sit generosus, impensius laudamus. Quemadmodum enim ille ridiculus fuerit qui seruis suis deterior est: ita nō minus habendi sunt miseri, quorū diuitiæ maioris sunt pretij, quàm ingenium proprium. Stob. serm. 3.

Alphonsus.

† Cùm ei à quodam allata essent aureorum decem millia, dixissétq; vnus ex iis qui aderāt, ea duntaxat sūma se diuitē, ac beatū fore: Accipe, inquit Rex, quātacūq; ea est, & beatus esto. Panor. l. 4. de gest. Alphon.

Maximus.

† Cui ascensus in cœlum patet, quāuis maxima, tamē debito minora sunt, quæ in terris tribuuntur, lib. 8.

Epicurus.

† Cui pauca nō sufficiunt, aiebat, nihil ei satis est. Idē dicebat se cum Ioue etiā paratū esse de felicitate certare, si aquā haberet & offā. Æliā. l. 4.

Anaxagoras.

¶ Interrogāti cuidam, quisnam esset beatus? Nemo, inquit, ex iis quos tu fœlices existimas: sed eū in eo nume-

[illegible] quia te ex miseriis con-[illegible]. Nō erit ille diuitiis & [illegible] abundans, sed aut exigui [illegible], aut non ambitiosæ doctrinæ fi-[illegible] ... pertinax cultor, in secessu [illegible] fronte beatior. Val. Max. lib. [illegible] [illegible] lib. 2. cap. 36.

Seneca.

* Beatæ vitæ causa & firmamentū est, sibi fidere. Hoc autem cōtingere non potest, nisi cōtemptus est labor & in eorū numero habitus, quæ neque bona sunt, neque mala. Epist. 31. ad Lucill.

Idem.

* Beatus is non est, quem vulgus appellat, ad quē pecunia magna cō-fluxit, sed ille, cui bonum omne in animo est, erectus, excelsus, & mirabilia calcās: qui neminem videt cum quo se commutatum velit, qui hominem ea sola parte æstimat, qua homo est, qui natura magistra vtitur, ad illius leges componitur, sic viuit vt illa præscripsit: cui bona sua nulla vis excutit, qui mala in bonum vertit, certus iudicij, inconcussus, intrepidus quem aliqua vis mouet, nulla perturbat: quem fortuna, cùm in eum quod habuit telum nocentissimum, vi maxima intorsit, pungit nō vulnerat, & hoc rarò. Epistol. 45. ad Lucil.

Idem.

* Quid est beata vita? Securitas & perpetua tranquillitas: hanc dabit animi magnitudo, dabit constantia bene iudicati tenax. Ad hoc quomodo peruenitur? si veritas tota perspecta est, si seruatur est in rebus agendis ordo, modus, decor, & innoxia voluntas, aut benigna intenta rationi, nec vnquam ab illa recedens, amabilis simul mirabilisque. Epist. 92. ad Lucil.

Idem.

* Tunc beatum esse te iudica, cùm tibi ex te gaudium omne nascetur. Quum in his quæ homines eripiunt, custodiunt, nihil inueneris, non dico quod malis, sed quod velis: breuē tibi formulam dabo qua te metiaris, qua perfectum esse iam sentias. Bonum tunc habebis tuum, cùm intelliges infelicissimos esse felices. Epist. 124. ad eundem.

Idem.

* Beata est vita, quæ conuenit naturæ suæ, hæc non aliter contingere potest, quàm si primùm sana mens est, & in perpetua possessione sanitatis suæ. Deinde si fortis ac vehemens, tum pulcherrima & patiens, apta temporibus, corporis sui pertinentiúmque ad id, nō anxiè tamen rerum quæ vitam instruunt curiosa: diligens sine admiratione cuiusquam: vsura fortunæ muneribus, non seruitura. Lib. de vita beata, cap. 3.

Vide apoph. de Felicitate, & Prosperitate.

Ante mortem nemo beatus iudicandus.

Solon.

SOlon à Crœso interrogatus, an quem vidisset ipso beatiorem? Tellum nominauit Atheniensem, priuatum hominem: sed qui relictis liberis ac nepotibus, bene institutis, feliciter obiisset diem. Interrogatus dein, cui post illum tribueret felicitatis elogium. Cleobin & Bitum Argiuos fratres nominauit, qui cum summa pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex, Nullo igitur loco me ponis? Ego, inquit Solon, facilè cōfiteor te regem opibus & imperio florentem beatum non appellatum, priusquam feliciter hanc vitam absolueris. Herodo. in 1. & Laer. lib. 1. capite 1. & Erasm. lib. 7. apoph. Val. [illegible] cap. 2.

Agesilaus.

Cùm quidam apud Agesilaū admiraretur regis Persarum felicitatem, quòd admodum iuuenis esset: Ne

Ne Priamus quidem, inquit, cùm huius esset ætatis erat infelix, indicans, neminem appellandum beatum, nisi ad supremum vitæ diem peruenisset, quod nec Priamo, nec Crœso cōtigit. Plut.

Epaminondas.

Percontatus, quisnam inter omnes duces omnium esset fortissimus: ipsene, an Chabrias, an Iphicrates? Respondit, hoc iudicare satis arduum est, dum viuimus. Indicare autem vobis Solonis sententiam esse verissimam, qui neminem ante mortē beatum iudicabat. Quandiu enim viuit homo, variis fortunæ casibus ita inuoluitur, vt nunc eleuetur, nunc deprimatur. Sola igitur mors ostendet, qualis fuerit vnusquisque dum vixerit. Plut. in Græc. apoph.

Dionysius tyrannus.

* Nullus vnquam iudicet hominem mortalem esse beatum, antequàm piè defunctum viderit. Mortuum laudare tutum est. Stobæus serm. 94.

Sophocles.

Nunquam oportet felicem existimare sortem fortunati viri, priusquam ei vita omnino transacta & finita fuerit. Etenim exiguo tempore, vti se fortuna mutat, & diis ita videtur, diuitiæ omnes euanescunt. Stob. ibid.

De belli studio.

Themistocles.

IN Eretrienses ita cauillari solebat, cum diceret eos similes piscium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladiū quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quod armatis non esset animus. Plutarchus.

Idem.

† Educebat Atheniensium exercitum in hostes, vidit gallos gallinaceos acriter pugnantes: At hi, inquit, neque pro patria, neque pro aris & focis, neq; pro monumentis auorum, neq; pro gloria, neq; pro liberis, neq; pro libertate periculum subeunt, sed tantum, ne alter ab altero superetur, eique cedere cogatur. Quibus verbis ciuium animos egregiè confirmauit. Ælian. l. 2. c. 28.

Epaminondas.

Quum ei quidam dixisset, Athenienses habere nouum instructum exercitum: Quid, inquit? num igitur gemit Antigenidas, si Tellia nouas habet tibias? Tellia autem erat tibicen pessimus, Antigenidas autem optimus. Significabat, Athenienses frustra esse nouis armis instructos, quum his nescirent vti. Plutarch. in apoph.

Idem.

* Magno & instructo exercitu conspecto, sed sine duce: Quanta bellua! dixit, sed absque capite. Stob.

Xenophon.

* Victoria in bello nec multitudine, neq; fortitudine paratur: sed qui diuino auxilio freti fortioribus animis hostes inuaserint, vt plurimùm ab aduersariis non sustinentur. Stob. ser. 49.

Brasidas.

* Existimate tria esse bellum rectè gerendi capita, velle, dedecus timere, ac obedire ducibus. Thucyd lib. 5. Stob. ser. 52.

Antigonus.

* Olim hostibus ingruentibus cedens, dixit se non fugere sed vtilitatem retro sitam persequi. Stobæus ser. 52.

Lamachus.

* Præfectum quendam manipuli peccantem reprehendebat: & cùm ille diceret, posthac se nunquam similiter peccaturum, Non licet, inquit, in bello bis delinquere. Plut. & Stob.

Antigonus.

* Interrogatus, quomodo hostes aggrediendi essent, respondit, aut do-

lo, aut vi, vt aperte aut per insidias. Stob.

Ephori.

Quum Lacedæmoniorum rex pollicéretur se funditus euersurũ quandam ciuitatem, quæ sæpenumero Lacedæmoniis exhibuerat negotium: non permiserunt Ephori, dicentes, Nequaquam abolebis, neque subuertes iuuenum cotem. Vrbem infestam appellabant cotem iuuentutis, quòd per eam iuuentus acueretur ad bellandi peritiam Plut. in Lacon. Bruso. lib. 3. c. 15.

Eudamidas.

Cùm quidam commemorando laudem ac trophæa quæ Lacedæmonij ex rebus cum Persis præclarè gestis retulisset, hortaretur ad bellum cum Macedonibus suscipiendum: Ignorare mihi videris, inquit Eudamidas, istuc idem esse ac si quis deuictis mille ouibus, pugnaret cum quinquaginta lupis: significans Persas, vt deliciis effœminatos, & ob id imbelles, non fuisse difficile vincere: sed aliud esse cum Macedonibus, bellacissima gente, rem habere. Proinde qui ob victorias à Persis reportatas censeret cum Macedonibus bellum item suscipiendum, nihilo probabilius diceret, quã si quis ei qui vicisset mille oues, diceret, Aude cum quinquaginta lupis congredi, qui tot oues deuiceris, Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam percontanti, cur ciuibus bellum aduersus Macedones suscipere volentibus, ipse autor esset quiescendi? Quoniam, inquit, nolo illos mendacii arguere. Tectè significans, Spartanos gloriosè magis quã serio bellum poscere. Eos prodidisset Eudamidas, si ipse quoque bellum approbasset. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent. Nunc effecit, vt per ipsum stetisse videretur, quo minus bellum susceptum esset, ac ciuibus fortitudinis gloriam reliquit integram, quasi promptos haberent ad bellandum animos, Plu. in Lacon.

Idem.

Percontanti cuidam, quamobrem omnium deorum statuæ apud Lacedæmonios ponerentur armatæ? Ne, inquit, probra quæ ob ignauiam iaciuntur in homines, ad deos referamus, néve iuuenes, nisi armati, deos comprecentur. Eo commento ciuiũ animis hanc opinionem infigere studebat, diis gratam esse fortitudinem, inuisam ignauiam: simúlque iuuentutem armis ferendis debere assuescere, quo simul & minus indulgerent delitiis, & vtiliores bello euaderent, si ne religionis quidem causa fas esset arma ponere, cuius obtentu ferè solet otium & luxus in ciuitates irrepere. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Cùm in bello vidisset iaculum, catapulta mittendum eo tempore primum ex Sicilia aduectum, exclamasse dicitur, Hercules, periit viri virtus. Quo dicto innuere voluit, fortem virum vix ab ignauo in strage posse dignosci, si tormentis bellicis non manu res geritur. Plut. in Lacon. apoph. Stob. ser. 49.

Lacones.

Venerem quam vocant μορφώ, armatã colunt. quin omnes etiam deos deásque hac figura fingunt vt lanceã teneant hac imagine significantes, omnes esse bellica virtute præditos. Quoniam nihil ducebant turpius ignauia, nihil bellica virtute pulchrius: tali specie proponebant deos suos, quales cupiebant esse ciues. At cæterorum Græcorum theologia faciebat deos otiosos & quietos, cósque fingebant gestu recumbentium. Porrò quum archetypus omnis honesti petendus sit à numine, periculosum est Reipubl. tales facere deos, quales si quis imitetur, inutilis aut perniciosus fit Reipub. futurus. Plut. in Lacon.

Darius.

Darius.

*Ferro bella geruntur, non auro: viris, non vrbium tectis: omnia sequuntur armatos. Q. Curt. l. 5.

Teres.

Teres Sitalci pater dicere consueuit: Quoties esset in otio, nec militia exerceretur, se nihilo meliorem esse equisonibus. Plut. in apoph.

Demosthenes.

*Bellum honestum turpi pace præferendum est. Stob. ser. 49.

Thucydides.

*Quàm temerarij & repentini sint belli casus, priusquam ingrediamini considerate. Solet enim eius mora diuturnior in diuersam plerunque fortunam abire. lib. 1. histor. & Stob. serm. 49.

Plutarchus.

† Bellorum omnium ac seditionũ fons & origo est corpus & eius cupiditates: quibus vt satis posit fieri, quæruntur quo iure, quáque iniuria commoda. In Consol. ad Apollon.

Idem.

† Nullum omnino bellum, cuius non aliquod non sit causa. Huius quidem voluptas, illius auaritia, alterius ambitio & dominandi libido. De repugn. Stoic.

T. Liuius.

† Bellum est iustum, quod necessarium est: & arma sunt pia, quibus nulla nisi maximis relinquitur spes. Decad. 1. l. 9.

Augustus.

† Non est bellum suscipiendum nisi cùm maius emolumentum spei, quàm damni metus ostenditur. Suet. Tranquill.

Antonius à Prato Canel.

† Francisco I. Gallis imperante expugnatum Mediolanum, multis funditus euertendum suadentibus, Minimè verò rectè illud, inquit: quin potius vt vitiosi humores è corpore pharmaco pelluntur, ita bello Mediolanensi Gallia ab improborũ fæce purgabitur. Ægid. Corrozet. de dictis & factis memorab.

Idem.

* Bellum minimè certum aut præscriptum aliquid habet: sed ipsum per se multa machinatur pro re nata. qui id leniter & facile fert tutior est, iracundus autem nihilo minus peccat. Ibid.

Iul. Cæsar.

* Expectare dum hostium copiæ augentur, summa dementia est. Comment. lib. 4.

Idem.

* Errant qui in bello omnes secundos rerum euentus expectant. Comment. lib. 7.

Alphonsus rex.

Aliquot ei ciuitates quum ab Eugenio pontifice oblatæ essent dono, eo quòd Picenum armis suis sedi Romanæ recuperatum esset, Alphonsus cùm has repudiasset, respondit, se nequaquam quæstus aut prædæ, sed ecclesiæ gratia hanc expeditionẽ suscepisse. Innuit autem, non aliam ob causam quàm pro aris & focis, hoc est, pro salute patriæ & religione conseruanda, bellandum esse. Panorm. l. 3 de rebus gestis Alphonsi.

Vide Apoph. de Militia.

De belli pernicie.

Antisthenes.

QVum quidam dixisset, pauperes interire in bello: Imò plures tum fiunt, respondit. Stobæus serm. 48.

Diogenes.

Philippo cum Græcis pugnaturo, Diogenes in eius castra peruenit: per ductus igitur ad Philippum, ac rogatus num speculator esset: Stultitię, inquit Diogenes, vanitatisque tuæ sum verus speculator, qui cogente nullo, de vita & de regno velut ad casum aleæ periclitaturus venis. Y-

erant hodie audirent: Diogenem ita loquentem, terrarum principes qui sæpenumero nulla vrgente necessitate propriis stimulati affectibus, bella crudelissima & plusquam ciuilia suscipiunt, in magnam suorum perniciem. Bruson libro tertio, cap. 15.

Sandanus Lydus.

† Crœso in Capadoces expeditionem paranti: Bellum, inquit, Rex iis inferre vis, quibus nihil sit quod eripias, si viceris. sin victus fueris, animaduerte quot bona amissurus es. Vbi regionis nostræ suauitatem degustauerint, circumsistent nos, nec inde abigi poterunt. Herod. l. 1.

Stilpon.

† Demetrius capta & vastata eius vrbe Megara, ex eo quæsiuit, num quidpiam rerum suarum amisisset? respondit, nihil omninò, nec enim potuisse bello virtutem deprædari. Plut. de educ. puer.

Plato.

† Cùm oriuntur bella, & publicè & priuatim magnæ vrbem calamitates inuadunt. l. 2. de Leg.

Antigonus.

Sophistæ cuidam librum de iustitia conscriptum porrigenti: Desipis, inquit, qui cùm me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen apud me de iustitia dissieris. Sensit, eos qui ditionis amplianda, gloriæve causa bellum inferunt alienis ciuitatibus, non posse tueri iustitiæ leges. Eras. l. 4. apoph ex Plut.

C. Marius.

Mille Camertino, qui se in bello aduersus Cimbros, strenuos viros præstitissent, honore Romanis æquauit, idque præter omne ius. Ad eos verò qui factum hoc reprehendebāt, respondit, se ob armorum strepitum, legum vocem non potuisse exaudire. Nihil aliud nimirum innuit, quàm leges semper silere inter arma. Plut. in Rom. apoph.

C. Cæsar.

Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetātes proferenti: Non idem, inquit, armorum & legum tempus est. Quod si hæc pati non potes, nunc quidem hinc abscede: ac posteaquam peractis fœderibus arma deposuerimus, tunc si videbitur, & plebis patronum age. Plutarchus in Rom. apophthegm.

Plutarchus.

† Bellum torrentis instar, omnia sternit & vastat, scientiam tamen nequit eripere De educ. puer.

Seneca.

† Bellorum ciuilium insania omne sanctum & sacrum profanari dicebat. l. 1. de Benef. c. 10.

Marcianus Imp.

† Dicere solebat Imperatori arma non esse capienda, dum pacem habere liceret. Zonaras tom. 3 Ann.

C. Tacitus.

* Vbi bellum ingruit innocentes & noxii iuxta cadunt. l. 1. hist.

S. Augustinus.

* Quid culpatur in bello? An quia moriuntur quandoque morituri, vt dominentur in pace victuri? hoc reprehendis. Sed timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus, atque implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, &c. hæc sunt quæ in bellis iure culpantur. Aduers. Manichæos.

Idem.

* Militare non est delictū, sed propter prædam militare peccatum est: nec Rempublicam administrare criminosum est, sed ideò agere rempublicam vt diuitias augeas, videtur esse damnabile. Propterea enim quadam prouidentia militantibus sunt stipendia cōstituta, ne dum sumptus quæritur, prædo grassetur. De verbis Dom. tract. 19.

Vide apoph. de Militia.

De

De bellicis sumptibus.

Archidamus.

In bello Peloponnesiaco sociis rogantibus, quanta pecunia futura esset satis? ac postulantibus, vt tributorum certum modum præscriberet: Bellum, inquit, non q.ærit definita: significans, eos qui bellum susc.eperunt, oportere per omnia seruire belli necessitatibus, quarum nullus est certus modus, quòd variæ sint bellorum præter expectationem occasiones. Plutarch. in apoph.

Pausanias.

Post victoriam à Medis apud Plateas reportatam, præcepit suis vt apponerent cœnam Persicam, quam si bi barbari prius apparauerant. Ea cū esset opipara ac sumptuosa: Turco, inquit, eras ô Persa, qui, quum tantas haberes delicias, ad nostram venerismazam. id erat panis genus contemptum ac vulgare. Admonuit, stultissimum esse locupletes pugnare cum his, quibus non multum est quod eripiatur. Etenim si feliciter cadat Martis alea, exile lucrum est: sin secus, ingens est damnum. Erasm. l. 4. apoph.

Q. Flaminius.

In Philopœmenem Achæorū ducē qui multos haberet equites & peditesarmatos, sed pecuniarū indignus, Q. Flaminius ita ludebat: Philopœmen, inquiens, manus habet & crura, ventrem non habet. Ac tali quidem specie corporis erat Philopœmen. Quintius autem equites ac pedites armatos, manus & crura ducis appellabat: sed quoniam non habebat quo aleret militem, negabat illum habere ventrem. Plutarchus in suis apoph.

Anonymus.

† Cùm Baiazethes I. Turcarum Imp. longa oratione milites suos contra Tamberlanem Tartarum cohortatus esset, vt donatiuum militibus, licet intercedentibus Bassis, dare nollet: Vnus è ducibus: Deaurandi sunt tibi, inquit, non orandi milites, Imperator. Sed vt apparet, pecunia tua Tamberlanis effigie insignita est. Ominosum certè dictum fuisse exitus comprobauit. Viuus enim in potestatem Tamberlanis cum exercitu, & thesauris venit Baiazethes. Chalcond. l. 3.

De beneficentia.

Chilon.

Dicere solebat: Dari beneficij decere obliuisci, accepti autem meminisse. Quo vituperauit eorum hominum insaniam, qui beneficia in amicos collata non solùm exprobrant priuatim, sed publicè etiam coram omnibus. Laert. l. 1. c. 5.

Democritus.

Homo (inquiebat) ad largiendum quàm promittendum promptior esse debet. Donum enim, licet exiguū, prodest egenti, verba autem, ac magnifica promissa, nulli sunt vtilia. Stob.

Idem.

Si benè, inquit, mereri de aliquo voles, citissimè aliquid in illum beneficij conferas. Mora enim ingratū redditur, & parum amabile, quicquid dederis. Stob.

Pythagoras.

Interrogatus, qua ratione homines Diis similes haberi possent? Respondit, Si veritatem amplecterentur, & cunctis benefacerent. Ælius l. 12. de Varia hist.

Alexander.

* Vrbem donò dedit cuidam, qui se ipsum mensus, tanti muneris inuidiā refugiens, dicebat illud non conuenire fortunæ suæ. Non quæro, inquit, quid te accipere deceat, sed quid me dare. Seneca, libro secundo de benef. cap. 16.

Socrates.

* Archelao regi roganti vt ad se veniret, respondit, Nolle se ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cùm reddere illi paria non posset. Timuit fortasse ne cogeretur accipere quæ nollet. Negotium enim illi erat cum rege omnia sua magno æstimari volente. Sen. l. 5. de benef. c. 6.

Aristoteles Cyrenaus.

Dicebat, non oportere beneficium oblatum à quoquam recipere. Aut enim vt rependere posit, molestias habiturum: aut si non referat, ingratitudinis reprehensionem incursurũ. Ælianus libro decimo de Varia histor.

Theophrastus.

Interrogatus, quidnam vitam conseruaret humanam? respondit, Beneficentia. Stob. ser. 41.

Heraclitus Physicus.

* Opportuna beneficentia, inquit, quasi cibus fami conueniens, animi indigentiam sanat. Ant. & Max. ser. de benef.

Anacreon.

*Quum auri talentum à Polycrate tyranno accepisset, aliis id distribuit, inquiens, Odi munus quod vigilare cogit. Ibid.

Lacedæmonij.

Quum Smyrnæis egentibus commeatum misissent, atque illi beneficium verbis attollerent: Lacedæmonij sermonem interrumpentes, Nil magni est, inquiunt. Hæc enim collegimus, vnius diei prandio nobis & iumentis detracto. Gratius est beneficium, quod extenuatur ab eo qui confert. Nam qui quod largiuntur exaggerant (qui plerisque mos est) bonam gratiæ partem amittunt. Plu. in Lacon.

Epaminondas.

Cuidam egeno mandauit, vt à quodam ex amicis ipsius talentum peteret, petiit, & accepit. Amico perconctanti cur id iussisset? Quoniam, inquit, ille cùm vir sit probus, in[...] premitur: tu verò diues es, mult[...] publico depeculatus. Epaminon[...] ipse pauper, hac ratione subueni[...] genti. Bonorum enim probrum[...] virum probum egere necessariis[...] ras. l. 5 apoph.

Agesilaus.

Iis qui clanculum aduersaren[...] palàm quidem non exhibebat [...] gotium, sed efficiebat vt ipsu[...] militiam sequerentur, atque ex[...] nonnullos duces exercitus ac m[...] stratus factos euehebat: qui cù[...] in magistratu improbè & auarè [...] fissent, eoque in ius vocati peric[...] rentur: rursus Agesilaus illis pa[...] cinabatur, & ab ipsis stabat, atq; [...] arte reddebat eos ex clanculari[...] stibus amicos, & ad se reuoca[...] Quibus rebus factum est, vt tan[...] neminem haberet aduersariũ. [...] hac prudentia ciuilius, qua me[...] maleuolis maluit, quàm vlcisci? [...] in Lacon.

Fabius Verrucosus.

† Beneficium ab homine du[...] sperè datum, panem lapidosum [...] cabat, quem esurienti accipere [...] cessarium sit esse acerbum. Sene[...] de Benef. c. 7.

Anaxilaus.

Interrogatus, quid esset in re[...] beatissimum? respondit, nunq[...] vinci beneficiis. Phauorinus.

Artaxerxes.

Quum sibi malum punicum [...] gnis magnitudinis à paupere da[...] esset: Per solem, inquit, ciuitate[...] parua magnam quàm celerrimè [...] cere posset, si eius fidei credatur. [...] dauit autem hominis beneficen[...] qui pro fortunæ conditione ob[...] regi quod habebat, & gratum p[...] bat. Bruson. libro tertio, capite d[...] motertio.

Philippus.

Quum Thebis obses esset, Ph[...] nis Thebani hospitio vsus est, [...] tisque insuper ab eo beneficii[...]

fec[...]

[illegible] Is quum vicissim à Philippo nihil muneris velle: accipere, Ne me, inquit Philippus, beneficentiæ superatum hac laude spolies, quòd hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius existimauit, benefaciendo, quàm potentia vincere. Plutarchus in apoph.

Alexander.

Taxiles, vnus è numero regum Indiæ, occurrens Alexādro, sic illum affatus est, Prouoco te, inquit, non ad pugnam, neque ad bellum, sed ad aliud certaminis genus. Si inferior es, à nobis accipe beneficium: sin superior, nobis benefacito. Cui Alexander: Atqui, inquit, ob hoc ipsum inter nos certandum est, vter benefaciendo superet alterum. Et humanissimè complexus illum, non solùm non spoliauit ditione, sed auxit etiam. Plut. in apoph.

Idem.

† Gloriari solebat à nullo se beneficiis victū. Seneca li.5. de Benef. c.6.

Diogenes.

* A quodam rogatus, quam ob causam homines mendicis darent, philosophis verò nihil largirentur: Quia, inquit, se claudos & cæcos fore sperare possunt, philosophos autem minimè. Anton. & Max. serm. de beneficentia.

Idem.

* Quum discum ossibus refertum Alexander ei dono misisset, Est quidem, inquit, cibus cynicus, sed donū minimè regium. Ibidem.

Idem.

* Dicebat in eodem ponendum viindare indignis, & dignis non dare. Idem serm.

Seneca.

† Qui dat beneficia Deos imitatur, qui repetit, fœneratores. lib.3. de benef. cap.15.

Idem.

† Non est beneficium, nisi quod à bona voluntate proficiscitur. libro 6. de benef. cap. 9.

Idem.

† Qui gratè beneficium accepit, primam eius pensionem soluit. lib.6. de benef. cap.22.

Fabricius.

Quū bellaret contra Pyrrhum regem, medicus Pyrrhi scripsit ad Fabricium, se regem veneno necaturū, id autem ne fieret, admonuit Pyrrhū vt sibi caueret. Pyrrhus, ne frustra hoc beneficium accepisse videretur, Fabricij captiuos gratis remisit, Fabricius gratis recipere noluit, sed parem captiuorū numerū etiā dedit, ne mercedem proditi veneni accipere diceretur. Plut in Rom. apoph.

Chrysippus Pasilenus.

Dicere solebat, se quorundam hominum iudicium malle quàm beneficium: quorundam libentius admittere beneficium quàm iudicium: quo dicto Seneca asseruit, nihil se subtilius atque insignius, in distiguendis maximè & curandis vitiis cognouisse. Quis enim bonorum virorum iudicio & consilio stare malit, quàm malorum cadere beneficiis? E regione quis malorum hominum bono iudicio fidere malit, quàm bonorum beneficiis, ex quibus periculum tibi imminere possit? Seneca, de beneficiis, lib.1. cap.15.

F. Vespasianus.

Admonitus ab amicis, vt caueret à Metio Pomposiano, quod de hoc rumor increbruerat, fore vt aliquādo regnaret: non solùm sibi non metuit ab illo, sed & consulem fecit. Id admirantibus amicis: Erit, inquit, olim memor tanti beneficij. Erasm. lib.8. apoph.

T. Vespasianus.

Dicebat, non licere quenquam à vultu imperatoris tristem discedere. Brus. lib.3. cap.13.

Idem.

Inter cœnandum aliquo die recordatus, quod quicquam præstitisset: memorandam illam vocem edidit,

Amici, diem perdidi. Laudanda sanè principis beneficentia tam peculiaris, qui omne tempus se perdidisse putabat, quo amicis benemeritis suũ non præstitisset officium. Suet. *Caius Pref.*

† Probus Imp. Romanus in voluptates vinum dedit, quod Aurelianus ante facere constituerat, sed à Cara præfecto prætorio suo prohibitus, qui dixisse fertur: Si vinum populo Rom. damus, superest vt & pullos, & anseres, demus. Cuspin.

Alexander Seuerus.

Descriptum habebat quid cui præstitisset qui nihil aut minimũ petiissent, eos appellabat, dicens: Quid est cur nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me queraris. Agnoscebat, principem debere rectè suo fungentibus officio: nec equum iudicabat, vt probe suo defunctus officio, priuatus egeret. Ælius Lampridius.

Idem.

Rogatus quis esset rex optimus? Qui, inquit, amicos, muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit & sibi conciliat. Max. serm. 9. de Magistratu.

Alphonsus rex.

Audiens ab amicis, frustra in Aluarum, hominem parum gratum, tam infinita beneficia collata esse, dixisse fertur, Ingenti beneficio non nisi ingenti ingratitudine satisfieri, & propterea plures quidem esse qui darēt: sed qui dare scirent, esse perpaucos. At non ob id pigrius dandum aut benefaciendum esse. Panor. lib. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum intellexisset quosdam esse qui acceptis beneficiis planè ingrati essent, inquit: ingratos nequaquam effecturos, quo minus ipse & humanus & beneficus perstaret. Innuit autem, nequaquam prudentis esse, ita moueri malorum ingratitudine, vt in bonos nil beneficiorum porrò

conferat. Panorm lib. 1. d[e] rebus gestis.

Idem.

Suppliciter à Ioannæ N[...] norum reginæ, omni op[...] tæ, oratoribus, vt contra [...] V. pontificem (qui eam [...] quæ regnum ecclesiæ Ro[...] datarium tenerēt, iudica[...] douicum Andegauensem [...] gem declarauerat) auxili[...] rogatus, dissuadentibus e[...] vt qui durum & perquàm [...] re bellum dictarent: resp[...] culem etiam non rogatum [...] bus subuenire consueuisse [...] tur esse, vt ipse quoq. fœm[...] ctæ, & tantopere roganti, o[...] Panor. li. 1. de rebus gestis.

Vide apophth. de Liberalit[...] Magnificentia.

De beneficio dign[...] lato, & à dignis [...] piendo.

Socrates.

QVodam tempore foro [...] inter amicos dixit [...] pallium, si nummos habuiss[...] hil postulauit, tãtum verec[...] monuit egestatis. Mox int[...] ambitus erat, à quo Socrat[...] ret. Et tamen post eam voc[...] quis properauit, vt ait Sene[...] de benef. cap. 24.) serò ded[...]

Idem.

* Et cùm multa multi o[...] Æschines pauper auditor, N[...] quit, te dignum quod dare [...] sim inuenio, & hoc modo p[...] me esse sentio. Itaq. dono tib[...] num habeo, Me ipsum. Ho[...] rogo, qualecunq. est, boni c[...] cogitéq. alios cùm multum [...] rent, plus sibi reliquisse. Cu[...] tes, Quidni tu, inquit, mihi n[...] munus deberis, nisi forte par[...] stimas. Habebo itaque curę, v[...]

[illegible] reddam quàm accepi. Sen. lib. 1. de benef. cap. 8.

Idem.

Dicebat eum qui diuiti largitur nihil ab illo differre, qui aquam in mare profundit. Anton. & Max. ser. de beneficent.

Aristoteles Cyrenensis.

†Beneficium à quopiam oblatum recipi debere negabat. Aut enim vt rependere possis molestias habituru[m], aut si non referas, ingratum [illegible]. Ælian. lib. 10. cap. 8.

Diogenes.

Quibusdam prædicantibus eius benignitatem, qui Diogeni quiddam donarat: Quin & me, inquit Diogenes, laudatis, qui accipere merui? Plus enim est meruisse beneficium, quàm dedisse, iuxta illud Publij Mimi: Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Laert. lib. 6.

Archelaus.

Ab Archelao in conuiuio familiaris quidam, sed parum humanus, petiit sibi dari poculum. Archelaus autem illico mandauit puero, vt hoc poculum daret Euripidi. Id factum admirant[i] postulatori: Tu quidem, inquit, dignus eras, qui peteres, nec acciperes: at hic dignus erat qui acciperet, vel non petens. Significans, alteri hac tribuisse regiam familiaritatem, vt auderet quiduis petere: at [illegible] boni viri pudorem hoc [illegible], vt vltro ei daretur aliquid. Plut. in apoph.

Antigonus.

Thrasillo Cynico dragmam petenti: Non est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit idem Antigonus, Cynicum, si tale munus [illegible]. Quo dicto, vtroq; cornu potentius improbitaté repulit: & docuit interim, dignis tantùm beneficium esse præstādum. Plut. in apoph.

Cato maior.

Præclaras actiones aiebat præclaris [illegible] occupandas, ne à gloria defluant. Argutius est quod vertit Philelphus, aliud, vt opinor, exemplar sequutus: Honestas actiones honestis actionibus occupandas, hoc est benefacta benefactis addenda, ne si desinamus benefacere, obsolescat priorum benefactorum memoria. Plut. in apoph.

Ludouicus XI. Rex Franc.

†Gallus quidam nobilis animaduertens Regem Lud. pro rapo sibi à rustico donato, mille eum donasse aureos, beneficium fœneraturus, generosum equum Regi dono dedit: Hilari eum animo Rex suscepit & laudauit: mox rapum pretioso pãno inuolutum ex ærario depromi, eiq; dari iussit. Explicato munere, indignabundo homini, séque delusum querenti: Quæ verò hæc ludificatio, inquit Rex, mille emptum aureos rapū equo centum aureorū pretium vix æquanti opposuisse? Ægid. Corroz. de dict. & fact. memorab.

Grasinus Iulius.

* Is cùm ab amicis conferentibus ad impensam ludorū pecunias acciperet, magnā pecuniam à Fabio Persico missam non accepit. Et obiurgantibus his, qui nō æstimabant mittentem, sed missa quod repudiasset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam à quo propinationem accepturus non sim? Cúmq; illi Rebilus Consularis, homo eiusdem infamiæ, maiorē summam misisset, instaré q; vt acciperet: Rogo, inquit, ignoscas: & à Persico nō accepi. Seneca l. 2. de benef. ca. 21.

Crates.

* Non ab omnibus quæ dantur accipienda sunt. Non decet enim virtutem ab improbitate nutriri. Ant. & Maxim. serm. de beneficentia.

De beneficio indignis collato.

Democritus.

Qvum animaduertisset, quēdam quibuslibet promptè largientē,

& temerè suppeditante: Malè, inquit, pereas, qui gratias virgines meretrices effecisti. Maximus, serm. 8.

Alexander.

Regium esse affirmabat, à quibus malè audias, in eos & sæpe & multũ conferre. Quo innuere voluit, liberalitatem aliquando etiam erga indignos exercendam esse. Pontan. cap. 30. de Liberalitate, ex Plutarcho.

Fridericus Cæsar.

Sæpenumero dicere solebat, se ex iis quos extulisset, q..à.n pauc.ssimos gratos vidisse: idque ex muneribus suis datum esse, vt ex fidelibus infideles fierent. Æneas Syluius lib. 2. commen. de rebus gestis Alphonsi.

Phocion.

* Qui largiuntur indignis ea quæ dignis conferri debebant, tria committunt absurda. nam & ipsi iacturã faciunt, & in bonos cõtumeliosi sunt, & malos roborant, materia veterum suppedita. Anton. ex Maxim. serm. de beneficentia.

Alphonsus rex.

Oblatrantibus canibus & rebellantibus, offulam obiiciendam dictitabat. Intelligens, maleuolos homines beneficiis vincendos esse, Pontan. c. 30. de liberalitate.

De beneuolentia.

Antigonus.

AMicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quãdo deficeret: respõdit, se semper in ea fuisse opinione, vt crederet nullum esse regni præsidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. .... apoph.

Alexander.

Quum beneuolentiam ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hoc audiret pater Philippus: Quæ te, inquit, ratio in istam spem induxit, fili, vt eos putes tibi fore fideles, quos tibi coemis pecuniâ? Plut. in apoph.

Plutarchus.

* Mansuetudine potius & beneficentia quàm timore elicienda est beneuolentia. Epist. de amicitia apud Stob. serm. 46.

Socrates.

* Vestis (inquit) corporis inconcinnitatem, beneuolentia verò peccatum obtegit. Stob.

Alphonsus rex.

Quum argueretur quòd pro more nullis stipatus armis, solus obambularet, regiæ maiestatis immemor, respondit, non opus esse vt is sibi timeat, qui ciuium suorum beneuolẽtiam satis perspectam habeat. Panor. lib. 2 de Alphonsi rebus gestis.

Vide apoph. de Clementia, Humanitate, & regno beneuolentia stabiliendo.

De bonitate vel benignitate, & bono viro.

Pittacus.

PErdifficile (inquit) est bonũ esse. Dicente autẽ Phocaico, quærendum esse studiosum ac frugi virum. Etiam, inquit, si valde quæsieris, non inuenies. Brusonius lib. 1. cap. 18.

Solon.

* Probitatem morum habere debes, quæ plus fidei mereatur quàm iusiurandum. Stob. serm. 35.

Socrates.

Dicebat, ad gloriam compendiaria via peruenire posse, eos qui tales essent, quales videri vellent. Brusonius lib 1. cap. 18.

Antisthenes.

Dicebat satius esse cũ paucis bonis pugnare aduersus omnes malos, quã cum multis malis aduersus paucos bonos. Præstat enim de numero bonorum esse, quorum vbique raritas est, quàm de grege malorũ, quorum vbiq; plena sunt omnia. Laer. li. 6. c. 1.

Idem.

Dicere solebat, Bonum virum molestam esse sarcinam. Nam sicut insipientia

[illegible] bene fertur, & leuiter: sic prudenti[illegible] grauiter incũbens, premit vehementer suopte pondere, nec facilè [illegible] excuti. Philo Iudæus libro, Quòd omnis probus liber.

Diogenes.

Bonos viros dicebat esse deorum simulachra. Deorum, quum sint optima natura proprium est benefacere omnibus, nocere nemini. Hæc imago [illegible] relucet in sapientibus ac bonis viris, quâm in statuis, cùm dij sint incorporei. Laert. lib. 6.

Idem.

Cuidam percontanti in qua parte Græciæ vidisset bonos viros? Viros, ait, nusquam, sed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptissimos mores, adeò vt apud Lacedæmonios gẽtem incorruptissimam [illegible] in pueris resideret prisca integritas. Simul illud innuit, in reliqua Græcia ne pueros quidẽ esse bonos, tum & illud, viros esse pueris deteriores, quũ ab his oporteat pueros ad probitatẽ institui. Diogenes Laertius libro 6. Brusonius libro 1 capite 18.

Idem.

Peregrinum quendã conspiciens, [illegible] studiosè ad festum diem compositum: Quid facis, inquit? An non quilibet dies viro bono festus est? Sẽ[illegible] vir prudentissimus, hunc mundũ delphanum Deo dignum, in quo vir bonus constitutus, semper benè, honestè & piè, quasi in conspectu numinis, viuit. Laertius lib. 6. Plut.

Aristippus.

Interrogatus, quid esset admirandum in vita? Vir probus (respondit) & moderatus: quoniã etsi inter multos improbos agat, nõ tamen peruertitur. Stob. serm 35.

Pyrrho Heliensis.

† Cùm secum loqui aliquando deprehensus esset, rogatus cur id faceret, meditor, inquit, bonus vt sim, Laertius lib. 9.

Themistocles.

Prædium vendens, præconem di[illegible] uulgare iussit, quòd vicinum quoque bonum haberet. Nõ parum enim refert quàm bonum virum tibi vicinũ habeas, Stob. ser. 35.

Phocion.

Centum talenta Alexander quum ei dono misisset, adferentes interrogauit, Quam ob rem ex tanto Athenensium numero sibi soli ea mitteret? Illi responderunt: Quoniã solum ipsum rex existimaret bonum esse virum. Quin igitur, dixit, me posthæc quoque bonum esse permittat: & pecuniam remisit. Sensit autẽ non boni viri esse subire famæ periculum ob accepta munera. Stob. serm. 35.

Lycurgus.

Dicebat, dignitatem quidem istã, qua mouemur ad facilius mutuò dandum aliquid, in opibus hominum sitam esse. Illam verò, quæ nos ad facilius fidem habẽdam inducit, in moribus. Vir enim bonus vbique nouit quid deceat, quídque expediat, quid vtile, quid sit honestum. Stob. sermone 35.

Aristoteles.

* Rogatus à quodam improbo, aliquid pecuniæ ei dedit, propter quod reprehensus à quodam, vt qui homini nequam dedisset: non homini, dixit, sed humanitati. Stob. ibid.

Anonymus.

Scurra quidam cùm vidisset principum indigna & nefanda facinora, dixit: In vno anulo bonos principes omnes sculpi posse. Sentiens esse quidem magnũ imperatorum numerũ, sed in his perpaucos esse bonos. Recitat Vopiscus in Aurelio.

Seneca.

† Bonitas non est, pessimis esse meliorem. Epist. 79.

Idem.

† Pars magna bonitatis est velle fieri bonum. Epist. 34.

Pædaretus.

Pædaretus Lacon, vir bonus, cùm in numerum trecentorum non esset electus abiit fronte serena, Diis agẽs

gratias hunc in modum: Gratias habeo vobis dij, quòd tot homines meliores me huic ciuitati dedistis. Brus. lib.1.cap.18.ex. Plutarcho.

Posidippus.

* Quorũ mores, inquit, sunt bene compositi, eorum vita quoque simul moderata est. Anton.& Max. serm de bonitate.

Demosthenes.

* Non tam verba quàm boni mores persuadere possunt. Ibidem.

Iamblichus.

Eum demum hominem bonum existimandum putabat, qui perfectissimam actionem iuxta mentem separabilẽ conseruat, & participationem intelligibilis pulchritudinis suscipit, ac essentiæ potentiæque Dei particeps est: Stob. serm.35.

Apollonius Tyaneus.

Quum in iudicium ad Domitianum adduceretur, apud quem accusatus fuerat, nec esset facilis à viro crudeli elapsus, tãtum vir bonus virtuti confidebat, vt cùm ductori dixisset, Quò duceret? Ac dicente illo, Ad iudicium? Contra quem (subiecit) dicturus sum? Brus. lib.1.cap.18.

De breuiloquentia.

Pythagoras.

* NE multis, inquit, verbis pauca comprehendas, sed paucis multa. Stob. serm.33.

Zeno Citticus.

Ad quendã dicẽtẽ, breues esse philosophorum sententias: Vera prædicas, inquit: oportet enim & syllabas illorũ si fieri possit esse breues. Veritas multis verbis non eget: & firmius tenemus quæ paucis verbis comprehensa sunt. Laert. lib. cap.1.

Epictetus.

Philosophiæ summam Epictetus duobus verbis comprehẽdere solitus est, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, idest, sustine & abstine, quorum prius admonet, vt mala quæ incurrunt, æquo animo toleremus: posterius, vt à voluptatibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduersis deiiciamur, nec prosperis corrũpamur. Refert Gellius lib.17 ca.19.

Idem.

In omni negotio, inquit, nihil adeò prospicere debes, quàm vt tutum securúmque sit quod agis. Est autem tutius tacere quàm loqui, &c. In Enchiridio.

Plato.

Antisthenem, qui differendo fuerat prolixior, sic admonuit, ignorans quod orationis modus sit, non penes dicentẽ, sed penes audientem. Laert. lib.3.

Xenocrates.

† Cùm maledico sermoni quorundam, summo silentio interesset, vno ex iis querẽte, cur solus linguã suam teneret? Quia dixisse me, inquit, aliquando pœnituit, tacuisse nunquam. Valer. max. li.7.ca.2. Quod alij Simonidi tribuunt.

Isæus.

Pythonis proditoris accusationem Isæus sophista tribus dictis absoluit: Coarguam Pythonem, inquit, proditionis: oraculo à Deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimisit. Neq. enim Deus pronunciasset oraculo nisi talis esset: nec populus vinxisset, nisi talis fuisset: neque rex abiisset, nisi eum cuius gratia venerat nõ reperisset, aut rex è castris illum non demisisset. Philostrat. in sophistis.

Phocion.

In concione sedens seorsim, accessit quidã qui diceret, Videris cogitabundus ô Phocion: Rectè quidẽ coniectas, respondit: Cogito enim, siquid queam detrahere his quæ dicturus sum apud Athenienses. Alij soliti sunt, vt quàm plurima dicant: quò videãtur eloquentes esse, atque diserti. Illi diuersa erat cura, nimirũ vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm paucissimis complecteretur. Plut in apoph.

Demosthenes.

De Phocione, quoties in concione dictu-

geret ad amicos pro-
solebat Demosthenes,
us securim surgere. Nā
in dicendo breuis, sed
at autem ferè à Demo-
ire. Plut. in Domesth.

Apollodorus.

primos homines in di
mos esse: linguaces au-
m molestiæ caperent,
os afficiunt, haud sanè
nes habituros esse. Sto-

paminondas.

os, qui multa magnáq.
anis obiiciebant: Hi ni-
:, inquit, vt breuiloquē
ritis. Solebant Lacedæ-
iloquētia gloriari, sed
ultis aff: &i calamita-
licere coacti sunt, de il-
ites. Plut. in apoph.

rchidamus.

let Archidamus in Ar
quòd hostibus Elei fer-
cripsit illis in hunc mo-
imus Eleis, Quies bona.
reuius & suadere, quod
modum: & minari ma-
perperam aggrederen-
c breuiloquentia & du-
iem. Plut.

Cleomenes.

dā cùm prædam per La-
am regionem fecisset,
rrogatus cur id fecisset?
t, deerat mihi vnde viue
quoque darē, ad eos ve-
sum, qui haberent: quæ
abant, vi erepturus. Cui
it: Compendiola tibi
. Eóque dicto detestaba-
improbitatem, & lauda-
m orationis breuitatem,
on.

Eurycratidis F.

rebus haudquaquā inu-
pestiuè loquenti, O ho-
re opportuna nō oppor-
Nihil oratione melius, si
parcè promas linguæ thesaurū. Plu-
tarc. in Lacon.

Lycurgus.

Interroganti, quamobrem Lace-
dæmonij breuiloquium vsurparent?
Quoniam silentio est finitimum, in-
quit, Stob. ser. 33. Ant. in Melissa, part,
1. ser. 73 Max. serm. 20.

Lacedæmonij.

* Factis magis quàm eloquentia
polluerūt. Ideò breuiloquētia, λακωνισμὸς id est, Lacedæmoniorum seu
Spartanorum sermo, dicta est: quòd
Lacones seu Lacedæmonij in apo-
phthegmatis præcipuè valerent. Ho-
rum autem lepos in eo præcipuè cō-
sistit, vt paucissimis verbis plurimùm
sententiæ complectantur. Cuiusmo-
di sunt illa αἴκα, i. Si, responsum proli
xæ orationi legati: & οὐ, i. non, totam
occupans epistolam: & ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς,
i. aut hunc, aut super hunc. Erasm. in
adag. Plut. in apoph. vbi innumera
extra breuiloquentiæ Laconicæ ex-
empla, ad suos locos hoc apopht. ope-
ra relata.

Laboтus Lacon.

† Cuidam multa verba fundenti,
Quid mihi, inquit, in minutis grādi-
præfaris? Quanta enim res fuerit,
tanta sit & oratio qua vteris. Plut.
in apoph.

Agis.

† Legatus qui Perintho Spartam
venerat, prolixam habuit orationem.
Vt perorauit, & quæsiuit, Quid rela-
turus esset Perinthiis? Quid aliud,
inquit Agis, quàm vix tandē te abru-
pisse sermonem, ac me semper tacuis-
se? Plut. ibidem.

I. Cæsar.

Quum in bello ciuili Pharnacem
primo congressu vicisset, Laconica
breuitate ad suos scripsit: Veni, vidi,
vici. Plut. in apoph.

Aug Cæsar.

In Silicia pro Theodoro Ariū præ-
fectum instituit, sed cùm Cæsari qui-
dam libellū porrexisset, in quo scri-
ptum erat: Caluus Theodorus Tar-

sensit fur est, quid tibi videtur? lecto eo, nihil aliud subscripsit quã videtur. Plut. in apoph.

DE CÆCITATE.

TIMON NICAEUS.

IN quandam omnia minantem, ita lusit: Quin & illud miraris, quòd cùm tres simus, quatuor habemus oculos? Timon enim luscus erat, vnde & Cyclops dictus est: & discipulum habebat luscum, Dioscoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonem Laër. lib. 9. cap. 12.

Asclepiades.

Cuidam interroganti, Quid incommodi cæcitas ipsi attulisset? Vt vno, inquit, puero ambulem comitatior. Significans sibi minimè molestã cæcitatem corporis, cùm animo cerneret. Eras. lib. 8. apoph.

Aristoteles.

Percontanti, qui fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabularemur? respondit, eam percõtationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laërt. lib. 5. cap. 5.

Belisarius.

† Deletis Vandalis, acto de Persis triũpho, Italia à Barbaris sæpe liberata, proter prosperos successus Iustiniano Imp. suspectus & formidabilis effectus est, & propterea oculis ab eodem priuatus. Quo facto tuguriolum in via celebri sibi erexit, vbi victum à prætereuntibus mendicabat, his verbis: Viator da obolum Belisario, quẽ virtus extulit, cæcauit inuidia. Procopius, & Crinit. lib. 9. c. 6.

Antipater Cyrenaicus.

Muliereculis quibusdam cęcitatem ipsius deplorantibus, Quid agitis? inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? nocte omnes cæci sumus, nec tamen lamentamur. Habet animus quo se delectet, etiam occlusis sensibus. Responsum Antipatri conueniebat fœminis, omnia voluptate metientibus. Eras. lib. 8. apoph.

Inarius.

Is erat Chalcedonensis episcopus, qui senio iam confectus, & iam visu planè careret, Constãtinopoli habitans, impiè à Iuliano imperatore & apostata derisus est: qui subinde monebat, vt Galilæum suum (ita enim vir impius Christum saluatorem nominare solitus erat) oraret, vt visum sibi restitueret. Cui episcopus respõdit. Gratias ago Deo, qui visum mihi ademit, ne te hominem tam impium videre cogerer. Fulg. lib. 6. cap. 2. ex hist. Eccl.

Amineus Eremita.

Audiens Didymum grauiter ferre oculorum cæcitatem: Nil, inquit, te offendat, mi Didyme, quòd carnalibus tibi oculis videris orbatus. Desunt enim tibi oculi, quos mures & muscæ & lacertæ habent. Sed lętare, quia habes oculos quos angeli habent, quibus Deus videtur, pro quo tibi magnum scientiæ lumen accenditur.

De callidè dictis.

Simonides.

SImonides interrogatus, quam ob rem, cùm esset iam homo senex, & morti proximus: tamen adeò esset attentus ad rem? Quoniam, inquit, malim moriens inimicis relinquere, quàm viuus carere amicis. Callidè autem taxauit hominum mores, qui dum sperãt bona se olim consequuturos, obseruiunt: non securi, negligunt. Eras. Rot lib 6.

Phryne.

Praxitelem à quo deamabatur, rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum, sibi donaret. Promisit quidem amans: sed illa intellexit

[illegible] dissimulare, quod esset do- [illegible] opinionum. Clam igitur subor- [illegible] seruum, qui Praxiteli in foro [illegible] vendēti diceret, domū suam ma- [illegible] flagrare incendio, & pleraque [illegible] incendio consumpta esse. Pra- [illegible] igitur statim interrogat, an [Sat]yrus & C pido superesset? Quod [illegible] meretrix audiuisset, ait, salua es- [se] omnia, & Cupidinem sibi dari [iussit].

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine [pec]uniam acceperat à duobus hospi- [tib]us, ea tamen cōditione, vt eam v- [triq]ue simul redderet. Horum alter [pos]t tēpus aliquod lugubri veste & [squ]alidus, socij mortem simulās, de- [cepta] muliere pecuniā abstulit. Post [men]ses aliquot venit demùm alter, [dep]ositum efflagitans. Verùm cū fe- [min]ā desperaret delusa muliercula, Demosthenes ei patronus adfuit, qui [cū]m in aduocationē venisset, sic ne- gotium absoluit: Parata est mulier, [vt] fidem depositi soluat: non tamen [fie]ri id poterit, nisi socius quoque ad [fu]erit, quoniā ab ipso modò [audi]uimus, hāc legē dictam esse: Ne [dep]osita pecunia alteri sine altero [nu]meretur. Et hac calliditate serua- [tam] mulierculā, & elusit nebulonū de- [p]ositum improbè efflagitantiū cō- [s]pirationem. Plut. in Demosth.

Vide suprà apoph. de Astutè dictis.

De calumnia.

Hippias.

GRauissimam rē calumniam esse dicebat, eo quòd nulla pœna le- [ge] sancita sit calumniatoribus, vt [fur]ibus, quamuis amicitiam (quæ o- [ptim]a est possessio) furentur. Quam- [obr]em contumelia licèt malefica sit, [m]itior tamē est quàm calūnia, quę, [q]uia latet, nocentior est. Stob. serm. [4]0. ex Plut.

Democritus.

* Gladius quidem secat, calumnia autem separat amicos. Anto. & Max. ser. de vituperatione.

Idem.

* Dicebat calumniis esse vitādas: multi enim (inquit) veritatem ignorantes, existimationis & opinionis rationem tantum habent. Anton. ser. de obloquutoribus.

Cleanthes.

Nihil ferè tam malignum esse dicebat, quàm calumniam. Hæc enim vbi clàm aliquem à se persuasum decipit, odium excitat aduersus eum qui nihil est commeritus. Stobæus serm. 40.

Socrates.

Calumniatorem nequaquam admittendum esse suadebat. non enim ex beneuolentia tecum, sed maleuolentia loquitur. Et quemadmodum aliorum arcana tibi detexit, similiter etiam quæ tu dixeris exponet aliis. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 53. Max. serm. 10.

Diogenes.

* Audiens aliquando hominē moribus peruersis, calumniis incessere Platonem, Ohe, desine, inquit: neque enim tu malè de illo dicendo fidem merebere, neq; in te laudando. Stob.

Aristoteles.

Quum iudiciorum metu Athenis protugisset, interroganti cuidā, qualis esset ciuitas Atheniensium? respōdit, Pulcherrima: sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Quo dicterio notauit Atheniensium sycophātas & calumniatores, perniciosissimos bonis viris. Ælian. lib. 3. de Var. hist.

Idem.

In his vocatus, quòd Hermiā mulierem, quam amabat, hymno quasi deam celebrasset, calumniæ molestiam Homerico versu testatus est, in ipso statim defensionis initio:

ὄχνη ἐπ' ὄχνῃ γηράσκει, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ. Laërt. lib. 5. cap. 1.

Thearidas.

Quum gladium cote acueret, ro-

gatus à quopiam, num esset acutus? magis acutus, inquit, quàm est calumnia: grauiter innuens, rem omnium rerum nocentissimam esse calumniam. Plut. in Lacon.

Rheginus.

* Dicebat multos plus mali per calumnias quàm per hostes accepisse: multisque maiora illata esse damna propter aurium infirmitatem quàm per inimicorum insidias. Stobæus serm. 40.

Demosthenes.

Calumniam aliquantisper quidem audientium opinionem confirmare, progressu verò temporis nihil ipsa imbecillius esse dicebat. Stobęus serm. 40.

Idem.

Quidā eum calumnianti respondit, non descēdo in certamen, in quo victus victore superior est. Anton. & Maxim. serm. de calumnia.

Simonides.

* Dicēti cuidam, Multi te apud me deferunt, respondit, Ecquādo tu tādem desines me auribus calumniari? Stob. serm. de malitia.

Pelopidas.

* Quū fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: equidē dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. serm. 40.

Medius.

Is ex Alexandri parasitis vnus solebat alios adhortari, ne metuerent quoduis crimen in quemuis intendere. Adiecit scelerato præcepto causam appositā: Vt maximè, inquit, sanet vulnus qui delatus est, manet tamen cicatrix. Nō arbitror (inquit Erasm.) quēquam esse diabolum tam impium, qui rem magis nefariā possit suggerere. Et quo fœdius est crimen, hoc tenacius hæret apud multos criminis suspicio, vel innocentissimum. Audiui ducē quendā his verbis adhortantem suos milites nauticos, ad quiduis prædandi temeritatē: Rapite quicquid potestis, siue merces sint amicorum, siue hostiū: nam vt qui spoliati sunt, sic agunt apud principem, vt compellamur restituere: semper tamen aliqua prædæ portio remanet apud nos. Erasm. lib. 8. apoph.

S. Basilius.

* Tribus (inquit) damnosus est calumniator: illi quē traducit, audiētibus eum, & ipse sibi. Anton. & Max. de vitup.

Photius.

Dicere solebat, eos qui facilè alienas calumnias admitterent, ne ipsos quidē similibus factis abstinere. Ipsa enim calumniantium admissio, innocētem quoque qui admittit in societatem trahere solet. Anton. in Melissa, par. 1. serm. 53.

Vide apoph. de contumelia, conuiciis, detractione, maledicentia & vituperatione.

De canicie.

Anonymus.

Lacon quidam senex, percontatus, cur barbam gestaret tam prolixam: Vt, inquit, virum me esse sciam, canos intuēs capillos, nihilque committam illis indignum. Plut. in Lacon.

Augustus Cæsar.

Iulia eius filia maturè canos habere cœperat. Subitus autem Cæsaris interuentus oppressit comptrices, filiæ canos sublegentes, deprehensis super vestes earum pilis, quos euulserant. Id dissimulauit Augustus, & aliis sermonibus extracto tempore, tandem induxit ætatis mentionem. Hac occasione rogauit filiam vtrum post aliquos annos cana esse mallet, an calua? Quúmque illa respondisset, Ego pater cana esse mallem. Cur ergo, inquit, istæ te caluam ante tempus student facere? Erasm. lib. 4. apoph. ex Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

De

De Candidè dictis.

Pæderetus.

†CVm in trecentorum numerum non esset adscriptus, qui homines apud Spartanos præcipuus habebatur, repulsam æquissimo ferebat animo, & magnam præ se ferens hilaritatem discedebat. Reuocantibus autem Ephoris, & causam lætitiæ quærentibus, Gratulor, inquit, huic Reipubl. quæ trecentos habeat ciues meliores me. Plut. in apophth. Lacon.

De castigatione, correctione, & reprehensione.

Diogenes.

Dicere solebat, non tantùm fidis amicis, sed acribus etiam inimicis opus esse: eò quòd illi nos admoneant, hi verò nostros errores, vitæq; nostræ flagitia reprehendant atque castigent. Laërt. l. 6.

Idem.

† Cùm esset conspicatus puerum voraciter edentem, pædagogo plagam incussit, dicens, tu quid ita imbuis? Cæl. libro vigesimosexto, cap. 17. Laërt.

Zeno Cittieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam inuertere solebat. Ille quippe cùm primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet: Zeno è contrario pronuntiabat: Optimus ille quidem qui paret recta monenti. Laertius lib. 7. cap. 1.

Idem.

Quendam dicentem sibi in multis displicere Antisthenē, abusus Sophoclis dicto Zeno Cittieus, rogauit, nūquid aliqua haberet Antisthenes quæ placerent? ille respondit se nescire. Hic Zeno: Et non te pudet, inquit, si quid ab Antisthene perperam dictum est, excerpere ac meminisse: si quid rectè dictum, id ne animaduertere quidem nec tenere? Idem morbus nunc habet plurimos, qui in libris aliorū tantùm ea venantur quæ carpant, benè dictorum nulla neque gratia neque memoria. Laërt. l. 7. c. 1.

Hieron.

Xenophani Colophonio de paupertate sua querēti, quòd ægrè duos aleret famulos: At Homerus, inquit, quem tu carpis, etiam mortuus alit plusquàm decem hominum millia. Et tu qui vis illo videri doctior, vnus nō alis duos? Erant illis quoque temporibus, qui carpendis illustriū virorum operibus gloriam aucuparentur. Plut. in Regum apoph.

Lacedæmonii.

Apud Lacedemonios si puer à præceptore vel alio castigatus ob commissum delictum, querelā ad patrem detulisset: turpe erat patri si hoc audito non iterum filium emendasset. Siquidem ex institutione maiorum habebant hanc de se mutuò fiduciā, vt crederent, neminem esse, qui cuiusquam liberis, quos quisquam pro suis habebat, quicquam imperaret inhonestum, Plut. in apoph. Lacon.

Demonax.

Frequenter dicere solitus est, non temerè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed corrigenda esse vitia medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed medentur morbo Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

†Quotusquisque reperitur qui impunitate proposita, abstinere possit iniurijs. Impunitas enim est maxima peccandi illecebra. Idem 2. offic.

Idem.

† Omnis castigatio & animaduersio contumelia vacare debet. 1. officior.

Archidamus.

†Cùm rex Charillus celebraretur,

Quinam hic, inquit, bonus sit, qui nec improbis est acerbus? Plut. de discern. adulat.

Anonymus.

Quum multi bello capti venderentur, Philippus Macedo in auctione sedebat, veste sublata parum decorè. Quidam igitur eorum qui vendebantur exclamauit: Parce mihi Philippe: à patre enim tibi sum amicus. Philippo verò interrogante, Quo pacto, & vnde, ô homo, conflata hæc est amicitia? Tum ille, Volo, inquit, propius accedens dicere. Admissus, quasi arcani quippiam dicturus: Demitte, inquit, chlamydem aliquantulum: nam ad istum modum indecenter sedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, finite abire liberum: nesciebam enim illum mihi verè beneuolum & amicum esse. Non offensus est rex tantus, nec simulatione, nec admonitione ignoti hominis: sed simul & simulatione mutua simulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio pensauit. Plutarch.

Pauson.

Receperat à quodam equum pingendum specie voluntatis suæ, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauson ridens: Inuerte, inquit, tabulam: eo facto, iam non currere, sed volutari videbatur. Ita quædam errata, quæ videntur maxima minimo negotio corriguntur, si quis commode interpretetur. Refert Plutarchus in libello, Cur Pythia vates desiisset carmine reddere oracula.

De castigatione modesta.

Zeno Citieus.

Regem Antigonum, cui familiarissimus erat, nimię ebrietati deditum videns, hoc amici vitium amica admonitione castigare conatus est. Antigonus igitur vino iam repletus, cùm Zenonem oscularetur & oraret vt dictis suis iam obediret. Cui cùm Antigonus respondisset libenter se hoc facturum, iuramento sententiam confirmans: Abi, inquit, Zeno, & vinum immodicè sumptum euome. Graui & sapienti reprehensione simul temulentiam eius taxãs, simúlque cauens, ne nimia potatio ei nocumentum adferret. Ælian. lib. 9. de Var. hist.

Socrates.

In conuiuio videns adolescentem auidius vescentem obsonio, ac subinde panem in ius immergentem, ô côuiuæ, inquit, quis vestrum pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas disputatione: sensit iuuenis, & erubuit, cœpitque moderatius obsonio vesci. Erat. l. 3. apoph.

Idem & Plato.

† Cum in conuiuio familiarem quendam reprehenderet paulò acriùs Socrates, num satius erat, inquit Plato, de his illum priuatim admonere? Cui Socrates, nónne & tu rectius fecisses, hoc etiam mihi seorsim dicere? Plut. de discern. adulat.

Geminius.

Antonius triumuir cùm in Asia degeret, atque vnà esset Cleopatra Ægypti regina, cuius nutu Antonius, eius amoribus nimium victus, regebatur, per id tempus graues inter ipsum atque Octauium controuersiæ exarserant. Amici igitur ab vrbe Roma ad Antonium in Asiam Geminiũ miserunt, vt omnia tentarentur, per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia posset, atque in mutuam concordiam rediretur. Cùm autem Geminium Antonius conuiuio excepisset, præsente Cleopatra monuit vt mandata quæ habebat exponeret. Ad quem Geminius: Quæ tibi dicere missus sum Antoni, cum sobrio & alio loco quàm vbi nunc sumus,

...mactanda sunt. Sed vtcunque, ...tuam vel ebrius dicere mihi posse videor, scilicet, res tuas bene successuras, si Cleopatram in Ægyptum dimiseris. Et sic quàm paucissimis verbis Antonii ebrietatem, & eius in Cleopatram immodicum amorem sapienter carpsit. Plutarch. in vita Anton.

De castigatione libera.

Diogenes.

IN Stoicorum Gymnasio retrorsum incedens ridentibus nonnullis, Nō vos, inquit, pudet viuendi iter facere ...gradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob. ser. 2.

Idem.

† Ad Philippum post victoriam Cheronensem adductus est, à quo quisnam esset, interrogatus, mira libertate respondens, Explorator, inquit, insatiabilis auiditatis tuæ. Ex quo admirationi est habitus, liberque dimissus. Laërtius libro sexto.

Demades.

Quum vidisset Philippum regem largius potum cum amicis saltasse per mediam captiuorum turbam, eisque petulanter exprobrare suam calamitatem, liberè dixit: Quum, ô rex, fortuna tibi Agamemnonis personam imposuerit, non pudet te factis agere Thersiten? Ea vox totum regem in diuersum vitæ genus immutauit. Erasmus libro sexto apophtheg.

Philippus.

Dissidium habens cum Olympiade vxore, cúmque Alexandro filio, Demaratum Corinthium ad se venientem percontatus est, quomodo inter Græcos inuicem conuenire? Hic Demaratus, scilicet, inquit, magnopere tibi curæ est Græcorum cōcordia, cùm qui tibi sunt coniunctissimi huiusmodi in te sint animo. Quid hîc expectas, nisi vt rex offensus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis suis abduci? Imò quoniam Demarati sermo ab ira ad sanióra consilia vocabat, rex sese ad eius obiurgationem composuit, positáque ira rediit cum suis in gratiam. Plut. in apoph.

Subrius Flauius.

Quum de coniuratis agerentur quæstiones, Subrius Flauius tribunus interrogatus à Nerone, quibus causis adductus ad obliuionem sacramentis processisset? Oderam te, inquit, nec quisquam tibi fidelior militum fuit dum amari meruisti: odisse cœpi, postquam parricida matris & vxoris, auriga & histrio incendiarius extitisti. Negans in ea coniuratione quicquam accidisse Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora promptus erat, ita audiendi quæ patraret insolens. Suetonius in vita Neronis.

Huc referri possunt apoph. de Correctione, & Libertate.

De castigatione dura.

Socrates.

QVendam acrius castigantem seruum, quamobrem ita sæuiret roganti, quoniam, inquit, quum sit obsoniorum voracissimus, tamen ignauissimus est: quumque sit auidissimus, tamen desidiosissimus est. Tū Socrates, Nunquámne, inquit, considerasti, vter vestrum pluribus egeat verberibus, túne an famulus? Vtinā sibi quisque dicat quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit, pœnitque idem quod sibi ignoscit: aut si non idem, crebrò deterius. Erasm. l. 3. apoph.

Lacedæmonij.

Apud Lacedæmonios si quis in peccato deprehensus fuisset, cogebatur aram quandam, quæ erat in vrbe, circumire, aut vituperationem interim in ipsum compositam canere: quod nihil aliud erat, quam seipsum sua voce obiurgare. Ingenui pudore & laudis amore melius ducuntur ad honestum: virgis aut flagris cædi seruile est. Plut. in Lacon.

Isidorus Cynicus.

Neronem Imper. transeuntem in publico clara voce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantaret, sua bona malè disponeret. Nauplius erat Palamedis pater, qui filij præter meritum damnati necem magno Græcorum exitio est vltus. Solebat autē Nero tragœdias cantare. Suet.

De castigatione iniquo animo accepta.

Diogenes.

IMprobum quendam cùm castigasset, interrogatus à quodam, quid faceret? Æthiopem, inquit, abstergo, vt difficulter candidum reddam. Ant. in Meliss. par. 2 ser 32.

Theodorus Athen.

Dicere solitus est, se doctrinam auditoribus dextra porrigere, sed illos sinistra accipere. Sentiens, illos bene dicta in malam accommodare partem. Erasm. 6 apophtheg. ex Plutarcho.

Cambyses.

Praxaspes Cambysen regem admonuit, vt parcius vino indulgeret. Turpem enim esse in rege ebrietatem, in quem vnum omnium essent coniecti oculi. cui rex: Vt scias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo, etiam post vinum, & oculos & manus in officio esse. Bibit deinde solito largius: iamque vinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuataque supra caput sinistra manu stare: tunc in cor adolescentis figit sagittam, nam id dixerat se petiturum: rescisoq; pectore, iaculum cordi infixum ostendit patri, rogans num satis certam haberet manum? At ille negauit Apollinem potuisse certius mittere. Herod.

De castitate.

Isocrates.

COnspiciens Sophoclem tragœdiarum scriptorem sequi puerum quendam, forma illius captum: Oportet, inquit, ô Sophocles hominem non manus tantùm apud se cōtinere, verū & oculos, Eras. 8. apoph. ex Cicerone.

Alexander.

Quum Philoxenus classis præfectus Alexandro scripsisset, Tarentinum quendam Theodorum esse apud se, pueros habentem insigni forma venales, si vellet emere: indignè tulit apud æquales subinde clamitās, Quid in me Philoxenus tam obscœnum animaduertit, vt mihi tantùm probri conciliaret? Plutarchus in Alexandro.

Cyrus.

Cyrus abstinebat à conspectu Pantheæ, & Araspo dicenti, mulierem esse insigni forma, dignam regis oculis. Ob istuc ipsum, inquit, magis est illa abstinendum. Etenim si nunc tuo obtemperans consilio illam adiero, quum vacat, fortassis illa mihi persuasura est vt ad ipsam frequenter eam, etiam quum non vacabit, eique assideam, neglectis seriis negotiis. Scitè retorsit argumentum, regiæ functionis memor. Eras. lib. 5. apoph.

Alexander.

Cùm puella, excubia iam nocte, venisset cum eo dormitura, rogauit rex, cur tam serò venisset? Illa respondente, se expectasse, donec maritus cubitum isset, Alexander

[illegible] accitos acriter obiurgauit [illegible] aditum dedissent. Reducite, inquiens, hanc ne adulterij ansam mihi præbeatis. Egregium sanè ca[illegible] exemplum, tum in iuuene, tū in rege. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum filius eius adolescens institisset, vt hospitium nancisceretur apud viduam treis habentem forma decentes filias, hospitiis designandis præfecto: Non expelles, inquit, filium meum ex loci angustia? non prodidit adolescentis affectum, quem sciebat impure quod amaret: sed excusauit domum angustiam, in quibus vidua cum tribus filiabus ageret. Plut. in apoph.

Antiochus tertius.

Quum Dianæ sacerdotem vidisset supra modum eleganti forma, continuò soluit Ephcso: veritus, ne vis amoris aliquid ipsum facere compelleret, quod fas non esset. immane quantum absunt ab huius ethnici principis religione Christiani milites, qui Deo dicatas virgines constuprare pro ludo ducunt. Plutarch. in apoph.

Isaus Sophista.

† Cuidam mulierem ostendenti, & ex eo quærenti: Num formosa videretur? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν: id est, desij laborare ab oculis. Non asueverat ne oculis castitatem violare. Philostr. in Sophist.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, cùm nudos homines, qui sibi facti erant obuiam, qui eam ob turpitudinem [illegible]abantur, vidisset, dixit, eos, maritis quidem honestis & continentibus, nihil à statuis differre. Cor enim hominis pudicum, rerum impudicarum aspectu nequaquam malis cogitationibus tangitur. Dion in Tiberio.

Hiero Syracus.

† Cùm ei quidā in iurgio, oris graueolentiam exprobrasset, vxorem vbi domum rediit vehementer obiurgauit, quòd se nunquam de ea commonuisset. Cui illa: Arbitrabar sanè, inquit, omnes viros ita olere. Modesta, profectò, & non vulgaris castitatis index oratio. Plut.

Scipio.

Scipio posteaquam Carthaginem nouam, quæ erat Hispanorum, armis ceperat, milites quidam virginem eleganti forma captam adduxerunt, eique tradiderunt. Hic ille, libenter acciperem, inquit, si priuatus essem, non imperator. Iuuenis insigni puellæ forma corrumpi non potuit, quo minus meminisset, quid decet imperatorem. At multi sunt hodie qui ob hoc ipsum sibi credunt tum licere, tum decora esse omnia, quòd sunt imperatores. Plutarch. in Rom. apophtheg.

Anonymus.

* Castitas amittitur, & rebus quatuor (dicebat quidam vir pius olim) scortatio excitatur: cibi & potionis expletione, somni satietate, otio & lusu manique garrulitate, & vestitus exornatione. Anton. & Max. serm. de Castitate & temperantia.

Huc spectant apoph. de Continentia, Pudicitia & Visu.

De celeritate atque velocitate in agendo.

Socrates.

QVi fructus præcoces magno emerent, eos aiebat desperare, quòd ad tempus maturitatis essent peruenturi. Alioqui stultum est, & pluris & deterius emere, quum paulò post liceat & minoris, & meliores. Ita nusquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes, ad sobrium iudicium. Eras. libro 3. apoph.

Apelles.

Pictori imperito de celeritate glorianti, & ostensa tabula dicenti, Hanc modò pinxit, etiamsi tacuisses, inquit Apelles, res ipsa loquitur, quòd eam ex tempore subitò pinxeris. Eras. l.6. apoph.

Alexander.

†Interrogatus, quomodo potitus esset Græcia? Respondit, μηδὲν ἀναβαλλόμενος, hoc est, Nihil procrastinans. Homeri Scholiastes, Iliad. β.

Agatharchus.

Is sese iactabat de pingendi celeritate, quum Zeuxis diutius immoraretur operi. At Zeuxis respondit, ea quæ citò fiunt, citò perire: contra, quæ paulatim exacta cura absoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Valeriũ ita respondit: Diu pingo, quia pingo æternitati. Citò nata, citò pereunt: diu elaborata, ferunt ætatem. Beta citò nascitur, buxus paulatim. Eras. l.6. apoph.

Augustus.

Augustus Cæsar dicere solebat, nihil minus imperfectum ducem cõuenire, quã festinationem ac temeritatem, crebróque illud iactabat, σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστὶν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Suetonius. Vide præterea prouerbium apud Erasm. Festina lentè.

Iulius Cæsar.

Ea facinora quæ periculo obnoxia sunt, & magna, gerenda esse dicebat: at de his non consultandum, eo quòd ad hæc perficienda plurimùm habeat momenti celeritas. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum Pharnacem primo congressu vicisset, amicis scripsit, Veni, vidi, vici, summam rei bene gestæ celeritatem indicans. Plut. in apoph.

De charitate.

Firmius.

*IN cæteris rebus laudatur modus, in charitate verò qui maiorem partem habet, gratior est Deo. Ant. s[er.] de charit.

Basilius Magnus.

* Deus non omnium Deus est, [sed] illorum quos ei charitas concilia[ue]rit. ibid.

Chrysostomus.

* Opifex omnium virtutum charitas, cuius natura satietat[em] nescit, sed dum semper fruitur di[le]ctis, magis magisque inflammat[ur]. Ibid.

Photius.

*Diligere eos qui nos oderunt v[ir]tutis opus est & diuinũ: diligentes [di]ligere humanũ & vulgare: cæter[um] odisse etiã diligentes, ne belluis q[ui]dem conuenit. Ibid.

Gr. Nyssenus.

* Omnis malorum turba charit[atis] affectione exterminatur. Ibidem.

Clemens Alexand.

* Multis modis charitas inte[lli]gitur, clementia, suauitate, pati[en]tia, inuidentiæ & æmulationis [va]cuitate, & iniuriarum obliuione. I[bi]dem.

De ciuilitate.

Pericles.

ARiphroni volenti publico p[ræ]conio quæri Alcibiadem, [qui] adolescens olim domo egressus [ad] amicum Democratem se contule[rat,] obstitit, dicens: Si fortè nobis in[ter]periit, præconio nil aliud age[tur,] quàm vt vno tantùm die citiùs [ma]nifestum fiat, illum interiisse: [si] saluus, ne per omnem quidem vi[tam] saluus esse poterit. Ciuiliter exc[lu]sit Pericles adolescentis infamiam, [quam] nunquam potuisset eluere. Plut. [in] Græc. apoph.

AEschines.

Cùm Rhodi recitasset oration[em] suam contra Demosthenem, Rh[o]de[...]

[illegible] sunt, quòd tali oratione [illegible]di non potuisset. At desineretis admirari, inquit Æschines, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Mira ciuilitate se exemit à crimine: & iudices excusauit, damnationis iniustæ causam reiiciens in orationem Demosthenicam. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Aristoteles.

Cùm iam natus annos 62. adeò laboraret, vt nulla planè spes vitæ superesset, conuenerunt ad eum discipuli, rogantes vt ex ipsis successorem diceret. Erant autem duo inter auditores præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Iussit igitur Aristot. vinum exoticum sibi, Rhodium scilicet & Lesbium adferri, vt extremum biberet. Vale. & gustato vino primùm Rhodio, dixit, Firmum herclè vinum, & iucundum. Mox gustato Lesbio, Vtrunque, inquit, egregiè bonum, sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubiũ fuit, quin ciuiliter Theophrastum Lesbium successorem sibi fecerit. Laert. li. 5. cap. 1.

Ctesibius.

†Interrogatus quid illi ex Philosophia superesset? Respondit ἀσυμβόλως δειπνεῖν, id est, sine symbolo cœnare, nam cùm vrbanitate, iocísque abundaret, sæpius vocabatur. Cæl. Rhodig. li. 2. cap. 24.

Alexander.

In hyeme quũ duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. Cúmque videret militem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit, dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret, in Macedonia natu conceditur. Q. Curtius.

Archelaus.

Euripides quum in conuiuio Agathonem deoscularetur, Archelaus amicis dixit, Ne miremini: nam pulchrorum etiam autumnus pulcher est. Ciuiliter excusauit amicum apud amicos. Eras. Rot. li. 5. apopht.

Eudamidas.

Die quodam cùm Xenocrates argumentum quod tractabat, differendo absoluisset, iámque finem dicendi fecisset, superuenit Eudamidas, cui cùm comitum quispiam dixisset, Posteaquam nos adsumus, tum ille desiit dicere: Rectè, inquit, siquidem ea dixit quę voluit. rursus altero dicente, Bonum erat audire, putans fore vt sua causa iuberet Xenocratem [eadem deintegro differere: Quid, inquit Eudamidas, si venissemus ad te iam cœnatum, num postularemus vt cœnares iterum? Ciuilitas erat, quòd philosophum ad iterandam disputationem perpellere noluit, quòd ea res non caruisset tædio dicẽtis. Laconicæ virtutis erat, quòd magis admirabatur prçclara facinora designantes, quàm virtute differentes. Plut. in Lacon.

Cicero.

† Post pugnam Pharsalicam, cum fugisset Pompeius dicẽdo Nonio Ciceroni, septem ipsis adhuc superesse aquilas, hortantíque vt bono esset animo, restè moneres, inquit, si cum graculis bellum esset gerendum. Plut. in Cic.

Alexander Maced.

Cùm è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios, mutilos & debiles, productus est quidam qui se ægrotare finxerat. Is cùm ad regem duceretur, vt ostenderet, cuius rei gratia morbum simulasset: fassus est, hoc factum esse ob amorem Telesippæ, quæ ad mare fuerat profecta. Verùm cùm sciret eam virginẽ esse liberam, ait Persuadeamus Telesippæ, vt ad nos veniat sua sponte, nam manus liberæ virgini admouere nequaquã decet. Et sic ciuiliter indulsit amori strenui militis, quem in exercitu retinere cupiebat: & ingenuã tamẽ virginẽ nõ vi adegit vt adesset spõso futuro. Plut. in apoph.

Cato.

Multis Publij Scipionis ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè merito opposuisset competitorem: Cato sic excusauit, dicens minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Plut. in Cato.

Clodoueus Franc. Rex.

† Non minus Arianis quàm Ethnicis infensus, cùm graui prælio vrgeretur, D. Martino eum cui insidebat equum vouit, si victor euaderet. Voti compos factus, ei Diuo equum obtulit, eúmque vt redimeret pretio centum aureorum constituto, cùm equus loco cedere nō posset, ducentos impendit: & tum eques quasi solutus regem expectantē sequutus est. Tum Rex, Bonus, inquit, Martinus adiutor est, sed stipendio pretiosus. Crantzius lib. 3. Sueciæ cap 16.

Rudolphus Imp.

† Tabe propè confectus Erfordiam veniens festinabundus cum suo Confessore, quem semper secum ducebat, Spiram maturauit: tanquam ad sepulchrum, iocatus, sibi esse properandum vt reges conueniret sepultos. Cuspin.

Augustus Cæs.

Cùm nulli ferè ad conuiuium inuitanti suum denegaret officium, exceptus à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana, cùm à coniuratore dimitteretur, hoc illi tantum insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem esse. Alius tam ieiunum apparatum cōtumeliam fuisset interpretatus, ille ciuiliter etiam pudori consuluit: inuitatoris familiaritati tribuens, idque in aurem, ne cæteri putarent exprobratam parsimoniam. Plutar. apoph.

De claudicatione.

Demonax.

IN Ruffinum quendam claudum, multo tempore familiarem Peripateticis, dixit, nihil esse turpius Peripatetico claudo. Allusit huc, quòd Peripatetici dicuntur ab inambulatione, quæ nō conuenit claudo. Eras. Roter. lib. 8. apoph.

Androclidas.

Is claudicans, cùm se in ordinem bellantium conieciffet, malè audiuit à quibusdam, quòd pede læsus in aciem proruisset, pugnaturus contra sanos ac agiles, quibus respondit: Non fugientem, sed manentem cum hostibus, pugnare oportet. Quod vitio dabatur, ad animi fortitudinem retorsit. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Alius quidam Lacon claudus ad bellum proficiscens, cùm ab aliis militibus derideretur. Non opus est, inquit, fugientibus, sed qui subsistant, & ictus hostium fortiter propellant. Plut. in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam filium claudum in aciem proficiscētem: Fili, inquit, fac vt singulo quoque gradu virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium solet formidinem incutere. Ac hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animos ad rem fortiter gerendam, ita cogitans, nihil esse in fuga præsidij claudo, aut vincendum, aut moriendum est. Plut. in apoph. Lacænarum.

Dorion tibicen.

† Cùm esset claudus, & claudicantis pedis calceum en Symposio perdidisset, Nihil, inquit, peius in eum qui abstulit imprecabor, quàm vt eius pedi conueniant. Athenæus lib. 8. cap. 5.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirātibus, quòd nupsisset viro claudo, satis Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ: id est, Claudus optimè virum agit. Sensit maritum adhibendū non ob oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij. Feruntur autem claudi salaciores esse cæteris, & ob id

ad assequendam prolem magis accommodi. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Alexander.

Philippus à Triballis in prælio vulneratus est, femore lancea traiecto, tamque opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander: Ne verearis, inquit, in publicum prodire: sed gradum mouens, virtutis tuæ potius memineris. Plut. in vita Alex.

Anonymus.

De Caluino Glaucia claudicante dixit quidam, Non claudicat, sed clodicat. Veteres Clodium dixere pro Claudio. Hinc locus in eum qui Clodio fauebat. Eras. lib. 6. apoph.

Caruilij mater.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti, ex vulnere ob rempublic. accepto, & ob claudicationis vitium in publicum prodire verecundanti, mater dixit: Quin prodis mi Spuri, & quotiescunque gradum facis, toties tibi tuarum virtutum venit in mentem? Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Seuerus Imp.

Cùm ob claudicationem podagra laborans, ad imperium inutilis iudicaretur, contemptores suos in ius vocauit, atque capite damnauit, qui cùm veniam delicti à Cæsare peterent: Non feci vobis iniuriam, inquit, lata sententia. Nunc enim sentietis, non pedes, sed caput imperare in homines sceleratos. Dion Nicæus, & Xiphilinus, in vita Seueri.

De clementia.

Pittaci Mytilen.

Tyrrhenum Pittaci filium, Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem dicēs, Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia: Sentiens, vtilius esse condonare quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Sunt qui referant, homicidam ab Alcæo fuisse dimissum cum hoc elogio, Melius est ignoscere, quàm punire. Laert. lib. 1.

Socrates.

Cuidam percontanti cur Xantippem morosissimam vxorem domi aleret, dicebat, sic cum eius notæ vxoribus habendam consuetudinem, quemadmodum qui se ad stadium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, cæteris vtuntur commodius. Laer. in eius vita.

Diogenes.

Quum Plato laudasset quendam qui erga omnes lenissimus & mansuetissimus esset, Diogenes respondit, nil quicquam huic homini tribuendum esse, qui homines dolore, si res postularet, non afficeret. Sensit vir prudentissimus, lenitatem & mansuetudinem nimiam plurimùm in repub. obesse. Laer. lib. 6.

Quirinus Sophista.

Ab Asianis castigatus, quòd in accusando mitior ac lenior esset, quàm ipsi docerent: Multò, ait, melius est, vt vos meā sentiatis lenitatem, quàm ego vestram crudelitatem. Philostratus in Sophistis.

Dion Syracus.

Dion Syracusanus extimulatus assiduis à militibus vociferationibus, vt Heraclidem factionū authorem, & in Syracusanos conspirantē è medio tolleret: respondit, Si ob inuidiā Heraclides perfidus nefariúsque est, haud propterea opus est vt Dion neglecta virtute, iræ obtemperet, vitámque corrumpat. Brus. lib. 3. cap. 4. ex Plutarcho.

Demaratus.

Persa quidam à rege defecerat, is suasu Demarati mutatus, quum reuertisset ad suos, tentarétq. eum rex interficere: Turpe, inquit, fueris, &

rex, si cùm hostis fuerit, non potius ab eo defectionis pœnas sumere, nūc amicum factum velis occidere. Hoc prudētissimo dicto & regis indignationem tēperauit, & eius, cui reditū persuaserat, incolumitati consuluit. Vtrique consultor vtilis, alteri ne quid indignum regia mansuetudine committeret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruisse. Plut. in Lacon. apoph.

Agesipolis Cleombroti F.

Quidam quum apud ipsum ceu rem magnificam prædicaret, quòd Philippus Macedonum rex intra paucolos dies subuertisset Olynthum: Atqui per Deos, inquit, talem ciuitatem longè maiore temporis spatio non extructurus est. Significans, multo melius esse singulari clementia seruare ciuitates, quàm conditas excindere, Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Quum ex quodam audisset bonum magistratum omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere, respondit: Bene quidem, ita tamen ne sit contemptui. Significans, clementiam nimiam perniciosam esse ciuitati. Plutarch. in Lacon. apoph. Brus. lib. 1. cap. 13.

Demonax.

Dicebat, nequaquam hominibus irascendum esse si delinquerent, sed corrigenda vitia: nimirum exemplo medicorum, qui non indignantur ægrotis, sed morbo medentur. Nam hominis est peccare: Dei verò, aut hominis Deo proximi, emendare peccata. Eras. lib. 8. apophtheg.

Pisistratus.

Comessatores quidam in Pisistrati vxorem inciderant, multáque lasciuè in illam tum fecerant, tum dixerant. Postero verò die, iam decocta temulentia, Pisistratum adierunt cum lachrymis, orantes veniam. Tum Pisistratus: vos quidem in posterum date operam vt sitis sobrij: vxor verò mea heri nequaquam vsque prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quòd ignouit adolescentibus, pietatis, quòd vxoris honori consuluit, negans tale quicquam in illam factum esse. Plutar. in Græc. apoph.

Darius Xerxis pater.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum etiam an grauia essent populo tributa. Quum illi respondissent, esse mediocria: iussit, vt singuli dimidiam tantùm partem exigerent, qua beneuolentia & clementia admodum conciliauit sibi subditorum animos, vt meritò ab omnibus diligeretur. Plutarch. in apoph.

Agesilaus.

Feliciter pugnatum erat ab Agesilao rege apud Corinthum: in eo prælio quanquam accepisset, Spartanorum admodum paucos desideratos, cæterùm è Corinthiis & Atheniensibus aliisque sociis ingentem numerum interiisse, adeò non gauisus est, nec elatus ex victoria vt grauiter ingemiscēs deploraret Græciæ vicem: Heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros intestino bello perdidit, quod vniuersis barbaris debellādis satis esse poterāt. Viro magnanimo victoria erat optabilis, sed charior erat sociorum incolumitas. Quo animo tulisset ille, si plurimorum ciuium interitu fuisset empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio, tum natura bellaci, tum Ethnico: at Christiano principi nulla non debet esse lugubris victoria, quæ plurimorum etiam hostium exitio contigit. Plut. in Lacon. apoph.

Antigonus.

Antigonus rex Macedonum amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam præsidiis communiret, ne quando deficerent: respondit, se semper in ea fuisse sententia, vt crederet, clementiam plus posse,

posse, quàm violentiam. Plutarch. in apoph.

Idem.

Quum ab initio regni durior esset, senex iam factus, clementer & placidè regnum administrauit. Hanc morum mutationem quum mirarentur subditi, respondit: Prius opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia, qua regnum recuperatum seruatur. Plut. in apoph.

Anonymus.

Ptolemæus Lagi filius, quum Grammaticum notasset inscitię, quæreret ab eo quis esset Pelei pater? vicissimque audisset, Dic tu prius quis sit Lagi pater? amicis inuitantibus ad tantæ improbitatis vindictam? Si regium est, inquit, non pati vt à quoquam dicto attingatur: nec illud regium est, quenquam dicto lacessere. Iniquè petiit vindictã, qui prior lacessiuit, cuiuscunque dignitatis fuerit. Nec suæ dignitatis meminisse debet qui refertur, quum eius prærogatiuam lacessendo deposuerit. Erasmus Rot. libro 5. apophthegmat. ex Plutarcho.

Philippus.

Athenienses legationẽ ad Philippum miserant. Ea benignè audita, vt humaniter dimitteret, iussit illos dicere, qua in re gratum facere posset Atheniensibus. hic Demochares excipiens, Si teipsum, inquit, suspendas. is Demochares, vnus fuit è legatorum numero, ob linguæ procaciam dictus Parresiastes Ob tã inhumanũ responsum indignantibus regis amicis, Philippus compescuit eos, iussitque vt Thersitem illum incolumẽ dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuersus, Renuntiate, inquit, Atheniensibus multò superbiores esse qui hæc dicũt, quàm qui impunè dicta audiunt. Tales demum animi regno digni sunt. Plut. in apoph.

Idem.

Indignantibus Philippi amicis, quòd Peloponnesij in Olympiacis ipsum sibilis deriderẽt, præsertim beneficiis à rege affecti, hoc sermone Philippum extimulantibus ad vindictam: Quid igitur, inquit, futurum est si quid illis faciamus mali? Vrbanissimè amicorum argumentum vertit in diuersum: Si tã prauo ingenio sunt, vt eos irrideãt, qui de ipsis bene meriti sunt, grauius nocebunt, si quis illos malefactis prouocet. Hoc nõ solùm moderationis & clementiæ, verumetiã eximiæ cuiusdam magnanimitatis documentum fuit, ingratorum sibilos regem negligere. Plut. in apoph.

Idem.

Quibusdam Philippo Maced. consulentibus vt cum Atheniensibus asperius ageret: respondit illos absurdè facere, qui homini cuncta ad gloriam cũ agẽti, tum patienti suaderẽt, vt gloriæ suæ theatrum abiiceret. significans, sese hoc agere, nõ vt Athenas euerteret, sed vt ciuitati celeberrimæ doctissimorum virorum copia florenti suas virtutes probaret. Plu. in apoph.

Alexander.

Alexander cùm Poro Indorũ regi victo obtulisset, se daturum quicquid peteret, & Porus vt regaliter tractaretur petiisset, subridẽs Alexãder, Faciã hoc, ait, nõ tua, sed mea causa. Nõ ignorauit autem rex bellicosissimus, nil adeò decere ac ornare principẽ, quàm si clemẽtia vtatur erga eos etiam quos nouit hostes fuisse atrocissimos. Brus. lib 3. cap. 13.

Darius.

Idẽ Alexander tantæ fuit clementiæ, vt Darius precaretur à diis, vt aut superare posset clemẽtia Alexandrũ, aut si is regno spoliaretur, solus Alexander in Persarũ regno imperaret. Brus. lib. 3. cap. 13. ex Plut. Q. Curtio & aliis.

Porsena.

Demiratus egregium animum Mutij Scæuolæ, qui iratus dextræ suæ, quòd in stringendo ferro errasset,

culo impositam eam exuti passus est, dixit illi: Reuertere ad tuos Muti, eisque refer, te cùm vitam meam petiisses, à me vita donatum. Liuius.

M. Liuius

Fuso Hasdrubale, nõnullis suadentibus vt hostes ad internecionẽ insequeretur: Aliqui, inquit, & supersint, qui de victoria nostra nuntium hostibus perferant. Eras. 6. apoph.

Scipio maior.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam viam fugiendi, verumetiam muniendam. Docens nequaquam sæuiendum esse in eos, qui ferre arma destitissent. Eras. Rot. lib. 5. apoph. ex Plutarch.

M. Bibulus.

Quum in Syria duos egregię indolis filios amisisset, à Gabinianis militibus occisos, & horum interfectores Cleopatra ad illũ vinctos misisset, vt in filiorum interfectores pro arbitratu suo animaduerteret, ille protinus intactos remisit ad Cleopatram. Era. lib. 6. apoph.

M. Brutus.

Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cum Cæsare occidendus esset Antonius, dissuasit dicens, Hoc negotium quod pro legibus ac iure susciperetur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cædem in plureis proferri. Plutarchus in Bruto.

Cato maior.

Admonebat eos qui potentes essent, vt parcè vterẽtur sua potestate, quò semper vti possent. sentiens, potentiam clementia & comitate fieri diuturnam, ferocia breuem. Plutarc. in apoph.

Cicero.

Cùm Cęsar rerum potitus Pompeij statuas deiectas honorificè reposuisset: Cæsar, inquit Cicero, dum Pompeij statuas reponit, suas stabilit, sentiens, illum hoc non in Pompeij gratiam facere, sed vt sibi clementiæ simulatione fauorem apud ciues conciliaret, atq; hoc pacto suum regnum constabiliret. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Tanta clementia erga hostes & rebelles vsus est, vt Marius non semel dixerit: Cæsar, qui apud te audẽt dicere, magnitudinẽ tuam ignorant: qui non audent, humanitatem & clementiam. Brus. lib. 3 cap. 13.

Augustus Cæsar.

Timagenes historiarum scriptor, multa petulanter in Cæsarem, multa in vxorem, multa in totam illius domũ dixerat. Cæsar illum admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cùm perseueraret malè loqui, nihil aliud quàm domo sua illi interdixit. Timagenes autem libros quos scripserat acta Cæsaris continentes, recitauit, & combussit in odium Cæsaris, quasi rerum ab illo gestarum memoriam abolere cupiens. Hunc tamẽ palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cum Cæsare, nemo ciuium Romanorum ab ædibus suis exclusit: nam in domo Pollionis Asinij consenuit. Nunquam tamen Augustus cum hospite inimici expostulauit, nisi quòd quodam tempore illi dixit, θηριοτροφεῖς i. aliis bestiam siue viperã. Mox Pollionẽ parantẽ excusare se interpellauit, dicẽs, Fruere mi Pollio, fruere: At cùm Pollio nõdum securus diceret, Si iubes Cæsar, protinus illi interdicã domo mea. An istud, inquit Augustus, me facturum putas, qui vos redegerim in gratiam? Fuerat antea Timageni iratus Pollio, nec aliã habebat desinẽdi causam, nisi quòd illi Cæsar irasci cœperat. Vtriusque maleuolentiam boni consuluit principis clementia. Erasm. lib. 4. apoph. ex Sueton.

Idem.

Lex erat, vt qui patrem occidisset, culeo insueretur: nec hæc pœna sumebatur, nisi de confesso. Ab huius pœnæ atrocitate Cæsar vt liberaret manifesti parricidij reum, sic interrogauit, Certè patrem tuum non occidisti:

...ram porrigens inficiandi. ...at principis in iudicando le... ...Eras. l.4 apoph. ex Suetonio.

Cicero.

...il est laudabilius, nihil ma... ... & preclaro dignius placa... ... & clementia, quæ ita pro... ...t, vt adhibeatur Reipub. cau... ...tas, sine qua administrari re... ...s non potest. Idem 2. off.

Iul. Cæsar.

...m è turba statuæ Cæsaris co... ...aureeam impo suerat, candida ...eligatam: at quum tribuni ...fascia hominem in vincula ...issent, Cæsar grauiter incre... ...s potestate priuauit: ídque, ...m affectare videretur, cau... ...per illos sibi recusandi glo... ...sse ademptam, Erasm. lib. 4.

Augustus Cæsar.

...populus Atheniensium vi... ...deliquisse quiddam, scripsit ...Ægina: Non arbitror vos la... ...d vobis irascor, neque enim ...sum hybernatus. Nec aliud ...ne dixit, neque fecit: satis ha... ...is comminatum esse nisi desi... Plut. in apoph.

Idem.

...n quispiam ex Euclidis ac... ...bus affatim & ad satietatem ...icendi libertate vtens, eò tan... ...affectus esset, vt tale quiddam ...Hæc si tibi nō videntur ma... ...be vt mihi reddat septimum ...lidis librum. His offensus Cæ... ...it illum duci. cæterùm vt audi... ...m ex Brasidæ posteris, reliquū ...se venire iussit, ac moderatè ...um dimisit. Eod. lib.

Idem.

...andriam vrbem munitissi... ...uum vi cepisset, suggestum a... ..., & adiuncto sibi Ario Alexan... ...ad ciues desperantes dixit, se ...i parcere, primùm propter i... ...agnitudinem, deinde propter ...drum magnum conditorem eius vrbis, deinde propter Arium amicum optimum cuius hæc patria esset. Raræ profectò clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ tam pertinaciter rebellarat. Erasmus in apoph.

Idem.

In villa quadam inquietas noctes agebat, interrumpente somnos ipsius noctuæ cantu. Miles aucupij peritus curauit apprehendendam noctuam: spéque ingentis præmij ad Augustū pertulit, laudato Imperator mille nummum dari iussit, ille autē ausus est dicere, Malo viuat: auémque dimisit. Quis non miretur hanc contumaciam impunè cessisse militi? Eras. l.4. apoph. ex Suetonio.

Idem.

Augustus quum iam quadragesimum excessisset annum agerétque in Gallia, delatum est ad illum L. Cinnam adolescentem nobilem, ac Pompeij nepotem, insidias illi struere: dictum est vbi, quando, & quomodo aggredi vellet. Decreuerat enim sacrificantem interficere: Dictabatur proscriptionis sententia, sed Augusto interim varias edente voces, ingressa Liuia vxor: Fac, inquit, quod medici solent, qui vbi vsitata remedia nō procedūt, tentant contraria, se ueritate nihil adhuc profecisti, ignosce. Cinna deprehensus vitæ tuæ nocere non potest, famæ tuæ prodesse potest. Protinus iussit accersiri solū ad colloquium: venienti alteram cathedram poni iussit. Hoc, inquit, Cinna primùm abs te peto, ne me loquētem interpelles: dabitur tibi loquendi tempus. His commemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quòd ser uasset repertum in castris hostium, quòd patrimonium omne concessisset, quod insuper ornasset sacerdotio: rogauit, quare putasset ipsum occidendum? perturbato Cinna, sic finiit obiurgationem: Vitam tibi Cinna iterum do, prius hosti, nunc insidiatori ac parricidæ. Ex hodierno

die inter nos incipiat amicitia: contendamus, vtrum ego meliori fide vitã tibi dederim, an tu mihi debeas. Et consulatum obtulit. Vis exitum? Cinna habuit perpetuò amicissimũ, solus ille fuit hæres, nullis amplius insidiis ab illo petitus est. Sueton. in eius vita.

Idem.

Æmylius Ælianus cùm acusatus esset quòd malè loqueretur de Cęsare, Augustus respõdit nil aliud quã, Si malè loquitur, sciat me quoque linguam habere, plura enim loquar de eo vicissim. Mira Cæsaris clementia, qui maledicum pro suo iure immaniter tractare potuisset. Eras. lib. 4. apoph. ex Suet.

Idem.

Tiberius cùm ad eum scripsisset, quàm malè à quibusdam hominibus lingua insectaretur, respondit: Satis est, si hoc habemus, modò ne malefaciant nobis. Eras. ibid. ex Suet.

Seneca.

† Quid interest inter tyrannum & Regem? Species enim ipsa fortuna, ac licentia par est, nisi quòd Tyranni ex voluptate sæuirent, Reges non nisi ex causa & necessitate. Et paulò post, Clementia efficit, vt magnum inter Regem tyrannúmque discrimen sit: vterque licet non minus armis valletur, sed alter habet arma quibus in munimẽtum pacis vtitur, vt magno timore magna odio compescat. lib. 1. de Clement.

Nero.

Quum ex amore cuiusdam capite damnati causæ subscripturus esset Sextus Nero, Vtinam, inquit, literas nescirem. Vox parsimoniam humani sanguinis promittens, si ex animo prodisset. Senec. lib. 2. de clem.

Traianus.

Quum sua clementia & humanitate antecessores suos omnes superaret, amicis aliquando culpantibus, quòd nimis clemens erga suos esset, respondit: Talem se imperatorem esse priuatis, quales esse sibi imperator priuatos optaret. Bruson. lib. 3. cap. 4.

T. Vespasianus.

Fratrem Domitianum insidias molientem non est vltus, sed his verbis admonuit: Quid opus te parricidio petere, quod me volente obuenturũ est, imò quod iam habens, imperij particeps? In Christiano vix reperias tantum mansuetudinis. Erasm. libro 8. apoph.

Antoninus Pius.

Cassium senatorium virum occidi passus est, non iussit occidi, post etiam extinctum doluit, dicens, Voluisse sine senatorio sanguine imperium transigere. Mira clementia in affectatorem imperij. Iulius Capito.

Hadrianus.

Adeò contempsit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem, forte obuio dixerit, Euasisti. Principibus in priuatis offensis debet esse satis, potuisse vlcisci Dion.

Theodosius iunior.

Rogatus, cur neminem eorum à quibus lædebatur, supplicio capitis afficeret? respondit, Vtinam mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. Spieg. in lib. 2. cap. 47. Panor. de reb. gest. Alphonsi. Erasm. lib. 8. apoph.

Idem.

Quum in Amphitheatro Cõstantinopoleos sederet spectator, & populus damnatus efflagitans clamaret, Crudeli bestiæ artifex obiectus pugnet: compescuit immitẽ turbæ vocẽ, dicens: Nescitis, inquit, quòd nos consueuimus clementer spectare, innuens, vbicunque adest princeps, illic oportere omnia mitius geri. Erasm. lib. 8. apoph.

M. Antonius Philos.

† Senatum monuit, ne quis eorum qui cum Cassio in se coniurauerant, morte afficeretur. Absit, inquiens, vt me tenente principatum, vestrûm quisquam, meo, vestrôve decreto capite dãnetur. Quod si id à vobis non impe-

imperabo, ad mortem ibo celeriter. Vsque adeo à cædibus alienus, mitis & bonus, & pius erat. Xiphilin. in eius vita.

Aurelianus.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites sunt erecti in spem prædæ. Vrbe autē capta, militibúsq. ex Cæsaris promisso direptionē oppidi flagitantibus respondit, Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Et sic promissis satisfecit, & clementer hostes suos tractauit. Flauius Vopiscus.

Galienus.

Quidam vxori Galieni iunioris gemmas vitreas pro veris vēdiderat: re comperta mulier flagitauit vindictam. Cæsar iussit hominem corripi, quasi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impostor & populus expectat terribilem leonem, prosiliit caput. Cunctis rē tam ridiculam mirantibus per curionem dici iussit: Imposturam fecit & passus est. Eadem opera fefellit impostorem, & irrisit vxorem. Trebel. Pollio.

Alexander Seuerus.

Amici eius improbantes humanitatem & clementiam, Mammea mater, vxórque Memmia sæpe dicerēt, Molliorem tibi potestatem & contemptibiliorē imperij fecisti: respondit, Sed securiorem & diuturniorem. Baf. lib. 3. cap. 13.

Idem.

Ouinius Camillus antiquæ familiæ senator, cùm rebellionē moliretur, & tyrannidē affectaret, hominis fraude intellecta, ad se vocari iussit, & egit gratias, quòd Reip. curam sua sponte suscipere tentaret. Mox ad senatum processit, ac tanti sceleris cōscientia trepidum, consortem imperij appellauit, in palatiū recepit, ornamentis imperialibus & melioribus quàm vtebatur ipse, decorauit, profectionisq; comitē adhibuit. Quùm que imperator ipse pedibus iter faceret, inuitauit Ouinium, & equo sedere iussit: denique mori paratū dimisit. Ælius Lampridius.

Rodolphus Imperator.

Quum post morum mutationem clementior suis fuisset, quàm ab initio imperij, obiurgatur ob id. Seuerum, inquit, & immitem fuisse me aliquādo pœnituit, lenē & placabilem nūquam. Æneas Syluius l. 2. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Sigismundus Cæs.

Eos reges demùm in terris beatos esse dicere solebat, qui eiectis ex aula sua hominibus superbis, viros mansuetudinis & misericordiæ cultores in curia assessores haberent. Æneas Syluius de dictis Sigismundi imperat.

Alphonsus rex.

Cùm argueretur aliquando, quòd nimis mitis ac lenis esset erga suos, vt qui nonnunquā etiam iis qui vel grauiter in ipsum deliquissent, ignosceret: Malo, inquit, multos mea clementia & mansuetudine seruare, quā paucos mea seueritate perdere. Panor. lib. 2. de Alphonsi reb. gestis.

Idem.

Cuidam dicenti, caue ne tua hæc clementia ac lenitudo in perniciem cedat: Imò verò, respōdit, multa mihi perferēda sūt, ne in inuidiā cadā. Pan. l. 2. de reb. gestis Alphōsi regis.

Idem.

Dicere solebat, qui nimis lenem & mansuetum principem quererentur, expectandum iis esse, vt vrsi, ac leones quandoque regnarent. Hominis sane clementiam esse: beluarum autem feritatem. Panor. l. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Ab amico admonitus, ne malis & facinorosis hominibus adeò mitis esset: Malos beneuolentia & clementia interdum citius quàm seueritate in viam virtutis reuocari posse respondit. Cogitandū tamen, ad pri-

natas iniurias principē facilem ad agnoscendum, in iis autem quæ lędūt Rempub. seuerum esse oportere: ita tamen, vt non hominem, sed crimen ipsum insectari ac punire videatur. Panormitanus de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus verò, cur erga omnes etiam malè meritos tā humanus ac mansuetus esset: respondit, se quidem iustitia bonis gratū esse, malis autē clementia. Panor. lib. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Frequēter etiam dicebat, nihil magis aduersariorum animos flectere, quàm placabilitatis & māsuetudinis nomen. Panorm. lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

Infrà de hostibus non crudeliter tractandis.

Idem.

Quum in obsidione Caietæ susceptis impuberibus, senibus, omníque sexu bellis haudquaquam vtili, quos Caietani ob annonæ penuriam ciuitate expulerant: quidam Alphonso regi dixisset, si tu hos nō admisisses, Caietani paucis post diebus sese dedissent. At ego, respondit rex, pluris facio corū vitas, quàm Caietas cētum. Facinus profectò regium & memorabile: ac Deo in primis gratum accepiúmque. Quum enim vrbem per id tēpus quadraginta fermè millium conatu capere nequisset, postea soluta ac diu desita iā obsidione, sine vi, sine armis, ea gratitudine in ditionem redigit. Panor. lib. 1. de rebus gestis Aphonsi.

Idem.

Quum verò contra Venetos ac Florentinos, potētissimos Italiæ populos, haud equidem iniuria bellum suscepisset, & iam Neapoli aduersus eos magna animi fiducia contendisset: Florentini primùm, mox Veneti oratores in agro Pelignensium obuiā facti sunt, pacem ab armato perhumiliter postulantes, quæ conditiones cùm audire coepertnt, Alphōsus dixisse fertur: Se nullū aliud pacis datæ pretium existimasse, quàm hostes genibus aduolutos ad se, pacē dedisse. O clemētiam omnibus principibus imitandam, & nostro hoc seculo inter potentes rarissimam. Pan. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

His cognata pete ex apoph. de Humanitate, Mansuetudine, atque Patientia iniuriæ.

De cognitione sui.

Thales.

Quidam percontanti quid esset difficile: Seipsum, inquid, nosse. Atqui hoc vulgus putat esse facillimum. Aliena rectius perspicimus quàm nostra, & sibi quisque adulator est. Laërt. lib. 1.

Idem.

* Diffiile est se nosse, inquit: sed beatū. Et hæc est secundū naturā vita. Anton. & Max. ser. de cognit. sui.

Chilon.

Dicere solitus est, Caue tibiipsi, siue à teipso, siue obserua teipsum. Nā Græcè est φυλάξιον ἑαυτόν: vt admoneat, sibi quēque debere suspectū esse. Omnes sibi cauent ab aliis: at frequenter, nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi, dū libidinem, dum iram, dū ambitionem aliásque cupiditates adhibet in consilium. Laërt. libro 1. c. 4. Stob. ser. 19. Max. ser. 56.

Idem.

Volebat, Nosse seipsum quemque debere: atque idcircò Apollini aureis literis sacratū eius dictum fuit. Nam qui se rectè nosset, animā atque corpus vt æquum est diligeret: neque quod vni est impartiendum, alteri prçberet. Quòd cùm plerique perperam faciant, id nullius alterius culpę est adscribendū, nisi quod nos ipsos, id est, humanam compactionem agnoscere nolimus. Fulg. lib. 4. cap. 1.

Zias

Bias.

Vt homines ad sui cognitionẽ du cerent, iubebat vt in speculo vnusquisque suas actiones contemplaretur, vt honestas magis ornaret, turpes verò emendaret. Stob. ser. 21.

Heraclitus.

Iuuenis adhuc omnium sapientissimus esse inde iudicabatur, quòd rogatus quid sciret, respondisset, Sat scio quòd nihil scio. Ex Aristonymi scriptis recitat Stob. ser. 21. Anton. in Melissa, par. 1. ser. 59. Max. ser. 56.

Diogenes.

Interrogatus quonam modo quis sui met præceptor fieri posset? respondit, si seipsum eis, quibus alios increpat, increpuerit. Stob. ser. 1.

Simonides.

Conuiuio quodam exceptus, in quo Pausanias etiam erat. Iussus aliquid è sapientiæ præceptis depromere, statim dixisse ad Pausaniam fertur: Memento te hominem esse. Id autem Pausanias tunc temporis non magnoperè curauit, captus iam superbia, eò quòd ad Medorum partes se applicuisset, & elatus ob hospitij ius, quod ei cum rege intercedebat, fortan etiam vino depulsus à sede rectæ rationis. Cùm verò iam esset Chalcœco, & cum fame luctaretur, ipsaque calamitosissimam omnium mortem ob oculos cerneret: tunc in mentem ei venit Simonides, & magna voce exclamauit: O Cee hospes, magnum quiddam in tuo sermone inerat. Ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Theocritus.

Cuidã quærenti quare libros non scriberet, respondit: Quoniam, vt libet, non possum: vt verò possum, non libet. Stob. ser. 21. ex Aristonymo.

Socrates.

Dicebat, sese nihil scire præter hoc vnicum, quòd nihil sciret: reliquos verò ne hoc quidem scire. Antonius in Meliss. part. 1. ser. 59.

Idem.

Roganti cur nihil scriptũ ederet, respondit: Quia video chartam multò pretiosiorem, quàm ea quæ scribenda forent. Stob.

Plato.

* Qui nihil, inquit, propemodum scimus arbitramur nos omnia scire, non permittentes autem alios, quæ ipsi nescimus, agere, peccare cogimur ipsi cùm agimus. Anton. & Max. ser. de cognit. suiipsius.

Philemon.

Philemon dicere solebat, homo cùm sis id fac semper intelligas, & semper eris homo. Ant. & Max. ser. de cognit. sui.

Demonax.

* Interrogatus, quando cœpisset philosophari, tum dixit cùm cognoscere meipsum incœpi. Stob. serm. 21.

Philippus Maced.

Cùm ad Chæroneam Athenienses vicisset, animum elatum ratione cõpescuit: & ne quid posthac per contumeliam & fastum committeret, hoc instituit, vt quotidie mane excitaretur è somno, his verbis: Surge rex, & hominem te esse cogita. Stob. ser. 21. ex Æliano.

Alexander.

Alexander posteaquam ex diuturno morbo conualuit, nihilo se deterius affectum dixit. Admonuit enim nos (inquit) ægritudo, ne altum saperemus, vtpote mortales. Stobæus ser. 21.

Seneca.

† Inuenta sunt specula, vt homo ipse se nosceret. Multa ex hoc consecuta, primò sui notitia, deinde & ad quædam, consilium. Formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret redimendũ esse virtutibus, quicquid corpori deesset: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus esse discendi & fortia audendi: senex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. lib. 1. Na t. qu. cap. 17.

Placilla.

Placilla Theodosij imperatoris vxor pientissima, subinde maritum admonere solebat, iam in Cæsare euectum, vt se olim priuatum hominem fuisse cogitaret. Quem putabat præ cæteris ad Romanæ reipub. gubernacula assumptum, non ferociùs superbiret, atque iam Deum se factũ existimaret, vt alij: sed vt hominem se esse cogitans, variis cum subditis fragilitatibus obnoxium, ritè gubernaret imperium, tanquam Dei seruus: Nicephorus Callistus libro 12. cap. 42.

Basilius.

*Memor, inquit, naturæ, nunquam superbies. Memor autem eris ipsius, si teipsum obserues. Ant. & Max. ser. de cognit. sui.

Idem.

*Accurata cognitio tuiipsius sufficienter te veluti manu deducet ad notionem & contemplationem Dei, ibidem.

Didymus.

*Nosse, inquit, ignarum se esse, sapientiæ est: & scire se iniustitiam fecisse, iustitiæ. Ibid.

Chrysostomus.

*Is maximè se nouit, qui se nihil esse putat. Ibid.

De collega inutili.

Scipio Æmylianus.

CReatus censor, addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, sed vitæ dissolutioris, pro rostris dixit, se ex maiestate Reipublicæ omnia gesturum, siue ciues sibi dedissent collegam, siue non dedissent: innuens, satius fuisse non habere collegam censuræ, quàm talem collegam: Valer. Maxim. libro sexto, capite quarto. Plin. de Viris illustrib. 58. & Bruson. libro quarto, capite 5.

De coitu & venere.

Pythagoras.

ROgatus a quodam quando esset congrediendum cum fœmina: Cùm voles, inquit, teipso fieri debilior. Multa Venus eneruat hominem. Laer. l. 8. c. 1.

Idem.

Idem dicere solebat, Ne sæpe homo ab homine. Hoc ænigmate, frequente venereorum vsu interdicens. Stob. ser. 15.

Aristoteles Cyrenaus.

Interrogatus, an amor coitus gratia fieret? Neq; eius gratia, dixit, neq; sine eo Stob. ser. 61.

Lycurgus.

Quodam admirante quamobrem vetuisset sponsum cum sponsa simul dormire, sed statuisset, vt vterque cũ suis æqualibus maximam diei partẽ versaretur, cúmque his totas noctes quiesceret, cum sponsa verò furtim ac verecundè congrederetur. Primùm, inquit, quòd vt corporibus essent validi, si non vterentur congressu ad satietatem: dein, vt illis amor mutuus semper maneret recens ac vigens: denique, vt fœtus ederent robustiores. Plut. in Lacon.

Alexander.

Duabus potissimùm rebus, cùm Deus à multis prædicaretur, se quòd mortalis esset, deprehendere dicebat, somno & coitu: quod hæc præcipuè proderent humani corporis imbecillitatem. Somnus enim mortis imago est, & coitus species est morbi comitialis. Plutarchus in Alexandro.

His cognata sunt, quæ in apophth. de Amore, Incontinentia, Libidine, &c. reperies.

De comitate.

Diogenes.

SOlitus est dicere, manus non esse porri-

las amicis, complicatis di-
xit, non satis esse, si comes
tamus amicis, sed comitari
adiungendam beneuolen-
benignitatem. Laert. l.6.&
pophth.

Socrates.

nes cùm cuperet esse ex nu-
cipulorum Socratis, suâm-
d præceptorem excusaret
item, molestè ferens, quum
atis amici mult a subinde lar
, se solum nihil posse: Annon
, inquit Socrates, quàm ma-
nus mihi dederis, nisi fortè
parui æstimas? Comiter su-
scipulum egenum, & nihil
s postulauit ab eo, quem
n esse nouerat. Laër.

Antalcidas.

us à quodam, quo pacto quis
placere posset hominibus? Si
loquatur illis iucundissima,
autem vtilissima. Plut. in a-
con.

Telecrus.

i suo querenti, quòd ciues
on perinde afficerentur, at-
a illum: sed inhumanius tra-
quòd nondum ab illis esset
Ephorus: Tu (inquit) extra o-
comitatem positus iniuriam
scis, ego autem scio Sensit,
em plurimum posse ad con-
um ciuium fauorem. Plut. in

Anonymus.

am causam detulit ad orato-
negauit, ac detulit ad alterū
pit. At is qui detulerat, dice-
at, sibi gratiorem fuisse ora-
eius qui negarat, quàm eius
epit: Quòd ille comiter recu-
ic grauiter & inamœno vultu
et. Eras. l 8. apoph.

C. Cotta.

ebat se operam suam, in eo
on contra officium peteretur,
ollliceri omnibus: sed imper-
s tantù m, apud quos optimè
poni arbitraretur. Cic. ad Quint. fra-
trem, de petitione consulatus.

Traianus Imp.

Amicis incusantibus, quòd parum
memor imperatoriæ maiestatis, ni-
mium esset omnibus expositus, re-
spondit: Talem præstabo me impe-
ratorem priuatis, qualem optarem
ipse priuatus. Eras. Rot. lib. 8. apoph.
Brus. l.3.c.4.

De commendatione.

Agesilaus.

Qvidam petit ab Agesilao, vt se
scriptis ad hospites & amicos
suos Asiaticos literis commendaret,
quo apud illos ius suum consequere-
tur, respondit: Nihil esse opus literis
commendatitiis. Nam mei, inquit,
hospites sua sponte quæ iusta sunt
faciunt, etiam si illis non scripsero.
Apud bonos & in bona causa super-
uacua est commendatio, quum ipsa
res impetret quod precibus exorare-
tur. Plut. in Lacon. apoph.

Augustus Cæsar.

Augustus filios suos nunquam po-
pulo commendauit, nisi cum hac ex-
ceptione: Si merebuntur. Honorem
non authoritati, sed meritis tribui
volens. Erasmus libro quarto apoph.
Suet.

Antoninus Pius.

Rogatus cui filium commendaret,
vobis, inquit, si promeretur, & diis
immortalibus. Fauorem noluit suæ
authoritati tribui, sed filij meritis,
Iulius Capitolinus.

De comœdiæ liber-
tate.

Crates.

CRates Thebanus cùm filium Pa-
siclem in meretricis domum per
duxisset, dixit: Hoc tibi est patrium
coniugium. Nam mœchi Tragici
præmia referunt exilia ac cædes: Co-
mici autem scortatores ex luxu &

temulentia lucrifaciunt insaniam. Sensit homo ethnicus, quasi tragicam esse rem adulterium: propterea quod plerunque crudelis sit eius exitus. Scortari autem esse comicum, scrutatio enim non mortis damnatur supplicio: nihilominus tamen, qui depereunt in meretricem, in comœdiis inducuntur (vt sunt re vera) insanis similes. Laertius lib 6. cap. 5.

Socrates.

Quum in Aristophanis comœdia, cui titulus Nebulæ, multis & acerbis conuiciis proscinderetur, & adstantium quidam diceret, Non hæc iniquo fers animo Socrates? Non per Iouem, inquit, ægrè fero, si in theatro, perinde vt in magno conuiuio, salibus mordeor. Mos hic etiamnum durat apud quosdam Germanos, vt in celebribus conuiuiis adhibeatur dicax aliquis, qui in conuiuas iaciat scommata: quibus commoueri, vehementer inciuile habetur. Eras. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus, Non sum, inquit, tibi responsurus, neque enim tragœdia, quum à comœdia taxatur, dignatur eam responso. Nota est veteris comœdiæ licentia, in qua multa scommata iaciuntur, & in ipsos poëtas, & fabularum personas: at tragœdia non dignatur vicissim humiles personas attingere. Laërt. li. 4. cap. 2.

Lacones.

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec seriò nec ioco quicquam audirent repugnans legibus. Leges enim prohibent stupra, incestum & adulteria: prohibent dolos, iniuriam, furta, cæteraque flagitia: at in fabulis talia poëtæ diis affingunt. Nec placuit illis quorundam excusatio, fabulas ad voluptatem fingi, non ad fidem veri. Voluptas ea corrumpit imbecillium animos. Hanc ob causam Archilocum poëtã cùm venisset Lacedæmonem, eadem hora expulerunt, quod intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma quàm mori. Plut. in apoph.

De compassione seu condolentia.

Socrates.

Dicebat medicos ægrotis, amicos infortunatis consulere debere. Stobæus.

Agesilaus.

† Cum se imperante decem millia hostium cecidissent, eòque prælio Corinthiorum opes vehementer debilitatæ viderentur, tantum abfuit ab insolentia gloriæ, vt commiseratus sit fortunam Græciæ, quòd tam multi à se victi, vitio aduersariorum concidissent. Námque illa multitudine Persas frangi vincíque potuisset, si vires & animos Græciæ coniunxisset. Idem cum hostes intra mœnia compulisset, & vt Corinthum expugnaret, multi suaderent, negauit id suæ virtuti conuenire. Se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes extingueret. Probus in Agesilao & Plut.

Antonius Verus.

Dicere solebat inhumanum planè esse humanis casibus & calamitatibus non ingemiscere. Innuens eos ab hominum natura alienissimos esse, qui aliorum miseriis non afficiuntur, ac instar lapidum in aduersis amici rebus stant immoti. Capitolinus.

Anonymus.

Quidam deciderat in puteum profundum, eum quum vidisset quispiã, commiserans hominem, dixit: Miser quomodo in puteum decidisti? Tum ille, Quid refert, quomodo inciderim? hoc potius age, vt hinc possim educi. Refertur à diuo Augustino.

De

De concordia.

Antisthenes.

FRatrum inter se concordiam dixit Antisthenes quouis muro firmius munimentum. Id dictum & ad ciuium concordiam accommodari potest. Laert. l. 6. c. 1.

Musonius.

Dicebat, nullas nuptias sine concordia esse honestas: nec vllam societatem vtilem. Improbos verò inter se concordiam alere non posse. Sicuti lignum rectum cum curuo, aut duo ligna curua inter se conuenire nequeunt. Stob. ser. 78.

Melanthus.

Quum Gorgias sophista recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, Hic, inquit, de concordia totius Græciæ disserit, qui sibi, vxori, & ancillæ, tribus duntaxat, vt concordi ter viuant nondum persuasit. Eras. 6. apoph.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius sophista venit Athenas, populo dissidiis tumultuanti concordiam suasurus. vbi prodisset in suggestum, corpore admodum pusillo omnium risus obortus est. Ille fortuitam occasionem vertens in proœmium: Quid, inquit, ô viri Athenienses, si conspiceretis vxorem meam? quæ tam pusilla est vt vix pertingat ad genua mea. Ad hanc vocē quum maior etiam populi risus sublatus esset, subiecit: At nos tam pusillos si quando dissidemus, vix ciuitas Byzantium capere potest. Ita fert Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandem fabulam multò aliter narrat Philostratus in Sophistis. Nempe quum prodisset ad populum, dicturus de cōcordia ipsa statim specie risum mouit populo, quòd obesus esset, ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus risu multitudinis, Quid, inquit, ridetis viri Athenienses? Vxor mihi est me multo obesior, & tamen concordes vnus capit lectulus, discordes ne tota quidem domus. Quod refert Philostratus, & probabilius est & festiuius.

Isæus sophista.

Lacedæmonij cùm periclitarentur, ac de ciuitate mœnibus cingenda consultarent, Homericum carmen recitauit Isæus Sophista:

Scutum hasit scuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philostrat. in Sophistis.

Archidamus.

A duobus inter se dissidentibus delectus arbiter, ambos duxit in lucum Mineruæ, cognomento Chalciœcæ. sacrum ibi exegit ab illis iusiurandum, vt starent arbitri iudicio. id vbi iurassent: Pronuntio, inquit, ne priùs hunc locum exeatis, quàm quod inter vos est dissidij ponatur, & inuicem reconciliemini. Repente vir ingeniosus, quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet recusato arbitrio, nec alterum è duobus alienaret, si pro altero contra alterum tulisset sententiam. Apud Lacedæmonios autem nefas erat fallere, quicquid Mineruæ templo promissum esset. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

A quodam percontatus quam ob causam Sparta mœnibus non cingeretur? ostendit ciues armatos & vnanimes: Hi, inquiens, sunt Spartæ ciuitatis mœnia. significans, Resp. nullo munimento tutiores esse quàm virtute ciuium consentientium. Plutarchus in apoph. Lacon. Eras. libro 1. apoph.

Idem.

Similiter cùm alius quidam interrogasset hoc ipsum: Ciuitatem non saxis lignisve, sed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, ait, quos si iungit concor-

dia, nullus potest esse murus inexpugnabilior. Plutarchus in Lacon. apoph.

Callicratidas.

Quum ad Cyrum regem mitteretur, vt pecunias belli exigeret, & ter à rege bibulo non admitteretur, discessit, iurauitque, apud comites, vt primùm Spartam rediisset, nihil non facturum, vt Græcos inter se conciliaret, quo barbaris fierent magis formidabiles, desinerentque illius regis viribus inter se pugnantes egere. Singularis profectò fuit prudentiæ vir, quòd perspexit Græcos non alia magis ratione posse reddi barbaris formidabiles, quàm si depositis intestinis simultatibus, mutuam inter se concordiam sancirent. Plut. in Lacon. apoph.

Agesipolis Pausaniæ F.

Quum Athenienses querimoniarum, quas cum ipso mutuas habebebant, arbitram delegissent Megarensium ciuitatem, quæ controuersiam inter eos componeret: Turpe, inquit, si Megarenses melius norunt quid iustum sit, quàm hi qui se Græcorum duces ac rectores præstitissent. Megarenses apud Græcos male audiebant, de quibus iactatum est, quòd neque primi essent, neque secundi neque tertij, neque quarti, neque vllo in numero: cum Athenienses pleræque Græciæ imperarent. Ab ipsis igitur quibus cum litem habebat, rex nolebat finiri dissidium: simul declarans, & quam suæ fideret causæ, & quam aduersariis non diffideret: malens clarissimæ ciuitatis iudicio vinci, quàm Megarensium arbitrio vincere. Plut. in Lacon. apoph.

Lycurgus.

Quum agros inter ciues diuisisset, & post longum tempus ex peregrinatione veniens, in agris Lacedæmoniorum forte manipulorum aceruos in messe conspexisset ordine positos: ridens ad eos qui aderant, dixisse fertur: vt tota Lacedæmon videtur multorum esse fratrum, qui nuper inter se diuiserunt hæreditatẽ. Bono principi nil iucundius erat, quàm suorum ciuium concordia. Plu. in Lacon. apoph.

Idem.

Ad ciues suos qui scripserant, quo pacto hostium impetum repellere possent: Si pauperes, ait, manseritis & contentiones mutuas deposueritis. Complexus est autem vnico quasi verbo vir sapientissimus, quid ciuitatibus exitium potissimùm pariat: immodicæ videlicet diuitiæ, ac omnis concordiæ neglectus. Brus. lib. 2. cap. 4.

Demetrius.

Cùm aliquando à venatione rediret ad patriam legationem iam audientem succinctus vt erat telis, accessit, eúmque osculatus consedit: Hæc, inquiens, concordia regni nostri tutissimum erit præsidium. Discedentibus itaque legatis, Renunciate, inquit Antigonus, ô viri, talem amorem, animíque pietatem, qualem vidistis. Bruson. lib. 2. c. 4. ex Plutarcho.

Scilurus.

Scilurus octoginta liberos masculos habens, cùm esset moriturus, fasciculum iaculorum singulis porrexit, iussitque rumpere. Id cùm singuli recusassent, eò quòd videretur impossibile, ipse singula iacula exemit, atque ita facilè confregit omnia, filios admonens his verbis: Si concordes eritis, validi inuictíque manebitis: contrà, si dissidiis & seditione distrahemini, imbecilles eritis, & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythicè rem ob oculos ponere. Plutarchus in apoph. Stob. ser. 82.

Themistocles.

Cùm Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tractasset Astum, & hac fama perterriti classiarij cogitarent de repetenda domo, idque ple-

rique

tique funderent: solus Themistocles obstitit, dicens eos vniuersos hostibus fore pares, dispersos verò perituros. Amylius Probus.

Anonymus.

Chij aliquando cum grauissimo seditionis morbo laborantes, tumultum inter se excitarent: quidam inter illos homo natura ciuilis & pacis amans, ad eos qui omnes amicorum suorum aduersarios ex vrbe volebant eiicere: Nequaquam, inquit, sed cùm victoriam obtinuerimus, relinquamus aliquos, ne procedente tempore non habentes aduersarios, nobis ipsis bellum inferamus. Atque hoc dicto persuasit, vnitatem & concordiam in Republ. retinendam esse. Ælianus lib. 14. de Varia historia. Plut.

Tyresius.

Scipio Africanus quum Numantinos sæpe victores iam fregisset, obsessósque tandem expugnasset: Tyresium principem Celticum rogauit, qua de causa Numantia aut prius inuicta, aut pòst euersa fuisset? respondit Tyresius, Concordia victoriam, discordia exitium præbuit. Brus. lib. 2. cap. 4.

Mycipsa.

Mycipsa rex iamiam moriturus, filios suos paterno monet affectu, vt concordes sint, aureis semper literis scribendam sententiam addens: Concordia paruæ res crescunt, discordia autem maximæ dilabuntur. Sallust. de bello Iugurthino.

Seuerus Imp.

In grauissimum morbum incidens postea quam vitæ suæ finem instare animaduertit, ad se vocauit Marcum Antoninum & Getam filios, à quibus quid vellet percunctatus: Facite, inquit, vt conueniat inter vos, locupletate milites, cæteros omnes contemnite. Sciebat enim, filios regni cupidissimos post mortem de successione disceptaturos: & nisi militum animos pecunia flecterent, penitus interituros esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Seueri.

Iouianus Imp.

Cùm solicitaretur vt responsum daret Macedonianis supplicantibus, Odi, respondit, omne contentionis genus: concordiam autem vnicè amplector & amo. Nicephorus Callistus lib. 10. cap. 40. Ecclesi. hist.

D. Ludouicus.

† Non modò Francos Principes, verùm etiam externos dissidentes ad concordiã reuocare satagebat. Quod cum improbarent nonnulli, eos grauiter arguebat, dicens, fore vt externi si se spectante & dissimulante, armis dissideant, existiment Regem Francorum per summam malitiam tolerare, atque infensis animis in me regnúmque meum aliquam perniciẽ machinentur. Præterea periculum esset, ne Deum in me prouocarem, qui summo fauore prosequitur eum, qui dissentientes conciliare nititur. Ionu. in eius vita cap. 89.

De confessione.

Pythagoras.

Dicebat peccata non esse verbis tegenda, sed tentandũ vt reprehensionibus curarẽtur, Ant. & Max. serm. de iniust. peccato, & confess.

Aristoteles.

* Non multum ab impeccabili discedere dicebat, qui peccatum vt decet fateretur. Ibidem.

Lysander.

In Samothracia oraculum petens, iussus est à sacerdote dicere, quid deterrimum in vita egisset. Ipse quoque sacerdotem rogauit, vtrum iussu suo, an deorum, id facere oporteret? At illo dicente, deorum. Tu igitur, inquit, mihi concede, vt illis, si percontentur, dicam. Bruson. lib. 2. cap. 13. ex Plut. in Laconicis.

Antalcidas.

Interrogatus à sacrorũ ministro, quibus rebus per omnem ætatem e-

petam dedisset? Non opus est, inquit, vt tibi hoc dicam: sed si quid malè egi, Dijs nequaquam incognitum est. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Sacerdos quidam Laconem initiaturus, rogabat in quibus ab ineunte ætate potissimum peccasset? At ille: Hoc, inquit, Deos nequaquam latet. Verùm cùm magis vrgeret responsum, Lacon rogauit etiam Num hoc sacerdoti vel diis ipsis dicendum esset? Quum respondisset, Diis: Tu igitur secede parum, inquit, ne audias, Diis dicturus eram. Plutarch. in Lacon.

Seneca.

* Quare vitia sua nemo confitetur? quia etiam nunc in illis est. Somnium narrare, vigilantis est: & vitia sua confiteri, sanitatis est indicium. Expergiscamur ergo, vt errores nostros coarguere possimus. Epist. 54. ad Lucill.

Idem.

† Confessio, inquit, conscientiæ vox est. lib. 8. contr. 1.

Idem.

† Initium salutis notitia peccati. Nam qui peccare se nescit, corrigi non vult. Deprehendas te oportet, antequā emendes. Quidam vitiis gloriātur. Tu existimas aliquid de remedio cogitare, qui mala sua virtutum loco numerant? Ideo quantum potes teipsum coargue: inquire in te: accusatoris primum partibus fungere, deinde iudicis, nouissimè deprecatoris, aliquando te offende. Epist. 28.

De coniugio.

Crates.

HIpparchia Metroclis soror adamauit Craterem apud parentes minitans se sibi conscituram necem, ni philosopho nuberet. Ab hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Cratetis adamati suasu reuocari posset: Cratres surgens, detracto pallio nudauit tergum gibbo, deformatum: Ne quis circunueniatur, inquit, hic est sponsus: & proiecto baculo & pera, Hæc, inquit, dos est. Super his delibera, neque enim mihi coniunx esse poterit, nisi cui placeat idem institutum. Quum accepisset conditionem puella, mox substrato pallio cum illa congressus est, parentibus adstantibus. Itaque consummatum est Cynicum matrimonium. Laert. lib. 6. cap. 7.

Pittacus.

* Interrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cùm respondissent, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem, sin deformē, pœnam: haudquaquam, dixit Pittacus. Sed si pulchram duxeris, non erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stob. ser. 65.

Antisthenes.

Quidam censebat sapienti non esse ducendam vxorem, sed Antisthenes contrà censebat ducendam esse: at non voluptatis, sed liberorū gratia. Debetur hoc naturæ, & patriæ. Sed cum optima indole præditis cōgredietur, vt ex bonis nascantur boni. Quin & amabit maritus vxorem, non vulgari more, sed iudicio, is enim verè & constanter amat, qui iudicio amat. At sapiens optimè diiudicabit, quæ sint amore dignæ: aduersus eos qui vxores se iactant habere pro maritulis, recitat Eras. Rot. lib. 7. apoph. ex Laert. lib 6. cap. 1.

Thales.

† Roganti matri, vt vxorem duceret, nondum esse tempus, dixit: deinde maior cùm natu esset, eidem instanti non amplius esse tempus respondit: Laert. lib. 1.

Euripides.

† Felix cuique coniugium prosperè successit, vxoris bonæ: felix & ille, qui nullam duxit. Stob. serm. 69.

Hipponax.

† Binos cum vxore iucundissimos

dies

diei agitari dicebat, alterum quo duceretur, alterum quo mortua efferretur. Stob. serm. 68.

Charilaus.

Charilaus percontanti quamobrem Lacedæmonij virgines nudas producerent in publicum, vxores verò tectas: Quoniam, inquit, virginibus mariti sunt inueniendi, vxores verò seruandæ iis qui eas nacti sunt. Hoc spectabat ea consuetudo, vt nec puellis deessent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentium consuetudinem, vbi virgines videri nefas est, vxores oculis hominum exponuntur. Plutarch.

Anonymus.

Cum qui à nuptiis abhorrerent, cœlibésque viuere mallent, à spectaculis quibus nudi pueri incedebant, arcebat Lycurgus, aliásque addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter, vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos esset apud Lacedæmonios, vt iuniores senioribus multum honorem cultúmque præstarent, hoc honoris ademit iis, qui coniugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercillidam dictum reprehendit quisquam, quum tamen belli dux esset probatissimus. Cùm enim aduenienti iuuenis quidam nõ assurgeret, atque ille diceret, Non mihi assurgens cessisti? Nec tu, inquit, mihi cessurum genuisti. Tam procax iuuenis dictum in seniorem, eúmque bellica laude celebrem, nunquam tulisset populus Spartanus, nisi pro pessimis ciuibus habuisset eos, qui sponte steriles esse statuissent, nec agnoscerent quid patriæ deberent. Nam rem propius intuentibus, haud ita magnum discrimen est inter eum qui ciuem occidit, & qui ciuem Reipublicæ dare quum possit recusat. Plut. in Lacon.

Lycurgus.

Quum certum tempus præscripsisset quo puellæ nubere, iuuenes ducere deberent, interrogatus cur id statuendum putasset? Vt, inquit, soboles ex adultis perfectæque ætatis parentibus nata, valida sit & vegeta. Et coitu præpropero non solùm læduntur corpora gignentium, verum etiam proles nascitur imbecilla. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carent apud illos authoritate quam ætas conciliat: rursus qui vergẽte iam ętate, nec fruuntur liberis suis, nec eos possunt ad perfectam institutionem perducere, morte seniòque præuenti. Plutar. in Laconicis.

Leonidas.

Leonidas Anaxandridæ filius, & Cleomenis frater, cùm ad bellũ contra Persas proficisceretur, Gorgoni vxori suæ interroganti, quidnã mandare vellet: Nihil aliud quàm vt nubas, inquit: & bonos liberos parias. Quo dicto primùm ostendit, in eo prælio se periturum: deinde suadet vxori ne vidua maneat, sed nubat, filios educet Reip. Plut. in Lac. apoph.

Olympias.

†Cùm aulicus adolescens vxorem duxisset, formosam quidem, sed famosam: Hic consilio destitutus est, inquit, alioquin oculis non duxisset. Si quidem auribus, & non oculis aut digitis, hoc est famæ, non formæ, aut dotis habita ratione, vxor est ducenda. Plut. in præcept. connubial.

Demosthenes.

*Dicebat homines sui seculi meretrices habere, ad voluptatem explendam, concubinas ad quotidianam corporis curam: vxores verò (subiiciebat) ducendæ sunt, vt liberos legitimos gignamus, & familiæ fidam custodem præficiamus. Stobæus serm. 65.

Antianira.

Antianira Amazonum regina, demirantibus quòd nupsisset claudo fatis Cynicè respondit, ἄριστα χωλὸς οἰφεῖ, id est, claudus optimè virũ agit.

Sensit, maritum adhibendum non ad oculorum oblectamenta, sed ad vsum coniugij Feruntur autem claudi salaciores esse cæteris, & ob id ad gignendam prolem magis accommodi. Erasm. lib. 9. apoph.

Huc refer apoph. de Vxore ducenda, & non ducenda, &c.

De coniugali amore.

Thesea.

EA fuit Dionysij soror, nupta Polyxeno, quæ postquã marit⁹ metu tyranni profugisset, & rex sororẽ accusaret, quòd conscia fugæ mariti nõ indicasset: Adeóne, inquit, Dionysi, me vilem abiectiq. animi fœminã iudicas, vt si sensissem illum moliri fugam, non me illi nauigationis & omnium fortunarum comitem addituta fuerim? Eras. 5. apoph. ex Plut.

Portia.

Bruti vxor Portia Catonis filia, posteaquam sensit conspiratum de Cęsare interficiendo, ex nocte quæ præcessit diem in quo Cæsar occisus est, egresso cubiculũ Bruto cultellũ tonsorium velut vnguium resecãdorum gratia poposcit, eóque quasi fortè de manibus elapso, seipsã grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarũ in cubiculũ reuocatus, obiurgare eam cœpit, quòd tonsoris præripuisset officium. Hic illa clàm maritò: Nõ hoc, inquit, temerè feci: nam experiri volui, si quod constitutum est, parum cesserit ex sententia, quàm æquo animo me ferro sim peremptura. Plut. in Bruto.

Iulius Cæsar.

Pompeiam vxorem, quòd sinistra fama laboraret, quasi cum Clodio rẽ habuisset, repudiauit quidem. Cæterùm cùm Clodius hoc nomine reus perageretur, Cæsar citatus testis nihil mali de vxore dixit. At cũ accusator diceret: Cur igitur eum illa fecisti diuortium? Quoniam oportet, inquit, Cæsaris vxorem etiam à calumnia puram esse. Præter argutiam responsi, laudari potest & ciuilitas, quòd repudiatæ coniugis famæ pepercit. Plut. in Ro. apoph.

De coniugali pudicitia, consule titulum de Pudicitia.

De coniugij molestiis.

Pittacus.

EXpertus dicebat, Æqualem ducito: quum ipse domi haberet opulentiorem, ac perinde morosam & imperiosam, id latius explicat in Chiliadibus Erasm.

Socrates.

† Interrogatus, quinam homines pœnitentiam incurrerent: Respondit, qui vxores duxerunt. Stobæus serm. 68.

Antisthenes.

Antisthenes adolescenti consulẽti, cuiusmodi vxorẽ ducere expediret? si formosam duxeris, inquit, habebis communem: sin deformem, habebis pœnam. Suasit, ducẽdam esse vxorẽ, quæ nec fastidium viro moueret, ob deformitatem: nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Tribuit autem Gellius hoc dictum Bianti, sed Laert. lib. 6. cap. 1. Antistheni.

Demonax.

Epicteto Cynico suadẽti, vt vxore ducta daret operam liberis: neque enim id indignum esse philosopho: Da mihi, inquit, igitur vnam è filiabus tuis. Notans illum inepte suadere alteri, quod ipse non faceret. Eras. lib. 8 apoph.

Lycurgus.

† Consulenti cuidam, vt contra nõ ducentes vxorem pœnam statueret, graue onus mulierem esse dixit. Stob. serm. 68.

Epicharmus.

† Vxorem ducere perinde est ac tesseras aut tres tesseras fortuitò iacere: Nam si compositam moribus acceperis, & cætera, non molestam, fœlices habebis nuptias. At si frequen-

[illegible] domo, loquacem, & sumptuosam duxeris; non vxorem habebis, sed instructum per vitã infortunium. Stob. serm. 69.

Anonymus.

† Romanus quispiam nuncium vxori remiserat. Hic corripientibus se amicis, quærentibúsque, Nonne casta, nonne formosa, nonne fœcunda est? Prolato calceo. nonne elegans est, inquit, & ornatus ac nouus? At nemo vestrûm videt, qua parte pedẽ meum premat, ac lędat. Plut. lib. de pręcep. coniug. & in Aemilio.

Cato.

Narratur illud Catonis dictum, Si sine vxoribus mundus esse possit, vita nostra non esset absque diis. Sensit se [illegible] hominum vitã fore si datum esset à coniugio liberos viuere. Sed, vt idem ait apud A. Gellium, cũ illis incommodè viuitur, sed sine illis omnino viuitur, vt meritò dici possit vxor necessarium malum. Eras. lib. 8. apoph. At cęlestis veritas, vxorem bonum necessarium esse asserit.

Alphonsus.

Dicere solebat, ita demũ matrimonium tranquillè, citráq. querimonias exigi posse, si maritus surdus fiat, vxor cæca, innuens, opinor, fœmineũ genus obnoxium esse zelotypiæ, atque hinc oriri rixas & querimonias: rursum maritis permolestã esse vxorum garrulitatẽ: qua molestia cariturus sit, si fiat surdus: nec illa vexabitur adulterij suspicione, si careat oculis. Erasm. lib. 8. apoph.

Vide apophtheg. de Vxore non ducenda.

De coniugio iterato.

P. Syrus.

EVm improbè Neptunum accusare dicebat, qui semel ex naufragio liberatus, iterum mari se credit. Transfertur autem ad eum, qui secũdam duxit vxorem. Brusonius lib. 4. cap. 25.

Dionysius.

Matri suæ præter ætatem nubere cupienti, Ciuilia, inquit, ô mater, iura violari possunt, naturæ ius nequaquam. Significans, contra naturã esse, si vetula, quæ iam parere nõ potest, nubat. At hodie nubũt septuagenariæ. Plutarc. in Reg. apoph. & Brus. lib. 4. cap. 1.

Annia.

Ab amicis adhortata, vt post defunctum priorem maritum, alteri nuberet, cùm ætas esset & integra, & forma præstantissima adhuc: quorũ alterum præberet spem prolis, alterum promitteret amorem mutuum: nullo, inquit, pacto hoc factura sum: si enim bono viro nups. ro, nolo posthac timere ne amittam: sin verò malo, quæ me caperet dementia, vt post optimum talem admitterem? Eras. lib. 8. apoph.

Valeria.

A quoddam rogata quam ob rem defuncto Seruio marito, nulli posthac nubere vellet? Ideo, inquit, hoc facio, quia Seruius meus, licet aliis defunctus sit, apud me viuit, viuétque semper. Erasmus libro 8. apophthegmatum.

Martia Catonis F.

Interrogata, quam ob causam post mariti mortem, alio se copulare viro renueret? Respondit, Quia nonvirum facilè inuenero, qui me magis velit, quàm mea. Noluit probare castissima matrona hoc coniugium, quod mutuo careret amore. Quæ dotis enim causa nubit viro, concubinum verius quàm maritũ habebit Erasm. 8. apoph.

Portia.

Cùm laudaretur apud eam mulier quædam vt bene morata, quæ tamen iterarat matrimonium: Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit nisi semel. Non passa est illam inter bene moratas numerari, quæ citra necessitatem asciscceret alterum virum. Nam multas huc cogit egestas. Porrò cai-

eius gratia nubere, est non verè pudicarum. Eóque dixit, Felix, excusans necessitatem. Erás. li. 8. apoph.

Eadem.

Quum diutius lugeret maritum, rogata quē esset habitura diem luctus vltimum: respondit, Quem & vitæ. Sic illa Ethnica, magno sanè cū dedecore plurimarum Christianarum, quæ viro nondum elato iam nupserunt. Idem.

Barbara Imperatrix.

Erat Sigismundi Cæsaris vxor, quo satis functo vidua superstitit, ei autem diceret aliquis, imitandum turturis exemplum quæ mortuo marito, perpetuam castitatem seruaret: Si me, inquit, ratione carentes imitari volucres iubes, cur non columbas potius passeréisque proponis? Æneas Sylu. de dictis Sigismundi & Friderici imperatoris

Vide apopht. de secundis nuptiis.

De conscientia bona.

Chilon.

IAm grandæuus dicebat, se sibi nullius facti conscium esse, cuius pœniteret, vno excepto, quòd cùm esset ascitus arbiter, vt inter duos amicos finiret controuersiam, nec quicquam vellet aduersus leges facere, persuasit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium. Hoc pacto & legem seruauit, & amicum. Hic scrupulus nonnihil mouebat s. nis amicum, quòd per fectæ virtutis fuisset, nullo metu à regula legum deflectere: nec illius amicitiā magnifacere, qui ob sententiam secundum leges, non secundum ipsum datam, desineret amicus esse. Quid illa sanctius anima, quæ per omnem vitam, quæ illi longo contigit, hoc tantum criminis admisit? Laert.

Bias.

Interrogatus, quænam res in vita metu careret: Bona conscientia, respondit. Stob. ser. 24. Antonius in Melissa. part. 1. serm. 66. Maximus serm. 24.

Periander.

Percontatus, quid in minimo esset maximum? Respondit, Bona mens in corpore humano. Stobæus ser. 1. de Prudentia.

Idem.

Interrogatus, quid esset libertas? Recta conscientia, dixit. Stobæus sermon. 24.

Socrates.

Rogatus, quinam tranquillè viuerent? Illi, inquit, qui nullius absurditatis sibi conscij sunt. Stob. sermon. 24. Anton. in Meliss. part. 2. ser. 77.

Pericles.

Moriturus hoc nomine sibi gratulabatur, quòd ipsi⁹ causa nullus Atheniensiū pullā vestem induisset, significans, se nulli causam mortis fuisse, nec vlli diem ab ipso capitis dictum. Pullati sunt, qui mortuum lugent: & olim capitis reū amici pullati pullatū comitabātur. Plut. in Græc. apoph.

Isocrates.

Dicebat, omnino non sperandum esse, si quid turpe feceris, te latiturū. Quamuis enim lateas alios, tute tamen tibi malè conscius eris. Stob. serm. 24.

Idem.

Dicebat nihil celandum esse prorsus illorum quæ quis possidet, aut facit, aut facturus est. Siquidem circa res latētes necessariò multum timoris & metus contingit. Stob. ser. 24.

Idem.

* Æmulemini (inquiebat) non opulentissimos, sed de nullo crimine sibi cōscios. Cum hac enim fortuna suauissimè quis vitam agere possit. Ibid.

Agis.

Ab Ephoro interrogatus, nū etiam pœniteret eorum quæ gessisset? impauidè respondit: Nequaquam pœnitet, cùm sciam, me prudentiam cum honestate semper coniunxisse. nullam enim aliam ob causam nunc ad supplicium mortis ducor. Quo dicto ostendere

[illegible] voluit suã innocentiã,& be nefacti conscientiam, etiam in ipsa morte.Plut.in Lacon.apoph.

Idem.

Cùm captus & damnatus Ephoris,duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam misericordia motum eius fortunam flere, cui ait: Noli flere propter me, quia præter ius & æquum ad dirum hoc supplicium ducor, melióque sum iis qui ad mortem me damnarunt. Quo dicto ostendit, eos bene mori, & honestè,qui contra fas & omne ius suppliciis afficiũtur.Plu.in Lacõ.apoph.

Epictetus.

*Parentes (inquiebat) pueros nos pædagogo tradiderant,qui vbiq.obseruaret,ne læderemur. Deus autẽ iã viris insitę conscientię custodiendos tradit,quæ quidẽ custodia& cõseruatio nequaquam contẽnenda est,quo [illegible] Deo displiceret, & conscientiæ ipsi nostræ hostes essemus. Stob.ser, de conscientia.

Seneca.

*Bona conscientia prodire vult & conspici.Epist.97.ad Lucil.

Iulius Drusus.

[illegible] ędes pluribus ex partibus patebant vicinorum prospectui.Hoc incommodũ faber se quinque talentis correcturũ pollicebatur,effecturúmque ne pars aliqua esset obnoxia prospectui. Tũ Drusus, Decẽ,inquit,dabo,si talẽ reddas domũ meã,vt vndique pateat omniũ oculis, quo nõ vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur.Eras.l.6.apoph.

Pertinax Imperator,

Ab amicis admonitus,vt prætoria[illegible] militũ insidias effugeret, qui [illegible] conabantur imperatorẽ de vita tollere: Respõdit,se nequaquam malè sibi conscium esse, ideóque non opus esse,vt contra imperatoriam maiestatẽ, atque anteactam vitam, latebris aut fuga consuleret vitæ suæ. Herodian.l.2.

Virginius.

Cluuius historiographus sic affatus est Virginiũ,cuius res gestas attigerat:Scis Virgini,quæ fides historię debeatur.Proinde si qd in historiis meis aliter legis ac velles, rogo ignoscas. Ad hæc Virginius: At,ô Cluui,tũne ignoras ideò me fecisse quod feci,vt esset liberum vobis scribere quæ libuisset? Vos excelsi animi estis, & rectè factorum conscientia contenti. Eras.li 8.apoph.

Anonymus.

*Nihil est quod sic nos delectare soleat,vt conscientia pura & spes bona.Item.Conscientia læta & exultãs, sibi etiam vultum hilarem reddit, ac genas rigat animi bona valetudo. Nec sine causa dictum est à sapiente, læti cordis os florescit. Anton. serm. de puro corde.

De conscientia mala.

Chilon.

SÆpenumero in ore habebat,damnum turpi lucro semper præferẽdum esse. Illud enim semel dolere, hoc semper. Res amissa exiguo tempore dolet, sceleris autem conscientia semper cruciat animum.Laert.li. 1.cap.4.

Bion.

Frequenter dicere solebat,Impietatem malã esse conturbernalem fiduciæ,& adiecit versiculũ Euripidis,

Seruum facit,quamuis ferocului virũ.

Sensit vir sapientissimus, ibi libertatem non habere locum, vbi mala & inquieta sit conscientia: nec eum hominem frui animi tranquillitate, qui scit sibi iratum & infensum esse numen diuinum. Laer.li.4.c.7.

Diogenes.

Neminem à timiditate liberum & reuera animosum esse dicebat,quàm illum, qui nullius mali sibi conscius esset.Stob.ser 24.

Pythagoras.

Neminem tam audacem esse di-

cebat, quem mala conscientia nõ faciat timidissimũ. Non quiescit enim animus malè conscius, sed ab omni etiam vẽto abhorret. Stob. serm. 24.

Idem.

Dicere solebat, virum iniquũ plus mali pati, afflictũ conscientia, quàm eum qui corpore castigatur, & cęditur: multò quippe grauiores sunt animi malè sani, quàm corporis morbi. Stob. serm. 24.

Epicurus.

† Potest, aiebat, contingere nocenti vt lateat: latendi fides non potest. Seneca Epist. 97.

Cicero.

† Stulti malorum conscientia torquentur: sapientes bona præterita grata recordatione delectantur. 2. de finibus.

Plutarchus.

* Facinorosa cõscientia, instar vlceris in corpore, pœnitentiam relinquit in anima lancinãtem iugiter ac peruellentem, &c. lib. de animi tranquillitate.

Anonymus.

Pythagoricus quidã philosophus coemens sibi à sutore calceos, non promptam habens pecuniam, orat vt in crastinũ expectet diem: quò cũ venisset satisfacturus, audit sutorem iamiam defunctum esse. Non faciens igitur mentionem pecuniæ, nummos nõ inuita manu domum, gratulabũdus de facto iam lucro, retulit. Verũ cùm sceleris consciẽtia subinde torqueretur, arrepta pecunia ad sutoris tabernam regreditur, & pecuniam in sutoris domum proiiciens, ait: Tibi viuit, aliis qui defunctus est. ac sic animum à conscientia facti liberauit. Recitat Erasm. lib. 6. apoph. ex Seneca.

Seneca.

* Facinora mala flagellantur à cõscientia, cui plurimum tormẽtorum est, eo quòd perpetua illã solicitudo vrget ac verberat, quòd sponsoribus securitatis suæ non potest credere. Epist. 97. ad Lucil.

Idem.

* Conscientia aliud agere nõ patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat pœnas quisquis expectat: quisquis autẽ metuit, expectat. Tutum aliqua res in mala conscientia præstat, nulla securum. Epist. 105.

Idem.

† Bona conscientia prodire vult, & conspici. Ipsa nequitia tenebras timet Epist. 97.

De consilio bono.

Lacones.

LAcones si quando stratagemate, hoc est, callido consilio superassent hostem, Marti bouem immolabant: sin aperto prælio, gallum: hoc pacto consuefacientes belli duces, vt non solùm fortes essent ad prælium, verùm etiam callidis cõsiliis aduersus hostem instructi. Præclarius enim existimabant, hostem ingenio citra sanguinem deiicere, quàm pugna plerunq; vtrinque cruenta. Plutar. in Lacon.

Bias.

* Interrogatus, quis esset optimus consiliarius? Tempus, inquit. Stob.

Solon.

* Consule (inquiebat) non quæ iucundissima, sed quæ sunt optima. Idem.

Antigonus.

Zenone defuncto, quem vnum ex philosophis maximè suspiciebat, dicere solebat, gestorum suorũ theatrum esse sublatum, quòd ad illius viri iudicium potissimum componeret suas actiones, quem vnum pro multis hominum millibus habebat. Plut. in apoph.

Scipio.

Qui Scipionis gloriæ inuidebant, dicere solebant, illum esse egregiorũ facinorum histrionem, Lælium verò collegam illius gestorem. Alludentes huc, quòd alius est actor fabulę, alius

author. Sentiebant, Scipionem præclaras res gerere, sed Lælij consiliis. Eras.lib.6.apoph.

Cherici.

*Sine bono consilio nihil efficit robur: prudentia verò quamuis robur nō assumpserit, multa multoties excogitat. Item, Prudens consultatio manuum multitudinē vincit: imperitia verò cum hominum turba deterior est. Anton.ser.de consilio.

Antoninus Pius.

Nihil solitus est agere in bellicis negotiis, aut in ciuilibus, de quo non prius conferret cum grauibus viris, dicēs: Æquius est vt ego tot taliúmque amicorum cōsilium sequar, quā vt tot ta.ésque amici meam vnius sequantur voluntatem. Iul.Capitol.

Euripides.

Euripidis dictum memorabile celebratur, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit, non perinde referre, quàm numerosum educas exercitum, sed quantum belli rectores polleant consilio. In bello siquidem plus haberet momenti prudens consilium & solertia, quàm vires consilij expertes. Eras.l.8.apoph.

De consilio secreto.

Antigonus.

Filio Philippo multis præsentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid: inquit, non metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis præsentibus interrogaret, quum in bello celanda sint principum consilia: sed quoties castra mouēda sunt, omnibus tuba dat signum. Plut.in apopht. Cœl. Rhod. lib.13.cap.5.

Metellus Macedonicus.

Simile ferè dictū legimus Metelli Macedonici, qui cùm omnia proprio & subito consilio ageret: amico cuidam roganti, quidnam acturus esset? Tunicam, inquit, meam exurerem, si eam consilium meum scire existimarem. Plin.cap.61.de viris illust.

Vegetius.

† Nulla sunt meliora consilia, quàm quæ ignorauerit aduersarius, antequam facias. Veg.lib.3.

Vide apoph. de Silentio, Secretis non effutiendis, & Taciturnitate.

De consilio præcipitato.

Chilon.

Fertur hoc Chilonis nomine, In via non properandum. Ex incessu colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentus ignauū. Decet autem in publico compositis esse moribus. Fortasse deterruit à præcipiti consilio. Laert.

Phocion.

Athenieſes cùm aduersus Alexandrum feliciter pugnassent, ac diis iā gratias agerent, rogatus Phocion, an hæc ita gesta nollet? Hæc quidē, inquit, gesta vellē, sed illa decreta. Sentiens, etiam inconsulta consilia nonnunquam feliciter cedere. id quoties accidit, gratulandū quidem esse reip. non tamen ideò non semper vtendū optimis consiliis. Fortassis & illud sensit Phocion, non esse protinus fidendum primis successibus, sed totius negotij euentū declaraturum, quale fuisset ipsius consilium. Plut.in apoph.

Idem.

Rumor incerto authore obortus erat de morte Alexandri, móxque rhetores prosilierunt hortantes, ne cunctarentur, sed illicò bellum susciperent. Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, & cras & perendie mortuus erit. Grauiter oratorum præcipitem temeritatem coërcuit. Ibidem.

Artabanus.

Xerxi expeditionē in Græciā paranti, ait: Iterū atque iterū, dum tibi

videbitur, re apud ipsum probè cõsiderata, edicito quod optimũ arbitraberis. Bene enim & præmeditatè consultare, comperio maximum esse lucrum. Nam etsi quid è cõtrario euenturum est, nihil tamen minus bene consultum est, superauítque fortuna consilium Bruf.lib.2.cap.15.

Democritus Ætolus.

Nullam rem esse tam inimicam consiliis dicebat, quàm celeritatem. Præcipitata enim cõsilia si in transuersum agantur, nulla reuocari pœnitentia possunt in melius. Bruf.li.1. c.15 ex Liuio.

Iulius Cæs.

Ea facinora plurimum probare solitus erat, quæ sine longo consilio & consultatione prolixa gererentur. Plut.in apoph.

Augustus Cæsar.

Dicebat, se Romanis eum imperij successorem relictorũ, qui nunquam eadem de re bis consultasset, de Tiberio loquens, quem consiliis plurimum valuisse præsentibus ferunt. Plut.in apoph.

De consilio senili.

Agesilaus.

CVm vita defunctus esset Lysander, Agesilaus numerosam sodalitatẽ aggregatã comperit, quam ille ex Asia domũ reuersus statim aduersus Agesilaum instituerat, id indignè ferẽs Agesilaus, destinabat omnibus palàm facere, cuiusmodi ciuis fuisset Lysander dum viueret, ac prælecta quadam oratione, quam Lysander in libro descriptam reliquerat, compositam quidem à Creonte Halycarnasseo, sed in hoc vt hanc Lysander edisceret, atque apud popularẽ multitudinẽ recitaret (tractabat autẽ oratio de nouandis rebus, déque mutando reip. statu) hanc, quoniam arguebat Lysandrũ fuisse ciuẽ perniciosum, ac seditionis auidum, Agesilaus voluit euulgare. Cæterum vbi senex quidam Ephorus orationem perlegisset, metuens dictionis grauitatem ac vehementiam, ne lecta alios quoque multos ad rerum nouarum studium excitaret: consuluit Agesilao, ne Lysandrum sepultum refoderet, sed orationẽ premeret. Senis consilio paruit, & à cœptis conquieuit Agesilaus: doctus non solùm obtẽperare publicis legibus ac magistratui, verumetiam priuato senioris consilio. Vir excelsi animi, plus apud se valere voluit publicam vtilitatem, quàm priuatum odiũ, simúlque perspexit, indecorum esse, simultatem exercere cum sepulto. Hac moderatione vsus est aduersus manifestum inimicum. Plut.

Paulus Æmilius.

Sæpenumero dicebat imperatorem, si minus ætate, certè moribus senem esse oportere: sentiens, non esse præcipitanda consilia, quod solent iuuenes, sed moribus vtendum senilibus. Erasm.

Sertorius.

Cùm Pompeij milites dispersos superasset, multis occisis, audissétque aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælium, reuocatísque suis dixit: Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Pompeium pueri nomine signans, Metellum vetulæ anus. Plut. in Sertorio.

De consilio bono, sed contempto.

Phocion.

ATheniensès cùm inuito Phocione bellum cùm Antipatro suscepissent, eúmque Athenas irruẽtem audissent, Phocioni detulerunt vt pacem cum Antipatro expostulet. At Phocion: Tunc, ait, quum otiosis vobis consulebam, si mihi creditum esset, aut nunc profectò tumultuan-

inconsideratis, cui potissimum vos vtrique credere deberetis. Brus. l. 2. c. 9. ex Plut.

Scipio Africanus.

Turpe esse aiebat, in re militari dicere, Non putabam. Videlicet quia explorato & excusso consilio, quæ ferro aguntur, administrari oportere arbitrabatur summa ratione. Valer. Max. l. 7. c. 2.

De consilio parum honesto.

Demosthenes.

DEmosthenes summus orator, Atheniensibus flagitantibus vt cōsuleret, obstitit, dicēs, οὐ συντέταγμαι: id est, Non sum coactus in ordinem. Significans, se non seruire populi affectibus, sed suo arbitratu facere quod faciendum indicasset. Erasm. 4. apoph.

Idem.

Populus Atheniensiū à Demosthene flagitabat, vt quendam accusaret, id cùm recusaret, cœpit populus in illum, vt solet vociferare. Tū surgēs: Vos me, viri Athenienses, consultorē habetis vel inuiti: calumniatorē autem non habebitis, etiam si velitis. Plutarch.

Themistocles.

In concione dixit, se reperisse consilium, quod summopere pertineret ad dignitatem Atheniensium: sed id eius esse generis, vt proferri non expediret. populus censuit, vt vni Aristidi indicaret: si is probaret, probaturos omnes. Cùm igitur Themistocles indicasset Aristidi, se de incendenda Græcorum nauali statione cogitare (sic enim fore, vt Athenienses toti Græciæ dominarentur) Aristides ad populum progrediens dixit Themistoclis consilio nihil esse vtilius, sed eorum nihil inhonestius. Hac audita voce, populus vetuit, ne super ea re in posterum verba faceret Themistocles. Hic certè populus quidam philosophicum præstitit, repudians vtilitatē cum turpitudine coniunctam, simul que declarauit, quanta sit spectatę virtutis authoritas, qui non dubitaret Reip. fortunam vnius iudicio committere. Plutarch. in Aristide.

Liuius Salinator.

In consilio primus rogatus sententiam, neminem fidelius dare posse consilium dixit, quàm eum qui id alteri suaderet, quod ipse, si in eodem loco esset, facturus fuerit. Liu. lib. 7. Decad. 4.

De consilio in melius mutato.

Diogenes.

PRobabat eos qui vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi nō nauigarent, qui pueros alituri, non alerent, qui ad rempubl. accessuri, non accederent: qui se ad conuiuendum præpotentibus componerent, nec tamen accederent. significans, ab his omnibus abstinendum: eoq; prudentes videri. qui ad ea solicitati, tēpestiuè vertissent sententiam: quòd semel aggressis non sit integrū mutare consiliū, etiam si pœniteat instituti. Qui duxit vxorem, iam sui iuris non est. qui se mari commisit, ventorum arbitrio feratur oportet. qui semel accessit ad remp. scenæ seruiat oportet: & vt cupiat, tutum non est ad priuatam redire vitam. Laërtius lib. 6.

De consilio malo ac consultori pessimo.

Lycurgus.

ROgatus aliquando quam ob rem vetuisset frequenter aduersus eosdem expeditiones agere: Ne, inquit, dum crebrò sese defendunt, bel

...nuc
...atua est,
...expeditio-
...Lacedæ-
...mandum
...cidas vi-
...exprobrauit
...artem do-
...ent bellare,
...inquit, do-
...uabes, qui The
...bellandum,
...conue-
...bellum gerere.
...

...

...ac

...

...potius malú prin-
...boni haberet consi-
...bonum, qui
...rerum admi
...teret. Putabat
...facilius fore, vt à multis bonis
...in meliora duceretur,
...vno bono multi à malitia
...retur. Fulgo l 7.c.3.

Idem.

...Traiano Romanorum im-
...re audiuisset, Domitianum
...fuisse imperatorem, ami-
...optimos habuisse: atque il-
...magis odio fuisse, qui Rem-
publicam peioris vitæ hominibus
commendasset: dixisse fertur, Me-
lius erat vnum malum pati, quàm
multos. Multi enim mali non pos-
sunt ab vno, quamuis bono, vlla ra-
tione superari. Ælius Lamprid. in A-
lexandro.

Marcus Maximus.

...esse rempublicam &
...in qua prin-
ceps malus esset, quàm in qua amici
principis praui existerent. Quande-
quidem vnus malus possit à pluribus
bonis corrigi, multi autem ab vno
nequaquam. Cuspinianus in Consu-
libus.

Iustinus Imp.

† Cùm Tyberium crearet Cæsarē
digito in Magistratus intento: Non
oportet inquit, horum consiliis mo-
rem gerere, nam hi me in istas quas
cernis miserias côiecerunt. Euagrius
l.5. hist. Eccles. c.13.

Fridericus Cæsar.

Consiliariis suis in curiam voca-
tis, Vtinam, inquit, consiliarij mei
in palatij vestibulo duas res depone-
rent. Sic enim & pii rectè consule-
rent, & mihi etiam inter consilia di-
iudicare facillimum esset. Interroga-
tus autem, quænam res illæ essent,
Simulatio, & dissimulatio, respon-
dit. Docuit autem, principes com-
modis publicis rectè consulere pos-
se, propter consiliariorum priuatos
affectus. Æneas Syluius libro tertio
commentariorū de rebus gestis Al-
phonsi regis.

Idem.

Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ
regem adhuc puerum, cùm educa-
ret, sanguine sibi coniunctum, non
defuerunt ex consiliariis, qui pue-
rum clam perdendum Cæsari per-
suaderent, cuius mors opes maxi-
mas, plurimáque regna allatura es-
set. At imperator: Qui fit (inquit)
quòd me diuitem potius quàm pium
erga meos esse cupitis? Ego sanè di-
uitias non ita amo: vt impiis consi-
liis persuasus, propter eas indignum
facinus perpetrare velim. Quo dicto
docere voluit, consilium pessimum,
cúmque crudelitate coniunctum, à
principibus reiiciendum esse: nihil-
que consiliariorum persuasione fa-
ciendum, quod principis maiestatem
lædere, eiúsque nomen bonámque
famam obscurare apud subditos pos-
sit.

ſi. Æneas Syl. lib. 3. commen. de reb. geſt. Alphonſi.

Alphonſus.

Cùm ſenex quidam, & natura & ætate audacior, ex patrum numero, eum argueret, quòd contra patrum ferè omnes ſententias bellum capeſſeret: Reſpondit, Regum conſiliarios vt reges eſſe aut regum animos habere oportere. Plurima enim interdum conſiliariis & priuatis conuenire, quæ regem non decerent. Sic pecuniam cudere Parmenoni licuit, Alexandro verò non licuit. Anton. Panor. l. 1. de reb. Alph. & Æn Syluius de eius dictis.

Idem.

Interrogatus, quib. cõſiliariis maximè delectaretur? Libris, reſpondit: à quibus ſine metu, ſine gratia, quæ noſſe cuperet, fideliter audiret. Panormitan. libr. 3. de rebus geſtis Alphonſi.

Idem.

Perabſurdum ſibi videri dicebat, reges ab aliis regi, & duces ab aliis duci. Notauit autem principes & magnates, qui quum imperij & principatus titulos ſibi vindicent, alieno tamen conſilio regantur, etiam nolentes, quo fit vt ſæpenumero cum magno reipublicæ incommodo alienis oculis videant, alienis auribus audiant, alienis linguis loquantur. Et ſic nihil minus ſunt quàm imperatores, qui à conſiliariorum arbitrio ita pendent, vt planè horum ſint mancipia. Panorm. lib. 2. de rebus geſtis Alphonſi.

Idem.

Cathalanis optimum factu fore cenſentibus, ſi Alphonſo adhuc adoleſcentulo ſeptem viri ad gubernandas reſpublicas adiungerentur, qui Deum timerent, iuſtitiam colerent, cupiditates tenerent ſub fræno, neq; donis, neque muneribus tangerentur: Alphonſum laudaſſe conſilium, atque ita reſpondiſſe ferunt: Si horũ non dico ſeptem, ſed vnum tantùm dederitis, continuò illi & regimen & regnum ipſe facilè conceſſero. Pulchrè autem innuit, paucos bonos regum eſſe conſiliarios. Ibid.

Henricus VIII. Rex Angliæ.

† Dicebat apud ſuos cùm de repudienda Catharina Arragonia ſeriò cogitaret, pluris ſe facturum, ſi Thomam Morum ad ſuas partes attrahere poſſet, (qui minimè omnium tale repudium probabat, & merito) quàm ſi præterea dimidiam regni partem ſuo inſtituto aſſentientem haberet. Sandecus l. 1. de Schiſ. Angl.

De conſolatione.

Amaſis.

AD quendam filio priuatum dixit: Si non triſtatus es, cùm nondum eſſet in mundum, ne nunc quidem dolere debes, cùm non amplius eſt, ſcilicet in hac vita. Stobæus.

Solon.

†Quendam ex amicis grauiter mœrentem, in arcem duxit, & monuit vt per omnes ædificiorum partes oculos circũferret. quod cùm feciſſet: Cogita nunc tecum, inquit, quàm multi luctus ſub his tectis olim fuerint, hodieque ſint, ſequentibúſque ſeculis futuri ſint: & mitte mortalium incommoda, tanquam propria deflere. Qua conſolatione monſtrauit, vrbes nihil eſſe aliud quàm humanarum cladium conſepta miſeranda. Valer. Max. l. 7. c. 2.

Seneca.

† Maleuoli ſolatii genus eſt, turba miſerorum. In conſol. ad Marciam.

M. Antonius Verus.

†Morti proximus cum ſuos ad lectulum ſtare, dolere, angíſque videret: Humanum eſt, inquit, humanis caſibus ingemiſcere, multóq; magis miſericordiam prouocant, quæ oculis vſurpantur. Herod. l. 1.

Socrates.

*Iis qui res aduerſas & amicos

mortem ægrè ferebant dicere sole-bat, Aleæ ludo similem esse vitam, & quicquid euenit velut quandam tesseram disponere oportere. Nec enim (inquiebat) denuo iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Idem.

Diogenes.

Antisthenem morbo decumbentem inuisens dixit, Nunquid amico est opus? Significans, in rebus afflictis potissimum fidis amicis vtendum, qui vel re opitulentur, vel cõsolando molestiam mitigent. Laërt. l.6.apoph.

Idem.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui despondetunt animum, ad laqueum confugiunt: cùm ad consolatorium sermonem potius sit confugiendum, nam animo ægrotanti medicus est oratio. Laërt. l.9.

Demetrius Phaletoeus.

Quum apud Thebanos exul, inglorius & humilis viueret, & intellexisset, Cratem philosophum se visendi gratia aduentasse, ad se vocauit. quem vt de fortiter & moderatè ferendo exilio disputantem audiuisset: Male sit, inquit, omnibus negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoscere. Ostendit hoc dicto, multum ægritudinis ex philosophi disputatione ablatum esse. Laërt. lib. 5. cap. 4.

De constantia.

Zeno.

Dicere solebat, faciliùs esse vtrem inflatum mergere, quàm quemuis probum virum inuitum ad aliquid agendum cogere. Nam inuictus animus rationis rectæ placitis confirmatus, cedit nemini. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus liber.

Anaxarchus.

Cùm à Nicocreonte Cypri tyranno in saxo concauo tunderetur, philosophus animo infractus: Tunde, tunde Anaxarchi vasculum, ait Anaxarchus, constantiam non teris Brus. l.2.c.2.ex Plut.

Xantippe.

De Socrate marito prædicare solebat, quòd semper vidisset illum eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum verè constantis animi: cum alii domo egressi, si quid accidit triste redeant turbidi: si quid læti, gestientes. Eras. l. 8. apoph.

Philoxenus.

Quum Dionysij tyranni poëmata, vtpote indocta, vna litura excluderet, in lapidicinas detrusus est: sed inde amicorum precibus reuocatus, vbi demum Dionysium sua carmina recitantem audiuit, surrexit, & rogatus à Dionysio, quid ita fecisset, constantissimè respondit: Satius suauiùsque esse in lapidicinis vitam agere, quàm eius audire poëmata. Brusson l.2.c.1.ex Plut.

Theodorus.

Lysimacho Macedoni mortem crudelissimã minitanti, respondisse fertur: Minitare hæc purpuratis tuis: Theodori quidem nihil interest, humine an sublimè in cruce putrescat. Cicero lib.1. Tusc. quæstion. Brus. l.2. cap.1.

Aristides.

Quum se vnam è filiabus Dionysio tyranno matrimonio copulasse indoleret, dixissetque, se potius mortem filiæ imprecari, quàm à tyranno eam detineri, re intellecta Dionysius, illum mori destinat. Sed interrogatus ab illo, num de filiæ collocatione, quemadmodum prius, ita nunc sentiret? Respondit rerum à se gestarum mœstitia affici quidem: dictorum autem nulla pœnitentia detineri. Brus. l. 3. c. 2.

Pole-

Pelopidas.

exandro Phæreo captus ty-
intiauit, absurdum esse mi-
ies (Phæreos autem intelli-
sontes occidi, quotidie, sibi
oli parci: quem si seruet, co-
vlturum. Admirans igitur
er constantiam capti, Quid,
iortem accelerat Pelopidas?
diis inuisus, inquit ille, per-
ieriter optes, Bruf. l. 2. c. 1. ex

Agis.

in carcere rogaretur ab E-
ium pœniteret eorum quæ
impauidè respondit: Se nul-
pœnitentia consilij cum pru-
onestoq; coniuncti: tametsi
raret, se mortem præmiij lo-
rũ, sciens ipsam virtutem a-
agnum esse sui præmium,
ie sequatur euentus. Plut. &

Socrates.

is est dicere, vt statua in sua
um virtutis studiosum bono
o nixum, immotum esse de-
ib. ser. 1.

Idem.

ti adiudicatus propter phi-
sinceram professionem, ad
conuersus ait, Equidem vos
ngulari quadã beneuolentia
ior: parendum tamen & po-
Deo immortali quàm vo-
quandiu & spirabo, & po-
inquam philosophiæ curam
, nec vestri admonendi, mo-
modo meo adhortandi ad
n, quencunq; fuero ex vobis
Plato in Apolog.

Diogenes.

idam monenti vt iam senex
et à laboribus: Quid, inquit,
lio currerem, vtrum oporte-
metæ vicinum cursum re-
, an magis intendere? Rectè
irtutis studium hoc magis &
ter intendendum, quo mi-
reli vitæ: quòd turpe sit, tum
ab honesto instituto refrigescere.
Laert. lib. 6.

Eteocles.

Antipater quum à Lacedæmoniis obsides quinquaginta peteret, Eteocles Ephorus, vir omnium constantissimus, respondit, se pueros quidem non daturum, ne paterna priuati educatione malis moribus imbuerentur, qua carentes, ne ciues quidem essent: sed senes mulieresque, duplo, si velit, plures daturum. Ille verò cùm multo grauius, nisi obsides acciperet, minitaretur, respondit Eteocles: Non curamus minas, nam si grauiora morte nobis imperas, facilius moriemur. Bruson. l. 2. c. 1. ex Plut.

Manlius.

Quum oblatum à quiritibus consulatum aduersæ oculorum valetudinis excusatione denegaret, instantibus cunctis, immobili animo ac vultu: Alium (inquit) Quirites quærite, ad quem hunc transferatis honorem: nam ego vestros mores nec ferre possum, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Liuius libro sexto Dec. 1. Valer. Max. lib. 6 cap. 4. Plinius Iunior de Viris illustribus. cap. 28.

Cyanienses.

Decius Brutus, Marci Bruti patruelis, quum contra Antonium in Hispaniam exercitum duxisset, totamque Lusitaniam subegisset, excepta Cyania vrbe, quæ magna constantia arma retinebat, redemptionem tentauit. Sed ciues vrbis omnes vno ore Bruti legatis constantissimè responderunt, se à parentibus ferrum bellicáque instrumenta accepisse, quibus vrbem tuerentur: non aurum, vel quicquam aliud, quo libertatem ab aliis emerent. Bruf. li. 2. cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, vt ad Cæsaris clementiam confugeret: respondit,

Vist

Victorum esse, & eorum qui deliquissent, supplicare: Catonem nec victum nec captum esse, qui se per omnem vitam inuictum praestitisset, ac Caesarem honestate iustitiaque longe superasset. Caesarem potius victum captumque esse, qui bellum, quod diu negasset se moliri aduersus patriã, nunc id egisse conuictus esset. Proinde pro se Caesarem oraret, qui vellent pro Catone neminem orare debere, Plut. in Cat.

Idem.

Quum in domo Drusi auunculi, tribuni tunc plebis, educaretur, ad eumque Drusum Latini de ciuitate impetranda conuenissent: a Q. Popedio Latinorum principe rogatus, vt socios apud auunculum adiuuaret constanti vultu, Non facturum se, respondit. Iterum deinde saepiusque interpellatus, in proposito, vultu eodem, perstitit. Tunc Popedius, in excelsam aedium partem eleuatum, abiecturum se eum inde, ni precibus obtemperaret, minatus est. Nec hac re Cato puer ab incepto moueri potuit. Expressa est igitur illa vox hominum: Gratulemur Latini nobis hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Plut. in Catone, vbi Pompedium Sylonem, non Popedium vocat. Brus. l. 2. c. 1. ex Plut.

C. Manius.

Augusti centurio, captus, & ad Antonium perductus, quum interrogaretur, Quid de se statui iuberet? singulari mente, inquit, iube: quia non salutis beneficio, nec mortis supplicio adduci possum, vt aut Caesaris miles esse desinam, aut tuus esse incipiam. Brus. l. 2. c. 1. ex hist. Rom.

T. Vespasianus.

Cùm deprehendisset eos qui in ipsum conspirauerant, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit: ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri commisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Verùm his perculsis: Videtis, (inquit) principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe? Eras. l. 8. apoph.

Ludouicus Bauarus.

Ludouicum seniorem Bauariae ducem Stephani ducis filium, cùm captiuum haberet Albertus Marchio Brandemburgensis, non pauca ab eo petiit, quae cùm ille negasset tradere, eum in manus dari & inimicissimi sibi principis minabatur. Tum Ludouicus, Quae poteris ex me, inquit, libero impetrare, eadem modò ex captiuo petito. Si quid amplius veles corpus meum in tua potestate, animum mihi, non tibi connexum inuenies, Aeneas Syluius l. 3. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Huc refer exempla de Perseuerantia.

De constantia in re turpi.

Agesilaus.

Quum audisset maleficum quendam hominem, ac scelerosum, summa constantia se in omnibus tormentis opposuisse, ac forti animo dolorem omnem pertulisse: Quàm miser, inquit, homo est qui constantiam in res tam flagitiosas ac turpes collocat? Docebat egregio duci, tantum animi robur ac naturae vim in re turpi consumptum esse: quam si ad res honestas tulisset, magno vsui poterat esse Reipubl. Plut. in Lacon. Erasm. lib. 1.

De consuetudine.

Antisthenes.

Dicere solebat. Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus hominum ea tantum probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quia per se mala sint, sed quia peregrina. At sapienti nihil peregrinum esse debet, nisi quod cum vitio coniun-

[illegible], neque enim ideo temulentia detestanda, quòd alicubi non sit in vsu, sed quòd per se turpis. Nunc ex vsu Regionum de rebus iudicat populus. Laert. libri sexti capite primo.

Polyænus.

* Consuetudinem dicebat initium exiguum capere, neglectam autem vires maximas sumere. Ant. & Max. serm. de consuet.

Chrysostomus.

* Dicebat, Nihil tam firmum est in rebus humanis, quàm veteris consuetudinis tyrannis: Item, Ethnici, consuetudinem alteram naturam esse dixerunt. Item, Mirè efficax est consuetudo ad se retinendam, quæ non patitur vt ad pristinum virtutis habitum aliquis reuertatur. Ibidem.

Philo.

* Non rus (inquiebat) improbos, non vrbs bonos efficit: sed similium congressus & consuetudo. Anton. serm. 22.

Vide apopht. de Assuetudine.

De consuetudine loquendi.

M. Pomponius Marcellus.

CVm ex oratione Tiberij Cæsaris quiddam reprehendisset, contrà affirmante Atteio Capitone id esse Latinum, & si non esset, futurum certè: Iam inde, inquit, mētitur Capito. Tu enim Cæsar ciuitatem dare potes hominibus, verbis non potes. Hominibus datur ciuitas, quo recipiuntur in ius ciuium, verbis datur ciuitas, qui recipiuntur in consuetudinem sermonis Romani. Quēadmodum multæ voces non Græcæ tantùm, sed & Britannicæ, & Gallicæ, & Persicæ ciuitate Romana donatæ sunt. Id publicus vsus potest, Cæsar non potest. Erasm. 8. apopht.

De contentione.

Democritus.

OMnem contentionem imprudentem esse dicebat: dum enim hostem quo pacto lædat respicit, propriam negligit vtilitatem. Stob. serm. 20.

Epictetus.

* Contendere, inquiebat, cùm vbique indecorum est, tum inter pocula maximè. Nam neque ebrius aliquis docere sobrium potest, neque sobrius ab ebrio persuaderi. Vbicunque igitur non adfuerit sobrietas, tandem nequicquam te contendisse apparebit. In enchiridio.

Anonymus.

* Contendere intempestiuè cum amicis, & in disputationibus, prudens cauebo: ne contra quàm sentio, studio vincendi, contentionem foueam amplexérque: ne quando cum iactura veritatis, etiam secus quàm ipse credo, falsa argumentatione contra disputantes decipiam, aut saltem ad contendendum extimuler. Stob. serm. 1.

Seneca.

† Ira abstinendum est. siue par est, qui lacessēdus est, siue superior, siue inferior. Nam cum pari contendere, anceps est, cū superiore furiosum, cū inferiore sordidum li. 2. de Ira. ca. 34.

Eusebius philosophus.

* Dicebat homines multa potius scire videri cupere, quàm vera dicere studio teneri: Proinde multos dum contrarias veteribus opiniones probant, veri cognitionem de rebus maximè necessariis dubiam efficere. Stob. serm. 4.

Idem.

* Multi homines, inquit, disputando de rebus, haud secus quàm animantia bruta pugnando, solam sibi victoriam proponunt: ac veritatis amore & studio relicto, nihil præter suam vtilitatem curant. Eod. serm.

Idem.

* Gratæ sunt (dicebat) contentiones hominibus, & contradicendo quacunque re proposita vincēdi desiderium præter omnem rationem inexplebile. Itaque multi intempestiuè præter decorum, in rebus grauissimis, in quibus deteriorem sententiam superare non conuenit, victoriam Cadmeam, vt dici meretur, auferunt. Stob. ibid.

Iouianus Imp.

† Libellos Episcoporum de rebus fidei contendentium cùm accepisset, absque respōso dimisit authores, hoc tantùm effatus: Odi contentionem: eos autem qui concordiæ dediti sunt, complector amore, venerórque. Quæ verba contendendi studia compressere. Socrates lib. 3. hist. cap. 21.

De contemptu & irrisione.

Diogenes.

Quidam gloriosum titulum inscripserat ædibus suis, Iouis filius Callinicus Hercules hîc habitat, ne quid introeat mali. Diogenes ex inscriptione stultitiam hominis deprehendēs, adiecit, μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία: id est, Post bellum auxilium. indicans, seram esse malorum omnium deprecationem, postquam talis immigrasset. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος, malorum depulsor. Eum oportuit in ædes immigrare, priusquam immigrasset dominus ædium, qui ipse erat magnum malum. Laer. lib. 6.

Seneca.

† Facilè contemnit omnia qui ad contemptum sui venit. vis ergò habere omnia? Contemne omnia. Epist. 85.

Idem.

† Nondum felix es, si non te turba deriserit. Si beatus vis esse, cogita hoc primùm contemnere, & alius contemni. In libro de [...] ribus.

Hannibal.

Cùm adesset dies quo prim[...] pensionem exigebant à Pœnis [...] mani, totus populus ad tributi m[...] tionem ingemuit: at Hannibal i[...] rim effusè risit. Ea de re increpa[...] ab Hasdrubale Hedo, neg[...] eum risum fuisse gaudentis, sed a[...] rum seras & inanes lachrymas d[...] dentis, quæ nunc in leuiore m[...] manarent, cum antea potius man[...] debuerint, quo tempore Rom[...] classes, arma & amplissimarum [...] ctoriarum spolia Pœnis detrahe[...] ac leges victis imponerent. Plut.

Nero.

Cùm desperatis rebus iam m[...] sibi ipsi inferret, destitutus omni [...] xilio: ingressus ad eum Centurio, [...] mianimem reperit, itaque penula [...] vulnus apposita, simulans se veni[...] in auxiliū, nihil aliud respondit q[...] Serò: & Hæc est fides. Sermo am[...] guus est: potest enim intelligi, S[...] venisse, qui iam ad morientem [...] nerat: & serò venit, qui in hoc ve[...] vt viuum attraheret. Item, hæc est [...] des, potest esse expostulantis de f[...] amicorum. At Nero sensit, se ni[...] illius verbis credere, eiúsque rei [...] gumentum esse vulnus in iugulo [...] thale. Sueton. & Erasm.

De continentia.

Pythagoras.

* Dicebat, nihil egregium co[...] parari, quod non continent[...] labor præcederet. Stob. serm. de co[...] tinentia.

Idem.

* Admonebat, Ne sæpe homo [...] homine: hoc ænigmate, freque[...] venereorum vsu interdicens. Eod[...] serm.

Idem.

* Iubebat vt vnusquisque con[...] ne[...]

[illegible] sibi tanquam robur ingens [illegible] pararet. Eodem serm.

Apollonius.

* Commendabat frugalitatem & continentiam: nō quòd (inquit) tandem viles ac minimè sumptuosas faciamus, sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus. Ibid.

Socrates.

* In festo quodam Athenis ostentandi causa, Alcibiades multa dona Socrati transmisit. Admirata Xanthippe donorum magnificentiam, maritum vt acciperet, rogauit. Ad quam ille: Imo detrectando munera, cum ambitiosa, inquit, viri ambitiose certabimus. Tanta fuit huius viri continentia. Eod. serm.

Idem.

* Rogatus, quónam à cæteris hominibus differret, respondit: Alij quidem viuunt, vt edant: ego edo, vt viuam. Eod. ser.

Idem.

* Interrogatus, quo quis pacto opulentus euaderet? Si continens, inquit, & cupiditatum fuerit inops. Eod ser.

Demetrius.

* Dicebat, bene compositum esse animum, qui de rebus absentibus non tristatur, præsentibus autem lætatur. Ibidem.

Xenocrates.

† Cùm ad eum Alexander magnū pecuniæ numerum misisset, sublatis tribus tantùm minis Atticis reliquum remisit, dicens; Illi opus esse pluribus, qui plures aleret. Laer. li. 4.

Pericles.

Collegam sortitus Sophoclē poëtam, cùm simul nauigarēt, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit ille, ô Sophocles, prætorem nō modò manus, sed & linguam habere continentem. Plut. in apoph.

Zeno.

Zeno simul & Cleanthes assidebāt Charemondæ, cúmque sentiret affe[illegible] surrexit. Hoc admirante Cleanthe: Etiam à bonis, inquit, medicis audio, aduersus inflationes optimum esse remedium quietem. Sub duxit se vir integerrimus imminente periculo. Laert. lib. 6. cap. 2.

Anacharsis.

Statuis atque imaginibus suis inscribi iussit, linguæ, ventri, & pudendis temperandum. Quòd maximorum malorū causa sit lingua effrenis, luxu nil turpius, libido pecudem ex homine reddat. Laert lib. 1. cap. 9.

Isaus sophista.

A quodam, qui formosissimam ostendebat mulierem, interrogatus, Num formosa videretur? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν: id est, desij laborare ab oculis. Philost. in sophist.

Archidamus.

Ei cùm quis promisisset suauissimū vini genus: Quorsū, inquit, opus est? quandoquidem quo melius est, eo plus absumeretur: & quæ fortes decēt viros, ea reddēt inutiliora. O verè masculū animū, & omniū deliciarū contemptorem! Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Admonitus vt aliquid de vitæ rigore remitteret, quòd (quæ vitæ est volubilitas) euenire posset, vt tempus ipsum exigeret aliam viuendi rationem: At ego, inquit, me consuefacio, vt quæcunque inciderit fortunæ mutatio, ne quæram ipse mutationē. Mira animi continentia, qui nec in austeriore vita delicias requireret: nec inter delicias agens, ab illis corrumpi posset. Plut. in apoph. Lacon. & Eras. lib. 1. apoph.

Idem.

Quodam die cùm castra tumultuosius essent mouenda, adolescentē, cuius amore tenebatur, relinquebat ægrotum, cúmq; is & blandis precibus & lachrymis illū remorari conaretur, versus ad suos, Quàm difficile est (inquit) simul & misereri & sapere: malēs sequi quod id temporis expediebat, quā quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus e[illegible]

teris præcellebat Agesilaus. Plutar. in Lacon.

Alcamenes.

Cùm quidã Alcameni Teleeri filio obiecisset, cur tam sordidè viueret, cum tamen amplas possideret opes? Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. Significans, perniciosas esse opes, nisi adsit animus ipsis superior. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Inuitatus, vt Darij filias inuiseret (prædicabantur enim puellæ admirabili esse forma) noluit ire, dicens: Sibi non committendum, vt cum viros vicisset à mulieribus vinceretur. Eras. lib. 8. apoph. Maxim. ferm 3.

Idem.

Apud Antipatrum cœnans formosa psaltria inducta, Alexander aspectu motus in illam exarsit. Mox rogauit Antipatrũ, nunquid ipse mulieris amore teneretur? Illo confitente, O scelestе, inquit, non tum protinus abduces è conuiuio mulierẽ? Quantũ ille animus aberat à cõstuprãda aliena vxore, qui tantopere sibi metuit ab amica hospitis! Plut. in apoph.

Idem.

Cùm Cassander Pythenẽ Euij tibicinis amasi per vim oscularĩ vellet, idque Euium ægrè ferentem sensisset Alexander, iratus exiliit in Cassandrũ, clamans: Itáne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non satis erat regi, si seipsum præstaret continentem, nisi & præfectos haberet sui similes. Quando autem passus fuisset à suis per vim constuprari filiam aut vxorẽ honesti ciuis, qui tibicini suos amores etiam ab osculo voluit esse inuiolatos? Denique quòd duces peccarent arbitratus est ad se pertinere. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm in Illyricos peruenisset, ac in Iouis ara animaduertisset mulierem forma præstantem, pulchritudinem admiratus, diu spectauit. cúmque Hephæstion diceret, Æquum esse vt ipse amatam caperet: An non, inquit, hoc indignissimum esset, vt qui in aliorum incontinentiam animaduertere velimus, ipsi incontinentiæ seruire ab exteris deprehendamur? Maxim. serm 3.

Menedemus.

Adolescente quodam dicente, magnum esse si quis quæ concupiscat, assequeretur: Multò, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Maxim. serm. 3.

Basilius.

* Verè continens est, (inquit) qui omni perturbatione superior est, & nullum voluptatis irritamentum admittit: sed animo sobrio & nusquam cedente ad omnem fruitionem noxiam afficitur. Anton. serm. de ieiunio & continentia.

Philo.

* Continentiæ (inquit) proprium est sanitas & robur: incontinentiæ autem imbecillitas & ægritudo morti vicina. Eod. serm.

Vide apoph. de Castitate, Ieiunio, Temperantia, & suprà de Abstinentia. Item apoph. de vitiis quæ his virtutibus opponuntur.

De contumacia.

Plato.

Dionem, ob formam & rerum gestarum magnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admonuit, caueret metueréque contumaciam, cui comes esset solitudo. Insolentes enim vtentem rebus prosperis, amici destituunt. Laert. 3.

De contumelia.

Diogenes.

* Caluo cuidam contumeliis eum afficiente respondit: Tibi contumeliam non dico, sed capillos tuos laudo quòd malam effuge-

[illegible]. Anton. & Maxim. serm. de vitupe.

Aristippus.

*Contumelia à quodam afficitus [illegible]debat : maledico autem perse-quente, ac dicente, fugis? Etiam, inquit, nam tu malè dicēdi potestatem habes, e go verò nō audiendi. Eodem serm.

Spartani.

Chij quondam Spartæ peregrinantes, à cœna vomuerāt in Ephororum curia: dein etiam in sedes, in quibus sedere solebant Ephori, ventris onus deiecerant. Ac primum quidem acris inquisitio facta est, quinam hoc designasset, ne fortè ciues essēt. Vt verò compertum est fuisse Chios, edixerunt, se Chiis permittere, vt agerēt intemperantius. Excellētium virorum est negligere cōtumeliam, quæ à palam improbis proficiscitur, à quibus etiam laudari turpe est. Plutarchus in Lacon.

Scipio Aemilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit: si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Eral. lib 6. apoph.

De conuictu & conuersatione.

Diogenes.

ADolescenti formoso ad conuiuium eūti: Deterior, inquit, redibis. Reuersus verò à conuiuio adolescēs, cùm Diogeni dixisset: Iui, nec redij deterior: inquit, Deterior igitur, indicans fieri nō posse, vt adolescens ex conuictu improborum non fiat deterior. Laërt. lib. 6.

Antisthenes.

† Cùm ei probro daretur quòd cō-[illegible]deretur malis: At medici, inquit, inter ægrotos versantur, neque tamē [illegible]. Laert. lib. 6. ca. 1.

Charondas.

† Eximios, bonósque viros amare, & cum eis versari conuenit, & probitatem verè imitando, & comparādа virtute, maximum, atque perfectissimum hoc veluti sacrificium obire. Stob. serm. 44. ex proœmio legum ab eodem Charonda latarum.

Seneca.

† Conspectus, pręsētia & cōuersatio aliquid habet viuæ voluptatis: vtiq. si non tantùm quē velis, sed qualē velis videas. Epist 35.

Epictetus.

Hominem, cum quo conuersamur, tribus modis considerandum esse suadebat: nempe vt præstāntiorem nobis, aut inferiorem, aut æqualem. Præstantiori quidē auscultare & obtemperare cōuenit, minorem modestè persuadere, æquali autem consentire. Et hoc sanè modo in conuersatione hominum nunquam in contentionem incides. Stobæus sermon. 3. de Temperantia.

Agesilaus.

Argiuo cuidam dicenti, Lacedæmonios peregrinationib. reddi deteriores, quòd interim degenerēt à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, cùm Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum. Nam hoc dicēs, magis suam gentē vituperauit, quàm Lacedæmoniorum: simul indicauit, quantopere referat inter quos viuas. Plutarchus in Laconicis apophtheg. mat.

Hippocratides.

Ei quum aliquando fuisset obuius adolescens, quē amator sequebatur, erubescenti adolescentulo: Cum his, inquit, oportet ambulare, cū quibus conspectus non mutes colorem. Docuit, ex improbis cōuictoribus nihil capi fructus nisi probrum & ignominiam. Plutarch. in Lacon. apoph.

Iulia Augusti.

In spectaculo gladiatorū cōuer-

rāt in se populi oculos Liuia & Iulia, comitatus dissimilitudine. Liuiā cingebant viri graues. Iuliam iuuenes luxuriosi comitabantur. Pater itaque Augustus Iuliū admonuit scripto, videret quantum inter duas principes fœminas interesset ? illa rescripsit: Et hi mecū senes fient. Hoc cōmodè interpretanti lepidè: incōmodè procaciter dictum videri potest. Eras. li. 4. apoph. ex Sueton.

S. Iohannes Apostolus.

Ioānes Apostolus & discipulus IesuChristi, lauandi gratia balneum ingressus, cùm vidisset ibi Cerinthum, continuò exiliens, non lotus discessit, dicēs: Fugiamus hinc, ne & ipsę balneæ corruāt, in quibus Cerinthus lauatur. Quo dicto, & ipso etiam facto ostendit, malorum cōsortium vbique esse fugiendum. erat enim Cerinthus, vt nō solùm simpliciter malus, sed apertus veritatis atque omnium piorum hostis. Euseb. li. 4. Ecclesiast. hist. cap. 4.

De eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Antisthenes.

QVidam opprobranti, quòd interdum cū improbis haberet consuetudinem: & medici, inquit, cum ægrotis versantur: nec tamen ægrotāt ipsi. Sentiēs, philosophum ideo versari cum improbis, vt eos reddat meliores. Laert. lib. 6. cap. 1.

Romulus.

Ei crimini vertebatur, quòd cū improbis versaretur: Et medici, inquit, cum ægrotis, non tamen morbo inficiuntur. Max. serm. 6.

Demosthenes.

Accusatus, quòd improborum vteretur contubernio: Optimus, inquit, is est medicus, qui sanos relinquit & bene habētes: ægrotos & penitus deploratos suscipit curandos. Stobæus & Max. ser. 6.

De conuiuiis.

Diogenes.

ADolescēti formoso ad conuiuiū eunti: Deterior, inquit, redibis. Reuersus à cōuiuio adolescēs, quum Diogeni dixisset, Iui, nec redij deterior: inquit, χείρων μὲν οὔ, i. deterior igitur, indicās, fieri non posse, quin adolescens è luxurioso temulentóque conuiuio redeat deterior. Laërt. libr. sexto.

Idem.

Rogatus, quānā hora prandere oporteret? si diues, inquit, est, quando vult: si pauper, quum potest. Laertius in eius vita. Brus. lib. 2. cap. 14.

Idem.

Inuitatus apud Platonem, oleas ex omni apparatu tantū gustantē: Quid, inquit, sapiens vir in Siciliā huiusmodi mensarum gratia profectus, appositis modò non frueris ibidem.

Athenodorus.

Dicebat, ne ad cœnam quidem se iturum ad eum, qui sibi per hoc debiturus sit. Brusonius lib. 2. cap. 14.

Lacedæmones.

† Vt eorum quisque conuiuia, quę syssitia vocabant, inibat, natu maximus, cōmōstratis foribus: His, aiebat, nulla verba egredientur. Plut. in Lacon. & 7. Conui. quæst.

Zeno.

Rogatus cur in conuiuio tā hilaris esset, qui alioqui seuerior videbatur: vrbanissimè respōdit, Lupini (inquit) quàm sint amari, perfusi tamen aqua dulcescunt. Brus. li. ca. 2. ex Plutarch.

Aristarchus.

Vocatus ad cœnam, non prius vēturum se pollicitus est, quàm nomenclaturam eorū, qui simul vocati erāt didicisset. Dicebat. n. Cui nauigādum est, aut in expeditione militādū, cōtuberniū vtcunque ferat cōmorātium necesse est: cæterū citra delectū sese potatorum turbæ immiscere, homi-

nis

tis est imprudentis, & parum cordati habens.

Aristides.

Semper suo vnius præsidio fretus Rempub. administrabat. à sodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorum potentia, quæ ad iniuriam aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud vitabat amicitias, quàm ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum, quod iustum non esset, aut cogeretur abstinere ab eo quod iudicasset Reipub. conducere. Nunc mundus vndique plenus est sodalitatibus, sed titulis plausibilibus, ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortasse dedissemonen expedit viris insigni virtute præditis, eò quòd maior pars, quæ ferè deterior est, sæpe cogit facere quod nolēt, aut abstinere abeo quod erat factu optimum. Erasm.

Paulus Aemilius.

Cùm deuicto Perseo epulum exhiberet victoriale, admirantibus Græcis, quòd in magno splendidóque apparatu curiosus esset, dicere solebat. Eiusdem esse animi, & aciem & conuiuium bene struere: Illam quidem, vt formidolosus hostibus: hoc, vt amicis gratus esset. Plutarch. in Rom. apoph. & Brus. lib. 2. cap. 3.

Sertorius.

Admonere solebat suos, ne quid in conuiuio præter decorum vel fieret, vel diceretur: præsertim, à iurgiis & obscœnitate temperaretur: Neq; ipse quicquam tale sustinebat vel audire, vel videre. Plutarch.

D. Ludouicus Rex.

† Viros pios, religiosos & graues identidem ad mensam suam adhibebat: & cùm duos ex iis in aurem loquentes animaduertisset, grauiter obiurgauit, Malè, inquiens, facitis, Domini mei, clàm colloqui: clara voce si quid dicendum sit exponite, ne quisquam vos; de se malè colloqui suspicetur. Nam si quis in conuiuio, cœtúque multorum, quidpiam lepidum & vrbanum habet, id cum omnibus qui adsunt debet communicare: si verò res grauior maiorísque momenti sit, eam missam facere, & in aliud tempus reseruare: Ionuil. in eius vita. cap. 94.

De conuitiis.

Demosthenes.

A Quodam conuitiis lacessitus, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit, inferior est: & qui vicerit, victus est. Erasm. Rot. lib. 4. apopht.

Chrysippus.

* A quodam improbo multis affectus cõuitiis: Optimè, inquit, fecisti, quòd nihil eorũ quæ in te sunt prætereieris. Anton. & Max. ser. de vitup.

Idem.

*Audiens quosdam ipsi conuitiari & obloqui: atqui ego, inquit, sic vitam degam, vt illis nemo sit crediturus. Eod. serm.

Cleobulus.

* Dicebat conuitiorum reprehensionem illos nõ attingere qui secundum virtutem viuunt. Ibidem.

Plato.

* Quum reprehēderis conuitiosè, inquit, vide num quid à te conuitio dignum designatum sit: si nihil tale actum est, fumum esse illud conuitiũ existimato. Antõ ser. de obloquut.

Anonymus.

* Sapienti cuidam quum aliquis diceret, me præsente tibi à certo quodam conuitium factum est: tum ille, Nisi tu, inquit, libenter audiuisses, nunquam ille mihi esset conuiciatus. Eod serm.

Scopelianus.

Eos qui conuiciis agerent, existimantes sese hoc pacto declarare animi magnitudinem, aniculas appellare solebat. non tantùm ebrias, sed & rabidas. Philostratus.

Idem.

Psaltæ cuidam molestius obstrependenti, ψάλλ' ἐς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας, abi ad coruos: ludens vnius literæ mutatione. Athenæus apud Eras. lib. 6. apoph.

Demades.

Tibiis similes esse dicebat Athenienses, quòd adempta lingua nihil residuæ rationis haberent. Stob. ser. de Imprudentia.

Anonyma.

Philippus Macedonum rex, cùm iudicaret vino madidus, & perperã sententiam contra mulierem tulisset: illa intelligẽs errorem esse vini, nõ regis. Prouoco, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Erasm. libr. 8. apopht.

Philippus.

Athenienses comparabat statuis quibusdam, quæ nihil aliud quàm os haberent, & magna pudenda. Stob. serm. de Imprudentia.

Idem.

* Eum conuitiis afficiebat quidam effreni lingua præditus: cúmq; amici hortarẽtur vt conuitiatorẽ persequeretur: Absit, inquit ille, ne amplius affectus & implicatus plura in nos iaciat maledicta. Anton. serm. de contumelia.

Idem.

* Dicebat se suis conuitiatoribus gratiam habere quòd ab iis melior redderetur. Ego enim, inquit, studẽs illos mendacij conuincere, si quid improbè fecerim, muto consilium, & pœnitentia factum emendo. Ibid.

Diogenes.

* Cuidam conuitiatori, At nec mihi (inquit) credit quisquam te laudãti, nec tibi me vituperanti. Ibid.

Cicero.

Cum Pompeius Gallum quendam, qui ad se à Cæsare transfugerat, ciuitate Romana donasset: O hominem (inquit Cicero) bellum, qui Gallis ciuitatem promittit alienam, cùm nostram nobis non possit reddere. Plut.

Idem.

Adolescens quidã accusatus, quòd patrem placenta venenata sustulisset, cùm stomachabundus minaretur se probris laceraturum Ciceronem: Hoc, inquit ille, malim quàm placentam. ancipiti dicto: parricidiũ illi obiiciens. Erasm. libro 4. apopht. ex Plut.

C. Memmius.

Cùm accusaret Bestiam reum, cui patronus erat Scaurus, ac fortè funus quoddam duceretur: Vide (inquit) Scaure, mortuus rapitur, si potes esse possessor. notans Scaurum, qui malè audiebat, quòd Phrygionis Pompeij bona sine testamento possideret. Erasm. 6. apoph.

Huc refer apoph. de Detrectatione, Liberè dictis, Maledicentia, &c.

De conuiciis in ipsum authorem retortis.

Anacharsis.

Exprobranti cuidã Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Laërt. lib. 1. cap 6.

Diogenes.

Aristippus philosophus, & Socratis discipulus, cùm vidisset Diogenem olera lauantem, accessit: Si Diogenes, inquiens, sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus oleribus, non esset canis regius: hoc est, non adularetur Dionysio regi, vt cibum ex aula eius capere. Laërt lib. 2. cap. 8.

Idem.

Diogenem quidam amentem vocabat, cui ille: Amens quidem non sum, non tamen eandem quam vos mentem habeo. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Cuidam probri gratia obiicienti egesta-

quibus, quum ipse esset homo scelestissimus: Ob rerum egestatem, inquit, neminem vidi torqueri, ob nimiam autem quàm plurimos. Erasm. lib. 3. apoph in fine.

Idem.

Platone de quibusdam disserente, Diogenes præsens non attentè animaduertebat. Quamobrem indignatione commotus Plato: Quin, inquit, diligenter sermones meos auscultas, canis? Qui nihil perturbatus: At ego, inquit, nunquam eò sum reuersus, vnde veni, quod canes solét. Obscurè taxans ipsius in Siciliam profectionem, Ælia. lib. 14. de Varia historia.

Idem.

Quidam ei obiiciebat, quòd olim falsam monetam signasset: Fateor, inquit Diogenes, fuisse tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu profectò futurus es nunquam Laërt. lib. 6.

Idem.

Philosophi vulgò hoc nomine malè audiebant, quòd deos aut non crederent esse, aut contemnerent. Hoc innuens Lysias, interrogabat Diogenem, crederétne esse deos? Cui Diogenes: Qui conuenit, inquit, vt non credam, quum persuasum habeam, te diis inuisum esse? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non respondit ad quæstionem, sed in contumeliosè interrogantem retorsit sermonem. Laërt. lib. 6.

Socrates.

Acriùs obiurgãti familiarẽ quempiam in conuiuio, Plato dixit, Nónne satius erat hæc illi dixisse seorsum? Cui Socrates: Et an non tu quoque rectius fecisses, si hæc mihi seorsum dixisses? Erasm. lib. 3. apoph. ex Plutarch.

Plato.

* Quidam ei retulit esse nonnullos, qui ipsum conuitiis & maledictis insectarentur. At ego, inquit, ita mores componam, vt illis fides nulla habeatur. Anton. sermone de contumelia.

Demosthenes.

Pytheas Demosthem obiecit, quòd ipsius enthymemata lucernam olerent: significans illum non nisi de scripto, & ad lucernam elucubrata dicere. Quod dictum ita retorsit Demosthenes, vt diceret, Non eodem pretio sibi & illi constare lucernam. notans, quòd ille nocturnis conuiuiis indulgeret, plus in pendens luxui, quàm ipse studio. Plut. in Demosth.

Idem.

Aduersus Demadem clamantem, Demosthenes me corrigere vult, sus Mineruam: At ista (inquit Demosthenes) Minerua anno superiore in adulterio deprehensa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem. Erasm. 4. apoph. & in Prouerb. Sus Mineruam. Ex Plutarch.

Idem.

Aduersus quendam Phæreum nomine, de stupro suspectum, quum Phæreus Demostheni vigilias lucubrationésque obiiceret: Scio, inquit, tibi molestũ fuisse, quòd lucernã per noctem habuerim. Brus. lib. 1. ca. 4.

Anonymus.

* Quum cuidã multis verbis quidam nugator vt probrum obiiceret, quòd è parentibus ignobilibus prognatus esset: Mihi, inquit, dedecori sunt parẽtes, tu verò parentibus. Anton. serm. de contumel.

Antagoras.

Antagoram poetam in tentorio congrum coquentem, atque patellam versantem deprehendit Antigonus à tergo stans, eique dixit: Putásne ô Antagora, Homerum, quum Agamemnonis res gestas scriberet, coxisse congrum? Contra hæc Antagoras: Et tu rex, putásne Agamemnonem, quũ illas res gereret, fuisse curiosum, si quis in exercitu congrum coqueret? Plut. in apoph.

Archias.

Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao speraret, ac minus speraro accepisset, palam illum increpabat, canens, Ta vero terra natum argentum laudas? eum regem denotans, at Archelaus [illegible] Ta vero petis? in Græcis verbis plus est gratiæ, ad vocem affirmatem, [illegible] petis. Turpiter petis, qui non probas quod petis. Plut. & Eras.

Leo Byzantius.

Pithiad: [illegible] amplitudinem oculorum. Corporis, inquit, vitium exprobras, [illegible] Nemesium humeris baiulantem. Erat enim Pithiadi [illegible] humeris. Nemesium autem dixit reductionem [illegible], quam veteres fingebant esse deam. Impudenter aliquis in alterum torqueret conuicium, si in promptu sit quod ipse vitium obiectatur. Philostratus.

Quintus Smyrnæus.

Quum ab Asianis reprehenderetur, quod in accusando minor ac lenior esset quam ipsi docerent: Multo, inquit, satius est, ut vos meam accipiatis lenitatem, quam ego vestram crudelitatem. Tumebant Asiani rhetores & immodicis delectabantur. Philost. in sophistis.

Nicetes Smyrnæus.

Telonæ cuidam in iudicio vehementius incandescenti, dicentique, Define latrare in me: admodum ille se respondit, Si tu desinas mordere: nam vtrunque canum est. Philost. in sophistis.

Polemo.

Timocrati philosopho apud Polemonem dicenti, Fauorinum esse loquacem: Et omnis, inquit ille, anus. Notans in Fauorino corporis habitum, quod esset eunuchus. Visus est excusare vitium, sed re vera conduplicauit. Philostratus.

Chabrias.

Improbo cuidam cum multis con[illegible] adiicientem, respondit: Bene fecit, quod nihil curo quæ in te insunt [illegible] Apro fer de contu.

Antiochus.

Libanius sophista, summus Iuliani Apostatæ amator, cum interrogasset Antiochiæ ludimagistrum quendam virum bonum atque pium, Quid nunc faceret filius (Christum per contemptum intelligens) ageret? respondit: Nec mirum: o sophista, quem fabri filium appellas, parat enim Iuliano sarcophagum. Erat autem vir optimus, ob insignem integritatem & eruditatem non diu superstitem fore, & [illegible] visionem pra[illegible] paucos enim post dies [illegible] Tripar. histor. lib. 6. cap. 44.

Epaminondas.

Quum Argiui Thebanorum essent [illegible] Atheniensium oratores, in Arcadum [illegible] vituperarunt vtramque gentem. & Callistratus rhetor Orestem & Oedipodem ciuitatibus exprobrabat, nam Orestes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Inter insurgens Epaminondas: Fatemur, inquit, apud nos fuisse qui patrem occiderit, apud Argiuos qui matrem necarit: [illegible] qui hæc patrarunt nos expulimus, Athenienses receperunt. Tanto compendio conuicium retorsit in authores. Plut. in apoph.

Idem.

Pelopidæ increpanti, quod nullos tolleret liberos, male in hoc consulens patriæ: Vide, inquit, ne tu peius consulas, qui talem patriæ filium relicturus sis. Habebat enim Pelopidas filium improbum & infamem. Mihi, inquit, Leuctrica pugna pro liberis erit nunquam interitura. In hoc enim inscribuntur liberi, ne pereat nostri memoria. At hoc melius præstant egregia facinora nam liberi frequenter obfuscant parentum gloriam. Eras. lib. 5. apoph.

Stilpo.

Quum olim omnium hominum ocu-

[illegible] in solum Stilponem coniecti essent, quidam ad Stilponem, Isti (inquit) omnes te admirātur vt beluam: Nequaquam, ait, sed vt verum hominem admirantur me bestiæ. Laert. lib. 2. cap. 12.

Gnathena.

Reprehensa à Stilpone philosopho, quòd adolescentes corrumperet: Tu, inquit, egóque Stilpon in eodem hæremus crimine, qui adolescentes tecum versantes inutilia quædam & amatoria sophismata doces, vt nihil referat cum philosopho versentur, an cum meretrice. Erasm. lib. 6. apoph.

Phocion.

Athenienses Demadem proponentes Phocioni, belli ducem constituerunt. Qui cùm ambitu superasset Phocionem, summè animum extulit, & accedens Phocionem: Accommoda, inquit, mihi sordentem istam chlamydem, quam gestare solitus es in tuo belli principatu. Cui respondens Phocion: Nunquam, inquit, quicquam tibi sordens deerit, dum talis fueris. Ælianus libr. 14 de Varia hist.

Idem.

Demostheni rhetori dicenti, Occident te, ò Phocion, Athenienses, si quando cœperint insanire, hunc in modum respondit: Me quidem, si insanire occeperint, at te, si ad sanam mentem redierint. Demosthenes enim pleraque ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm salubria consulebat. Plut. in apoph.

Themistocles.

Seriphio cuidam obiicienti, quòd non ex sese, sed ob vrbis nobilitatem celebris esset: Vera, inquit Themistocles, prædicas. Neque enim ego Seriphus essem, clarus essem, nequetu si Atheniensis. Non inficiatus est vrbis celebritatem nonnihil facere ad illustre nomen: sed illum esse tam ignauum, vt etiam si fuisset natus Athenis, nihilo minus fuisset obscurus futurus. Plut. in apoph.

Adimantus.

Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themistoclem, qui Græcos hortaretur incitarétque ita loquutus est: O Themistocles, eos qui in certaminibus ante alios prosiliunt, mos est flagris cędere. Cui Themistocles, Sic est Adimante, vt dicis: sed nec eos qui se subducunt, coronat quisquam. Adimantus notauit in Themistocle præcipitem audaciam, ille vicissim illum insimulauit formidinis, qui cùm opportunitas inuitaret, detrectaret pugnam. Plut. in Themist.

Cleomenes.

Cleomenem quidam per conuicium dixerat deliciis deditū. At hoc, inquit, satius est, quàm iniustum esse. Tu verò pecuniarum amore teneris, quū quod satis est possideas. Argutè significauit, neminem esse posse iustitiæ tenacem, qui supra quàm satis est congerendi studio tenetur: ad hæc stultum esse, qui alteri leuius exprobrat vitium, quum in ipsum illico grauius crimen possit retorqueri. Plut. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

E patria profugus, quum Tegeæ laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti: Quin igitur mansisti Spartæ, sed fugere maluisti? Quoniam, inquit, nec medici apud sanos, sed apud ægrotos versari solent. Salsissimè cōuicium exilij retorsit in Tegeaten, quòd eius gentis corrupti mores egerent Spartana disciplina. Plu. in Lac.

Anonymus.

Quū Thebani deuictis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabundus dixisset, Vbi nunc Lacones? Spartanus quidam ab illis captus, Nō adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit obliuisci indolis Laconicæ, nec tulit victoris iactantiam. Plu. in Lacon.

Idem.

Argiuo quodam dicente, multa Spartanorũ ſepulchra apud nos ſunt: Lacon excipiens, Atqui Argiuorum apud nos nullum eſt ſepulchrum, innuens, quòd Spartani ſemper inuaſiſſent Argiuos, Argiui verò Spartanos nunquam. Solerter Lacon, quod ille dixerat in gentis ſuæ laudem retorſit in ignominiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam cùm Laconi dixiſſet, Mentiris, ille contrà, Nimirum (inquit) liberi ſumus, alij verò, niſi vera dixerint, vapulant. Quo dicto ſe liberum eſſe demonſtrat, à ſeruo notatum: qui ſi fallat mendacio, loris punitur. Plutarchus in Lacon.

Pliſtonax.

Cùm rhetor quidam Atticus Lacedæmonios dixiſſet indoctos: Nos enim, inquit, Græcorum ſoli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonij malum exiſtimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. Plut. in Lacon.

Demetrius.

Lyſimacho Demetrium impetente conuiciis, dicentéque, Lamiam ſibi viſam meretricem de ſcena tragica prodeuntem (hæc erat amica Demetrij magnificè culta.) Demetrius reſpondit, meretricem Lamiam eſſe modeſtiorem, meliúſque moratam, quàm ipſius Penelopen, coniugem illius notans. Plut. in Demetrio.

Idem.

Quum alteram vxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percõtantibus, nunquid in ipſis haberet de quo quereretur? Nequaquam, inquit, imo ob id potius alteram duco, quod collaudem vos, cupiámque mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci, Eraſm. lib. 5. apoph. Illud etiã de Piſiſtrato & M. Catone refertur.

C. Marius.

In bello ciuili cùm foſſa cinctus obſideretur, continuit ſeſe, opportunum expectans tempus rei gerendæ. Popedio autem Siloni dicenti, Si [...]gnus es imperator, ò Mari, deſce[...] in conflictum: Imò tu, inquit, ſi [...] gnus es imperator, coge me nol[...] ad certamen venire. Plut. in ap[...]

Galba.

Libo, cum ei dixiſſet, quando [...] dem Galba exibis de triclinio [...] mox ait, Cùm tu de cubiculo ali[...] Libo notauit Galbam, quòd L. S[...] bonius tribunus plebis iudices fe[...] familiares ſuos, & cõuiuiis corrup[...] Galba viciſsim illum notauit adu[...] rij. Eraſ. l. 6. apoph.

Heluius Mancia.

L. Libonem apud Pompeium [...] cuſabat: in quo certamine Pompe[...] Liboni fauens, Helio & generis [...] militatem & ſenium exprobrans [...] xit, illum ab inferis remiſſum, vt [...] ros viros accuſaret. Hoc conuit[...] is conſtanter retorſit hoc modo: [...] mentiris, inquit, Pompei: plan[...] inferis reuerſus ſum. Sed dum [...] moror, vidi Cn. Domitium Ænob[...] bum deplorantem, quòd ſummo [...] nere natus, vitæ inculpatiſsimæ, [...] triæ amantiſsimus, in ipſo iuuen[...] flore tuo iuſſu eſſet occiſus. Vidi [...] ri claritate conſpicuum Brutum, [...] ro laceratum, querentem id ſibi p[...] perfidia, deinde etiã crudelitate [...] accidiſſe. Vidi Cn. Carbonem, a[...] rimum pueritiæ tuæ, bonorúm [...] patris tui defenſorem, cum ter[...] conſul eſſet, catenis, quas tu illi i[...] iuſſeras, vinctũ, obſtanté te adue[...] omne fas & nefas, cum in ſumm[...] ſet imperio, à te equite Romano [...] cidatum. Vidi eodem habitu & [...] ritatu, prætoriũ virum Perpenn[...] ſæuitiam tuam execrantem: atq[...] omnes eadem voce indignãtes, q[...] indemnati ſub te adoleſcentulo [...] nifice cecidiſſent. Has Manciæ [...] ces fortaſsis aliquis temeritatem [...] pellet citius quàm libertatem. [...] tum eſt, quod ſubnectit Valeriu[...] tempore & fortiſsimum erat P[...] peio maledicere, & tutiſsimum.

[illegible] ob summam potentiam: tu[illegible], ob reuocatam veterum fa[illegible] inuidiam Eras. lib. 8. apoph. & Valer. Max. lib. 6. cap. 2

Aegilius.

Q. Opimius consul[illegible] in adolescentia malè audiuit. Is Ægilio homini f[illegible] uo, qui videbatur mollior, [illegible] erat, sic exprobrauit mollitiem: Quid tu Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana & colo? Lepidè [illegible] Ægilius: Non Pol, inquit, [illegible]: nam me ad famosas vetuit [illegible] accedere. Alter simulabat orationem velut ad fœminam, alter accepta persona simulationem vertit in [illegible]sionem. Eras. lib. 9. apoph.

Philippus orator.

Catulus Philippo oratori dicenti, Quid latras? respondit, Furem video. [illegible] latrandi in ipsum retor[illegible], notauit hominis rapacitatem. Eras. lib. 2. cap. 40.

Catulus.

Cùm audiret quosdam ex iudici[illegible] quos pecunia Clodius corrupe[illegible] præsidium petentes, ac si in peri[illegible] forent constituti: perstringens [illegible] prædonum auaritiam. Quid [illegible] (inquit) à nobis præsidium postu[illegible]? an, ne nummi vobis eriperē[illegible], timebatis? Cic. ad A[illegible] lib. 1. Plut.

M. Crassus.

Cn. Domitius L. Crasso collegæ exprobrauit, quòd censor tanti ha[illegible], eo quòd in porticu domus [illegible] columnas Hymetias pro do[illegible] eius millia numm[illegible] identidem [illegible]mittens. Crassus erat præsenti ac [illegible] ingenio, rogauitque collegã, Quanti ipse domum suam æstimaret. Is respondit, Sexagies sestertium. Rursum Crassus: Quanto igitur, inquit, eam minoris æstimas, si decem [illegible]sculas succidero? Ea fuerunt [illegible] patula ramorum opacitate la[illegible] [illegible]. Cùm Domitius respondisset, [illegible] sestertium. Vter, inquit Crassus, nostrum luxuosior? egóne, qui [illegible] columnas centum millibus nummum emi: an tu, qui decem arbuscularum vmbram tricies sestertium æstimas? Ita est ingenium hominum, ad aliena vitia perspicax, ad sua cæcum. Eras. lib. 6. apoph.

Deiotarus.

M. Crassus in Parthos proficiscens, cùm Deiotarum extremæ iam senectutis, nouam vrbem condere videret: Quid est, inquit, ô rex, hoc rei, quod cùm hora diei iam adsit duodecima, nouam vrbem extruere instituer is? Ad hæc arridens De iotarus: Imò quid tibi in mentem venit, Imperator, vt cum haud quaquam sis: (vt videtur) matutinus, tamen in Parthos cum exercitu properas? Nam id temporis Crassus sexagesimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima est in meridie, olim erat extrema diei. Plutarch. in M. Crasso.

L. Crassus.

L. Crassus censor Cn. Domitio collegæ exprobranti, quòd ob murenam in viuario mortuo lachrymasset: At tu, inquit, cùm vxores tres extuleris, nullam emisisti lachrymam. Scitè retorsit conuiti[illegible]m. Notauit illum, quasi non curasset vxorum mortem. Et alioqui turpius est in vxoris funere non flere quàm ob murenam emittere lachrymas. Eras. 6 apoph. ex Plutarcho.

Domitius Afer.

Longus Sulpitius insigniter ipse fœdus, eum contra quem in iudicio aderat, dixit ne faciem quidem habere liberi hominis. Cui respondens Domitius Afer: Næ tu ex animi mei sententia, Longe. Qui malam faciem habet, liber non est. Si ideo liber non erat cuius agebatur causa, quòd deformis esset: nec ipse Sulpitius habendus erat pro libero, cùm esset fœdissimus. Eras. lib. 9. apoph.

Cato.

Cùm quidam Catoni dixisset, Eamus deambulatum: & adolescens quidam interpellasset dicens, Quid

opus erat de? Imò, inquit Cato, quid opus erat te? Vna literula mutata, significauit ipsum potius esse superuacaneum in vita, quàm de in verbo. Eras. l. 5. apoph.

C. Lælius.

Ei quidam obscuro genere natus dicebat, Indignus es tuis maioribus, respondit: At tu hercule tuis satis dignus es. Cic. l. 2. de Orat. & in Lælio.

Cicero.

Cùm ad Pompeium venisset, ac venisse pœniteret, rogatus vbi Pisonē generum reliquisset? Apud tuum, inquit, socerū: Cæsarem designans. Perinde quasi notatus esset Cicero, quòd à genero suo disiunctus esset, perstrinxit illum quòd ipse cum socero bellum gereret. Plut. in apoph.

Idem.

Metello percontanti, quis ipsius esset pater, nimirum ignobilitatem exprobrans: At istam, inquit, percontationem vt respondere sit difficilius mater effecit tua, nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipse Metellum matrem referens leuior erat, & inconstans, & affectibus seruiens. Cicero conuicium à patre ad matrem transtulit. Tum enim incertus est pater cùm mater non cum vno consuetudinem habet. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Verres, qui filium habebat parum pudicè flore ætatis vtentem, Ciceronem vt parum virum ac cinedum incessebat conuiciis. At Cicero, Ignoras, inquit, quòd liberis intra fores ita conuiciandum sit. Significans hoc conuicium non in ipsum competere, sed in conuiciatoris filium. Parentum est autem obiurgare liberos, sed intra domesticos parietes, nec turpia conuicia sunt eliminanda. Eliminat autem, qui aliis impingit, quod ipsius domi committunt liberi. Plutar. in Rom. apoph.

Anonymus.

Plancus cùm in causa quadam adesset amico, vellétque testem m[...] stum perturbare, interrogauit, [...] se artificio tueretur. Sciebat eni[...] lum esse sutorem. At ille lepid[...] torquens in Plancum: Gallā, in[...] subiugo. Id quidem sutorium h[...] tui instrumentum: sed rectè ex[...] brabat illi adulterium cum M[...] Galla, quo nomine Plancus ma[...] diebat. Eras. Rot. 6. apoph.

Antigenidas.

Cùm quidam eiusdem artis æ[...] lus ira commotus contumelia [...] cisset diceretq. Abi, emā te pro n[...] cipio, respondit, Bene facies, tū [...] ego te docebo tibiis canere. Phil[...] dæus lib. Quòd omnis probus lib[...]

Cassius.

Iulio Cæsare iam per insidias [...] terfecto, sedatoque tumultu pop[...] cum Brutus ad Lepidum propin[...] suum, Crassus verò ad Anton[...] proficisceretur, inter cœnandum [...] sermonem (vt fit) de multis rebus [...] berent: tum verò Cassium Anto[...] interrogauit, An nunc etiam (inq[...] pugionem sub axilla geris reco[...] tum? Certè, inquit, longè maxim[...] siquidē tu quoq. regnum affecta[...] Xiph. Dionis abbreuiator. in Iuli[...]

Anonymus.

Cæsar Augustus cùm vidisset a[...] lescentem oris similitudine sibi si[...] lem, interrogauit, num aliquan[...] mater eius Romæ fuisset. Neg[...] ille: sed sentiens conuicium, sta[...] retorsit in authorem, adiiciens: [...] pater meus sæpe Romæ fuit. Au[...] stus ludens, suspicionem intende[...] in matrem adolescentis, velut ab i[...] stupratam: & adolescens proti[...] eam suspicionem retorsit in [...] trem Cæsaris, aut in sororem. Nam [...] ris similitudo nō magis arguebat [...] lum esse Cæsaris filium, quàm [...] trem aut nepotem. Eras. l. 4. apoph. Sueton.

Sfortia Cotignola.

Ei, Duci clarissimo, quum à S[...] gi[...]

magno Senescalco, ad expro-
n generis nouitatem, ligo-
la obiectaretur: In hoc, in-
video, stirpis origine pares
quum Adamus, mortalium
, terram & ipse foderit. Sed
tè, quod iure diffiteri non
lo meo ligone multo nobi
si, quàm tu tuo pene & pen-
scommate lepidè admodum
m transfixit, quum in eo tan-
inuidia dignitatem stupro
n, & patrem eius ad præto-
nal, ignobilem scribam, ad-
que testamento falsi damna-
issimè notasset. Paulus Io-
ata Iacobi Mutij, c. 84.

Queraldus.

tri Aragoniæ regis senator,
liquando legatus ad regem
fuit ab illo in cœnam adhi-
uam rex ipse apparari iuf-
tioribus in scamnis. Afri e-
olo super tapetis discumbũt.
erunt plures simul. Rex au-
clàm iubet ossa colligi, cáq.
s Queraldi illo nesciente
Finita igitur cœna, cùm au-
tri iussu mensæ essent subla-
areréteque ossium cumulus:
piam à rege submissus, Quid
it) ossium video? lupus pro-
t cœnitauit, non homo. Tum
lus ad regem conuersus: Mi-
e, ô rex cum lupis fuit nego-
m luporum sit & carnem &
ul arrodere, quod comessa-
i tui fecere. Ego verò, vt ho-
onuiua comis, carnes absum-
in humum abieci, in canum
atque oblectamentum. Pon-

Ignauij episcopi.

tius Chalcedonẽsis episcopus,
n Constantinopoli habitans,
ctutis incommoda visu orba-
t, atque à Iuliano apostata ob
aretur, Galilæum (ita enim
im per contemptum vir im-
minare solebat) visum non
restituturũ ei dicens: respondit, Lu-
bens quidem oculis carere volo ne
tam impium tyrannum te Iulianum
videre cogar. Fulgosius lib. 6. cap. 2.
ex hist. Eccles.

Biracus.

Patriarcha Hierosolymitanus, qui
totam cancellariam pontificiam re-
gebat, conuocatis aliquando certam
ob causam discutiendam aduocatis
nonnullis, quendam verbis acriter
castigauit. Huic cùm vnus præ cæte-
ris Thomas Biracus liberius respon-
disset, versus in eum patriarcha, in-
quit: Malum caput habes. At ille, vt
erat homo promptus: Rectè, inquit,
ac verè loqueris. Nam si bonum ca-
put haberem, satis meliori loco res
nostræ essent, neque opus esset hac
nostra controuersia. Te igitur ipsum
culpas, ait patriarcha. Tum ille: Non
me, inquit, sed caput reprehendo, ita
ipsum, qui aduocatis omnibus præ-
erat, Patriarcham accusans, qui duro
paulum capite erat. Poggius Floren-
tinus.

De correctione.

Zeno.

QVidam dicenti, Cur me vnum
omnium non corrigis? Non e-
nim, inquit, tibi credo. Subindicans,
sibi non esse spem, illum, si corripe-
retur, fore meliorem. Laërt. libro 7.
cap. 1.

Gallus.

Quum Gallus, qui testimonium
ferebat contra Pisonem, dixisset, in-
numerabilem pecuniam Magio præ-
fecto datam, idque Scaurus tenui-
tate Magij redargueret: Erras, in-
quit, Scaure. Ego enim Magium non
conseruasse dico, sed tanquam nu-
dus nuces legeret, in ventrem ab-
stulisse. Correxit sermonem suum
Gallus, sed ita, vt crimini corruptelæ

crimen adderet luxus, Erasm. lib. 6. apoph.

Socrates.

✝In comœdijs identidem proscindebat. Nec iniquo animo poetarum & histrionum contumelias ferebat. Siquidem expedire dicebat sese consulto comicis eorum scenas adeundo exponere. Nã si quidem ea dixerint, quæ in nobis emendanda sunt, corrigam; sin minus, nihil nos eorum maledicta mouere debent. Laer. lib. 2

Vide apophi de Castigatione & Reprehensione.

De credulitate.

Timon.

CVm Alcibiadem adhuc puerum obuiam habuisset, & deosculatus ei plurimum blandiretur, rogantibus quibusdam, quæ insuetarum blanditiarum causa esset? Respondit, amare se eum puerum, quòd prçuideret ipsum quandoque Athenien sibus magnorum malorum causam fore, qua spe sola fruebatur. Etenim propter immanem naturam id ei placebat, quod alij iure omnes abominabantur. Fulgosius libro 9. cap. 11.

Alexander Phereus.

Alexander Pherensium tyrannus, maximè truculentus sæuúsque esse videbatur. Theodoro verò tragico poeta, cum acri animorum affectu & commiseratione Æropem agente lachrymas profudit, surgénsque de theatro recessit. Verùm purgans & excusans se apud Theodorum, affirmauit se non idcirco abiisse, quòd illum aut aspernari aut contumelia afficere voluisset: sed quòd puduisset ipsum histrionis incommodis & affectionibus misericordem videri, suis verò ciuibus & subditis non item. Ælianus libro 14. de Varia hist.

Vxor Hannibalis.

Hannibalis Pœni scelerata ac atrox nimis vxor, inspecta hu[illegible] sanguinis fossa, pulchrum in ea se spectaculum dixit. Fulgos. libr[illegible] cap. 11.

C. Fimbria.

Procurarat, vt Scæuola in fun[illegible] C. Marij iugularetur, quem vt gnouit ex vulnere recreatum, a[illegible] populum deferre instituit. Rog[illegible] tibus quid optimo innocentissi[illegible] que viro esset obiecturus? Obiici[illegible] inquit, quòd parcius corpore te[illegible] recepit. quasi hoc ipsum crime[illegible] set, nõ periisse Eras. lib. 6. apoph. [illegible] son. lib. 2. cap 9

Q. Catulus.

Cùm Syllana crudelitas ma[illegible] licentia sæuiret in capita ciu[illegible] (nam occisi feruntur supra no[illegible] millia) percussoribus liberè pe[illegible] bem vagantibus, ac cæteris metu [illegible] tonitis, Qu. Catulus palàm aus[illegible] dicere Syllæ: Cum quibus tan[illegible] victuri sumus, si in bello arma [illegible] in pace enermes occidimus? Eut[illegible]

Sylla.

Septem millia Romanorum [illegible] cidi iussit: ac cùm in vicino ad æ[illegible] Bellonæ sedens exaudisset excla[illegible] tionem tot millium sub gladio [illegible] mentium, exterrito senatu: H[illegible] gamus, inquit, P. C. seditiosi pau[illegible] meo iussu occiduntur. Bruson. l[illegible] cap. 9. ex Plutarcho.

P. Telesinus.

Pontius Telesinus cùm in eo [illegible] lo, quod Sylla contra patriam ge[illegible] magno Reipub. Romanæ detrim[illegible] to ad portam Collinam parum [illegible] sperè pugnasset, ac vociferaretu[illegible] ruendam delendámque vrbem: a[illegible] cit, Etiam nunquam defuturos [illegible] cæ libertatis lupos, nisi sylua, in q[illegible] refugere solerent, penitus esset [illegible] sa. Velleius Paterculus, & Cusp[illegible] nus in Consulibus.

L. Catilina.

Obiicienti Ciceroni, incendi[illegible]

se ex

[illegible] sentio quidem (ait) verum si aqua illud non potero, ruina [illegible] iam. Brus. lib. 2 cap. 9.

Augustus Cæsar.

Audiens inter pueros, quos in Syria Herodes crudelissimus Iudæorum rex interfici mandauerat, filium quoque eius interfectum, dixisse fertur se malle suem, quàm filium Herodis esse. Inter Iudæos enim cùm versaretur, à suilla carne prohibita abstinebat, iuxta legem. Macrob. lib. 2. cap. 4. Sat.

Idem.

Cenabat apud Atedium, siue Vedium Pollionem, ibi fregerat quidam è seruulis vas crystallinum: qui iussus est ab Atedio rapi, & muraenis obiici. Puer ad Cæsaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, quàm ut aliter periret. Cæsar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti & crystallina omnia ante se frangi iussit, & compleri piscinam. Amicum [illegible] grauiter increpauit: Et conuiuio inquiens, rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus est, viscera hominis distrahentur? Tantúmne viris placebis, ut ibi aliquem duci iubeas, vbi Cæsar est? Erasm. lib. 4. apoph. ex [illegible] & Suetonio & Sen.

Theodorus Gadareus.

[illegible] Tiberij Cæsaris in Rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinarium ingenium, sub specie lenitatis & clementiæ latitans, subinde inter obiurgandum appellabat illum, lutum sanguine maceratum. [illegible] initio quippe sui imperij miram [illegible] præ se tulit, sed in progressu ad immanem crudelitatem pro[lap]sus est, vt Suetonius testis est in eius vita.

Tiberius.

[illegible] custodias recognoscentem [illegible] quidam rogaret vt supplicium [accele]raret: respondit, Nondum tecum in gratiam. Humanitatis officium esse putauit, si damnatum [illegible] citò occidisset. Suet.

Idem.

C. Caligulæ ideo imperium reliquisse dicitur, quo memoriam scelerum suorum maioribus Caij sceleribus obrueret: vtque maxima atque nobilissima pars senatus post mortem suam necaretur. Sæpe enim dictum illud vetus fertur vsurpasse: Me mortuo, terra cum igni misceatur. Dion Micæus in eius vita.

Nero.

Post multa nefanda facinora quum vrbem atque imperium viuus perdere funditus optaret: Priamum mirum in modum beatum fuisse dicebat, quòd patriam simul cum regno perditam vidisset. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

Quum amitam ex duritie alui cubantem visitaret, & illa tractans lanuginem eius (vt assolet iam grandioribus natu) per blanditias fortè dixisset, simul hanc excepero, mori volo: conuersus ad proximos, confestim se positurū (velut irridens) ait, præcepítque medicis, vt largius purgarent ægram, quo citius efflaret animam. Brus. lib. cap. 9.

Idem.

Quodam in colloquio proferente Græcum versiculum,

ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί,

id est,

Me mortuo terra misceatur incendio:

Subiecit, imò ἐμοῦ καὶ ζῶντος, id est me etiā viuo. Quibus portentis aliquādo committitur Respub. Eras. 6. apoph.

Idem.

Columnis statuarum eiusdem illud adscriptum erat, Galli cantando me excitarunt. Indignissimè tulerat Galliarū defectionem: proinde decreuerat, Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciámque exercitui diripiendā tradere. Suet.

Agrippina.

Quum iussu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in eam stringe-

ret, ventrem ostendens clamabat: Hunc percute, hic est ferro fodiendus, qui portentum illud genuit. Sue tonius.

Nero.

Vestinus consul, quum eodem die omnia munia consularia obiisset, è conuiuio repente ad supplicium raptus est. Conuiuæ nihil aliud quàm exitium expectabant. Horum pauorem irridens Nero, dixit illos satis supplicij luisse pro epulis consularibus. Dicas hoc à clemente dictum, si cætera Neronis facinora spectes. Sueton. in Nerone.

Caligula.

Is, vt alia omni in re, ita verbis quoque sceleratus fuit, persæpe repetens, Oderint dum metuant. Optabat etiam populum Rom. vnam habere tantùm ceruicem, vt vno ictu omnes interficere simul posset. Fulgos. lib. 3. cap. 11. ex Sueton.

Idem.

Vir quidam prætorius valetudinis causa secesserat in Anticyram, petito à Caligula Cæsare commeatu. Is quum sæpius peteret prorogari cõmeatum, mandauit interfici. & adiecit, necessariam sanguinis esse missionem, cui tam diu non profuisset helleborum. Solent enim medici, in morbis validioribus venarum incisione vti. Et in Anticyram nauigabant, quibus opus erat purgatione. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum destinasset interficere fratrem suum, eúmque suspicaretur sese medicamentis præmunire, ita locutus est: Antidotum aduersus Cęsarem? Timebat ille venenum, quasi Cæsar non posset alio quouis modo trucidare, quem vellet extinctum. Eras. 6. apoph.

Idem.

† Non temerè in quenquam, nisi crebris, & minutis ictibus animaduerti passus est; perpetuo, notóque iam præcepto: Ita feri, vt se mori sentiat. Idem Sueton. cap. 30.

Vitellius.

Postquam occisum Othonem campo Bebriaci cognouit, cóque [...]nisset, abhorrentibus quibusdam [ca]dauerum tabem detestabili voce [af]firmare ausus est: Optimè olere [oc]cisum hostem, & melius ciuem. [...] hic tandem religatis post tergũ [ma]nibus, iniecto ceruicibus laqueo, [ve]ste discissa, seminudus in forum [tra]ctus est inter ludibria, per totum [vi]æ Sacræ spatium, reducta coma, [...] noxij solent, quibusdam etiam [...]no stercoréque incessentibus. Ta[ndem] apud Gemonias minutissimis ictib[us] excarnificatus, confectúsque est, [in]déque vnco in Tyberim tractus. B[ap]tisius lib. 3. cap. 9. & Fulgos. lib. 9. [cap.] 11. ex Tacito.

Antoninus Caracalla.

Cum direptis ciuium bonis at[que] omnibus exhaustis ærariis, sua c[ru]delitate ingentem corrasisset pe[cu]niam, eámque indifferenter nefa[riis] hominibus distribueret: obiurga[tus] à Iulia matre, vt pecuniis aliqua [ex] parte parceret, atque prædæ opti[mam] partem in alium vsum sibi reser[ua]ret, strictum gladium ostentans m[a]tri, respondit: Læto sis animo, qua[m]diu hunc habebimus, nulla nobis [de]erit pecunia. Ostendens, nullam [pe]cuniam apud subditos adeò recon[di]tam esse, quam sua crudelitate e[x]torquere non posset. Dion Nicæus Xiphilinus in vita Antonini.

Vide apoph. de Tyrannide.

De cunctatione in rebus agendis.

Diogenes.

POscebat aliquid ab homine au[a]ro: quem cùm videret cũctãte[m] ac negaturo similem, ô homo, i[n]quit, ad cibum te postulo, nõ ad cy[...]pum? vt qua licet, Græcarum vocu[m] affinitatem reddam. Græcis eni[m]

...u est, ταφὴ, sepultura. Eras. ...ophe. ex vita Diogenis a...

Socrates.

...cterium plurimum in ore ...licitur: Dimidium operis ...ei, qui iam esset aggressus. ...qui cunctando ac delibe... ...m omnem absumant. Est ...mistichium Hesiodium, ...υ παντος. Laërtius in vita

Fabius Max.

...m cum Hannibale pugna... ...bat, mora copias illius & ...n & commeatus egentes ... Ob quod cùm malè au... ...l tamen commotus, per... ...uo instituto, & Hanniba... ...atione fregit, quem alij ...litum exercitu vincere ...potuerunt. Plutarch. in e...

Iulius Caesar.

...Pompeius instructam a... ...Pharsalum inibi consiste... ...m opperiri iussisset, Caesar ...errasse, qui vim, impetū, ...afflatum animorum ad ...n paratorum, mora rela... ...ò Caesari nō modò certa... ...am Pompeio de fortuna ...ni etiam de bellandi peri... ...Rom. apoph.

Augustus Caesar.

...per citò factum posse di... ...uod cùm factum esset, be... ...t. Tarditatem enim, quae ...celeritati anteponebat, ...um esset coniunctum. Ful... ...7. cap. 2.

Iulianus.

...n frequenti turba quidam ...verbis appellaret aduersus ...m suum: Thalassius inimi... ...s tuae nostra per vim eri... ...sco, inquit, ab illo me fuis... ...proinde dic illi, vt mihi po... ...ico prius satisfaciat, man... ...praefecto, ne prius cogno-

sceretur illorum negotium, quàm ipse cum Thalassio rediret in gratiā. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Caesar torsit in cunctationem. Eras. lib. 8. apopht.

De curiositate.

Anonyma.

THaletem in coelum suspicientem, & lapsum in barathrum, ancilla conspicata, meritò id illi accidisse dicebat: qui cùm quae ante pedes essent ignoraret, coelum contemplaretur, vt cognosceret. Antonius in in Melissa, par. 2. serm. 77. & Maxim. ser. 21. Bruson. lib. 2. cap. 27.

Aristippus.

Quum quidam obiiceret Aristippo, ac diceret, Propter te ager periit: An, inquit, melius est, me propter agrum, quàm propter me agrum perire? Antonius serm. 77. part. 2. Melissae.

Xenocrates.

Nihil referre dicebat, vtrum pedes an oculos inferas in aedes alienas, videlicet deterrens ab omni curiositate rerum ad nos nihil attinentium. Laërtius lib. 4 cap. 2.

Zeno Citticus.

Adolescentem curiosius quidam quàm pro aetate sciscitantem, adduxit ad speculum, vtque se contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videretur tali vultui conuenire quaestiones eiusmodi proponere? Laert. lib. 7 cap 1.

Socrates.

Interrogatus à quodam, quid ageretur apud inferos? Deridens hominis curiositatem, respondit: Nec ego, inquit, vnquam iui, nec cum quoquam illinc reuerso sum collocutus. Maximus serm. 36.

Idem.

Illud Homeri semper in ore habere solitus erat,

ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id est,

Aedibus in nostris quae praua & recta gerantur.

Eo non solùm reuocans auditores à curiositate rerum alienarum, verũ etiam a disciplinis nõ necessariis: velut ab exacta cognitione Astrologiæ aut Geometriæ, aut causarum naturalium, aut rerum vltra mundanarũ, ad cognitionem Ethices, cuius scientia præstat, vt nobis ipsi noti simus, vtque rem domesticam aut publicã vtiliter administremus. Stob. Laert.

Idem.

Eodem spectat & illud quod illi adscribitur, & in primis celebrauit: Quæ supra nos, nihil ad nos. Sic enim respondere solebat admirantibus quòd de moribus semper, de astris deque meteorologicis nunquam disputaret. Gellius & Laërtius.

Aristoteles.

Eos qui res euidentes demonstrare conarentur, similiter facere dicebat, vt si quis solem per lucernam ostendere conetur, Max ser. 21.

Demosthenes.

Quum quidam diceret eum agrum negligere, ipsum autem se curare: Ea (inquit) curo, propter quæ agrum comparaui. Antonius in Melissa, parte 2. serm. 77. & Max serm. 21.

Euclides Philosophus.

Rogatus à quodam, quales essent dij, quáque re potissimum gauderent? Cætera quidem ignoro, inquit, at curiosos illis odio esse certò scio. Max. ser. 21.

Demonax.

Cùm quidam exquireret, an mundus esset animatus? & rursus, an globosus? Vos, inquit Demonax, de mundo soliciti estis, & vestram ipsorum immundiciem non curatis, Antonius in Melissa. part. 2. serm. 77. & Max. srm. 21.

Locrenses.

† Magistratus Locrenses si quis peregrè rediens, rogasset, Num quid noui? Mulcta ei dicebant. Plut. de Curiositate.

Anonymus.

Ægyptius baiulus gestans quiddam velo opertum, cuidam sciscitanti quid portaret? Ideo inquit, obuelatum est, ne scires: tu verò cur curiose vestigas, quod occultum est? Solent vectigalium redemptores explorare sarcinas. Ægypt j autem dicti sunt ἀποφορεῖς. Erasm. l. 6. apoph. ex Pl.

Seneca.

* Non vis esse iracundus? inquit: ne sis curiosus. Qui inquirit quid in se dictum sit, qui malignos sermones etiam si secreto habiti sint, eruit, se ipse inquietat. lib. 3. de Ira. cap. 11.

Vespasianus.

A consulari viro Menstruo Floro monitus, plaustra potius quàm plostra dicenda, postridie illum pro Floro Flaurum salutauit: ciuiliter alludens ad illius curiosam admonitionẽ. Veteres in quibusdam pro diphthongo sonabant o, vt Clodius pro Claudius. Sueton.

Anonymus.

Cuidam vxor sua per literas exprobrarat, quòd lauacris ac voluptatibus detentus, ad se redire nollet. Id per frumentarios resciuerat imperator. Itaq; cõmeatum petenti, exprobrauit & lauacra & voluptates. Tum ille: Num & tibi ô Cæsar scripsit vxor mea, quod mihi? Notans curiositatem principe indignam. Dion in vita Hadriani.

Huc spectant apoph. de Disputationibus rerum friuolarum.

DE DAMNO accepto.

CHILON.

DAMNVM dicebat turpi lucro semper præferendum esse: illud enim semel dolere, hoc autem semper. Laert. lib. 1. cap 4. Stob. serm. 1.

Anaxagoras.

Post diutinam peregrinationẽ domum reuersus, cùm reperiret patriã possessionésque suas desertas: Nisi, inquit, ista perissent, ego saluus non essem, quòd calamitas illum adegisset ad philosophiam: rebus autem integris, mansisset intra penates suos. Ita sæpenumero prospera sunt homini, quæ videntur aduersa: & quod damnum putatur ingens, lucrum est maximum. Laert. lib. cap. 3.

Zeno.

†Purpurã ex Phœnicia mercatus euectans ad Pireum naufragium fecit, quæ illi fuit occasio philosophãdi. Hinc dicere solitus, Tunc secundis ventis nauigasse, cùm naufragium fecisset. Laërt. lib. 7.

Phocion.

†Cùm pro concione ingrati animi vitium Atheniensibus obiiceret, illud grauiter adiecit, Malo, inquit, damnũ à vobis accipere, quàm ipse vobis damnum inferre. Aelia. li. 2. de var. hist. ca. 16.

De ambulatione.

Socrates.

Quum ad vesperam vsque deambulasset strenuè, interrogatus cur id faceret? Respondit: Quo melius cœnem. Ostendit vir sapientissimus, & vsum deambulationis, qua aguntur homines vt eo melius cibũ capiant, & deinde ambulatione consumant. Cicero lib. 5. Tusc. quæstio.

De debitoribus soluendis.

Anonymus.

Philosophus quidam Pythagoricus cum à calceatore sibi emisset phecassia (est autem calceamenti id genus) non habuit pecuniam qua sol ueret in promptu. Verùm cùm paulò pòst rediret ad tabernam vt solueret sutorem, audit eundem iam iam defunctum esse. Gratulabundus igitur philosophus de lucro, pecuniam domum retulit. Postea cùm se colligeret, videt se male fecisse, arrepta igitur pecunia, ait: Tibi viuit calceator, aliis mortuus. & accedens eius tabernam, nummos in eam proiecit, ne videretur homini etiam defuncto denegare id quod æquo debebat iure. Era. li. 6. apoph. ex Senec. li. 7. de bene.

Phocion.

Cum Athenienses olim sacrificia instituissent, peterentq. à ciuibus, vt vnusquisq. aliquid de suo ad cõplenda sacrificia adderet: Phocion Atheniensis efflagitatori respondisse dicitur: Puderet, si vobis adderẽ: ac huic, (debitorẽ digito ostendẽs) cui debeo iure, nihil redderẽ. Sunt qui putẽt se Deo facere rem gratam, si ad cultum idolorum multos conferant nummos. At Phocion vir sapientissimus, sensit Deo multo gratius esse, si satisfacias iis quibus debes. Eius autem dicterium leges apud Plutarch. in Græcorum apoph.

Lycurgus.

Assiduum esse, dignumque cui debitum credas, inopibus: at fide dignũ, in moribus sitũ esse dicebat. Maxim. sermone 1. de Virtute.

Persa.

Dicebant, duo esse peccata inter homines turpia: quorum primum est, debitorem esse: alterum, mentiri. Coniunxerunt autem hæc duo, ideo nimirum, quòd vnum rarò sit sine altero. qui enim ære alieno obstricti sunt, pollicentur in dies se satisfacturos, nec tamen præstant quod promissum est semel atque iterum. Herodot.

Augustus Cæs.

Equite Romano quodam defuncto, compertum est illum tantum habuisse æris alieni, vt summam ducenties nummûm excederet: idque, dum viueret, celauerat. Cùm igitur res illius auctioni subiiceretur,

vt ex pecunia creditoribus satisfieret, Augustus iussit sibi emi culcitram illius cubicularem: ac mirantibus hoc præceptum, Habenda est (inquit) ad somnum mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obstrictus, somnum capere potuit. Nam Augustus ob ingentes curas sæpe maximam noctis partem ducebat insomnem. Macrobius lib. 2. cap. 4. Sat.

Plutarchus.

* Pedem & manum, si computruerit, dicebat nos resecare, & quidem data mercede: ita domum & famulitium subiiciebat abiiciendum esse, vt ab ære alieno liberemur, hoc est, vt liberi simus. In moralibus.

De decoro vbique ac in omnibus obseruando.

Thales.

VT bonum histrionē, inquiebat, quamcumque ei poeta dederit personam, eius decorū seruare decet: ita bonū virum, quācunq fortuna dederit. Nam & ipsa voluti poetria, nūc primi, nunc vltimi actoris locum nobis tribuit, aliàs regis, aliàs medici personam. Stob. ser. de prudentia.

Diogenes.

Cùm vidisset fœminam diis procumbentem, ita curuato corpore, vt à tergo quædam apparerent quæ nudari non decet oculis hominum, adiit illam dicēs: Non vereris mulier, ne stante post tergum tuum Deo (nam illius plena sunt omnia) parum decenter te geras? Idem Æsculapio percussorem consecrasse dicitur, qui accurrens procidentes in faciem cōtereret, hoc figmento deterrens homines à superstitione, qui credunt deos nō audituros, nisi ipsis indecoro corporis gestu supplicent. Laert. lib. 6.

Socrates.

Cùm Socrati Lysias orationē, quā in eius defensionem composuerat, recitasset, Præclara, inquit, & elegās oratio est, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi instituto aptior, quàm philosopho, ac tali philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nonne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit, ac pulcher, qui tamē alicui non cōueniat? Hoc ipsum Val. Maximus narrat, minus Socraticè, sic enim Lysiæ respōdisse memorat: Aufer quæso istam, nō ego si adduci possem vt eam in vltima Scythiæ solitudine perorarem, tum me ipsum morte mulctandū concederem. Eras. lib. 3. apoph.

Plato.

Si quando fortè incidisset Plato in eos qui præter decorū quippiā agerent, digressus cōsueuit dicere, Nunquid ego talis? Nemo suam turpitudinem perspicit, sed sibi quisque assentator est. Ex aliis igitur discendū, quàm indecora sint quæ præter honestatem geruntur. Laert. lib. 3.

Isocrates.

In conuiuio Nicocreontis Samiorum tyranni, cùm à conuiuis iuberetur dicere: His, inquit, in quibus ego valeo, nūc non est tempus: in his verò quæ hoc tempus requirit, ego non valeo. Recusauit inter pocula dicere, qui apud sobrios de rebus seriis disserere cōsueuerat. Eras. lib. 8. apoph.

Pylades.

Cùm altans Herculem furentem, nonnullis incessum histrioni conuenientē minus seruare videretur, deposita persona ridentes increpuit, dicens, μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι: id est, Stulti, furentem salto. Significās, hoc ipsum quod videbatur indecorū, maximè decorum esse. Eras. 6. apop.

Stratonicus.

Ptolemæo rege de musica cum ipso cōtentiosius disserente: Aliud est, inquit,

...ô rex, sceptrũ, aliud plectrum. ...icans, non esse regiũ, de musica ...usico disputare. Eras. 6. apoph.

Callicratidas.

...à Lysandri amicis solicita... ...vt permitteret ipsis accepta pe... ...quẽdam ex hostibus occidere: ...oncessit. Cui cũ Cleander di... Accepissem profectò pecuniã, Callicratidas fuissem: Et ego, ..., si fuissem Cleander. Quo di... ...nuit, in omni actione spectã... ...sse personæ decorum. Plut. in ...

Leotychidas.

...dã obiicienti quòd facilè mu... ...: Mutor, inquit, sed pro tempo... ...ione, nõ, vt vos, proprio mor... ...udentis est, pro re nata nouare ...ia: at sine causa subinde alium ...nconstantiæ vitium est. Plut. in ...n.

Archidamus.

...dam qui vitio vertebat Heca... ...hetori omniũ clarissimo, quòd ...itus ad ipsorum conuiuium ai... ...xisset: Videris, inquit, mihi ne... quòd his qui dicendi nouit ar... ...tiam dicendi norit opportuni... ...In senatu, in foro, in concio..., in legationibus, aliisque rei... negotiis locus est oratori: in ...uiis temulentis maiore cum ...tacet eruditus, quàm loquitur. ...eriti bellatoris est, non minus retrocedendi artem quàm pu... ...di. Plut. in Lacon.

Idem.

...m ad Græcos, qui pacta rescin... nolebant, dicere solitus erat: ... semper eandem edit vocem, ...rũm homo multas ac varias e... ...it. Quo admonuit, pro tempore, ...ue re nata variandum esse ser... ...is habitũ. Est enim vbi loquen... ...fit seuerius, est vbi blandius, v... ...agnificentius, vbi submissius. id ... citra perfidiam, magna est pru... ...tia. Porrò ouiles mores dicuntur ...ere, qui sese nesciunt rebus ac personis accõmodare. Plut. in Lacon.

Pedaretus.

Conspecto quodã qui natura mollis, tamen ob humanitatem laudabatur à ciuibus, dixit: nec viros, qui mulierum similes sint oportere laudare, nec mulieres, quæ virorum sint similes, nisi si qua mulierem vrgeat necessitas. Sensit, aliud decere bonũ virum, aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virum transfigurata accepit necessitatis excusationem: in viro degenerante in mulierem, nullam recepit excusationem. Ita non eadem laus decora principi est, quæ plebeio: non eadem magistratui, quæ priuato. Plut. in Lacon.

C. Publicius.

Solitus est dicere, P. Mummium, cuiuis tempori hominem esse. Sentiens, illum dexteritate facilitatéque ad omnem vitæ statum esse accommodatum. Eodem sensu Pollionem Asinium omnium horarũ fuisse hominem legimus. Et Tiberius Cæsar duos familiarius ab ipso dilectos, omnium horarum amicos vocare solebat. Eras. lib. 6. apopht. De Aristippo dicitur, Omnis Aristippum decuit color, & status, & res.

Bibulus.

Cùm in senatu, variantibus sententiis, Cato censeret perpetuam dictaturam, vt tyrannicam potentiam, è Repub. tollendam: Bibulus, Pompeio inimicus, primus in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur. Aut enim, inquit, Respubl. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipub. commodis. Eam sententiam Cato dixit se ab alio dictam comprobare, licèt ab ipso non debuerit proficisci. Erasm. 6. apoph. ex Plut.

Metellus.

Caius Iulius Cæsar, Metello obsistenti, ne pecunias ab ærario tolleret, ne peccaret in leges: Non idem,

inquit, armorum ac legum tempus est. Abscede igitur, ac postea quàm facta pace, arma deposuerimus, tunc si videbitur, plebis patronum age. Eras.lib.4.apoph.ex Plut.

De defensione.

Antisthenes.

Aiebat, homines virtute prædi-tos, eos sibi parare propugnatores, qui & fortes sint, & iusti. Nolunt enim defendi, si quid iniusti admittant. Improbi contra fortes defensores quærunt, iustos nolũt. Laër. lib.6.ca 1.

Cicero.

M. Cælium melius obiicientem crimina quàm defendentem bonam dextram, malam sinistram habere dixit: huc alludens, quòd in pugna dextra gladiũ tenemus, sinistra clypeum gladio ferimus, clypeo defendimus. Eras.lib.4.apoph.

De deditione.

Demosthenes.

QVum Alexander pacem hac lege deferret Atheniensibus, si ciues octo sibi dederent, inter quos erat Demosthenes: Demosthenes apologũ retulit de lupo, qui hac lege pacem obtulit ouibus, si canes dederẽt. Lupi nomine significans Alexandrũ: canum, eos qui tum populi rem curabant: ouiũ, plebem Atheniensium. Addidit & illud: Vt mercatores, inquit, exiguum frumenti in paropside specimen deferunt, per hoc ingentes aceruos vendere cupientes: ita vos, si traditis ciues octo qui deposcuntur, populum vniuersum traditis. Plut.

De dediscẽdi difficultate.

Socrates.

INterrogatus, quænam optima esset disciplina? dediscere mala, respondit. Max.serm.17.

Antisthenes.

Rogatus, quæ disciplina cum primis esset necessaria? Mala, inquit, dediscere. Id enim non modò primum est, verùm etiam difficillimum. Laer. lib.6.cap.1. Brus.lib.2.cap.23.

Idem.

A quodam percontatus, quid sibi faciendum suaderet, vt bonus vir & honestus euaderet? Si mala, inquit, quæ tibi adsunt, ab his qui nouerunt, didiceris esse fugienda. Sensit, virtutis caput esse caruisse vitiis. Id non à quolibet discendum, sed ab his duntaxat, qui norunt quæ sint vera mala, quæ vera bona. Ibid.

Timotheus Musicus.

Aduentantem discipulum interrogauit, an sub alio etiam præceptore Musicæ operã dedisset: qui cùm sub alio militasse etiam affirmasset: Duplicem igitur dabis mercedem, ait, quoniam duplex mihi labor subeundus est: dedocẽdi videlicet vetera, & docendi noua. Brus.lib.2. cap.23.

Vide Apopht. de Assuetudine.

De iis qui degenerant.

Aristippus.

CVm degeneres filios adeò negligeret, quasi ex ipso nati non essent, accusatus à quodam, qui seueritatem eius improbrabat: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit philosophus, eos nequaquam habendos pro filiis, qui à parentum & maiorum suorum laude dignis virtutibus turpiter degenerarent. Laër.lib.2.

Diogenes.

Videns adolescentem cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virũ fecit, tu teipsum refingis in fœminã. Laer.lib.6.

Stilpon.

Habebat filiam sinistræ famæ, cuidam

dam

dam itaque dicenti, Dedecorat te filia, Nihilo magis, inquit, quàm ego illam decoro. Sentiens, neminem alienis factis dehonestari, sed suis quenque moribus æstimandum esse. Neque enim illa fuisset honestior ob patris celebritatem, nisi paternas virtutes fuisset imitata. Plut. in lib. de Tranquillitate, pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obiicienti, quòd filiam haberet impudicam: Verum, inquit, hoc meum peccatum est, an filiæ? Quum Menedes respondisset, illius peccatum, sed suum infortunium: hunc in modum excepit Stilpo, Quid ais? an non quæ peccata sunt, eadem sunt lapsus? Annuit Metrocles. At lapsus, inquit Stilpo, quorum sunt, eorundem sunt & frustrationis. Et hoc confesso Metrocle: Porrò quorum sunt frustrationes, horum sunt & infortunia. Ita placido prudentíque sermone demonstrauit, filiæ duntaxat esse infortunium, cuius esset peccatum: ac Cynici conuiuium nihil aliud esse quàm canis latratum. Laërt. lib. 2. cap. 12.

Menedemus.

Dicebat, plurimos nauigare Athenas studiorū gratia qui primùm essēt sapientes: deinde fierent philosophi, hoc est, sapientiæ amantes, dein rhetores: denique progressu temporis euaderent idiotæ. Multum proficit, qui didicit se nihil scire. Et infeliciter proficit, qui semper vergit in deterius. Erasm. ex Plut.

Archidamus.

Periandro, qui cùm esset medendi celebris, & in primis laudatus, carmina scriberet infelicia; Quid, inquit, tibi accidit Periander, vt pro eleganti medico malus poeta vocari appetas? Notauit hominum mores, qui res honestas aggressi, degenerant ad sordidiora: cùm consultum sit, vnumquenque in ea se arte exercere, in qua valet plurimùm. Plut.

Damatria.

Cùm intelligeret filium in bello plane inutilem esse, domum redeuntem propria manu interfecit. inhonestissimum enim esse putabat, ex tam præclaris parentibus natum filium, adeo degenerem aspicere. Plut. in apoph. Lacænarum.

Telemia.

Audiens filiū à paternis moribus degenerantem, & nescio quibus rebus parum honestis operam dantem, eum admonuit, vt aut melius viueret, aut apud exteros maneret. Imò mortem ipsam minata est filio, ni mores in melius corrigeret. Plut. in Lacon.

Nicostratus.

Quum ab Archidamo solicitaretur, tum ingenti promissa pecunia, tū cuiuscunque vellet Lacænæ coniugio, vt Cromium traderet, respondit: Archidamum non ducere genus ab Hercule, quòd Hercules obiens orbē soleret improbos afficere supplicio, ipse contrà ex probis faceret improbos. Lacedæmonij verò hoc nomine potissimùm gloriabantur, quòd originem ducerent ab Hercule. Plut. in apoph.

M. Cato.

In inimicum quendam probrosæ vitæ: Huius, inquit, mater quum deos orat, vt sibi filius sit superstes: non precatur, sed imprecatur. sentiēs, illam & sibi & reipublicæ precari magnum malum. Eras. libr. 5. apoph. ex Plutarch.

Idem.

Hortabatur iuuenes, vt qui virtute & æquitate ad dignitatem peruenissent, ne turpiter ad deteriora degenerarēt, sed ad meliorē frugem se referrent: ita futurum, vt & gloriam augerent, & benefactis maculam abolerent. Eras. li. 5. apoph.

C. Lælius.

Cuidam malo genere nato, obiicienti sibi, quòd indignus esset suis maioribus: At herclè, inquit, tu tuis

dignus es. Id si dicas bono viro ex bonis prognato, laus est: sin malo, ex malis prognato, graue cóuicium est. Eras. li. 6 apoph.

Iulia Augusti.

Cùm ob vestitus nimiam licétiam ab amico quodam admoneretur, ac adhortaretur, vt se ad paternæ frugalitatis exemplar componeret, respondit: Pater meus obliuiscitur se Cæsarem Romanum esse, at ego memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. lib. 2. cap. 5. Saturn.

Traianus.

Solitus est dicere, Principes omnes multũ abesse à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinque summa cum laude gessit imperiũ priusquam ad Caligulæ auunculi sui crudelitatem appelleret animum. Erasmus 8. apophthegm.

De delatione.

Caligula.

COmmentarios ad matris fratrúmque suorũ calumnias pertinentes, ne cui postmodum delatori testíve maneret vllus metus, conuectos in forum, & antè clarè testatus deos, neque legisse se, neque attigisse quicquam, concremauit: Quin & libellum de sua salute oblatum nõ recepit: contendens sibi nihil admissum, cur cuiquam inuisus esset. Negauit se delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant, nisi fingeretur. Erasm. libr. 6. apophthegm.

His adiunge apoph. de Calumnia, Detractione, Maledicentia, &c.

De democratia.

Solon.

DIcere solebat, eum principem sibi maximè gloriosum videri, qui Democratiam ex Monarchia ciuibus faceret. Phauorinus, & Stobæus ser. 46.

Lycurgus.

Cuidam postulanti, vt in ciuitate pro Aristocratia, hoc est, optimatum gubernatione, constitueret Democratiam, hoc est, popularem gubernationem: Tu fac, inquit, prius domi tuæ Democratiam instituas. Compendio docuit, eam Reipublicæ speciem non esse vtilem ciuitati, quam nemo vellet esse in sua familia. Ciuitas autem nihil aliud est, quàm magna domus. Plut. in Lacon. & Stob. ser. 83.

De deposito.

Pittacus.

DIctum eius celebratur: Depositum quod acceperis, iustè reddito. Stobæus ser. 9. de iustitia.

Demosthenes.

Ancilla quædam depositi nomine pecuniam acceperat à duobus hospitibus, hac conditione, vt eam vtrisque simul redderet. Horum alter post tempus aliquod lugubri veste & squalidus, socij mortem simulans, decepta muliere nummos abstulit. Eo facto superuenit alter, & depositum repetere cœpit. Cùm mulier anxia de laqueo cogitaret, Demosthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationem venit, sic aggressus est petitorem: Mulier, inquit, parata est depositi fidem soluere, sed nisi socium adduxeris, id facere non potest: quoniam, vt ipse prædicas, hæc dicta lex est, ne pecunia alteri sine altero numeretur. Hoc ingenio seruauit miseram: elusitque nebulonum conspirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent. Valer. Max. lib. 7. cap. 3.

De desperatione.

Leonidas.

EPhoris dicentibus ad Leonidam, quòd ad Thermopylas proficiscent,

[illegible]ecum educeret. Nimi- inquit, negotium, ad [illegible]scimur. Indicans satis ad moriendum in bel[illegible] perire paucos, quàm

Anonymus.

[illegible]ui laborans ab oculis, [illegible]um, cum nonnulli di[illegible]uadis ad istum affectus [illegible]uid facturus? Vt nihil, [illegible] certè hostis gladium [illegible]t.

[illegible]

[illegible]liciter gestis aduersus ad summam despera[illegible]s, in tentorium venit [illegible]is, nec aliam vocē emi[illegible]c, [illegible], sumptáque veste præ[illegible] accōmodata, clām pro-

Seneca

[illegible]atur, qui se mutari de[illegible] Mora.

[illegible]e Deo.

Thales.

[illegible]s, Quid esset Deus? [illegible]cipio & fine caret, re[illegible] eius vita.

Zaleucus.

[illegible]egum quas scripsit Lo[illegible] verba præfixit: Omnes [illegible] regionem inhabitant, [illegible] oportet, existimaréq; [illegible]od manifestum sit ex [illegible] mundi inspectione, re[illegible]is dispositione pulcher[illegible]e. Haud enim fortuita [illegible] eiusmodi opera putare [illegible] ser. 42

Anonymus

[illegible] interrogatus, respon[illegible] triremi gubernator, [illegible] præcantator in cho[illegible], imperator in exer[illegible] mūdo Deus. Apuleius

de Mundo. Id auctori libri de mundo inter Aristotelis opera collocati tribuitur.

Simonides.

Interrogatus olim ab Hierone tyranno, Quidnam esset Deus? Deliberandi sibi vnum diem postulauit. cùm idē ex eo postridie quæreretur, biduum petiit. ac cùm ita sæpius duplicaret numerū, admiransque Hiero tyrannus, qui rogauerat, efflagitaret, cur ita faceret? Quia, inquit, quanto diutius considero, tanto mihi res videtur obscurior. Cicer. de Natura deorum. Basil. lib. 1. cap. 26

Socrates.

Socrates dicebat, deos omnium optimos ac felicissimos: ad horum similitudinē quo quisque propius accederet, hoc & meliorem esse, & beatiorem. Si corrigas vnius vocis numerū, nihil dici potest Christianius. Rot. lib. 3. apoph.

Plato.

* Dicebat, Deū nullo vspiam modo iniustum esse, sed planè iustissimum. Nec ei, inquit, similius inueniri potest quicquā, quàm qui inter nos iustissimus fuerit. In Theæteto.

Idem.

†Genitorem vniuersitatis tam difficile est inuenire, quàm inuentum impossibile dignè profari. In Timæo.

Aristoteles.

†Entia nolunt malè disponi: nec est bonum pluralitas principatium, vnus ergò princeps. lib. 11. Metaph.

Eusebius Philosophus.

*Dicebat non quærendum an dij sint, sed præcinus esse credendum. Nā quæstione, inquit, proposita etiā ille qui impiissimam opinionem defendit, nempe deos non esse, superare conatur. Stob. ser. 78.

Callicratidas Pythagoricus.

*Mundus (inquiebat) græcè κόσμος appellatur, vt qui per [illegible]

mnium diacosmesin, id est, decorã ad ministrationem, ad vnum optimum dirigatur. Est verò illud vnum optimum, Deus ipse, qui secundum cogitationem existit, viuens cæleste, incorruptibile, principium & causa dispensationis omnium rerum. Stob. ser. 83.

Alexander.

In Iouis Ammonis templo cùm à vate dictus esset Iouis filius: Nihil, inquit, mirum, nam Iupiter omniũ quidem natura pater est, sed ex his optimos quosque peculiariter suos facit. Modestissimè interpretatus est oraculum: nam vates per adulationẽ dixit, illum filium Iouis: quasi sic è Ioue prognatus esset, quemadmodum Hercules creditus est esse Iouis filius. Alexander fassus est, Iouem natura autorem ac parentem esse omnium: sed eos demum peculiariter pro suis filiis agnoscere, qui virtute ac præclarè gestis proximè ad diuinam naturã accederent. Ea est, omnibus benefacere. Plut. in apoph.

Euagrius.

Euagrius quum longa orationis serie audiuisset de Deo atque trinitate disputantes, Diuinitatem nequaquã definiendam esse respondit. Omnes enim alias propositiones habere genus quod prædicetur, aut speciem, aut differentiam, aut proprium, aut accidens, aut ex his compositam orationem. Sed nihil in sancta trinitate horum, quæ dicta sunt, posse comprehendi. Ideóque quod ineffabile est, silentij tantum oratione esse adorandum, Socrates l. 6. Tripartit. hist. cap. 21.

Attalus martyr.

A tyranno per contemptum interrogatus, Quod nomen Deus haberet? Qui plures sunt, respondit, nominibus discernuntur: qui autem vnus est, non indiget nomine. Eus. l. 6. Eccles. hist. cap. 3.

De Deo æterno.

Thales.

INterrogatus olim, quidnam in tota rerum natura esset vetustissimum? respondit, Deus. Quid ita? ὅτι ἀγένητος, hoc est, nunquam esse cœpit. Erasm. lib. 7. apophthegm. ex Laërt.

De Deo immutabili.

Agesilaus.

MOturus bellum aduersus Persarum regem, quo Græcos Asiam incolentes libertati restitueret, Iouis Dodonæi consuluit oraculum: is iussit, vt pro suo arbitratu bellum instrueret. verùm cùm Ephori ad Delphicum quoque oraculum consulendum misissent, hoc pacto proposuit consultationem: Num, Apollo, idem tibi videtur quod patri? Iouis se oraculum omnino probare, respondit. Quo dicto ostendere voluit deorum omnium concordiam: qui si inter se dissentiant, nõ profectò re vera sunt dij Plut. in Lacon.

De Deo & omnipotente, & vidente omnia.

Thales.

DIcebat, Homines existimare oportere deos omnia cernere deorumque omnia esse plena, & tunc fore omnes castiores. Cicer. lib. 2. de legib.

Idem.

Percunctatus, An facta hominum deos fallerent? Ne cogitata, inquit, vt non solùm manus, sed etiam mentes puras habere vellemus, cum secretis cogitationibus nostris cæleste numen adesse credimus. Laërt. in eius vita. & Valer. Maxim. libro septimo. cap. 2.

Zeno.

Cùm ex Zenone Stoico quidam quæreret, An Deum latére possit iniuriam faciens? Imò, inquit, ne cogitans quidem. Maximus sermone 15.

Diogenes.

Videns mulierem ad aras deorum tam incuruato corpore procumbentem, vt obscœna quædam appareret: Non vereris, inquit, mulier, ne hanc post tergum Deo (cuncta enim plena deorum sunt) inhonestè te habeas? Laër. l. 6.

Athenodorus.

Dicere prudenter solebat: ita nos cum hominibus homines viuere debere, ac si Deus retributor bonorum, malorúmque vltor, omni loco ac tempore actiones nostras intueretur, conspiceretúrque humanis nostris oculis. Fulgosius libro septimo, cap. 2.

Idem.

* Tunc scito, inquit, esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perueneris, vt nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. Nunc enim quanta dementia est hominum? Turpissima vota diis insusurrant: Si quis admouerit conticescent, & quod scire hominem nolunt, Deo narrant. Vide ergo ne hoc præcipi salubriter possit: Sic viue cum hominibus, tanquam Deus videat: sic loquere cum Deo tanquam homines audiant. Sen. epist. 10.

Iamblichus.

* Sicuti (inquiebat) oriente sole, tenebræ eius præsentiam sustinere non possunt, sed subitò subterfugiunt, nihil solem impedientes: sic vndique refulgente potestate diuina, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis nullum habet locum, sed repente disperditur. libr. de mysteriis.

Demonax.

Quum admoneretur ab amico quodam, vt secum in Æsculapij templum iret, Dominúmque pro salute filij oraret: Adeóne, inquit, surdastrum existimas Deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Recitat Eras. l. 8. apoph.

Antalcidas.

Quum in Samothracia initiaretur, rogatus à sacerdote, quid egregium patrasset in vita? Si quid, inquit, mihi tale peractum est, sciunt ipsi dij. Existimans, ineptum commemoratione suorum gestorum se dijs cōmendare: qui, siue prædicaret, siue sileret, nihilominus nouerant. Nam apud sacerdotem poterat etiam falsa narrare. Plut. in Lacon. Idem de Lysandro effertur.

Seneca.

†Patriam meā esse mundum sciā, aiebat, & præsides Deos supra me, circáque me stare, factorum dictorúmque censores. libro de Beata vita, cap. 20.

Idem.

†Prope Deus est, tecum est, intus est. Ita dico, Lucili, sacer intra nos spiritus sedet, malorum, bonorúmq; nostrorum obseruator, & custos, hic prout à nobis tractatus est, ita nos ipse tractat, bonus verò vir sine Deo nemo est. In Epist.

Anonymus.

Quidam sacris initiaturus Laconem, rogauit, quid sibi consciret maximè impiè factum per omnem vitam? At ille: Hoc, inquit, dij sciunt. Quum initiator magis vrgeret, diceretque, Omnino proferas necesse est. Lacon vicissim rogauit: Vtrum, inquiens, oportet me tibi dicere, an Deo? quum ille respondisset, Deo: Tu ergo, inquit, hinc secede, vt illi dicam. Plutarch. in Laconicis.

De Deo semper colendo.

Xenophon.

Dicebat tum maximè colendos esse deos, quum homini res

sunt secundæ: vt quum inciderit necessitas, confidenter illos imploremus, vtpote beneuolos iam & amicos. Rectè Xenophon. Sed vulgus hominum contrà facit, in felicitate profunda est Dei obliuio: cùm viget calamitas, tum demum vtcunque & perfunctoriè ad illum confugimus. Eras. l. 7. apoph.

Philo.

Cum aliis Iudæis apud C. Caligulam accusatus ab Appione, quòd Cæsari diuinos honores non tribueret, eiectus ex aula, sociis Iudæis respondit, Bono animo nos esse oportet, quibus iratus est Caius: quia necesse est adesse diuinum, vbi humanum cessat auxilium. Euseb. l. 2. Eccl. hist. cap. 5.

Aristoteles.

† Nunquam nos verecundiores esse debere dicebat, quàm cùm de Diis agitur. Seneca libro 7. Natur. Quæst. c. 30.

De Deo, dona sua æqualiter distribuente.

Crates.

CVm deformi esset corpore, in certaminibus tamen corpus suũ denudare pro more pugnantium, nõ erubuit. Verùm à spectatoribus ob id derisus: De oculis inquit, ô Crates, & reliquo copore bono esto animo, mox enim videbis eos qui corpus tuum deforme modò turpiter derident, morbo contrahi, & omnibus viribus destitui, & tum te beatum esse sentient, deformem quidem, sed sanum, robustum, & laboris patientem. Sensit homo ethnicus, quàm variè Deus sua dona hominibus distribuat, alium ornat forma & sanitate, alium sapientia hunc virtutibus, illũ corporis robore: ita tamen, vt non vni & soli omnia conueniant. Laërtius l. 6. c. 5.

Stratonicus.

Inuitatus aliquando, vt a[...] citharœdum canentem, pos[...] audierat, recitauit illum versi[...] Homericum, τὸ δ' ἕτερον ἔδ[...] πατὴρ. ἕτερον δ' ἀνένευσεν. id es[...] dedit hoc pater altitonans, [...] abnuit illud. Cuidam roganti [...] pacto? exposuit, malè cithara [...] dedit, bene canere negauit. Er[...] apoph.

Dercillidas.

Missus orator ad Pyrrhum [...] iam exercitum induxerat in [...] Spartanorum, vt cognoscere[...] sibi vellet: cùm Pyrrhus præ[...] ret vt regem suum Cleonym[...] ciperent, alioqui futurum vt [...] gerent se nihilo cæteris esse [...] res, hunc in modum respon[...] Deus est Cleonymus, non me[...] eum, quippe qui nihil sceleris [...] misimus: sin homo est, nihilo [...] bis præstantior. Hoc dilemma [...] strinxit superbas regum minas [...] qui quos velint, possunt læder[...] à quodam lædi vicissim, non n[...] nisi improbis: homines hom[...] ex æquo metuendi sunt. Pluta[...] Lacon.

Metellus Numidius.

† Dij immortales possunt [...] mum, sed non plus velle deber[...] bis, quàm parentes. At paren[...] pergunt liberi errare, bonis ex[...] dant. Quid ergò nos à Diis imm[...] libus diutius expectemus, nisi [...] rationibus finẽ facimus? Iisdem [...] propitios esse æquum est, qui s[...] uersarij non sunt. Dij immo[...] virtutem approbare non ad[...] debent. Hæc censor Ethnicus. [...] lib. 1. c. 6.

Seneca.

† Dij multa ingratis tribuun[...] illa bonis parauerant. Conti[...] autem etiam malis, quia separa[...] possunt. Satius est autem, prod[...] tiã malis propter bonos, quàm [...] deesse propter malos. Quod tan[...]

dat, non tanquam bono datur, ex æquo boni ac mali ferunt. Deus quoque idem in vniuersum humano generi dedit, à quibus excluditur nemo. lib.4.de Benef.c.28.

Cato Vticensis.

Quum Pompeio res infeliciter cederent & ad Cæsarem inclinaret victoria, Cato dicebat, in rebus diuinis multum esse caliginis: quòd Pompeio præter ius agenti fuissent omnia prospera, causam reipubl. tuenti nihil succederet. Plutarchus in Catone.

De dialectica.

Antisthenes.

Dicere solebat, Contradicentem doceri oportere, non contrà dicendo compescere. Dialectica igitur si docendi ratio est, artis fines transgrediuntur qui tantùm rixantur. Nam neque insano, si vicissim insaniat, aliquis medebitur. Stobæus sermone 80.

Diogenes.

Quicquid per se turpe non esset, id ne in publico quidem dicebat esse turpe. Hunc igitur in modum ratiocinabatur: Si prandere malum non est, nec in foro prandere malum est: sed prandere nihil mali est, ergo nec in foro prandere malum est. Hactenus tolerari poterat Cynicus syllogismus, verùm quis ferat similiter colligentem, exonerare ventrem, aut reddere lotium, aut habere rem cum vxore, aut exuere vestes, malum non est: ergo in publico malũ non est? Probis viris vbique placet verecundia. Laër. lib.6.

Zeno.

Dialecticorum artes iustis mensuris comparabat, quæ non triticum, nec aliud quidpiam alicuius pretij, sed paleas & stercora metiuntur, Sto. serm.80.

Idem.

Rhetoricam palmæ, Dialecticam autem pugno similem esse dicebat. eò quòd latius loquerentur Rhetores, Dialectici autem compressius: Cic.l.2.de Finibus: & in Oratore ad Brutum. Quint.l.2.c.21.

Idem.

Quum iam in artibus non vulgariter profecisset, attamen in Dialecticis plurimùm exercere seipsum præcipuè voluit. Verùm cùm pecunia, vt satisfaceret præceptori Dialectices, deesset, clàm per posticum in auditorium Polemonis professoris eius artis irrepsit, vt legentem audiret, quem dum Polemon fortè vidisset, Sat video, inquit, te furari ea dogmata, vt aliis postea mercede vendas. Laudandum est Zenonis ardens ad Dialecticen studium, in qua adeò profecit, vt multa etiam arti adiecerit. Vide Laërt.lib.7.c.1.

Idem.

Quum illi Dialecticus quidam in sermone, quem illi θερίζοντα, id est, metentem appellant, ostendisset septem species Dialecticas: rogauit, quantum peteret mercedis à discipulis? poscenti centum nummos dedit ducentos. Tanta erat in homine discendi Dialecticen cupiditas. Laërt. l. 4 cap.1.

Chrysippus.

Ad Dialecticum quendam, Cleanthi multis ac prolixis sophismatibus obstrepentem: Desine, inquit, senem à magis ad rem pertinentibus auocare, sed nobis iunioribus ista proponito. Docuit vir sapientissimus, Dialecticæ studium magis spectare ad iuuenes exercitatione indigentes, quàm senes grauioribus rebus occupatos. Laërt.l.c.3.

Arcesilaus.

Dialecticos aiebat similes esse ludentibus alea, qui non sine delectatione decipiuntur. Stobæus ser.80.

Carneades.

Dialecticam inquiebat polypo similem esse. Vti enim polypus cyrrhos suos auctos deuorat: ita dialec-

cticos iam peritiores factos, suas quoque opiniones refutare. Stob. sermone 82.

Ariston.

Dialecticorum sermones aranearum telis conferebat, vt quæ subtiles admodum, sed inutiles essent. Stob. serm. 80.

Idem.

Dialecticam aiebat luto viarum similem esse. Nam vt lutum inutile cùm sit, trãseuntes prosternit: sic Dialectica varum cùm prosit hominibus, imponit etiam Stob. ser. 80.

Idem.

Eos qui Dialecticæ studium profundè rimantur, cancros edentibus similes esse dicebat: qui propter exiguum alimentum circa crustas plurimas occupantur. Stob. ser. 80.

Cleanthes.

Interrogatus, cur inter veteres, cùm non multi philosophati essent, plures tamen quàm nunc clari euasissent? Quoniam, respondit, tunc quidem res ipsa exercebatur, nunc autem de verbis est disceptatio. Sto. ser. 80.

Clitomachus.

Dialecticam hunc comparabat quę similiter augeri & decrescere non cessaret Ibidem.

Theocritus.

Ad Dialecticum quendam, acriter & contentiosè ei respondentem istud Homeri repetiit,

Lis vtinam pereat inter hominésque deósque. Ibidem.

Demonax.

Ad Agathoclem peripateticum, iactantem sese & solum & primum esse Dialecticorum: Si solus, inquit, es, quì primus esse potes? si primus, quî solus? Eras. l. 8. apoph.

Ioannes Picus Mirand.

† Eas disputationes prodesse aiebat, quæ pacato animo ad inuestigandam veritatem, priuatim, ascemotis arbitris exercebantur. At illas obesse plurimùm, quæ in propatulo fiebant, ad ostendendam doctrinam, vel ad captandam vulgi auram, atq. imperitorum applausum. Vixq; fieri posse omnino censebat vt honoris cupiditati, quæ effrontes illi disputatores exagitantur, inseparabili vinculo annexum non sit, illius cum quo disputatur desiderium infamię confusionísque, lethale vulnus animę, & venenum charitatis mortiferũ. Ioan. Franciscus in vita Pici.

De diffidentia.

Phocion.

CVm Byzantiis irascerentur Athenienses, quòd Charetem, qui cum exercitu in subsidium suæ ciuitatis missus esset aduersus Philippum, noluissent recipere, ac Phocion dixisset, non esse irascendum sociis diffidentibus, sed ducibus quibus fides non haberetur: ipse dux electus est, atque ipsi fidentibus Byzantiis effecit, vt Philippus re infecta discederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat vt non videretur tutum sese illius fidei committere. Prudentiæ est, infido diffidere: at Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt sese credere. Plutarch. in Græcorum apoph.

Romani.

Populus Romanus, Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandum cum execratione, populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus autem, ne iuratis quidem. Eras. l. 6. apoph.

De diligentia.

Zeno.

DIcebat τὸ εὖ γίνεσθαι παρὰ μικρόν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, i. vt aliqui fiat bene, nasci quidem paulatim, sed tamen

esse paulum. Illud dictum ascribunt Socrati, Laert. li.

Antisthenes.

ulti philosophorum dispu- virtutis difficultate, Anti rosiliens, virtutem assiduidio disci posse affirmauit. rauit sanè vir sapientissi- sse tam arduum, quin stuuitate inuestigari possit. 6.cap.1.

Isocrates.

bat, sicut in aliis negotiis que feris cura & diligentia habet momenti: sic etiam em adipiscendam perma- habere. Procem. oratione em.

de Assiduitate, Industria, & studio immodico.

---

iligentia nimia, aut inutili.

mosthenes Mytilenaeus.

i ianua hominis musicae ac ae dediti, cùm is audito pul illum introire, faciam, inus alligaris citharam. Subum nil aliud quàm cithara as.lib.8 apoph.

Antalcidas.

am rex coronam ex rosis i illeuit vnguento, misitq; , de pace legationem oble: Suspicio quidem, inquit, atque animi promptitudio: sed rosarum odorem nafragrantiam artis adulteradidisti. Aelianus lib. 14. de storia. Idem dici posset de igentia, qua multoties res scuratur, quàm ornatur.

Apelles.

genes pictor toto septennio ado Ialysso consumpto, tan mam manum imposuit. Hũ neret Apelles, primùm substitit mutus, & stupefactus inopinata atque admirabili contemplatione. Deinde respiciens, Labor quidẽ, inquit, magnus est, & itẽ artifex excellens, verùm operi gratia non inest: quam si homo consequutus esset, labor eius cœlum attingeret. Laudauit quidem insignem picturam Apelles, sed nimiam diligentiam & industriam vituperauit, quae operi gratiam omnem adimebat. Aelianus lib. 12. de Varia hist.

Pollio.

Dicebat, Cõmodè agendo factum est, vt saepe agerem: sed saepe agendo factum est, vt minus commodè: quia scilicet assiduitate nimia facilitas magis quàm facultas, nec fiducia, sed temeritas paratur. Quod accuratè factum velimus, rarò faciendum est. Hac ratione duci videntur Itali quidã eruditi, qui licèt pulchrè calleãt Latinè, tamen vix vnquam adduci possunt, vt in familiari congressu Latinè loquantur. At si quando compellit necessitas, dicunt, exactè, quasi de scripto. Erasm. lib. 8. apoph.

Scipio Africanus.

Centurionem, qui pugnae non adfuerat, cùm increparet, atque ille diceret, se in castris custodiȩ gratia remansisse: Non amo, inquit, nimium diligentes. Bruso: ex Cicerone lib. 2. de Oratore.

De discendi cupiditate.

Solon.

CVm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecinisset, delectatus est illa cantilena: & iussit adolescentem, vt eam se doceret. Cũ autem quidam interrogasset, quam ob causam hoc desideraret? respondit: Vt postquam ipsam didicero, moriar. Voluit autem ostendere, quàm auidus disciplinae fuerit: vt qui morti iam proximus, ab aliis doceri non erubuerit. Aelian. de Var. hist.

Idem.

[illegible] Tarquinium [illegible] Catonem maiorem.

Antisthenes.

[illegible] Laert. lib. 6.

Zeno.

Dicitur consuluisse oraculum, quo pacto posset vitā optime instituere: respondit vates, ει συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς, id est, si concolor fieret mortuis. Ille sentiens, se vocari ad lectionem veterum, contulit sese ad philosophiam. Dicitur autem Zeno natura fuisse colore fusco. Studium ac victus parsimonia macem & pallorem conciliat homini. Laertius libro 7. cap. 1.

Polemon.

Idem Zeno, licet iam profecerat, tamen modestiæ gratia commeabat ad Polemonem, apud quem in dialecticis exercebatur. Vnde Polemon solitus est dicere: Non me clam est Zeno, te per posticum irrepere, furatoque dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notans, illum furtim discere gratis, quæ alius esset vendit[urus]. Laer. li. 7. cap. 2.

Diogenes.

Diogenes Athenas profectus ad Antisthenem se contulit: à quo sæpe repulsus (nullum enim discipulum recipiebat Antisthenes) non desistit tamen hærere adeò vt quum aliquando baculum intentaret Antisthenes, vltrò baculo caput subiecerit, dicens, Cæde, si vis: at nullum inuenies baculum tam durum, quo me abs te abigas, dum aliquid dixeris. Insigne exemplum ad discendi [illegible] Laert. lib. 6 cap. 2. Alias lib. 2 de Vita Socratis.

Democritus.

[illegible] Democritum, & [illegible] Democritus [illegible] Quid dicis, inquit [illegible] Laert. lib. 9. cap. 7.

Cleanthes.

Antigono discipulo roganti, cur sordidam operam præstaret hauriendo aquam è puteo, vnde per iocum pro Cleanthe dictus [illegible], ita respondit: Num hauriо tantum? an non & fodio, & rigo hortum, denique nihil non facio philosophiæ causa? Aliis negasset factum: philosophus auxit quod obiiciebatur, gloriæ sibi ducens, quod illi vertebat probro. Laert. lib. 7. cap. 2.

Metrocles.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domum, vestem, & alia: disciplinas autem liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium & indefessam diligentiam. Laertius lib. 6. cap. 6.

Socrates.

* Ei in senectute citharam pulsanti & aberranti dixit quidam, Tune adeo senex cithara ludis? respondit ille, Atqui præstat sero quàm nunquam discere. Stob. serm. de assiduitate.

Ant-

Anonymus.

† Adolescentulus quidam Eretricus Zenonis scholam literarum causa diu frequentauerat. Reuersum pater interrogauit, ecquid didicisset? qui cùm se ostensurum respondisset, indignatus pater, verbera inflixit. At ille modestè patientérque ferens: Hoc ipsum, inquit, didici, vt iram patris moderatè ferrem. Ælian. de var. hist. lib. 9 cap. 33.

Isocrates.

*Apis, inquit, omnibus floribus insidet, à singulis quod vtile est accipit. Ita doctrinæ cupidus nihil non attingit, & vndique quæ sunt vtilia colligit. Max ser. 17.

Demosthenes.

Interrogatus, Quo pacto sibi oratoriam facultatem comparasset? Plus olei, inquit, quàm vini mihi consumptum est. Stob. ser. 27.

Idem.

Tanta diligentia versatus est in oratoria, vt nullam aliam ob causam magis se dolere dixerit, quàm si quando opificum antelucana victus esset industria. Cic. lib. 4. Tuscul. quæst.

Marcus Imp.

Lucius, quum Romam venisset, obuiam factus Imperatori Marco, percontatus est illum quò iret, & cuius rei gratia? cui Imperator, Honestum est & seni discere: eo ad Sextum philosophum, vt discam quæ nondũ scio. Hic Lucius sublatis in cœlum manibus, O Iupiter, inquit, iam senex tabellam gestans puerorum more commeat in ludum, quum noster rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus sit. Hîc citius probarim Cæsaris & studium & moderationem, quàm Lucij libertatem. Philostratus.

Saluius Iulianus.

Is tum eximia iuris cognitione, tum multorum principum amicitia clarus, solitus est dicere: Etsi alterũ pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere vellem. Refertur Pandect. librò 4. titul. de Fideicommissis. l. apud Iulianum. Hæc sententia optimo iure placuit laudatissimis viris. Sed hodie passim audimus has voces: Iam adultus sum, serum est discere. Imò hoc turpius est, nescire quæ cognitu digna sunt, quòd adultus es.

Alphonsus Rex.

Cùm aliquando de iactura rerum pretiosarum sermo haberetur, persanctè affirmasse dicitur, Malle se gemmas, vniones, margaritas suas, quę quidem essent in orbem omnem terrarum diffamatissimæ, quàm liberos quoscunque perditum iri. Panormitan. libro 4. de rebus gestis Alphonsi.

Plura pete ex apoph. de Industria.

De discipulo docili.

Antisthenes.

QVum adolescens quidam Ponticus genere, se in numerum discipulorum illius recipi cuperet, patri quærenti, quibus rebus esset opus? Libro (inquit) nouo, stylo nouo, nouáque tabella significans, animum à vitiis vacuum, studium vigil, & memoriam fidelem. Solent autem adolescentes voluptatibus ac deliciis occupatam mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in causa est vt minus proficiat. At philosophia totum animum sibi postulat. Laert. lib. 5. cap. 1.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita interrogatus, quo pacto fieret, vt discipuli quamplurimum proficerent: Si, inquit, præcedentes gnauiter insequantur, sequentes non morentur. Laertius lib. 5. capite 1. Brusonius libro secundo cap. 23.

Carolus Magnus.

†Inter alios professores quos Lutetiam euocauit, fuit quidam Clemens, cui procerum ac pauperum filios e-

rudiēdos stipendiis ex ærario ipsi assignatis, commendauit. Iussit autem aliquando epistolis, versu, orationibus, & aliis id genus exercitationibus omnes sui profectus specimen edere. Vbi tenuiorum filios præter spem profecisse, nobiles autem cultum animi neglexisse deprehendit, illis ad dextram segregatis: vos quidem macte virtute, inquit, estote, filioli pientissimi, qui nostro imperio gnauiter defuncti estis, vestra erunt sacerdotia locupletissima, & pontificatus maximi. Ego vos in aulam meam asciscam: ex vobis in senatorū album referam, Iudices Prætorésque constituam. Deinde ad procerum liberos, quos ad læuam collocarat, vultu iracundiam præ se ferente, ait: Vos comatuli, & delicatuli opibus paternis ac nobilitate freti, nostræ voluntati non paruistis, ac potius otium labori, & luxum vitiáque virtuti prætulistis: Deum ergo testor immortalem, nihil penitus commodi, honorisque ad vos profecturum: quinimo statuam vos in exempla, nisi resipueritis, ac negligentiam diligētia expiaueritis. Ecquid igitur mirum huius tanta Mæcenatis liberalitate, & cohortationibus, liberales artes & reuixisse & floruisse? Auentinus lib. 4. Annal. Boiorum.

Vide apoph. de docilitate.

De discipulo indocili.

Bion.

ARrogantiam dicebat esse profectus obstaculum. Indocilis enim est qui mauult doctus videri, quàm esse. Laert. l. 4. c 7.

Idem.

Cuidam obiicienti quòd adolescentem quendam ad se non pellexisset: Tenellus, inquit Bion, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse studiis accommodos. Laer. lib. 4. c. 7.

Zeno.

Quum quendam ex discipuli[s] flatum turgidúmque esse nosset [...] desidem ac ignauum, percutien[s ...] cebat: Non si magnus fueris, b[...] & eruditus eris: sed si bonus & [...] ditus tum demum reuera magn[...] ris. Bruf. lib. 21. c. 23.

Diogenes.

Adolescenti cuidam, qui apu[d i]llum volebat philosophari, pernā dit deferendam, ac sequi iussit. A[...] le disciplinę impatiens, abiecta [...] ferebat perna, abscessit. Sed post quantulum temporis occurrens Diogenes: Tuam & meam, inqu[it, a]micitiam perna dissoluit. Sensit [...] tem obiter philosophus clarissi[mus] eum nequaquam bonum fore di[sci]pulum, qui præceptoris moribu[s] non accommodaret, ac in licit[is] honestis suum denegaret præcep[tori] officium. Bruf. li. 2. c. 23.

Theodorus.

Dicere solebat, Protagoram, p[ræ]ceptorem omnium fidissimum, [dex]tra manu porrigere auditoribus scientiam, illos verò sinistra acci[pe]re. Bruson. lib. 6. cap. 2.

Isocrates.

Ephorum Cumanum, qui sc[ho]lam ipsius reliquit nullo profec[tu,] atque ob id à patre Demophilo [de]nuò missus est, vt ab integro d[...] mercede discipulum ageret, δι[φρον] appellabat. Diphros enim Gręcis [di]citur currus, quòd duos ferat, pu[gna]tem & aurigam. Isocrates autem vocis etymologia captauit iocum [...] stupidum discipulum, qui bis attu[le]rit mercedem. δίφρος enim dici vi[de]tur ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id est, à bis fer[en]do, Erasm. l. 8. apoph.

Idem.

Cùm diuersis moribus & inge[niis] haberet discipulos, Ephorum se[...] cet, & Theopompum: Se calcari[bus] in Ephoro, contra autem in The[o]pompo frenis vti solere dicebat. [Ci]cero ad Atticum, & de Claris ora[to]rib[us].

rhet. Quintil. etiam l.10.c.1.Bruson. l.1.cap.23.

Anonymus.

Philosophus quidam quum duos haberet discipulos, alterum quidem laboriosum, sed hebetis ingenij, alterum ingeniosum, sed ignauum: Ambo, dicebat, pereatis: quoniam tu cùm velis, non potes: tu verò cùm possis, non vis. Antonius in Melissa, par.1. sermone 5. & Maximus sermone 17.

Stratonicus.

Quum doceret Macedonem quẽdam, nec ille quicquam proficeret, exasperatus in discipulum: In Macedoniam, inquit, pro eo quod alij dicunt εἰς μακαρίαν, si cui precantur exitium. Obiter notauit & Macedonicæ gentis barbariem.

De discipulorum erga præceptores pietate.

Xenocrates.

Dionysius, cùm Platoni diceret, Aliquis auferet tibi caput: Xenocrates, qui tum præceptori aderat, Non prius, inquit, quàm hoc: suum ostendens caput. Laert. l. 4.c.2.

Alexander.

Cùm interrogaretur, Vtrum magis desideraret patrem Philippum, an Aristotelem præceptorem? Magistrum, inquit. Ille enim vt essem, hic autem vt præclarè institutus essem, author fuit. Anton. in Meliss. part.2. ser.21. & Max. ser.23.

De discipulorum infrequentia, & exiguo numero.

Stratonicus.

IN ludo suo quum haberet pictas Musas Nouem, Apollinem vnum, discipulos autem tantum haberet duos, rogatus à quodam, Quot haberet discipulos? Cum diis, inquit, duodecim. Eras. l. 6. apoph. ex Athenæo, & Bruso. l.5.ca.2.

De discordia.

Demaratus.

A Philippo Macedonum rege hospitio susceptus, qui ob nouas Cleopatræ nuptias à se Olympiadem Alexandrúmque auocauerat, dicenti Philippo, quo pacto Græci inter se mutuam agerent concordiam, respondit: Tua minimum interest, Philippe, Græciæ curam suscipere, qui tot discordiis ac calamitatibus propriam cumulasti regiam. Brus. li.1.c. 20. ex Plut. apoph.

M. Agrippa.

Dicere solebat, multum se huic sententiæ debere: Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur. Senec. in epist. li.14.

Leontius episcopus.

In grauissima illa apud Antiochenos de fidei negotio dissensione, timens seditionem, sententiam suam apertè proferre non audebat, & aliquando caput suum canis florescens manu demulcens, dixisse fertur: Niuem eam solutam lutum multum subsecuturum esse. Ænigmate eo obscurius indicans, dissonantiã eam aliquando in seditionem euasuram, neque eos qui factionis suæ essent cum reliqua multitudine consensuros. Niceph. l. 9. c. 24. Eccl. hist.

Alphonsus.

Sæpenumero dicere solitus est, Si Romanis temporibus vixisset, se constructurum fuisse templum Ioui Pistorio, vt de rebus acturi, in eo prius conuenirent, & contentionẽ omnem deponerent. Innuit autem, nihil æquè Reipublicæ esse perniciosum, ac si plebis cum patribus crebræ contentiones oriantur. Panor. l. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Concordia.

De disputationibus, aut quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Aristippus.

Cvidã qui proposuerat ænigma, vehementer instãti vt solueret: Quid ǫ stolide, inquit, vis soluam, quod nobis etiam ligatum exhibet negotium? Lusit ex ambiguo. Soluitur enim quæstio, & soluitur homo aut belua vincta. Stultum autem sit furiosum hominem aut noxium animal soluere, magis nociturum. Laërtius libro 2. capite octauo.

Idem.

Confutatus in disputatione à quodam homine audaci, sed furioso ac stolido, quum illum videret gestientem, inflatúmque victoria: Ego quidẽ, inquit, redargutus abeo: sed suauius dormiturus te, qui redargusti. Laërt. lib. 2.

Diogenes.

Orante aliquando Anaximene, Diogenes prætendens pernam, auditores in se conuertit: ob id indignatus Anaximenes, obticuit ab auditorio destitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit, disputationem oboli pretium dissoluit. significans, illum de rebus friuolis disseruisse, quæ non admodum attentos haberet auditores. Laërtius libro sexto.

Plato & Diogenes.

Platonis ideas, id est formas, risit & Aristoteles. Quodam igitur tempore quum Plato multa de ideis dissereret, & rem confictam confictis vocabulis explicare conaretur, subinde in ore habens, menseitates & cyathitates, per quas voces intelligebat species mensæ & cyathi: Diogenes irridens subtiles nugas, Mensam, inquit, ac cyathum video, menseitatem & cyathitatem non video. Tametsi sunt & hodie qui sorteitatibus & ecceitatibus sibi videntur acuti. At Plato regessit dictum: Nec mirum, inquit, nam oculos habes quibus cernuntur cyathi ac mensæ, mentem verò non habes qua cernuntur menseitates ac cyathitates. Laërtius libro 6.

Ariston.

*Veratrum, inquit, crassiusculè sumptum purgat, Pollionem verò læuigatum suffocat, sic & nimis anxia subtilisque in philosophia disputatio. Stob. ser 8.

Gorgias.

Gorgiæ sophistæ palàm exhibenti sese ad respondendum, quod cuique libuisset proponere, Xenophon, non ille Socraticus, sed alius quidam inuidens, adiit illum, atque hanc proposuit quæstionem: Dic mihi, Gorgia, quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent? Ad quem placide Gorgias, Istud quidem dispiciendum relinquo: cæterùm illud iam olim cognitum habeo, terram aduersus istiusmodi homines producere ferulas. Philostratus.

Idem.

Quum audiuisset physicum quendam de antipodibus argutè disserentem, ostẽsis in puteo hominum vmbris, interrogauit, num illos antipodes putaret. Irrisit inutilem quæstionem philosophorum, qui interdum de iis rebus disputant, quæ non sunt, licet ex certis demonstrationibus hodie probari possit, reuera antipodas esse. Erasm. libro 8. apophth.

Idem.

Cùm conspiceret duos philosophos, vtrosque pariter indoctos, inter sese disceptantes, & alterum quidem ridiculas quasdam quæstiones proponentem, alterum item aliena, neque quicquam ad rem facientia respondentem: Quid, inquit, amici,

[illegible], an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrum supponere? Lucianus in vita Demonactis. At refertur à Diogeniano his verbis: Verum stultior qui mulget hircum, an qui cribrum supponit? Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Idem aliis curiosa indagine disquirentibus, an mundus rationis expers sit, aut anima præditus, & sphæræ nihilominus figuram teneat? Vos, inquit, plus æquo de mundo solliciti, vestram ipsorum immunditiem interea parum prouida consideratio nepensiculatis. Stob.

Zeuxidamus.

Cuidam percontanti, quam ob causam Lacedæmonij leges de fortitudine citra scriptum seruarent, at non potius descriptas traderent iuuenibus legendas? Quoniam, inquit, assuefaciendi sunt vt præclaris gestis potiùs quàm scriptis incedant. Inertiæ genus est, de fortitudine philosophorum morè disputare: sed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi potest. Plut. in Lacon.

Eudamidas Archidami F.

Quum audisset Xenocratem jam senem in Academia cum amicis disputantem, percontatus est, quis esset ille senex? vbi respondisset aliquis illum esse virum sapientem, & ex eorum numero qui virtutem quærerent: Et quando, inquit, ea vsurus est, si adhuc quærit? Visum est Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute disputare, veluti de re controuersa: quum oporteat à prima statim adolescentia habere certissima decreta de honesto, impressa animo, & secundùm virtutem exerceri: non quærere, quemadmodum faciunt philosophi, qui magna contentione inter ipsos de summo bono ac malo digladiantur, ne in hoc quidē satis consentientes, quid sit virtus aut beatitudo. Plutarch. in Laconic.

Pambolidas.

In Academia philosophos audiens multa de virtute differentes, interrogatus cuiusmodi viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quàm probi: sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini? Falsè tetigit mores Atheniensium, qui virtutem haberent in labris, non in factis, Plut. in Lacon.

As. Pollio.

Dicebat, in causa verecunda nunquam tentari debere improbā quæstionem. Notauit rhetores, qui in declamando mouerent quæstiones nihil ad causam facientes. Erasm. libr. 8. apoph.

De dissidio.

Plinius.

* EOs qui mutuis dissidiis sese conficiunt, similes dicit esse gallis sæpiùs in pugna commorientibus. li. 2. natur. hist. cap. 21.

Vide apopht. de Discordia, Odio, Seditione.

De dissimulatione.

Plinius.

* VItro pellucido quod nihil celat voluit eos assimilare qui nihil dissimulare norunt, sed quicquid in animo est, protinus palam efferunt. li. 10 c. 62.

Vide apopht. de Libertate in dicendo, & Simulatione.

De diuinatione.

Chilon.

DIcebat, diuinationem non esse detestandam: quòd hanc deorum munus esse crederet, quæ ratione percipi posset ab homine insigni virtute prædito. Nam ipse prædixisse fertur, futurum vt ex insula Cythera summum malum oriretur Lacedæmoniis, cuius sitū naturam

cùm didicisset: Vtinam, inquit, hæc aut nunquam fuisset, aut simul vt nata fuit, euersa fuisset. Nam Demaratus Lacedæmone profugus, Xerxi suasit, vt in ea insula classem haberet: ac plane Græciā subegisset Xerxes, si Demarati consilium fuisset sequutus. Pòst, Nicias ea potitus, statuit illic præsidium Atheniensium, & Lacedæmonios multis cladibus afflixit. Laër. li.1.c.2.

Diogenes.

Dicere solebat, Si vlla disciplina id præstare posset, vt præsciremus quæ ferenda sunt, atque eadem amoliri à nobis certa ratione valeremus, egregium sanè illud esset. & longè optimum artificium. Sed si ordine inuiolabili ac lege inconcussa quippiam tolerandum est, ad quid attinet tale malum prænoscere? Stob.

Idem.

Videns hominum diuersas actiones, ac audiens somniorum esse interpretes & cōiectores, dicebat, nullum animal homine esse stultius. Laërt. li. 6.

Socrates.

Quum in somnis quidam Socrati visus esset dicere,

ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο:

Ad Phthiam venias simulac lux tertia surget. Æschini dixit, Tertio die moriar: versum Homericum pro oraculo interpretans id euenit. Phthia erat patria Achillis: & amici conati sunt persuadere Socrati, vt in Thessaliam fugeret, quòd illic haberet fidos amicos. Eras. 3. apoph.

Demonax.

Conspicatus augurem quendam in publico vaticinia sua vendentem: Si potes, inquit, ea quæ Parcæ statuerunt arte tua depellere, exiguā mercedem postulas: si quæ fatis decreta sunt omnino sunt euentura, quid tua prodest diuinatio? Bis miser esse cupit, qui mala quę vitari non possunt, amat præscire. Eras. 8. apoph.

Demetrius.

Quum Philippus locum quendam Ithomatam, non minus munitum, si præsidium imponeretur, quàm erat Acrocorinthus, occupasset, & sacrificio peracto per vatem ad ipsum exta essent delata, accepta Arato ac Demetrio Phalereo demonstrauit: & ipse animi dubius rogabat eos, qui exta portenderent, vtrum Messeniis locum redderet, an retineret? Hic Demetrius arridens: Si animum, inquit, vatis geris, locum dimittes: sin regis, vtroque cornu bouem retinebis. Peloponnesum bouis ænigmate signans, quam facilè retineret, si duas arces præsidio tueretur. Erasm. lib. apoph. 6 ex Plut.

Phauorinus.

Nullo modo consulendos esse Genethliacos, & eos qui futura se prædicere pollicentur ita suadebat, aut aduersa euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies, frustra expectando: si aduersa dicunt & mentiuntur, miser fies, frustra timendo. Si vera respondent, eáq; nō sunt prospera, iam inde ex animo miser fies, antequam è fato fias: si felicia promittunt, eáque euentura sunt, tū planè erunt duo incommoda: & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurū gaudij fructum spes tibi iam deflorauerit. Gell. li. 14. c. 1.

Anaxarchus.

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret, ostenso calice prædixit fore vt vulnus acciperet, abutens ad id versu, quē recitat Laër. lib. 9. cap 1.

βιβλήσεταί τις θεῶν βροτησίᾳ χειρί.
Id est,

Ferietur aliquis mox deûm humana manu. Erasm.

Calanus Indus.

Ad mortem proficiscens, quum conscenderet rogum ardentem, O præclarum, inquit, discessum è vita, quum vt Herculi contigit, mortali corpore cremato, animus in lucem

[illegible]. Hunc quū Alexander ad-[illegible], diceret si quid vellet? Optime, inquit, propediem te videbo. Idque euenit, nam Alexander paucis post diebus mortuus est. Cicer. l. 1. de Diuinatione.

Larcas Indus.

Apollonius Tyaneus quum ad Indorum sapientes qui Brachmanes dicuntur, habens Larontis Indiæ regis literas commendatitias, accederet: vt venit ad illos, Larcas illorum princeps salutauit Apollonium, statimque petiit regis literas. Admirante Apollonio, ac dicente, Vnde sciret? Quo magis (inquit Larcas) mireris, scito D, vnum in epistola deesse: atque ita esse, palàm omnibus ostendit. Brus. li. 7. c. 20.

Iudas Essenus.

Nunquā diuinando mentitus est, is qui prædixisset, in Stratonis pyrgo Antigonum regem eo die occubiturum viso Antigono, Nunc mihi pulchrum est mori, inquit, quum mendax fuerim (distabat enim Stratonis pyrgus sexcentis stadiis) sollicitaque mente secum hoc repetebat. Sed paulò pòst tamen interfectus est Antigonus in loco subterraneo, qui Stratonis pyrgus dicebatur. Brus. li. 7. cap. 20.

M. Cato.

Aiebat se demirari, quòd non rideret aruspex, quoties aspiceret aruspicem. sentiens, totum hoc diuinationum genus imposturam esse, qua populo fiebat fucus. Id quum non ingereret eius artis peritum, mirabatur quod aruspex aruspicem posset videre absque risu. Solent enim impostores inter se ridere multitudinis stultitiam. Cic. l. 2. de Diuin.

Pompeius.

Catoni acerbiùs insectanti Pompeium, quòd quum ipse sæpius prædixisset potentiā Cæsaris indies crescentem nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi, sed potiùs ad tyrannidem tendere: Pompeius ita respondit, Tua (inquit) Cato, magis accedunt ad diuinationem, at mea magis accōmoda sunt amicitiæ. Sentiens, Catonem incerta loqui, quòd nemo possit rerum humanarum exitum liquidò præscire, se verò ea sequutum, quæ tum temporis amicitia, quæ sibi cum Cæsare intercedebat, postulabat. Certum erat quid debebatur amico, incertū erat, an amicus illi futurus esset inimicus. De amico verò humanius est bene sperare, quàm malè diuinare. Plut. in apo.

Spurina Aruspex.

Spurina aruspex admonuit C. Cæsarem, vt caueret discrimen ingens, quod vltra Calendas Martias nō proferretur. Eo die quū iret in senatum, Spurinæ fortè obuio: Quid ais, inquit, nónne venere Calendæ Martiæ? Venere, inquit, sed nondū præterière. Eodem die cæsus est Cæsar. Brus. l. 7. c. 20. ex Plut.

Anonymus.

Seuerus imperator cùm è Britannia rediret non solùm victor, sed etiā in æternum pace fundata: scurra quidam obuiam factus, futura illi hunc in modum vaticinatus est: Fuisti Cæsar, totum vicisti, iam Deus esto victor, cuius diuinatio licet iocus esse videbatur, constat nihilominus tamen Cæsarem paulo pòst periisse. Eras. lib. 6. apoph.

Athanasius episcopus.

Ab Arianis & Græcis præstigiator dictus, atq; ob diuinationis peritiam diu multúmq; derisus, cùm vrbē Alexandriā ingrederetur, cornix in aere volitās crocitabat. Græcorum igitur turba hæc audiens, scōmate eū veluti impostorē persequens, quidnā cornix diceret, interrogauit. Ille autem perquam vrbanè & suauiter ridēs: Cras, inquit. Portendi namque, crastinum diem vobis non bene cessurum. Mandatum enim ab imperatore veniens, festum diem vestrum inhibebit, & magnificentia vestra iniucunda vobis erit. Porro id Athanasij dictum,

[illegible] imperare [illegible] quibus magistra [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] vere [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] improbitatis [illegible] De diuit.

[illegible]

[illegible] diuitiis operam dantes [illegible] eas porrigat for[illegible] [illegible] seruet, benignitas [illegible] Stob. ser. 91.

Idem.

Quemadmodū, inquit, vilia mar[illegible], & si nullius pretij fuerint, tāti tamē æstimātur, quātū in se numismatis continent: ita diuites etiam homines vani & nihili, bonorum quæ possident æstimatione ac pretio fruū tur. Stob. ser 87.

Idem.

Dicere solebat, non minus molestum esse caluis, quàm comatis, pilos velli. Ostendere autem hoc dicto voluit, paria pauperū diuitúmque tormenta esse. Brus. l. 2. c. 26.

Bias.

Beatum esse dicebat, ex vulgi opinione, qui opes ex animi sententia assequeretur. Verùm multò beatiorem, qui ne desideraret quidem. Stob.

Chilon.

Dicebat, Quod Lydius lapis est auro, id aurum esse homini. Lapis enim index affrictu prodit quale sit aurum, ipsum autem aurum arguit quale hominis ingenium, iuxta illud. Magistratus virum arguit. Laert. in eius [illegible]

Pythagoras.

Neque equum sine freno, neque [illegible] sine prudentia quenquam gubernare posse, aiebat solebat. Stob. [illegible]

[illegible]

[illegible] manui [illegible] ab a[illegible] accumula[illegible], & eodem [illegible] Stob. ser. 90.

Aristippus.

Neque symposium sine colloquio & societate, neque [illegible] sine virtute, voluptatem habere affirmabat. Stob. ser. 1.

Democritus.

Audiens de diuitiis varie disputantes, omnibus hominibus perpetuam quandam diuitiarum cupiditatem inesse dixit, quæ si non acquisitæ fuerint, vexant: si erunt acquisitæ, solicitudine & cura torquent. Amissæ verò, dolores etiam adferunt haud mediocres. Max. ser. 12.

Idem.

Nequaquam diuitem, sed diuitiis bene vtentem, beatum iudicandum dicebat. Max. ser. 12.

Idem.

Neminem vnquam ob diuitias, & gloriam beatum esse existimandum dicebat. Talia enim omnia incertiora sunt, minorique fide deuincta, quàm vt bona censeri debeant. Max. serm. 12.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis diues fieri posset? Si, inquit, cupiditatum pauper erit. Max. ser. 12.

Idem.

Dicere solebat, Quantum ad naturam attineret, omnes homines diuites esse: sed quantum est in nobis, omnes pauperes videri. Maximus serm 12.

Idem.

Eos etiam qui naturalibus diuitiis contenti essent, multò ditiores esse iis dicebat, qui cùm multa possideant,

deant, plura tamen concupiscunt, illis autem nihil deest, his plura quàm possident. Eod. ser.

Plato.

†Interrogatus quantas opes habere conueniret, respondit: Quantæ possidenti neque insidias pariunt, neque rerum necessariarum inopiam. Stob. ser. 94.

Democritus.

Pecuniarum vsum cum prudentia, vtilem quidem esse ad exercendam liberalitatem, & ad iuuandum alios: cum stultitia verò, communem largitionem esse dicebat. Stob. ser. 92.

Idem.

*Quemadmodum, inquit, inter vlcera pessimus est affectus phagedenæ: ita in diuitiis animus non contentus, & sibi inæqualis. Stob. serm. 90.

Idem.

Diuitias comparare non inutile esse, sed iniustè corradere turpissimum esse dicebat. Eod. ser. 92.

Idem.

Si diuitias, inquit, non expectes, pauca tibi multa videbuntur, praua enim appetentia ex inopia diuites facit. Stob.

Idem.

Interrogatus quæ via esset facile ditescendi, respondit: Si quis inops fuerit desiderio. Stob.

Zeno.

Cùm sæpe dixisset, diuitias esse indifferentes: Antigonus falsò ei nunciari fecit, prædia illius ab hostibus esse direpta: & cùm tristior effectus esset, Vides, inquit, diuitias non esse indifferentes? Brus. lib. 2. cap. 26. ex Laërt.

Idem.

Dicere solebat, non magis prodesse, quàm nocere opes ad sanitatem. Ex eodem.

Anaxagoras.

Magno cum negotio pecunias cõparari, sed multo maiori opera conseruari & custodiri dicebat. Innuit autem, ita comparatum esse, vt omnes pecuniam quærant, ac opes amplissimas, quas cùm iam parauerunt, multò curiosius ac attentius seruant, ne statim euanescant. Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos facilius est capere quàm diu retinere. Ælius l. 4. de Var. hist.

Epicurus.

Scribens ad Pytocleam, Si vis, inquit, te diuitem facere, non pecuniæ adiiciendum, sed cupiditatibus detrahendum est. Seneca.

Simonides.

Interrogatus, vtra res esset optabilior diuitiæ an sapientia? Dubito, inquit, vt qui videam sapientes frequentare diuitum fores. innuens, philosophos verbis quidem contemnere diuitias, sed re tamen eas captare. Eras. 6. apoph. ex Stobæo

Cleanthes.

Quærenti quomodo quis diues euadere posset? respondit, si cupiditatum fuerit inops Stob. ser. 92. Idem & ad Democritum referri, paulò antè diximus.

Epictetus.

Percontatus, quis esset inter homines diues? Cui, inquit, satis est quod habet. Stob.

Idem.

Audiens quendam sibiipsi ob amplas diuitias placentem, ait: Examina teipsum prius, vtrum ditescere malis an beari. Quod si diuitias velis, rem neque bonam esse scias, nec omnino in te sitam. Si verò beari, id & bonum est, & penes te. Opes enim fortuna ad tempus commodato dat: Beatitudo autem à nostra voluntate procedit. Stobæus sermone de temperantia.

Idem.

* Nec equus, inquit, ob præsepe, phaleras, & tapetes, nec auis ob floccos ad nidum suum effertur & gloriatur, sed vtrunque animal ob celeritatem, hoc quidem alarum, illud verò pennarum. Quare tu quoque ob externas diuitias ne superbito, sed

ob probitatem & beneficentiam. Stob.eod.ser.

Socrates.

Diuitias ex vsu metiri iubebat. non enim immensas possessiones diuitias vocabat, sed tantum, quantum requiritur ad vsum decentem. Stob. ser.de Temperantia.

Idem.

Magnificiendas esse diuitias dixit, si lætitiam sibi coniunctam haberent: nunc autem, inquit, plurimũ dissident. Nam si diuites suis opibus frui velint, præ nimia voluptate corrumpentur: sin custodire, curis: sin verò acquirere, nimio desiderio pessum ibunt. Stob.ser.91.

Idem.

Interroganti, Quisnam videretur sibi ditissimus? respondit, Qui paucissimis contentus est. Anton.in Meliss. par.1.ser 37. Stob.ser.5.

Idem.

*Diuitias auarorum Soli occidenti comparabat: neminem enim viuentium illas iuuare dicebat. Max. serm.de diuitiis.

Idem.

Satius esse dicebat, se in paucis facultatibus continentem hilariter agere, quàm in magnis infeliciter. Anton.in Meliss.par.1.c.37.

Idem.

Cùm videret Alcibiadem ob diuitias elatum & propter agrorum spatiosos limites superbire, adduxit ad locum in quo tabula quædam ambitum terræ complectẽs suspensa erat, & eum rogauit, vt Atticam ibi requireret. Quam cùm inuenisset, suos fundos eum iussit ostendere, & cùm responderet, Nusquam ibi pictos esse: Horum (inquit Socrates) possessione te effers, qui nulla pars sunt terræ. Illudens hoc dicterio Alcibiadis stultitiam, qui superbiebat in iis rebus quæ fluxæ sunt, & cum mundo interire solent. Ælian. libro 3. de Varia hist.

Plato.

Interrogatus, quantas opes habere conueniret: dixit, Quantæ possidenti neque insidias pariunt, neque rerum necessariarum inopiam. Stob. serm.92.

Diogenes.

Aiebat neque in ciuitate, neq; in domo opulenta habitandi locum esse virtuti. Stob.ser.91.

Idem.

Exprimere volens quid essent diuitiæ, Fortunæ vomitum eas appellauit. Stob ser.91.

Idem.

Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit? Cùm autem illi, Anaximenis esse respondissent: An non pudet eum, inquit, tam multa habere, qui seipsum non habet? Sensit autem philosophus, eum non in sua ipsius potestate esse, qui captus diuitiis sibi iam mortuus est. Maxim. sermone 12.

Idem.

Physicus quidam interrogauit eũ, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit, plurimos habet sibi insidiantes. Pallent autem, qui metuunt. Laërt. libr 6. & Maximus ser.12.

Possidonius.

Diuitias causas esse malorum dicebat, non quòd ipsæ facerent, sed quòd facturos irritarent. Senec.lib.3. epistol.

Isocrates.

* Dicebat illos contemni debere, qui nimium operam dant diuitiis, præsentibus autem vti nequeunt. Nam isti (inquit) non secus afficiuntur, quàm qui bonum equum possidens equitandi artem ignorat. lib.ad Dæmonicum.

Idem.

*Diuitias non tam honestati quàm improbitati seruire dicebat, dum socordiæ hominum licentiam parant, & iu-

& immues instigant ad voluptates. Eodem lib.

Democrates.

Vt vestes talares corpora, ita diuitias immensas, animas impedire dicebat. Stob. ser. 91.

Anonymus.

Cuidam Lampen Æginetam efferenti, ac felicem prædicanti, quòd prædiues videretur, multorum nauigiorum dominus: Lacon, nihil (inquit) moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quum omnes diuitiæ sunt in manu fortunæ, tum eæ præcipuè quas negotiatores committerēt funibus. ruptis enim funibus sequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus. Plut. in Lacon. apoph.

Lampis.

Interrogatus quomodo sibi parasset diuitias? Magnas, inquit, haud difficulter, exiguas verò cum labore ac tardè. Sentiens, initio paulatim magnáque vigilantia corrasam pecuniam. Cæterùm parata iam ingentiforte, facile est amplis lucris ditescere. Plut. in libello, An seni sit capessenda respub.

Pheraulas.

Is diues, à Saca fœlix nuncupatus ob diuitias, quas pauper acquisiuerat: Num, ait, ita existimas Saca, me hac eo iucundius viuere, quò plura possideo? An ignoras, me & esse & bibere, & dormire, nullo modo mihi iucundius, quàm tunc quum eram pauper? Certum quippe est, eum qui pecuniis ac diuitiis oblectatur, si sumptum vel dispendium faciat, vehementer contristari. Brusōn. lib. 2. cap. 26.

Plutarchus.

* Dicebat, vt equus generosus non ex apparatu precioso iudicatur, sed qui natura sit egregius: neque vir honestus censetur qui magni pretij possidet opes, sed qui animo sit generoso. Ant. ser. de diuit.

M. Crassus.

Dicebat, neminem diuitem esse dicendum, nisi eum qui reditu annuo legionem tueri posset. Plin. lib. 33. Cicero autem in Officiis libr. 1. paulò aliter recitat, qui ait, Crassum neminem diuitem iudicasse, nisi qui prius facultatibus exercitum alere posset.

Sigismundus Cæs.

Sigismundo Cæsari allata erant ex Hungaria aureorum quadraginta millia. Cùm autem aduesperasset, eáque in thalamo regio recondita fuissent, in cubiculum veniens Cæsar, dū cogitat in quémnam vsum eam pecuniam conuertat, somnus eum destituit. Tum ille excitatis cubiculariis: Ite (inquit) ocyus, consiliarios ducésque omnes militum huc accersite. Vocati proceres media nocte trepidi (timebant enim ne quid aduersi accidisset) Imperatorem celeriter adeunt, & quæ causa sit tam repentinæ vocationis inquirunt. Imperator confestim aperta arca, inter eos qui aduenerant pecunia distributa: Ite, inquit, securè tranquilléque nobis dormire liceat. Nam quod mihi somnum ademerat iam procul aberit à cubiculo. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in res gestas Alphonsi.

Maximilianus Cæs.

Nullum non pecuniarum aceruum concupiuit: & quanuis non rarò ad eum ingens pecuniarum summa afferretur, tamen penes se eam nunquam retinuit, sed ad quæstores referri iussit, dicens, se regendis hominibus præpositum, nec auri sibi custodiam demandatam: quo siquis semel capiatur, mox è rege seruum futurū. Iacobus Spieg. in Æneæ commentaria de rebus gestis Alphonsi

Ludouicus XII. R. Franc.

† Cùm iret Baiocas, exceptus est in hospitio magnifico illo quidem, sed in solo sterili, & deserto ædificato. Quod cùm miraretur, responsum

est hospitij dominum ditissimum esse. Iussit illum ad se venire, quæsiuitque ab eo quinam potuisset tantas opes in tam sterili regione parare? Mihi verò, inquit, non fuit difficile: Cùm mea potiùs quàm domini mei, aut vicinorum negotia, diligenter curauerim. Tum Rex, Næ tum mihi, inquit, scopum videris collimare: Tua enim factitando, ac benè mane surgendo non poteris non ditescere. Montlucus in comment.

Vide apopht. de Pecunia.

De diuitiarum vsu.

Socrates.

*Dicebat diuitias pro moribus possidentium variare, vt vinū mutatur cum vasis. Stob. ser. 92.

Idem.

* Sudor, inquit, exercitiis prouocatus decentior est: sic etiam diuitiæ propriis laborib. acquisitæ. Eod. ser.

Idem.

* Diuitias (inquit) veluti amicum liberalem ac promptum, ad honestas actiones assumere oportet. Ibid.

Socrates.

* Adolescens ipsum interrogabat quomodo diuitias malum & bonum esse putaret? Cum ille, Non secus quàm tu nunc honestis quidē bonisque hominibus bonas esse iudicas: itē scientibus quo loco pecuniis vtendū sit, iis commodæ sunt: improbis verò imperitis, malæ, &c. Plato, Eryxia, aut de diuitiis.

Chilon.

† Dicebat lapideis cotibus aurum examinari, probarique, auro autem bonorum, malorúmque hominum mentem, cuiusmodi sit, ostendi. Laër. lib. 1.

Plato.

† Optimè sanè & pulcherrimè viueremus, si vera de diuitiis sententia vbique prædicaretur: ea est, quòd diuitiæ corporis gratia sint, animi autem gratia corpus. Idem l. 5. de legib.

Seneca.

† Is maximè diuitiis fruitur, qui minimè diuitiis indiget. Epist. 14 ad Lucil.

Ariston.

* Vt ab eodem vino alij contumeliosi, alij benigniores fiunt: sic (inquiebat) à diuitiis alij aliter afficiuntur. Eod. serm.

Aristoteles.

* Melius est, inquit, ad felicitatem pauciora possidere, quàm multa cum inuidia. Nam ista vita laudabilior & suauior est. Ibid.

Bion.

Diuitias dicebat esse neruos actionū, quòd sine his nihil agatur. Laërt. lib. 4. c. 7. Alius dixit diuitias esse belli neruos.

Aristippus.

Reprehensus quòd pecunias acciperet ab amicis: respondit, se non ideo accipere vt vteretur ipse, sed vt illi discerent, ad quas res vtendum sit pecuniis. Vulgus enim diuitū aut in equos, aut in operosas structuras, aut in luxum perdit pecuniam, quum ea bonis viris, si egeant, sit eroganda. Quin & aliter intelligas licebit. Aristippus nonnisi ad vitæ necessaria pecuniis vtebatur: ideoque à diuitibus accipiebat, vt eis demonstraret bene vtendi rationem: id non poterat, nisi illi materiam subministrassent. Veluti qui cupit artem scribendi discere, chartam & calamum porrigit docturo. Laërt. l. 2. c. 8.

Idem.

* Quemadmodum, inquit, calceus maior ineptus est ad vsum: ita & possessio copiosior. Calcei enim magnitudo superflua vtentem impedit: opibus autē vel vniuersis vel ex parte aliqua suo tēpore vti licet. Sto. ser. 93.

Alcamenes Teleëri F.

A quodam obiurgatus, quòd tam parcè frugaliterque viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias:

Decet,

Decet, inquit, eũ qui multa possidet, pro ratione, non pro libidine viuere. significans perniciosas esse diuitias, nisi adsit animus diuitiis superior, qui possit earum vsum non ex copia, sed ex necessitate moderari. Plut. in Lac.

Phauorinus.

* Nemo (inquit) adeo diues est, qui nõ pauciora habeat quàm desideret. At illum qui animo futurus est tranquillo & bene composito, oportet in læta fortuna alios respicere, qui pauciora bona possident: in sinistra autem, infeliciores. Stob. ser. 92.

Idem.

* Diuitiis vtendum est, tanquam materia quadam, non ad res omnes similiter. Eod. serm.

Dionysius senior.

Quum audisset quendam è ciuibus aurum habere domi defossum, id ad se deferri iussit. Verùm posteaquã is suffuratus auri paululum, in aliam vrbem commigrasset, ibique mercatus esset agrum, reuocato Dionysius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitiis vti cœpisset, desiissétque rem vtilem inutilem reddere. Satis declarauit, se non aurum alienum appetisse, sed hominis morbum sanare voluisse. simul vsum auri legitimum demonstrauit, si in agricolationem impendas potius quàm in vsuram. Plut. in apoph.

De diuitiarum abusu.

Solon.

Dicebat, opulentiam esse matrem saturitatis, saturitatem ferociæ ac violentiæ. Diuitias comitatur luxus, luxus exit in tyrannidem, dum fœnum migrat in cornua. Laër. lib. 1. cap. 3.

Diogenes.

Diuitias nihil aliud esse quàm velamenta malitiæ dicebat. Diuites enim cùm aliis nihilò sint meliores, tamen peccant licentius. Laër. l. 6.

Idem.

* Plerosque diuites dicebat esse similes arboribus & vitibus, quæ in locis inuiis ac præruptis nascũtur: quòd istarum fructus non vsui sint hominibus, sed à coruis & eiusmodi auibus consumantur: Diuites etiam non ad honestas res diuitiis vti, sed adulatoribus, meretricibus, turpissimis voluptatibus, vanissimæque gloriæ præbere pecunias. Stob serm. 90 Idem apoph. de Cratete Thebano refertur, & de Socrate.

Democritus.

* Dicebat diuitias malis artibus comparatas, infamiæ nota inter homines insigniri. Stob. ser. 90.

Socrates.

* Vt ægrotum, inquit, lectus aureus nihil iuuat, sic neque stolidum diuitiæ. Stob. ser. 92.

Eucritus.

Cuidam quærenti ex eo, vter esse mallet, Crœsus, an Socrates? Respondit, viuens mallem esse Crœsus, è vita autem decedens Socrates. Indicauit autem, beatam esse philosophorum post hanc vitam conditionem. Diuites autem licet bonis omnibus in præsenti vita abundent, post mortem tamen ob iniquè paratas opes, ac malè collocatas, cruciandos dæmonibus dari. Stob.

Lycurgus.

Interrogatus cur hostium interfectorum cadauera spoliare prohibuisset? Ne milites, inquit, ditescant, & dum prædæ incumbunt, pugnam negligant. Metuit vir prudentissimus, ne diuitiis amplis corrumperentur milites, quæ plerunq; insolentiores & minus fortes reddunt homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit, quòd illius insidiis, otio & somno fuisset priuatus: videlicet quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Sympofiacis.

Seneca.

† Diuitiæ apud sapientem virum in seruitute sunt: apud stultum in imperio. Sapiens diuitiis nihil permitti, stultus diuitiæ omnia. Li. de B. vita, c. 26.

De diuite indocto.

Socrates.

Conspicatus hominem prædiuitem & arrogantem, sed nulla virtute præditum: Hic, inquit, equus est argento circumtectus. Solent enim equi stragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, quum interim tamen nihil aliud sint quàm equi. Stob.

Idem.

Ad prædiuitem quendam, sed indoctum: Ecce, in quit, aureum mancipium: Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. lib. apoph.

Diogenes.

† Nec illud Diogenis dictum absimile, diuitem indoctum ouem aureo vellere contectam esse dicentis. Laër. lib. 6. c. 1.

De diuitiarum atq. opum contemptu.

Pythagoras.

* Quibus, inquit, à corpore solutus non egebis, illa omnia contemne: & quibus etiam defuncto erit opus, illis tibi vacante deos adiutores aduoca precibus. Stobęus sermon. 5.

Diogenes.

Quum murem fortè conspiceret in Megarico discurrentem, qui neque cauum quæreret, neque turbis terreretur, neque cibum appeteret: Bellum, inquit, libertatis exemplum. móxque contemptis omnibus, cœpit in dolio habitare. Laër. l. 6.

Idem.

Demirantibus quòd nullas haberet ædiculas vbi cibum capere posset, ostendit Iouis porticum, atque Athenienses ipsi magnificam extruxisse aulam, vbi vesceretur. Quod publicum erat, sibi quoque paratum interpretabatur Neq. potuit optare cœnationem splendidiorem. Ibid.

Idem.

Alexander Magnus inuisens Diogenem, reperit eum in cranio sedentem pro dolio, ac laceras schelas glutino committentem. Posteaquam rex multa cum illo collocutus, pararet abire diceretque, Cogita Diogenes quid à me velis petere. nam quicquid optaris, feres: Mox, inquit, de aliis, interim secede paulisper. cum rex secessisset, putans illum velle deliberare, diutius silenti repetiit: Pete quod vis Diogenes. Hoc, inquit, volebam. nā prius arcebas mihi solem, ad id quod ago necessariū. Alij narrant illum dixisse, Ne mihi feceris vmbram: quòd vellet apricari. Laërt. lib. 6. Cic. l. 5. Tusc. quæst.

Idem.

Diuitias oblatas recusans, subiunxit, Indignum se nouerit canis nomine, qui ab opibus & deliciis se cohibere non potest Stob.

Aristippus.

Quodam tempore nauigans, vt intellexit nauim esse piraticam, deprēpsit aurum, ac numerare cœpit, móxque abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens sibi imprudenti & inuito excidisse. Hoc ingenio vitæ suæ consuluit adempta piratis occidendi vincendíve materia. Sunt qui narrēt, illum & hæc dixisse: Satius est vt hæc per Aristippum, quàm propter hæc pereat Aristippus. Laër. l. 4. c. 8.

Idem.

Cùm prædium amœnissimum perdidisset, cuidam deploranti tam miserabilem illius casum: Quid, inquit, an nescis tibi vnicum esse prædiolum, mihi verò tres agros superesse?

Cùm

Cùm abnuisset alter, Quin igitur tum potius vicem deploramus? sentiens, insipientis esse, dolere amissis potius quàm gaudere relictis. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Cùm vidisset famulum quendam in itinere pecuniam ferentem, onere premi: Abiice, inquit, quod nimium est, & fer quantum potes. Laert. lib. 2. cap. 8. Eras. lib 3. apoph.

Idem.

Præterea cùm aliquando perdicem quinquaginta drachmis iussisset emi, cuidam detestanti luxum in philosopho: Et tu, inquit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Cùm is respondisset, se empturum. Et mihi, inquit, tanti sunt quinquaginta drachmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorsit ad laudem contemptæ pecuniæ. Siquidē qui pretij magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, sed pluris facit pecuniam. At philosopho nihilò pluris æstimabantur quinquaginta drachmæ, quàm illi obolus. Aristippus itaque obsonij cupiditate par, superior erat despectu nummorum. Laert. lib. 2. cap. 8

Cleanthes.

Pecuniam, quam collegerat aliquando coram familiaribus abiecit, dicens, Cleanthes alterum Cleanthem alere posset, si vellet. Laert. lib. 7. cap. 2.

Philoxenus.

In Sicilia fundum ac domum opulentam nactus, & animaduertens illius gētis luxum ac delicias: per deos, inquit, hæc bona me nō perdent, sed ego potius illa. Móxque cessit aliis hæreditatem, & è Sicilia abnauigauit. Eras. lib. 8. apoph.

Anacreon.

*Quinque talentis à Polycrate tyranno Samio donatus, cum per duas noctes pro ipsis sollicitus fuisset, reddidit ea, inquiens, Non tanti esse quanta ipsorum nomine cura laboraret: vel, Odi munus, quod vigilare cogit. Stob. serm. 91.

Pelopidas.

In præfectura rei militaris Epaminondæ erat collega: cúmq; amici dicerent, illi rei necessariæ, videlicet colligendi pecunias nullam esse curam: Ita per Iouem, inquit, necessariæ, sed huic Nicomedi: ostendens hominem claudum ac mancum. Sensit, fortibus viris nihil esse opus pecunia. Plutarch. in apoph.

Epaminondas.

Iason Thessalus venerat Thebas belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ vehemēter egenti aureorum duo millia misisset, aurum non recepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Ipse verò quinquaginta drachmis à ciue quodā acceptis mutuò pro viatico exercitus inuasit Peloponnesum. Sentiebat, iniquas esse diuitias, quæ possessorem reddunt deteriorem: at viri fortes gloria virtutis præmio contenti sunt. Plut. in apoph.

Idem.

* Legati venerunt à rege ferentes aurum, vt eum corromperent. Inuitati sunt igitur ad prandium ab eo qui intelligebat qua gratia appulissent. A prandio iussit vt causam aduentus explicarent. Apposita fuerat mensa vilis, biberāt vinum acidum. Quum quid dicerent non haberent, ille subridens, Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse. Stob. serm. 5.

Themistocles.

Cùm inter deambulandum torquem aureum humi iacentem vidisset, vocans ad se ex pueris quendam, dixisse fertur: Quin hoc tollis ô puer, inuentum huiusmodi? nō enim tu es Themistocles. Ostendit autem, homines plerunque diuitiarum cupidissimos esse, quarum ipse adeò contemptor esset, vt inuentos fortè à

mi thesauros non acciperet. Ælianus lib.13. de Varia historia. Plutarch. in apoph.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt quum rex hostes aggrederetur præcedebat eum miles coronatus, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Quum igitur Lacon quidā in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & multo cum sudore deiecto aduersario coronam tulisset: cuidam dicenti, quid emolumenti tibi adfert victoria, ô Lacon? ille ridens & alacer respōdit: Ante regem, inquit coronatus incedens, pugnabo cum hostibus. Generosæ mentis est, laudis honore teneri potiùs quàm pecuniæ. Plutarch. in Lacon.

Scipio.

Quum Numantini viderentur inexpugnabiles, vt qui multos Romanorum duces superassent, populus Scipionem iterum consulem fecit, ad suscipiendum hoc bellum. Cæterùm quum multi gestirent exire in militiam, idque senatus fieri vetuisset, quasi Italia futura esset deserta: ac ne pecunias quidem ex ærario sumere passus est, sed vectigales prouentus, quorum tempus nondum excesserat, assignauit. Scipio pecuniis quidem sese negauit egere, suas enim & amicorum satis futuras. Plutarch. in apoph.

Idem.

† Quinquaginta quatuor annorum vitæ spatium emensus, neque emit, neque vēdidit quicquam. Adeò paucis fuerat contentus. Cùm autem quidam ei scutum eleganter elaboratū ostenderet, dixisse fertur: Atqui Romanum ciuem par est in dextra spem ponere, non in sinistra. Ælian. l.11. de Var. hist. c.9.

M. Coriolanus.

Quum ob bene nauatam operam ante prædę diuisionem è singulis rebus, equis & captiuis, denos sibi eligere iuberetur, insuper & equo pulcherrimo donatus à consule: Lætor, inquit, a consule laudari, equumque fortitudinis præmium libēs accipio, cætera non tam decora, quam mercedem, non accipiam, fuitque communi reliquorum sorte contentus. Nec aliud extra ordinem petiit, quàm vt Volscus quidam vir probus & æquus, quo hospite & amico fuerat vsus, non venderetur captiuus, sed suæ libertati relinqueretur. Huic animo contemptori pecuniæ, & hospitis memori, magis applausum est quàm victoriæ. Plutarch. in Coriolano.

Anonymus.

T. Labienus cum equiti strenuo de præda Gallica aurum offerret, omne donum renuens, aurum ad pedes Labieni abiecit. Erasm. lib.6. apoph.

S. Taddæus Apostolus.

Abgaro regi Edesseno, sibi aurum & munera offerenti pro doctrina & miraculis, iisdem recusatis, respondisse fertur: Si nostra relinquimus, quomodo accipiemus aliena? Eusebius lib.1. Eccles. hist. cap.15.

Basilius Magnus.

Præfectus Cæsareæ Basilio blandiens suadebat, vt in gratiam imperatoris fidem negaret, promittens ei imperatoriam amicitiam & opes. Cui Basilius: Hæc enim homini Christiano, inquit, non conueniunt, sed adolescentibus. & illorum similibus qui talia promissa respiciunt. Tripartitar. historiarum lib.7 cap 36.

Anonymus.

Fertur de quodam è priscis, quòd cùm spectasset pompam sumptuosissimam, ad familiares versus, dixit: Videte amici, quàm multis rebus opus non habeo. Philo Iudæus in lib. Quòd Deus sit immutabilis. Plutarchus idem de Socrate asserit in Moralib.

Plura vide infrà apophthegm. de Munerum contemptu & de Paupertate.

De

De docilitate.

Xenocrates.

iendam nec geometriæ, nec
ces, nec astrologiæ peritũ,
um tamen ipsius commean-
inquit, ansam philosophiæ
s, hoc est, non es ad philo-
docilis, nullis instructus
s. Alij ferunt illũ ita loquu-
ὐ πόκος ἐκ ϰνάπτεται, id est,
vellus non maceratur. La-
ion statim traditur vestia-
lloni. Laert. lib. 4. cap. 2.

Antisthenes.

ens quidã cùm se in nume-
pulorũ ab Antisthene reci-
, patri querẽti quibus reb.
? Libro, inquit Antisthenes,
io stylo, nouáque tabella.
is, animum ab omnibus vi-
im, studium vigil memoriã
sse debere, vt doceri probè
cipulus. Laert. lib. 6. c. 1.

[D]octrina & eruditione.

Thales.

solebat, faciem compone-
n præclarum esse: sed bo-
ium studiis animum exco-
esse præclarius. Laer. l. 1. c. 1.

Idem.

gatus, Quisnam esset felix?
ore, inquit, sanus est, animo
litus. Ibidem.

Solon.

i obiiceretur, quòd in foro
et oratorem: Atqui, dixit,
o conuiuiũ, coquũ cõduco.
1. ser. 50. Meli. Max. ser. 17.

Socrates.

anti, quódnã esse t pulcher
nimal, dixit: Homo doctrina
. Antonius in Melissa, part.
...

Idem.

Cùm ei sermo barbarus exprobraretur, Ego quidem, dixit, barbarus sum verbis, vos autem moribus. Anton. ser. 50. par. 1. Melissæ.

Idem.

Scientiam dicebat vnicum esse bonum, contrà vnicum malum, ignorantiam: quòd quicunque committunt rẽ iniustam, hoc peccant, quòd ignorãt quid cuique sit tribuẽdum: & qui fortes sunt, non alia re fortes sunt, nisi quòd ea expetunt quæ vulgus existimat horrenda: & qui intemperantes sunt, hoc errant, quòd ea putant suauia aut decora, quæ minimè sunt. Summum igitur bonum esse dicebat, scientiam rerum expetendarum ac refugiendarum. Erasm. l. 3 apopht.

Idem.

Videns hominem prædiuitem, sed planè rudem & indoctum: Hic, ait, equus est argento ornatus. Solẽt enim stragulis, frenis ac auro argentóque insigniter exornari, cùm tamen reuera nihil aliud sint quàm equi. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm vidisset prædiuitem quẽdam, sed indoctum: Ecce, inquit, aureum mãcipium. Indoctus, seruus est & cupiditatum, & eorum quæ possidet. Eras. li. 8. apoph.

Idem.

Interrogatus, quid in vita suauissimum esset? respondit: Disciplina & virtus, & rerum incognitarum historia. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50. Max. ser. 17.

Idem.

Quendam ex discipulis suis animaduertens, agri quidem esse studiosissimum, sed actionis negligentem. Heu tu vide, inquit, ne dum agrum cicurare vis, animum tuum efferari sinas. Max. ser. 1.

Bion.

Quum intellexisset, quendam ex familiaribus suis studiosè curantem

vt imago ipsius similis fieret: Tu, inquit, vt tibi similis lapis fieret, curasti: at ipse ne lapidi similis fias, non curas. Putabat etiam sapientissimus vir eos lapidibus haud absimiles esse, qui literis animum non exornarent. Max. serm. 1.

Idem.

Interrogatus, cuiatem se esse diceret, Cosmopolitam se dixit, totius enim mundi incolam & ciuem posse eum arbitrabatur esse, qui omnimodæ eruditionis secum reportaret thesaurum. Cicero libro 5. Tusculan. quæstionum.

Democritus.

Dicere solebat, disciplinam & eruditionem fortunatis quidem ornamentum esse, infortunatis autem refugium. Antonius part. 1. serm. 50. Melissæ. serm. 17.

Idem.

Audiens quendam contumeliosius quàm par est, de literis loquentem: Ignoras, ait, quid dicas. Literæ enim diuitibus addunt nonnihil honestamenti, inopia laborantibus sunt asylum, & vnicum exstunt vitæ præsidium. Stob.

Idem.

Dicere solebat eruditionis radices esse quidem satis amaras, fructum autem dulcissimum. Hoc dictum alij ad Socratem referunt, sed Luscinius Democrito adscribit, Laertius autem Platoni.

Idem.

Dicebat eruditionem & doctrinam non aliter quàm aurum, vbiuis terrarum in maximo solere esse pretio. Stobæus.

Idem.

Cùm ignotus venisset Athenas, colloquio de philosophia cum Socrate habito, dixit: Hic philosophus similis est pentathlio: quòd calleret naturalia, moralia, mathematica, ad hęc disciplinas quas ἐγκύκλια vocãt, denique omnium artium peritiam. Laert. l. 9. c. 7.

Aristippus.

Dicebat, satius esse fieri mendi[...] quàm indoctum: quòd ille tan[...] pecuniis egeat, hic humanitate[...] hilominus homo est, cui deest p[...] nia: at homo non est, cui deest [...] ditio. Et tamen cui deest pecuni[...] tit ab obuiis: cui deest sapientia, [...] lum solicitat vt accipiat. Laer. l[...] cap. 8.

Idem.

Interrogatus, in quo differren[...] cti ab indoctis? Quo, inquit, [...] domiti ab indomitis. Quēdam[...] enim equus indomitus ad om[...] vsum incommodus est, ita qu[...] homo, nisi eruditione & artium [...] dio emolliatur. Laert. l. 1. c. 8.

Idem.

Quodam tempore cum ciuib[...] liquot suis nauigans naufragio [...] ctus est. Cúmque in littore vi[...] figuras mathematicas in arena [...] ctas: Salua, inquit, res est, amici [...] minum vestigia conspicio, & in[...] sus ciuitatem proximam, inue[...] uit quinam essent illic disciplin[...] studiosi. Cúmque his vbi cong[...] est, summa cum humanitate t[...] runt, non ipsum modò, verùm [...] mites illius, atque etiam via[...] ad reditum subministrarunt. [...] dem quum hi qui cum Aristipp[...] nerant, pararent reditum i[...] triam, rogaréntque illum, e[...] vellet suis ciuibus renunciari [...] inquit, studeant, sibi huiusmo[...] rare opes, quæ naufragio no[...] reunt, sed simul cum possident[...] tant. Refert idem Vitruuius d[...] chitectura lib. 6. addens, Aristi[...] tunc venisse Rhodum. Laert. [...] Max. serm. 17.

Idem.

Percontanti qua re differret [...] ab indocto: Mitte, inquit, amb[...] dos ad homines ignotos, & vi[...] Significauit, sapientem secum [...]

tere circumferre, quo se commendet quibuslibet. Ibid.

Idem.

Cuidam percontanti qua re esset melior euasurus filius, si eum curaret literis erudiendum: vt nihil aliud, inquit, certè in theatro non sedebit lapis super lapidem. Amphitheatra gradus habebãt marmoreos, in quibus sedens populus spectabat. Lapidem autem vulgò dicebant, hominem indoctum & elinguem. Laertius libr. 2. cap. 8. Brusonius libr. 3. cap. 9.

Idem.

Cùm Aristippus ab eo qui sibi filium commendarat, quingentas petiisset drachmas: ac is dixisset, se tanti mancipium coemere posse: Eme, inquit, & habebis duo. Sensit autem hominem rudem & literarum ignarum nil esse nisi perpetuũ vitiorum & rusticitatis mancipium. Plutarch.

Antisthenes.

Interrogatus, quam ob rem diuites non irent ad sapientes & eruditos viros, sed hi ad illos: respondit, quoniam eruditi sciunt quæ ad vitã sint necessaria, illi verò nesciunt: secus enim sapientiæ potius quàm pecuniæ studerent. Antonius in Meliss. par. 1. serm. 50.

Idem.

Rogatus, quidnã vtilitatis ex philosophiæ hausisset studio? Vt mecũ, inquit, loqui, siue viuere possim. Sensit vir prudentissimus, doctum & eruditum hominem nunquam esse solum, qui etiam in solitudine habet quod animo voluat, quod legat, & quasi secum loquatur. Laërt. li. 6. c. 1.

Idem.

† Sciscitanti cuipiam à se, quænam esset disciplina maximè omnium necessaria? Mala, inquit, dediscere. Laërt. li. 6. c. 1.

Diogenes.

Diogenes rogatus, quod onus terra grauissimũ sustineret? Indoctum hominem, respondit. Max. ser. 17.

Plato.

Interrogatus, quidnam inter peritum & imperitum interesset? Quod inter medicum, ait, atque ægrotum. Brus. li. 3. c. 9. ex Stob.

Aristoteles.

Aristoteles interrogatus, qua re differrent docti ab indoctis? Qua viui, inquit, à mortuis. Sentiens, hominem absque literis statuam esse verius quàm hominem. Laërt. l. 5. cap. 1

Idem.

Illud amicis & discipulis inter disserendum frequenter solitus est ingerere: Visum accipere lumen à circunfuso aëre, animam autem à disciplinis liberalibus. Laert. li. 5. c. 1.

Idem.

Rogatus quid ex philosophia lucratus esset, Hoc, inquit, vt iniussus ea faciam, quæ plerique per legum metum operantur. Cic. lib. 5. Tuscul. quæst.

Theophrastus.

Dicere solebat, virum eruditione præclarum vbique inuenire patriam, & in alienis locis nunquam peregrinum esse. Eruditio enim cum in omni vitæ genere plurimum emolumenti adferat, non potest non vbique maximo esse in pretio. Bruson. lib. 3. cap. 31.

Idem.

Idem moriens accusasse naturam dicitur, quòd ceruis & cornicibus vitam diuturnam, quorum id nihil interesset, hominibus verò, quorum maximè interfuisset, exiguam dedisset: quorum ætas si potuisset esse longinquior, futurum fuisse, vt omnibus perfectis artibus, omni doctrina, hominum vita erudiretur. Cic. li. 3. Tusc. quæst.

Glycon.

Doctrinam & eruditionem sacrum asylum, ad quod omnis generis homines concurrerent, esse dixit. Max. serm. 17.

Metrocles.

Dicebat, res alienas pecunia comparari, vt domum vestémque: sed disciplinas liberales emi tempore. Requirunt enim diuturnum studium, quum pecunia data statim fias possessor fundi. Laert. l. 6. c. 6.

Cleantes.

Dicebat, homines imperitos sola forma differre à bestiis. Antonius in Melissa, part. 1. sermone 50. & Max. serm. 17.

Stilpon philosophus.

* Rogatus quid statua durius esset? homo doctrinæ expers & stolidus, dixit, Stob. ser. 4.

Posidonius.

† Vnus dies hominum eruditorum, ait, plus patet, quàm imperiti longissima ætas. Seneca Epist. 78.

Themistocles.

Expletis centum & septem annis in ipso mortis agone dixisse fertur, se omnes ætatis dies literarum honestissimo ac philosophiæ sacratissimo studio consumpsisse, ad hominem vsum: verùm se dolere, quòd tunc egrederetur de vita, quando ex literarum studio sapere cœpisset. Bruso. lib. 3. cap. 31.

Demades.

Dicere solebat, doctos ab indoctis tantum differre, quantum dij ab hominibus. Antonius serm. 50. parte 1. Melissæ.

Antipater Cyrenaicus.

Cùm ex assiduo literarum studio oculorum aciem amisisset, & suam cæcitatem à mulierculis defleri audiuisset. Quid agitis, inquit, an vobis nulla videtur voluptas nocturna? Brus. lib. 3. cap. 31.

Hieron.

Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, Vt libenter & iniussus faciam, quæ cæteri legum metu faciunt. Max ser. 17.

Alexander.

Aristotelis philosophi discipulus, tanti fecit bonarũ & laudatissimarũ artium studium, vt apertè pronunciare ausus sit, se malle doctrina anteire alios, quàm opibus & dignitate. Brus. lib. 3. c. 31.

Cornificia.

Regnante Octauiano Cæsare illustris, dicere solita est, solam doctrinam liberam esse, in quam fortuna tela sua figere non posset. Guido Bituricensis, titulo de Memoria.

C. Cæsar.

Iunium Syllanum, pronepotẽ Augusti, quia segnis ingenióque minimè acuto esset, pecudem auream appellabat. Cor. Tacit. l. 13.

Thedosius.

Cùm Arsenio viro doctissimo filios in disciplinam tradidisset, sempiterna memoria dignum & verè imperiale illud verbum proloquutus est: Si tales se præbituri essent, vt mores vitámque suam ad disciplinam & leges Dei componerent, propensum se fore, vt eis imperium in manus tradat, ad ciuium & subditorum commodum & vtilitatem accommodatum: sin minus, conducibilius esse, vt sic priuati vitã agerent, quàm doctrina nulla cum periculo imperarent. Nicephorus Callistus libri 12. c. 23. Eccl. hist.

Carolus quartus.

In scholam Pragensem aliquando ingressus, cũ disputantes liberalium artium magistros per horas quatuor audiuisset, idque purpurati molestè ferrent, ac cœnæ tempus adesse dicerent: mihi, inquit, tempus est minimè, nam cœna mea hæc est. Prætulit autem imperator potẽtissimus philosophicas disputationes, conuiuiis etiã delicatissimis. Æn. Syl. 4. commen. de rebus gest. Alphonsi.

Constantinus Ducas Imp.

† Quamuis esset indoctus, tamen doctrinam amabat, & eruditos colebat, dicere solitus: Malle se ex doctrina,

... nobilitari. Zona-
...
... depones.
... principibus, qui literas o-
... rebuterentur, quòd homi
... genere natos ob lite-
... commendationem foueret:
... autem eos, quos natu-
... antecellere voluit? Alij
... tribuunt generis nobilita-
... vir prudens, intellexit,
esse quiddam stemmatis
illi habent ædium parie
... imaginibus depictos, hi
... disciplinis exorna
rò vt natura animus præ
... corpore, ita ornamenta
gè pulchriora sunt exter-
Iacob. Spieg. in Æneam

Ladislaus.

s adhuc puer cùm eo tem-
Fridericus imperialibus
colao quinto Pont. Max.
, Romæ esset, non videri
es esse dicebat, qui bonas
rarent. Sensit autem, ho-
demum à brutis anima-
re, si animum honestis ar-
alibúsque disciplinis exco-
. Sylu. lib. 3 comment. de
gest.

Alphonsus rex.

... consiliarios nō esse mor-
... libros videlicet desi-
quibus sine metu, sine gra-
... cuperet, fideliter audi-
... lib. 3. de rebus gestis Al-

Idem.

... audisset nonnulos Europæ
... consilium desti-
... potentes, & progenie
... cum equorum & co-
... pompa. Haud decere aie-
... de iure humano & diui-
... esset, nobilitatem
... stare, sed doctrinam
Panor. l. 2. de reb. gest.

Idem.

Tantopere amauit bonarum arti-
tium studia, vt persæpè affirmaret,
se malle perdere quæ possidebat om-
nia, quàm vt tantillum eruditioni
decederet suæ. Anton. Panorm. lib.
1. de rebus gestis Alphonsi, & Æn.
Syl. de eius dictis.

Idem.

Aliquando interrogatus, vtrúmne
armis an libris maiorem gratiam de-
beret? respondit, ex libris se arma, &
armorum iura didicisse. Indicans, se
libris acceptum referre, quæ sciret,
omnia. Panorm. lib. 4. de rebus gestis
Alphonsi.

Idem.

Cùm eruditissimus esset, tanti fa-
ciebat bonarum artium studia, vt di-
uitem sine cultu literarum, aureum
vellus appellare solitus sit. Idem Pa-
norm. lib. 3.

Idem.

Audiens, quendā Hispaniæ regem
dixisse, non decere principes viros
scire literas, exclamauit, eam vocem
bouis esse, non hominis. Non enim
ignorauit quantum prosit imperan-
tibus artibus liberalibus & philoso-
phiæ studiis probè esse instructum.
Eras. l. 8. apoph.

Iulianus Cardinalis.

Iuliano Cardinali, qui Basiliēsi cō-
silio interfuit, in bibliotheca lectitan-
ti, cùm Ottho quidam dixisset, Quid
hîc inter mortuos solus latitas? cur
non potiùs exis ad nos, qui suauiter
viuimus? Imò, Iulianus inquit, hi su-
m a viuunt: tu verò neq. nomine, ne-
que re viuis. Sensit autē cū Diogene,
vitā sine literis mortē esse. Æn. Syl.
lib. 3. commen. de reb. gest. Alphonsi.

Sigismundus Imp.

Georgius Fiscellus cùm esset I.I.
doctor, à Sigismundo Cæsare eque-
stris militiæ insignia suscepit. Exin,
cùm Basiliensem synodū adisset, con-
sultante de rebus arduis Sigismūdo,
dubius erat, legúmne ... in

vnum locum coniunctis, an equitib. item in alium separatis, sese coniungeret. Cúmq. tandē ad equites inclinaret: Stultè agis, inquit Sigismūdus, qui literis militiam præfers. Nā ego milites mille vna die fecerim, doctorem vnum mille annis non fecerim. Doctrinam militiæ prætulit imperator, quòd vt ipse linguarum ac literarum peritiā amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare & prouehere studuit. Æneas Syl. lib.4. comment. in res gestas Alphonsi.

De doctrina & eruditione in pretio habita.

Aristippus.

NAufragio eiectus ad Rhodiensium littus, in gymnasiū venit, déq; philosophia disputauit, & plurimis munerib. donatus est. Dicētibus verò comitibus qui de reditu in patriam cogitabant, Num quid suis nuntiari vellet? iussit dicere eiusmodi possessiones & viatica liberis oportere parari, quæ etiam cum naufragio possent vnà enatare. Vitruuius lib.5. sed Laert. ad Antisthenem refert.

Antisthenes.

Admonebat ea esse paranda viatica, quæ simul cum naufrago enatarent. Sentiens, bonas artes vbiuis gētium fore in magno pretio, nec posse vlla fortunæ tempestate eripi. Laer.li.6.c.1. Max. ser.17.

Diogenes.

Eruditiones omnibus hoc sermone commendabat, quòd diceret eam iuuenibus adferre sobrietatem, senibus solatium, pauperibus diuitias, diuitibus ornamentū: propterea quòd ætatem, suapte sponte lubricam, coerceat ab intemperantia, senectutis incommoda honesto solatio mitiget, pauperibus sit pro viatico (non enim egent eruditi) diuitum fortunas ornet. Laer.l.3.ca.31.

Idem.

Cùm ei capto latrones maligr bum præberent, nec præsenti fo na, nec illorum immanitate det tus, dixit, iniquissimum esse, procelli agnique venales sagin diligentius, hominem præstan mum animal inedia macerari, hoc pacto non redderetur vilior que accepto quantum sat erat, iam esset vēdendus inter cæter dit, & prandebat bono animo, ti tiens etiam proximis. Cúmque ex his valde mœstus, cunctant meret: desine, inquit, tristari, & præsentibus:

Nec formosa cibum Niobe non
psit, & ipsa
Pignora sub tectis letho bis sena
bant,
Sex natæ, totidémque pubenti c
nati.

Philo Iudæus libr. Quòd omnis bus liber.

Idem.

Captus à latronibus & iam ve dus, interrogabatur à licitato cuius conditionis homo esset, & sciret præ cæteris? respondit: ph phus sum, & hominibus præesse Qua voce prodebat ingenium g rosum, veréque regium animū. verò iussus esset surgere, vt de co ris statura emptor rectius iudi posset: Quid? inquit, si piscem res, num eum iuberes manere er Plut. & Philo libro supra citato.

Aristoteles.

Dicebat, eruditionem in pr ris esse ornamentum: in aduers fugium. Laer. l.5.c.1.

Stilpo.

* Hic capta patria, amissis lib amissa vxore, cùm ex publico in dio solus, & tamen beatus exiret terroganti Demetrio, cui cogno ab exitio vrbiū Poliarcetes fuit, quid perdidisset? Omnia, inquit, na mea mecum sunt. Ecce vir f ac strenuus, ipsam hostis sui vict

vi

vicit, *in Seneca, epist. 9. ad Lucil.*

Epicurus.

*Sicui (inquiebat) sua non videntur amplissima, licet totius mundi sit Dominus, tamen miser est. Senec. ead. epist.

Anonymus.

†Puer barbarus cùm venisset Athenas, magnus sibi videbatur, quòd tres grecas literas α β γ didicisset. Cúmq; rediisset in patriam, magno popularium fauore exceptus, contra Prætorem quẽdã Græcè concionantem positus est: qui postquã perorauit, exclamauit puer α β γ: Quo clamore perterritus prætor obmutuit. Barbari verò popularem suum vicisse rati, illum magno plausu domum deduxerunt. Cel. Rod. li 29 ca. 13.

Dionysius iunior.

Pulsus à tyrannide, & rogatus quid illi Plato & philosophiæ studiũ profuisset? Vt tanquam, inquit, fortunæ mutationẽ æquo animo feram. Plut.

Hieron.

Cùm Xenophanes Colophonius poëta Homerum vituperaret, quot famulos haberet interrogauit. cúmque is se duos habere respondisset, eósque vix alere posse: tum Hieron, Non te pudet, inquit, Homerum vituperare, qui defunctus etiam amplius quàm decem millia nutrit? Max. ser. 17.

Sigismundus imper.

Cùm aliis multis nominibus, tum illo præcipuè commendabilis fuit, quòd vt ipse linguarum, ac literarũ peritiam amauit, ita viros eruditione præstantes semper ornare ac prouehere studuit. Quo nomine quum à Germanis principibus, qui Latinas literas oderant, reprehenderetur, quòd homines obscuro genere natos ob literarum commendationem foueret: Quidni, inquit, eos amẽ, quos natura cæteris antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati: at vir prudens intellegit, in eruditis esse quiddam stemmatis præstantius. Illi habent ædium parietes clypeis & imaginibus depictos, hi animum optimis disciplinis exornatum. Porrò vt natura animus præstantior est corpore, ita ornamenta ingenij longè pulchriora sunt externæ nobilitatis insignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis est verius quàm re. At qui virtute præditus est, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem Erasm. lib. 8. apoph.

Leo.

†Imperator Leo Martiani successor pacis quàm belli amantior, vni ex Eunuchis, quòd Eulogio Philosopho frumentariam tesseram dari iussisset, dicenti, militibus potius huiusmodi largitionem esse faciendam, respondit, Vtinam is semper sit meorum temporum status, vt mihi liceat stipendia militum in literarum magistros transferre Suidas.

Alphonsus rex.

Cùm aliquando tibicines obrepe-rent, Ciceronis lucubrationes accipiens, Abite, inquit, musici, abite: adest enim, qui dulciora nobiscum loquatur, Cicero Romanæ fons eloquentiæ. Panor. & Æn. Syl.

Vide apoph. de Animi bonis, ac cultu, de Artium vtilitate, & de Philosophis.

De doctrina factis dissentanea.

Diogenes.

Eos qui de virtute loquerentur, nec rectè viuerent, citharæ dicebat similes, quæ sono prodesset aliis, ipsa nec sentiret nec audiret quicquam. Hoc dictum non multum abnuit à dicto beati Pauli, de cymbalo tinniente. Laër. l. 6.

Pantoidas.

Cùm in Atheniensium Academia philosophos multa de virtute disse-

rentes audiuisset, interrogatus, quales ei viderentur eiusmodi sermones? Quid aliud, inquit, quã probi, sed prorsus inutiles vobis, qui illis non vtimini? Castigauit autem mores Atheniensium, qui virtutem quidem ore prædicabant, factis exprimebant contrarium. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Atheniensis indisertus, sed factis strenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditatáque multa præclarè polliceretur, Viri, inquit, Athenienses, quæ iste magnificè disseruit, ego re faciam. Eras. li. 6. apoph. ex Plut.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Plut.

Nestor.

Ab Aiace iurgiis lacessitus: Non incuso, inquit, quòd rectè agis, sed quod perperam loquaris. Sophocles.

Ioan. Capocius.

Dissidentibus inter se Othone 4. & Friderico secundo imperatoribus, cùm Innocentius tertius pontifex apertè fauisset Othoni primo, deinde post aliquod tempus ad Fridericũ studia sua conuertisset, & per Quadragesimæ tempus de more conciones haberet, mirantibus omnibus eius in dicendo facundiam, Ioannes Capocius ciuis Romanus Othoni de ditissimus: Verba tua, inquit, pater sancte, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli videntur esse. Fulgosius libro sexto, cap. 2.

Diogenes.

Videns cantorem quendam vecordem, ac moribus incompositis, aptare psalterium: Non te tui pudet, inquit, qui sonos ligno aptare noris, vitam verò ad rectã rationem componere nescis? Laer. li. 6.

Idem.

*Cùm in Stoicorũ gymnasium retrorsum incederet, ridentibus nonnullis: Non vos, inquit, pudet viuendi iter facere retrogradum, mihi verò deambulando tantùm id facienti vitio dare? Stob. ser. de Imprud.

Cleanthes.

Peripateticis dicebat idem accidere quod lyris, quæ cùm aliis bene sonent, seipsas non audiunt. Sentiens nimirum illos, licet aliis verbis, idem docere quod Stoicos, & tamen ipsos id non animaduertere. Potest & ita interpretari, Peripateticos præclarè docere, sed eorum vitam à doctrina dissidere. Laert. libr. 7. cap. 2.

Idem.

Quum quidam Arcesilaum reprehendisset, quòd officia vitæ tolleret: Cleanthes Assius assistens, Desine (inquit) hominem vituperare. Nam ille licet dictis tollat officia, tamen factis commendat. Notauit hoc dicto philosophus, & turpissimum esse philosopho iudicauit, secus docere quàm viuere. Si vita proba est, cur docet diuersa? si doctrina sana est, cur secus viuendo eam refellit? Laer. li. 7. c. 2.

Cleomenes.

Audiens quendam de fortitudine disputantem: interrogatus, Quidnam de disputante iudicaret? Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessit vnquam. Plut. in Laconicis.

Anonymus.

Quum apud Athenienses agerentur panathenæa, Attici senem ludibrio habuere, inuitantes tanquam admissuri: cæterùm vbi venisset, non admittentes. Verùm iam perambulatis ferè omnibus, tandem ad Lacedæmonios senatores quum venisset, omnes è sedilibus assurgentes locum illi cesserunt. Eo facto delectatus populus, plausu, mul-

multisque gestuum significatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit: Per Geminos, norunt Athenienses quæ sint honesta, at ea non faciunt. Apud Athenienses maximè florebat philosophia, quæ docet, quid turpe, quid honestum. Spartani non recipiebant eiusmodi disciplinas, sed ex institutione maiorum, virtutem factis ac moribus præstabant. Ita factum est, vt apud Athenienses essent verba philosophiæ, apud Lacones ipsa res. Admonet apophthegma, turpissimum esse scire quid deceat, & tamen diuersa sequi. Plut. in Lac.

De dolo & fraude.

Lysander.

QVum quidam ei probro daret, quòd pleraque dolo & fraude gereret, ridēs dixisse fertur, Vbi quis quod vellet non assequeretur leonis exuuio, vulpinum applicandum esse. Sentiens, quod honestis rationibus non possit effici, id fraude efficiendum esse. Plut. in Lacon.

Annibal.

Quum Fabius simili arte recepisset Tarentum, quali Annibal ceperat: Et Roma (inquit Annibal) suum habet Annibalem. Plut. in Annibale.

De dolore.

Chrysippus.

*DIcebat quidem sapientem dolere, sed non torqueri, seu cruciari, aut demisso reddi animo. Stob. ser. De fortitudine.

Archytas Pythagoreus.

*Insipientum dolores dicebat carere ratione: sapientum verò non vltra progredi quàm ratio de rebus componendis sollicita permittit. Libr. de doctrina morali apud Stobæum.

Themistius.

*Dolorem proprium esse homini asserebat, quod narratione lepida confirmauit. Lutum enim (aiebat) Prometheus ex quo hominem effinxit, non macerauit aqua, sed lachrymis. Lib. de affect. moderatione apud Stobæum.

Euphranes Syrus.

*Is amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes, & si quis amiserit quod amabat, dolere prohibes. Sto. ser. 97. de tristitia.

Cleanthes.

*Percontatus, quid esset doloris animæ, inquit, resolutio. Stobæus serm. 106.

Democritus.

*Dolorem immorigerum animæ torpentis ratione expellendum esse dicebat. Ibid.

Chilon.

*Cuidam propter sua mala dolenti dixit, Si aliorum omnia mala perpenderis, minus ægrè feres tua. Stob. ibidem.

Anonyma.

*Sotion, libr. de ira dicit suo tempore celebratum fuisse dictum mulieris cuiusdam, dolorem apud illos libenter manere, à quibus alitur & augetur. Stob. eod. ser.

Epictetus.

*Interrogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset, dixit, si quis ita comparet seipsum, vt quàm optimè viuat. Anton. & Max. serm. de dolore.

Idem.

*Quomodo expellendus esset dolor rogatus, respondit, quæ futura sunt sic æstima, ac si iam accidissent. Deinde addebat: Fac dolore vaces, non vt omnino affectibus carens, bru torum more, nec vt rationis expers velut insipientes, sed tanquam virtutis cultor rationem habe pro doloris remedio.

Seneca.

†Superuacaneum est dolere, si nihil dolendo proficias. Epist. 99.

Idem.

†Dolor imminet. si exiguus est, feramus, leuis est patientia. Si grauis est, feramus, non leuis est gloria. Dura res est dolor: imò tu mollis. Pauci dolorem ferre potuerunt: simus ex paucis. In excerptis.

Idem.

†Plus dolet quàm necesse est, qui antè dolet quàm necesse sit. Epist. 98.

Franciscus Borgia.

†Poscebat assiduis precibus vt deliciæ in cruciatum verterentur, dolores contrà voluptati essent. Filiam itaque Lermæ comitissam, cùm mœstam, ægrámque videret, & queritantem, his alloquiis solabatur: dolores nolenti Deus immittit, postulanti negat. Ribaden. in eius vita. lib. 4. cap. 5.

De Domini præsentia.

Antigonus.

PVgnaturus aduersus Ptolemæi milites, gubernator eum admonuit, plures esse naues hostium: Pro quot, inquit, nauibus supputas, qui hîc præsto sum? Sentiens, ad victoriam plurimum haberi momenti, si strenuus imperator præsens regat exercitum. Ptolemæus autem cum suis non aderat. Plutarc. in regum & imper. apoph.

Anonymus.

Cùm quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in causa: respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habilior: quandoquidem ipse se pasceret, equum autem curaret seruus. Gellius & Erasmus in Prouerb. Frons occipitio prior.

Anonymus.

Quidam interrogatus, quæ res potissimum saginaret equum: respondit, Oculus domini. Alter rogatus quod stercus esset optimum? Domini vestigia, inquit. Vterque autem significauit, domini præsentiam plurimum habere momenti ad rem bene gerendam. Erasm. loco iam citato.

Seneca.

† Sic cũ inferiore viuas, quemadmodum tecũ superiorẽ velles viuere. Quoties in mentem venerit, quantum tibi in seruum liceat, veniat in mentem, tantundem in te Domino licere. At ego, inquis, nullum habeo Dominum. Bona ætas est, forsitan habebis. Nescis qua ætate Hecuba seruire cœperit, qua Crœsus, qua Darij mater, qua Plato, qua Diogenes? Epist. 47.

De domus structura & ornatu.

Epictetus.

SI domum cupis, inquit, vt decet extruere, imitare Lycurgum Spartanum. Sicut enim ille non muris vrbem muniuit, sed virtute ciues instruxit, & vrbem perpetuò liberam conseruauit: ita tu quoque non magnum vestibulum circunda, nec turres altas erige, sed potius inhabitatores beneuolentia, fide & amicitia confirmes, cum nihil noxij domum ingredietur, ne si vniuersa quidem malitiæ turma restiterit. Ne tabulis & picturis domum tuam circunda, sed temperantiam ipsam depinge. Illud enim alienum est, & oculorum modo iucunda præstigiatio. Hoc verò, indelebilis æternúsque domui ornatus existit. Stob. sermone de temperantia.

Plato.

† Cùm videret Agrigentinos magnis impensis ædificare, eodémque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificant quasi semper victuri, & comedunt quasi semper morituri. Ælia. de Var. histor. libro duodecimo, capite 29.

Socra-

gin-
pendisse
qui pictu-
ipsum verò ni-
multos è legin
magno studio
causa venire:
gratia neminem
proficisci, nisi si q. E
pecuniis, & mu-
quibus tamen ho-
capi non possunt.
libro 14. ca-

de Ducis præsentia.

& muneribus.

Diogenes.

pallium à Diogene re-
lepidissimè respondit
donasti, habeo: si com-
significans sibi non
reddere, siue dono, siue
accepisset. Turpe est re-
dono dederis: & inhu-
cipere, quo vtenti est o-

Philes.

maximo prælio, partá
victoria, cùm rogatus es
pecuniam tamen non
diceret: Si quid plus
constitutum acciperent,
parentum ipsorúmq;
Xiphilinus in eius vita.

Seneca.

Sapiens, inquit, aut bo-
nos poterit facere bonos.
vita. c. 23.

apophth. de Munerum ... ola, &c.

lote.

..., Virum hami-

lem modico apparatu ducendam esse, ne coniugé ... in domum accersas: sic ... vocata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secum adfert. Propterea hoc erat vnum ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laërt. l. 1. cap. 4.

Lycurgus.

Interrogatus, cur lege cauisset, vt absque vlla dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiã vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur. Plut. in Lacon. apoph.

Ephori.

Lysander pulchras habebat filias, quarum nuptias quum quidem viuente adhuc Lysandro peterent, eo defuncto, filiarum nuptias recusabant, iis Ephori dixere mulctam, eò quòd quem diuitem esse credentes coluerant, eundem iustum ac probum ex paupertate agnitum contemnerent. Hoc vt apophthegmatis est, ita salubre est exemplum seueritatis, quòd admonet, in conciliandis matrimoniis magis spectandam virtutem, quàm censum, eósque perfidos & inconstantes esse amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius spe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honestius esse fama quàm pecunia discedere. Plutarchus in Lacon.

Lacæna.

Lacæna quædam virgo pauperula, rogata quam sponso dotem esset allatura? Pudicitiam, inquit, à maioribus traditam. Generosè professa est, eam esse pulchrè dotatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias. Plutarch. in apophtheg. Lacænarum.

Themistocles.

Quum ex procis filiæ virum probum diuiti prætulisset, quibusdam hoc admirantibus: Malo, inquit, virum absq; pecunia, quàm pecuniam ...

absque viro. Vir strenuus facilè parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis est. Plutarch. in Themist. & apoph.

Hermocrates.

Antipater Hieropolites quum ducturus esset Seueri Cæsaris filiam, forma parum felici: & familiarium quispiam interrogaret, quando laturus esset τὰ ἀνακαλυπτήρια (sic appellabantur munera, quæ sponsæ amici deferebant sponso, tertio die quo sponsa debebat exhiberi spectanda) Hermocrates lepidissimè respondit, ἐγκαλυπτήρια μᾶλλον τοιαύτην λαβών: id est, Encalypteria potius, quàm talē ducat. ἀνακαλύπτω est retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme est, tegi magis oportet quàm retegi. Philostrat. in Sophistis.

M. Antonius.

Eius vxor Faustina malè audiebat vulgò. Itaque hortantibus amicis, vt eam repudiaret, si nollet occidere: vxorem, inquit, si dimittimus, reddamus & dotem. Dotis nomine signās imperium, quod ab socero, volente Adriano, adoptatus acceperat. Iulius Capitolinus.

De bono belli duce.

Polydorus.

CVm Argiui post illam trecentorum pugnam rursus essent prælio superati, socii Polydorum adhortabantur, ne eam opportunitatem præteriret, sed aggressus hostium muros, ciuitatem illorum caperet. Id enim factu fore facillimum, quum interfectis viris, solæ mulieres essent reliquæ. His in hunc respondit modum Polydorus: Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honestum est. Cæterùm quum pro agris pugnarim, vrbem velle capere non arbitror esse iustum. Si quidem huc veni agros recepturus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi, ne cum hostibus quidem putauit agendum secus quàm postulabat æquitas: quum hominum vulgus sibi in hostem putet licere omnia, in tantum, vt si de frigido oppidulo fuerit concertatio, victor existimet sibi ius esse, regnum vniuersum victi occupare. Ille etiam turpe sibi iudicabat, bellare cum his quibus deerant paria ad bellum præsidia. Talis enim victoria nullam habet virtutis laudem, sed crudelitatis crimen. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Percontatus quid ducem belli præcipuè exornaret? Respondit, aduersus hostes audacia, & in oblata opportunitate ratio & consilium. Stobæus serm. 51.

Lysimachus.

Lysimachus dicere solebat, Imperatores, vel belli duces, nulla venia dignos esse, qui in bello errarent. Vbi, si quid offenditur perperam, temeritate, vel inscitia, emendari non potest. Alex. ab Alex. lib. 2. c. 13 Genial. dierum.

Iphicrates.

Oratori cuidam pro cōcione hunc in modum ipsum interroganti: Quis es, vt tam sublimes geras spiritus? num eques, aut sagittarius, aut scutatus, aut pedes? Nihil horum, inquit, sed qui his omnibus imperare didici. Sentiens, pulchrius esse, bonum præstare ducem, quàm quemuis militem. Plut. in apoph.

Idem.

* In sociorum agro castrametatus, cùm vallum extrueret & fossam pararet, obiicienti, quid est quod me tuamus? dixit, Nulla imperatoris vox deterior esse potest, quàm, Non putabam. Plut. & Stob.

Chabrias.

Frequenter dicere solebat, eos demum ducis munere quàm optimè fungi, qui res hostium quàm maximè cognitas & perspectas haberent. Plut. in apoph.

Pausa-

Pausanias Plistonactis F.

Percontanti quo pacto possent debellari Thraces? Si, inquit, qui vir optimus est, eum belli ducem delegerimus. Admonens, plurimum ad victoriam momenti esse in imperatore. Quemadmodum in omni negotio magni refert, quales sint quibus gerendæ rei creditur authoritas, Plut.

Albertus Austrius.

In bello quod contra Bohemos prius quàm Romanis imperaret, diu tissimè gessit, interrogatus, quem copiis præficere statuisset? Si alium, inquit, quàm me, ductorem exercitus petitis, frustra me Austriæ ducem appellatis. Dux enim re vera est, qui exercitum ducit, & quem acriter pugnantem exercitus sequitur. Æneas Syl. lib. 3. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Principe & Imperatore bono.

De duce externo.

Pausanias.

Percontanti cur Tyrteum poëtam Spartæ ciuem fecissent? Ne quis, inquit Pausanias, externus nobis dux fuisse videatur. Poëtæ apud Lacedæmonios non erant in pretio, sed hoc nomine Tyrtęus meruit apud illos honorem: sed quoniam strenuum ducem in bello præstiterat, putarunt eam laudem patriæ vindicandam. Plut. in Lacon.

De duce sene.

Sertorius.

CVm Pompeij milites variè dispersos superasset, multis occisis, audissetque aduentare Metellum senem cum aliis copiis, diremit prælium: reuocatisq; suis dixit, Ego puerum hunc, nisi superuenisset anus illa, verberibus castigatum, domum remisissem. Vnde liquet, quantum duces senes, experiētia rerum edocti, iunioribus & rerum imperitis sint anteponendi, Plut. in Sertorij vita.

De ducis prudentia & vigilantia.

Chabrias.

ILlud frequenter dicere solebat, Formidabiliorem esse ceruorum exercitum duce leone, quàm leonum duce cerno. Sentiens, totam belli fortunam pendêre à virtute & prudentia ducis. Plut. in apoph.

Iphicrates.

Iphicrates, quòd sutore patre natus existimaretur erat contemptui, ac tum primùm famam sibi parauit, posteaquā ipse saucius, hostem vnà cum armis correptum, viuum in triremem suam deportauit. Is cùm in amicorum ac sociorum agris haberet exercitum, ac nihilò minus & vallum iaceret, & fossam foderet accuratè, cuidam dicenti, Quid metuimus? ait, Pessimam esse ducis vocem, Haudquaquam putarem. Significans in tranquillissimis rebus interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Hoc Latini transferunt ad Scipionem Africanum. Plutarchus in Græc. apoph.

Timotheus.

Quum oratores Charetem commendarent à mole & proceritate corporis, censentes talem creari debere Atheniensium ducem: Non ducem, inquit Timotheus, sed qui duci suas stragulas portet. Dux autem esto qui tum ea quæ ante ipsum, tum quæ à tergo sunt prospiciat. Existimabat vir prudentissimus, ducis virtutes non in corporis proceritate, sed potius in animi magnitudine, solertia, & prudentia positas.

Plut. in apoph. & Stob. serm. de Imperat. &c.

Philippus.

Quum in exercitu multo tempore dormisset, experrectus: Tutò, inquit, dormiui, vigilauit enim Antipater. Subindicans, non esse regium indulgere somno, præsertim in bello: sed tamen hoc interdum absque periculo fieri, si rex habeat fidum ac vigilantem præfectum. Ita cum laude amici suam excusauit somnolentiam. Plut. in apoph.

Anonymus.

Numantini cùm à Scipione in fugam essent versi, à senioribus castigati, quia quos toties fugassent, fugerent, quendam è iunioribus dixisse ferunt, pecora quidem etiamnum eadem sunt, sed mutatus est Pastor. Plut. in apoph.

C. Fabricius.

Quum audisset Romanos à Pyrrho deuictos, ad Labienum versus: Pyrrhus, inquit, non Epirotæ vicerunt Romanos. Sentiens, vnius ducis ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non virtuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignominiam eleuauit, qui quum Epirotis essent virtute superiores, hoc solo erant inferiores, quòd non haberent ducem Pyrrho similem. Plutarch. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Iturus in Afranium, se ire dixit in exercitum sine duce: in Pompeium veró, ad ducem sine exercitu. Brus. l. 3 cap. 33.

De ducis præsentia, quæ multum confert ad victoriam.

Demades.

Vita defuncto Alexando dixit, se videre exercitum Macedonum, principe orbatum, Cyclopi similem, sentiens turbam militum, nisi adsit dux cordatus ac vigilans, nulli esse vsui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo, frustra vastum corpus ac vires habebat immanes. Eras. lib. 6 apoph. ex Plut.

Epaminondas.

Conspecto magno exercitu, qui bono & prudente imperatore carebat: Quanta bellua, dixit, absque capite? Stob. ser. 51.

Idem.

In nouissima pugna apud Mantineam sauciatus, delatúsque in tentorium, vocauit ad se Daiphantũ, pòstque illum Iollidam: at vbi audiuit, eos viros interisse, iussit omitti bellum cum hostibus: quandoquidem iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipsa res testimonium præbuit, quòd Epaminondas vera dixisset. Plut. in apoph.

Antigonus.

Suprà, de Domini præsentia.

De duce strenuo & solerte.

Agis.

Vicerat Argiuos prælio Agis, qui pòst redintegratis viribus rursum ferociores illi occurrebant. Agis itaque conspicatus multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri, cum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos qui à nobis victi sunt? Eo dicto, ducis solertia protinus reddidit animũ suis. Plut. in Lac. apoph.

Lysander.

Cùm ad Corinthiorum qui defecerant muros peruenisset, videns Lacedæmonios conantes aggredi, ac fortè accidisset, vt lupus conspiceretur excitatus transilire fossam: Non pudet, inquit, ô Spartani huiusmodi formidare hostes, quorum mœnibus ob ipsorum ignauiam lepores indormiunt? Casum fortuitum solertia du-

ciaturfit ad animum addendum militibus.Plut.in Lacon.

Brasidas.

Egressus ad bellum, hunc in modum scripsit Ephoris: Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo, aut moriar: testatus animum fortissimo duce dignum.Nam euentus hominis non in manu. Eras.in apoph.

Epaminondas.

Cùm copias admoueret castris hostium, tonitru facto, militibus percontantibus,quid putaret portendere Deum? Attonitos,inquit,esse hostes, quòd cùm tales agros haberent in propinquo,in talibus castra metatur. Solertia ducis non solùm terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem.Plut.in Græcorum apoph.

Iphicrates.

Exercitum constituendum esse dicebat, ceu vnum corpus: ita vt loco thoracis phalangem habeat, manuū socios, pedum equites,capitis autem loco optimum ducem & imperatorem.Stob.ser.52.

Philippus.

Aiebat præstantiorem esse ceruorum exercitum imperante leone,quàm leonum ductore ceruo. Sensit autem prudentiam & fortitudinem ducis multum conferre ad recuperandam victoriam. Stob. ser.52.

Alexander.

Siquando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri,aliis alia præferentibus, hoc semper prædicauit Alexander, quod scriptum est Iliad.7.

Dux bonus, atque idem validus pugnator in armis.

Plutarchus in vita Alexandri.

Idem.

Hortante Parmenone, vt noctu hostem adoriretur,alioqui summum fore discrimen, si palàm cum tanta multitudine Martem experiretur,siquidem ex fragore procul, velut è pelago resonante, coniectabant immensum esse numerum: Non furor, inquit, victoriam, recusans tenebrarum præsidio vincere. Plutar.in vita Alex.& Q.Curtius.

Idem.

Idem Nisam expugnaturus, cùm videret milites deterreri fluminis quod ciuitatem præterlabitur profunditate, exiliit:O me omnium deterrimum, exclamans, qui natare non didicerim, móxque clypeo pro subere innixus,primus tranauit.Plut. & Curtius in vita Alexan.

Pyrrhus.

Ad quendam.promittentem se traditurum ei aciem instruendi artificium, qui tamen in acie nunquam fuerat,dixit:Non opus esse sibi imperatore, cuius aures tubæ sonus nunquam circumierit.Stob.ser.52.

Idem.

Quibusdam inter pocula quærentibus vtrum Antigenidas aut Satyrus melior esset tibicē? Mihi sanè,dixit, præstare videtur dux, qui multos inuitat.Stobæus serm.52.

Hannibal.

Cùm audisset Stoici cuiusdam argumenta,quibus probabat solum sapientem imperatorem esse,risit,existimans fieri non posse, vt militaris scientia paretur sine vsu & experientia in rebus ipsis.Stob ser.52.

Idem.

† Cum eo Marcellus aliquoties secūdo Marte dimicauit, cùm autem semel aduerso,nihilóq; minuus suos ad pugnandum educeret: Hic Hannibal: Cum eo nimirum inquit,hoste res est,qui nec bonam nec malā ferre fortunam potest, seu vincit ferociter,instat victis,seu victus, instaurat enim victoribus certamen. Liu. lib. 57.ab Y C.

Spartacus.

† Signa cum Crasso conferre paranti, cùm equus esset oblatus, eum ense confodit spectante exercitu,dicēs:Si in hac pugna occumbam,nil-

lo mihi amplius opus erat equo: sin vero vincam, longè plures generosiores ex hostibus superatis habebo. Plutarch. in Crasso.

Pompeius.

Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militassent, equum in forum deducerent ad duumuiros, quos censores appellant, & commemoratis expeditionibus ac ducibus sub quibus meruissent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur. Itaque Pompeius cùm esset consul, ipse equum ad censores Gallium ac Lentulum deduxit: quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obiisset? Omnia, inquit, sub meipso imperatore. Significans, se sic gessisse ducem, vt nihilò secius omnes militis partes grauiter præstaret. Idem & imperator bonus, & miles strenuus: qua laude nulla principi potest maior contingere. Plutarc. in apoph.

De duce, qui vitæ suæ non debet esse prodigus.

Theophrastus.

THeophrastus dicere solebat, eum qui imperat, non gregarij militis, aut gladiatoris in arena, sed fortissimi ducis mortem obire oportere. Innuit autem vir clarissimus, Regem fortem esse oportere, non audacem, ferocémve, & quasi vitæ suæ prodigum ac contemptorem. Vbi enim imperatoris periculum ipsa rerum necessitas & Reipu. salus postulat, illic forti animo pugnandum est: sin secus, abstinendum ab armis. Gladiatores enim honestè quidem cadunt, si viritim certantes, fortiter se contra singulos hostes gerant. Imperator verò pro toto exercitu pugnat. Franciscus Patricius Senensis, de institutione regis. lib. 2. cap. 1.

Timotheus.

Cuidam ostendenti Atheniensibus cicatrices quas in bello pro patria imperator accepisset, ridens, inquit: Equidem valde erubesco, quòd cum Samum obsiderem, iuxta me sagitta fortè cecidit: qua exanimatus, non quasi dux tanti exercitus, sed quasi ignauus tyro cæcidissem. Franciscus Patr. Senens. lib. 2. cap. 1. de Regis instit. ex Plutarcho.

Scipio Africanus.

Cùm quidam obiiceret illum parum esse pugnacem: respondit, Bene quidem dicis: Mater enim mea me imperatorem, non autem bellatorem peperit. Quo dicto ostendere voluit, ducis non esse, temere se obiicere periculis. miles enim gregarius si cadit, habet statim qui sibi succedens cótra hostem præterea pugnet. Dux autem si interfectus fuerit, prosternitur totus exercitus. Ibidem.

De ducis pietate in suos milites.

Phocion.

ADhuc florente Leosthene interrogatus ab oratoribus, quid ipse boni fecisset Reip. Nihil aliud, inquit, nisi quòd, donec ego vobis fui dux, nulli dicta est oratio funebris, sed omnes vita defuncti in maiorum monumentis sepulti sunt. Alij iactabant cruentas victorias: Phocion existimabat egregij ducis esse sic administrare rem militarem, vt nulli, aut quàm paucissimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis eos qui in acie cecidissent, apud populũ laudare, ac eis cenotaphia erigere. Plut. in Phocione.

Pelopidas.

Vxori quæ ipsum ad bellum proficiscentem rogabat muliebriter, vt seruaret se ipsum: Alij, inquit, vt istud faciant monendi sunt. Nam princeps ac dux hortandus est potius, vt

seruet ciues. Vox imperatore digna: cuius est, ciuium multorum salutem suæ vnius incolumitati anteponere. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Dicere solebat se malle vnum ex ciuibus suis seruare, quàm mille hostes perdere. Brus. li. 2. ca. 24. ex Plut.

Q. Minutius.

Hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet: Visne, inquit, tu ex illis paucis esse? Admonens, non esse boni ducis, vllius militis incolumitatem contemnere. Eras. l. apoph. Idem de Scipione ad centurionem dicitur. Vide Plut. in apoph.

Lucullus.

Ad direptionem incitantibus, dixit, se malle vnum militem Romanũ ex hostium manibus eripere, quàm vniuersas hostium fortunas sibi vendicare. Plutarchus in Lucullo.

M. Cato.

Cùm cuidam militũ argenti librã distribuisset, ait, Satius esse multos habentes argẽtum, quàm paucos habentes aurum, è militia domũ redire. Nam duces non alia re quam gloria auctos è prouinciis redire oportere. Sensit, rem sat fœliciter gestam, si tanta militum multitudo redeat incolumis, vt ex distributis manubiis exigua portio ad singulos redeat potius, quã si multis desideratis, pauci redeant ex præda locupletiores. Quo niam autem rerum pręposterè gesta rum gloria redit ad duces, hac portione par est illos esse contentos siue multum sit pr ędæ, siue parum Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Cessantibus copiis, quas subsequi iusserat, frustra sæpe accersitis, noctu clam paruulum nauigium ingressus, vt ad relictum properaret exercitum, gubernator cùm à ventorum tempestate abhorreret: Solue, inquit, solue nauem, Cæsarem enim vehis de salute suorum sollicitum. Bruson. lib. 3. cap. 13.

Alex. Seuerus.

Militibus diligenter prospexit de commeatu, dicens, se magis seruare milites quàm seipsum, quòd in his sita publica salus esset. Facilius est enim inuenire nouum imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. Ælius Lampridius.

Laurentius Almeida Lusit.

† Cum Mahumetanis nauale prælĩu cõmittens in India, nauis eius prętoria summũ periculum adiit. Quare monebatur à suis vt in patronum, ad quam rem paratum, desiliret, vt posset ad suos confugere. Quo consilio grauiter offensus, acriter eius autoribus minatus est. Nec enim sibi decorum fore dixit, id periculum deuitare, in quo commilitones suos desereret. Se non mortem, sed dedecus extimescere. Osor. libr. 5. Histor. Emman.

De bono duce non facilè mutando.

Philippus Maced.

Dicere solebat Athenienses sibi magnopere beatos videri, qui quotannis inuenirent ducem quos belli duces crearent: quum ipse multis annis vnum duntaxat belli ducem reperisset, Parmenionem. Significãs, inutile esse Reip. subinde mutare duces: sed satius esse, quem idoneum ac fidum nactus sis, eum non mutare. Tum in bello non referre quàm multi sint duces, sed quàm bello gerendo accommodi. Plutarchus in apophthegm.

De duce ignauo.

Agesipolis Pausaniæ F.

Cuidam dicenti ipsum, cùm rex esset, cum æqualibus suis fuisse obsidem: non liberos, aut vxores eorum: Et quidem non iniuria, inquit. Par enim est, vt & nos nostra errata feramus. Indicans, si quid calamita

tis in bello accideret, plerunque ducum insolentia fieri. Par igitur est vt delicti pœnas etiam dent præ cæteris. Plut. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Antigonus milites quosdam vidẽs thoracibus & galeis indutos sphæra ludere, delectatus est hoc spectaculo, ac duces illius accersi iubet, vt eos coram illis laudaret: verùm vbi nuntiatum esset duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui sphęra luserant armati: simul & ducum ignauiam puniẽs, & militum strenuitatem honorans. Plut. in apoph.

Vide epyph. de Imperatoris officio, & de imperio rectè administrando.

DE EBRIETATE.

Pittacus.

LEGEM tulit: vt qui per temulentiam sceleris aliquid commisissent, duplo plecterentur. Solet enim vulgus hominum ebrietatis obtentu crimen extenuare. Ideò factum ferunt, vt insula vino abundaret. Laërtius lib. 1. cap. 5.

Solon.

* Legem tulit, inter alias, cuius verba eiusmodi erant: Princeps, si deprehendatur ebrius, morte mulctetur. Fr. Patr. lib. 6. de regno, tit. 16 ex Laërt.

Chrysippus.

†Ebrietatem paruam insaniam esse dicebat. Stob. serm. 18.

Pythagoras.

Ebrietatem dicere solebat insaniæ meditationem esse. Stob. ser. 18 Max. serm. 30.

Idem.

*Consultus, quinam vinosus ebrietatem desereret: respondit, Si quæ per ebrietatem facit, frequens animo voluat. Stob. serm. 18.

Heraclitus.

* Ruditatem celare non ita facilẽ esse dicebat, præcipuè in vino. Stob.

Democritus.

* Pro sanitate vota (inquiebat) diis homines efferunt, inscij penes se ipsam esse: contraria autem per luxuriam facientes, suis libidinibus ipsam amittunt. Stob.

Idem.

Dicere solebat, in vite tres nasci botros, quorum primus esset voluptatis, secundus ebrietatis, tertius iniuriæ. Anton. in Melissa, parte 1. ser. 39. & 41. Max. serm. 30. Epicteto attribuit.

Anacharsis.

Anacharsis Scytha idem de tribus botris dixisse fertur, nisi quòd tertio attribuit molestiam. Semiẽs, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem, gignere temulentiam: largissimum, parere rixas, cædes ac morbos. Laërt. libr. 1. cap. 9. Stob. ser. 16. Ant. in Meliss. par. 1. ser. 41. Max. ser. 30.

Idem.

Amirabatur illud, quòd Græci initio conuiuij cyathis pusillis vterẽtur, saturi maioribus. Sẽtiens, potum non in aliud adhibendum, nisi ad sedandam sitim. Absurdum igitur esse, tum plus bibere, quum iam sitis esset sedata. Laert. l. 1.

Idem.

* Dicere solebat, quicunque sobrius fieri vult, turpes ebriorum mores intueatur. Plut. Stob.

Plato.

Negabat oportere inebriari præterquã in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies decet hilaritas, ebrietas semper fœda est. Laërt. l. 3.

Idem.

Discipulos suos admonebat, vt se ebrios in speculo contemplarentur. Sic enim fore, vt dum faciem suam furibundam & phrenetico similem intuerentur, in posterum ab ebrietatis

tis vino abhorrerent. Fulgo. libro 7. cap. 2.

Idem.

*Dicebat animi mores in vino apparere, ac gubernatorem ebriosum, & quemuis cuicunque rei præfectum omnia subuertere, siue nauigium, siue currum, siue exercitũ, siue quamcumque rem fidei suæ commissam. Stob. serm. 18.

Idem.

Manifestum esse dicebat, non modò senem bis puerum fieri, sed inebriatum quoque. Eod. ser.

Diogenes.

Videns hominis vino deditissimi ædes venales esse, ex ianuæ inscriptione: Minimè dubitabam, inquit, quòd vini crapula excussa facilè domum euomeres. Bruson. lib. primo, cap. 19.

Idem.

Vinũ plurimum in conuiuio quodam dono acceptum effudit. quod quum quidam indignè ferrent: Si, inquit, vinum omne ebiberem, non tã liquorem quàm meipsum quoque perderem. Stob.

Idem.

Adolescentem stupidum mero, & prorsus decipientem intuitus: Adolescentule, ait, temulento satus es patre. Stob.

Zeno Citticus.

Sima verecundia colebat, in pretióque habebat rex Antigonus. Accidit igitur, vt aliquando vino supra modum impletus, obuiam Zenoni fereteque, quem osculatus est, atque amplexus, vt temulẽtus. petiítque vt sibi quid iuberet. Et interposito temerè sacramento, confirmauit se præstiturum quicquid postulasset. Tum ille dixit ei: Abi, & euome. Graui sapientíque reprehensione simul temulentiam eius taxans, simul verò cauens ne minima comessatio potatióque sibi nocumentum adferret. Ælia. li. 9. de Var. hist.

Sophocles.

* Vitio vertebat Æschylo, quòd ebrius scriberet: Nam & si bene scribit, inquiebat, nesciens tamen id facit. Stob. ser. 18.

Cleostratus.

* Cuidam ei dicenti, Nõ te pudet ebrium fieri? respõdit, Te verò non pudet ebriũ, monere? Anton. & Max. ser. de ebrietate.

Panyasis.

†Baccho tribuebat primam potionem: secundam Veneri, ac denuò Baccho: iniuriæ, tertiam, & Atæ. Athen. li. 2.

Leontychidas.

Percontanti cuidam, cur parcè biberent Spartiatæ? Ne, inquit, pro nobis alij consulent. Sensit autem vir clarissimus, eum nequaquã salubriter de rebus consultare posse, cui sanum iudicium à vino ablatum sit. Brus. l. 1. c. 19. ex Plut. in Lacon.

Aristippus.

Iactanti cuidam, quòd multum bibere posset, nec inebriaretur, Quid, inquit, magni narras, quum idem faciat quoque mulus? Laër. l. 2. c. 8.

Anonymus.

Quidam Lacon, quum audisset quosdam à cœna cogi ad bibendum: Num, inquit, cogũtur etiam ad edendum? Notauit Græcorum morẽ, in conuiuiis compellentium ad certum cyathorum modũ, quum id reuera nihilo absurdius sit, quàm hominem qui non esurit, ad certum escarum modum cõpellere, nisi quòd alterius absurditatem eleuat consuetudo. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm in compotatione quadam sortibus ex more ductis factus esset princeps conuiuij (huius autem partes erãt, præscribere quantum quisque biberet) rogatus à pincerna quantum cuique vini deberet apponere? Si multũ, inquit, vini parat[illegible] est, dato cuiq. quantum possit: sin

gum, cunctis ex æquo diuidito. Hac dexteritate mirè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus placeret largior potatio: vel ad bibendum cogerentur, quibus placeret sobrietas. Rursus in maligniores vini copia, per æqualitatem exclusit orationem murmuris. Etenim cū singulis æqua vini portio distribueretur, nihil deerat his qui bibebant moderatius: & qui largius fuerant bibituri, quū haberent quod naturæ satis esset, queri nō poterāt si deerat libidini, eo quòd nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaque æquis animis se illi quoque ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Plut. in Lacon apoph.

Crates.

* Conspicatus adolescentē athleticū ebrietate & gula corpulentiorē fieri: O miser, exclamauit, desine aduersus temetipsum carcerem munire. Anton & Max ser. de incontinentia circa mensam.

Demosthenes.

Philocrates & Æschines Atheniensium legati ad Philippum Macedoniæ regem cum aliis missi, cùm domum redirent, regémque eo nomine laudarent quòd strenuè bibisset: respondit Demosthenes, Habet hanc virtutem cum spongia communem. Sensit vir prudentissimus, regum virtutes non in euacuandis poculis sitas esse. Plutarchus in Demosth.

Cyrus.

Astyages cùm rogasset Cyrum regem, quamobrem vinum non absorbuisset? Quòd metuerā (inquit) medius fidius, ne in cratere mixta venena forent. Etenim quum tu in natalitiis amicos adhibuisti, perspicuè didici te eis venena infudisse. Et quo pacto, inquit ille, ô fili hoc dignouisti? Quòd videbam vos, respondit, neque corporis esse neque mentis compotes, Bruson. lib. 1. ca. 9. Xenophon in Pædia Cyri.

Idem.

Sparamizas Metrodoti cùm per ebrietatem Cyri mortem aperuisset: Rectè, inquit, se habet illud, quod crebrò vsurpatur à Græcis, Veritatem in vino esse, Brusonius l. 1. cap. 19.

Idem.

† Rogatus ab Astyage, vtrum pater ipsius Cambysis inebriaretur aliquando? Minimè verò, respondit, Etenim διψῶν παύεται, sic bibit, vt sitire desinat, vel certè, adhuc sitiens desinit.

Androclides.

Ad Alexandrum regem vino plus satis deditum, dixisse fertur: Vinum potaturus, rex, memento bibere terræ sanguinem, cicuta homini venenum, cicutæ vinum. Brus. lib. 1. c. 19. ex Plinio.

Stratonicus.

Is citharœdus natione Atheniensis, non minus festiuis dictis quàm arte musica celebris, ad quietem iturus, assiduè iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quòd sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athen.

Plutarchus.

* Dicebat Mundum igne & aqua corrumpi, luxuriosorum autem opus amore & ebrietate. Anton. & Maxim. ser. de ebrietate.

T. Quintius.

Democrates cùm temulentus, finito conuiuio muliebri habitu saltasset, postero die venit ad T. Quintium, petens subsidium contra Messenos, quos ad defectionem ab Achæorum imperio pellicere conabatur. Cui Titus ait: Miror te hominem vinolentum, meróque eneruatū, huiusmodi res molliri, quæ virorum non mulierum sunt. Bruson. lib. 1. c. 19. ex Plut.

Cit-

Cicero.

Ei in foro ambulanti cùm ad bibendum aqua oblata esset, vidit fortè L. Cottam censorem, hominem vino deditissimum, non procul astantem, cúmque aquam Cicero accepisset iā hausturus, vocatis amicis: Circumtegite me, inquit, ne censor me aquam bibere videat. & pro suo iure rationéque officij senatu amoueat. Notauit autem Cottæ censoris violentiam, quam in alijs non reprehendere, verùm etiam grauiter punire debebat. Bruson. libro 1. capite 10.

Augustus Cæsar.

Videns equitem in spectaculis bibentem, misit qui illi suis verbis diceret: Ego si prandere volo, domum eo. Respondit eques: Tu enim non times, ne perdas locū. Augustus sensit, indecorū esse, illic in publico bibere. Eques per iocum sic interpretatus est, Cæsarem sine damno posse discedere è theatro, quòd locus ipsi seruetur, equiti non itē Eras. l. 6. apoph.

Tiberius imp.

Quoniam tyro in castris auidius bibebat vinum, militari ioco, pro Tiberio Claudio Nerone dictus est Biberius Claudius Nero. Erasm. libr. 6. apoph.

Firmus imp.

Vini patientissimus fuisse legitur, citra tamen ebrietatem. Quodam autem à barbaro vexillario ad bibendum prouocatus, duas vini situlas hausit, & postea toto conuiuio sobrius fuit. Cùm verò barbarus diceret, Cur non & fæcē ebibisti? Stulte, inquit, terra non bibitur. Eras. Rot. l. 6. apoph. ex Vopisco.

Aurelianus.

Bonosus, qui imperator postcà factus est, cùm tantum biberet, quantum hominum nemo: Aurelianus vrbanissimè dicebat, Non vt viuat, sed vt bibat, natus est. Bruson. lib. 1. cap. 19. ex Vopisco.

Vib. Crispus.

Is summus Vitellij imperatoris amicus, cum ob nocturnas comessationes atque compotationes luxuriosissimas in grauissimum incidisset morbum, & ita quidem vexaretur, vt Vitellianis conuiuiis interesse amplius nequiret, postquam paululum conualuisset, ad amicos dixisse fertur, se omnino fuisse periturum, nisi tam grauiter laborasset. Xiphilinus in vita Vitellij.

Anonymus.

Bonosus imperator vir extremæ gulæ & ebrietatis, cùm se suspendio suffocasset, interrogatus quidam, qui eius mores & vinolentiam nouerat, quisnam esset suspensus? respondit, non hominem esse, sed amphoram, Vopiscus.

Anonymus.

Cùm celebrarentur à Ferdinando rege, Hyppolytæ nurus atq. Alphōsi filij nuptiç, apparatu splendidissimo. (erat enim dies decursionis hastatæ, flagrabántque sub sole cuncta: conuenerant autem mortales omnis generis ad spectandum) cúmque plurimi ludorum essent laudatores, vel plerique omnes admiratores potius, in media laudantiū frequentia & plausu exclamauit Germanus quidam: O Valeant ludi, quibus nemo bibit, Pontan.

Basilius magnus.

* Quid esset ebrietas, rogatus respondit: Ebrietas dæmon est, sponte admissus in animos per voluptatem. Mater est malitiæ, impugnatio virtutis, ex forti timidum facit, ex modesto lasciuū, iustitiam ignorat, prudentiam abolet. Et sicut aqua pugnat igni, sic immoderatio vini mentē sobriā extinguit. Item, vt fumus fugat apes, ebrietas pellit spiritualia dona, Anton. & Max. serm. de ebrietate.

Chrysostomus.

* Dicebat ebrietatē esse rectæ mentis alienationē, & delirium, & secundùm animam sanitatis perditio. Ibid.

De ebrietatis variis effectibus.

Anacharsis.

AB adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nūc vinum non fers, vbi senueris, aquam feres. Nam qui bibunt intemperantius vinum, ea præsertim ætate cui magis conuenit aqua, ij frequenter senes ob inopiam coguntur aquam bibere, Laer. li. 1. c. 9.

Idem.

Quidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorē, inquit, duxisti satis deformem. Cui Anacharsis, Prorsus ita mihi videtur: sed heus puer, infunde mihi largius, vt reddam eam formosam. Indicare voluit vir sapientissimus, vinum immoderatius potatum adimere homini rectum iudicium. Athen. l. 9.

Idem.

Interrogatus, num in Scythia essent tibicinæ? Respondit, Ne vites quidem. Significans saltationes, reliquásque eius generis voluptates e vinolentia nasci. Laer. li. c. 9.

Eratosthenes.

Dicebat, vinum igni æquale habere robur, quòd cum virum inuaserit, eum veluti boreas vel notus mare Lybicum turbat & confundit: occulta, & quæ profunda mente gerit, aperit, & ostendit, virorūmque totam mentem excutit. Phauorinus.

Æschines.

Dicere solebat, Speculum formæ esse æs, vinum autem animi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, nihil tam secretum esse animo nostro insculptum, quod homo ebrius non effutire audeat: Maxim. serm. 30. & Stob.

Æschylus.

Ebrietatem tanquam pestem fugiendam suadebat. qui enim potus mensurā transgreditur, non amplius mentis & linguæ compos est, sed sine pudore turpia & indecētia loquitur, ex viro factus puer Phauorinus. Verùm hoc alij etiam ad Theognidem referunt.

Anonyma.

Quum Philippus Macedonum rex cognitionem exerceret parum sobrius, ac perperam aduersus mulierem quandam tulisset sententiam: illa sentiens errorem esse vini, non regis, exclamauit: Prouocarem, inquit, ad Philippum, sed sobrium. Excussit regi muliebre conuicium temulentiā, adegítque, vt expergefactus caussam eandem animo præsentiore cognosceret. Eras. li. 8. apoph. Val. Max. lib. 2. cap. 2.

Anonymus.

Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata est. acciti sunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari posset, nec defendi. Tum vnus illorum deterioris ingenij: Imò, inquit rex, & ista diximus, & longè acerbiora dicturi fueramus, nisi nos lagena defecisset: linguæ petulantiā in temulentiam reiiciens. Itaquē mox ira principis in risum versa dimissi sunt. Eras. 6. apoph ex Plut.

Claudius imp.

Claudius Cæsar nunquam adeò animi sui secreta protulit, atque olim dum multo vino madidus esset: vbi dixit, Sibi fatale esse, vt coniugium flagitia ferret, deinde puniret. Quæ vox terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. Ex Suet.

Val. Max.

† Vini vsus olim, inquit, Romanis fœminis ignotus fuit, ne scilicet in aliquod dedecus prolaberentur: Quia proximus à Libero patre intemperātiæ gradus, ad inconcessam Venerem esse consueuit. li. 2. ca. 1.

Vide apophthegmata de Gula, Incontinentia circa mensuram, Intemperantia & vino.

De

De educatione & institutione liberorum.

Socrates.

Dicebat, optimè natis, ingenuísque potissimum, adhibendam rectam institutionem. Idem enim in his vsuuenire quod in equis, in quibus qui feroces sunt ac generosæ indolis, si statim à primis annis rectè instituantur, egregij & ad omnem vsum accommodi euadunt: sin minus, efferati, intractabiles, & ad nihil vtiles. Eóque fit, vt felicissima quæque ingenia corrumpantur inscitia instituentium, qui mox equos vertunt in asinos, quòd erectis ac liberis imperare nesciant. Eras. 3. apoph.

Idem.

Dicebat, Muliebrem sexum virili non minus esse docilem & ad disciplinas, & ad omnem virtutem, etiam fortitudinem (quæ tanquam vi sua propria, Græcis à viro dicitur *ἀνδρία*) si diligenter instituatur. Id collegit ex puella saltatricula, quæ inducta in conuiuium, mira arte trochos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita [illegible] altitudinis spatio, numerísque [illegible], vt nunquam falleret: e[illegible] ille inter acutissimos gladios nô [illegible] horrore spectantium, impau[illegible]a saltaret. Erasm. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus etiam, quam ob rem ipse non administraret Rempublic. quum administrandi rationem optimè sciret? respondit, Eum vtiliorem esse ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ Reipub. quàm qui ipse rectè gubernaret.

Idem.

Adhortabatur iuuenes, vt se subinde ad speculū cõuerterentur: quòd si essent egregia corporis forma, caperent ne quid ea indignum committerent: sin minus, quod corpori deesset, id ingenij cultu morúmque honestate pensarét. Adeò vir ille vndecunque rapiebat occasioné ad virtutis studium adhortandi. Eras. l. 3. apoph. ex Laertio.

Idem.

† Si filij tui, dicebat Calliæ, pulli equini, aut tauri essent, haberemus aliquem illis pacta mercede præficiēdum, qui eos pulchros, & in suo vtrôque genere præstantem efficeret, esset autem eiusmodi, aut equestrium quispiam, aut agricolarum. Nunc verò cùm filij tui sint homines, quemnam cogitas illis præficere? Plato in Apolog.

Anonymus.

Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo rediisset, cúmque vidisset effusius ridētem, admiratus dixit, Se tale nihil vnquā apud Platonem vidisse. Tanta res est, iam inde à teneris virtuti assuescere. Eras. l. 6. apoph.

Aristoteles.

Aristoteles Stagirita aiebat, parētes qui rectè liberos suos instituissent, multo honorabiliores esse iis qui tantùm genuissent: quòd ab his contigisset viuere, ab illis bene viuere. Laer. l. 5. c. 1.

Idem.

† Non parum differt, inquit, à iuuentute, sic, vel sic assuefieri, sed multum. l. 2. Ethic.

Idem.

† Eius qui ciuitatem legibus constituere velit, primam, ac maximam docet curam esse oportere in erudienda iuuentute, qua sublata, pereat Respub. necesse est. lib. 6. Politic. cap. 1.

Aristippus.

Aristippus percontanti, quæ potissimum adolescentibus essent discenda: Quę viris, inquit, vsui futura sunt. Hoc dictum & aliis adscribitur. Optima statim discenda sunt, nec rudis ætas, quæ maximè docilis est, sup-

vacaneis est occupanda. Laert. libr. 2. cap. 8.

Idem.

Quidam cum Aristippo agebat, vt filium suum susciperet erudiendum, sed quum philosophus pro mercede peteret quingētas drachmas, ille deterritus magnitudine pretij, Minoris, inquit, emerem mancipium. At hic, inquit, habebis duo. Lepidè taxauit vulgi iudicium, qui nusquam parcior est quàm rectè instituendis liberis, pluresque sumptus impendit curandis equis quàm filiis. Ibid.

Diogenes.

Quum captus venderetur in Creta, præconi rogāti quid sciret, & quo titulo eum commendaret emptori? Dic, inquit, te vēdere hominem, qui sciat imperare liberis. Quidam Xeniades Corinthius admiratus præconij nouitatem, adiit Diogenem, percontatus num sciret quod profiteretur? vbi ex sermone hominis comperit esse sapientem ac doctum, mercatus duxit domum, eique suos liberos erudiendos tradidit, quos ille susceptos liberaliter instituit, primúmque tradidit artes liberales, mox docuit equitare, arcum tendere, fundam rotare, iaculari telum. In palæstra verò non permittebat, vt pædotriba illos grauioribus laboribus in morem athletarum exerceret, sed hactenus, quantum ad ruborem, bonámq; corporis valetudinem conduceret. Curauit etiam, vt ex poetis aliisque scriptoribus optima quæque addiscerent: quòd ea modò sciamus, quæ memoria tenemus. Breuiter, totius philosophiæ summam illis redegit in compendium, quo & citius perciperent, & fidelius memoria complecterentur. Eosdem instituit domi ministrare parentibus, cibo leui vilique & aquæ potu cōtentos esse: cúmque cæteri cæsariem alant ad formæ commendationem, ille iussit illos radere comam. & si quando prodeundum esset in publicum, incomptos producebat absque tunicis, incalceatos ac tacitos. Quin & ad venatum illos instituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum est, vt à pueris obseruaretur, pérque illos parenti commendaretur. Alij narrant, præconem Diogenis iussu ita prædicasse, Estne quispiam qui velit emere dominum? Laertius lib. sexto.

Lycurgus.

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, quum conaretur ciues suos à moribus præsentibus ad temperatiorem viuendi rationem traducere, eósque virtutis & honesti studiosos reddere (nam erant corrupti deliciis) duos educauit catulos, eodem patre eadémque matre progenitos: quorum alterum passus est domi lautioribus vesci cibis, alterum eductum venatibus exercuit. Dein quum ambos produxisset in forum apud multitudinem, posuit illic spinas, simul & escas aliquas delicatiores: mox emisit leporem, quum vterque raperetur ad assueta, alter ad escas, alter leporem inuaderet. Annon videtis, inquit, ciues, duos catulos, quum eiusdem sint generis, tamen ob diuersam educationem admodum dissimiles inter se euasisse, plúsque ad honestatem momenti habere exercitationem quàm naturam? Proinde ne nobis quidem, ô ciues, nobilitas, quam miratur vulgus hominum, ductúmque ab Hercule genus profuerit, nisi ea gesserimus, per quæ ille mortalium omnium clarissimus ac generosissimus extitit, ac per omnem vitam, quæ honesta sunt & discamus & exerceamus. Reperit vir ingeniosus viam, qua multitudini philosophicis rationibus non satis idoneæ, virtutis imaginem ob oculos poneret. magis enim mouent, ac penetrant in animos, quę cernuntur, quàm quæ audiuntur. Res quidem efficax est natura, sed potentior est institutio, quæ malam natu-

naturam corrigit & vertit in bonam. Quales nascuntur liberi, nulli in manu est: at vt recta institutione euadãt boni, nostræ potestatis est. Eras. lib. 1. apoph. ex Plut. in Lacon. & Brus. lib. 2. cap 38.

Idem.

Idem obiicientibus, quod eloquentiæ studio rhetoribus daret mercedem: Si quis, inquit, profiteatur se filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, sed omnium facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominum vulgo discrepans, qui periisse existimant quod liberis instituendis impenditur. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Eteocles.

Post Agin bello superatum Antipatro postulanti obsides pueros quinquaginta, Eteocles, qui tum ephororum agebat, respondit: Se pueros nõ daturum, ne si licenter vixissent, fierent indociles patriæ disciplinæ, itaque ne ciues quidem essent: cæterùm senes ac mulieres se duplo numero daturum. Verùm Antipatro dira minitanti, ni acciperet postulata, populus vna voce respondit: Si impera acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno alteróve ciuium reperire, fortasse non ita magni miraculi esse videatur: in vniuerso populo tantum esse consensum, prodigiosum est. Hoc exemplo simul admonemur: quanta solicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatem educandę, quando licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus: perinde quasi mater abdicet filium ex se natũ, nisi probitate morum maioribus suis respondeat. Plut. in Lacon.

Agasicles.

Cuidam dicenti, admirari sese quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philophanem, sophistam eo tempore clarissimum: respondit prudenter, Eorum se velle discipulum esse, quorum simul esset filius. Significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos asciscas vt bonis moribus formeris. Plut. Eras. l. 1.

Agesilaus.

Eum rogabat quidam, in quibus præcipuè rebus pueri instituti deberent? Iis, inquit, rebus quibus vsuri sint, quum ad virilem peruenerint ętatem. Rectè censuit, non friuolis artibus instituendos liberos, quæ nec grandibus decori futuræ sunt, nec ad seria vocatis vtiles. Plut. in Lac. apop.

Leotychidas.

Interrogatus, quid potissimum oporteret pueros ingenuos discere: Quæ illis, inquit, vbi ad virilem ætatem peruenerint, vsui sunt futura: Plut. in Lac.

Leonidas.

Cùm proficisceretur in bellum cõtra Persas, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Nihil, inquit, aliud tibi mando, quàm vt nubas, & bonos filios parias. Plut. in Lac. apop.

Hippomachus.

Quum aliquando videret adolescentes, quos exercebat, è foro carnes afferentes, dicebat, se procul agnoscere suos esse discipulos: quòd institutio reluceat in omnibus dictis ac factis hominis. Erasm. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonyma.

Quum mulier quædam Ionica de texto quodam suo vt pretioso gloriaretur, Lacæna ostensis quatuor filiis quos habebat, moribus compositissimis, Huiusmodi, inquit, decet esse honestæ probæq; mulieris opera, deque his tollere animos, & gloriari. Iones operosis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At Spartana docuit, nullum opus esse præclarius, quàm si filios honestis moribus instituat. His enim melius ornari patriam, quàm aulæis aut vestibus. Plut. in apop. Lacęnarũ.

Themistocles.

Quoniam adolescens feroci mu-

tabilique ingenio videbatur, mirantibus mutatos mores dicere solebat, Asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere, si quis illis adhibeat disciplinam, rectámque institutionem. Plut. in eius vita.

Anonymus.

Themistocli pædagogus dicere solebat, Nihil mediocre futurus es ô puer: nam aut magnum bonum eris reipub. aut magnum malum. Generosa indoles, si accedat recta institutio, magno bono est patriæ: sin ad vitia degeneret, ingens adfert malum. Plut. in Themistocle.

Demetrius Phalereus.

Adolescentum fastuosorum sublimitatem dicebat in educatione amputandam esse: sed relinquendam sobrietatem. Docuit vir sapientissimus hæc ingenia non esse desperanda: sed quod redundat, in institutione recidendum esse. Laërtius libro quinto, cap. 5.

Philippus.

Alexander etiamnum adolescens, videns fratrem Philippum equum præferocem, nec vllum sessorem tergo patientem, voluit inutilem abiectum ire: Qualem, inquit, equum isti perdunt, dum illo per imperitiam ac molliciem vti nesciunt? Cúmque mira arte sine verberibus tractasset equum, tãdem cõsceensum ad cursum admisisset, tum calcibus vsus est: ac molliter flexis habenis quum equum reduxisset, descendentis caput exosculatus pater: Aliud, inquit, ô fili, tibi per regnum quære, quando iam te non capit Macedonia. Præsagit vir prudens, tam excelsæ indoli non suffecturam paternam ditionem. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio instituentium, qui ferè nesciunt imperare, nisi ex equis generosis reddiderint asinos. Eras. lib. 4. apoph. ex vita Alex. ad Plut.

Seneca.

† Educatio maximam diligentiam plurimúmque profuturam desiderat. Facilè est enim teneros adhuc animos componere. Difficulter rescinduntur vitia quæ nobiscum creuerunt. Lib. 2 de Ira. c. 18.

Cornelia Gracchi mater.

Quum Campana mulier illius hospitio vtens ornamenta sua, quibus illud seculũ nihil habebat pulchrius ipsi ostenderet: traxit eam sermone, donec liberi redirent è schola, tum: Et hæc (inquit) ornamenta mea sunt. Sentiens, matronæ nihil esse pulchrius, neque pretiosius, quàm liberos rectè educatos. Eras. 6. apoph. ex Plutarcho.

Anonymus.

Quidam accusatus quòd patrem pulsasset, hoc modo defendit impiũ facinus: & ille, inquit, patrem suum verberauit, & hic (ostenso filio) me verberabit, posteaquam adoleuerit, adeò nobis hoc gentilitium est. Videmus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quisque fuerit in parentes, tales experiatur in se liberos. Erasm. in lib. 8. apoph.

Anonymus.

Quidam quum à filio pertraheretur, ventúmque esset ad domus limẽ, Desine (inquit) fili: nam & ego patrem huc vsque. Agnouit se commeruisse, qui sic à filio tractaretur: tantum postulauit, vt esset æqua retaliatio. Eras. ibid.

D. Ludouicus.

† Antequam noctu se daret quieti, sæpius liberos suos ad se vocatos instituebat, propositis factis egregiis, dictisque Regum & Principum antiquorum, eáque monebat vt animis inculcarent, vt ij meliores euaderent. Eos etiam proponebat, qui rapina, superbia, luxuria, aliisque sceleribus reditus suos, rémque familiarem pessundederant. Monebátque vt eorum exemplo ab omni flagitio abstinerent. Ionuil. in eius vita, c. 87.

Vide apoph. de doctrina & Eruditione.

De

De educatione filiorum neglecta.

Diogenes.

Reprehendebat homines, quòd lucta, aliisque ludis semet sedulò exercerent, nullos autem in hoc incumbere, vt probi & honesti reddantur. Laërt. lib. 6.

Idem.

Dicebat, plurimos insanire præter digitum. Nam si quis assiduè medium digitum intendat vice indicis, vulgò habetur insanus: si quis indicem, sanus videtur. At plurimi sunt homines, qui grauius insaniunt in rebus seriis, quàm si digitum pro digito porrigatur, & tamen hi vulgò nò habentur insani. Quemadmodum & hodie parentes in liberis pro graui peccato castigant, si læua pro sinistra vtantur: atqui non itidem castigant eos, cùm turpia pro honestis eligunt. Laërt. l. 6.

Idem.

Multis verbis in inertiam & inscitiam Megarensium, pecora sollicitè curantium, iuuentutem minimè (vt quæ in luxu & otio difflueret) inuehebatur: dicebátque se Megarensis alicuius arietem esse malle, quàm filium. Ælianus libro 12. de varia histor.

Demonax.

Quum Athenis quidam Romanus senator filium ad Demonactem adduxisset, eleganti forma, vestitu delicato, ac deliciis effœminatum, dixitque, Salutat te, ô Demonax, filius meus. Pulcher est, inquit Demonax, & te dignus, & matri non absimilis. vtrumque poterat dici in laudem. Nunc patrem notauit ex filij moribus, & matri similem dixit mollem & euiratum deliciis. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Pericles.

Pericles Atheniensis dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem sit alitus, obsequi ei conuenire. Monuit autem vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenii iuuenes refrenentur. nimio verò fauore ac profusa indulgentia pasti, quo minus potentiam obtineant, ne impediantur. Quòd stultum sit & inutile, eas obtrectare vires, quas ipse foueris. Est autem hoc de Alcibiade dictum, vt refert Aristophanes, & Plutarch. in eius vita & Valer. Max. l. 7. cap. 1.

Proclus.

Filium habebat intemperantem, gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeò non increpabat, vt vnà cum illo potius lasciuiret. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur: Citius, inquit, desinet, cum senibus colludens, quàm cum æqualibus. Phil. in Soph. & Volat. lib. 18. comment.

De eleemosyna.

Democritus.

Peregrinis & egentibus alimoniã ministrandam esse dicebat Equidem quisquis indigenti victum negat, is neque ab alio quicquam accipiet, dum eguerit. Stob.

Idem.

Dicebat, beneficium pro tempore exile, ingens reddi iis qui illud in extrema necessitate acciperent. Stobæus.

Idem.

Audiens quendam magnificis verbis multa cuidam promittentem, sed mendaciter: Coneris, inquit, ad exigua largiendum, quàm ad plurima promitendum, esse propensior. Nam penuria laborãtibus donum, vel perexiguum, prodest, verba autem & magnificæ pollicitationes nulli sunt vtiles. Stob.

Idem.

Dicere solebat, Si bene mereri de aliquo voles, citissimè da: Mora enim ingratum redditur, & parum amabile quicquid dederis. Stobæus.

Charondas.

† Peregrinum quamuis familiariter suscipere oportet, ac remittere, Iouis hospitalis memores, vt qui Deus apud omnes communis sit constitutus, & hospitalitatem, ac inhospitalitatem inspiciat. In suis legibus vt refert Stob ser. 44.

Aristoteles.

Cum nefario cuidam homini eleemosynam dedisset, & ob id castigaretur à quodam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum. Docuit vir sapientissimus, etiam malis & indignis eleemosynam dandam esse in summa rerum necessitate, ne penuria suadente agant quod dedecus est coram Deo & hominibus. Laert. lib 5. cap. 1.

Idem.

Reprehensus à quodam quòd eleemosynam dedisset improbo: Non homini, inquit, dedi, sed humanæ sorti. Laert. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

Dicere solebat, æquum esse vt pauperes piè foueantur, cum delectu tamen: ita vt dimissis improbis, illorum ratio potissimum habeatur, qui præter culpam egestate premuntur. Stob.

Amedæus Sabaudiæ dux.

Rogatus à quibusdam oratoribus qui aderant, an etiam haberet canes venaticos? annuit, vt postera die redirent. Cum verò iam adessent, Amedæus è pergula à latere adium ingentem mendicorum multitudinem eis ostendit vnà discumbentium. Atque hi sunt, inquit, canes mei, quos alo quotidie, quibúsque cælestem gloriã me spero venaturum. Munsterus lib. 2. Cosmographiæ, vbi de Allobrogũ vel Sabaudiæ ducibus.

Placilla.

Theodosij Romanorum Imp. vxor pientissima, cùm reprehenderetur à suis quòd ægrotos visitaret, atq; pauperibus etiam liberaliter facultates suas elargiretur, respondit: Imperatori cõuenire, vt aurum id largiatur: se autem manuum opus pro imperio ipso, ei qui id semel contulit offerre. Nicephorus Callistus libro 12. capite 42.

Vide apoph. de Beneficentia, Liberalitate & Mendicitate.

De electione.

Aristippus.

QVum Dionysius tres venustas puellas obtulisset, admonens, vt ex his quam vellet eligeret, omnes apprehendit, dicens: Ne Paridi quidem fuisse tutum, vnam cæteris prætulisse: ac puellas deduxit ad aulæ vestibulum, dimisitque: non minus in contemnendo facilis, quàm in amplectendo Laër. libro 1. cap. 8. Bruf. lib. 2. cap. 31.

M. Cato.

Hispaniam sortitus, cùm hostium audisset miram copiam esse ad bellum paratam, ob idque decreuisset Celtiberorum ope vti, petentibus illis ducenta talenta subsidii gratia, atque negantibus aliis conditionem dicentibus, Turpe esse populo Rom. auxilia mercede conducere: vrbanè scitéque Cato, non esse graue, respondit. nam si vicissent, hostium manibus se satisfacturum illis: si victi essent, nec eos qui peterent, nec à quibus repeti deberet superstites fore. Bruf. l. 2. c. 31.

Aristoteles.

Aristoteles quum iam natus annos ferè sexaginta duos, adeò laboraret, vt admodum tenuis vitæ spes superesset, conuenerunt ad illum discipuli rogantes vt ex ipsis aliquem deligeret, qui in locum eius succederet.

ret. Inter auditores erant duo præcipui, Theophrastus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Aristoteles respondit, se quod petebatur facturum, vbi daretur opportunitas. Paulò post, quum rursus ad eum eadem de causa conuenissent, dixit, vinum quod biberet sibi parum esse commodum, ac quæri iussit exoticum, vel Rhodium, vel Lesbium. Id simulatque curatum est, gustato Rhodio dixit: Firmum hercle vinũ, & iucundum. Mox gustato Lesbio: Vtrunque, inquit, egregiè bonum: sed Lesbium suauius est. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepidè simul & verecundè successorem sibi ea voce, non vinũ delegisset: probauit vtrunque, nec tamen auditoribus eligẽdi ius ademit. Laer. lib.5.c.1.

Lysander.

Lysander Laced. quum aliquando Dionysius ipsi misisset stolas duas, iubens vt vtram elegisset, eam mitteret filiæ: Ipsa inquit, rectius eliget. Atque accipit ambas, abiit. In hoc exemplo nihil est imitandum, nec viro Lacedæmonio dignum, nec aliud ab hoc duce expectandum ferè, præter malitiosam ingenij vafricié. Plut. in Lacon. apoph.

Scipio Æmilianus.

Quum Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contenderent, vter aduersus Viriatum in Hispaniam mitteretur: ac magna inter P.C. dissensio esset, omnibus quò eius sententia inclinare expectantibus: Neutrum, inquit, mihi mitti placet. alter enim nihil habet: alteri autem etiam quod habet, neq iaquam satis est. Æquè malam imperii magistram iudicans paupertatem, atque insatiabilem habendi cupiditatem. Quo dicto obtinuit, vt neuter in prouinciam mitteretur. Valer. Max. l.6.c.4.

C. Fabricius.

Cornelius Ruffinus, vir rapax & auarus, expertum in bello animo ingens, manúque promptus, quum bellum immineret in consulatu obtinendo C. Fabricij opera adiutus est, qui ob prauam tamen vitam Ruffino semper infensus fuerat: verùm eo tẽpore ob belli suspicionem, cùm ignauos desidésque ipsius competitores videret sententiam mutauerat. Quam obrem Ruffinus miratus, cùm Fabricio impensè gratias egisset, Fabricius dixisse fertur: Noli mirari Ruffine: rapinis enim imminui malo, quàm vendi. Quo dicto taxauit Ruffini rapacitatem, & competitorũ perniciosam ignauiam. Ostendítque, satius se ducere, auaro consule, eodémque gnauo homine, & in rebus agendis idoneo rapinis vexari: quàm iis ad consulatum euectis, qui per ignauiam remp. prodituri essent, vinctum ab hoste venundari. ex duobus enim his malis optimum eligendum erat. Fulg. l.6.c.2.

De eloquentia.

Demosthenes.

Immodicum eloquentiæ studium obiicientibus, ita respondit: Eloquentiæ studium declarare hominem popularem: contrà negligere studium eloquentiæ, esse eorum qui dominari populo quærerent: vt qui hoc agerent, non vt persuaderent dicendo, sed vt vi cogerent. Plut. in Demosth.

Idem.

Æschines & Philocrates Atheniensium legati, cùm Philippi Macedonis eloquentiam plurimùm laudassent & commendassent, Demosthenes ait: Si eloquens est Philippus, habet hoc cum multis sophistis commune. Sensit vir prudentissimus, regis virtutes nequaquam in eloquentia positas esse. Plutarch. in vita Demosth.

Æschines.

Quum Rhodi exul recitaret ex

tionem suam aduersus Demosthenem, Rhodij demirati sunt, quòd tali oratione fuisset damnatus ab Atheniensibus. At desineretis, inquit, admirari, si audisseris quæ ad hæc respondit Demosthenes, damnationis causam reiiciens in violentiam eloquentiæ Demosthenicæ. Philostratus, & Brus. l. 4 c 31.

Iphicrates.

Iphicrates in causam obrutus eloquentia patroni, qui Aristophontem defendebat: Aduersariorum, inquit, melior est histrio, sed mea fabula melior. Vt fabula nonnunquam exploditur vitio histrionis, ita sæpe melior causa vincitur à peiore, patroni infamia, stultitiáve. Erasmus libro 5. apoph.

Thucydides.

Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter esset in palæstra superior, ipse an Pericles: Posteaquam, inquit, ego hominem pugnando deieci, ille se negat cecidisse: itaque vincit, & spectatores à sua sententia deiicit, sentiens, se bonis rationibus esse superiorem, sed Periclem eloquentia vincere, & quocunque vellet agere multitudinem. Nam Thucydides vir præpotens, diu in administranda repub. aduersatus est Pericli. Eam contentionem Archidamus palæstram appellauit. Eras. 6. apoph.

Messala.

Suprà de Argutè dictis.

M. Antonius.

Marcus Antonius, cui vel primas eloquentiæ patrum tribuebat ætas, vir natura præacutus & prudens Disertos dicebat se vidisse multos, eloquentem omnino neminem. Insidebat videlicet in eius mente species eloquentiæ, quam cernebat animo, sed re tamen ipsa non videbat. Cic. in Orat. ad Brutum.

D. Hieronymus.

† Nec rusticus & simplex frater ideo se sanctũ putet, si nihil nouerit: nec peritus & eloquens, lingua æstimet sanctitatem. Multóque melius est, è duobus imperfectis, rusticitatem sanctam habere, quàm eloquentiam peccatricem. In Epist. ad Nepotianum.

Vide apoph. de Oratoribus & Rhetorica.

De errore & lapsu.

Diogenes.

Quidam obiicienti, quòd aliquando falso signasset monetam (nã hanc ob rem iussus est exulare.) Fateor, inquit, fuisse tempus, quo talis eram, qualis tu nunc es: qualis autem ego nunc sum, tu nunquam futurus es. Notabat eos, qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipsi ne in senectute quidem corrigant suos. Laërt. l. 6.

Idem.

Quodam item obiiciente Diogeni, & exilium ob facinus illud ei perpessum exprobrante, respondit Diogenes: Tum temporis celerius etiam iuuenis reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilem ætatem, quæ facilius reddit humorem vesicæ, quum senibus molesta sit dysuria. Laër. l. 6.

Anonymus.

Quidã seruo, qui dum puniretur, dicebat, Non volens erraui: Non volens igitur (inquit) pœnas dato. Vulgaris quidem, sed frigida excusatio est, Insciens feci. Vigilandum erat, ne quid committeret imprudens. Plut. in Lacon.

Munatius.

Munatius facti pœnitens, quòd Fabium insimulasset à quo postea esset adiutus: Ad commilitones, Boni (ait) sapientisque viri est, si errauerit, in reliquum tempus, doctorem se sibi adsciscere. Brus. l. 5. c. 11.

Scipio Afr.

Turpe esse aiebat, in re militari dice-

dixit, Non putaram. Videlicet quia explorato, & excusso consilio, quæ foris aguntur, administrari oportere, summa ratione arbitrabatur. Val. Max. li. 7. ca. 2.

De exactionibus & tributis.

Callicratidas.

CVm ad pecunias petēdas ad Cyrum iuniorē mitteretur, ad belli vsum: his regis aulam accessit, & compotationibus eum indulgentem audiuit. Tertiò verò cùm audisset, & iterum bibere eum, nec se ad colloquium admitti intellexisset, dixisse fertur: Ita curam habēdam pecuniarum, vt ne quid tamen committeretur Sparta indignum. Quo dicto docuit, ita ab hominibus exigendam esse pecuniam debitam, ne quid nostræ dignitati & existimationi decedat. Plut. in Lacon.

Dionysius sen.

Exegerat pecunias à Syracusanis, deinde quum videret illos lamentātes, obsecrantes, ac negātes se habere quod darent, indixit alteram exactionem, idque iterum ac tertiò fecit. At postquam, vbi maiorem summam imperasset, audiret illos in foro ambulantes ridere, & scommata in regem iacere, iussit præfectos ab exigendo quiescere. Iam enim, inquit, nihil habent quandoquidem nos contemnunt. Plut. in apoph.

Tiberius.

Cùm deprehendisset Æmilium Rectum, quem Ægypto præfecerat, nimium à populo exegisse, super ea re iratus, rescripsit: se tonderi velle suas oues, non deglubi. Solent autem principes deglubere oues, cùm grauiores exactiones subditis imponunt, quàm vllo pacto ferre possint. Dion Nicæus in Tiberio.

Antoninus Caracalla.

A Iulia matre grauiter obiurgatus, quòd ingentem illam pecuniam, quam per fas & nefas à subditis vi exegerat, profunderet: gladium euaginatum ostendens, Bono (inquit) animo esto mater: Nobis, quandiu hunc habebimus, nulla vnquam deerit pecunia. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Traianus.

† Cum improbaret, detestareturque exactiones: Dicebat fiscum esse veluti lienem, quòd eo excrescente, artus reliqui contabescerent. Sextus Aurelius in Iuliano.

De exercitatione ingenij.

Diogenes.

DIcebat, vsum atque exercitationem quemadmodum in actionibus extraneis, ita & in actionibus virtutis & animi, tum celeritatem quandam, tum facilitatem parere. Laert. lib. 6.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat ad parandam sapientiam tria potissimum necessaria esse: Naturam, doctrinam, & exercitationem. Exercitatio enim nisi naturæ & doctrinæ accedat, nil solidæ eruditionis hauries. Laert. li. 5. cap. 1.

Demonax.

Quendam infeliciter declamantem admonuit, vt sese diligenter exerceret: cúmque is respōdisset, Nunquam apud me non declamo: Nihil igitur mirum, inquit, si dicis ineptè, qui hactenus semper stulto auditore solitus sis vti. Eras. lib. 8. apoph.

Cicero.

Cùm M. Crassum pro rostris magno populi applausu laudasset, & eundem postea ex eodem loco acribus conuiciis incesseret: Quid, ait Crassus, an non me nuper ex hoc ipso loco laudasti? Laudaui, inquit, sed exercendi gratia argumentum infame declamans, Solent enim Rhetor-

... numeris ... aditur ... Hippocrat... quar-
... mediis ... nutritum ...
...

...

... atione mo-
... domo o-
... ipse : at qui
... exerceat, huic
... quemuis
... dicto probabat
... praetertim
... res impro-
...

Idem.

... vesperam vsque deambu-
... interrogatus cur id fa-
... Quo melius coenem.
... vir sapientissimus, exerci-
... corporis multum prodesse
... Cic. li. 5. Tusc quaest.

Plato.

Solebat admonere, vt neq. corpus
... exerceamus, neque ani-
... sine corpore, vt pariter et iusq.
... habeamus. Nam alterū athle
... alterū inertium. Laert. li. 3.

Lycurgus.

In certaminibus ea sola concesserat
... in quibus manus non extē
... in altum. Eius constitutio-
... causam percontanti: Ne quis, in-
quit, illo ... laborando consuescat de
fatigari. Siquidem exercitia ad cōfir
... corporis robur adhibētur,
non ad exhauriendas vires. Qui verò
subinde delassātur in exercitamētis,
quoniā imbecilliores veniūt ad labo-
res necessarios facilius deficiūt. Plut.

Anonymus.

Quemadmodum apud Lacedemonios in
... pretio erat ius, quod illi ni-
... appellāt, adeo vt seniores hoc
... carnes, sed
... Dionysius Si-
ciliae tyrannus dicaret huius gratiā
coquum emisse Laconicum, eique
mandasse, vt sibi hoc ius appararet,
nullis parcens impendiis. Quod vbi
rex gustasset, ac displicuisset, expuit.
Tum coquus, Hoc (inquit) ius, ô rex,
sumendum est, postquam te Laconū
more exercueris, & in Eurota laue-
ris. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Labore.

De exilio.

Hercules.

* Interrogatus, Argiuus ne esset, an Thebanus? respondit, Non vnam curo patriam iactare: omnis Grecia mihi patria est. Plut. lib. de exilio.

Democritus.

* Dicebat peregrinationem & exilium vitae frugalitatem docere: offa quippe, & thorus herbaceus, famis ac laboris sunt medelae dulcissimae. Stob. serm. 38.

Idem.

* Quamlibet terram homini sapienti dicebat esse peruiam: quum fortis animae mundus vniuersus patria sit. Eod. serm.

Philiscus.

† Exilium aiebat esse peregrinationem cum ignominia coniunctam: Vnde sequi, vt quando ipsa ignominia per se malum non est, ne exilio quidem mali quippiam accedere posse. Dion Cass. lib. 38.

Idem.

† Longè praestat (aiebat Ciceroni exuli) te nullo flagitio admisso, patria excessisse, quàm perpetrato malo aliquo facinore, in ea remansisse: Nam dedecus non in eum qui in exilium mittitur, sed in eos, qui contra ius eum eiciunt, redundat. Dion Cass. eodem lib. 38

Demaratus.

Ad cum qui apud regem Persarū parasitum agebat, ac subinde in Demaratū exulē dicteria iaciebat: Non, inquit,

inquit, inuicem tecũ pugnaturus sum, iam vires aciem absumsi. Ludens ex ambiguitate vocis. τάξις enim Græcè tum ordinem sonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam instructus est, cui nulla superest acies: & ordinẽ vix assumpsit qui ex rege factus est ciuil. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Cùm Alexander in Olympis præconio ius fecisset omnibus exulibus, in suam cuique patriam redeundi, præterquàm Thebanis: Infortunatum quidem, inquit Eudamidas, prę̃mium, sed vobis, ó Thebani, gloriosum. Solos enim vos metuit Alexander. Ad consolandos Thebanos sic interpretatus est vir animi solertis. Etenim qui permittit exulibus reditum in suam patriam, non metuit ne moliantur vindictam. A Thebanis igitur solis metuebat. Plutarc. in Lacon. apoph.

Cato.

Cùm impetrata esset restitutio Achæorum exulum, Polybius & hoc à senatu petijt, vt restitutis apud suos pristini honores ac magistratus redderentur. Hîc Cato rogatus sententiam dixit, Polybius idem facere videtur quod fecit Vlysses, qui Cyclopis speluncam repetere voluit, vt pileum & cingulum, quæ illic per obliuionem reliquerat, reciperet. Significans, abundè multum esse, quòd exulibus datus esset in patriam reditus: essetque periculum, ne dum pristinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur. Erasm. Rot. libr. 5. apoph.

Theodorus philosophus.

Offensus libertate Theodori, dixit illi, Quoniam istis eras moribus patria te eiecit. Sanè, inquit, quòd me vt Semele Bacchum ferre non posset. Sentiens, se maiorem esse, quàm vt à malis ferri posset, à quibus tamen nõ tam suo, quàm ipsorum malo pulsus esset. Plutarch. in apoph.

Varro & M. Brutus.

† Aduersus mutationem locorum, detractis certis incommodis, quæ exilio adhęrent, & satis hoc remedij putabat Varro doctissimus Romanorum; quòd quocunque venimus, eadem rerum natura vtẽdum est. M. verò Brutus satis hoc sentiebat, quòd licet in exilium eũtibus virtutes suas ferre secum. Seneca ad Albinam.

Seneca.

† Exulabis. Erras cùm omnia fecerim, patriam meam transire non possum. omnium vna est. Extra hanc nemo proficisci potest. Exulabis. Non patria mihi interdicitur, sed locus. In quamcumque terram venio, in meã venio. Non eris in patria. Patria est vbicunque bene est. Illud autem per quod benè est in homine, nõ in loco est. In ipsius, inquam, potestate est, quid sit illud infortunij. Si enim sapiens est, peregrinatur, si stultus, exulat: Idem lib de rem. fortu.

Stratonicus Musicus.

Seriphi agens, hospitem suum percontatus est, ob quam causam illic homines iuberentur vertere solum? cùm ille respondisset, flagitiosos apud Seriphios exilio mulctari: Quin tu quoque, inquit, aliquid flagitij cõmittis, vt ex his locorum angustiis emigres? Notans regionem esse incommodam, & oppidum frigidum. Eras. lib. 6. apoph ex Plutarch.

De exilio fortiter ferendo.

Aristides.

Ab amico quodam rogatus, quã ob causam exilium ei tam molestum fuisset? respondit, propter ignominiam patriæ, à qua iniustè in exilium missus esset, & ob eam iniustitiam vbique malè & ab omnibus audiret. Stob. ex Serino. ser. 37.

Anaxagoras.

Ab Atheniensibus damnatus ex

[illegible]

... verò bonis ... An non vi... domum cũ exu... fortunæ bonis ... vt Phurnax, Themi... Stob. ser. 38.

Diogenes.

... per conuicium dicenti, ... exilio damnarunt: At ... inquit, illos mansione. signifi... quòd solum vertere iube... miserabilem infeliciorem esse his ... manerent, nec exilium ... pati possent. Tam e... miserum est manere coactum, ... exulare coactum. Philoso... cui quæuis terra patria est, si ... tum nec exulatum, vnius tantùm ... exul est. At qui nusquam potest viuere nisi in patria, plurima... rum regionum exul est. Hoc ita re... fert Plutarchus in libello de Exilio: Te Sinopenses Ponto exulem esse iusserunt. At ego, inquit, illos hanc damno pœna, vt in Ponto extremis... que Euxini littoribus inclusi perpe... tuò maneant. Diogenes ... patriam, sed melius ... infœlici regioni erant adscripti. Lib 6.

Idem.

Cuidam illi probro obiicienti, quòd exularet à patria: Miser, inquit, istius rei causa philosophatus sum. Sine quòd exilium compulisset Diogenem ad philosophandum: siue quòd ... iudicaret philosophiam, vt exi... lium similesque casus æquo animo perpeti posset. Laert. l. 6.

Demetrius Phalereus.

Cùm exularet, ac apud Thebanos inglorius humilisque viueret, audisset que Cratetem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de ferendo exilio disputantem: Malè, inquit, sit negotiis & occupationibus, per quas hactenus talem virum cognoscere non licuit. Laert. li. 5. cap 5.

Anaxandridas.

Cuidam exilium acerbè ferenti, respondisse dicitur, Ne horrescas exulare ciuitate. A iustitia enim exulare miserum est. Quo responso sensit eos nequaquam miseros esse, qui præter meritum, vel peculiares quasdam animi dotes, ab imperitis in exilium mittuntur, quibus innocentia semper consolatrix assistit. Plutarch. in Lacon.

Themistocles.

Quum pulsus primum Athenis, & mox tota Græcia, venisset ad Persarum regem, ditissimus ab eo factus est. Porrò, magnifica dona, quibus à rege honoratus erat, intuens, dixit: O pueri, perieramus, nisi periissemus. Perire autem videtur, qui cogitur exulare: at Themistocli feliciter cesserat exilium. Plut. in apoph.

Teucer.

Rediens ex Troiana expeditione, quum ob Aiacis fratris mortem Telamoni patri esset inuisus, atque ab eo exilio mulctaretur, ad socios conuersus, ait: Patria est, vbicunque bene est. Cicer. in Tusc. quæst.

Rutilius.

Consolanti eum cuidam, ac dicenti, instare bella ciuilia, & ob id breui futu-

[illegible] vt omnes exules reuerterẽtur: Quid tibi, inquit, malè feci, vt mi hi peiorem reditum quàm exitum optares? Malo vt patria exilio meo erubescat, quàm reditu mœreat. Senec. de benef. l.6.c.37.

De experientia rerum.

Eudamidas.

AVdito philosopho, qui differuerat, solum sapientem esse bonũ belli ducem: Sermo, inquit, mirificus est, at qui eum dicit, fide caret, eo quòd illum nunquam circumsonuit tuba. Probauit sententiam: sed indicauit, neminem cum fide loqui de re quam nullo modo sit expertus. Plut. in Lacon.

Demades.

Rogatus, quo præceptore esset vsus Tribunali, respondit, Atheniensium. Insinuans, quòd in ipsis negotiis experiẽtia quauis institutione sophistarum melior sit. Stobæus serm. 27.

Antigonus.

Interrogatus, Quem è suæ ætatis ducibus præstantissimum iudicaret? respondit, Pyrrhũ si senesceret. Non pronuntiauit optimum: sed optimum fore, si rerum experientiam ætas adiungeret. Plut. in vita Pyrrhi.

Taffus.

Interrogatus, Quidnam sapientius esset præ cæteris? Experientia, dixit, Stob. ser. 27.

Columella.

† Vsus, ait, & experientia dominantur in artibus: neque est vlla disciplina, in qua non peccando discatur. Idem in præf. li.1. de re rust.

Paulus Aemylius.

Quum per loca prærupta irrupisset in Macedoniam, vidissétque instructam hostium aciem, exhortante Nasica vt protinus inuaderet hostem: Facerem, inquit, si tuæ essem ætatis: sed multarum rerum experientia prohibet, ne ex itinere statim cũ instructa acie congrediar. Plutarc. in apoph.

De exprobratione.

L. Volumnius.

APpius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex mutuo & elingui facũdum haberet consulem: de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius: Quàm mallem, inquit, tu à me strenuè facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Eras. 6. apoph.

Ser. Galba.

C. Iulium consummatis victoriis in foro ius dicentem, huiusmodi dictis ausus est interpellare: C. Iuli Cæsar, pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius consulatu pecuniam spopõdi: quo nomine nunc appellor: quid agã? num dependam? Hac voce palàm illi exprobrans, quòd Pompeij bona vendidisset, cui fuerat affinitate iunctus. Æquum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea dependeret, quæ nondũ orto inter illos bello fuissent contracta. Cæsar hac inuidia cõmotus, æs alienum Pompeij è fisco resolui iussit. Eras. l. 8. apoph.

Lycinius.

Is Cæsaris libertus solebat patrono, nouum aliquod opus inchoanti, magnas conferre pecunias. Quem morem sequutus Licinius, nouum opus aggressuro centies promisit per libellum: in quo post expressam pecuniæ summam, quæ virgula superducta signabatur, spatium erat vacuũ. Hac occasione Cæsar vsus, priori summæ quam scripserat libertus, alterum centies adiecit, sua quidem manu spatio quod vacabat diligenter expleto, sed affectata literarum similitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, dissimulante liberto. Cęterùm vbi Cæsar rursus nouũ op⁹ inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello: Conferto

bi domine, ad noui operis impensam, quod videbitur. Non expressit summæ modum, vt illi liberum esset scribere quantum vellet, quandoquidem priorem summam duplicasset. Sueton.

Turonius.

Augustus delectatus inter cœnam fuerat symphoniacis Turonij Flacci mangonis, eósque fruméto donarat, quum alios auditos soleret largiter donare nummis. Eosdem quum postea Cæsar inter cœnam requireret, Turonius sic excusauit: Ad molas, inquit, sunt, exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impunè tulit, quòd dixerat, non miles, sed mango. Suetonius.

Valentinianus.

† Acceperat à fratre suo Valente Ariano literas, quibus auxilium contra Hotthos postulabat. Cui ita respondit: Nefas esse homini bellum gerenti cum Deo opem ferre, cuius temeritas merito coërcenda esset. Theodor. li. 4. Hist. Eccl. ca. 28.

Huc referri possunt etiam quædam liberè dicta.

DE FACETE ET iocosè dictis.

Crates.

A Magistratv obiurgatus, quòd contra leges & consuetudinem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? Adduxit igitur eos in tonstrinam, ostenditq. Theophrastũ, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocant. submonens faceto responso, omnibus ad vsum vti licere. Turpe enim ac inhonestum si esset vti linteis, ne in tonstrina quidem vsus esset. Laer. lib. 6.c.5.

Aristippus.

Aristippo philosopho cùm probrosè obiiceretur à quodam, quòd haberet Laidem meretricem. Quid tum, ait, si modò non habeor à Laide? Cic.

Socrates.

Cuidam dicenti, Antisthenem philosophum matre Threicia natum esse, patre autem non tam barbaro, sed Atheniensi: Quid, inquit, an tu putas virum adeò præclarum ex vtroque parente Atheniensi nasci potuisse? Facetè vir sapientissimus notauit corruptos Atheniensium mores, indicans potius è Thrace Scytháve nasci posse virum bonum ac præclarum quàm ex Atheniensi. & hoc igitur quod habebat virtutis Antisthenes, matri Hybridi potius ascribendum, quàm parenti. Laert. in eius vita. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Alcibiades Socrati miserat munus præclarum. Id quum Socrates videretur recusare, Xantippe dissuasit, asseuerans donum esse magnificum, & indignum quod respueretur. Tum Socrates: Alcibiades, inquit, hæc mittit ambitiosè, & nobis nostra est ambitio. Sentiens, interdum esse magnificentius magna contemnere, quàm magna largiri. Eras. lib. apoph.

Anaxarchus.

† Alexandrum iure ridebat, quòd se ipse Deum faceret. Cum autem in morbum incidisset Alexander, & ei medicus sorbitionem fieri iuberet: ridens Anaxarchus: At nostro Deo, inquit, in cochlearis sorbitione spes sita est. Aelia. de var. hist. li. 9. c. 37.

Anonymus.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ, Lacon id videns: Quid hoc rei est, inquit? plus aquæ infundit quasi non puero, sed vehementer sordido. Hoc scommate notauit Alcibiadis vitam, multa infamia cõtaminatam. Plut. in Lacon.

Peri-

Pericles.

...oborto solis defectu, cùm ...Atheniēsis videret alios mul...d precipuè classis gubernato...ementer perturbatos, chlamy...texit gubernatoris faciem, in...ausque, Nunquid hoc horren...stentum existimaret? illo ne...Quid interest, inquit, igitur, ni...l chlamyde maius est id quod ...nebras inducit? Sensit vir pru...teruentu lunę nobis abscondi ...quemadmodū opposita chla...pediebat aliorum aspectum, ...autem esse ostentum, quod ...fit. Erasm. l. 5. apoph. Plut. in ...poph.

Pyrrho.

...sororem Philistam vehemē...urgasset, malè audiuit eam ob..., quòd oblitus esset suæ pro...s (docebat enim omnia esse ...entia.) Verùm maledicentiū ...itatem sic elusit, cùm dice... muliercula non declarari in...ntia. Laer. l. 9. c. 11.

Diogenes.

...puerum Spurium, ex meretri...m, lapillos iacientem in po...Caue, inquit Diogenes, ne pa...trias. Erat enim è scorto na...que ob id incerto patre. Laert. ...ap. 2.

Idem.

...furem purpuræ comprehen...disset, carmen Homericum in...nsit, ἔλλαβε, inquit, πορφύρεος ...κὶ μοῖρα κραταιὴ, id est, ...ors purpurea apprehendit, vino... Parca. Laer.

Idem.

...uando stipem poscens, ita s'...ιὼ, id est, eum qui stipi erogā...t præfectus, Homerico carmi...pellauit.

...λως ἐνάριζ', ἀπὸ δ' ἔντεα χεῖρας, id est,

...lia reliquos, teneas sed ab Hecto...

Dicti autem huius festiuitas in hoc est, quod pro σπαίζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipem: alterum, armis spolia: se Hectoris nomine significans. Spoliat autem, qui munus denegat pauperi & egenti. Et solet hoc hominum genus ēsse furax. Ibidem.

Idem.

Cùm hominem qui in Olympiacis certaminibus subinde pugnare solitus erat, inuenisset oues pascentem: Quàm celeriter, inquit, vir fortissime, ab Olympiis, ad Nemea te contulisti? Allusit autem quàm facetissimè ad vocum affinitatem νέμεα, quippe certamina à loco dicuntur, vt Olympia. Νέμω vero Græcis pasco sonat, & νέμος pascua. Laer. l. 6. c. 2.

Idem.

Corintho vendendus, interrogante præcone quidnam calleret? respondit, hominibus imperare. Risit præco, & Magnum (dixit) artificem vendo, si quis sibi dominum velit emere. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Idem.

Videns vetulam quandam nimis comptè incedere: Si, inquit, ad viuos properas, falsa es: si ad mortuos, ne cunctare. Ant. part. 1. ser. 18. Melissæ. Max. ser. 41.

Alexander.

Senem quendam capillos inficientem intuitus, Noli, inquit, capillos tingere, sed genua hæc incurua potius, vt facilius & promptius eas. Max. ser. 41.

Agesilaus.

Quidā aspiciens Lacedæmonium quēdam claudum ad bellum exeuntem, cùm ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse non qui fugiant, sed qui loco maneant. Plut. in Lacon.

Idem.

Iam senex, persæpe sine calceis & tunica prodibat in publicum, cum lacera veste, idq. matutino tēpore hyemis. Cùm autem quidam eum obiur-

garet, quòd puerilius ageret, quàm ætatem deceret, respondit: Iuniores ciuium, si vestem virilem induam, omnes oculos in me conijcient. Ælianus li.7.de Var.hist.

Idem.

Ex Asia discedẽs, aiebat se triginta sagittariorũ millibus à rege Asiæ depelli, tot enim Daricorum aureorũ millibus (Persarum autem hi nummi aurei sagittarium habebant insculptum) Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis. Timocrates effecerat, vt populus hostilem animum aduersus milites susciperet. Plut.in Lacon.

Idem.

Menecrates quidam medicus cùm fortè ægrotantes aliquot liberasset à morbis, sibi Iouis nomẽ inde adscribi passus est. Tandem verò epistolam ad Agesilaum regem scribens, eam sic exorsus est: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutem. Verùm rex cùm hominis stultitiam esse admiratus hunc in modum rescripsit: Rex Agesilaus Menecrati sanitatẽ. Facetè admonuit hominem, cui mentis sanitatem planè deesse putabat, qui homo cùm esset, Deorum nomen sibi ascriberet Plut.in Lacon.

Demonax.

Rogatus, an philosophus etiam placentis vesceretur? Quid, inquit, num putas apes stultis tantum mellificare? Placentæ melle condiebantur, saccari vsu nondum reperto. Eras.l.8.apoph.

Idem.

* Quum videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent, Nolite, inquit, ô canes, istam crudelitatem prius admittere in ciuitatem vestram, quàm misericordiæ aram sitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro Dea coleretur, spectari plusquam ferinam crudelitatem. Eras.l.8.apoph.

Cleomenes.

Argiuis profitentibus se priori conflictus fortunam, in qua victi fuerant iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores quàm eratis prius. Verùm huius dicti argutia Latinè reddi non potest. Græcis enim μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι verò redintegrare pugnam. Plu. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam Gymnasiarchũ ligna ἄκαπνα exhibentem, facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus quippe mouet lachrymas. Acapna autem ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. l.8.apoph.

Anonymus.

Lacon quidam quotidie conuiuãtem quendam, plagiarum ac tyrannum vocauit per quem ipse tot annis nunquam vidisset mensam suam. Ioci autem lepos est in faceta fictione plagiarium appellauit, quòd liberalitate sua homines sibi redderet obnoxios: tyrannum verò, quòd per illũ non liceret cuiquam conuiuarũ domi suæ viuere. Eras.l.8.apoph.

Idem.

Alius quidam, quum homines defunctos in sellis sedẽtes videret: Absit, inquit, vt hic sedeam vnde seniori assurgere fas non est: ostendit autem facetissimo dicterio mortẽ horrorem incutere hominibus, vitam autem omnibus esse dulcissimam. Bruson.l.4.c.10.

Idem.

Quidam iratus Agasoni, volebat eum percutere, quumque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus, At tu (inquit) Atheniensis nõ es, eique multas plagas inflixit. Plut.de Cohibenda iracundia.

Anonymus.

Suprà, de Beneficio in indignos collato.

Phile-

Philopœmen.

Diuertere volebat ad hospitium veteris amici. Quo cognito, iussit hospes apparari quæ necessaria essēt aliis ab vxore, dum interim ipse obsonia appareret. Inter hæc Philopœmen solus (vt res ipsa ferebat) ad hospitium properat. quem venientem, vt solum, vt deformem, vt qui nihil ornatus haberet eximij arbitrabatur mulier ex administris esse aliquem, qui herum præueniret: cúmque esset de aduentu Philopœmenis mirificè solicita, etiam blandiendo rogauit eum, se vti adiuuaret ad dominum comiter excipiendum. Tum Philopœmen, vt erat perhumanus, cognito mulieris errore, confestim securi accepta, & cuneo, cœpit ligna findere ad coquendam cœnam. hospes interim domum ingressus, cùm animaduerteret Philopœmenem findendis lignis malleo incumbere: Pro Iupiter, inquit, quid hoc Philopœmen? quid agis dux maxime? Ad ea Philopœmen: pro deformitate, inquit, oris, totiúsque corporis pœnas luo. Voluit ipsemet præbere de se hospiti & sibiipsi risum. Res sanè festiua ac faceto homine digna, quæq; quò rarior, eò etiam fuerit lepidior. Pontan. ex Plutar.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm in Pontum nauigans, ad regem Berisadem venisset, diu apud eum moratus, voluit illinc in Græciam adornare fugam. Verùm cùm id rex non videretur passurus: Bene, inquit Stratonicus, cogitas, ô rex, qui statueris hic manere. Quo dicto, facetè suam indicabat fugam, & regis interim consilium probabat, quasi ille de migrādo cogitasset, & ipse, non nisi grauibus causis commotus, pararet abitum. Athenæus.

Idem.

Se vehementer demirari aiebat Satyri sophistæ matrem, quæ illum decem menses tulisset, quem nulla ciuitas decem dies ferre posset. Erasm. l.6. apoph.

Idem.

* In sacrificio tibias inflaturo inscito quodam tibicine, Bona ominari me oportet, inquit: libemus iam, atque deos precemur. Athen. l.8.

Idem.

* Cleon citharœdus, cognomine bos, nec rectè pulsabat lyram, & voce plurimùm dissonabat ab eius fidibus: eum cùm audiuisset Stratonicus, Asinus (inquit) ad lyram. adagium olim fuit: nunc autem dicendum, Bos ad lyram. Athen. eod. lib.

Idem.

* Quodam sciscitante, quænam essent tutissima nauigia: rotunda, an longa? respondit, quæ in terram subducta sunt. * Rhodi cùm artis specimen exhiberet, applaudente nullo abiit, theatro relicto, ac dixit, Quandoquidem id vos non præstatis, quod nullius est impēdij, quomodo à vobis sperare munus aliquod viritim possum? * Minnaco calceario de musica pertinacius cum ipso altercanti, animum se non aduertere dixit, propterea quod supra pedis malleolum loqueretur. Affine huic dictum est Apellis, ne sutor vltra crepidam. Athen. eod. lib.

Idem.

* Ignarum medicum dicebat, ægros quos tractaret, vno die ad inferos migrarent efficere. * In agri Milesij opp. de quodam cùm variarum nationum miscellanei homines habitarent, omnia sepulchra peregrinorum esse ac conuenarum intuitus, facessamus hinc, inquit, puer: sossi mori videntur hic alienigenæ, ciues autem nulli. * Maroneæ, quæ ciuitas erat luxui ac cōpotationib. diffluens, cum quibusdam potans, si per ciuitatem oculis tectis duceretur, quo in loco ciuitatis esset, cogniturum se dixit. Opertis deductus oculis, interrogantibus vbinam esset, in caupona, respondit: tanquam caupona fo-

per tota cenitas. * [illegible] sunt, qui [illegible] [illegible] in Sicilia [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], Sed [illegible] [illegible] qui [illegible] male pulsare. [illegible] qui has [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] essent [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] opere commendatur.

Dromo [illegible].

* In Cypro cum apud Nicocreontem coenaret, ac poculum quoddam ingens laudaret, si voles, idem artifex tibi alterum fabricabitur, ait Nicocreon. Tum ille, tibi potius, mihi vero hoc dato. * Temperantiam descriptam à Timotheo quodam cum irrideret, in feruente cacabo illa se vidisse dixit vehementiorem. * In conuiuio claudicantis pedis deformē soleā quū amisisset, furi nihil (inquit) grauius imprecabor, quàm vt eius pedi calceus meus conueniat. Ath.

Theocritus Chius.

* Defuncta vxore Dioclis helluonis, parato eius causa silicernio, cùm mar tus simul & fleret & obsonijs se ingurgitaret, Plorare, inquit, ô miser, desine: nihil helluonatu proficies. * Idem Diocles cùm alienati agri pretium in coemendis obsonijs dissipasset, & ... eorem piscem mandens, exultam sibi [illegible] (hæc vocula & palatum significat & cœlum) querebatur: tunc, Id tibi reliquum est, inquit Theocritus, mare vt ebibas: sic max ma tria (nempe terram, cœlum & mare) e conspectu sustuleris. Athen. eod. lib. 8.

Alexis poeta.

* Eum(locuti eis quibusdam ob edacitatem arguentibus, ac sciscitantibus quidnam libentissimè comederet, Spermologos, inquit, tostos. Spermologum & amantem significat, & blandientem ac vaniloquum. Athen.

[illegible].

* A iuuene Pergamo citharoedo Rhodio, pergrata [illegible] vero artis indocto, neque paucaque sermonis, interroganti quidnam esse illum existimaret, dixit, [illegible], magnum [illegible], malum obscuré significans, primum quod esset homo [illegible], deinde [illegible] quidem male corporis, [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] morbus. * Idem Mylassam vrbem cum appulisset, delubra multa, homines paucos autem intuitus, in medio foro stans clamabat, Audite templa. Athen. eod. li.

[illegible].

* Accitis in conuiuium edoctis ad risum mouendum hominibus, solius omnium non risit: post autem adducta simia in risum solutus dixit, natura quidē animal aliud esse ridiculū, homines autem arte & studio. Ath. l. 14.

Pauson.

* Quum equum volutātem se pingendum conduxisset, pinxit currentem. Stomachante locatore, ridens Pauson, tabulam inuerte, dixit. Hæc quæ supra sunt infra cernes, & non currere, sed volutari videbitur equus. Plut. li. de Pythiæ oracul.

Publius Syrus.

* Quum puer ad patronum domū esset adductus, promeruit eum non minus salibus & ingenio quàm doctrina. Nam fortè cùm ille seruum suum hydropicum iacentem in area vidisset, increpuissétque, quid in sole faceret? respondit Publius, Aquam calefacit. * Ioculari deinde super cœnam exorta quæstione, Quodnam esset mol. [illegible] [illegible] aliud alio opinante, Publius, Podagrici pedes dixit. Ob hæc & alia manumissus & maiore cura eruditus, mimos componere cœpit. L. Cyra. [illegible].

Bias.

* Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quod iam à latronibus capti essent, animaduertens quendam ex aspe-

... plus satis effœminatum esse, ... inquit, Tu me emito: virum enim opus habere videris. Ille cavillo pudefactus, in turbam se abdidit. Philo, lib. quod probus liber.

Diogenes.

*Dum venundaretur, in præconē humi iacens iocabatur, ne ad præceptum eius exurgere animum induxit, sed ei insultans, Quid si piscem, inquit, auctionareris? Plut. de tranq. animi.

Philippus Macedo.

*Iudex sedens duorum facinorosorum: vnus, inquit, fugiat ex Macedonia, alter eum insectetur. Plut. in apoph.

Aristippus.

*Petijt talentū à Dionysio, quúmque rex redarguendi occasionem natus diceret, nónne tu prædicabas, Philosophum nō egere? Da, inquit, & postea de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: An non, inquit, rectè dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Laërt. l. 2. c. 8.

Diogenes.

*Hoc adagio scopum attingere, ... vsus est in puerum saxa in patibulum iaculantē? Euge, inquiēs, continges tandem aliquando scopū. Eras. in Adag.

Idem.

*Festiuè suam Corintho Athenas ac denuo Corinthum Athenis migrationem, contulit regis Persarum, vere Susis, hyeme Babylone, æstate apud Medos commorationibus. Plutar. de virtutis profectu.

Democrates orator.

*Ascendens in pulpitum in concione Atheniensium, dixit, Ego & Athenienses, magnopere inflati, parum possumus. Plut. in politicis.

Hadrianus sophista.

Suprà, de Auaritia.

Ismenias.

Canebat in sacrificiis, quúmque non litaretur, is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè: & hoc canente, litatum est. Incusantib. autem iis qui aderant. Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Dic Ismenias ridens: At me, inquit, canente Dij voluptate capti, me morabātur: te verò festinante illos abigere arripuere hostiam. Plut. lib. 2. Symposiacon.

Dionysius.

†Cùm magni præmii spem iniecisset Citharœdo in spectaculo multitudinem fidibus oblectanti, nihil tamē inde eluso dedit, quasi gratiā eū audiendo retulisset. Quandiu enim tu me cantu oblectasti, tandiu ego te præmii spe concepta. Plu. lib. de audiendo & Arist. in Eth.

Philoxenus.

Cœnans apud Dionysium, quum animaduerteret regi appositum piscem, mullum insigni magnitudine, quum ipsi appositus esset perpusillus, pisciculum auribus admouit. Id factum admiranti Dionysio, causámque percontanti, In manibus, inquit, est Galatea, de qua volebam ex hoc quædam percontari: Verùm negat se per ætatem quicquam ad hoc scire, sed ait proauum suum istic esse in tuo disco, qui multa posset commemorare, si liceat colloqui. Quo dicto rex facetam admonitionem intelligens, misit illi suum mullum. Erasm. Rot. l. 8. apoph.

Polemon.

Proconsul quidam torquebat prædonem: quúmque dubitaret, quod supplic. genus esset de illo sumpturus, Polemon fortè superueniens: Iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Philost.

Anonymus.

Quum legatus nauigaturus in Asiam, nauem conscendisset, & à quodam interrogaretur, Num metueret, ne naufragio eiectus à piscibus deuoraretur? Quid, inquit, metuam à piscibus, qui tot pisces deuorarim? Rot. lib. 8. apoh.

Fabius Max.

Cum Tarentum Hannibalis præsidio [illegible] expugnasset, scriba [illegible] quid de [illegible] hostium simulacris statuisset: Relinquamus, inquit, Tarentinis iratos deos. Plut.

[illegible] Varus.

Africano [illegible] coronam sibi [illegible] caput accommodanti [illegible] rumperetur: Noli [illegible] inquit, si non conuenit, caput [illegible] est. Cicer. lib. 2. de Oratore.

Cicero.

[illegible] de Ebrietate.

Mallius.

[illegible] Geminus cœnans apud [illegible] Mallium, qui Romæ pictor insignis habebatur, quum videret filios illius deformes: Haud similiter, inquit, Malli fingis & pingis. & Mallius: non mirum, inquit: in tenebris enim fingo, luce pingo. Eras. libro 6. apoph.

Faustus Sylla F.

Cùm soror eius eodem tempore duos mœchos haberet, Fuluium Fullonis filium, & Pompeium cognomine Maculam: Miror, inquit, sororem meam habere Maculam, cùm Fullonem habeat. Macrob. lib. 2. cap. 2. Satur.

Cicero.

Caninius Rebulus consul in Fabij Maximi demortui locum à C. Iulio Cæsare substitutus, cùm per vnius diei spatium fuisset consul: Cicero iocabundus dixisse fertur, Vigilantem sanè habuimus consulem qui in consulatu suo somnum nunquam vidit. Macrobius libro 2. Saturnal.

Idem.

Præterea cùm hunc consulem congratulandi gratia accederent multi ex amicis, idem dixisse fertur: Maturemus, maturemus, inquam, vt ad hominem ante finem sui consulatus perueniamus.

Idem.

* Verrem Romani castratum vocabant. Cùm autem C[illegible] quidam, Iudæorum superstitioni [illegible], Verri adhæreret, Cicero in eum iocatus dixit, Q[uid Iu]dæo cum verre? Plut.

Hannibal.

Quum Minutius Hannibal[is] dolis septus in summo esset pe[riculo ...] ne cum suis copiis periret, [...] Maximus eius collega è mon[te ...] uens exercitum, venit illi a[uxilio,] multisque trucidatis hostibu[s] eripuit. Quo facto, Hannib[al Pœ]norum dux ad suos dixisse fer[tur fa]cetissimè, Nónne vobis sæpe [...] prædixi, futurum vt illa mon[...] bes nobis aliquando temp[...] immitteret? Plut.

Anonymus.

* Thessalus quidam interr[ogatus,] Qui Thessalorum essent placi[...] Qui bello, inquit, defuncti su[nt ...] de liber. instit.

M. Lollius.

Videns Galbam eloquenti[...] oratorem omni corporis hab[itu ...] rentem: Pro dolor, inquit, qu[...] lè habitat Galbæ ingenium. M[acrob.] l. 2. 6. Satur.

Galba Parasitus.

Cùm reprehenderetur, quò[d ...] se viueret: Nemo, inquit, co[...] sui otij reddat rationem, sed [...] tantum transacti. Facetè innu[...] los tutius ac quietius viuere [...] quàm otio deditos: eo quòd [...] tio ab his nulla exigatur. Era[s.] apoph.

Lucullus.

Cn. Pompeius non probab[at ...] sculano ædificatam à Luc[ullo vil]lam, quod ea æstiuæ quide[m ha]bitationi accommodissima [es]set, hybernæ tamen parum [...] profectum fuisset. Ad qua[...] dissimè magnáque festinitat[...] lus: Num tibi, inquit, Pompe[i, ...] habere cordis videor, quà[m ...]

quàm theonidæ, qui nesciant pro temporibus habitationem mutare? Pontianus.

Cassellius Iurisc.

*Mercatori quemadmodum cum socio nauem divideret interroganti respondit, Nauem si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Macrob. libr. 2. Sat. c. 6.

Idem.

*Vatinius, cùm gladiatorum munus ederet, obtinuerat vt Ædiles edicerent ne quis in arenam nisi pomū misisse vellet. Tunc Cassellius consultus, An nux pinea pomum esset? respōdit, Si in vatinum missurus es, pomum est. Macrob. ibid.

M. Crassus.

*Cùm testis quidam compellatus instaret, Dic ergo, Crasse, qualē me teris? Talem, inquit, ostendens in tabula pictum infacetissimè Gallum exerentem linguam. Plin. lib. 35. capite 4.

Vatinius.

Cùm audisset Ciceronem gloriantem, se humeris reipub. de exilio reportatum: Vnde ergo, inquit, tot tibi varices? Macrob. lib. 2. capite 3. Saturn.

Cicero.

Infrà de Honore momentaneo.

Idem.

Quærenti dein Vatinio, quòd grauius esset, domum ad se infirmantem venire: respondit, Volui in consulatu tuo venire, sed nox me comprehendit. Macrob.

Idem.

*Vatinius collo strumoso ad tribunal quippiam petebat à Cicerone prætore. Quo non concedente, sed diu consulente: Equidem, inquit, si prætor sim non dubitarem: tum conuersus, Atqui ego, inquit Cicero, non habeo tantum collum. Plut. in Cic.

Idem.

*Voconio occurrens, qui secum ducebat tres insigniter deformes filias, submissè ad amicos dixit, Inuito Apolline seminauit liberos. Plut. in apoph.

Idem.

*Quum in ea prouincia quam Quintus frater rexerat, vidisset clypeatam fratris imaginem, ingentibus lineamentis vsque ad pectus pictam (erat autem Quintus ipse staturæ exiguæ) ait, frater meus dimidius est maior quàm totus. Macrob. lib. 2. Saturn.

Idem.

*Lentulum generum suum, exiguæ staturæ hominem oblongo gladio accinctum videns, Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Macrob. ibid.

Idem.

Cœnans apud Damasippum & ille mediocri vino posito diceret: Bibite falernum hoc, annorum quadraginta est: Bene, inquit Cicero, ætatem fert: iocosè delusoris verba & imposturas taxans. Macrob. lib. 2 cap. 3. Saturn.

Idem.

Cùm ei testem in iudicio Verris roganti dixisset Hortensius, Non intelligo hęc ænigmata: Atqui debes, inquit, cùm Sphingem domi habeas. Acceperat autem ille à Verre Sphingem æneam magnæ pecuniæ. Plut. in apoph.

Anonymus.

*Post Mutinensem fugam, quærentibus quid Antonius ageret, familiaris eius respondit: Quod canis in Ægypto, bibit & fugit. Quoniam in illis regionibus constat, canes metu crocodilorum exterritos, currere & bibere. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 2. Vide Adagium, vt canis à Nilo.

Mun. Plancus.

Infra de mortuis non lædendis.

Anonymus.

Plancus cùm in iudicio quendam molestum sibi testem destruere vellet, interrogat sutorem quendam qui astabat, quónam artificio se tue-

retur. Qui vrbanè respondit, Gallam subigo. Est autem galla sutorium instrumentum, quod non infacetè in adulterii exprobrationem, quanquam obscurè conuertit. Nam Plancus in Mæuia Galla nupta malè audiebat. Macrobius lib.2. cap.2. Saturn.

Orbilius.

Orbilius Grammaticus insignis, cùm prodiisset in reum testis, interrogatus à Galba monstruoso, quasi eius professionem ignoraret: Quídnam artis exerceret? Respondit facetissimè, In sole gibbos fricare soleo. Idem l.2.c.6.

L. Cæcilius.

Cum C. Cæsar aliis qui secum pila lusitabant, centena sestertia, illi autem vni quinquaginta dari iussisset: Quid ego, inquit, vna tantùm manu ludo: & non duabus, vt plus habere possim? ibidem.

Augustus Cæsar.

Cùm inter Virgilium Maronem qui vbique suspirabundus obseruatus est, & Flaccum Horatium, qui oculorum lippitudine plurimùm laborauit, consedisset, rogatus à quodam amicorum, quídnam ageret? Sedeo, inquit, inter suspiria & lachrymas. Sabellicus.

Idem.

Videns multos à Cassio Seuero accusatos absolui, cùm architectus fori Augusti expectationem operis diu traheret: Vellem, inquit, Cassius & meum forum accusasset. Macrob. lib. 2.c.4. Saturn.

Idem.

Vectius cùm monumentum patris exarasset, ait Augustus, Hoc est verè monumentum patris colere. Ibid.

Idem.

Audiens, inter pueros quos in Syria Herodes rex Iudæorum intra bimatum iussit interfici, filium quoque eius occisum, ait: Melius est Herodis porcum esse, quàm filium. Alludebat autem ad legem Iudæorum, quibus suilla caro prohibita erat. Macrob. eodem loco.

Idem.

Exceptus à quodam cœna satis parca, & quasi quotidiana, cùm cœna finita valedicens discederet, hoc insusurrauit: non putabam me tibi familiarem. Ibidem.

Idem.

Vatinio in prima sua ætate eleganter etiam insultauit. Conuulsus enim ille podagra, volebat tamen videri discussisse vitium, & mille passus ambulare se gloriabatur. Cui Cæsar: Nõ miror, inquit, dies enim aliquando sunt longiores. Macrobius eodem loco. Verùm hoc dictum Fabius Ciceroni tribuit.

Idem.

Relata ad Augustum æris alieni magnitudine, quam quidam eques Romanus, dum vixit, excedentem ducentis H.S celauerat, culcitram emi cubicularem in eius auctione sibi iussit. Præceptum autem admirantibus, respondit: Habenda est ad somnum culcitra, in qua ille, cùm tanta deberet, dormire potuit. Macrob. l.2. c.4. Saturn.

Iulia Augusti F.

Cùm in gladiatorum spectaculo iuuenibus quibusdam circumdaretur, reprehensa ob id à patre Augusto, iocosè respondit, Et hi mecum senes fient. Macrobius libro 2. capite 5. Saturn.

Eadem.

Cùm grauem amicum audisset Iulia, suadentem, se melius facturam, si se composuisset ad exemplar paternæ frugalitatis, ait: Ille obliuiscitur Cæsarem se esse: ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Macrob. eodem loco.

Nero.

Audiens Claudium imperatorem (qui in deorum numerum ab adulatoribus relatus erat) boleto è medio sublatum esse: dixisse fertur, hactenus ignoraui, boletum deorum esse cibum.

Auth. Dion Nicæus, & Xiphilinus in vita Claudij.

Vespasianus.

Cùm paulò ante obitum suum cometam visum audiret, atque animaduertisset quosdam esse qui mortis præsagium interpretarentur: Non mihi, inquit, sed regi Parthorũ mortem portendit, ille enim comatus est, ego caluus sum. Xiphilinus.

Idem.

Reprehendenti filio Tito, quòd etiam vrinæ vectigal commentus esset, pecuniam ex prima pensione admouit ad nares, sciscitans, Num odore offenderetur: & illo negante: Atqui, inquit, è lotio est. Suet.

Antoninus Pius.

Antoninus Pius Romanorum imperator, cùm Apollonium, quem Chalcide acciuerat, ad Tiberinã domum, in qua habitabat, vocasset, vt ei M. Antoninum traderet, atque ille dixisset: Non magister ad discipulum debet venire, sed discipulus ad magistrum: risit eum, dicens: Facilius fuit Apollonio philosopho è Chalcide Romam venire, quam è domo sua in Palatium: Capitolinus, & Cuspinianus in consulibus.

M. Antoninus.

Sentiens sibi venenum à medicis in Commodi gratiam clàm propinatum, Tribuno militum signum postulanti, quàm facetissimè respondisse fertur: Abi in orientem, ego enim iam ad occasum commeo. Xiphilinus.

Vibius Crispus.

Is fuit Vitellij luxuriosissimi imperatoris familiaris. cùm autem ob nocturnas comessationes atque compotationes in tam grauem morbum incidisset, vt ad tempus Vitelliano conuiuiis interesse nequiret, postquã parumper conualuisset, ad amicos facetè dixisse fertur, se omnino fuisse periturum, si hoc tempore tam grauiter non laborasset. Xiphilinus in Vitellio.

Idem.

* Rogatus, ecquis esset cum Cæsare in conclaui? respondit, Ne musca quidem. Ancipiti ioco Domitiani consuetudinem notans, cui mos erat quotidie sibi secretum horarium captare, nec interim aliud fere nihil ageret, nisi quòd muscas captas stilo configeret. Eras. in adag.

Hadrianus.

Cionium Commodum, iam adoptatum, cùm prætura honorasset, eundémque bis consulem designasset, videns hominem minus sanum esse, sæpissime dictitasse fertur: Bone Deus, in quàm caducum parietem inclinauimus! Spartianus, & Cuspinianus in Consulibus.

Iulius Gallus.

Iulius Gallus, Senecæ frater, cùm vidisset Agrippinam atque Neronem Claudii Cæsaris mortem (cuius ipsius authores, tamen dolosi, fuerant) simulatè deflere, Claudiíque laudes decantare, dixisse fertur: Alios necatos in carcere, trahi à carnificibus in forum magnis quibusdam vncis, & deinde in fluuium proiici: Claudium verò in cœlum vsque vnco à suis interfectoribus tractũ esse. Xiphilinus in Claudio.

Satellius Quadratus.

*Caluisio Sabino de seruorum multitudine multa pecunia à se coempta glorianti dixit, Minori precio totidem scrinia emisses. Idem Sabinum vt luctaretur orabat: cúmque ille diceret, Quomodo luctabor homo æger ac debilis, & vix viuere valens? Noli quæso, inquit Quadratus, hoc dicere: aspice quos seruos habes robustissimos. Sen. epist. 27.

Spiridion.

† Ad eius ouile oues prædaturi fures noctu venerunt, quos occulta quadam vi illigatos, cùm manè reperisset Spiridion, monuit vt alienis abstinerent, suóque labore victum quærerent. Iis nihilominus

arietem donauit, dicens: Vobis illum dono, ne frustra vigilasse videamini. Socrates Eccl.c.8.l.1.hist.

Fridericus imper.

Friderico Romanorum imperatori Amedæus dux Sabaudiæ (quem clerus Basileæ congregatus, Eugenio quarto à summo pontificatu deposito in illius locum suffecerat, Felicémque papam quintum vocauerat) filiam, quam domi habebat viduam, iuuenem & forma præstantem, in matrimonium obtulit, simúlq; dotis nomine auri nummûm ducenta milia, si Eugenio relicto, Petri successorem appellaret. Cæsar autem ad suos conuersus: Vendere, inquit, alij pontificalia solent: hic libenter emat, si reperiat venditorem. Æneas Syluius lib. comment de reb.gest. Alph.

Martianus.

Is Nouatianus episcopus, cùm Sabbatium Iudæum Christianorum sacris initiasset, hominémque nihilo-minus Iudaicis deliramentis inhærere deprehendisset, quàm facetè dixisse fertur: Se multo melius fecisse si spinis, quàm Sabbatio, manum imposuisset. Nicephorus Callistus, li.12. Eccl.hist.c.31.

Basilius magnus.

* Valens Imperator vt eum à constantia & orthodoxæ fidei professione reuocaret, misit Demosthenem quendam hominem furibundum & audacem, qui cùm blasphemias in Basilium debaccharetur, barbarismo quodam fortè lapsus est. Ad quod Basilius risu exclamauit, Vidimus & nos Demosthenem sine literis. Ad eum importunius oblatrantem ita obiurgauit, Tuum est de pulmentariis cogitare, & non diuina dogmata decoquere. Sozom.l.6.c.16.

Leontius.

Is episcopus Antiochenus, cùm videret Ecclesiam in doctrina dissentire, tangens caput suum iam canum fertur dixisse: Hac niue soluta, lutum cogetur immensum. Per hoc ostendens, quòd ipso defunctò, i[...] cordia populo generaret sediti[...] Tripartit.hist.l.4.c.35.

Sisinius.

Nouatianorum episcopus, in[...] gatus à quodam, cur episcop[...] factus, bis in die lauaret? face[...] spōdit, Quia ter nō possum. N[...] Callist.lib.12.Eccl.hist.c.12.

Idem.

* Leontius eum asperis verb[...] cipiens dicebat, Vos Nouatian[...] plum habere non debetis cùm [...] tentiam tollatis: Atqui, respon[...] sinius, neminem ita pœnitet [...] Illo, cuius rei? sciscitante: Quod [...] derimi, inquit Suidas. Sozom.

Idem.

A quodam percontatus, cu[...] didam vestem gestaret, quæ e[...] pum vt aliena minus deceret [...] spondit: Tibi ostendendum [...] est vbinam scriptum sit, quò[...] scopum pulla veste vti oportea[...] Niceph.l.12.c.12.Eccl.hist.

Anonyma.

Anus quædam cùm vidisset [...] num imperatorem forma quid[...] spicuum, sed proceritate atque [...] situdine corporis excellentem, [...] aliquantulum mente etiam ca[...] dixisse fertur: Odij immortales, [...] corpulenta est stultitia. Niceph[...] hist.l.10.c.vlt.

Ephraim Syrus.

Quum aliquando dies multo[...] consuetudine sua ieiunio tran[...] set, & minister tempore cibum [...] ferret, accidit vt is ollam fran[...] Ephraim verò pudore iuxta & [...] re correptum illum videns: Bo[...] quit, esto animo. Quandoquid[...] nim obsonium ad nos venire [...] nos age ad id accedamus: & a[...] fragmenta concedens, comedit [...] cephor. Callist.lib.9.cap.16. [...] hist.

Ludouicus Crassus Fr. rex.

* In prælio contra Anglorum

gum Henricum, ab equite quodam vrgebatur. Eques apprehenso fræno equi regij captum esse regem exclamabat. Ludouicus exerto gladio equitem obtruncauit, dicens, At ne in latrunculorum quidem ludo rex solus capitur. Corrozettus, de dictis & factis memorab.

Ludouicus XII. Franc. R.

†Cuidam ob vulnera in facie accepta glorianti, & earum cicatrices ostentanti; Hę verò, ipse inquit, monumento tibi erunt in posterum, ne fugiēs faciem vnquam auertas. Corrozet. de dict. memorab.

Nicolaus V. Pont. Rom.

Cùm ei renunciatum esset quosdam esse Romæ, qui bonos versus facerent, negauit bonos esse. Cur enim, inquit, ad me non veniunt, qui etiam poëtis malis parco? Molestè tulit homo sapiens in vrbe sua esse, qui literas scirent, & nescirentur. Hermolaus Barbarus in præfatione Castigationum suarum in Plinium.

Alphonsus.

Venationi admodum deditus cùm percontaretur Antonium Panormitam, quinam Neapoli nobiles essent viri venandi studiosi, an item scriptores de natura canum aliquid prodidissent? Quum tu, inquit Panormit. ad latus habeas rex rerum harum omnium prudentissimum virum, ne aliunde quærites, quippe qui annos supra quadraginta cum hoc genere animalium sit ita conuersatus, vt noctu quoque ipsas cum canicula cubitauerit: hic tibi & canum naturas describet, & illorum instituendorum artes tradere potest. Erat autem is eques Neapolitanus, quem honoris gratia non nominauerim. Cúmq; his dictis subrisisset: Antonius indicauit, sub caniculæ nomine vxorem illius significari, mulierem omnium clamosissimam, pariter & rabiosissimam. Pontanus.

Idem.

Dicebat, sibi videri eos maximè insanire, qui vxorem fugitiuam perquirerent. Significans, magnæ fœlicitatis esse ab improba muliere liberari. Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Cùm audisset Senenses, qui à bello Italico medij extitissent, in naturam partium inclinantes, postea sedato bello diuisorum militum prædam esse, dixisse fertur, Senensibus euenisse, quod his solet qui mediam domum incolunt, vt ab inferioribus fumo, à supernè habitantibus vrina vexentur. Panormit. libro 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm à Iacobo Alamano, homine quidem Christiano, sed Iudæis parētibus nato, diui Ioannis aureum simulachrū venale exhiberetur, quingentorum aureorum pretio coëmendum. Non tu sanè ineptus es, inquit, & maiorum tuorum longè dissimilis, discipuli & seruuli imaginem tanti æstimās, cùm illi Ioannis ipsius magistrum & dominum, & regem Iudæorum triginta non amplius denariis vendiderint? Panor. libro 4. de reb. gestis Alphonsi.

Idem.

De improbo efflagitatore qui nullum petendi finem faceret: Vereor, inquit, ne vxorem etiam demum meam petiturus sit. Ibidem.

Idem.

Iocabundus quispiam, vel tentabundus potius, cùm dixisset, ad Alphonsum (de somniis autem erat disputatio) nocte præterita somniasse, dono se ab rege accepisse sacculum aureis grauidum. Alsphonsus facetè respondit: An ignoras, nullam esse Christiano homini fidem somniis habendam? Pont.

Idem.

Cùm audiret Trisponium iurisconsultum, qui deformosissimam habebat vxorem, trecentos aureos

furto amisisset, ad amicos dixisse fertur: Trispono melius esset, si fures vxorem quàm pecuniam abstulissent. Panor. de rebus gestis Alphonsi. libr. 1.

Anonymus.

Coloniæ Agrippinæ pictor quidam insignis, sed prodigus ac piger, & amator vini, quàm plures Christi imagines cauponibus pignori dedit, eásque hoc pacto perdere quàm vendere maluit. Interrogatus autē cur non potius venderet? Ego, inquit, me Iudæum quàm Christianum esse maluissem. Æn. Syl. l. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Alexander, qui ex ducibus Marouiæ erat, egregius bibulus, cùm mortem obiisset Viennæ, diémque illi (vt vocant) tricesimum in templo diui Stephani, cui præfuerat, canonici multique viri nobiles celebrarēt, sacerdos quidam, qui sitibundus cellam vinariam præposituræ intrauerat, vidisse se inter dolia deambulantem asseruit, & ecclesiam reuersus, eum orantes adhuc compresbyteros inuenisset, Quid hic Alexandro inferias (inquit) agitis? Ille in suo templo lætus agit bibítque, vos autem siti arescitis. Æn. Syl. l. 1. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Quidam cùm in tabernam venisset, ibidémque hospitis vxorem cū ancillis plus satis rixantem, in prandio ferre nequiret, hospes conuersus ad hominem, Ecqua, inquit, hæc est tua impatientia? duos ego & triginta nunc annos huius clamores & insaniam dies noctésque pertuli, tu verò ne horam quidem eam ferre potes? Quo dicto & hominis impatientiam leniit, & vxorem ab ira in risum commouit. Adrian. Barlandus.

Anonymus.

† Quidam coquus Ducis Mediolanensis ipsum Ducem rogabat, vt se asinum faceret. Stultę petitionis causam cū quærerent Principes: Videte eos omnes, respondit, quos extulisti, pre superbia & ambitione, in alienos mutasse: adeò vt aliorum vita & conditio, suauis omnino, gratáq; iucunda mihi esse videatur. Poggius in facet.

Ludouicus undecimus Gal. rex.

* Audiens indoctum quendam instructissimam habere bibliothecam, dixit, Eum similem esse gibbosis, qui molem in dorso portant, eam nunquam aspexerit. Corrozetus, de dict. & fact. mem.

Nicolaus Florent.

† Mediolanensem equitem plurimis aureorum torquium circa collū spiris incedentem cum intueretur: Cæteri stulti, inquit, vnica vincti catena tenētur. Huius autē tantus est furor, & insania, vt plurimus coerceri possit.

De fama bona.

Socrates.

Rogatus, quo pacto quis posset honestam assequi famam? Si talis, inquit, esse studeas, qualis haberi velis. Veluti si quis bonus tibicen haberi cupiat, ea præstet oportet, quæ à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodū qui medendi est imperitus, non ideo medicus est, quòd pro medico ascitus est, & vulgo medicus appellatur: ita nō statim princeps est, aut magistratus, qui populi suffragiis declaratus sit, nisi sciat artē gubernādę ciuitatis. Eras. l. 3. apo.

Idem.

* Pulchritudinem famæ dicebat citò marcescere ex inuidia, ceu morbo quodam. Stob. ser. 38.

Epictetus.

Interrogatus, quo pacto quis honestam famam assequi posset? respondit, Si bene vis audire, discito bene loqui: & cùm bene loqui didiceris, rectè facere conator, & hoc modo bonam famam acquires. Stob. serm. 3. de Temper.

Idem.

Idem.

* Si cupis, inquit, bene audire, disce bene dicere. Doctus autem bene loqui, da operam vt rectè agas: atque sic perfrueris bona fama. Stob. serm. de virtute.

Isocrates.

* Plus tibi curæ sit vt honestam famam, quàm diuitias ingentes liberis relinquas. Nam hæ mortales sunt, illa verò immortalis. Stob. serm. 46.

Agesilaus.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Quid dici poterat breuius? ac rursus quid absolutius? Siquidem fucis parta gloria, vt nō est vera gloria, ita nec diuturna est. Plut. in Lacon. apoph.

Scipio.

† Appio Claudio censuram cum ipso petenti, dicentique se posse absque nomenclatoris opera ciues nominatim salutare, cùm vix vllum ipse cognosceret, respondit: Rectè tu quidem dicis, Claudi: In hoc semper enim elaboraui, non tam vt multos cognoscerem, quàm vt nulli essem incognitus. Plut. in apoph.

De fama & rumore falso.

Thales.

Interrogatus ab amico quodam, quantum veritas abesset à mendacio? Quantum, respondit, oculi distant ab auribus. Voluit significare, ea non semper certa esse, quæ communi fama sparguntur in hominum cateruas. Fama quippe (vt Maro ait) mobilitate viget, viréſque acquirit eundo. quo fit, vt falsa multoties veritati adiungantur. Veriora igitur sunt ea quæ præsentibus oculis intuemur, quàm quæ ab aliis falsè relata audiemus. Erasm. l. 8. apoph.

Stratocles.

Quum de parta quadam victoria nuntium accepisset, protinus ad populum retulit: vtiq; supplicatio diis immortalibus decerneretur persuasit. Aliquātò pòst, quum certior nūtius adferretur acceptæ cladis, populo indignante quòd delusus esset: Ecquis, inquit, vestrûm quicquā damni accepit, quòd totum hoc triduum mea opera hilares lætique fuistis? Erasm. l. 6. apoph. Fulgosius lib. 4. cap. 18. ex Plutarc.

Phocion.

Rumor cùm incerto autore obortus esset de morte Alexādri Magni, móxque Rhetores prosilirent, hortantes Athenienses vt statim bellum susciperent: Phocion expectare iussit, donec certius aliquid cognosceretur. Nam si, inquit, hodie mortuus est, cras & perendie etiam mortuus erit. Grauiter admonens, ne incertis rumoribus fiderent, & se temerè in summum periculum præcipitarent. Plut. in apoph.

De fame & siti.

Socrates.

Dicere solebat, Cibi condimentū esse famem, potionis sitim. Cicero libro 5. Tusc. quæst.

Idem.

* Arbitrari se dicebat, idcirco sues homines effectos à Circe, quòd famis & sitis impatientes, vario cibo & potu nutriuisset: Vlyssem autem partim Mercurij consilio, partim abstinentia sua, hoc periculo se exemisse. Xenoph. libr. 1. de dict. & fact. Socratis.

Crates.

† Veneris cataplasma Famem appellabat. Clement. Alexand. libr. 2. Strom.

Diogenes.

In foro manibus operans, Vtinam

inquit: liceret sic perfricatam ventre non esurire. Eras. lib. 3.

Anonymus.

Apud Lacones ius, quod nigrum vocabant, cum maxime celebraretur, fertur Dionysius tyrannus huius gratia Laconicum emisse seruum. Et iussisse sibi praeparari, nulla impensa habita ratione, sed quum gustasset, male gustum eius expuisse dicitur. Tum vero coquus, ô rex, inquit, hoc ius tibi sumendum erat, cum te Laconice exercueris, in Eurotaque laueris. Eras. lib. 2. ex Cic. l. 5 Tusc. quaest.

Antiphanes.

* Dicebat famem omnia dulcia reddere praeter ipsam. & paupertatem mortem esse magistram. Stob. ser. 95 v. de apoph. de paupertate.

Darius.

In fuga cum aquam turbidam, & cadaueribus inquinatam bibisset, negauit unquam se bibisse iucundius. Nunquam autem, vel perraro sitiens biberat. Cicer. libro 5. Tuscul. quaest.

Artaxerxes.

Artaxerxes quum in fuga quadam direpto illius commeatu, aridis ficis & hordeaceo pane vesceretur: Dii boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus inexpertus fui? Plutarch. in Reg. & imp. apoph.

Idem.

Artaxerxi iam siti deficienti, Peribarzanes eunuchus, quum aliud non liceret, a rustico quopiam sordidum utrem detulit, putris aquae cotilas octo continentem: eam aquam cum rex ebibisset, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam sibi visam suauiorem, confessus est. Erasm. libro 5. apoph.

Lysimachus.

Lysimachus superatus à Dromichete in Thracia, quum seipsum totumque exercitum propter sitim tradidisset, postquam captiuus bibisset, O dii, inquit, quam parua voluptatis causa meipsum ex rege seruum effeci. Eras. lib. 6. ex Plut.

Ptolemaeus Lagi F.

Quum peragraret Aegyptum, comitibus non consequentibus, cibarius in casa panis datus esset, negauit vllum cibum vnquam sibi visum suauiorem. Aiebat enim optimum condimentum, famem. Erasm. l. 6. apoph. Cicero li. 5. Tuscul. quaest.

Stratonicus.

Ad quietem iturus, auttique iubebat puerum sibi infundere vinum: Non quod sitiam, inquit, sed ne sitiam. Athenaeus.

C. Marius.

Quum castra metatus esset aduersus Teutones, in loco qui minimum habebat aquae, militibus dicentibus se sitire, ostendit illis flumen proxime hostium vallum lambens, Illinc, inquit, uobis potus sanguine venalis est. At illi iusserunt, vt se quò vellet duceret, donec liquidū haberēt sanguinem, nec totus adhuc prae siti diriguisset. Plut. in Rom. apoph.

M. Cato.

In oratione quam habuit ad populum tumultuantem de frumento diuidendo, ait, Perdifficile esse, ad carentem auribus ventrem verba facere. Venter quippe cibi auidus, praecepta non audit. Plut. in Catone.

Iul. Caesar.

Dicere solitus est, sibi idem esse consilium aduersus hostē, quod plerisque medicis contra morbos corporum, fame potius, quàm ferro superandi. Nam medici non nisi tentatis omnibus, ad sectionem descendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos: aduersus omnes morbi genus iudicant inediam. Huic simile est, quod dicere solebat Dominus Corbulo, hostem dolabra, id est, sensim esse vincendum. Securis statim incidit, dolabra paulatim idem efficit. Erasm. l. 4. apoph.

Alphonsus.

Videns rusticum quendam humi prostratum vuas comedentem auidè, ad suos conuersus: Vtinam mihi, inquit, isto otio comedere Dij dedissent, Panor li. 2. de reb. gest. Alphonsi.

De familiaritate.

Lacides.

Accersitus ab Attalo rege, respondit, imagines eminus esse spectandas. Innuens, arctam assiduámq. familiaritatem sæpe minuere virtutis admirationem. Laër. l.4.c.8.

Cato Vticensis.

Munatio quærenti, quòd in Cypro Catonem adiens, parum ciuiliter repulsus esset, quum nihil esset negotij, sed intus cum Canidio fabularetur: sic se purgauit Cato, vt diceret, Se vereri, ne iuxta Theophrasti sententiam, nimia amicitia causam aliquando daret odio. Eras. l.5. apoph.

De fastu.

Diogenes.

* Fastus (inquit) tanquam pastor quoquo libet vulgus hominum ducit. Stob. ser. 22.

Antisthenes.

Inuisens Platonem aduersa valetudine laborantem, ac visa pelui in quam vomuerat: Bilem, inquit, Platonis video, fastum non video. Solebat enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaque quum in pompa quadã equestri, quidam equus crebro hinnitu ferociáque spiritus excelsos testaretur, eóq; vehemẽter à Platone laudaretur, versus ad Platonem: Videris, inquit, & tu bonus equus futurus. Laër. l.6.c.1.

Plato.

* Dicebat, sicut aerem ex vtribus quippiã infusuri exigunt: sic exhauriendam ex animis iuuenum falsam opinionem & fastum: secus enim fastu turgentes, nihil boni aut solidi mittunt. Stob.

Idem.

† Cùm videret quendam erga patrem suum fastuosius agere, Non desines, inquit adolescens, illum cõtemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. serm. 79.

Demetrius Phalereus.

Hominum fastuosorum sublimitatem dicebat amputãdam, & relinquendam sobrietatem. Talia enim ingenia non sunt desperanda, sed quod redundat, recidendum est. Laertius l.5.c.5.

Vide apopht. de Arrogantia, & Superbia.

De fato.

Thales.

Interrogatus, quid in tota rerum natura esset robustissimum? respõdit, Fatum, cũcta enim superat. Laër lib.1.cap.1.

Solon.

* Dicebat, fatum mortalibus adducere mala simul & bona. Stob. ser. 9. Sacra autem philosophia asserit, mala ex peccato, bona ex Dei gratia oriri.

T. Vespasianus.

Quum à duobus clarissimi ordinis esset in ipsum coniuratum, ac facinus eò processisset, vt iam inficiari non possent, deduxit illos in spectaculum, atque inter illos medius consedit, ac petitis de industria mirmillonum gladiis, velut exploraturus aciem, vnum vni, & alterum alteri cõmisit, tanquam prouocans ad id quod moliebantur. Illis autem perculsis, & animi præsentiam admirantibus, Videtísne, inquit, principatum fato dari, frustráque tentari facinus potiundi spe, vel amittendi metu? Eras. lib. 8. apoph.

Asclетario.

Ascletario mathematicus à Domitiano imperatore interrogatus, qu

exitus vitæ ipsum expectaret? firmauit, fore vt breui laceraretur à canib. Domitianus igitur è vestigio interfici illum imperat, atque accuratissimè sepeliri, ad artis derisionem. Sed repentina tempestate deiecto funere, semiustum cadauer canes discerpserunt. Bruſ.l.2.c.38.

Zeno.

† Cùm seruum in furto deprehensum cæderet, isq; inter verbera identidem clamaret, in fatis fuisse, vt furaretur, subintulit, in fatis etiam fuisse, vt cædereris. Laërt.lib 9.

Cosmus Flor. dux.

Alphonso Aragonum regi malè pacatus vir, alioqui magnus & illustris, cùm Alphonso dono mitteret Titi Liuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis, qui aderant, ne per immortales deos librum attrectaret, ab hoste missum, veneni suspectum. Rex prima facie visus est medicis assentiri, illis animo illudens. Nam cùm Liuius in medio constitutus esset, illum manibus accepit, legit & euoluit. Subinde medicos, qui continuè aduersarentur, rogitans, vt desinerent ineptire. Regum quidem animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub Dei cura & tutela, sacras lætásque agere, inquiens. Panor.l.6.de reb.gest. Alphonsi.

De fauore.

Oronte.s

ARtaxerxis regis gener, quum ab irato rege reiectus, & condemnatus esset: Quemadmodum, inquit, supputatorum digiti nunc infinitum numerum, nunc vnum tantum possunt ponere: sic regum amici nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. Olim digitis subducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis. Plut.in apoph. Regum.

Solon.

Suprà titulo de Amicitia regum & principum.

Iul. Cæsar.

Postquam Publius Mimus in scena superasset omnes, & in his Laberium, ita pronuntiauit: Fauente tibi Cæsare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione seruus, natione Syrus erat. Longè à tergo relinquitur, qui fauente iudice superatur. Eraſ.l. apoph.

De fauore, arte & largitionibus captato.

Dionysius iunior.

SE multos quidem alere liberaliũ artiũ doctores dicebat, non quòd illos admiraretur, sed quia per illos ipse aliis admirationi esse vellet. Sciebat, populũ de illis, tanquam de viris ornatissimis, magnificè sentire, & hac persuasione callidè abutebatur, ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Simili arte hodie fortassis principes quidã alunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Eraſ.li 5.apoph.ex reg. & imp.apoph.

Darius.

Suprà de Clementia, & infrà de regno virtute stabiliendo.

Philippus.

Alexander Magnus cùm fauorem suorum ciuium sibi conciliare cuperet, largitionibus eos corrupit. Verùm cùm hæc fama ad Philippum parentẽ delata esset, filiũ illico accersit, & grauiter his verbis obiurgauit; Quæ te malùm, ô fili, ratio in ista spem induxit, vt eos putes tibi fauere, quos pecunia tibi deuinxisti? Plut. in apoph.

Glaucia & Libo.

Celebratur Glauciæ dictum in Metellum. Villam habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ solet esse contigua. Notauit autem illum, quòd multos sibi cibo largitionibúsque deuinciret. Idem aliis verbis

[illegible] Libo obiecit Galbæ. In corte [illegible] animalia domestica. Eras. li. 6. apoph.

Antigonus II.

[J]uueni, qui parentem virum [fortem] habuerit, cùm esset ipse ig[nauus], stipendium poscenti, quod pa[tri] Antigonus pendere solebat: Ego [verò], inquit, adolescens propriæ vir[tu]tis, non paternæ mercedem ac præ[mia] tribuo. Plutar. in apopht.

Anonymus.

Quidam dixit, eum qui primus po[pu]lo Romano dedit epulum & con[gia]rium, exitij causam illi fuisse. Vn[de] Cæsar Augustus cogitauit aliquã[do] de tollẽdis huiusmodi largitioni[bus]. Insincerus fauor est, qui donis e[mitur]: quæ si minuas, ingens mur[mur]: si tollas, seditio grauius oritur. [Eras.] l. 6. apoph.

[Consule] apopht. de Benignitate, & Beneuolentia, Humanitate, &c.

De feriis & diebus festis.

Diogenes.

Lacedæmone peregrinum quen[dam] cõspiciens sese studiosè ad [festum] diem componentem: Quid [facis], inquit? An non quilibet dies [viro] bono festus est? Sensit, hunc mũ[dum] esse phanum Deo dignum, in [quo] constitutus homo semper hone[stè], velut in conspectu numinis om[nia] cernẽtis, versari deberet. Detorsit [hoc] prouerbium quo dicitur, Pigris [sem]per esse festum. Laert. l. 6.

Idem.

Virum probum existimare debe[re] dicebat, dies omnes vitę sibi festos [esse]. Plut. de animi volupt.

Plato.

Dij, inquit, genus hominum la[bo]ribus naturę pressum miserati, re[mi]ssiones laborum ipsis statuerunt, [so]lennia videlicet festa vicissim [in] ipsorum Deorum honorem insti[tuta] præbentes. Li. 2. de Leg.

Antisthenes.

Interrogatus, quid esset dies festus? Gulæ irritamentum, & luxuriæ occasionem esse dixit. Stob. & Max. serm. 27. Antonius in Melissa, part. 1. serm. 39.

De fide seruanda.

Anaxarchus.

Cvm à Nicocreonte grauiter torqueretur, vt conscios proderet, post multa in tyrannum conuitia, linguam sibiipsi dentibus abscidit, commanducatam in tyranni faciem expuit, his prius verbis emissis: Non erit hæc corporis pars tuæ ditionis. Voluit vir constantissimus potius sibi ipsi amputare linguam, & perire penitus, quàm non seruare silentij fidem. Laer. l. 9. ca. 10.

Zeno Eleates.

Accusatus quòd in perniciẽ Nearchi tyranni coniurasset, ductus ad tormenta vt coniuratos proderet, indicauit eos qui tyranno omniũ amicissimi erant, neglectis consciis: qui postquam pœnas dedissent, interrogatus à tyranno, num quis præterea occidendus superesset? Tu solus, inquit, Reipub. pernicies superes. quibus dictis, dentibus linguam abscidit, & in tyranni faciem expuit. Maluit enim mori quàm indicare eos qui occiso tyranno saluam cuperent esse rempublicam. Laer. li. 9. c. 5.

Eurycratidas.

Percontanti cur Ephori per singulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent? Vt inter hostes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore Reipublicæ discrimine pacta violantur in bellis: sed illic quoque violantur ab his, qui domi consueuerint fallere. Plut. in Laconicis apoph.

[illegible]

... tribuno iudicare illi ... quod recessisset Car... Verum cum vterque ... animum compescuisset, re... illo metu Hanno re fi... ciuitatis liberat. Erasl. l. 6.

Fabricius.

... aturus contra Pyrrhum re... medico regis epistolam accepit, qua promittebat se regem veneno necaturum esse, si iuberet. Verum epistolam misit Fabricius ad hominem crudelissimum, & admonuit vt caueret ab insidiis potius amicorum quàm hostium. Quis non admiratur Fabricij erga hostem immanissimum fidem, quem amicè monuit vt tutè periculum euitaret? Secus faciunt hodie duces, qui clam insidias hostibus struunt, contra iustitiam, fidem, & omnem aequitatem, vt victoriam ex corrupta victoria do... ribundi redeant. Valerius

Cicero.

Dicente illi Metello, plures testimonio peremisti: quam patrocinio seruasti: Nempe, inquit Cicero, plus est mihi fidei quam eloquentiae. Plut.

Pompeius Imperator.

[illegible] Scipo... [illegible] Bruson. [illegible]

[illegible]

[illegible] est [illegible] ... Turpissimum enim est fidem fallere ... [illegible] Pandi... ac A... [illegible]

T[illegible]

† Amicum quendam habebat quem in recta fide ... Sec... fuo vt Regi Arriano gratificaretur, ab Orthodoxis ad Arrianos defecit; Quo cognito, Rex eum capite plecti iussit, dicens, eum qui Deo datam fidem non seruasset, non posse sibi fidelem fore. Cedrenus in Anastasio.

Sigismundus Imp.

† Exigenti promissa veterano militi cum diceret, At immoderata fuit petitio tua, respondit miles. Poteras negare cum peterem. Nunc sine turpitudine fidem rescindere non potes. Tum Imp. Si è duobus alterum ne ferre oportet, facilius rerum, quàm fidei, famaeque iacturam subibo. Ae. Syl. li. 3 Com. in Panor.

Emmanuel R. Portugal.

† Authores seditionis Castellanorum in suum regem excitatae, quod rebus suis diffiderent, per legatos ab Emmanuele auxilium expetebant, Castellae regnum offerentes. Eosdemque

mouit

liscerent fidem erga re-
re,& modum cupiditati
iod verò ad oblatum re-
bat, dixit se nunquam
ij additamentum fide &
uius habiturum. Olorius
eiusdem.

fiducia sui.

Themistocles.

ybiades baculum sustu-
Themistoclem obstre-
:cute, inquit, sed tamen
is animus, & suo fidens
: in Græc. apoph.

on Borysthene.

iscum perditis homini-
ies incidit, perculsisque
bus. Peribimus, si agnos-
go, inquit, nisi agnosca-
.4.c.7.

Epaminondas.

i Alexandrum Pheræo-
um Thebanis infensum,
sibi fecissent amicum
jue polliceretur illis, se
vt minam carnium e-
obolo: videlicet signifi
ensum numerum pecu-
entorum adducturum è
iinondas, At nos, inquit,
s ad coquēdas istas car-
tis suppeditabimus. Nā
m succidemus, si se plus
:āt nostris negotiis. Plu.

Xerxes.

ortarentur ad eum Atti-
iales, negauit se illas e-
ec regione potitus esset,
rret. Tam ingens erat
tris fiducia. Plutarch. in

Fabricius.

ortanti vt apud se age
socius futurus: Ne tibi
: expedierit, inquit. Nam
ostrum vtrunque perno-

rint, mihi regi quàm tibi parere mal-
lent. Plut. in apoph.

Scipio Maior.

Cùm obsideret oppidum humili loco situm, prominente illinc Veneris templo, iussit illuc profiteri vadimonia, tanquam tertio pòst die ius ibi redditurus. Et quod se facturum prædixit fecit vrbe capta. tanta erat fiducia victoriæ Plut. in apoph.

Sylla.

Cùm ad sociale bellū magnis cum copiis missus esset circa Limernam, è vasto terræ hiatu magnus ignis emicuit, cuius flamma ad cœlum perueniens constitit. Id vates interpretati sunt, quòd vir bonus, aspectu eximius & admirandus principatū adeptus, præsentibus turbis ciuitatem liberaturus esset. Hoc audito Sylla, Ille, inquit, ego sum. Nam illi erat peculiare, comam habere auream, gnāsque concolorem: nec se ait suæ virtutis pudere, qui res tam multas támque præclaras gessisset. Plutarc. in Sylla.

Idem.

Cùm Athenienses ad eum duos tréſve misissent de pace acturos, atque illi nihil adferrent quod ad incolumitatem ciuitatis faceret, sed Thesеum, Eumolpum, & res aduersus Medos gestas verbis inanibus iactarent: Abite, inquit. ô beati, istásq. orationes vobiscum referte, non enim discendi cupidus huc missus sum à populo Romano, sed vt rebelles subuertam. Plut. in Sylla.

M. Crassus, & Parth. legati.

Cùm Parthi denuntiassent Crasso per legatos, vt suæ ætati consulens, à bello abstineret, iam sexagenarius, respondit: in Seleucia istis mandatis responsum dabimus. Hic Agidis legatorum vnus, sublata manu mediam palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plutarchus in Crasso.

Iulius Caesar.

Cum Romae maximi pontificatus dignitatem ambiret competitore Q. Catulo, primae apud Romanos dignitatis ac potentiae viro, matri ipsum ad fores deducenti, Hodie, inquit, ô mater, aut pontificem maximum aspicies filium, aut exulem. Excelsa animi, omnisque repulsae impatiens. Plutarchus in Roman. apoph.

Pompeius.

Quibusdam se videre negantibus quomodo posset Caesaris impetum sustinere, hilari vultu vetuit illos hac de re esse sollicitos. Nam simulac, inquit, solum talio pede pulsavero, exsilient affatim equestres pedestresque copiae. Praesens quidem animus, si fortuna respondisset. Plutarch.

Anonymus.

Maximinus quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipso praesente Graecos versus recitavit, quorum haec est sententia:

Elephas grandis est, & occiditur
Leo fortis est, & occiditur.
Tigris fortis est & occiditur.
Cave multos, si singulos non times.

Qui ab uno non potest occidi, à multis occiditur. Capitolinus.

Anonymus.

† Quidam incola Heremi aetate valde provectus, ad alium senem veniens dicebat, se huic seculo mortuũ. Cui ille: Ne confidas in te, inquit, donec egrediaris è corpore. Nam & si te mortuum existimes, diabolus tamen nondum est mortuus, cuius innumerabiles sunt artes malae. In vitis Patrum.

De fiducia artis.

Antigenidas.

CVm scite canens populo minus probaretur: Mihi, inquit, cano & Musis. admonens, prorsus esse contemnendum imperitae multitudinis iudicium, quum artis abunde magnum praemium sit ipsa conscientia. Eras. lib. 6. apoph.

Anacharsis.

Cùm ex patria Athenas adeo profectus esset, ut apud Solonem philosophum studiis animum excoleret, reversus in patriam, leges severiores iuxta consuetudines Graecorum formare voluit, ob quam causam à fratre in Venatione occisus est. Verùm cum iam moreretur, in haec verba prorupit: Ego ob eruditionem meam incolumis è Graecia dimissus sum, & nunc per invidiam, in propria mea patria trucidor miser. Laert. libro I. cap 9.

Euripides.

Quum populus Atheniensis tumultuaretur offensus sententia quadam in illius tragoedia, quae tum agebatur, & auditores flagitarent ut eam mutaret, progressus in scenã dixit, Se ut populum doceret, non ut ab eo disceret, fabulas solere componere. Eruditio sibi cuncta cõtempsit multitudinis iudicium. Eras. Lib. 5. apoph.

Idem.

Apud Alcestidem tragoediarum scriptorem aliquando questus est, quòd summo studio labore adnixus, non potuisset nisi tres versus absolvere. Cùm ille gloriaretur, quòd ipse perfacile centum absolvisset uno die: At tui, inquit, ad triduum modò, mei in omne aevum duraturi sunt. Eras. li. 6. apoph.

Collige quatum hoc sit rationis, de Eruditione fructu.

De fiducia & abusu Potestatis.

Dionysius.

CVm obiurgaret filium, quòd civis cuiusdam Syracusani uxorem stuprasset, cùm hoc tam indignum facinus à parẽte suo nunquam vel vidisset, vel audivisset etiam ab aliis:

adit filius: Verum est pa-
nte nunquam audiui: sed
quòd nunquàm patrem re
ti. Ad quem pater Nec tu
fili, nisi hæc facere desi-
n habebis filium regem.
contigit. Nam cùm Dio-
ri filius successisset, haud
ob indigna facinora Sy-
us est. Fulgosius libro 7.

Antoninus Imp.

uniam multam partim à
im etiam à senatoribus
: vi extortam profudis
us à matre, quæ aliquam
tem in alium vsum con-
atur: Desine, inquit, soli-
ecunia, & ostendens gla-
um: Quandiu hunc ha-
ul deerit nobis. Fretus e-
entia, nihil in toto im
i ipsi persuadebat, quod
au rapere non posset.
is, & Xiphilinus in An-

Idem.

m propter nefaria quædã
à senatu contemni ani-
: Certo, inquit, scio vos
estis minimè contentos
rea in armis sum, habcó
e milites, vt possim ru-
arguntur de me, con-
ion, & Xiphilinus.

tis fiducia, vide apophth.
de Senectute.

.cia meritorum.

Socrates.

dices inter se discrepa-
a pœna dignus esset So
nquit, ob ea quæ feci di-
ifeo, qui ex publico a-
ieo. Nam hoc honoris
ant, qui præclarè de Re-
nt meriti. Cicero lib. 1.

Epaminondas.

Quum Lacedęmone reuersus, cum suis commilitonibus capitis postularetur, eò quòd præter legem Bœoticæ prçfecturæ menses quatuor addidisset, iussit vt duces in ipsum reiicerent crimen, tanquam vi compulsi. Ipse autem pro se dixit, non habere se sermones factis meliores. Sentiẽs, ipsas res gestas reo patrocinari debere. Quod si, inquit, omnino aliquid dicendum est apud iudices, peto vt cùm me occiderint, columnæ damnationis titulum ascribant, quo Græci videant, quòd Epaminondas Thebanos nolentes coegerit, Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat ac Messenam incoluerat, annis 230. igni ferroque populari: tum Arcades inter se conciliare résque illorum componere: denique Græcos libertati restituere: Hæc enim omnia sub ipso gesta erant. His auditis, discesserunt iudices, & calculos de illo ferre non potuerunt. Plutarch. in apoph.

M. Æmilius Scaurus.

† Cùm pro rostris accusaretur, quòd à Rege Mithriditate ad Rempubl prodendam pecuniam accepisset, causam suam ita egit: Est quidem iniquum, Quirites, cùm inter alios vixerim, apud alios me rationem vitę reddere. Sed tamen audebo vos, quorum maior pars honoribus, & actis meis interesse non potuit, interrogare: Varius Sucronensis Æmilium Scaurum regia mercede corruptum imperium populi Rom. prodidisse ait: Æmilius Scaurus huic se affinem esse culpæ negat: Vtri creditis? Cuius dicti admiratione populus commotus, Varium ab illa dementissima actione, pertinaci clamore depulit. Val. Max. l. 3. c. 7.

Scipio maior.

Scipioni Senatus decreuerat, vt pecunias sumeret ex ærario, at quum quæstores ærarij negarent se eo die

aperturos, ipse (inquit Scipio) aperiam, quando mea causa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua nó clauduntur, ideò Scipio per iocum dicebat, sibi hoc laboris suscipiendum, vt aperiret, qui fuisset in causa vt tam diligenter clauderetur, vt quæstores diei spatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæsitæ. Plut in apoph.

Idem.

Quum à Petilio & Quinto tribuno pleb. multis nominibus accusaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina respondit. tantùm hoc dixit: Hac die Quirites Hannibalem & Carthaginem deuici, proinde ascendo in Capitolium Ioui opt. maxim. sacrificaturus. Si quis de me suffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus, ascendebat ad Capitolium, relictis accusatoribus, nondum perorata causa. Tantum valet egregiorum in rempublicam meritorium fiducia, vt repentè iudicij vigor versus sit in orationem, & reus pro supplice egerit triumphantem. Plut. in apoph. & Plin. iunior de Viris illustribus.

De filiis, siue liberis.

Agesilaus.

CVm miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id ex amicis illius quodam vidente, rogauit, ne cui hoc quod viderat diceret, priusquam ipse quoque liberorum parens factus esset. Festiuè subindicans, eum lusum nequaquam leuitatis, sed amoris fuisse. Plutarc. in Lacon. apoph.

Crœsus.

Quum Cambyses se cum patre Cyro conferret, amicis illum patre præstantiorem affirmantibus: Crœsus respondit, illum nondu[m] æquandum, qui nondum r[eliquis]set filium. Sentiens, & hoc [...] infimum erga rempublicam [...]tum, si non solùm ipse te pr[æstes] egregium virum, sed aliquem [si]milem gignas, educésque pa[...] rasm. lib. 6. apoph.

Themistocles.

†Filium suum quem mater [...]bat, atque in delicijs habebat [...]mum omnium Græcorum p[...] ligebat in hunc modum: At[henienses] aiebat, dominãtur Græcis, eg[o Athe]niensibus, mihi mater, ma[...] Plut. in apoph.

Augustus.

Cùm audisset inter pueros [...] Syria Rex Iudæorum Hero[des] bimatum iussit interfici, fili[um] que eius occisum, ait: Meliu[s est He]rodis porcum esse quàm filiu[m] delicet quòd Iudæi carnib[us suillis] abstinerent. Macrob. li. 2. Sat[ur.]

Cæsar.

Quum Romæ videret pe[regrinos] quosdam locupletes, canu[m et si]miarum catulos in gremio [circum]ferentes, eósque habere in [deliciis,] percontatus est, Num apud i[llos fe]minæ parerẽt liberos. Sentie[ns il]los catulos esse iucundiore[s quam fi]libus. Plut. in vita Periclis, [...] non indicat, cuius Cæsaris [fa]ctum sit: suspicor esse August[um.]

Antoninus Pius.

Biduo priusquam morere[tur, ad]missis amicis, aperuit se[ntentiam] suam de filio, eandem qua[m Philip]pus de Alexandro, dicens: [æquo] animo mori, cùm filium [relinque]ret. Capitolinus.

De filiorum pieta[te in] parentes.

Thales.

FIlios subinde admoneba[t, vt pa]rentibus benefaceret, h[...]

... pare-
... expecta-
...

...

... , ne cum patre
... his verbis vsus
... dixeris, damna-
... vel ob istud dam-
... Stob. ser. 177.

Telamon.

... patrem de eo
... inquit, illi dicen-
... haudquaquam diceret.
... culpam, quàm
... pater quicquam ...
... videretur. Habes & pie-
... & modestiæ exemplum.
... acon.

Idem.

... mos esset apud
... vt iuuenes assurgant se-
... inquit, assueti hono-
... nulla propinquitate iū-
... honorent parentes. O-
... consuefaciendi ad debi-
... si vltra quàm debetur
... Veluti si
... cum vxore verecun-
... multò minus
... apud alienas. Plut. in
...

Agis.

... vltimum regem Laco-
... cùm rogassent
... in re quapiam iuin-
... alijs aliquan-
... instarent, hunc in
... Donec essem a-
... omnino tenebam
... Verùm vbi me
... patriæque legibus,
... magis obtemperare
... in Laco. apoph.

Scythæ.

... viribus subin-
... Scythæ paula-
... ad vltimas solitudines
... rogati tandem ab
... finem essent fa
... nec agros, nec

villas, nec vrbes, pro quibus dimica-
rent, haberent: verùm cùm ad paren-
tum suorum monumenta peruentum
esset, tum denique sciturum Darium,
quomodo Scythæ solerent præliari.
Eras. 6. apoph.

Alexander.

Cùm sibi multa de matre scripsis-
set Antipater: Ignorat, inquit, Anti-
pater matris vnicam lachrymā mul-
tarum calumniarum epistolas dele-
turam esse. Plut.

Demetrius Phalereus.

Admonebat adolescentes, vt in
solitudine seipsos in via obuios, &
domi parentes diligenter reuererentur.
Laert. lib. 5. cap. 5.

Epaminondas.

Ex omnibus quæ præclarè & ho-
nestè gessisset in vita, illud sibi dice-
bat esse iucundissimum, quòd vtro-
que parente viuo Leuctrica pugna
vicisset Lacedæmonios. Vir plus non
tam sibi gratulatus est eam obtigis-
se gloriam, quàm hanc voluptatem
ex se contigisse his, quibus vitam
suam acceptam ferebat. Plutarch. in
apopht.

M. Cato.

Adolescens quidam patris vita de-
functi inimicum mox in ius voca-
uit, vltùsque est. quem Cato obuium
comiter amplexus, Sic oportet, in-
quit, non agnis hœdísve, sed è malo-
rum lachrymis ac damnationibus
parentum exequias celebrare. Eras.
lib. 5. apoph.

Coriolanus.

Cùm merito iratus ingrato popu-
lo Romano, exitium vrbi molire-
tur, nec à legatis, nec à sacerdotibus
exorari posset: Veturia mater vnà
cum vxore filij ac liberis in castra
venit. In cuius complexum quum
accurreret Coriolanus: Sane, inquit
illa, prius sciam, vtrum ad hostem
an ad filium venerim, & vtrum ca-
ptiua an mater in castris tuis sim.
Hęc aliáque quum dixisset, matrem
complexus, Expugnasti, inquit, ...

aperturos, ipse (inquit Scipio) aperiam, quando mea causa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua nõ clauduntur, ideò Scipio per iocum dicebat, sibi hoc laboris suscipiendum, vt aperiret, qui fuisset in causa vt tam diligenter clauderetur, vt quæstores diei spatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæsitæ. Plut. in apoph.

Idem.

Quum à Petilio & Quinto tribuno pleb. multis nominibus accusaretur apud populum Romanum, nihil ad crimina respondit. tantùm hoc dixit: Hac die Quirites Hannibalem & Carthaginem deuici, proinde ascendo in Capitolium Ioui opt. maxim. sacrificaturus. Si quis de me suffragium ferre velit, ferat. Hæc loquutus, ascendebat ad Capitolium, relictis accusatoribus, nondum perorata causa. Tantum valet egregiorum in rempublicam meritorium fiducia, vt repentè iudicij vigor versus sit in orationem, & reus pro supplice egerit triumphantem. Plut. in apoph. & Plin. iunior de Viris illustribus.

De filiis, siue liberis.

Agesilaus.

CVm miro esset affectu er[...] ros suos, dicitur aliquand[...] dine pro equo conscensa, v[...] pueris lusisse domi. Id ex am[...] lius quodam vidente, rogauit, [...] hoc quod viderat diceret, [...] quam ipse quoque liberorum [...] factus esset. Festiuè subin[...] eum lusum nequaquam le[...] sed amoris fuisse. Plutarc. in [...] apoph.

Crœsus.

Quum Cambyses se cum [...] Cyro conferret, amicis illum [...] præstantiorem affirmantibus [...]

sus respondit, illum nondum pa[...] æquandum, qui nondum reliqu[...] set filium. Sentiens, & hoc esse n[...] infimum erga rempublicam me[...] tum, si non solùm ipse te præstite[...] egregium virum, sed aliquem tui [...] milem gignas, educésque patriæ, [...] rasm. lib. 6. apoph.

Themistocles.

†Filium suum quem mater adam[...] bat, atque in delicijs habebat, plu[...] mum omnium Græcorum posse c[...] ligebat in hunc modum: Atheniẽs[...] aiebat, dominãtur Græcis, ego At[...] niensibus, mihi mater, matri fili[...] Plut. in apoph.

Augustus.

Cùm audisset inter pueros, quos [...] Syria Rex Iudæorum Herodes in[...] bimatum iussit interfici, filium q[...] que eius occisum, ait: Melius est H[...] rodis porcum esse quàm filium: Eò [...] delicet quòd Iudæi carnibus sui[...] abstinerent. Macrob. li. 2. Satur. c. [...]

Cæsar.

Quum Romæ videret pere[...] quosdam locup[...] num miarum catulo[...] ferentes, cósqu[...] percontatus est[...] minæ pareret l[...] los catulos es[...] tibus. Plut. in [...] non indicat, [...] ium sit: suspic[...]

A[...]

Biduo pri[...] [...]sis amici [...] de fi[...] de Al[...]

Quale præmium rependeris parentibus tuis, tale à liberis tuis expecta[illegible] Laer.lib.1.

Pittacus.

Filium a∫monens, ne cum patre in iudicio litigaret, his verbis v∫us e∫t, Si patre iniquiora dixeris, damnaberis: ∫in æquiora, vel ob i∫tud damnari dignus es. Stob.∫er.177.

Telecrus.

Cuidam nuntianti, patrem de eo male loqui: Ni∫i, inquit, illi dicendum e∫∫et, haudquaquam diceret. Maluit in ∫e trã∫ferre culpam, quàm committere vt pater quicquam temere loqui videretur. Habes & pietatis ∫imul & mode∫tiæ exemplum. Plut.in Lacon.

Idem.

Percontanti, quare mos e∫∫et apud Spartanos, vt iuuenes a∫∫urgant ∫enioribus: Vt, inquit, a∫∫ueti honorem habere nulla propinquitate iũ[illegible], magis honorent parentes. O[illegible] confuefaciendi ad debi[illegible], ∫i vltra quàm debetur [illegible] præ∫tandum [illegible] ∫i [illegible] cum v[illegible] [illegible] conuiuere[illegible] [illegible] apud [illegible]

Ag[illegible]

[illegible]

villas, nec vrbes, pro quibus dimicarent, haberet: cæterùm cùm ad parentum ∫uorum monumenta peruentum e∫∫et, tum denique ∫cicurum Darium, quomodo Scythæ ∫olerent præliari. Era∫.6.apoph.

Alexander.

Cùm ∫ibi multa de matre ∫crip∫i∫∫et Antipater: Ignorat, inquit, Antipater matris vnicam lachrymã multarum calumniarum epi∫tolas delaturam e∫∫e. Plut.

Demetrius Phalereus.

Admonebat adole∫centes, vt in ∫olitudine ∫eip∫os in via obuios, & domi parentes diligenter reuererentur. Laërt.lib.5 cap 5.

Epaminondas.

Ex omnibus quæ præclarè & hone∫tè ge∫∫i∫∫et in vita, illud ∫ibi dicebat e∫∫e iucundi∫∫imum, quòd vtroque parente viuo Leuctrica pugna vici∫∫et Lacedæmonios. Vir pius non tam ∫ibi gratulatus e∫t eam obtigi∫∫e gloriam, quàm hanc voluptatem ex ∫e contigi∫∫e his, quibus vitam ∫uam acceptam ferebat. Plutarc.in apopht.

M.Cato.

Adole∫cens quidam patris vita defuncti inimicum mox in ius vocauit, vltú∫que e∫t. quem Cato obuium comiter amplexus, Sic oportet, inquit, non agnis hœdí∫ve, ∫ed è malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare. Era∫. lib.5.apoph.

Coriolanus.

Cùm meritò iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec à legatis, nec à ∫acerdotibus exorari po∫∫et: Veturia mater vnà cum vxore filij ac liberis in ca∫tra venit. In cuius complexum quum accurreret Coriolanus: Sane, inquit illa, prius ∫ciam, vtrum ad ho∫tem an ad filium venerim, & vtrum captiua an ma[illegible] tuis ∫im. Hęc alt[illegible] matrem comple[illegible] uit, & vi-

cisti iram meam. Patria te, quamuis mihi merito inuisam, huius precibus dono. Liuius.

Anton. Geta.

Quum Antonini Getæ pater Seuerus destinasset omnes diuersarum partium occidere, inter suos dicere solitus est Hostes vobis eripio. adeò consentiente Bassiano, vt liberos etiã illorum suaderet necari, Geta puer interrogauit, quantus esset occidendorum numerus? eum quum pater edidisset, rogauit, num isti haberent parentes ac propinquos? quum respõsum esset, Habere, & quidem multos: Plures ergo, inquit, in ciuitate tristes futuri sunt, quàm lęti, quòd vicimus. Valuisset cordatum pueri dictum, nisi quorundam crudelitas obstitisset. Ælius Spartianus.

De filiorum impietate in parentes.

Solon.

INterrogatus, cur nullas leges aduersus eos qui parentes verberassent constituisset: Quòd nullos, inquit, tales exstituros existimabam. Anto. in Melissa, parte 2. ser. 11. Max. serm. 23.

Diogenes.

Ad eum qui patrem despiciebat: Non te pudet, inquit, eum contemnere, cui debes hoc ipsum quòd tibi places? Dicti gratia sita est in allusione contrariorum. Pugnant inter sese, despectui esse, & sibi placere. Laert. lib. 6.

Plato.

Videns quendam erga patrem suũ fastuosius agere: Non desines, inquit, adolescens illum contemnere, cuius gratia altum sapere vis? Stob. ser. 77. & Max. ser. 33.

Anonymus.

† Damascius, Syrus Simplicius ex Sicilia, & alii docti viri conuenerant, vt in Persidem ad videndum Chosroen regem vnà proficiscerentur. Inde redeuntes, cadauer inhumatum in agro reperiunt: illúdque, Persarum inhumanitatem detestati, sepeliunt. Noctu vnus ex eo comitatu obseruari vidit ob oculos speciem hominis senis, ac venerandi, hæc dicentis: Noli inhumatum corpus humare, permitte canibus, ac feris lacerandum. Terra vniuersorum mater, matris corruptorem hominem non suscipit. Ille expergefactus, aliis somnum exposuit. Itaque manè in agrum regressi, viderunt corpus nudum in campi superficie iacere. Agathius lib. 2. Græc. Epig.

De filiorum abdicatione.

Aristippus.

INcusante quodam, quòd filium sic abiiceret, negligerétque, quasi ex ipso natus non esset: An non, inquit, & pituitam & pediculos è nobis natos, velut inutiles, procul à nobis abiicimus? Sensit, eos non habendos pro filiis, qui nihil haberent aliqui, quo se parentum affectui commendent, nisi quòd ab ipsis progeniti sint. Ita senex in comœdia: Tantisper te volo meum, dum id quod te dignum est, facis. Laërt. l. 2.

Anonyma.

Lacæna quædam, filium qui profectus in militiam, in acie loco fugerat non tantùm vt ignauum & mobedientem abdicauit, sed occidit penitus. De qua hoc extat apud Plutarchum in Lacænarum apophtheg. epigramma.

Germen iners abeas ad tartara, téque perosus
Eurotas, ceruũ nec det aquã timidis.
Ignauus catulus, mala sors, hinc vade sub orcum
I, Sparta indignus, quẽ nec ego peperi.

Damatria.

Cùm filium haberet, qui se in bello non

[illegible] strenuè gessisset, domum redeuntem non abdicauit tantùm, sed occidit etiam: dicens, Nequaquam conuenire, vt ex fortissimis parentibus natus filius, ignauus superstes esset. Plut. in Lacænarum apoph.

Teleutia.

Quum Chij exules venissent Spartam, quàm plurimi multis nominibus incusabant Pædaretum. Eos mater Teleutia ad se accersit. ex his vbi cognouisset, quæ filio obiicerent, videretúrque filius in culpa esse, scripsit illi in hunc modum: Mater Pædareto. Aut melius viue, aut illic mane. Virago mortem minata est filio, ni mores corrigeret suos. Plutarch. in apoph. Lacænarum.

Alexander.

Reprehensus ab vxore, quòd filium inutilem abdicasset, diceréťque ex eo esse, cùm expuisset in terram, Et hoc, inquit, ex me est, at non vtile. Max. serm. 23.

Augustus Cæsar.

Iuliam filiam ac neptem relegerat: deinde Agrippam, prius adoptatum, pòst ob sordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mentionem solebat exclamare versu Homerico:

αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τ' ἔμμεναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι. id est,

O vtinam cælebs vixissem orbúsque perissem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, seu tria carcinomata sua. Suorum enim mortem leuius ferebat quàm dedecora. Quin & testamento cauit, ne si quid accidisset Iuliæ filiæ & nepti, sepulchro suo inferrentur. Erasm. li. 4. apoph. ex Suetonij Augusto.

De fine vbique spectando.

Agesilaus.

AVdiens quendam Persarum regis adhuc iuuenis admirari felicitatem, respondit: Nondum vitæ finis adest, vir optime. Nam ne Priamus quidem quum eius esset ætatis erat infœlix, qui tamen miserè iam senex in Troiano incendio extremū clausit diem. Plut in apoph.

Epaminondas.

Interrogatus, quem arbitraretur ducem præstantissimum: seipsúmne, an Chabriam, an Iphicratem? Id, inquit, iudicatu perdifficile est, donec viuimus. Alludit ad Solonis dictum, qui finem hominis vtique spectabat. Quàm diu enim viuit homo, potest ad meliora proficere, & ad deteriora degenerare Plut. in apoph.

Fridericus imper.

Percōtatus aliquando quid homini optimum possit contingere? respondit, Bonus in hac vita exitus. Æneas Syluius lib. 4. commentariorum in Alphonsi res gestas.

De fœlicitate.

Thales.

CVidam quærenti quis esset fœlix? Qui corpore, inquit, sanus est, animo eruditus, siue castigatus. Cupiditates enim animorum morbi sunt. Laërt. lib. 1. ca. 1.

Anaxagoras.

Ab homine quodam malè sano interrogatus, quinā fœlices essent? respondit, Nemo sanè ex iis quos tu fœlices existimas, sed is quem tu miserum credis. Val. Max. li. 7. c. 2.

Diogenes.

Vnicam fœlicitatem esse existimabat, qua fieret vt reuera lætemur, nec vnquam tristemur, quocunque in loco aut tempore. Stob. ser. 101.

Idem.

Veram fœlicitatem esse dicebat, quæ faceret vt mens & anima in perpetua tranquillitate hilaritatéque collocentur. Stob. serm. 101.

Aristoteles.

† Felicem eum censet appellandum, qui ex perfecta virtute operatur, externisque bonis abundè instructus est, non quolibet tempore, sed perfecto. Lib. 1. Ethic. c. 10.

Ariston.

* Vt nihil iuuat (inquit) ægrum lectus quem pedes aurei fulciunt: sic neque stultum fœlicitas externa. Sto. ser. 101.

Democritus.

Eum fœlicem esse dicebat qui cum exiguis pecuniis hilaris esset. Infœlicem autem, qui inter magnas opes tristaretur. Stob. ser. 101.

Socrates.

Interrogatus quid esset fœlicitas? Voluptas, dixit, quem pœnitudo nulla sequitur. Stob. 101.

Idem.

Interrogantibus quinam essent fœlices? respondit: Illi qui mentem bonam & rationem possident. Stob. ser. eodem.

Idem.

* Polus quidam ab eo sciscitabatur, vtrum magnus Persarum rex fœlix esset? Nescio, inquit, an eruditione & iustitia sit instructus. In hoc enim hominis fœlicitas consistit. Et miser homo est, si iniustus. Plato in Gorgia.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus vt ipsis leges scriberet, ac Reipublicæ statum componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse condere leges tam fœlicibus: indicans, eos non facilè parere salubribus monitis, qui successu rerum elati, sibi fœlices viderentur. Laër. l. 3.

Antisthenes.

Rogatus quid esset mortalibus beatissimum? Fœlicem, inquit, mori. Hæc sententia consentit cum illa Solonis: Qui fœliciter absoluit vitam, huic nihil sinistri potest accidere, quod fœlicitatem ægritudine aliqua cōtaminet. At quibus res sunt secundæ, ij nihil magis optant quàm diuturnam vitam. Laërtius libro 6. capite 1.

Solon.

Crœsus Lydius rex omnium ditissimus, accitum ad se Solonem, in congressu rogauit, An quis esset se fœlicior? Cui Solon, Tellum ciuem suum fœliciorem, qui filios habuerit probatissimos, & pro patria fortiter occubuisset, dixit. Crœsus autem, putans Solonem omnium vrbanitatum expertem, iterum contendit: Num post Tellum, alium beatiorē nosset? Cleobē dixit, & Bitonem, Argiuos, qui mirifico inter se amore, tū summa in matrem obseruantia se fœliciores esse ostenderant. At Crœsus iratus, interrogauit etiam, an in beatorum numerum non meritò reponeretur? Solon respondit: Nondum te fœlicem prædicamus, adhuc enim es in fortunæ & affectuum potestate. Quamprimùm autem mortuus fueris, tum demum videbimus quàm fœlix fueris. Plut. in Solone.

Demetrius Cynicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infœlicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi. Nō licuit enim illi se experiri vt ex voto illi fluxerint omnia vt ante votū: malè tamen de illo dij iudicauerunt. Indignúsque visus est, à quo vinceretur aliquando fortuna, quæ ignauissimum quemq; refugit. Sen. lib. quare bonis mala accidant.

Iamblichus.

* Fœlicem eum esse dicebat, qui Deo, quatenus fieri potest, similis fuerit, perfectus, simplex, purus, & separatus ab humana vita. Stob. ser. 101.

Sylla.

Sylla cognomento Fœlix, inter fœlicitates suas, duas præcipuas ducebat: alteram, quòd Pium Metellum haberet amicum: alteram quòd vrbem Athenarum non subuertisset. Plut. in Rom. apoph.

Vide apoph. de Beatitudine vera, & Fortuna.

De

De fœnore.

Pittacus.

* QVæsitum vbique lucrum inexplebile esse dicebat. Stob. serm. 10.

Periander.

* Dicebat quæstum turpem esse grauem thesaurum Eod. ser.

Socrates.

* Interrogatus, quinam auari essent? qui turpia venantur, inquit, & necessarios amicorum negligunt. Eod. serm.

Polianus.

* Fœneratores pecunias habere & non habere dicebat. Nã dum omnia ad vsuram trahunt, nihil habent, & quod habent alius habet. Ibid.

Vide apoph. de Auaritia, Iniustitia, Lucro & Vsura.

De forma & pulchritudine corporis.

Bion.

FOrmam dicebat esse bonum alienum. Sentiens, extra hominem esse, quod ipse sibi nec dare potest, nec tueri datum. Animi bona verè nostra sunt. Laert lib. 4. cap. 7.

Zeno Citticus.

Formam aiebat esse vocis florem: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, Vocem esse formæ florem. Nam loquentis orationem commendat forma, & rursus oratio composita gratiam addit formæ. Laert. li. 7. cap. 1.

Idem.

Dicenti formoso cuidam, non videri sibi amaturum sapiẽtem: Nihil, ait, vobis formosis est infelicius. Bruson. lib. 2. c. 44.

Socrates.

Vocabat formam modici temporis tyrannidem. Bruson. libro 2. capite 44.

Plato.

Cùm exprimere tentaret, quidnam forma hominis esset? naturæ priuilegium vocauit. Bruson. lib. 2. cap. 44.

Diogenes.

Formosum adolescentem formæ causa amari conspicatus dixit: Quin operam das adolescens, vt corporis amatores ad animam trãsferas? Antonius in Melissa, serm. 60. part. 1. Hoc autem Stobæus ad Æsopum refert.

Idem.

Conspecto adolescente mollius compto, dixit: Si viris quidem te ornas, infœlix es: sin mulieribus, iniustus. Anton. in Melissa, part. 1. serm. 60.

Idem.

Speciosa scorta reginas appellabat, multos enim facere, quę perceperint. Stob. ser. 63.

Aristoteles.

Aristoteles cùm adolescentem se comere vidisset Non erubescis, quòd cùm natura te virum fecerit, tu teipsum effœminas? Antonius in Melissa, part. 1. serm. 69.

Idem.

Cùm iuuenis quidam facie formosus, sed moribus petulans, inter alia conuitia ei diceret: Si tam exosus essem ciuibus, vt tu es, laqueo vitam finirem, respondit: Ego verò laqueũ mihi inferrem, si ita me ciues amarent vt te. Notauit autem adolescentis petulantiam Aristoteles, cui ostendebat, quàm turpiter ob tam insignem corporis formam à ciuibus adamaretur. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 60.

Idem.

Percontanti quî fieret, vt cum formosis diutius ac lubentius confabulemur? respondit, eam percontationem esse cæci. Cæcus enim non sentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. Laert. li. 5. cap. 1.

Idem.

Pulchritudinem dicebat quauis epiſtola efficaciorem ad commendationem. Sunt qui hoc aſcribant Diogeni, Ariſtotelem verò, formā ſolitū appellare donum, quia gratis contigit à natura. Eandem Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quòd formæ gratia mox defloreſcat: Plato naturæ prærogatiuam, quòd paucis contingat. Laert. libro 5. cap. 44.

Iſocrates.

Eos qui pulchrum habent corpus, animam autem malam, dicebat optimam habere nauim, gubernatorem autem malum. Antonius in Meliſſa parte 1. ſer. 60.

Ageſilaus.

Interrogatus cur aleret comam? Quoniam inter ornamenta, reſpondit, minimo conſtat. Stobæus ſerm. 63.

Carneades.

Sciſcitatus, quid forma hominis eſſet? Regnum ſine ſatellitio, reſpondit: quoniam formoſi impetrant quicquid volunt nulla vi adhibita. Laert. Stob.

Theophraſtus.

Pulchritudinem nihil aliud eſſe dicebat, quàm tacitam deceptionem, aut ſilentem fraudem, quod abſque verbis perſuadeat. Laert.

Demoſthenes.

Æſchinē & Philocratem, ex decem illis legatis haud poſtremi nominis, ab Athenienſibus ad Philippum Macedoniæ regem miſſis & formam Philippi regis plurimùm laudantes irriſit Demoſthenes, dicens, Quod in Philippo admodum formam laudaris, id habet cum aliis mulieribus commune. Sen ſit vir prudentiſſimus, regis boni virtutes nequaquam in forma corporis poſitas eſſe, ſed in animo rectè compoſito. Plut.

Æſopus.

Æſopus ei qui corporis forma malè vtebatur: Pulchra veſte (inquit) in-

dutus, malè eam exuis. Max.

Idem.

Idem cùm per conuicium [...] formi eſſe, ac turpi notaret[...] à quo contemnebatur: Iniq[...] cenſor es, inquit, qui de fo[...] pronuntiaturus, vultum dan[...] mi autem ſpeciem non [...] Stob. Anton. & Max.

Antiſthenes.

Quidam adoleſcens cur[...] ex ære ſculpendum, & ad e[...] ginem ſeſe conformabat. Hu[...] ſthenes: Si æs poſſet vocen[...] qua de re potiſſimum glor[...] De pulchritudine, inquit ad[...] Nō, inquit, igitur erubeſcis, [...] in animo gloriaris? Voluit a[...] ficare, de forma non glorian[...] ſe, quę facilè variis caſibus a[...] gratiam amittit. Laert. li. 6 c[...]

Theocritus.

Theocritus cùm diu mul[...] cogitaſſet, quo pacto oſten[...] minibus poſſet, quidnam pu[...] do corporiſq; venuſtas eſſet: [...] eburneum detrimentum eſſ[...] tiauit: quòd grata quidem [...] ctui, ſed multorum incomm[...] cauſa. Stobæus.

Philopœmen.

In Philopœmenem cùm io[...] Titus Flaminius, deformitat[...] ris eius illudens, diceretq; vu[...] maximè iocoſo & hilari: Q[...] Philopœmen, cum pulchras [...] crura etiam perquàm pulc[...] beas, quòd ventrem ipſe nō [...] Ad ea Philopœmen: Quid, ô [...] norum imperator eximie, cù[...] gios pedites, ſtrenuos maxim[...] tes habeas, quòd pecuniam [...] habeas? Nam & Flaminius [...] inopia rei pecuniariæ lab[...] quemadmodum Philopœmen[...] tate ventris, ac medij corpori[...] litate. Pontanus ex Plutarcho

Domitius.

Nec quicquam gratius he[...] eſſe dicebat, forma & deco[...]

quanquam etiam breuius. Brusonius l.2.cap.44.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat L. Ælius Lamia, homo deformis. Is quum interpellaret odiosè: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum puerum. Huic dicto quum esset arrisum. Ingenium, inquit Ælius, ipse mihi fingere potui, formam non potui. Tum Crassus: Audiamus igitur, inquit, disertum. Multo arrisum est vehementius. Cic.l.2.de Orat.

M. Lælius.

In Galbam oratorem eloquentia clarum, sed gibbo deformem, ita lusit M. Lælius, vt diceret, ingenium Galbæ malè habitare. Nam animi domiciliū est corpus. Eras.l 6. apoph.

Cicero.

Cicero cùm Voconium fortè obuium haberet cum filiabus tribus insigniter deformibus, tacitè ad amicos dixit versiculum Græcum,

φοίβου ἀέκοντ' ἐκεῖνος ἔσπειρεν τέκνα.

id est,

Phœbo haud sinente hic seminauit liberos.

Sentiens, illum inuito Apolline liberis operam dedisse: siue quòd Apollo pulcher à poetis fingitur, siue quòd oriente sole fœtus existiment concipi fœliciores. Plutarc. in Rom. apoph.

Barth. Capranus.

Bartholomæus Capranus, Mediolanensis ecclesiæ antistes, idcirco se ministros forma præstantes quæsisse dicebat, quoniā turpes animi turpia corpora incolerent. Improbitatem autem in egregia forma perraro compertam esse. Æneas Syl. libr.2. comment. reb. gest. Alphonsi. Constat tamen Aspasio Rauennati, magistro epistolarum imperatori, Alexandri Mammeæ F. hoc etiam dicterium adscribi.

Vide apoph. de Corporis forma & pulchritudine.

De fortitudine domestica.

Zeno.

Accusatus, quòd coniurasset in perniciem Nearchi tyranni, cùm in eculeo iuberetur edere nomina coniuratorum, nominauit plerosque illi amicissimos. De his sumpto supplicio, rogatus à tyranno, num quis superesset etiam: Tu solus, inquit, Reip. pernicies. Tandem & linguam dentibus amplicatam in os tyranni, quod ob iracundiam hiabat, expuit. Laert.li.9.cap 5.

Bion.

Frequenter dicere solebat, Senum esse, valere prudentia: iuuenum verò, fortitudine. Laert. lib.4.c.7.

Coriscus.

* Ille admodum senex, cùm à quodam graui morbo conualuisset: Apage, inquit, quàm inuitus reuersus sum, iam magnam partem itineris emensus, quod absoluere omnino decet. Et sanè fortitudinis pars melior in moderato mortis contemptu consistit. Stob. serm.7.

Bias.

Crœsus rex cùm contemptim atque minaciter Biantem allocutus esset, hominem in aduersis rebus infractum, iussit eum cepas edere, fletum ciuiliter indicans, quandoquidē harū esus ciet lachrymas. Adeò sapientes arbitrabantur nihil esse æquè regium, ac virtutem, cuius instituta per totam vitam fortiter atque infracto animo sequuntur, nec imperatis aliorum terrentur. Philo Iudæus lib. Quòd omnis probus liber.

Idem.

Conseruis demisso vultu mœrentibus, eo quòd iam à latronibus capti essent, animaduertens quēdam ex aspectu plus satis effœminatum esse, accedens inquit: Tu me emito, viro enim opus habere videris. Sic ille po

defactus canillo, quod non esse vanum erat sibi conscius, in turbam se abdidit: cæteris audacem coniectorem, sed veridicum stupentibus. Philô Iudæus. eod. l.

Socrates.

* Interrogatus, quid esset fortitudo & robur, dixit, Notus animę cum corpore. Stob. ser. 7. de fortitud.

Democritus.

* Quid efficeret fortitudo, sciscitatus: dispendia minuit, inquit. Item, fortis est, non qui hostes modò superat, sed & qui voluptatibus superior existit. Nam licet aliqui ciuitatib. imperent, mulieribus seruiunt. Eod. ser.

Theodorus Philos.

*Minabatur ei tyrannus mortẽ, & quidem insepultam. Habes, inquit Theodorus, cur tibi placeas: hemina sanguinis in tua potestate est. nam quod ad sepulturam pertinet, ô te ineptum, si putas interesse, supra terram an infra putrescam. Senec. l. de tranquil. animi.

Plato.

* Interrogatus, quomodo affectum esse conueniat aduersus calamitates: ita (dixit) vt prouidens aliquis non incidat in eas: si tamen inciderit, condemnationem etiam sui non curet. Stob. ser. 7.

Aristoteles.

* Quid esset fortitudo, sciscitatus, Est (inquit) virtus animosi, per quam non facile mortis metus ingruit.

Lacones.

Apud Lacones erat orationis genus simplex & affectatũ, nihil habẽs molle ac delicatum: nec in aliis versabatur argumentis, quàm vel in laudibus eorũ qui fortiter ac generosè vitam exegissent, quique pro Sparta occubuissent, & ob id ab omnibus vt beati celebrabantur: vel in vituperãdis his qui metu periculorum nihil egregij gessissent, & qui ob ignauiã à morte cruciabilẽ infœlicémq. vitã viuerẽt, vel in pollicitatione, per gloriæ studiũ accedente animos ad virtutem, ad cuiusque ætatem accommodatæ. Itaque tres erant apud illos chori, iuxta triplẽ ætatũ discrimen: quibus in festis simul constitutis, senum chorus incipiens canebat,

Nos fuimus olim strenui iuuencali.

Secundus, in quo erant viri robustæ ætatis, ita respondebat:

At nos sumus: si vis, facito periculum.

Porrò tertius, qui erat puerorum, ita canebat:

Præstantiores nos futuri olim sumus.

Plut. in Lacon apoph & Lycurgo.

Anonymus.

Lacon quidam noctu prætericns monumentum, quum videret spectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens: Quò me fugis, inquit, bis moritura? Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm sophistam quendam de fortitudine disserentem non admodum attentis auribus audiret, & ob id à quodam reprehenderetur: Ineptum est, inquit, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nil fortiter gessit vnquam. Plut. in Lacon.

Alexander Macedo.

*In Ilio sacra facienti Alexandro, sacerdos dixit, se ostẽsurum Paridis Lyram. at ille, Imò Achillis (ait) si habes ostende, ac ante Lyram potius hastam. Stob. ser. 7.

Socrates.

* Morti adiudicatus, & proximus quidã Apollodorus eum accedẽs, ait, At istud ô Socrates, ægerrimè fero, quod te iniustè damnatũ video. Tunc Socrates, An tu (respõdit) malles me iustè quàm iniustè dãnatum? Simúlq. risisse dicitur. Cùm autem Anytũ falsum testem prætereuntẽ videret, dixit, Vir ille triumphat, quasi facinus magnum & præclarũ egerit, me ita occiso. Sed quàm stultus & improbus est? ignorat enim vter nostrum in omne æuum vtilior & melior extiterit. Xen. in Apol. pro Socrate.

Agesilaus.

Fortitudinis in rebus aduersis insigne

signe iudic specimē. Conō &, Pharnabazus per classem regiam mari potiti, obsidebant maritimas Lacedæmoniorum regiones, quum interim Atheniensium ciuitas mœnibus esset cincta. Itaque Lacedæmonij Pharnabazo donante pecuniam, pacē ineunt cum rege: mittúntque ciuem Antalcidam ad Tiribazum, Græcos Asiaticos, pro quibus bellum gesserat Agesilaus, tradentes regi. vnde euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Agesilaū. Antalcidas enim inimicus erat Agesilao: ideò pacem quacūque occasione cōfecit, inuidēs illius gloriæ, quā videbat bello crescere, reddíque maximum, ac maximè celebrem. Nec tamen hæc infœlicitas deiecit illius animum. quin etiam cuidam dicēti, quòd Lacedæmonij Medissarent, ita respōdit, imò Medi potius Laconissant: significans indolem suæ gentis corrumpi fortuna nō posse. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sciscitatus, vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia? grauiter respondit: Fortitudinis nullū esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus foret fortitudine. En animū summo dignum duce, qui nihil præter æquum iudicarit faciendū, rectéq. perspexerit, plurimum interesse inter audaciā & fortitudinem. Plut. in apoph. Lacon.

Gorgone Leonidæ vxor.

† Filio in bellum proficiscenti, scutū cùm daret, dixit: aut hoc, aut super hoc. Laconicè's illum hortans, vt mortem potiùs oppeteret, quàm vt clypeo hostis potiretur. Stob. ser. 7. & Plut. in Lacon.

Zeuxidamus.

Suprà tit. de Disputationibus, aut quæstionib. friuolis, atque inutilibus.

Alexander Mammeæ F.

Cùm audisset Artaxerxem Persarum regem magno militum exercitu Romanum inuasurum imperium: Fortes, inquit, viros atque moderatos decet optima quidem optare, sed ferre etiā quæcūq. accidūt cōtra animi votum. Fortitudinis qu ppe est, rebus prosperis non extolli, infaustis nequaquam deiici animo. Herodian. li. 6.

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexandro, suspendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autē nihil interest, super terram ne, an infra computrescam. Stob. ser. 7.

Anaxarchus.

Alexandro mortuo, quum Anaxarchus tempestate esset delatus in Cyprū, Nicocreon memor contumeliæ philosophū arreptum in mortariū coniecit, ac ferreis pistillis cōtundi iussit. Hic illam vulgò celebratam vocem emisit: πτίσσε τὸν Ἀναξάρχου θύλακον· Ἀνάξαρχον δ' οὐ πτίσσεις, id est, Tunde Anaxarchi manticā, nam Anaxarchum non percutis. Sentiens, corpus non esse partem hominis, sed animi domicilium tantum. Animus autem non potest tundi. Laër. l. 9. c. 10.

Demetrius Cynicus.

Graui calamitate affectus dixit, Hoc vnum dij immortales queri possum, quòd non antehac mihi voluntatem vestram notam fecistis. Prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos sumere? illos vobis sustuli. vultis aliquam corporis partē? sumite. Non magnā rē promitto: citò totū relinquā. Vultis spiritum? quidni? nullā moram faciam, quo minus recipiatis quod dedistis. A volente feretis, quicquid petieritis. Quid ergo est? Maluissem offerre, quàm tradere. Vide reliqua apud Senec. l. de prouidentia, seu quare bonis viris mala accidant.

Paulus Æmilius.

Cn. Cornelius Lentulus in clade Cannensi tribunus militū, quū equū Paulo Æmilio in saxo sedenti, cruoréq. oppleto adduceret: Tu quidem, ait Paulus, macte virtute Cornelie.

ſto. ſed caue ne fruſtra miſerādo exiguum tempus è manibus hoſtiū euadendi abſumas. Plutar. & Liu.

M. Cato.

Quibuſdam efferentibus hominem inconſultè audacem, & in rebus bellicis ſtrenuū, aiebat plurimum referre, verum quis virtutem magno æſtimet, an vitam non magni faciat. ſentiens, non eos ſtatim eſſe fortes, qui quouis modo vitā contemnunt, ſed qui tanti faciunt virtutem, vt eius gratia vitam alioqui charam negligāt. Nā ſe met in vitæ diſcrimen conijcere, aut infœlicium eſt, & quos vitæ iā tædet: aut immanium, & belluis ſimilium. Eraſ. l.5. apoph. ex Plut.

M. Craſſus.

Quum Publius Craſſi filius fortiſſime in bello & pugnaſſet, & cecidiſſet, hoſtes caput iuuenis haſtæ impoſitum geſtantes, proximè ad Romanos accedebant, inſultantes, rogantéſque quo genere iuuenis ille fuiſſet ortus, néque enim fieri poſſe, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius naſci poſſet. Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines concionatus eſt, clamans, Meus hic priuatus dolor eſt Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus: cæterum publica ciuitatis fatus & gloria in veſtra incolumitate veſtráque virtute ſita eſt. Plut. in M. Craſſo.

Scipio.

Scipio Pompeij ſocer, quum nauē ſuam teneri ab hoſtibus vidiſſet, ferro ſe tranſuerberauit, & quærētibus vbi Imperator eſſet? Imperator, inquit, bene ſe habet. Bruſ. l. 2. cap. 1. ex Appiano.

Canius Iulius.

*Cum Caio Cæſare diu altercatus, poſtquā abeūti Caius dixit, Ne forte tibi inepte ſpeblādiaris, duci (ad ſupplicium) te iuſſi. Gratias (inquit) ago, optime princeps. Dū autē ſuppliciū illud Canius moratur, veriſimile nō eſt quæ vir ille dixerit, quæ fecerit, quàm in tranquillo fuerit. Ludebat trunculis, cum Centurio agmen periturorum trahens, & illum quoque citari iubet. Vocatus numerauit calculos, & ſodali ſuo, Vide, inquit, ne poſt mortem meam mentiaris te viciſſe. Tum annuens centurioni: Teſtis (inquit) eris, me vno antecedere. Amicis autem triſtitia affectis dixit, Quid meſti eſtis? Vos quæritis an immortales animæ ſint? Ego iam ſciam. Ad ſupplicij locum peruētus, á philoſopho quodam percontatus quid cogitaret, reſpondit, obſeruare (inquit) velociſſimo illo mortis momento, an ſenſurus ſit animus, exire ſe, promiſitque ſi quid exploraſſet, circumiturum amicos, & indicaturū quis eſſet animarum ſtatus. Senec. l. de tranquil. animi.

P. Thraſeas Pætus.

Cum poſt multa crudelia Neronis facinora atq. Agrippinæ mortem, in ſenatu Romano de Neronis rebus ageretur, cui mirū in modum ſenatores aſſentabantur, dicere ſolebat: Si me tantùm Nero interfecturus eſſet, magnam haberem adulatoribus eius gratiam: ſed ſi eos à quibus maxime laudabatur, ſuſtulit, ſublaturúſque eſt, cur oportet fruſtra turpiter & ſerui liber mori, cū munus naturę explere liceat, retenta libertate? De me enim, inquit, aliquis ſermo habebitur in poſterum, de iis nullus, niſi tantummodo eos interfectos fuiſſe. Xiphil. in Nerone.

Idem.

Dicere ſolebat, Nero pro innata ſua crudelitate occidere me poteſt, lædere autem non poteſt. Innuens, corpus quidem hominum crudelitati expoſitum eſſe, animum autem nequaquam. Xiphil. in Nerone.

Agrippinus.

*Quondam ei iamiam pranſuro, ſuperuenit qui diceret, Nero te proſcribit: tunc ille, Ergo, inquit, in Aricia prandium ſumemus. Stobæus ex Epicteto.

Pœni.

Pertinax Imp.

Supra apophth. de Conscientia bona, & infra de Morte contemnenda.

Philo Iudaus.

Cùm aliis Iudæis ex aula. C. Caligulæ eiectus, eo quòd Cæsari diuinos tribuere honores recusasset, ad suos conuersus dixisse fertur: Bono animo estote viri, non deerit nobis auxilium: vbi autē humanum cessat, diuino non destituemur. Euseb. l. 2. Eccles. hist. c. 5.

Athanasius.

Quū ei indiceretur à Iuliano imperatore exilium, mœrentibus cunctis qui discessum eius grauiter ferebant, sinquē ipsum oculis coniectis: Bono estote animo filioli, inquit, nubecula est, quæ breui euanescet. Niceph. Call. l. 10 Eccl. hist. c. 29.

D. Ambrosius.

Postquam aduersus Arianos & Iustinam Augustam in templo multa disputasset, atque orthodoxam fidē contra aliorum blasphemias fortiter defendisset, à Valentiniano Iuniore iussus templum exire, respondit: Lubens id quidē non fecero. neque enim lupis ouium caulam prodam, atque blasphemis templum diuinum concedam. Quod si necare me vis, in ipsa ecclesia in me ensem aut cuspidem stringe, perlibenter enim cædem eam tulero. Theod. l. 5. c. 4. & Niceph. scholiastes. l. 12. ca. 19. Eccles. hist.

Achemenides.

Achemenides, qui & Hormidas appellatus est, cùm in Persia Christianam religionem in maxima piorū persecutione profiteretur, vocatus à Tarane rege, & obiurgatus ob fidei confessionem, quam in homine extinguere minus conabatur, respondit: Impia atque difficilia à me petis rex, qui vniuersitatis Deum nequaquam abiuro, vt tuæ maiestatis fiam amicus. Maius enim est crimen, diuinam quàm regiam lędere maiestatē. Niceph. l. 14. c. 20. Eccl. hist.

Idem.

Vestimentis quibusdam donatus à rege qui eum beneficiis vincere conabatur, excandescens, tunicam conscissā abiecit, & voce magna exclamauit: Si huius, inquit, gratia me religionem longè optimam mutaturum putas, en munus tuum vnà cum impietate habe. Rex autem tam fortem illum animo esse cernens, nudum regia exegit. Nicepho. eodem loco.

Ad domesticam fortitudinem spectāda ea qua sunt sub apophth. de Patientia, Iniuria ferēda, Animi moderatione, Doloris patientia, Mortis contemptu, &c.

De fortitudine heroica & militari.

Antisthenes.

Dicere solebat, hostibus à diis omnibus optanda esse bona excepta fortitudine: quòd illa omnia aliquādo futura sint eorum qui fortitudine præcellerent, non eorū qui possiderent, quod ob ignauiam ea tueri non possint. Sensit, frustra parari bona, si quę quid parauit, tueri nesciat. Laert. l. 6.

Idem.

Si quam vidisset mulierem egregiè cultam, adibat ædes illius, iubebátque virum proferre arma & equū: quæ si placuissent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quòd esset qui defenderet: sin minus, suadebat vt eum ornatum deponeret, ne prædæ fieret aliis. Laert. l. 6. c. 7.

Diogenes.

* Cernens Megarenses longos muros educere, O homines nihili, inquit, non molem murorum curate, sed eos qui super muris collocabuntur. Stob. ser. 7.

Musonius.

* Dicebat mortem honestam dum licet, arripiendam esse: ne (inquit) paulò post mori quidem tibi ne-

se sit, at honestè non amplius liceat. Eod. ser.

Synnidas.

Ante pugnam Leuctricam quibusdam dicentibus illam ipsam diem ostensurã fortem virum: Multifaciendam, vrbanè inquit, diem esse, quæ virum fortẽ monstrare posset. Plut.

Anonymus.

Lacon quidam adhuc impubes captus, clamabat: Pugnans quidem captus sum, seruire nolo. Verùm cùm paulò pòst iuberetur seruili fungi ministerio, elisum parieti caput rupit. Senec. epist. 11. Plu. autem, se è tecto præcipitem dedisse ait.

Idem.

Alius ægro corpore in aciem progrediebatur. cùm autem quidam eũ, quorsum ita affecto corpore proficisceretur, interrogarent, respondit: Ad moriendum pro Reipub. nostræ salute. Max. ser. 4.

Idem.

Alius claudus ad militiam proficiscens, quum ab aliis rideretur: Non opus est fuga, sed viribus, inquit, quibus milites subsistant, locũmque in acie tueantur. Plutar. in Lacon Max. ser. 4.

Lacones.

Quum quidam fortè obuij Laconibus dixissent, Fortunati estis, ô Lacones: nã modò hinc latrones abiere: Non nos, inquiunt, per Enyalium (sic enim illi Martem vocant) sed illi potius fortunati sunt, qui in nos non inciderunt. Adeò gens ea gerebat animos ad omnia impauidos, quę vulgus hominum formidat. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quum ex Atheniensium sociis quidam contumeliæ causa rogasset captiuum Laconem, num qui in prælio occubuissent, fuissent strenui viri? Magni profectò, inquit Lacon, faciendum fusum (sagittam intelligens) si strenui ignauique discrimen nosset. Significans, illic vbi res sagittis aut saxis agitur, nullam esse fortis & ignaui discrimen: sed vbi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui sint viri, qui non. Erasm. 6. apopht.

Idem.

Lacon quidam oculorum morbo laborans, ad bellum proficiscebatur, sed quibusdam dicentibus, quò abis sic affectus? aut quid facturus? Si aliud, inquit, nihil egero, hostis saltem gladium hebetabo. Plut.

Idem.

*Philippus ante Spartæ muros castrametatus, misit nuntios, multa & dira minitans, ni facerent imperata. Quidam autem ex Lacedæmoniis, minis auditis, gratiam, inquit, habemus Philippo, quod non prohibeat, id quod in pugnantium potestate situm est, mori. Stob. ser. 7.

Ariston.

Cùm Atheniensis quidam apud Aristonem recitaret funebrem orationem conscriptam in laudem eorum qui fuerant à Lacedæmoniis in bello cæsi: Quales igitur, inquit, nostros esse putas, qui istos vicerunt? Plutar. in Lacon.

Anonymus.

Miles quidam Lacedæmonius, in pugna prostratus hostem eius tergo insidentẽ, rogauit vt se verteret, & in pectus potius stringeret ensem, rogatus, Quid ita? Ne amasius, inquit, meus erubescat, si viderit auersũ cõfossum vulneribus. Plutarchus in Lacon.

Androclydas.

Ad eum qui quærebat, cur breuibus Spartiatæ pugionibus in bello vterẽtur? Quia cùm hostibus, inquit, cominus dimicamus. Plut.

Archileonida.

Hæc Brasidę mater, filium in prælio occubuisse audiens, nil prius interrogauit, quàm an filius honestè occubuisset? Thracibus illius virtutem collaudantibus, dicentibúsque, Non esse apud Lacedæmonios alium illi

... rum : Ignoratis, inquit, hospitis, quales sint Lacedæmonij. Erat quidem vir bonus Brasidas, cęterū Spartanos multos habes illo præstantiores. Vtrum in hac fœmina magis admirari conuenit? animíne generositatem, quæ de filij morte quòd obtigisset honesta, gloriandum etiam putaret, tantùm abest vt muliebriter defleuerit: an modestiam, & in patriam affectum, quæ non passa sit ita filium prædicari, vt reliquorum Spartanorum gloriæ decederet aliquid? Plut. in Lacon. apoph.

Pædaretus.

Pædaretus cuidam dicenti, magnum esse numerum hostium: Tanto, inquit, plus gloriæ referemus, quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad persuadēdā ignauiam, ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli possunt, quicunque difficultatis causatione dehortantur ab honesto. Plutarch. in Laconicis.

Anonyma.

Lacæna filium claudum in aciem proficiscentem deducens: Fili, inquit, singulo quoque gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicatio. nis vitium solet formidinem incutere: at hæc monuit, vt ex ipso vitio sumeret animum ad rem fortiter gerendam: ita cogitans, nihil est in fuga præsidij claudo: aut vincendum est, aut moriendum. Plut. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Lacæna clypeum imponens filio, sic illum adhortata est: Fili, aut hūc, aut super hunc. Laconica breuitate sentiens, sic rem gerendam in bello, vt aut victor clypeum referret, aut mortuus in clypeo domum reportaretur. Plutar. in apoph. Lacænarum. Stob. tribuit dictum illud Gorgoni, Leonidæ vxori, ser. 7.

Alia.

Alia rursus filio ad bellum proficiscenti, clypeum imponens, Hunc, inquit, tibi pater semper seruauit, proinde tu fac serues eundem, aut ne sis. Ibidem.

Alia.

Alia filio dicenti, quòd breuē haberet gladium: Tu, inquit, adde gradum, significans, nihil obfuturam gladij breuitatem, si propius ad hostem accederet. Ibid.

Alia.

Lacedæmonius quidam sic in bello vulneratus, vt ingredi non posset, sed quadrupedum more ambularet, quum ob id derisus erubesceret, à matre reprehensus est his verbis: Quāto præstabat fili de fortitudine gaudere, quàm de stulto risu pudescere? Simile narrat Cicero de matre Sp. Claud. Plut. in apoph. Lacæn.

Anonymus.

Lacon quidam in clypeo pro insigni gerens muscam, eámque nō maiorem vera: quibusdam irridētibus, dicentibúsque quòd in studio fecisset quò lateret: Imò, inquit, vt sim conspicuus. Tam enim propè accedo ad hostes, vt ab ipsis insigne cuiusmodi sit, videri possit. Salsissimè conuicium ignauię vertit in argumētum fortitudinis. Plut. in Lacon.

Antiochus.

Supra de Arguté dictis.

Leonidas.

Contra Persas propugnaturus, percontatus, quid facere statuisset? Nil aliud, ait, facturus sum, quàm reuera pro Gręcis moriturus pugnādo. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Vbi peruenisset Thermopylas, sic commilitones affatus est: Aiunt barbaros in propinquo esse, nos autem tempus terimus. Nunc enim peruenimus ad barbaros: quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur. Plut. in Lacon.

Idem.

Quodam ita dicente, Præ iaculis barbarorum nec solem videre licebit: An non, inquit, lepidum fuerit

si cum illis sub vmbra pugnaturi sumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortē eunti, etiam iocari libuit: sed ludens interim, metum exemit suorum animis. Hoc apophthegma refert M.Tull.Tuscul.quæst.lib.1.velut de ignoto: E quibus (inquit) vnus quum Persæ hosti in colloquio dixisset glorians, Solem præ iaculorum multitudine & sagittarum vmbra nō videbitis. In vmbra igitur, inquit, pugnabimus. Plut.

Idem.

Cùm alius quidam militum de hostib dixisset, Sunt prope nos: Et nos inquit, prope illos. significans, ob id nō minus imminere discriminis hostib, quam ipsis. Plut.

Idem.

Cuidam dicenti, Sic ne cum paucis aduersus multos belli fortunam experturus huc venisti? Si putatis, inquit, me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidē omnis satis sit, siquidem ea ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus suffecerit. In bello indicauit plus habere momēti quales ducas milites, quàm multos. Plut.

Idem.

Quum ei Xerxes scripsisset, Mitte arma: rescripsit, Veni & cape. Maluit armis mori, quàm traditis armis turpiter de vita cum hoste pacisci. Plut. in Lacon.

Agis Archidami F.

Dixisse fertur, Lacedæmonios non oportere percontari quot sint hostes, sed vbi sint. significans, non à militum numero pendere victoriam, sed a fortitudine. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Infrà de Vrbium munitionibus.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quot essent Lacedæmonij? Quot satis sunt, inquit, ad propulsandos malos: ostendens, referre quàm fortes viros habeat ciuitas, non quàm multos. Plut.

Idem.

Fortiter & illud dixisse fertur. Lacedæmonios non oportere percōtari quot sint hostes, sed vbi sint, significans non a militum numero pendere victoriā, sed à fortitudine, réique gerendæ celeritate. Statim enim congredi vult. qui quærit vbi sint hostes Plut. in Lacon.

Idem.

Paratum cum hoste confligere, belli duces admonuerunt, expectaret reliquos socios: Num adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? At nescitis, eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præscriptum ab Imperatore tempus non adessent: reliquos, etiam si adsint, nō pugnare. Ibid.

Idem.

Milites sic adhortatus est: Ita prandete commilitones mei, tanquam apud inferos cœnaturi. Hæc vox ignauis ademisset animum ac viris fortibus addidit, admonens, ne cibo vinóque graues venirent ad prælium, aut certè pro patria fortiter occumberent. Plutarch. in Lacon. Id etiam Leonidæ tribuitur.

Idem.

Damadi dicenti, quòd enses Laconici ob breuitatem à circulatoribus deuorarentur: Atqui his, inquit, ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis, declarans, non referre quo quid apparatu fiat, sed quantum efficiatur. Si quidem hoc specior victoris gloria. quo minus habet præsidij præter virtutem. Plut. in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Percōtanti cuidam, quam ob caussam Spartiatæ non dicarent diis spolia ab hostibus detracta: Quoniam, inquit Cleomenes, à timidis venerunt. Porrò quæ parta sunt ab his qui ob timiditatem capti sunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis con-

reponi. Sensit, in bello aut
lum ; aut fortiter occumben-
ideóque rem ignominiosam
at metum mortis, vt alienæ
timiditatis monuméta puta-
uuenum oculis submouenda.
Lacon.

Idem.

am ei pollicitus est dono gal-
pugnando interirent, tum vr-
spondit : Non egeo istis, sed
dum alios pugnando confi
superstites ipsi maneant. Plut.
h.

Idem.

re illum dehortante, ne exer-
educeret ad vrbem Argiuo-
ioqui reditum illinc fore tur-
oostquam admouisset ciuitati
ac portas videret clausas, &
s in mœnibus : Hic, inquit,
tibi turpis videtur, in quo vi-
tuis vxores occlusere portas?
nimus, si cum æquo bonóque
oniunctus. Plutarch. in La-

Agesilaus.

m apud Mantineam pugna-
rtissimè, admonuit Lacedæ-
, vt cæteris omissis omnibus
Epaminondam intenderent
ælij, dictus, Solos cordatos
os fortes, hósque solos esse
s victoriæ. Itaque si hunc, in-
ceperimus, facilè cæteros in
tem vestram redigemus, vt-
ecordes, nulliúsque pretij,
euenit. Nam inclinante ad
iondam victoria, quum non-
m fuga fieret, adhortanti il-
& à fuga reuocanti, Lacedæ-
quispiam lethale vulnus in-
Eo prostrato, qui erant cum
o, à fuga reuersi, iam ancipi-
e cum hoste depugnarunt, sic
vt multo inferiore Theba-
to præstantiores Lacedæmo-
rentur. Hac arte prudentia
consuluit incolumitati suo-
ni fuerant haud dubiè peri-

turi: simul illud docuit, in bello plus
habere momenti vnum verè pruden-
tem & cordatum, quàm turbam
imprudentium. Plutarch. in Lacon.
apoph.

Idem.

Cùm transmisso Hellesponto iter
faceret per Thraciam, nulli quidem
barbarorum supplex fuit, vt daretur
transitus: sed missis ad singulos nun-
tiis rogabat, vtrum per hostium an
amicorum regionem iret, ac cæteri
quidem illum amicè recipiebant ve-
nientem, ac discedentem deduce-
bant. Cæterum qui Troadenses ap-
pellantur, à quibus, vt fertur, Xer-
xes datis muneribus transeundi co-
piam emerat, transitus mercedem
postulabant ab Agesilao, centum ar-
genti talenta, totidémque fœminas.
At is irridens eos, rogauit, cur non
protinus venissent, accepturi quod
postulabant? Admonuit exercitum,
& congressus cum iis qui se obiter
collocauerant in acie, omnes vertit
in fugam, compluribus trucidatis.
Itaque sibi ferro viam aperuit. Plut.
in Lacon. apoph.

Idem.

Cùm hostes Agesilai exercitum
fossa cingerent, id quod facilè po-
terant ob multitudinem, ac Necta-
bius, cui suppetias ferebat, cense-
ret erumpendum, & cum hoste con-
ferendas manus, ne institutum per-
ficerent : ille negabat impediendos
hostes, qui pares hostibus esse stude-
rent, non superiores. Siquidem fos-
sa vtrisque adimebat confligendi co-
piam. Porro cùm parum abesset quin
fossa coiret, per hoc angustum in-
teruallum instructis reliquis militi-
bus, ac inter pares commissa pugna,
vertit illos in fugam, hostiúmque
ingentem stragem edidit paucis mi-
litibus, quos secum habebat, atque
ex præda magnam pecuniarum vim
misit Spartam. Plutarchus in Agesi-
lao.

Epaminondas.

Cùm esset sibi renunciatum, exercitum ab Atheniensibus nouis ornatum armis in se missum: Quid igitur, inquit, Antigenidas gemit, cùm Tellen nouas tibias habeat? Hic enim malus, ille optimus erat tibicen. Plut.

Idem.

Cuidam obiicienti, quòd Agamemnonis gloria æmularetur, Falleris, inquit, nam ille, totius Græciæ præsidiis vsus, decem annis vix vnam cepit vrbem: ego vnius huius vrbis præsidiis, vno die profligatis Lacedæmoniis, totam Græciam liberaui. Erasm.5.apoph. ex Plut.

Idem.

In Mantinea pugna lethaliter vulneratus, non prius ferrum eduxit, quàm audiuisset Thebanos vicisse: tum, Satis, inquit, vixi, inuictus enim morior: & educto ferro protinus efflauit animam. Val.Max.

Idem.

Quæsiuit, an clypeus esset saluus? vt audiuit saluum, rogauit, an hostes essent deuicti? Audiens penes Thebanos esse victoriam, ita loquutus est militibus: Non finis commilitones vitæ meæ, sed melius & altius initiũ aduenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Val.Max.

Idem.

Pugnaturi cum Lacedæmoniis cũ sella succubuit, militibus rem malè ominantibus: Imò, inquit ille, sedere prohibemur, animósque militum restituit. Brus.l.1.c.41.

Dercyllidas.

*Pyrrho exercitum ducente contra Lacedæmonios, & multa minitante, Dercyllidas, vnus ex senioribus exurgens in concione dixit: Si quidẽ Deus est qui minatur, non timeamus, nihil enim iniustè egimus: sin homo, norit quod viris minetur. Stob. serm. de fortitudine.

Archidamus.

Vbi vidisset iaculum catapultæ mittendum, id temporis primùm ex Sicilia aduectum, exclamans, inquit: Hercules, periit viri virtus. Quoties enim instrumentis bellum geritur, quæ misso telo saxóve procul feriũt, minimum interest inter fortem virũ & ignauum: verùm vbi cominus res geritur, tum apparet qui viri sint, qui non. Plut. in Lacon.

Idem.

Cuidam quærenti quàm spatiosam regionẽ obtinerent Spartiatæ: Quantam, inquit, hasta possunt assequi. Allusum est autem ad mensores agrorum, qui decempedis aruorũ spatia metiuntur. Plut. in Lac.

Idem.

In bello quod gerebatur cum Philippo, quibusdã suadentibus vt procul a patria pugnaretur: Haud istud spectandum est, inquit Archidamus, sed bene pugnantes hostibus erimus superiores: significans, non perinde referre vbi confligas cum hoste, vt quàm strenuè se gerat dux aut miles in bello. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Domo egrediens, lachrymante vxore, ac dicente vt seipsum saluum redderet: ô mulier, inquit, priuatorum est hæc admonere, ducum autem & imperatorum alios saluos facere. Plut. in apoph.

Brasidas.

Cùm bellum aduersus Ephoros susciperet, hostibus prius scripsit hũc in modum: Quicquid malorum vspiam erit, profligabo, aut moriar. Verùm cùm in instituto suo pergeret, & iam Græcos Thraciam incolentes liberaret, fortiter pugnando occubuit. Plut. in Lac. apoph.

Callicrates.

Aduersus Mardonium Xerxis ducem pugnaturus, sagitta percussus ac propemodum exanimatus: Ego, inquit, mortem nihil lugeo, seu quòd domo

domo proficiscens vt pro Græcia morerer, hunc venerim, sed angor animo quòd nec strenuè, nec fortiter dimicans oppeto. Plut.

Agesilaus Atheniensis.

* Is ad exercitum Persicum explorandum missus, comprehensus est & ad Xerxem perductus. Cúmque is immolaturus esset bouem super aram solis, Agesilaus dextram iniecit manum: & cùm sine gemitu pertulisset angustiam illorum tormentorum, dixit, Tales sumus omnes Athenienses: sin fidem non habes, etiam sinistram immittam. Stob. ser. 7. de fortitudine. Eadem refert Liuius & Plutarch. de Mutio Scæuola Romano.

Antigonus.

Cùm circa Andrum nauale instituerer prælium, dicente quodam, multo plures esse hostium naues: Me autem, inquit, aduersus quot opponest Plut.

Porus.

Porus Indorum rex, inuadente Indiam Alexandro, suadentibúsque amicis, vt societatem cum regibus finitimis iniret ad propulsandum Alexandri impetum: Si mihi, inquit, tantæ vires non sunt, vt sine sociis saluus esse non possim, melius profectò est omnino non regnare, & fortiter mortem oppetere pro salute meorum. Curtius & Arrianus.

Idem.

Idem suadentibus amicis, vt faceret rem diuinam, nec Alexandro postea transitum per flumen concederet: Non est, inquit, arma tentantium supplicare. Ex iisd.

Idem.

Dicentibus amicis, si supplex Alexandro cessisses, non esses victus: respondit, si Alexandro supplex cessissem, futurum erat vt ipse me ignauũ iudicaret: si armatus restitissem, generosum regem iudicaret. Bruson. li. 2. cap. 43.

Lycurgus.

Roganti, qua de causa vetuisset oppugnari turres: Ne, inquit, à fœmina, puerόve, aut ab alio quopiam homine puero ac fœminæ non dissimili, viri præstantiores occidantur. Non probauit prælij genus, in quo virtuti locus non esset. E turribus verò puer aut mulier deiectu saxorum potest virum quantumuis fortem interimere. Quis igitur locus virtuti in bellis nostris, in quibus præcipuas partes agunt bombardæ? Plutarch.

Xerxes.

Cùm à trecentis Lacedæmoniis ad Thermopylas vexatus esset, tantam militum ducens multitudinem, hoc se deceptum aiebat, quòd multos quidem homines haberet, milites autẽ perpaucos. Sentiens, non perinde referre quàm multos educas, sed quã exercitatos. Eras. 5. apoph.

Darius.

Missis legatis ad Alexandrum ei decem millia talentorum, cunctam Mesopotamiam, filiæque matrimonium, tum amicum se sociumque futurum pollicebatur. Literis perlectis Parmenio: Si Alexander (inquit) essem, has ego conditiones acciperem. Cui subridens Alexander: Et ego medius fidius, ait, si essem Parmenio. Plut. Q. Curtius Arrianus.

Lacones.

Philippo, quum peruenisset in agros Lacedæmoniorum, scripsisétque, Verum vellent ipsum venire hostem, an amicum: responderunt, Neutrum. Vnico verbo absoluerunt sententiam, quod erat Laconum: ac simpliciter negantes regi transitũ, quod erat virorum fortium. Plutarch. in Lacon.

Alexander.

Quum Darius numerosissimum exercitum instruxisset, Alexander profundissimo somno correptus est, adeò vt nec interdiu potuerit expergisci. tandem imminenti periculo

amici ingreſsi,regem excitarunt. Qui quum dicerent,ſe mirari in eo rerum ſtatu tantam regis ſecuritatem: Magna,inquit Alexander, animi moleſtia me Darius liberauit, qui vires ſuas omnes in vnum contraxit,vt liceat vno die de ſumma rerum decernere. Plut. in vita Alex. Q. Curtius. Arrianus.

Idem.

Philippus Macedo,quum Alexandro filio dixiſſet, num vellet regiam ædificare domum, ornatam auro, electro, eboréque: Minimè, inquit Alexander,ſed potius hoſtium ſpoliis. Bruſ.l.2.c.43.

Idem.

Inſultantibus in eum Scythis, conuiciiſque trans Tanaim fluuium laceſſentibus,tranare decreuit, ſed diſſuadente Ariſtandro vate, qui dicebat,prodigiis hoc prohiberi: Satius eſt,inquit,periculo me offerre,quàm tota penè Aſia ſubacta, Scythis ludibrio & contemptui eſſe. Bruſ. lib. 2. cap.43.

Idem.

Idem cuidam ciuitati partem agrorum & dimidium rerũ omnium promittenti. Eo,inquit,propoſito in Aſiã veni, non quidem vt id acciperem quod dediſſetis, ſed vt haberetis quod reliquiſſem. Bruſon.libro 2.capite 43.

Idem.

Vulnerato in pectore,in expugnatione cuiuſdam arcis, quũ ab amicis reprehenderetur,quòd tã prope acceſsiſſet,Seniorem quendam Bœotiũ dixiſſe ferunt, Virorum eſt, ô Alexander,magna facinora aggredi:ſed qui præclarè quicquam facit, neceſſe eſt & pati.Bruſ l.2.c.43.

Idem.

Eundem cùm amici hortarentur, vt noctu hoſtes aggrederetur: Non eſt, inquit, regium victoriam furari: Q.Curtius,Plutarchus.

Idem.

Cùm vidiſſet quendam,idem cum ipſo nomen habentem,ſed timidum: adoleſcens, inquit, aut nomen, aut mores mutato. Senſit autem,eum Alexandri nomine nequaquam dignũ eſſe,niſi qui militari facinore fortem ſe militem & infractum oſtenderet. Q.Curtius.Max.ſer.4.

Idem.

Cùm ei ad bellum gerendum proficiſcenti diceret Ariſtoteles, expectandam eſſe perfectam ætatem, & tum demum bellandum eſſe: Vereor, inquit,ne dum perfectam ætatem expecto,audacem perdam iuuentutem. Eod. ſer.

Idem.

†Cùm Ilium veniſſet,& omnia ſtudioſe contemplaretur, quidam Troũ ei lyram Paridis oſtendit. At ille, pluris facerem,inquit,hac Alexandri, lyram Achillis, ſi eam mihi poſſes monſtrare. Deſiderabat nimirum fortiſsimi ducis inſtrumentum, quo vſus erat in præſtantium bellatorum laudibus celebrandis: Non effœminati,qui infames tantum amores canebat. Ælian.lib.9.de Var. hiſt. cap. 38.ſerm.7.

Timotheus Athen.

Proſpera fortuna per omnia credebatur vti, dicebã tque, Fortunam rerum bene geſtarum cauſam eſſe, Timotheũ verò nullius. Proinde pictores dormitantem eum in caſtris taxãtes fingebant,atque fortunam ſupra caput pendentem,ciuitates quaſi in rete quodam conducere. Ælia lib.14. de Var.hiſt.

Anonyma.

*Eubuli & Ariſto phantæ Siculorum vxores,cum maritis adu.Phalarinm tyrannum Agrigentinum conſpirauerant. Deprehenſæ, tyranno omnia ingenuè faſſæ ſunt,& ſimul cũ maritis ſtrenuã operam dediſſe, vtcũ tollerent Sciſcitante Phalari quã ob iniuriam,Ob nullam priuatã, verùm ob publicam reſponderunt.Communem enim iniuriam eſſe quòd liberæ ciuitates ſeruitute premerentur.

Rurſus

b interrogante,quo tandem
affectæ meritas pœnas luc-
sceodij : capitis dixerunt,
tanta animi fortitudine per
as dimisit liberas. Stob. ser.

Pyrrhus.

ma Tarentina Romanorum
virtutem ac ducum pruden-
iratus,exclamauit, O quàm
at orbis imperium occupare,
i Roman. militibus aut me
nanis! Ita Florus in Epit. li-

Coriolanus.

llo aduersus Volscos, quum
ir vt labore ac vulneribus ç-
n castra reciperet : Non est,
ictoris labore,móxq.hostem
n insectatus est. Victoriæ
excutiebat omnem molestiæ
Eras.l.6.apoph.

Scipio.

, qui quinquaginta quatuor
i spatium emensus, neque e-
vendidit quicquam, quum
i scutum eleganter appara-
nderet,dixisse fertur: Atqui
m ciuem par est in dextra
ere, non in finistra. Innuit
omanos semper cæteris for
præstantiores fuisse, qui in
irtute omnium paucis annis
acti sunt.Ælian.l.11. de Var.

abij,& Carthaginensium.

ito à Pœnis contra fœdus op-
, Romani legatos misere
inem, in quibus erat Q. Fa-
eraturos an id publico con-
um esset. Ad id quum qui-
thaginensium princeps fero
ondisset, Romanus sinu ex
to, En,inquit, vobis bellum
n apportamus, vtrum placet
uum Pœni ferocius reclama-
ret vtrum vellet : Romanus
nu,Bellū,inquit,damus. Re-
unt Pœni se accipere, eóque
animo gesturos quo ille daret. Eras.
l.6.apoph.

Scipio iunior.

Postquam se intra muros vrbis re-
ceperat, Carthaginensibus ex arce
sese defendentibus,ac Polybius sua-
deret vt in mari, quod interiacebat
non valde profundum. murices spar-
geret ferreos, aut tabulas aculeata e
iniiceret, ne transmisso mari hostes
pro aggeribus pugnarent:aiebat esse
ridiculum quum mœnia tenerent,&
intra vrbem essent, dare opera n ne
cum hostibus confligerent. Plut. in
Rom.apoph.

Idem.

Numantia capta, quum iterum
triumphasset, incidit illi controuer-
sia cum C. Graccho,tum pro senatu
tum pro belli sociis. Id moleste fe-
rens populus,tumultuabatur : Scipio
verò conscenso suggestu,Me,inquit,
nec castrorū vociferatio vnquam ter
ruit,nec tumultus hominū terrebit,
quibus Italiam sciō nō matrem esse,
sed nouercam.Significans,eos qui pu
blicis patriæ cōmodis obstreperent,
non esse verè Italos,sed alienigenas.
Valerius refert illum dixisse : Nun-
quam eos metuam solutos, quos huc
alligatos adduxi. Denotans, eos ad-
ductos fuisse captiuos,qui in victorē
ferocirent.Plut.

P. Licinius.

P. Licinius consul,imperator eque
stri pugna superatus à Perseo Mace-
donum rege, bis mille & octingen-
tos milites amisit,partim interfectos,
partim captos.Cùm verò post pugnā
Perseus mitteret oratores acturos de
fœdere ac pace : Licinius,qui victus
erat,victori præscripsit, vt si pacem
vellet,quæ haberet in sua potestate,
daret in fidem Romanorum Ne cala
mitas quidem fortissimi viri spiritus
potuit imminuere.Nec ignorauit Per
seus,quibus cum viris ipsi res esset?
eóque fecit victor quod victi solent
facere. Plutarchus in Roman. a-
poph.

Sylla.

Apud Orchomenum quum milites lõgius euagarentur, ordinibúsq; perturbatis fugam caperent: Sylla ex equo desiliens, arrepto vexillo in hostẽ conuolat, ita vociferans: Mihi quidem ô Romani milites, hic pulchrũ est mori: vos interrogati quo loco ducẽ vestrum amiseritis, memineritis dicere apud Orchomenũ. Hac voce suos reuocauit. Plut. in Syll.

Pomponius.

Pomponius miles Romanus captus à Mithridate sub Lucullo imperatore, multis saucius vulneribus, rogatus à Mithridate, An curatus ei foret amicus: Ero, inquit, perlibenter, si tu prius Romanis amicus fueris. sin inimicus, me quoque inimicum habebis. Bruſ. l. 2. c. 1.

M. Brutus.

Vltimum prælium initurus, dehortantibus quibusdam ne se tanto discrimini committeret: Hodie, inquit, aut rectè erit, aut nihil curabo. Significans se aut victorem fore, aut nõ victurum. Mors autem adimit omniũ malorum sensum. Plut. in Bruto.

Idem.

Post Cæsaris cædem periculis circundatus, scripsit ad Atticum, optimo in statu mentem suam locatam esse: aut enim se victorem Romanam Rempubl. liberaturum, aut animam suo de corpore, Bruson. libro 2. capite 43.

Cyanienses.

Cùm M. Bruto tota ferè Lusitania sese dedisset, soláq; vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentatũ est per Bruti legatos, vt data pecunia per seuerarẽt esse sui iuris. Verùm his populus Cyaniensis vno ore respondit, sibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbem tuerentur: non aurum, quo libertatẽ redimerent. Val. Max. lib. 6. c. 4.

Pompeius.

Cùm Syllanæ factioni se addixisset, non absque spoliis, nec sine cruenta victoria imperatori se copias exhibiturum esse dicebat. Nec prius venit ad Syllam, quàm multis conflictibus hostium duces superasset. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Post attritos Tigurinos, ad vrbem quandam sociorum proficiscens, cùm audisset Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum se recepit. Ibi congregatis copiis, instructaque acie, vbi equus illius cui solebat insidere adductus est: Hoc, inquit, post victoriam vtar in persequendis hostibus & pedes aggressus est Heluetios. Plut. in Cæs.

Idem.

Videns aqualiferum terga dantem hostibus, faucibus comprehensum hominem, in hostes manus conuertit, atq; ait: Quorsum abis ignauissime, an non illos esse vides quibus cum dimicamus? Bruſ. l. 2. c. 43.

Idem.

Potentiam duabus potissimùm rebus parari, pecunia scilicet & militibus, atque deinde eam potentiam eiusmodi rebus conseruari & augeri, dicere solebat. Existimauit autẽ, hæc duo sese mutuò consequi posse, exercitum commeatu retineri, rursum cõmeatum armis comparari. Xiphilinus in Cæsare.

Idem.

Dyrrachij expectabat, vt illuc è Brundusio milites mitterentur. Id cùm tardius fieret, clàm omnibus conscensa scapha exigua, tentauit transmittere pelagus, cúmque nauigium vndis obrueretur, gubernatori iam animum despondenti, quis esset aperuit, dicens: Confide fortunæ, sciasque te Cæsarem vehere. Tanta erat animi præstantia, quasi fortunam ac deos in manu haberet. Ac tum quidem tempestate ingrauescente, veritus est quod instituerat peragere. Milites autem vbi resciuere factum, concursum fecerunt ad Cæsarem,

tum, grauitérque ferebant si alias expectaret copias, velut ipsis diffisus. Plut. in apoph.

Anonymus.

Cùm Antonius appararet classe cũ Cæsare confligere, quidam tribunus militũ, vir fortis, & armis exercitatus Antonio prætereunti corpus suum multis cicatricibus insignitum ostendit, dicens: O imperator cur his vulneribus, aut huic gladio parum fidis, inque lignis fragilibus spem reponis? Sine Phœnices & Ægypij classe pugnent, nobis Romanis terram da, in qua consueuimus vel hostem vincere, vel mortem oppetere. Plut. in vita Antonij.

Turbo.

Turbo Adriani Cæsaris præfectus, admonitus ab eo, vt curã haberet suę valetudinis, sibiq; daret vacationem à negotiis, respondit, Nõ decere Cæsaris præfectos, nisi stantes mori. Ignauum esse sentiens, in lecto incũbentem expirare. Eras. 6. in apoph.

Zisca.

Ioannes Zisca, Hussitarum dux & imperator bellicosissimus, cùm in pueritia vnum oculũ amisisset inter æquales ludens, altero etiam in obsidione cuiusdam castri priuatus est. Sed neque oculo vtroque cassus imperio se abdicauit: Is post multa cõtra Bohemios & Theutones egregia facta, cum in morbum lethalẽ incidisset, ac iam propè moriturus interrogaretur: quomodo sepeliri vellet? Pellem, inquit, mortuo demite: relictóq; feris cadauere, ex ea tympanũ facite, quo in præliis vtamini. Nam vt hostes viuentis aspectum nõ ferebant, ita mortui sonitum non ferent. Æn. Sylu. lib. 3. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Videns naufragos auxilium implorantes, suos adhortatus est, vt illico subuenirent, qui dum pertimescerent periculũ maris tam horrẽdum, dicentes, melius esse vnam quàm vniuersas triremes perditum iri: Rex ipsemet soluit prætoriam nauem, Satius esse inquiens, vnà cum sociis viris fortissimis occumbere, quàm illos videre ante oculos extrema pati. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

De fortuna.

Socrates.

*MAximam ceu minimam spectandam esse dicebat, & quod abest nõ desiderandum: neque enim, inquit, ad te pertinet, Stob ser. 5.

Diogenes.

Solebant olim à periculis seruati in templis suspendere donaria, velut incolumitatem suam diis acceptam ferentes Proinde quum Samothracẽ profecto Diogeni ostenderentur donaria, quæ à bello, morbo, nauigatione, alióve discrimine seruati, dicârant: Atqui, inquit Diogenes, multò plura essent, si qui seruati non sunt, ista dedicassent. Sensit opinor, eos qui seruarentur, casu seruari nõ deorum beneficio. Quòd si diis imputãdum est si quis seruaretur, iisdem imputandum est quod plures pereunt quàm seruantur. Sunt qui hoc tribuant Diagoræ Melio, impio. Samothracos autem magna in hisce rebus superstitione laborabant. Laër. Nullã autẽ fortunam summi dei respectu, agnoscit vera Religio. fortuna nobis est, quæ in Deo prouidentia dicitur.

Idem.

†Aiebat se obiicere fortunæ confidentiam, naturam legi, perturbationi rationem. Laert. li. 6.

Seneca.

†Omnes cum fortuna copulati sumus, aliorum aurea cathena est, & laxa, aliorum arcta, & sordida: Sed quid refert? Eadem custodia vniuersos circundedit, alligatíque sunt etiã qui alligauerint. Nisi forrè leuiorem in sinistra cathenam putas, De tranquill. cap. 10.

Anonymus.

† Glorianti cuidam mercatori, quòd multis naues in omnem oram maritimam dimisisset, Non sanè optabilis ista, inquit Lacon, rudentibus apta fortuna. Cic.5.Tusc.

Plato.

*Dicebat Deum quidem omnia, & fortunam opportunitatémque simul cum deo cuncta humana gubernare. l.4.de legib.

Epictetus.

* Malum vinculum esse dicebat, corporis quidem fortunam, animæ autem vitium. Siquidem qui corpore quidem liber, anima verò vinctus, is seruus est. Rursum qui corpore nexus, anima verò solutus, is liber est. In Enchiridio.

Architas Pytagoreus.

*Quemadmodum (inquit) refulgens lux perstringit aciem oculorum: sic etiam nimia fortuna intellectum animæ. Stob.ser.1.

Demetrius.

Aristophanes in comœdia Plutum inducit cæcum. At Demetrius dicebat, non solum plutum, id est, diuitias, esse cæcum, verùm etiam Fortunam, Pluti ducem, vt iam fit illud prouerbij, Cæcus cæco dux. Fortuna sæpe largitur indignis sua munera. Laert.lib.5 cap.5.

Theramenes.

Theramenes, vnus triginta tyrannorum, domo, in qua multi accumbebant, in cœnantes illapsa, solus incolumis euaserat. Hanc ob rē quum ab aliis fœlix prædicaretur, ille magna exclamans voce: O fortuna, inquit, cui me occasioni seruas? Sensit vir prudens, se non esse seruatum, sed maiori malo reseruatum. nam aliquanto pòst interfectus est. Eras.6. apophtheg.

Demosthenes.

* Dicebat rerum euentus omnibus hominibus esse obscuros, & parua occasionum momenta causas existere ad res maximas: ideo in secunda fortuna moderatum animum, futurique prouidum esse adferendum. Orat.ad Leptinem.

Plutarchus.

*Fortuna, inquit, sagittarij more collimat, interdum in nos iaculans tanquam in scopum quendam, interdum in ea quæ nobis adhærent Ant. & Max.ser de fortuna bona & mala.

Vide apoph de Fœlicitate & Infœlic.

De fortunæ inconstantia.

Thales.

Sciscitatus, quemadmodum quis calamitatem optimè ferre posset: Si, inquit, hostes videat in maiori versari miseria Max.ser.8.

Chilon

Chilonis sententia huic non absimilis est, qui dicebat, infortunatum non irridēdum esse: fortuna cum inconstans sit, & nostræ etiam fœlicitati inuideat. Stob ser.109.

Idem.

Ab Æsopo interrogatus, quid ageret Iupiter? respondit: Excelsa deprimit, depressa extollit, indicans, arbitrio numinis res hominum sursum deorsum volui, reuoluique. Laert.

Æsopus.

Quærenti, quid dij facerent? dixit, eos alia struere, alia diruere. Stobæus serm.103.

Bion.

Interrogatus, quis esset in vita maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim nil e curis distorquetur, vt assequatur ardua: & assequutus, æquè torquetur ne amittat, Laert. lib. 4. cap.7.

Idem.

Dicere solebat, Fortunam diuitibus pecunias non dono dedisse, sed mutuo. Hæc enim, cum suis bonis extra omnem spem nos euehit, suóque pro arbitrio mox deprimit incautos. Stob.ser.103.

Serra-

Socrates.

Dicebat, idem esse in secunda fortuna sitam sapere, & in lubrica via cursu certare. Stob. ser. 103.

Idem.

* Idem est (dicebat) languenti onus imposuisse, & indocto bonam fortunam. Stob. serm. 4.

Idem.

* In foro ignem, in vtraque fortuna mentem splendere pulchrum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Bias.

* Eum demum infortunatum esse pronuntiabat, qui infortunium suū æquo animo ferre non posset. Max. serm. 18.

Idem.

Interrogatus, quid esset difficile? Mutationem, inquit, secundæ fortunæ fortiter ferre. Max. ser. 18.

Isocrates.

Suos admonere solitus erat, ne cuiquam suam calamitatem obiicerent. Communem enim fortunam esse, nec quid futurum nobis sit, modò spectari posse. Stob. ser. 190.

Democritus.

Dicebat, nullam esse adeò munitam diuitiarum portam, quam fortunæ occasio aperire nō posset. Stob.

Teles.

* Fortunam, seu poetriam quandam [illegible] dicebat multas inducere personas naufragi mendici, exulis gloriosi, obscuri, itaque, inquit, decet, virū bonum rectè agere, quacunque ei fortuna dederit personam. Naufragus es factus? bene repræsentato naufragum: pauper ex diuite? bene agito pauperem. &c Sto ser. 106.

Plutarchus.

Fortunam assimilabat malo certaminum præsidi. Nam sæpe coronat illos qui non vicerant. Ant. & Max. ser. de fortuna bona & mala.

Anonymus.

Diagoras cùm Olympicis vidisset filios suos victores coronari, atque ex filia filióque nepotes, eáque re multū lætaretur, Lacedæmonius quidam dixisse fertur Nūc ô Diagora pulchrū esset moriendi tēpus. Ostendens, fieri non posse, vt tantus fœlicitatis cumulus, alicuius rei infelicitate ante mortem non compensaretur: & tunc moriendum esse, cum viuentem plus vita delectat, Fulgos. l. 7. c. 2.

Leotychidas.

Roganti, quo modo quis maximè præsentia bona tueretur? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. Brus. lib. 2. cap. 37.

Dionysius iunior.

Amisso imperio Corinthi agens, si quis ipse molestus esset, dicebat, Quàm beati sunt, qui à puero infœlices fuere. Stob. ser. 109. de Inspertatis euentibus.

Idem.

Conuenerant aliquando Dionysius secundus & Philippus Amyntæ F. cúmque in diuersos sermones incidissent, Philippus inter alia Dionysium rogabat, Quomodo cùm tantū regnum accepisset à parente, non id defendisset & conseruasset? respondens, Non mirum est, ait: quoniam quum reliqua mihi pater omnia reliquisset, fortunam solam qua ea parauerat, & tutatus fuerat, mihi non tradidit. Ælian. lib. 12. de Var. hist. & Bruson. lib. 2. c. 37.

Democrates.

* Etiam bonum gubernatorem aliquando naufragium facere, & virum bonum vel industrium etiam infortunatum euadere dicebat. Ant. & Maxim. serm. de fortuna bona & mala.

Aristonymus.

* Vitam humanam theatro comparabat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent. Stob. serm. de illis qui indignè fortunati sunt.

Idem.

* Dicebat periti naucleri esse ventorum se mutationibus accommo-

dare: viri autem sapientis, fortunæ. Stob.serm.3.

Pausanias.

Simonides ad conuiuium à Pausania inuocatus, rogabatur inter conuiuandum, vt quidpiam ex philosophiæ arcanis in medium afferret hospitibus, quod documento esset omnibus. Is itaque respondit Pausaniæ: Memineris te hominem esse. Vidit vir sapientissimus, Pausaniam ex nimia fœlicitate superbientem, quem hoc dicto sui officij admonere voluit. Sed Pausanias contempsit philosophi dictũ. At cùm iam in Charceœco & cũm fame luctaretur, iámque contumeliosissimam mortẽ præ oculis cerneret, in memoriam philosophi dictum reuocans: O Cee hospes, ait, magnum quiddam in tuo erat sermone: ego verò nimium fortunæ meæ fidens, eum nullius momenti esse putabam: vnde nunc miserrimè interire cogor. Ælian. libro nono de Varia hist.

Crœsus.

Consultus à Cyro de bello suscipiendo contra Tomyrin reginam, à qua tandem occisus est: Si tibi, ait, esse videris immortalis, nihil est opus vt meam tibi sententiam dicam. Si verò te quoque agnoscis hominem, illud in primis discito, [illegible] humanarum rerum circulum e[illegible] qui rotatus, eosdem semper fort[illegible]atos esse non finit. Brus.l 2 c.37.ex Herod.

Demetrius.

Illum qui sinistram fortunam ferre nequeat, ne dextram quidem posse ferre dicebat. Ant. in Meliss. part. 1.serm.70.

Idem.

Nemo Demetrio fuit vtraque fortuna exercitatior. Itaque frequenter solebat in fortunam illud Æschyli dicere: Tu me extulisti, tu ipsa rursus deijcis. Plutarch. in Demetrio.

Darius.

Darius Xerxis pater, in sui laudem dicere solebat, sese præliis ac rebus asperis reddi prudentiorem. Atqui talis prudentia nimio constat reipubl. Præstat principem e philosophiæ præceptis haurire sapientiam, potius quàm experimentis miseram, vt vocant, colligere prudentiam. Erasm. libro 5. ex Plutarch. apoph.

Philippus.

Cùm Philippo Macedoni nũtium esset allatum, vno die multas res fœliciter ac prospere gestas esse (nam eodem tẽpore vicerat in Olympiis, & Parmenio Dardanenses prælio fuderat, & Olympias ipsi masculum fœtum erat enixa) porrectis in cœlum manibus exclamauit: Et ô fortuna, inquit, pro tot tantísque bonis leui quopiam malo me affice. Vir cordatissimus non insolenter gestiit ob rerum successum, sed fortunæ indulgentiam suspectam habuit, cuius ingenium esse nouerat, vt quibus exitum molitur, his prius noua rerum prosperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius. Plutarchus in apophtheg. Fulgosius libro 7. cap.2.

Apelles.

Interrogatus, cur sedentem fortunam pinxisset? respondit, Quia loco stare non potest. Stob. serm. 103. Max.serm.67.

Romulus.

Infelicitatem hominibus plurimũ prodesse dicebat, eò quòd in rebus aduersis doceamur de rebus antea nobis ignotis. Multi enim cùm ratione futura præuidere non possunt, patiendo res intelligunt demum. Anton.in Meliss.part.1 ser.70.

Idem.

Eum nequaquam beatum prædicandum dixit, qui propter amicos, aut alias fortunæ dotes exultaret. hæc enim sunt fallacia & caduca omnia, quæ fortuna in sua potestate habet. Max.ser.18.

Annibal.

† Cùm suam ac Romanam aciem

comi-

dimicarent, immissa bis tē-
mpedisset, Dixit potiundæ
s Romæ, modò mentem non
dò fortunam. Liuius lib. 26.

Paulus Aemylius.

n Perseus R. in acie victus,
id se fuisset adductus, flénſ-
il ad interrogata responde-
ersus ad suos Paulus, Exem-
signe cernitis, inquit, muta-
rum humanarum. Vobis hoc
è dico iuuenes: ideo in huma
s nihil in quenquam superbè
iter consulere decet, nec præ
dere fortunæ, cùm quid vesſ
t incertum sit Is demum vir
us animum nec prosperа fla-
feret, nec aduersa infringet.
ab VC.

Fabius Max.

udiret Minutium collegam
bus mirum in modum col
, quòd nonnullos hostes iam
t: se magis secundam Minu-
iam, quàm aduersam perti
dicebat. Non ignorabat e-
n variæ essent fortunæ vi-
Plut. in vita Fabij Max.

C. Marius.

anæ mentis hominem esse
qui se fortunæ committeret.
c. 37.

Anonymus.

ario tyrannorum septimo
, quòd vno die factus est im
, altero visus est imperare,
terēptus est à milite qui per-
illum dixerit, Hic est gla-
n ipse fecisti. Fuerat enim
rrarius. Allusit autē interē
illud prouerbium, Tuo te
igulo. Trebellius Pollio.

Seuerus imper.

atur Seueri imperat. dictū:
ui, sed nihil expedit. Sen-
ex humili loco per litera-
militiæ officia plurimis gra-
sore fortunæ ad imperij fa-
fuisse perductus nihil

feliciter cessisse, aut nulla in re sibi
placuisse. Ælius Spart.

Vide apoph. de Felicitate.

De fortuna aduersa æquo animo ferenda.

Chilon.

QVum quidam propter sua mala doleret, dixit: Si aliorum omnium mala perpenderis, minùs ægrè feres tua. Stob. serm. 18.

Pittacus.

Prudentum virorum esse dixit, ne quid mali fiat cauere: fortium autē, id quod factum est, moderatè ferre. Stob. ser. 18.

Diogenes.

In casus quosdam aduersos quum incidisset, dicebat, Bene factum ô fortuna, quòd tam viriliter mihi præfueris. Idē in huiusmodi casibus alta voce cantillabat. Stob. ser. 106.

Zeno.

Naufragiū passus, opibus omnia cū amisisset, immobili vultu: Euge, inquit, fortuna quàm opportunè nos ad hoc palliolum redegisti. Max. serm. 8.

Socrates.

Xantippe dicebat, cùm infinitæ mutationes & Rempub. & ipsos occupassent, in omnibus se similem vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo, & denuò redeuntis. Ad omnes enim fortunæ vndique ingruentes procellas moderatus & concinnus erat. Stob. ser. 106.

Idem.

* Dicebat, idem est in gymnaco certamine victum contumeliæ actionem aduersario intentare: & in vita victum à fortuna, eam accusaret quasi nescias quo iure quibúsque legibus in vitæ certamen cum ipsa descenderimus. Stob. ser. de pusillanimitate.

Archytas Pytagoreus.

* Dicebat non difficile esse aduers

sam fortunam commodè ferre, sed prosperam. Omnes etenim, inquit, quandiu in miseria permanent, vt plurimum moderatis modestisque moribus esse videntur, in rerum autem successu elatis animis, &c. Stob. ser. de virtute.

Seneca.

† Ad vtrosque casus sapiens aptus est, honorum rector est, malorum victor. Epist. 86. ad Lucil.

Idem.

† Illis, inquit, grauis est fortuna, quibus est repentina, facilè eam sustinere potest, qui semper expectat. Et: Neminem aduersa fortuna commi- nuit, nisi quem secunda decepit. lib. de Consol. ad Albinam. cap 4. & 5.

Catharina Aragonia.

† Eam Henricus VIII. vt Anna Boliena pellice potiretur, cùm repudiasset, incredibili animi constantia, fortunæ inconstantiam, & casus aduersos superauit. Solebat autem sæpissimè apud suos dicere, fortunam se, nec asperrimam, nec lenissimam, si daretur optio, electuram, cùm vtraque suas tentationes ac pericula habeat: sed mediam potius ac temperatam. Si tamen alterutra eligenda esset, malle se tristissimam, quàm blandissimam: infelicibus enim rarò deesse consolationem, fortunatissimis ferè semper mentem. N. Sanderus li. 1. de Schism. Angl.

Vide apoph. de morte suorum non deflenda, de Animi moderatione, Fortitudine, Felicitate, Infelicitate, Patiẽtia, Inuidia, Vltione neglecta, &c.

De fratribus.

Antisthenes.

Fratres qui essent concordes, omni pariete dicebat esse fortiores. Laer. li. 6. c. 1.

Isocrates.

* Dicebat, non decere fratres, vt lances in statera, altero humiliato alterum extolli. Ant. & Max. serm. de amore fraterno.

Socrates.

* Eos qui fratribus præteritis alios sibi amicos acquirunt, iis similes esse dicebat qui relicto suo agro alienum colunt. Stob. ser 82.

Plutarchus.

* Dicebat, nullam esse fratris amissi recuperationem, vt neque manus ablatæ. Anton. ser. de amore ac odio in fratres.

Idem.

* Musas dicebat nominatas quasi ὁμοῦ οὔσας, id est, simul degentes, propter sororiam animorum coniunctionem. Stob. ser. 8.

Euclides Socraticus.

* Cùm fratrẽ dicentẽ audiuisset, Disperea͂ nisi te vltus fuero: respondit, Et ego, nisi vt nos ames tibi persuaserim. Plutarch. libr. de fratr. amore.

Socion.

* Fratrum amantem & pauperem dici præstat, inquit, quàm fratrum osorem & diuitem. Stob. ser. 82.

Idem.

* Fratri in fratrem insurgenti, dicebat, Canem tibi infensum mitigare conaris, vt fiat benignior erga fratrẽ verò idem non facies. Eodem sermone.

Aristippus.

* Ad fratrem reconciliatum dixit, Memineris te dissensionis, me reconciliationis fuisse authorem. Ibid.

Hierocles.

* Sicut oculi manusque, si animæ & mentis per se compotes fierent, reliquas partes omni studio curarent propter intercedentem ipsis communionem: quoniam ne ipsæ quidem functionem suam rectè administrare possunt citra præsentiam aliarum partium: ita nobis etiam, inquit, qui homines sumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus annitendum est, vt fratribus decenter vtamur, &c. Stob. ser. 82.

Iosephus

Intaphernis uxor.

Dario permittente vt vnum ex suis diligeret, cuius vitam sibi donari vellet, fratrem elegit. demirante rege, caussamque sciscitante: Alius, inquit, maritus, alij liberi, si Deus volet possunt contingere: alium fratrem parentibus vita defunctis, non est quod sperem. Eras. 6 apoph.

Eumenes.

Eumenes insidiis petitus à Perseo, credebatur extinctus. Is rumor cum Pergamū esset perlatus, Attalus eius frater imposito sibi diademate, ductáque fratris vxore, regnum occupauit. Cæterùm cùm audisset illum viuum, vt solebat profectus est illi obuiam vnà cum satellitibus, hastam gestans. Eumenes autem amanter illum amplexus, dixit in aurem, Ne festines ducere, priusquam me mortuum videris: nec præterea per omnem vitam, vllam offensi animi significationē vel dicto, vel facto dedit: quin etiam moriens, fratri & vxorem & regnum reliquit. Cuius animi memor Attalus, cùm multos ex se liberos haberet, nullum tamen regno educauit: sed Eumenis filio posteaquam adoleuisset, adhuc viuens principatum tradidit. Plut. in reg. apoph.

Antiochus.

Antiochus cognomento Accipiter, cum fratre Seleuco pro regno bellum gerebat. At vbi Seleucus à Galatis victus nusquam appareret, sed interfectus in prælio crederetur, deposita Antiochus purpura, pullam vestē induit: rursus paulo post cum audisset illum esse incolumem, pro læto nuntio diis immolauit, fecitque vt ciuitates ipsi subditæ coronas gestarent. solent fratrum iræ, si quando inciderint, esse acerrimæ: solet regni cupiditas nihil impium aut nefarium docere. At hic ea moderatione regnum ambiit, vt fratrem vellet incolumem. Plut. in regum. apoph.

Caracalla.

Bassianus præfectus suadebat Caracallæ, vt ad mitigandam inuidiam parricidij, fratrem Getam appellaret diuum: Sit, inquit, diuus, dum non sit viuus. Et sic fratrem in diuos retulit. Atque ita regnandi cupiditas nescit iura pietatis. Ex Ælio Spartian.

Vide apopht. de Concordia.

De frugalitate.

Crates.

DEmetrio Phalereo indignat⁹ est, quòd ipsi panes ac vinū misisset, dicens: vtinā fontes etiam panes ferrent. Sentiens, Vino nihil opus esse philosopho: atq; hoc ipsum esse subⅰ molestū, quòd panes non æquè parabilis esset, ac potus. Laert. lib. 6. cap. 5.

Idem.

Stilpon Ceij dedit caricam, simúlque proposuit quæstiunculam. Cùm Cynicus protinus nucem deuorasset: Caricam, inquit Stilpo, perdidi. hîc Crates, Non caricā modò, sed & quæstiūculā cuius illa fuit arrha. Sentiēs, se frustra captatū munusculo ad respondendum. Laert. libr. 2. cap. 12.

Idem.

Cùm in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rē inter se contrariam agunt, se beatos esse iudicāt: at ego me, quòd vtriusque, tum emendi tum vendendi, sim immunis. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Socrates.

Dicebat, eos qui frugaliter viuerent, longè plus habere voluptatis, ac minus cruciatuum, quàm si indulgerent genio. Laer. l. 2 c. 5.

Idem.

Aduocarat diuites aliquot ad cœnam, ob id solicita Xantippe, quòd apparatus esset perquā exiguus, Bono animo esto, inquit: nā si frugi tēperatíque sunt, boni consulet: si minus, nulla bonis horum cura debet esse. Hoc dilemma nobis meritò excuteret operosam & sumptuosam am-

rtunam commodè ferre, ...
ram. Omnes etenim, inquit,
diu in miseria permanent, ...
mum moderatis modestisque
bus esse videntur, in rerum ...
successu elatis animis, &c. Stob.
de virtute.

Seneca.

Ad vtrosque casus sapiens aptus
, bonorum rector est, malorum ...
or. Epist. 86. ad Lucil.

Idem.

† Illis, inquit, grauis est fortuna,
quibus est repentina, facilè eam sust...
nere potest, qui semper expectat. ...
Neminem aduersa fortuna commi...
nuit, nisi quem secunda decepit. ...
de Consol. ad Albinam. cap. 4. & 5.

Catharina Aragonia.

† Eam Henricus VIII. vt Annam ...
Siena pellice potiretur, cùm repu...
set, incredibili animi constantia ...
tunæ inconstantiam, & casus ad...
superauit. Solebat autem ...
apud suos dicere, fortunam ...
perrimam, nec lenissimam ...
optio, electuram, cùm ...
tentationes ac pericula ...
mediam potius ac temp...
men alterutra eligend...
se tristissimam ...
infelicibus ...
tionem, fortun...
mentem. N. ...
Angl.

Vide apud ...
tenda, ...
na, F...
ria, V...

Ne consuescam,
...ibus. Interdum
...tium est bibere.
...let abstinentiam,
...t bibas, magis ob
...ationi. Laert.li.2.
...

...Cratero Alexã-
...ad cœnam inui-
...dic se malle salem
...am apud Craterũ
... Laert.li.6.

...
...cientibus, quòd
...t: Quid mirum,
...rio ratiocinatus à
... Si fames non vr
...foro, fortassis ab-
...o vesci. Sed eodẽ
...erat, in foro de-
...t vrinam reddens.

Idem.

...n vidisset puerum
...em: Hic puer, in-
...te superat, qui sup-
...fluam mecum cir-
...ctum è pera pocu-
...iecit: Nesciebam,
...e nobis prouidisse
...terum puerum vi-
...o, cauo panis ex-
...abiecit & catinum
...acaneum Hęc pa-
...modò fateamur,
...licitatis exemplum
...t nos nostri luxus
...

Idem.

...ca via pranderet,
...e illum ob specta
...subinde acclama-
...d, inquit, vos po-
...prandentem cir-
...nibus cùm primis
...l.6.

...

...cepisset philoso-
...sicco mucidóque
...udiret totam vr-

...bem lætitia perstrepentẽ (erat enim dies festus) sensit animo nonnihil tædij, diúque secum de relinquendo vitæ instituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes, panísque micas edere, Quid tibi displicet, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce etiam parasitos alis. Laertius li.6.

Idem.

Panem album nactus, è pera cibarium eiecit, hunc verum perloquẽs: Hospes tyrannis è visa decedito. Sto. serm. 15.

Idem.

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, sed oleis duntaxat vescentem: Quid accidit, inquit, vir sapientissime, vt cũ ob huiusmodi mẽsas in Siciliam profectus sis, hîc à paratis abstineas? Ad hæc Plato: At hercle Diogenes, & in Sicilia huiusmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur, inquit Diogenes, necesse erat Syracusas nauigare? An tum Attica non ferebat oleas? Hoc dictum quidam adscribunt Aristippo. Laer.l.6.

Timotheus Cononis F.

Omissis opiparis cœnis, & epulationibus imperatoris assumptus à Platone ad cõuiuium Academicum, & frugali modicáq; cœna exceptus, reuersus ad suos dixisse fertur: Qui cum Platone cœnant, etiam postero die bene habent. Vituperauit cœnas splendidas & onerosas, quæ omne sequentis diei gaudium & hilaritatem præscinderent atque præriperent. Ælianus li.2. de Varia hist. & Plut. in Symposiacis.

Leo Euthy. F.

Interrogatus, quam quis vrbem incolens tutus sit? Vbi inquit, neque plura neque pauciora inhabitantes possideant. Plut. in apoph.

Antisthenes.

Quum Diogenes ab Antisthene peteret tunicam, iussit vt dupli- pallium, sic eum tunicę loco

præbiturum, admonens, oportere pau cissimis esse contentum. Laert. lib. 6. cap. 1.

Epicurus.

Dicere solebat, ei cui pauca non sufficiunt, nihil omnino satis esse. Item, se paratũ esse de felicitate etiam cum Ioue certare, si aquam & offam haberet. Laudauit, frugalitatem his dictis: quo animo autem voluptatem laudauerit, ex aliis disces. Ælia. lib. 4. de Varia hist. & Stob. ser. 15.

Idem.

Gratias naturæ habendas dixit, quòd ea quæ ad vitam hominis subleuandam spectant, parabilia fecerit: difficilia autem paratu non necessaria. Stob. ser. 15.

Idem.

† Panis cibarius, inquit, & aqua summam voluptatem afferunt, cum egens quis illa in cibum sumit. Itaq; simplicibus & non magnificè paratis cibis assuescere, & salubritatis est, & hominem ad vitæ vsus necessarios impigrum reddit, ac splendidis, si per interualla sumantur, nos commodiùs aptat, atque aduersus fortunam interritos facit. Laert. li. 10.

Isæus.

Interrogatus, quis piscis, aut quæ auis esset ad vescendum suauissima, πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν id est, ista curare desij, Philostratus in sophistis.

Apollonius.

Frugalitatem non ideo commendari hominibus dixit, quòd tanti res viles ac minimè sumptuosas faciamus: sed vt hoc pacto animi magnitudinem augeamus Stob. serm. 15.

Alcamenes, Telecri F.

*Obiurgatus à quodam quod parcè nimium ac tam frugaliter viueret, cùm tamen amplissimas possideret diuitias: Decet, inquit, eum qui multa possidet, pro ratione non pro libidine viuere. Plut. in Laconicis.

Idem.

Idem, percontantibus quam ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra nec vllo alio instrumento? Vt, inquit, ciues mediocritatem seruēt in omnibus quæ in ædes inferunt neque quicquam habeant earum rerum quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur enim indecorum, si per ostium rude ac ciuile supellex inferretur exotica, pretio cara, arte operosa, id ne fieret, ipse quodammodo fores admonebant. Hinc aiunt accidisse, quòd Leotychidas primus apud Lacones rex cùm cœnaret apud quendam, cernerétque tectũ domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. adeò luxum esse putabat, naturam artificio corrumpere. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Thasiorum genus vt copia rerum abundabat, præcipuè vini præstantia nobilis, ita deliciis erat addictior. per horum agros cum exercitu proficiscenti Agesilao, Thasij honoris gratia miserunt farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, & item omnis generis alia maximi pretij tum esculenta, tum poculenta. At ille præter farinas nihil accepit: reliqua domum referri iussit ab his qui attulerunt, tanquam sibi suisque prorsus inutilia. Cæterùm cùm illi precibus & obtestationibus vrgerent omnino, vt acciperet xenia, iussit ea inter Helotas distribui: id erat apud Lacedæmonios mancipiorum genus. Eius facti causam sciscitantibus, respondit: Non decere qui virtutis ac fortitudinis studio tenerentur, id genus delicias cupediásque recipere: propterea quòd istiusmodi res quibus inescarentur ingenio seruili nati, oporteret à liberis procul abesse, grauiter taxans Thasiorum mores, qui dum voluptatibus seruirent, nec ingenuos se præstarent,

ſtatuit, nec liberos: & ſapienter o ſtendens, nihil eſſe ſeruilius abiectiúſque, quàm gulæ ventríſque vo luptatibus obnoxium viuere. Plu.in apoph.

Idem.

Cùm audiret quendam admirari cur rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo & veſtitu vteretur: Optimam meſſem metimus, inquit, libertatem, quæ ſine frugalitate eſſe nequaquam poteſt. Plut. in apopht. Lacon.

Lyſander.

Lyſandro in Ioniam proficiſcenti, hoſpites quos habebat in Ionia, cum aliis multis, etiam bouem & placentam dono miſerunt. Qui placentam contemplatus rogabat, quid nam illud cupediarum eſſet? Cui cùm is qui attulerat, reſponderet, ex melle, caſeo, aliíſque quibuſdam confectum eſſe: Sed hoc, inquit Lyſander, dandum eſt iis qui nouerunt. Non enim hic eſt liberi & ingenui hominis cibus. Ælian. libro 3. de Varia hiſtoria.

Pauſanias.

Quum Medos viciſſet, iuſſit Perſicam cœnam præparatam ſibi apponi, in qua quidem quum magnus ineſſet ſumptus, Per deos, (inquit) Inepto Perſa erat, qui cùm tot haberet, ad noſtram venerit polentam. Iuſt. lib. 3 ca. 1.

Epaminondas.

Conuiuans cum collegis ducibus, in fine conuiuij bibit acetum. Percontantibus num id conduceret ad ſanitatem? Neſcio, inquit: illud ſcio, bonum eſſe ad hoc, vti quis memi nerit domeſticæ diætæ, ſiue domeſticorum negotiorum. Sentiens, conducere aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati: ſimul indicans, ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum. Plut. li. 2. Sympoſiacon.

Anonymus.

Quidam ingreſſus diuerſorium, cauponi dedit obſoniũ, vt appararet, quum ille poſceret caſeum & oleum, Quid? inquit Lacon, ſi caſeum haberem, iam non egerem obſonio. Caupo caſeum & oleum petebat ad condiendum piſcem, at Lacon id videns, cui ſufficiebat victus ſimplex, ſuperuacuum exiſtimabat cibum cibo miſcere, quum alter per ſe ſatis eſſe poſſet. Quantum abſunt ab huius Laconis animo, qui centum rerum ſpecies in vnum miſcent diſcum? Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam Lacon cùm duas amygdalas duras duo lo vendi conſpiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quaſi nihil intereſſet inter ſilicem & amygdalam. Adeò Lacon deliciarum erat rudis, vt neſciret, ſub gemino cortice latere nucleum. Et apparet hoc genus arboris non quibuſlibet regionibus fuiſſe notum, quando Plinius dubitat, an ætate Catonis fuerit in Italia. Plut. in Lacon.

Phocion.

Filium ſuum, qui plura ſolito obſonia coemerat, obiurgans, ita comminatus eſt ei: Si plura quàm ſecundum naturam veſceretur, vel ingurgitaret, ipſum condignas pœnas luiturum. Docuit filium vir ſapientiſſimus, frugaliter eſſe viuendum, cùm natura paucis contenta eſſe ſoleat: quæ ſi obſonio obruitur nimio, pœna ſtatim in promptu eſt, quæ in variis morbis illico ſeſe oſtendit. Stobæus ſerm. 15. & 20.

Epaminondas.

Tam tenui victu vtebatur, vt aliquando vocatus ad cœnam à vicino, quum reperiſſet bellariorum, obſoniorum, & vnguentorum apparatum: confeſtim abierit, dicens: Ego te ſacrificare putabam, non deliciari. Plu. in apoph.

Idem.

Quum coquus collegis Epaminondæ de impendiis aliquot dierum rationem redderet, non alia de re indignabatur, quàm tantum fuiſſe ca

sumptum olei. demirantibus autem collegis negauit se offendi sumptu, sed molestè ferre, tantum olei exceptum intra corpus hominū. Sentiens, oleum esse natum foris vngendo corpori, non intus explendo: Inunctum reddit corpus firmius, & iniuriæ patientius: infusum in viscera, reddit delicatius ac segnius. Plutarchus in apoph.

Idem.

Quum festum diem celebraret ciuitas, omnésque compotationibus & libidini indulgerent, cuidam è familiaribus factus est obuiam squallidus & cogitabundus. Admirante illo, rogantéque, quid tandem esset rei, quòd solus ad eum affectus modum obambularet? Vt vobis, inquit, omnibus ebrios ac socordes esse liceat. O vocem principe dignam! tum maximè vigilandum est principi, quum populus maximè indulget genio. At non oportet ipsi vnquam vacare, aut genialiter viuere. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum regina Carum Ada illud haberet studio, vt assiduè mitteret Alexandro obsonia, bellariáque per alium rerum architectos coquósque magna arte parata, Alexander ait, seipsum habere meliores obsoniorum artifices: ad prandium quidem, nocturnum iter: ad cœnam verò tenue prandium. Plutarch. in reg. & imp. apoph.

Cyrus.

Rogatus ab hospite, quid ad prandium apparari iuberet? Nihil aliud, inquit, quàm panem. nam spero me prope riuum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obsonio, & sitim aquæ spe deferebat in cœnam. Refert Ammianus lib. 21.

Ptolemæus Lagi F.

Plerunque apud amicos & cœnare solebat, & dormire. Quòd si quando illos vicissim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, commodato sumens ab illis pocula, aulæa & mensas. Ipse verò sibi non parabat plura quàm exigeret necessitas: sed regalius esse dicebat ditare, quàm diuitem esse. Plut. in Reg. apoph.

Prodicus.

Dicere solebat, optimum condimentum esse ipsum ignem. Sentiens, bono stomacho satis esse, obsonium esse coctum, etiamsi nihil accedat deliciarum. Erasmus libro sexto apoph.

Scipio minor.

Narrant eum annis quinquagintaquatuor, quibus vixit, nihil vendidisse, nihil emisse, nihil ædificasse: libras autem argenti triginta treis, auri duas in ampla domo reliquisse, quāuis potitus esset Carthagine, militésque ditasset plus cæteris ducibus omnibus. Plut. in apoph. Mira etiam narrantur ab eodem de M. Catonis frugalitate.

M. Curius.

Nonnullis arguentibus, quòd ex agris bello partis partem exiguam vnicuique militum distribuisset, magnam verò reipub. optauit à diis, ne quando existeret quisquam Romanus cui ager exiguus videretur, qui posset alere dominum. Sentiens, eum nō esse Romano dignum nomine, qui plus appeteret, quàm quod ad victum frugalem satis est. Plutarch. in apoph.

Plinius iunior.

† Vocatus fuit à quodam ad cœnam, qui diuersa vina, & cibos, amicis, domesticis & seruis satis malignè apponebat: Qui Plinio assidebat proximè eum rogauit, an id probaret? Negauit. Tu ergo, inquit, quam consuetudinem sequeris? Eadem, respondit Plin. omnibus pono: ad cœnam enim, non ad notā, inuito: cunctisque rebus ex æquo quos mensa & thoro æquaui. Etiámne libertos? inquit ille. Etiam: conuictores enim tunc, non libertos, puto. Et ille, magno

quo tibi constat. Minimè, inquit hic. Tum ille, Quî fieri potest? Quia scilicet, inquit hic, liberti mei non idem quod ego bibunt, sed idem ego quod liberti. Idem l.2. Epist.6.

Augustus Cæsar.

Nulli ferè ad conuiuium vocanti negare solitus est. Exceptus igitur à quodam cœna perparca, ac penè quotidiana: quum à conuiuatore dimitteretur, hoc illi tantùm insusurrauit: Non putabam me tibi tam familiarem. Alius tam ieiunum apparatum, contumeliam fuisset interpretatus: ille etiam pudori consuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, ad quem in aurem, ne cæteri putarent exprobraram parsimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha qualem nunc vix triginta reges æquent? Bruss.lib.2.c.2.& Macrob. lib. 2.c.4.Saturn.

Idem.

Populo de inopia vini caritatéque querenti dixit: A genero suo Agrippa productis pluribus aquis satis prouisum, ne sitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantissimum studium, vndique prospiciendi vrbi de aquarum copia. Augustus autem seuerè populum ad aquas à vino reuocauit. Suet.

Iulius Cæsar.

Coquos omnes eiecit è palatio. Rogatus autem cur hoc fecisset, Non opus est coquis, ait, quòd simplicissimis cibis contentus esse possum. Erasf. lib. 8. apoph.

Tacitus.

Factus Romanorum imperator, cùm luxum omnem maximè damnaret, continuò dicere solebat: Frugales mensulas, holusculis & leguminibus Pythagoricis instructas, multo gratiores esse quàm Mylesiorū sumptuosa fastidia. Et dicebat, se lactucarum vsu somnum mercari. Vopiscus Sabellicus Ennead. 7. libro septimo.

Huc refer quædam, quæ annotata sunt apoph. de Abstinentia, Temperantia, &c.

De fuco.

Archidamus.

CHius quidam, ætate prouectus, venit Lacedæmonem: & cum aliàs turgeret superbia, propter senectutem reuerenter habebatur, proinde canos occultare conabatur tinctura. Itaque cùm in conspectum Lacedæmoniorum prodiisset, ostenso tali capite, exposuit quorum gratia venerat. Consurgens itaque Archidamus rex Lacedæmoniorum: Quid, inquit, hic sani diceret, cuius non solùm animus, verùm etiam caput fucis contaminatum est? Et explosit eius dicta: ingenium Chii redarguēs, ex iis quæ oculis cernebantur. Ælian. l.8. de Var. hist.

Philippus.

Ex Antipatri amicis quendam Philippus Macedoniæ rex in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & & capillum, submouit eum, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum muneribus gerendis non videri dignum, cui fideretur: lusit homonymiâ vocis. Fuco vtebatur in tingendis capillis vbi non multum erat lucri: multò magis vsurus erat fuco publicis negotiis, vbi dolus interdū ingens adfert emolumentum. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Vnguentis.

De fuga.

Diogenes.

QVum eius seruus Mathes, quem vnicum habebat, aliquando aufugisset, hortaretúrque vt reduceret, negauit: Turpe est, inquit,

then sine Diogene viuere posse, Diogenem sine Mathe non posse. Laërt. & Stob.

Idem.

Videns seruum fugitiuum ad puteum sedentem: Caue, inquit, ô adolescens, ne incidas, ad fugam alludens. Laërt. & Stob.

Aristides.

Themistocli sæpenumero dixisse ferunt, non esse soluendum pontem, sed alium potius faciendum quo abiret Xerxes atrocissimus. Plut.

Agesilaus.

Agesilaus videns claudum quendam militem, quærentem equũ quo veheretur debilis, dixisse fertur: An non intelligis in bello opus esse, non qui fugam adornent, sed qui fortiter pugnantes loco maneant? significare voluit vir clarissimus, eos demũ bello esse vtiles milites, quibus non decretum est ex periculo fugere, sed aut vincere in prælio, aut oppetere mortem. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Quum nauali pugna esset cõflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, eo quòd Atheniensium triremes numero longe plures essent: Quid, inquit, tum postea? fugere non tantùm ignominiosum, sed damnosum etiam Spartanis est, contrà fortiter pugnare & vincere, honestissimum. Plut. in Lacon. apoph.

Anonyma.

Lacæna quædam cùm filios suos è prælio fugam adornasse audisset, domum venientes vehementer objurgauit, dicens: Quò itis ignaua & fugitiua mancipia? & ostenso ventre, Num hunc, inquit, denuò subituri vnde emersistis? Plut. in apoph. Lacænarum.

Alcibiades.

Quum accepisset se vna voce à populo Atheniensi morte damnatum, vitassetque carcerem, nam statim vt accusatus est, e patria aufugit. At ego, inquit, ostendam illis Alcibiadẽ viuere. Bruſ. l. 7. c. 14.

Pyrrhus.

Quibusdam dicentibus hostes ita circumuentos esse, vt ne fuga vitam eripere possent: respondit, Hostibus nequaquam intercludendam, sed aperiendam potius esse viam quo citius magna cum ignominia fugiant. Plut.

Attilius Cos. R.

† Cùm in acie superiores essent Samnites, obstitit suis profusè tendentibus in castra. Quò pergis, inquiens, miles? Et hîc arma, & viros inuenies: nec viuo consule tuo, nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue, an cum hoste pugnare malis. Liu. lib. 10.

Scipio Afr.

Dicere solebat, hosti non solùm dandam esse veniam fugiendi, sed etiam muniendam. Fuga enim hostiũ paratur salus militum fortiter pugnantium. Plut in apoph.

Cicero.

Fabricius cùm demisso capite à iudicio recederet, vrbanè Cicero in oratione pro Cluentio ad illius fugam alludens: Respice, inquit, hominum fortunam, respice C. Fabricij senectutem. Bruſ l. 2. c. 45.

Anonymus.

Post Mutinensem fugam, percontantibus quid ageret Antonius? Quidam è familiaribus eius respondisse fertur, id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Constat enim in Ægypto canes in Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorũ eo in flumine regnantium. Macrobius lib. 2. cap. 2. Saturn.

Cornificius.

Cornificius poeta, videns milites in bello quod inter Augustum & Antonium gerebatur, freq enter fugere, appellauit eos lepores galeatos. Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

Cùm à Cæsaris partibus discessisset,

[illegible]set, Pompeiíque ignauiam contemneret, vrbanè: Quem fugiam, inquit, noui, ad quem autem fugiam, haud quaquam. Plut in apoph.

Idem.

Quidam à Cæsare ad Pompeium transfugiens, dicebat se festinandi studio equum reliquisse. Cicero dixit, illum melius de equo quàm de se statuisse. Sentiens, longè rectius factum fuisse, si & ipse mansisset apud Cæsarem. Plut. in apoph.

Iul. Cæsar.

Pomponio militi ostentanti ore excepttum in seditione Sulpitiana vulnus, quod se passum pro Cæsare pugnantem gloriabatur: Ne vnquam fugiens respexeris, inquit Cæsar. Eras. li. 4. apoph.

Idem.

In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuersum, faucibus apprehensum in contrariam retraxit partem, dextráque ad hostem porrecta: Quorsum, inquit, tu abis? Illic sunt, cum quibus dimicamus. At manibus quidem vnū militem correxit, voce autem tam acri legionum omnium trepidationem discussit, vinciq. paratas vincere docuit. Eras. l. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Militem saxo in expeditione percussum ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen sua gesta iactantem, sic leuiter taxauit. At tu cum fugies posthac nunquam post te respexeris. Mac. ob. lib. 2. ca. 4 Saturn.

Pertinax.

Ab amicis suis admonitus, atque oratus etiam, vt militum prætorianorum crudeles insidias, qui imperatorem è vita tollere conabantur, effugeret, populíque auxilium imploraret, respondit indecorum esse ac illiberale, miniméque dignum imperatoria maiestate, atque anteacta vita, latebris aut fuga salutē quærere. Herod. l. 1.

Aurel. Probus.

Cùm equus esset ipsi oblatus, qui ob miram currendi velocitatem admodum laudaretur, (centum enim ad diem millibus passuum currere dicebatur, credentibus hoc omnibus) Fugitiuo, inquit, militi potius hic equus quàm forti conuenit. Vopiscus.

Alphonsus.

Laudare eum maximopere solebat, quicunque fugientibus hostibus argenteum pontem extruendum dixisset. Existimabat enim, vel multo optabilius esse hostes in fugam vertere, quàm occidere: vel hostes pecunia solicitandos, vt ab acie discederent. Panor. lib 4. de reb. gestis Alphon. Eras. 8. apoph.

De fuga excusata.

Demosthenes.

Demosthenes clypeo suo literis aureis inscripserat ἀγαθῇ τύχῃ, id est, bona fortuna. Attamē cùm ad pugnam ventum esset, ilico proiecto clypeo aufugit. Id cum illi probro daretur quod ῥίψασπις esset, elusit vulgato versiculo:

ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Id est,

Vir fugiens redintegrabit prælium.

Indicans, vtilius esse patriæ fugere, quàm in prælio mori. Mortuus enim non pugnat, at qui fuga quæsiuit salutem, potest in multis præliis patriæ vsui esse. Plutarch. in Demosth.

Theodorus philos.

Interrogatus, cur Athenis profugus venisset ad Lysimachum regem? Non profugi, inquit, sed idem mihi accidit quod Herculi: nam vt ille ob peculiares quasdam virtutes ab Argonautis fuit expositus: sic ego propter magnanimitatem, quam Atheniensium rectores non valebant assequi, sum vrbe exclusus. Philo Iudæus in lib. Quòd omnis probus liber.

Xenænetus.

Ciuibus exprobrantibus ſibi, quòd imperator exercitus fugiſſet in bello: At vobiſcum, inquit, ô cara capita, probrum cum exprobrantibus communicans: neque enim dux perſiſtere poteſt abſq. militibus. Et turpiter obijcit alteri vitium à quo ipſe non eſt immunis. Plut. in Politicis.

Alcibiades.

Cùm ad cauſam pro capite dicendam è Sicilia vocaretur ab Athenienſibus, obtemperare noluit: Stultum eſt, inquiens, iudicium quærere, non fuga ſibi conſulere, cùm fugere poſſis. Et cùm quidam diceret, An non credis teipſum patriæ? reſpondit: Imò ne matri quidem crederem. Timerem enim, ne fortè per imprudentiam, aut errorem veritatis, nigrum calculum pro candido ſubmitteret. Ælian. lib. 13. de varia hiſtoria. Plut. in Alcibiade. Huic haud abſimile eſt Germanorũ tritũ prouerbium, *Auff der wveiten iſt gut radigen.* Cùm licet fugere ne quæras litem.

Antigonus.

Aliquando cedens hoſtibus imminentibus, aiebat ſe non fugere, ſed opportunitatẽ à tergo ſitam perſequi. Sentiens, non eſſe turpe fugere quoties magis expedit hoſti dare locum, quàm conſerere manus. Dicti gratia in hoc eſt, quòd cùm fugere & perſequi ſint contraria, ille fugiens interpretabatur, ſe perſequi magis quã fugere. Perſequimur enim hoſtem, & perſequimur id quod ſtudioſè expetimus. Plut. in apoph. Stob. ſer. 52.

De furto & furibus.

Democrates.

FVrem ab vndecim viris abduci videns, Vah miſer, inquit, cur tantu la furatus es, & non potius magna, vt tute etiam abduxiſſes alios? Stob. ſer. 11.

Zeno Citieus.

Seruum in furto deprehenſum cædi iuſsit: cúmque is ſe ſic excuſaret, vt diceret, ſibi fuiſſe in fatis, vt furaretur: Et cædi, inquit. Laërt. libro 7. cap. 1.

Diogenes.

Harpalum, celebratiſsimum furẽ, contra Deos teſtimonium dicere aiebat, quòd in ea fortuna tamdiu viueret. Laër.

Idem.

Conſpicatus duci quendam, qui phialam ex ærario furatus ſuſtulerat (ducebatur autem à magiſtratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant) Magni, inquit Diogenes, fures paruum ducunt. Vtinam hoc non poſsit verè dici in magiſtratus aliquot Chriſtianos, à quibus ad laqueum adigitur interdum, qui decem drachmas ſuſtulit: ipſi impunè magis furtis, vel peculatu potius diteſcunt. Laërt. libro 6.

Demoſthenes.

Ad furem inquientem, Neſciebam quòd tuum hoc eſſet: At tuum non eſſe ſatis ſciebas, reſpondit. Stobæus ſer. 11.

Idem.

† Fur, cui nomen erat Chalco, id eſt, æreo, cùm publicè vigilias eius elucubrationes perſtringeret: Noui, inquit, moleſtum tibi eſſe, quòd lucernam habeam accenſam. At vos nolite mirari, Athenienſes, ſi furta committantur, cùm fures æreos, parietes autem luteos habeamus. Plut. in Demoſth.

Anonymus.

Lycurgi legibus cùm furta permitterentur, ſolúſque qui deprehenderetur, pœnas negligentiæ daret, puer quidam vulpeculam furatus, ad uenientibus qui amiſerant ad quærendum veſtibus occuluit. Feram verò ſæuientem, ac pueri ipſius latus ad inteſtina vſque lacerantem, tantiſper tolerauit. Dum autem quærentes abirent,

tem, reprehensus à pueris quibusdã, dicentibus melius fuisse manifestare vulpeculam, quàm vsque ad mortem occulere. Minimè, inquit puer: sed multo satius est mori, quàm in furto deprehendi. Plut. in Lacon.

Anaxander Eurycr. F.

Roganti cuidam, cur Spartani non colligerent pecunias in ærarium publicum? Ne, inquit, corrumpantur, qui facti fuerint illarum custodes. Quàm malè consulunt integritati suæ, qui priuatim pecuniarum vim in arcam recondunt, si vir prudens ciuium suorum moribus timuit, à pecunia publica, cuius tantùm erant custodes futuri, non domini. Plutarch. in Lacon.

Catulus.

Dicente Philippo, quid latras? Festiuè, furem se videre respondit. Bru. lib. 2. cap. 40.

Cato.

† Priuatorum furtorum fures, aiebat, in neruo atque in compedibus ætatem agunt: Fures verò publici, in auro atque in purpura. A. Gell. li. 11. cap. 18.

Anonymus.

In seruum furacem ita iocatus est, vt diceret eum solum esse, cui domi nihil sit nec signatum nec occlusum. Intelligimus autem, nec illi seras nec signa obstare, quominus furetur. Scrinia claudimus: olim verò & cadi lagenæque solebant obsignari. Eras. lib. 6. apoph.

Alex. Seuerus.

Adeò vindex furti fuit, vt per præconem sæpe edixerit: Nemo salutet principem qui se furem esse noscet. Æl. Lampridius.

Idem.

Dicere solebat, solos fures de paupertate conqueri, dum ita student scelera vitæ suæ tegere. Iactabat & sententiam notam furibus.

ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται:

Id est, (fugit:
Qui multa furatur, & pauca dat, ef-

Notans quosdam, qui tantùm furantur, vt habeant quod corrũpant iudicem, aut actorem. Æl. Lamprid.

Idem.

Idem furti suspicione infames nec intueri sustinebat: adeò vt quum Septimius Arabinus, qui famosus crimine furtorum sub Heliogabalo fuerat liberatus, inter senatores principem salutatum venisset, exclamarit, O numina, ô Iupiter, ô dij immortales: Arabinus non solùm viuit, sed etiam in senatum venit, fortassis de me sperat? tam fatuum, tam stultum me esse iudicat? Lamprid.

D. Ludouicus Franc. R.

† Furari pessimum esse dicebat, nam furto res ablatas iustis dominis reddere, adeo molestum est, vt verbum ipsum dum profertur, os & linguam exulceret, propter concursum R. quod Gallicè apertius est, rendre. Ionuil. in eius vita. cap. 94.

Vide plura apoph. de Peculatu.

DE GARRVLITATE & loquacitate.

Zeno Citieus.

AVDIENS adolescẽtem nimis garrulum: Aures (inquit) in linguam defluxere. Ostendit autem adolescentis esse, audire quidem multa, loqui autem pauca. Laert. lib. 7. cap. 1. Stob. ser 36.

Idem.

Alium multa garrientem, hoc dicto Zeno corripuit: Ob id binas habemus aures, & os vnicum, vt plurima audiamus, loquamur autem paucissima. Ibidem.

Idem.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixeram, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt: Significans ex sermonis procacia colligi mar

impudicitiam. Ibidem.

Idem.

E discipulis suis aliquos dicebat esse φιλολόγους, id est, variæ rerum cognitionis studiosos: alios verò λογοφίλους, id est, loquendi tantùm studiosos. Stob. ser. 36.

Idem.

Quum percontatus esset à quodã homine satis contentioso, An virtus vtilis esset? renuit, non volens verbis respondendo ei occasionem dare litigandi. Eod. serm.

Idem.

Adolescenti in Academia de rebus friuolis garrienti, dixit: Nisi lingua in mentem intincta differueris, adhuc multò amplius dicẽdo delinques. Stob. eod. ser.

Clearchus.

Quæ nolis audire (inquit) ea etiam ne dicito: quæ nolis dicere, ea ne audito quidem. Aurium enim & linguæ magnum est periculum. Max. ser. de temeritate linguæ.

Plato.

Cùm Antisthenes aliquãdo in diatriba longam orationem habuisset: Ignoras, inquit, quòd dicendi modus non penes loquentem, sed audientem est? Stob. ser. 37. Max. ser. 47.

Theophrastus.

† Citius credendum esse dicebat infræni equo, quàm verbo incomposito. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit, num fundum haberet? Vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi, igitur, inquit, & illas cura, ne turpiter eas perdas. Notauit autem hominem inaniter garrulum, qui ad agros colendos magis esset idoneus, quàm ad dicendum. Laert. lib. 2. c. 16.

Apollonius.

Dicere solebat, Loquacitatem quidem multos habere errores, silentium autem tutum esse. Stobæus serm. 37.

Idem.

* Interrogatus, qui essent ho[...] optimi? qui in dicendo (inqu[...] breuissimi. Linguaces autẽ [...] molestiæ caperent, quanta re[...] afficiunt, haud sanè longos se[...] nes facerent. Ibid.

Nicostratus.

Si continenter, inquit, multa [...] leriter loqui, sapientiæ signum [...] hirundines dicerentur nobis [...] sapientiores. Max. ser. 47.

Demosthenes.

In conuiuio cuidam multa lo[...] ti: Si tam multa, inquit, sap[...] nunquam tam multa loquutus [...] Eod. serm.

Idem.

Rogatus, cur vnam habea[...] linguam, aures verò duas? Qu[...] quit, duplo plus audiendum, [...] loquendum. Eod. ser.

Eusebius philos.

* Dicebat homines magnum [...] sidere vallum dentium ad co[...] dos leues sermones. Nos in om[...] iudicio mentis indigere, quæ si [...] non direxerit, sæpius ante con[...] tionem effugiunt: & tanto vallo [...] glecto, citra iudicium ante te[...] foras ruunt. Eod. ser.

Nicostratus.

* Si continenter & multa & [...] riter loqui, sapiẽtiæ signum esse[...] rundines (inquit) dicerentur & e[...] hominibus sapientiores. Anton. [...] Max. ser. de temeritate in dicend[...]

Lycon.

* Oratores ranis similes esse d[...] bat: has enim in aqua clamare, i[...] verò ad clepsydram. Eod. ser.

Idem.

* Dicebat quemadmodum hir[...] dines perpetuo garritu familiari[...] voluptatem perdunt: sic garru[...] perpetuò obtundentes molestos [...] auditoribus. Eod. ser.

Democrates.

Auaritiam quandam esse dice[...] omnia velle dicere, & nihil audi[...]

Sto[...]

Stob.serm.36.& Max.serm.47.

Isocrates.

Cùm locutuleius quidam nomine Careon, in disciplinam eius recipi vellet, duplicem mercedem postulauit. Illi verò causam interroganti, dixit: Alteram quidem peto vt loqui discas, alteram autem vt tacere. Stob. ser.36. Ant. Meliss. par.2.ser.40. Max. serm.47.

Archelaus.

Tonsori garrulo subinde roganti, Quomodo te radam, ô rex? Silendo, inquit. Alter aliud responsum exspectabat, & hinc dicti lepos. Quidam sunt in curatione morosi, Archelao satis erat, si sileret. Nobis autem interdum etiam cum ebriis pariterque loquacibus res est. Plut. in apoph.

Anonymus.

*Iurisconsulto loquaci dixit, non oportere multis verbis pauca dicere, sed paucis multa. Ant.& Max.serm. de temeritate in dicendo.

Hieron.

Hieron, qui Geloni successit in regnum: neminem qui liberè apud se loqueretur, importunũ aut molestũ esse dicebat: cæterũ qui arcanum efferrent, eos existimabat etiam illos lædere, apud quos effutirẽt, eò quòd odimus non solum illos qui efferunt, quæ nollemus illis audita esse.

Vide apoph. de Lingua & Loquacitate.

De generosè dictis.

Polydorus Alcamenis F.

In eum qui non cessabat hostibus minitare, Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Nam qui cupit inimicum vlcisci, nihil aliud efficit minando, nisi vt præmonito inimico, sibiipsi maiores struat insidias. Plut. in Lacon.

Astycratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megapolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti, Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? Macedonibúsne seruituri? Quid tandem, inquit? num Antigonus vetare potest, quo minus in pugna pro patria mortem oppetamus? Ibid.

Agesicles.

Cuidam dicenti, Admirari sese, quòd cùm discendi tam auidus esset, tamẽ nõ adiungeret sibi Philosophanem sophistam: regali prorsus indole respondit: Eorũ discipulus esse volo, quorum sum & filius. Significans non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos informatores & educatores adsciscas. Ibid.

Eudamidas.

Infrà de laudis cupiditate.

Anonymus.

Thebani cùm debellatis ac fugatis apud Leuctra Lacedæmoniis, ad ipsum venissent Eurotam, & quidam gloriabũdus dixisset: Vbi nunc sunt Lacones? Spartanus ab illis captus: Non adsunt, inquit, alioqui vos huc non venissetis. Ne victus quidem & captiuus potuit indolis Laconicæ obliuisci, nec tulit victoris iactantiam. Ibidem.

Ephori.

Cùm Lacedæmoniorum rex pollíceretur se funditus euersurum ciuitatem quandam, quæ sæpenumero Lacedæmoniis negotiũ exhibuerat, non permiserunt Ephori, dicentes: Nequaquam abolebis iuuenum cotem. Vrbẽ infestam appellabant cotem iuuentutis, eò quòd hostib. semper præsentibus ipsa iuuentus acueretur ad bellandi peritiam. Ibid.

Anonymus.

Mos erat apud Lacedæmonios, vt rex hostes aggrederetur, præcedẽte quopiam gestante coronã, qui in certamine victor aliquando tulisset coronam. Cùm igitur Lacon quidam in Olympiis magnam pecuniæ vim respuisset, & coronam prætulisset, cuidam dicenti: Quid emolumenti tibi

Adfert victoria? ridens respondit, Ante regem, inquit, coronatus incedens pugnabo cum hostibus. Ibid.

Anonymus.

Apud Lacedæmonios duo pueri cùm inter se pugnassent, & vnus alteri lethale vulnus inflixisset, puero suum sodales saucium iam morientem consolantur, ac pollicentur vltionem. At ille, Nequaquam, inquit, de vltione cogitandum est: quandoquidem ego idem facturus eram, quod fecit ipse, si potuissem. Ibid.

Anonymus.

Lacon quidam sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac muliercula simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Plutarch. in Lacon.

Paulus Æmylius.

Infrà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Scipio Africanus.

Quibusdam calumniantibus, quòd parum strenuus pugnator esset: Imperatorem, inquit, me mater, nō bellatorem genuit. Plut. in Scipione.

Agesipolis.

Suprà de Concordia.

De gesticulatione.

Chilon.

Dicere solebat, inter loquendum non esse mouendum manus: id enim esse væcordiam. Laertius libro 1. cap. 4.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores, appellare solebat χειρισόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat autem choreæ genus, quo graues historiæ citra vocem vel recitantis, vel tibicinis solo corporis gestu sic repræsentabatur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Erasm. libr. 8. apoph.

Polemon.

Polemon sophista, histrionē tragœdiarum, qui in Olympiis, O I[...] ter pronūtiarat, ostensa terra: O [...]ra, manu in cælum proiecta: sub[...]uit à præmiis (præsidebat eni[m] certamini) dicens, Hic manu c[...] misit solœcismum. Ex Philostra[...]

Domitius Afer.

Manlium Suram multum in a[...]do discursantem, salientem, m[...] iactantem, togam deiicientem a[c] ponentem, non agere dixit, [sed] satagere. Actio enim oratoris [...] Satagit autem qui frustra misere [...] conatur. Erasm. l. 6. apoph.

Cicero.

M. Callidius Gallum accus[...] M. Tullio defendente, quùm accusator affirmaret, se testi[bus], chirographis, quæstionibus [proba]turum, sibi à reo fuisse pr[æpa]ratum venenum: sed interim [...] tam atrocem, remisso vultu, lan[gui]da voce, ac reliquo gestu pa[rum] concitato pronuntiaret: M. Tul[lius,] Tu, inquit, nisi fingeres M. Cal[lidi,] sic ageres? Ex actione colligēs, i[llum] non ex animo loqui. Erasm. l. 4. apoph.

Cæsar.

Testius Penatius in dicendo [...]tum intorquebat, in hunc Cæsa[r] iocatus est: Dic, si quid velis, ait, [...] nucem perfregeris. Notauit inc[...] positos perorantis mores, ac gest[icu]lationes parum decoras. Nam [qui] habet in ore nucem duram, in r[...]pendo mentum solet intorqu[ere.] Bruso. lib. 4. cap. 31.

Augustus Cæsar.

De duobus Pantomimis Inte[r] commissis, vt alternis gestibus ce[rta]rent, alterum dixit saltatorem, [alte]rum interpellatorem: quòd ille modicè gesticularetur, alter non [ge]sticulari, sed saltantem interpel[lare] videretur. Erasm. lib. 4. apopht[h.] ex Suetonio.

De Geometria.

Socrates.

SOcrates admonebat, dandã esse operã Geometriç, donec quis possit mensurã terræ & accipere & tradere. Opinor eum sensisse, moderatos agros esse parandos, quos & tibi commodum sit à maioribus accipere, & hæredibus tuis tradere. Nam immodicæ possessiones vt non sine negotio parantur, ita non absque lite perueniunt ad hæredes. Dicti argutia est in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps est ad artem Geometricam, & ad agrorum mensores. Laert. libro 1. cap. 5.

Diogenes.

Cuidam ostendenti horoscopon: Bellã, inquit, herclè instrumentum, ne frustremur cœna. sentiens, inutiles esse artes Geometricas cum cæteris. Laer. l. 6.

Seneca.

† Metiri me Geometres docet latifundia. Potius doceat, quomodo metiar, quantum homini sit satis. Epist. 88.

De gladio, gladiatoribus, atque armis.

Agis.

DEmadi dicenti, quòd enses Laconicis ob breuitatem à circulatoribus ac præstigias imitantibus deuorarentur: Agis iunior respondit, His ensibus Lacedæmonij assequuntur hostes longioribus armatos gladiis. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Videns Athenienses hoc agere, vt barbarorum exemplo, gladiatorum spectacula in vrbem inducerẽt: Nolite, inquit, ô ciues istam crudelitatẽ prius admittere in ciuitatem vestrã, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Voluit autem significare, nequaquam conuenire in ea ciuitate, in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. lib. 8. apoph.

Antalcidas.

Suprà de Fortitudine heroica.

De gloria & eius amore.

Bion.

GLoriam dicebant esse matrẽ annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria in multa secula propagatur. Laer. l. 4. c. 7.

Heraclitus.

* Viam ad gloriam maximè compendiariam esse dicebat, si quis bonus esse studeret. Anton. & Max. ser. de gloria.

Socrates.

Hanc viam ad gloriam proximam & quasi compendiariam dicebat, si quisque id ageret, vt qualis haberi vellet, talis esset. Cic. l. 2. Offic.

Idem.

† Cùm disruptam pallij sui partem vertisset Antisthenes, & inspectandam omnibus dedisset: Aspicio, inquit, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laërt. l. 2.

Democritus.

Democritus fertur & illud solitus dicere, λόγος ἔργου σκιὴ, id est, Oratio operis est vmbra. Significans, ex egregiis factis nasci laudes hominum eloquẽtium, non contra. Primam igitur oportet esse curam factorum, quam gloriam consequitur vltrò. Laer. lib. 9. cap. 7.

Agesilaus.

A quodam interrogatus, Qua ratione perpetuam sibi gloriam parare posset? Si mortem contempseris, ait: nihil enim præclaræ rei gerere eum, cuius animum mortis metus occupauit. Plut. in apoph. Lacon.

Themistocles.

Adolescens, in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur

At postquam Miltiades apud Marathonem deuicisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agêtem præter decorum. Percontantibus autem vnde sic esset repentè mutatus? Miltiadis, inquit, trophæum non patitur me dormire, neq. cessare. Gloriæ studium excussit amorem voluptatum: clauum, vt aiunt, clauo. Plut. in apoph.

Idem.

Ad Olympiæ certamen profectus, cùm in stadium processisset, omnes neglectis certaminibus oculos in ipsum intenderunt, in eóque complexando diem totum consumpserunt, ac Themistoclem illum cum plausu & admiratione peregrinis ostenderunt. Ea re vir gloriæ omnium cupidissimus, dixit amicis, se eo die laborum quos pro Græcia suscepisset, omnium fructum amplissimum reportasse. Plutar.

Anonymus.

Ex Indis quendam sagittandi arte cùm primis celebrem, adeò vt etiam per annulum sagittam mittere diceretur, quum in bello cepisset, iussit artis suæ specimen edere: recusantem iratus rex necari iussit. Quum duceretur homo, dixit his à quibus ducebatur, se multis diebus non exercuisse artem, eoq. timuisse ne aberraret. Id vbi renuntiatum est Alexandro, quòd non contumacia, sed ignominiæ metu recusasset, admiratus ingenium gloriæ studiosum, dimisit illum donatum: eo quòd mortem oppetere maluisset, quàm fama sua videri indignus. Hic apparet, non omnino vanum esse quod prouerbio iactatum est, Simile simili esse amicum. Alexander gloriæ supra modũ appetens, similem affectum in aliis amabat. Plut.

Phryne.

Quum Alexander Thebanorum mœnia diruisset, Phryne meretrix pollicita est de suis impendiis repositurum, modò ciues paterentur hoc insculpi elogium:

Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ Φρύνη. id est,

Alexander quidẽ subuertit, sed Phryne restituit. Hic meritò quis dubitet, vtrum sit admiratione dignius, an quod scortum corporis vsura tantas opes collegerit: an quod tanto nominis amore teneretur, vt titulum tam carè voluerit emptum. Nam vt præclarius est restituere, quàm demoliri: ita speciosior fuisset laus Phrynes scorti, quàm Alexandri regis. Eras. l. 8. apoph.

Epaminondas.

Venerat Thebas, belli socius futurus. Is cùm Epaminondæ egenti, duo aureorum millia misisset, non accepit, sed ipsum Iasonem intuitus: Iniustis, inquit, imperas, ipse deterior. Sentiebat autem, iniquas esse opes, quæ possessorem facile seducunt. At viros fortes gloria, virtutis prẽmio, contentos esse debere putabat. Plut. in Græc. apoph.

Pericles.

Quum Thucydides vociferaretur apud populum aduersus Periclem, quòd in picturas ac statuas summorum artificum profunderet rei publicę census ipse assurgens rogauit populum: Videretúrne multum impendisse? quo respondente, Plurimũ: Age, inquit, vt igitur hæc mihi impensa, & non vobis: atque ipsis donariis deorum, meum tantum nomen inscribam. Hæc vox subitò mutauit animum populi, iussitque vt publicis impendiis pergeret, nec vllis parceret sumptibus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plutar.

Idem.

* Eum iam morientem quum necessarij mœsti deplorarent, ac præturas commemorarent, potentiam, & quæ trophæa, quas victorias vrbésq. Atheniensibus partas relinqueret: paululum sese erigens, reprehendit eos, quòd communes multorum, & fortunæ magis quàm virtuti debitas lau-

...lissent, pulcherrima, & ...ipsique propria hac laude ...a, Quòd propter ipsum ...nienfium nigram vestem ...misisset. Plut.

Epaminondas.

...d à quodã oratore ipsum ...traducente, vt qui de se ...gamẽnone amplius senti... inquit, hoc propter vos, ...quorum solorum opera La... imperium vnica die e... de sui laude, &c.

Phocion.

...adhuc rẽ feliciter ge... rogatus ab oratoribus ...beneficij in vrbem contu...l, inquit, quàm quòd me ...orationẽ funebrem nul...sti, sed quotquot mortui ...lchris maiorum sunt hu...

Antigonus.

...itteret filium suum De...m numerosa classe, ma...litum vi ad Græcos libe...ebat: Gloriam à Græcia, ...ula in orbẽ terrarum ac... gloriæ studio extimu... rẽ gereret, quòd eius ...non intra Græciæ fines ...ndus, sed ob Græci no...tatẽ, per omnes mundi ...aturus. Plut. in Regum

Antigonus iunior.

...statu vacuus & princeps ...in nauali quodam præ... quodam dicente, Non ...plures sint hostium na...ipsum, inquit, quot na...? Plut. in apoph.

Scipio iunior.

...tus, adolescenti cui... ademit, quòd eo tempo...hago oppugnabatur, splẽ...brum in vrbis simili...tum, cui Carthagini ...conuiuis diripien... Iuuene verò cau...sam sciscitante, cur equo priuatus esset? Quoniam, inquit Scipio, me prior Carthaginẽ diripuisti. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Postquam milites, qui Scipionem in Africa sequebantur, fugissent, & Cato victus sibi necẽ Vticæ consciscet: Inuideo, inquit Cæsar, ô Cato tibi mortem istam, quando tu mihi salutem tuam inuidisti. Ibid.

Basilius.

* Si gloriam quæris, inquit, & cupis superior multis videri, & in rebus mundanis clarus fieri, sis iustus, temperans, prudens, fortis & patiens in aduersis pro religione suscipiendis, &c. Ant. & Max. ser. de gloria.

Ant. Sylueria, Lusit.

† Præpositus erat arci Diensi, ad quam oppugnandam cùm classem maximã Turcarum ab eorum Imperatore accedentem videret, ad nobiles qui ad spectaculum conuenerant, perquàm serena fronte cõuersus: En, inquit, viri, tempus, acceptam à maioribus gloriam bellicam, debitámque tum Deo, tum Regi nostro fidem nobis ob oculos proponendi. Horum vtrumque si attentis animis intuebimur, profecto labores omnes atque pericula, quæ ex hostili tanto támque multiplici apparatu nobis impendẽt, præ officij ac fructu pietatis lenia ducemus. Profuit præsens Ducis animus in dicendóque grauitas ad obtinendam de tanta classe victoriam. I. P. Maffeius. Hist. Ind. lib. 11.

Vide apoph. de ambitione.

De gloriæ contemptu.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum & paupertatem in quæ nullum ius haberet fortuna. Laërt. l. 6. c. 5.

Democritus.

* Vnus, aiebat, mihi pro populo est, & populus pro vno. Sene...

Anonymus.

* Quum quæreretur, à quodã egregio opifice, quo quanto diligentia artis spectaret ad paucissimos peruenturæ: satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est vnus, satis est nullus. Ibidem.

Diogenes.

Cùm præconem in Olympiis ita pronũtiantem audiuisset, Doxippus vicit viros, correxit Diogenes: Hic, inquiens, mancipia potius vicit: Ostendens, eos nequaquam esse viros, qui in his certarent spectaculis, sed mancipia potius gloriæ. Ibid.

Socrates.

Cùm audiret recitare Lysidem Platonis: Deum, inquit, immo talem, quàm multa de me mentitur adolescens, siue quòd ob modestiam non agnosceret laudes quas ei tribuebat Plato, siue quòd in dialogo multa de Socrate fingeret. Erasi 3. apoph.

Epicurus.

* Quum vni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. Senec. epist. 7. ad Lucil.

Metrocles.

Libros suos excussit, dicens:

Τά δ' εἰς ὀνείρων νερτέρων φαντάσματα,

Sunt inferorum hæc somniorum imagines. Sentiens, esse nugas, ac deliramenta, quæ scripserat. Laer. libr. 6. cap. 6.

Seneca.

† Gloria fugientes magis ac magis sequitur. li. de benef. c. 1.

Idem.

† Gloria, vmbra virtutis est: etiam inuitos comitabitur. Sed quemadmodum aliquando vmbra antecedit, aliquando sequitur, ita gloria aliquãdo ante nos est, visendámque se præbet, aliquando in auerso est, maiórque quo serior, vbi inuidia secessit. Epist. 79.

Frontinus.

Vetuit sibi extrui monumentum, his verbis: Impensa monumenti superuacanea est, memoria nostra durabit si vitam meruimus. Excelsi animi est, quum præclara gesseris, gloriam contemnere. Erasm. libro 8. apoph.

De gratitudine.

Chilon.

Dicere solebat, Beneficij dati obliuisci decet, accepti meminisse. vulgus hominum contra facit. Si quid cui benefecerunt, sine fine prædicant, sinéque modo exaggerant: si quid in ipsos collocatum fuerit officij, mox aut obliuiscuntur, aut dissimulant, aut eleuant. Laer. li. c. 4.

Diogenes.

Acceptis paucis nummis à Diotimo Carysio, homine sibi amicissimo, cùm non haberet vnde munus tam amplum rependere posset, ad Diotimum dixisse fertur: Dij tibi largiantur tantum, quantum animo tuo cogitas & cupis. Ælian. libr. 4. de Varia historia.

Democritus.

Dum quendam ad gratificandum aliis studiosissimum, vilem nihilominus, vicissim videret compensationem accipere: Ohe, inquit, qui beneficia perdideris, num te non pudet Gratias quæstus gratia prostituere? quæ virgines esse dicuntur. Stob.

Idem.

Dicere solebat, Si facultas adest aliis gratificandi, ne differas, nosti enim, quàm mutabilis sit rerum omnium status. Ibid.

Diotogenes Pythag.

† Gratiam referendam aiebat, nõ habito respectu ad pretij magnitudinem, sed ad ingenium & voluntatem conferentis. In libr. de Regno. Stob. ser. 48.

Seneca.

† Hæc, ait, beneficij inter duos lex est: Alter statim obliuisci debet dati, alter accepti nunquam. li. 2. de benef. c. 10.

Simonides.

Roganti quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentũ autem non danti: Duas, respondit, arcas domi habeo, vnam gratiarum, alteram argenti: & cùm necessitas exigit, gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio, alteram verò solùm mihi commodam. Stobæus ser. de Iniustitia.

Artaxerxes.

Rusticus quidam videns ad regem Artaxerxẽ varia deferri donaria, nec aliud habens quod largiretur, vtraque caua manu haustam è proximo flumine aquam illi obtulit, vultu alacri. Rex lætatus, iussit illi dari phialam auream, ac mille Daricis donari hominem. Plu. in Regum apoph.

Philippus.

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ se ferebat quàm illius mortem acerbè ferret. Itaque cuidam volenti dolorem ipsius mitigare dicentique: Attamen ille tempestiuè decessit, iam natu grandis: Sibi quidem ipsi, inquit Philippus, tempestiuè decessit: sed mihi præpropere. Mors enim illum anticipauit priusquam à me beneficium acceperit, nostra dignũ amicitia. Perquàm rarũ est, principem sentire gratiarum affectus, sed amicis plerique non aliter quàm equis vtuntur. Dum vsui sunt, curant, inutiles factos abiiciunt, eósque spoliant citius quàm beneficio iuuant. Plut.

Augustus Cæs.

Veteranus quidam cùm vocatus in ius periclitaretur, adiit in publico Cæsarem Augustum, rogans vt sibi vellet adesse: Cæsar è comitatu suo selectum illicò dedit, eique litigatorem commendauit. Hic miles vociferans, At non ego Cæsar, periclitante te Actiaco bello, vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui, simúlque detexit cicatrices. Erubuit Cæsar, atque ipse descendit in aduocationem, veritus ne non modò superbus, verũ etiam ingratus videretur. Eras. li. 4. apoph. ex Suet.

Vide apoph. de Beneficiis, & Beneficentia.

De gratitudine in Deum.

Python.

Atheniensibus ob res feliciter gestas ipsum admirantibus, ac prædicantibus, quòd Cotyn regem interemisset: Diis, inquit, habenda est gratia, quibus authoribus hoc facinus præclarè gestum est, nam ipse nihil aliud quàm manum & operam meam commodaui. Euentus rei in manu Dei est, & huic debetur gratia si quid feliciter cesserit. Sed interim vult nostram operam accedere. Eras. li. 6. apoph. ex Plut.

Cassiodorus.

† Omnis profectus est ad diuinitatis munera referendus: quia nihil cõstat fore bonum, nisi quod ab ipso dignoscitur esse collatum. In Epist.

Placilla.

Placilla Theodosij Romanorum Imperatoris vxor, cùm videret maritum à pietatis veræque religionis studio alienum, magis esse, quàm Imperatorem deceret, subinde ad eum dixisse fertur: Considerare te oportet suauissime coniunx, quis antea fueris, & in quem locum te euexerit vniuersitatis huius Deus. Si enim perpetuam eius rei obtinueris memoriam, non prorsus te ob accepta beneficia erga eum ingratũ præstabis: sed ex præscripto legum Dei quod ab eo accepisti, gubernabis imperium, & ita eum, qui tibi, vt fideli ministro commisit, ritè coles. Nicephorus Callist. li. 12 c 42.

De grauiter dictis.

Bion.

Frequenter dicere solebat: Quemadmodum proci Penelopes, quo-

niam cum Penelope commiſceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerũt: ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt, in aliis friuolis diſciplinis ſemet exercent. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Solon.

Percontatus, Cur in parricidas nullam promulgaſſet legem? Non expectabam, inquit, hoc ſcelus vnquã in hac ciuitate poſſe committi. Laërt. li. 1. cap. 3.

Thales.

Adultero ſciſcitanti, an abiuraturus eſſet adulterium? Thales Mileſius ait, Non eſt periurium adulterio peius. Laert. li. 1. c. 1.

Zeno Citticus.

Dicebat, pleroſque philoſophos in multis ſapere, ſed in fortuitis vulgaribúſque rebus eſſe imperitos. Laer. li. 7. ca. 1.

Democritus.

Dicere ſolebat: Si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum, vt ille muneris malè adminiſtrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præſidio collocatus eſt, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt. Laert. li. 9. ca. 7.

Empedocles.

Videns ciues ſuos voluptatibus deditos ſumptuoſiſſimè ædificare, dixit: Agrigentini ſic indulgent voluptatibus, quaſi poſtridie morituri: ſic ædificant, quaſi ſemper victuri. Idem lib. 8. ca. 1. Idem de Rhodiis dicit Plut.

Anaxagoras.

Cùm abſens morti addictus eſſet, id nuncianti: Iam olim, inquit, iſtam ſententiam tulit natura æquè in illos atque in me. Laert. li. 1. c. 10.

Antiſthenes.

Infra de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes eſt.

Themiſtocles.

Simonides poeta Themiſtoclis prætoris operam pro amico in re iniqua petenti, reſpondit Themiſtocles: Nec Simonidem fore bonum poetam, niſi menſuram modúmque in canendis carminibus, quæ ſcribebat, curaret: neque ſe bonum prætorem habitum iri, ſi legibus ac iuſtitiæ alicuius gratiam præpoſuiſſet. Fulgoſius lib. 6.

Socrates.

Grauiter dicere ſolebat, nec à mortuo petendum colloquium, nec ab auaro beneficiũ. Eraſ. li. 8. apoph. ex Stobæo.

Idem.

Cùm Athenis cauſam diceret, defenſionémque ei Lyſias à ſe cõpoſitã qua in iudicio vteretur recitaſſet, demiſſam ac ſupplicem, imminentique procellæ accommodatam: Aufer, inquit, quæſo iſtam. nam ego ſi adduci poſſem, vt eam in vltima Scythiæ ſolitudine perorarem, tum meipſum morte multandum concederem. Spiritum contempſit, ne careret grauitate: maluitque Socrates extingui, quàm Lyſias ſupereſſe. Cic. libr. 1. de Orat. Laert. in vita Socratis, & Valer. Max. li. 6. cap. 4.

Agis.

Suprà de Filiorum poteſtate in parentes.

Ageſilaus.

Audiens ſceleroſum quendam hominem fortiter pertuliſſe tormenta, ait: Quàm miſer eſt homo, qui tolerantiam in res flagitioſas ac turpes collocat. Plut. in Lacon.

Idem.

Allato nuntio, illuſtriſſimos viros prælio circa Corinthum commiſſo occubuiſſe in acie, Spartiatas autem cecidiſſe perquam paucos, multos verò ex hoſtibus: nullam lætitiam præ ſe tulit, ſed ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot viros ipſa perdidiſti, quot ſi incolumes ſint, profligare acie cunctos queant barbaros. Plutarch. de Ageſilao.

Idem.

Iam ſenex, cur per hyemem ſolo pal-

[illegible] tectus obambularet absque tunica, interrogatus: Vt, inquit, iuuenes hanc vitæ rationem imitentur. Ibid.

Idem.

Illud cùm primis sibi gloriæ ducere solebat, quòd cùm rex esset, cæterisque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet, quódque sibi ipsi imperaret. Ibid.

Idem.

Notans corruptissimos eorũ mores, qui Asiam incolebant, dicere solebat, inter illos qui improbi essent, eos non esse liberos: contra qui probi, eos esse seruos: quòd vbi vitiis liceerent omnia, virtus haberetur odio. Ibid.

Idem.

Quum secum haberet Xenophontem, iussit, vt filios suos accerseret Lacedæmonem, docendos artem omnium pulcherrimam: videlicet imperare, & parêre imperio. Plutar. in Lacon.

Idem.

Ostendebat quidem Agesilao ciuitatis cuiusdam muros editos, quũm que rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem, verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri Ibid.

Alcamenes.

Infrà de Imperio administrando.

Agasicles.

Quum sciscitaretur, quo pacto posset quis totò imperare, nullo stipatus satellitio? respondit, Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cùm proficisceretur ad Thermopylas, cum Persis conflictaturus, vxori interroganti, quidnam mandaret? Vt bono, inquit, nubas, & probos liberos parias. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Iamiam cum hoste conflicturus, & admonitus vt reliquos expectaret socios, An nõ adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt? An nescitis eos solos cum hostibus pugnare, qui reges verentur? Plut. in Lacon.

Theopompus.

Dicente quodã, ideo seruari Rēp. Spartanam quòd reges scirent imperare: Imò potius, inquit, quòd ciues sciant parêre. Plut. in Lacon.

Teleutias.

Suprà de filiorum pietate in parentes.

Pædaretus.

Pædaretus Spartanus, nobilitate & sanctitate præstans, in petitione magistratus victus, maximæ sibi esse lætitiæ prædicauit, quòd aliquot patria sua meliores viros haberet. Quo sermone repulsam honori adæquauit. Plut. in Lacon. Valer. Max lib. 6. ca. 4.

Syagrus.

Legatus, quo tempore Xerxes expectabatur, ad Gelonem tyrannum Syracusanum missus, vt in eo bello opem ab eo peterent: Geloni offerenti ducentas triremes, duo equitum & octo peditum millia, & præterea grandem pecuniam, ac vim magnam frumenti. si Græci in eo bello ducem eum creare vellent, respondit Ad quærendos milites, & non ad sumendum ducem missus sum. Fulg. lib. 6.

Themistocles.

Cùm ad mare descendisset, vt occisorum Persarum stragem inspiceret: posteaquam vidit interfectorum sparsos torques, & armillas aureas, ad amicum conuersus ait: Tu qui Themistocles non es, ista collige. Grauissimo verbo conditiones ostẽdens, quibus hominum gradus discriminantur, eas esse, quæ faciant vt aliquid agere aut deceat, aut non. Fulg. lib 6.

Demosthenes.

Lacessitus conuiciis, Committor, inquit, in certamen, in quo qui superior euaserit inferior est: & qui vicerit, victus est. Plu.

Epaminondas.

*Quum aliâs solitus esset vncto corpore hilarique vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est ad Leuctra, processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus, ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse: eius gaudii intemperantiam hodie castigo. Plut. in apoph.

Philippus.

*Græciæ potitus imperio, ad refrenandum animi fastum, puero delegauit hoc munus, vt singulis diebus mane ter acclamaret, Philippe, memento te esse hominem. Ælian. lib. 8. de Var. hist.

Alexander.

Darius rex, cùm iam ex vno atque altero prælio Alexandri regis militarem virtutem esset expertus, filiam in matrimonium cum decies centum millibus talentûm, ac magnam simul regni partem obtulit. Parmenione autem dicente, se, si Alexander esset, vsurum ea conditione: respondit Alexander: Et ego vterer, si Parmenio essem. Curtius lib. 4. Arrian. lib. 2. & Val. Max. lib. 6. c. 4.

Galli.

Gallorum legati ad Alexandrum regem profecti, vt eius pacem & amicitiam peterent, interrogati ab Alexandro, quam ob causam ipsius amicitiam eo tempore postularent? putans dicturos, eius rei præpotentes ipsius vires causam esse: subridentes responderunt, Se metuere, ne in ipsorum caput cœlum rueret, & tamē ingentis animi regum amicitiā magnifacere. Fulg. l. 6.

Scip. Æmilianus.

Cùm haberet consortem censuræ Mummium, vt nobilem, ita eneruis vitæ, pro rostris dixisse fertur: Se ex maiestate Reipub. omnia gesturum si sibi ciues vel dedissent collegam, vel non dedissent. Plut. c. 58. de Viris illustr. Val. Max. l. 6. c. 4.

Idem.

Seruius Sulpitius Galba & Aurelius consules in senatu contendebant, vter aduersus Viriatum in Lusitaniā mitteretur, ac magna inter P. C. dissensio erat, omnibus quónam eius sententia inclinaretur expectantibus. Neutrum, inquit, mitti placet. Alter enim nihil habet: alteri nihil satis est. Æquè malam licentis imperij magistram iudicans inopiam atque auaritiam. Quo dicto, vt neuter in prouinciam mitteretur obtinuit. Valer. lib. 6. c. 4.

Scip. Maior.

Dicere solebat, ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, vt his facilioribus possint vti. Sic homines secundis rebus effrenatos, sibique præfidentes, tanquam in gyrum rationis duci oportet, vt prospecta rerum humanarum imbecillitate ac fortunæ varietate, reddantur moderatiores. Plut.

Pescennius Niger.

Rogatus, quidnam de Scipionibus sentiret? respondit, illos sibi videri felices magis, quàm fortes, quòd vterq; domi iuuentutem parum sanctè transegisset. Æli. Spartianus.

Cyanienses.

D. Brutus cùm penè totam Lusitaniam subegisset, ac sola gentis huius vrbs Cyania pertinaciter arma retineret, tentata pecunia redemptione, propemodum vno ore legatis Bruti respondit: Ferrum sibi à maioribus quo vrbem tuerentur, non aurum quo libertatem ab imperatore auaro emerent, relictum. Val. Max. lib. 6. cap. 4.

Manlius.

Manlio cùm omnium consensu apud Romanos consulatus deferretur, oculorum aduersæ valetudinis causam prætexit, quo honorem oblatum commodè recusaret. Instantibus autem cunctis: Alium, inquit Manlius, quærite Quirites, ad quem hunc honorem transferatis. Nam si me

ius gerere eum coëgeritis, nec ego mores vestros ferre, nec vos meum imperium perpeti poteritis. Plin. ca. 18. de viris illustribus. Val. Max. li. 6. cap 5.

Q. Fabius.

Minutius quum gloriaretur, ipsius opera multum decessisse Fabianæ dignitatis: Fabius respondit, O Minuti reputa tibi cum Hannibale certamen esse potius, quàm cum Fabio. Plut.

P. Rutilius.

Suprà tit. de Amicitia atque amico bono.

Augustus Cæsar.

Quum fortè ad ædes Catonis Vticensis venisset, ait: Quisquis præsentē Remp. mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Plut. in Rom. apoph.

Titus.

† Nemo me (aiebat) iniuria afficere, aut insectari contumelia potest, proptereáq; nihil ago quod reprehēdi mereatur: ea verò quæ de me falsò dicuntur, prorsus negligo. Xiphilin. in eius vita.

Demetrius.

Domitianus Romanorum imperator, cùm philosophos mathematicósque omnes ex Italia pellendos statuisset, multique iam ex philosophorum schola in Lybiā Scythiámq; côfugissent: Demetrius philosophus expulsus, instituta cum Apollonio sermocinatione, dolenter dixit & grauiter: Cicadis licet impunè canere, nobis autem ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin in Consul.

Frontinus Cons.

Domitiano imperante cùm omnibus liceret inimicos suos accusare, Frontinus consul dixisse fertur: Malū esse imperatorem habere sub quo nulli liceret aliquid facere: sed peius sub quo omnibus omnia. Dion apud Cuspinianum in Consulibus.

Cantacuzenus magnus.

Quum res ei fœliciter succederent, fortunam non lacessiuit, neque immodicè supercilium erexit: sed retenta animi grauitate intra modestiæ limites immotus mansit. Nunc verò, inquit, me sobrium esse oportet, cùm alij non ebrij esse non possunt. Prosperi enim successus humana ingenia cum primis explorant, & væcordes tam insolentes reddunt, quàm cordatos constantiæ & grauitatis laudibus cumulant. Nicephor. Gregoras, lib. 6.

Alphonsus.

In contentione inter Franciscum Sfortiam & Nicolaum Picinium, cùm interrogatus esset à Matriciensibus legatis, vtrū ex his in amicitiā admittere vellet? respondit, Vtrosque tanquam amicos habendos esse, sed ab vtrisque tanquam inimicis cauendum. Sensit autem rex prudentissimus, quàm parum tutum sit, ita parare amicos, vt hostes & inimicos interim alios sibi infensos nō reddas. Panormitan. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Improbo cuidam ac væcordi iactanti, reperisse se virum sapientem: Et quî fieri potuit, inquit, vt sapientem dignosceret stultus? Erasm. 8. apoph.

Philippus R. F.

† Eorum studium inane castigans, qui Ludionum & histrionum nugis ac præstigiis delectantur, aiebat, histrionibus & alijs huius farinæ circulatoribus pecunias dare, nihil aliud esse, quàm Dæmonibus sacrificare. Vincent. in Specul. histor. libro 29. cap. 41.

Ludouicus XII. Gall. Rex.

* Quo die Carolo octauo in regno suffectus est, amicorum vni petenti sibi dono dari fortunas Aurelianensis ciuis, qui in Ludouicum hostili semper animo fuerat, strenuè id negauit, atque alia maiora pollicitus est, inquiens, Meritò est

ridendus Galliarum rex, si Aurelianensis ducis (de seipso autem loquebatur, quum antea esset Aureliç dux) iniurias vlcisceretur. Fulgosius lib. 4. cap. 1.

Carolus V. Cæsar.

† Bello Africano Algerensi non ex animi sententia successurum prælium cùm prçuideret, Malle se dixit vnum Christianum seruare, quàm mille Mauros, Turcas, Pœnósve occidere. Gulielmus Zenocharus in eius vita lib. 3.

Henr. Dandulus.

Is postea dux Venetiis creatus, ad Manuelem Comnenum imperatorem Constantinopolitanum, Veneto nomini infestissimum, missus orator, cùm multa alia prudenter apud eum principem locutus esse dicitur, vt illum patriæ reconciliaret: tum verò illud grauissimè addidit, vt meminisset Sibyllini carminis iampridem vulgati: futurum non multo pòst, vt Adria orti Constantinopolitani imperij fasces sceptráque ad se traherent. Quo tam graui dicto adeò excanduit Manuel, vt illi intra cubiculum euocato, æneum vas candens obiecerit, quod inspectare diutius voluit, vt eum oculorum lumine priuaret. Quam pœnam ita passus est, quamuis grauiter laborarit, vt præcipuus ille author fuerit imperij ad Gallos transferendi. Ioannes Baptista Egnatius, libri sexti, capite 40.

Stephanus Contarenus.

Creatus hic in Petri Zeni locum, Senatus iudicio, qui maritimæ rei rectè peragendæ in Benaco lacu præesset, quando res aduersæ nunciarentur, statim suscepta prouincia, domum est profectus, euocatáque de superiore ædium parte vxore: Scias, inquit, me Benacensi oræ præfectum, Senatu ita iubente: tu igitur omnia domi parato, curatóque vt præstò sint, quæcunq; mihi necessaria futura sunt. Atque intra paucos dies aut lætum à me partæ victoriæ nuntium expectato (id quod campani æris sonitus ex Marciana turri tibi significauerit) aut mortis meæ literas, quibus tu cadauer hoc ipsum auitæ sepulturæ mandes. Quæ vox quęso grauior esse potuit, ad testandam suam in patriam charitatem? cuius dignitate & gloria nihil sibi charius aut iucundius esse profitebatur. Ioannes Baptista Egnatius l. 6. c. 4.

De gubernatione.

Socrates.

Dicebat vehementer absurdum esse, cùm artes sedentarias nemo profiteatur absque dedecore, qui eas non didicerit: neq; quisnam scrinium faciendum locet ei, qui rudis sit eius opificij: ad publicos magistratus admitti, qui nunquam dederunt operam disciplinis; sine quibus nemo potest rectè magistratum gerere. Cúmque nemo non detestaturus sit eum qui clauo assideret, ignarus artis nauticæ: multò magis detestandos, qui Rempublic. capesseret ignari politicæ philosophiæ. Neque eum putabat appellandum impostorem, qui à quopiam pecuniam aut vasculum acciperet, quod non posset reddere, sed illos magis impostores habendos dicebat, qui dolo persuaderent se idoneos gubernandç Reipublicæ, cùm sint homines nihili. Hoc dictum multo magis ad principes, magistratus & episcopos Christianos pertinet, quàm ad Ethnicos. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Illum imprudenter facere dicebat, qui cùm boues efficeret pauciores, postularet tamen haberi bonus bubulcus: sed multo absurdius esse, si quis haberi velit bonus Reipubl. gubernator, cùm ciuium numerum imminuat. Hoc dictum torsit in Critiam

tum & Chariclem, qui multos ciuium trucidarāt. Nec illos id latuit. Critias enim illi minatus est, ni sileret, fore vt ipse quoque faceret boues pauciores: & quòd minatus est verbo, re præstitit, nam huius opera Socrates periit. Laertius in vita Socratis.

C. Gracchus.

†In oratione quam habuit ad populum, in qua rationem administratę Sardinię reddidit, ait se ita versatum biennium in prouincia, vt nemo posset verè dicere, assem, aut eo plus in muneribus accepisse, aut sua opera quempiam sumptum fecisse. A Gell. lib. 15. c. 12.

Franciscus Borgia.

†Qui cæteris præessent, dicebat homo vna omnes qui parerent, regula metiri oportere: sed bonos milites imitari, qui pro fistulæ captu machinam illam bellicam sulphureo puluere implent, ne dissiliat. Ribaden. li. 4. vitæ eius c. 8.

Huc refer apophtheg. de Magistratu, Principatu, vel Principe, & Reip. Administratione, &c.

De gula.

Anonymus.

*SYbarites quidam quum Spartæ in phiditiis conuiuaretur, Nemò vitæ contemptores esse dixit Spartanos: quisquis enim sanæ sit mentis, decies millies mori prius eligeret, quàm huius parcitatis esse particeps. Athen. lib 4.

Galienus Cæs.

*Quum ei relatum esset, populum Rom. indignè ferre, quod Valerianus pater eius apud Parthos seruiret, conuersus ad adstantes: Ecquidnam habemus, inquit, quod prandeamus? Treb. Pollio.

Augustus Cæsar.

Quum ad Augustum delatum esset, Erotem Ægypti procuratorem emisse coturnicem, in pugna superātem omnes, ac prorsus inuictū, eámque assam deuorasse: iussit accersiri hominem, & discussa causa, confessum malo nauis affigi iussit: vita iudicans indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem non pepercisset aui, quæ pugnando diu multisque potuisset esse voluptati: præterea quæ læto quodam omine Cæsari perpetuam in bellis prosperitatem portenderet. Plut. in Rom. apoph.

Seneca.

†De sui æui hominibus voluptuosis conquerens, Non sunt, inquit, ad popinam, dentibus, & ventre & ore contenti, oculis quoque gulosi sunt. Quòd nimirum ex morte piscium oculis voluptatem haurirent. Lib. 3. Nat. Q. c. 19.

Huc refer apophtheg. de Delicijs, Ebrietate, Intemperantia, Voluptate, &c.

DE HÆRETICIS FVGIENDIS.

Polycarpus martyr.

ALIQVANDO Marcioni obuiam factus, atque oratus vt eum agnosceret vellet: Agnosco, inquit, primogenitum Satanæ. Tanta tunc Apostoli atq; eorū discipuli in religione cautela vtebātur, vt ne verbi quidem communionē cum aliquo eorum qui à veritate declinauerant, habere paterentur. Ibidem. Eusebius libro quarto Eccl. hist. c. 14.

Idem.

* Si fortè impia dogmata audiret, aures obturans continuò exclamabat, O bone Deus, in quæ me tempora reseruasti, vt hæc patiar? atque ex eo loco quo vel sedens, vel stans ea audiuisset, ex templo planè aufu-

giebat: Eusebius lib. 5. histor. Eccl. cap 19.

Alexander episcop. Alexandr.

* Par est (inquiebat) vt nos qui fugus Christiani, omnes qui contra Christum loquuntur, animóque sunt ab eo alienato tanquã Dei hostes & corruptores animarum deuitemus, &c. Socrat. histor. Eccles. libro 1. cap. 3.

S. Ioannes Apostolus.

Suprà de Conuictu & conuersatione.

D. Paulus.

†Hæreticum hominem post vnam & secundam correptionem deuita: sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, cùm sit proprio iudicio condemnatus. Ad Titum capite 3.

De hilaritate.

Zeno Citiens.

ROgatus cur quum esset natura seuerus, in conuiuio tamen hilaresceret? lepidè respondit: Et lupinũ quum sit suapte natura amarum, tamen aqua maceratum dulcescere. naturale est, cibo potúque rigato corpore, discuti tristitiam. Laërtius lib. 7. c. 1.

Socrates.

Iam morti addictus, carceris ministrum in poculo cicutam porrigentem, interrogauit, Quomodo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius esset art s peritus. Alludens ad ægrotos, qui a medicis quando, & qua ratione diæta sit sumenda, discunt. Rogauit præterea an diis aliquid de suo potu libare liceat, iuxta morem conuiuiorum. quod cùm negaretur, Certè, inquit philosophus, fas est, & oportet orare deos vt felix & fausta mea sit migratio. Et sic Socrates, cum aduersus omnia mala, animi fortitudine armatus esset, in ipsa etiã morte hilaritatẽ ostendit. Laër. in eius vita.

Idem.

Quum puer Socratem in ipso ferè mortis agone deteraisset, quod illi iã frigerent præcordia: Debemus, inquit, ô Crito, gallum Æsculapio, quẽ persoluere ne neglexeris: permisce quasi sumpta potione medica conualuisset. adeo inerat Socrati natiua quædam hilaritas, vt moriens etiam eam ostenderet. Hanc enim postremam vocem fuisse ferunt. Laërt.

Plato.

Negabat oportere inebriari. præterquàm in festis, in quibus ipse Deus vinum porrigit. Festos dies autem decet hilaritas, ebrietas autem in his locum habere nequaquam debet. Laërt. l. 3.

De historia.

Demetrius Phalereus.

PTolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno, déque militari imperio gerendo tractantes, eósque euolueret: propterea quod ea, de quibus amici non audent admonere reges, in libris scripta habeantur. Plutar. Græc. apophth. & Laërt. l. 5. c. 5.

Theopompus.

Dicebat eum quidem optimũ rerum bellicarum scriptorem esse, qui quàmplurimorum certaminum ciuilium particeps fuerit, & quamplurima etiam pericula coram expertus sit. Innuere autem voluit, eum tãtum reuera esse bonum historicum, qui de his scribat rebus quibus ipse interfuit. Polyb. l. 12. hist.

Seneca.

†Consumpsêre se quidam, ait, dum acta regum externorum componunt, quæque passi inuicem, ausique sunt populi. Quantò satius est, sua mala extinguere quàm aliena posteris tradere? Quantò potius Deorum opera celebrare, quàm Philippi aut Alexandri latrocinia? In præf. lib. 3. Nat. Q.

Virginius.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Alphonsus.

Capuæ laborans aduersa valetudine: medicis multa medicamenta adhibentibus, in grauissimo morbo, Quinti Curtij historias de Alexandri magni rebus gestis descriptas legere cœpit, cuius lectione delectatus cũ omnem mo.bi improbitatem superasset, sanitati restitutus: Valeat, inquit, Auicenna, valeat Hippocrates, & alij medici: & viuat Curtius, restitutor sanitatis meæ. Anton. Panor. de reb. gest. Alphons. & Æneas Syl. de eius dictis.

De hypocrisi.

Diogenes.

Cvidam sibi placenti, quòd leonis exuuio tectus ingrederetur: Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorũ esse censuit, quod homo mollis, Herculis amictũ sibi vendicaret. Idem dici potest iis, qui prodigioso amictu profitentur vitæ sanctimoniam, vita non respondent. Diogenis dictum extat apud Laert. l. 6. c. 2.

Alexander.

Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus, quòd alienam ab omnibus deliciis austerámque vitam ageret: Exterius, inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus verò totus est purpureus. Notans fictam illius parsimoniam, quum esset alioqui ambitiosissimus. Plutar. in reg. & in apoph.

Fridericus III.

Quum audiret quendam dicentem, abiturum se aliquando in ea loca in quibus nulli planè hypocritæ essent, respondit: Vltra Sauromatas ergo, & glacialem oceanum tibi eundum est. Sed cùm eò veneris, non omnino carebit hypocrisi locus, si modò & tu homo non Deus es. Inter mortales enim nemo est, qui non ex aliqua parte fictus fucatúsq; sit.

Alphonsus.

Cùm post Africanam victoriam in Ænariam insulam venisset, audiens Antonium Picentem, ordinis heremitarum, magnum hypocritam, iactando plurima in Christum & virginem eius matrem, vermiculis acerbissimo morbi genere absumptũ, animam expuisse, dixisse fertur: propterea Deum tantoperè in hypocritas sæuire, quòd dum homines decipiunt, interponant Deum ipsum tanquam sceleris mediatorem. Ideóque vt plurimùm viuentes adhuc plecti in oculis hominum, quos Dei nomine fefellissent, vt intelligant mortales, à talibus monstris maximè cauendum esse quòd Deum ipsum nõ tantùm post mortem, sed etiam in ipsa vita haberent indubitatum vltorem. Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æn Sylu. de eius dictis.

De homine.

Solon.

INterrogatus olim, Quid esset homo? respondit, putredo est in exortu, bellua in omni vita, esca vermium in morte. Anton.

Thales Milesius.

† Trium maximè rerum causa gratias se fortunæ agere dicebat, Primò quòd homo, nõ bellua: deindè quòd vir, non mulier: tertiò quòd Græcus natus esset, non barbarus. Laert. li. 1.

Ecphantus Pythag.

† Deus hominem pretiosissimum animal, inquit, in mundum collocauit, suæ quidem naturæ æqualem, inspectorem verò rerum ordinationis futurum. quamobrem ille rebus nomina imposuit, quæ notæ ipsarum essent: literas etiam inuenit, memoriæ thesaurum instituturus. & Stob. ser. de fœlicitate.

Diogenes.

Quoties considerabat in hominũ vita ciuitatum gubernatores, medi

cos aut philosophos, nullum animal dicebat esse homine sapientius. Idem contemplãs somniorum interpretes, coniectores diuinos, & huius generis cæteros, aut qui gloriæ diuitiisque seruirent: aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Indicans hominis ingenium ad res optimas accommodum si exerceatur: sin ad vitia degeneret, longe esse infra mutas pecudes. Laert. lib. 6.

Perictione Pythagorea.

* Dicebat, conditum & compositum esse hominem in hoc, vt contemplētur naturæ rerum ipsiúsque sapiētiæ rationem: eidémque laborem esse iniunctum comparandi contemplandíque rerum quæ extant sapientiam. Stob. serm. de virtute.

Plato.

* Hominum mansuetum animal esse dicebat. Quòd si recta disciplina institueretur in mansuetiss. & diuinum prorsus animal euadere: sin verò non satis aut non bene esset educatus, ferocissimum omnium quæ in terris nascuntur animal reddi. lib. 6. de legibus.

Musonius.

* Quid esset homo describens, Homodo (inquit) omnium in terra degentium Dei imago est, & similes ei virtutes habet. Nam ne inter deos quidem præstantius aliquid excogitari potest, quàm prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia, &c. Stob. ser. 116.

Cyrus.

Dicebat eos homines qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt aliis sint vsui. Significans, seruili animo natos, sibiq; inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiāt. Plut. in apoph.

Seneca.

† Cùm voles (ait Lucilio) veram hominis æstimationem inire, & scire qualis sit, nudum inspice, ponat patrimonium, ponat honores, & alia fortunæ mendacia: corpus ipsum exuat, animum intuere, qualis, quan[...] sit alieno, an suo magnus. Epis[...]

Idem.

† Fac me victorem, inquit, v[...] sarum gentium. Delicatus ille [...] currus triumphantem vsque a[...] bas à solis ortu vehat, Iura [...] Persarum petant. Me hominem [...] tum maximè cogitabo, cùm [...] vndique consalutabor. lib. de [...] vita cap. 25.

Vide apoph. de Hominis Fragil[...]

De hominibus suum [...] cium non facientib[...]

Diogenes.

QVodam tempore lucerna[...] censam gestans, obambu[...] in foro clarissima luce, quære[...] milis. Rogantibus quid ageret? [...] minem, inquit, quæro, notans [...] cos ciuitates mores vix homi[...] gnos. Laert. lib. 6.

Idem.

In foro stans, clamabat, Ades[...] mines: veluti concionaturus [...] populum. Quúmque iam frequ[...] conuenissent, nec ille desineret [...] mare, Adeste homines: quidam [...] gnati, En adsumus, dic aliquid. [...] Diogenes baculo illos abigens [...] mines, inquit, adesse iussi, non [...] quisinia. Nō putauit hominis c[...] men competere in eos qui non [...] rent iuxta rationem, sed brutoru[...] morem agerentur affectibus. L[...] lib. 6. Eras. li. 3. apoph.

Idem.

Eos qui in coquos, nepotes, sc[...] & adulatores facultates suas pro[...] derent, similes dicebat arbor[...] per præcipitia nascentibus: qu[...] fructus nullus hominum gust[...] sed à coruis & vulturibus edere[...] quo dicto innuit, eos nequaqua[...] se homines, qui ventri & gula[...] uiunt. Laert. li. 6.

Idem.

Quum è balneis redeuntem quidam rogassent, num illic esset multũ hominum? negauit esse. Rursus percontatus, an illic esset multa turba? annuit. significãs vocabulum in paucos competere. Laert. lib. 6.

Idem.

Redeuntem ex Olympiis quidam interrogabant, vidissétne illic multam turbam, Turbam, inquit, plurimam, sed homines perpaucos. Laert. lib. 6.

Idem.

Conspecto adolescentulo, cultu gestúque parum virili: Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis, quàm ipsa natura voluit? Siquidem illa te virum fecit, tu teipsum refingis in fœminam. Laert.

Stilpon.

Quum omnium oculi coniecti essent in Stilponẽ, quidam: Isti, inquit, Stilpon mirantur te vt belluam. Nequaquam, inquit ille, sed vt verũ hominem. Solent peregrinæ bestiæ in spectaculum produci: vulgares homines nemo miratur. Sed philosophum plerique spectabant, non vt ferum hominem, sed vt hominem verum: nam id spectaculum est rarissimum. Obiter notauit interpellatorem, quòd ipse nõ esset verus homo, nec spectatu dignus. Laert. l. 2. c. 12.

Lycurgus.

† Patesne, aiebat, quicquam aliis præstare feris hominẽ? Non tantillũ, nisi forma. Prona sunt cętera, hoc autem erectũ animãs. de improbo maxime loquebatur. Stob. ser. de malitia.

Archita.

Dicebat, Quemadmodum, etiam si summam diligentiam adhibeas, tamen piscem sine spinis non inuenias: sic neque hominem inueniri posse, qui non dolosum spinosúmque quiddam habeat admixtum. Ælian. li. 10. de Var. hist.

Alphonsus.

Licet socordi & obtuso ingenio homines patienter audiret, solitus tamen est eos tantùm, quorum proba ingenia esse sciebat, homines appellare: Ennianum illud leui voce submurmurans: Vulturis (sic enim in nominatiuo, vt nos Vultur, loquebatur) in syluis miserum mandabat homonem. Bellissimè enim non homines, sed homones, Ennium eos vocasse dicebat, quos vidisset ex homine nihil præter effigiem possidere, Pan. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Sæpenumero dicere solebat, Si nullam aliam præter Calabriam prouinciã haberet, se malle priuatum quàm regẽ viuere, ne illis imperare cogeretur, qui nihil omnino hominis haberent præter figuram & nomen. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De hominis miseria & fragilitate.

Bias.

Dicere solebat, sic metiẽdam esse ab homine vitam, quasi & multum & parum temporis victurus sit. Max. serm. 67.

Crantor.

Senarium hunc ex Bellerophonte Euripidis probare solebat:

Οἴμοι, τί δ' οἴμοι; θνητά τοι πεπόνθαμεν.

Eheu, quid heu? nobis, quid hominum est, accidit.

Sensit, quicquid vlli hominum accidit, hoc vnicuique posse accidere. Nihil igitur nec inexpectatum videri oportere, nec intolerablie. Laert. libro 4. cap. 5.

Anacharsis.

* Rogatus à quodam, quid hominibus esset infestum? Ipsi, inquit, sibi ipsis. Stob. ser. 2.

Solon.

Solon legum Atticarum conditor dicere solebat, Vrbes ac oppida nihil aliud esse quàm humanarum ærumnarum domicilia, quibus luctus

mœrores, tristitiæ mortalium, quasi septis includerentur, bene quidem, nam si iusti ratiocinatores esse volumus, & rem æqua lance perpendere, haud dubiè iudicabimus hominis vita nihil miserius, nihil calamitosius. Beroald. de Terræ motu ex Plutarc.

Socrates.

Dicere solebat, si omnes hominũ calamitates in vnum conferrentur, móxque singulis ex eo aceruo portiones ęquè distribuerentur, ita fore, vt suas quisque calamitates recipere malit, quàm æquam è communi portionem. Hoc aduersus vulgares hominum mores, qui alienæ inuident, suam deplorant sortem. Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Interrogatus, quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit vllo modo id fieri posse. Non enim licet, inquit, ciuitatem aut domum inhabitanti, & hominibus conuersanti, sine molestiis degere. Stob. ser. 97.

Idem.

Dicebat, se putare, quòd dij semper rideãt, vana hominum studia inspicientes, quibus peractis perpetuò se victuros putent: cùm mox hinc tamen nobis migrandum sit, omnibus relictis. Stob. ser. 96.

Zeno.

Canem eum inuadentem quum repulisset, reprehẽsus à quodam ob id, Perdifficile est, inquit, prorsus hominem exuere. Voluit autem ostẽdere, hominem nunquam esse tã cautum, quin aliquando ostendat se quoque hominem esse affectibus obnoxium. Laert. li. 9. c. 5.

Democritus.

Interrogatus quid de hominum sorte sentiret? Miseram homini fortunam esse dixit, cùm bona quærẽtibus vix obtingant: mala autem non tantũ non exquisita, sed extra omnẽ etiam expectationem. Stob. ser. 96.

Idem.

Admonere sæpenumero solitus est suos, vt humanam imbecillitatem expenderent, quòd ei per mediocrem possessionem prospiciatur, & miseria in rebus necessariis mensuretur. Stob. ser. 96.

Aristonymus.

Hominis vitam theatro similem esse dicebat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinent. Ant. in Meliss. par. 1 ser. Max. ser. 67.

Antiphon.

Hominis vitam carceri vnius diei similem esse dixit, & totum vitæ spatium vni diei æquale propemodum, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Stob. ser. 96.

Simonides, & Pausanias.

Cùm Simonides conuiuio lautissimo à Pausania exceptus rogaretur, vt quippiam ex philosophorum arcanis in medium proferret, vidẽs Pausaniam nimium rebus suis fidere, eo quòd iam ad Medorum partes se applicuisset: respondit, Memento te in tãta rerum felicitate hominem esse. At Pausanias parum animaduertit, quod à philosopho dictũ esset. Cúmque iam in summo vitæ discrimine esset, & mortem præ oculis esse intelligeret atrocissimam, altissima voce exclamasse fertur: O Cee hospes, quàm salutare tuum erat consilium. Ego autem adeò captus eram inani persuasione, vt mihi nequaquam tãtam admonitionem conuenire putarem, vnde miserè nũc perire cogor. Ælian. lib. 6. de Var. hist.

Neoptolemus.

Sciscitatus, quídnam ab Æschylo, aut Sophocle, aut Euripide dictum admiraretur? Nihil quidem (inquit) istorum se in admirationem trahere: sed quod ipse vidisset Philippum Cleopatræ filiæ suæ nuptias magnificè celebrantem in cœna amplissima, cùm tertiusdecimus Deus appellaretur, postridie in theatro iugulatum & proiectum. Stob. ser. 16.

Phauorinus.

* Homines partim esse ridiculos, partim

partim odiosos, partim miserabiles dixit. Ridiculos quidem qui per audaciam ad maiora aspirant. Odiosos, qui ea consequuntur: miserabiles verò, qui spe frustrantur. Stobæus sermone 4.

Mercurius Thrism.

* Homo (inquiebat) animal est imperfectum, mēbris imperfectis constans, & ex multis diuersisque corporibus cōstitutum corpus gerēs. Stob. ser. 11.

Aristoteles.

Interrogatus, quídnā esset homo? respondit, imbecillitatis exemplum, temporis spolium, fortunæ lusus, inconstantiæ imago, inuidię & calamitatis trutina: reliquū verò, pituita & bilis. Stob. ser. 96.

Plotinus.

Amelio roganti, vt corporis formā pateretur effingi, non passus est. Quid, inquit, an non satis est nos hāc imaginem circumferre, nisi & imaginis imaginem relinquamus posteris intuendam? Iudicauit eum Pythagora, corpus esse thecam mentis, vtcunque eam exprimentem. Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus. Erasm. lib. 8. apoph.

Ephraim Syrus.

Amissa vxore dicebat, O philosophia, tyrannica sunt præcepta tua: amare iubes: & si quis amiserit quod amabat, dolore & mœrore affici prohibes. Stob. ser. 97.

Xerxes.

Cùm vidisset vniuersum Hellespontum nauibus suis constratum, omnia littora atque Abydenorum planities hominibus referta, iactauit se beatum, móxque fudit lachrymas. Tam subitam mutationem admiratus Artabanus regis patruus, qui dissuaserat eam expeditionem, ausus rogare causam, Tum Xerxes, Subit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa multitudine post annum centesimum nemo superfuturus est. Plut. in apoph.

Philippus.

Postquam apud Cheroneum Atheniensem profligauit opes, adeò ex nimia felicitate efferre cœpit, vt se hominem fortunæ malis obnoxium esse non cogitaret amplius. Verùm cùm intelligeret, quid mali ex tanta superbia sibi immineret, ex aulicis pueris vni id muneris iniunxit, vt ad solis exortum in suum cubiculum ingressus inclamaret Rex, memineris te non Deum, sed hominem esse multis fragilitatibus, ærumnis ac malis obnoxium & expositum. Cælius Rhodiginus l. 19. c. 33. lectionum antiquarum.

Alexander.

Cùm Deus vbique ob res feliciter gestas vocaretur: Se, quòd mortalis esset, duabus potissimum rebus deprehēdere dicebat, somno videlicet & coitu. Hæc enim præcipuè produnt hominis imbecillitatem. Somnus enim quid aliud est, nisi (vt ille ait) gelidæ mortis imago? coitus item quid aliud, nisi species morbi comitialis? Plut. in Alexand.

Idem.

Dum in obsidione cuiusdam vrbis infirmissima mœnium quærit, sagitta grauiter ictus est: nec tamen ab instituto destitit, sed mox quum represso sanguine sicci vulneris dolor cresceret, & crus equo suspensum paulatim obtorpuisset, coactus quod ceperat omittere, ac chirurgum accersere: Omnes, inquit, me prædicant Iouis esse filium, sed vulnus hoc hominem esse me clamat. Plutar. & Q. Curtius in Alexandro.

Stratonicus.

Quum audisset partum matris Timothei regis: Si, inquit, opificem peperisset, non deum, quales emisisset voces? Irridens quorundam fœdam adulationem, qui regum filiis tribuebant diuinitatem, quum vox parientis regē æquè miserabilis sit, ac pau-

furientis quemlibet plebeium. Ipse autē Stratonicus filius erat opificis. Athenæus.

Silenus.

A Mida captus, rogatus est quid esset homini optimum? diu silentium tenuit. tandem adactus vt diceret, respondit: Optimum esse nunquam nasci: proximū, quàm ocyssimè abolesci. atq. hoc pretio dimissus est. Plutar.

Isocasius Quæstor Leonis Imp.

† Eum Imp. ob quædam crimina præfecto tradidit examinandum. Cui cum ille habitu condemnati in prætorium adducto, dixisset, vides Isocasi quo in statu sis? Ille respondit, videre se, neque videri sibi nouum, si homo, cū esset, humanis casibus subiaceret: illumque ita sibi ius dicere monuit, vt secum dixisset. Zonaras to. 3. Annal.

Scipio Africanus.

Dicere solebat: Vt ij quibus sunt equi ferociores, tradunt eos domitoribus, quò his facilioribus possint vti: Sic homines præ secundis rebus effrenatos, sibíque præsidentes tanquam in gyrum rationis ac doctrinę duci oportere, vt perspecta rerū humanarum imbecillitate, varietatéq. fortunæ, reddantur moderatiores. Plut. in vita Scipionis.

Hadrianus Imp.

Cuidā illos Vergilij versus ad Verum accommodanti, Manibus date lilia plenis, &c. Cum risione respondit: Ego mihi diuum adoptaui, non filiū. Huc alludens, quòd imperatores referri soleant in numerum diuorū, sed à rogo. Dion in Hadriano.

Æneas Syluius.

Audiens disputantes de vitæ humanæ miseria: Comœdia, inquit, est vita nostra, cuius vltimus actus in morte agitur: bonus autem poeta nemo habetur, nisi ad finem vsque actus omnes prudenter explicet. Syluius lib. 3. commentariorum de reb. Alphonsi.

De honestate.

Pythagoras.

* Fac ea, inquit, quæ iudicaueris esse honesta, etiam si postquam feceris, inglorius futurus sis. Omnis enim honestæ rei malus iudex est vulgus: quorum igitur laudes contemptui haberes, eorundem vituperia quoque sperne. Stob. ser. 44.

Plato.

* Optimum sanè, inquit, hoc dictū est eritque semper, Quod vtile, simul etiam honestum est. Stob. serm. 1. de virtute.

Socrates.

* Equus generosus (dicebat) iudicabitur, non quidem sumptuosè ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prædites, sed qui anima egregius erit. Eo. serm.

Antisthenes.

Dicere solebat, ea demum honesta & pulchra esse, quæ bona sunt: turpia verò quæ mala. Laertius libr. 6. cap. 1.

Lacones.

Lacones, si quando suos inuocarent Deos, nihil petebant aliud, quàm vt adderent dij cæteris bonis etiam ea, quæ honestissima essent. tantum valebat apud homines gentiles rerum honestas. Huius rei testis est Plut. in apoph. Lacon.

Seneca.

† Est videlicet magna in ipso opere merces rei, & ad alliciendas mētes hominum ingens honesti potentia, cuius pulchritudo animos circūfundit, & delinitos admiratione luminis, ac fulgoris sui rapit. li. 4. de benef. cap. 22.

De honore, virtutis præmio.

Antisthenes.

Sciscitatus, quæ res portēderet ciuitatibus exitium? Quando in his, inquit,

inquit, nullum esse potest bonorum ac malorum discrimen. Sentiés, eam Rempublicam non posse consistere, vbi nec esset honos virtuti, nec pœna scelerosis. Laer l. 6

Theophrastus.

Percontatus, quánam re communis hominū societas conseruari possit? respondit, Si pœna mali coerceantur à Republica, boni inuitentur honorum præmiis. Stobæus sermon. 41.

Anaximenes.

Dicere solebat, Qui zelo affecti, istè facta dictáque nullo neque præconio nec honore dignantur, quem ero fructum ipsi ex suis benefactis sperare audebunt? Stob.

Q. Fabius.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est: qui quum publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidem factum hoc aduersati sunt, at Fabius ab equo desiliens, non habita ætatis ratione accurrit, ac filium complexus, Euge, inquit, fili sapis, qui intelligas quibus imperes, & quàm magnum magistratum susceperis. Plutarch. in apoph.

Isocrates.

✝ Verissimos honores esse existimabat Nicocli, non qui in propatulo cum timore fiunt, sed quando subditi apud se soli mentem tuam potius quàm fortunam secum admirantur. Stob. serm. 48.

Anonymus.

Titus Labienus equiti strenuo de præda Gallica aurum donauit. Id videns Scipio, dixit equiti: Habebis donum viri diuitis. Hac voce audita, eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audisset Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat: alacer gaudio abiit. Miles aurum contempsit, honorem amplexus est. Eras. 6. apoph.

M. Cato.

Aiebat, populum Romanum non tantùm purpuræ, verùm etiam virtuti plurimùm conducere. Quemadmodum enim tinctores eum potissimum colorem inducunt, quo vident homines maximè delectari, ita iuuentus ad ea studia potissimum incumbit, quibus populus defert honores. Honos enim non solum alit artes, verùm etiam virtutem. Hoc pacto monebat populum, vt magistratus his demum committerent, qui de se virtutis specimē dedissent: ita fieri, vt quàm plurimi sese ad egregia studia conferrent. Erasm. lib. 5. apoph.

Idem.

Qui virtutem honore suo fraudarent, eos dicebat ipsam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens, præmiis animos iuuenum ad virtutem accendi: quæ si detrahas, ipsa virtus elanguescit. Plut. in apoph.

Scipio Africanus.

Socraticum Xenophontem in manibus semper habebat, cuius in primis laudabat illud, quòd diceret, Eosdem labores non esse æquè grandes imperatori ac militi, quòd ipse honos laborem leuiorem faceret imperatorum. Cicero libro 2. Tuscul. quæstion.

Cicero.

Sibi propriè & solum honorem æstimari dicebat, quem quis neque maiorū commendatione, neque per alterius calamitatem assecutus sit. Cicero in Philippicis.

Alphonsus.

Amico ac familiari cuidam suadenti vt tranquillè & voluptuosè, dum posset, vitam ageret, nec corpus tot tantísque periculis obiectaret, respondisse dicitur: Non temerè à Romanis, illis quidem sapientioribus, Honoris templo Virtutis templum coniunctum esse, in quod nisi per Virtutis templum in

troire nemini liceret. Vt intelligerent mortales, ad honoris fastigium non voluptatum via (quæ deliciis atque illecebris affluens esset) sed virtutis, illa quidem asperâ & salebrosa, enitendum esse. Panorm.l.1.de reb.gest.Alphonsi.

Idem.

Suprà apoph.de Ambitione.

De honore artibus & eruditione exhibito.

Demetrius.

DEmetrius Antigoni filius, cùm Rhodum obsideret, vrbémque iam cepisset, tabulam quãdam Protogenis manu depictam studiosè seruari sibi præcepit, dicens: se citius parentis imagines, quàm eam picturam abolitorum. Plutarch.in Demetrij vita.

Neocles.

Arato destinanti tyrannorum cõmuni odio abolere tabulam insignis artificij, quæ Aristratum in curru victorem habebat: Neocles supplex intercessit, vt opus incolume seruaretur, dicens: Cum tyrannis non cum tyrannorum imaginibus belligerandum esse. Eras. lib.6.apophtheg.

Scipio minor.

Vbi ciuitatẽ comperit statuis deorum Græcanis ac monimentis, è Sicilia deportatis differtam, per præconem pronuntiari publicè iussit, vt qui illarum essent vrbium, agnoscerent illa, ac referrent domum. Plut. in Rom.apoph.

Cicero.

† Honos alit artes, omnésque incenduntur ad studia gloriæ, iacéntque ea semper, quæ apud quosque improbantur.li.1.Tuscul.quæst.

Sigism. Imp.

Suprà apophtheg. de Doctrina & studijs.

De honore negat[o]

Phauor Philosophus.

AThenienses Phauorini [...] statuam deiecerant, vt h[...] Cæsaris inimicissimi. E ant e[...] thenienses vectigales Adriano[...] ri. Id posteaquam philosopho [...] tiatum est, nihil commotus di[...] tilius erat Socrati ab Athenie[...] ærea priuari statua, quàm bib[...] cutam. Philostratus.

S. Ludouicus R. Franc.

† Orabant eum nonnulli, c[...] set in Syria, vt nobilem quenda[...] racenum, qui recens Sulthan[...] terfecerat, militem crearet; [...] respondit. Absit à me, vt vel p[...] uanda vita, vel morte declin[...] quemcumque à Christiana rel[...] alienum, militari baltheo don[...] lim. Gaufredo de bello loco [...] vita.

De honore ex neces[si]tate oblato.

Paulus Æmilius.

ITerum petens consulatum, [...] sam tulit: cæterùm cùm bellu[...] uersus Perseum ac Macedones [...] peritia segnitiéque ducum iam [...] gum duceretur, eidémque con[...] tum detulissent, negauit se illi[...] bere gratiam, non enim se ob id [...] designatum imperatorem, quò[...] desideraret imperium, sed quò[...] imperatorem. Plutarch. in Ro[...] apopht.

Iul. Cæsar.

Cùm triumphans subsellia t[...] nitia præteriret, Pontius Aquila [...] assurrexit vnus omnium: id ad[...] dignè tulit, vt proclamarit, R[...] ergo Aquila à me rempub. tribu[...] nec deinde per cõtinuos aliquot [...] cuiquam quicquam pollicitus e[...] sub hac exceptione: Si tamen pe[...]

tium Aquilam licuerit. Erasm.lib.4. apopht.

De honore momentaneo.

Cicero.

IN Vatinium, qui paucis diebus cōsul fuit, ita iocatus est: Vatinij anno magnum ostentum fuit, quòd eo consule nec bruma, nec ver, nec æstas, nec autumnus fuisset. Nam his horis annus totus distinguitur, quarum vnaquæque tres menses occupat. Nescio an hoc ipsum sit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Consul qui sex meridianis horis consul fuerat, ioco Ciceronis aspersus est: Consulem habuimus tam seuerum támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit: nisi fortè videtur hoc magis ad Caninium Reuilium pertinere. Macrob.

M. Votacilius.

Cùm audiret Caiū Seruilium per vnum tantùm diem consulem fuisse, in Flaminum præsentia dixisse fertur: Antea Flamines, nunc verò consules diales creatos esse. Alludit autem ad Flamines Diales, à Romulo, vel, vt alij volunt, à Numa Pompilio creatos, qui à gestatione filiorum Filamines dicti sunt. Flamini autē Diali iurare non licebat, & iniurato credebatur, &c. Macrob. libro 2. Saturn. cap. 2.

De honoris priuatione.

Aristoteles.

CVm quidam ei decretum Delphis honorem eripuisset scribens de his ad Antipatrum, inquit: Ea quæ Delphis mihi decreto sunt assignata, quibúsque nunc priuatus sum, animum meum afficiunt: vt neque magnopere mihi cordi sint, neque tamen omnino non cordi sint. Sapientissimè autem putauit, non essimile dignitatem aliquam suscipere: & cùm iam acceperis, ea spoliari. Non enim graue est non adipisci: at cùm adeptus sis, rursum amittere, id satis quidem molestum est. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

† Nonnullis mirantibus cur statuę Catoni non ponerentur, & in id elaborantibus, respondit ille: Malo quærant homines quare Catoni non fuerint erectæ statuæ, quàm cur erectæ fuerint. Plut. in apoph.

Irene.

† Nicephoro, qui se de solio deturbarat, & insuper fraudulenter thesauros extorquere conanti: Heus tu, dicebat, Deum ego agnosco fuisse, qui me ad hoc Imperium euexerit: Me verò meis delictis meruisse, vt eo exciderem: In his omnibus laus sit numini diuino. Cedrenus in Nicephoro.

De honore absque vtilitate.

Alphonsus.

INterrogatus, quid sibi sine vtilitate honor esse videretur: Consimile id sibi videri respondit, vt si peracutum & peracre quis cernat, sed offensus caligine aberret in tenebris. Notabat autem eos, qui ad magnos honores aspirant: quibus impetratis, non habent quo honoris titulo satisfaciant. Tales sunt hodie equites etiā aurati, qui post profectionem ad diuum Iacobum, aut Domini sepulchrum, se auratos equites nominant, ac insignia picta ostendunt, cùm vix habeant viaticum ad vnum atque alterum miliare, pedes ire soliti. Panormitanus libro secundo de rebus gestis Alphonsi.

De honoris contemptu.

Diogenes.

ATheniensés per adulationem decreuerant, vt Alexander pro

Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes: Et me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros est, ita Serapis ab Ægyptiis specie bouis colitur. Laert. li. 6.

Aristoteles.

Præcipuam dignitatem esse dicebat, non fungi honoribus, sed ab aliis dignum honore iudicari. Stobæus.

Alexander.

* Capta Petra, arce inexpugnabili in India, Alexandrum amici eius iactabant supergressum rebus gestis Herculem: At ego, inquit, res gestas meas cum imperio non existimo esse vni Herculis verbo æquiparandas. Plut. in apoph.

Python.

* Eum, quòd interfecisset regem Cotyn, magni faciebant Athenienses & honorabant: Sed ille, Deus hoc (inquit) manu vsus mea perpetrauit. Plut. in præcept. politicis.

Agesilaus.

Agesilao quum nationes, quæ id temporis Græciam incolebant, decreuissent, in clarissimis quibusque ciuitatibus honoris causa statuas erigi, rescripsit illis hunc in modum: Mei nulla sit imago, neq; picta, neq; ficta, neque vllo alio artificio parata. At principũ vulgus hoc honoris genere se diis æquiparari credebat, summúmque rerum bene gestarum præmium arbitrabatur. Agesilaus ipso honesto contentus, negligebat eiusmodi adulationes, verius malens insculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quàm in foro æreus aureúsve stare. Eximiam virtutem sponte suum consequitur decus. Nec vlla speciosior statua quàm honorifica bene actæ vitæ memoria. Plut. in apoph. Lacon.

Idem.

Quũ moraretur in portu qui Menelai dicitur, mandauit iis qui aderant, ne quam statuam aut imaginẽ in eius honorem erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ, quum sint vilium ac nullius rei opificum opera. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Thasij quoniam intelligebant Agesilaum de ipsis optimè meritum, templis ac diuinis honoribus illum dignati sunt: atque hac de re legationem ad illum miserunt. Iis vbi legisset honores, quos legati ad illum detulerant, percontatus est, num illorum patria potestatem haberet ex hominibus faciendi deos. Quum illi respondissent habere: Agedum, inquit, primùm vos ipsos deos facite: id si præstiteritis, tum vobis credam, quòd me quoque deum facere poteritis. Vtrum hic prius admirari conuenit animi celsitudinem, adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philosophus semet in Ætnam coniecit, quódque tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt: an ingenij solertiam, qua Thasiis vel summam stultitiam vel abiectam adulationem suam in oculos ingessit? Plutarchus in apoph. Lacon.

Anonymus.

Quidam quum in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. In his enim sedebant delicati porrectis cruribus, ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios verò scelus erat, iuuenem non assurrexisse seni. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Pylij cũ decreto statuissent Theopompo summos honores, ipse renuit: Mediocres honores ipsum tempus augere, immodicos verò abolere, dicens: Quo apophthegmate, id quod alij sibi aut vendicant arroganter, aut ambiunt ineptè, ipse vltrò dela-

[..]latum reiecit. Plutarchus in Lacon.

Pyrrhus.

Quum rebus feliciter gestis domum redisset, & à suis aquila diceretur: Per vos, inquit, aquila sum. Qui enim non essem, quum vestris armis veluti pennis subleuer? Modestissimè gloriosi cognominis laudem in suos milites transferens, vitauit inuidiam. Plutarchus in Regum & impp. apoph.

Alexander.

Quum in bello crus ei esset sagitta vulneratum, multique accurrerent, qui ipsum frequenter Deum appellare consueuerant, exporrecta hilarique fronte ad Homeri carmen alludens dixit: Hic sanguis est quem videtis, liquórque, qualis diuis solet emanare beatis. Nimirum irridens adulatorum vanitatem, cùm ipsa res declararet ipsum nihil aliud esse quàm hominem. Plut. in apopht. regum & imperatorum.

Antigonus.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

M. Varro.

Varro Pauli collega, quoniam ex Cannensi pugna, quæ Romanis fuerat infelicissima, superfuit, honores à populo delatos recusauit: dicens, felicioribus magistratibus opus esse Reipub. Quum animũ gereret inculpatum, fortunæ suæ Reipub. vltro pœnas dare voluit, vir ob hoc ipsum summis dignus honoribus. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Pompeius.

Quum in Libyam aduersus Domitium transisset, eúmque ingenti prælio superasset, militibus ipsum imperatoris titulo consalutantibus, negauit se eum honorem admissurum, quandiu hostium vallum staret erectum. Hoc audito, milites, licet ingẽs obstaret pluuia, impetu facto hostiũ castra adorti expugnarunt. Recusauit honorem, nondum factis emeritum. Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Populo, per adulationem Regem ipsum salutanti: Cæsar, inquit, sum, non rex. Maluit priuatum nomen, quàm regium inuidiæ obnoxium. Eras. lib. 4. apoph. ex Plut. in vita Cæsaris.

M. Antonius.

* Quum Rhodum insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec Dominus, sed regis ac Domini interfector. Plutarchus in Antonio.

Tiberius.

Cuidam, à quo fuerat dominus appellatus, denuntiauit, ne se amplius contumeliæ causa nominaret. Quanta molestia in tanto principe? Nunc quidam nihil audire possunt nisi sacras maiestates, gratiosas celsitudines, & reuerendissimas dominationes. Eras. li. 6. apoph.

Maximus Senior Cæs.

* Nunquam ad oscula pedum quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Capitolinus.

Alexander Seuerus.

* Imperator creatus, quum vix annos 16. natus esset, ob virtutes eximias, titulis magnificis à Senatu decoratus, nunquam in animum induxit vt se Magnum, & Patrem patriæ cognominari pateretur: Oportere enim aiebat, vt res gestæ maturiórque ætas ea nomina pararent. Lampridius.

Constantinus M.

† Cùm eum quidam Episc. beatum diceret, quippe qui in hac vita dignus esset, qui summam rerum omnium potestatem haberet, tum verò in futura cum filio Dei vnà regnaret: Imperator vultu eiusmodi sermones minimè sibi placere significans, adiecit; & monuit ne illos vnquam

vſurparet, ſed à Deo potius precibus contenderet, vt & in hac vita, & in futura dignus famulatu Dei haberetur. Euſeb. de vita eiuſdem libro 4. cap 48.

Gregorius Nazianzenus.

Cùm ſucceſſus Gregorii in eccleſia inuidia ſubſequeretur, adeò vt iniquis & minus ſanis proſcriptionibus ei abeundum eſſet, iámque alius ordinaretur Epiſcopus, quod nemo illi palam dicere audebat, ipſe verò ſentiens quid fieret, dixit: Abſit, vt mei cauſa aliqua ſimultas in Dei ſacerdotibus oriatur. Si propter me eſt iſta tempeſtas, tollite & mittite me in mare, & deſinet à vobis quaſſatio. In eius vita Gregorius Magnus, epiſcopus Rom. nomen Odrumenici ſiue omnium Eccleſiarum Epiſcopi conſtanter & ſemper recuſauit, vt teſtantur eius epiſtolæ plurimis locis.

Alphonſus.

Neapolitani ciues, cùm ob virtutem & clementiam Alphonſi regis decreuiſſent vno conſenſu omnes arcum regi triumphalem ad memoriam honorificè ſtruere, elegerunt locum ſuper gradus marmoreos maioris eccleſiæ. Id verò quando quidem fieri non poterat, ni magna ex parte dirueretur Nicolai Mariæ Buxuti, magnanimi & ſtrenui militis, domus, rex fieri omnino hoc prohibuit. Haud tanti ſe facere, inquiẽs, huiuſmodi ſaxorum ſtruem ventis imbríque obnoxiam, vt amici domũ ideo euerti pateretur. Contempſit rex honorem, & laudem ſaxorum teſtimonio poſteris memorandam: cùm ſecus hodie faciant ij qui nullis virtutibus conſpicui, omnibus ædificiis & parietibus nomen ſuum poſteris celebrandum inſcribunt atque inſculpunt. Panor. lib. 1. de rebus geſtis Alphonſi.

Ioannes Picus.

* Is ſæpe oblatas & ſacras & profanas dignitates magno reſpuit animo, Deo & ſtudiis ſe addictum reſpondens. Cùm autem vir quidam magni nominis amicorum ſuaſu eum ad Cardinalatus dignitatem petendam, vel certè ſi offerretur amplectendam ſubtimidè hortaretur, reſpondit, Non ſunt cogitationes meæ cogitationes veſtræ. Bona Eccleſiæ pauperum bona ſunt. Io. Franciſc. Picus in eius vita.

De hoſpitibus.

Cleomenes.

CVm amicus quidam hoſpiti in phiditiis nihil appoſuiſſet niſi vinum nigrum, & panem igni duratum, ſuccenſuit homini Cleomenes dicens: Erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν. Seueritas eſt, ſi quis à ſeipſo exigat victum duriorem: at inhumanitatis eſt, hoſpitem eodem compellere. Plut. in Lac.

Socrates.

* Rogatus, cuius hoſpitium nos quærere oportet? Illorum, inquit, qui bene ſapiunt. Stob. ſer. 3.

Stratonicus.

* Quum perhumaniter quidam eũ excepiſſet, multùm recreatus eſt. Videns verò mox alium introire, iterúmque alium: faceſſamus hinc ô puer, inquit, ad ſuum comitem. Etenim pro columba palumbum, pro hoſpite pandochæum inuenimus. Ælian. de varia hiſt. lib. 14.

Anonyma.

* Impetrauit ab Athanaſio epiſcopo Alexandrina mulier nobilis & diues, vt ex viduis quæ eccleſiæ ſumptu alebantur daretur ſibi vna aliqua alenda. Data eſt illi quædam miti & ſuaui ingenio, cuius facilitate auctum eſt matronæ ſtudium in pauperes. Popoſcit ſibi alteram dari. forte data eſt illi peruicax & mulier, ex qua cùm ex pio hoſpitio probra reportaret: ago tibi gratias (dixit Atha-

[illegible]) quòd talem dedisti, per quam patientiæ cultus à me exercebitur. Sabell. l.9.c.1.

Lucullus.

Quum Græcos quosdam per dies aliquot magnificè tractasset, atque illi dicerent, se mirari quòd tantùm impendiorum sua causa faceret: Non nihil, ô hospites, vestra causa, inquit, sed maxima pars Luculli gratia. Plu. in Rom. apoph.

De hostibus & inimicis.

Diogenes.

AD salutem hominibus opus esse dicebat, aut fidis amicis, aut acribus inimicis, eo quòd illi monent, hi redarguunt. Laër. l.6. Plut.

Idem.

† Cuidam interroganti, quomodo quis posset inimicos vlcisci? Respondit, si se & virum probum, & laude dignum exhibeat. Plut. lib. Quomodo leg. Poët.

Antisthenes.

Antisthenes philosophus Atheniensis, frequenter dicere solebat, hostes in bello semper obseruandos esse, quòd hi primum omnium sentiãt si quid delinquas. In hoc igitur vtiliores sunt nobis quàm amici, vt errata nostra cognoscamus, & cognita corrigamus. Laërtius libro 6. capite 1.

Ariston.

Cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis, qui interrogatus quid oporteret bonum regem facere? respondit, amicis benefacere, inimicis verò malè. At quanto præstantius, ait, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Plutarchus.

Onomademus.

Postquam aduersam factionem superasset, quibusdam censentibus, omnes diuersæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens, se vereri, ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos existerent dissidia. Sentiens, sic esse multorum ingeniũ, vt si desint inimici, in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetãt. Eras. 6 apoph.

Xenophon.

Xenophon dicebat esse prudentis cordatique viri, etiam ab inimicis vtilitatem capere. Vulgatum est, neque solem, neque aquam, neque ignem magis vtilem esse hominibus, quàm amicos. Sed ingenij philosophici est, quemadmodum periti medici ex bestiis ac serpentibus noxiis vtilia quędam remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere aliquid, quod vertat in suum bonum. Eras. 7. apoph.

Chabrias.

* Optimos imperatores esse dicebat, qui res hostium notissimas haberent. Stob. ser. 52.

Seneca

† Nullus perniciosior, inquit, hostis est, quàm quem audacem angustiæ faciunt. Li.3. Nat. Q. c.59.

De hostibus, astu ac dolo vincendis.

Agesilaus.

CVm adu. Tessaphernem, hominem fœdifragum belligeraret, eiúsque vrbes quamplurimas variis insidiis ac dolis cepisset, amicis dixit: Fœdera quidem violare præter causam impium est: cæterùm hostibus imponere, non modò iustum est, ac laude dignum, verùm etiam & iucundum & lucrosum. Nec enim turpe putauit, dolis in illum vti, qui violato fœdere, periurio fefellisset & deos & homines. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm in luctandi genere quod chirapsiam appellãt, is qui collum alterius vrgebat, frus

prætérque legem palæstræ pulsaret vndique, & in terrã detrahere', posteaquam corporis viribus destitueretur, qui inhærenti cedere cogebatur, brachium vrgentis momordit, cúmque alter diceret, Mordes ô Lacon, fœminarum more? Non, inquit, sed more leonum. Vt solerter obiectam ignauiam detorsit in laudem fortitudinis. Nullũ enim probrũ apud illos detestabilius, quàm muliebris imbecillitatis. Iure autẽ morsu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo. Plut. in Lacon.

Agis.

Cuidam consulenti Agidem regem, vt hostibus fugientibus daret transitum: Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his qui ob fortitudinem manent, si non pugnamus cum fugientibus? Existimabat vir animosus, aduersus hostes nullam prætereundam occasionem. Plut. in Lacon. apoph.

Antigonus.

Interrogatus, quomodo oporteret hostes aggredi? dixit, Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut per insidias. Stob. ser. 52.

Xenophon.

* Neque vel amicis (inquit) beneficium maius præstiteris in bello, quàm si inimicus ipsis esse videaris: vel magis hostibus vllo pacto nocueris, quàm si amicitiam ipsorum simules. Stob. serm. 52.

Herennius Pontius.

Samnitibus consulentibus quid de legionibus Romanis apud furcas Caudinas inclusis fieri deberet: Herennius Pontius suasit, vt inuiolatæ dimitterentur. Postero die eadem de re consultus, respondit, ad vnum vsque delendas. Sentiens, aut clementer magno beneficio demerendos hostes, aut irreparabili iactura illorum vires comminuendas. Neutrum sequutus est exercitus: sed sub iugum missos, contumelia magis illos in se prouocauit. Eras. l. 6. apoph.

Annibal.

† Tarentum dolo ceperat: Artẽ pari cùm Fabius M. recepisset, Annibal de capta vrbe factus certior: Et Romani, inquit, suum Annibalem habent: Eadem qua ceperamus arte, Tarentum amisimus. Liuius libro 27. ab V C.

De hostibus contemptis.

Agesilaus.

Qvum edixisset Agesilaus rex vt captiui nudi venderétur: Laphyropolæ, quorum munus erat res prædatitias diuendere, quod erant iussi faciebant, ac vestium quidem, quoniam iuxta barbaricum morem erãt splendidæ, multíque pretij, complures extiterunt emptores: cæterùm ipsa corpora candida, prorsúsque tenera ac delicata, nec quicquam virile præ se ferentia (quippe in vmbra, otio ac voluptatibus educata) adeò concupiuit emere, vt deriderent etiã hoc mercium genus, velut inutilium, nec vllius omnino pretij. Id animaduertẽs Agesilaus qui auctioni præsidebat, & hunc casum torsit ad animandos ad fortitudinem milites: Hęc inquit, sunt pro quibus pugnatis: (ornamenta captiuorum ostendens) hi, quibus cum pugnatis nuda captiuorum corpora demonstrans. Duplici nimirũ argumento addidit suis animos: amplissima spe præmiorum, & hostium imbellium extremo contemptu. Plutarch. in Lacon.

Anonymus.

Spartanus interrogatus, num tutũ esset ad Spartam iter? Refert, inquit, qualis eò descendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in vmbraculis venamur. Significauit, feroci bus ac violentis esse tutũ proficisci Spartam, nec mollibus & effœminatis: quòd hostili animo illuc proficiscen-

malè acciperentur à forti-
tos homines illic nō fineréť
n tenebris Plut.in Lac.

Antigonus.

nus quum in paruulo quo-
ello Græci obsiderentur, ac
oci contemnentes hostes,
deformitatem Antigoni io-
& nunc staturam humilem,
ulum nasum deriderent:
nquit,& aliquid boni spero
castris meis Silenū habeo.
dicaces fame domuisset,
ti facere mos est, videlicet
lo sunt vtiles in cohortes
tur, cæteri præconio subii-
egauit se vel id facturum
expediret his dominum ha
tam malam haberent lin-
it.& Seneca.

Cicero.

harsalicum conflictum, cùm
Pompeius, Nonius quidam
eptem adhuc aquilas super-
ide bono animo essent hor-
Rectè, inquit Cicero, hor-
nobis cum graculis bellum
ille aquilas dixit, vela Ro-
ilis insignita. Plut.in R o.

Romani.

in pugna adu. Tigranem, ho
ditum centum millia truci
pauci equitū fuga seruatis,
s non amplius centum ei-
terati, interfecti quinq;: di-
ese erubescere, q od in tam
nelpia strinxissent ferrum.
Rom.apoph.

---

ostibus non crudeliter tractandis.

Socrates.

a Crœsum interrogasset, quid
et maximum & pretiosissi-
x regno consecutus? illéque
lisset, Vt hostes vlcisceretur,

& amicos beneficio afficeret: Multo, inquit, melius fecisses, si & illos tibi amicos asciuisses. Max. ser. 6.

Agesilaus.

Solebat admonere milites suos, ne captiuos vt facinorosos cruciarent, sed vt homines seruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit, vt in vnum locum comportarentur, ne mutatis castris relicti perirent. Eandem curam impendit senibus captiuis, ne quoniam sequi non possent, à canibus lupísve discerperentur. Hæc autem humanitas illi nō solùm aliorum, verùm etiam captiuorum miram beneuolentiā conciliauit. Et nūc homines sibi videntur, qui trucidatis infantibus ac senibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtrique. Quo progressa est immanis illa feritas. Plut. in Lacon. apoph.

Ariston.

Cùm ex quodam audiuisset, amicis benefaciendum, inimicis autem malefaciendum esse: imo, inquit, præstantius est amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos. Plut.

Xerxes.

Cùm Græcorum exploratores in exercitu suo deprehendisset, nullo malo affecit, sed circumduxit, vt omnem viderent exercitum, & illæsos dimisit. Noluit vir bellicosissimus crudeliter grassari in hostes perniciosissimos, quos non tam manu quàm beneuolentia & clementia vincere cupiebat. Plutarch. in reg. & imper. apoph.

Liuius Cons.

† Cæsis profligatísque cum suo duce Asdrubale Pœnis, cùm nunciatum esset Liuio Consuli, Gallos Cisalpinos, Liguréśque, vno agmine abire sine certo duce, sine signis, sine ordine vllo aut imperio, posse, si vna equitum ala mittatur, omnes deleri: Supersint, inquit, aliqui nuntii & hostium cladis, & nostræ virtutis. Liu. lib. 28. ab VC.

Paulus Æmilius.

Perseo sese ad victoris pedes abiicienti, vocesque degeneres emittenti: Cur, inquit, fortunam crimine liberas, sic te gerens, vt superiore etiã fortuna videaris indignus? Cur meã dedecoras victoriam, ac rerum à me gestarum gloriam obscuras, tam abiectum te demonstrans, vt indignus appareas, quem populus Romanorũ haberet hostem? Plut. in eius vita.

Fabius Maximus.

Dicebat absurdum videri, si cùm equos & canes venaticos familiaritate ciboque cicuremus, potius quàm catenis ac verberibus, homines feroces animo non humanitate ac beneficiis nobis conciliemus, sed asperiores in illos simus quam agricolæ sunt in caprificos ac malos syluestres & oleastros, qui has non protinus excidunt, sed incisione docent mitescere. Plutarch. in Rom. apoph.

Fabricius.

Fabricio iam consuli misit epistolam Pyrrhi medicus, qua promittebat se regem veneno necaturum, si iuberet. At eam epistolam, authore non prodito ad Pyrrhum remisit, iubens illum sibi cauere qui pessimus esset index cum amicorum tum hostium. Sentiens, eum habere pro hostibus eos quos amplecti debebat, si satis nouisset: & hos pro amicis ducere, qui peius illi vellent quàm hostes. Plut. in Rom. apoph.

Axan Sultanus Turcarum.

† Cùm Diogenem Imperatorem Constantinop. in acie victum, ad se adductum videret, e solio exiliit, & de more humi iacentem calcauit. Deinde erectu & amplexus est eum huiusmodi verbis Noli mœrere Imperator: Tales enim sunt res humanæ. Ego verò te non vt captiuum, sed vt Imperatorem tractabo. Quod & præstitit. Zonaras Tom. 3. Annal.

Sigismundus Imp.

Laurentius Hungariæ Palatinus, cùm diceret imprudenter agere Sigismundum imperatorem, qui victis hostibus non solùm vitam & opes relinqueret, sed etiam eos inter amicos reciperet, extolleretque. Tibi, inquit Sigismundus, videtur vtile inimicum occidere, neque enim mortuus bellum excitat: At ego inimicum occido, dum parco: & amicũ facio, dum extollo. Ostendit autem, pulchrius esse benefaciendo, quàm potentia inimicos vincere. Æn. Syl. l. 3. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex cùm expugnatis vrbibus, humaniter hostes omnes dimittendos mandasset, reprehensus à suis ducibus qui omnes interficiendos putabant, respondit, Nihil magis aduersariorum animos flectere atque conciliare, quàm placabilitatis & mansuetudinis nomen. Panor. lib. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Idem cùm Caietam vrbem obsideret, coacti sunt oppidani ob famem, qua grauiter vexabantur, ad bellum inutiles è ciuitate expellere, in quos cùm incidisset rex, adhortatus vt ferro trucidaret omnes, Nequaquam, inquit, bellum cõtra puellas, fœminas, senes, ac innocentem iuuentutem suscepimus: sed contra viros armatos, de victoria manu nobiscum concertantes. Et sic pepercit rex imbelli ætati, ab hostibus ciuitate pulsæ ob famem, Alphonsum sanè, & Agesilaũ, qui similem pietatem hosti præstitit, nostra tempora desiderarent. Si quidem nunc de magna gloriantur animi fortitudine, qui trucidatis infantibus ac senibus, eam ætatem abducunt, quæ vel libidini apta est, vel labori, vel vtrique. Alphonsi dictum recitat Panor. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Huc refer titulum de Victoria moderatione.

De humanitate.

Agesilaus.

HYdricus cùm quendam cõiecisset in carcerem, Agesilaus humaniter veniam pro captiuo deprecatus est, hunc in modum scribens: Si nihil peccauit, oro vt hominem dimittas: si peccauit, mihi dimitte: sed omnino dimitte. Innocentem punire, scelus est: culpam interdum condonare in gratiam honesti deprecatoris, humanitas est. Plut. in apoph. Lacon.

Xerxes & Arimanes.

Inter Xerxen Darij filium & Arimanem fratrẽ, de regno erat contentio. Itaque quũ Xerxes intellexisset, fratrẽ ex Bactrianorum regione descẽdere, misit illi munera, & iis quibus ea mandaret perferenda, iussit vt ipsius verbis illi dicerent, His in præsentia te honorat frater tuus Xerxes quòd si rex fuerit declaratus, eris apud ipsum omnium primus. Hac humanitate delinitus Arimanes contentionem remisit, ac fratri regnum adepto protinus adorationis honorẽ exhibuit, eiq. diadema imposuit. Xerxes autẽ illi proximum ab se locum dedit. Eras. l. 5. apoph.

Philippus.

Filium Alexandrum admonere solebat, vt cum Macedonibus comiter haberet consuetudinem, vulgi conciliata beneuolentia vires ac robur sibi parans, dum liceret alio regnante esse humanum, prudenter colligens, vt nulla re melius constabilitur imperium, quàm ciuium beneuolentia, ita difficillimum esse iam regnum administranti, erga quoslibet esse humanum, non solùm quòd regia potestas opposita sit inuidiæ, verùm etiam quòd Respublica non possit esse incolumis, nisi scelera suppliciis coërceantur. Regibus enim hactenus temperanda est humanitas rga ciues, vt interim regiam tueantur authoritatem. Nam immodica bonitas sæpè contemptum parit. Plut. in apoph.

Plura pete ex apoph. de Clementia.

Diogenes.

Plato laudante quendam hoc nomine quòd erga omnes humanissimus esset: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui nullum vnquam affecit dolore? Quo dicto docere voluit nimiam humanitatem obesse reipublicæ. Laert. lib. 6.

Agesistrata.

Quum Agidem filium exanimem iacentem videret, exosculata facie dixit, Nimia tua, ô fili, bonitas, nimia mansuetudo & humanitas, te simul & nos perdidit. Moliebatur enim Agis facinus sanè præclarum, sed inuidiosum, nimirum vt degenerantes Lacedæmoniorum mores ad priscam illam seueritatem reuocaret. Interim dum studet offendere neminem, & gratificari omnibus, semetipsum in exitiũ coniecit. Plut. in Lacæn. apoph.

Vide apophthegm. de Indulgentia & Licentia.

Turbo.

Quũ adhuc nihil aliud esset quàm centurio, & ante præfectos à Cæsare vocaretur in consilium: Turpe est, inquit, ô Cæsar, exclusis præfectis cum centurione agere. Erasm. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam videns Fauonium, quum nulli adessent famuli, Pompeio per omnia inseruientem, vsque ad pedum lotionem, pronuntiauit Græcum versiculum,

φῶτι τοῖσι γενναίοισι ὡς ἅπαν καλόν.

id est.

Claris viris vt est decorum quidlibet?

Erasm. libro 6. apophthegm. ex Plutarch.

Plotina.

Plotina Traiani imperatoris vxor, cùm post Traiani electionem primum in Capitolium iret, multi-

que essent qui imperij felicitatem omnibus modis precarentur: adhuc in gradibus, conuersa ad multitudinem: Talis, inquit, huc ingredior qualem me exire cupio. Quo dicto innuere voluit, se non minus in imperio, quàm cùm extra imperium esset, omnibus optimè velle. Vnde sic se in principatu gessit, vt omnino iusta reprehensione caruerit. Xiphilinus in vita Traiani.

Huc refer apoph. de Gloria & honoris contemptu.

De humilitate.

Vide apophthegmata de Moderatione animi, de Modestia, de Arrogantia, Fastu & Superbia.

DE IACTANTIA.

Diogenes.

PVERO cuidam, qui vellet se recipi in numerũ discipulorũ Diogenis, ac diceret se excellere ingenio, respondit Diogenes: Si adeò excellis ingenio, optimísque moribus prǣditus iam es, non est quod me præceptore ad vitam necessaria discas. Notauit autem inanem adolescentis iactantiam, & indignum putauit vt in philosophiæ studio educaretur. Brus. l. 3. ex Laert.

Aristoteles.

Admonebat suos, ne nimium se laudarent ipsos, nec vituperarent etiam. Laudare enim seipsum, vani: vituperare, stulti est. Bruson. lib. 3. ex Stob.

Phocion.

Laosthenes quum Athenienses ad inferendum reliquæ Græciæ bellum assiduis stimulis concitaret, ac de se multa variáque iactaret, Phocion ait: Cupressis sunt planè similes sermones tui: illi enim magni sunt, nec tamen vllos ferunt fructus. Plutarch. in Phocion.

Anonymus.

Peregrinus quidam Spartæ crepidatus alterò pede stans rectus, ad Laconem dixit, Nequaquam puto te ô Lacon, tantum temporis, quantum ego, in pede perstare posse: Vrbanè excipiens Lacon, Minimè (inquit) sed ex anseribus nullus est, qui hoc non possit. Plut. in Lacon.

Lacones.

Philippus cùm minaretur Lacedæmoniis per literas, diceretque se omnia quæ conarentur prohibiturum: Lacædemonij iactantiam eius irridentes, interrogarunt Philippum, num mori etiam eos esset prohibiturus? Plutarchus.

Fabius Max.

Quum M. Liuius sibi postularet acceptum ferri, quòd Fabius cepisset Tarentum, videlicet quòd in arce præsidium habuisset, cæteris iactantiam hominis deridentibus, Vera (inquit Fabius) narras: nam nisi tu ciuitatem amisisses, nequaquam ego recepissem. Plut. in apoph.

Vatinius.

Ciceroni iactanti apud Vatinium, quòd humeris Reipubl. de exilio aduectus sit, vrbanè inquit: Vnde tibi varices? Brus. l. 3.

Iulius Cæsar.

Sylla factus prætor, quum indignabundus Cæsari sua in se illum potestate vsurus, esse dictaret, ridens Cæsar: Rectè, inquit, tuum putas esse magistratum, quem tuis habes pecuniis comparatum. Plutar.

Augustus Cæsar.

Augustus quempiam saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformẽ, nimium tamen sua opera iactantem, sic leuiter vrbanéque castigauit: At quum fugeres, inquit, nunquam respexisti? Brus. l. 3.

Vide apoph. de Ostentatione.

De ignauia.

Diogenes.

Qvibusdam admirantibus carmen illud Hesiodi,

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id est,

Nec bos quidem pereat, etiam si vicinus sit malus.

[illegible] Messenij, inquit, simul cum bo[illegible] perire, vobis vicinis. Exprobra[illegible] Atheniensibus ignauiam, qui Mes[illegible] vicinis aduersus Lacedæmo[illegible] vim non fuerint opitulati. B[illegible] l. 8. apoph.

Democritus.

Interrogatus, qua re industrij ab [illegible] differrent? respondit, Qua [illegible] à piis; spe nimirum bona. La[illegible] quippe incumbens, suæ in[illegible] superat præmium amplissi[illegible] ignauus autem desperãs nul[illegible] bonorũ futurorum spem [illegible]. Max. ser. 32.

Antalcidas.

[illegible] de Salsè dictis.

Lysander.

Lysander Lacedæmoniis segniter [illegible]orum murum oppugnanti[illegible] leporem fossa vidisset e[illegible]: Eos, inquit, timetis hostes, [illegible] ignauia lepores in muris [illegible]. Plut. in apoph.

Themistocles.

[illegible] cum equitatu venien[illegible] ludos Olympicos, vetuit cer[illegible] spectare. Interrogatus autem, [illegible] hominem excluderet: Non æ[illegible] respondit, vt is qui maxi[illegible] periculi se socium non præbuis[illegible] communem conuentum ludi[illegible] spectacula admitteretur. No[illegible] hominis in rebus præ[illegible] ignauiam & oscitan[illegible] lib. de Var. hist.

Scipio.

[illegible] in Alexandriam venisset, po[illegible] vrbem accederet: rex autem [illegible] propter ignauiam corporisque mollitiem vix incederet: Scipio ad Panætium ait, Iam Alexandrini aliquid voluptatis & fructus ex nostra peregrinatione perceperunt. propter nos enim regem suum ambulantem viderunt. Bruf. lib. 3.

Idem.

Næuius quidam, cũ iners socors[illegible] esset, festiuè per anominationẽ Scipio in illum iocatus est: Quid, inquit, hoc Næuio est ignauius? Bruf. li. 3. cap. 12.

Q. Metellus.

Dicere solebat, nescire se, an sua victoria plus boni an mali Reipublicæ attulisset. Notauit autem Romanorum post partam victoriam ignauiam, quæ multis malis ianuam aperuit. Bruf. l. 4.

M. Cato.

Eius perfrequens fuit sententia: Nihil agendo, homines malè agere perdiscere. Quo dicto execratur omnem ignauiam, quæ multorum malorum sæpenumero causa est. Columella lib. 12.

Sigismundus Imp.

Cùm ignauus ac otiosus homo fœneratores eo nomine plurimum laudasset, quòd dormientes etiam parárent ex rebus lucrum: At tu, inquit, Imperator, vigilando omnia consumis. Æn. Sylu. lib. 4. comment. in res gestas Alphonsi regis.

Vide apoph. de Otio, Pigritia, & Segnitie.

De ignobilitate & obscuritate generis.

Bion.

PErcontanti Antigono Homerico versu;

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες.

Sentiens, se traductum de generis ac gentis ignobilitate, respondit ingenuè. Pater meus libertus erat, cubi[illegible]

... quorum- ... non minus adferre ... fama claritas.

...

... exprobranti quòd esset ... it, non è duobus ingenuis, sed ex patre Atheniensi, ... Nec è duobus, in- ... atoribus natus, & tamen lu... Sentiens, non tam refer- ... natus sis, quàm sis. Is vere li- ... quem philosophia liberum ... verè Græcus est, qui Græ- ... ciplinis institutus est. Laert. ... p. 1.

Socrates.

... audiens à quodam Athe- ... i, quòd ex matre obscura natus ... respondit: An putas virum præ- ... non ex obscuris parentibus ... creari posse? Innuit autem, non ... parentibus, sed ex rebus gestis ... veram nobilitatem iudicandam. Ibidem.

Anonymus.

Menedemus Eretriensis, cùm aliquando decretum tulisset ad populum ... ies tetigit illum, vt di- ... neque ... aber- ... neque decretum

...

...entinianus.

... Sauromatæ ... cum facerent ... imperatorem maximum ... contra ipsos comparare, lega- ... miserunt de pace acturos. Hi cum visi essent Imperatori admodum abiecti & sordidi ... omnes Sauromatæ essent ... Cùmque legati respondissent, Sauromatum facile optimos ad illum venisse: Valentinianus supra modum excandescens, clamore sublato: Male actum esse ... cum Imperio Rom. q ... ad ipsum peruenisset, quæ regnante tam egens, ac sordidum barbarorum genus non erat contentum se suis finibus continere, sed Romanos etiam auderet bello lacessere. Socrates li. 4. Hist. Eccl. cap. 26.

Sophocles.

Cuidam obiectanti, quòd ex ignobilibus prognatus esset parentibus: Atqui, inquit, ob id ipsum debuit magis laudari, & in admiratione esse, quòd à me genus initium cepit. Anton. in Meliss. par. 2 ser. 79.

De ignoscentia.

Pittacus.

TYrrheum Pittaci filium Cumis in tonstrina sedentem, faber quidam ærarius impacta securi occidit. Cumani homicidam vinctum miserunt ad Pittacum, vt de eo supplicium sumeret. At ille cognita causa, dimisit hominem, dicens: Ignoscentiam esse potiorem pœnitentia. Sentiens, vtilius esse condonare, quàm meminisse iniuriæ, & vlcisci. Laert. l. 1. cap. 5.

Phocion.

† Phocion benè de ciuibus suis meritus

fitus est, morti tamen ab iis adiudicatus. Cúmq. in carcere iam iam cicutam bibiturus esset, amici ac familiares rogarent, ecquid vellet filio mandare? Hoc tantùm inquit, ne cum iniuriæ memoria hanc popinationem rependat Atheniensibus. Aelia. li. 12. var. hist. c. 49.

Huc referenda sunt apoph. de Patientia iniuriæ, Humanitate, Lenitate, Mansuetudine, Victoriæ moderatione, Vindictæ neglectu, &c.

De ignorantia.

Vide apoph. de Cognitione sui.

De imitatione.

Pylades.

HYlam, negligenter saltantē Oedipodem, hac voce castigauit, σὺ βλέπεις: id est, tu vides: quum ille Oedipodem iam cæcum exprimere debuerit. Eras. l. 6. apoph.

Apelles.

Alexander quum apud Ephesum conspectam effigiem sui corporis ad viuum magna arte expressam admiraretur, atq. interim fortè equus inductus picto in eadem tabula equo hinniret, deceptus imitatione: Apelles, equus (inquit) ô rex, multo melius expressus est quàm tu. Erasm. li. 8. apoph.

Plato.

† Dicebat imitationem, si à teneris annis incipiat, perseuerétque, in mores & naturam abire. Idem li. 3. de Repub.

Sotades.

† Imitare, aiebat, honestum, & optimus inter homines manebis. Stob. serm. de Prudentia.

Cicero.

Pompeio vitio dabat, quòd ciuitate deserta Themistoclē potius quàm Periclem fuisset imitatus: cum illis res nequaquam pares essent, his essent. Themistocles enim fugit ad Persas, Pericles mansit Athenis. Plutarc. in Rom. apoph.

Hadrianus sophista.

In conuiuio sophistarum, ad quos adhibitus erat tanquam egregij cuiuspiam arcani consors futurus, quū sermo fuisset ortus de characteribus dictionis, & in quo quisque præcelleret, & quid in quoque potissimùm imitandum esset: At ego, inquit, describam characteres, haudquaquam recensens incisiunculas, intellectulos, membra aut rhythmos: sed meipsum mihi imitandum proponens: omniúmque inuenta ex tēpore proferens, flexu quodam orationis ac linguæ permittam hæc omnia. Quid de hoc Hadriani dicto iudicandum sit, viderint Critici, illud scio, Horatium non temerè exclamasse, O imitatores seruum pecus: Et hodie videmus quosdam, qui se totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elūbes euadere. Quòd si quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν, equidem nec obsto cuiquā, nec inuideo. At ipse malim Epicteti rudem & indolatam phrasim, sed naturalem, quàm Isocratis omni flosculorum genere picturatam. Huius Hadriani dictionem Herodes sophista solebat appellare κολόσσου μεγάλα σπαράγματα, id est, colossi magni fragmenta: simul in iuuene notans orationem nondum satis compositam, simul laudans & vocis & animi magnitudinem. Verba sunt Eras. Rot. li. 8. apoph. ex Philostrati sophistis.

De imperatoris, seu belli Ducis præstantiss. & numeris omnibus absoluti officio: item de imperio rectè administrando.

Pericles.

QVotiescunque belli dux creatus esset, chlamydē induens, apud se dicere consueuit: Attēde Pericles, quòd gesturus es imperium in liberos, in Græcos & in Athenienses. His dictis se vir cordatissimus hortabatur, vt moderatè gereret principatū. Magni ingenij est, imperare liberis: at Græci plus quàm liberi tum erant: postremò inter Græcos liberrimi Athenienses. Plut. in apoph.

Plato.

Rempub. saluam esse putabat, in qua aut philosophi imperarent, aut principes sapientiæ studio incumberent, lib. de rep.

Timotheus.

Quærenti quid inter imperatoriā artem & oratoriam discriminis esset? Idem respondit, quod inter bellū & pacem. Stob. 52.

Plistarchus Leonidæ F.

Plistarchus Leonidæ filius cuidam roganti, quam ob causam reges Lacedæmoniorum non à priscis regibus cognomen sortirentur? Quoniam, inquit, illi ducere quàm regnare maluerunt, Posteriores illis nequaquam. Primus omnium regum Lacedæmoniorum Agis dictus est, & hoc nomē in aliquot posteriores demanauit. Agidis autem nomen dictū est à ducendo, quoniam clementer imperabat: & regum est persuadere potius, quàm imperare. Plistarchus autem sonat, plurimis imperantem. Plutar.

Theopompus.

Inf. de patria fortiter propugnāda.

Solon.

Infrà de Regno & regibus.

Iphicrates.

Suprà de bono belli duce.

Apollonius.

Rogatus à Babyloniæ rege, quomodo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò credideris. Brus. l. 3.

Alcamenes Teleeri filius.

Cuidam percontanti, quo pacto quis optimè regnum seruare posset? Si lucrum, inquit, non magni fecerit. Longè latéque dissentiens à vulgo Principum, qui non alia magis ratione principatum contabilire student, quàm attenuandis ciuium, suis augēdis opibus: quum iustitia & æquitas maximè reddant diuturnum imperium. Plut. in Lacon.

Agis.

A quodam interrogatus, quod disciplinæ genus potissimum exercitaretur apud Spartanos? Scire, inquit, imperare, & ferre imperium. Ibid.

Idem.

Apud Mantineam quibusdam dissuadentibus, ne cū aduersariis, quòd numero plures essent, confligeret Agis senior: Cum multis, inquit, pugnet oportet, qui multis vult imperare. Ibid.

Agesilaus.

Interrogatus, quas res Imperatorem habere oporteat? dixit: Aduersus hostes audaciam, erga subditos beneuolētiam, in opportunitate verò rationem & cōsilium. Stob. ser. 52.

Cyrus.

Dicebat, neminem debere suscipere principatum, nisi esset melior his in quos susciperet imperium. Sensit vir prudentissimus, hoc esse principis munus, vt aliis prospiciat, & publicis commodis consulat, id autem fieri nequaquam potest, nisi ab eo qui sapientia, vigilantia, animiq. integritate cæteris antecellit. Plut. in apoph.

Idem.

Dicere solebat, principem non bere inferiorē esse intelligendo quæ opus sunt, cæteris. Xenophon. in 7. Pædiæ Cyri.

Idem.

Idem à Clearcho, ne se in pugna periculum admitteret admonenti, respondisse dicitur: Iubésne regnum appe-

tem, regno me indignum o-
&Bruf.l.5.

Hieron.

tit.de Regno.& regibus.

Cato.

Eumenes rex Romam ve-
& à senatu honorificè exce-
rissimorum ciuium frequen-
retur, Cato non dissimula-
tum Romanorum erga illum
sibi suspectum esse, ipse vi-
is consuetudinem. Hoc qui
admirantibus, ac dicentibus,
m esse virum probum, ac a-
populum Romanum ani-
ista vera, inquit: attamen il-
, natura ferox canis est. Sen-
mnes reges, vtcunque pro tē-
ulent, natura tyrannos esse,
ocratiæ infensos. Romæ au-
is nomen erat inuisissimum.
apoph.

Antiochus.

ochus quum à L. Scipione vl-
rum montem, submotis im-
ibus, Asiam prouinciam, vi-
e ei gentes amisisset, gratias
pulo Romano, quòd magna
rarū per eos liberatus esset.
tit vir prudens, vnius homi-
num, quamuis vigilantem, nō
t negotiis parem esse. Erasm.
oph.

de Magistratuum cura.

Antigonus.

ns filium suum violentius &
estius se gerere erga subdi-
n non, inquit, nouisti fili, no-
regnum esse nobilem seruitu-
tque hæc Antigoni verba, qui
um alloquutus est, maximam
etudinem & humanitatem prę
nt. qui id non approbat, is ve-
i videtur neque regem neque
nosse, sed tyrannicam vitam
agere. Ælian. l.2. de Var. hist.
tar.

Scipio Africanus.

busdam calumniantibus, quòd
strenuus bellator esset: Impe-
ratorem, inquit, me mater, non bel-
latorem genuit. Significans in impe-
ratore plus habere momenti soler-
tiam ac prudentiam in cōsiliis, quàm
vires in præliis. Plut.

M Cato.

Seniorem imperatorem laude di-
gnum, & ab omnibus extollendum
putauit, qui sibi ipsi imperare posset.
Plut in apoph.

Cicero.

In summo imperatore belliq. du-
ce quatuor res debere inesse dicebat,
Scientiam rei militaris, virtutem, au-
thoritatem, & facilitatem. Cicero in
oratione pro Pompeio.

Alexander Seuerus.

Ouinius camillus, antiquæ fami-
liæ senator, homo delicatissimus, re-
bellionem moliebatur, tyrannidem
affectans. Id quum Alexandro renun-
tiatum esset, statímque probatum,
ad palatium vocato gratias egit,
quòd reipublicæ curam, quæ bonis
viris recusantibus imponi solet,
sponte reciperet. Mox ad senatum
processit, ac tanti sceleris conscien-
tia trepidum, consortem imperij
appellauit, in palatium recepit, or-
namentis imperialibus, & meliori-
bus, quàm vtebatur ipse, decorauit,
profectionis comitem adhibuit.
Cúmque imperator ipse pedibus i-
ter faceret, inuitauit & Ouinium
deliciis assuetum ad laborem, quem
post quinque millia passuum cun-
ctantem equo sedere iussit. Quúm-
que post duas mansiones equo etiam
fatigatus esset, carpento imposuit.
Hoc quoque respuentem, ac impe-
rium tædio laborum recusantem, de-
nique & mori paratum dimisit, ac
militibus à quibus Cæsar præcipuè
diligebatur, commendatum, ad vil-
las suas tutò abire iussit. Sic illi com-
monstrauit, quid esset gerere impe-
rium Lampridius.

Saturninus.

Hortantibus militibus, vt impe-
rium susciperet, ait: Nescitis, ô mili-

tes, quantum mali sit imperare: gladij vi ceruicibus immineant, hastæ vndique, spicula, ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur, non cibus pro voluntate, non iter pro authoritate, non bella pro iudicio, non arma pro studio. Bruson. libr. 3. cap. 13.

Iul. Cæsar.

M. Tullius li. de Officiis 3. scribit, Cæsarē hos versus ex Euripidis Phœnissis semper habuisse in ore:

Nam si violandum est ius, regnandi gratia
Violandum est, aliis rebus pietatem colas.

Augustus Cæs.

Postquam Iulio auunculo crudeliter in senatu interfecto successisset in administratione imperij, ac nequaquam placeret Acciæ matri Philippoque vitrico, adiri nomen inuidiosæ fortunæ Cæsaris, respondit: Nefas esse, quo nomine Cæsari dignus esset visus, semetipsum videri indignū. Contemnens humana consilia, & cum periculo potius summa, quàm tutò humilia sequi proposuit. Velleius Paterculus, & Cusp. in Consulibus.

Mecænas.

Augusti temporibus quum esset consultatio de imperio iterum abrogando, in ea deliberatione interrogatus Mecœnas, quid sibi videretur, respondebat: Regnum iustum & legitimè recuperatum in primis conducere rerum magnitudini. Quo dicto consulebat, iustius esse vt imperium deponeret Augustus, ac rem publicam restitueret in statum pristinum. Dion Nicæus in Augusto.

Augustus Cæs.

Admonebat Romanos, vt rempub. committerēt iis, qui vsu & experientia rerum plurimū possent: nec eam sinerent vllo tempore pēdere ex cuiusquam voluntate: ne fortè ii in regni cupiditatem venirent, aut mortuo eo respubl. periclitaretur. Idem.

Idem.

Consulebat præterea, vt contenti rebus præsentibus, augere & dilatare imperium nollent: quòd futurum esset, vt id tuerentur difficilius, imminerétque periculum, ne ea quæ iam parta essent, amitterentur. Idem.

Fronto.

Cùm sub Nerua Cocceio, Romæ impromiscuè omnes ab omnibus leuissimas ob causas accusarentur, atque inde magnus tumultus exortus esset, Frontonem consulem dixisse ferunt: Malum quidem esse, imperatorem habere, sub quo nemini licet quicquam facere: sed multò peius, esse, cùm omnia liceant omnibus. Xiphilinus in vita Neruæ, & Fulgos. li. 2. cap. 2.

Domitianus.

Paucis notum esse dicere solebat, quàm misera & ærumnosa sit imperantium conditio, qui à tyrannidis falsa suspicione tum demum liberātur, cùm diem iam extremum claudunt. Suet. in Domitiano.

Diocletianus.

Adhuc priuatus dicere solebat, nihil esse difficilius quàm bene imperare. Id Flauius Vopiscus in Aureliano tradi se audiuisse à patre suo, & addit causam: Colligunt, inquit, se quatuor aut quinque, simul consiliū ad decipiendū imperatorem capiunt, dicunt, quid probandum sit. Imperator qui domi clausus est, vera nō nouit: cogitur hoc tantùm scire, quod illi loquuntur: facit iudices, quos fieri non oportet, amouet à republica, quos debebat retinere. Ita, bonus, cautus, optimus venditur Imperator. At vulgus ad Imperatoris titulum sa tis esse putat nasci, aut eligi: nasci vtcunque, eligi emptis suffragiis, ac solennibus ceremoniis confirmari. Vopiscus.

Pertinax.

Cùm possessionibus imperatoriis nomen suum inscribi prohibuisset, dicere solebat, illas nequaquam impe-

perantium proprias, sed communes Romanorum, & publicas esse. Herodianus.

Traianus.

Iustitiæ & æquitatis amantissimus, talem Imperatorem priuatis & ciuibus esse dicebat, qualem sibi esse imperatorem priuatus optasset. Ioann. Langus in Nicephori annotationibus.

Idem.

Aliquando in conuiuio proposuit amicis, vt decem nominarent, quibus crederent rerum summam rectè delegari posse. Cùm illi silerent: Decem, inquit, à vobis posco, ego vnicum habeo Seuerianum. Solum illum imperio dignum iudicans. Dion Cassius.

Idem.

Licinio Suræ (quem quidã vt Cæsaris insidiatorem iudicauerant) gladium nudũ porrexit, atque: Accipe, dixit, gladium, quem pro me, si bene atque cũ ratione imperauero, distringes: sin minus, eo ad interitum vtere. Diõ Nicæus atque Xiphilinus in Traiani vita, Plin. in Panegyrico, & Niceph. li. 3. ca. 23.

Hadrianus.

Dicere solebat miseram esse imperantium conditiónem, quibus de affectata tyrannidis, nisi occisis, non crederetur. Vulcatius.

Valentinianus.

Sollicitatus à militibus, vt sibi imperij socium deligeret: Vestrum quidem (inquit) fuit, vt priuatum me ad imperialem extolleretis dignitatem: imperium autem administrare, non iam vestrum, sed principis ipsius arbitrij esse, vos ipsi quoque dixeritis. Itaque vos deinceps imperata facere, & quietos esse; me autem, quid facto opus sit, curare decet. Niceph. Callist. lib. xi. ca. 1. Eccles. hist.

Antoninus Pius.

Reprehensus, quòd nonnullos accusatos absolueret, respondit, Principem non à pœnis aut suppliciis, sed à mansuetudine potius auspicandum esse. Dion Nicæus, & Xiphilinus in Antonini vita.

M. Antoninus Verus.

Dicere solitus erat, Neque pecuniæ vim tyrannidis inopiam explere posse, aut stipatoris satellitum agmina tueri principem, nisi ipsi quos regit, animum imperanti beneuolentiámque accommodent. Quippe ij domum diu tutóque imperant, qui non metum ex crudelitate, sed amorem ex bonitate ciuium suorum animis instillant. Neque enim quos seruire necessitas cogit, sed quos obtemperare sua quæque voluntas adegit, ij sunt in agendo patiendóque à suspicione omni assentationéque vacui: nunquámque imperia detrectant, nisi violenter contumelioséque sint habiti. Herodianus lib. 1.

Faustus Quintillus.

Iulianus cùm senatum Romanorum rogaret, vt virgines Vestales & cæteri sacerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirent, prætentis infulis: Faustus Quintillus consularis augur contradixit, asserens non debere imperare eum qui armis aduersario non posset resistere. Spartianus in Iuliano, & Cuspinianus in Consulibus.

Senatus Rom.

† Cùm Cæsarianorum militum licentiam ita coerceret, Seuerus Imp. vt nec eos insolescere, nec cuiquam iniuriam ipsos inferre pateretur: ob hanc & alias causas eum Senatus aliquando collaudauit, ac magno edito clamore: Omnes (inquit) rectè faciunt omnia, proptereáque tu rectissimè imperas. Xiphil. in eius vita.

Iouianus.

Cùm post Iulianum apostatam, qui aliquot Christianorum millia interfecerat, ad imperium raperetur, clamabat, Nolle se infidelibus imperare, cùm ipse esset Christianus.

responsum est à militibus omnibus, sese quoque Christi fidei esse obnoxios. Cuspin. in Coss.

Alex. Seuerus.

Vigilanter prouidit, ne tribuni ducésque quicquam fraudarent de stipendiis militum, dicens: Miles non timet nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona. Sentiens militem cùm aliquid habet, metuere ne perdat: sed mendicitas ad omnem desperationem vocat armatum. Lampri.

Leo max. Imp.

† Cùm ab eo petiisset Aspar, vt cuidam præfecturam vrbis consilio, alium de nocte accersitum creasset præfectum: Aspar, cui hoc præter spem accidisset, veste Imperatoris apprehensa: Tali purpura ornatum, inquit, non decet mentiri: Respondit Imperator, sanè hoc quoque imperatorem decet, nemini cedere aut subditum esse, maximè vbi id cum Reip. incommodo fieret, Cedrenus in Leone.

Iustinus Imp.

† Cùm Cæsarem crearet Tyberiũ, & purpura indueret: Ne te in errorẽ, inquit, vestis splendor, neque illustris ornatus istarum rerum, quæ sub aspectum cadunt, decipiat: Quibus ipse in fraudem impulsus, imprudens meipsum grauissimis suppliciis obnoxiũ reddidi. Itaque tu in Republica summa cum mansuetudine, & animi lenitate regenda, mea vitia præstato. Euagrius lib. 5. Hist. Eccl. c. 13.

Theophilus.

† Contemplatus nauim egregiam passis velis portum tenentem, cuiusnam esset quæsiuit? Cum Augustæ coniugis Theodoræ fuisset responsum; Nescitis, inquit, me diuinitus in Imperium euectum, vxórque mea Nauclerum me facit? An fuit vlla vnquam Augusta quæ maritum suum mercatorem viderit? iussitque è vestigio omnes naui egredi, eámque eum mercibus & armamentis comburi. Cedrenus in Theoph.

Pescennius Niger.

Rogatus, quid sentiret de Scipionibus? Respondit, Illos sibi videri felices magis quàm fortes: quòd vterque domi iuuentutem parum sanctè transegerat. Sentiens, imperatorem per omnem vitam in reipublicæ negotiis versari debere, nec à domesticis ad imperium accersiri. Spartianus.

Otho.

Sæpenumero dicere solebat ad suos: Nescitis amici, quid sit, Romanorum gubernare imperium: mihi credite iam experto, qui iam mori malo, quàm imperare. Sueton.

Sigismundus.

Rogatus, Quem virum regno dignum aptúmque existimaret? Eum, inquit, quem neque secundæ res extollerent, neque aduersæ deprimerent. Æneas Syl. lib. 4. comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Idem.

Regnandi artis imperitum esse dicebat, qui simulare nesciret. Innuit autem, multa regibus simulanda, multa dissimulanda esse, quo suos in debito officio retineant, extra omne vitæ periculum. Æneas Syluius lib. 1. commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Æneas Syluius.

Principes priuatis hominibus multo meliores fore dicere solebat, si reges electione, & non successione fierent. Improbauit vir clarissimus successionem regum, quàm vsus, haud vbique meliora secutus, recepit. Regem enim nasci nihil magni est. At regno dignum se præstitisse, maximum est. Æneas Syl. lib. 4. commen. in res gestas Alphonsi.

Huc refer apopht. de Principe & regno, item de administratione reipub. &c.

De

De imperio difficulter administrando.

Antigonus.

† FErūt eum, traditum sibi diadema, priusquā capiti imponeret, retentum diu consideraſſe, ac dixiſſe: O nobilem magis quàm fœlicem pannum! quem si quis penitus cognoſcat, quàm multis ſolicitudinibus, & periculis, & miſeriis ſit refertus; nec humi quidem iacentem tollere vellet. Valer. Max. li. 7. c. 2.

Alphonſus.

Sæpenumero peroptare ſolebat, vt populariū ſuorum vnuſquiſque rex extitiſſet, quo demum illi, vtpote experti, cognoſcerent principum occupationes & curas. Hoc vnico forſan modo fieri poſſe, vt deſinerent moleſti & importuni eſſe. Notabat autem, quàm difficile eſſet imperare, cùm tam diuerſa ſint hominum ingenia, diuerſi mores, quibus principes ſe accommodare neceſſe habent. Panor. li. 3. de reb. geſt. Alphonſi.

Idem.

Magnum quidem eſſe dicebat, aduerſus hoſtem ducem eſſe: ſed & illud maximū, ad omnem virtutem ciuibus ducem eſſe. Pan. libr. 4. de Alphon. reb. geſtis.

Idem.

Eundem affirmare ſolitum accepimus, ſi nullum omnino aliud regnum, nullam prouinciam præter Calabriam aut haberet, aut habiturus eſſet, illam protinus ſe relicturum, priuatúmque & ciuem viuere potius velle quàm illorum, qui nihil hominis habent præter figuram, ineptias tolerare, quamuis dominum aut regem. Hoc autem dicto oſtendere voluit, quàm graue ſit imperare iis, qui omni humano ingenio exuti, nil norūt aliud, quàm luxuriantes, ferarum more, in omni vitiorum ſorde ſe inuoluere. Panor. lib. 1. de reb. geſt. Alphonſi.

De imperitia.

Socrates.

* INtuitus adoleſcentulum diuitem ac imperitum: En, inquit, aureum mancipium. Stob. ſer. 4.

Idem.

* Vt Proteus formam, ita imperitus (inquit) animum vbique mutat & variat. Eod. ſerm.

Idem.

* Dicebat imperitos in rebus errare, quemadmodum peregrini in viis. Eod. ſerm.

De impietate.

Bion.

IMpietatem dicebat malam eſſe cōtubernalem fiduciæ, & adiecit verſiculum Euripidis:

> δουλοῖ γὰρ ἄνδρα, κἂν θρασυσπλαγχνός τις ᾖ.

id eſt,

> Seruum facit, quamuis feroculum virum.

Senſit, ibi non eſſe libertatem, vbi eſt mala conſcientia: nec eum poſſe liberè loqui, cui crimen impietatis verè poteſt obiici, nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum. Laërt. li. 1. c. 7.

Ageſilaus Ephorus.

Ageſilaus Ephorus, cùm ipſius ſuaſu actum eſſet, vt fieret omnium debitorum ſolutio: iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis eſſet iniectus, ac flamma exurgeret, cæteris creditoribus mœſtis improbè inſultabat, dicens, ſe nunquam clarius lumen, aut ignem vidiſſe puriorem. Extrema impietatis eſt linea, etiam illudere iis quos afflixeris. Plu. in Lacon.

Iulianus Apoſtata.

Contra Perſas exercitum ducens, grandem mulctam Chriſtianis i

eulit, qui grauius à Paganis tractari, sæpius pro auxilio Imperatorem arcesserant. Quibus impiè respondit, Æquum est vt mala sustineatis, cùm hoc sit præceptũ vestri Dei, Tripartita hist. l. 6. c. 19.

De imprudentia.

Vide apophth. de Arrogantia Audacia, Cognitione sui, stultitia, &c.

De impudentia.

Zeno.

AD adolescentem instantius impudentiúsque quàm per ætatem conueniret quiddam inquirentem, accepto speculo: Contemplare (inquit) teipsum, & dic deinde, num ei faciei congruant tales quæstiones? Brus. l. 3. c. 16.

Theodectes.

† Omnes humanæ res, aiebat, naturà consenescunt, & ad finem temporis veniunt: præter solam, vt videtur, impudentiam. Hæc enim quantò magis genus augetur mortalium, tantò fit maior quotidie. Stob. serm. de Impudentia, qui est 31.

Xenophon.

† Ingratitudini potissimum impudentia videtur esse comes, quæ ad omnem turpitudinẽ maxima dux est. Idem eodem serm.

Caligula.

Dicebat, se nihil magis in sua natura probare, quàm ἀδιατρεψίαν, hoc est, inuerecundiam. Pudor enim vt multis ad honestas actiones obstat, ita nunquam improbæ mentis homines à turpibus reuocat. Vox carnifice quàm imperatore dignior. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quum testis qui se dicebat à reo vulneratum, interrogaretur, an cicatrices haberet: ingentem in femore cicatricem ostendit, tum aduersarius: Latus, inquit, erat opportunius, significans, illum vulnere lethaliore dignum. Idem.

Vide apophtheg. de Lasciuia & Libidine.

De impudicitia.

Milites Cæsaris.

IN Gallico triumpho milites hos versiculos iactabant in Cæsarem:

Vrbani seruate vxores, mœchum caluum adducimus.
Auro in Gallia stuprum amisti, hîc sumpsisti mutuum.

Notabant, quòd in prouincia agens, alienas vxores auro corruperit: Romæ non emerit, sed mutuum sumpserit, quòd vxor ipsius malè audiret de Claudio. Nisi fortè quiddam obscœnius intelligi voluerunt. nam Suetonius aliquanto pòst commemorat, quòd Curio pater in oratione quadam appellat illum omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem. Erasm. libro sexto, apoph.

Crates.

† Cum Phrynes meretricis statuã auream Delphis positam cerneret: De Græcorum, exclamauit, lasciuia id collocatum trophæum. Plu. Orat. 2. de Alex. fort.

Vide apoph de Libidine & Lasciuia.

De impunitate.

M. Cato.

DIcere solebat, Iniuriam, etiamsi facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Sentiens impunitæ iniuriæ exemplũ omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dice-

dicebat, eos qui maleficos prohibere possent & tamen impunitate donarent, lapidibus obruendos esse. Sentiens, eos reipublicæ perniciosissimos esse, qui permitterent impunè contra iustitiam, æquitatem, & vrbis leges agere. Plut.

Idem.

Addebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nihil esse periculosius impunitate, quæ semper ad deteriora inuitat. Ibidem.

Vide apoph. de Licentia.

De incessu.

Solon.

Eius apophthegma celebratur, in via non properandum esse. Ex incessu enim colligitur animus: præceps arguit præcipitem, nimium lentum ignauum. Laërt. l. 1. c. 4.

Cicero.

Cùm Tullia Ciceronis filia concitatius incederet quàm deceret fœminam: contrà verò Piso gener lentius quàm deceret virum, Cicero ambos eodem dicto taxauit, filiæ præsente genero dicens, Ambula vt vir. Eras. lib. 4. apoph.

De inconstantia & leuitate.

Cleanthes.

Cuidam reprehendenti Arcesilaum, quòd officia vitæ tolleret: Desine, inquit, hominem vituperare. Nam ille, licet dictis tollat officia, tamē factis cōmendat. Id audiens Arcesilaus: Nō moueor, inquit, adulatione. Hic Cleanthes, Scilicet, inquit, adulor tibi, dicens te aliud loqui, aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris, sed ita vt à crimine inconstantiæ non liberaret Arcesilaum. Turpissimum enim est philosopho, secus docere quàm viuit. Si vita proba est, cur docet diuersa? Si doctrina sana est, cur etiam secus viuendo refellit? Laërtius libro 7. cap. 2.

Leotychidas.

A quodam, quasi minus constans esset, notatus, Mutor, inquit, sed pro temporum ratione, non vt vos. Prudentis enim est, pro re nata mutare consilia: sine causa autem subinde alium fieri, inconstantiæ vitium est. Plut. in Lacon.

Cicero.

Metellus Diodoro, quo Rhetorices magistro fuerat vsus, defuncto, sepulchro eius coruum lapideum imposuit: Iustum, inquit Cicero, præmium retulit, nam volare ipsum docuit, nō dicere. notans Metelli leuitatem & inconstantiam. Plut. in Rom. apoph.

Scipio Maior.

Cùm traiecisset in Africam, ac terra potius hostium castra concremasset Carthaginenses missis legatis fœdus cum Scipione pepigere, pollicentes se elephantos, camelósque, & naues ac pecunias daturos. Cæterū postquàm Annibal abnauigasset ex Italia Carthaginem, cœpit illos conuentorum pœnitere, eo quòd iam animum recepissent. Id audiens Scipio negauit se etiam si ipsi vellent, pacta seruaturum, nisi prius imperatis adderent talentorum quinque millia, hoc nomine, quòd Annibalem accersissent. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

Suprà tit. de Exercitatione ingenij & de ambiguè dictis.

De incontinentia & libidine fœda.

Xanthus.

Adulterum quendam videns pro foribus formosæ mulieris: Iste-

inquit, breuem voluptatem magno emit periculo. Maximus ser. 3. de Castitate.

Menedemus.

Cùm adolescens quidam dixisset, magnum esse, si quis quæ concupisset, assequeretur: Multo, inquit, maius est, nihil eorum quæ non decet, concupiscere. Max. eod. ser.

Vide apoph. de inhonestis, Meretricibus, scortatione & Scortis.

De indoctis & insipientibus.

Besileel rhetor.

*Dicebat animo puerum seu indoctum & insipientem nihil ab ætate puero differre. Stob. ser. de imprudentia.

Socrates.

*His dictis indoctos & insipientes perstringebat, fugientes nulla persequente sibi metuunt: insipientes autem, licet nihil aduersetur ipsis fortuna, perturbantur. Neque musices ignari instrumenta concinnare, neq; indocti infortuna sibi accommodare possunt. Idem est languenti onus imposuisse, & indocto bonã fortunam. Stob.

De indole excelsa.

Alexander.

Pver etiamnum, cùm vidisset quã feliciter parens bella gereret, nequaquam gaudebat, sed ad pueros æquales dicebat, Pater nihil mihi relicturus est. Illis contrà dicentibus, Imò ea omnia quæ bello iam subegit. Quid profuerit, inquit Alexander, si multa hæreditario iure possideo, ego autem nihil habeam quod agam, & militem patri similem me esse ostendam? Vides indolem in puero ad imperium planè pronam? Plutar. in apoph.

Anpis.

Super cœnam interrogatus, quem egregium imperatorem habitura esset resp. si quid ipsi humanitus accidisset? Vel hunc, inquit, Marium intuens, iam tum in illo perspiciens ingenium magnis rebus natum. Eutropius l. 5. Plut. in Mario.

Cassius.

Etiamnum puer, Faustum Syllæ filium inter æquales de patris monarchia gloriantem non tulit, sed ei colaphos impegit. Eius rei cognitionem cùm Pompeius ad se recepisset, accitis ambobus pueris Cassius ausus est dicere: Eia Fauste, aude rursus coram hoc ea verba proferre, quibus irritatus in te fui, vt rursus percellã os. Inerat Cassio natiuum quoddam odium tyrannidis, vt iam tum appareret, illi non defuturum animum ad interficiendum Cæsarem. Plut.

Pompeius.

Tam charus fuit populo Romano, quàm pater fuerat inuisus. Is etiamnum adolescens, totum se Syllanæ factioni addixit: cúmque nec magistratus esset, nec senator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc cùm Sylla ad se venire iussisset, Non absq. spoliis, inquit, nec incruentas Imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hostium duces superasset. Iam tũ egregij principis, & ad res magnas nati, specimen dedit. Noluit adducere numerum, sed militem virtute spectatum. Plut. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Cùm Syllam fugeret, etiamnum adolescens, incidit in pyratas Cilices: ac primũ vbi pro redemptione summam quam ab eo peterent pronunciassent, derisit prædones velut ignaros quem cepissent, seque duplum daturum pollicitus est. Deinde quũ asseruaretur, donec adferretur pecunia, imperauit illis vt silerent, nec sibi dormienti obstreperent. Eiusdem oratio-

orationes & carmina quæ scriberet recitare solebat, quæ quum illi non satis probarent, stupidos ac barbaros appellabat: cúmque risu minitabatur se illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant, dimissus, contractis ex Asia viris ac nauibus comprehendit eosdem prædones ac suspendit: sed prius iugulatos, ne seueritas careret clementia. An non hîc statim agnoscis indolem Alexandri Magni cui nihil mediocre satis esse posset? Erasm. ex Plut. in Rom. apoph.

Tiberius.

Tiberius perspecto Caligulæ ingenio, fero ac malefico, subinde prædicabat, se natricem reip. & Phaëthontem orbi terrarum educare. Natrix serpentis genus est. Erasmus libro 6. apoph.

Vide apoph. de Ingenio.

De industria.

Cleanthes.

COllectam pecuniolam aliquando proiecit coram familiaribus dicens: Cleanthes alterum Cleanthem alere posse, si vellet. Laërt. libro 7. cap. 2.

Nicostratus.

Quum ob artem musicam dissideret Laodoco citharœdo dixit illum in magna arte exiguum esse, se verò in exigua magnũ. Non igitur solum laudabile est, rem familiarem & opes amplificare: sed etiam artem studio & industria. Ælian. lib. 4. de Var. hist.

Democritus.

† Cùm obuium haberet Protagoram fascem ligni eligantes compositum, rogauit, quis id lignum ita composuisset? Et cum ille se esse diceret, desiderauit vti solueret, ac denuò in modum eundem collocaret. Quod vbi perfecisset, tum Democritus animi aciem, solertiámque hominis non docti, demiratus: Mi adolescens, inquit, cùm ingenium benefaciendi habeas, sunt maiora melioráque, quæ mecum facere possis. Abducitque eum, secum habuit, sumptum ministrauit, & eum tantum fecit, quantus fuit. A. Gell. l. 5. c. 3.

Lacones.

Commune hoc prouerbium semper in ore habuerunt: Admota manu fortunam esse implorandam. Quo innuere voluerunt, frustra inuocari deos, nisi addens industriam, manum rotæ admoueris etiam. Plut. in Lac.

Sal. Iulianus.

Saluius Iulianus solitus est dicere: Si alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc tamen addiscere vellem.

Maximinus.

Accepta legatione nullum omnino laborem fugere solebat, quum autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicerentque, cur tantopere laboraret, cùm eius loci esset, vt ducatum accipere posset: Ego, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo. Ex Ælio Lampridio.

Vide apophth. de Discendi studio & labore.

De infamia.

Pericles.

ARiphroni violenti publico præconio quæri Alcibiadem, qui adolescens clam domo egressus ad amicum Democratem se contulerat obstitit dicens: Si fortè nobis insciis periit, præconio nihil aliud agetur, quàm vt vno tantùm die citius manifestum fiat illum interisse: sin saluus, ne per omnem quidem vitam saluus esse poterit. Ciuiliter exclusit Pericles adolescentis infamiam, quam nunquam potuisset eluere. Plut.

Socrates.

† Satis magnam pœnam putabat, infamiam reis inustam. Nam cum

eum nonnulli aliquando offendissent, satis esse dixit, si de iis in patriâ ipsorum scriberetur, illos sibi nequaquam placere. Xiphilinus in eius vita.

Claudius Cæs.

Vide infrà titulum de memoria.

De inferno.

Bion.

Dicere solebat, facilem esse ad inferos viam: nam illac homines abire clausis oculis. Morientibus enim clauduntur oculi. Laertius libro quarto, capite septimo. Vnde Virgilius,

Facilis descensus auerni.

Noctes atq. dies patet atri ianua Ditis,&c.

Demonax.

Demonax interrogatus olim, qualisnam esset inferorum conditio? Expecta, inquit, & simulatque illuc venero, per literas tibi significabo omnia. Sentiebat autem nullos esse inferos. Eras. l. 8. apoph.

Bion.

In fabulis est, Danaidas puellas apud inferos huic addictas esse supplicio, vt pertusis vasis deferant aquam in dolium pertusum. Bion dicebat, grauius fore supplicium, si integris vasis ac non pertusis idem facerent, tum enim irent onustiores. Laërt. lib. 4. cap. 7.

Plato.

† Qui nobis mysteria constituerunt, inquit, minimè contemnendi videntur. Sed reuera iamdudum occultè nos admonuere, quòd quicunque non expiatus migratus ad inferos, iacebit in luto: quicunq; verò purgatus atque mitratus illuc accesserit, cum Diis habitabit. In Phædone.

De infelicitate.

Bias.

Evm demum infelicem esse dictitabat, qui infelicitatem suam æquo animo ferre nō posset. Sensit vir prudentissimus, eam infelicitatem hominibus nocumento esse, quæ ratione gubernari non ita possit, vt vtilitatem aliquam patientia inde capias. Laërt.

Chilon.

Admonebat Chilon Lacedæmonius, secundis rebus elato non applaudendum nec arridendum. Infelix felicitas est, quæ hominem reddit insolentiorem: eóque non plausum meretur, sed lachrymas. Grauiusque peccant, qui docent insolentiam quàm qui ea vtuntur. Sæpe populus clamat in auaritiam ac tyrannidem principum, quum ipse doceat illos hæc vitia. Laër. l. 1. c. 4.

Epictetus.

Non omnino diis exosos esse dicebat, qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur. Sensit philosophus, infelicitatem prodesse hominibus, quibus si pro votis animi res procedant, adeo furiis agitantur, vt ex rebus prosperis iratos sibi deos faciāt. In Enchirid.

Diogenes.

Alexander Macedo ad Antipatrū literas Athenas deferendas Athliæ cuidam tabellario dederat. Diogenes autem eùm adesset, ad vocabulum alludens (Athlios enim infelix dicitur) Athlius, inquit, ad Athlium, per Athlium. Intellexit autem omnia in hac legatione esse infelicia. Bruson. lib. 6.

Demetrius Stoicus.

Dicere solebat, nihil sibi videri infelicius eo, cui nihil in vita accidisset aduersi: quòd oporteat talem hominem aut sibi ignotum esse, vt qui nunquam sui periculum fecerit: aut diis inuisum, vt quem præterierint

velut

...nec idoneum ad for-... Erasm.lib.8.apoph.

...e ingenio.

Isocrates.

...ndidos, ac felici ingenio ...pellare solebat θεῶν παῖ...orum filios: eo quòd ho...-diuinæ sit originis, qua...e, deos parentes referre ...ssi dæmonibus attribue...ra, eósque deorum filios ...t. Dæmones autē à scien-...t, quasi δαήμονες. Idem de ...itoribus suis Theopompo ...quorū prior erat acerri-...i, alter leni, dicere sole-...l adhibere calcaria, alteri ...scipsum est, vt doctor a-...e ingeniū ac naturam di-... Meminit M. Tullius lib. ...atoribus.

Aristoteles.

...i magnum ingenium, in-...mixtura dementiæ fuit. ...grande aliquid & supra ...ui, nisi mota mēs. Senec. ...l. anı. in calce. Ex pro-...sect. 30.

...etrius Phalereus.

...ur fastuosorum sublimi-...tat amputandum, sed re-...r sobrietatem. Talia e-...a non sunt desperanda, ...redundat recidendum est. ...ic 9.

Cicero.

...stare dicere solebat, Quo-...tatis & ambitionē video ...itatis specie laticantē, me ...rsum rursum quum co-...fluentes, & ipsum vno ...pexum caput intueor, vix ...bere possū, vt tantū faci-...ipiat. Eras. l. 4. apoph.

...lius Iunior.

...clarum statim inge-...emergere, nisi illi

materia occasio, ... etiam, atque commendatur ... lib. 6.

Vide apoph. de Indole.

De ingratitudine.

Antisthenes.

Audiens Platonem de ipso malè loqui: Regium est, inquit, cum benefeceris, audire malè. Excelsi profectò animi est, ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laer. lib. 6. ca. 1.

Diogenes.

Quærēti quid apud homines celerius senescerett Beneficiū, inquit. Dici enim vix potest quāta accepti beneficij apud plerosq. fit obliuio. Sto.

Themistocles.

Atheniensibus ipsum contumelia afficientibus: Quid tumultuamini, inquit, aduersus eos, à quibus sæpenumerò fuistis affecti commodis? Aiebat autem se similem platanis, sub quarum vmbra accurrūt homines afflicti tempestate, & easdem simul vt rediit serenitas vellunt, conuiciisq; petunt. Sentiens, hunc esse populi morem, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace contemnant ac vexent eosdem. Plut. in apoph.

Plato.

Nominare solebat Aristotelem, mulum. Quid autem hoc sibi nomen voluerit, ex eo liquet: Quòd mulus cùm saturatus est lacte materno, calcibus petit matrem. Significabat igitur Plato, inuoluto quodam sermone, ingratitudinem Aristotelis. Etenim is cùm maxima philosophiæ semina & accessus à Platone accepisset, suffartus optimis quibusque, aduersatus, scholam contra Platonem aperuit, & in Peripato cum suis familiaribus & discipulis aduersus eū pugnauit, Platonis perpetuus aduersarius esse cupiens, Ælian. l. 4. de Varia historia.

Idem.

Cùm accepisset Xenocratem discipulum multa in eum impiè dixisse, Non esse credibile, circũstantibus dixit, vt quem tantoperè amaret, ab eo inuicem non diligeretur sed suggillaretur etiam. Sensit ingratitudinem nequaquam locum habere apud eos qui sapientiæ studiis se dederunt. Brus.l.3.c.11.

Aristoteles.

Cuidam interroganti cur reliquisset Athenas? respondit, quoniam noluisset committere, vt Athenienses bis peccarent in philosophiam. Notauit autem magnam Atheniensium ingratitudinem, qui philosophos de patriæ salute plurimùm solicitos, ac de Atheniensium Republica bene meritos, non accusarunt tantùm, sed damnarunt etiam. Subobscurè taxans Socratis mortem, & suum quoque periculum. Ælianus 6. de Varia historia.

Idem.

Cùm iudicum metu Athenis profugisset, interroganti cuidam, qualis esset ciuitas Atheniensium? respondit, pulcherrima quidem est, sed in ea pyrus super pyrum, & ficus super ficum consenescit. Notans Atheniensium contra benemeritos ciues calumnias ac crudelitatem. Ælian. lib. 3. de Varia historia.

Idem.

A quodam interrogatus, Quid omnium velocissimè senesceret, Gratia, inquit. Sensit vir prudentissimus breuissimam esse apud homines beneficij memoriam Laert.l.5.c.1.

Demosthenes.

Inter fugiendum fertur subinde respiciens ad arcem Palladis, sublatis manibus dixisse: O Pallas, vrbium domina, cur tribus infaustissimis bestiis delectaris, noctua, dracone, & populo? Noctua, quum sit auium inauspicatissima, tamen Palladi sacra est: quemadmodum & draconem habet pro gestamine: populus autem bellua est multorum capitum, pessimam gratiam referre solita optimè de se meritis velut Socrati, Phocioni, Scipioni & aliis compluribus. Plutarch.

Hippocratidas.

Acceptis literis à Cariæ satrapa, in quibus continebatur, Lacedæmonium quendam quum fuisset cõscius insidiarum, quas quidam ipsi struxerant, non indicasse rem, sed silentio texisse: simúlque rogabat quid de illo facturus esset? respondit hunc in modum: Si quo magno beneficio illum affecisti, interfice: sin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formidolosum. Ingratitudinem erga benemeritum censuit morte plectendam. Cæterùm quòd esset non per malitiam, sed per formidolositatem commissum, ei satis supplicij iudicabat exilium. Non enim ipse struxerat insidias, sed sibi metuens non prodidit. Plutarc. in Lacon.

Epaminondas.

Epaminondas reuersus è Laconia accusabatur, quòd Bœotarchã quatuor integros menses contra leges gessisset. Collegas igitur iussit, vt in ipsum culpam deriuarẽt, quòd se inuitos coegisset. Ipse verò in curiam ingressus, non meliores rebus gestis rationes se habere dicebat. Sin minus, se quidem interfici postulabat: verùm inscribi columnæ, quod nolentes repugnantésque Thebanos Epaminondas coegisset, vt Laconiam quingentis antè annis intactam ab hostibus incendio ferróque vastarẽt, & vt ædificarent iterum Messanam 330. annis desolatam, quòd Arcades bello in societatem perstraxisset, & Græcis libertatem restituere coegisset. His auditis, pudore affecti iudices, liberum pronuntiarunt. Cúmque regrederetur è curia, & Melitensis catellus blandiretur cauda, dixisse fertur ad præsentes, Hic mihi pro beneficio gratiam reponit at Thebani, de quibus sæpe multúmq; sum præclarè

[illegible] meritus, mortem mihi iudicio pœnam constituerunt. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

Philippus.

Cùm Athenienses, quotquot apud Chæronem capti fuerant, gratis dimisisset, illi verò etiam vestes stragulásque reposcerent, atque hac de [causa] Macedones in ius vocarent, ri[sit] Philippus, dicens: Quid? nonne videtur Athenienses arbitrari, se à nobis in talorum ludo victos esse? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui non solũ gratias non agerent, quòd ipsi & incolumes & gratis fuissent dimissi: verùm etiam criminarentur, quòd non solùm & amictus & stragulas redderent, quasi nescirent quale esset ius belli quasique nihil aliud esset certare armis, quàm certare talis, qui ludus est puerorum. Plut. in apoph.

Cato.

Multis P. Sulpitij ingratitudinem incusantibus, quòd Catoni de se optimè meritò opposuisset competitorẽ, Cato sic excusauit, dicens: Minimè mirandum, si quod quis maximum bonum duceret, id alteri nollet concedere. Eras. l. 5. apoph.

Domitius Afer.

Quum haberet ingratum litigatorem, ipsius conspectum vitantem, ne cogeretur agnoscere patroni beneficium, in foro per nomenclatorem illi dixit: Amas ne me, quòd te non vidi? Tectè exprobrans ingratitudinẽ, cui gratum esset non videri à benemerito, ne cogeretur illi gratias agere. Eras. li. 7. apoph.

Anonymus.

Cæsar Augustus æs alienum cuiusdam senatoris, quem charum habebat, nõ rogatus dissoluerat, ac pro eo numerarat quadragies nummum. Senator autẽ ea re cognita, pro gratiarũ actione nihil aliud scripsit Cæsari, quàm, Mihi nihil. Ioco velut expostulans etiam, quòd quum numerasset omnibus creditoribus, ipsi nihil numerasset. Stob.

Pompeius.

Quum iam detecta esset Pompeij cũ Cæsare simultas, ac Marcellinus (vt Plutarchus aliorum iudicio Marcellus) vnus ex eorum numero, quos Pompeius euexisse putabatur, à Põpeio ad Cæsarem transtulisset animũ adeò vt nõ veritus sit in senatu multa in Pompeium dicere, hunc ita cõpescuit Pompeius: Non te pudet, inquit, Marcelline ei maledicere, cuius beneficio ex muto factus es facũdus, ex famelico eò productus, vt vomitu non teneas? Grauiter obiecit ingratitudinem homini, qui hoc ipso, quod habebat dignitatis, authoritatis & eloquẽtiæ, abutebatur in eum qui debebat acceptum ferre. Nam hoc ingratitudinis genus est, sed tamẽ heu nimium vulgare. Plut in apoph.

Alphonsus.

Suprà apoph. de amicitia falsa, & de Aulica vita.

Idem.

Cùm obiurgaretur, quòd in Alnarum Lunam, hominem sibi planè ingratum, tanta contulisset beneficia, quorum ne memor quidem iam esset: An ignoratis, inquit rex, ingenti beneficio, nõn nisi ingenti ingratitudine satis semper fieri? Panorm. libr. de rebus gestis Alphonsi.

De initiatione & promotione ad sacra, vt vocant.

Diogenes.

Athenienses cùm hortarentur Diogenem Cynicum, vt mysteriis initiaretur, addentes, quòd apud inferos principatum tenerent hi, qui sacris initiati essent: ille, Perquam ridiculum est, ait, si Agesilaus & Epaminondas, fortissimi duces, in cœno degunt: & Patecion fur & vilissimi

quisque homines, quód initiati sint, summo apud inferos gaudio fruuntur. Perstrinxit nefandam vulgi superstitionem, qui putat initiationem conferre hominibus ad salutem, post hac vitam. Laer. lib. 6.

Antisthenes.

Supra apopht. de Beatitudine.

Ludouicus 12. Gall. rex.

* Cùm audisset galero Cardinalitio donatum indoctum quendam ab Alexandro pontifice. Verè, inquit, ille Pontifex est summus histrio, qui nobis in purpura simias, asinos in pelle leonis exhibeat. Annal. Franciæ.

Idem.

* Solitus etiam est dicere: deteriorem esse conditionem equorũ quàm asinorum. Quippe equos cursu fatigari & disrumpi, vt asinis sacerdotia, præfecturas Ecclesiasticas Româ referant. Significans infulsis & hominum imperitissimis, nullo delectu habito, vt quisque citius numerata pecunia, per equos celeres Romam adcurrit, beneficia vacantia, vt aiunt, conferri. Annal. Fr.

De iniuria.

Solon.

INterrogatus, qui fieri posset, vt quàm minimum iniuriarum existeret inter homines? Si, inquit, qui iniuria affecti non sunt, æquè doleant, atque hi qui affecti sunt. Quisquis enim violat leges, nõ vnum ciuem lædit, sed totam rempub. quod quidem in ipso est. At nunc dum aliis læsis aut quiescimus, aut gaudemus etiam, impunitas improborum audaciam in plurimos inuitat. Laertius libro 1. cap. 5.

Socrates.

Frequenter dicere solebat, peius esse iniuriam facere, quàm accipere. Brus. lib. 3. ca. 4. ex Xen.

Aristoteles.

Interrogatus, quid citò senescerett, quid item tardè? respondit, Gratia & iniuria. Sensit philosophus sapientissimus, iniuriæ memoriam esse tenacissimam, beneficij verò longè breuissimam. Laert. lib. 5. cap. 2.

Theopompus.

Cuidam sciscitanti, qua via quis regnum tutò tueri posset: Si (inquit) amicis tribuat iustam libertatem, pro viribus interim vigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Plut. in Lacon.

Marcus Cæsar.

Quum Marcianus dixisset Marco, Cæsar, vim nullam feci, respõdit: Tu vim putas esse solum, si homines, vulnerentur? Callistratus libro 4. digestorum.

M. Cato.

Iniuriam, etiam si faciens nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse dicebat, sentiens impunitate iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Etenim si liceat impunè lædere, nullus erit tutus ab improborum violentia. Plut. in apoph.

De iniuria æquo animo ferẽda, consule apoph. de Patientia iniuriæ, & Vltione negligenda. item de Moderatione animi.

De iniustitia.

Aristoteles.

* DIcebat, iniustitiam esse vitium animi, quo amplius quàm par est homines sibi sumunt. Stobæus serm. 10.

Idem.

* Iniustitiæ effecta dicebat esse, patriæ violare & instituta & iura, nec parere legibus, nec magistratibus mentiri, peierare, transgredi conuentiones & fidem fallere. Comites autem iniustitiæ sunt calumniæ, iactantia, inhumanitas, simulatio, malignitas, calliditas.

Plato.

* Summam esse iniustitiam dicebat, iustum velle videri si sis iniustus. Eod. serm.

Socra-

Socrates.

* Omnium morborum turpissimum iniustitiam esse dicebat, & ideò quoque pessimum, quòd incommodum & dolorem maximum homini iniusto inferret. Stobæus sermone 41.

Ægyptij.

* Ægyptiorum reges legem suam quandam seruant, qua iuramento obstringunt iudices, vt rege ipso iniustam flagitante sententiam, ei morem non gerant. Plutarchus in apophth.

Antigonus.

* Scribebat ciuitatibus, si quid iniustum & legibus contrarium per epistolam mandaturus esset, ne parerent, sed ipsum ignoratione lapsum existiment. Plutarchus ibidem.

Themistocles.

* Postulanti à se Simonidi, vt sententiam quandam iniustam ferret: Neque tu, inquit, Poeta bonus esses si praeter numerum caneres, neque ego princeps probus si contra leges iudicem. Plutarchus.

Lysander.

* Culpantibus ipsum, quòd multa per dolum agendo indignum Hercule se gereret, dixit, vbi leonina pellis non sufficit, ei adsuenda est vulpina. Plut. in Lysandro.

Idem.

* De agro controuerso, cùm viderentur Argiui iustiora quàm Spartani afferre argumenta, stringens gladium, Hunc (ait) qui tenet, is optimè de agrorum finibus disputat. Plutar. in apoph.

Demaratus.

* Defecerat quidam Persa à rege suo, eique Demaratus persuaserat ad regem rediret, quem cùm deinde rex necare intenderet, Demaratus, turpe, inquit, est ô rex, à quo cùm inimico esset pœnas sumere defenso non potuisti, eum nunc amicum factum abs te occidi. Plut.

Ludouicus XII. Gal. rex.

* Cùm sæpe repeteret edictis suis Iulius pontifex, Ecclesiæ seruandæ gratia bellum Ludouico indictum, dixit, At verissimum esse comperio illud sapientis dictum, capitalem esse iniustitiam eorum, qui cum maximè fallunt, id agunt, vt boni videantur. Annal. Franciæ.

Vide apoph. de Iustitia, de Legib. &c.

De innocentia.

Bion.

Olim cum scelerosis nauigans, incidit in prædones. Illis dicentibus, Actum est de nobis, si agnoscamur: Et de me, inquit, nisi agnoscamur. Bonis innocuisse, salus est. Laer. l. 4. c. 7.

Socrates.

Morti destinatus, de cunctis rebus magis quàm de se defendendo, cogitare videbatur. Quare Hermogenes Hipponici filius, Socrati familiaris, Atqui, ait, par erat ô Socrates de tua defensione curam habere: Nonne, ait Socrates, tibi videor ô Hermogenes hoc ipsum facere, dum quemadmodum vixerim meditor? Putabat autem Socrates sapientissimus, omnem defensionem superuacaneam esse apud eos, qui ex vita bene transacta suam innocentiam non agnoscerent. Brus. l. 2. c. 1. ex Xenophontis apologia.

Idem.

Iam ad mortem damnatus, Apollodoro comploranti, dicentique, Innocens morieris? Quid, inquit, num me nocentem mori malles? Ea igitur mors libenter subeunda est, in qua criminis innocẽtia homo excusatur. Xen. in Apologia pro Socrate.

Idem.

Cum iudices inter se disceptarent, qua pœna dignus esset Socrates: Ergo, inquit, ob ea quæ feci, dignũ me censeo, qui publicitus alar in Prytaneo. nam hoc honoris haberi solebat

iis qui præclarè de Republ. fuissent meriti. M. Tullius hoc refert libr. de oratore primo: Erat, inquit, Athenis reo damnato, si fraus capitalis non esset, quasi pœnæ æstimatio hæc sententia: quum iudicibus daretur, interrogabatur reus, quam quasi æstimationem commeruisse se maximè confiteretur? quod quum interrogatus Socrates esset, respondit, Se meruisse vt amplissimis honoribus & præmiis decoraretur, & vt ei victus quotidianus publicè in Prytaneo præberetur: qui honos apud Græcos maximus habebatur. Cuius responso iudices sic exarserunt, vt capitis hominē innocentissimum condemnarent. Erasm. lib. 3. apoph.

Xenocrates.

Passerem, qui fugiens imminentem accipitrem, se in sinum suum coniecisset, texit, fouitque, ac demulcens dimisit, dicens: Innocentem & supplicem non esse prodendum. Laertius l. 4. c. 2.

Plato.

Quum quidam Platoni narraret, nonnullos esse, qui ipsum maledictis insectarētur: At ego, inquit, sic viuā, vt illis non habeatur fides. Ant. par. 2. Melis. ser. 69.

Tectamenes.

Innocenter ab Ephoris damnatus abiit ridens. Rogātibus autem iis qui aderant an contemneret Lacedæmoniorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiam mutuo acceperim. Quo dicterio felicitatis esse putabat, quòd mori iuberetur, cùm neminem vnquam offendisset sua innocentia. Plut. in Lacon. apoph.

Anaxandridas Leontis F.

Cuidam acerbè ferenti, quòd cogeretur vrbe exulare: Ne, inquit, vir optime exhorrescas exulare ciuitate, sed à iustitia exulare horrendum est. Sensit, non esse miseros quibus præter meritum, incolumíque innocentia, accidit aliqua calamitas: sed eos verè deplorandos, qui sua sponte discesserunt ab honesto, etiam si nulla sequatur calamitas. Plut. in Lacon. apoph.

Agis.

In carcerem detrusus (qui Dechas dicebatur, in quo morti addictis strā gulari fuit consuetudo) quum lictorem plorantem, & circa opus titubantem animaduertisset, Omitte, inquit, pro me has lachrymas amice: sic enim iniustè, contráq. ciuitatis leges moriēs, lōgè melior sum quā qui nuper me morte damnarunt. Plut. 5.

Aristophon, & Cephalus.

Aristophontem Æschines tradit apud Athenienses gloriari solitum, quòd quum nonagies quinquies esset vocatus in ius, semper fuisset absolutus. At Cephalus homo popularis, iustius gloriabatur, quòd quum plura decreta scripsisset quàm alius suorū temporum quisquā orator, tamen nunquam coactus esset causam dicere. Certius innocentiæ signum est, ita rem gerere, vt nemo velit accusare, quàm si postulatus elabaris è iudicio. Elabuntur interdum & nocentes. At qui absoluitur, licet pœnam effugiat, cicatricem tamen criminis circumfert. Eras. l. 8. apoph.

Phocion.

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignabundus deplorabat sortem suam. Quem ita cōsolatus est Phocion, Non tibi, inquit, Euippe (siue, vt quidam legunt, Thudippe) satis est, cum Phocione mori? Phocion non tantùm innocens, verùm etiam præclarè de Repub. meritus, ducebatur ad mortem. Magnum itaque solatium oportebat esse, cum Phocione innocente mori innocentem. Plut. in apoph.

Anonymus.

Quum censoris munus gereret Augustus, eques quidam Romanus apud illū delatus est, quasi facultates suas imminuis-

luminauisset. At ille citatus probauit sese auxisse. Mox eidem obiectum est quòd legibus contrahere matrimonium iubentibus non paruisset. Ille docuit, se ex vxore trium liberorum esse patrē. Nec satis erat equiti dimitti, sed Cæsari crudelitatē exprobrans, addebat: Posthac Cæsar in honestos viros inquiens, honestis viris hoc munus mandato. Satis apertè pronuncians, eos non fuisse viros bonos, qui manifestò falsa ad ipsum detulissent: obiter & ipsum criminans, qui vices suas mandaret sycophantis. Et hāc libertatem innocentiæ condonauit Cæsar. Erasm. l. 4. apoph. ex Suet.

Titus vespasianus.

Audiens, suos antecessores in imperio multis iniuriis à subditis affectos: Nemo, inquit, me iniuria afficere, aut contumelia potest: quia nihil ago, quod alios lædere posit. Quo dicto ostendere voluit, vitæ innocentiam certissimum esse corporis præsidium Xiphil. in vita Vespas.

Idem.

Quum febre correptus, lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum suspexit, questúsque est, sibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitam extaret factum cuius pœniteret, vno duntaxat excepto. Id cuiusmodi fuerit nec ipse prodidit, nec quisquam coniectare potuit. Suet.

Antoninus Pius.

Reprehendenti cuipiam eū, quòd in hostes mitis esset, atque in coniuratos quos vicerat ac dicenti: Quid si hostes vicissent? Grauiter respondit, Nos non sic Deos colimus, nec sic viuimus, vt illi nos vincant. Brus. l. 3. cap. 26.

Alphonsus.

Percontatus à suis, cur sine satellitibus sæpenumero incederet? Se innocentia comitatum incedere, respondit. Innuit autem rex prudentissimus, eum demum bene munitum esse ab iniuria, qui propriam innocentiam habet comitē: eos verò nullibi esse tutos, qui malè sibi conscij, etiam pericula sibi fingunt vbi planè nulla sunt. Panor. l. 2. de Alphonsi reb. gest.

Huc referri possunt quædam ex apoph. de Conscientia bona.

De inscitia.

Diogenes.

Diogenes percontanti quæ tellus grauiorē gestaret molem? Quæ hominem, ait, rudem, & à bonarum artium studio alienum. Stob.

Plato.

Eo differri doctum ab indocto docebat, quo bene valētem ab ægroto videmus. Mentis enim sanitatem ac lumen à doctrina persæpe, ab ignorantia autem ægritudinem manifestis rationibus proficisci. Fulg. lib. 7. cap. 2.

Huc refer quædam ex apoph. de Eruditione & Doctrina.

De integritate vitæ.

Cleomenes.

Menander Samiorū tyrānus, ob Persarum incursiones ad Spartanos confugerat: ostendebátq. quantum pecuniæ secum tulisset, & quantum præterea Cleomeni dare vellet, at Cleomenes vir integer, ipse quidē nihil accepit, sed veritus ne quid aliis pecuniæ daret ciuibus, adiit Ephoros, dixítque: Satis esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui Spartano persuadeat, vt malus fiat. Plut. in Lacon.

Gorgo.

* Cleomenis regis filij à Gorgo, cū patrem Aristagoras Milesius magnæ pecuniæ pollicitatione ad bellum pro Ionibus contra regem Persarum suscipiendum hortaretur: ac quanto magis repugnabat verbis, tanto plura adderet, Corrumpet te, dixit, mi-

pater homo hic peregrinus, nisi eum quamprimum domo exturbas. Plut. in Lacæn. apoph.

Eudamidas.

Quum quidam laudaret Atheniensium rempublicam tam bene institutam, Eudamidas, vir integer & apertus: Quis, inquit, eam meritò laudet ciuitatem, quam nemo vnquam dilexit, factus seipso melior? Sensit vir prudentissimus, integritatem nequaquam locum habere apud eos qui ita viderent, vt meliores esse nequaquam cuperent. Plutarchus in Laconicis.

Alexander.

Vide suprà apoph. de Furto.

Alcamenes.

Percontatus, cur à Messeniis oblata munera respuisset? Quoniam, inquit, si recepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. O mentem integram, & regia maiestate dignam. Plut. in Lacon.

Epaminondas.

Artaxerxes Persarũ rex, cùm misisset ad Epaminõdam Thebanorum ducem tria Daricorum milia, Diomedontem Cyzicenum regium legatum vehementer increpuit, quòd tam periculosam nauigationem suscepisset, nullam aliam ob causam, quàm vt homines pecunia corrumperet: iussitque vt vrbe excederet quamprimum, & regi suo munera referret, his verbis: Si fauet commodis Thebanorum, habiturus est Epaminondam amicum, non pecunia coemptum, sed gratis: sin minus, habebit hostem. Plut. in Græc. apoph.

Lycurgus.

Lycurgus orator obiiciente quodam, quòd se pecunia redemisset à calumnia: non est inficiatus, sed clarissima voce populum appellans: Bene habet, inquit, viri Athenienses, quandoquidem tot annos in Repub. versatum dedisse me, non accepisse pecuniam criminantur obiectores. Eras. li. 6. apoph.

Alexander.

Philoxenus classis præf[...] Alexandro scripsisset, Ta[...] quendam Theodorum es[...] pueros habentem insignio[...] venales, si vellet emere, A[...] indignè tulit, apud æquale[...] clamitans: Quid in me P[...] tam obscœnum animaduer[...] hi tantum probri concilia[...]

Antigonus.

Quibusdam admirantib[...] obrem tanti faceret Zenon[...] dit, Quoniam cùm mult[...] ceperit, nunquam tamen [...] est. Eius mortem cùm aud[...] gemuit dicens: Quale thea[...] didi? Erat enim Zeno inno[...] tæ, acerrimi iudicij, & ab a[...] alienissimus. Laër. l. 7. c. 1.

Pescennius Niger.

Consiliaris suis addidit [...] grauarent eos quibus assid[...] cens, Nec dare eos debere, [...] pere. Et sic suorum iudic[...] luit & consiliariorum integ[...] Ælio Spartiano.

Cicero.

† Cùm apud M. Catone[...] tus hostem flagrantibus co[...] cunias deponerent candida[...] facere pro innocentia prof[...] exclamauit Cicero; O te f[...] Porci, à quo rem improba[...] nemo audet! Plinius in Pr[...] histor.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus fre[...] de Discordia.

Huc præcipuè referenda su[...] suis locis annotata sunt de I[...] corruptio, Munerum contemp[...] tia, &c.

De intemperanti[...]

Diogenes.

QVum adolescentem q[...] insigni forma plurim[...] pentur, Diogenes incuruato [...]

... implebat. Ad hoc spectaculum conuersis omnium oculis aiebat: Mirari se, cur adolescentulo ... sese intuerentur, obiter notans illorum intemperantiam. Laërt. lib. 6.

Idem.

* Dicebat plerosque viuos quidem seipsos putrefacere balneis humectantes, & re venerea tabefacientes. Morientes autem demum mandare corpus in suffimentis aromaticis recondi, alios etiam in melle ne citò computrescerent. Stob. serm de intemperantia.

Idem.

* ... ædium in quibus copia est alimentorum, dicebat multos esse mures & feles: sic etiam corpora intemperantium hominum morbos quoque ... Eod. serm.

Idem.

* Ridebat eos qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & ...: corpus autem suũ multis ... & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Ibid.

Plato.

* Dicebat difficile esse inuenire intemperantibus quidem bonam voluptatem, ægrotantibus autem salutem. Ibid.

Demetrius Phalereus.

Conspicatus iuuenem intemperantiæ deditum: Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens syrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens, illum non esse hominem, sed statuam, qualis in viis solet poni Mercurio: hoc illi dissimilem, quòd effeminatorum more traheret vestẽ, quòd deditus esset ventri ac libidini: quódque barbatus esset, cùm nihil ... habeat Mercurius. Laërt. li. 5. cap. 5.

Anonymus.

Chrysippi discipulus, medicus ... hominem quendam ... intemperantia grauiter decumbentem, non sanari posse putauit. Verùm alius medicus cùm eundem accessisset se sanaturum pollicitus est, respondítque. Chrysippi discipulos respicere morbum, se verò animum. Voluit autem significare, tum demum hominem morbo liberari commodè posse, si intemperantiæ studio penitus valedixisset, & eius radices ex animo abiecisset. Ex Celsi lib. 3.

Aristoteles.

* Dicebat, intemperantiam esse vitium partis concupiscibilis, quo homines frui voluptatibus illicitis appetunt. Stob.

Diogenes.

Phrine scortum cùm Venerem auream Delphis obtulisset, eam Diogenes Cynicus ita inscripsit, Ex Græcorum intemperantia. Brus. recitat li. 3 cap. 23.

Eusebius Philosophus.

* Sicut, inquit, venti nauem corruptam huc illuc ferentes quassant & inobedientem efficiunt gubernatori: itidem animam agitans & menti immorigeram esse cogens intemperantia, tranquillam esse & in portu quiescere non permittit. Stob. sermon. 6.

Vide tit. de Libidine, Scortatione, Luxuria, Gula, Voluptate.

De interrogatione absurda & inepta.

Thales.

Percontanti verum fuisset prius nox an dies? Nox, inquit, vno die fuit prior. Elusit ineptum percontatorem. Si nox vno die præcessit diẽ: dies genuit antè noctem. Nox enim finis est diei. Laert. li. 1. ca. 1.

Anonymus.

Inter falsa commemorat & illud M. Tullius ex Næuio, apud quem filius dicit patri: Quid ploras pater? Ísque respondet, Mirum ni cantem, condemnatus sum. Indignatur seper

submorsus, rogari cur ploret, quasi damnatus magis cantare debuisset. Perinde quasi, si quis interrogaret ægrorum: Cur suspiras, aut cur decumbis? Eras. li. 6. apoph.

De inuidia, felicitatis & virtutis vmbra.

Cleobulus.

INterrogatus quænam præcipuè cauenda sint? respondit: Amicorum quidem inuidiam, inimicorum autem insidias. Antoninus in Melissa, par. 1. ser. 62. Max. ser. 54.

Periander.

* Dicebat, nemini esse inuidendum. Et quemadmodum rubigo propria est frumenti ægritudo, sic inuidiam amicitiæ esse morbum. Item, sicut ærugo ferrum, sic inuidiam inuidi animam conterere. Et, Quo magis vtique inuidebis, tanto maiorum fies causa bonorum illi cui inuides. Stob. serm. de Inuidia.

Bion.

Conspiciens quendam tristi vultu qui habebatur inuidus: Nescio, inquit, vtrum tibi aliquid acciderit mali, an alteri boni quippiam. Inuidus enim non minus discruciatur aliena felicitate, quàm suo infortunio. Laër. li. 4. ca. 7. Stob. ser. 36.

Bias.

Admonebat eos qui laborabant vt cauerent lassitudinem: qui autem bona fortuna fruerentur, inuidiam. Est enim felicitatis comes vbique terrarum inuidia. Stob. sermone de Prudentia.

Thales.

Sciscitatus, quo pacto aduersæ fortunæ ictus quispiam ferat facillimè? inimicos, ait, videat deterius affectos. Tanta enim est inuidiæ vis, vt omne nobis malum extinguat, si inimicum peius habere intelligimus. Brus. li. 4. c. 7.

Antisthenes.

Absurdum esse dicebat, triticum repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à Repub. non secernere inuidos. Significans, inuidos tam esse inutiles ciuitati, quàm lolium est tritico, & ignauus bello. Laer. libr. 6. cap. 1.

Idem.

Dicere solitus est, non aliter ac ferrum absumitur rubigine, ita inuidos suo ipsorum vitio contabescere. Ferrum enim etiam si nemo lædat, ex se gignit vnde corrumpatur. Ibid.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ contemptum & paupertatem, in qua nullum ius exerceret fortuna. Aiebat item, se Diogenis Cynici ciuem esse & discipulum, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Diuitiæ enim, opes, honores, plerunque conciliant hominum inuidiam. Laer. lib. 6. cap. 5.

Democritus.

Dicebat, leges non prohibuisse singulos pro arbitrio suo viuere, nisi alter alteri fuisset inuidus & iniurius. Etenim inuidia seditionis parit initium. Stob. ser. 56. Max. ser 54.

Anacharsis.

Bonum esse dicebat, si penitus à rebus humanis inuidia exularet, quo liberius vsque ad honesti studiũ accingerentur. Stob.

Idem.

Percontatus, cur homines subinde tristentur? respondit, Quia non solùm propria mala eis molesta sunt, sed etiam aliena bona. Ant. ser. 62. parte 1 Melissæ. Maxim. ser. 54.

Idem.

Inuidiam dicebat esse vlcus, quod passim verum sua vi contraheret. Equidem liuido in primis prodest, boni eius, cui inuidet, obseruatio, citra tamen illius offensam. Vnde perspicuum est, inuidum haudquaquam in leges delinquere, quæ suo quemque more viuere sinunt, dummodo alium non offendat. Stob.

Se-

Socrates.

Cùm inuidiæ naturam exprimere conaretur, animæ vlcus & serram appellauit. Antonius in Melissa, parte 1. ser. 62. Stob. ser. 36.

Idem.

Considerans quid inuidia esset, dolorem quendam reperiebat eam esse: non tamen nec in aduersa amicorum, nec in secunda fortuna inimicorum: sed illos inuidere aiebat qui in amicorum prosperitate doleant. Xenophon libr. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ser. 36.

Idem.

Cum quidam mirarentur, cur quis alterum amans, eiusdem prosperitate doleret: ostendebat, multos esse ita erga quosdam affectos, vt eos aduersitate laborantes non possent negligere, sed pro virili succurrerent, successu verò eorum dolerent: hoc autem prudenti viro minimè, sed stolidis contingere asserebat. Xenophō libro 3. de dictis & factis Socratis. Sto. ser. 36.

Idem.

Interrogatus, quid bonis viris molestum esset? dixit, Malorum felicitas. Quid malis? bonorum prosperitas. Antonius in Melissa, sermon. 70. par. 1.

Aristoteles.

Ostendere volens quid esset inuidia, Antagonistam fortunatorum esse dixit, Antonius in Melissa parte prima, serm. 62.

Idem.

Dicebat inuidiam colluctatorem esse ex aduerso bonorum virorum. Æmulatio enim bona est, & bonos potissimum decet: Inuidia contrà turpis est, & à fœdo hominum genere occupata. Atqui videas bonos ita se comparare, vt æmulatione, honestoq; studio, quæ sunt optima sectentur. Inuidos autem contrà, per liuorem bonos, quatenus possunt ab instituto suo arcere. Stob.

Theophrastus.

* Dicebat Inuidos reliquis hominibus infeliciores esse, in eo quòd alij suis solùm calamitatibus dolent: Inuidi verò præter sua mala, bonis etiã alienis contristari pergunt. Stob. ser. de inuidia.

Idem.

* Improbos homines dicebant, non tam propriis bonis gaudere, quàm alienis malis. Stobæus eod. serm.

Aristonymus.

* Iter facientes per solem necessariò comitatur vmbra, inquit: & incedentibus per gloriam comes est inuidia. Ibid.

Idem.

* Dicebat inuidiam tanquam malum demagogum (id est ambitiosum reipub. popularis administratorem) honestis actionibus obsistere. Eod. serm.

Philo.

* Honesta, inquit, etiam si per inuidiam ad tempus obscurentur, tamen suo tempore soluta iterum splendent, Anton. & Max. serm. de Inuidia.

Epictetus.

Rogatus, quomodo quis hosti dolorem excitare posset? Dixit, si quis ita cõparet seipsum, vt optima quæque faciat. Antonius in Melissa, par. 1. serm. 72.

Euagoras.

Inuidos reliquis hominibus diuersis vitiis laborantibus multò infeliciores esse dicebat: quòd alij suis tantùm calamitatibus dolent: inuidi verò, præter sua mala, bonis etiam alienis contristentur. Stob serm. 30.

Hippias.

Dicebat duplicem inuidiam esse: Iustam quidem, cum quis inuidet improbis honoratis: Iniustam vero cũ bonis. Et inuidos duplo magis, quàm cæteros esse calamitosos. Non enim solùm propriis malis grauantur, vt

alij, sed alienis quoque bonis Stob. serm. 36.

Apollonius.

Prorsus hominibus non inuidendum dicebat. Boni enim, quibus bona eueniunt, digni sunt vt his fruantur feliciter, flagitiosi autem, in quãtauis prosperitate, sunt infelices. Stobæus.

Agathon.

Malos homines non tam lætari proprijs bonis dicebat, quàm alienis malis. Anton. in Melissa par. 1. ser. 62. Theophrasto autem hoc adscribit Max. ser. 54.

Themistocles.

Adhuc adolescens, nihil dum præclari se fecisse dixit, Nondum enim inuideri sibi. Nam sicut cantharides vegeto maximè tritico innascuntur, & rosis pulchrè florentibus: sic inuidia maximè inuadit bonos viros, & in virtute proficientes, ac ingenii personæque gloriam sustinentes. Antonius in Melissa par. 1. ser. 62.

Idem.

Ob honores Miltiadi collatos, quòd barbaros in Marathone superasset, tanta inuidia correptus est, vt noctes insomnes consumeret: rogatúsque, quam ob rem tam sæpe excitaretur? Miltiadis, inquit, trophæis subinde excitor. Plutarch. Æmilius Probus.

Herodes sophista.

Videns Quintilios Troianos quidem esse, cæterùm à Cæsare plurimi fieri, dixit: Ego etiam Iouem Homericum odi, quòd Troianis fuit amicus. Nimium liberè profitens, sibi molestum esse, quod imperator tantum honoris haberet Quintilius. Philostratus in sophistis.

Eusebius Philosophus.

* Vir (inquiebat) multis quidem scientiis eruditus, sed ob animi malitiam inuidiámque nolens aliis desiderantibus communicare, similis est malo vasi, quod in se multa & bona recondit, sed antequam vsum sui præbeat, corrumpit. Stob. serm. de inuidia.

Seneca.

* Inuidiam (dicebat) effugies, si te non ingesseris oculis, si bona tua non iactaueris, si scieris in sinu gaudere. Epist. 105. ad Lucill.

Idem.

†Alienis malis torqueri, æterna miseria est, alienis delectari malis, voluptas inhumana. De tranquill. animi cap. 15.

Agis.

Dicente aliquo, nonnullos sibi inuidere: Igitur & sua, inquit, mala, & tũ mea tum amicorum bona illos cruciant. Inuidus enim, vt verissimè Flaccus canit, alterius rebus marcescit opimis. Brus. l. 3. c. 7.

Idem.

Quum quidam apud Agidem dicerent, esse nonnullos alienę familię, qui ipsi inuiderent: Geminam igitur inquit, habebunt molestiam quos & sua ipsorum mala discruciabunt, atq. insuper tum meis, tum amicorum meorum bonis torquebũtur. Magnifica vox, declarans, eos quos habet inuidia, magis esse misericordia dignos quàm ira: propterea quòd inuidus abundè dat pœnarum, etiam si nemo vlciscatur. Plut. in Lacon.

Alexander.

* Dicebat inuidos homines nihil aliud esse quàm ipsorum tormenta. Curtius lib. 8.

Dionysius Senior.

Expostulantibus quibusdam, quòd honore dignaretur, cæterísque præferret hominem improbum, ac ciuibus inuisum: Volo, inquit, esse quem me magis oderint. Agnouit ingeniũ multitudinis: si sit in quem inuidiam odiúmque deriuent, mitiores sunt in principem. Eóque videas nonnullos monarchas, quibusdam, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & authoritatis permittere, vt ipsi tutiores sint à furore multitudinis: qui si extiterit, habent victimam,

... nam, qua ciuium iras mitigent. Plut. in apoph.

M. Cato.

Eos qui fortuna moderatè sobriéque vterentur, dicebat minime peti inuidia. Nō enim, inquit, nobis, sed bonis quæ nos circunstant, inuident homines. Externa bona extra hominem sunt, at insolenter vtenti vitium intra hominem est: qui eo sibi conflant inuidiam, verè sunt inuidiosi. Plut. in apoph. Stob. ser. 36.

Idem.

Dicebat, ideo sibi ab inimicis conflari inuidiam, quòd quotidie noctu surgens, rei familiaris, rationibus neglectis Reipubl. consuleret, notans ingratitudinem populi. Eras. libro 5. apoph.

M. Crassus.

Quum animo augeretur ob honores in Pompeium collatos, audiuit à quodam, mox Magnum aduenturum Pompeium. Arridens igitur inquit, Quantúsnam est? Inuidit Pompeio nomen, quod ob fœlicitatem, & egregiè rebus gestis ab aliis datum erat honoris gratia. Et sic plerunque felicitatis comes est inuidia. Bruson. lib. 3. cap. 7.

Publius.

Mutium hominem inuidum, & in primis maleuolum, solito tristiorem videns: Aut Mutio, inquit, nescio quid incommodi accessit, aut nescio cui aliquid boni. Macrob. lib. 2. ca. 2. Saturn.

Agrippa.

†Hunc esse morem plerisque Principibus aiebat, vt nolint quemquam ipsis præstantiorem haberi, idcóque eos plerasque res suscipere, vbi videlicet haud magno labore sit statuta victoria: contrà difficiliora, & incertiora negotia, aliis eos demandare. At si cogantur illis aliquando rem quampiam minus incommodam inijungere tum eorum gloriam iniquissimè ferre: atque vt aduersam eis fortunam accidere non cupiunt, ita titulum rei alicuius feliciter gestæ nolle eis adscribi. Dio. Cass. l. 40.

Asinius Pollio.

Ciceronis gloriæ vehementissimè inuidebat. Quum ergo Sextilius poëta Cordubensis in domo Messalæ Coruini recitaturus, Pollionē aduocasset & principio poëmatis cœpisset:

Deflendus Cicero est, Latiaque silentia linguæ.

Statim consurrexit Pollio, atque ait, Messala, tu quid tibi liberum sit in domo tua, videris: ego istum auditurus non sum, cui ego mutus videor, atq; sic abiit. Offensus est autem his verbis, *Latiaq. silentia linguæ*: &c. Brus. lib. 3. c. 7.

Furius.

E seruitute liberatus, quum in paruo admodum agello largiores multò fructus acciperet quàm ex amplissimis agris vicini, in inuidiam incidit hominum accusantiū, ceu veneficiis fruges pelliceret alienas. Quamobrem à Spurio Albino Curuli die dicta, metuens damnationem, quum in suffragium tribus oporteret ire, instrumentum rusticum omne in forum attulit: adduxítque etiam filiam robustam, bene curatam & vestitam, ferramenta egregiè facta, graues ligones, vomeres ponderosos, & boues saturos, & dixit: Hæc sunt ô Quirites mea veneficia, nec possum præterea vobis ostendere labores manuū mearum, multásque meas vigilias & sudores. Quod vbi audiuissent iudices, intellexerunt ex sola inuidia Furium accusatum esse, quem dimiserunt absolutum. Meminit huius & Plin. lib. 18. cap. 16.

Basilius magnus.

* Vt vultures, inquit, ad maleolentia cadauera prætereuntis pratis & multis aliis locis amœnis & odoriferis feruntur: itémque muscæ quæ sana sunt præteruolantes ad vlcera festinant: sic inuidi splendida, & ma-

gna, & præclarè facta ne intuentur quidem, sed putria inuadunt. Anton. & Max. ser. de Inuidia.

Chrysostomus.

*Inuidit quidem dæmon, inquit, sed hominibus: tu verò cùm sis homo hominibus inuides, & quomodo consequeris veniam? Eod. serm.

Actius Sincerus.

Actius Sincerus, rari vir ingenij, magnæque nobilitatis, cùm in conspectu Friderici regis esset inter physicos quæstio, quid præcipuè conferret oculorum perspicuitati, alíique fœniculi afflatum dicerent, alii vitri vsum, alíique aliud: At ego, inquit, Inuidiam aio. Obstupuerunt hoc dicto adeò medici, vt ab auditoribus derisui haberentur: Tum ipse: Annon inuidia maiora & pleniora omnia videre facit? Quid autem oculis magis præsentaneum, quàm vt vis ipsa aspiciendi maior reddatur, atque vegetior? protulítque statim Ouidianos illos versus:

Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinúmq. pecus grandius vber habet.

Pontanus.

De iocosè dictis.

Diogenes.

PErcontanti, quidnam vellet vt colaphum acciperet, Galeam, inquit. Et hic iocus est ab inexpectato. Nam ille expectabat, quid mercedis peteret pro colapho. Laër. l. 6. dictũ illud Socrati tribuitur à Seneca l. 3. de ira cap. 11.

Idem.

A lethali somno experrectũ medicus interrogauit quomodo se haberet, Rectè, inquit, nam frater fratrem amplectitur. Alludens ad Homerum, qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quòd somnus mortis sit imago. Laer. lib. 6.

Idem.

Mulierem aniculam se curiosius exornantem intuitus: Si viuos ait, lenocinio allicere voles plurimùm falleris: sed si defunctorum vmbras, oro, ne diu cuncteris. Stobæus.

Idem.

Didymus, qui vulgò audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit, Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos non est adeò iocosum, vt apud Græcos, apud quos κόρη & virginẽ sonat, & oculi pupillam. Laërtius libro 6. cap. 2.

Theocritus.

Quum duceretur ad Antigonum regem, atque hi qui ducebant, iuberent hominem bono esse animo: fore enim incolumem simulatq. venisset ad oculos regis: Omnem, inquit, spem salutis mihi adimitis, mordens regem, quòd luscus esset. Rex audito ioco, iussit hominem agi in crucem, Eras. l. 6. apoph. Nugæ seria duxerunt in mala.

Socrates.

Iam cicutam bibere volens, interrogauit hilari vultu, quomodo sumendum esset hoc medicamen, vt citò sanaretur? rogauit præterea an liceret inde aliquid libare, vt mos erat in conuiuiis. Tanta in homine fuit iocandi consuetudo vt etiam in morte præsentanea iocaretur. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

Cicuta epota puer illum detexit, & cùm præcordia iam frigere inciperent, Offeras, inquit, Æsculapio gallum, nam ex sudore illo conualescere incipio. Eras. l. 3. apoph.

Anonymus.

Apud Ægynetas lex erat. vt si quis Atheniensis Æginam venisset, capitale esset. Huc quum esset deductus Plato vt venundaretur, capitis postulatus est à Carmenio, qui legem eam tulerat, sed tempestiuo cuiusdam ioco liberatus est. Ait enim, legem habere, si quis homo: at hunc esse philosophum. Laërtius l. 3.

Stra-

Stratonicus.

Quendam imperitè iaculantem, abiens ad ipsum scopum, constitit. Et cùm quidã interrogaret causam, respondit. Ne feriar. Anton. in Melissa par. 1. ser 54. Idem de Diogene dicitur.

Anonymus.

Lacon quidam gymnasiarcham ligna ἄκαπνα exhibentem facetissimo ioco incusauit, dicens, quòd per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta sunt, quòd fumo careant. Eras. lib. 8. apoph.

Polemon.

Quum articuli morbo lapidescerent, medicos admonuit vt effoderent incideréntq; Polemonis lapidicinas. Dicebátq;: Comedendum est, manus non habeo: ambulandum est, pedes non habeo: dolendum est, & manus & pedes habeo. Ex Philostrato.

Hippomachus.

Quibusdam laude vehentibus procerũ quempiam, ac prælongis manibus hominem, tanquam ad pugilum certamen idoneũ: Sanè, inquit, si pendens ex alto corona esset detrahenda. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

Archidamus.

Corinthiorum vrbem quum obsideret Archidamus, vidit è solo mœnibus proximo exilire lepores, móxque versus ad commilitones: Habemus, inquit, hostes expugnatu faciles, quod fortuitu acciderat, veluti in omen rapiens. Molles enim ac parum viros Græci leporis vocabulo notare solent. Plutarch.

Brasidas.

Brasidas cuidã percontanti, quomodo vulnus accepisset, iocosè respõdit, Prodente me scuto. Ita crebrò malũ per illos venit, quorũ præsidio credimus nos esse tutos. Plut. in Lac.

Antigonus.

Quum accepisset literas prægrandibus literis scriptas: Hæ, inquit, vel cæco perspicuæ sunt, iocans in vitium oculorum: erat enim luscus. Idem alius magno capitis sui periculo dixisset, quod vsu venit Theocrito. Chio. Plut. in apoph.

Idem.

† Aristodemo, qui patrem coquũ habuisse putabatur, consulente, vt impensas & dona præcideret: Oratio tua, inquit, olet ius. Plutarch. in apoph.

Iuba rex.

Cuidam querenti, quòd ab ipsius equo esset aspersus: Quid tu, inquit, an me Hippocentaurum esse putas? Iocosè deridens eum, qui equi morositatem inscribebat ei, qui equo insidebat. Brus. l. 3.

Philippus.

Quum esset Philippo Macedoni clauicula in bello fracta, ac medicus à quo curabatur, in singulos omnino dies aliquid posceret. Sume, inquit, quantum voles: nã clauem habes, ludens ancipiti voce. κλεῖς enim Græcè & clauem sonat, qua aperitur scriniũ aut ostium, & commissuram humeri cũ pectore. Quid hoc animo ciuilius, cui & in dolore, & erga auarum medicum iocari libuit? nec ob cruciatum morosior, nec improbitate postulantis offensior. Plut. in apoph.

Idem.

Suprà de Ambiguè dictis.

Anonymus.

Quidam imperatorem suum incusauit, quòd illius insidiis & otio & somnio fuisset priuatus: videlicet quod illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in sympo. l. 2.

Appius.

Infrà de Responso ab inexpecta o.

Scipio Nasica.

Cùm ædilitatem curulem adolescens peteret, ac (vt candidati solent) manum cuiusdam opere duratam prensaret, rogauit hominem, Num manibus ambularet? Hoc dicto rusticanæ tribus suspicantes sibi exprobratam paupertatem, effecerunt

vt repulsam ferret. Adeò obsuit iocus intempestiuus. Erasmus libro 6. apoph.

Cicero.

Suprà tit. de Alea.

L. Portius Nasica.

Quum ex more conceptis verbis à Catone censore rogaretur, Habésne vxorem ex animi tui sententia? Habeo, inquit: at hercle non ex animi tui sententia. Verùm ob eum iocum intempestiuum multa illi dicta est. Eras. l. 6 apoph.

Domitius Afer.

Didio Gallo, qui prouinciam ambitiosissimè petierat, mox impetratâ ea querebatur, quasi coactus esset: Age, inquit, aliquid, & pro Rep. elabora. locus est ab ironia: simúlq; illud est, quod magistratum magno studio ambisset. Eras. Rhet. l. 6. apoph.

Catulus.

Cùm vidisset quendam ex iudicibus, quos Claudius donis corruperat, ait: Quamobrem præsidium à nobis postulatis? An ideò, ne dona nobis eriperentur? Cicero ad Atticum. Plut. in Catone Vticensi.

Idem.

Cuidam oratori malo, qui in epilogo misericordiam se mouisse putaret, postquam assedit roganti videre túrne satis misericordiam mouisse? At magnam quidem, inquit: neminē enim puto tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit. Cic. lib. 2. de oratore.

Anonymus.

Cum Siculo cuidam, familiaris alius gemebundus diceret vxorem suā suspendisse se de fico: Amabo te (inquit) da mihi ex ista arbore, quos seram surculos. Cicero libro 2. de Oratore.

Cicero.

Obiurgantibus, quòd homo sexagenarius puellam virginem duxisset: Cras, inquit, mulier erit. Iocans, hoc probrum mox eluendum, nam postridie non poterat obiici, quòd virginis esset sponsus. Erasm. libr. 4. apoph.

Idem.

Quidam candidatus, qui coco patre natus credebatur, coram Cicerone suffragium ab alio petebat: Ego quoque, inquit, tibi faueo. Ex quo colligitur, coce à coco, & quoque coniunctionem, aut eodem, aut simillimo fuisse sono. Eras. l. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Herennium adolescentem moribus corruptissimis vitiatum, castris excedere iussit, quúmque illi dimissus, ignominiam sui reditus apud Augustum deploraret his verbis: Quo ore redibo ad meos, quid dicam parētibus me incusantibus? Dic, inquit Cæsar, me tibi displicuisse. Et sic iocosè docuit, qua ratione reditus sui ignominiam diluere posset. Sueton. in Augusto.

Anonymus.

Quemadmodum Augustus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in se iactos aut retortos interdum liberius, patientissimè tulit. Adolescens quidam prouincialis Romam venerat, oris similitudine tam mirificè referens Augustum, vt in se populi totius oculos conuerteret, Cæsar hoc audito, iussit ad se perduci: cúmque contemplatus, hunc in modum percontatus est: Dic mihi adolescens fuitne aliquando mater tua Romæ? Negauit ille: ac sentiens iocū retorsit, obiiciens: sed pater meus sæpe. Augustus ludens suspicionem intendebat ad matrem adolescentis, veluti ab ipso stupratam: adolescens protinus eam suspicionem retorsit in matrem Cæsaris, aut in sororem. Nam oris similitudo non magis arguebat illum esse Cæsaris filium, quàm fratrem aut nepotem. Suet.

Augustus Cæsar.

Augustus Cæsar plurimùm affectauit iocos, saluo tamen maiestatis pudorísque respectu, nec vt caderet in scurram. Scripserat autem Aiacem tragœ-

tragœdiam, tandémque, quòd sibi displicuisset, deleuerat. Postea verò cũ Lucius grauis Tragœdiarum scriptor eum interrogaret, quid ageret Aiax suus? respondit, In spongiam incubuit. Macrob. li. 2. c. 4. Sat.

Idem.

Cùm ei quidam libellum trepidus offerret, & modò proferret, manum modò retraheret: Putas, inquit, te assem elephanto dare? Macrob, lib. 2. c. 4. Saturn.

Idem.

Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret, diceréque iam hoc homines vulgò loqui, non paruam ab illo sibi pecuniam datam: Sed tu, inquit, noli hoc credere. Macrob. lib. 2. cap. 4. Sat.

Idem.

Alium præfecturam equitum fam... postulantem, dicentémque, Non lucri causa dari hoc mihi rogo, sed vt iudicio tuo munus videar impetrasse, & ita officium deposuisse: hoc dicto repercussit, Tu te accepisse apud omnes affirma, & ego me dedisse non negabo. Ibidem.

Idem.

Alium saxo in expeditione percussum, ac notabili cicatrice in fronte deformem, nimium tamen res fortiter à se gestas iactantem, sic per iocum castigauit: At tu, cùm fugies, inquit, nunquam post te respexeris. Ibidem.

Idem.

Galbæ, cuius informe gibbo erat corpus, agenti apud se causam, & frequenter dicenti, Corrige in me si quid reprehendis, respondit, Ego te monere quidem possum, corrigere non possum: ad gibbum alludens. Macrob.

L. Manlius.

Apud L. Manlium, qui optimus Romæ pictor habebatur, Geminius Seruilius fortè cœnabat, qui cùm filios eius deformossissimos vidisset: Non similiter, inquit, Manli fingis, & pingis. Cui Manlius: Non mirũ est, respondit, in tenebris enim & luce subobscura fingo, luce autem ac sole splendente pingo. Macrob. l. 2. cap. 2. Saturn.

Nero.

In Claudij stultitiam subinde iocabatur productione syllabæ, quum diceret, Posteaquàm desiit inter viuos morari, prima syllaba producta. Moros enim Græcè fatuum sonat: inde finxit morari, pro stultum agere, quemadmodum nos à poëta poëtari, à iuuene iuuenari. Suetonius.

Caligula.

Suprà apoph. de Auaritia.

Anonymus.

De Vespasiano patre narrat Suetonius, quum scurram multa in alios iacientem prouocasset vt in se quoque diceret aliquid: Dicam, inquit, vbi ventrem exonerare desieris, alludens ad formam Cæsaris, qui faciem habebat cacaturientis. In cuiusmodi hominem locus extat Martialis,

Vtere lactucis, ac mollib. vtere maluis:
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

T. Vespasianus.

Cùm morbo grauissimo decumberet, quotidiéque morbus ingrauesceret, dixit, Puto, deus fio: significans se moriturum. Suetonius.

Iulius Cardinalis.

Cùm amicos ad cœnam vocasset, intérque conuiuandum, vbi in Basiliensis concilij mentionem incidisset, terra commoueretur: Bono animo estote, inquit, de synodo Basiliensi si loquuti sumus, quæ omnem ecclesiam tremefecit, non tamen illisit. Æneas Syluius libr. commentariorum de Alphonsi reb. gest.

Ludouicus Crassus.

† In prælio contra Henricum R. Anglorum ab equite quodam vrgebatur: eques enim apprehenso fræno equi regij, captum regem esse clamabat. Ludouicus gladio equitem

obtruncauit, inquiens: At ne in latrunculorum quidem ludo Rex solus capitur. Ægid. Corrozetus de dict. & fact. memoral. quod alij Ioanni Regi rectius tribuunt.

Fridericus imp.

Fridericus imperator, eos qui iocos moderatè ferrent, sapientes: qui autem promptissimè iocarentur, ingeniosos esse dicebat. Habet autem iocus inter seria suum etiam locum: qui vbi erumpit, vtriusque ingenium facilè declarat. Æn. Sylu. l. 4. cōmentariorum in Alphonsi res gestas.

Ludouicus 12. Gall. rex.

* Vnus ex stipatoribus eius cum aulico magnæ nobilisq; familiæ primario exarserat iracūdia. cùm stipator nobilitate generis non se esse inferiorem aulico iactitaret: erántq; eo nomine in certamen venturi. Hos ante se iubet sisti Ludouicus, rogátque stipatorem vnde ei genus, qui ita se cōferret nobiliss. domino. Tum ille, eo se genere natum ait, quo nullum sit nobilius, Id quidem fateri, ortum regem ex stirpe Noæ: sibi verò genus esse ac gentilitatem ex quopiam illorum qui cum Noa fuissent tempore diluuij. Cachinno sublato, rex cōuersus ad aulicum, despicísne eum, inquit, cui genus regiū & tibi æquale est? Eóq. ioco vtrumque placauit, & ambobus porrexit dexteram. Ex Annal. Franciæ.

Idem.

* Baionensem Centurionem & Lemouicensem superbius de exitu & ordine cuiusdam prælij differentes hactenus tulit, vt Baionensi diceret, Cùm te rogabo pernas quomodo salire oporteat: Lemouicensi autem, cùm te rogabo, Castanea qua in terra, & quo pacto repastinata serenda, & quibus campis rapa & napus lætentur: tum demùm respondeto. Silente vtroque, cōuersus ad Lemouicensem, Nostin', inquam, in alio solo rapam biennio satam conuerti in napum, in alio napum raporum accipere speciem? ita & tu hausisti à Baionensi superbiam, ille verò à te ignorantiam, quæ te adeò turgidum reddit. Ex iisdem Annalibus.

Carolus Quintus.

* Admonitus aliquando in castris vt leges Germanis militibus de vitāda ebrietate ferret: respondit id perinde fore, ac si Hispanis interdiceret ne furarentur. Chytræus, orat. de Carolo 5. imperat.

Plura sub apoph. de Facetè dictis.

De ira.

Plato.

Sapienter auditores admonebat, vt iratos se in speculo contemplarentur. Nam cùm faciem suam furibundam per omnia phrenetico similem viderent, eo dedecore territi, in posterum ab ira sibi facilè temperaturos. Fulg lib. 7. cap. 2.

Aristoteles.

Alexandrum ira excandescentem placare volens, & sedare summam indignationem, hæc ad eum scripsit: Excandescentia & ira non in pares, sed in meliores existere solet. Tibi verò nemo par est. Ælian. libr. 12. de Var. histor.

Epicurus.

* Quid ira efficeret, sciscitatus, respōdit, immodica ira gignit insaniā. Seneca epist 18. ad Lucili.

Isocrates.

* Praua ingenia, inquit, eadem solent esse ex contentiosa, vt non prius finem faciant pugnæ & contentionis, quàm lethalem acceperint plagam, & supplicio memorabili afficiantur. Anton. ser. de odio, &c.

Herodotus.

* Dicebat hominum animos in auribus habitare: bonis enim auditis corpus gaudio repletur: contrariis autem, inflatur irâ. Stobæus ser. 18.

Democritus.

* Iram, quemadmodum canes, cæcas criminationes parere dicebat. Anto-

& Maxim. serm. de ira.

Seneca.

i secundum naturam sit ira,
:um erit, si hominem inspi-
Quo quid est mitius, dum in
imi habitu est? Quid autem
:lius est? Homine quid alio-
antius? Quid ira infestius?
i adiutorium mutuum gene
ira in exitium. Hic congre-
:, illa discedere: hic prodes-
nocere, &c. libro 1. de ira

Idem.

d seruo? inquit, quid domi-
regi? Quid clienti tuo ira-
iustine paulum. Venit ecce
ıæ nos pares faciet. lib. 3. de
3.

Macarius.

ogatus, quid ira iniuriarum
nines memoriam tenentes,
nimæ reminiscendi enecare-
uersus dæmones autem, cum
um ab eis maiorum remini-
detrimentum nullum senti-
espondit: Propterea quòd
a affectio præter naturam,
autem secundùm naturam
ephor. Callist. lib. 11. Ecclest.
t Euagrio.

---

a seu iracundia cohibenda.

Bias.

consilio duo maximè con-
a esse dicebat: Festinatio-
icet, & iracundiam: homo e-
undus cùm extra seipsum sit,
:st omni consilio. Laert. in
1.

Chilon.

bat vincendam iram, quòd is
sit cæteris potentior: quam
e fortius est, quàm hostem
n deiicere: nec minus exitij
bus fit ab ira, quàm ab ho-
re.

Aristippus.

Cùm videret succensere quendam, ac verbis indignari: Ne verba, inquit, per iram proferamus, sed verbis irã cõpescamus. Stob. ser. 18 Max. ser. 19.

Diogenes.

De non irascendo accuratè differenti, adolescens quidam proteruus, veluti periculum faciens, an re præstaret ea quæ docebat, inspuit illi in faciem. Tulit hoc leniter ac sapienter: Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen an irasci oporteat. Laert. lib. 6.

Zeno Eleates.

Cùm maledictis lacessitus incandesceret, reprehensus quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si conuitia, inquit, æque animo admisero, ne laudes quidem sentiam. Lapidis est, non sentire discrimen inter laudantem & vituperantem: sed philosophi est, non ita commoueri, vt ab honesto recedat. Laert. libro 9. cap. 5.

Archita.

Cùm in agro comperisset quosdã è famulis admisisse quiddam, sentiẽs se commotiorem in illos nihil quidem tum fecit, tantum abiens: Fortunati, inquit, estis quòd irascor vobis. Cic. lib. 4. Tuscul. quæst. Bruson. lib. cap. 19.

Pythagoras.

* Prodest (aiebat) cum muliere iracunda consuetudinem habere exercitationis causa: vt equites decet ferocibus assuescant vti equis, quos si domuerint, aliis etiam facilius vtentur. Anton. & Maxim. sermone de ira.

Socrates.

Iratus filio aliquid delinquenti, nihil aliud dixit, quàm, Ipse te coërce. Laert. in vita Socratis.

Idem.

* Seruo delinquenti, Cæderem te, ait, nisi irascerer. Admonitionẽ serui insanius tempus distulit, illo tempore se admonuit. Senec. l. 1 de ira.

Democritus.

Ad quendam flagris sæuientem seruum, Define, inquit, te seruo tuo similem ostendere. Seruus enim est qui suis cupiditatibus imperare non potest. Erasm. 18. apoph.

Xenocrates.

Ingratitudinis vitij à Platone philosopho insimulatus, nunquam iracundia & indignatione se vinci passus est, sed animo immoto illi qui hoc indicauerat, ac ad vltionem instigarat: Hoc, inquit, quod nũc facio, mihi bonum atque commodum est. Quo dicto indicare voluit, non minus se curare propriam salutem, dum iræ frænum inijceret, quàm Platonis maledicentiam, fortassis ab aduersario confictam. Ælian. libro 4. de Var. hist.

Plato.

Interrogatus per quid cognosceretur sapiens? respondit: Sapiens cùm vituperatur, non irascitur: cùm laudatur, non extollitur. Laert. in eius vita.

Idem.

Iratus seruo, cùm eũ castigare pararet, & forte interueniret Xenocrates, Flagella, inquit, hunc puerum: nã ipse sum iratus. Sibi diffisus est homo philosophus, sentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maximè punit, cùm irascitur. Laert. lib. 3. Ant. in Mel. par. 2. ser. 53. Val. Max. l. 4. c. 1. Vide Senec. de ira, li. 3. c. 12.

Idem.

Idem præterea famulo sic comminatus est, Loris te cæderem, ni iratus essem. Nihil iræ fidendum. Sapuit Syrus ille Terentianus, qui se conijcit in angulum, edormiturus quod biberat vinum. At ira minus sui compos est, quàm ebrietas. Laert. l. 3. Valer. Max. li. 4. c. 1. Plutarch. de educandis liberis.

Anonymus.

* Apud Platonem educatus puer, cùm ad parentes relatus, vociferantem videret patrem: nunquam, inquit, hoc apud Platonem vidi. Senec. lib. 2. de ira.

Sotion.

* Vt naues, inquit, egregiæ sunt, non quæ sereno cœlo nauigant, sed quæ tempestati resistunt, & seruantur: sic homines resistentes iræ, magni sunt & fortes. Anton. & Maxim. ser. de ira.

Aristoteles.

Dicebat, perinde atque fumus oculos commouet, & aspectũ ita conturbat, vt neque ea nobis vidẽdi potestas fiat, quæ sunt ante pedes: ita oborta ira rationi caligo suffunditur, vt se delinquere nulla cogitatione deprehendere possit. Stob. ser. 18.

Idem.

* Iracundiam describens, est, inquit, perturbatio ferina, dura & violenta potentia, cædium causa, calamitatis socia, iacturam concilians & dedecus, pecuniarum pernities, & perditionis origo. Stob.

Apollonius.

Iræ affectum ait, nisi diligentia, ac verbis placidis temperetur, in genuinum quendam morbum excrescere. Stobæus.

Idem.

Quisquis erga leuia errata vehementius quàm par est irascitur, is delinquentem non finit inter culpam extremam & mediocrem quid intersit dignoscere. Stob.

Theano.

Mulier ex Pythagorea philosophorum cohorte, excandescens aliquando in ancillam; Vapulares iam, inquit, nisi irata essem. Stob.

Naucrates.

Iracundis simile quid accidere dixit, quod lucernis, quæ copioso oleo magis inflãmantur. Stob. ser. 18. Max. serm. 19.

Demonax.

A quodam, cui imperator exercitum commiserat, interrogatus, quo pacto delegatam prouinciam quàm optimè gerere posset? Si, inquit, iracun-

studia vacaris. Iram sensit vir prudē-tissimus ad omnem functionem inutilem esse. Eras. l.8. apoph.

Idem.

Subinde suadebat, non facilè irascendum esse hominibus, si delinquerent: sed potius corrigenda esse vitia, medicorum exemplo, qui non indignantur ægrotis, sed morbum sanant. Eras. l.8. apoph.

Pythager.

Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris? Quoniam, inquit, nec meipso delector. Agnoscebat naturæ suæ vitium. Erat enim iracūdus & morosus, eóque nec appositus ad teneram ætatem instituendam: cùm hodie stulti parentes nullis libentius cōmittant liberos suos, quàm huiusmodi truculentis & asperis. Philost. in sophist.

Pyrrhus.

* Pyrrhum maximum præceptorem certaminis gymnici solitū aiūt his quos exercebat præcipere, non irascerentur. Ira enim perturbat artem, & quà noceat tantùm, non quà caueat, aspicit. Senec. de ira l.2.

Antiochus sophista.

Cùm malè vulgò audiret, veluti formidolosus, quòd nec prodiret in concionem, nec Reipublicæ munia capesseret: Non vos, inquit, metui, sed meipsum: agnoscens bilem suam vehementiorem, quàm vt cohiberi posset. Sensit idem Plato, qui sunt iracundioris ingenij, ad disciplinas quidem esse idoneos, ad gerendam Rempub. non item. Philo. in sophi.

Anonymus.

Quidam iratus Agasoni, volebat eū percutere, cúmque is clamaret, Atheniensis sum: ad asinum versus: At tu (inquit) Atheniensis non es: eique multas plagas inflixit. Meminit Plut. in libello de Cohibenda ira.

Melanthius.

Negabat eam iram videri grauem quæ mentē cogat emigrare, sed quæ penitus excludat domo. Sētiens, probis etiam ingeniis adiūctam esse iracundiam: sed hoc vitium esse tolerabile, si celeriter animus ad se redeat, & pro ira rationem in consilium adhibeat. At si perturbatio penitus insideat animo, ita vt excussa ratione feratur effreni impetu: certa pernicies est. Eras. li.8. apoph.

Charilaus.

Seruo cuidā audacius agenti cum ipso, Ni iratus essem, inquit, occiderem te. Adeò putabat nihil rectè dici fieríve ab irato, vt ne in seruum quidem animaduertere voluerit cōmotior. Plut. in Lacon.

Anonymus.

† Quidam Rhodius cùm videret lictorem Prætori Rom. se clamoribus & minis lacessentem, sedato animo dicit: Non admodum curo quid dicas tu, sed quid ille (videlicet Prætor) tacendo cogitet. Plut. li. de cohibenda ira.

Cotys.

Erat natura celer ad iram, sæuúsque castigator eorum qui in ministerio deliquissent. hospes quidam ad illū detulit vascula fragilia, tenuiáque, sed scitè curioséque celte tornóque elaborata. At is hospiti quidē dedit munera, cæterùm vascula omnia confregit. demirantibus cur id faceret: Ne, inquit, sæuirem in eos qui fracturi erant. Prudentis est, naturæ suæ morbum agnoscere, & vitio materiam præripere. Plutarc. in apoph.

M. Cato.

Iratum ab insano nulla alia re differre dicebat, quàm mora temporis, sentiens iram esse breuem insaniam. Plut. & Stob. ser. 18.

Idem.

* Eum in balneo quidam percussit imprudens: postea satisfacienti Cato, non memini (inquit) percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm ignoscere Senec. lib. 2. de ira,

Cato Vticensis.

* Huic causam agenti in frontem

mediam, quantum poterat attracta pingui saliua, inspuisset Lentulus, abstersit faciē, & affirmabo (inquit) omnibus, Lentule, falli eos qui te negant os habere. Senec. libro 3 de ira cap. 38.

Vespasianus.

† Demetrio nunquam non de ipso obloquenti, hæc mandari iussit: Tu quidem nihil prætermittis, vt ego te interfici iubeam: ego tamen canem latrantem non occido. Xiphilinus in vespas.

P. Franc. Gorgia.

† Viator quidam cùm conuiciis in eum iactis verbera etiam minitaretur: cognouissetque paulò post, in quem stomachū euomuisset, sibi redditus, magno sui pudore, genibus accidens, veniam precatur. Franc. verò humo sublatum, amplexúsque in Domino, assidere sibi iussit: hortatus ad patientiam, néve deinceps, si sæpe ret, iracundiæ fræna laxaret. Ribadē. li. 2. de eius vita cap. 6.

Athenodorus.

*Ei ob senectutem flagitanti vt sibi liceret redire domum, Augustus concessit. At cùm ille Cæsari dixisset Vale, volens aliquod philosopho dignum monumentum apud illum deponere adiecit: Cæsar, cùm fuerit iratus, nequid dixeris feceris ve, priusquam Græcarum literarum xxiiij. nomina apud te recensueris. Cæsar autem philosophi dexteram amplexus, Adhuc inquit, te præsente mihi opus est: totúmque etiam annum apud se detinuit, dicens illud Græcorum prouerbium, Silentij sunt tuta fidi præmia, siue approbans philosophi dictum, quòd tutum esset iram premere, ne pro umpat in verba, siue sentiens, philosopho profuturum fuisse, si hoc dictum non addidisset iam abiturus. Plut. in apoph. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Anonymus.

Ægyptius quidam monachus interrogatus, cur adeo se omnibus corporis voluptatibus subtraheret? respondit, Vt hac ratione omnem ira causam & occasionem præcidam. Ita quippe vt de voluptatibus belligeratur, ita etiam voluptatem suppressione sopitur. Niceph. Call. l. 11. Ecclesia. histor. c. 41 ex Euagrio.

De irrisione.

Agesilaus Ephorus.

CVm Agidis suasu factum esset, vt fieret omnium debitorum solutio, iámque tabulis in forum Clarium comportatis, ignis esset iniectus, ac flāma exurgeret, cæteris creditoribus mœstis insultabat dicens: Se nunquam clarius lumē, aut ignem vidisse puriorem. Debebat enim ipse plurimū, & erat agrorum prædiues, nihil tamen cuiquam soluere habebat in animo. Extrema improbitatis est linea, etiam illudere iis quos affixeris. Plut. in Lacon.

Thrachalus.

Cuidam inter argumentandum dicēti, Si hoc ita est, is in exilium ridens subiecit, Si non est, redis. Eras. l. 6. apoph.

Argius.

Faciens iter per Selinuntem, cum in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidisset inscriptum,

Hos extinguentes Mars forte tyrannida seuus
Pone Selinuntis mœnia strauit humi.

Iure perijstis, inquit, qui tyrannidem ardentem conati sitis extinguere: contrà oportuit illam sinere, donec tota deflagraret. Arripuit locum ex occasione verbi extinguere. Extinguitur enim quod opprimitur, & extinguitur incendium. Plutar. in Lacon.

L. Crassus.

Apud Perpennam iudicem defendebat Aculeonem, quem accusabat Ælius Lamia, homo omnium deformissimus. Is cùm interpellaret odiose: Audiamus, inquit Crassus, pulchellum

chelium puerũ. Huic dicta cum esset arrisum, iterum ait: Audiamus etiam disertam, & multo arrisum est vehementius. parum enim facundus erat. Eras. li. 6. apoph.

Idem.

† Crassus in expeditione Parthica cùm Regem Deiotarum ætate prouectum in condenda noua vrbe occupatum offendisset, Videris mihi, inquit, ô Rex, nimis serò, hora nimirũ diei postrema ędificationem inchoare. Cui Rex: nec verò tu ipse satis mane progressus es, Imperator, ad bellũ Parthis inferendum. Crassus enim annum sexagesimum excesserat. Plut. in Crasso.

Antiochenis.

† Aduersus Iulianum, qui eos aduẽtu suo vexabat, vociferantes, & eum irridentes dicebant, eum barbam, quam densam & promissam gerebat, tondere debere, ex eáque funes conficere. Tùm etiam numismata eius taurum habere, qui cornibus suis mundum expugnarit. Socrates li. 3. hist. c. 15.

M. Cincius.

Quo die legem de donis ac muneribus tulit, C. Centoni prodeunti, ac satis cōtumeliosè interroganti, quid fers Cinciole? Irridens hominem, Vt emas, inquit, si vti velis. Ridiculè autem notauit hominem quòd donatis & commodatitiis rebus vti gauderet. Eras. li. 6. apoph.

Cicero.

Quum M. Appius in prooemio diceret, se magnopere rogatũ ab amico, vt in causa clientis adhiberet curam, eloquentiam & fidem, hic Cicero, Adeóne ferreus homo es, inquit, vt ex tam multis quę rogauit amicus nihil præstes? Plut. in apoph.

M. Lælius.

Suprà apopht. de Fortuna & pulchritudine corporis.

Vide apoph. de facetè & iocosè dictis.

De iudice bono & incorrupto.

Bias.

Dicere solebat, se malle inter inimicos quã amicos iudicare Nam ex amicis alterum prorsus futurum inimicum, ex inimicis autem alterum amicum fore. Bruson. libr. 3. cap. 10.

Democritus.

* Optimus (inquit) iudex esse iudicatur, qui citò intelligit, & lentè iudicat. Alterum quidem est beneuolentiæ, alterum autem diligentiæ exquisitæ. Ant. serm. de incorruptis iudicibus.

Idem.

* Addebat, nihil inconsideratè agẽdum in iudicio, sed prius deliberandum, nec cogitatione festinandum vt aliquid plus quàm liceat dicatur: sed lentè & cunctanter appetitio accuratè exercenda est, nec ad gratiam immutanda: nam inconstans inconsulto, & leuis temerario deterior est. Eod. serm.

Themistocles.

Oratus à Simonide poëta, vt amicum non adeò iustã causam habentẽ quem cõmendatissimum haberet: respõdit, Nec Simonidẽ fore bonũ poëtam, nisi mensuram modúmque in canendis carminibus, quæ scribebat, curaret: Neque se bonum prætorem habitum iri, si legibus ac iustitiæ, alicuius gratiam præposuisset, Fulg. lib. 6. c. 4. & Plut. in apoph.

Archytas.

Dicebat iudicem & aram idem esse: pariter enim ad vtrumque confugiunt, qui iniuria afficiuntur. Sentiẽs, tales oportere iudices esse, vt oppressis sint præsidio. Refert Aristot. Rhetor. 3.

Aristides.

Quum inter duos priuatos causam cognosceret, & alter quò Aristidem irritaret in aduersarium, extra

causam multa commemoraret, quibus ille læsisset eum. Aristides interpellans hominem, Ista nunc, inquit, missa fac bone vir, & si quid te læsit eloquere: tibi enim in præsentia, non mihi iudex sedeo. Plut. in Aristide.

Alcamenes.

Cuidam ab Alcamene sciscitanti, quam ob rem seniores apud Lacedæmonios plures dies sumeret ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi. Ideo, inquit, pluribus diebus cognoscunt, quoniam si in capitis discrimine errauerint, non est corrigendi cōsilij potestas, oportet autem à causa liberatum, obnoxium manere legibus. quod fit, vt secūdum eandem legem liceat aliquid rectius de reo statuere. Hoc temperamento prouisum est, ne vel occidatur innocens, vel effugiat nocens: qui quamuis errore iudicum sit absolutus, potest eadem lege denuo conueniri, pœnásque dare legibus. Plut. in Lacon.

Lysias.

* Dicebat iudices eadem mēte præditos esse debere, qua legislatores. Stob. ser. de magistratu.

Idem.

Interrogatus, cur munera à Messenis oblata nō accepisset? Quoniam in leges iustitiæ grauiter peccassem, inquit. Maluit vir prudentissimus bona conscientia iudicare, quàm propter munuscula à iustitiæ tramite turpiter discedere. Plut.

Agesilaus.

Cùm in causa quadam iudex esset, & is qui accusabat rectè dixisset: patronus verò malè, qui tamen subinde repeteret, Agesilaum decere, vt legibus opitularetur, perinde ac si optimā haberet causam: hominis improbitatem reprehendens, ait: Si quis domum tibi oppugnaret, aut vestem arriperet, num expectares vt architectus aut sartor tibi esset auxilium laturus? Quo dicto indicabat, iudici nequaquam conuenire, vt opituletur iis qui contra leges aliquid delicti admiserunt. Plutarchus in Lacon. apoph.

Hippodromus Sophista.

Clementi tragœdiarum actori longè præstantissimo, quum apud Amphyctiones optimè re gesta negata esset victoria, quòd Byzantius esset, atque id temporis Byzantium à Romanis obsideretur, prosiliens clamauit; Valeant applaudentes, ac perperam de re iudicantes: Ego, inquit, Clementi victoriam decerno. Quum alter histrio appellasset Cæsarem, obtinuit Hippodromi suffragium. Philost. in sophistis.

Epictetus.

* Nihil est, inquit, quod eum qui præest magis deceat, quàm vt neminem vel superbè contemnat, vel indecorè admiretur, sed ex æquo omnibus præsit. Anton. serm. de iudicibus incorruptis.

Idem.

* Sequentia dicta etiam eius sunt. Sicut vera trutina, neque à bona & concinna corrigitur, neque per falsam examinatur, sic etiam iustus iudex, neque à iustis castigatur, neque apud iniustos iudicatur. Minimè in iudiciis delinques, si ipse in vita tua delicta caueris. Melius est, sententia iustè pronuntiata reprehendi ab eo qui merito suo damnatus est, quàm si iniustè iudicaueris iure à natura vituperari. Quemadmodum Lydius lapis indicat aurum, non autem ab auro examinatur: sic & homo qui iudicandi facultate pollet. Turpe fuerit iudicem ab aliis iudicari. Stob. serm. 9.

Machetas.

Philippus Macedo Machetæ cuiusdam pro tribunali sedens causam cognouit, sed dormitabundus, nec satis attentus ad iuris æquitatem; itaque sententiam tulit aduersus Machetam. Verùm quum is exclamasset, se ab ea sententia appellare, rex

ira-

iratus, ad quem? inquit. nam appellandi verbum monarchis est inuisum. Hic Machetas: ad teipsum, ô rex, inquit, si expergiscaris, & attentius audis causam. Ac tum quidem surrexit rex. Cæterùm posteaquam causam apud se melius perpendisset, intelligerétque Machetæ factam iniuriam, iudicata quidem non rescidit, sed pecuniam qua damnatus fuerat Machetes ipse persoluit. In vno facto, quot regiæ virtutis argumenta? Non perseuerauit irasci & prouocanti, & somnolentiã publicè obiicienti: sed per otium rem animo accuratius considerauit, iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis, regiæque moderationis: illud verò prudentiæ, quòd ingenioso commento sic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando authoritatem non proderet, mulctam pœnam perinde quasi ipse damnatus esset, dissoluit. Plutarch. in apophtheg.

Idem.

Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari suo, qui iniuriarum postulabatur, petiit à Philippo, vt reus mulctam quidem solueret, sed à causa liberaretur, ne damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic verò Philippus: Præstat, inquit, vt ipse malè audiat, quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, sed quatenus licebat, integra iudicis opinione. Plut.

Idem.

Duo pariter scelerosi sese inuicem accusabant, cognoscente Philippo: rex audita causa pronuntiauit, vt alter exularet Macedonia, alter illum insequeretur. Hoc Græcè sonat iucundius, quòd φεύγειν & ad fugientẽ pertineat, & ad exulantem, fugientem autem insequimur. Neutrum igitur absoluit Philippus, sed vtrunque damnauit exilio. Plut.

Anonyma.

* Cùm anus quædam præsidente Philippo causam diceret, ipsúmque ad ea quæ praponenda erant somniculosum videret, rogabat vt sibi liceret prouocare. Et cùm ille quæreret, ad quemnam? Ad Philippum, respondit, vigilantem. Stob. ser. 13.

Alexander.

Orante accusatore, altera manu aurem solebat occludere. Interrogatus, cur id faceret, respondit: Defensori etiam dandus est audiendi locus. Antonius in Melissa, parte 1. sermo. 53. Plutarchus sic recẽset, Initio quum in causis capitalibus sederet iudex, accusatori alteram aurem occludebat: rogatus, cur id faceret? Alteram, inquit, integram seruo reo.

Antigonus.

Frater Antigoni Marsis litem habebat: sed à rege postulabat, vt causa domi cognosceretur. Cui Antigonus. Si nihil, inquit, præter ius agimus, melius fiet in foro, cunctísque audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillum de iure concederet. Ipsum autem hoc dilemmate constrinxit. Si iniustam causam habere te scis, cur litigas? Sin iustam, cur fugis hominum conscientiam, & ad domesticas latebras rem fori pertrahis? non cariturus sinistra ciuium suspicione, etiam si ob bonam causam viceris. Plut. in apoph.

Antiphon.

* Si peccandum sit in iudicando, præstat (inquit) accusatum absoluere iniustè, quàm iniustè perdere. Illud enim quidem peccatum est, hoc verò impietas. Stob. serm.

Scipio minor.

* C. Liuium prætereuntem cùm vidisset: Hunc, inquit, virum scio peierasse: verùm quoniam nullus illum defert, non possum simul & accusator esse, & iudex. Sit hoc in censore moderationis & iustitiæ exemplum. Plut. in apoph.

M. Antoninus.

Dicere solebat, priuatos quidem

hominesmultos habere iudices:principi autem nullum esse alium iudicem quàm Deum. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Q. Maximus.

† Atilium Calatinum Soranum oppidi proditione reum admodum infamem imminentis damnatione periculi, Q. Maximi soceri pauca verba subtraxerunt: quibus affirmauit, si in eo crimine sontem illum ipse comperisset, diremturum se fuisse affinitatẽ. Continuò enim populus penè iã explorataam sententiam suam, vnius iudicio concessit, indignum ratus eius testimonio non credere, cui difficillimis Reipubl. temporibus, benè se exercitus credidisse meminerat. Val. Max. li 8. c. 1.

Trochonus.

† Quidam Nobilis furore amens, enséque districto rusticanum hominẽ aggressus occidere cogitabat. Hic rusticus primùm quidem fuga saluti consulere tentauit, sed cùm acrius se vrgeri sensit, educta machæra; Quæso, inquit, Domine mi, ne mihi vim inferas, alioquin quo potero modo resistã. Sed cùm ille acrius instaret, pedem fixit rusticus, & nobilem interemit. Raptus est ad tribunal à cognatis interfecti; qui in Curia Grationopolitana plurimum se posse quã gratia, quàm opibus arbitrabantur. Sũmus in ea Præses Trochonus æqui amantissimus, cognita causa, nihil moratus accusatorum potẽtiam, hac sententia reum innocentem declarauit, & absoluit. Licuit, inquit, Machęræ se contra ensem tueri. Et quidem rectè, vim enim vi repellere licet. In eiusdem Curiæ decretis.

Vide apoph. de Iustitia.

De iudice malo & corrupto.

Pythagoras.

* QVi de malis, inquit, pœnas nõ sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. serm. de magistrat.

Philippus.

Quendam ex Antipatri amicis in iudicum numerum ascripserat. Verùm pòst, vbi cognouit illum tingere barbam & capillos, submouit eũ, dicens: Qui in capillis fidus non esset, eum in rebus gerendis non videri dignum cui fideretur. Fuco vtebatur in tingẽdis capillis vbi non multum erat lucri: multo magis vsurus erat fuco in publicis negotiis, vbi dolus interdum ingens adfert emolumentum. Et hanc oportet regum præcipuam esse curam, vt cognoscẽdis causis viros præficiant incorruptos. Id qui fieri potest, vbi vendunrur iudicandi munia, & is designatur iudex, non qui vir melior est, sed qui ad dandum prior, aut largior? At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat authoritas, quin suspectum è iudicum ordine moueret. Plut. in apoph.

Catulus.

† Reus adulterij commissi in domo Cæsaris, Clodius Iudices pecunia corrupit, & absolutus est. Atque antequam sententiam ferrent, petierãt à senatu præsidium, quod nõ erat nisi damnaturis necessarium, & impetrauerant. Itaque illis eleganter Catulus absoluto iam reo: Quid vos, inquit, à nobis petebatis? An ne nummi vobis eriperentur? Inter hos tamen iocos impunè tulit ante iudicium adulter, in iudicio leno, qui damnationem peius effugit, quàm meruit. Seneca Epist.

Democritus.

* Damnandi sunt (aiebat) nec absoluendi, qui aliquid dignum exilio, aut vinculis, aliáve pœna committunt. Si quis verò temerè absoluerit, lucri aut voluptatis gratia, iniustè facit, & iniustitiam ei cordi esse necessarium est. Stob. serm. 44.

Iamblichus.

* Malum iudicium omnis mali cau-

causam esse dicebat. Stobæus eod. serm.

Qu. Flauius.

Apud populum reus actus, accusante C. Valerio, quum quatuordecim tribuum suffragiis damnatus esset, proclamauit, Se innocentem opprimi. cui Valerius æquè clara voce respondit: Nihil sua referre, nocens an innocens periret. Ea vox tam violenta, reliquas tribus reo cōciliauit: itaque reus, quem prostratum credebat, absolutus est. Erasm. li. 6. apoph.

Q. Calidius.

Ex prætura Hispaniensi accusatus à Gallis, quum sensisset iudicibus pecuniam contra se datam in eos iudices qui paruo pretio corrupti eum damnauerant, exclamauit: Idoneam mercedem pro meo capite pacisci debuistis. Bruson. libro 3. cap. 10.

Cicero.

Infrà, de Victoria.

Vide apoph. de Iniustitia.

De iudice incauto.

Ptolemæus rex.

CVm alea luderet, assistens quidam, condemnatorum ipsi nomina recitabat, & crimina in eos collata referebat, vt ille quinam mortis supplicium commeruissent decerneret. Berenice verò vxor eius accepto libello è pueri manibus, non permisit vt ad finem vsque legeretur, dicens. Non sic obiter aduertendum animum esse, cùm de hominis salute disceptaretur: sed cogitandum, & relinquenda ludicra. Non enim similem esse casum talorum, & corporū. His auditis, delectatum Ptolemæum ferunt, neque postea vnquam inter ludendum de capitalibus causis audiuisse. Ælianus libro 14. de Varia historia.

De iudicio nimis exacto.

C. Lucilius.

DIcere solebat, nolle se sua scripta legi, nec a doctissimis, nec ab indoctissimis: quòd hi nihil intelligerent, illi plus saperent quàm vt posset illorum iudicio satisfacere. Id exprimebat huiusmodi versu trochaico.

Persium non curo legere: Lælium Decimum volo.

Erat Persius illius ætatis omnium doctissimus habitus: Lælius erat vir bonus, & non illiteratus, sed nihil ad Persium. Refert M. T. cùm aliis aliquot locis, tum lib. de Oratore secundo.

M. Antoninus orator.

Rogatus quam ob causam nullam vnquam orationem scripto mandasset? Vt, inquit, inficiari queam à me dictum esse, si quid fortè aliquando dixi, quod opus non erat. Labilis est hominum memoria, vt ægrè reperias duos, qui quæ simul audierunt, eodem modo referant. Hinc parata tergiuersatio, Non dixi aut non sic dixi: aut dixi quidem, sed hoc adieci. Eras. li. 8. apoph.

De iudicio iusto non temerè mutando.

Boso rex Arelatensis.

QVum ob alapam episcopo suo inter sacrificandum illatam, accusatus apud Othonem primum Romanorum imperatorem, capitis damnaretur, archiepiscopus verò vnà cum reliquis episcopis, abbatibus, principibus intercederent, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur. Rex hoc audiens: Non æquum est, inquit, vt rectum imperatoris iudicium executioni non mandetur, cùm non cōueniat vel vllum verbum à principis ore frustra egredi. Munsterus reci-

tat. libr. 2. Cosmograph. vbi de Arelato.

De iudicio in re ignota non ferendo.

Diogenes.

CVidam ad ostentationem ingenij multa de rebus cœlestibus differenti: Quàm nuper, inquit, de cœlo venisti? Socratem in hoc retulit, cuius ad illud: Quæ suprà nos, nihil ad nos. Laërt. lib 6.

Anacharsis.

Admirabatur, qui conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes? Sentiens, de arte quacunque neminem melius ferre iudicium posse, quàm ipsum artificem. Certabant in theatro histriones, cantores & gladiatores, quorum artes populus nequaquā intelligebat: nihilominus tamen alijs applaudebant, alios explodebant. Laër. Li. 1. c. 9.

Stratonicus.

Ptolomæo rege de musica cum ipso differente: Aliud est, inquit, ô rex sceptrum, aliud plectrum. Significans non esse regium de musica cum musico disputare. Eras. libro 6. apoph.

Idem.

Idem Minnaco fabro, secum de musica disceptanti: Non animaduertis, inquit, te supra malleum loqui? Castigauit hominem de rebus sibi ignotis & incognitis loquentem. Idem.

Idem.

Idem in eum, qui quum prius fuisset olitor, postea factus musicus, de arte secum contenderet, pronuntiauit senarium Græcum, vulgò celebrem.

ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

id est,

Quā quisq. norit artē, eam canat licet.

Idem.

Zetho de musica differenti, Ne verum, inquit, nequaquam oportet de musica loqui, qui tibi nomen omniū à Musis alienissimum elegeris, teipsum pro Amphione appellans Zethum. Amphion enim est in fabulis, cātu citharæ condidit Thebas, at Zethus frater rusticus fuit. Apparet illum sibi mutasse nomen. Erasm. li. 6. apoph.

Antigenidas.

Psaltes quidam apud Antigonum artis suæ specimen edebat. Quum verò sæpius Antigonus diceret: Constringe netem & rursus mediam: indignatione commotus, respondit, Auertant, ô rex, à te dij malum hoc, vt me melius atque exquisitius hanc artem teneas. Itaquè tulit musicus eius reprehensionem, qui à musices studio planè alienus erat, indignum esse putās, artificem reprehendi ab eo, qui manus fidibus nunquam admouisset. Ælian. lib. de Var. histor. & Plut. in apoph. de Philippo rege idem recenset.

Hippomachus.

Hippomachus pugilādi magister, quum Athleta quidam ex eius discipulis specimen exhiberet artis, & circunstans multitudo vniuersa acclamaret, percussit eum virga Hippomachus, inquiens: Sed tu perperam neque sicut oportebat fecisti, quod melius fieri debebat. Nam si quid artificiosum præstitisses, non hi te collaudarent. Innuens, eos qui vnumquodque ritè gerunt ac administrāt, non multitudini, sed iis tantum, qui rei notitiam aliquam haberent, placere oportere. Videtur & Socrates populi iudicium repudiare in collo, qui ad Critonem, cum Crito veniens ad eum in carcerem, suaderet vt effugeret, & Athenienfium contra se iudicium corrumperet. Ælian. lib. 2. de Var. histor.

Apelles.

Tabulas in pergula proponere solebat,

lebat, post que eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auscultabat: Sutor quidam reprehendit, quòd in crepidis pauciores vna intus fecisset ansas, tulit hoc tacitus Apelles. postridie quum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus prospexit, denuncians illi ne sutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipsum in prouerbium abiit. Bruson. libro 1. cap. 10.

Idem.

Alexander Ephesi suam ipsius imaginem, quam Apelles finxerat, contemplatus, non laudauit pro dignitate picturæ. Quum autem introductus equus hinniret equo picto, perinde atque vero: Atqui ô rex, inquit Apelles, hic equus in discernendis picturis longè te meliore iudicio præditus esse videtur. Ælianus lib. 2. de Var. hist.

Nicostratus.

Infrà de Oratione nimis elaborata.

Zeuxis.

Megabyzus quum aliquando picturas tenuiter & ruditer confectas laudibus extolleret: alias verò cum summa industria elaboratas reprehenderet: pueri Zeuxidis eum deridebant. Zeuxis itaque: Cùm taces, inquit, Megabyze, nescio quid magni de te sibi pueri hi pollicentur, respiciunt enim ad vestem & cultum tuũ. Simulac verò quid artificiosum vis dicere, te contemnunt. Parcior igitur & consideratior sis in laudandis compescens linguam, neque cuiusquam, quæ nihil attinent, opera vel artem collaudes. Ælianus libro 2. de Varia histor. Sed hoc ipsum. Bruson libr. tertio, capite decimosexto, & Erasm. libro 6. apoph. Apelli ascribunt: Plinius autem pro Megabyze ponit Alexandrum magnum.

Polycletus.

Polycletus insignis statuarius, eodem tempore duo simulachra fecit: alterum ad arbitrium plebis, alterum iuxta peritiæ artísque normam. Gratificatus verò plebi hoc modo est. Ad singulorum accessum transposuit & commutauit aliquid, morem gerens vniuscuiusque voluntati & enarrationi. Itaque proposuit vtrunque. Et alterum quidem omnes admirationi, alterum ludibrio ac risui habuerunt. Respondens autem Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à vestra arte profectum est: quod verò suspicitis, ego mea facultate sum fabricatus. Ælianus libro decimo quarto, de Var. histor.

C. Caligula.

† Illustrium virorum ingenia contempsit, Homeri carmen abolere cogitauit, sæpius dictitans licere sibi quod Platoni, qui poëtam illum ex sua ciuitate sustulit: parúmque abfuit, quin omnia Liuij Maronísque monumenta aboleuerit. Hunc nullius fuisse ingenij testatus, illum negligentem & verbosum. Labieni, Cordi, Cremutij, Cassij Seueri scripta Senatus consultis abolita, requiri, & esse in manibus lectitaríque permisit, quando maximè sua interesset, vt facta quæque posteris tradantur. Ita preposterè de doctorum monumentis iudicabat. Sueton.

Anonymus.

Romæ in foro pendebat tabula quædam, habens imaginem pastoris vetulicum pedo: de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam æstimaret? satis Germanicè respondit: Se nolle sibi dono dari talem viuum, aut verum. Non spectauit artificium pictoris, sed formam tantùm, nec potuit etiam iudicare de re sibi ignota melius. Eras. l. 8. apoph.

De iuramento vel iureiurando.

Thales.

ADultero sciscitanti, An abiuraturus esset adulterium. Non inquit, est periurium adulterio peius. Significans velut vir sapientissimus, illum stulte dubitare de peierando, qui facinori periurio par non dubitasset committere. Eoque in [illegible]bus nec [illegible] ponderis habet iusiurandum. Quisquis enim audet dare venenum, audebit & cum periurio [illegible]. Thaletis dictum recitatur à Laertio lib. 1.

Solon.

Tantam morum probitatē inesse hominibus oportere dicebat, vt non opus esset ligare iuramento. Maxim. serm 33.

Socrates.

Socrates bonos viros decere dicebat, vt eos mores ostenderent hominibus, qui essent iureiurando firmiores. Antonius in Melissa par. 2. sermon 63.

Cleanthes.

* Dicebat iurantem eo ipso quo iurat tempore vere iurare aut peierare. nam si ita iuret, tanquam facturus, quòd iusiurandum attinet, verè sanctéque iurauit: sui proposito dissentiente, tanquam non facturus, peierauit. Stob. ser. 28.

Pythagoras.

† Deierare per Deos vetabat: Quemque enim id studiose curare oportere, vt ex vitæ merito, sibi fides haberetur. Laertius l. 8.

Cleomenes.

Cum Argiuis septem dierum pactus inducias, cum obseruans deprehendisset illos tertia nocte indulgere somno, fiducia videlicet induciarum, adortus est eos, & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterùm quum illi probro daretur violata iurisiurandi fides: De diebus, inquit, pactus sum, non de noctibus non addita sunt in iureiurando. Quanquam & alioqui, quicquid mali quis fecerit hostibus, id & apud deos & apud homines habetur iustitia præstantius: verùm huic magnificæ voci non respondit euentus. Nam & vrbe, cuius gratia violarat conuenta, frustratus est, eo quòd mulieres detractis è templis deorum armis illum vltæ sunt: perinde quasi diis ipsis, quos contempserat, pœnas de ipso sumentibus. Postremò versus in dementiam, ipse sibi gladiolo quodam fodit & incidit corpus à talis vsque ad loca vitalia, itaque vitam finiit, ridens ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandam iurisiurandi violationem Plut. in Lac.

Agesilaus.

Barbaros, qui iurisiurandi religionem violassent, ita laudare ac probare solebat, vt diceret eos nulla re magis deos sibi infestos reddere, quam si sacrosanctum iusiurandum temerè violarent. Ælian. libro 14. de Varia hist.

Pericles.

Amico roganti, vt pro se falsum diceret testimonium, cui adiunctum erat iusiurandum, hoc est periurium: respondit, Se quidem amicum esse, sed vsque ad aram. Sentiens, assquendum gratificandum amicis, sed citra iuramenti violationem. Plutarch in apoph.

Isocrates.

Iusiurandum oblatum duabus de causis fide firmandum esse suadebat. Vel vt ipsum turpi suspicione liberes, vel vt amicos ex magnis periculis eripias. Pecuniarum verò gratia, etsi iustam causam haberes non per deos iurandum dicebat. Stob. sermone 25.

Lycurgus.

Hactenus amicis & familiaribus auxilian-

[illegible] esse dicebat, vt interim periurium non admitteretur. Idem.

Lysander.

Dicere solebat, pueros tesseris, viros iuramentis oportere circumuenire. Quidam tamen hoc dictum Philippo Macedoni etiam ascribunt. Vter verò dixerit, mea sententia longè à recto iustóque aberrauit. Neque verò absurdum est, si dissentiam à Lysandro. Nam ille tyrannidem exercebat. Ego verò quo animo sim, ex eo manifestum est, quòd minimè mihi hoc dictum probatur. Ælianus libro 7 de Varia histor. Plutarch. in Lacon.

Anaximenes.

Alexander statuerat Lampsacum diruere. Ad id tendenti cùm Anaximenes veniret obuiam extra muros, deprecaturus suæ ciuitatis perniciem, Alexander suspicans quid esset petiturus: Iuro, inquit, me non facturum quod petet Anaximenes. Tũ Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Captus erat Alexander, & iureiurando compulsus est seruare quos demoliri statuerat. Erasm. lib. 6. apoph.

Populus Rom.

Populus Rom. Carbone pollicente quippiam, & addente iusiurandũ cum execratione: populus vicissim iurauit, se illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda est fides: leuibus, ne iuratis quidem. Refertur ad id versus Menandricus.

Τρόπος ἐστ' ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος.

Suadet loquentis vita non oratio.

Eras. l. 6. apoph.

D. Ludouicus Franc. R.

† Ad pactum cum Saracenorum principibus de redemptione stabiliẽdum, cùm hi ab illo genus quoddam iuramenti Christianæ pietati non admodum consentaneum exigerent, se eo modo iuraturum negauit. Cuidam autem è Francis Proceribus, id vehementer vrgenti, ac dicenti nisi eo pacto iuraret, fore vt captiui omnes ab iis interimerentur: Respondit: Integrum illis esse quæ vellent facere, se verò malle vt pium Christianum occumbere, quàm Deo sibi irato vitam ducere. Ionuil. in eius vita, capite 46.

De iurisprudentia.

Serb. Scæuola.

SErbidius Scæuola, vir tũ iurisprudentia, tum M. Antonini imperatoris amicitia celebris, dicere solitus est: Ius ciuile vigilantibus scriptũ esse, non dormitantibus. Sentiens, iurisprudentiã non sine summo studio percipi: quemadmodum Aristoteles sic edidit libros Naturalium, vt non essent editi, nisi viua vox doctoris accederet. Refertur libro Pandectarum 42. titul. Quæ in fraudem credi l. Pupillus. Verùm ex Scæuola merito requirit studium ac vigilantiam à iurisprudentiæ candidatis: ita nemo non improbabit sententiam Iodoci, qui Mechliniensi senatui præcedit. Nusquam enim nõ magna contentione tuebatur: neminem posse, vel vnius legis intelligentiam consequi, qui quicquam sciret in bonis literis. Et cùm in conuiuio quodam mecum disputans incaluisset, addebat, vix esse treis in orbe, qui leges Cæsareas intelligerent. Aderat huic conuiuio Ioannes Syluagius, Caroli tum regis cancellarius, Georgius ab Halonio, Blasius iureconsultus, & alij nonnulli. Fatebatur tamen, Bartolum leges ad plenum intellexisse, cùm constet, illum tot locis hallucinatũ esse. Eras. Roc. l. 8. apoph.

Q. Mutius.

† P. Ser. Sulpitius forensis orator, cùm de re sui amici Q. Mutium consuluisset, neque responsum eius intelligens iterum ac tertiò interrogasset, tandem à Mutio obiurgatus

est, dicentis: Turpe esse patricio viro, & causas oranti, ius in quo versaretur ignorare. Ea veluti contumelia tactus Seruius adeò diligenter in prudentiam iuris deinceps incubuit, vt eius peritissimus habitus sit. Cic. in Bruto.

Vide apoph. de Legibus.

De iustitia.

Thales.

Thales Milesius interrogatus, Quo pacto quis optimè iustissiméque viueret? Si, inquit, quæ in alijs reprehendit, ea ne faciat ipse. In alienis, enim erratis perspicaces sumus, ad sua quisq; lusciosus est. Laërt. lib.1.c.1.

Pythagoras.

* Dicebat peregrinum virum iustum non modò ciue, sed etiam consanguineo maioris esse faciendum. Stob. serm.9.

Bias.

Damnaturus quempiam ad mortem, lachrymatus est miseriam hominis, & meritò deplorandam fortunam. Verùm cùm dixisset quidam, Quid est quod defleas, cùm in tuo sit arbitrio, condemnare aut liberare hominem? respondit Bias: Necessarium quidem esse, naturæ condolere: à lege autem & iustitiæ regula discedere, magis perniciosum est. Stob. ser. 44.

Zeno.

Cùm ex eo quidam familiarium quærerent, quo possent ratione iustitiam colere, nihilque iniuriæ facere: Si semper, inquit, me vobis adesse existimabitis. Max. ser.

Antisthenes.

Negabat sapientem virum obstrictum esse legibus ab hominibus promulgatis: intellexit vir prudentissimus, sapientem obligatum esse virtuti, iuxta cuius normam vitam instituit. Leges enim non omnia præscribunt, sed ipsa ratio docet quid turpe quidque honestum, & virtutis regula vbique ostendit, quid viris bonis agendum sit, Laërt. l.6.

Idem.

Frequenter dicere solebat virum iustum pluris faciendum, quàm cognatum. Arctiora enim sunt vincula virtutis, quàm sanguinis. Et omnis bonus bono proximo cognatus est, propter animorum similitudinem. Laër. l.6 c.1.

Idem.

Aiebat, homines virtute præditos sibi parare defensores non fortes tantùm, sed etiam æquos & iustos. Nolunt enim defendi, si contra iustitiæ leges aliquid admittant. Eras. Rot. l. 7. apoph.

Democritus.

* Bonum est (dicebat) non iniuriã non facere, sed non velle quidem. Stob. serm.9.

Aristides.

Quendam reum egerat, at cum iudices post Aristidis accusationem nollent audire reum, protinus ad suffragia, quibus eum damnaturi erant, properarent: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquíque obseruantia. Plut. in vita Aristidis.

Idem.

Interrogatus, quid iustum esset? Aliena non concupiscere, respondit. Stob. ser.9. Phauorinus 14.

Idem.

Cùm Athenienses eò deuenissent, vt Aristidem ostracismo (id erat dãnationis genus, quod testulis peragebatur) in exilium agerent, ac rusticus quidam illiteratus testulam ad eum deferens iussisset, vt Aristidis nomen inscriberet? Nostíne, inquit Aristides, Aristidem? Cùm ille negasset se nosse, molestè tamen ferret, quòd iustus cognomine diceretur: illum

Ari-

[Ari]stides, & nomen suum inscripsit [te]stulæ, ac reddidit. Tam leni animo ferebat iniustam damnationem. Gra[vi]ssimum autem vitæ innocenter a[ct]æ testimonium est, è tanta multitudine neminem extitisse, qui aliquid obiiceret, quàm Iusti cognomen, quod ipse tamen sibi non imposuerat. Plutarch. in Aristide.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro re causaque eius falsum peieraret: respondit, Oportet me amicis accommodare, sed vsque ad aras. Gell. li. 1. c 3. Plut. & Erasi. in prouerbio, Vsque ad aras amicus.

Plato.

Iam scientiam quæ à iustitia remota est, calliditatem, potius quàm sapientiam appellandam, dicere solebat. Cicero lib. 1. Officiorum. Stob. serm. 9.

Philemon.

Eum virum iustum esse pronuntiabat, non qui iniurius non esset, sed qui cùm esse possit, ne sit cauet: neque qui parua non accipit, sed qui magnis cùm potest, abstinet: neque qui omnia hæc seruauerit, sed qui incorrupta legitimáque natura iustus esse mauult, quàm videri. Phauorinus.

Phocion.

Ab Antipatro rogatus, vt nescio quid iniusti faceret: Non potes, inquit, simul me amico & adulatore vti. Amicus enim eo vsque obsecundat amico, quousq; iustitia & æquitas patitur. Plut. in apoph.

Demosthenes.

Eos homines in primis laude dignos pronuntiauit, qui nullam anteponerent iustitiæ vtilitatem. Pecunias enim quisque possidere potest, at iustitiæ gloria pecuniis non emitur. Phauorinus. Verùm Stobæus id Isocrati ascribit.

Iason. Thess.

Celebratur Iasonis Thessali dictũ, quo se purgare solebat iis quib. molestiam aut vim attulisset: Qui magnis in rebus se iustitię cultorem haberi velit, eum in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello, quo tuta sit respublica, agri aut ædificia quorundam ciuium interdum perduntur. Erasm. lib. 1. apoph.

Agis.

Suprà tit. de Conscientia bona.

Acrotatus.

Parentibus postulantibus vt sibi in re quapiã iniusta adesset, recusauit illis aliquandiu. Cæterùm cùm instarent, hunc in modum respondit: Donec essem apud vos, nullam omnino tenebam iustitiæ scientiam: verùm vbi me patriæ tradidistis, patriæq; legibus, insuper & iustitiam & honestatem pro viribus docuistis, conabor huic magis obtemperare quàm vobis. Et quandoquidem hæc est vestra volũtas, vt quæ sunt optima faciam: optima verò sunt, quæ iusta sunt, cùm homini priuato, tum præcipuè principatum gerenti: quæ vultis faciam, quæ dicitis negabo. Plutarc. in Lacon.

Agis.

Quibusdã Eleos hoc nomine prædicantibus, quòd in certaminibus Olympiacis essent iusti iudices: Quid, inquit Agis, magni mirive faciunt, si intra quinque annos vno tantũ die se iustos præstant? Pergentibus autem laudare qui cœperant: quali verò, inquit, mirum sit si re pulchra, nimirum iustitia pulchrè vtuntur. Non putabat vir sapientissimus, in eum competere iustitiæ laudem, nisi qui per omnem vitam in omnibus actionibus iustitiam coleret, nam ludi Olympiaci semel tantũ in intra quinquennium celebrabãtur. Plutarch. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitatus, Vtra virtus esset præstantior, fortitudo an iustitia, grauiter respondit: Fortitudinis nullum esse vsum, nisi adsit iustitia. Quòd si omnes essent iusti, nihil opus fore

[illegible]

Vir integræ mētis etiam in ludis volebat haberi rationē iustitiæ, nec tantum agendū vt prior quis ad metam pertingeret, sed vt iustè vinceret. Ibid.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat: si desinas cum diis bellare, & meis te copiis adiunxeris, potes fieri Græciæ monarchia. Huic ita respondit Leonides: Si nosses quæ in vita mortaliū essent iusta & honesta, abstinuisses iamdiu à concupiscendis rebus alienis. Ego malim potius pro Græcia mori, quàm contra iustitiæ leges in populares meos tenere monarchiam. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis.

Quum quidam Agesipoli dixisset, ipsum, licet rex esset, cum æqualibus

[ho]s fuisse obsidem, non liberos aut vxores eorum: velut hoc esset regi dedecorosum, dari in manus ac ius aliorum, quum alij reges soleant vxorem ac liberos pro se dare obsides? Et quidem iure, inquit, optimo: par est enim, vt nos nostra ipsorum feramus errata. Subindicans, si quid calamitatis accidit in bello, aut in Republica, regum vitio accidere, eóque iustum esse, vt hi potissimùm puniantur, per quos venit calamitas. Cæterùm, morem iniquum esse, quo receptum est, vt coniuges ac liberi qui nihil commeruerint, dedantur obsides. Ibidem.

Cleon.

Postquam reipub. administrationē capessere destinasset, testatus est, se iam omnium amicitiarum vincula velle soluere, quòd amici plerunque obstant ne liceat vbique rectum tenere clauum. Eras. l. 6. apoph. ex Plu.

Anaxandridas.

Cuidam ab ipso sciscitanti, cur seniores in Lacedæmoniorum republ. plures dies sumerent ad cognoscendū in caussis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus obnoxius sit legi? Ideò, inquit, hoc faciūt, quoniam si in capitis discrimine fortè errauerit, non est corrigendi consilij potestas: oportet autem à causa liberatum, obnoxiū manere legibus: quòd fieri potest, vt secundùm eandem legem liceat aliquid rectius de reo statuere, vt vbique in suo vigore maneat iustitia. Plutarc. in Lacon.

Artaxerxes.

Cùm Satibarzanes Artaxerxis regis cubicularius, quiddam minus iustum à rege peteret, sentirétque illū Artaxerxes hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quæstori ærarij sui mandauit, vt Daricorum triginta millia ad se deferret, & allata ea dedit Satibarzani, dicens: Accipe, nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior: iniustior autem futurus, si illa quæ petebas, nunc dedissem. Commentus est rex egregius, vt nec amicum contristaret, nec à iustitia deflecteret. Plut in apoph.

Antigonus.

Infrà de Regno & regibus.

Q. Scæuola.

Quum postulasset vt fundus, cuius emptor erat, sibi semel adiudicaretur, idque fecisset venditor, dixit se pluris æstimare, & adiecit pretio centum millia. Exemplum integritatis, vix hoc seculo credibile. Erasm. lib. 6. apoph.

M. Cato.

Magistratum iudicem dicebat nec pro iustis orandum, nec pro iniustis exorandum. Sensit, culpam esse iudicum si vt iustis æqui sint, orādi sunt, quum oporteat vltrò fauere bonis. Pro iniustis orare, fortassis humanitatis est: at exorari, est à iustitia deflectentis. Plutarch. in Rom. apoph.

Idem.

Cùm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet: Non decet, inquit, inuita Venere. Tā natura iustus erat, vt contra sortem amicorum fauore noluerit vti. Plut. in eius vita.

P. Rutilius.

P. Rutilius amico cuidam rem iniustam petenti, pernegabat, qum[q]. is commotus per summam indignationem diceret: Quid ergo mihi opus est tua amicitia, si quæ abs te rogo, non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus est tua amicitia, si me vrgere cupis, vt in iustitiæ leges tua causa peccem? Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Pomponius.

Phraati Parthorum regi qui legatos postulāti, vt Euphratē, Romanæ ditionis terminū esse vellet: Imò, inquit, illud magis postulandum est, vt Romanorū fines à Parthorum regno iustitia dirimat. Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Quum composito Siciliæ tumul-

tu ac ciuitatibus quę defecerant placidè receptis, soli Mamertini postularent audiri, recitantes leges quasdam ipsis olim à Romanis concessas: Non desinetis, inquit, nobis accinctis gladij recitare leges? Significans iure agere volentibus non opus esse armis. Plutarch.

Liberius Episcopus.

Respondit Constantio imperatori, suadēti vt subscriberet in excommunicationem Athanasij: O Imperator, iudicia ecclesiastica decet cum maxima proferri iustitia. Tripart. hist. l. 5. c. 17.

Traianus.

Traianus imperator iustitiam & æquitatē in principe plurimum commendare solebat, qui his potissimùm virtutibus principes cæteros homines excellere debere dictitabat; quorum & ipse dum Rom. gubernaret imperium, studiosus adeò fuisse fertur, vt aliquādo ensem strictum præfecto vrbi in conspectu omnium dederit atque dixerit: Cape ferrū hoc, & siquidem rectè imperium gessero, pro me: sin aliter, contra me hoc vtere. Nicepho. Callist. lib. 3. Ecclesiast. hist. cap. 23.

Hadrianus.

Cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet: per tabellam respōdit, iniquum esse quod peterent, & contra leges iustitiæ. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Ex Dione Cassio, & Spartiano.

Fridericus Imperator.

Cùm Ladislaum Hungariæ ac Bohemiæ regem educaret, nō defuerūt qui perdendum suaderent puerum, cuius vita ingentes molestias Cęsari, mors regna & opes maximas allatura esset. Ad quos ille: Ergo me, inquit, opulentum magis regem, quàm pium, quàm iustum cupitis. At ego iustitiam bonúmque nomen diuitiis cunctísque rebus antepono. Æneas Syl. lib. 3. commentario. in res gestas Alphonsi.

Rodulphus.

Ad Rodulphum imperatorem cùm quidam venisset, qui Othaccarū Bohemię regem, atrocem hostem, in venatione se occisurum promitteret, si facto præmium esset: Rodulphus, Etsi noster hostis est Othaccarus, inquit, non tamen id efficiet, vt iustitię & moderationis fines transeamus. Æneas Syluius lib. 3. Commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Ioannes Imper.

Inter Ioannem Caroli quarti eius nominis patrem, & Henricum Carinthiæ ducem, de regno Bohemiæ longa & difficilis fuit contentio. Verùm cùm quidam ad Ioannē veniens, venemo se hostem occisurum promitteret, si præmium speraret: Ioannes iustitiæ & integritatis amator, Si me nescio Henricum, inquit, interemisses, & ad me fugam adornasses, crux tibi præmium futurum erat, qui te regio sanguine commaculasses: & tu me modò authorem tanti sceleris petis? Idem.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum rex, eos principes qui iustitiam non colerent, persimiles sibi videri dicebat iis, qui morbo caderent comitiali. Nam cū animæ materia sit sola iustitia, qua tēditur ad vitam: quid restat principibus, sublata iustitia, quæ est vitæ quasi nutrimentum & cibus? Anton. Panorm. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Cùm Stephanus eques Neapolitanus poculo amatorio insanisset, tenerétque oppida & nonnulla regia officia ab Alphonso Aragonum rege tradita, fuerunt qui ab Alphonso illa bona postularent, absurdum esse dicentes, à demēte huiusmodi bona possideri. Quibus rex respondit, Sibi inhumanissimum videri, iis se etiam substantiā auferre, quibus sors mentem

tum & cerebrum abstulisset. Inanis autem calamitatem non esse adiungendam calamitati. Idem lib. 4.

De iuuenib. & iuuentute.

Democritus.

* ROBUR & pulchritudinem iuuentutis bonum esse, vt senectutem prudentiæ florem esse dicebat. Max. serm. de senect. & iuuentute.

Simonides.

* Dicebat hominem, quandiu viuit iuuenis & vegetus, animo leni esse præditum, multa irrita cogitare, neque senectutem sibi affuturam, neq. mortem expectare, indulgere otio, nec intelligere quàm breue sit iuuentutis ac vitæ tempus datum hominibus. Stob. ser. 96. vt paucis omnia, iuuenis ab Horatio descriptus est, Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator.

Eratosthenes.

* Iuuentutem veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectam hyemi Stob. ser. 115.

Iuuenus philosophus.

* Iuueni multa eximia dona tum in anima tum in corpore Deum contulisse dicebat, quæ semper augētur, nempe magnitudinem, robur, formam, gratiam refulgentem, mētem confirmatam, prudentiam & orationem animi bonorum nunciam. Multa ex artibus & scientiis lucratur. Quòd si infortunium aliquod ei inferat morbus, aut paupertas, aut ignominia, singula perferre potest: & tanquam bonus athleta quemuis casum superat. Stob. eod. ser.

Solon.

* Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut consultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob. ser. 112.

Plutarchus.

* Iuuenes hortabatur, vt hæc tria habere curarent: in animo temperantiam, in lingua silentium, in ore pudorem. Anton. ser. de iuuenib. virtute præditis.

Idem.

* Decere iuuenes (inquit) æmulari seniores, vt lactens pullus equæ cursum comitatur, & vt Plato dicebat de mero aquæ miscendo, furentem à sobrio temperari. Stob. ser. 112.

Aristoteles.

* Laudabiliorem & magis necessariā temperantiā in iuuenibus quàm senibus esse dicebat. Nam iuuenes plus quàm senes cupiditatibus tentantur. libr. 3. Topicorum: & libr. 3. Ethicorum.

Athenienses.

Scitu dignissimū est iuramentum quod Ephebi Athenienses reipublicæ præstare solebant. His verbis autem fuit conceptum: Non ignominia afficiam arma sacra, neque deseram meum commilitonem, quo cum iunctus fuero. Dimicabo pro aris & focis, & solus & cum multis. Patriam non derelinquam in deteriori statu, sed ampliori meliorísque quàm acceperim. Semper magistratui præfecto prudenter obediam, & legibus constitutis parebo, atque aliis quibuscunque plebiscitis. Quòd si quis leges vel irritas facere, vel eis non obtemperare velit, non concedam: sed vlciscar & solus & cum pluribus. Sacra quoque patria colam. Horum dij mihi testes, & conscij sunto. Stob. serm. 41. de Republ.

DE LABORE.

DEMOCRITVS.

DICEBAT, omnes labores otio iucūdiores esse, quando illa consequuntur homines quorum gratia laborant, aut cōsecuturos se sciunt. Frustrationi verò, cùm spei non respondet euentus, vnum est remediū, si omnia reliq

similiter ærumnosa sint, & laboriosa. Stob.ser.29.

Idem.

* Voluntarios labores in voluntariorum patientiam leuiorem efficere, & laborem continuum consuetudine fieri seipso leuiorem dicebat. Stob.ser.eod.

Idem.

Idem cùm interrogaretur à quodā, quomodo laboriosi ac industrij differrent à desidiosis: Quo, inquit, impij à piis: spe nimirum bona. Sperant quippe qui corpus laboribus exercent, pinguia laborum præmia, desides autem semper præsentem intuentur paupertatem. Max.ser.32.

Idem.

Adolescentem conspicatus industriū, Optimum, inquit, senectuti cōdis obsonium. Sensit fructum laborum senectutis esse fulcimentum & obsonium: quo si destituantur homines, quis negârit miseras senum esse conditiones? Max.ser.32.

Pythagoras.

* Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent: quamuis enim laboriosissimū esset, consuetudine tamen fore iucūdum. Stob.ser.30.

Cleanthes.

Suam vitam diuitum vitæ solebat hoc nomine præferre: Dū illi, inquit, pila ludunt ego fodiēs durā humum exerceo. Sen sit vir sapiētissimus, hominem nō ad otium & desidiam, sed ad laborem à Deo conditū esse. Laër. lib.7. cap.11.

Idem.

Cùm audisset à Lacone quodam probari laborem, delectatus eo dicto, subiecit hemistichium Homericum,

Αἵματος εἰς ἀγαθοῖο φίλον τέκος.

Id est,

Sanguinē praclaro fallus es, carißime fili.

Laërt.l.7.c.1.

Diogenes.

Cùm Philippus Alexandri Magni pater expeditionē & bellum in Corinthum apparare diceretur, Corinthij trepidi, rerúmque suarum satagentes, ad opera certatim incumbere cœperunt, hic arma sibi comparabat, ille lapides congerebat, alius muros in altitudinem substruebat, nonnulli propugnacula firmabant, alij aliud agebant quod ad munitiones pertineret. Eorum itaque studium Diogenes cùm cerneret, nihil habēs aliud commodius quod ageret, exēplo philosophico pallio succinctus dolium suum subuoluere & hinc inde vertere cœpit. Admirante autem quodam eius amico, ac percunctante cur hoc ageret? respondit Diogenes, Ideo voluo, ne vnus inter tot operi intentissimos cessator esse videar. Guido Bitur.tit.de Desidia.

Idem.

* Nullum bonum dicebat esse laborem, cuius finis non esset magnanimitas, & intentio firmitásque animæ, non autem corporis. Stob.ser.7.

Idem.

Cuidam admonenti, vt iam senex quiesceret à laboribus: Quid, inquit, si in stadio currerē, vtrum oporteret iam metæ vicinum cursum remittere, an magis intendere? Rectè sensit, virtutis studium hoc magis intēdendum, quo minus superest vitæ: quòd turpe sit, tum ab honesto instituto refrigescere. Laër. li.6.

Socrates.

Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, sed itineris labore deterrito: Cùm, inquit, domi sæpenumero totum prope diem ambules, ante prandium, rursus ante cœnam, si domesticas ambulationes proferas ad quinque sexve dies, facilè peruenies Olympiam. Docuit vir ingeniosus, id quod terret in adeundis laborib. imaginationem esse potius, quàm ipsum laborem. Si quid honestæ rei gratia periculi, dispendij, aut laboris suscipiendum est, excusamus, detrectamus,

[illegible], horremus: cùm frequenter viro in rebus nihili (non enim dicã turpibus) plus impendamus. Ita quidam inuitati ad studia literarum, excusant valetudinem, insomnium, impendia librorum: cùm interim totam noctem ludant alea, potatione contrahãt febrim, podagram, hydropem & lippitudinem, scortatione paralysim, aut scabiem nouam, quam Gallicam appellant. Eras. Rot. l.3. apoph.

Idem.

* Tantum laboris quantum animus libenter suscipit exequendum esse dicebat. Xen. libro.1. de dict. & factis eiusd.

Idem.

Asserebat, operari esse vtile ac bonum homini: otium verò esse damnosum ac malum. Xenoph. & Stob. serm.27.

Idem.

Praeterea boni quippiã facientes, operari dicebat, & opifices bonos esse: aleatores autẽ aliúdve quippiam prauum & noxium agentes, otiosos nominabat. Xenophon, & Stobæus ser.27.

Idem.

* Dicebat quemadmodum nec mulier sine viro, sic nec bona spes absque labore quicquam parit. Stobæus serm.108.

Pythagoras.

Familiares suos hortabatur, vt optimum viuendi genus sibi deligerent: Quãuis enim laboriosissimum esset, consuetudine tamen iucundum fore. Stob. ser.27.

Aristoteles.

Frequenter dicere solebat, artium radices satis quidem esse amaras, sed dulcissimum adferre fructum. Sensit vir sapientissimus, nihil absque duro labore ad homine parari posse, attamen postquam requies sequitur, homo multis refocillatur bonis. Dictũ philosophi extat apud Laërt. libr.5. cap.5.

Ptolemaeus sophista.

Heraclides scripserat libellum, cui titulũ indiderat πόνε ἐγκώμιον, id est, laboris laudatio. Eum cùm Ptolemæus sophista fortè obuius, videret habẽtem præ manibus rogabat, quid moliretur? Cum ille respondisset πόνε ἐγκώμιον. Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit, Tempus est vt legas titulum encomij, reperítque scriptum ὄνε ἐγκώμιον, Ptolemæus huc allusit, quòd si labor meretur laudem, eadem opera laudandus esset asinus, animal labori natum. Philost. in sophist.

Dion sophista.

* Animi & corporis remissiones ad nouos labores nos præparare dicebat: & vt arcus & lyra, sic homines quiete vigere. Stob. ser.60.

Lacones.

Apud Lacones prouerbio celebratum est, Admota manu fortunam esse inuocandam, quo significabant, sic esse inuocandos deos, vt simul & manum apponamus, & nostram addamus operam, alioqui frustra inuocari. Vanum est, numini acceptum ferri oportere, si quid in actionibus hominum prosperè cedit, sed non fauet numen otiosis ac pigris. Vult sua munera ad nos per nostram venire industriam, ne stultum videatur, si faueat ipsius dona contemnentibus. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Dionysius emptum Spartanum cocum parare iussit Laconicum iusculum, paratum autem non comedit: sed interrogauit, quidnam eius delectaret Lacones, cum insuauissimum esset? Tum cocus, hoc iusculum non habere cõdimenta illa dicebat, quod Laconicum habet. Interrogauit Dionysius, quænam essent illa? respondit cocus: Huiusmodi condimenta apud te nõ sunt ante cibum, nempe labores, sudores & balneum in Eurota flumine. Stob. ser.27.

Apelles.

[illegible] Plin.

[illegible]

[illegible] Stob.

[illegible]

[illegible] esse dice [illegible] sustinendis laboribus [illegible] quidem corporis [illegible] erga voluptates autem oblitusci. Stob. serm. de Intemperantia.

Idem.

Vt facilius & promptiùs labores [illegible] sustineamus, quos virtutis gratia subituri sumus, cogitandum est, quàm multa tolerent aliqui propter malas cupiditates. Quantum perferant alij lucrandi causa; quantáque patiantur nonnulli dum gloriam venantur &c. Stob. serm. 29.

Cato.

† Cùm esset Imperator in Hispania, sic milites adhortabatur; Cogitate cum animis vestris, si quid vos per laborem rectè feceritis, labor ille à vobis citò recedet: benè factum à vobis, dum viuetis, nō abscedet. Sed si qua per voluptatem nequiter feceritis, voluptas citò abibit, nequiter factum illud apud vos semper manebit. Hæc ex Musonio Philosopho. A. Gell. li. 16. ca. 1.

C. Furius.

Suprà de Inuidia, quæ felicitatis & virtutis comes est.

Pompeius.

[illegible] Lucullus cùm post obita militaria munia, otio se & voluptatibus dedisset, ac Pompeium, quòd multis se implicaret negotiis, reprehenderet: Magis, inquit Pompeius, præter ætatem est senem delicias vacare, & otio, quàm imperium gerere. Grauiter taxans illorum sententiam, qui putant senibus nihil agendum: quum decorum sit, Rempubl. gubernantem, vel stantem mori. Otium enim, vt in iuuenibus stultitia est: ita profectò in senibus crimen. Plut. in apoph.

Papyrius.

A Papyrio Cursore, viro impigro, equites aliquando [illegible] petere, vt pro re benè gesta relaxaret aliquid laboris. Quibus ille, Ne nihil, inquit, remissum dicatis, remitto, ne vtique dorsum demulceatis, quum ex equis descenderitis. Hoc non erat remittere laborem, sed equo curando aliquid adimere. Nisi forte sensit, quosdam milites delicatiores, post equitandi laborem iubere solitos sibi defricari tergum. Hoc operæ Papyrius suis remisit. Erasm. libro 6. apophthegm.

Seuerus imp.

Seuerus imp. symbolum tribuno dari iussit, Laboremus. Pertinax ad imperium ascitus dederat, Militemus. Illi placuit belli omen, huic pacis. Sublato námque bello, reditur ad agricolationem & opificia. Otium in pace delitias alit, & omne flagitiorum genus. Ælius Spart.

Vespasianus.

Vespasianus quum vehementer augeretur vitiatis intestinis, nihilo secius imperatoris muneribus fungebatur, adeò vt lecto decumbens audiret legationes: & amicis hortantibus vt sibi parceret, respondit, Imperatorem stantem mori oportere. Sueton.

Hadrianus.

Florus hos versiculos scripserat in Cæsarem Hadrianum,

Ego

Ego nolo Cæsar esse,
Ambulare per Britannos,
Scythicas pati pruinas.

Cui Cæsar respondit,

Ego nolo Florus esse,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens, se honestas occupationes præferre inutili turpique otio. Suetonius in vita Hadriani.

Probus imp.

Non patiebatur militem esse otiosum sed multa opera militari manu perfecit, dicens, Annonam gratuitam militem comedere non debere. Flauius Vopiscus.

Maximinus.

Suprà tit. de Industria.

Alphonsus.

Cùm reprehenderetur à Matthæo Siculo, eximiæ sanctitatis viro, quòd propriis manibus laborasset: Subridens, Nunquid, inquit, Deus & natura nequicquam regibus manus dederunt? Panormit. libr. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Senex quidam multo vino repletus, cùm suam apud Alphonsum ebrietatem excusare conaretur dicendo, lac senum esse vinum, respondit, Sed regum cibus est honos, quem dij immortales non otio aut luxu, sed improbis laboribus, multísque sudoribus hominibus vendunt. Panormit. libro de rebus gestis Alphonsi.

Dorotheus monachus.

Quotidie lapides ad mare colligebat, annuatímque fabricabat hospitium pro ægrotis. Huic laboranti quidam dixit: Cur ita conficis corpus tuum? cui ille: Quia me, inquit, illud occidit. Sozomenus in Tripartita histor. libro octauo cap. 1.

Vide apoph. de Assiduitate.

De lasciuia.

Pericles.

Postquam cum Sophocle poeta nauigasset, ac Sophocles conspecto formoso puero dixisset, En quàm speciosus puer! Decet, inquit, ô Sophocles prætorem non tantùm manus, sed linguam etiam habere continentem. Sensit vir prudentissimus, non turpe tantùm esse, si reipsa ab omni lasciuia facti abstinemus, verùm etiam si impudicè & lasciuè de rebus loquamur. Plut.

Hieron.

Epicharmo comico poetæ, quòd præsente ipsius vxore dixisset quiddam inhonestum, mulctam dixit. Epicharmus Siculus erat, iuxta regionis naturam plurimi ioci. At rex tantum iudicauit esse tribuendum reuerentiæ coniugio, vt crimen existimaret, audiente vxore iocari lasciuius. Plut. in apoph.

Vide apopht. de Impudicitia, Libidine & Impudentia.

De Latrocinio.

Probus imp.

Qvum multa barbarorum loca purgasset latrociniis, vbi peruenisset ad Isauros, dixit, ab illis locis facilius arceri latrocinia, quàm tolli. Sentiens, esse dandam operam, ne latronibus illuc esset aditus, néve iuuenes latrocinari discerent. Itaque loca omnia quæ angustum haberent aditum, veteranis concessit: addens, vt eorum filij ab anno decimooctauo ad militiam mitterentur, ne antè latrocinari discerent, quàm militare. Hoc tum rectè Probus, quum multum interesset inter militiam & latrocinium: nunc friuolum est, Vopiscus.

Papinianus.

† Cùm Bubas insignis dux latronum sæpius elusis militibus Seueri

Imp. cuiusdam mulieris opera captus esset. Eum Papinianus præfectus prętorio interrogabat, cur latrocinia patrasset? Cui Bubas; Et tu (inquit) cur præfectus es? Quibus verbis illi cæterorúmque magistratuum, vel dissimulationi, vel ignauiæ tribuebat, quod impunè tandiu grassatus esset. Xiphil. in Suet.

De laude, virtutis stimulo.

Anaximenes.

Dicebat, si ij qui bono zelo ducti, bene rectéque hominum facta nulla omnino laude digna putãt, quem quæso fructum & vtilitatem ipsi ex suis egregiè factis sperare audebunt? Stob.

Democritus.

* Rectè facta collaudare, honestum esse dicebat: mala verò laudibus vehere, adulterini ac impostoris animi esse indicium. Stob. ser. 14.

Lycurgus.

Fortè obuius Xenocrati, qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœcium, quo in loco carcer erat Athenis, fustem impegit in caput Telone, ac Xenocratem quidem liberauit, Telonem verò, tanquam indigna patrantem, in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaque post aliquot dies Xenocrates factus obuiam Lycurgi liberis: Citò, inquit, ô puer, retuli gratiam patri tuo, qui vulgò laudatur, quòd in re difficili tulerit auxilium. Sentiens laudem esse præmium rectè factorum. Fuste enim illi patrocinatus est, non oratione. Nimirum hoc est, ἐκ ν θέσαι μάχις. Eras. 8. apoph.

Socrates.

* Thus diis, inquiebat, laus verò bonis viris tribuenda est. Item: Defendendi sunt, qui immerentes accusantur iniuriarum: laude ornandi, qui ob bonum aliquod cæteris præstant excellúntque. Stob. serm. 1.

Lycon Troadensis.

† Aiebat adiungi necessariò pueris pudorem, & laudis studium, velut equo calcar, atque frænum. Laërt. lib. 5. ca. 14.

Anaxandridas.

Quidam quum dixisset, gloriam ac celebre nomen nocere, eóque felicem esse qui illud effugerit: Ergo (inquit Anaxandridas) si vera loqueris, qui nefaria perpetrant, felices erunt. Nam qui fieri potest, vt qui sacrilegium committit, aut aliud iniustum facinus perpetrat, gloriæ curam habeat? Notauit eos, qui sic contemnunt laudem, vt interim per ignauiam nihil gerant laudabile: quum eximiam virtutem honesta fama comitetur vltro ac generosis animis amor laudum veluti stimulus ad præclara facinora sit innatus. Plut.

Pescennius Niger.

Cùm Pescennio Nigro imperatori creato, quidam panegyricum recitarę vellet, Imperator dixisse fertur, Scribe laudes Marij, vel Hannibalis, vel alicuius ducis optimi vita functi, & dic quid ille fecerit, vt eum nos imitemur. Nam viuentes laudare irrisio est, maximè Imperatores: à quibus speratur, qui timentur, qui præstare publicè possunt, qui possunt necare, qui proscribere: se autem viuum placere velle, mortuum etiam laudari. Æli. Spart.

Anonymus.

Dignus erat nominari, qui de quodam illaudato veluti laudans dixit: Quid huic abest, nisi res & virtus? Similis iocus hodie apud Gallos vulgatissimus fertur, quum aiunt: Sum totus tuus, excepto corpore & bonis. Eras. 6. apoph.

De laudis cupiditate.

Socrates.

Expedita & compendiaria via eos ad gloriam peruenire dicebat, qui id agerent, vt quales videri vellent,

lem, tales etiam essent. Qua quidem prædicatione apertè monebat, vt homines ipsam potius virtutem haurirent, quàm vmbram eius sectarentur. Val. Max. li. 7. ca. 2.

Themistocles.

Theatrum petens, cùm ex eo quidam percontaretur, cuius vocem libentius audiret? Eius, ait à quo sua virtus prædicaretur. Bruſ. li. 3. ca. 36. ex Plut.

Eudamidas.

Interrogatus, quam ob causam Lacedæmonij, priusquam irent in prælium, Musis immolarent, cùm Musis nihil videretur cum Marte esse commercij? Vt rebus, inquit, fortiter gestis, contingat honesta commemoratio. Bene gerendæ rei laudem sibi tribuebant: vt autem egregia gesta splendidis verbis celebrarentur, hoc à Musis eloquentiæ præsidibus petendum indicarunt, eò quòd ipsi negligerent eloquentiæ studium. Simul admonebat non expetendam honorificam memoriam, nisi rectè factis promeritam. Plutarch. in Lacon.

Alexinus Sophista.

Inter ambulandum multa mala dixit in Stilponem Megarensem. Cæterùm vbi quispiam eorum, qui aderant, dixisset, Atqui ille te nuper laudauit: Per Iouem, inquit, vir optimus est, ac præstantissimus. Tam facilè ex obtrectatore factus est laudator, non ob aliud, nisi quòd ab eo laudatus esset. Eraſ. li. 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Alexander.

In Phrygiam vectus, Achillis sepulchrum nactus, coronis ornauit, felicémque Achillem vocauit, quòd viuo quidem tam fidum amicum, mortuo autem tam magnum contigerit habuisse præconem, Homerum scilicet. Bruſon. libr. 3 cap. 36. ex Plutarcho.

Vespasianus.

Vespasianus imperator triumphi die defatigatus tarditate & tædio pompæ, non reticuit: meritò se plecti dicens, quod triumphum quasi à maioribus suis debitum, aut speratū vnquam sibi tam ineptè senex concupisset. Bruſ. l. 3. c. 36.

Ioannes Pons.

Cùm immodicè à quodam laudaretur, ad suos conuersus ait: Licet multa gloriose à me facta fingat, nihilominus tamen hac laude plurimum oblector. Sunt autem multi qui hodie regum, principum, pōtificum, cardinalium, episcoporum, aliorúmque eius notæ hominum laudes decantant, non quidē (vt de seipso Magnus ille Roterodamus testatus est) quòd tales sint, sed quòd his virtutibus præditi meritò esse deberent, quæ de eis prædicantur. Ioannis dictum recitat Æneas Syl. libr. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apophi. de Ambitione.

De laudis contemptu.

Democritus.

Rectè facta collaudare honestum, mala verò laudibus vehere adulterini animi & impostoris esse, dicere solebat. Stob. ser. 21.

Diogenes.

Quidam adduxit puerum ad Diogenem, vt illius doctrinæ fieret particeps. Vt autem illum philosopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio, optimísque moribus præditum esse. Hîc Diogenes: Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorem, qui hoc tribuerat adolescenti, cuius adipiscendi gratia solent pueri tradi philosophis. Satis erat, probam indolem bonámque spem in puero prædicare. Laertius libr. 6.

Lysander.

Cuidam apud Lysandrum iactanti, quòd ipsum & laudibus veheret, & aduersus obtrectantes tueretur: Duo, inquit, mihi sunt boues ruri &

tacentibus ambobus, tamen certò noui vter sit ignauus, vter ad laborem strenuus. Sensit veram virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem ac decus. Cæterum qui nihil gerunt præclari, his opus est præconibus. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm sophista quispiam appararet recitare librum, & Antalcidæ percõtanti quod esset argumentum, respondisset, Herculis encomium: Quis, inquit, illum vituperat? Superuacaneũ existimans, in eo laudando sumere operam, quem vno ore prædicarent omnes. Hercules autem apud Spartanos religiosissimè colebatur. Plut. in Lacon. apoph.

Antagenes.

Dicebat, ita viuendum esse hominibus, vt viui laudabiles sint, mortui autem beati iudicentur. Ant. in Melissa. part. 1. ser. 51.

Idem.

Cùm audisset, quantum ab hominibus subinde laudaretur: dixit, Cùm multi me laudant, tum me nullius pretij esse iudico: cùm pauci, bonum & egregium virum me esse puto. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 51. & Max. ser. 43.

Hippodromus.

Quum Hippodromo sophistæ vehementer à Græcis applauderetur, multáque magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni, Homerico versu respondit.

τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις.

Quid me immortalibus aquas.

Simul & candidi hominis laudem reportans, qui Polemonem tam præclaro testimonio ornarit: & modestiæ qui laudem inuidiosam repulerit. Philost. in sophist.

Herodes sophist.

Atheniensibus sic admirantibus eius eloquentiam, vt dicerent illum esse de numero decem oratorum, nihil elatus est hac laude, quæ videbatur maxima: tantùm respondit, Certè Andocide sum melior. Is, vt opinor, fuit sophista quispiam notæ vulgaris. Philost. in sophistis.

Pindarus.

Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipsius laudes vbique prædicaret: Ego, inquit, pro isto officio bonam repono gratiam, efficiens vt vera prædices. Vera virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant, plus debent iis quos laudant, quàm ipsis debent qui laudantur. Eras. l. 8. apoph.

Pescennius.

Suprà de Laude virtutis stimulo.

Vide apoph. de gloria & honoris contemptu.

De laude à bonis viris profecta.

Dionysiodorus.

Gloriari solebat, quòd nemo pulsus suos audisset, neque in triremi, neque ad fontem, quemadmodum Ismeniæ. Sentiens, se nunquam captasse plausus sordidorum & imperitorum: sed sat habuisse, probari paucis eruditis. Ita Laërt. in Cratete. Eras. l. 8. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, sibi iucundum esse laudari ab his, qui non vererentur & vituperare, si quid displicuisset. Tales enim si quid laudant, iudicio laudant, non metu aut adulatione. Plutar. in Lacon.

Hector.

A patre laudatus ob singulares animi virtutes: Lætus sum, inquit, laudari me abs te pater, laudato viro. A malis enim laudari, non laus, sed dedecus esse putatur. Cicero.

Seneca.

† Magnificum ait esse, à laudato, laudéque digno viro laudari. Epist. 102. ex Poëta tragico.

Alphon-

Alphonsus.

Lucas Medicus, vir disertissimus, cùm orationem apud Alphonsum Aragonum regem eloquentissimam habuisset, cúmque exquisitis & heroicis laudibus extulisset: rex hæc audiens dixisse fertur, Si vera sunt Lucas quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago: sin aliter, vera vt isthæc faciat, oro atque obsecro. Innuens maximè decere reges, vt laudibus dignos vbique se præberent. Panor. libro 1. de reb. gest. Alphonsi.

De laude à malis hominibus profecta.

Antisthenes.

AVdiens ab improbis quibusdam se laudatum esse: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens, à talibus nem nem laudari, nisi ob insignia malefacta. Laër. li. 6. cap. 1.

Antagoras.

Dicebat, Dum me laudant multi, agnosco planè quantum veræ mihi desit gloriæ. Cæterùm si pauci, iam me studiosum diligentémque existimo virum. Stob.

Socrates.

Socrates, cuidam molestè ferenti, quòd negligeretur quo tempore triginta tyranni Rempubl. occuparant: Nunquid est, inquit, cuius te pœniteat? Sentiens, non esse molestè ferendum, si quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine sibi quenquam oportere displicere: sed si quid commisit, ob quod meritò & sibi & aliis bonis displiceat. Malis enim displicere, laus est. Eras. l. 3. apoph.

Phocion.

Quum aliquando apud populum suam dicens sententiam, videtur ab vniuersis eam accipi, & se laudari, conuersus ad amicos, Númnam, ait, aliquid imprudens malè dixi? Plut.

Menedemus.

Quum audiuisset, se frequenter ab Alexino laudari: At ego, inquit, illũ semper vitupero. declarans, se non posse corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet, qui reprehensione dignus erat. Eras. l. 6. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, non minus laudatoris inspiciendos esse mores, quàm eius qui laudatur. Significans, perrarò contingere, vt aliquis quæ moribus suis contraria sint, laudare velit: Forsitánque, etsi aliter videretur, persæpe ex laudationis ingenio posse eius quoque mores, qui laudatur, agnosci. Fulg. l. 7. c. 2.

Anonymus.

Lacon quidam cùm Charislaus rex laudaretur: Quónam, inquit, modo bonus esse vir potest, qui ne in malos quidem acerbus est? Plutarchus in apoph.

Phauorinus.

Eam laudem, qua quis alium, sui commodi gratia prosequitur, nullam fidem mereri dicebat. Stobæus ser. 14.

Polyenus.

Audiens quendam laudare præsentem, clàm obiurgauit laudatorem: Præsentem nec vituperandum, nec laudandum esse dicens. Quandoquidem illuc inimicitiam gerit, hoc assentationem. Max ser. 43.

Demetrius Phalereus.

Quodam dicente, quòd à multis laudatus esset, respondit, Num aliquid mali commisi? Bruson. libro 3. cap. 3.

Plistarchus.

Cuidam referenti, ipsum à maledico quodam laudari: Demiror, inquit, si quis illi dixit, me mortuum esse. Nam ille de viuo bene loqui possit nemine. Non delectatus est vir generosus laude, quæ à viro illaudato proficiscebatur. Plut.

tacentibus ambobus, tamen certò noui vter sit ignauus, vter ad laborem strenuus. Sensit veram virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem ac decus. Cæterum qui nihil gerunt præclari, his opus est præconibus. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm sophista quispiam appararet recitare librum, & Antalcidæ percõtanti quod esset argumentum, respondisset, Herculis encomium: Quis, inquit, illum vituperat? Superuacaneũ existimans, in eo laudando sumere operam, quem vno ore prædicarent omnes. Hercules autem apud Spartanos religiosissimè colebatur. Plut. in Lacon. apoph.

Antagenes.

Dicebat, ita viuendum esse hominibus, vt viui laudabiles sint, mortui autem beati iudicentur. Ant. in Melissa. part. 1. ser. 51.

Idem.

Cùm audisset, quantum ab hominibus subinde laudaretur: dixit, Cùm multi me laudant, tum me nullius pretij esse iudico: cùm pauci, bonum & egregium virum me esse puto. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 51. & Max. ser. 43.

Hippodromus.

Quum Hippodromo sophistæ vehementer à Græcis applauderetur, multáque magnifica acclamarentur, in quibus illum æquabant Polemoni, Homerico versu respondit.

τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις.

Quid me immortalibus æquas.

Simul & candidi hominis laudem reportans, qui Polemonem tam præclaro testimonio ornarit: & modestię qui laudem inuidiosam repulerit. Philost. in sophist.

Herodes sophist.

Atheniensibus sic admirantibus eius eloquentiam, vt dicerent illum esse de numero decem oratorum, nihil elatus est hac laude, quæ videbatur maxima: tantùm respondit, Certè Andocide sum melior. Is, vt opinor, fuit sophista quispiam notæ vulgaris. Philost. in sophistis.

Pindarus.

Pindarus cuidam commemoranti, quòd ipsius laudes vbique prædicaret: Ego, inquit, pro isto officio bonam repono gratiam, efficiens vt vera prædices. Vera virtus nihil moratur hominum laudes. Eas qui prædicant, plus debent iis quos laudant, quàm ipsis debent qui laudantur. Eras. l. 8. apoph.

Pescennius.

Suprà de Laude virtutis stimulo.

Vide apoph. de gloria & honoris contemptu.

De laude à bonis viris profecta.

Dionysiodorus.

GLoriari solebat, quòd nemo pulsus suos audisset, neque in triremi, neque ad fontem, quemadmodum Ismeniæ. Sentiens, se nunquam captasse plausus sordidorum & imperitorum: sed sat habuisse, probari paucis eruditis. Ita Laërt. in Cratete. Eras. l. 8. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, sibi iucundum esse laudari ab his, qui non vererentur & vituperare, si quid displicuisset. Tales enim si quid laudant, iudicio laudant, non metu aut adulatione. Plutar. in Lacon.

Hector.

A patre laudatus ob singulares animi virtutes: Lætus sum, inquit, laudari me abs te pater, laudato viro. A malis enim laudari, non laus, sed dedecus esse putatur. Cicero.

Seneca.

† Magnificum ait esse, à laudato, laudéque digno viro laudari. Epist. 102. ex Poëta tragico.

Alphon-

Alphonsus.

Lucas Medicus, vir disertissimus, cùm orationem apud Alphonsum Aragonum regem eloquentissimam habuisset, cúmque exquisitis & heroicis laudibus extulisset: rex hæc audiens dixisse fertur, Si vera sunt Lucas quæ de me prædicas, Deo optimo maximo gratias ago: sin aliter, vera vt isthæc faciat, oro atque obsecro. Innuens maximè decere reges, vt laudibus dignos vbique se præberent. Panor. libro 1. de reb. gest. Alphonsi.

De laude à malis hominibus profecta.

Antisthenes.

AVdiens ab improbis quibusdam se laudatum esse: Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens, à talibus nem nem laudari, nisi ob insignia malefacta. Laër. li. 6. cap. 1.

Antagoras.

Dicebat, Dum me laudant multi, agnosco planè quantum veræ mihi desit gloriæ. Cæterùm si pauci, iam me studiosum diligentémque existimo virum. Stob.

Socrates.

Socrates, cuidam molestè ferenti, quòd negligeretur quo tempore triginta tyranni Rempubl. occuparant: Nunquid est, inquit, cuius te pœniteat? Sentiens, non esse molestè ferendum, si quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine sibi quenquam oportere displicere: sed si quid commisit, ob quod meritò & sibi & aliis bonis displiceat. Malis enim displicere, laus est. Eras. l. 3. apoph.

Phocion.

Quum aliquando apud populum suam dicens sententiam, videret ab vniuersis eam accipi, & se laudari, conuersus ad amicos, Númnam, ait, aliquid imprudens malè dixi? Plut.

Menedemus.

Quum audiuisset, se frequenter ab Alexino laudari: At ego, inquit, illū semper vitupero. declarans, se non posse corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet, qui reprehensione dignus erat. Erasl. 6. apoph.

Agesilaus.

Dicebat, non minus laudatoris inspiciendos esse mores, quàm eius qui laudatur. Significans, perrarò contingere, vt aliquis quæ moribus suis contraria sint, laudare velit: Forsitánque, etsi aliter videretur, persæpe ex laudationis ingenio posse eius quoque mores, qui laudatur, agnosci. Fulg. l. 7. c. 2.

Anonymus.

Lacon quidam cùm Charislaus rex laudaretur: Quónam, inquit, modo bonus esse vir potest, qui ne in malos quidem acerbus est? Plutarchus in apoph.

Phauorinus.

*Eam laudem, qua quis alium, sui commodi gratia prosequitur, nullam fidem mereri dicebat. Stobæus ser. 14.

Polyenus.

Audiens quendam laudare præsentem, clàm obiurgauit laudatorem: Præsentem nec vituperandum, nec laudandum esse dicens. Quandoquidem illuc inimicitiam gerit, hoc assentationem. Max ser. 43.

Demetrius Phalereus.

Quodam dicente, quòd à multis laudatus esset, respondit, Num aliquid mali commisi? Bruson. libro 3. cap. 3.

Plistarchus.

Cuidam referenti, ipsum à maledico quodam laudari: Demiror, inquit, si quis illi dixit, me mortuum esse. Nam ille de viuo bene loqui possit nemine. Non delectatus est vir generosus laude, quæ à viro illaudato proficiscebatur. Plut.

De laude ab inimico & hoste profecta.

Alphonsus.

AVdiens se à Nicolao, Cardinali Capuensi, inimico capitali, plurimum laudari: Si mei omnes, inquit, ita de me sentiant, vt inimicus hic & sentit & prædicat, bello certè me nequaquam lacesserent: sed, quo mihi nihil antiquius est, finerent pace me atque otio perfrui. Panorm. lib. 2. de reb. gestis Alphonsi.

De laude à seipso profecta.

Aristoteles.

DE semetipso in neutram partem loqui debere prædicabat: quoniam laudare se, vani: vituperare, stulti esset. Cuius dicterium in morum puerilium institutionibus etiam hoc carmine apertissimè expressum est,

Nec te collaudes, nec te culpaueris ipse.
Hoc faciunt stulti quos gloria vexat inanis.

Aristotelis dictum recitat Valer. Maxim. lib. 7. cap. 2. & Laertius lib. 5. cap. 1.

Xenophon.

*Dicebat vnicuique laudem ab aliis profectam suauissimam esse auditu: aliis autem eā esse molestissimam quam sibi quis ipse tribuit. Plut. de sui laude, &c. Quod tamen non sine exceptione intelligendum est, vt eodem libro variis argumentis & exemplis Plutarchus demonstrat, & sequentia dicta luculenter probant.

Pericles.

*Atheniensibus in eum iratis quòd res pro voto non succederent, ille bona conscientia fretus, At (inquit) quidem vos irascimini ei viro, qui nemini vestrûm cedo vel peritia rerum, vel elocutione intellectarum, vel amore patriæ, vel pecuniæ despicientia. Non modò crimen arrogangantiæ, vanitatis & ambitionis effugit tunc de se magnificè loquendo, sed & altitudinem animi, & virtutis declarauit magnitudinem, eo ipso inuidiam opprimentis, quod deiici se & frangi non est passa. Plut.

Epaminondas.

*Thebanis, cum ob Bœotarchiam prorogatum cum Pelopida multari volentibus, in comitiis dixit, Paratus sum mori, si fateri velitis, me vobis repugnantibus hostilem regionē vastasse, Messenem condidisse & Arcades in vnum corpus conduxisse. Tempestiua sui laus Epaminondam absoluit: admiratione enim præstantissimi ducis Thebani suffragiis relictis oborto risu discesserunt. Plut.

Themistocles.

* Quum in actionibus suis nullum dictum aut factum molestum adhibuisset, ab Atheniensibus se ob satietatem fastidiri ac despici animaduertens, non abstinuit dicere, Quid, ô felices, defatigamini sæpenumero beneficiis ab eodem accipiendis? & tempestate oborta sub arborem hanc confugitis, serenitate reddita inter digrediendum frondes eius stringitis? Plut.

Agathocles.

* Multi paupertatem, imperitiam atque adeo ignobilitatem inter suas laudes dum confitentur, inuidiam retundunt. Sic Agathocles aurea pocula & cælata præbibens adolescentibus, iussit etiam fictilia proferri, & Talis (inquit) res est assiduitas laboris ac tolerantia & fortitudo, nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula. Etenim Agathocles, qui ob obscuritatem generis & egestatem credebatur in figuli officina educatus,

post

... totius propè Siciliæ ... Plut.

Cato Vticensis.

* Fabrici fuo clamas, vt hostes reip. ... ipsi ... rebus ... vigilare Plut.

Lacones.

*Vt sic ... ad virtutem laborarent, ... semper vtebantur ... in solennis ... choro publico, vbi senum chorus canebat, Nos fuimus olim iuuenes valde ... fortes ... periculum: puerorum, Nos erimus aliquando fortiores plurimo. Plut. in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Cuidam Persarum regem magnū appellanti, dixit, Nisi iustior, non maior me est. Plut. eod. lib.

Vide apophth. de Conscientia, de Fiducia, & de grauiter dictis, &c.

De laude propter vtilitatem.

Diogenes.

T... hominum vulgus, quòd bonos viros hoc nomine laudarent, quòd pecuniis contemnerent, nec ... quod laudabant ... vehementer: sed pecunias magis sequerentur, quos vituperabant. Laert.

Simonides.

Quum caeteros laudando venaretur, ... aliquid daret, interrogatus cur Thessalos sō captaret? Stupidiores sunt, inquit, quàm vt à me falli possint. Qui quærat cui imposuit, ad stupidos eum. At qui tam erat stupidi, vt non sentirent ingeniū poetæ nostri alicui, nec ... gerentur amore nominis in posteros transmittendi, nec poterant ab illo falli. Eras. Rec. l. 6. apoph.

Phocion.

*Leosthene adhuc rem feliciter gerente, ... interrogatus ab oratoribus quidnam beneficii in vrbem contulisset? Nihil, inquit, quam quod me prætore vos orationem funebrē nullam habuistis, sed quotquot mortui sunt sepulchris maiorum sunt humati. Plut. Idem in Pericle dictum est supra.

Demosthenes.

Vnus fuerat ex decem, quos Athenienses legatos ad Philippum Macedonem miserant. Itaque posteaquam Æschines & Philocrates, quos præcipue fuerat complexus Philippus, à legatione reuersi, aliis ex tū animi rebus prædicarent regem, tum hoc præcipue, quòd esset formosus, facundus, & ad bibendum firmus: Demosthenes ita cauillatus est, vt diceret, in his laudibus nihil esse dignum rege: nam primum esse fœminarum, alterum sophistarum, tertium spongiarum. Plut. & Eras. l. 4. apoph.

Idem.

* Cuidam eum celebranti ob res gestas & merita erga rempub. Atheniensem, respondit, Non lapidibus ego, non latere cocto vrbem muniui: sed si meas munitiones considerare velis, arma inuenies, equos, atque socios. Plut.

Epaminondas.

*A Sycophanta quodam traductus, quòd sæpium imperium laudaret, Feci, inquit, hoc propter vos, Thebani, quorum solorum opera, Lacedæmoniorum imperium vnica die euerti. Plut.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari, aut vituperari, existimabat non minus discendos esse mores, qui loquebantur, quàm eorū de quibus loquebantur. Senilis vir prudentissimus, eos qui alios ... & vituperant, magis prod... sinum, quàm detegere m...

nos. Et qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam, & peruersum iudicium. Plut. in Lacon.

De lautitiis.

Socrates.

IN conuiuio videns adolescentem lautè comedentem, & subinde panem in ius tingentem, ait: Quis vestrûm pane vtitur pro obsonio, obsonio pro pane? Laër. in eius vita.

Aristippus.

Obiicienti quòd cibis lautioribus vteretur, hac ratione occlusit os: Tu, inquit, hos cibos triobolo non emeres? cúmque is qui volebat lautitiarum videri contemptor, annuisset: Ergo, inquit, non tam ego voluptati studeo, quàm tu auaritiæ. Siquidem vsurus erat & ille lautitiis, si gratis aut minimo contigissent. Laërt. li. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Quodam prædicante lautitias: Hostium, inquit, filiis contingat, de deliciis viuere. Vt rem pestilentem detestans, quod plerique pro summo bono amplectuntur. Laërt. libro 6. cap. 1.

Huc refer apoph. de Deliciis, Intemperantia, Voluptate, &c.

De lectionis delectu, vbi multa de Homero & alijs.

Zeno Cittieus.

DIcitur cõsuluisse oraculum, quo pacto posset vitam optimè instituere? respondit Deus: Si concolor fies mortuis. Ille sentiens se vocari ad lectionem veterum, sese ad philosophiam contulit. Laërtius libro 7. capite 1.

Diogenes.

Ab Hegesia rogatus, vt ipsi libros aliquot commodato daret: non sapis, inquit, Hegesia, qui quum caricas non pictas, sed veras eligas, vera exercitatione neglecta, ad scriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos, qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt philosophorum libros rectè viuendi præcepta continentes, cùm virtus magis vsu discatur, quàm lectione. γράφειν Græcis anceps vox est, significans scribere & pingere. Itaque virtus libris expressa, quodam modo picta virtus est. Absurdum autem videtur, in caricis habere delectum, in virtute non item. Laërtius libro 6.

Arcesilaus.

* Homerum omnibus præferebat, cúmque amasium suũ vocabat, noctu semper & summo mane aliquid in eo legens. Pindarum autem dicebat imprimis idoneum esse ad verborum nominúmque copiam comparandã. Laër. l. 4.

Aristippus.

Cuidam iactanti se, quòd esset πολυμαθὴς, hoc est, multiplicis eruditionis, quasi nihil non didicisset: Quẽ admodum, inquit, non hi qui plurimùm edunt, excernuntque, melius valent his qui sumunt quantum opus est: ita non qui plurima, sed qui vtilia legerunt, studiosi & eruditi sunt habendi. Grauiter taxauit eos, qui tumultuaria immodicáque lectione semet ingurgitant: nec ea quæ legunt traiiciunt in animum: sed tãtùm reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt, nec meliores. Laër. l. 2. c. 8.

Anonymus.

Socratis sermones doctrináq; Pausonis picturis quidã cõparabat. Pausonẽ enim pictorẽ, aiunt, cùm quidã iussisset sibi volutantem equũ pingere, currentem pinxisse. Cúmque qui tabulã illi tradiderat, indignaretur, quòd contra pactum fecisset pictu-

ram

tam respondisse pictorem, Verte tabulam, & volutabitur equus, qui nūc currit. Ita quoque Socratem, non explicatè planéque differere: Quòd si quis ea vertat, planissima promptissimáque esse. Noluit enim auditorū inuidiam sibi conciliare, atque ob eam causam obscuras & quasi obliquas dissertationes proposuit. Ælian. lib. 1. de Var. hist.

Demetrius Phalereus.

Ptolemæum regem adhortari solebat, vt sibi pararet libros de regno déque militari imperio gerendo tractantes, eósque diligēter euolueret: propterea quòd ea de quibus amici non audēt admonere reges, in libris scripta habeantur. Laertius libro 5. cap. 5.

Agathon.

Sæpe multúmque suis Tragœdiis antitheta intertexebat, & quum quidam velut emendaturus, ex dramatis ipsius tolleret, Quid, inquit, bone vir? Quomodo tui ipsius oblitus est, vt Agathonem ex Agathone reiicere atque delere coneris? Adeò his delectabatur, vt ea suam Tragœdiam efficere putaret. Ælianus libr. 14. de Var. histor.

Plinius maior.

Dicebat, nullum esse librum tam malum, qui nō aliqua parte prodesset. Verùm dixit de his, qui norūt ex quibuscunque libris, si quid inest frugiferum, excerpere. Sed sunt qui in libro quantumuis bono nihil venantur, nisi quod reprehendant. Erasm. lib. 8. apoph.

Plato.

Tantùm tribuebat Aristoteli, vt cùm ille fortè fortuna nō adesset in Academia, exclamarit, ἄπεστιν ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος id est, abest veritatis philosophus. Rursus cùm alio tempore abesset dixit, ὁ νοῦς οὐκ ἦλθεν: Non venit intellectus. Innuens, se ab illo vno intelligi. Erasmus libro sexto apopht.

Cassius Seuerus.

Cùm ex decreto Senatus libri Labieni, cuius erat amicissimus, comburerentur; Nunc, inquit, me viuum vri oportet, qui illos edidici. Cæl. Rhod. lib. 11. cap. 13.

Alphonsus.

In oppugnatione Caietæ, cùm aliquandō defecissent ad tormēta æneæ portentosæ illius amplitudinis saxa, nec aliunde habere faciliùs possent, quàm ex villa, quæ ab incolis inueterata opinione adhuc asseritur Ciceronis fuisse, vt aliūnde disquirerent istiusmodi saxa, rex iussit: Ciceronis verò (cuius admiraretur in dicendo lacteam eloquentiam) villam, si saperent, inuiolentam seruarent. Malle enim tormenta & machinas amittere, quàm iniuria afficere saxa tantum illius viri, qui tot tantósque homines ab iniuria & capitis periculo vindicasset suo patrocinio. Panorm. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à quibusdā Caietanis malè literatis, M. Tullij sepulchrum extare adhuc iuxta Formias (ibi enim villa Ciceroniana insignis olim fuit, nūc autem Mola vocatur) in via Romana vetustis literis inscriptum: eius rei visendæ percupidus, statim eum locum accessit, & sentibus rubísque primò tumulum purgans, móxque legere inceptans, non M. Tullij, sed M. Vitruuij inscriptionem inuenit, qua lecta, vultum risu soluens dixisse fertur, Caietanos ex Mineruа oleum quidem accepisse, sed sapientiam amisisse. Constat autem Alphonsum Ciceronianæ lectionis tam studiosum fuisse, vt perrarò eius tædio affici potuerit. Panor. li. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Æschines.

Cùm Æschines iam damnatus Atheniensibus, Rhodi exularet, citauit corā amicis orationem illam contra Demosthenem habitam, rùm cùm hanc adu

dij, & diceret, mirum esse, quòd post tantam orationem non esset absolutus: At desineretis, admirari, si audissetis quæ ad hæc respondit Demosthenes. Rhodij igitur cùm recitatam Demosthenis orationem multo magis admirarentur, Quid, inquit Æschines, si ipsam bestiam audissetis, sua verba resonantem? Sentiens in Demosthene magnam Demosthenis partem deesse, si quæ ipse scripsit, ab alio recitarentur. Philostratus in sophistis.

Bion.

Cùm diceret impietatem esse malam fiduciæ contubernalem, non erubuit hunc Euripidis versiculum adijcere:

δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ.
Id est,

Seruum facit, quamuis ferocculum virum.

Laert. lib. 4. cap. 7.

Chrysippus.

In quodam opere toties citarat versus Euripidis ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inspersa. Hunc librũ quidam portans, & rogatus quid ferret, Chrysippi, inquit, Medeam.

Cleomenes Anaxandr. F.

Dicebat, Homerum esse poëtam ciuium Lacedæmoniorum, Hesiodum verò Helotum, hoc est seruorum: quòd illic docuisset, quomodo cum hostibus confligendum sit: hic, quomodo agri colendi. Lacedæmonij enim cùm bello assiduo sese exercerent, humiliores operas, artes manuarias, & agriculturæ studium, seruis committebant, quos Helotas vocabant. Plut. in Lacon. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Alcibiades.

Aliquando in ludum literarium ingressus, petiit à ludimagistro Homeri Iliadem, cuius lectionem plurimum admirabatur. Ac ludi moderator cùm se nihil Homeri operum habere affirmaret, inflixit ei pugnum satis durum, dicens: Imperitus es præceptor, & tibi similes discipulos facies Ælia. l. 13. de Var. hist. & Plut. in apoph.

Plato.

Ad tragicum certamen paratus, audito Socrate mutans consilium, poëmata sua exussit, præfatus Homerico carmine,

ἥφαιστε πρόμολ' ὧδε, πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.

Huc ades ô Vulcane, Platoni nunc opus est te.

Refert Diogenes Laer lib. 3.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum, liberioris linguæ hominem, Homerico versiculo admonere voluit:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις. id est,

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Laert. lib. 5. cap. 5.

Polemo.

*Is Homerum appellabat epicum Sophoclem, & de Sophocle dicebat eum esse Homerum tragicum. Laert. libro 4.

Anaxarchus.

Cùm videret ex Alexandri vulnere, quod ictu sagittæ acceperat, manare sanguinem, dixit versu Homerico,

Τοῦτο μὲν αἷμα, καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι.

Id est, Hic quidem sanguis est, non ille liquor, qualis diuis solet ire beatis. Admonens regem suæ conditionis, qui pro Deo affectabat haberi. Quanquam hoc quidem non ab Anaxarcho, sed ab ipso Alexandro dictum tradunt. Laertius libro 8. cap. 10.

Pyrrho de eodem.

Pyrrho Eliensis philosophus, admirari solebat illum Homeri versiculum.

Οἵη περ φύλλων γενεὴ, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν,

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Laert. libr. 9. cap. 11.

Isaus

Isaeus Sophista.

Lacedæmoniis periclitantibus ac de ciuitate mœnibus cingenda consultantibus, Homericum carmen recitauit.

ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ. id est,

Scutum basis scuto, galea galea, atque viro vir.

Et adiecit, Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Philost. in Sophist.

Hippodromus Sophista.

Homerum appellare solebat vocem sophistarum, Archilochum spiritum: quòd ille suppeditet verba splendida, hic acrimoniam & vehementiam. Philost. in sophistis.

Idem.

Quodam tragœdiam appellante sophistarum matrē, correxit dictum: Ego, inquit, dico Homerum esse patrem. Siue quod summa sit tragicorū grandiloquentia, siue quod fons tragœdiarum sit Homerus. Pulchrius autem est ex ipso haurire fonte. Philostr. in sophistis.

Idem.

Suprà de laudis contemptu.

Philoxenus.

Apud Pythonem prandens, appositis oleis, cùm paulò post inferretur patina piscium, percussit vas in quod habebat oleas, Homericum hemistichium dixit, μάστιξεν δ' ἐλάαν, id est, scutica incitauit vt traherent. Nam de auriga dictum est. Sensit autem Philoxenus, oleas quamprimum auferendas, alludens interim ad Græcam vocem ἐλάαν, quæ sonat olearum: & ἐλάαν, quod sonat trahere currum, aut aliquid simile. Erasmus lib. 6. apoph.

Taurus.

† Hic à Symposio Platonis incipere iussit, propter Alcibiadis ... sationem: Ille à Phædro, propter ... rationem. Et etiam, qui ... num legere postulet, non vitæ ... sed linguæ orationisque ...

gratia, nec vt modestior fiat, sed lepidior. Hæc Taurus de nouitiis Philosophis. Gell. lib. 1. cap. 9.

Alexander.

Præter modum delectatus est Homero, adeò vt illū ad verbum edidicerit, ac dormiens etiā ceruicali suppositum haberet. Eum aliàs summū virtutis præconē, interdū poëtam Castrensem appellare consueuit: cuius carmina censebat non ad citharam, vt aliorum, sed ad tubam potius esse canenda. Addebat illud, se malle Homeri Thersiten esse, quàm Cherilli Achillem. Cherillus erat Alexandri poëta non satis felix, qui cùm fertur ita pactus vt pro quoquo bono versu acciperet Philippeū aureum, pro malo colaphum. Idem cum in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset: O fortunate, inquit, adolescens, qui tuæ virtutis præconem Homerum inueneris! Cicero in oratione pro Archia. Plut. in Alex.

Idem.

Quum nuntius quidam gaudio gestiens, porrectáque manu ad Alexandrum accurreret, rem prosperè gestam narraturus: Quid mihi bone vir magni nuntiabis, nisi nunties Homerum reuixisse? Significans, omnium rerum gestarum gloriam abolēdam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut. in apo. Reg. imp.

Idem.

Cùm ad Alexandrū Magnum scrinium delatum esset, in quo omnes fere Darij regis opes seruatę erant, & quæreretur, in quemnam vsum destinādum posthac esset, alijs aliud suadentibus, Alexander ait: Huic optime seruandus Homerus dabitur. Sentiens, nullum esse thesaurum illo pretiosiorem. Adeò enim Homerica lectione delectabatur Alexander, vt raro deponeret è manu eius poësin, ... Plut. in eius vita.

Seneca.

... (Lucilio) ne lectio ... & omnis ...

generis voluminum, habeat aliquid vagum & instabile. Certis ingeniis immorari, & innutriri oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam est, qui vbiq. est. Et; Probatos (supple authores) semper lege: & si quando ad alios diuertere libuerit, ad priores redi. Aliquid quotidie aduersus paupertatẽ, aliquid aduersus mortem auxilij cõpara: nec minus aduersus cæteras pestes. Et cũ multa percurreris vnũ excerpe, quod illo die cõcoquas. Epi. 2.

Eudamidas.

Suprà de Honoris contemptu.

Idem.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidisset contentio de carminibus Homeri, aliis alia prꝺferentibus, hoc vnicè probauit Alexand. Iliad. 7.

ἀμφότερον, βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής. id est,

Dux bonus atque idem validus pugnator in armis.

Addebat, Homerum hoc versu virtutes Agamemnonis prodisse, Alexandri vaticinatum esse. Plut. in Alex.

Theocritus.

Suprà tit. de Dialectica.

Scipio Africanus.

*Socraticum Xenophontẽ in manibus semper habebat: cuius in primis laudabat illud, quòd diceret eosdem labores non æquè esse graues imperatori & militi, quòd ipse honos laborem imperatorum faceret leuiorem. Cic l. 2. Tusc. quæst.

Virgilius.

Ennij opera diligenter & sæpius euoluens, ac rogatus quid ageret, Aurum, inquit, lego ex stercore. Sabell. lib. 2. cap. 7.

Vespasianus.

Vespasianus in quendam proceræ staturæ, sed improbiùs natum torsit illud carmen Homericùm,

μακρὰ βιβὰς κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. id est,

Longam hastam quatiens diductis passibus ibat.

Erasm. Rot lib. 6. apophthegm.

Alphonsus.

Alphonsus cùm inter peregrinandum fortè ad eum locum, vnde Sulmo poterat despici, peruenisset: an ea Ouidij (cuius poëmate mirum in modum afficiebatur) patria esset, interrogauit? q. úmq. intellexisset natale Nasonis solum esse, vrbem salutauit, gratiásq. genio loci egit, in quo tantus olim poëta genitus esset, de cuius laudibus nemo satis fari possit. Ego sanè, inquit, huic regioni, quæ non parua regni Neapolitani nec contemnenda pars est, libẽter cesserim, si temporibus meis datum esset, hunc poëtam vt haberem: quẽ mortuum pluris ipse faciam quàm Aprutij dominatum. Pontanus, & ex eodẽ Spigelius in li. 1. Panor. de rebus gestis Alphonsi, cap. 47.

Antimachus.

Quum conuocatis auditoribus recitaret ingens volumen quod conscripserat, & ab omnibus esset destitutus, excepto Platone: Legam, inquit, nihilominus: Plato enim mihi instar est omnium. Tullius li. de Claris oratorib. Brus. l. 2 c. 23.

Gorgias.

Cùm fortè fortuna legisset Platonis dialogũ sui cognominis, qui Gorgias inscribitur, dixisse fertur: ὡς καλῶς οἶδε Πλάτων ἰαμβίζειν: Vt pulchrè nouit Plato iambissare, hoc est mordere. Nam is pes primùm ab Archilocho, ni fallor, repertus est ad maledicendum: vnde & nomen habet, vel à muliere petulãte & baccha, vel à mittendis iaculis. Si quidem in eo dialogo proscindit sophistas, id quod nusquam non facit. Erasm. libr. 8. apoph.

Theocratus.

* Ad ludimagistrum quendam malè pronuntiantem accedens, rogauit, Quî fit, quòd Geometriam non doceas? is cùm respondisset, Quoniam ignoro. quid tum? dixit: nam legere quoque nescis? Stob. serm. 4.

Alphonsus.

Quum opera philosophica Senecę legendo euolueret, rogatus à Danolo aulicorum præcipuo, Cur animus mortalium ita immensus atque insatiabilis foret? respondit rex: Animum hominis à Deo profectum, non priùs conquiescere quàm eò rediret, vnde profectus esset Esse proculdubio animum nostrum Dei & æternitatis capacem, propterea neque impleri, neque satiari posse iis rebus, quæ fluxæ & incertæ essent: sed Deum ipsum veluti naturalē sedem, & suum quodammodo perfectum bonum appetere, hoc est, solidum & perfectum bonum. Panorm.l.1.de reb. Alphōsi.

Idem.

*Gloriabatur, quater decies vtrūque Testamentum cum commentariis à se perlectum. Ant.Pa.l.1.de reb. Alphonsus.

Hadrianus.

Hadrianum imperatorem Virgiliana lectione inde mirū in modum delectatum legimus, quòd mortem suā Virgiliano carmine prædixerit.

Ostendent terris hunc tantùm fata, neque vltrà
Esse sinent, &c.

Dion Cassi us in vita Hadr.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonū rex, cùm arcem Neapolitanam instaurare decreuisset, Vitruuij de Architectura librū afferri ad se iussit. Verùm cū sine ornatu, sinéque asseribus allatus esset: Non decere, inquit, hunc potissimū librū, qui nos quomodo contegamur tam bellè doceat, detectum incedere. Librum igitur egregiè ad vsum parari mandauit, & omnibus semper ædificiis adhibuit. Panorm.l.1. Idem Q. Curtij lectionem, à qua in morbo mirificè fuerat recreatus, medicorū pharmacis longè prætulit.

D. Cyprianus.

* In Tertulliani lectione tam fuit assiduus, vt nullum diem absque eius lectione prætermitteret: & notario Paulo sæpe diceret, Da magistrum, nempe Tertullianum. Hieron. in catal. viror.illustr.

De legatione & legatis.

Agis Archidami F.

CVm ad Philippum regem legatus mitteretur, solus regem sine comitatu accessit. Verùm cùm rex admiraretur: Veni, inquit, vnus ad vnum. Quo dicterio taxauit superuacaneum legatorum aliorum sump tū, quo ęraria plerunque exhauriuntur, quum Reipublicæ negotia per vnicū sæpenumero expediri possint. Plut. in Lacon.apoph.

Anonymus.

Lacedæmones vnum legatum ad Demetrium regem miserant. Stomachante autem tyranno, ac vociferante, Vnū ne Lacedęmonij legatum ad me? Satis, inquit legatus, vnus ad vnum. Plut.

Anonymi.

* Lacones olim quū ad Lygdamū tyrannum issent legati, atque ille cō gressus sæpius differret, dicēs se molliter habere: Dic, inquiunt legati, per deos non venisse nos cum illo colluctaturos, sed collocuturos. Plut.

Polycratidas.

Infrà apoph. de Patria fortiter propugnanda.

Hyperides.

Legatus ab Atheniensib. ad Rhodios fuit. Eò cùm adessent ab Antipatro legati, qui Antipatrū vt benignū celebrarent, occurrens eis, Noui (inquit) benignum esse: verùm nos ne benignum quidem quærimus dominum. Plut.

Gobrias.

Darius rex ingre[illegible]
inopia labo[illegible]
gam[illegible]
buna[illegible]
que [illegible]
pro [illegible]

sagitta ſeipſos tradere interpretatus eſt, Gobrias autem hoc dicere dona coniectabat: O Perſæ, niſi vt aues aduoletis, aut vt mures ſubeatis terram, aut vt ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis, his ſagittis cōfecti. Bruſ. lib.3.cap.30.

M Cato.

Quum tres eſſent deſignati, qui legati proficiſcerentur in Bithyniam: quor vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulnerib. confoſſum, tertius vecordia laborare videretur: Cato ridens dixit, Pop. Rom. legationem nec pedes habere, nec caput, nec cor. Plut.

Megacles.

*Meſſanæ quæ in Sicilia, eſt, is ciuis fortiſſimus Agathocli tyranno eam inuadere conanti modis omnib. aduerſabatur. Ideo tyrānus Meſſanam oppugnare parauit, miſſóq. Præcone, Megaclem à ciuibus expoſcebat. Megacles vltro ſe ad tradendum tyranno obtulit, ſi legatus mitteretur. Decernentibus hæc Meſſeniis, accedens ille ad Agathoclem, Ego verò, inquit, & legatus ciuitatis nomine venio, & moriturus. Sed ante de legatione audias. Conſilio conuocato, addidit Megacles, Si ad excidendas Syracuſas expeditionem Meſſenij ſuſcepiſſent, vtrum pro Syracuſiis, an pro Meſſeniis omnia faceres? Subridens Agathocles, relicto bello Megaclem incolumem domum remiſit, amicitiámque iniit cum Meſſeniis. Polyænus lib.5.

Popillius.

*A Senatu literas Antiocho attulit, quæ eum iubebant exercitum ex Ægypto abducere, neque regnum pupillorum Ptolemæi vita defuncti vſurpare. Accedens, eminúſq. ab Antiocho comiter ſalutatus, non reddita ſalute epiſtolā tradidit. qua lecta cùm deliberatione habita reſponſurum ſe rex diceret, bacillo Popillius orbē circa eum deſcripſit, inquiens, Hic ergo ſtans delibera & reſponde. Omnibus magnanimitate legati percluſis, cùm Antiochus ſe ex Romanorum ſententia acturum profiteretur, ita demum regem ſalutauit, amplexúſque eſt Popillius. Plutarch. in apoph.

De legibus.

Diogenes.

DIcebat, nec legem eſſe ſine ciuitate, nec ciuitatem ſine lege. Laer.l.6.

Ariſtoteles.

† Cyclopicam vitam appellat, vbi nullis publicis legibus viuitur, ſed quiſq. ſuo arbitratu res gerit. lib. 10. Eth ad Nicom.ca.9.

Archytas Pytagoreus.

* In legibus ſanciendis dicebat ea primùm ſancienda eſſe quæ deos, genios & parentes ſpectant, & in ſumma quæ honeſta egregiáque ſunt. Secundo loco, vtilia. Decere autem in animis ciuium potius quàm in ſcriniis & tabulis cōditas eſſe leges. Stobæus ſer.41.

Idem.

* Leges regionum & locorum rationē habere debere dicebat. Quum nec omne ſolum ferat omnia, nec omnium hominum animi earundem virtutum capaces ſint. Stob. ſer.eod.

Zaleucus.

* Is inter laudabiles leges Locrenſibus hanc tulerat, ſi quis voluerit leges ſancitas mouere, aut nouam ſtatuere, is collo in laqueum immiſſo de lege verba faciat. Et ſi per ſuffragia videtur legem veterem eſſe tollendam, aut eam quæ noua infertur bonam eſſe, indemnis maneat: contrà, ſi prior lex melius habere videatur, aut quæ noua proponitur iniuſta ſit, is qui mouet infert ve legem, laqueo attracto moriatur. Stob. ſerm. 41.

Antiſthenes.

Negabat ſapientem viuere iuxta leges, ſed iuxta normam virtutis. Sapiens,

... non ideo quid vitari à iusto quod hoc agere legibus interdictum sit: sed quòd ipsa hominis ratio hoc dissuadeat, quæ docet hominem, hoc esse honestum, illud turpe. Nec leges omnia præscribunt: at virtutis regula docet vbique, quid sit honestũ, quid turpe. Idem.

Plato.

*Dicebat necesse esse leges hominibus ponere, vt secũdum eas viuãt, alioquin nihil à feris discreparent. Huiusque rei causam esse, quòd nullius hominis ingenium ita natura institutum est, vt quæ ad publicum humanæ vitæ bonum conferunt, sufficienter cognoscat: & si cognouit, vt optimum id quod nouit semper agere possit ac velit. lib. 4. de legib.

Idem.

† Si quis hominum diuinæ sortis fauore ea natura præditus esset, vt cognosceret publicum bonum, ad idque generosè ac semper intenderet, multis legibus sibi dominaturis egeret. li. 9. de leg. Et hoc docuit Apostolus, Iusto nullam legẽ esse petitam. 1. Tim. 1.

Demades.

*Necessitatem dicebat esse seruorum legem; legem verò liberorum esse necessitatem. Anton. & Maxim. ser. de lege.

De legum authoritate & obseruatione.

Heraclitus.

Dicebat, ciues non minus oportere pugnare pro legibus, quàm pro mœnibus. Quòd absque legibus nullo pacto possit esse ciuitas incolumis, absque mœnibus possit. Laer. lib. 9. cap. 1.

Solon.

Percontatus, quo pacto salua posset esse respublica? respondit: Si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Sensit vir sapientissimus, eam ciuitatem conseruari nequaquam posse, vbi ex vtraque parte legum sit neglectus Stob. ser. 41. Anton. in Melissa, part. 1. ser. 67. & Max. ser. 50.

Cleobulus.

Bene compositam rempub. putabat, vbi magistratus magis infamiam quàm leges metuunt. Stob. serm. 41.

Bias.

Eam Rempublicam saluam fore existimabat, in qua leges perinde ac tyrannum omnes metuant. Idem.

Idem.

Damnaturus quempiam ad mortem, lacrymatus est. Et cùm dixisset quidam, Quid est quod fles, cùm penes te sit, vel absoluere, vel condemnare hominem? respondit, Quia necessarium est, naturæ quidem condolere, legi autem suffragari. Stob. ser. 43. Maximus ser. 6.

Chilon.

Eam ciuitatem saluam indicabat, in qua maximè leges, Rhetores verò nequaquam obseruarentur. Stob.

Idem.

Monuit, obtemperandum esse legibus. Hoc ad principes præcipuè pertinet, qui se credunt non teneri legibus. Nec aliunde magis florent Respublicæ, quàm si legum vigeat authoritas. Nec ibi tyrannis oriri potest, vbi ex arbitrio priscarum legum geruntur omnia. Laer. lib. 1. cap. 4.

Pittacus.

Crœso percontanti, Quod esset maximum imperium? inquit, ποικίλας ξύλας, id est, varij ligni, leges innuens. Nam olim in tabulis ligneis leges inscribebantur. Porrò vbi summa est legum authoritas, ibi est minus tyrannidis. Laert. lib. 1. cap. 5.

Themistocles.

Cùm ei prætori [illegible] vsque adeò bonam [illegible] tem Simonides [illegible]

mendaret eius fauorem petens: Themistocles respondit: Nec Simonidem poetam fore bonum, nisi mensuram certam in carmine obseruaret: neq; se bonum prætorem, si ob fauorem aut gratiam amici à legibus vel tantillum declinaret. Plut.

Demosthenes.

Ciuitatis animam esse leges dicebat. Vt enim corpus anima carẽs cadit, sic ciuitas nullis administrata legibus euertitur. Max. ser. 68. & Stob.

Socrates.

Interrogatus, Quæ ciuitas optimè administraretur? Quæ, inquit, ex lege viuit, & iniustos punit. Maxim. serm. 68.

Epicurus.

* Leges sapientum causâ positas esse dicebat: non vt iniurijs abstineant, sed ne eis afficiantur. Stob. serm. 41.

Plato.

Rogatus à Cyrenensibus, vt ipsis leges scriberet, ac reipub. statũ componeret, recusauit dicens: Perdifficile esse condere leges tam felicibus. Indicans, non facilè obedire legibus eos, qui nimium se felices esse putarent. Laert. lib. 3.

Arcesilaus.

Dicere solitus est, quemadmodum vbi multi essent medici, ibi multi sunt morbi: ita vbi permultæ leges essent, ibi plurimum esse vitiorum, Laert. li. 4. ca. 6. Max. ser. 58.

Cleon.

* Multò meliorem dicebat esse statum ciuitatis, quæ licet deterioribus, firmis tamen legibus vtitur: quàm illius, quæ bonis quidem, sed irritis. Thucyd. li. 3.

Aristides.

Cùm quẽdam reum egisset, & iudices, post eius accusationem reum audire nollent, sed protinus ad suffragia, quibus eum damnarent, properarent: Aristides supplex pro reo intercessit apud iudices, vt eum iuxta legum præscripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum authoritas & obseruatio. Plutarchus in apoph.

Lycurgus.

Inter leges quas Lycurgus Rhetor tulisse fertur, hæc erat vna: Ne qua mulier maritata proficisceretur Eleusinem. Id statuit, veritus, ne à diuitibus dato pretio corrumperentur, addita est pœna, drachmarum sex millia. Ei legi cum vxor Lycurgi non obtemperasset, sycophantis, qui deprehenderant ac detulerant, dedit talentum. Ea res quum illi postridie vitio daretur apud populum: Atqui ego, inquit, dare conspectus sum, nõ accipere. Quidam ferunt leges ad quæstum. Hanc notam à se depulit, qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legem, sed mulctam de suo dependit. Eras. li. 8. apoph.

Tennes.

† Rex Tennediorum fuit, qui in mari seruatus, in quod ob falsam adulterij suspicionem patris iussu fuerat proiectus, legem tulit, vt si quis adulterum deprehenderet, eum securi trucidaret. Deprehenso in tali crimine filio suo, interrogatus quid faciendum esset? Respondit, lege vtendum. Atque ille domesticum luctum, legum autoritati postponendum putauit. Steph. in Catalog. vrbium.

Alcamenes.

Alcamenem Telecri filium quum quidam interrogasset, cur seniores apud Lacedæmonios plures dies sumerent ad cognoscendum in causis capitalibus: & si quis fuerit absolutus, nihilominus sit legi obnoxius? Ideo, ait, tam diu de rebus iis consultant, vt si in capitis discrimine errassent, emendent, ne de legum authoritate quid decederetur. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Eundem cùm quidam interrogasset, quam ob rem munera à Messeniis oblata ita recusasset: Quoniam si recepissem, inquit, cum legibus

ptem habere non poteram. O mentem rege dignam, quæ magno obuióque lucro legum authoritatem antepoſuit! Improbat eos qui clamitant, quod principi licuit, legis vigorem habere: & principem dare quidem leges, at non teneri legibus. Plut.

Acrotatus.

Cùm parentes eum rogarent, vt in reparum honeſta ipſis obtemperaret, reſpondit, Donec eſſem apud vos, nullam omnino tenebam iuſtitiæ & æquitatis ſcientiam: verùm vbi me patriæ dediſtis, legibúſq; ſubiecistis, conabor his magis obtemperare, quàm vobis. Quo dicto innuere voluit, quàm plurimum quidem filios debere parentibus ſuis: verùm ita tamen, ne leges ſaluberrimè latas transſgrediamur. Plut. in Lacon. apoph.

Demaratus.

Cuidam percontanti cur exularet Spartà cùm eſſet rex? Quoniam, inquit, leges ſunt in ea potentiores. ſignificans, regem apud Lacedæmonios eſſe principem ciuitatis, at non legum dominum, ſed his non minus obnoxium regem quàm ciues. hoc ipſum laudabat in ſuæ gentis inſtitutis, per quod cogebatur exulare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimen, æquo animo ferens exilium, authoritate legum indictum, nec de patria malè loquens, nec de legum iniquitate querens. Idem.

Pauſanias Pliſtonactis F.

Cuidam roganti, Quam ob rem apud Spartanos nefas eſſet, vllam priſcarum nouare legum? Quoniam, inquit, legibus conuenit authoritas in homine, non hominibus in leges. Plut. in Lacon.

Archidamus Zeuxidami F.

Roganti, quínam eſſent Spartanæ ciuitatis præfecti? Leges, inquit, ac legitimi magiſtratus. Grauiter cenſuit, in republ. bene inſtituta ſupremam authoritatem eſſe legibus deferédam, nec vlli magiſtratui fas eſſe quicquam contra leges publicas tentare. Plut.

Charilaus.

Infrà tit. de lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Charondas.

† Celebris hic Thuriorum legiſlator legem tulit, vt ei capitale eſſet, qui vlla ex cauſa in concionem prodiret armatus. At idem aliquando cùm immemor gladij ad latus pendētis, tumultum in foro excitatum ſedaturus adproperaſſet, quidam ex æmulis ſtatim exclamarunt, Itáne leges à te nobis impoſitas, primus omnium præuaricaris? Minimè verò, inquit, quin eas ratas faciam, ac è veſtigio ſibi eodem illo gladio vitam ademit. Diodor. li. 12. Val. Max. li. 6. ca. 5. Ariſt. li. 2. Politic.

Ageſilaus.

In pugna Leuctrica, quum Lacedæmoniorum multi fugiſſent, iique legibus pœnas dare deberent: Ephori reputantes, ciuitatem viris deſertam, egere militibus, cupiebant eam ignominiam militibus remittere, ſimúlque ſeruare leges. Deligunt igitur Ageſilaum nouarum legum conditorem. Is prodiens in ſuggeſtum: Ego, inquit, alias leges haudquáquam laturus ſum, neque enim his quas habetis, aut additurus ſum aliquid, aut detracturus, neque quicquam omnium mutaturus. Sed mihi rectum videtur, vt leges quas habetis, à die craſtino robur habeant, & authoritatem. Eo commento vir ſolers ſimul & præſenti ciuitatis neceſſitati conſuluit, & periculoſum mutandarum legum exemplum excluſit à Republica, vno tantùm die legibus abrogatis. Plutarc. in L[illegible] apoph.

Idem.

Quū haberet apud ſe [illegible] tem illum ſapie[illegible] rimi faceret, in[illegible] ceſſeret Lacedæ[illegible]

artem omnium pulcherrimam, videlicet imperare, & parere imperio. Athenis florebat omnium liberalium disciplinarum genus: sed hanc cæteris omnibus præstantiorem, existimabat nusquam melius disci, quàm apud Lacedæmonios, vbi non verbis disputabatur de bene administranda republ. sed ciuium moribus honestissimæ rei exemplum exprimebatur. Simul indicans, eos non esse gerendo magistratui idoneos, qui legibus ac magistratui nescirent obsequi. Proinde rogatus abs quopiam, quam ob rem Spartanorum respublica præ cæteris, secundis rebus floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant. Quæ duæ res à ciuibus excludunt seditiones, & tuentur concordiam. Idem.

Idem.

Cùm in causa quadam sederet iudex, & is quidem qui accusabat rectè dixisset, patronus contrà malè subinde tamen repeteret inter dicendum, Agesilae, decet regem opitulari legibus: perinde quasi bonam haberet causam, & ab ipso starent leges: hominis improbitatem interpellans Agesilaus: Si quis, inquit, tibi domum perfoderit, aut vestem abstulerit, num expectaturus esses, vt architectus, aut qui vestem contexuit, tibi sit auxilio futurus? Subindicabat regem esse veluti legum architectum: nec conuenire vt opituletur ei, qui contra leges aliquid admiserit. Plutarc. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Sciscitante quodam ab Agesilao Lacedæmoniorum rege, quid Spartæ attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, contemptum. Videlicet indicans, eam demum Rempublicam esse saluam, in qua leges sub optimo principe omnes voluptates arcent. Plut. in apoph. Lacon. Erasm. li. 1. apoph.

Idem.

Quum Diphridas Agesilao è patria nuntium attulisset, vt omissis quæ tum agebat, protinus in Bœotiam irrumperet: quam destinarat hoc ipsum postea maiore aggredi apparatu, tamen magistratibus obtemperans, accersitis ad se viginti millibus eorũ qui apud Corinthum militabant, inuasit Bœotiam ac iuxta Coronam congressus cum Thebanis, Atheniensibus, Argiuis & Corinthiis ambas acies superauit, licet ipse multis acceptis vulneribus, corpore esset grauiter affectus. Quæ pugna quum esset inter res ab illo gestas omnium maxima, quemadmodum scripsit Xenophon, tamen domum reuersus, nihil de pristino victu vitæque modestia mutauit, ob tantos rerum successus, tótque victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primùm suis consiliis anteposuit legũ authoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus est insolentior. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Quum maximam Asiæ partem armis sibi subegisset, constituerat ad ipsum regem Persarum proficisci, vt eum compesceret, qui sic erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet. Cæterùm reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obsidione cinctam (nam id rex Persarum pecuniis missis effecerat) paruit, dicẽs: Bonum imperatorem legum imperatis parere oportere, citráque cunctationem soluit ex Asia, magno sui desiderio relicto Græcis Asiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occasio, inuitabat illum Græcorum affectus, vt instituta perageret: sed rex à tyrannide alienissimus, legum authoritatem existimabat omnibus anteponendam. Idem.

Zeuxidamus.

† Quærenti cur Lacedæmonij non scri-

scriptis mandarent leges, ac constitutiones egregiè factorum, rerúmque memorabilium, & eas iuuenibus legendas proponerent? Vt assuescant, inquit, iuuenes factis, nō verbis. Plut. in apoph. Lacon.

Cyrus.

Interrogatus, quósnam putaret esse iniustos? Lege, inquit, non vtentes. Max. ser. 58.

Antiochus tertius.

Scripserat ciuitatibus, vt si quid per literas iuberet fieri, quod aduersaretur legibus, ne curarent, perinde, quasi ipso nescio scriptum esset. Interdum enim principes, dum metuunt quosdam offendere, scribunt quæ fieri nollent. Quicquid autem pugnat cum legibus, hoc velut inscienté principe scriptum esse putandum est: quippe legum defensores, non oppugnatores esse debent principes. Erasm. libr. 5. apopht. ex Plut.

M. Cato.

Ad tribunum plebis, qui veneficij infamia laborabat, iniquè ferentem legem: Adolescens, inquit Cato, nondum scio vtrum haurire quod temperas, an approbare quod scribis, deterius sit. Eras. li. 5. apoph.

Sulp. Gallus.

Infrà de Zelotypia, & de Seueritate.

Augustus Cæs.

Legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi essent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi conuicti. Paulò pòst iræ impatientia irruit in adolescentem delatum, quocum Iulia Augusti filia commercium habuisset, eúmque manibus verberauit. At quum adolescens exclamasset, Legem tulisti, ô Cæsar: adeò facti pœnituit Cæsarem, vt eo die recusaret cœnam capere. Crimen per se graue erat, tum admissum in Cæsaris filiam. Quis princeps ibi dolori suo temperaret? Aut quis ibi legum iudiciorúmque moras expectaret? At tantus princeps sibi adeò displicuit, vt à seipsp pœnas sumeret, quòd legi, quam aliis prodiderat, nō per omnia paruisset. Plutarchus in apoph.

Epictetus.

* Multa extant ab eo de legibus scitè dicta. Inter hæc, legis scopus est bene mereri de vita hominum: non potest autem eius benefica esse cùm ei beneficium accipere libuerit: solis enim obedientibus suam virtutem declarat. Ægri seruator est medicus: iniuriam passi, lex. Leges verissimæ sunt, quæ iustissimæ legi, & principi & sapientiori cedere decorum est. Anton. & Max. serm. de lege.

Theophrastus.

* Dicebat bonos non multis egere legibus. non enim res ipsæ legum causâ, sed leges rerum causâ, ponuntur. Eod. serm.

Carolus Magnus.

†Gladij capulo, cui insignia sua insculpta erant, edicta signabat: Eiusdem enim esse dicebat, & confirmare & defendere leges. Corrozet. de dict. & fact. memorab.

Alphonsus.

Improbè agere principes dicebat, qui aliis honestè decoréque viuendi legem præscriberent, ipsi verò nihilo temperantiores sese præberēt. Innuit autem non satis esse promulgare leges, etiam saluberrimas, nisi sint qui promulgatas defendant, & vitæ etiam innocentia cæteris præcedant. Panormitanus libr. 5. de rebus gestis Alphonsi.

Vitoldus Lit. dux.

Vitoldus Lituaniæ dux (qui adeò differentem, motibus & habitu à suis popularibus sese præbuit, vt illos tonderi edicto [illegible] tanquam maiestatis [illegible] in- [illegible]

comam deponerent) dicere solebat Plebem legi, legem autem principi subiectam esse oportere. Tyrannica sanè vox. Magistratus enim quũ legum custos sit, primùm imperatis parere decet, vt subditi habeant exemplum, quòd honestè intueantur, & ad legum obseruationem incitentur. Æneas Syl. lib. 4. Comment. in res gestas Alphonsi.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Sub præfectum Aurelianensem, quo familiariter erat vsus, sæpéque iniustitiæ reum liberarat, quum in eo essent omnia ad perniciem profligata damnari passus est, id adiiciens: Contendi priuatus pro amico: Regnum autem adeptus, leges mihi tuendæ sunt. Annal. Franciæ.

De legum neglectu.

Aristoteles.

CRebrò taxabat Athenieńses, quòd cùm duas res frumenta ac leges inuenissent, frumentis vterentur, legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in serendis legibus ac tritico. Laërt. libro quinto, cap. 1.

Anacharsis.

Anacharsidi illud tribuitur multò vulgatisimum, quod etiam & Soloni, leges aranearum telis esse similes, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita leges humiles ac tenues constringunt, à potentibus impunè violantur. Valerius lib. 7. cap. 2. Laërt. lib. 1. cap 3.

Agis.

Quum è senioribus quidam, videns priscas leges & instituta vetera aboleri & alia praua succedere, atque ob id res Spartanorum inuerti, & conteri: id, inquam, cùm apud Agidem iam senem deploraret, ioco respondit. Si fit, inquit, quod narras, rectò ordine res procedunt. Siquidē ego puer à patre audiui quòd iam tum illis temporibus res inuerterentur. Itaque si rursus inuertuntur, redierunt in locum pristinum. Hoc quidem ille ludens, cæterùm seriò dicebat, se puerum hoc quoque accepisse à patre, nihil esse mirum si præsentibus succedant deteriora: sed mirandum, si succedant meliora, aut similia. Notauit peculiarem senibus querelam, de rebus in deterius prolapsis, simúlque rerum humanarum hanc esse naturam, vt vsque in peius degenerent.

Demonax.

Iurisperito dixit, leges prorsus videri inutiles, vt quibus boni non egerent, mali nihilo fierent meliores. Eras. l. 8. apoph.

Zaleucus.

Vt & Anacharsis & Solon dicebant, leges aranearum telis similes esse, nam si musca & culex inciderit, retinetur: si verò vespa, aut apis, disrupta tela auolant. Stob. ser. 431. De potentibus in ciuitate. Antonius par. 1. ser. 67. Plut. in Solone.

M. Cato.

Sæpenumero magistratus admonere solebat, vt sumerent pœnas de his qui in leges aliquid peccarent. Plut. in apoph.

Vide apoph. de Pœna neglecta.

De legum renouatione & abrogatione.

Lycurgus.

QVidam percontanti, quam ob causam non vteretur legibus scriptis? Quoniam, inquit, eruditi qui sunt rectéque educati probant quid pro ratione temporis expediat. Significans, scripturam non mutari, cùm pro varietate occasionum vir probus & sapiens sæpenumero cogatur mutare consiliũ. Ea res nominatim præscribi non potest. Satis est ciues honestè

[illegible] fuisse institutos, hi sua sponte videbunt quid pro tempore facto sit opus. Plut. in Lacon.

De lepidè dictis.

Socrates.

CVm Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tādem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio, ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicens: Facilè diuinabam, post tantum tonitru sequuturam pluuiam Laër. in eius vita.

Diogenes.

Cùm diutissimè legens tandem eò venisset, vt videret chartam vacuam: Bono, inquit, animo estote viri, terram video. Alludens ad longa nauigatione fessos, qui recreantur animo, si portus procul appareat. Laërt. lib. 6. c. 2.

Idem.

Cùm in dolio suo, sicco mucidóque pane vescens solus, alios lætitia perstrepentes audiret (erat enim dies festus) tædiosus factus, diu secum de relinquendo vitę instituto cogitauit. Sed cùm tandem mures videret abrepentes, panis micas edere: Quid tibi disciplices, inquit, ô Diogenes? sat magnificus es: ecce enim parasitos alis. Idem.

Antigonus.

†Vno de grege suorum amicorum Aristodemo nomine, qui patre coquo genitus ferebatur, suadente, vt impensas, & dona præcideret, oratio tua, inquit Rex, Aristodeme, olet ius. Plut. in apoph.

Aristippus.

Ei cùm à Dionysio tres puellæ oblatæ essent, vt optionem eligendi, quam vellet, haberet, omnes domum duxit, dicens: ne Paridi quidem fuisse tutum vnam cæteris præferre. Laër. lib. 2. c. 8.

Idem.

Cuidam qui proposuerat ænigma vt solueret: Quid ô stolide, inquit, vis soluam, quod nobis etiam ligatū exhibet negotium? Idem.

Idem.

Cuidam interroganti, Num tu es vbique? ridens: Naulum, inquit, non perdo, si sum vbique. Elusit autem Aristippus sophisticā quæstionem, an idem corpus possit esse in multis locis: dum respondit, non esse periculū ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato pretio non peruehitur eò quo cupiebat. Idem.

Idem.

Concubinę dicenti, Sum ex te grauida, respondit: Istuc nihilo magis scire possis, quàm per densissimas spinas ambulans dicere, hæc me spina pupugit. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam cùm duras amygdalas duplo vendi conspiceret: Súntne hic, inquit, rari lapides? Quasi nihil interesset inter silicem & duram amygdalam. Plut. in Lac. apoph.

Alius.

Alius quidam Lacon, cum se voto obstrinxisset quòd se de Leucare precipitem daret: conscendit in montē: & conspecta altitudine, sese auertit. Id cùm illi probro obiiceretur: Non putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Idem.

Pausanias Cleombroti F.

Cùm post victoriam à Medis apud Plateas reportatam præcepisset suis, vt apponerent cœnam Persicam, quā sibi barbari prius apparauerant: ea cum esset sumptuosissima: Lurco, inquit, eras ô Persa, qui cùm tantas haberes delicias, ad nostram veneris mazam. Erat autem maza, panis [illegible]nus contemptum, ac vulg[illegible] in Lacon.

Leotychidas.

Cùm portæ illi proximæ [illegible] draco circum[illegible] idque augures [illegible]

tentum: Mihi, inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset complexa draconem, portentũ erat. Lepidè hominum superstitionem irrisit, qui sæpenumero terrentur his quę casu aut fortè fortuna eueniunt. Plut. in Lac. apoph.

Agathocles.

Ithacenses cum nautas apud Agathoclem accusassent, quòd ad insulam appellentes, pecora quædam abegissent: Agathocles, Vester, inquit, rex cùm venisset ad nos, non tantùm pecudibus abreptis, verùm ipso etiã pastore exoculato recessit. Alludens ad fabulam Homericam de Vlysse, qui Polyphemum Cyclopem excæcauit. Plut. in apoph.

Augustus Cæsar.

Cùm ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, diceretque populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare datam: Sed tu, inquit, noli id credere. Lepidè significans, se nequaquã id daturum, quod apertè petere non auderet. Suetonius in eius vita.

Idem.

Supra de Ambiguè, facetè & iocosè dictis.

Vespasianus.

Infrà, tit. de Curiositate.

Nicephorus Imp.

† Cùm Nicephorus Imp. (qui turpi quæstu annonam grauiorẽ faciebat) aliquando ad milites progressus in campum, cano ætatéque prouecto, qui inter milites adscribi cupiebat, diceret: Ecquid homo canus in militiã allegi peteret? Respondit ille, se multo valentiorem esse quàm iuuenis fuisset. Et quî hoc verum esset, quærente Imperatore? Eo, inquit, quod olim vno aureo empto frumento, duos onerabam asinos: te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud laboriosè humeris porto. Obmutuit Imperator. Cedrenus in eius vita.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Extant eius lepidè dicta collecta & edita libro peculiari ex annal. Frãciæ descripto. Hæc autem quòd grauia & memoranda esse videantur ad peculiares suos locos retulimus, vt ex indice constat.

Vide apoph. de Ambiguè, argutè, facetè & iocosè dictis.

De liberalitate.

Bion.

Semper dicebat esse optabilius, suam messem alteri largiri, quàm alienam decerpere. Sensit felicius esse dare, quàm accipere. Laër. libr. 4. cap. 7.

Diogenes.

Cùm à Platone petiisset paululum vini, simúlque caricas, Plato misit lagenam plenã vino. Cui Cynicus hunc in modum gratias egit: Cùm interrogaris, Quot sint duo & duo? respondes viginti. Ita non secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quę interrogaris respondes. Laërtius libro sexto, cap. 2.

Idem.

Si quando egebat pecuniis, eas ab amicis accipiebat. at suggillantibus eum quòd præter philosophi dignitatem peteret, quod esset mendicorum: Imò, inquit, non peto, sed repeto, ἐκ αἰτῶ, ἀλλ᾽ ἀπαιτῶ. Repetimus enim mutuum, aut depositum. Amicus autem egenti amico dans, nõ donat, sed reddit quod debet, quisquis enim in tali casu pecuniam seruat, rẽ alienam detinet. Ibidem.

Idem.

Illi etiam tribuitur hoc ænigma, manus non esse porrigendas amicis complicatis digitis, Innuens, non satis esse, si comes nos præbeamus, sed comitati comitem adiungendam benignitatem. Qui comiter tractant amicos dicuntur δεξιάζοντες, quasi dicas dextrare. Laër.

Ari-

Aristoteles.

Cuidam increpanti, quòd homini malo dedisset eleemosynam: Non mores, inquit, sed hominem commiseratus sum: Etiam improbis in necessitate succurrit vir bonus. Debetur enim hoc officium, si non meritis illius qui iuuatur, certè naturæ. Et bonus fieri potest, qui malus est. Laërt. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

Interrogatus, quid Deo simile haberent homines? respondit, Benignè facere. Max. ser 8.

Xenophon.

Dicere solebat, multò præclarius ac laudabilius esse beneficiorum, quã trophæorum multitudinem post se relinquere. Stob. serm. 46.

Arcesilaus.

Quum Apellem Chium ægrum inuisens, etiam egere sensisset, postridie reuisit illum decem drachmas secum adferens, & proximè assidens: Hic nihil est, inquit, præter Empedoclis elementa. Deinde sub ceruicali clam deposuit drachmas, ab ancilla paulò post repertas. Tunc æger, hic est, inquit, Arcesilai ludus. Eras l. 6. apoph. ex Plut.

Agesilaus.

Sibi multò iucundius esse dicebat, si milites suos ditaret, quàm si ditesceret ipse. Plutarchus in Lacon. apoph.

Anaxilaus.

Interrogatus olim, quid in tyrannide omnium esset felicissimum? respondit, In conferendis beneficiis nunquam vinci. Stob. serm. 46.

Timandridas.

Quum peregrinationem suscepisset, familiæ procurationem filio delegauit. Deinde reuersus postquam rem multis partibus auctiorem reperisset, quàm antea fuisset, multos dixit ab illo deos & familiares atq; hospites iniuriis affectos. Etenim quæ in facultatib. supererant, ea in illos à liberis ciuibus erogari. Verùm dum (inquit) in viuis agis, pauper atq; egenus videris. At quum eris vita defunctus, opes & diuitiæ rei familiaris deprehensæ, turpitudinem tuam aperient. Ælianus libro 14. de Var. histor.

Cyrus.

Cùm quidam ad eum misisset ornamenta multa, ea distribuit amicis. Quidam verò quærente, Cur sibi nihil reliquisset? Quia inquit, corpus meum his omnibus ornari non potest: amicos autem his ipsi ornatos intuens, maximum mihi ipsi ornamentum aptum esse putabo. Max. serm. 6.

Artaxerxes Longimanus.

Dicere solebat, Regalius esse addere, quàm adimere. Sentiens, principe dignius esse honores & opes eorum quibus imperant, augere potiùs, quàm imminuere. Plutarch. in reg. apoph.

Dionysius senior.

Quum ad filium ingressus conspexisset vasculorum aureorum & argenteorum magnam vim, exclamãs Non est, inquit, in te regius animus, qui his poculis, quæ à me tam multa accepisti, neminem tibi amicum feceris. Sentiens, absque ciuium beneuolentia regnum nec parari, nec teneri. Beneuolentiam verò maximè cõciliat liberalitas. At iuuenis, rerum imperitus, putabat esse felicius, habere argentum & aurum, quàm amicos. Plut. in apoph.

Dionysius iunior.

Quum sæpe pecuniam Platoni daret, atque is nunquam acciperet: Aristippus, qui aderat, Tuto, inquit, liberalis & munificus est Dionysius. Bruson. l. 2. c. 21.

Artaxerxes.

Quum Satibarzanes Artaxerxis à cubiculis, quiddam minus iustum ab eo peteret, sentirétq; rex illum hoc facere solicitatum triginta Daricorum millibus, quæstori ærarii sui mandauit, vt Daricorum trig

se deferret, eáque dedit Satibarzani, dicens, accipe ô Satibarzanes: nam hæc tibi cùm dedero, non ero pauperior. Plut. in apoph.

Alexander.

Quum 200. æris alieni talenta sibi conflasset, non antè nauem conscendit, quàm rebus amicorum pensatis huic quidem agrum, illi villam, alteri domorum prouentum, alteri portoria elargitus est. Absumptis igitur ac distributis ferè regiis opibus omnibus, rogatus à Parmenione, quid regi superesset? respondit Alexander, Superest mihi spes acquirendi maiora. Plut.

Idem.

Dotibus plurimis cõmilitones donauerat: æsq; alienũ militibus, quod conflauerat, quum dissoluere vellet, ac propterea vt darent nomina iussisset, multis ex illis, ne apud regem intemperantiæ vitium subirent, nomina sua dare noluerunt. Id quum Alexandro innotuisset, increpata illorum diffidentia, Non decere, ait, ementiri in populares suos. Q. Curtius.

Idem.

Interrogatus à quodam vbinam suos thesauros haberet? amicos ostendens, ait: In scriniis. Summa enim liberalitate suos amicos semper ornauit. Max. ser. 6.

Lacedæmones.

†Cùm inopia victus aliquando premerentur Smyrnæi, opem à Lacedæmoniis implorarunt, qui statim magnam ad eos leuandos vim frumēti miserunt. Smyrnensibus autem hanc tantam ac tàm opportunam liberalitatem prædicantibus, responderunt, rem non vsque adeo extollendam, quandoquidem illud congessimus, præscribentes edictum, vt vno die homines, ac iumenta omni alimento abstinerent. Dubium est, maiórne fuerit prompta eorum liberalitas, an modestia Plut. de adula. & amico. dignosc.

Orsines.

Quum Alexandrum & eius amicos muneribus amplissimis honorasset, Bagoæ eunucho nihil dedit: sed admonitus ab amicis, quòd is Alexandro cùm primis esset charus, respondit, se regis amicis honorem habere, non scortis: nec apud Persas esse moris, vt viri mares ducant. Agnoscas in hoc satrapa mentem Cyro generis authore dignam. Honorare nouerat, adulari nõ poterat: quum hodie quoque cernantur in aulis, qui scortis, morionibus ac lenonibus principum plus deferant honoris, quàm genere ac virtute præcellentibus viris. Eras. l. 8. ex Q. Curtio.

Alexander.

Anaxarcho philosopho iusserat quæstorem dare quantumcunq; ille postularet: cúmque quæstor audita postulatione turbatus, Alexandro indicasset philosophum petere centũ talenta: Rectè inquit, facit, sciens se amicum habere, qui tantum dare & possit & velit. Hîc dubites, vtrum potius admirari oporteat, regiámne liberalitatem in donando, an philosophi improbitatem in postulando: nisi malumus hanc vocare fiduciam. Plu. in apoph.

Idem.

Quumcuidam vrbem donaret, dicente eo cui donabatur, Non conuenire fortunæ suæ: Non quæro, inquit rex, quid te accipere decet, sed quid me dare. Seneca.

Idem.

Perillus, vnus ex amicis Alexandri filiabus suis ab Alexandro dotem petiit. Iussit rex, illum capere talenta quinquaginta, cúmque is respondisset, Decem satis esse: Tibi quidem, inquit, satis est tantũ accipere, mihi verò non satis est tantũ dare. Præclarè dictum, nisi virtutis indolem ambitio vitiasset. Plut. in apoph. Seneca.

Idem.

Xenocrati philosopho quinquaginta talenta dono misit: ea quum ille re-

le recusasset accipere, dicens sibi non esse opus: interrogauit, an ne amicum quidem vllum haberet, cui esset opus? Nam mihi, inquit, vix Darij opes in amicos suffecerunt. Hic verius animum magis admirari conueniat, nondum statui: regísne tam ad liberalitatem propẽsum, an philosophi qui tantum munus à tanto rege vltro delatum remiserit. Plut. in apoph.

Ptolemæus Lagi F.

Maxima cum voluptate amicos suos locupletes fecit. vnde à quibusdam ob id reprehensus, Melius est, inquit, ditare quàm ditescere. Ælian. Li. 13. de Var. hist.

Antigonus.

Aristodemo, qui vnus ex amicorũ regiorũ numero fuit, è coquo vt putabatur prognatus, suadẽti vt impẽdiis ac largitionibus aliquid detraheret: Verba tua, inquit, Aristodeme iusolent. Subindicans, coquorum esse parsimoniam, non regum, proinde illum tali consilio non meminisse, cuius esset amicus, sed quo esset patre natus. Plut. in apoph.

Scipio Nasica.

Cùm ad poëtam Ennium venisset, eique ab ostio quærẽti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulans abiit. Ac paucis pòst diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? tamen tuo vocem tuam audio, & agnosco. Hic Nasica: Næ tu homo es impudens? ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi: tu mihi non credis ipsi. Erasm. l. 6. apoph.

Lucullus.

Cùm ob nimiam liberalitatem reprehenderetur ab amico, respondit Menandri: Benemeritis semper parem referendam esse gratiam. Plutarchus.

Galba.

Delectatus inter cœnandum tibicine Cano, iussit loculum ad se afferri, & acceptos nummos in Cani manus imponens, dixit: Non ex publicis, sed ex priuatis te dono pecuniis. Sueton.

M. Antonius.

Filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentem vasorum vim, quæ cùm ille recusaret accipere, metuens ne pater tantam filij liberalitatem non probaret, Quid times, inquit puer, accipere? An nescis eum qui dat, filium esse Antonij? Plut. in Antonio.

Idem.

Prodigiosè profusus, dicere solebat, Amplitudinem imperij Romani non per ea quæ acciperet, sed per ea quæ daret illustrari. Ea vox excelsi animi videri poterat, nisi ab Antonio fuisset profecta. Plutarchus in Anton.

T. Vespasianus.

Interrogatus, cur tam multa polliceretur amicis? respondit, non oportere quemquam à Cæsare tristem discedere. Sueton.

Alex. Seuerus.

Ei qui nihil petebat, Quid est, ait, quod nihil petis? an me tibi vis fieri debitorem? Pete, ne priuatus de me queraris. Voluit autem indicare Imperator prudentissimus, subditorum esse, vt ita gerant se erga superiores, vt petentes aliquid, digni sint qui ab principis liberalitate amplissima accipiant munera. Lamprid.

Constantius Chlorus.

* Vtilitati ac commodis prouincialium & priuatorum studuit. Ac sicut quondam Cyrus [illegible] the-
sauros sibi parare, dum [illegible]
tes redderet: ita Const[illegible]
sæpe habuisse fertur [illegible]
pes publicæ à [illegible]
intra vult [illegible]

Hi sche[illegible]

reorum decem millia, dixissétque qui fortè aderat, ea duntaxat summa se diuitem & beatum fore: Accipe, rex inquit, quantacunque ea est, & beatus esto. Panorm. li. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm audisset Vespasianum Cæsarem, eam diem se perdidisse solitum dicere, in qua nihil quicquam alicui donasset: egisse gratias dicitur Deo optimo max. quòd eo modo nec diem ipse perdidisset. Panorm. l. 2. de reb. gestis Alphonsi.

Idem.

† Ludouico Podio (quo vtebatur Oratore) renũcianti pro pace, quam Venetis, & Florentinis daturus erat, plus quàm ducenta aureorum millia extorqueri posse; Respondit; Pacem dare se, non vendere solitum esse. Panor. li. 3.

Sigismundus imp.

Promissa veterano militi exigenti, cùm diceret, At immoderata fuit tua petitio: respondit miles, Poteras negare cùm peterem, non autem sine turpitudine quod promissum est, rescindere non poteris. Tum Sigismundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, leuius rerum, inquit, quàm famæ iacturam subibo. Fuit enim in Sigismundo tanta liberalitas ac munificentia, quãta in nullo antea principum. Æneas Syluius lib. 3. commentariorum de reb. gestis Alphonsi.

Vide apoph. de Beneficentia, & Munificentia.

De liberè dictis, seu de loquendi libertate.

Bias.

NAuigans cum hominibus impiis tempestate correptis, aliis ad deos clamãtibus, Bias: Silete, inquit, ne Dij vos homines scelerosos hîc nauigare sentiant. Laert. l. 1. c. 6.

Idem.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adolescens viros abduxisset ab vxoribus, iuuenis verò factus vxores à viris. Laert. l. 6. c. 7.

Crates.

Alexandro percontanti, num cuperet restieui patriam suam? Quid opus est, inquit? Fortassis alius Alexander restitutam diruet. Laert. libr. 6. cap. 5.

Aristippus.

Percontatus à Dionysio, cur in Siciliam venisset, relicto Socrate? Vt, inquit, quæ habeo impertiam: quæ non habeo, accipiam. Laert. li. 2. c. 8.

Idem.

Iussus aliquando ex sua philosophia nonnihil proferre: quúmque detractantem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, si quidem me vt de Philosophia loquar rogas, & quãdo oporteat me loqui doces. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

* Sciscitatus, quem fructum percepisset ex philosophiæ studio? Quod cum quibuslibet (inquit) liberè loqui possum. Laert. Ibidem.

Zeno Cittieus.

Dionysio cuidam dicenti, cur me vnum omnium non corrigis? Non enim, inquit, tibi credo. Subindicans, sibi non esse spem, illum, si corrigeretur, fore meliorem. Laert. libro 7. cap. 1.

Idem.

Accusatus quòd in perniciem Nearchi tyranni coniurasset, & in quæstionibus iussus edere nomina coniuratorum, nominauit plerósque illi amicissimus. De his cùm tyrannus sumpsisset supplicium, rogarétque num quis superesset? Tu solus, inquit, Reipublicę pernicies. Laert. lib. 9. cap. 5.

Pythagoras.

Cùm quidam ad Pythagoram dixisset, Nimium me irrides: Atqui, inquit, lienosis acria & acerba prosunt, dulcia

[illegible] Max. serm. [illegible]

Demosthenes.

[illegible] in dicendo [illegible] [illegible] esse dicebat, [illegible] [illegible], habere periculum. [illegible]

Idem.

[illegible] pro Atheniensibus apud [illegible] legatione [illegible] [illegible] Philippus Me- [illegible] se [illegible] [illegible] Non [illegible] [illegible] [illegible] pro hoc repetat. Maxim.

Idem.

apud Dionysium [illegible] [illegible] genus [illegible] [illegible] Ex [illegible], Athenien- [illegible] Harmodio & A- [illegible] [illegible] libere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tyrannos Athenien- [illegible] Item Anti- Diogenes [illegible] [illegible] Laertio. Laert. lib.

Democritus.

[illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], miser, inquit, [illegible] [illegible] es, & non [illegible] magna [illegible] Stob.

Anaxarchus.

[illegible] habuit Nicocreontem Cy- [illegible]. Itaque [illegible] [illegible] Alexander rogasset, [illegible] [illegible] Praeclara, inquit, sed o [illegible] satrapae [illegible] caput [illegible] detorquens in Nico- [illegible], qui aderat, à quo etiam [illegible] mortis genere e me- [illegible] est.

Empedocles.

[illegible] dicentem quòd nul- [illegible] reperire posset: Non [illegible], inquit. Oportet enim, vt [illegible] sapiat, qui sapientem [illegible] Laer. Anton. in Meliss. [illegible]

Aristippus.

Socrate perstringente vagientis deliberationes, Phaedon quaesiuit, quis esset ille vagientis deliberans? Ego, inquit, Aristippus infelix, & me multò infelicior Persarum rex. Laert. lib. 2. cap. 8.

Plato.

Dum in Sicilia commoratus, cum à Dionysio, cui semper familiarissimus fuerat, vocatus esset ad coenam, & inter alia, quae coenantes fabulantur, Dionysius interrogaret, num etiam apud Athenienses in philosophorum conuentu Dionysii mentionem facerent? Plato subridens, respondit Nūquam philosophos, qui Athenis viuunt, ita vacare, aut de tam vili materia inter eos tractari posse, vt loqui de Dionysio valeant. Liberè & apertè vitam eius, vt dignus erat, reprehendens. Plut.

Idem.

Cum Dionysio Hermocratis filio de tyrannide differens, ait, non statum esse praestantius, quod vni tantū tam sit vtile, nisi & virtute caeteris antecelleret. Offensus tyrannus dixit [illegible] [illegible], id est, verba tua sapiunt senium. Contrà Plato, [illegible] [illegible], id est, tua verò tyrannidem sapiunt. Laer. l. 3.

Socrates.

* Dicebat opportunā occasionem linguae liberę, vt tempori, maiorem conciliare gratiam. Item, Neque gladium obtusum, neque loquendi libertatem infructuosam esse debere. Item, Vt minimè solem è mundo, ita neque dicendi fiduciam à recta institutione tollendam. Item, Sicut pallium sordidum non obstat corpori, quo minus sanum & quadratum sit: ita paupertas nihil orationis fiduciā prohibet. Stob. serm. de fiducia & libertate dicendi.

Diogenes.

Aliquando in Antisthenem inuidens, reprehendit ipsum vt in [illegible] do remissiorem se multò, & q

etiam altum clamãs exaudiretur. Seipsum verò tubam conuiciorum appellabat. Cui verbis se vlciscens Antisthenes, pro tuba se similem esse respondit vespis, quæ sonum quidem alis haud magnum edant, centrum tamen habeant acerrimum. plurimum verò libera Diogenis linguæ promptitudine delectabatur. Stobęus sermone 11.

Idem.

Dicere solebat: Canes quidẽ mordent inimicos, ego autem pro libertate mea amicos, vt incolumes seruem. Stob. ser. 11.

Idem.

Idem ab Eritio petiit quiddam magni, qui quum ex more his verbis negaret: Faciam, si mihi persuadere possis. Si possim, inquit Diogenes, iampridem tibi persuasissem, vt te suspenderes. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum in publica via pranderet, multique cingerent illum ob spectaculi nouitatem, ac subinde acclamarent, Canis Canis Canis: Imò, inquit, vos potius estis canes, qui prandentem circunstatis. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum regem veniret, recusauit. At Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nihil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Laertius libro 6. cap. 2.

Idem.

Cum captiuus in castra ad Philippum Macedoniæ regẽ duceretur, ac à rege interrogaretur quisnam esset? respondit, se exploratorem esse ad ipsum profectum, vt insatiabilem eius rapacitatẽ videret. Qua loquendi libertate victus Philippus, statim eum dimitti iussit. Plut.

Idem.

Spartanus quidã hoc Hesiodi carmen laudibus in cœlum efferebat, quod ita habet,

Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτο, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Non vel bos pereat, etiamsi vicinus malus adsit.

Idque audiente Diogene: Atqui, inquit, Messenij cum bobus suis perierunt, & vos illorum estis vicini. Notauit autem liberè turpissimos Spartanorum quorundam mores. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Aristoteles.

Calisthenem discipulum liberiùs multa dicentem apud Alexandrum, Homerico carmine admonuit,

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις.

Talia nate loquens, haud multo tempore viues.

Nec malè diuinauit, nam libertas illi fuit exitio Laert. l 5. c. 1.

Cleanthes.

Inconstantiam Arcesilai præsente rege adeò liberè reprehendit, vt diceret hominem aliud loqui, aliud facere. Laert. lib. 7. c. 2.

Aristides.

Cùm liberius quædam in Dionysium seniorem dixisset, res ad regem delata est. vocatur igitur Aristides à rege irato, mortémque minitanti, cũ interrogasset an facti pœniteret: Nequaquam, inquit, vlla pœnitentia tangor. Brus. l. 2. c. 1.

Aristonymus.

*Dicente quodam, plus satis ab ipso illudi sibi: At etiam lienosis, inquit, acria & amara salubria, dulcia verò noxa sunt. Stob.

Idem.

* Perinde facere dicebat, qui ex oratione libertatem tollit, ac si ex absynthio tolleret acrimoniam. Anton. & Maxim. sermon. de libertate repreben.

Menedemus & Asclepiades.

Menedemus Eretriensis à Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad solẽne conuiuium cum Asclepiade amico, cæterísque philosophis, dixit: Si honestum est tales conuocare viros,

oportuit id quotidie fieri: sin minus, etiam nunc frustra fit. Ad id quum tyrannus respondisset, diem illum esse sibi festum, eoque singulo quoque mense vacare audire philosophos: liberiùs respondit Menedemus, Hoc postulare sacrificium, vt per omne tempus audiret philosophos. Quid multis? Eò processit hominis libertas, vt nisi tibicen quispiam eos auocasset, perituri fuerint. In naui quum periclitarentur, Asclepiades dixit, Tibicinis modulatio seruauit nos, Menedemi libertas perdidit. Laer. l. 2. c. 18.

Phocion.

Cùm per totā vrbem disseminatū esset, à Delphico oraculo responsum esse, Vnum Athenis virum esse, qui aduerso omnibus aliis ciuibus animo esset: & cui praesentium rerum administratio inuisa esset, ac olim hinc inde quaererent, quisnam is esset, Ego sum, inquit, cui planè nihil placent eorum quae id tempus in administranda vestra republica geruntur. Plutar.

Demosthenes.

Ignauis hominibus nihil infelicius accidere posse dicebat, quàm si diutiùs libertatem amittant. Stob. ser. 11.

Phocion.

Cùm aliquando Athenis non ad gratiam, sed ad vtilitatem concionaretur, ei Demades orator dixisse dicitur: Si populus insanierit, te occidet. Cui Phocion: Te verò, si sapiet. Maxim. ser. 7.

Simonides.

Pausaniae Lacedaemoniorum regi subinde de rebus à se gestis glorianti, mandans & Simonidem per irrisionem hortanti, vt aliquid sapienter ipsum admoneret. Moneo, inquit, vt te mortalem esse hominem. Erasm. li. 6. apoph.

Lycurgus.

Ob generis nobilitatem liberior pro dicendo, quàm vt populus intendam ferre posset. Itaque cum aliquando populi strepitu exploderetur è suggestu, exclamauit: O Corcyraea scutica, quàm multis talentis digna es! Notans populum, à quo eiiciebatur, magnae quidem auctoritatis ac nominis esse, sed inutilem rebus gerendis. Erasm. lib. 8. apoph. ex Plutarch.

Theocritus.

Quendam ineptum poëtam recitantem carmina auscultans, interrogatus ab eo quaenam ei placerent, respondit, Quae omisisti. Antonius in Melissa, par. 1. ser. 50.

Philemon.

Suprà titulo de Constantia.

Timocharus Caronis F.

Aristophontem Atheniensem, eloquentem quidem illum, sed luxuriosum hominem, acerbissimè increpauit hisce verbis: Cui satis esse nihil potest, ei ne turpe quidem videtur esse quicquam. Stob. ser. 11. ex Aelian.

Hippocrates.

Hippocrati quidam persuadere conabatur, ad Xerxem proficisci, bonū dominum appellans. At ille: Ne bono quidem domino mihi opus est. Stob. ser. 11.

Anonymus.

Cùm iuuenis in theatro gloriaretur, & sapientem se praedicaret, vt qui cum multis sapientibus conuersatus esset, respondit quidam, Et ego multis diuitibus conuersatus, non tamen diues sum. Anton. in Meliss. par. 1. ser. 50.

Lasus.

Cùm indoctus quidam pictor ei diceret: Opera restaria illius domū tuam, vt ipsam depingam, respondit, Minimè: sed tu prius eam depinge, vt illinam postea. Anton. par. 1. Meliss. ser. 50.

Anonymus.

Tarentini iuuenes cùm mul- Pyrrho rege securiùs inter c- cati essent, & is iam facti ra- repulsarent, posteaquam res au-

qui digni sunt, vt inhonesto mortis genere claudant diem extremum. Brus.li 2.ca.1.

Eteocles.

Antipater, post Agin bello superatum, cùm obsides petiisset pueros quinquaginta, Eteocles Ephororum omnium nomine liberè respondit: Si acerbiora morte imperaueris, citius moriemur. Plut.in Lacon.

Anonymus.

Antipater cuidam rustico librum de felicitate exhibenti, non otium sibi esse dixit. Cui ille, Ne regnato quidem igitur, si nõ fueris otio. Stob. serm.11.

Demades.

Videns Philippum multo vino madidum, cum amicis saltantem, regem accedens, ait: Non pudet te ô rex cùm fortuna tibi Agamemnonis personam induerit, te factis agere Thersiten? Fuit autem Thersites omnium Græcorum deformosissimus. Eras.li.6.apoph. ex Plut.

Idem.

Infrà de Regnandi libidine.

Epicharmus.

Hiero tyrannus cùm aliquot è familiaribus occidisset, paucis post diebus Epicharmum vocauit ad cœnam, cui ille nimium liberè: At nuper, inquit, cùm immolares amicos, non me vocabas. Solent, qui sacrificant, splendidum epulum apparare, ádque id rogare amicos. Periculosa libertas, quæ plus laudis adfert ferenti, quàm dicenti. Plutarch. in apophthegm.

Zeno Cittieus.

Dionysio cuidam dicenti, Cur me vnum non corrigis? Zeno Cittieus respondit: Quia tibi non credo. Subindicans, sibi planè nullam spem esse resipiscentiæ. Laert.lib.7. cap.1.

Anonyma.

Syracusani cùm Dionysij tyranni exitium, propter nimiam morum acerbitatem exoptarent; mulier quædam sola deos quotidie orabat, vt superstes esset. Quam cùm interrogasset Dionysius, cur tũ assiduè pro tyranni vita preces funderet? Liberè respondit: Ne multo deterior tibi succedat. Cùm enim antè te grauem tyrannum haberemus carere eo cupiebam, quo interfecto, tu qui multò deterior es, eius successor factus es. Ita etiam timeo, ne te mortuo deterrimus regnum occupet. Val.Max. li.6.cap.2.

Anonyma.

Suprà de Ebrietatis variis affectibus.

Diogenes.

Quum Alexãder Magnus ad Diogenem venisset, cúmque salutasset, percontatus est Diogenes, quisnam esset? quúmque ille respondisset, ego sum Alexander ille rex: At ego, inquit, Diogenes ille canis. Non minus superbiens sua libertate quàm Alexander suo regno. Interrogatus autẽ, curnam canis vocaretur? Quoniam, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Iterum Alexandro quærente, num quid vellet? Secede paulisper, inquit, nec mihi vmbram facito. Laertius libr.6.capite 2. Seneca. Plutarchus.

Antagoras.

Suprà de Conuitiis in ipsum authorem retortis.

Paulus Æmilius.

Consul aduersus Perseum Macedoniæ regem creatus, cùm mos esset in eiusmodi rebus populo Rom. gratias agere: vt suam in dicendo libertatem seruaret, virtute & innocentia sua fretus, ad populum dixit de duobus consulatibus, quos erat adeptus: Primum se sui ipsius gratia petiisse, hunc autem secundum ab ipso populo delatum esse. Huius igitur postremi causa gratias non agere. Quin potius si quem meliorem ad eam expeditionem populus inueniret, cum eligeret. Verùm si quid in eius

vir-

[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Plutarch. in [illegible].

[illegible]

Interrogatus [illegible] Tiberij Gracchi [illegible] [illegible], [illegible] respondit. Caius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] Val. Max. l. 6. c. 2.

Q. [illegible]

Cum adversus Philippum Macedonum regem bellum gereret. & [illegible] pace [illegible] loca esset: Philippus [illegible], [illegible] a Flaminino [illegible] Romanos [illegible] esse Flamininum, [illegible] apud Macedones esse verum Philippum. At quum Flamininus [illegible], ipsius Philippi culpa [illegible] qui amicos & [illegible] [illegible]. [illegible] verbo [illegible] [illegible] Philippo [illegible]. Plutarchus.

C. Fabricius.

Supra tit. de Avaritia & de [illegible] [illegible].

L. Crassus.

Cum in curia a Philippo consule [illegible] [illegible], [illegible] L. [illegible], Nam [illegible] [illegible] Philippe consul, quum [illegible] ego tibi senator sim. Cic. l. 3 Offic. Val. Max. l. 6 c. 2.

Granius.

M. Druso tribuno plebis homini potentissimo, sed multa in Rempub. molienti, quum ab eo, ut fit, salutaretur his verbis, Quid agis Grani? imo vero, inquit, Tu Druse, quid agis? Utrumque refertur a M. Tullio in oratione pro Cn. Plancio. Erasm. lib. 6. apoph.

Idem.

Quum P. Nasica tum consul, cujus [illegible] in medio foro [illegible] [illegible]. Granius [illegible] ar[illegible] [illegible], quae [illegible] [illegible] auditores essent? [illegible] vero, inquit Granius, [illegible] [illegible] [illegible] arma rem gerere. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. Erasm. [illegible] apoph.

[illegible]

Infra apoph. de [illegible] [illegible].

Iulius Caesar.

L. Sylla [illegible] [illegible] esse atque Caesar [illegible] [illegible]. [illegible] Caesar, [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. Neque enim magistratus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Plut.

Q. Catulus.

Supra tit. de Crudelitate.

Privernatum [illegible].

C. Plautius consul de Privernatibus, qui a Romanis desciverant, ad senatum retulit: ac variantibus sententiis quidam Privernatum legatos percontatus est, quam poenam mererentur [illegible] [illegible] [illegible], quam merentur qui se libertate [illegible] [illegible]. [illegible]: Quid, si poenam vobis remittimus, qualem [illegible] pacem habeam? Si bonam dederitis, [illegible] & fidelem & perpetuam, sin malam, haud diuturnam. Erasm. l. 6 apoph.

[illegible]

Supra tit. de Audacia.

L. Philippus.

Quum in Sertorium in Hispaniam Pompeium proconsulem mitti oportet, admirarentque quispiam e patribus interrogaret Philippum, an dignum existimaret Pompeium pro consule in Hispaniam mitti: Non pro consule, inquit, sed pro consulibus. [illegible] [illegible] indicans, utrumque consu[illegible]

esse ad hoc munus subeundum inutilem. Plut.

Cn. Piso.

Cn. Piso, iuuenis etiamnum, Manilium Crispum reum egit, euidenter nocentem: cúmque liret præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quòd videret illum eripi gratia Pompeij, qui Manilio reo aderat. Itaque quum Pompeius velut exprobrans iuuenilem temeritatem Pisoni, qui non vereretur nobilem & opulentum, atque ipsi cùm primis amicum, ad iudices pertrahere, dixisset, Quin eadem opera me quoque accuses: intrepidè respondit Piso. Da vades Reipub. te si postulatus fueris ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen priùs quàm Manilij deferam. hic elegans epiphonema subiicit Valerius Maxim. Eodem, inquit, iudicio duos sustinuit reos, accusatione Manilium, libertate Pompeium: & alterum lege peregit, alterum professione. Valer. Max. li. 6. cap. 2.

Cn. Lentulus.

Infrà de Potestate & potentia.

Pompeius.

Partis iam mulctis victoriis, cùm iam triumphum peteret, Sylla dictator restitit, contra legem id fieri ac consuetudinem receptam dicẽs. Cui Pompeius ait, se ab incepto non discessurum, cùm plures essent qui orientem, quàm qui occidentem solem venerarentur. Quo dicto Syllæ senio iuuentam suam præposuit. Plut. in Pompeij vita.

Cato Vticensis.

Laudatus à senatu, quòd populi tumultum oratione sua prorsus sedasset: At ego, inquit, vos P.C. nequaquam laudo, qui me prætorem in tanto periculo deseruistis. Plut. in eius vita.

Idem.

Quũ in senatu pro victoria, quam Cæsar ex Vsipetis Tenctherisq. Germanis retulerat, de supplicatione decernẽda ageretur, sententiam dixit: Cæsarem hostibus esse dedendum, quò Romana ciuitas à præsidio expiaretur, deinde execrationes in authorem verterent. Idem.

Lælius.

Suprà de Cõuitiis in ipsum authorem retortis, & tit. de Generatione.

Cicero.

In Pompeium multa liberrimè dixit. Cuius hæc de iis dicta referuntur: Ego quem fugiam quidem, habeo: sed quem sequar, non habeo. Macrob. lib. 2. Satur. Et cùm ad Pompeiũ venisset, dicentibus eum serò venisse: respondit, Minimè serò veni, nam nihil adhuc paratum video. Macrob.

Idem.

Interroganti Pompeio, vbi gener eius Dolabella esset? respondit, Cum socero tuo. Et cùm donasset Pompeius transfugam ciuitate: O hominem bellum, inquit, Gallis ciuitatem permittit alienam, qui nobis nostram non potest reddere. Macrob. l. 2. cap. 3. Satur.

Geminius.

Suprà de Castigatione modesta.

Petronius.

Cùm Catonem sibi obstrepentem in carcerẽ esset coniecturus, & multi essent quibus hoc factum maximè displiceret, inter alios M. Petronius increpatus à Cæsare, quòd senatu nõ demisso abiret: Malo, inquit Petronius, in carcere cum Catone, quàm hîc tecum esse. Quo audito, Cæsar statim Catonem, affectus pudore, dimisit. Dion Nicæus in Pompeio.

Laberius.

Ex equite Romano factus mimus, annos iam natus sexaginta, huc adigente Nerone, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæsus, ac proripienti se similis exclamabat;

Porrò Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulò pòst adiecit:

[illegible] timeat, quem multi timent.

Ad has voces populus vniversus [illegible] & [illegible] convertit in Caesarem: intelligens, illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo, quo licuit, Laberius vltus est sortem suam. Erasm. l. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Innocentia.

Antistius.

Cùm Romae haberetur in senatu sermo, vt senatores Augustum (qui multis senatoriam dignitatem ademerat, ac quosdam vt sibi ipsis manus inferrent coegerat, alios tractarat contumeliosissimè) vicissim custodirent, repugnare multitudini non ausus: Sterto (interrogantibus ait) quamobrem neque apud Caesarem excubare. Dion Nicaeus in Augusto.

Anonymus.

Tiberio Caesari cunctanter & aegrè suscipienti delatum imperium, quidam in os ausus est dicere: Caeteri quod pollicentur, tardè praestant: tu quod praestas, tardè polliceris. Ex Suetonio.

Marcellus.

Tiberius imperator cùm in edicto quodam verbo parum Latino esset vsus, interrogauit Latinae linguae peritos, num in Latinae linguae peritiam peccasset? Cui respondit Atteius Capito: Quanquam hoc verbo nemo vsus est antehac, tamen id tua causa recipiemus in posterum. Marcellus autem quidam respondisse dicitur: Hominibus quidem potes dare ciuitatem Romanam, Caesar, Latina verba non potes. Hunc Tiberius, quanquam liberè locutum, nullo tamen damno affecit. Dion.

Bato.

Dalmatis saepenumero defectionis author fuerat, & Romanis magna damna attulerat. A Tiberio interrogatus, cur ei deficere, támque diu contra Romanos bellare visum esset? Vos, inquit, causam dedistis. qui ad greges vestros custodiendos non mittitis canes aut pastores, sed lupos. Dion in Augusto.

Clemens seruus Agrippae.

Is, domino quantum ad lineamenta oris attinet, planè persimilis, cùm se Agrippam esse diceret, atque eo pacto magnam pecuniam conflaret, comprehensus tandem à Caesare Tiberio interrogatúsque, quomodo Agrippa factus esset? Eodem (respondit) modo factus sum Agrippa, quo tu Caesar Romanus, significans Tiberium fraude imperatoriam dignitatem esse nactum. Dion in Tiberio.

Subrius Flauius.

Is, tribunus stipatorum militum apud Neronem interrogatus, cur cū caeteris in Imperatoris sui mortem cōspirasset? ad Neronem dixisse fertur: Quia te & dilexi, & odio prosequutus sum supra omnes homines. Dilexi autem, quòd te sperabam bonum principem fore: odi autē, quòd tyrannum te esse satis sim expertus, quo factum est, vt aurigae atque citharoedo seruire noluerim. Xiphilin. in Nerone. Tacitus.

Sulpitius Asper.

Eadem dignitate qua Flauius, & item pari culpa insimulatus, cùm similiter, qua re motus conspirasset, rogaretur? respondit, non minus liberè: Se non aliam rationem finiendorum eius immensorum scelerum inuenire potuisse. Suetonius in vita Neronis.

Burrus.

Cùm intellexisset, Neronem imperatorē Octauiam Augustam, propter Sabinam pellicem repudiasse, ad Neronem dixisse fertur: Si repudiasti, redde etiam dotem, hoc est principatum. Xiphilinus in Nerone.

Idem.

A Nerone interrogatus, vt iterum de iisdem rebus sententiam diceret, planè & apertè respondisse fertur: Ne me, de quibus sem[illegible]

mel dixero, bis interroges. Xiphilinus.

Pythias.

Nerone regnante, cùm omnes famuli, præter Pythiam, vnà cum Sabina pellice, Octauiam Augustam inuaderent, quòd eam contemnerent afflictam fortuna, & illi, cuius magna potestas erat assentarentur, sola Pythias, licèt acerrimis tormentis coacta, noluit in dominam mentiri, cúmque Tigellinus Sophronius, homo petulantissimus, atque homicida crudelissimus, instaret vehementius, faciem eius conspuit: Mundior est (inquit) Tigelline, vulua Octauiæ dominæ meæ, quàm os tuum impudentissimum. Xiphilinus in Nerone.

P. Thraseas.

Suprà de Fortitudine domestica.

Anonymus.

Gallus quidam sutor cùm vidisset Caligulam imperatorem nunc deorum, nunc mulierum vestitu turpiter incedentem, atq. in solio eminentissimo tanquã Deum sedentẽ, Iouis chlamyde amictum, tantã insolentiam irrisit. Qua re animaduersa, Caius ad se vocatũ hominem, rogauit quid sibi videretur? respondit Gallus, Hanc magnam dementiam videri. Sed imperator, eo quòd sutoris dictum satis liberum esset, æquo animo tulit. Xiphilinus in Caligula.

Anonymus.

Græculus quidam causam agens apud Claudium Cæsarem, inter altercandum commotus hanc vocẽ in illũ emisit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός, id est, & tu senex es, & stultus. Vsque eò summa potestas ob stultitiam & passim & propalàm euiluerat, vt hoc in os dixerit, non senator, sed ignotus Græculus, & dixerit impunè. Eras. lib. 6. apoph.

Anonymus.

Quidam bubulcus seruus, senio penè confectus, cùm iam assumpto ad imperium Vespasiano domino, propter nouæ fortunæ felicitatem meritum se putaret, quem dominus munere dignaretur, venienti in vrbẽ Vespasiano se obtulit & libertate se donari petiit. Cùm autem minimè assentiri Vespasianum videret, continere se seruile pectus nequiuit, quin vt poterat dominum vlcisceretur. Magna enim voce exclamauit, vero adagio dici, Vulpem pilos quidem mutare, sed mores nequaquam. Ita enim veteris domini auaritiam natura insitam exprobrauit. Fulgos. l. 6.

Iun. Mauricus.

Nerua Cocceius in cœna, cui assidebat Veiento, qui sub Domitiano consularem dignitatem fuerat adeptus, sed multos clam apud illum detulerat, quum orta Catuli mentione, qui calumniator insignis fuerat, diceret, Quid faceret Catulus, si Domitiano superuixisse? Iunius Mauricus respondit, Nobiscum, inquit, cœnaret. Satis liberè submonens imperatorẽ, quòd Veientonem haberet familiarem, simillimum Catulo, quem vt calumniatorem execrabatur. Eras. l. 8. apoph.

Fronto.

Is consul Romanus post Domitiani pessimi principis mortem, de Cocceio Nerua, principe optimo, atque eodem patientissimo, pari libertate locutus est. Nam cum videret nimiũ populo indulgeri, permittique vt in eius esset manu vel accusare vel occidere, quem Domitiani ministrũ fuisse sciret, clara voce dixisse fertur: Malum esse sub principe viuere, qui nihil agi permitteret: sed longè deterius sub eo, qui fieri nihil prohiberet. Quod cùm Nerua audiuisset, modum accusationibus imposuit. Fulg. lib. 6.

Traianus dux.

Traianus Valentis, crudelissimi in Christianos omnes imperatoris, dux cõtra Gotthos missus, cùm pòst malè in eo bello res gestas rediret domum atque obiurgaretur ab imperatore,

[illegible] ignauiam accusantem, respondit: Non ego [illegible] imperator [illegible] ad pectus, qui [illegible] Caesar [illegible] bellum [illegible] [illegible]. Nicephorus Callistus libro [illegible] Eccles. histor. capite 45.

[illegible]

Ab Antonino imperatore [illegible] interrogatus [illegible] accepisset [illegible] diceret? [illegible] fertur, Cum [illegible] veteres, nuces & [illegible] esset. Libere [illegible] imperator [illegible] Capitolinus, & [illegible] in Caesaribus.

Papinianus.

Bassianus Antoninus imperator magna libertate [illegible], quòd fratrem occidisset. Eoque [illegible] Papiniano praetorio praefecto, ob eximiam eius prudentiam summae apud Romanos authoritatis [illegible] decreuerat, vt hoc factum apud senatum defenderet. At is respondit: multò facilius parricidium perpetrari, quam defendi: ob hanc liberam vocem Bassianus occidit virum immortalitate dignum. Erasmus 8. apoph.

Geta.

Bassiano tum ioco tum seriò dicenti, omnes cum liberis occidendos: Geta puer dixit, Tu qui nulli parcis, potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc contemptum est, pòst cognitum est fuisse vaticinium, nam parricidium postea commisit. Spartianus.

Heluius Pertinax.

Quum Antoninus Caracalla ambitiosè sibi multa cognomina asseueret, Germanici, Bartici, Arabici, & Alemanici: Heluius Pertinax, bellè iocatus fertur: Adde etiam, inquit, si placet, Geticus Maximus, quòd Getam fratrem occidisset. Aelius Spartianus.

Anonymus.

Aurelianus Romanorum imperator cum forte in foro esset, audiuit mulierem clamantem, Audi me Caesar. Verum is quum respondisset, Non est otium mihi, illa altius clamauit, Noli ergo imperare. Ad haec [illegible] vocem [illegible], & mulierem audiuit. Ex Dione Cassio.

Apollodorus.

Apollodorus magnus architectus, cum Romae praeclara quaedam aedificia erigeret, atque Adrianus imperator nescio quid in re reprehenderet, respondit [illegible] At imperator [illegible] pinge, nam quidem aedificandi artem planè ignoras. Quam loquendi libertatem adeo iniquè interpretatus est Imperator, vt statim cogitaret quo mortis genere hominem interficeret. Dion Nicaeus, & Xiphilinus in vita Adriani.

Palenus Sabinus.

Is homo omnium mordacissimus, cùm audiuisset Seuerum imperatorem adscriptum esse Marci familiae: Gratulor tibi, inquit, Caesar maximè, quòd patrem demum inueneris, quasi antea patrem non habuisset, propter ignobilitatem & obscuritatem generis. Xiphilinus in vita Seueri.

Conradus.

†Dum vrbs Constantinop. obsideretur, ad Isaacum Imp coenantem ingressus, Vtinam, inquit, ita rem bellicam curares, vt alacriter ad eumq; laetitias accurris, & animum in patinis habes. Eo dicto erubuit Imp. & apprehenso illius pallio, subridens: Heus, inquit, suo tempore coenamus, suo item bellabimus. Nicetas in Annal.

Anonymus.

Galienus iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quum rex Persarum quasi captiuus per pompa[m] [illegible]ceretur, quidam scurra mise[illegible]

se Persis diligentissimè scrutantes omnia, & cuiusque vultum diligenter contemplantes. Qui interrogati quid agerent? Patrem inquiunt, principis quærimus, norantes, à Galieno neglectum fuisse. Id vbi delatum est ad principem, scurras viuos exuri iussit. Exemplum impietatis in Cæsare, periculosæ libertatis in scurris. Trebellius Pollio.

Mares episcopus.

Iulianus imperator cùm Constantinopoli in Fortunæ sacello sacrificaret, palā à Mare episcopo Chalcedonensi apostata & ἄθεος vocatus est. Is autem debilitatus visu, alterius ducebatur manu. Volens igitur imperator lacerare blasphemis Deum, consuetè dixit, Neque Gallilæus tuus curare tibi visum potest? Cui respondens Mares, dixisse fertur, Ego Deo meo pro cæcitate gratias ago: quia hoc ideo factum est, ne te videam pietate omni nudatum. Sozomenus lib. 6. Eccles. hist. c. 6.

Terentius.

Is ducum omnium fortissimus, & pietate simul, ac rerum contra Armenios gestarum gloria in primis insignis, cùm ad Valentem imperatorem contra Gotthos iam belligerantem venisset, atque optionem imperator obtulisset, vt à se quicquid vellet peteret: nihil aliud petiit, quàm vt Antiochiæ vnam saltem Ecclesiæ Catholicæ propugnatoribus concederet Ecclesiam. Quod cum Valens audiuisset, petitionis libellum (vt homo erat impius, atque Christianæ religioni infensissimus) iam lectum lacerauit, atque aliud illum petere iussit. Tum Terentius libelli partibus recollectis: Habeo, inquit, ô Imperator, & donum teneo: neque aliud petam. Consilij enim mei iudex erit, qui iudex est omnium. Nicephorus Callistus lib. 11. Ecclesiasticæ hist. c. 49.

Iuuentinus & Maximianus.

† Erant illi in numero stipatorum Iuliani Imp. qui cùm ad eum essent delati, quòd eius in Christianos crudelitatem quererentur, eos ad se iubet adduci, & quæ sentiant exponere. Tum illi Christiana libertate: Nos, aiunt, in vera educati religione, ô Imperator, & legibus præclaris, quas Constantinus eiúsque filii tulerunt obsequuti, non possumus non grauiter iam, & acerbè lamentari, cum omnia videamus impio scelere referta & tùm esculenta, tùm poculenta nefandis & execrandis victimis contaminari. Ista solum in tuo imperio nos malè habent. In liberæ vocis præmium plagas & mortem tulerunt. Theod. lib. tertio hist. decimoquarto cap.

Sigismundus imp.

Cùm dixisset aliquando, assentatores se veluti pestem odisse: Imò, inquit Brunorius Veronensis, nullū genus hominum magis amas, nam quî apud te possent M. Banus, Laurentius Palatinus, Vrsatius, & alij, nisi assentando, tuam gratiam meruissent? Cum Sigismundus, Brunori, ait, sic comparatum est, cum vitandos esse adulatores dicimus, tum maximè illis aures damus. Nec enim tu mecū tam diu fuisses, nisi mihi blandiri assucuisses. Æneas Syluius libro tertio commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Anastasius episcopus.

Interrogatus à quodā, cur ita profusè pecuniam sacram dilapidaret, & non potius in vsus decentes eam impendens, ita vti opus esset dispergeret, liberè respondit per cauillationem: Ideo consumo, ne à communi pernicie Iustino auferatur. Nicephorus Callist. lib. 17. cap. 26. hist. Ecclesiast.

Hormisdas.

Achemenides, qui & Hormisdas dictus est, cùm in Persia fidem Christianam profiteretur, vocatus à Varane rege, atque abnegare Christum iussus, respondit: Imperata tua, rex poten-

[illegible], nō solum iniqua sunt, [illegible]da etiam. Cui enim ea [illegible]sitas imponitur, vt facillimè v[illegible] [illegible]tatis huius Deū abiuret: huic [illegible] facilius fore puto, regem de[illegible], atq; ad alium transire. Rex [illegible]que etiam, homo cùm sit, fatis [illegible]ctus est: cùm Deus nullis rebus [illegible] subiectus sit. Magis igitur est [illegible], diuinam quàm regiam læde[illegible] maiestatem. Nicephorus lib. 14. c. 20. Eccles. hist.

Isacius monachus.

Cùm Valentem imperatorem vnà [illegible] exercitu contra Gotthos, qui Christianam religionem acceperant, [illegible], exeuntem vidisset, manu fræ[illegible] equi, quo ille vehebatur, arri[illegible], voce magna dixisse fertur: Quò[illegible], ô Imperator, proficisceris, qui aduersus Deum bellum geris, neque illius opem tecum trahis? Nam ille [illegible]modo contra te hostem ex[illegible], quoniam tu aduersus illum [illegible] hominum peregrinas & [illegible]mas linguas exacuisti, & Ca[illegible]cos ex sacris ædibus eiecisti. Plu[illegible] apud Nicephorum lib. 11. ca. 50. Eccles. hist.

Agapethus Rom. Epis.

A Theodato, qui in Italia Gottho[illegible] rex erat, Constantinopolim pla[illegible]candi Iustiniani gratia missus, cùm Imperatorem Eutychiana hæresi la[illegible]borantem, frustra reprehendere se intellexisset: Ad Iustinianum Chri[illegible]stianissimum imperatorem me ve[illegible]nisse arbitrabar, inquit, sed quan[illegible]tum intueri possum, ad Diocletia[illegible]num me venisse video. Fulgosius li[illegible]bro 6.

Ioannes Capotius.

Cùm dissidentibus inter se Otho[illegible]ne quarto & Friderico secundo im[illegible]peratoribus, Innocentius pontifex nunc Othoni nunc Friderico assenti[illegible]ret, & discordias subinde multas se[illegible]reret, verbis aliud ostendens, quàm facto, Ioannes Capotius Romanus, Verba tua, inquit, pater sanctissime, Dei sunt: cæterùm facta, quæ verbis longè contraria sunt, diaboli esse videntur. Ibidem.

Iulianus Card.

Libros veterum cùm in bibliotheca lectitasset, accessit quidam qui diceret: Quid tu hîc inter mortuos latitas? ad nos tandem qui viuimus exi. Ei Iulianus, Imo, inquit, ii fama viuunt, tu neque nomine neque re viuis. Æneas Syluius lib. 3. Commentariorum Alphonsi.

Anonymus.

Coloniensium episcopus & dux, cùm iter armatus per Germaniam faceret, multis stipatus equitibus, incidit in bubulcum quendā, tantum deridentem exercitum. At vbi hominē interrogasset, cur tantopere rideret? respondit bubulcus, Miror sanè Petrum Apostolum, vestri ordinis principem, in tanta inopia mortuum esse, vt posteros in eo ordine tantopere locupletaret. Dicente verò episcopo, se simul & ducem esse, & episcopum: respondit bubulcus, Vellem equidem declarari mihi, cùm mortuum hunc ducem cuius personam modò geris, in inferno esse contigerit, quò putes episcopum esse iturum? Libello autem responso ostendit, quàm stultum sit, in eodem subiecto duas diuersæ professionis personas agere velle. Et si in altera peccaret, putare se in altera pœnas errati non sensurū. Fulg. lib. 6.

De libertate.

Pythagoras.

*Neminem liberum esse dicebat, nisi qui sibi imp[illegible] Ser. 6.

Bion.

* Bonos [illegible] [illegible]cebant [illegible] cupidi[illegible] [illegible]

Aristippus.

Dionysio recitanti versiculum ex Sophoclis Tragœdia,

> πρὸς τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται,
> κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ:

Id est,

> *Quisquis tyranni ad tecta se contulit,*
> *Fit seruus illi, liber etsi venerit.*

Aristippus correcto posteriore versiculo respondit,

> οὐκ 'στὶ δοῦλος, ἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Id est,
> *Haud seruus est, si liber illuc venerit.*

Significans non esse verè liberum, nisi cuius animum spe metúque liberauit philosophia. Etenim verè liber est, quisquis ingenuus natus est. Quidam hoc dictum ascribunt Platoni. Laër. l.2.c.8.

Idem.

Quum Dionysius Aristippo exprobraret, quòd nihil vtilitatis ab eo cepisset: Sanè, inquit: nam si quid tibi profuissem, non secus à tyrannide quàm à comitiali morbo liberari voluisses. Stob. serm. 47.

Diogenes.

Inter Aristippum & Diogenem Cynicum nonnulla fuit contentio ob diuersum vitæ institutum. Diogenes Aristippum appellabat, ob diuenditam Dionysio libertatem, canem regium. In quem vicissim Aristippus: Si Diogenes sciret vti regibus, non vesceretur crudis oleribus. Contrà Diogenes: Si Aristippus didicisset esse contentus crudis oleribus, non esset canis regius. Laërt. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Interrogatus, quid esset in vita optimum? respondit, Libertas. hæc enim semel amissa, non facilè recuperatur. Laër. l. 6.

Idem.

Cùm Xeniadæ seruiret, amici agebant de eo redimendo. At ille: Nequaquam, inquit, an nescitis leones non iis seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Nam leo vbicunque est, semper leo est. Laërt. l. 7.

Idem.

Craterus Alexandri Magni præfectus, homo prædiues, inuitarat Diogenem, vt ad se cōmigraret, cui respondit, Malle Athenis salem lingere, quàm apud Craterum opipara frui mensa: Sentiens, libertatem quamuis inopem, omnibus diuitum delitiis præferendam, vbi minuitur libertas. Laërtius libro sexto, cap. 2.

Idem.

Prædicantibus beatum Callisthenem philosophum, quòd apud Alexandrum apparatu splendido exciperetur: Imò, inquit, infelix est, quòd illi prandendum cœnandúmque sit, cùm Alexandro visum fuerit. sentiens, nihil esse beatum, si absit libertas. Hic est Callisthenes, Aristotelis discipulus, quem Alexander tandem coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Callisthene supponunt ipsum Aristotelem, cuius felicitatem prædicantibus, quòd cùm regis filio viueret: Aristoteles, inquit, prandet cùm vult Alexander, Diogenes cùm vult Diogenes. Laër. lib. 6. c. 2.

Timon Nicæus.

Suprà tit. de Adulatoribus non admittendis.

Simon Athen.

Simonem Atheniensem Pericles ad se inuitauit, pollicens sese omnia necessaria præbiturum. At Simon negauit se venditurum libertatem. Delectauit hunc imago muris syluestris paruo viuentis, potius quàm domestici in summis deliciis, sed perpetua cum solicitudine versantis. Laërt. lib. 2. c. 14.

Anonymus.

Lacon quidam interrogatus, quid artis sciret? Liber, inquit, esse. Ea gēs nec disciplinis philosophorum, nec opificiis exercebatur: tantum inuictā animi libertatem tuebatur, nec homini-

hibus nec vitiis seruire docti. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam captiuus cùm venderetur, ac præco diceret se mancipium vendere: Scelestè, inquit, nunquam dices captiuum? Non pudet [illegible] conditionis, sed pudet [illegible] seruitus. Tantus erat libertatis amor. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de iniuria.

Agesilaus.

Cùm quendam admirari videret, quòd rex cum cæteris Lacedæmoniis tam frugali cibo vestituque vteretur: Atqui, ait, pro hac frugalitate optimam messem metimus, libertatem videlicet. Sapienter admonens, nullam esse voluptatem viris ingenuis libertate suauiorem, nec ibi diu libertatem esse posse, vbi luxus regnat. Plutarch. in Lacon. apoph. & Erasm. li. 1. apoph.

Cleomenes.

Quum è carcere elapsus ad occidendum Ptolemæum plebem sollicitasset, neminémque inueniret: Non mirum est, ait, si talibus viris, qui libertatem negligunt, mulieres etiam dominantur. Plutarch.

Buris & Spartes.

Ij sponte profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas, quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebãt, eo quòd oratores Persarum occidissent: quos cùm Xerxes vidisset, interficere noluit, sed apud se manere iussit. Cæterùm quum regis dux instaret rogans, dicerétque fore, vt in pari honore haberentur, cùm his qui inter regis amicos primas tenebant, hunc in modum responderunt: Scimus quàm ingens bonum sit libertas, quam nemo sanus vel cum Persarum regno commutarit. Plutarch. in Lacon.

Anonymus.

Quum Philippus in agros Lacedæmoniorum duxisset exercitum, reique iam eo esset statu, vt probabile esset eos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidam Spartiatæ: Quid nunc facietis Lacedæmonij? At ille, Quid, inquit, aliud nisi quòd fortiter moriemur, quando nos soli Græcorum liberi esse, nō aliis parère didicimus? Nemo seruire cogitur, qui mori paratus est. Quam dulce bonum est libertas, quæ morte emitur? quàm misera res seruitus, cui mors antepónitur? Quid igitur mentis dicemus his esse, qui se sponte dedunt in eam seruitutem, vnde nec dato peculio possunt redimi, nec gratuita manumissione liberari. Plutarch. in Lacon.

Aretius.

A Cyro captus, quum ab illo rogaretur, cur tributum non tulisset, vrbemque muro cinxisset? Libertatem, inquit, cupiebam. Pulchrum enim mihi videbatur, & me liberum esse, & liberis meis libertatem relinquere. Xenophon.

Stilpon.

Quum Demetrius abductis omnium Megarensium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberam vobis relinquo: Rectè, inquit Stilpō, nullum enim in ciuitate seruum relinquis. Plut. in Demetrio.

Hegesippus.

Quum Hegesippus cognomento Crobilus, Athenienses in Philippum irritaret, quidam è concione succlamauit, Itane bellum nobis inuehis Hegesippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas vestes, & publicas exequias, & orationes funebres si victuri sumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus. Significans, libertatem bene emi magno, nec sine negotio posse seruari. Eras. l. 5 apoph.

Eusebius philosophus.

* Eorum, inquit, qui fœdis voluptatibus dediti sunt, nullum tu liberum ducas. Hi enim multo sæuioribus dominis quàm vilia mancipia seruiunt. Stob. serm. 6.

Epitectus.

* Dicebat nullum esse seruum, qui animo sit liber. In Enchirid.

Seneca.

† Sæpè maximum pretium est pro quo nullum datur. Multa possum ostendere, quæ acquisita, acceptáque, libertatem nobis extorserunt. Nostri essemus, si ista nostra non essent. Epist. 42.

Idem.

† Quid est præcipuum? In primis labris habere animam. Hæc res efficit non è iure Quiritium liberum, sed è iure naturæ: liber autem est, qui seruitutem effugit sui. libro 3. nat. Quæst.

Pyrrhus.

Cùm Athenas veniens, in arce Palladis rem diuinam fecisset, eodem die descendens ex arce, Atheniensiũ erga se animum & fiduciam vehementer laudauit: & admonuit, si saperent, ne posthac cuiquam regum portas (si modò patriæ libertatẽ tueri vellent) aperirent. Significans regibus, imperatoribus ac principibus semper inuisam esse libertatem: omnésque conatus ac vires eò intendere, vt libertatem extinguentes, ex liberis seruos sibi faciant. Eras. lib. 4. apoph. ex Plutarch.

Meton.

Quo die decretum de Pyrrho vocando sanciri per populum Tarentinum debebat, & multitudo in concione sederet, accepta corona & lãpade, quasi ebrius, tibicine ducente ludibundus in concionem peruenit: &, vt fit, in turba populari aliis applaudentibus, aliis ridentibus, vtque procederet in medium inuitantibus, processit ille, & quasi cantaturus astitit. Sed vbi silentium nactus est: Viri, inquit, Tarentini benefacitis, quòd iocari & ludere volentibus, dum licet, permittitis: si tamen sapitis, cunċti hac ludorũ libertate fruamini antequam Pyrrhus adueniat, hãc & aliam omnem libertatem aboliturus. Nec fuit mendax. Nam quũprimùm aduenit Pyrrhus, ludis & tripudiis Tarentinis interdixit Brus. l. 3. c. 32. ex Plutarch.

Brutus

In Tarquiniorum electione dicebat, ex duobus alterum esse eligendum, aut vitam liberam, aut mortem gloriosam. Bruson. libr. 3. cap. 32. ex Liuio.

Cato.

† Filium suum ad Cæsarem iam rerum potientem ire iussit, tíque cur non etiam iret quærenti, respondit: Ego nimirum indicendi, agendique libertate institutus, non possum modò immutata vitæ ratione, sub nex seruituti assuescere: te verò qui in eiusmodi statu rerum natus es, & educatus, eam quæ tibi obtigit, decet amplecti fortunam. Dion. Cass. libro 43.

Cicero.

Duo semper sibi contingere optabat: primum, vt moriens populum Romanum liberum relinqueret, quo nihil à diis immortalibus maius dari posse dicebat. Alterum, vt ita cuique eueniret, vt de repub. esset meritus. Cic. in Philippicis.

Idem.

Ab Androne quodam Laodiceo salutatus, quum aduentus causam percontatus, intellexisset illum pro patriæ libertate legatum ad Cæsarem venisse, Græcis verbis expressit publicam seruitutem, ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον: id est, si impetras, etiam pro nobis legatus esto, siue pro nobis orato. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

† Liber est æstimandus, inquit, qui nulli turpidini seruit. In penult. Paradoxo.

F. Xauerius.

† Cùm proficisceretur ad Sinas, hæc sociis inter alia scribebat: Magnum omninò adimus periculum (si nihil aliud) perpetuæ seruitutis. Verum-

[illegible] hac me [illegible], [illegible] esse [illegible] faciis [illegible], [illegible] iuga [illegible] hic [illegible] vera [illegible] cap. [illegible]

De libertate [illegible].

Sarate.

Dicebat, [illegible] libertatis esse pigritiam, [illegible] fortissimos, [illegible] libertatis populus [illegible] Indos & Persas, qui vtrique [illegible] esse [illegible] laborandum: Phrygas vero & Lydos, ad opus faciendum [illegible] esse qui cum [illegible] degerent. [illegible] lianus l. [illegible] de Var. histor.

Plato.

* Nimiam libertatem [illegible] primo homine [illegible] ciuitate, non in aliud quam nimiam seruitutem euadere dicebat. l. 8. de Repub.

Appius Claudius

Dicere solebat, populo Romano melius negotium quam otium committi. Sensit vir sapientissimus, populum Romanum laboribus & bellicis rebus plurimum incrementi semper accepisse, nimio otio autem & pigritia omnia deinceps in peius ruisse. Valer. Max.

Vide apoph. de Indulgentia, Impunitate, Ignauia, Otio, Licentia, &c.

tum à [illegible] publica, abstracto collo [illegible]. Ridiculum [illegible] [illegible] cum [illegible], & à [illegible] communi [illegible] ne [illegible] Laert. [illegible]

[illegible].

Quum [illegible] Heraclea [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] inquit [illegible] Sunt [illegible] nominis [illegible], sed de Heraclea Thaniz [illegible] opinor. [illegible] apoph.

Marius.

[illegible], Mario ex sorore nepos, qui Marius iterum consul esset, in [illegible] eundem adolescentem nomine Trebonio [illegible] stuprum [illegible] tentaret [illegible] multis [illegible] bus, non [illegible] est adolescentem se [illegible] interfecisse, sed [illegible] addidit, ac probauit. Marius itaque quum iussisset afferri coronam, pro facinore in bello praeclarè gesto dari solitam, Trebonio imposuit grauius exemplo monens caeteros, ne simili modo tentarent adolescentum pudicitiam: quando non solum absoluit, verùm etiam coronauit eum, qui & imperatoris cognatum & ducem suum ferro necasset. Plutar. in Rom. apophthegm.

De libidine foeda.

Bias.

Alcibiadem hoc elogio taxauit, quòd adolescens viros abduxisset ab vxoribus, iuuenis factus vxores à viris. Laert. l. 4. c. 7.

Diogenes.

Animaduertens Olympionicem quendã oculos defigere in scortum, adeo vt praeteritum capite reflexo intueretur. Ecce, inquit, vt aries Mar-

[illegible].

Nero puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est. Addita dos, additum flammeum, addita celeberrima nuptiarum solemnitas. Quid multis? palam pro vxore habuit. Hinc fertur cuiusdam non inscitus iocus. Bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius Neronis pater talem habuisset vxorem. Sentiens, exitio totius orbis natum Neronem, is nunquam fuisset natus, si pater Spori similem habuisset vice coniugis.

Huc refer apoph. de Intemperantia, Scortatione, Voluptate, &c.

De librorum fiducia & multitudine.

Socrates.

INterrogatus, quare non scriberet libros? Quoniam, inquit, chartæ iis qui scripturi sunt, pluris essent emẽdæ. Nihil scripsit in vita, indicans librorum copiam officere studiosis sapientiæ. Erasm. l. 6. apoph.

Antisthenes.

Amico cuidam deploranti, quòd cõmentarios suos perdidisset: Oportuit, inquit, ista animo potiùs quàm chartis inscribere. Sensit vir prudentissimus librorum fiduciam plerunque in causa esse, vt minus exerceamus memoriam: in tuto enim est, quod animo insculptum est: cætera pereunt facilè. Laer. l. 6. c. 1.

Seneca.

† Quot mihi innumerabiles libros, inquit, & bibliothecas, quarũ dominus vita vix tota indices perlegit? Onerat discentem turba, non instruit; multo satius est paucis te autoribus tradere, quàm errare per multos. lib. de tranquil. animi cap. 9.

Idem.

† Distrahit animum, inquit, librorum multitudo. Itaque cum legere non posſis quantum habueris, sat est habere quantum legas. Sed modò, inquit, hunc librum euoluere volo, modò illum: fastidientis stomachi est, multa degustare, quæ vbi varia sunt & diuersa, inquinant, non alunt. Epist. 2. ad Lucil.

Anonymus.

† Bibliothecam illam celebrem, quam Athenis Adrianus Imper. instruxerat, Gotthis exurere parantibus, quidam persuasit à Musis abstinendum, & literis parcendum esse, quibus tum Græci diligentiùs incumberent, minus ad bellum propensi, & idonei redderentur. Egnatius in vita Claudij.

Oenopides.

Cùm videret adolescentem multos libros conquirere, dixit, Non cistæ, sed pectori. Sensit autem, non eruditos esse eos qui librorum copiam habent, sed qui ex libris omnia in memoriæ thesaurum reposuerunt. Anton. in Meliss. part. 1. serm. 50.

De licentia.

Anonymus.

LAcõ quidam cùm venisset Athenas, vidissétque illic præcones qui muriam promitterent, qui obsoniũ, qui publicanos & lenones, aliásque parum honestas functiones profiterentur, nêque quicquam sibi turpe ducerent: vbi reuersus est in patriam, ciuibus percontantibus quomodo se res haberent Athenis? Omnia, inquit, honesta: per ironiam innuens, Athenis omnia haberi honesta, turpe nihil. Argutia dicti est in ambiguo sermonis. Plutarc. in Lac. apoph.

Ephori.

Suprà tit. de Contumelia.

Agesilaus.

Notans præposterã licentiam eorum qui Asiam incolebãt, eius gentis corruptis moribus, dicere solebãt: Inter illos qui improbi essent, eos esse liberos; contra qui probi, eos esse seruos, quòd vbi licerent omnia, virtus odio haberetur. Idem.

M. Cato.

Studiosè magistratum semper admonere solitus est, vt delinquentes in Repub. grauiter castigarent. Sentiens, nihil perniciosius esse in Republica, quàm licentiam, quam adeò non ferendam in ciuitate putauit, vt iudicaret magistratum lapidandum, qui coercere posset, non tamen faceret. Plut. in Rom. apoph.

Neron.

Infrà de Tyrannide.

M. Antonius Verus.

Dicebat, difficile esse, in maxima licentia

[illegible] moderatur. fin.& [illegible] linguam sapiens imponere. [illegible] lib. 1.

[illegible]

† Menecr. [illegible] putum esse [illegible]. [illegible], ait, omnia [illegible], & [illegible]. Quid [illegible] in vita, cap. 9.

[illegible] Caracalla

Eius noverca, cum esset pulcherrima, videns per negligentiam [illegible] pus magna ex parte nudatum. Cumque dixisset Caracalla: Vellem, si liceret: Si libet, inquit, [illegible] an nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non recipere? Ea mulieris vox Caracallam imperatorem ad detestabile facinus pertraxit. Ex Ælio Spartiano.

Vide apoph. de Imperatore, Licentia nimia, & Pena aequali.

De lingua, garrulitate, & loquacitate nimia.

Thales.

Dicere solitus est, Multa verba nequaquam arguere hominem sapientẽ. Sapiens enim, nõ nisi cùm res postulauerit loquitur, & paucis suam absoluet sententiam. Stultus autem, non habita vlla ratione loci, temporis, personarum, & c. sua loquacitate omnia efficiet. Erasm. li. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Idem.

Subinde admonere solitus erat, ne ita loquamur cum amicis, vt sermo nos inimicos vocet. Quo docere voluit, cautè de absentibus etiam corã amicis loquẽdum esse, ne nos apud alios deferant, & nostra loquacitas vergat nobis in magnum malum. Laertius lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Gladij plagã quàm linguæ leuiorem esse dicebat: ille enim corpus, hæc animum vulnerat. Anto. & Max. ser. de loquacitate.

Chilon.

Non [illegible] esse [illegible], vt lingua [illegible]. Admonens, [illegible] quod loquatur, quam lingua prorumpat in verba. [illegible] vox missa reuerti [illegible] Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

Praecipiebat, Linguam cùm aliàs semper, tum praecipuè in conuiuio continendam, quòd ibi e cibus & potus inuitet ad intemperantiam. Parare vbi plus est periculi, ibi maior est adhibenda cautio. Laert. lib. 1. cap. 4.

Idem.

A quodam interrogatus, quidnam apud homines omnium esset difficillimum: Retinere, inquit, ea quæ cupimus esse arcana. Quo dicto innuit, quam maxime omnium sit linguæ licentia, quæ etiam quæ in cordibus recondita esse deberent, liberiùs loquendo effutiunt. Laert. lib. 1. cap. 4.

Zeno.

Adolescente quodam intempestiuas nugas crebro iactante, adeò vt neque modũ esset habiturus, neque finem: Qui factum est, inquit, vt à quo scatere verbis didicisti, silere non didicisti? Stob.

Bion.

Cuidam immodicè loquaci, vt sibi subueniret oranti, respondit: Abundè tibi morem geram, si aduocatos miseris, non venias ipse. Laertius lib. 4. cap. 7.

Timon.

Antisthenem, quoniam multa conscripserat volumina, Timon appellare solebat [illegible], id est, ingeniosum nugatorem. Non tamen dixit [illegible], sed [illegible], quòd ingenio ad quiduis versatili variã tractaret argumenta, & in his quædã digna philosopho. Laert. lib. 5. cap. 1.

Diogenes.

A Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato misit lagenam, cui Cynicus hunc in modum gratias

egit: Cùm interrogaris quot sint duo & duo? respondes, viginti: ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris respondes. Notauit Platonem vt immodicè loquacem, quòd idem in illius scriptis notauit Aristoteles. Laert. lib. 6.

Anacharsis.

Interrogatus quid esset in homine pessimum, & quid optimum? respondit, Lingua. Sentiens, idem membrū plurimam adferre vtilitatem, si recta ratione gubernetur: pestilentissimum esse, si secus. Laert. lib. 1. cap. 9.

Heraclitus.

Interrogatus aliquando, cur sileret, Vt vos, inquit, loquamini. Laert. lib. 9. cap. 1.

Zeno.

Adolescentulo plurima effutienti immoderatiùs quàm par erat: idcirco, inquit, aures habemus duas, & os vnum: vt plura audiamus, loquamur perpauca. Laert. lib. 7.

Idem.

Audiens adolescentem plus satis loquentem in conuiuio, ait: Aures in linguam defluxere. Allusit autem ad naturæ artificium, quæ hominibus duas aures fecit, linguā autem vnam tantùm: vt disceret, plura quidem audienda esse, non autem temere effutienda omnia. Laert. lib. 7. cap. 1. Maximus serm. 60.

Idem.

Dicere solebat, satius esse labi pedibus, quàm lingua: eoque conuiuia quantū poterat vitabat, quòd ibi solutus vino, & aliorum fabulis prouocatus, facilius labi posset. Laert. libr. 7. cap. 1.

Idem.

Ad Aristonem discipulum multa temerè garrientem, quædam etiam præcipitanter confidentérque: Fieri, inquit, nō potest, quin te pater ebrius proseminarit. oderat futilem loquacitatem, ipse in dictis tum breuis, tum grauis. Idem.

Democritus.

Quum indoctum quendam verbis inanibus obstrepentem diu tulisset: Ad blaterandum, inquit, satis mihi instructus videris, ad silendum verò impos. Stob.

Idem.

† Auaritiam quandam aiebat esse, omnia velle dicere, nihil audire. Stob. serm. de garrulitate.

Æsopus.

* Quid esset in hominibus bonum & malum sciscitatus, linguam esse dixit. Anton. & Max. serm. de loquacitate.

Pericles.

Cum publicè dicturus prodiret, in primis se optare dicebat, ne insolens verbum excideret, quod populum, piásve aures lædere posset, aut suæ etiam voluntati contrarium esset. Non ignorauit sanè vir prudentissimus ac eloquentissimus, quàm labilis lubricáque sit lingua, quæ sæpenumero limites suos egressa, in multa rerum pericula hominem etiam nolentem rapit, ac in mortem quoque aliquando præcipitat. Ælian. lib. 4. de varia hist.

Theocritus Chius.

Cùm veniret Byzantium, & verborum prodigos homines inueniret: Rectè (inquit) de vobis dicitur, quòd in ore omnis vobis suppellex est, & vnicum domicilium. Stob.

Idem.

Anaximene dicturo, ita præfatus est: incipit verborum flumen, mentis gutta. significans, habere multum loquentiæ, sapientiæ parum. Stob. ser. 34.

Idem.

Ineptum quendam poetam recitantem auscultans, & interrogatus ab eo, quænam ei placerent? respondit: Quæ omisisti. erat enim ingrata nimis prolixa illa loquacitas. Antonius in Melissa par. 1. ser. 50.

Crates.

* Videns adolescentulum secretò am-

[illegible], interrogauit, quid illic solus faceret: Mecum, inquit, loquor. Cui Crates, Caue, inquit, rogo, & diligenter attende, ne cū homine malo loquaris. Seneca epist. 10.

Xenocrates.

Quum maledico sermoni quorundam summo silentio interesset, vno ex iis quærente, cur solus linguam suam cohiberet: Quia dixisse me aliquādo pœnituit, tacuisse nunquam. Laert. Stob.

Aristoteles.

Garrulus quidam, vbi multa nugatus esset apud Aristotelem, tandem dixit, Fortassis obstrepo tibi nugis meis: Non herclè, inquit, neque enim āduerti animum. Laert. lib. 5. cap. 1.

Idem.

Callisthenem adolescentem coram Alexandro multa indecenter & liberiùs loquentem, Homerico carmine castigauit, dicens:

Talia si loqueris, non multo tempore viues.

Laert. lib. 5. cap. 1.

Solon.

Cuidam dicenti, illum ideo non loqui, quia insanus esset: Nullus, inquit, stultus tacere potest. Nimia enim loquacitate stultitia hominum proditur. Brus. lib 3 cap. 25.

Theophrastus.

Ad quendam, qui in conuiuio perpetuò silebat: Si indoctus & imprudens es, inquit, prudenter facis: sin doctus, imprudenter. Sic refert Laertius lib. 5 cap. 2. Sed Plutarchus hunc in modum dixisse scribit, Si stultus es, rem facis sapientem: sin sapiens, stultam. Est enim non minima sapiētiæ pars, tegere silentio stultitiā.

Idem.

Dicebat, potius esse sidendū effreni equo, quàm verbo incomposito. Nemo non metuit insidere equo infreni. at plus est periculi à lingua effreni. Laert. lib. 5. cap. 2.

Menedemus.

Quendam friuolis nugis obstrepentem, rogauit num fundum haberet? vt is respondit, sibi plurimas esse possessiones: Abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & facultates amittas. Notans, illum ad dicendū non esse idoneum, sed magis ad agriculturam. Laer. lib. 2 cap. 18.

Anonymus.

† Qui leues sunt, & futiles, & importuni locutores, quique nullo rerum pondere innixi, verbis humidis, & labantibus defluunt: eorum orationem benè existimatum est in ore nasci, nō in pectore. Linguam autem debere aiunt non esse liberam, nec vagam, sed vinculis de pectore imo, ac de corde apertis moueri. & quasi gubernari. A. Gell. li. 1. ca. 15.

Demosthenes.

In conuiuio audiens hominem loquaculum, dixit, Si multum saperes, non multa loquereris. Stob.

Idem.

Sciscitatus, quæ causa esset vnius tantùm linguæ, & geminarum aurium? Quoniam, respondit, duplo magis audire homini expedit, quàm loqui. Idem.

Agis.

Peculiaris erat Lacædemoniis verborum paucitas, vnde & ab ea regione breuiloquentia Laconismus dicitur. Quum igitur Abderitarum legatus apud Agidem multa locutus, vix tandem dicendi finem fecisset, rogarétque quid ciuibus suis esset renuntiaturus? Agis, Illud (inquit) renuntia, quātum temporis tibi fuit opus ad dicendum, tantum me silentem audisse. Hoc dicto exprobrauit stolido oratori inanem loquacitatem, responso indignam. Plutarch. Lacon. apoph.

Lacones.

Ctesiphontem [illegible] profitebatur de re q[illegible] posse dicere, dicent[illegible]

esse, sermonem habere rebus parem. Nulla in re iustius putarunt adhibendam frugalitatem quàm in oratione, quam Hesiodus non aliter quàm pretiosum thesaurum parcissimè censet esse depromendam ad vsum, non ad ostentationem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Samiorum legatis prolixiore oratione vtentibus, dixerunt: Media sumus obliti, postrema non intelleximus, quia prima non meminimus. Quo dicto docuerunt, nimiam loquacitatem vbique fugiendum esse. Idem.

Labotus.

Cuidam apud ipsum prolixiore vtenti sermone: Quid mihi, inquit, de re pusilla, longa texis prooemia? Quanta res est, tantam oportet & orationem esse qua vteris. Est hoc omnibus Spartanis peculiare, offendi sermone causa quàm postulat longiore: adeò nusquam non placebat frugalitas. Nam ad causam non magnam, adhibere superuacuam verborum copiam, luxuriæ genus est. Idem.

Anonymus.

Lacon quidam, cùm in luscinia plumis reuulsis minimum reperisset carnium: Vox, inquit, tu es, prætεrea nihil. In eos dici potest, qui præter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. Idem.

Idem.

Quidam interrogatus de re quapiam, respondit: Non. Verùm vbi percontator dixisset illum mentiri: Non vides igitur, inquit Lacon, te stultum esse, qui scisciteris de his quæ noueris? Salsè taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæsierit fabulandi materiam. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Alius, quum audiret rhetorem magnos sermonum circuitus connectentem: Per Geminos, inquit, fortis sanè homo: qui quum nullum haberet argumentum, tamen egregiè voluit linguam. Lacedæmoniis nulla placebat oratio, nisi breuis & vera, & ad rem seriam pertinens. Proinde ridiculum existimabat, quòd orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet. Idem.

Charillus.

Interroganti, quam ob causam Lycurgus tam paucas leges tulisset Lacedæmoniis? Quoniam, inquit, paucis loquentibus, paucis etiam legibus est opus. Sensit nimirum, pleraque mala ex multiloquio nasci. Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia. Plut. in Lacon. qui eundẽ in Lycurgo Charilaum vocat.

Cleomenes.

Venerunt ad Cleomenem Samiorum oratores, hortaturi vt cum Polycrate tyranno bellum susciperet. Id cùm fecissent oratione plus æquo prolixa, respondit in hunc modum: Quæ primo loco dixistis, non memini, & ob id ne media quidem intelligo: quæ verò dixistis omnium postrema, non probo. Admonet, multiloquium non solùm molestum esse auditori, verùm etiam ad persuadẽdum inutile, præsertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus fastidiosis. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Sophista quodam de fortitudine multa differente, risit Cleomenes. At sophistæ dicenti: Quid rides Cleomenes, audiens de fortitudine differentem, præsertim quum sis rex? Quoniam, inquit, ô amice, si hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio: sin aquila, magno silentio auscultarem. Visum est ineptum, quenquam de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipse nihil fortiter gessisset vnquam, nec aliud posset, quàm in hirundinis morem garrire. Idem.

Deme-

Demades.

Tibiis Athenienses comparare solebat: ex quibus si linguam detrahas, reliquũ inutile erit. Maximus serm. 60. Stob. ser. de Imprudentia.

Agis.

Cùm sophista quispiam apud Agidem dixisset, orationem esse rerũ omnium præstantissimam, videlicet prædicans artem quam profitebatur: Ergo, inquit Agis, tu cùm taces, nullius es pretij significans, multo præclarius esse res magnificas gerere, quàm habere linguam ad magnificè loquendum expeditam. Plut. Lacon. apoph.

Idem.

Perinthiorum orator in Lacedæmoniam missus, cum apud Agidem dixisset admodum prolixe: ubi perorasset, rogauit eum, Quid esset Perinthiis renunciandum? Quid aliud, inquit, nisi quòd tu vix dicendi finem feceris, ego verò tacuerim? Idem.

Idem.

Quum de Græcorum libertate quidam in medium adduxisset: magnifica quidem, sed factu perquàm difficilia: Tua, inquit Agis senior, verba hospes opus habere viribus & pecunia. Perquàm scite declarans, frustra de his verba fieri, ad quæ perficienda non suppetit facultas. In consultationibus enim non solùm spectandum est quid sit factu pulcherrimum, sed quid fieri possit. Idem.

Idem.

Abderitanorum legato, qui multa locutus, rogaret, Quidnam ciuibus suis renunciaturus esset? Te, inquit, mihi tacenti tantisper auditum fuisse, quantisper dicendo consumpsisti. Simile est quòd de Perinthiorum oratore paulò suprà ex Plutarcho retulimus.

Anaxandridas.

Cùm Ephoris opportuna quidem, sed pluribus quàm sat erat, quidam loqueretur, Anaxandridas: Hospes, inquit, re necessaria in non necessario vteris. Significans, quod per se rectum est, & vtile, non egere prolixa oratione: quòd ipsa causæ bonitas faciat seipsam commendet. Quòd si vsquam locus est loquacitati, eam oportere ad inhonestas causas adhibere. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Cùm Rhetorem eo nomine apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem laudasset quidam, quòd res specie exiguas magno verborum ornatu amplificare posset: Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos calceos induat. Quo innuit, inanem loquacitatem nullibi probandam esse. Idem.

Idem.

Megarensi cuidam multa iuueniliter de sua ciuitate aduersus Agesilaum iactanti: Adolescẽs, inquit rex, tui sermones opus habent magnis viribus. Significans, indecenter eum magnifice loqui, cui vires non suppetunt orationi pares.

Demonax.

Audiens quendam imprudentiùs de rebus loquentem: Maiore, inquit, studio auribus quàm lingua vteris. Stob.

Antipater.

De Demade oratore iam grandæuo dicere solebat, Demadis, vt immolatæ victimæ, nihil superesse præter linguam & ventrem. Nam venter ex hostiis adolebatur, & lingua dabatur præconi. Ita senex orator, tantum loquebatur. Loquacitas enim crescit cum ætate. Tradunt autem, Demadem luxui & gulæ fuisse deditum, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatem. Plutarch. in apoph. & in Phocione.

Epaminondas.

Spartiatis, qui multis in rebus Thebanos accusant iocem: Hi nempe vos, inquit

uiloquio desistere coegerunt. Plut. in apoph.

Archelaus.

Loquaci tonsori, dicenti, Quomodo te tondebo? vrbane, Silens, inquit. Plut. lib. de curiositat.

Alexander.

Epistolam à matre missam, quæ occultas accusationes & calumnias in Antipatrum continebat, legens, Ephestionem quidem amicum simul, vti consueuerat, eandem legere passus est, sed ea lecta annulum ipse digito detraxit: & ori illius sigillum, veluti reticentiæ symbolum impressit, dicens: Contine hæc, & ne quid eorum effutias. Plutarch. in Alexandro.

Idem.

Cùm silentium suorum maximoperè probaret: quisquis, inquit, secretò commissum diuulgauerit, is certè aut nimium immodestus: & siquidem lucri studio id egerit, improbus rectè dicitur: aut si nulla spe quæstus allicitur, æquè profectò iniquus est. Stob.

Isocrates.

† Duo loquendi tempora constitues, alterum de rebus tibi planè cognitis, alterum de iis quæ necessariò sunt dicenda. In his enim solis silentium antecellit oratio; In aliis verò tacere satius est quàm loqui. Ad Demonicum.

Gnathæna.

Venerat ex Hellesponto ad Gnathænā amator quidā eius fama & nomine permotus. Cùm itaque inter pocula plurima effutiret, & importunus esse videretur, respondens Gnathæna: Nunquid, inquit, te ex Hellesponto venire dixisti? Cúmque annuisset: Cur igitur, inquit, primariam inibi ciuitatem ignoras? Qui cùm diceret, Quænam tandem est illa? Sigeum respondit. Atq; ita artificiosè hoc nomine, futilem eius loquacitatem coërcuit: σιγή enim silentium & taciturnitas apud Græcos appellatur. Ælianus lib. 2. de Varia hist.

M. Cato.

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi negauit, dicens: Se cum eo non posse viuere, qui plus saperet palato, quàm corde. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Dicere solebat, eum nequaquam tacere posse, quem morbus loquendi teneret. Ea enim est linguæ licentia, vt semel limites suos egressa, vix intra septa contineri possit. Brusson. lib. 3 ca. 25.

Seneca.

† Vt quisque contemptissimus, & vt maximè ludibrio est, ita solutissimæ linguæ est Quòd in sapientem non cadat iniuria, c. 11.

Romani.

Iunium Bassum hominem cū primis dicacem, Romani asinum album appellabant, quòd feliciter esset stupidus ac ridiculus. Alba enim, veteres felicia vocabant. Erasmus libro 6. apoph.

Anonymus.

Rhodius quidā ministro Romani Imperatoris multa vociferanti ferociter: Non curo, inquit, quid tu dicas, sed quid ille taceat. Loquacitas caret affectu, taciturnitas habet certiora concilia. Plut.

Pompeius.

Impatiens Tullianæ dicacitatis, inter amicos dicere solebat: Cupio ad hostes transeat Cicero, vt nos timeat. Notans illius ingeniū, quo dicitur hostibus fuisse supplex, in amicos contumax. Hoc Pompeij dictum ita refert Quintilianus: Trāsi ad Cæsarem & me timebis.

Cicero.

P. Sextius Ciceronem cum aliis aliquot ad causæ patrocinium adhibuerat, cúmque ipse vellet omnia dicere, nec quicquam dicendi locum daret, vbi iam constaret illum à iudicibus absoluendum, ferretúrque sententia: Vtere, inquit Tullius, hodie tem-

tempore, nam eras primatus eris, non tam hominem, quod in causa suo arbitratu solus egisse omnia. Eras. lib. 4. apoph.

Valerius Homo...

Cùm hospitio Pium Antoninum imperatorem excepisset, atque is interrogaret, vnde porphyreticas columnas accepisset, quibus tam egregie domum suam ornasset? respondisse fertur, Cum in domum alienam perueneris, & mutus & surdus esto. Ostendens nequaquam conuenire, vt alterius bonorum ratione intempestiuiùs quàm decet exigamus. Iulius Capitolinus, & Cuspinianus in consulibus.

Alphonsus.

Homines quos vanis sermonibus implens, & pene disfindi intueretur, modò vtres, modò vesicas vocitabat. Quemadmodum enim vtres & vesicæ infusis humoribus extenduntur, & tumescunt, donec humorem infusum respuant: sic homo loquaculus inflatur, donec audita garriendo effutiat. Panormitanus libro 4.

Hieron. Carbo.

Loquaculus quidam Hieronymū Carbonem suauissimi ingenij virum obtundebat, atque cùm ingentem iam verborum cumulum congessisset, petebat sibi ab eo ad singula responderi. Verum cùm ille siluisset diu, conuersus tandem ad astantes: Magnum, inquit, ranarum prouentum attulit. Pontanus.

Ennius Senensis.

In P...rum de monte Licino, non incelebrem astronomum, podagra laborantem, incidit: atque ab eo, dum alteram post alteram fabulam recitasset, diu retentus cùm transeuntem notum quendam vidisset: Age, inquit ô amice, ausculta hunc podagricum. Nam aures meæ audiendo ambæ obtusæ sunt. Notauit autem hominis vanam & nimium molestam loquacitatem. Æneas Syluius lib. 3. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Æn. Syluius.

Dicere solebat, Sapientius esse agere, quam fari. Nunquam enim, nisi cùm necessitas postulat, sapiens loquitur: neque vana, sed ponderata profert. Stulto autem nullum est tempus sermoni clausum: facileque verba iactitat, qui sine consideratione profertur. Syluius lib. 1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Vide apophth. de Garrulitate, Loquacitate, Silentio, & Taciturnitate.

De lite & contentione.

Chilon.

Eius tria præcepta aureis literis Delphis consecrata sunt: Nosce teipsum, Ne nimium cupias, & Æris alieni atque litis miseriam fac effugias. Brus. lib. 3. c. 27. ex Stob.

Zenon.

Cum cæteris virtutis admiratoribus fortiter pronuntiauit, non oportere malos viros cum probis contendere, cùm diceret: Annon plorabit malus si bono auersabitur? Ergo nullum ius finit malum probo contradicere. Philo Iudæus libr. Quòd omnis probus sit liber.

Alcibiades.

Suprà apoph. de Fuga excusata.

Ludouicus XII. Gall. rex.

Cùm per Lutetiam obambulans obuios haberet quosdā è senatu qui raptim ad Curiam properarent: Annon, inquit, hi ad nundinas videntur proficisci? Annal. Franciæ. Allusit ad illud Stratoclis & Dioclis (quorum meminit Plutarchus) qui sese mutuo inuitabant ad messem aureā: ita enim curiam & tribunal vocabant.

Idem.

*Valde laudabat auguris cuiusdã responsum, qui consulenti quid oculis maximè prodesset? respondit, si pragmaticum & causidicum rarissimè videris. Annal. Franc.

Idem.

*Ipse persæpe cùm in Curia parlamenti Galliarum supremi Lutetiæ interesset, patronósque causarum disertos non illibenter audiret, eos tamen Sutoris partes impudenter sibi vendicare dicebat. Nãmque quod Sutoris est proprium alutam producere dentibus, hoc causidicos in dilatandis scriptis, prudentum responsis & Cæsarum legibus facere affirmabat. Annal. Franc.

Litigare, contendere, aut ludere cum potentioribus periculosum.

Socrates.

Dicebat, Aut quàm rarissimè, aut quàm grauissimè eum proceribus conniuandum esse. Nõ ignorauit enim vir sapientissimus, quàm cautè cum potentioribus agendum sit, ne horum potestas nos, qui longè inferiores sumus, opprimat. Stob. ser. 1. de Prudentia.

Phocion.

Demostheni conuicianti in Alexandrum, iam Thebis imminentem dixit, ex Homeri Odyssea.

σχέτλιε τίπτ' ἐθέλεις ἐρεθίζομεν ἄγριον ἄνδρα,

Id est,

Cur libet irritare virum, miseranda ferocem.

*Et ingenti gloriæ cupiditate feruentem? Vis-ne vicino rege tam magno vrbem nostram iniicere? Nos quidem, qui ob salutem ciuium magistratum gerimus, nunquam patiemur nostros se in apertum exitium præcipitare. Dirutis Thebis, cùm oratores aliquot Athenienses Alexander sibi dedi posceret, & in Phocionem oculos intendisset concio, ac sæpe nominatim vocaret, surrexit, ac iuxta se constituto Nicocle amicorum præcipuo: Eo, inquit, infortunii vrbem nostram isti perduxerunt, vt etiam si hunc Nicoclem meum dedi Alexander poscat, dedi iussurus sim. Et verò beatum me putauerim, si mihi pro vobis omnibus sit moriendum, miseret me, ô Athenienses, etiam eorum qui Thebis huc confugerunt: sufficit tamen, solos Thebanos apud reliquos Græcos flere. Itaque & pro nobis, & pro illis deprecari apud victorem quàm pugnare præstat. Plut. in Phocione. Eximia sanè vox sapientissimi Græcorum, à posteris, & sequentium seculorum, nostri præcipuè, turbonibus, minimè obseruata: vnde innumeræ clades & ruinæ.

Phauorinus.

Cùm in disputatione quadam Hadriano principi, cui infensissimus erat cessisset, admirantibus aliis cur id faceret: Nónne cedam, inquit, ei qui viginti habeat legiones? Ælia. de Var. hist. & Volat. lib. 16. Vrbanorum com.

Artaxerxes.

Aclidæ Lapsoni multa in eum licenter dicenti respondit: Licere quidem illi, quæ vellet in regem dicere: sibi verò non licere tantùm, sed etiam facere. Erasmus libro quinto apoph.

Alexander.

Dion in dialogo Philippi & Alexandri ait, Philippum ad Alexandrum dixisse, Atqui poetas bonos, ac graues rerum scriptores offendere nõ debemus, quòd nobis dicendi quæ volunt facultatem habent? Non omnem, inquit Alexander: nam, Stesichoro, quòd de Helena mentiretur, non fuit vtile. Brusd. 3. c. 4.

Idem.

Idem.

Alexander quum leuitate & cursu plurimùm præstaret, hortatus est à patre Philippo vt in Olympiis curreret, recusauit autem dicens: Facerem equidem mi pater perlibenter, si cum regibus currendum foret. Plutarchus.

Phocion.

Quum Alexander ab Atheniensibus posceret sibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adesse Phocionem vt quid consuleret, proferret: surgens, inquit: Consulo igitur, vt aut armis superetis eos, aut superantium amici sitis. Compendio suasit, nihil Alexandro negandum, nisi confiderent se iratum posse armis opprimere. Quibus si ille videretur superior, non esse prouocandum animosum iuuenem, & repulsæ impatientissimum. Plutarchus in apoph.

Sylla.

Cn. Pompeium à victoria reuersum, Sylla cum aliis honoribus excepit; tum magni cognomen ipse primus illi detulit. At cùm Pompeius his non contentus, vellet triumphum agere, non passus est Sylla, eo quòd nondum esset ordinis senatorij. Cæterùm quum Pompeius iis qui aderant dixisset, ignorare Syllam, quòd plures adorarent solem orientem, quàm occidentem: Sylla exclamauit, Triumphet. Horruit iuuenis animum, & in dies crescentem gloriam: nec dubitauit illi cedere, quem videbat nemini cedere posse. Plutar. in Rom. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum Pompeius redicta Roma perfugisset ad mare, Metellus ærarij præfectus Cæsari volenti illinc pecunias tollere obstitit, & ærarium clausit. At Cæsar illi mortem minatus est. Ea vox quum Metellum reddidisset attonitum, Hoc, inquit, ô adolescens dictu mihi difficilius fuit quã facto. Sentiens, se vel nutu posse quẽ vellet occidere, quum secum duceret armatos cohortes. Idem.

Pollio.

Temporibus triumuiralibus, quũ Octauius, Lepidus & Antonius rerum potirentur, Augustus in Pollionem scripserat Fescenninos, ludibrij causa. Tum Pollio, At ego, inquit, taceo, non est enim facile in eum scribere, qui potest proscribere. Notans Augusti tyrannicam potentiam: nec ea libertate offensus est Augustus. Erasmus libro quarto apoph. ex Suetonio.

De loco, & de locatione, seu locorum & sedium varia distributione.

Anonymus.

PHilosophus quidam priscus, sed *ἀνώνυμος*, huiusmodi sermone Arsinoës reginæ luctum compescuit: Quum Iupiter, inquit, inter dæmones rerum faceret partitionem, luctus non aderat, sed distributione iam peracta venit. Huic igitur quum Iupiter aliquid honoris tribuere vellet, nec esset quod daret, quippe iam consumptis omnibus, tandem assignauit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quemadmodum igitur, inquit, cæteri dæmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quòd si fuerit abs te contemptus, ô mulier, haudquaquam venturus est ad te: contra si diligenter abs te colatur honoribus illi designatis à Ioue mœroribus ac lamentis, diliget te semperque tibi suppeditabit aliquid earum rerum quibus abs te perpetuò possit honorari. Plut. in consolatione ad Apollonium.

Thales.

Interrogatus, quid esset in omni

rerum natura maximū? respondit, Locus, capit enim omnia. Laërtius lib. 1. cap. 1.

Diogenes.

Obiurgatus, quòd intraret loca spurca, ac parum honesta: Et sol, inquit, subit latrinas, nec tamen inquinatur. Sensit, probum virum non fieri deteriorē ob loci infamiam. Laert. lib. 6.

Taurus.

† Præses Cretæ prouinciæ ad Taurum Philosophum Athenas visendū cum patre venerat. Taurus patrem priore loco vt sederet, inuitauit. Pater verò respondit, sedeat hic potius qui Pop. Rom. magistratus est. At Taurus, absque præiudicio, inquit, tu interea sede, dum filio quoque sella affertur. Qua allata, ostendit in publicis locis, & actionibus, patrum iura cum filiorum, qui magistratum petunt, potestate collata, interquiescere paululum debere. Sed cùm extra Remp. in domestica vita conuersantur, inter filium magistratum, & patrem priuatum publicos honores cessare, naturales & genuinos exoriri. Gell. libro primo noct. Att. capite 2.

Demonidas.

Quum à chori magistro postremū in choro locum accepisset: Euge (inquit) chorage, reperisti quo pacto & hic locus, cùm per se sit inhonoratus, fiat honorificus. Generosus adolescentis animus, qui fiducia sui non metuit ne locus abiectior esset dedecori: sed citius futurum arbitrabatur, vt per ipsum locus fieret honoratior. Id enim sæpenumero factum legimus, vt hominis virtus magistratui per se contempto & humili dignitatem conciliarit. Plutarchus in Lacon.

Agesilaus.

Cùm adhuc puer esset Agesilaus rex, & ageretur ludus solennis, quo peritia tum exercebatur, atque is qui negotio præfectus erat, statuisset illum in loco parum honorifico: paruit quidem, tametsi iam rex designatus, ac dixit: Bene sanè habet: ostendam enim, non locum viris, sed viros loco conciliare dignitatem. Nimirum ea vox declarabat in puero miram animi celsitudinem cum pari moderatione coniunctam. Plut. in Lacon.

Aristippus.

Dionysius rex quum offensus esset ab Aristippo philosopho, hominem ad cœnam vocauit, & iussit eum in conuiuio infimum omnium accumbere. Aristippus nihil offensus, Hunc, inquit, locum ô rex, illustrare vis ac honorificum reddere: significans, non locum reddere hominem viliorem, sed ex dignitate hominis honorem addi loco. Laert. libro 2. cap. 8.

De lucro.

Thales.

Nolebat homines per iniuriam ditescere, quòd lucrum fraude partum, damnum sit, non lucrum. Laër. l. 1. c. 1.

Chilon.

Dicere solebat, damnum turpi lucro semper præferendum esse. Illud enim semel dolore, hoc autem semper. Iactura facta sarciri commodè potest, addita industria: fama autem mala ex lucro inhonesto profecta, nunquam apud bonos viros diluitur. Et sic lucrum scelere partum, damnū est, non lucrum. Laert. libro 1. cap. 4. Stob. serm. 1. Antonius part. 1. ser. 31. Melissæ.

Anonymus.

Pythagoricus quidā philosophus à sutore emerat calciamenta, non prompta pecunia. Paucis pòst diebus rediens ad tabernam, redditurus pretium, audit sutorem defunctum esse. His auditis, nummos non inuita manu domum retulit: subinde manū con-

concutiens, gestiénsque veluti de lucro ex morte calceatoris sibi facto. Paulo pòst verò cùm hunc animi affectum reprehendisset, redit ad tabernam, & ait sibi: Ille tibi viuit, tu redde quod debes, simúlque per clostrum, qua se commissura laxauerat, nummos in tabernam immisit, pœnas à seipso exigens improbæ cupiditatis, nec assuesceret aliena. Eras. apoph. ex Seneca, lib. 6.

Anonymus.

Quoniam ex annonæ caritate quidam ditescebant aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatum est: cùm itaque fortè accidisset, vt in publica fame diceretur Alexandrina nauis appulisse, quidam dixit, illam aduexisse puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto simul notatum est, in Cæsare rerum scenicarum studium, & monopolia quorundam per Cæsaris fauorem publico damno lucrantium Suetonius.

Vide apoph. de Fœnore & Vsura.

De luctu.

Solon.

CVm ex amicis quendam grauiter mœrentem videret, in arcem perduxit, hortatúsque est, vt per omnes subiectorum in vrbe ædificiorum partes oculos circumferret, quod vt factum animaduertit: Cogita nunc tecùm, inquit, quàm multi luctus sub his tectis olim fuerint, hodiéque versentur, insequentibúsque seculis sint habitaturi, & mitte mortalium incómoda, tanquam propria deflere. Qua consolatione demonstrauit, vrbes nihil esse aliud, quàm humanarum cladium concepta miseranda. Valerius Max. l. 7. c. 2.

Idem.

Aiebat, si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt propria sua quisque deportaret domum, priusquàm ex omni miseriarum aceruo vllam aliam portionem ferre mallent. Quo colligebat, non oportere quenquam, quæ fortuitò patiatur, tanquam præcipuè & intolerabilis amaritudinis mala iudicare. Idem.

Lucius sophista.

Herodes sophista vxoris Regillæ mortem luxit impotentiùs, adeò vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obscuraret omnia: nam is funestus ac niger est. Quodam igitur die cùm Lucius, qui frustra conatus fuerat Herodi persuadere, vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes raphana, rogabat cui pararetur ea cœna? qui responderunt, Herodi. Tum Lucius: Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis vescatur in atra domo. Id vbi renunciatum est Herodi, amouit ab ædibus funestam speciem, ne apud probos viros traduceretur. Philostrat. in Sophist.

Sextus philosophus.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum, vtcunque lenierant Athenienses, intra vrbem eam sepelientes: & obitus diem ceu funestum ex anno sustollentes. Cæterùm cùm Elpinicen alteram filiam exanimem indecorè lugeret, proiectus humi ac vociferans: Quas inferias tibi faciam filia? quid tecum sepeliam? superueniens Sextus philosophus: Maximum, inquit, munus dederis filiæ, si moderatè lugeas. Philostratus.

Demonax.

Herodem sophistam immodicè lugentem Pollucis obitum præmaturum, cùm vellet illi currus & equos velut ascensuro iungere, atque etiam cœnam apparare, adiit Demonax: En tibi, inquit, à Polluce literas, exhilarato Herodi, & quid vellet Pollux sciscitanti: Incusat, inquit, te, quòd cunctaris ad ipsum venire: sic

gnificans, Pollicem ad ipsum non ridiculum, sed rectè parari currum, si vellet sequi defunctum. Erasm. l. 8. apoph.

Quintus Sophista.

Amicis cum de morte filij consolantibus: Quando, inquit, potius apparebo vir, quàm nunc? Sentiens, dolorem quidem esse acerbum, sed hoc fortitudinis laudem fore splendidiorem. Philostratus.

Pastor.

† Is fuit eximij vir nominis inter priscos Anachoretas, qui cùm Arsenium regis lachrymis madentem videret, Beatus, inquit, es Arseni, quod cum in hac vita teipsum luxeris, non erit opus lachrymis in futura. Sur. Tom. 4. ex Pall. & Metaph.

Anonymus.

Hominem Spartanum, sed ruri agentem quidam obiurgauit, quòd prorsus fletui & lachrymis ex intimis visceribus manantibus indulgeret. At is liberè, reiectâque animi dissimulatione, respondit: Quid facerẽ, inquiens? non enim ego, seu natura mea mihi luctum excutit. Ælian. l. 3. de Var. hist.

Amasis.

Ad quendam filio priuatum dixit: Si non tristatus es, cùm nondum filius esset, ne nunc quidem dolore debes, cum non amplius est. Stobæus serm. 121.

Demonax.

Quendam filij mortem inconsolabiliter lugentem, & in tenebris abditum, adiit, certò promittens se filij vmbram ab inferis reuocaturum, si tres ex hominum numero sibi nominare posset, qui nullius luxissent obitum. Cúmque is cogitationem per omnes notos circumferens, ne vnum quidem reperisset luctus expertem: Quid igitur, inquit, te ipsum discrucias homo, quasi nouum aliquid acciderit? Erasmus libro 8. apoph.

Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De lusu.

Socrates.

CVm luderet supposita cruribus arundine cum pueris, ab Alcibiade irrisus: Noli, inquit Socrates, cuiquam dicere, quod modò à me videris, donec ipse tibi etiam liberos procreaueris. Sensit Socrates, paternum in filios suos affectum, quo eò ductus est, vt cum filiis ludere nequaquam erubuerit, vir alioqui sapientissimus. Bruson libr. 3. cap. 38. Plutarchus & alii idem Agesilao adscribunt.

Demonax.

Senex quidam Romanus, bene robusto corpore, qui armatus sese ad palum exercuerat, rogauit Demonactem, num magna vehementia videretur depugnasse: Nimirum, inquit, aduersus hostem ligneum. Innuens, illum in vera pugna fore meticulosum. Erasm. l. 8. apoph.

Aristoteles.

† Opus est vt pueri aliquam habeant interdum exercitationem, & Architæ tabella rectè reperta est, quam pueris dant, vt in ea occupati, illi quæ sunt domi non frangant: nescit enim pueritia quiescere. Hic est ergo infantibus conueniens ludus: disciplina verò maioribus, tanquam tabella quædam. Aristoteles libro 8. Polit.

C. Cæsar.

Pila ludens cum Cæcilio, acceptis ab eo quinquaginta sestertiis, cùm collusoribus aliis centum dedisset: Quid, inquit, num ego vna tantùm manu lusi? Brus. l. 3. c. 38.

Caligula.

Caligula alea ludens, plus mendacio, atque etiam periurio lucrabatur, & quodam tempore proximo collusori demandata vice sua, pro-

gressus

gressus in atrium domus, cùm prætereuntes duos equites Romanos locupletes, sine mora corripi confiscarísque iussisset, exultabundus in domum rediit, glorians se nunquam prosperiore alea vsum. Erasm. libro 6. apophth.

De luxu & luxuria.

Pythagoras.

Dicebat, in ciuitates primùm irrepsisse delicias, mox saturitatem, deinde violentiam, postremò exitium. Laert. li. 7 cap 1.

Aristippus.

Cùm quidam Aristippum vidisset ementem perdicem quinquaginta drachmis, & ob id philosophicum luxum improbaret: Tu, respondit Aristippus, si obolo venalis esset, non emeres? Quum is respondisset, se empturum: Et mihi, inquit, tãti sunt quinquaginta drachmæ, Laertius li. 2. cap. 8.

Idem.

Quum quidam illi probro darent, quòd splendidè exquisitéque viueret philosophus: Id, inquit, si vitium esset, in celebritatibus deorum nequaquàm fieret. In his enim & magnificè vestiri, & lautissimo ciborum apparatu solent vti. Porrò cùm dij sint infensi vitiis, non placarentur, sed irritarentur eiusmodi magnificentia, si ea cum vitio esset coniuncta. Sic ille quidem elusit conuicium, non ostendit quid esset optimum. Laert. Ibidem.

Zeno Citticus.

Quendam audiens, luxuriam suam sic coram bonis viris excusantem, vt diceret, se ex eo quod superfluum sibi esset sumptum facere, argutissimè respondit: Age dic, dares etiam venia coquo tuo, si tùm obsonia plus æquò salsa daret, diceret sibi copiam salis esse? Sensit vir prudentissimus, nequaquàm ex multa rerum copia victum moderandum esse, sed ex necessitate naturæ, quæ paucis contenta esse solet. Laert. li. 7. c. 1. Maximus serm. 61.

Archita.

Nullam pestem in mundo capitaliorem esse dicebat, quàm corporis voluptatem. Hinc enim patriæ proditiones, hinc rerum publicarum euersiones, hinc cum hostibus clandestina colloquia nascuntur. Nullum denique scelus, nullum magnum facinus est, ad quod suscipiendum non libido voluptatis impellat. Stupra verò & adulteria, & omne flagitium, nullis aliis illecebris excitantur, nisi voluptate. Cicero in Catone maiore.

Crates.

Quendam deliciis luxúque deditum, ita per iocum admonuit, Ne pro lēticula semper augeas patinam, ne in seditionem nos coniicias. Sentiens, à luxu cupediisque plerunque nasci dissidia. Lenticula philosopho cibus est. λόπας carnes habet, & in diuitum mensis circunfertur. Laer. l. 6. cap. 6.

Idem.

Conspicatus adolescentulum athleticum, vino, carne & exercitatione corpulentiorem fieri: O miser, inquit, desine aduersus temetipsum carcerem munire. Maximus monachus serm. 27.

Antisthenes.

Antisthenes, quodam prædicante delicias: Hostium, inquit, filiis contingat in deliciis viuere: vt rem pestilentem detestans, quod plerique pro summo bono amplectuntur. Laer. li. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes inuiserat Lacedæmone: inde Athenas reuersum quidam percontabantur, vt fit, Quò iret, & vnde veniret? A viris, inquit, ad fœminas: notans Atheniensium deliciis effœminatos mores, quum Lacedæmonij durè instituerentur. Laer. libro 6.

Idem.

Quum videret mulierem in lectica, dixit: Caueam non conuenire feræ. Significans tam efferum ac noxium animal ferrea cauea coercendum. Lectica verò sellæ genus est cancellatæ, vt aliquam caueæ speciem præbeat: in hac diuites ac delicati sedere, atque etiam gestari solebant. Laert. li. 6.

Idem.

Videns delicatum quendam hominem à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergeat: id autem erit, si mancus fueris. Laer. l. 6.

Idem.

Luxuriosum quempiam in diuersorio conspiciens, vescentem oleis: Si sic prandisses, inquit, nõ ita cœnares. sentiens, non esse frugalitatis, quòd ederet oleas: sed quòd stomachus nimis lauto prandio grauatus, nihil appeteret in cœna: vel potiùs quòd ingenti opum vi prodigaliter absumpta, tenuiter viuere deinceps cogeretur. Nam tenue prandium optimè condit cœnam. Laer. l. 6.

Idem.

Ad eum qui obsoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat:

ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι.

id est.

Nate, mihi fueris breuis æui: significans, illum sibi luxu mortem acceleraturum. Laer. li. 6.

Idem.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, scorta & adulatores, facultates suas profunderent, similes dicebat arboribus per præcipitia nascẽtibus, quarum fructus homo non gustaret, sed à coruis & vulturibus ederẽtur. sentiens, eos qui gulæ ventríque seruiunt, non esse homines. Laer. Idem Crateri tribuitur à Stobæo.

Idem.

Infrà de Prodigalitate profusione & Largitione.

Idem.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine diis munera offerrent, & in ipso sacro omnibus voluptatibus se obruentes perderent. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicebat se non parum mirari seruos, qui cùm viderent dominos plus æquó voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc esse, dominorum valetudini consulere. Ibid.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donãdam hominibus vitam, cæterùm hãc ignorari ab his qui quærunt dulciaria vnguenta, aliáque hoc genus delicias. His enim qui fruũtur, credunt viuere: quum veram vitam tranquillam ac suauem sola pręstat sapientia. Non igitur dij sunt incusandi, sed homines, qui per stultitiam non postulant ab illis vitam, sed voluptates. Laer. l. 6.

Idem.

Qui scopum non attingunt, hi vulgo ἀτυχεῖν, id est, frustrari dicuntur. At Diogenes negauit illos frustrari, qui aberrarent à scopo: sed eos, qui curas suas ad voluptatem velut ad scopum dirigerent. Nam ab iis petunt beatitudinem, cùm per eas deueniant in summam miseriam. Laer. libro 6.

Idem.

Dicere solebat, in quibus ædibus magna esset ciborum copia, in iisdem multos mures esse & feles solere: sic ea corpora quæ multum cibi caperent, multos morbos contrahere solere. Maximus monachus ser. 27.

Heraclitus.

In seditione rogatus, vt apud populum sententiam diceret, quo pacto ciuitas redigi posset in concordiam, conscenso suggestu, poposcit calicẽ aquæ frigidæ, & paululum farinæ inspersit, mox de glechone admiscuit, qui est vel pulegij syluestris, vel leguminis genus. Dein epoto calice,

ut, discessit, nec verbum addidit: hoc pacto innuens, ita demum ciuitatem cariturum seditionibus, si repudiatis deliciis, assuescerent paruo contenti esse. Et hic Heraclitus suo respondet nomini. Nam σκοτεινὸς dictus est, id est, tenebricosus. Referatur & hoc inter ἄφωνα apophth. Erasm. 8. apopht. ex Plut.

Empedocles.

Suprà de Grauiter dictis.

Socrates.

Dicebat, eos qui se ad continentiam ac frugalitatem exercuissent, & longè plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quàm qui summa cura vndique pararent oblectamẽta: quòd voluptates intemperantiam, præter animi sibi malè conscij cruciatum, præter infamiam ac paupertatem, frequenter ipsi etiam corpori plus adferant molestiæ, quàm delectationis. Contrà, quæ sunt optima, eadem fiunt iucundissima, si quis assueuerit. Laer. l. 2. c 5.

Idem.

Suprà de Lautitiis.

Idem.

Aiebat esse turpe, si quis sua sponte seruiens voluptatibus, talem se faceret, quales nemo domi suæ vellet habere seruos. Talibus autem nullã salutis spem reliquam esse, nisi si pro eis deos comprecarentur alij, vt bonos dominos nancisci possent, quando prorsus decretum esset seruire. Existimat autem, nullos fœdiorem miseriorémque seruire seruitutem, quàm qui & animo & corpore seruirent voluptatibus. Laertius libro 2. cap. 5.

Idem.

Idem eo die quo bibiturus esset venenum, quum detractis compedibus ex frictu sensisset voluptatẽ, dicebat amicis Quàm mirè hoc natura comparatum est, vt hæ duæ res sese inuicem comitentur, voluptas ac dolor: nisi enim præcessisset molestia, non sentirem hanc voluptatem. Laer. l. 2.

Idem.

Monebat, voluptates non aliter quàm Syrenas esse prætereundas ei, qui properat vt virtutem veluti patriam conspiciat. Allusit ad Vlyssem, qui cera obturatis auribus præternauigauit Syrenas, vt Ithacæ fumum subsilientem cerneret. Laer.

Idem.

Dicebat etiam, multos in hoc viuere vt ederent biberéntque, se contra ob id edere ac bibere vt viueret: quòd his rebus non ad voluptatem, sed ad naturę necessitatem vteretur. Hanc sententiam retulit Satyricus:

Non viuas vt edas, sed edas vt viuere possis.

Erasm. lib. 3. apophthegm.

Plato.

Generosum conspicatus adolescẽtulum, patrimonio consumpto ad fores pandochij panem edentem, & aquam bibentem: Si, inquit, sic moderatè prandisses, nunquam sic cœnares. Max. ser. 61.

Idem.

Conspiciens Agrigentinos magnis impensis ædificare, eodémque modo cœnare: Agrigentini, inquit, ædificãt quasi semper victuri, & comedunt quasi semper morituri. Dicit autem Timeus, eos lecythis argẽteis & strigilibus vsos esse, mensas totas eburneas habuisse. Ælianus libro 12. de Varia historia.

Aristoteles.

Suos discipulos admonebat, vt voluptates contemplarẽtur non venientes, sed abeuntes: hoc est, non à fronte, sed à tergo. Venientes enim fucata specie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam ac dolorem relinquunt. Laer. l. 5. c 1.

Aristippus.

Sophista Polyenus ingressus ædes Aristippi, quum videret illic mulieres pulchrè ornatas, ac magnificè instructum cõuiuium, cœpit reprehendere tantum in philosopho luxum. Aristippus dissimulata obiurgatione

aliquanto: potésne, inquit, hodie nobiscum esse? Cùm ille non recusasset: Quid igitur, inquit, incusas? Videris enim non lautiorem mensam reprehendere, sed impendium. Nam si conuiuiū ob hoc ipsum displicuisset quòd esset lautius, recusasses esse conuiua. Porrò probare quidem apparatum, sed offendi sumptu, non frugalis, sed auari hominis esse videtur. Laert. lib 2. cap. 8.

Menedemus.

Antigono consulenti, deberétne ad comessationem quandam adire: post silentium nihil aliud respondit, quàm, Regis filius es. Subindicans, luxum indecorum esse regno natis: nec potentibus licere quod libet. Laertius l. 2. c. 18.

Dionysius sophista.

Familiaribus dicere consueuit, mel summo digito, non caua manu gustandum esse. Sentiens, voluptates quàm parcissimè admittendas. Philostratus in sophistis.

Arcesilaus.

Arcesilaus Scytha percontanti quî fieret, vt ab aliis sectis multi deficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli desciscerent ad alios: Quoniam, inquit, ex viris Galli fiunt, ex Gallis viri nequaquam. Sentiens, homines esse proniores ad voluptatem, quàm ad virtuté. Gallos dixit, sacerdotes Cybelis euiratos. Porrò voluptatem amplecti fœminarum est potiùs quā virorum. Laert. libr. 4. cap. 6.

Isæus sophista.

Isæus sophista Assyrius, cùm primùm ætatem dicasset voluptatibus, simul vt ad virilem peruenit, veluti alius subitò factus mirā induit morum seueritatem. Itaque percontanti cuidam, Num illa (fœminam ostendens) videretur formosa? πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν, id est, desij laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piscis, aut quæ auis esset ad vescendum suauissima? πέπαυμαι, inquit, ταῦτα σπουδάζειν, id est, ista curare desij. Et adiecit ἐβλωσκα γὰρ τῶ ταντάλου κήπους τρυγῶν, id est, sensi enim me é Tātali hortis fructus colligere. Subindicans, omnes eiusmodi voluptates, quibus iuuentus capitur, nihil aliud esse quàm vmbras ac somnia, qualia de Tantalo fabulantur poëtæ. Philostratus.

Polemon.

Occurrens alij sophistæ cuidam, intestina, mędines, pisces, & alia quędam vilia portanti obsonia: O vir egregie, inquit, non potest Darij & Xerxis animum rectè actione exprimere, qui talibus vtitur cibis. Idem.

Theocritus.

Posteaquam Diochi lurconi periisset, vxor, & in funebri cœna, quam illi parabat, nihilo secius obsonia voraret, flens inter m. Desine miser, inquit, nihil profeceris obsoniis indulgens. Sentiens, illi semper flendi fore materiam, si pergeret delitiari. Olim vesci piscib. pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebatur opsophagi. Nunc ea res magna est sanctimonia. Erasm lib. 6. apoph.

Stratonicus.

Rhodios cùm videret delitiis dissolutos, & calido potu vtétes, appellauit albos Cyrenæos, & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem, quòd colore quidem differrēt à Cyrenæis qui nigri sunt: luxu & voluptatū studio similes. Sic hodie quidā appellant albos Mauros Athen.

Idem.

Cùm Rhodi ageret, taxans eius gentis luxum delicíasque, dicebat illos ædificare vt immortales, obsonare quasi breue tempus victuros. Auidius enim fruitur his quæ breui scimus auferéda Eras. 6. apophtes Plut.

Idem.

Cùm in Maronia potaret cum quibusdam, dicebat se posse scire ad quā locum spectaret ciuitatis, si tecta facie ipsum ducerent. Cùm duxissent, rogassétq. quò spectaret: Ad cauponam, inquit. Sentiens, totam ciuitatem

[illegible] nihil aliud esse quàm cauponam. Itaque quocunque verteretur testis oculis sciebat se spectare cauponam. Maronia porrò Ciconum ciuitas est, negotiationi dedita. Eras. l. 6. apoph. ex Athenæo.

Philoxenus.

Is fuit insignis ganeo, qui cùm in caupona ollam vidisset, in quo delitiæ coquebantur: odore captus, iussit filium ollā emere. Filio dicente, eam ollam magno pretio vendi: Hoc suauior, respondit, & iucūdior erit, quo maiori pretio eam emero. Ælianus lib. 10. de Varia histor. Idem collum longius sibi quàm gruibus fieri exoptabat, vt in gustu magis oblectaretur. Aristot. in Ethicis, & Bruson. libr. 3. cap. 1.

Alexis.

Alexis poëta Callimedontem rhetorem, vt delitiis deditum, taxauit his versibus:

ὑπὲρ πατρίδος μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει,
ὑπὲρ δὲ μήτρας Καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Propatria vel quilibet velit mori:

At mamma amore Callimedō solus cupit. Perit Latinis ioci gratia, nam πάτρας patriam significat: μήτρα non matrē, sed vulnam aut piscem sonat. Pisces olim erant in delitiis. Erasm. lib. 6. apophth.

Isomachus.

Medico percontanti rusticum qui ob ingurgitationem malè habebat, num ad vomitum cœnasset? Nequaquam, inquit, sed in ventrem. Iocus Græcis festiuior, quod εἰς sonat pariter & in, & vsque ad, εἰς ἔμετον εἰς κοιλίαν. Erasm. l. 6. apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm pater aliquando mandasset, vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogium addidisset, Docuit enim me vinum reddere suauius: Ergo, inquit, ô pater, & vini plus bibetur: & qui bibent, delicatiores, deterioresque reddentur. Quis satis prædicet hanc puellam, & sene virgo seueriorem? Atqui solet hic sexus maximè capi rebus suauibus. Plutarchus in apophthegmat. Lacænarum.

Eudamidas.

Cuidam laudes Athenarum prædicanti, Quis (inquit) eam ciuitatem meritò laudet, quam nemo dilexit factus seipso melior? Non iudicauit eam vrbem esse dignam vlla laude, quæ sic esset corrupta delitiis ac vitiis, vt nullus in ea libenter viuens euaderet melior, sed deteriores omnes. Tacitè præferens Spartam Athenis, in qua qui vixisset, efficeretur melior. Plut. in Lac. apoph.

Lycurgus.

Cùm statuisset inuadere delicias, luxúmque, & in his quoque tollere diuitiarum admirationem, instituit syssitia, hoc est cōuiuia publica. Percontanti verò, cur ea constituisset, sic vt in singulis cōuiuiis pauci cum armis discumberent: Vt, inquit, expediti sint ad parendum imperatis, & si quid tumultus inciderit, penes paucos sit delictum, sitque inter omnes potus ac cibi æqua portio: denique non solùm in esculentis ac poculentis, verùm ne in stratis quidem, aut vasis, aut alia re quacunque plus haberet diues quàm pauper. His rationibus cùm diuitiis detraxisset admirationem, postquam nemo erat, qui vel vti posset illis, vel ostentare, dicebat amicis: Quàm præclarum est, ô amici, ipsa re declarasse cuiusmodi sint diuitiæ, si quando cæcæ sunt, carénque spectatoribus & admiratoribus. Interim obseruabat, ne quis prius domi sumpta cœna veniret ad publica conuiuia, expletus aliis cibis, alióve potu. Quòd si quis cum cæteris non biberet, ederétve, eum vituperabant, vt qui aliis eduliis delinitus, abhorreret à victu communi. Porrò qui palàm conuictus esset id fecisse, ei mulcta dicebatur. Vnde Agis, qui multo post Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniensibus domum reuersus, cùm

vellet quadam die cœnam capere cum vxore, à fysitiis poscenti, præfecti militiæ non miserunt. Ea res cùm postero die innotuisset Ephoris, mulctam illi dixerunt. In eodem facto geminum exemplum nobis est proditum: primum frugalitatis, deinde seueritatis, cùm in causa non graui leges nec regi pepercerint. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Sciscitante quodam ab Agesilao, Quid Spartæ fructus attulissent Lycurgi leges? Voluptatum, inquit, cōtemptum: videlicet indicans, non alia magis ex re nasci reipubl. corruptelam, quàm ex delicijs. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm audiret quendam mirari, cur rex cum cæteris Lacedæmonijs tam frugali cibo vestitúque vteretur? Pro hac frugalitate, inquit, optimā messem metimus libertatem. Quo dicto ostendere voluit, nihil æquè libertati contrarium esse, ac voluptatem. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

In Asia domum contignationem ex quadratis trabibus factam aspiciens, ædium herum rogauit, num apud illos quadrata nascerētur ligna? eo negante, sed rotūda dicēte: Quid igitur, inquit, si quadrata essent, rotunda faceretis? Notauit autem luxum, & pretiosam illam in ædificandis ædibus solertiam. Plut. in apoph.

Idem.

Thasiorum gens cùm Agesilao Lacedæmoniorum regi cum exercitu per eorum agros proficiscēti, honoris gratia mitterent farinas, anseres, bellaria, liba ex melle condita, ac omnis generis alia maximi pretij tum esculenta tum poculenta: præter farinas nihil accepit, sed reliqua auferri iussit, vt inter Helotes & mancipia distribuerentur. Sciscitantibus autem, cur id faceret? respondit: Non decere, qui virtutis studia tenerentur, id genus delicias recipere. Sapienter ostendens, nihil seruilius & abiectius esse, quàm gulæ ventrique voluptatibus obnoxium viuere. Plut. in apoph. Lacon.

Lysimachus.

Suprà de Fame & siti.

Lysander.

Cùm filiabus suis non permitteret, vt vestes à Dionysio datas induerent, interrogatus: Quamobrem hoc faceret? Ne, inquit, luxuria conspicuæ, turpiores videantur, quàm fuerunt antea. Brus. lib. 5 cap. 31.

Epaminondas.

Epaminondas à quodam ad cœnam inuitatus, quum bellariorum, obsoniorum & vnguentorum apparatum inuenisset, euestigio abiit, dicens, Ego te sacrificare, non lasciuire putabam. Plut. in apoph.

Idem.

Quum coquus impensæ rationem collegis redderet, maximum olei sumptum duntaxat ægrè tulit: sed collegis admirantibus, impensam quidem sibi non displicere dixit, sed quòd tantum olei intra corpus ipse accepisset. Damnauit autem luxuriam in nullo magis, quàm in semetipso, quem adeò prodigum olei fuisse in vnctione corporis fatebatur, vt hac in re omnes facilè superarit. Plutarch. in apoph.

Cyrus.

Persæ, quoniam regionem habebant montuosam asperámque, cupiebant eam campestri ac molliore commutare. Id non passus est Cyrus, dicens: Quemadmodum plantas ac semina, sic hominum mores ad regionis habitum immutari. Sentiens, se velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio, molles & ignauos gignit homines. Plut. in apoph.

Xerxes.

Iratus Babyloniis, quòd à se defecissent, postquam illos in potesta-

temq

rem suam redegit, interdixit ne ferrent arma, sed psalteriis tibiisque canerent, scorta alerent, cauponas haberent, ac sinuosis tunicis vterentur: quò voluptatibus molliti non molirentur denuò defectionem. Plutarchus in apoph.

Demetrius Phalereus.

Conspicatus iuuenem luxuriosum, Ecce, inquit, quadratam statuam, habentem syrma, ventrem, pudenda & barbam. Stob.

Alexander.

Darij regiam ingressus, quum vidisset sublime cubiculum, & in eo stratum, mensas, cæteráque omnia mirifico ornatu instructa: Hoccine, inquit, erat imperare? Sentiens non esse regiū, huiusmodi deliciis indulgere. Plut. in Alex. vita.

Idem.

Lectum ingressus, excussis accuratè stragulis, dicere solebat: Num quid hîc delicatum aut superfluum mater addidit? Adeò abhorrebat à muliebribus deliciis. Ibid.

Crassus.

Brutus quidam quū balneas patrimoniúmq. omne penè vēdidisset, pecuniámque luxuriosè dilapidasset, diceréque se sudare, Crassus orator respondit, Non mirum est (inquit) quòd ita sudas, modò enim existi de balneis. Notauit autem hominis luxum, qui in causa erat, vt balneum, & alia diuendere coactus esset. Brus. lib. 3. cap. 33.

Scipio minor.

Cùm non ignoraret luxuria & voluptatibus militum eneruari vires, omnem luxum, & voluptatem è castris suis amoueri iussit, voluítque, vt milites stantes cœnarent obsonium non igni coctum. Plutarchus in apoph.

Idem.

Audiens iuuenem quendam placentam ex melle ad vrbis similitudinem compactam, Carthaginémque nuncupatam, conuiuis diripiendam dedisse, equo priuauit: rogatus autem, cur militem equo indignum iudicaret? Quia, inquit, me prior Carthaginem diripuit. Quo dicto militem damnauit ignauum, qui gulæ deditus, cum placentis potius melle conditis, quàm contra hostes pugnaces, bellum suscipiebat. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Memmij cuiusdam tribuni militum iumenta intercepisset, vasculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Thericlis, hoc est, operosè factis onusta: Mihi quidē, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipsi verò per omnem vitam, cùm talis sis teipsum inutilem reddidisti. Significans, bellum quod pro patria gerebatur, mensem fortasse duraturum. Parum autem esse, quod tum militē præstaret inutilem: sed multò grauius, quòd si pergeret esse talibus moribus, perpetuò ciuis inutilis esset futurus. Ibid.

Columella.

† De luxu sui temporis cùm quereretur, aiebat illius æui homines, noctes libidinibus, & ebrietatibus, dies ludo, vel somno consumere, eósque se dicere fortunatos, quòd nec orientē solem viderent, nec occidentem. In præfat. lib. de re rust.

M. Cato.

Albidium quendam, qui omnia sua bona dilapidauerat, audiens conquerentem, domum sibi incendio cōnsumptam esse: Proteruia, inquit, fecit. Erant autem Proteruia apud veteres ethnicos sacrificia, in quibus mos erat, vt si quid ex epulis superfuisset, igne consumeretur. Brus. lib. 3. cap 1.

Idem.

Eam rempublicam nequaquam saluam fore dicebat, in qua piscis pluris quàm bos venderetur. Sensit autem vir prudentissimus, nihil æquè in republica pestiferum esse, quàm si ciues luxu & deliciis diffluāt.

Præcipuus olim luxus erat in piscibus, vnde legimus mullum sex nummûm millibus emptum. Plut.

Idem.

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vendere coactus est, aiebat se mirari, quasi plus nosset quàm ipsum mare: quod enim illud vix paulatim assuebat, ille facilè deuorâsat. Eras. li. 5. apoph ex Plut.

Cicero.

Faustus Syllæ filius, consumptis paternis bonis suppellectilem propter æris alieni magnitudinem proscripsit. Cicero hominis miseriam irridens, Hanc, inquit, magis amo quàm patris eius proscriptionem. Proscriptio quippe Fausti, sibi soli nocumento erat, qui solus non habebat vnde post hæreditatem paternam iam consumptam, commodè viueret. Parentis autem crudelis proscriptio, infinitis ciuibus & Reipublicæ damno fuit. Plut. in apophtheg.

Pompeius.

Ægrotanti Pompeio medicus præscripserat, vt turdis vesceretur. Quumque hi quibus datum erat negotium, negarent inueniri (non enim erat tempus, quo genus hoc auium capi solet) admonuit aliquis apud Lucullum inueniri posse, qui turdos toto anno alere solitus esset: Itáne, inquit Pompeius, nisi deliciis deditus esset Lucullus, nequaquã viueret Pompeius? Contemptóque me dico, cibis parabilibus vsus est. O verè masculum animum, qui ne vitam quidem deliciis acceptam ferre sustinuit! Plut. in apoph.

Lucullus.

Quum œconomus Lucullo cœnam modestam apparasset, accersitum ob iurgauit: illo dicente, Non putabam sumptuoso apparatu opus esse, quum solus esses cœnaturus. Quid ais, inquit Lucullus, an ignorabas apud Lucullum hodie cœnaturum Lucullum? Plut. in apoph.

Gallus.

Testis contra Pisonem repetundarum rerum, cùm magnam pecuniam dixisset datam Magio præfecto à Pisone, ne prouincialium iniurias à se delatas aperiret, Scaurúsque Magij tenuitatem inopiámque redargueret. Festiuè, inquit, erras Scaure: ego non magnam conseruasse dico, sed tanquam nudus nuces legeret, in ventrem coniecisse. Notauit autem hominis luxuriam, qua ad summam adactus inopiam erat. Brus. libro 3. cap. 1.

Tiberius Cæs.

Attilio Butæ viro prætorio, quum ad inopiam per luxum ac socordiam redactus, fateretur ac deploraret paupertatẽ suam: Serò, inquit, experrectus es. Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti, veriùs quàm viuunt, nam vita vigilia est. Seneca in epistolis.

Caligula.

Luxu prodigioso vtens, vt calidis rigidísque vnguentis lauaretur, pretiosissimas margaritas aceto liquefactas sorberet, conuitiis ex auro panes & obsonia apponeret, nummos non mediocris summæ è fastigio basilicæ Iuliæ per aliquot dies spargeret in plebem, Liburnicas naues gemmatis puppibus, & versicoloribus velis fabricaretur: subinde dicebat, Aut frugi hominem esse oportere, aut Cæsarem. Erasm. lib. 6. apoph. ex Suetonio.

Vespasianus.

†Adolescentem vnguento delibutum, cùm sibi pro impetrata præfectura gratias ageret, nutu aspernatus, voce acerbè castigauit: Maluissem, inquit, allium oluisses. Statimque iussit literas ac diploma reuocari. Suet.

Heliogabalus.

Adhuc priuatus, cùm luxuriosus omnibúsque voluptatibus deditus esset, reprehensus à quodam, qui dicebat: Ah non times vir luxuriosissime, ne

ut post tot delicias pauper fias? Quid melius, inquit, quàm vt ipse mihi hæres sim, & vxori meæ? Rom. histor. Scriptores.

Idem.

Dicere quoque solebat, se nolle filios, ne quis frugi sibi nasceretur. Idem.

Anonymus.

Monachus quidam Ægyptius, interrogatus cur toties voluptates sibi subtraheret? Ideo subtraho, respondit, vt iræ causam & occasionẽ præcidam. Scio enim, illam semper de voluptatibus belligerari, mentémque meam perturbare, & cognitionem ipsam fugare. Niceph. libr. 11. ca. 43. Ecclesi. hist. ex Euagrio.

Alphonsus.

Suprà apopht. de Honore, virtutis præmio.

Idem.

Eques quidam ingens patrimoniũ per luxum ac libidinem absorbuerat, atque insuper magnam æris alieni vim contraxerat. Pro hoc intercedentibus quibusdam apud Alphonsum regem, ne saltem, quæ debebat, corpore luere cogeretur, Alphonsus respondit: Si tantam pecuniam vel in sui regis obsequium, vel patriæ commodis, vel subleuãdis propinquis impendisset, audirem. Nunc quoniam tantas opes impendit corpori, par est vt luat corpore. Erasm. li. 8. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex.

*Cuidam referenti, solitos olim & canibus & capellis abstinere sacerdotes, vt non modò attingere, sed ne appellare quidem liceret: At, inquit, pessimè hoc obseruatur à Cardinali Albretio, qui caprinis carnibus haud illibenter vescitur, & canum agmina pro venatione habet in deliciis. Annal. Franciæ.

Huc aliqua ex parte pertinent apoph. de Prodigalitate, Crapula, Lautitiis, Intemperantia, Ebrietate, &c.

Vide etiam apopht. de Voluptate.

DE MAGISTRATU ET GUBERNATIONE REIPUBLICÆ.

CLEOBULUS.

EAM Rempub. bene cõpositam existimabat, vbi magistratus magis infamiam quàm legem metuunt. Plutarchus in conuiuio septem sapientum, & Stob. ser. 41.

Bias.

Optimam esse rempublic. dixit in qua legem omnes perinde ac tyrannum metuunt. Ibid.

Thales.

Eam Rempubl. saluam esse putabat, quæ ciues neque prædiuites, nec admodum pauperes contineret. Ibid.

Pittacus.

Laudabat eam rempub. in qua malis imperandi non daretur facultas. Ibid.

Chilon.

Optimam pronuntiauit rempubl. quæ maximè leges, minimè autem Rhetores audiat. Ibid.

Periander.

Periander felicem fore eam rempubl. putabat, in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, designatur. Ibid.

Idem.

Interrogante quodam cur imperium nõ deponeret? dixit, Quoniam per vim imperanti, etiam vltrò desistere periculosum est. Stobæus. Ibidem.

Solon.

Suprà apopht. de Legum authoritate & obseruatione.

Idem.

Eam item remp. in primis probabat, in qua viri boni honoribus afficerentur, mali pœnis coercerentur. Stob.ibid.

Idem.

Interrogatus quánam ratione ritè respub gubernari possit? respondit, Si tam indignarentur illi quibus nõ est facta iniuria, quàm quibus facta est.Stob.ser.eod.

Heraclitus.

Rempubl.vt deploratam contempsit,eique dare leges quum rogaretur,recusauit.Secessit autem in templum Dianæ, ibique cum pueris ludebat talis. Circunstanti & admiranti populo: Perdidi, inquit,annon præstat hoc agere, quàm vobiscum Rempubl. administrare? Laërt. lib. 9.cap.1.

Antisthenes.

Rogatus,quomodo ad Rempublicam capessẽdam sit eundum? Velut, inquit, ad ignem, ne nimis admotus exuraris, procul amotus frigescas. Stob. ser.43.

Bion.

Dixit, oportere bonum virum à magistratu discedentem, non ditiorem, sed clariorem euasisse. Stob. ser.43.

Pythagoras.

Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea cõtumeliam, postremò exitium. Stob ser.41.

Idem.

Eam ciuitatem optimam esse dixit,quæ viros bonos habet. Ibidem. A Socrate idem dictum est sæpius.

Idem.

Principes constitui iussit illos, qui à teneris bene educati sint, & iam adulti ætatem suam lucri gratia non prostituerint.Ibid.

Idem.

Dicere solebat,beatas esse respub. quæ ab illis regerentur, qui aut ipsi saperent,aut sapientiæ incumberẽt. Cicero ad Quintum fratrem.

Zeno.

Solitus est dicere decorandas esse vrbes non pretiosis ornamentis, sed inhabitantium virtutibus. Stobæus serm.41.

Socrates.

* Felicem illius Reipub. constitutionem esse ducebat, in qua præfecti & magistratus societate coniungerentur.Eam item in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Præterea,eam optimè habitari, quæ secundum leges viueret, & iniustos puniret.Stob.ser.41.

Chrysippus.

Rogatus cur non administraret Rempublicam,dixit:Quia si quis malè rexerit, displicebit diis: sin bene, ciuibus. Stob.ser.43.

Aristoteles.

* Dicebat prudentes magistratus debere non propter officium aut imperium, sed virtutis causa admirationem sui parere: vt etiam immutata fortuna eisdem laudibus digni censerentur. Stobæus eodem sermone.

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, faces in portu sublatæ, magna flamma in paucis cremiis excitata, nauibus per mare errabundis multum auxilij ferunt: sic & vir splendidus (i.prudens magistratus) in vrbe periclitante, paucis ipse rebus contentus, magnis beneficiis ciues afficit. Stob. eod.ser.

Theophrastus.

Percontatus, quidnam rempublicam conseruaret?respondit, Præmium & pœna. Stobæus sermone 41.

Epaminondas.

Quum Epaminondæ per inuidiam & contumeliæ gratia sordidus quidam & cõtemptus magistratus delegatus esset à populo Thebano, non aspernatus est, dicens: Non solùm

ma-

magistratum ostendere virum, sed virum vicissim ostendere magistratum. Itáque se gessit, vt deinceps tanquam honestum munus à multis ambiretur, quum antea nihil fuerit, quàm cura, sordes & stercora ex angiportis eiiciendi. Eras. libr. 5. apoph. ex Plut.

Phocion.

Capitis iam damnatus cùm esset, atque huius amici cæteri qui simul cum illo damnati fuerant, flentes ducerentur, ex inimicis quidam obuiam factus, post multa conuicia in faciem Phocioni expuit. Tum Phocion ad magistratum clamans, Non hunc, inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem. Ita vir sanctissimus, etiam moriturus publicæ disciplinæ curam habere voluit. Plutar. in Phocione.

Agasicles.

Interrogatus, quónam pacto magistratus, nullo stipatus satellitio, imperare suis posset, respondit, Si ita imperet suis, vt pater filiis. Quo innuit, si magistratus beneuolentia & bene factis adiungeret sibi ciuium animos, non opus esse barbarico conductitióque satellitio, cùm nullos haberent corporis custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gererent affectum. Plut. in Laco.

Agesilaus.

Magistratus officium esse dicebat, Erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti. Plut. in Lacon. Vt postea dixit Virgilius principis partes esse, Parcere subiectis, & debellare superbos.

Idem.

Rogatus à quodam cur Spartanorum respub. præ cæteris secundis rebus floreret: Quoniã, inquit, plus cæteris in hoc sese exercent, vt pariter & imperare & parere sciant. Sensit vir prudentissimus, ciues disciplinæ capaces, causam esse incolumitatis publicæ. Plutarc. in Lacon. apophtheg.

Themistocles.

Cleon cùm primùm statuisset Rempubl. capessere, amicis in vnum locum conuocatis, eam quæ ei cum illis intercesserat, amicitiam dirupit, tanquam quæ in administratione ciuitatis rectum ac iustum institutum emoliat, & transuersum agat. Themistocles contra, qui, cùm quidam moneret vt præclarè magistratu fungeretur: nequaquam, inquit, in eo sessurus sum throno, in quo amici non meliore sunt futuri conditione, quàm inimici. Non enim ciuitas homines amicis & sodalibus carentes, sed commodos & temperantes requirit. Antonius in Melis. par. 2. ser. 1.

Agathon.

Dicere solebat, magistratũ trium debere meminisse. Primum, quòd imperet hominibus: deinde, quòd secũdum leges: tertiò, quòd non semper imperet, Stob. ser 43.

Apollonius.

Cùm vidisset in Domitiani ædibus, quendam senio iam confectum magistratũ inhianter affectare, atq; imperatori ceu seruum se submittere: Huic, inquit, ô Damis, nõ persuasit Sophocles, vt agrestem dominum furiosúmque aufugeret. Bruf. libro 5. cap. 5.

Fabius Max.

Fabio iam sene, filius illius consul factus est, qui cùm publicitus multis audientibus habuisset orationem, Fabius conscenso equo præcedebat. Quum autem iuuenis lictorem misisset, qui patrem iuberet equo descendere, alij quidẽ factum hoc auersati sunt. At Fabius ab equo desiliẽs, non habita ætatis ratione, accurrit, ac filium complexus: Euge, inquit, fili, sapis: qui intelligas, quib. imperes, & quàm magnũ magistratum susceperis. Plut.

Scipio minor.

Quum in censura Mumium collegam haberet, festiuè grauitérq; pro

rostris dixit, se ex maiestate Reipub. omnia facturum, si sibi Quirites collegam dedissent, siue non dedissent, Plin. in l. de Viris illustribus cap. 58. Val. Max. l. 6. c. 4.

M. Cato.

Exhortans magistratus ad sumendas pœnas de his qui delinquerent, dicebat eos qui maleficos prohibere possent, nec facerent, lapidandos esse. Sentiens illos de vniuerso populo pessimè mereri, quòd ad scelerum licentiam inuitarent improbos. Plut. in apoph.

Idem.

†Cùm repulsam in petitione cõsulatus tulisset, nullum tamen blandiendo sibi demereri voluit, & postea à petitione consulatus abstinuit, quòd diceret, Viri boni esse, administrationem Reipub. si qui ipso vti vellent, non subterfugere: neque tamen eam vltrà quàm conueniret expetere. Dio. Cass. l. 40.

Alex. Seuerus.

Honores iuris & gladij nunquam vendi passus est, dicens: Qui emit, & vendat necesse est. Hoc ethnicus, & iuuenis: quid iam decet principes Christianos? Lampridius & Brus. l. 4. cap. 5.

Alphonsus.

Dicere solebat, eos, qui aliis præessent, tanto priuatis hominibus meliores esse oportere, quanto honoribus & dignitate antecellerent. Sentiens, tum demum subditorum mores rectè formari posse, si hi quibus reipublicę gubernatio commissa est, vitæ inculpatæ exemplo præcedant, vt vnum sint exemplar omnibus virtutis. Panormit. lib. 6. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Magistratum, cotem appellare solitus est, quo hominum ingenia probarentur. Quemadmodum enim argentarij ad aurum atque argentum probandum cote indice vtuntur: sic magistratibus se vti, rex docere voluit, quo ciuium mores atq; animos exploraret Magistratus enim, vt cõmuni prouerbio celebratur, virum iudicat: quod quidem Pittaco Mitylenæo & Soloni alii tribuerunt. Quãquam Aristoteles l. 5. Moraliũ, Biantis nomine citarit. Est autem sensus, vix satis perspici posse mores & ingenium in vita hominis priuata. Alphonsi dictum recitat Panormit. libro 3.

Idem.

†Malum pupillum esse dicebat Imperatorem, qui ex visceribus prouincialium, homines nec necessarios, nec Reipub. vtiles, sua prodigalitate pasceret. Pontan. lib. de liberalit. capite 11.

Vide apoph. de Principatu & Principe.

De magistratuum delectu.

Socrates.

Dicere solebat absurdum esse, cũ artes manuarias nemo exerceat qui eas non didicerit: neq; quisquam aliud faciendum locet ei qui eius opificij sit planè ignarus: ad publicos magistratus admitti eos, qui rerum omnino rudes essent. Erasm. lib. 3. apoph.

Plato.

*Censebat publica munera nemini esse concedenda, quòd nominatus ad ea capessenda diues esset, aut huiusmodi quicquam possideret, vt robur, magnitudinem, generis claritatem: sed ei qui legibus pareret maximè, & hac re cæteris in ciuitate præstaret. l. 4. de legibus.

Chilon.

Fratri quærenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non: significans neminem esse idoneum magistratui, qui non possit dissimula-

Simulare multa præter æquum & bonum facta, iuxta illud ἄρχε ἀκούειν καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, id est, Princeps æqua & iniqua pariter audias. Laër. in Chilone.

Antisthenes.

Admonuit Athenienses, vt asinos æquè atque equos deligerent ad agriculturam. Quum illi dicerent hoc animal esse alienum ab aratione: Quid refert, inquit, quum in vestra republica duces sint, qui nunquam didicerunt administrandi rationem: sed hoc satis est, quòd à vobis delecti sunt? Sentiens multò absurdius esse, ei commendare rempub. qui gubernandi artem non tenet, quàm si asinum pro equo adhibeas aratro Laërt. l 6. c. 1.

Carneades.

Cùm in senatu dixisset, neminem consulem, neminem prætorem aut imperatorem esse, nisi sapientem: Albino, qui tum prætor erat, audiente, subridens ait: Ego igitur tibi Carneades prætor esse non videor, quia sapiens non sum? Brusonius libro 4. cap. 5.

T. Manlius.

Suprà de Consolatione.

M. Cato.

Ciues incusabat, quòd semper iisdem committerent magistratum. Videmini enim, inquit, aut vllum habere magistratum, aut indicare paucos esse dignos magistratu. Quorum alterum erat malè sentire de publica potestate: alterum, de ciuibus. Plut. in Ro. apoph.

Idem.

Censuram petens, quum cæteros competitores videret supplices, populóque blandientes, ipse clamabat, populo opus esse medico austero, validísque remediis: proin eligendũ non qui iucundissimus esset, sed qui inexorabilis. Atque hæc dicens, ante omnes censor creatus est. Agnouit populus morbum suum: eóque Cato plus valuit obiurgando, quàm cæteri blandiendo. Ibid.

Saturninus.

Quum milites illi peplum imperiale imposuissent, aduocata concione de seipso dixit: Commilitones, bonum ducem perdidistis, & malum principem fecistis. Ante fuerat egregius, sed quoniam in imperio fuerat seuerior, ab iisdem à quibus imperator factus fuerat, interemptus est. Non quiuis ad quoduis munus idoneus est. Trebellius Pollio.

Augustus Cæsar.

Romanum admonuit magistratũ, vt rempublicam cõmitterent iis qui vsu & experientia rerum plurimum possent, nec eam sinerent pendere ex cuiusquam voluntate. Nihil enim in Repub. perniciosius esse putauit, quã si magistratus rerum imperitus dominium obtineat. Xiphilinus Dionis abbreuiator, in Augusto.

Idem.

Cùm ægrè ferret, quòd Caius, quẽ Agrippa eius filius susceperat, nondum adolescens consulatum petiisset graui dolore affectus, precatus est, ne vnquam inciderent in huiusmodi tempora, in quæ ipse olim inciderat, vt minor xxi. annis consul fieret. Cúmque adhuc instaret, respondit, id imperium deferendum esse ei, qui nihil peccaret, quíq; posset studiis populi Romani obsistere, deinde vt eos modestiores faceret. Dion. Nicæus in August.

De magistratuum molestiis ac variis sollicitudinibus.

Democritus.

Democritus dicere solebat, melius esse regi ab aliis, quàm regere homines malos.

Chrysippus.

Rogatus, quare ad Rempublicam non accederet? Quia, inquit, si malè administrauero, deos: si bene, ciues habebo iratos. Laërt.

Alcibiades.

Dicere solitus est de suis factis, se Dioscurorum vitam viuere. Nam dum populi gratiam obtineret, diis parem se videri: cùm verò illam amisisset, nihil à mortuis discriminis habere. Ælianus libro decimotertio de Var. hist.

Themistocles.

Audiens quosdam ambire magistratum: Si mihi, inquit, duas ostenderetis vias, quarum vna ad sepulchrum, altera ad tribunal duceret, multò libentiùs ingrederer eam quæ rectà ad sepulchrum duceret. Non ignorauit sane vir sapientissimus, quātæ curæ, molestiæ, vexationes, circumueniant eos, qui in magistratu constituti, omnibus expositi esse coguntur, Ælian. l. 6. Var. Hist.

Demosthenes.

Ad iuuenes quos habebat familiares dicere solebat: Sibi ignaro iam quantum inuidiæ, metus calumniæ ac discriminis sit expectandum ad Rempub. accedenti, si ex duobus alterum sit eligendum, citius in exilium iturū, quàm ad suggestum aut tribunal. Erasl. l. 4. apoph. ex Plut.

Seleucus.

Frequenter dicere solitus est, paucis notum esse, regum aut magistratuum quantæ sint curæ. Alioqui nullum inuentum iri, qui regium diadema humi proiectum tolleret. Eras l. 8. apoph Stob. ser. 46 Antigono ascribit, cuius dicti meminit etiam Val. Max. l 7 c 2.

Antigonus.

Cùm regium sibi traditum accepisset diadema, priusquam capiti imponeret, dixisse fertur: O nobilem magis quàm fœlicem pannum: quem si quis penitus cognoscat, quàm multis solicitudinibus, periculis & miseriis sit refertus, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Val. Max. l. 7. c. 2. Stob. ser. 46.

Pompeius Magnus.

Quum ex literis senatus intellexisset, omnia quæ Sylla armis obtinuerat, in ipsius potestatem esse tradita populi suffragiis centuriatis, percusso fœmore dixit, Proh, nunquam finienda pericula! quanto satius erat obscurum nasci, si à militaribus curis nunquam dabitur recedere: nec hac ex vto inuidia, licet cum vxore ruri vitam degere? Magnam potentiam ambit inexpertus, odit expertus, sed deponere tutum non est. Plutarch.

Idem.

† Dicebat de se ipso liberè: sibi magistratus antè fuisse delatos, quàm expectasset, ac prius vltrò deposuisse, quàm ciues expectassent. Plutar. in apoph.

Alphonsus.

Cœnam senex quidam importunus & garrulus quum sine fine obreperet, exclamasse fertur, & dixisse, Asinorum conditionem esse potiorem quàm regum. Nam illis dum pascuntur, dominos parcere: regibus neminem. Antonius Panorm. & Æneas Syluius de dictis & factis Alphonsi.

Idem.

Infrà tit de Otio honesto.

De magistratu momentaneo.

Cicero.

CVm Caninium consulem postremo anni die à Cæsare factum videret, qui tamen postero die consulatum pro more alteri tradere cogebatur, iocosè de breui eius magistratu iudicans. Consulem, inquit, habuimus vigilantissimum & fortissimum, qui in toto suo consulatu somnum

quam non vidit. Xiphil. Nicæi abbreuiator, in Cæsare.

Idem.

De Caninio Reuilio cùm paruo tempore consul fuisset, sex videlicet meridianis horis, idem dixit, Consulem habuimus tam seuerum, támque censorium, vt in eius magistratu nemo pransus sit, nemo cœnauerit, nemo dormierit. Erasmus libro quarto apoph.

Idem.

Suprà de Honore momentaneo.

Idem.

Vatinius cùm morbo laboraret, & eo nomine in Ciceronem inueheretur, quòd ægrotantem non accessisset: Volebam, inquit Cicero, in tuo venire consulatu, sed me nox occupauit. Ibidem.

Idem.

Adhunc consulem congratulandi ac associandi gratia plurib. euntibus: Maturemus, ait, vt hominem ante sui consulatus exitũ præueniamus. Plut. Talis fuit autem sub Galieno imperatore postea Marius tyrannus, vt scribit Trebellius Pollio, qui vna die factus est imperator, altera visus est imperare, tertia interemptus est.

M. Votacilius.

In C. Seruilium, qui vno tantùm die consul fuit, ita lusit: Antè Flamines, nunc consules diales fiunt. Abusus est voce, Diales: quasi à die deducta sit, ac non magis à Ioue, cui Flamines instituebantur. Macrob. lib. 2. c. 2. Saturn.

De magnanimitate.

Democritus.

*Sciscitatus, quid esset magnanimitas? respondit, Leuiter ferre frustrationem. Stob. ser. 106.

Socrates.

*Quidam ei cum alio quodam colloquenti, filium eius mortuum esse nuncupauit, ille verò colloquio absoluto. Nunc, inquit, abeamus, Sophronisci funus curatori. Eod. ser.

Diogenes.

*Aduersis quibusdam casibus pressus, dixit, Euge, ô fortuna, tu viriliter mihi præes Eod. ser.

Phauorinus.

*Dicebat, virum in vera magnanimitate & philosophia educatum, antequam calamitates ingruant, animi tranquillitatem intra se reconditam habere. At, inquit, in rebus aduersis aliena consolatione opus habere, id tranquillitatis animi modum excedit. Ibidem.

Aristoteles.

* Magnanimitatem describens dicebat esse virtutem, per quam vtraque fortuna honor & ignominia feruntur. Item, Magnanimitatis esse decenter ferre & felicitatem & infelicitatem, & honorem & ignominiã, non admirari delicias, neque clientelas, neque potestates, neque victorias publicorum certaminum, & simul habere mentem immotam & excelsam. Magnanimus autem est, qui neque vitam amat aut magnificat, simplex moribus & generosus, qui iniuria lacessiri possit, nec pronus sit in vindictam. Sequitur autẽ magnanimitatem simplicitas, ingenuitas, & veritas. l. de virtutibus.

Xantippe.

* De Socrate marito suo dicebat, cùm infinitæ mutationes & rempub. & ipsos occupassent, in omnibus similem se vidisse Socratis vultum, & exeuntis domo, & domum redeuntis. Ad omnia enim cõcinnus & magnanimus erat: quamobrem nihil vnquã ipsum tristitia affecit. Stob.

Anonymus.

* Magnanimus est, inquit, qui omnia facilè fert: pusillanimus verò, qui ne parua quidem. Stob. ser. 7.

Epictetus.

* Dicebat esse quosdam leuiter magnanimos, qui tranquillè facerẽt absque iracundiæ motu æquè magna

atque alij vehementer impetuosi & iracundi. Arrian in dissert.

Plutarchus.

† Viro forti magnoq; animo prædito nihil formidabile potest accidere, præter infamiam. lib. contra Epicureum Coloc.

Vide apoph. de Constantia, Fortitudine, Prudentia, Moderatione animi, Fortuna, &c.

De magnificentia.

Nicias.

CVm inter Græcos præcipuus esset qui magnificentia excelleret, ideo à populo in iudicium vocatus, ait: Sint mihi ipsi, non populo Atheniensi tanti sumptus facti, meúmque operibus ipsis nomen inscribam. Pontan. cap. 12. de Magnificentia ex Plut.

Plato.

Videns Agrigentinos magnis impensis multa ædificia extruentes, dixisse fertur: Agrigentini quasi semper victuri ædificant, & comedunt quasi semper morituri. Notauit autem vanam illam ædificiorum condendorum magnificentiam, cùm homo fragile & caducum animal, facilè tugurium habere posfit, in quo ad paucos annos quibus in hoc mundo quasi in alieno solo obambulat, à tempestatis intemperie se defendat. Ælian. lib. 12. de Var. hist. Idem de Rhodiis dixit Stratonicus apud Plutarchum.

Augustus Cæsar.

Cùm vrbem Romam multis modis & ornasset & communisset, atque etiam in posterum (quod quidem in ipso fuit) tutam reddidisset, non sine causa glorians dicere solebat: Romam lateritiam accepi, marmoream relinquo. Nihil principi magnificentius, quàm si ditionem, quam accepit, reddat statu melioré. Sueton. in eius vita. Pontanus, c. 12. de Magnificentia. Erasm. Rot. lib. 4. apoph.

Constantius Imp. & Hormisdas Architectus.

† Eiusdem etiam vrbis magnificentiam cùm fuisset cum admiratione contemplatus Constantius, dixit: Naturam vires omnes in vnam vrbē effudisse. Et cùm Hormisdam interrogasset, quid de eadem vrbe Roma sentiret? Id tantùm sibi placere respondit, quòd didicisset ibi quoque homines mori. Philosopho digna responsio. Platina in vita Felicis II. PP.

De maledicentia, ac mordacitate.

Pythagoras.

QVodam dicente, Nimium mihi maledicis ac plus satis derides: Atqui, inquit, spleneticis etiam acria & amara prosunt, dulcia nocent. Ant. in Meliss. part. 2. ser. 78.

Aristippus.

Audiens quendam temerè hominibus maledicentem: Vtinam, inquit, tu linguæ tuæ, sicut ego aurium mearū, dominus esses. Laër.

Empedocles.

Interrogatus, cur cùm mala audiret, tam indignanter ferret maledicta? Quia, inquit, ne laudationes quidem mihi iucundæ forent, nisi maledicta mihi molesta essent. Max. ser. 16. de Admonitione.

Diogenes.

Cuidam conuiciatori, At nec mihi, inquit, credit quisquam, te laudanti: nec tibi, me vituperanti. Ant. in Meliss. parte 2. ser. 59.

Idem.

Suprà apoph. de adulatione & assentatione.

Isocrates.

De Atheniensium ciuitate dicere solebat, tam scortis simillimam esse. Ete-

Etenim qui illarũ venustate caperẽtur, velle quidẽ omnes rem cũ ipsis habere: neminẽ tamen tam sui ipsius contemptorẽ, qui matrimoniũ cũ illis iungere dignetur. Ita Atheniensiũ ciuitatẽ ad peregrinandum in ea iucundissimã esse, omnibúsque totius Græciæ ciuitatibus præstantiorem: ad inhabitandum verò non item securam ac tutam esse. Innuit autem, domesticos in ea sycophantas, conuiciatores & obtrectatores, atque eorum qui se populares videri vellent, insidias. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Zoilus.

Zoilus Amphipolitanus, Polycratis auditor, qui canis Rhetoricus nominatus est, homo studiosus malè loquendi, cùm non solùm in Homerũ, Platonem, aliósq. præclaros ac magnos viros stylũ stringeret, sed vbiq. litibus & perniciosis etiam contentionibus operam daret, rogante quodam erudito viro, quamobrẽ omnibus malè diceret? Quoniam, inquit, malè facere cùm velim, non possum. Exprimit autem omnium maledicẽtium & detrectantiũ personam Zoilus, qui dum non inueniunt qua ratione facto lædant, dentibus caninis & lingua amarulenta in bonos inuehuntur. Ælian. l. 11. de Var. hist.

Cleanthes.

† Cùm quendam pœniteret, quòd [illegible] maledicto incessit, respondit: [illegible] esse Liberum patrem atque [illegible] à Pueris illudi, nec irasci [illegible] leui maledicto indignari. Diog. Laert. l. 7. c. 2.

Socrates.

[illegible] nuntiatum esset, à quopiã [illegible] maledictis incessi: Bene, ait, loqui non didicit. Laert.

Plato.

[illegible] narrante nonnullos esse [illegible] maledictis insectarentur: [illegible] inquit, sic viuam, vt illis fi[illegible] habeantur. Anton. part. 2. ser. [illegible]

Aristides.

Cùm ab imprudente quodam malè audiret: Tu, inquit, & conuicia facilè audis, & libenter dicis: mihi autem & dicere non est consuetum, & audire iucundum. Ant. in Meliss. par. 2. serm. 72.

Melissus.

Quum prebitro illi diceret, quòd maledictis indignaretur: Si maledicta, inquit, æquo animo admittam, ne laudes quidem sentiam. Brus. lib. 1. cap. 16.

Philostratus.

Ælianus quum Philostrato roganti, quid operis cuderet, dixisset se opus in tyrannũ nuper mortuum cudere: Admirarer, inquit Philostratus, si viuentem accusasses. Superstitem siquidem tyrannum incessere, viri opus est: mortuum verò, cuiusque. Brus. l. 1. c. 16.

Lysander.

Cùm in publico quodam conuentu quædam audiuisset, liberiùs quàm par videbatur, contra ipsum loquentem: Tua, inquit, verba ciuitate opus habent. Quo dicto notauit eius in dicendo libertatem, quæ quidem in conuentu facilè feretur, sed alio loco non item. Plutarch. in Lacon.

Cleomenes.

Cleomenes maledicenti dixit: Ad propter hoc tu omnibus maledicis, ne tempus de tua loquendi malignitate habeamus. Plutarch. ibidem.

Agesilaus.

Quoties audiebat aliquem ab aliis laudari aut vituperari, existimabat non minùs esse discẽdos eorum mores qui loquebantur, quàm eorum de quibus loquebantur. Sensit vir prudentissimus, eos qui auidè obtrectãt alienæ laudi, magis prodere morbũ suum, quàm detegere mores alienos: & qui ob res parum honestas laudant quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare stultitiam suam peruersũmque iudicium. Plutarc. in Lacon. Apoph.

ira, ait illum dixisse: Longius discedite, ne audiat rex.

Idem.

Quum per noctem milites omnia sibi mala imprecantes audiret, quòd rex eos in illud iter intricabiléque lutum adduxisset: accessit, ignorantésque à quo adiuuarentur, explicuit: Non, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has calamitates incidistis: Sed ei bene optate, qui ex hac miseria vos abduxit. Plutarchus & Seneca.

Pyrrhus.

A quibusdam rogatus, vt maledicum quendam ex Ambracia pelleret: respondit, Potius apud paucos, illic manens, quàm apud multos de nobis obloquatur. Plut.

Idem.

Quum audisset, sibi à quopiam maledictum, conuitiatorem ad se duci iubet, ac interrogat, num dixisset ea propter quæ accusatus erat: respondit, Dixi, ô rex, & dicturus plura eram, si plus vini appositum mihi fuisset. Quo audito, Pyrrhus ridens, hominem impunè dimittendum mandauit. Plutarch.

Cicero.

Seruilia M. Bruti mater, cùm pretiosum ære paruo fundum à Cæsare emisset, subiicente hastæ bona ciuiũ, non effugit tale Ciceronis dictum: Equidem quo melius emptum sciatis, comparauit Seruilia hunc fundum Tertia deducta. Filia autem Seruiliæ erat Iunia Tertia, eadémque C. Crassi vxor: lasciuiente dictatore tam in matrem quàm in puellam. Macrob. l. 2. c. 2. Saturn.

Sicinius.

Cùm leui momento amorem simul & odium permutaret, eorũdémque hominum & patronum & accusatorem se præberet: Sicinius homo maledicus, qui multa in quoscunque probra iacere consuetus erat, aliquãdo rogatus, cur soli Crasso non malediceret, cùm maledicendi materiã haberet amplissimam? Non facio, inquit: fœnum enim habet in cornu. Plutarch.

M. Cato.

Cuiusdam, qui multis intemperantiæ notis iniustus erat, probris vexatus: Impar mihi tecum, ait, certandi conditio est. nam vt malè audire & maledicere, tibi facillimum simul & promptissimum est: sic & mihi maledicere insuaue est, & insuetum. Eras. l. 5. apoph.

Valerius.

P. Clodius cùm iratus esset Valerio, eò quòd mutuum ei petenti non dedisset: Quid amplius, inquit Valerius, mihi facturus es, nisi vt Dyrrachium eam, & redeam deinceps? Mordaciter ad Ciceronis exilium alludens, à quo tamen gloriosè reuocatus est. Macrob. l. 2. ca. 6. Saturn.

Orbilius.

In reum testis prodiens, cùm à Galba, oratore eloquentissimo quidem, sed corpore deformi, interrogaretur, Quamnam artem exerceret? Nullam, inquit, sed in sole gibbos fricare soleo. Macrob. lib. 2. cap. 6. Saturn.

Cicero.

Suprà apoph. de Honore & magistratu momentaneo. & apoph. de facetè & iocosè dictis.

Cicero.

In C. Cæsarem mordacitas Ciceronis dentes suos strinxit. Nam primùm post victoriam Cæsaris interrogatus Cicero, cur in electione partis errasset? respondit, Præcinctura me decepit. notans Cæsarem, qui ita toga præcingebatur, vt trahendo laciniam, velut mollis incederet: adeò vt Sylla tanquam prouidus dixerit Pompeio, Caue tibi illum puerum malè præcinctum. Macrob. lib. 2. c. 3. Saturn.

Idem.

Deinde cùm Laberius in fine ludorum annulo aureo honoratus à Cæsare, e vestigio quatuordecim

gradus ad spectandum transisset, violato ordine, & cùm detractus esset eques Romanus, & cùm Mimus remissus, ait Cicero prætereunti Laberio, & sedile quærenti: Recepissem te, nisi angustè sederem, simul & illum respuens, & nouum senatū mordaciter taxans, cuius numerum Cæsar supra fas auxerat. Macrob. lib. 2, cap. 3. Saturn.

Idem.

Aliàs facilitatem Cæsaris in eligendo senatum irrisum, palàm mordaciterque irrisit. Nam cùm ab ipso hospite suo P. Mallio rogaretur, vt Decurionatum priuigno eius expediret, assistente frequentia hominum, respondit: Hoc fieri sanè nequit, si Romæ imperabit Pompeius. Macr. l. 2. c. 2. Saturn.

Idem.

Nec intra hæc mordacitas stetit, quippe ab Androne quodam Laodicæno salutatus, cùm causam aduentus requisiuisset, cōperissétque (nam ille se legatum de libertate patriæ ad Cæsarem venisse respondit) ita expressit publicam seruitutem: ἐὰν ἐπιτύχῃς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον. Si obtinueris, & pro nobis intercede. Macrob. li. 2. c. 3. Saturn.

Idem.

Cùm Lepidum audiuisset in senatu ad patres conscriptos dicentem, Ego non tanti fecissem simile factum, Cicero respondit, Nec ego tanti fecissem. Macrob. libro 2. ca. 3. Saturn.

Plancus.

Infrà de Mortuis non lædendis.

Augustus Cæsar.

Indignanti Tiberio, ac per epistolam etiam conquerenti apud eum de conuiciatore, respondit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari, eo quòd sint qui malè de me loquantur. Satis est enim, si hoc habemus ne quis malefacere possit. Sueton.

Tiberius.

Ab initio sui principatus, in conuiciatores & maledicos dicere solebat, In ciuitate libera, linguam quoque liberam esse debere. Suet. Tacit.

Domitianus.

Cùm homines mordaces atque maledicos haberet odio, semper tamen eos dicere solebat peiores esse, qui maledicis aures præberent, neque reprehenderent, quàm ipsos maledicos. Sueton.

Fl. Vespasianus.

Infrà tit. de Malitia.

Idem.

De Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro clàm apud communem amicum conquerens, addidit clausulæ: Ego tamen vir sum. Notans, obtrectatorem esse parum virum. Simile est illud Maronis.

Parcius ista viris tamen obiicienda memento. Suetonius.

Sigismundus imp.

Cùm accusassent purpurati apud Sigismundum imperatorem maledicentiam Germanicæ multitudinis, quæ de suo principe passim obloqueretur, subridens Imperator: An vobis, inquit, graue videretur illos malè loqui, cùm nos malè agamus? Indicauit autem, in nobismetipsis situm esse, quòd bene vel malè audiamus. Æneas Syluius li. 2. comment. de reb. gest. Alphonsi.

Sfortia.

Quum transfuga Nolanus eques, ingenio infami, vt sibi gratiam cum Sfortia cōpararet, Tartaljam omnibus maledictis in conuiuio Sfortiæ famam lacerasse detulisset: déque ea re, vt fides sibi haberetur, iureiurando sæpius affirmaret: Non opus est, inquit Sfortia, vt multum eo persuadendo mecum labores, quum Tartalia nunquam verbum de quoquam sit eloquutus, quin malè dixerit. Paulus Iouius de dictis & factis Sfortiæ, cap. 85.

Vide apoph. de delatione.

De

De malignitate maledica.

Chilon.

MOrtuis nequaquam maledicendum esse dicebat, quandoquidẽ ignauum esse videretur eos lingua incessere, qui respondere non possent. Laert.lib.1.cap.4.

Idem.

Idem docebat, neminem conuiciis lacessendum, ne si dixerimus quę libent, audiamus vicissim quæ dolẽt. Habet enim & maledicendi morbus suam voluptatem, sed quæ plerunque malè audiendi summo dolore pẽsatur. Huc allusit M. Tullius, Salustio comminans fore, vt si quam voluptatem malè dicẽdo cepisset, eam malè audiendo amitteret. Laertius.

Socrates.

Cuidam admiranti quòd nihil in eum commoueretur à quo conuiciis incessebatur: Mihi, inquit, non maledicit, quandoquidem ea quæ dicit mihi non adsunt, nec in me hærent. Atqui ob hanc causam hominum vulgus magis commouetur, si quid dicitur in immerentem. Boni quum malè audiunt, sibi gratulantur, quòd puri sint ab his malis quæ ipsis impinguntur, nec in se dici interpretantur: nihilo magis quàm si quis oculorum errore Platonem appellet Socratem, & in Socratem congerat maledicta, is non maledicit Platoni, sed ei quem existimat esse Platonem. Eras.lib.3.apoph.

Idem.

Vetus comœdia solebat nominatim in ciues maledicta iacere. Horum libertatem quum plerique metuerent, Socrates dicebat, Expedire, vt quis semet illis sciens ac volens subiiceret. Nam si quid, inquit, dixerint in nos meritò reprehẽdendum, admoniti corrigemus, & profuerint: sin falsum conuicium in nos iaculabuntur, nihil ad nos. Erasm. Libro 3. apoph.

Aristippus.

Quum à quodam conuiciis incesseretur Aristippus, tacitus abiit. & quum maledicus insequeretur abeuntem, dicẽs, Cur fugis? Quoniam, inquit, tibi quidem potestas est malè loquendi, mihi verò non audiendi. Salsissimè notauit hominis impudentiam, qui quum sibi ius sumeret malè loquendi, non saltem hoc iuris concederet alteri, vt subduceret sese, desineretque malè audire. Nam vox hæc, Cur fugis? erat velut expostulantis de iniuria. Laert.libro 2. cap 8.

Diogenes.

Cùm adolescentem natura malum lapides in cœlum iactantem videret: Euge, inquit, scopum non attinges. Innuit autem, eos cælestium bonorum nequaquam hæredes esse, qui malitiosam agerent vitam. Laer. lib.4.

Idem.

Corinthum profectus, ludum ingressus est, quem ibi Dionysius regno pulsus aperuerat, audiuitq. pueros malè canentes. Interim ingressus Dionysius, quoniam putabat Diogenem cõsolandi gratia venisse, Humaniter, inquit, facis Diogenes: hæc est rerum humanarum volubilitas. Imò (inquit Diogenes) miror te etiamnum viuere, qui tantum malorum in regno patraris: & video nihilo meliorem esse ludimagistrum quàm fuisti rex. Laert. & Erasm. lib. 3. apoph.

Idem.

Eunuchus quispiam contaminatæ famæ, inscripserat ædibus suis, μηδὲν εἰσίτω κακόν, Ne quid ingrediatur mali. Id videns Diogenes: Ædium, inquit, dominus quà ingreditur? Eunuchus boni ominis gratia posuerat titulum, ne quid infelicitatis attingeret domum, id Diogenes detorsit ad mala animi, quæ sola vera mala

sunt. Laert. lib. 6. Bruſ. lib. 4. cap. 11.

Antiſthenes.

Eos qui nos maledictis inceſſerent, magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Laert. lib. 6. cap. 4.

Demoſthenes.

A caluo quodam maledictis aſperſus: Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam: quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint. ſubnotans, illum nō iudicio, ſed celebri vino maledicum eſſe. Eraſ. 8. apoph. ex Stob.

Diogenes.

Hoſpitibus quibuſdam celebrem illum Demoſthenem videre cupientibus, porrecto medio digito: Hic eſt, inquit, ille Demoſthenes Atheniēſium orator. Digitus pollici proximus, index dicitur, quòd hunc intendentes ſolent aliquando cōmonſtrare. Digitus autem medius apud priſcos infamis habebatur ob cauſam hîc non referendam. Porrò Demoſthenes vulgò malè audiebat, quaſi parum vir eſſet. Id ſignificans Diogenes, maluit illum medio quàm indice demonſtrare. Laertius libro ſexto.

Timon Athenienſis.

Interrogatus cur omnes homines odio proſequeretur? Malos, inquit, meritò odi: cæteros ob id odi, quòd malos non oderint. Sentiens, non eſſe verè probos, qui non deteſtantur improbos. Eraſm. libro ſexto apophthegm.

Pytheas.

Pytheam oratorem quidam criminabatur, quòd malus eſſet. At ille non inficias ibat: hanc enim illi conſcientia neceſſitatem imponebat. Sed reſpondebat ſe minimo tempore omnium qui rempub. Athenienſium adminiſtraſſent, minimè malū fuiſſe: nempe in hoc ſibi placens, quòd non perpetuò fuiſſet eiuſmodi. Putánſque ſe non iniuriam facere, ſi nō cum peſſimis compararetur. Stolidum hoc ſanè Pytheæ. Non enim ſolùm qui iniuriam infert, malus eſt: verùm etiam qui iniuriam inferre in animum inducit. Ælianus lib. 14. de Varia hiſtoria.

Herodes ſophiſta.

Proteo Cynico ſine fine ipſum conuiciis inceſſenti: Conſenuimus (inquit) ambo, tu quidem male loquens, ego malè audiens. Senſit, immedicabile malum eſſe, cui ille tam diu aſſueuerat, & ſe moderatiùs ferre, quòd iam nouum non eſſet. Philoſt.

Anonymus.

Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata facilè ſolebat admittere, Lacon: Deſine, inquit, aduerſùm me præbere aures. Senſit, nō ſolùm eos vituperio dignos qui calumniarentur alios, verùm etiam qui calumniantibus accommodarent aures. Et iniuriæ genus eſt, aduerſus nihil malè meritum, audire maledicam linguam. Non enim eſſent maledici, ſi nullum inuenirent auſcultatorem. Proinde Lacon expoſtulauit etiam cum illo, qui præbuerat aures de ipſo malè loquenti. Plutarc. in Lacon.

Nicander.

Cuidam dicenti, quòd Argiui malè de ipſo loquerentur: Num igitur, inquit, dant pœnas qui de bonis loquuntur malè? ſignificans, Rempubl. malè moratam, vbi liceret impunè maledicere nihil malè commeritis. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Cùm improbus quidam Cleomenem conuiciis inceſſeret: Num ideo, inquit, tu maledicis omnibus, ne ſi velimus reſpondere, otium habeamus viciſſim de tua dicendi malitia? Vt è ſublimi cōtempſit maledicum, nec vllo reſponſo aut alia pœna dignum iudicauit nebulonem, cui nihil eſſet præſidij præter maledicam

linguam,

[...]guam, Plut. in Lacon.

Idem.

Argiuis nonnullis Cleomenem conuicio lacessentibus, vt periurum & impium: Vobis, inquit, potestas est mihi maledicendi, at mihi potestas est vobis faciendi malè. Admonens non esse tutum eos maledictis irritare, quibus in manu est, cùm velint, re ipsa lædere. adhæc, non oportere potentes humiliorum dictis admodum commoueri. Satis enim vindictæ est, quòd licet, cum libet, vlcisci: cùm illis nihil aliud reliquum sit, quàm malè loqui. Plutarc. in Lacon. apoph. h.

Leotychidas Aristonis F.

Cuidam ipsi dicenti, quòd Demarati amici malè de eo loquerentur: Per deos, inquit, nihil miror, quandoquidem nullus illorum de quoquam bene loqui posset: Docuit contemnendam esse maledicentiam, quæ non à iudicio, sed ab animi morbo proficiscitur. Qui verò passim maledicunt omnibus, eos palàm est id naturæ vitio facere, non ex eorum merito quibus obtrectant. Plutar. in Lacon.

Artaxerxes.

Quum Aclides Iapson multa in Artaxerxem regem licenter & contumeliosè diceret, hactenus quidem vltus est maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet diceret, sibi verò in illum licere quæ vellet & dicere & facere. Eras. lib. 5. apoph.

Dionysius sen.

Quibusdã eum accusantibus quòd hominem improbum, ciuibúsque odiosum honoraret, atque proueheret: At volo, inquit, aliquẽ esse, quem maiori, quàm me, odio prosequantur. Brus. lib. 4. cap. 11.

Philippus rex.

Bonos ac malos sibi conciliandos dicebat: vt bonis quidem vteretur, malis verò abuteretur. Bruson lib. 4. cap. 11.

Idem.

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem Macedoniæ Philippum, quòd sine fine de ipso malè loqueretur, quúmque suaderent amici, vt hominem accersi iuberet, déque eo supplicium sumeret: Philippus ita respondit: Nicanor non est Macedonum pessimus: videndum est igitur, necubi nos cessemus in officio. Vt igitur cognouit vehementer afflictum inopia, & tamen à rege neglectum fuisse, iussit donum aliquod ad illum deferri. Hoc facto, quum rursus Smicythus diceret regi, Nicanorem apud omnes sine fine prædicare laudes ipsius, Videtis igitur, inquit, in nobis esse situm, vt bene aut malè audiamus. Immane quantum absunt ab huius principis ingenio, qui nunquam sibi videntur satis laudari, quum nihil faciant laudandum: nec student beneficiis sibi conciliare beneuolentiam hominum, sed metui malunt quàm amari: cúmque sæpenumero faciant detestanda, ídque palam, tamen periit quisquis ausus est hiscere. Plut.

Idem.

Quidam petulantioris linguæ maledicta coniicere solebat in Philippum; hunc amici hortabantur, vt eiiceret in exilium. At ille negauit hoc se facturum. Quærentibus, Quid ita? Ne, inquit, oberrans inter plures malè de me loquatur. Quòd maledicum non egit in crucem, vel clementiæ erat quòd ignouit, vel magnanimitatis quòd contempsit: quòd noluit expellere, prudentiæ, plus enim nocuisset. Plutarch. in apophthegmat.

Idem.

Peloponnesij cùm Philippum Macedoniæ regem, à quo multa beneficia acceperant, in ludis Olympiacis sibilis derisissent: rex admonitus ab amicis vt eam iniuriam rependeret, negauit se id facturum: si enim prauo, inquiens, sunt ingenio, &

irrideant qui de ipsis bene meriti sunt: quid tum fiet, si quid mali senserint? Sensit vir prudentissimus, maledicos non vltione prouocandos esse, vt magis maledicant. Plut. in apoph.

Antigonus.

Quum aliquando tempore hyberno compulisset castra transferri in locum vbi non erat rerum necessariarum copia, atque hac de causa milites quidam in regem maledicta congererent, ignari ipsum esse in proximo, virga tentorij vela deduxit, Flebitis, inquit, ni longiùs semoti de me malè loquamini. Quid hac facetia clementius? aut quid hac clementia facetius? Simulabat se non indignari quòd malè de ipso loquerentur: sed quòd tam vicini, vt exaudiri possent ab eo, cui maledicebāt. Plutarchus in apoph.

Idem.

Cùm nocte quadam quosdam è militibus suis exaudisset omnia imprecantes regi, qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum induxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant: eósque quum ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset: Nunc, inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: sed ei bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis verè excelsus animus. Eras. Rot. li. 4. apoph.

Scip. Æmilianus.

Apud Numantiam iratus C. Metello, dixit, Si quintum pareret mater eius, asinum fuisse parituram. Tarditatem mentis, ac deformitatem corporis illi fratribúsque eius exprobrans. Eras. Rot. li. 6. apoph.

M. Pinarius.

M. Seruilius dissuasurus legem quam ferebat M. Pinarius: Dic mihi M. Pinari, inquit, si contra te dixero, num mihi maledicturus es, vt cæteris soles? Vt sementem, inquit Pinarius, feceris, ita & metes. Per allegoriam minitans, illum malè auditurum si malè diceret. Eras. libro 6. apopht.

Pompeius.

Suprà apoph. de Ingratitudine.

Augustus Cæs.

In cognitione quadam, cùm Æmilio Æliano Cordubensi inter cætera crimina illud vel maximè obiceretur, quòd malè loqueretur de Cæsare: conuersus ad accusatorem Cæsar Augustus, Velim (inquit) hoc mihi probes: efficiam vt Ælianus sciat, me quoque linguam habere, plura enim vicissim de eo loquar. Hu minus contentus, nihil postea de illo inquisiuit. Suetonius.

Tiberius.

Suprà apoph. de Clementia.

Fl. Vespasianus.

De iurgio quodam inter senatorē & equitem Romanorum ita pronunciauit, vt diceret, Non oportere maledici senatoribus: remaledici verò, & ciuile fásque esse: prærogatiuam enim dignitatis ipse sibi ademit, qui lacessiuit. Suetonius.

Huc refer apoph. de Conuiciis, Iniuriæ patientia, & Detrectatione.

De malitia.

Thales.

* QVid nocentissimum esset interrogatus? malitia dixit. Nocet enim illa bonis etiam, si attigerit. Stob.

Democritus.

* Malitia, inquit, res est quæ facilè capitur. Nam dum in solum lucrum intenta est, incircumspectè obuiam se quæstui præbet, & temerè persuadetur. Stobæus sermone 2. de malitia.

Socrates.

* Hominem cui ex malitia spes dependet, similem esse dicebat illi qui nauim infirmæ anchoræ committit. Idem.

Epi-

Epictetus.

* Quemadmodum, inquit, viperam, aut aspidem, aut scorpium in eburneo aureo vel scrinio inspiciens, non propter materiæ pretium ipsa diligis aut magni facis tanquam felicia animalia, sed potius propter naturæ ipsorum exitialem vim abhorres ac detestaris: sic etiam in diuitiis & fastu fortunæ malitiam videns inesse, nō ad materiæ splendorem obstupesce, sed morum prauitatem contemne. Stob ser. 5.

Idem.

✝ Turpe est eum, qui apum muneribus dulcem facit potionem, Deorum munus rationem, amaram reddere vitio. Stob. serm. 2.

Seneca.

✝ Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit, hoc est authorem suum premit imprimis & grauiter afficit. Epist. 81.

Idem.

✝ Nemo est extra periculum malitiæ, nisi qui eam totam excussit. Epist. 75.

Vide apophth. de vitiis variis hoc volumine suo ordine descripta

De malo & malis.

Plato.

* EA quæ mala dicuntur, malis bona, iustis verò mala esse dicebat. Bona rursus, bonis quidem verè esse bona, malis autem mala. Stob. serm. 2.

Dion philos.

* Res malas seu improbas dicebat nunquam in eodem statu manere, sed subinde moueri, & in maiorem crescere petulantiam, nec vllum certum modum assequi. Stob. eod. ser.

Hyperides.

* Incipientibus malis obstruentas esse vias dicebat. Nam cùm semel (inquit) radices egerit, & inueterata fuerit malitia, tanquam congenita ægritudo, difficilis extinctu fit. Stob. ser. 44.

Socrates.

* Iniuriam, inquit, facere, & non obedire meliori, siue Deo, siue homini, malum ac turpe esse scio. Nunquam enim vel metuam, vel fugiam illa, de quibus an bona sint incertus sum, magis quàm mala, quæ mala esse non dubito. Plato in apol. Socratis.

Democritus.

* Malum, inquiebat, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris. Disce autem teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. ser. 31.

Pythagoras.

* Vir malus plus mali patitur afflictus conscientia, quàm ille qui in corpore castigatur & flagris cæditur. Stob. ser. 24.

Idem.

* Qui de malis, inquit, pœnas non sumunt, bonos affici volunt iniuriis. Stob. ser. 44.

Epictetus.

* Si cupis, inquit, bonus fieri: primùm crede quòd malus sis. In Enchirid. & Stob. ser. de virtute.

Iamblichus.

* Dicebat, quemadmodum supputare satius est vri quàm ita manere: sic etiam malo viro mori, quàm viuere. Stob. ser. 44.

Archytas Pythagoreus.

* Semper, ait, infelicem oportet esse malum, siue adsit materia, malè enim ea vtitur: siue ea careat. Sicut cæcus, siue lumen habeat, & claritatem visibilem: siue in tenebris degat. Stobæus sermone de virtute.

Vide apophth. de Improbitate, & reliquis vitiis quæ toto hoc opere perstringuntur.

De mancipiis.

Diogenes.

GRæci mancipia, præcipuè fugitiua, vocant ἀνδράποδα: quæ dictio videtur composita ex viro & pede, cuius Grammatici variam reddunt etymologiam. Cùm igitur quidam improbus Diogenem interrogasset, quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα? Quoniam, inquit, pepes habent virorum, animum autem qualem tu nunc habes, qui hoc percontaris: sentiens, illi esse mentem non hominis, sed pecudis. Laert. lib. 6.

Idem.

Iactante se quodam, ac dicente: Viros supero in Pythiis: Imò, respondit, potius vincis mancipia. Lusit ad vocum cognationem, ἄνδρας & ἀνδράποδα. Mancipia autem appellabat omnes eos, qui cupiditatibus propriis seruirent. Idem.

Aristippus.

Suprà, de educatione & institutione liberorum.

Seneca.

† Errat si quis existimat seruitutẽ in totum hominem descendere. Pars melior eius excepta est. Corpora obnoxia sunt, & adscripta hominis: mẽs autem sui iuris. Corpus venditur & emitur, interior illa pars mancipio dari non potest. Ab hac quicquid venit liberum est. li. 3. de Benef. c. 20.

Vide apoph. de Seruis.

De mansuetudine.

Chilon.

DOcuit, potentiam adiungendam mansuetudini, vt à suis princeps nõ tam metum extorqueat, quàm impetret reuerentiam. Reuerentiæ comes est amor, metus odium. Amari autem non solùm honestius est, verùm etiam tutius. Laert. li. 1. cap. 4.

Xenocrates.

Cùm passer futurus accipitri præda in sinum Xenocratis philosophi volasset, eum humaniter defendit, dicens: Nõ oportere supplicem prodere. Plutarch.

Archidamidas.

Cuidam Charilaum regem laudanti, quòd pariter erga cunctos fuisset mitis ac mansuetus: Et qua fronte laudetur aliquis, respondit, qui erga sceleratos se mitem præbebat? Perspexit vir egregius mansuetudinem cum iustitia coniunctam esse oportere. Alioqui principis in facinorosos lenitas, quid aliud est, quàm in bonos crudelitas? Plut. in apoph.

Cleomenes.

Cùm è ciuibus quispiam apud Cleomenem diceret, bonum regem omnino erga omnes mitem & placidum esse oportere: Sed hactenus, inquit, ne sit contemptui. Significans erga improbos mansuetudinem nimiam esse inutilem ciuitati: notánsque quorundam mores, qui principes vehementer bonos & clementes, cùm impensius amare debuerint, habent cõtemptui. Est quidem præcipua virtus in principe comitas ac mansuetudo, verùm ob malorum ingenium hæc ita temperanda est, vt principi sua constet authoritas. Plut. in Laconicis apoph.

Aristoteles.

* Mansuetudinem describens, dicebat virtutem esse animosæ facultatis, qua præditi ægrè mouentur ad iram. Mansuetudinis autem esse posse moderatè ferre obiecta crimina & contemptus, nec celeriter rapi in vltiones, nec facilè moueri ad iras: sed moribus comem esse ingenióque quieto & stabili. lib. de virtutibus.

Titus Vespasianus.

Suprà de Clementia.

Vide apoph. de Clementia & Humanitate.

De

De mathesi.

Aristippus.

CVm ciuibus suis nauigans, naufragio eiectus in littore maris vidit figuras mathematicas in harena depictas. Salua, inquit, res est, hominum vestigia conspicio. Voluit ostendere vir sapientissimus, eos demum esse homines, qui cognitione diuersarum artium à cæteris animalibus differrent. Vitruuius li. 6. de Architectura, & Erasm. lib. 3. apoph.

Socrates.

† Geometriam in sola contemplatione versantem, & nunquam ad opus accedentem seriò reprehendebat, quòd in iis occupata mens humana, nihil vita dignum præstare videretur, immodico veri imaginandi studio boni exercitationem negligens. Xenophon. libro 4. Memorab.

Anaxagoras.

Interrogatus cur se natum arbitraretur? Respondit, vt cœlum & terram contemplaretur. Laër. li. 2.

Diogenes.

Reprehendebat mathematicos, quòd solem, lunam & stellas intuerentur, ea autem non viderent, quæ essent ante pedes. Laertius libro 6. apoph.

Ariston.

Eos qui encyclopediæ & mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes dicebat esse procis Penelopes, qui cùm ipsa potiri non possent, ancillis miscebantur. Stobeus sermone 2. de Imprudentia.

Hadrianus imp.

Hadrianum Romanorum imperatorem ferunt ex matheseos peritia præsciuisse futura, ac Varum non fore longæuum dixisse ex Virgiliano carmine:

Ostendent terris hunc tantum fata, neque vltra
Esse sinent, &c. Dion Cassius.

De matrimonio.

Thales.

* ROganti matri vt matrimonium iniret, nondum esse tempus dixit: deinde maior natu, non amplius esse tempus. Plut. & Stob.

Idem.

* Interrogatus, cur in vigore ætatis liberos non procreasset, respondit, Quia nolui sponte negotium vitæ facessere, & eius tranquillitatem turbare. Stob. ser. 66.

Lycurgus.

* Dicebat cùm semel vxor beneuolentia in maritum priuata est, minimè vitalem ei reliquam vitam esse. Stob. eod. ser.

Epaminondas.

* Interrogatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? respondit pro patria mori non dubitare. Ibid.

Vide apopht. de Coniugio, & infrà de nuptiis.

De medicina.

Diogenes.

CVm consideraret hominum vitam, videns medicos & philosophos, dicebat nullum animal homine sapientius esse. Verùm cùm videret coniectores, & huius generis alios aiebat, sibi nihil homine videri stultius. Laer. li. 6.

Nicocles.

Medicos felices nominabat, quoniam successus quidem ipsorum sol intuetur, errores autē tellus aperit. Ant. par. 2. ser. 56. Melis. Max. ser. 50.

Stratonicus.

Ad medicum quēdam dixisse fertur, Laudo tuam experientiam, quia non sinis infirmos computrescere, sed statim eos à vita liberas. Antō. in Melis. par. 1. ser. 56. Sed hoc Nicocli adscribit Max. ser. 50.

Didymus.

Didymus perfectum medicum esse dicebat, non quidem qui omnino curaret, sed qui nihil eorum, quæ ad vtilitatem ægri, & curam pertinent, omittit. Ant. in Meliss. par.1.serm.56. Max.ser.50.

Trophilus.

Interrogatus, quis perfectus medicus fieret? dixit, Ille qui possibilia & impossibilia discernere potest. Stob. ser.100.Max.ser.50.

Philotimus.

Cuidam ostendenti digitum exulceratum, qui hepar haberet tabidum (id enim ex colore deprehendit) Non est tibi, inquit, ô bone, periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab omnibus: vt de leuioribus malis querantur, grauiora dissimulent, Erasmus libro 6. apophtheg. ex Plutarcho.

Quintus Pergamenus.

† Romæ ægrotum quendam diuitem à prandio visitabat. Æger capitis dolore laborans, vini odorem quem Medicus iste benè potus exhalabat, non ferens, hac ipsum de re modestè monebat. Tum ille: Odorẽ vini ab homine sano ægrè ferre noli, quandoquidem neque ego febricitantis tui odorem auersor. Galen. lib. 6. Epidem Com.4.Aphor 9.

S. Sulpitius.

† Noli imitari malos medicos, qui in alienis malis profitentur tenere se medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt. In Epistol. ad Ciceronem.

Anonymus.

Medicus quidam ægrotanti dederat pharmacum, eóque sumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquanto post idem morbus recurreret, ægrotus cùm ad idem pharmacum, quo prius conualuerat, confugeret, nec sentiret remedium, accersit medicũ, admiratus qui factum esset, vt eadem medicina quæ priùs depulisset morbum, postea magis aggrauaret? Huius rei causam sciscitanti, medicus facetè respondit: Fateor idem fuisse pharmacum, sed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens, medicorum esse dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo danda. Quæ prosunt iuueni, nocent seni: & contrà quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Hoc refertur ab Augustino.

Pausanias & Socrates.

Eum medicum censebat optimum Pausanias, qui non fineret ægrotos extabescere, sed quamprimùm sepeliret. Inhumanior quidem videtur hæc sententia, sed tamen à Socratis opinione non multum abhorrens: qui vult, admodum valetudinarios nec vlla iam ex parte vtiles reipubl. æquo animo debere è vita decedere: sic tamen, vt nemo sibi vim adferat, sed honestis actionibus immoriatur. Certè non apparet quid magnifaciant, cùm quatuordecim medici multo tempore immodicis impendiis adnituntur, vt anui iam præmortuæ vitam in vnum alterúmve mensem proferant. Quid enim aliud agunt, nisi quòd arte sua mortem reddunt longiorem: quasi hoc cuiquam sano sit optabile, diu mori? At viri sapiẽtes mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam. Plutarchus in Lacon.

Demades.

Maiorem gratiam medici deberi dixit, qui morbum ingruentem arcent, quàm qui iam præsentem expellerent. Magis quippe optandum est, omnino non pati, quàm à passionibus liberari. Ant. in Meliss. par. 1. ser.56.Max.ser.50.

Hieron.

Medicum tum demum ægroti amicum esse dicebat, cùm in extrema necessitate se diligentissimum ostendit. Anton. in Meliss. par. 1. sermon 56.

Dionysius sen.

Post alia multa sacrilegia in Epidauro, Æsculapio barbam auream detra-

[illegible], quòd negaret conuenire, cùm Apollo Æsculapij pater imberbis fuisset, vt filius barbam aleret. Finxit autem ideo antiquitas Æsculapium barbatũ, vt innuerent, in medico multarum rerum vsum & experientiam requiri. Val. Max.

Tiberius Cæs.

Dixisse fertur, eum hominem sibi videri ridiculum, qui sexagesimum prætergressus annum, manum porrigeret medico. Sentiens, hominem tã grandem natu scire oportere, quomodo iam sibi mederi debeat. Porrigunt manum medico, qui consulunt illum, explorantem pulsus venarum. Eras. l. 6. apoph.

Maximilianus Imp.

✝ Adeũ ægrotantẽ aliquando spe lucri medicorum turba confluxit. Singulos seorsum introduci iubet, nec dum reddita salute: Medice, quot? Exclamat. Cæteris se posse respondere negantibus, tacitè verò quasi delirium Imp. irridentibus: postremus introducitur senex, experientia quàm doctrina clarior. Is in primo statim congressu Imp. roganti, Quot? Quòd tua pace dixerim Cæsar clementiss. innumeros respondit. Subridens Imperat. Ingenua confessio, ait, Cæsareum te medicum fecit. Sed tu porrò experimentis per mortes abstine, inuentis ex fide vtere. Zuingerus Vol. 5. libro 2. Theat. vitæ hum.

De medicina contempta.

Diogenes.

VIdens quendam medendi artem iam profitentem, qui prius fuerat palæstrites, sed ignauus: dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt, nunc vicissim deiicies? Deiicit luctator, quem superat: & deiicit medicus, quos in luctum coniicit, aut etiam in sepulchrum. Similis iocus est apud Martialem, de eo qui ex medico factus est hoplomachus. Laërtius lib. 1.

Idem.

Didymon, qui vulgo audiebat adulter, curabat oculum virginis. Ei Diogenes dixit: Vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos perdit suam gratiam. Apud Græcos autem κόρη & virginem sonat, & oculi pupillam. Lusit igitur ex ambiguo Diogenes. Laërt. l. 6.

Nicocles.

Quum malus quidam medicus diceret, se magnam habere potestatẽ: Quidni, inquit, ista dicere liceat, qui tam multos impunè sustuleris? Max. serm. 50.

Anonymus.

Sapiens quidam, cùm imperitus medicus ei dixisset, Senex factus es: respondit, Bene quidem, & satis feliciter: medico enim non vsus sum. Antonius in Melissa parte 1. sermone 56.

Aristoteles.

Cùm morbo teneretur Aristoteles, & medicus ei præceptum quoddam iniungeret: Ne, inquit, me cures, vel vt bubulcum, vel vt fossorem, sed prius causam edissere: sic enim facili persuasione me morigerum reddideris. Docens, his nihil sine causa temereque proferendum esse. Ælian. l. 9. de Var. hist.

Arcesilaus.

Dicere solitus est: Quemadmodum vbi multæ leges, ibi plurimum vitiorum: ita quoque vbi multi sunt medici, ibi etiam sunt multi morbi. Laër. l. 4. c. 6.

Pausanias.

Medicus quidam inuisebat Pausaniam, dicebat, Nihil habes mali: Non enim, inquit, te medico vtor. Hoc ipsum quòd nihil habebat mali. adeo non acceptum ferebat medicis vt eos solos indicaret prospe-

ra esse valetudine, qui medicis non vterentur. Id vt perpetuò verum non sit, tamen extra controuersiam est, maximam malorum partem à medicis proficisci, vel quia sint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quæstûve corrupti. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Quum ab amico argueretur, quòd de medico quodam malè loqueretur à quo nec vlla re læsus esset, nec cuius fecisset periculum: Si fecissem (inquit) periculum nequaquam viuerem. Plut. in Lac.

Agesilaus.

Quum medicus quidam Agesilao regi præscriberet curationem nimis exactam, miniméque simplicem, qualis esse solet apud Lacedæmonios: Per Geminos, inquit, summam quæ præscribis, si mihi prorsus est in fatis vt non viuam: etiamsi nó omnino sumpsero. Significabat, eiusmodi curationes citius acceleraturas mortem, quàm depulsuras morbum. Nec tam operosa pharmaca sumenda, nisi ei qui destinauit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac simplicitas. Plut.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Menechmus.

Rogatus à medico, qui putabat eum insanire, Dic mihi hoc. Solénne tibi vnquam oculi duri fieri? Vrbanè respondit: Quid? Num me locustam esse censes, homo ignauissime? Brus. ex Plut.

M. Cato.

†Summo odio non medicinam sed medicos prosecutus est: ita vt ad M. filium scripserit: Bonum est eorum literas inspicere, non perdiscere. Quandocunq; ista gens suas literas dabit, omnia corrumpet: tùm etiam magis, si medicos suos huc mittet. Iurarunt inter se barbaros omnes necare medicina: Sed hoc ipsum mercede faciunt, vt fides ijs sit, & facile. Plin. lib. 29 c. 1.

Plin.

†In hac artium sola euenit, vt cuicunque medicum se professo, statim credatur, cùm sit periculum in nullo mendacio maius. Nulla verò lex est, quæ puniat inscitiam: nullum exemplum cum vita. Discunt periculis nostris, & experientias per mortes agunt, medicúmque tantum hominem occidisse impunitas summa est. Imperitos nimirum & improbos arguisse credendus est Cato. Plin. ibidem.

Hadrianus imp.

Hadrianus imperator moriens, dixit illud vulgatum: Turba medicorum Cæsarem perdidit. Arbitror illũ huc detorsisse Græcum prouerbium, πολλοὶ στρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν, πολλοὶ δ' ἰατροὶ τὸν βασιλέα ἀπώλεσαν. Quã quam & hodie verum est, turbã medicorum multis causam esse mortis. Dion Cassius.

De mediocritate.

Philoxenus.

Dicebat esse iucundissimas carnes, quæ carnes non sunt: & suauissimos pisces, qui pisces non sunt, quemadmodum amœnissimam esse nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. Eras. lib. 6. apoph. ex Plut.

Cicero.

†Nihil est, quod tàm deceat, quàm in omni re seruare mediocritatem. 1. & 3. off.

Lycurgus.

Interrogatus, quam ob rem statuisset, vt ad ædium culmen imponendum fabri securi vterentur, ad fores verò addendas sola serra, nec vllo alio instrumento. Vt, inquit, ciues mediocritatem seruent in omnibus quæ apud alios sunt admirationi. Videbatur

[illegible] parum decorum esse, si per ostium rude inferrentur exotica pretio clara, arte operosa, &c. Plut. in Lacon.

Seneca.

Nero sibi comparârat aulæum quoddam insigne, tum pretio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declarasti, inquit, te esse pauperem. Causam rogante Nerone: Quoniam si illud amiseris, inquit, non poteris aliud parare simile. Euenit vt illud aulæum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonitio, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatiùs. Qui nummum habet vnicum, quo amisso non queat alterum promere, pauper est, Tutissimum igitur est, mediocribus ac parabilibus delectari. Erasm. libro 6. apoph.

Alphonsus.

Optimum factum sibi mederi dicebat, si voluntas nostra inter amorem ac metum media intercederet. Vt quantũ amor ad excessum impelleret, tantum timor illam è diuerso retraherent. Sensit autem mediocritatem in omnibus esse optimam, & hominum actiones media voluntate temperandas. Panor. l. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Vide apoph. de Temperantia.

De memoria.

Socrates.

SOcrates literas, quas vulgus putat repertas iuuandæ memoriæ causa, dixit vehementer officere memoriæ. Olim enim homines si quid audissent dignum cognitu, non libris, sed animo inscribebant: hac exercitatione confirmata memoria, facilè tenebãt quicquid volebant: & quod quisque sciebat, habebat in promptu. Post, reperto literarum vsu, dum libris fidunt, non perinde studuerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum est, vt neglecto memoriæ cultu, minus viuida esset rerum cognitio, & pauciora quisque sciret: quandoquidem tantum scimus, quantum memoria tenemus. Eras. l. 3. apoph.

Antisthenes.

Suprà de Librorum fiducia & multitudine.

Themistocles.

Ludum præteriens, in quo diceretur esse professor, rogauit quid is profiteretur: cùm responsum esset, artem memoriæ hîc doceri, contempsit, dicens: At ego mallem artem obliuiscendi. Verùm hæc vox digna fuit eo qui linguam Persicam intra annum potuit ediscere. Plut. in Græco. apoph. Meminit Cicero lib. 2. de oratore.

Idem.

Cùm Themistocli Simonides, aut quis alius, artem memoriæ polliceretur: Obliuionis, inquit, mallem. Nam memini eorum quæ volo, obliuisci non possum quæ volo. Cicer. lib. 2. de Finibus bonorum & malorum, & 5. Academicarum quæst.

Polemon.

Proconsul torquebat prædonem quendam: cúmque dubitaret quod supplicij genus esset de illo sumpturus, superueniens fortè fortuna Polemon, Iube, inquit, illum ediscere veterum scripta. Ipse quidem Polemon multa edidicerat, sed in exercitatione nihil ducebat laboriosius ac molestius, quàm ediscere: eóq; Fabius iubet hoc tædium protinus à pueris deuorari. Philostr. in Sophist.

Appius Claudius.

Cùm apud Scipionem iactaret, se omnes Romanos posse memoriter nominatimque salutare: ille, Bene, inquit, narras. Ego enim non vt multos cognoscerem, sed ne ab vllo ignorarer, adnixus sum Bruson. lib. 4. cap. 4.

Cass. Seuerus.

Cùm ex Senatus consulto libri il-

lius exureretur: Nunc, inquit, superest vt ipse viuus comburar, qui illos edidici. Quod animo insculptum est, nisi cum vita eripi non potest. Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

† Memoria minuitur (sc. in senectute) nisi eam exerceas: nunquam tamen senem quenquam audiui oblitum, quo loco thesaurum obruisset. In Catone maiore.

Claudius Cæs.

Cùm cuidam notam appositam, deprecantibus familiaribus ademisset: Litura tamen, inquit, extat. Sentiens, etiam remissa culpa, manere tamen infamiæ prioris vestigium. Alludens ad scripturam, quæ licet spōgia deleatur, aut graphio radatur, relinquitur tamen lituræ vestigium. Eras. libro 6. apophthegm. ex Suetonio.

De mendacio.

Thales.

A Quodam rogatus quantum à vero Falsum abesset? Quantum, inquit, oculi distant ab auribus. Sensit autem, eos plerunque mentiri, qui audita, non visa referunt aliis. Max. serm. 35.

Aristoteles.

Interrogatus, Quid lucri facerent mendaces? Vt vera, inquit, loquentibus non credatur. Laertius libro 5. cap 1.

Anacharsis.

Aiebat se mirari, qui fieret, vt Athenienses qui prohiberent mentiri, tamen in cauponum tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces, emúntque, lucri causa fallunt quemcunque possunt: quasi quod priuatim esset turpe, fiat honestum, si publicè facias in foro. At in contractibus maximè fugiendum erat mendacium.

Sed cùm maximè mentiuntur homines cùm maximè negant se mentiri. Apud Athenienses lex erat, quæ iubebat ἐν ἀγορᾷ ἀψευδεῖν. Laërtius l. 1. cap. 9.

Æsopus.

Sciscitatus, quid lucri accederet mendacibus? Vt eis, inquit, etiā cùm vera dicunt, fides non habeatur. Maxim. 35.

Archidamus.

Chius quidam iam senex in Lacedæmonem peruenit, qui quidem alioquin erat arrogans, sed senectutis suæ ipsum pudebat: quare canos tinctura obliterare conabatur. Progressus autem in publicum, de rebus orationem habuit quarum gratia venerat: tum surgens Archidamus, dixit: Quid ille tandem rectum diceret, qui mendacium non in anima solùm, sed capite quoque circunferret? Sto. ser. 10. ex Theophrasto.

Anonymus.

Laconi cùm quidam dixisset, Mentiris: vrbanè Lacon, Quia (inquit) liberi sumus: sed alij, si quando vera non dixerint, flebunt. Plut.

Epænetus.

Dicere solitus est, mendaces omnium scelerum & iniuriarum authores esse. Plut. in Lac.

Anonymus.

Quidam mirantibus, quòd humile candelabrum emisset: Pransorium erit, inquit. Eludens iocoso mendacio, ne parcus videretur. In conuiuiis vtimur humilioribus candelabris, vt exactiùs peruideamus quæ sunt apposita. Eras. l. 6. apoph.

Persæ.

Inter peccata, duo grauissima numerabant. Prius esse debitorem: alterum, mentiri, quòd oberari plerunq; mentiuntur, dum pollicentur in diē, nec præstant quod pollicentur. Ex Herodoto.

Cyrus.

Dicere ad Armenium solebat: Omnino

mnino non mentiendum esse. Apertum enim mendacium hominib. maximè impedimento esse ad veniam consequendam. Danda est quippe his venia, qui ex inscitia vel errore mentiuntur: verùm hi qui data opera apertè nugantur, nulla venia digni sunt. Xen. lib. 2. Pædiæ.

Galba.

Galba, quodam iactante, quòd in Sicilia murenam quinque pedes longam emisset: Nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ nascuntur, vt his piscatores pro restibus cingantur. Mendacium euidentiore mendacio derisit. Fulgosius li. 4. cap. 18. Erasm. Rot. l. 6. apoph.

Cicero.

Fabiæ Dolabellæ dicenti, se triginta annos habere: Verum est, inquit, nam hoc iam viginti annos audio. Volebat illa iunior videri, quàm erat. Itaque Cicero elusit illam simulata assensione, significans interim illam esse quinquagenariam. Erasm. li. 4. apoph.

Idem.

Obiicientibus, quòd à reo pecuniã accepisset, qua magnificas quasdam ædes esset empturus: Fatebor, inquit, accepisse me, si emero. Eas quum esset mercatus, exprobrantib. vanitatem: An nescitis, inquit, boni patrisfamiliâs esse, dissimulare si quid constituerit emere? Erasm. l. 4. apoph.

Idem.

Iulium Curtium, quò iunior videretur, multa de annis ætatis suæ mẽtientem, ita redarguit: Ergo, inquit, quum vnà declamabamus, non eras natus. Erasm. 4. apoph.

Augustus Cæsar.

Iulia Cæsaris Augusti filia, cum maturè canos habere capillos cœpisset, habebat comptrices quæ canos capillos sublegebant. Verùm quum Augustus pater interuenisset clàm, canos capillos super vestes filiæ vidit, quos euulserant. cum autem, aliud agens, rem dissimulasset, demum post multa interrogauit filiam, Vtrum post aliquot annos cana esse mallet, an calua? Quúmque illa respondisset se canam esse malle: Cur ergo, inquit, tuo iussu & instinctu istæ ante tempus caluam te facere student? Et sic prudenter mendacium in filia deprehẽdit ac corrigere studuit. Erasm. libro 4. apophth. ex Sueton.

P. Nigidius.

† Vir bonus, inquit, præstare debet ne mentiatur, prudens ne mendacium dicat. Alterum incidit in hominem, alterum non. Gell. l. 11. cap 11.

De mendacio vrbanè excusato.

Plato.

Dicebat mendacium concedendum esse medicis, aliis verò minimè. Medici quippe, vt ægrotantium animos consolentur, promittũt sæpè sanitatem, etiam in ipso mortis agone, ne animum despondeant. li. 5. de Repub.

Phocion.

Aristogiton sycophanta in sermonibus nihil nisi arma bellàque sonabat: quum verò intellexisset delectum militum haberi, simulata valetudine crus obligabat, baculòque innixus ceu vulneratus, claudicans prodiit in publicum, cùm Phocion à tribunali prospiciens, ait: Scribe Aristogitonem claudum, & eundem improbum atque mendacem. Plut.

Stratocles.

Superatis pugna nauali Atheniensibus, summa celeritate coronatus, faustũ victoriæ nuntium attulit, vnde supplicationes decretæ, epulúmque per vnamquamque tribum constitutum. Sed biduo pòst, cùm verus nuntius calamitatis afferretur, vniuersus populus in Stratoclem exar-

[illegible] ille Quid, inquit, viri Athenienses, vobis molesti intuli? duos dies [illegible] eius rei causa in voluptate vixistis. Fulgo li. 4. cap. 18. & Erasm. li. [illegible] apophth. ex Plut.

Xenophanes.

Cum narraret quidam se anguillas in aqua calida vidisse viuentes: Ergo eas, inquit, in frigida elixabimus. Plutarch. aduers. Stoicos.

Philippus rex.

Ab hospite quodam inuitatus ad coenam, inter eundum forte obuios secum abducebat vmbras. Vbi sensit hospitem turbari: quod tam multis non sufficeret apparatus, praemisso ad singulos amicos puero, iussit vt placentae locum relinquerent. Illi persuasi, dum placentam expectant, paululum edebant, ita factum est, vt coena sufficeret omnibus. Faceto ioco nimirum & elusit [illegible], & hospitis pudori subuenit. Plutarch. apoph. Reg. & Impp.

Augustus Caesar.

Herennium adolescentem vitiis corruptum Caesar castris excedere iusserat: qumque ille dimissus supplex ac plorabundus, apud Augustum hac deprecatione vteretur, Quo ore redibo in patriam? quid dicam patri meo? Dic, inquit, me tibi displicuisse. Quoniam pudebat adolescentem fateri, quòd ipse Caesari displicuisset: Caesar permisit vt sermonem inuerteret, culpam in ipsum conferret. Suet. August.

De mendicitate, & mendicantibus.

Diogenes.

Quibusdam Diogeni probro vertentibus, quod peteret, cum id Plato non faceret: Imò, inquit, petit & ille, sed

Admoto capite, vt ne quisquam audiat alter.

Abusus est Homerico carmine quod est Odyss. α. quo significauit Platonem non minus esse petacem, nisi quòd ille clàm peteret, ipse palam. Laer. li. 6.

Idem.

Posteaquam inopia compulsus coepisset mendicare, his verbis solebat aggredi: Si cui alteri dedisti, da & mihi: sin nemini, à me incipe. Significabat, se non inferiorem caeteris mendicis: itaq; vt qui daret quibuslibet, daret & Diogeni: qui verò tam parcus esset, vt nemini quicquam daret, huic tempus esse, vt aliquando dare inciperet. Laer. l. 6.

Idem.

A prodigo petebat minam. ille admiratus improbam postulationem, interrogabat, Cur ab aliis obolum petere soleret, à se autem minam? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum spero, à te autem fortassis nunquàm. Laert. li. 6.

Aristoteles.

Obiurgatus à quodam, quòd dedisset eleemosynam homini malo: Non mores, inquit, sed hominis miseriam respexi. Laert. l. 5. c. 1.

Idem.

Ab alio, eadem de re castigatus, Non homini dedi, inquit, quicquam, sed humanae sorti. Laert. li. 5. c. 1.

Stratonicus.

Cuidam laudanti ipsum, vt aliquid acciperet: Ergo, inquit, maior mendicus sum. Sentiens, non esse musicorum dare laudanti, sed accipere à laudatis. Athen.

Anonymus.

Lacedaemonius quidam videns quendam Diis corrogantem: Nihil, inquit, moror deos, qui me sint pauperiores. Hinc liquet, vetus esse, sub obtentu religionis exercere mendicitatem: quum plerunque tales collectae non impendantur diuis, qui nullius rei sunt egeni, sed improborum luxui ac libidini. Plutarchus in Lacon.

Idem.

Mendicus quidam petiit aliquid à Laco-

Lacone. at ille: Si quid, inquit, dedero, magis es futurus mendicus. Verùm istius probrosæ vitę, quæ fuit author, qui tibi primus dedit, téque fecit inertē. Apud Lacedæmonios probro dabatur mēdicitas, quòd & otiū odissent, & minime essent contenti. Benignitas autem in mendicos, speciem habet magnæ virtutis: sed ea piorum hominum bonitas alit plurimorum malorum luxuriosam ignauiam. Idem.

Antigonus.

Trasillo Cynico petenti drachmā, Nō est, inquit, munus regium. Cynico subiiciente, Talentum igitur da: At non est, inquit, Cynicum tale munus accipere. Vtroque cornu repulit postulatoris improbitatem, quem existimabat nullo dignum beneficio. Plutarch. in Reg. & imper. apoph.

Maximilianus Imp.

† A mendico fratris nominė salutatus, & fraterno amorė dignam eleemosynam dare rogatus, vbi ab Adamo hanc consanguinitatem deduci audiuit, obolum astuto mendico dedit: Abi, inquiens, & à fratrum quolibet tantundem exige, ac diuitiis, ne dubita, me longè superabis. Ægid. Gorroz. de dict. & fact. mem.

De mente.

Thales.

OLim interrogatus, quid in tota rerum natura esset velocissimū? respondit, Mens humana. Discurrit enim per vniuersa hominis cogitatio. Laer. li. 1. c. 1.

Pittacus.

* Quærenti, quid in minimo maximum esset? respondit, bona mens in corpore humano. Stob. serm. 3. de prudentia.

Anonymus.

* Mens est hominibus magnum animæ frenum. ψυχῆς μέγας χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς. Stobæus serm. eodem.

Cercidas.

* Mentis, inquit, est videre, mentis audire. Sed quomodo viderent sapientiam, licet propinquam, viri quorum mentem lutum repleuit? Stob. serm. 4.

Rheginus.

* Dicebat mentem infirmam veritatis nōn esse capacem, sicut solare lumen imbecillius & impotens visus aspicere nequit. Ibid.

Socrates.

* Sicut ex ciuitate, quæ bonis legibus administratur, seditiosum hominem expellere oportet, ita, inquit, ex homine quem saluum cupimus, malam mentem. Stobæus serm. de prudentia.

Phocion.

Semper admonere homines solebat, vt mente vigilarent, cuius somnus veræ morti finitimus esset. Stob. ser. de Prudentia.

Alphonsus.

Cùm pro more lectioni Senecæ (quem præcipuè semper coluit) incumberet, interrogatus à Danalo, purpuratorū humanissimo, cur animus mortalium ita immensus, atque insatiabilis foret? respondit rex, animum hominis à Deo profectum, non prius cōquiescere, quàm eò rediret, vnde profectus esset. Esse procuidubiò animum nostrum Dei & æternitatis capacem, & propterea neque impleri, neque satiari posse in rebus quæ fluxæ & incertæ essent. Pan. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Seneca.

† Bona mens nec commendatur, nec emitur: & puto si venalis esset, non haberet emptorem. At mala quotidie emitur. Epist. 27.

De mercedis cupiditate.

Antisthenes.

INterrogatus, cur tā paucos haberet discipulos? inquit: Quoniam depello illos virga argentea. Sentiēs

ideo paucos venire, quod magna mercede doceret: vulgus autem magis amat pecuniam, quam sapientiam, & [illegible] Satyricus exclamat:

Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo.

Dictum Antisthenis extat apud Laert. lib. 6.

Aristippus.

Supra de educatione & institutione liberorum

Palemon

Zeno Citticus, vbi iam in philosophicis aliquantum profecisset, non tamen contentus esse voluit: sed ad Polemonem, vt in Dialecticis exerceretur, commeabat. Vnde Polemon dicere solitus est: Sat scio ô *Zeno*, te per posticum irrepere, & furari dogmata, quibus Phœnicum more indutus es. Notauit hoc dicto Zenonem, qui furtim & gratis a præceptore discere volebat, vt alijs postea multa mercede venderet. Laertius lib. 7. cap 1.

Isocrates.

Sæpenumero dicere solitus est, se quidem discipulos decem docere minis, cæterum qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco daturum decē millia, vocis enim exilitas, animique timiditas, reddebant Isocratem inutilem ad dicendum. Erasm. Rot. li. 8. apoph.

Simonides.

Rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum inquiente, argentum autem non dante: Duas (respondit) arcas domi habeo: vnam quidem gratiarum, alteram argenti. Et cùm necessitas exegit, gratiarum quidem arcam aperiens, semper vacuam inuenio: alteram verò solùm commodam mihi ad rem vitæ necessariam. Notabat autem hominis sordidissimi tenacitatem, qui cupiebat multo studio ac labore philosophi, suas decantari laudes, nullum laboris præmium aliud offe- quàm gratiarum actionem, quæ

trib. verbis absoluatur: cum interitis philosophus rem ad victum & amictum necessariam non vertit, sed promptus animum [illegible] cogitur. Stob. serm. de Iniustitia.

Anonymus.

Philosophus quidam dicebat, magistros a discipulis magnam mercedem exigere debere. Ab ingeniosis quidem quod multa discant, ab hebetibus, quod multum molestiæ exhibeant. Max. [illegible]

Pherecides.

Cùm apponeret pisces in conuiuio, sed his duntaxat qui dedissent symbolam, dixit Mare quidem esse commune, sed pisces in eo natos eorum esse qui emissent. Erasm. lib. 6. apoph.

Stratonicus.

† Cuidam miranti, quòd totam Greciam peragraret, nec tam diu in vlla Ciuitate consisteret: Respondit, Græcos omnes à Musis tributum accepisse, nunc autem vicissim ab illis inscitię suę ipsorum mercedem exigi. Athen. l. 8.

Timotheus musicus.

Cùm duplicem mercedem exigeret ab eo, qui sub alio præceptore musicæ operam dedisset, interrogatus cur hoc faceret? Quia, inquit, duplex etiam labor mihi subeundus est. Primò quidem dedocendi vetera, deinde docendi noua. Bruso. lib. 2. cap. 23.

Corax.

Corax primus apud Syracusas, mortuo Hierone, Rhetoricen instituit mercede profiteri. Lysias autem adolescens pactus est cum eo, vt tum solueret, cùm optimè Rhetoricam calleret. Verùm vbi artifex iam factus, præmium cunctaretur, à præceptore in ius vocatur. Sed cùm quęreretur, qui finis litis esset futurus? Lysias ait: Si persuasero iudicibus, me nihil debere, non tradam præceptori quicquam, quia iam vici: sin non persuasero, etiam non dabo, quia

quia artem persuadendi à te non didici. Tum Corax: Imò, inquit, si persuaseris, dabis: quia artem calles: sin minus, dabis etiam, quia non vicisti. Et tum iudices subiecerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν, id est, mali corui malum esse ouum. Vide Prolegomena in Hermogenis rhetoricem: Gellium libro quinto, capite decimo: qui simile quiddam de Protagora sophista, & huius discipulo Euathlo, narrat: L. Apuleium in Floridorum libris: Erasmum Roterodamum in prouerbio, Mali corui malum ouum.

Catherius.

Sabinus Clodius cùm vna die & Græcè & Latinè declamasset, quibusdam querentibus, quòd pusillam mercedem acciperet ex duabus declamationibus: Catherius ait, nunquam magnam mercedem accipere eos qui breuia pneumata docerent. Brus. lib. 4. cap. 31.

De metu & timore, vel timiditate.

Socrates.

SOcrates Alcibiadem adolescentem, primùm ob imperitiam trepidantem, vt fit, apud tantam multitudinem verba facere lepida εἰσαγωγῇ animauit: An non putas, inquit, ô Alcibiades contemnendum sutorem? Annuit. An non præconem? quũ & hic annuisset: an non contemneres, inquit, tabernaculorum opificem? Quum similia quædam proposuisset, & is fateretur hos esse contemnendos, tunc Socrates: Atqui, inquit, ex his constat Atheniensium populus, quem tu vereris. Quorum si singulos putas cõtemnendos, quin minus etiam contemnas condensatos? Sed fit, non referre apud quàm multos dicas, sed apud quàm cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos singulos despicias, congregatos reuerearis. In conuiuio Platonis Socrates admiratur Agathonis audaciam, qui coram tot hominum millibus præsenti animo recitasset suam tragœdiam: cui quum Agathon respõdisset, se citius velle coram multis hominum millibus dicere quàm apud vnum Socratem: Atqui in illis, inquit, millibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quem vnum reuereare, in turba mixtum contemnas. Eras. lib. 8. apoph.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Aristippus.

† Quærebat ex eo quidam, cur in periculo naufragij expalluisset, ipse verò minimè? Non eandem, respondit, esse causam sibi atque illi: quoniã is quidem esset non magnopere sollicitus pro anima nequissimi nebulonis: Ipsum autem pro anima Aristippi timuisse. Gell. li. 19. ca. 1. & Aelian. de var. hist. li. 9. c. 20.

Seneca.

† Si vultis, inquit, nihil timere, cogitate omnia esse timenda. lib. 6. Nat. Quæst. in initio.

Isocrates.

Cùm intelligeret, quantum sibi animi obesset timiditas, sæpenumero dicere solitus est se suos quidem discipulos docere decem minis: verùm qui ipsum docuisset extra omnem timiditatẽ in concione loqui, mercedis loco daturum decem millia. Sola enim timiditas & vox exilis reddebant hominem inutilem ad dicendum. Eras. lib. 8. apoph.

Cleanthes.

Cuidam illi probri causa obiicienti, quòd esset timidus: Ideo, inquit, minimum pecco. Bona est timiditas, quæ deterret à turpibus, & reddit hominem circunspectum. Laert. libr. 7. cap. 1.

Xenophanes.

Quum ipsi Hermoneus timiditatem obiiceret, quòd nollet secum tesseris ludere: Fateor, inquit, me non

[illegible] etiam ve [illegible] sed aducatu [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

Lacon.

[illegible]

[illegible] qui in foro Romæ [illegible] ambulabat, prætexens id ie tu facere, perquàm scite dixit Vibius Crispus, Quis tibi sic timere permisit? Ludens ex inopinato. Exprobatur enim, vt obiurgaret hominem, quòd præter consuetudinem Romanam armatus incederet. At ille increpuit hominem, quod sic timeret, quum liceret manere domi, si quid timeret. Eras. Rot. lib. 6. apopht.

Themistocles.

Quum Græcos ad naualem pugnam hortaretur, incitarétque, Adimantus abhorrens a pugna, ita ad Themistoclem ait: At qui in certaminibus ante alios prosiliunt, flagris læduntur. Bene quidem, respondit ille: sed nec ij coronantur, qui se, dum pugnandum est, subducunt. Plut. in apoph.

Idem.

[illegible] tienses ita cauillari solebat, [illegible] eos similes piscium, qui gladioli vocantur: quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberent. Notans illorum ignauiam, quòd armatis non adesset animus. Plut. in apoph.

Philippus.

Cùm subactis Græcis, quidam autores essent, vt ciuitates præsidiis [illegible] ret, ac detinerent: Malo, inquit, [illegible] bonus ac commodus, quàm [illegible] tempore dominus appellari: [illegible] regnum, quod beneficiis ac [illegible] retinetur, esse perpetuum, [illegible] nequaquam esse diuturnum. Plut. in apoph.

[illegible]

Supra de [illegible] tate.

Cicero.

Supra de fuga.

Augustus Cæsar.

Supra de iocose dictis.

Caligula.

Caligula [illegible] e tragœdia subinde [illegible] Oderint, dum metuant. Hanc [illegible] miretur, eiusdem vox fuit, Vtinam populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Hanc emisit, infensus turbæ [illegible] Venetæ aurigarum factioni, quum ipse faueret Prasinæ. [illegible] apoph.

Ludouicus XII. Gall. Rex.

† Bello Mediolanensi tormenta vitare monitus, Ecquem Regem Gallũ vnquam pila necatũ audiuistis? Respondit: Qui metuit, me clypei loco vtatur. Corrozetus de dict. & fact. memoral. Idem Carolum V. Imp. in Tunetana obsidione dixisse ferunt.

De militia & militibus.

Iphicrates.

IPhicrates censebat, militem & diuitiarum & voluptatum auidum esse oportere: Dicens, illum audaciùs pericula subiturum, quo suis cupiditatibus suppeditaret. Plut.

Phocion.

Quum Laosthenis ducis milites concinnē

dunè ornatos aspexisset, rogatus, qualis sibi ille exercitus videretur? Bellè me hercule, inquit, ad stadium decurrendum instructus. Plut.

Epaminondas.

Epaminondas dicere solebat, militum quibus arma gerenda sunt, corpus exercitatum esse oportere, non solùm athleticè, verùm etiam militariter. Nam athletæ tantùm hoc agunt, vt corpore sint robusto: at militem oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehementer obesis infensus erat, adeò vt huiusmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens: Quod vix clypei tres quatuórve tegerent ipsius ventrem, per quem nunquam vidisset sua pudenda. Plut. in apoph.

Archidamus.

*Videns filium suum nimis temere contra Athenienses pugnantem: Aut vires tibi sunt augendæ, dixit, aut minuenda audacia. Plutar.

Agesilaus.

Quidam conspiciens Lacedæmoniorum quendam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili necessarium quæreret: Non intelligis, inquit Agesilaus, in bello opus esse manentibus, quibus decretum est in prælio aut vincere, aut mortem oppetere, non autem fugientibus. Plut. in Lacon. apoph.

Phocion.

Quum Macedones irrupissent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florentes, quorum multis ad ipsum concurrentibus, hortantibúsque vt colle quodam occupato ibi collocaret exercitum: O Hercules, inquit, quàm multos duces, milites verò perpaucos! Notans iuuenilem temeritatem, quæ duci præire conaretur, quum militis sit, non dare cõsilium, sed vbi res postulat, bonam nauare operam. Attamen commisso prælio vicit, & Nicionem Macedonum ducem superauit. At non multò post tempore, bello deuicti Athenienses ab Antipatro accepere præsidium: Plut. in Græc. apoph.

Aratus.

*Laudante quopiam virum desperatum & audacem, & idcirco in bellis eximium: differre dixit magnifacere virtutem, & vitam nihili facere. Stob. serm. 51.

Ateas.

Hunc in modum scripsit Philippo: Tu quidẽ imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego Scythis, qui & cum fame & cum siti pugnare valeant. Significans, hac parte Scythas ad bellum esse magis idoneos. Plut. in apoph.

Antiochus.

Ostendebat Hannibali in campo copias quas bellum contra Romanos suscepturus comparauerat, nempe exercitum insignibus argenteis aureísque florentem: inducebátque etiam currus cum falcibus, & elephantos cum turribus, equitatúmque frenis, ephippiis, phalerísque prę fulgentem. Atque ibi rex tanto támque ornato exercitu gloriabundus, Hannibalem aspicit: &, Putásne satis, inquit, esse Romanis hæc omnia? Tum Pœnus ignauiam vanúmque apparatum militum irridens: Planè, inquit, satis esse credo hæc Romanis, etsi auarissimi sint. Bruson. libro 2. cap. 32.

Pescennius.

Interrogatus, cur omnia vasa argentea à castris amouisset? Quia, inquit, potuisset fieri vt sarcinæ militares in potestatem hostium venirent, fieréntque barbari argento nostro gloriosiores. Brus. lib. 2. cap. 32.

P. Scipio.

† Militem conspicatus vallum portantem: Premi, inquit: mihi onere videris, ô commilito. Quo respondẽte: Valdè equidem Imperator. Sanè, inquit, Scipio: in ligno enim spem salutis repositam habes, non in gladio. Polianus lib. 9.

M. Cato.

Videns quendam vehementer obesum, mirabatur cui vsui tale corpus esse posset Reipubl. cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparat. Eras. li. 5. apoph.

Anonymus.

Multis Othonem imperatorem rogantibus, ne deposito imperio exercitum ac Rempublicam desereret: quidam e gregariis militibus sublato ense dixit, Scito Caesar sic pro te omnes animatos esse: moxque seipsum iugulauit. Sueton.

Alex. Seuerus.

* Miles, inquiebat, non timet, nisi vestitus, armatus, calceatus, satur, & habens aliquid in zonula. Lamprid.

Vide plura in apophth. de bello.

De militum in rebus agendis ignauia.

Timotheus.

Audace quodam milite vulnus Atheniensibus ostentante, Et me, inquit Timotheus, puduit, quod cùm ego in Samo dux vester essem, catapultae telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in praelio cominus pugnanti, sed procul. At bono duci adeo cauendum, vt ne prope quidem iaculum vllum possit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinem arguit: telo factum catapultae, indiligentiae signum est. Plut. in apoph.

Empedocles.

In eum mirmillonem, qui retiarium insequebatur, nec feriebat armis, hunc in modum iocatus est: Viuum capere vult, timet igitur ne lethale homini vulnus infligat. Brus. li. 5. cap. 12.

Lysander.

Suprà apoph. de Ignauia.

Cyrus minor.

* Aiunt ipsum dicere solitum, quòd oporteat militem magis metuere ducem quam hostes, si talis sit futurus vt custodias seruet, amicis abstineat, & hostes citra tergiuersationem aggrediatur. Xen. lib. 2. expedit. Cyri.

Damaratia.

Suprà de Filiorum abdicatione.

Anonyma.

Lacaena quaedam, cum filium in strage quadam loco cessisse animaduerteret, domum redeuntem occidi curauit, ne posthac ignauiae exemplum caeteris esset. Plut. in apoph. Lacaenarum.

Antalcidas.

Suprà apoph. de Ignauia.

Phocion.

Cum militem e suis relicto ordine in hostes prodire conspexisset, eundémque conspecto Macedone pedem retrahere: Te, inquit, hominum ignauissime, num bis iam deserti ordinis pudet? Nam & quem Imperator tibi decreuerat, & quem tute tibi locum delegeras, reliquisti. Plutarch.

Xerxes.

Cùm Xerxi nunciatum esset, quàm fortiter, quàmque etiam feliciter Artemisia sese gessisset in pugna nauali, dixisse fertur: Sibi foeminas fuisse viros, contrà viros fuisse foeminas, quod parum dextrè se gessissent. Herodotus lib. 8.

Myronides.

Creatus dux exercitus aduersus Boeotos, edixit vt Athenienses exirent. Cùm autem adesset congrediendi tempus, ducésque monerent, nondum omnes adesse: Adsunt, inquit, qui pugnaturi sunt. Hos itaque cùm videret promptos, hostem aggressus vicit. Sic interpretans, eos qui ob ignauiam non studuissent tempestiuè adesse, ne in pugna quidem bonam operam nauaturos. Plutarc. in apophthegm.

Therycion.

Therycion Delphis rediens, cùm Philippi castra in Isthmo esse, angustiásque occupatas vidisset: O malos, inquit, ianitores vos Corinthij, quorum ignauia Peloponnesus facilè peribit. Brus. li. 3, c. 2.

Marcellus.

Quū ob turbatos ordines in Marcelli copiis victor Hannibal extitisset, reuersus in Castra Marcellus cōuocato exercitu, ait. Se quidē multa Romanorum arma & corpora, Romanum verò videre neminem. Plutarch.

Scip. Africanus.

Militi, cui scutum erat elegantiùs ornatum: Non miror, inquit, quòd scutum tāta cura ornaris, in quo plus habeas præsidij quàm in gladio. Significans, illum ignauum militem. Clypeus tuetur, sed gladius fortitudinis organum est. Idem.

Hannibal.

Gisconi nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerū: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quídnam hoc esset, sciscitanti Gisconi: Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Is ducis iocus multum timoris detraxit, multúmque alacritatis addidit militibus. Idem.

Fabius Maximus.

Salinator, quum ob eius ignauiam & incuriam Tarētum à Romanis defecisset, arcem tamen retinuit: quum verò aliquot post annos Fabius Maximus oppidū pulso Hannibale recepisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset, opera sua se Tarentum recepisse: Quidni? inquit Fabius. Nunquam enim ego recepissem, nisi tu amisisses. Notauit tacitè Liuij ignauiā. Plutarch.

C. Crassus.

Militem videns sine gladio currentem: Heus, inquit, commilito: pugno bene vteris, festiuiter taxans inermem militem, cui pro gladio pugno sit vtendum. Eras. li. 6. apoph.

M. Cato.

Dicebat sibi inuisum esse militem, qui ambulans moueret mānus, pugnans moueret pedes, clariúsq; stertet quàm inclamaret: pessimum autem imperatorem, qui sibi non posset imperare. Plut. in apoph.

Cicero.

Pompeij ignauiam Cicero vrbanissimè taxauit. Dicentibus enim, se serò ad Pompeium venisse, respondit, Minimè serò, nam nihil hic paratum video. Quem fugiam igitur, satis video (Cæsarem intelligens.) sed quem sequar fortiter pugnātem non habeo. Plut in apoph.

Huc refer etiam apoph. de Fugitiuis.

De militari disciplina.

Anonymus.

Quidam in acie, quum strictum iam ensem in hostem esset infixurus, quoniam interim signum datum est receptui canens, non infixit. Roganti verò cuidam, cur hostem quem in potestate habebat, non occidisset? Quoniam, inquit, melius est parere Imperatori, quàm hostem occidere. Exemplum disciplinæ militaris, à qua immane quantum recesserunt, qui sub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hostem, nisi tuba dedisset signū: eadem simulatque cecinerat receptui, homicidij crimen erat hostem interemisse. Plut. in Lacon.

Clearchus.

Militum auribus subinde solebat inculcare: Militi magis esse metuendum imperatorem, quàm hostem. quæ vox mortem minabatur militi, qui parū grauiter se gessisset in prælio. Honestius autem est cū laude vitā impendere patriæ, quàm cū dedecore pœnæ. Hoc dictū non quiuis mi-

[illegible] ferebat. [illegible]

[illegible]

[illegible] quendam è [illegible] & quum ille [illegible] huc non com [illegible] inquit, in bello bis [illegible] in bello mors [illegible] Stob. ser. 52. Ant in [illegible]

Philippus.

[illegible] spatiosa castrameta- [illegible] dicerent milites futu- [illegible] pabuli inopiam. O hercules, inquit, qualis erit vitæ nostræ [illegible], si ad asellorum occasionem viuendum nobis est? Cœl. li. 8. cap. 1.

Lysander.

Infrà de Suspicione vitanda.

Brasidas.

In milite tria requirebat, velle, vereri, ducibus obedire. Thucyd. lib. 5.

Pyrrhus.

Pyrrhus ei [illegible] delectum militum [illegible] dixisse fertur Tu grandes [illegible] fortes reddam. Significans [illegible] institutione fieri bonum militem. [illegible] autem Pyrrhus disci [illegible] optimus fuisse magister [illegible] Frontinus l. 4. ca. [illegible]

Hannibal.

[illegible] legati conditiones [illegible] apud Carthaginem [illegible] quidam ausus es- [illegible] cū Romanis re- [illegible] Hannibal indigne fe- [illegible] imbellem de rebus [illegible] dicentem e suggestu [illegible] Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine, Hannibal conscenso suggesto dixit, neminem mirari debere, si qui à primis statim annis Carthaginem reliquisset, interim ætatem omnem in bellis & armis transegisset, minus nosset vrbanas consuetudines. hoc præfatus, pacē suadere cœpit & persuasit. Plut. in Hannibale.

Scip. Maior.

Percontanti cuidam in Sicilia, qua re fretus classem educere pararet in Africam? ostendit viros armatos trecentos [illegible] exercentes, præterea turrim excelsam mari imminentem, & ait Nullus horum est, qui non conscensa turri semet in mare præcipitaturus sit, si iussero. Sentiens, non perinde referre quàm numerosam educas multitudinē, modò fortis dux educat exercitatos, & dicto audientes. Plut. in Rom. apopht.

Scipio minor.

Postquam venit in castra, multámque illic licentiam, lasciuiam superstitionem ac luxum offendisset, diuinos ac sacrificos cum lenonibus protinus eiecit: quin & vasa omnia iussit amoliri, excepta olla, veru & poculo

culo fictili. Ex argenteis, poculum librarum non amplius duarum permisit si quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngeretur, iussit vt ipsi sese fricarent, iumentis enim, qui manibus carent, opus esse alio à quo fricentur. Edixit, vt milites stantes prandèrent obsonium non igni coctum: cœnarent autem discumbentes panē, aut pultē solam, & carnes assas, siue elixas. Ipse verò sago circuntectus, obambulabat per exercitum, dicens, Se lugere exercitus dedecora. Plut. in apoph.

Paulus Æmilius.

Quum Paulus Æmilius in exercitu multam confidentiam ac loquacitatem comperisset militum, officia ducum sibi vindicantium, résque nō necessarias curantium: iussit illos quiescere, nec aliud quicquam agere, quàm vt enses suos acuerent, cætera sibi fore curæ. Nocturnas autem excubias iussit illos sine lanceis, sed cū gladiis agere: quò nimirum adempta spe depellendi hostem, tanto acrius pugnarent cum somno Plut. in apo.

Idem.

*Militi dicebat hæc tria esse curanda: corpus vt quàm validissimum & pernicissimum haberet: arma apta, animum ad subita imperia paratum: cætera diis immortalibus & Imperatori curæ, esse. Liuius li. 44.

M. Attilius.

Quum exercitus Romanus terga daret Samnitibus, M. Attilius consul equo præteruectus ad portam castrorum edixit, vt quicunque miles ad vallum tenderet, siue Samnis esset, siue Romanus, pro hoste haberetur. Quò pergis, inquit, miles? Hîc arma & viros inuenies, nec viuo consule tuo nisi victor castra intrabis. Proinde elige, cum ciue an cum hoste pugnare malis. Eras. l. 6. apoph.

Scip. Africanus.

Africanus censor tribu mouebat centurionem, qui in Pauli pugna nō adfuerat. ille quum diceret, se custodiæ causa in castris remansisse, rogarétque cur ab eo notaretur: Non amo, inquit Africanus, nimium diligentes. Dissimulauit centurionis ignauiam, & accusauit nimium diligentem custodiam. Erasm. 6. apophthegm.

Serg. Galba.

In grauissimis bellis seuerissima disciplina habuit milites suos: adeò vt simulatque venisset in castra, protinus vulgaretur ille Trochaicus: Disce miles militare: Galba est, non Getulicus. Eras. li. 6. apoph.

Alexander Seuerus.

In expeditionibus, si quis de via in alicuius possessionem deflexisset, pro qualitate loci fustibus, aut virgis cædebatur, aut alioqui cōdemnabatur. Si dignitas personæ tales pœnas non recipiebat, grauissimis contumeliis afficiebatur, quum diceret: Vellésne hoc in agro tuo fieri, quod facis in alieno? Clamabat sæpius, quod à Christianis audierat, ídque per præconem, quoties aliquem emendabat, dici iubebat: Quod tibi fieri nolis, alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Christianis, qui siue quò eant, siue redeant, furantur, rapiunt, constuprāt, pulsant, abigunt pecora, pertusis vasis sinunt effluere vinum? Quid multis? Crudelius tractant suos quàm hostes. Et hoc hodie, si superis placet, appellatur ius militare, & ad hæc conniuent principes. Eras. ex Æmilio Lampridio.

* Quibus hæc addemus etiam ex probatis historicis, Liuio, Tacito, Curtio, & aliis collecta, & ad nostri seculi militiam disciplina exutam accommodata. Emunt duces militem, non legunt. Pecuniola proponitur, tympanum strepit: & ecce coeunt aliquot ignoti inter se, ignorantésque purgamenta vrbium suarum, quibus ob egestatem & maxima flagitia peccandi necessitudo est, assueti latrociniis, bello-

rum insolentes, quorum lingua vana, manus rapacissimæ, gula immensa, pedes fugaces, quæ honestè nominari non possunt inhonestissima, nullam disciplinæ formam nec extrema quidem eius lineamenta seruantes, lasciuientes certatim, inter quos omnia indisposita, temulenta, peruigiliis Veneris ac Bacchanalibus quàm disciplinæ & castris propiora. Hi nec in procinctu & castris habentur, sed per munic pia desides, hospitibus tantùm metuendi, effundunt se in luxum, epulas & nocturnos cœtus: Ibi circumferri merum largius iubent, debellaturi super mensa Alexandrum: suas vires extollere docti hostium paucitatem contemneret: cæterum galeati lepores, & quibus vt ad populandos finitimorum agros, tectáque vrenda, & capienda pecora aliqua vis sit, ita in acie & signis collatis nulla vis est, ne in victoria eis decus, nec in fuga flagitiū. Vt omnia paucis: Exercitus lingua quàm manu promptior, prædator è sociis, & ipse hostium præda.

Idem.

Quum Antiochiam venisset, ac milites qui lauacris ac muliebribus delitiis vacauerant, in vinculis duci iussisset, orta seditione ab ea legione, cuius socij erant in vinculis, tribunal ascendit: ac vinctis omnibus ad tribunal adductis, circunstantibus militibus, & quidem armatis, grauiter illos admonuit, vt meminissent Romanæ disciplinæ. Quum loquentem milites tumultu interpellarent, nihil conterritus, iussit vt tales voces ederent aduersus hostes, nō aduersus Imperatorem: minatus exautorationem, nisi quiescerent. At hæc, quum vehementius etiam fremerent, ac ferro quoq; minarentur: Deponite, inquit, dextras, contra hostem erigendas, si fortes estis, me ista non terrent. Quum non desinerent fremere, exclamauit: Quirites discedite, atque arma deponite. Mox omnes non armis tantùm, sed & sagulis militaribus depositis recesserunt, non in castra, sed in varia diuersoria. Pòst tamen eius legionis militibus fidelissimis vsus est. Ælius Lampridius.

Idem.

* Disciplina maiorum, inquit, rē-pub. tenet, quæ si dilabatur, & nomen Romanum & imperium amittemus. Lamprid.

Auid. Cassius.

* Solebat dicere, Miserum esse cū exerceantur athletæ, venatores, & gladiatores, non exerceri milites: quibus minor esset futurus labor, si consuetus esset. Vulcat.

Theodericus rex.

* Extat eius insigne dictum in formula ducatus Retiarum libr. 7. Variarum Cassiadori, de militum disciplina. Milites, inquit, tibi commissi viuant cum prouincialibus iure ciuili, nec insolescat animus qui se sentit armatum: quia clypeus ille exercitus nostri quietem debet præstare Romanis.

Aurelianus.

Cùm à vicario suo literas accepisset, quibus efflagitabat vt rescriberet, quomodo res gerenda esset, statim rescribit hunc in modum: Si vis tribunus esse: imò si vis viuere, manus militum contine: nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat, vuam nullus auferat. Vopiscus in Aureliano.

De minis.

Chilon.

Dicere solebat, nulli minandum esse, non solùm quòd mulierum videatur esse potius quàm virorum, verumetiam quòd minitari ei cui velis nocere, est inimicum admonere vt sibi caueat, tibique ipsi lædendi facultatem adimere. Amicis autem minari, parum est humanum. Rectè tamen

tamē minamur, quoties aliquem hoc remedio correctum esse cupimus, & hac pœna decreuimus esse contenti. Laër. l. 1. c. 4.

Socrates.

* Vt tonitrua pueros imprimis, ita minas stultos territare dicebat. Sobæus, sermone. 4. de Imprudentia.

Diogenes.

Dicente ei quodam valde iactanter, vno ictu caput tibi perfringam: At ego, inquit, à sinistris astans te tremere faciam. Laërt.

Agatocles.

Infrà de Vltione & vindicta.

Polydorus Alcamenis F.

Cùm audiret quendam in hostes minas effundentem: Non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem frustra consumere? Qui enim statuit inimicum vlcisci, minis nil aliud efficit, nisi vt præmonito inimico sibi minuat lædendi opportunitatem. Plut. in Lacon.

Dercyllidas.

Orator missus ad Pyrrhum Epirotarum regem, qui iam exercitum in regionem Spartanorum induxerat vt cognoscerent, quid sibi vellet: cùm Pyrrhus diceret, vt regem suū Cleonymum reciperent, hunc in modum respondit: Si Deus est Cleonymus, non timemus ipsum, nihil enim sceleris in eum commisimus: sin homo est, profectò nihilo nobis præstantior & bellicosior. Quo dilemmate irrisit superbas regis minas.. Qui enim superbè minantur aliis, videant ne id quod aliis minantur in ipsos recidat. Plut. in Lac.

Anonyma.

† Spartana filium audierat apud peregrinos improbè versari, scripsit Laconicè: Turpis de te fama vulgata est, hanc discute, aut noli viuere. Mater etiam Pædareti scripsit: Aut rectius age, aut ibi mane, deposita spe saluam te Spartam redire posse. Plut. in Lacon.

Lysander.

† Argiuis, qui de controuerso agro afferre videbantur, quàm Lacedæmonij æquiora, Lysander districto gladio; Qui hoc, inquit, potiatur, hic de agri finibus dicet optimè. Plut. in Lacon.

Epictetus.

* Si quem, inquit, cum minis & impetu volueris aggredi, memento præmeditari humanum esse tibi mansuetúmque ingenium, & quod pœnitudo damnúmque te sequutura sint. si quicquam immane commiseris, Stob. serm. 20.

Philippus.

Multa questus apud Romanorum legatos de morib. & calumniis Thessalorum, tandem elatus ira, hanc vocem adiecit, Nondum omnium dierum solem occidisse. Hic sermo non Thessalis modò, verùm etiam Romanis suspectus, vtriusque gentis fremitum excitauit. Tit. Liu. 4. Decad. lib. 9.

C. Cesar.

Vide suprà Litigare, contendere; aut ludere cum potentioribus periculosum.

De misericordia.

Phocion.

* Nec ex templo aram, nec ex humana natura misericordiam tollendam esse dicebat. Stob. ser. 1. de virtute.

Demosthenes.

* Iustum est, inquit, misereri, non improborum hominum, sed eòrum qui immerito infelices sunt. Stob. serm. 44.

Xerxes.

* Videns Hellespontum nauibus suis constratum omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta, iactauit se beatum, móxq; misericordia ductus fudit lachrymas,

Artabano causam huius mutationis quærenti dicens, subijt animum meũ cogitatio quam breuis sit hominum vita, quando ex tam numerosa hominum multitudine post centesimũ annum nemo superfuturus est. Herod.l.7.

Agesilaus.

*Audiens in bello ciuili Græcorũ multos hinc inde cæcidisse in pugna, & Spartanos esse victores, nullo lætitiæ signo dato, sed misericordia ductus, ingenti edito gemitu, Heu Græciam, inquit, quæ tot milites bello intestino perdidit, quot ei si incolumes sint ad debellandos barbaros sint satis. Plut. in apoph.

Senatores Constantinopolitani.

* Leo, Basilij Macedonis Imperat. filius, per calumniam in carcerem cõiectus fuerat. In palatio Psittacus in cauea suspensa degebat, vociferari solitus, heu, heu: domine Leo. Quodam die Basilius Senatores quosdam ad conuiuium vocauit, qui quum auem cantum illum sæpius repetentē audirent, misericordia & mœstitia oborta cibo potúq. omisso assederunt, lacrymantes. Sciscitatus causam Imperator, Quî (inquiunt) cibum capiamus, voce huius auis obiurgati nos qui rationis compotes, & dominorum studiosi credimur? Bruta hæc auis domini sui nomen inuocat, nos luxui dediti insontem obliuioni mãdamus. His verbis mitigatus Imperator, Leonem carcere eductum pristinæ dignitati restituit. Cedrenus in Annal.

De moderatione animi.

Chilon.

Eius dictum est, Ita moderandam esse vitam, vt nec inferioribus sis terrori, nec superioribus despectui. Metui à subditis, tyrannicum est: negligentiæ verò est, sic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ætatē referri potest. Sic temperandi mores, vt à iunioribus ameris potius quam timearis, à maioribus non contemnaris. Immodica seueritas parit terrorē: somnolentia, vinolentia, incogitantia, similiaque vitia gignunt contemptum. Potes & ad fortunam accommodari quæ si sit vehementer ampla, parat qui metuãt citius, quàm qui ament aut reuereantur: sin humilior, paret contemptui. Mediocritas igitur hic quoque est optima. Ausonij carmen sic habet:

Nolo minor me timeat, despiciat maior,
Eras. ex Laert. l.1 c.4.

Socrates.

Quum ei relatum esset, Quidam de te male loquitur: Verberet me etiam, inquit, modò absentem. Max. serm.10.

Idem.

Quidam à Socrate salutatus, non resalutauit, sed hoc nequaquam moleste tulit Socrates: amicis autem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit: Si quis nos præteriret, peius affectus corpore quàm nos sumus, nequaquam illi succenseremus: cur igitur illi succenseam, qui peius affectus est animo, quàm nos sumus? Erasmus libro 3. apoph.

Idem.

* Aiunt eum, colapho percussum, nihil amplius dixisse, quàm molestũ esse, quod nescirent homines quando cum galea prodire deberent. Senec. l.3. de ira, c.11.

Idem.

†Cùm fuisset à quodam calce percussus, admirantibus illius moderationem & tolerantiam, dixit: Quid enim, si me asinus calce impetiisset, num illi diem dixissem? Laër. libro 2. cap.5.

Diogenes.

A caluo quodam conuitiis affectus: Tibi contumeliam, inquit, non dico, sed capillos tuos laudo, quòd malam effugerint caluam. Maxim. ser.10.

Idem.

Idem.

Proditori cuidam ei maledicenti, Gaudeo, inquit, me facturum inimicũ tuum, non enim inimicis, sed amicis malefacis. Max. ser. 10.

Zeno Citieus.

Cùm esset à quodam interrogatus, quomodo affectus esset erga conuitia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur. Significans, eos qui non habent quod respondeant, ad conuitia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum planè, Laërt. l. 7. c. 1.

Cleanthes.

Sositheus poëta coram populo Cleanthem præsentem hoc carmine proscidit,

ὃς κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ.

Id est,

Quos Cleanthis fat uitas agitat.

Tanto conuitio tactus, nil quicquam mutauit de vultu. Qua patientia delectati auditores, applaudentes philosopho, Sositheum eiecerunt. Cũ Sositheus diceret, se pœnitere quòd illum aspersisset: respondit Cleanthes, Absurdum fore, si cùm poëtæ frequenter illudant Libero patri & Herculi, nec illi succenseant, si ipse ob leue cõuicium indignaretur. De diis enim multa probrosa scripsere poëtę, vti cùm Bacchum faciunt mollem, timidum ac temulentum: Herculem faciunt seruientem Omphalæ, vsque ad sandalia commitigatum caput, Laërt. l. 7. c. 1.

Aristippus.

Confutatus in disputatione à quodam audacissimo homine furioso & stolido, cùm videret illum inflatum ac gestientem ob partam victoriam: Ego quidem, inquit, redargutus ab eo, sed suauius dormiturus te, qui redarguisti. Laërtius l. 2. c. 8.

Antigonus.

* Nihil facilius fuit Antigono, quàm duos manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant quod homines & periculosissimè & libentissimè faciunt, de rege suo malè existimantes. Audierat omnia Antigonus, vtpote cùm inter dicentes & audientem palla interesset: quàm ille leuiter commouit, & , longiùs (inquit) discedite, ne vos rex audiat. Idem quadam nocte cùm quosdam ex militibus suis exaudisset omnia mala imprecantes regi qui ipsos in illud iter & inextricabile lutum deduxisset, accessit ad eos qui maximè laborabant, & cùm ignorantes à quo adiuuarentur explicuisset: Nunc (inquit) maledicite Antigono, cuius vitio in has miserias incidistis: ei autem bene optate, qui vos ex hac voragine eduxit. Idem, tam miti animo hostium suorum maledicta quàm ciuium tulit. Itaque cùm in paruo quodam castello Græci obsiderentur, & fiducia loci contemnentes hostem, multa in deformitatem Antigoni iocarentur, & nunc staturã humilem, nunc collisum nasum deriderent: Gaudeo (inquit) & aliquid boni spero, in castris meis Silenum habeo. Cũ hos dicaces fame domuisset, captis sic vsus est, vt eos qui militiæ vtiles erant, in cohortes describeret, cæteros præconi subiiceret: id quoque se negauit facturum fuisse, nisi expediret his dominum habere, qui tam malam haberent linguam. Sen. l. 3. de ira, c. 22.

Isocrates.

Cùm quidam apud eum obtrectatoris sermonem referret, ac diceret, me præsente ille hæc in te maledicta spargebat, Nisi tu, inquit, libenter audisses, nunquam conuitiatus esset. Max. ser. 10.

Xenocrates.

Ingratitudinis à Platone insimulatus, nunquã indignatione iráve commotus est, sed & illi qui ipsum ad respondendum Platoni instigaret: Hoc, inquit, quod nunc facio, mihi bonum atque commodum est. Et prudentis-

simè homini silentium imposuit. Ælian.l.14.de Var.hist.

Chrysippus.

Quodam ei dicente, Amicus clanculum te mordet,& conuiciatur: Hominem, inquit, ne arguito, quoniam idem palam facturus est. Max.ser.10. & Ant.ser.53.

Idem.

A quodã improbo multis affectus cõuiciis: Optime, inquit, fecisti, quòd nihil eorum quæ in te sunt, prætereris. Max.ser.10.

Philemon.

Nihil neq; suauius, neque musicæ cõuenientius esse dicebat, quàm posse conuiciantem ferre. Etenim conuicium facientem, si qui conuicio afficitur dissimulet, in ipsum conuiciũ redundat. Max ser.10.

Demonax.

Sophista quidam cùm Demonactẽ accusaret, diceretque, Cur me toties tã acerbè calumniaris? Quia, inquit Demonax, non contemnis male loquentes. Max ser.10.

Moschion.

Multorum improborum calumniis peti, neque indecorum neque detrimentosum esse dicebat. At ab vno aliquo bono vituperari, & decorum & commodum esse iudicabat. Max.ser.10.

Arcesilaus.

Cùm honestos viros ad cœnam inuitasset, accumbentibus omnibus, & cibum iam gustare volentibus, vidẽs abesse panem: Quàm, inquit, res est apta conuiuiis apparandis, esse sapientem. Dedit vir prudentissimus philosophicæ moderationis exemplum, qui non incandescebat iis, qui pro officio mensam necessariis rebus ornare debebant. Laërt l.4.c.6.

Agesilaus.

Eos à quibus odio prosequebatur clandestino, in duces belli eligebat, magistratus factos euehebat, si quid in eo improbe ageretur, patrocinabatur, atque hac arte reddebat eos ex clandestinis hostibus amicos. Quid hac animi moderatione pulchrius fuit? qua mederi maleuolis maluit quàm vlcisci. Plutarch.in apoph.Lacon.

Idem.

Cùm quidam Agesilaum Lacedæmoniorum regem interrogasset, quid apud Spartanos Lycurgi leges profuissent? moderatè respondit, Omniũ voluptatum docuerunt cõtemptum. Plut.in Lac.

Idem.

Cùm Persarum nummi sagittariũ haberent insculptum, Agesilaus ex Asia soluens ait, se triginta sagittariorum millibus fugari, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, ac in plebis moderatores distributis, Timocrates effecerat, vt omnes hostilem animum aduersus eum milites susciperent. Plut.in Lac.

Idem.

Postquam Agesilaus ingenti strage fecisset Corinthiorum vires, eósque intra mœnia compulisset, multis hortantibus vt vrbem oppugnaret, negauit id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, nõ qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Et hoc est vt eximiæ cuiusdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiam arguebat: Si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscum aduersus barbaros steterunt, ipsi nos expugnauerimus vel quiescentibus hostibus, qui subuersis sociis, nullo negotio, quando volent, nos oppriment. Plutar. in Lacon.

Agis.

Quodam dicente, Philippum effecturũ ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit Agis senior, ô hospes nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrunque paratum, & ad proferendum imperium si contingat, & ad boni consulendum fortunã licet mediocrem: cùm

tiam principum vulgus nec quod obtigit sapienter administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plut. in Lacon. apophtheg.

Agesilaus.

Lysandro defuncto, Agesilaus numerosam sodalitatem aggregatam comperit, quam ille ex Asia domum reuersus, statim contra Agesilaum instituerat. Id primùm indignè ferès Agesilaus, destinarat omnibus ostendere, cuiusmodi ciuis Lysander, dum viueret, fuisset: ac perlecta oratione quadam quã moriens Lysander post se reliquerat de rebus nouandis, & mutatione rerum in Repub quoniam arguebat Lysandrũ perniciosum fuisse ciuem, ac seditionis auidum, euulgare voluit. Attamen cùm ab Ephoro quodam sene ac rerum perito intellexisset, hoc non bonum fore, ait: Nolumus refodere Lysandrum, ne in mortuos sæuire videamur frustra. Plut. in Lacon.

Pelopidas.

Cùm fortis quidam miles per calumniam apud ipsum deferretur, vt qui ei conuiciatus esset: Equidem, dixit, facta eius respicio, verba autem non audiui. Stob. ser. 40. Ant. in Melis. par. 1. ser. 53. Max. ser. 10.

Hippocratidas.

Suprà de Ingratitudine.

Polydorus.

Suprà de Bono belli duce.

Demaratus.

Cùm Persa quidam crebris muneribus puerum, quem amabat Demaratus, tandem abduxisset, atque id iactitans apud illum dixisset, ô Lacon, venatus sum amasium tuum: Per deos, inquit, non tu sanè venatus es, sed mercatus. in iocum vertens contumeliam. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Vxori obiurganti, quòd regnum humilius ac minus esset filius traditurus quàm accepisset: Hactenus igitur, inquit, maius quod diuturnius. Quæ moderata sunt, in longum tempus durant, & hoc ipso meliora sunt. Plutarch. in Lacon.

Philippus.

* Demochares ad illum Parrhesiastes, ob nimiam & procacem linguã appellatus, inter alios Atheniensium legatos venerat. Audita benignè legatione, Philippus, dicite mihi, inquit, facere quid possum, quod sit Atheniensib. gratũ. Excepit Demochares: Te, inquit, suspendere. Indignatio circunstantiam ad tam inhumanam respõsum exorta est: quos Philippus conticescere iussit, & Thersitẽ illum saluum incolumémque dimittere. At vos cæteri legati, inquit, nunciate Atheniensibus, multò superbiores esse qui ista dicunt, quàm qui impunè dicta audiunt. Senec l. 3. de ira, c. 23.

Psammetychus.

Quum videret Cyri milites per vrbem captam discurrentes, percontatus est Cyrum, quid agerent? Quúmque is respondisset, Diripiunt vrbem tuam, opésque tuas populantur: Nequaquam, inquit, ô rex, nihil iam hîc meum est, tuum est quod diripiunt. Ea vox commouit Cyrum, vt suos à direptione reuocaret. Erasm. libro 6. apophthegm.

Pompeius.

De se liberè profitebatur, quòd omnem magistratum quem gesserat, & citius esset nactus quàm ipse expectasset, & citius deposuisset, quàm ab aliis expectatum esset. Quòd citò suscepisset imperiũ, vel fortunæ fuit, vel præmaturę virtutis: quòd maturè deposuit, animi moderati erat, non ad tyrannidem spectantis, sed ad reipublicæ commodum. Plutarchus in Rom. apoph.

Augustus Cæs.

*Timagenes historicus multa conuicia in eum & eius domum voce & scriptis effutiuerat: deinde apud Asinium Pollionem diuerterat, vbi de Cæsare Augusto historias scriptas in ignem posuit. In vrbe Roma Cæsar maledicum homuncionem tulit pa-

tienter, & duntaxat Pollioni dixit, θηριοτροφεῖς, id est, feram alis. Paranti demum excusationem obstitit. Fruere, inquit, mi Pollio, fruere. Et cùm Pollio diceret, si iubes Cæsar, statim illi domo mea interdicā. Hoc me, inquit Augustus, putas facturū, cum vos in gratiā reduxerim? Vides quid potentissimus monarcha fecerit, & quanta animi moderatione sit vsus. Senec. li. 3 de ira, cap. 23.

Fl. Vespasianus.

Syluius liberalis, quum in defensione diuitis rei obliquè mordens dixisset, Quid ad Cæsarem, si Hipparchus sestertium millies possidet? Notans Vespasianum, velut inhiantem rei facultatibus: Cæsar non modò non offensus est, verùm etiam dictum approbauit, quasi simpliciter prolatum. Sueton.

Alex. Seuerus.

Epigramma quod in laudem Pescēnij Nigri fuerat adscriptum illius statuæ ad viuum effictæ, quum præfecti suaderent eradendum, Seuerus noluit, dicens, Si talis fuit, sciant omnes qualem vicerimus: si talis non fuit, putent nos omnes talem vicisse. Ælius Spartanus.

Otho Imp.

Iam moriens, vocauit ad se Cocceium fratris sui filium, quem sic admonuit: O fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Docere autem voluit adolescentem, vbique moderandum esse animum: vt si cogitaret se patruum habuisse imperatorem, virtutē amplecteretur, ne dehonestamento esset antecessoribus: & interim tamen non adeò superbiret, vt alios præ se contēneret. Suet.

Idem.

Vbi iā mori destinasset, sensit eos qui ab ipso deficere & abire cœptabant, pro desertoribus corripi ac detineri. Itaque vetuit ne cuiquam fieret iniuria, dicens: Adiiciamus vitæ & hanc noctem, & in profundam vesperam vsque patente cubiculo, si quis adire vellet, potestatem sui conueniendi fecit. Sueto. in vita Othonis Syluij.

Huc aliqua ex parte pertinent apophs. de Clementia, Ira remittenda, Humanitate, Mansuetudine, Patientia iniuriæ, Victoria moderatione, Vltione neglecta, &c.

De modestia.

Socrates.

*IN nauigando gubernatori, in viuendi ratione melius ratiocinanti parendum esse dicebat. Ant. & Max. ser. de animi humilit.

Liuia.

Liuia Augusti Cæsaris vxor, interrogata quibus rationibus Augustum sibi subiecisset? respondit, Multa modestia, quòd ea quæ placerent Augusto, faceret libenter: quódque se scire dissimularet, quibus ille rebus domi frueretur. Dion in Tiberio.

Godifredus Bulionius.

†Eius consilio, auspiciis, & armis plurimis orientis ciuitatibus, maximéque Hierosolymis expugnatis cū Christiani principes, & bellatores humeris impositum in regiam delatum vno omnino consensu, Regem proclamarunt: qui regni quidem titulum non abnuit, auream verò reiecit, indignum esse dicens, illic aureo diademate hominē vti, vbi Rex Regum Christus pro hominum spineam coronam tulisset. Guliel. Tyr. lib. 9. cap. 9.

Alphonsus.

Lucas Medicus, orator omnium clarissimus, cùm oratione membris omnibus absolutissima, Alphonsi regis innatas virtutes decantasset, rex hæc audiens: Si vera sunt quæ de me prædicasti, inquit, diis immortalibus meritò gratia ago: sin minus, vt isthæc faciant, oro & obsecro. Laudanda principis honestissimi modestia.

Panor.

Panormit. libro 1. de rebus gestis Alphonsi.

De modestè dictis.

Pythagoras.

POstquam venisset Phliuntem, & cum Leonte Phliasiorum principe doctè & copiosè quædam disseruisset, Leo ingenium & eloquentiam hominis admiratus, quæsiuit ex eo, Qua maxima arte confideret? cui Pythagoras respondit: Se nullam quidem artem scire, sed esse philosophum, id est, sapientiæ studiosum. huius verecundia, sapientis cognomen arrogans, quo se prius vendiderant σοφοὶ, vertit in titulum modestiæ. Eras. libr. 7. apophth.

Socrates.

Socratis illud omnium maximè celebratur, quòd dicebat, Se nihil scire, nisi vnum, quòd nihil sciret. Inquirebat enim de singulis, tanquam ambigens, non quòd reuera nihil haberet certò cognitum: sed hac ironia & suam declarabat modestiam, & aliorum redarguebat arrogantiam, qui se profitebantur nihil nescire, cùm reuera nihil scirent. Sophistæ quidam publicè profitebantur, sese ex tempore responsuros ad omnem propositam materiam: horum arrogantem inscitiam sæpenumero confutabat Socrates. Atque ob hoc ipsum, vt ipse quidem interpretatur, ab Apolline iudicatus est sapiens: quod quamuis omnium rerum ignorantiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos superaret, quòd suam inscitiam agnosceret, cùm illi hoc quoque nescirent, se nihil scire. Eras. li. 3. apopht.

Anonyma.

Quum se contulisset Corinthum, anicula quædam diu attentè illum inspexit, nec dimouebat ab illo oculos, admiranti similis, quúmque ille dixisset, Quid vis mater, & quam ob causam me sic aspicis? Demiror, inquit, si te mater decem menses pertulit in vtero, quum hæc ciuitas vnicum tantùm diem habens te doleat. Eras. l. 6. apoph.

Arcesilaus.

Si quando probabat aliquid, dicere solitus est, φημ' ἐγώ, id est, aio, siue mihi videtur, siue fateor. Si quid displicebat, dicebat, οὐ συγκατατίθεται τούτοις ὁ δεῖνα, id est, his non assentietur ille, nominato quopiam: simul & in asseuerando seruans modestiam, & in contradicendo fugiens inuidiam. Laer. l. 4. c. 6.

Aristoteles.

Admonebat, neminem de se debere prædicare vel in laudem vel vituperationem: quòd illud esset hominis vani & inanis, alterum stulti ac vecordis. Laer. l. 5. c. 1.

Agesilaus.

Cùm ex Ægypto in patriam proficisci vellet, in portu Menelai morbo lethali correptus est, verùm cùm iam mortis hora instaret, suis prohibuit, ne corporis sui imaginem vel statuam in honorem eius erigerent. Si quod, inquit, præclarum facinus gessi, hoc erit monumentum mei: sin minus, ne omnes quidem statuæ illustrabunt mei memoriam. Plutarch. in Laconicis.

Idem.

Audiens Megarensem adolescentem multa iuueniliter de sua ciuitate iactantem: Sermones, inquit, tui opus habent magnis viribus. Modestè reprehendit adolescentem, qui magnificè quidem loquebatur, viribus autem careret. Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Cùm in Samothracia sacris initiaretur, interrogatus à sacrorum antistite, quidnam præclari gessisset in vita? Si quid, inquit, feci quod laude dignum est, deos nequaquam latet. Et sic modestè tacuit, ne se vel immodicè laudare, aut turpiter vituperare diceretur. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Suprà de Ambigue dictis.

Alexander.

Videns diuinos sibi honores tribui, vulneratus in bello ait, Cur me deum vocatis, qui me videtis sanguinolentum ac vulnerarum sentire humanam imbecillitatem? Plutarch. in apophth.

Augustus Cæsar.

Si quando filios suos dimitteret ad peregrinos, modestè eos sic hominibus commendauit, vt benefacerent, si mererentur. Sueton.

De modo & mediocritate.

Pittacus.

Aiunt dicere solitum, Dimidium plus esse toto, de quo dicto multa Erasmus in Chiliadibus. Hoc dictum autem extat apud Laert. libro 1. cap. 5.

Solon.

* Eius item dictum nobile, & singulis momentis repetendum dictum celebratur: Μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis, quo mediocritatem auream, in omnibus seruandam esse iubet. Laer. & Stob. ser. 3.

Cleobulus.

*Nec minus celebre est illud Cleobuli, Μέτρον ἄριστον, i. Modus optimus: Eandem modiocritatem commendans. Laer. & Stobæus.

Socrates.

Percontatus quænam esset potissima iuuenum virtus? Vt, inquit, ne quid nimium tentent. Calor enim ætatis vix finit illos seruare modum. Laer. in Socrate.

Democritus.

* Si quis modum (inquit) excesserit, iucundissima quæque iniucundissima fient. Stob. ser. 17 Idem ab epicteto dictum est, Ariano teste.

Vide apoph. de Temperantia.

Aristippus.

Aristippus Aretam filiam salubribus præceptis instituebat, consuefaciens, vt vbique quod immodicum esset cōtemneret, quòd mediocritas in omni re sit optima: & in fœmina maximæ virtutis sit, temperare cupiditatibus. Laert. li. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm multis videretur immodicè philosophus, respondit, sese imitari chori magistros, qui tonum legitimum excedere solent, vt alij congruum arriperent. Quod enim excedit modum, tametsi vitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est. Ita pallium ac dolium Diogenis diuitibus suas delicias exprobrabāt. Laer. lib. 2. cap. 8.

Theopompus.

Suprà de ambitione.

M. Cato.

Qui magistratum eundē frequenter ambirent, dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent semper quærere. Solebant enim lictores præire, non vt viam ostenderent, sed honoris gratia. Voluit autem indicare vir prudentissimus, modum etiam in petendo magistratu obseruari oportere. Erasm. lib. 5 apoph.

Seneca.

† Cùm vestem qualem decet sumo, cùm ambulo vt oportet, cùm cœno, vt debeo: non cœna, aut ambulatio, aut vestis bona sunt, sed meum in his propositum seruandi in quaque re rationi conuenientem modum. Epist. 92.

De molestia.

Socrates.

* Interrogatus quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit id vllo modo fieri posse. Non enim licet, dixit, ciuitatem aut domum inhabitanti & cum hominibus versanti, sine

ti, sine molestiis degere. Stob. sermone 97.

Idem.

* Interrogatus quid bonis molestum esset? respondit, Prosperitas impiorum. Anton. & Max. serm. de Dolore.

De mollitie.

Bion.

Cuidam obiicienti, quòd adolescentem quendam ad se nō pellexisset: Tenellus, inquit, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse ad philosophiam accommodos. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Cùm mollis adolescens lutosam viam lentè segnitérque transcenderet: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, non enim in illo, veluti in speculo licet se intueri. Laert.

Plato.

Discipulo nimium effœminato, molli, curandæque cuti deditissimo subridens, Quousque, ait, tibi carcerem ædificare perges? Stob.

Diogenes.

Suprà de Generatione.

Idem.

Videns adolescentem quempiam sese ornantem molliter: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, iniustè. Laert. lib. 6.

Idem.

Diogeni Cynico cùm à comptiore adolescente ac molli proposita esset quæstio, vt eius nodum solueret: Non tibi prius respondendum esse puto, inquit Diogenes, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum vir sis, an fœmina. Notauit autem ex cultu virili hominis mollitiē. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum adolescentuli circunstantes Diogenem acclamassent, Canis, canis, at mox territi fugere cœpissent, rogatique cur fugerent, dixissent, Ne mordeas nos canis: Bono, inquit Diogenes, animo sitis, filioli, canis non edit betas. Testè illis exprobrans molliciem. Laert. lib. 6.

Idem.

Speusippus quum vehiculo ferretur in Academiam, obuium habuit Diogenem: cui cum Salue dixisset: At tu, inquit nequaquam salue, quia eiusmodi cùm sis, non diu viuere cupis. Notauit autem molliciem hominis, quæ plerunque multorum morborū causa est, vt labor & exercitium sanitatis. Laert.

Arcesilaus.

Diuitem quendam immodicè mollem ac delicatum, capillitio arte cōposito, oculis volubilibus ac lubricis, quum is alioqui castus & integer haberetur, ita perstrinxit: Quid refert, inquit, aduersi an auersi cinœdi sitis? Sensit autem, mentis integritati corporis etiam habitum & cultū oportere congruere. Laert. li. 4.

Anonymus.

Sybarita quidam iter faciens per agros, quum videret quosdam fodientes, dixit, se spectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocem auditam quidam ita respondit: At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollities, vt nullum opificium in ciuitatem admitterēt, quod cum strepitu exerceretur, quod genus sunt fabrorum ferrariorum & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate fas erat alere, ne quid esset quod illis somnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit, sibi ex tam stulta voce dolere latera, quam Sybarita dixerat, se ex fossorum ligone sentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans, non spectator. Athenæus lib. 12.

Cleomenes.

Nicagoras Messanus, quum in Ægyptum venales equos optimósque

Theopompus.

Suprà de Ambiguè dictis.

Alexander.

Videns diuinos sibi honores tribui, vulneratus in bello ait, Cur me deum vocatis, qui me videtis sanguinolentum ac vulneratum sentire humanam imbecillitatem? Plutarch. in apophth.

Augustus Cæsar.

Si quando filios suos dimitteret ad peregrinos, modestè eos sic hominibus commendauit, vt benefacerent, si mererentur. Sueton.

De modo & mediocritate.

Pittacus.

AIunt dicere solitum, Dimidium plus esse toto, de quo dicto multa Erasmus in Chiliadibus. Hoc dictum autem extat apud Laert. libro 1. cap. 5.

Solon.

* Eius item dictum nobile, & singulis momentis repetendum dictum celebratur: Μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis, quo mediocritatem auream, in omnibus seruandam esse iubet. Laer. & Stob. ser. 3.

Cleobulus.

*Nec minus celebre est illud Cleobuli, Μέτρον ἄριστον, i. Modus optimus: Eandem modiocritatem commendans. Laer. & Stobæus.

Socrates.

Percontatus quænam esset potissima iuuenum virtus? Vt, inquit, ne quid nimium tentent. Calor enim ætatis vix finit illos seruare modum. Laer. in Socrate.

Democritus.

* Si quis modum (inquit) excesserit, iucundissima quæque iniucundissima fient. Stob. ser. 17 Idem ab epicteto dictum est, Ariano teste.

Vide apoph. de Temperantia.

Aristippus.

Aristippus Aretam filiam salubribus præceptis instituebat, consuefaciens, vt vbique quod immodicum esset cõtemneret, quòd mediocritas in omni re sit optima: & in fœmina maximæ virtutis sit, temperare cupiditatibus. Laert. li. 2. cap. 8.

Diogenes.

Cùm multis videretur immodicè philosophus, respondit, sese imitari chori magistros, qui tonum legitimum excedere solent, vt alij congruum arriperent. Quod enim excedit modum, tametsi vitiosum est, tamen ad excitandam aliorum socordiam conducibile est. Ita pallium ac dolium Diogenis diuitibus suas delicias exprobrabãt. Laer. lib. 2. cap. 8.

Theopompus.

Suprà de ambitione.

M. Cato.

Qui magistratum eundẽ frequenter ambirent, dicebat velut ignaros viæ, ne aberrarent, lictores qui præcederent semper quærere. Solebant enim lictores præire, non vt viam ostenderent, sed honoris gratia. Voluit autem indicare vir prudentissimus, modum etiam in petendo magistratu obseruari oportere. Erasm. lib. 5. apoph.

Seneca.

† Cùm vestem qualem decet sumo, cùm ambulo vt oportet, cùm cœno, vt debeo: non cœna, aut ambulatio, aut vestis bona sunt, sed meum in his propositum seruandi in quaque re rationi conuenientem modum. Epist. 92.

De molestia.

Socrates.

* INterrogatus quomodo quis sine molestia vitam ageret? negauit id vllo modo fieri posse. Non enim licet, dixit, ciuitatem aut domum inhabitanti & cum hominibus versanti, sine

ii, sine molestiis degere. Stob. sermone 97.

Idem.

* Interrogatus quid bonis molestum esset? respondit, Prosperitas impiorum. Anton. & Max. serm. de Dolore.

De mollitie.

Bion.

CVidam obiicienti, quòd adolescentem quendam ad se nõ pellexisset: Tenellus, inquit, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatos non esse ad philosophiam accommodos. Laert. lib. 4. cap. 7.

Zeno.

Cùm mollis adolescens lutosam viam lentè segnitérque transcenderet: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, non enim in illo, veluti in speculo licet se intueri. Laert.

Plato.

Discipulo nimium effœminato, molli, curandæque cuti deditissimo subridens, Quousque, ait, tibi carcerem ædificare perges? Stob.

Diogenes.

Suprà de Generatione.

Idem.

Videns adolescentem quempiam sese ornantem molliter: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, iniustè, Laert. lib. 6.

Idem.

Diogeni Cynico cùm à comptiore adolescente ac molli proposita esset quæstio, vt eius nodum solueret: Non tibi prius respondendum esse puto, inquit Diogenes, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum vir sis, an fœmina. Notauit autem ex cultu virili hominis mollitiẽ. Laert. lib. 6.

Idem.

Quum adolescentuli circunstantes Diogenem acclamassent, Canis, canis, at mox territi fugere cœpissent, rogatique cur fugerent, dixissent, Ne mordeas nos canis: Bono, inquit Diogenes, animo sitis, filioli, canis non edit betas. Tectè illis exprobrans molliciem. Laert. lib. 6.

Idem.

Speusippus quum vehiculo ferretur in Academiam, obuium habuit Diogenem: cui cum Salue dixisset: At tu, inquit nequaquam salue, quia eiusmodi cùm sis, non diu viuere cupis. Notauit autem molliciem hominis, quæ plerunque multorum morborũ causa est, vt labor & exercitium sanitatis. Laert.

Arcesilaus.

Diuitem quendam immodicè mollem ac delicatum, capillitio arte cõposito, oculis volubilibus ac lubricis, quum is alioqui castus & integer haberetur, ita perstrinxit: Quid refert, inquit, aduersi an auersi cinœdi sitis? Sensit autem, mentis integritati corporis etiam habitum & cultũ oportere congruere. Laert. li. 4.

Anonymus.

Sybarita quidam iter faciens per agros, quum videret quosdam fodientes, dixit, se spectando illos fodientes rupturam capere. Ad hanc vocem auditam quidam ita respondit: At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarum mollities, vt nullum opificium in ciuitatem admitterẽt, quod cum strepitu exerceretur, quod genus sunt fabrorum ferrariorum & lignariorum. Atque adeò ne gallum quidem gallinaceum in ciuitate fas erat alere, ne quid esset quod illis somnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quòd agricola probabilius dixit, sibi ex tam stulta voce dolere latera, quam Sybarita dixerat, se ex fossorum ligone sentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti: & rupturam patitur grauiter laborans, non spectator. Athenæus lib. 12.

Cleomenes.

Nicagoras Messanus, quum in Ægyptum venales equos optimósque

adduxisset, factus obiam Cleomeni Lacedæmonio, antè sibi cognito, salute data, interrogauit: Cur in Ægyptum profectus esset? Quum ille equos optimos, bellóque idoneos se adduxisse responderet: subridens Cleomenes, Mallem (inquit) mimos & cynœdos adduxisses. Notauit autem eo dicterio Ptolemæum, qui mollis & effœminatus inter mulieres viuebat. Plut.

Anonymus.

Recitanti quod scripsit Pindarus, Græciæ fulcimentum esse Athenas, Lacon dixit: ruituram Græciam, si tali fultura niteretur. Taxauit Atheniensium mollitiem, quæ poetæ elogio non responderet: aut certè poetæ vanitatem, qui tali præconio celebrasset indignos. Plut. in Lacon.

Demonax.

Proconsul Cynicum quendam, à quo publicè erat proscissus ob mollitiem, ad supplicium abripi iussit. Huic deprecator erat Demonax, dicens, homini ignoscendum esse ob sectæ vitium. At cùm proconsul non denegaret veniam, rogat tamen quo afficiendus sit supplicio, si in eodem peccato porrò deprehenderetur? Demonax, hominem totum inungi, ac forcipe velli oportere, pronuntiabat. Notans libertatem castigandi in Cynico, & mollitiem accusati, vnguentis enim semper delectabatur. Eras. lib. 8. apoph.

His cognata sunt apophthegmata de Vnguentis & Ignauia.

De monitione.

Vide Admonitio, Castigatio, Reprehensio, &c.

De Monarchia.

Alexander.

Darius obtulit has conditiones Alexandro, vt ab ipso acciperet talentorum decem millia, & insuper Asiam secum ex æquo partiretur. Id cum recusaret Alexander, Ego, inquit Parmenio, accepissem, si Alexander essem: Et ego, inquit Alexander, si Parmenio essem: Dario autem hũc in modum respondit, Neque terram duos soles, neque Asiam duos reges ferre posse. Et hîc animi celsitudinẽ probare possis, nisi dictum impotentiam quandam dominandi saperet. Sic Plutarchus in apophthegmat. regum & imperatorum. Verùm hoc paulo aliter recitat Serinus in Commentariis, cuius hęc sunt verba: Cùm Lydis Crœsus imperaret, fratrẽ in cõsortium imperij assumpsit: tũ quidã ex Lydis accedens, dixit, Omnium in terra bonorum, ô rex, maximum est sol: neque quicquam extaret in terra, sole non illustrante. At si gemini soles forent, periculum immineret, ne omnia conflagrantia pessum irẽt. Ita & regem vnum quidem accipiũt Lydi, & seruatorẽ esse credunt: duos verò simul tolerare non possunt, &c. Stob. ser. 45.

Aristoteles.

† Entia nolunt disponi, nec est bonum pluralitas principantium, vnus ergò princeps. li. 12. Metaph. & Homerus εἷς βασιλεύς.

Socrates.

* Ei qui anima nesciret vti, dicebat melius esse vt seruus vitam duceret quàm liber. Esse autem hoc animi, tanquàm nauis, gubernaculum tradendum alteri cuipiam, qui didicerit gubernandi hominis artem, quam ciuilem quoque, & iudicialem, & iustitiam, vt est, sæpius appellabat. Stob. serm. eod.

De morbis animi.

Democritus.

Dicere solebat, si corpus animum in ius vocaret, haudquaquam futurum vt ille muneris malè administrati

sistrati crimen effugeret. Animus in corpore veluti præsidio collocatus est, & tamen pleraque mala corpori ab animo veniunt.

Anonymus.

Chrysippi discipulus medicus non ignobilis, Antigoni regis amicum quendam ex nimia intemperantia morbo laborantem, negauit posse sanari, quúmque alter medicus Epirotes Philippus, se sanaturum polliceretur, respōdit, illum ad morbum ægri respicere, se autem ad animum. ex Cels. lib. 3.

De morbis corporis.

Socrates.

* INterrogatus, quid morbus esset? respondit, Perturbatio corporis. Stobæus, ser. 98.

Plato.

Dicere solebat, si me interrogares, quo præsente vel absente melius habeant corpora? responderem vtique, sanitate præsente, morbo remoto. Ficin. lib. 5. de hominis natura.

Philotinus.

Empyone quodam grauiter ex iecinore laborante atque exulceratum digitum ostendente: O bone, inquit, vir, tantúmne tibi superest otij vt de vngularum vlcere sollicitus sis? Plut.

Alcmaon.

* Rogatus, vnde morbi acciderēt? respondit, alios ob efficientem causam, propter excessum caloris aut siccitatis: alios materialem ob causam, abundante aut deficiente alimento: alios veluti in aliquibus vasis, vt in sanguine, medulla, aut cerebro: aliquando autem ab externis causis eos nasci, propter quasdam aquas, regionem, lassitudinem, rerum penuriam, aut his similia. Stob ser. 98.

Diogenes.

Earum domorū, in quibus reperitur copia alimenti, multos esse mures & feles: sic etiam corpora quoque rum cibi caperent, multos quoque morbos asciscere dicebat. Stob. ser. de Intemperantia.

Antiphon.

* Dicebat morbum esse timidis & ignauis loco festi: quippe qui ægrotantes ad laborem prodire non coguntur. Stob. serm. 8.

Ion. sophista.

Dicebat, rem morosam esse ægrotationem. Nam ægrotis & vxor molesta est, & medicum incusant, & lectulum molestè ferunt. Ex amicis autem, & qui accedit grauis est: & qui discedit, molestus. Sic animus ægrotus & lætis & tristibus offenditur, Philostratus.

Epaminondas.

Tempore belli Leuctrici, quū accepisset quendam strenuum virum periisse morbo, per iocū dixisse fertur: Vnde fuit illi moriendi otium in tantis negotiis? Frequenter autem non minima morbi pars est, imaginatio morbi, metúsve. Hunc langorem solet excutere negotiorum ardor. Erasm. lib. 5. apoph.

Polemon sophista.

Suprà de iocosè dictis.

Cicero.

In Vatinium, qui scrophas habebat in ceruice (id est morbi genus) quum causam quandam ageret: Tumidum, inquit, habemus oratorem. Asiatici autem dicti sunt tumidi. Eras. Rot. lib. 4. apoph.

Seneca.

† Simplex erat antiquis ex simplici causa valetudo. Multos morbos multa fercula fecerunt. Epist. 95.

Idem.

† Nunc verò quàm longè pr[illegible] runt mala valetudinis? Has pendimus voluptatum vltra [illegible] fasque concupitarum. Innume[illegible] les esse morbos miraris? Coquos [illegible] mera. ibi.

Vide Ægrot[illegible]

De moribus.

Socrates.

DIcere solebat, Neque vinum austerum aptū esse potioni, neque mores agrestes hominum conuersationi. Stob. ser. 4. de Impudentia.

Antigonus.

† Mirari se dicebat, cur ij qui lapida signa sculperent, summaq; ope niterentur, vt lapis homini quàm simillimus euadat, seipsos curare negligerent, ne similes lapidibus & videantur & sint. Laërt. libro 2. cap. 5.

Diogenes.

Musicos in ius vocabat, dicens, quòd lyræ chordas congruè aptarent, animi mores negligerent. Laer. libro 6.

Æschylus.

Aliquando spectans Isthmia certamina, quū alter pugilum esset cæsus, totúmque theatrum exclamaret, O, Chium Iouem fudisti! vide, inquit, cuiusmodi sint hominum mores: cæsus filet, & spectatores vociferantur. Solent icti ob dolorem exclamare. Hic contrà, qui dolebat, silebat: qui læsi non erant, exclamabant. Eras. li. 6. apoph.

Augustus Cæs.

Liuia & Iulia Augusti Cæsaris filiæ, in gladiatorum spectaculo cùm omniū formosissimæ essent, omnium oculos in se conuertebant, comitatus dissimilitudine. Liuiā quippe cingebant viri graues, Iuliam verò iuuenes lasciuientes & luxuriosi. Augustus igitur pater cùm hæc vidisset, intellexit demum quàm diuersis moribus filias haberet. Eras. lib. apoph. ex Suet.

Alphonsus.

Cùm Syracusanum quendā equitem truculentis moribus, hominem barbarum appellasset, atq; ille quòd præclara patria Græca origine esset, nomen barbari abhorrēs, iniquo animo ferre iniuriam videretur: Ego, inquit rex, non à patria soleo, sed à moribus barbaros definire. Docuit autē non ex patria vel parentibus, sed ex moribus, ceu leonē ex vnguibus, iudicandum esse. Panorm. lib. 1. de reb. gest. Alphonsi.

De morum diuersitate.

Socrates.

EPhorus Cumæus, Theopompus Chius, cùm diuersis moribus essent, Socrates de his dicere solebat, alterū freno egere, alterum calcaribus. Quintilianus li. 10. ca. 1. & Cicero li. 3. de Oratore.

Aristippus.

Vterque Dionysium coluit, Aristippus & Plato: sed Aristippus à deliciis aulicis, quum adessent, non abstinebat: Plato etiam inter regalem luxum, frugalitatem seruare nitebatur. Itaque quum Plato reprehenderet Aristippum, quòd adeò lautitiis indulgeret: rogauit, quid sentiret de Dionysio, num vir bonus videretur? quum respondisset, Videri bonum: Atqui ille, inquit, me multò viuit lautius. Proinde nihil vetat, eundem & lautè viuere, & bene viuere. Laërt. li. 2. cap. 8.

Philippus.

Duo erant fratres, quorum alteri nomen Amphoteros, quod Græcis sonat ambo: alteri Hecateros, quod illis sonat vterque. Philippus animaduertens Hecateron esse cordatum, ac gerendis rebus accommodū, contrà Amphoteron ineptum ac degenerem, inuertit illis nomina, dicens Hecateron esse Amphoteron, Amphoteron autē esse Oudeteron, id est, neutrum. Significans alterum fratrum, videlicet Hecateron, duorū in se virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaque ei qui Amphoteros dicebatur, mutauit nomen in contrarium, vt οὐδέτερος diceretur, quasi nullius pretij. Plut. in apoph.

Anti-

Antipater.

Dicere solebat, quum duos haberet Athenis amicos: neque Phocioni vnquam persuasisse posse, vt acciperet, neque Demadem vnquam dando expleuisse. Plut. in apoph.

De moribus in melius mutatis.

Agis.

HIstorici narrant, Agidem puerũ in summis deliciis esse educatũ, sed simulatq. adolescens ad Reip. gubernacula admotus est, incredibili mutatione, reiectis pristinæ vitæ voluptatibus, huc totum animum adiecit, vt Spartã barbarorum ac Græcorũ moribus corruptissimã ad pristinam frugalitatem reuocaret: quæ res illi fuit exitij causa. Vtinam autem cæteri principes, quorum prima ætas ferè luxu deliciísque corrumpitur, saltem cum Agide tum animum vertant ad bonam frugem, cùm regni habenas accipiunt. Plut. in Lacon.

Seneca.

† Exigo à me, inquit, non vt optimis partim, sed vt malis melior; hoc mihi satis est, quotidie aliquid ex vitiis meis demere, & errores meos obiurgare. lib. 3 de B. vita. ca. 17.

Isaus sophista.

Suprà de Luxuria, luxu & voluptate.

Cleomenes.

Diutino morbo vexatus, expiatoribus ac diuinis cum auscultaret, antè non solitus id facere, quodam id admirante: Quid miraris, inquit? Nõ enim idem sum nunc, qui tunc eram. Cùm autem non sim idem, nec probo eadem. Elusit quidem ille inconstantiæ reprehensionem: verum tamen est, non eadem placere seni, quæ iuueni placuerant. Plutarc. in Lacon.

Idem.

Argiuis profitentibus, se prioris conflictus fortunam, in qua victi fuerant, iterato prælio sarcire velle: Demiror, inquit Cleomenes, si duarum syllabarum accessione facti estis meliores, quàm eratis priùs. Huius apophthegmatis argutia Latinè reddi non potest. nam Græcis μάχεσθαι pugnare est, ἀναμάχεσθαι redintegrare pugnam. Inter hæc duo verba nihil interest, nisi quòd posterius superat prius duabus syllabis ἀνα. Plutarc.

Themistocles.

Adolescens in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. Ac postquam Miltiades factus imperator apud Marathonem deuicisset barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontantibus autem, cur mores tam repentè mutasset? Militia (ait) nunc me non patitur cessare atque dormire. Plut. in Themist. & in apoph.

De moribus mutatis in peius.

Hybreas.

EVthydamus rhetor cùm aliquando ob oratoriam clarus atque vtilis Reip. esset, ad tyrãnidem posteà inclinabat. Eius amicus Hybreas, illo mortuo, Euthydame, ait, Malũ es ciuitatis pernecessarium. Nam nec tecum viuere possumus, nec sine te. Brus. li. 4. cap.

Theodorus Gadareus.

Tiberij in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero sanguinariũ ingenium sub specie lenitatis latitãs, subinde inter obiurgandum appellauit illum πηλὸν αἵματι [illegible] ...φυρμένον, id est, lutum sanguine [illegible] ... initio principatus [illegible] ... præ se [illegible] ... ad im[illegible] Eras.

De morionibus ac stultis.

Fridericus imperator.

INterrogatus an moriones in conuiuium intromittendi essent? Neque stultis, inquit, delectari possum, neque superbis esse amicus. Non intelligunt hodie principes Friderici dictum, qui hac hominum fæce ita delectantur, vt omnes aulæ stultorum & morionum sint plenæ. Æneas Syluius lib. 2. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Quanquam esset liberalissimus, stultos tamen & moriones perraro admisit, huiusmodi homines cisternæ rimosæ persimiles esse dicēs, quas vt nullus impleret imber, sic hos nulli quamuis magni prouentus rerúmque compendia exsatiarent. Pontanus de liberalitate.

Idem.

† Scurram aut morionem habebat in aula, qui censoria virgula singulorum facta, dictáque notabat, & tabellis descripta stato tempore Regi offerebat, suo adscripto iudicio, quodnam sibi ex omnibus stultissimum videretur. Accidit vt Rex ipse Maurum seruum fidelissimum cum magna pecuniæ vi, equorum emendorum causa in Africam mitteret. Id factum morio literis mandatum, nihil minus expectanti regi in hæc verba recensuisse fertur: Alphonsus Rex Christianus, Mahumetanum Pœnum aliquot aureorum millibus onustum ad Mahumetanos dimisit. Exitus acta probabit. Ego verò si bona fide reuertatur Maurus, illum stultissimum, Alphonsum sapientissimum: si non reuertatur, quod vero similius est, Alphonsum stultissimum, Maurum sapientissimum, pro ea qua polleo, censoria authoritate pronunciare non verebor. Ægid. Corroz.

Io. Stokensis.

† Leopoldus I. Austriacus contra Heluetiorum tres pagos confœderatos, magno conscripto exercitu; Tugiæ, de inuadenda Sintensium regione cum suis deliberabat. Intererat cōsilio Ioannes Stokensis, Ducis morio, vt aliàs sæpè, quòd illum propter stultitiam & ingenij tarditatem rebus seriis animum adhibere non posse sciret. Is tamen præter morem, & expectationem exclamauit: De inuadendo cogitatis omnes, nemo de euadendo. Ominosam eam vocem fuisse funestus exitus declarauit. Sæpe etiam est olitor, ait Poëta, verba opportuna locutus. Stumpfius.

De morte.

Thales.

DIcebat nihil interesse inter vitam & mortem: ob id opinor, quòd vtràque res æquè esset secundum naturam: nec mortem malam esse magis, quàm natiuitatē. Cuidam verò obstrepenti, Cur igitur tu non moreris? salse respondit: Ob hoc ipsum, quia nihil refert. Potius enim habetur quod accersitur. Laert. lib. 1. cap. 1. Stobæus adscribit Pyrrhoni, ser. 120.

Bias.

Cuidam mortem aduocanti in liberorum amissione: Cur homo, inquit, ipsam vocas? nonne etiam si non vocaueris, veniet? Maxim. sermone 36.

Idem.

Percontatus, quod genus mortis malum esset? Quod, inquit, legibus constitutum est. Sensit autem vir prudentissimus, eam mortem hominibus nequaquam formidandam, quæ secundum naturæ leges inuadit mortales, sed eam potius, quam delictis turpiter & ignominiosè promeriti sunt, qui debitum lictori ac carni-

amici officiũ præstant. Maximus ser. 36, & Stobæus.

Socrates.

Critoni vehementi studio suadenti, vt si vitam ipse suam negligeret, certè liberis etiãnum paruulis & amicis ab ipso pendentibus se seruaret incolumem: Liberi, inquit, Deo, qui mihi eos dedit, curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes, aut etiam meliores, ne vestra quidem cõsuetudine diu carituris, quãdoquidem vos breui eodem estis commigraturi. Eras. li. 3. apoph. ex Platone & Xenophonte.

Idem.

* Animaduertens amicos qui eum in carcerem sequebantur lugere, Quid hoc est? inquit. Nonne iamdudum sciebatis me, ex quo genitus eram ab ipsa natura morti fuisse damnatum? Atqui bonis aduentantibus præripi è vita, mihi nimirum meisq; beneuolis lugendum foret. Si verò malis impendentibus diem obeo, arbitror tanquam pro felicitate quadã à vobis omnibus esse lætandum. Xenophon in apol.

Idem.

Cuidam dicenti, Athenienses te morti adiudicarunt, Et illos, inquit, natura. Sentiens non esse magnũ malum, si quis adigatur ad mortem, paulo pòst moriturus, etiamsi nemo interficiat. Quanquã hoc dictũ quidã ad Anaxagoram referunt. Eras. lib. 3. apoph.

Idem.

* Dicebat rectè philosophãtes mortem meditari, quæ eis minimè terribilis erat. Plato in Phædone.

Musonius.

* Scitis dictis mortẽ meditandã sibi & aliis proponebat Inter quæ & hæc occurrunt. Virtute præditi homines, inquit, siquidẽ cõducat, cũ paupertate manent in viuis: Sin minus, facilè migrant, tanquã ex solenni conuentu ac celebri, ita etiam è vita. Non aliter quã è domo, inquit Bion, exigimur, si locator nõ accepto pretio locationis fores reuellat, regulã adimat, puteum obstruat: ita etiã hoc corpusculo relegor, quãdo quæ locauit natura oculos ademerit, aures, manus, pedes, non moror amplius. Sed sicut è conuiuio discedo, nihil indignans: iti dem è vita. Sicut bonus histrio bene prologũ, bene medium fabulæ, nec non bene etiã catastrophen agit: ita bonus vir quoque primordia vitæ rectè, & media probè, finémq; cõgruẽtem his administrat. Et vt palliũ vbi detritum fuerit depono, ita non pro crastino, nec vitæ tuendæ desiderio flagro, sed & cum liceret adhuc feliciter degere, morior, &c. Stob. ser. de virtute.

Anaxagoras.

Absens morti addictus est. Id nuntianti, Iam olim, inquit, istam sentẽtiam tulit natura æquè in illos, atque in me. Sentiens, Athenienses non minus addictos morti, quàm esset is quem damnarent. Aliis aliud mortis genus obtingit, sed omnibus eadem est moriendi necessitas. Laertius libro 2.

Idem.

* Duas esse mortis doctrinas dicebat: alteram, tempus antequam nati sumus, alteram somnum. Stob. serm. 119.

Diogenes.

Rogatus num quid mali esset mors? Quo, inquit, pacto malum, cùm præsentem non sentiamus: Quod autem abest, nulli malum est: Dum sentit homo, viuit: nondum igitur adest mors, quæ si adsit, abest sensus. Malum autem non est, quod non sentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro Mors quidem mala non est, sed iter ad mortẽ miserum est. Id si metuimus, tota hominis vita quid aliud est, quàm iter ad mortem? Laert. li. 6.

Idem.

Ei ex vulnere humeri grauiter laboranti, vehementique dol

mortalem. Plut. de consolat. ad Apoll.

Xenophon.

* Ei sacrificanti quum nuntiatum esset Gryllum filiũ in pugna periisse, sertũ capiti detraxit, & quæsiuit quonam modo cæcidisset: cúmq; responderetur, eum generosè fortitérq; præ cæteris præliantem, multis hostium interfectis occubuisse, exiguo admodum temporis sumpto interuallo, dũ ratione motum animi compesceret, rursus imposita capiti corona reliquum sacrificium absoluit, nunciisque respondit, Non vt immortalem aut longæuum filium meum redderent à diis postulaui (cùm incertum sit an hoc expediat) sed vt probum ac patriæ amantem: cuius quidem voti nunc sum factus particeps. Plut. eod. lib.

Lochadus.

Cuidam nuntianti quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulò serius an citius vita decederet, cui omnino breui foret decedendum. Plu. in Lac.

Cicero.

Audito falso rumore de Vatinij morte, quum Ouinium libertum eius interrogasset, Recténe omnia? atque ille respondisset, Rectè. Mortuus est, inquit: Significans, non omnia rectè habere, si ille viueret. Erasm. li. 4. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum inter cœnandum ortus esset sermo, quod genus mortis esset optimum? incunctanter respondit, Inopinatum, & quod optimum iudicauit, ipsi contigit. Plut. in apoph.

Seneca.

* Tantam quorundam hominum imprudentiam esse dicebat, imò dementiam, vt quodam timore mortis ad mortem cogerentur. Epist. 24. ad Lucill.

Idem.

† Omnis dies, omnis hora, quàm nihil simus ostendit. & aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cùm æterna meditantes respicere cogit ad mortem. Epist. 101.

Quimilius Plautianus.

Cùm iam grandis natu viueret ruri, nec quicquam quæreret aut faceret curiosius, attamen à Seuero insidiis circumuentus, vt ad mortem raperetur, paulo antè quàm moreretur, postulauit, vt ea quæ ad sepulturam suam iamdudum comparauerat, ad se perferrentur. Quæ postquam vidit vetustate consumpta: Quid hoc rei est, inquit? Itáne cunctati sumus? Deinde facto sacrificio, Idem, inquit, peto à Diis immortalibus quod Adriano Seuerianus optauit. itaque interiit. Xiphilinus in Seuero.

Hormisda.

Constantius imperator, cùm Hormisdæ Persæ vrbis Romæ magnitudinem atque hominum ædificiorúmque magnificentiam ostendisset, peteretque vt quid de ea sentiret, paucis enuntiaret, respondit, ex tanta re, quanta ei ostendebatur, nihil eum delectasse magis, neque esse ex quo maiorem fructum cõsequi posset, quàm quòd ex iis quæ videret verum esse comprehenderet. In vrbe quoq; Roma, quanquam amplitudine opibúsque alias antecederet vrbes, tamen, sicut in cæteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Breui responso rerum humanarum vanitatem ostendens. Fulg. lib. 7. c. 2. ex Am. Marcellino.

Fridericus imp.

Iis principibus qui immites & crudeles erga suos fuissent, mortem nimis extimescendam esse dicebat. Nã quales se dum vixerunt, aliis præstitere, tales, cùm moriuntur, in se iudices inuenturos esse. Ostendere autem voluit, iis mortem esse ama-

ram,

lum, qui mala anteactæ vitæ conscientia premuntur. Æneas Sylu. libro 2. commentarior. de rebus gestis Alphonsi.

Messianus.

Iam senex, cùm ab amico in crastinum vocaretur conuiuium, Cur me vocas in crastinum, inquit, qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis aduentũ in singulos dies expectaui: quæ nobis nunquam non insidiatur, donec nos incautos etiam interdum opprimat? Guido Bituric. ex hist. Eccl.

D. Hieronymus.

Edicere & scribere solebat, ab eo omnia facilè contemni, qui assiduè se moriturum cogitauerit. Paucis verbis humanæ vitæ fragilitatem ostendens. Fulgosius libro septimo, cap. 2.

Alphonsus.

Interrogatus, quæ res reges ac priuatos, diuites ac pauperes, claros & obscuros, denique omnes prorsus exæquaret, respondit, cinis. Indicans, post mortem, regis à priuato, diuitis à paupere, formosi ab informi, personam nequaquam discrepare. quis enim ex cineribus aut ossibus humanis terra erutis differentiam vllam videre potest? l. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Franc Borgia.

† Postquam ex hac vita migrauit Augusta, cuius funeri adfuit, atque adeo præfuit, ex eóque quanta hominibus sit miseria didicit, cùm exiguus tumulus sceptra, coronas, regiasque maiestates excipiat, totus mutatus est in melius: Diceréque solebat, mortem Augustæ sibi vitam attulisse. Ribaden. lib. 1. de eius vita, cap. 9.

De morte contemnenda.

Chilon.

Dicere solitus est, ita esse contemnendam mortem, vt nihilo secius curam habeas incolumitatis. Nõ enim est fortitudinis, sed amentiæ, semet temerè in vitæ discrimen conijcere: sed quoties, aut ineuitabilis necessitas vrget, aut grauis honestáque causa suadet mortem contemnere, fortis animi est. In morbo non est metuenda mors, sed interim adhibenda curatio mediocris. In bello sumendus est animus ad mortem paratus, sed interim fortiter pugnandum est pro victoria. Ausonij carmen sic legendum arbitror:

Viue memor mortis, vti sis & memor salutis.

Potest autem & hic accipi sensus: Hactenus memineris te moriturum, vt abstineas à vitiis, curísque superuacaneis: sed interim perinde quasi diu victurus sis, ea cures quæ ad honestã beatámque vitam pertinent. Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contrà obliuio mortis multos inuitat ad licentius peccandum. Potest & sic intelligi: Ne sic metuas mortem, vt viuas anxius ac tristis, sed vitæ spes mortis horrorem temperet. Hunc sensum indicat carmen quod sequitur:

Tristitia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quòd multis miseriis exposita est, nihil habet tristius, quàm quòd mortem habet certissimam, diem mortis incertissimum. Sed omnia superanda sunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remediũ præsentius, quàm curas æstúsque animi amicorum sinum effundere, quorum & consolatio & communis dolor maximam mali partem tollit. Chilonis porrò dictum extat apud Laër. l. 7. c. 4.

Bion.

Conspecto ense proie
Quis te perdidit? aut quen
part. a Meli

Lugente

cto. quidam ex amicis insultabat dicens, Quin igitur mortem obis, ô Diogenes, & teipsum his damnis liberas? tum ipse respondit: Eos qui scirent, quæ in vita fieri dicíque conueniret, in vita manere æquum esse. In quo genere hominum seipsum etiam numerabat. Verùm tibi, inquit, qui neque quid agendum, neque quid dicendum sit, noueris, opportunum moriendi tempus est. Me verò qui sciã illa, pars est in viuis agere. Ælian. lib. 10. de Var. hist.

Antisthenes.

Audiens Diogenes Antisthenem grauiter ex morbo decumbere, qui amore huius vitæ morbum molestius ferebat, cum sica ad decumbentem ingressus est. ad quem cùm Antisthenes dixisset, Quis me his doloribus liberabit? Diogenes prolata sica, Hæc, inquit. Contra Antisthenes: Doloribus, inquit, dixi, non vita. Laërt. lib. 6.

Epicurus.

Dicere solebat, contra cætera omnia aliquid tutum inueniri posse, at contra mortem omnes nos inhabitare vrbem immunitam. Maxim. serm. 36.

Idem.

* Ridiculum esse dicebat, currere ad mortem tædio vitæ: cùm genere illo vitæ quod elegisti, vt currendum esset ad mortem effeceris. Item, Quid tam ridiculum, inquit, quàm appetere mortem, cùm vitam tibi inquietam feceris metu mortis? Seneca epistol. 24.

Aristippus.

Interrogatus, quomodo Socrates obisset diem? vt ego, inquit, optarim. Significans, talem mortem quamuis vita optabiliorem, nec potuit breuius facilem obitum describere. Dicti tamen argutia in hoc est, quòd Philosophus aliud respõderit, quàm expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo perisset, gladio, veneno, an præcipitio? Ille putans id nihil referre, respondit, illum feliciter esse mortuum. Laërtius lib. 2. c. 8.

Idem.

Cùm aliquando Corinthum nauigaret, & orta tempestas naufragium minaretur, expalluit: id animaduertens è vectoribus crassus quispiam miles, ac philosophorum osor, sedata tempestate cœpit ei insultare: Cur inquiens, vos philosophi, qui prædicatis mortem non esse formidandam, expallescitis in discrimine, nos indocti non timemus? Quoniam, inquit Aristippus, non de pari anima tibi mihíque cura ac metus est. Aul Gellius hoc addit: Ego timeo animæ Aristippi, tu non times animæ nebulonis. Rebus vilissimis minimè timemus. vnde prouerbium, Hydria in foribus. Hinc lusit Aristippus, illũ non expalluisse, non quòd esset fortior, sed quòd, quum esset homo nihili, haberétque animum omni virtute vacuum, minimum erat detrimenti si perisset. Vir eruditus, ac sapientia præditus non perit, nisi graui Reipublicæ dispendio. Laërtius libro 2. cap. 8.

Silenus.

A Mida captus cum esset, hoc ei pro sua missione dedisse scribitur, Non nasci homini longè optimum est, proximum autem quàmprimum mori. Cicer. libro primo Tuscul. quæst.

Musonius.

Musonius interrogatus, quis optimè extremum diem claudere posset? Qui semper, respondit, postremum vitæ diem sibi instare proposuerit. Max ser. 36.

Idem.

* Mortem honestam, dum licet, arripiendam esse dicebat: ne paulò post mori quidem necesse sit, & honestè non amplius liceat. Stobæus ser. 7.

Idem.

* Dicebat non posse qui multorum cum vtilitate vixit, digna morte cadere, nisi plurimorum cum fructu & vsu etiam moreretur. Eodem serm.

Antiphanes.

Solitus est dicere, mortalia præcipuè hominibus cogitanda esse: quandoquidē omnibus hominibus sit moriendum. Stob.

Arcesilaus.

* Mors, inquit, quæ mali nomine censetur, hoc vnum habet peculiare ex omnibus quæ mala iudicantur, quod præsens neminem vnquam affecit molestia: absens, & dum in expectatione est, molestiam adfert. Plutarch. de consolat. ad Apol.

Theramenes.

Quum in quadam domo versatus, inde prodiisset, illa subito lapsu corruit. Atqui cùm reliqui Athenienses alij aliunde ad eum confluerent, & inopinatæ saluti congratularentur, ille præter omnium opinionem respondit: Nescitis, viri, ad quænam tempora & pericula Iupiter me seruare voluerit. Intellexit vir sapientissimus, se à mortis improbitate nequaquam tutum esse: quæ licet conniueat in summo vitæ periculo, attamen paulo pòst cumulatis malis hominem arripuit in portu quasi nauigantem. Nec seipsum quidem fefellit: nam non multò post à triginta tyrannis de medio sublatus est, cicutam bibere coactus: nempe qui ex ruinis domus liberatus, veneno turpiter perire coactus est. Ælian. 9. de Var. hist.

Ægyptij.

Olim in diuitum epulis apud Ægyptios, vnus cadauer ligneum, sed quàm proximè ad verum effictum, ostendebat singulis dicens: In hunc intuens pota, & oblecta te talis post mortem futurus. Dubites, quo animo id fecerint: vtrum vt moderatius fruerentur voluptatibus, conditionis suæ memores, an auidius, vtpote mox abituris. Herodotus libro tertio. Plutarch.

Secundus philosophus.

Ab Adriano imperatore Secundus philosophus interrogatus quid esset mors? respondit, Æternus somnus, dissolutio corporum, diuitum pauor, pauperum desiderium, ineuitabilis euentus, incerta peregrinatio, latro hominis, somni pater, fuga vitæ, viuorum discessio, resolutio omnium. Laërt.

Pyrrho.

Aiebat, nihil interesse inter vitam & mortem. Et cum quidam ad eum diceret, Cur igitur tu non moreris? Quia nihil interest, respondit. Stob. ser. 120.

Heraclitus.

* Mortem in omnibus hominibus perpetuò latere dicebat: idem enim est, inquit, viuus ac mortuus, vigilans & dormiens, adolescens & decrepitus: quia hæc in illa, vicissimque mutantur. Plut. de Consolat. ad Apoll.

Anonymus.

Lacon quidam ad Rhodium Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio filiáque nepotes vidisset coronari: Morere, inquit, Diagora, nam in Olympum ascendes. sentiens, tum optimum exire de vita, quum res sunt prosperrimæ. Ita Plut. in Vitis. Meminit & Cicero in Tuscul. quæst. libro 1. Lepos est in ambiguo. nam Olympus mons est, in quo singulis lustris peragebantur Olympica certamina: & pro cœlo accipitur. Plut. in Lac.

Anaxagoras.

* Cùm rerum naturalium causas autoribus explicaret, intérque disserendum de filij morte nuncium sermone cuiusdam acciperet, paululum oratione inhibita, dixit iis qui vnà aderant, Sciebam filium me genuisse morta-

mortalem. Plut. de consolat. ad Apoll.

Xenophon.

* Ei sacrificanti quum nuntiatum esset Gryllum filiũ in pugna perisse, sertũ capiti detraxit, & quæsiuit quonam modo excidisset: cúmq; responderetur, eum generosè fortitérq. præ cæteris præliantem, multis hostium interfectis occubuisse, exiguo admodum temporis sumpto interuallo, dũ ratione motum animi compesceret, rursus imposita capiti corona reliquum sacrificium absoluit, nunciisque respondit, Non vt immortalem aut longæuum filium meum redderent à diis postulaui (cùm incertum sit an hoc expediat) sed vt probum ac patriæ amantem: cuius quidem voti nunc sum factus particeps. Plut. eod. lib.

Lochadus.

Cuidam nuntianti quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur: nec magni referre, paulò serius an citius vita decederet, cui omnino breui foret decedendum. Plu. in Lac.

Cicero.

Audito falso rumore de Vatinij morte, quum Ouinium libertum eius interrogasset, Recténe omnia? atque ille respondisset, Rectè. Mortuus est, inquit: Significans, non omnia rectè habere, si ille viueret. Erasm. li. 4. apoph.

Iul. Cæsar.

Quum inter cœnandum ortus esset sermo, quod genus mortis esset optimum? incunctanter respondit, Inopinatum, & quod optimum iudicauit, ipsi contigit. Plut. in apoph.

Seneca.

* Tantam quorundam hominum imprudentiam esse dicebat, imò dementiam, vt quodam timore mortis ad mortem cogerentur. Epist. 24. ad Lucill.

Idem.

† Omnis dies, omnis hora, quàm nihil simus ostendit. & aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cùm æterna meditantes respicere cogit ad mortem. Epist. 101.

Quimilius Plautianus.

Cùm iam grandis natu viueret ruri, nec quicquam quæreret aut faceret curiosius, attamen à Seuero insidiis circumuentus, vt ad mortem raperetur, paulo antè quàm moreretur, postulauit, vt ea quæ ad sepulturam suam iamdudum comparauerat, ad se perferrentur. Quæ postquam vidit vetustate consumpta: Quid hoc rei est, inquit? Itáne cunctati sumus? Deinde facto sacrificio, Idem, inquit, peto à Diis immortalibus quod Adriano Seuerianus optauit. itaque interiit. Xiphilinus in Seuero.

Hormisda.

Constantius imperator, cùm Hormisdæ Persæ vrbis Romæ magnitudinem atque hominum ædificiorúmque magnificentiam ostendisset, peteréťque vt quid de ea sentiret, paucis enuntiaret, respondit, ex tanta re, quanta ei ostendebatur, nihil eum delectasse magis, neque esse ex quo maiorem fructum cõsequi posset, quàm quòd ex iis quæ videret verum esse comprehenderet. In vrbe quoq; Roma, quanquam amplitudine opibúsque alias antecederet vrbes, tamen, sicut in cæteris orbis terrarum locis, homines etiam mori. Breui responso rerum humanarum vanitatem ostendens. Fulg. lib. 7. c. 2. ex Am. Marcellino.

Fridericus imp.

Iis principibus qui immites & crudeles erga suos fuissent, mortem nimis extimescendam esse dicebat. Nã quales se dum vixerunt, aliis præstitere, tales, cùm moriuntur, in se iudices inuenturos esse. Ostendere autem voluit, iis mortem esse ama-

ram,

lum, qui mala anteactæ vitæ conscientiâ premuntur. Æneas Sylu. libro 2. commentarior. de rebus gestis Alphonsi.

Messodanus.

Iam senex, cùm ab amico in crastinum vocaretur conuiuium, Cur me vocas in crastinum, inquit, qui à multis annis crastinum non habui, sed mortis aduentũ in singulos dies expectaui: quæ nobis nunquam non insidiatur, donec nos incautos etiam interdum opprimat? Guido Bituric. ex hist. Eccl.

D. Hieronymus.

Edicere & scribere solebat, ab eo omnia facilè contemni, qui assiduè se moriturum cogitauerit. Paucis verbis humanæ vitæ fragilitatem ostendens. Fulgosius libro septimo, cap. 2.

Alphonsus.

Interrogatus, quæ res reges ac priuatos, diuites ac pauperes, claros & obscuros, denique omnes prorsus exæquaret, respondit, cinis. Indicans, post mortem, regis à priuato, diuitis à paupere, formosi ab informi, personam nequaquam discrepare. quis enim ex cineribus aut ossibus humanis terra erutis differentiam vllam videre potest? l. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Franc. Borgia.

† Postquam ex hac vita migrauit Augusta, cuius funeri adfuit, atque adeo præfuit, ex eóque quanta hominibus sit miseria didicit, cùm exiguus tumulus sceptra, coronas, regísque maiestates excipiat, totus mutatus est in melius: Diceréque solebat, mortem Augustæ sibi vitam attulisse. Ribaden. lib. 1. de eius vita, cap. 9.

De morte contemnenda.

Chilon.

Dicere solitus est, ita esse contemnendam mortem, vt nihilo secius curam habeas incolumitatis. Nõ enim est fortitudinis, sed amentiæ, semet temerè in vitæ discrimen conijcere: sed quoties, aut ineuitabilis necessitas vrget, aut grauis honestáque causa suadet mortem contemnere, fortis animi est. In morbo non est metuenda mors, sed interim adhibenda curatio mediocris. In bello sumendus est animus ad mortem paratus, sed interim fortiter pugnandum est pro victoria. Ausonij carmen sic legendum arbitror:

Viue memor mortis, vti sis & memor salutis.

Potest autem & hic accipi sensus: Hactenus memineris te moriturum, vt abstineas à vitiis, curísque superuacaneis: sed interim perinde quasi diu victurus sis, ea cures quæ ad honestã beatámque vitam pertinent. Multos mortis consideratio deterret ab honestis actionibus, contrà obliuio mortis multos inuitat ad licentius peccandum. Potest & sic intelligi: Ne sic metuas mortem, vt viuas anxius ac tristis, sed vitæ spes mortis horrorem temperet. Hunc sensum indicat carmen quod sequitur:

Tristitia cuncta exuperans aut animo, aut amico.

Hæc vita præterquam quòd multis miseriis exposita est, nihil habet tristius, quàm quòd mortem habet certissimam, diem mortis incertissimum. Sed omnia superanda sunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remediũ præsentius, quàm curas æstúsque animi amicorum sinum effundere, quorum & consolatio & communis dolor maximam mali partem tollit. Chilonis porrò dictum extat apud Laër. l. 7. c. 4.

Bion.

Conspecto ense proiecto dixit: Quis te perdidit? aut quem tu? Ant. part. 2. Melil. ser. 58.

Diogenes.

Lugente quodam, quòd in p

na terra moriturus esset dixit: Quid luges, ô stulte? Vndecunque eadem est via ad sepulchrum. Ant. in Melis. part. 1. ser. 58.

Idem.

Cùm Speusippus, paralysi resolutus, vehiculo deportaretur in Academiam, ac Diogeni fortè obuio dixisset χαῖρε: respondit, At non tu sanè, qui cùm ad istum sis affectus modum, sustineas viuere. Sentiens, esse veri philosophi, sponte mortem asciscere posteaquàm desiit esse vsui ad vitam humanam. Idque fecit postea Speusippus. Eras. l. 3. apoph.

Socrates.

Decrepitam agens vitam, in morbum cùm incidisset, & quidam interrogaret, quomodo sese haberet? Rectè, inquit, vtroque modo. Nam si fuero superstes, plures æmulatores habebo. Sin vitam excessero, plures laudatores. Ælianus libro 2. de Var. hist.

Idem.

Quodam dicente, Athenienses te morte afficiendum decreuerunt: Et ante eos, inquit, natura. Maximus sermon. 36.

Idem.

Audiens se morte mulctatum, Magna me spes, inquit, tenet, Iudices, bene mihi euenire, quòd mittar ad mortem. Sed tempus est, iam hinc abire me, vt moriar: vos, vt vitam agatis. Cic. lib. 1. Tusc. quæst.

Idem.

* Ad suos iudices conuersus, Mortem, inquit, metuere, aliud nihil est, quàm falsò putare se esse sapientem. Qui enim mortem metuit, videtur ignorare quod scit, &c. Plato in Apologia.

Idem.

Iam ad mortẽ damnatus ab Atheniensibus, cùm forti & constanti vultu potionem veneni è manibus carnificis accepisset: admoto iam labris poculo, vxori Xantippe inter fletum & lamentationem vociferanti, innocentem eum perimi: Quid ergo, inquit Socrates, nocenti mihi mori satius esse duxisti? O immensam illam sapientiã ac constantiam, quæ in ipso quidem vitæ excessu obliuisci sui potuit. Laërtius in vita Socratis. Val. Maxim. libro 7. capite secundo, Xenophon in Apologia pro Socrate, Stob. ser. 1.

Idem.

Carceris ministrum porrigentem in poculo cicutam interrogauit, quo modo sumendum esset hoc pharmacum, quòd eius artis esset peritus, alludens ad ægrotos, qui à medicis discunt, quando & quomodo oporteat sumere quod ab illis temperatum est. cúmque puer respondisset semel totum hauriendum, si posset: deinde tãtisper inambulandum, donec sentiret grauedinem in cruribus: pòst in lecto decumbendum supino corpore, ibi pharmacum effecturum quod solet. Socrates rogauit, licerétne inde aliquid libare (quòd in conuiuiis mos sit effusa vini potiuncula, nominatim alicui deo libare) minister respondit se tantum miscuisse, quantum opus esset, hoc sermone innuens, nihil esse quod effunderetur. Tum Socrates: Sed & fas est & oportet orare deos, vt felix faustáque sit hæc mea migratio. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Puero illum tegente, quòd iam frigerent præcordia, ad Critonem adstantem conuersus, Debemus, inquit, ô Crito, gallũ Æsculapio, quem persoluere ne neglexeris, perinde quasi sumpta potione medica conualuisset. Nam Crito hoc summis viribus egerat, vt Socrates vitæ suæ consuleret. Adeò inerat illi viro natiua quędam vis vrbanitatis, vt moriens etiã iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuisse supremam vocem. Ibid.

Plato.

Medicus Platoni consilium dabat, vt relicta Academia, loco pestilentissimo,

ſimo, in Nycæum ſcholam ſe transferret: nequaquam autem ille obtemperauit, dicens, ſe producendæ vitæ cauſa, ne in Atho quidem ſummitatem tranſmigrare velle. Ælianus l. 9. de Varia hiſtor.

Ariſtoteles.

Dicere ſolebat, ea quæ longiſſimo tractu à nobis abſunt, nemo metuit. Nam cùm moriturum ſeſe nemo ignoret, mortem tamen quam propè eſſe non ſuſpicamur, minimè expaueſcimus. Stob.

Zaleucus.

* Procemio legum ſuarum Locrẽſibus latarum ſcitu digna hæc appoſuit, Morituros omnes, iniuriarum quas commiſerunt memores, pœnitentia inuadit, & vehemẽs cupiditas qua vellent exactam ſibi vitam omnem fuiſſe iuſtam. Quamobrem ſingulos oportet ſemper in ſingulis actionibus illud tempus adeo ſuis cogitationibus familiare facere, ac ſi præſens eſſet. Ita enim maximè honeſti iuſtíque cura vrgebit. Stobæus ſerm. 42.

Idem.

Dicebat ſæpenumero, è vita migrare eſſe optimum, veluti è conuiuio non ſitibundum nec temulentum. Stob.

Democritus.

Ægrotans cùm in lethargum incidiſſet, & poſtea rediſſet ad ſe: Non me decipiet, dixit, amor vitæ, & ſeipſum è vita eduxit. Ant. in Meliſſa, part. 1. ſerm. 58.

Idem.

* Mortem ideo contemnendam eſſe dicebat, quòd fruſtra vitetur. Dum enim, inquit, mortem homines fugiunt, ſequuntur ipſam. Stob ſer. 4.

Ariſtippus.

Cùm naui vectus Ariſtippus, procellis impetentibus ſupra modum perturbaretur, quidam ex iis qui ſimul nauigabant: Númve, inquit, etiã tu metu percelleris, quemadmodum vulgus? tum ille: Prorſus, ait, neque iniuria. Vobis enim de vita ſceleroſa infelicíque labor eſt, & præſens periculum: mihi verò de felicitate & beatitudine. Ælianus lib. 9. de Varia hiſtor.

Ariſtides philoſ.

Interrogatus, quatenus deceat hominem viuere? Tãtiſper, ait, dum deprehendat emori præſtare, quàm in tot calamitatibus viuere. Stob.

Ariſtides Locrenſis.

Morſus à muſtella Tarteſia, iam moriens dixiſſe fertur, multò ſibi iucundiorem mortem futuram fuiſſe, ſi vel ex leonis, vel ex pardalis morſu obtigiſſet (quandoquidem neceſſe fuerit aliquando mortis occaſionem exiſtere) quàm ab eiuſmodi contempta beſtiola. Vnde apparet eum acerbiùs ignominiam morſus, quàm ipſam mortem tuliſſe. Ælian. libr. 14. de Var. hiſt.

Anaxarchus.

* Dicente ei Alexando, ſuſpendam te: Minare his, inquit, è vulgo: mea autem nihil intereſt, ſuper terrámne an infra terram computreſcam. Stob. ſer. 7.

Epictetus.

Dicere ſolebat, magis neceſſarium eſſe animæ quàm corpori mederi, quum præſtet mori, quàm malè viuere. Anton. in Meliſſa, part. 1. ſer. 58.

Æſchines.

Mortem nequaquam terribilem, ſed violentam affectionem circa mortem horrendam eſſe dicebat. Stob. ſer. 117.

Idem.

Glorioſè mori ſummam felicitatem eſſe dicebat, cùm omnibus ex æquo ſit fatalis. Stob. ſer. eod.

Epicharmus.

Emori nolo, inquit, ſed me eſſe mortuum nihil æſtimo. Cicer. libr. 1. Tuſc. quæſt.

Theodericus [illegible]

Audiens Lyſima[illegible]

bi m[illegible]

inqu[illegible]

Ego enim parum curo, humine, an sublimè in cruce putrescam. Cicero lib.1.Tusc. quæst. Valerius Maximus lib.6.cap.2.Seneca de Tranquillitate vitæ,cap.14.

Gorgias.

Rogatus,an libenter obiret:Minimè, inquit, sed ex hoc domicilio putrescente libenter abeo. Bruso.Stob. serm.117.

Theodorus philos.

*Lysimacho tyranno minitante ei necem,non deprecatus est, sed mortem contemnés, Ignorabam,inquit, te non regis, sed cicutæ vim habere. Stob.ser.2.

Demosthenes.

Dum pro Atheniensibus & libertate verba faceret,&Philippus diceret, Num times ne caput abs te auferri præcipiam? Non, inquit, nam etsi ipsum loco moueris, patria immortalitate donabit. Stob.

Coriscus.

Admodum senex, cùm difficili admodum morbo liberatus esset:Apage, inquit, quàm molestè reuersus sum,iam aliquantulum vitæ progressus, quam ingredi omnino necesse est.Max.ser.4.

Agis.

Interrogatus,quo pacto quis libertatem suam tueri possit? Si mortem, inquit,contempserit. Hic metus,qui cadere dicitur in constantem virum, multos deterret à pulcherrimis facinoribus: hoc qui caret, potest vbique quod rectum est sequi, nec est quòd timeat improbos:qui vt extrema moliantur, nihil aliud possunt, quàm occidere.Plutar.in Lacon.

Idem.

Idem per insidias captus,ac præter meritum ab Ephoris condemnatus, quum ad laqueum duceretur,cõspicerétque quendam ex lictoribus flẽtem,ob indignitatem rei,cuius cogebatur esse minister:Desine, inquit,ô homo,vicem meam flere.Nã sic moriens præter ius & æquum, melior feliciórq; sum his qui me occidunt? Hæc loquutus, vltro collum laqueo induit. Quo nemo Stoicorum docuit quid fortius,hoc ille iuuenis nõ verbis, sed re præstitit, felicitatem omnem solo honesto metiens: eósq; iudicans infeliciores, qui faciunt iniuriam,quàm qui patiuntur. Plut.

Idem.

Cùm ab Ephoro interrogaretur, num pœniteret eorum quæ gessisset, respondit,se nulla planè tangi pœnitentia consilij,cum prudentia honestóque coniuncti: tametsi non ignoraret,mortem se præmij loco relaturum. Plutarch.in Lacon. apopht.

Hippodamus.

Quo tempore Agis aduersus Archidamum aciem instructam habebat,simul cum Agide iussus ire Spartam,curaturus illic ea quibus erat opus:An non, inquit, honestius est vt pro Sparta fortem bonúmque virum præstans,mortem oppetam? Ac post sumptis armis,stánsque regi ad dextram,pugnando interiit. Consultum volebant illius senectuti, quę viribus defecta in bello non ita multum esset habitura momenti, in patria futura nonnulli vsui (excesserat enim annum octogesimum) at ipse sibi non indulsit.Plutarc. in Lacon.

Astycratidas.

Infrà de patria fortiter propugnãda.

Agesilaus.

Percontanti cuidam, qua ratione sibi pararet eximiam gloriã? Si mortem,inquit, contempseris. Nihil enim in bello præclaræ rei geret, cuius animum mortis metu occupauit. Idem affectus in omni vita mortalium, à pulcherrimis facinoribus reuocare solet.Plutarch.in Lacon.

Alcamenes.

Cuidam percontanti,quam ob causam Spartani impauidè semet exponerent periculis? Quoniam, inquit Alcamenes, pro vita timere consueuimus, non aliorum more expauescere.significans, moderatã vitæ curam

iam addere calcar ad fortiter agendum: immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere. Plutarchus in Lacon. apoph.

Thectamenes.

Postquam Ephori capitis sententiam in ipsum pronunciassent, abiit ridens, rogantibus qui aderant, an etiam contemneret Spartanorum leges? Nequaquam, inquit: quin gaudeo potius, quòd hæc mihi mulcta soluenda est, cùm eam nec induxerim cuipiam, nec à quopiam mutuò acceperim. Vir innocens, non accusauit patriæ suę leges, sed hoc felicitatis esse iudicabat, quòd mori iuberetur, qui neminem ad mortem adegisset, nec cuiquam deberet vitam nisi sibi. Facetè mortis pœnam vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo signans. Iure autem cogitur soluere pecuniam, qui eam vel extorsit ab alio, vel mutuò sumpsit. Plut. in Lac. & Cic. quæst. Tusc. lib. 1.

Theramenes.

Quum iussu triginta tyrannorum Atheniensium morti adiudicatus, porrectam veneni potionem fortiter hausisset, quòd ex ea superfuerat, sic illisit solo, vt clarum sonum ederet, reddénsq. seruo publico, qui eam tradiderat: Critiæ, inquit, propino, vide igitur, vt hoc poculum continuo ad illum perferas. Erat is Critias, è 30. tyrannis crudelissimus. Eras. l. 6. apo.

Pythagoras.

* In ædibus Milonis cum familiaribus suis assidens, accidit vt ædes ex inuidia succenderētur à quodam, qui in eum cœtum receptus non fuerat. Alij dicunt ab ipsis Crotoniatis id esse factum, metu tyrannidis. Pythagoras egressus, cùm ad agrum fabis plenum peruenisset, restitit, ac dixit, Capi præstat quàm calcare, interfici quàm loqui. Et sic à persequentibus iugulatus est. Suidas.

Cleomenes.

Percontatus à quodam, cur Spartani Diis spolia hostium non etiam dicarent? respondit, Quia timidis detracta sunt. Sensit vir fortissimus, in bello fortiter occumbendum esse, potius quàm hostibus præbenda arma: cùm honestè mori non solùm laudabile, sed salutare etiam sit. Plutarchus in Laconicis.

Callicratidas.

Apud Arginusas, quum esset naualí pugna conflicturus, atque Hermon nauclerus diceret, bonum esse ab eo loco soluere, quòd Atheniensium triremes numero longè plures essent: Quid, inquit, tum postea? Atqui fugere ignominiosum est Spartæ, ac damnosum: contrà, manentem aut mori, aut vincere, honestissimum. Gloriam vitæ anteposuit, sed publicam gentis, nō priuatam suam. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ante conflictum peracto sacrificio, quum aruspex nuntiaret ex incensis, exercitui quidem portendi victoriam, sed imperatori mortem: nihil expauefactus, Haud penes vnum (inquit) sunt res Spartæ, me siquidē mortuo, nihilo deterius habitura est patria: sed si cessero hostibus, aliquid decedet patriæ, pro qua lubens moriar. Itaque quum Cleandrum pro se ducem designassent, naualem pugnā aggressus est, ac pugnando interiit. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Percontanti quam ob causam fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant? Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Nam naturæ beneficio viuunt & ignauissimi: at honestè mori, non contingit nisi virtute præditis. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Leonidam quum Ephori percontarentur, si quid præterea rei facturus statuisset? Nihil aliud, inquit, quam verbo tenus impedi[illegible] barbaris transitū, sed reuera pr[illegible]

riturus. Egregium imperterriti ductoris documentum, in causa honesta piáque nec certam mortem horrescere. Plutarch. in Lacon.

Zeuxidamus.

Ætolo quodam dicente, quòd qui studerent probitatem cum fortitudine coniungere, iis bellum esse potius cum pace: Non per deos, inquit, sed his mors vita potior esse debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. non enim optandum bellum: sed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, nisi mortis terrorem abieceris. Plutar. in Lacon.

Seneca.

†Contemne mortem, ait, & omnia quæ ad mortem ducunt, contempta sunt. lib. 3. Q. Nat. c. 19.

Idem.

† Mors naturæ lex est, mors tributum officiúmque mortalium, malorúmque omnium remedium est. Optabit illam quisquis timet. Omnibus omissis hac vnum, Lucili, meditare, ne mortis nomen reformides: effice illam tibi cogitatione multa familiarem, vt si ita tulerit, possis illi vel obuiam exire. In fine libri 6. Nat. Quæst.

Idem.

†Percepit sapientiam, si quis tam securus moritur, quàm nascitur. Nūc vero trepidamus, cùm periculum accessit, non animus nobis, non color constat: lachrymæ nihil profuturæ cadunt. Quid est turpius quàm in ipso limine securitatis esse solicitum? Causa autem hæc est, quòd inanes omnium bonorum sumus, quorum in fine vitæ desiderio laboramus. Non enim apud nos pars eius vlla subsedit: Transmissa est & effluxit. Nemo quàm benè viuat, sed quandiu curat, cùm omnibus possit contingere, vt bene viuant: vt diu, nulli. Epist.

Anonymus.

Quidam Lacon sagitta percussus, cùm animam ageret, dicebat: Non me mouet quòd morior, sed partim quòd ab imbelli sagittario, ac muliercula simili, partim quòd nullo facinore edito morior. Victis solet esse solatio virtute præstantis viri dextra cadere. Lacedæmonij verò, quoniam ensibus pugnare solebant cominus, non putabant esse virtutis, procul missa sagitta quempiam interficere: quod idem possunt & fœminæ. Tum iniquiore animo decedunt è vita, qui rectè factorum post se relinquunt memoriam. Plut. in Lacon.

Spartanus.

Insidiis circunseptus ab Iphicrate Atheniensium duce, quum illius milites rogarent, quid in eo rerum statu esset faciendum? Quid aliud, inquit, nisi vt vos seruemini, ego pugnando moriar? Talis erat animus Catonis Vticensis, qui cæteris suasit vt suæ saluti consulerent, ipse spontanea morte turpem effugit seruitutem. Plutarchus in Lacon.

Damindas.

Cùm Philippus irrupisset in Peloponnesum, & quidam ita loqueretur, periculum est ne acerba patiantur Lacedæmonij, nisi Philippo reconcilientur: O semiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbi accidere, qui mortem contemnimus? Plutarch. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Apud Spartanos cùm mos esset, vt quod quisque posset suffurari auferret, modò in furto non deprehenderetur: puer quidam, cùm viuam vulpeculam, quam sodales erant furati, sibi ab eis traditam seruaret, venissénque qui perdiderant, inquirendi gratia, vulpeculam sub veste abditam tenebat: verùm cùm efferata bestia latus pueri vsque ad intestina corroderet, dissimulauit tacitus dolorem, ne proderet furtum. Mox verò cùm obiurgaretur à consodalibus cur fecisset: Præstabat, inquit, fortiter immori, quàm hac nota traduci,

duci, vt ob mollitiem diceret lucri-fecisse vitam ignominiosam. Plut. in Lacon.

Cercidas.

* Incidens in morbum periculosissimum, libenter se moriturum esse dicebat: post mortem enim se visurum ex philosophis Pythagoram, ex historicis Hecatæum, ex poetis verò Homerum. Ælian. lib. 13. de varia hist.

Eteocles.

Suprà de Consolatione.

Pelopidas.

Pharsali congressurus cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Thessalorum esse cum Alexandro, quàm ipse Thebanos haberet: Tanto, inquit, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adscribitur. Eras. lib. 5. apoph.

Idem.

Ab Alexandro Pheræorum tyrãno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuicia cógessit in fœdifragum: vt autem iratus ille dixit, Mori properas: Admodum, inquit, quo magis in te exasperentur Thebani, túque citius des pœnas violati fœderis diis pariter atque hominibus inuisus. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut.

Alcibiades.

Dicebat, nihil nouum esse, si Lacedæmonij intrepidè in bellis occumberẽt. Defugere enim eos hoc modo legum seueritatem & cruciatum, atque labores alacriter promptéque cum morte commutare. Ælianus lib. 13. de Varia histor.

Chabrias.

Proditionis accusatus est vnà cum Iphicrate. Cùm autem ab Iphicrate obiurgaretur, quòd cùm esset in periculo, tamen ad gymnasium itaret, solitáque pranderet hora: Ergo, inquit, si quid secus de nobis statuerint Athenienses, te squalidum ac famelicum, me verò pransum ac vnctum occident. Plut. in apoph.

Phocion.

Cùm aliis bonis viris ab Atheniensibus damnatus ad mortem, cùm carnifex cicutam apportaret & bibissent omnes, solúsque Phocion superesset, consumpto ab aliis veneno, carnifex negabat se daturum, nisi numerarentur duodecim drachmæ: tanti enim vænire cicutæ vnciam. Phocion itaque ne per illius contentionem mora fierent morti, accito ad se cuidam ex amicis: Quandoquidem, inquit, Athenis ne mori quidẽ gratis licet, quæso dato huic pretium. Plut. in apoph.

Pelopidas.

Postquam Epaminondas Pelopidam liberum reduxisset, aiebat se gratiam habere Alexandro, per quem experimento comperisset, se non tantùm ad bellũ, sed etiam ad mortem bene animatum esse. Plutarc. in apoph.

Dionysius senior.

Infrà, de regnandi libidine.

Alexander.

Calanus ille Indicus gymnosophista, cùm sibipsi manus adferre vellet, struem lignorum struxit: eámque incendens, se in ignem, contemnens mortis durum supplicium, præcipitauit. quod cum Alexander vidisset, admiratus hominis audaciam, dixisse perhibetur: Calanum potentiores se hostes bellasse ac vicisse. Alexander enim cum hominibus pugnans victor euasit, Calanus verò cum laboribus ac morte. Ælianus lib. 5. de varia histor.

Corn. Scipio.

Cùm in Africa Pompeij partes sequutus, res parum prosperè gessisset, & Hispaniam petens intellexisset nauim, qua vehebatur, ab hostibus captam, gladio præcordi[illegible] transuerberauit. Deinde C[illegible] militibus quæ[illegible] yator? Imperator [illegible] bet. Suprema vo[illegible]

uit animū meliore fortuna dignum. Appian.

Gr. Petronius.

Vnà cum naue in qua vehebatur captus, Scipioni incolumitatem pollicenti, respondit, Cæsariani milites non ab aliis accipiunt, sed præstare solent salutem: quo dicto, se pugione confecit. Erasm. lib. 6. apophthegmat.

M. Cato.

Aiebat plurimum referre, vtrum quis virtutem magni æstimet, an vitam non magni faciat. Sentiens, non eos statim esse fortes, qui quouis modo vitam vel mortem contemnunt, sed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam aliòqui charam negligant. Nam semet in vitæ discrimen coniicere, aut infelicium est, & quos vitæ iam tædet: aut immanium, & beluis similium. Plutarch. in Catone.

Bassus.

Si quid incommodi aut metus in morte esse diceretur ab aliis, morientis hoc vitium esse dicebat, non mortis. Mors enim nihil incommodi hominibus adfert, sed ab omnibus incommodis ac fortunæ miseræ procellis liberat Senec. epist. 30.

C. Mæuius.

C. Mæuius Augusti centurio, cùm in bello ab Antonio captus esset, interrogatus ab Antonio, quomodo secum agi vellet? Occidi me iube, inquit: mori enim malo, quàm tuo beneficio viuere. Appian.

Tiberius.

Audiens quendam è reis nomine Caruilium sibi mortem consciisse, priusquam esset damnatus, exclamauit: Caruilius me euasit. Adeò leue supplicium esse iudicabat mortem. Sueton.

Galba.

* Pisone à Galba adoptato, conspiratione facta prætorianorū Otho Imperator salutatus est. Galbæ ad tumultum sedandum in lectica delato milites infensi occurrentes ingesserunt vulnera. Ille iugulum offerens, Agite dum, inquit, si hoc ex Repub. est. Cruribus igitur & brachiis fœdè laniatis iugulum hausit, vt crebrior fama est. Camurius xv. legionis miles. Plut. in Galba.

Canius Iulius.

* Mori iussus, quòd Caium Cæsarem verbis offendisset, ad necem vocatus à centurione latrunculis ludebat. Tum numeratis calculis dixit sodali, vide ne post mortem meam mentiaris te vicisse: & simul centurioni annuens, Testis, inquit, eris, vno me antecedere. Ceruicem inde percussori præbuit intrepidè. Seneca.

Hadrianus.

Sub mortem his versibus lusisse dicitur Hadrianus imperator,

Animula, vagula, blandula,
Hospes comésque corporis,
Quæ nunc abibis in loca
Pallidula, rigida, nudula,
Nec vt soles dabis iocos?

Dion Cassius.

Seuerianus.

* Adriani iussu moriens, eò quòd Cōmodum successorom parum prudēter designatum ab Imperatore dixisset, ignem petiit, & accenso thure: vos, inquit, dij testes estote nihil à me morte dignum esse commissum. Tantùm hoc precor, ne quum mori velit, posset. Dion Nicæus.

Rubrius Flauius.

Cùm à Nerone defecisset, captiuus abductus, & mox ad mortem damnatus est. verùm cùm à lictore admoneretur, vt fortiter ceruicem prætenderet, Vtinam, ait, tu tam fortiter ferias. Senec.

Anton. Pius.

Quodam die dixit amicis: Quid me fletis, ac non magis de communi morte pestilentiáque cogitatis? Philosophia docuerat hominem & mortem contemnere, & res humanas ridere. Parantibus autem abire dixit,

Si iam

Si iam dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Facetè petiit ab amicis discedendi veniam, ac veluti peregrè profecturus iussit illos valere, submonens interim fore, vt illi præcedentem sequerentur. Capitolinus.

M. Antonius.

Cleopatra metuens Antonij sæuitiam, confugit in monumentum demissis cataractis: misitque qui dicerent, illam spontanea morte periisse. Id credens Antonius, & ipse sibi parans adferre vim, dixit, ô Cleopatra non doleo quòd te caream, nã mox vnà futuri sumus: sed quòd ego tantus imperator, fortitudine victus sum à fœmina. Victum se putabat, quòd illa prior spontaneæ mortis gloriam occupasset. Plutarc. in Antonio.

Pertinax imp.

Conspicatus milites prætorianos in se irruere: Me, inquit, milites si occiditis, neque ipsi rem magnam facitis, neque mihi sanè grauem homini huius ætatis & gloriæ, cùm humanæ vitæ finis aliquis sit necessarius. Non ignorauit imperator, semel esse moriendum: & sic non referre, quo mortis genere vltimum vitæ diem claudamus. Herodianus lib. 2.

Idem.

Cùm intellexisset tumultuari quosdam ob interfectum Commodum imperatorem, dixisse fertur: Si doletis Commodi mortẽ, nihil profectò noui fuit: quandoquidem homo natus fuerat. Herod lib. 2.

Mauricius.

*Quum Phocæ tyranni iussu Mauricij Imperatoris quinque filij mares spectante patre, necarentur, inuicto animi robore hanc calamitatem pertulit, subinde hæc verba repetens, Iustus es domine, & iudicia tua iusta sunt. Intrepidè tandẽ etiam ipse ceruicem præbuit. Cedren.

Andronicus Comnenus.

* Ab Isaacio angelo imperio euersus, atque innumera ab insana plebe mala perpessus, tandem pedibus fune alligatus suspensus, generoso animo illata opprobria tolerabat, ac mente integra ad confluentem turbam & ferocientem conuersus, hæc dixit, Domine, miserere mei: &, quid calamum contritum infringitis? Nicetas lib. 2.

Ignatius Martyr.

Ad bestias damnatus, cum iam ad supplicium duceretur, Non curo, inquit, quo supplicij genere moriar. Frumentum autem Dei cùm sim, bestiarum dentibus comminui atque subigi delector, vt panis fiam mũdus Christo, qui mihi panis est vitæ. Euseb. lib. 3. cap. 36.

Anonymus.

*Quum patris mors ei significaretur, respondit, desine loqui blasphemias. Nam pater meus immortalis est, Socrat. hist. eccle.

Hilarion.

† Lacones cum frustrà tota nocte vna quæsierant, quo tandem clara pace reperto: Quid, inquiũt, faceres, si latrones ad te venirent? quibus ille: Nudus, inquit, latrones non timet. Tùm illi: Atqui occidi potes. Possum, inquit, possum, & ideo latrones non timeo, quia mori paratus sum. Cuius admirati constantiam, mortísque contemptum, noctis errorem confessi respuerunt. Hieron. in vita.

Alphonsus.

Alphonsus Aragonum & Siciliæ rex, quum familiares, quos ipse alumnos suos appellabat, visitaret infirmos & ægrotantes, pro more audiens Gabrielem Surrentinum suauissimum & splendidissimum adolescentem ægrotare ad mortem, hominem accessit: quem cùm à mortis diro aspectu abhorrere intellexit: Nõ est, inquit, cur tantopere mortem timeas, quum hæc bene puréque morientibus sit vita, atque [illegible] principium, quæ neque dolor [illegible] neque metui, neque inuidiæ

ærumnis vllis subiecta est, &c. Anto. Panor. de reb. gest. Alphonsi, & Æn. Syl. de dictis eius.

De morientium monitis & doctrinis.

Cyrus.

* SI quæ sunt hominum dicta memoranda, ea certè videntur quæ paulò ante excessum ab huius corporis ergastulo prolata sunt. De Cyro autem Xenophon ait eum moribundum, quum de sua felicitate, déque filiis duobus pronuntiasset, Cambysi commendasse amicos his verbis: Te quoque, mi Cambyses, scire velim, non aureum hoc sceptrum esse, quod regnum tibi conseruet: sed amici fideles regibus & verissimum & tutissimum sceptrum sunt. Cōparandi autem hi non natura nec vi, sed potius beneficentia. Filiis autem, Corpus meum, ait, ô filij, quum diem in terris supremum clausero, nec in auro condite, nec in argento, nec vlla in re alia: sed terræ quàm primùm reddite. Quid enim beatius quàm in terra abdi, quæ omnia præclara, bona omnia profert & nutrit? Postrema hæc eius vox fuit, Si benefici in amicos fueritis, etiam in hostes vobis animaduertēdi facultas erit. Valete filij carissimi, atque idem matri meis verbis renuntiate. Itidem omnes amici qui adestis & abestis saluete. Xenophon.

Augustus Cæsar.

* Supremo die amicos percunctatus est his verbis, An num vobis videtur me mimum vitæ humanę sat commodum egisse. Deinde adiecit hanc clausulam,

Δοτε καὶ κρότον πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Vitæ tragicomœdiam ita à se actam putans, vt spectatorum posteritatis plausum sibi promeruisse videretur. Sueton.

M. Antoninus Philosophus.

* Moriens risit res humanas, & mortem contemnens ad amicos conuersus dixit, Quid me fletis, & non potius de pestilentia & communi morte cogitatis? Et quum illi vellent recedere, ingemiscens ait, Si iam me dimittitis, vale vobis dico, vos præcedens. Et cùm ab eo quæreretur, cui filium commendaret, ille respondit: vobis si dignus fuerit, & diis immortalibus. Iulius Capitolinus.

Seuerus.

* Eius nouissima verba hæc fuerunt. Turbatam Rempublicam vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, senex & pedibus æger: firmum imperium Antoninis meis relinquens, si boni erunt: imbecillum, si mali. Tandem subiecit,

πάντα ἐγενόμην, καὶ οὐδὲν ἐμοὶ λυσιτελεῖ.

Id est,

Omnia fui, sed nihil prodest.

Ælius Spartian.

Idem.

† Vrnam, quam sibi præparauerat cùm moriturus iussisset afferri, manibus contrectans: Tu, inquit, virum capies, quem totus orbis terrarum capere non potuit: Dion Nicæus & Xiphilinus.

Phocion.

Iniustè damnatus, quid filio dici vellet percontatus respondit, Ne memor sit iniuriæ qua ab Atheniensibus pater est affectus. Plut.

Socrates.

* In extremo vitæ suæ momento, has voces protulit: Scio etiam interfectores testimonio mihi futuros, quòd nullum vnquam hominem læserim, sed potius operam dederim, vt discipulos meos meliores efficerem. Et ad Critonem conuersus, Liberi Deo qui mihi eos dedit curæ erunt: amicos hinc discedens inueniam vobis aut similes aut meliores, ne vestra quidem consuetu-

diue diu cariturus, quãdoquidem eodem vos breui estis commigraturi. Xenophon.

Theophrastus.

* Iam moribundus interrogatus à discipulis, num quidpiam mandare vellet, respondit, Nihil quidem quod imperaret se habere, nisi quòd multa dulcia gloriæ obtentu vita mentiatur: nos verò quum viuere incipimus tum mori: & nihil inanius esse amore gloriæ. Deinde subiecit, sed este felices, studia ista, vel omittite, grandis enim eorum labor est: vel ea prosequimini, magnam enim gloriam pariunt. Porrò maior est vitæ huius vanitas, quàm vtilitas. Verùm non conceditur iam vt vobis consilio adsim: vestrûm iam est quid facto opus sit deliberare. Laertius.

Saladinus.

† Morti cùm esset proximus, iussit in hasta circumferri camisiam per totum exercitum præcone clamante: Hanc secum fert mercedem Saladinus Asiæ domitor gentium victor. Cranzius li.7.metropol.c.26.

M. Antoninus Philos.

† Cùm ab eo iam morti proximo Tribunus militum signum postularet; Abi, inquit, ad Orientem (Commodum successorem innuens) ego enim iam ad occasum propero. Xiphilinus in eius vita.

Theodosius M.

† In morbum delapsus, Honorium & Arcadium filios Imperij hæredes veram pietatem colere hortabatur: ea enim pacem conseruari, bellum extingui, hostes in fugã verti, trophæa erigi, & victoriam denique constare. Theodoretus li.5.hist.Eccl.c.25.

Constantius Imp.

† Sub vitæ finem trium se pœnitere professus est; Cædis propinquorũ; collati in Iulianum tituli Imp & mutatæ religionis; Ab Orthodoxis enim ad Arianos defecerat. Zonaras tom.3. Annal.

Theophilus Imp.

† Veritus ne se mortuo Theophobus tyrannidem inuaderet, quem iãdiu suspectum habebat, ex quo à Persis Imperator fuerat salutatus, eum prope regiam in carcerem conijcit; Cúmque vitæ exitum sibi cerneret instare, iussit illum iugulari, cuiúsque caput sibi afferri, cui manum imposita, capillisque apprehensis, dixit: Iam neque ego sum Theophilus, neque tu Theophobus: hísque dictis animam efflauit. Zonaras tomo 3. Annal.

P. Thraseas.

* Accepto mortis decreto, Heluidium & Demetrium in cubiculum inducit, porrectis vtriusque brachij venis, postquàm cruorem effudit: humum super spargens, propius vocato quæstore: Libemus, inquit, Ioui liberatori. Specta iuuenis (ad Demetrium conuersus) & omen quidem Dij prohibeant: cæterùm in ea tempora natus es, quibus firmare animũ expedit constantibus exemplis. C Tacitus.

Othon imp.

Iam destinata morte, Cocceium fratris filium ad se vocatum sic adhortatus est extremis verbis: ô fili, habuisse te patruum Cæsarem nec prorsus obliuiscaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorsus obliuisci, ne desereret curam suorum, rursum noluit valde meminisse, ne mortem patrui vlcisceretur. Suet. in Othone.

Commodus.

M. Antonini filius, quum in extremis à parente moneretur, ne barbaros iam attritos sineret vires recipere: respondit, Ab incolumi quæuis paulatim negotia perfici posse, à mortuo nihil. Vera quidem sententia: sed impia vox erat, parentis extrema monita contemnentis, ac morienti velut insultantis. Sex. Aurel. Victor.

D. Ambrosius.

* Quum Stilico comes & multi nobiles eum ægrotantem hortarentur, vt boni publici causa vitæ spatiũ sibi prorogari à Demonio peteret, respondit, Non ita inter vos vixi, vt pudeat me viuere: nec timeo mortẽ, quoniam bonũ Dominum habemus. Paulin. in eius vita.

Vide seq. apophthegmata de morientium monitis.

D. Bernardus.

* Ægrotans, suos fratres admonuit, vt in toto diuinæ clementiæ sinu, spei anchoram fidéique suæ per inconuulsibilem charitatem firmius radicarent. Addidit, Quia non arbitror, me magna vobis religionis posse relinquere exempla, tria vobis imitanda commendo quæ in stadio quo cucurri me pro possibilitate mea memini obseruasse. Minus sensui meo quàm alterius credidi. 2. Læsus de lædente vindictã nõ expetiui. 3. Nemini scandalum facere volui: & si quando incidit, sedaui vt potui. Author vitæ.

De mortis & somni cogitatione.

Socrates.

Dicere solebat, mortem esse similem profundo somno, aut diutinæ peregrinationi. Somnus profundior adimit omnem sensum: & animus à corpore digressus, aliquando in suum domicilium rediturus est. Erasm. li. 3. apoph.

Anaxagoras.

Aiebat, duas esse mortis doctrinas: alterã tempus, antequam nati sumus, alteram somnum. Stob.

Diogenes.

Lethali somno experrectus cùm esset, ac medicus interrogaret, quidnam ageret: Rectè, inquit, habeo, Nam frater fratrem amplectitur: alludens ad Homerum, qui θάνατον, & ὕπνον germanos finxit. Laertius libro 6.

Gorgias.

Iam vicinus morti, viribus deficiẽs, sensim in somnum delapsus iacebat. Et si quis ipsum ex familiaribus interrogaret quid ageret? respõdebat: Iam somnus incipit me fratri suo tradere. Stob.

De morte generosa.

Anonyma.

Lacæna quædam, vt audierat filium incolumem, sed fugisse ab hostibus, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est: aut hunc dilue, aut ne sis. Præstabilius iudicauit mori, quàm cum ignominia viuere. Plut. in apoph. Lacæn.

Phocion.

Iam damnatus, cùm videret eiulare eos qui vnà morte mulctandi etiã erant: An non, inquit, ô Tudippe, pulchrum tibi ducis cum Phocione mortem oppetere? Ælia l. 13. de Varia hist. Plutarc.

Epaminondas.

Dicere solebat pulcherrimum esse genus mortis in bello mori: quòd hæc mors primùm cum laude fortitudinis coniuncta sit, modò bellum geratur pro patria, deinde breuis, nõ diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens. Plut. in apoph.

Idem.

Cùm grauiter & ad mortem vsque in clade cruentissima vulneratus esset, prostratus humi, interrogauit milites, an clypeus suus adhuc saluus esset. vt audiuit saluum, rogauit præterea, an hostes deuicti essent? cùm & hoc audiuisset, Nunc finis, inquit, vitæ meæ: sed melius & altius initium aduenit. Nunc Epaminondas nascitur, quia sic moritur. Valer. Max.

Idem.

Suprà de Fortitudine heroica, & militari.

De

De morte generosa non deflenda.

Socrates.

CRitonem orabat, ne præceptorem defunctum deploraret. Malè dictum enim non solùm in hoc ipso delinquere, sed etiã animis non nihil hoc officere Xen.

Idem.

Vxori muliebriter comploranti, dicentíque, Mi vir, innocens morieris, Quid (inquit) vxor, num me nocentem mori malles? Mors bonorum ob hoc ipsum minùs deflenda est, quòd præter meritum & occiduntur. his verò deplorandi sunt, qui ob malefacta dant pœnas: sed longè miserius est, meruisse pœnas, quàm dedisse. Eras. li. 3. apoph.

Idem.

Præclarum esse dicebat, in bello fortiter occumbere. Etenim qui sic è vita migrat, funere & sepulchro magnificentissimo honoratur. Et siue pauper quis ita decedat, laudatione non caret: siue etiam vilis quispiam & ignauus, rursus à sapiẽtibus viris extollitur, qui non temerè, sed multo tempore composita & consulta oratione egregiè laudant. Plato in Menexeno.

Polyænus.

Polyænus non dolendum esse propter mortuos dicebat: quãdoquidem melius sit mori, quàm miserè viuere. Max. ser. 35.

Anonyma.

Lacæna quædam quum audisset, quòd filius fortiter in prælio se gerens occubuisset: Nimirum, inquit, meus erat: Non deplorauit mortem filij, sed de virtute sibi gratulata est. Cõtrà, quũ de altero audisset, quòd ob timiditatem prælium detrectans, saluus esset: Nimirum, inquit, non erat meus, sentiens, non esse habendos pro liberis, qui à parentum institutione degenerassent. Plut. in Lacænarum apoph.

Alia.

Quum audiuisset, filium in prælio cæsum: Deponite illũ, inquit, vt erat in ordine locatus, eiúsque locum expleat frater. Tale robur animi, quale in paucis reperias viris. Non metuit orbitatem, modò vita patriæ impenderetur. Plutarc. in Lacænarum apopht.

Alia.

Quum in publica solenníque pompa audisset filium in prælio quidem tulisse victoriam, sed ex vulnerum multitudine mori, coronam non deposuit, sed glorians comitibus dixit: Quanto pulchrius est, amica, in acie victorẽ occumbere, quàm in Olympiis parta victoria viuere. Quantum hæc virago dissensit à cæteris mortalibus, quibus persuasum erat, diis proximum esse, in Olympiis ferre palmam, quum ibi non ageretur certamẽ virtutis, sed artis & impendiorum: tum nihil esse terribilius morte: neque quicquam esse tanti, quod vitæ iactura sit emendum? Hæc nullam existimauit victoriam speciosiorem, quàm quæ patriæ quæreretur: neev llam mortem optabiliorem, quàm quæ cum hac laude contigisset. Ibid.

Alia.

Quum quidam sorori suæ narraret, quàm fortiter ipsius filius in prælio occubuisset: Quantum, inquit illa, de filio cepi voluptatis, tãtum tuam doleo vicem, qui à tam honesta societate defeceris. Ibid.

Archileonida Brasidæ mater.

Post obitum filij, cùm Amphibolitæ quidã venissent Spartã, eámque inuiserent, percõtata est, num honestè, & vt Spartano dignum erat, occubuisset? illis iuuenis virtutem amplificãtibus, ac dicentibus, eum in bellicis negotiis Lacedæmoniorum omnium esse præstantissimum, respondit, O hospes, honestus quidẽ ac stre-

nuus erat filius meus, sed multos illo præstantiores habet Lacedæmon. Plut. in Lac. apoph.

Anonyma.

Quidam cùm Lacænæ matri dixisset, quàm fortiter frater in bello occubuisset: Non pudet te, inquit, non fuisse in morte tam generosa comitem? Adeò ô hæc mulier non molestè mortem filij tulit, vt reprehenderet ignauiam alterius filij, qui honestam mortem subire non voluisset. Plut. in Lac. apoph.

Alia.

Lacæna quædam cùm filium audisset in acie cecidisse, ait:

Plorentur timidi, mi infletus humabere nate:

Et matre hac verè dignus es, & patria.

Plut. in apoph. Lacæn.

Demætria.

Suprà de Generatione.

Anonyma.

Quædam filium, qui deserto loco fugerat, hostis crudelitatem metuens interemit dicens: Haud meū est hoc germen, quod adeò à vita abhorret, semel amittenda. Plut.

Gyrtias.

Cum Acrotatus nepos in puerorum pugna plagis ferè exanimatus esset, plorantibus alijs: Tacebitis, inquit: facto enim ostendit, cuius sanguinis esset: Alludit autē ad Lacedæmoniorum fortitudinem, qui mortē contemnentes, omnibus vitæ periculis sese obiiciebant. Ibid.

Eadem.

Eidem cùm è Creta nuntius esset allatus de morte Acrotati: Cùm ad hostes, inquit, proficisceretur, nónne futurum erat, vt aut ipse moreretur, aut illos occideret? Iucundius autem est audire, quòd mortuus est, vt & ipso & ciuitate & progenitorib. dignū erat: quàm si iners & imbellis per omne æuum viueret. Solent auiæ tenerius & impotentius amare nepotes suos quàm ipsæ matres. Et vbi nūc sunt quæ in morte liberorum confugiunt ad laqueum: cùm Gyrtias nepotem & seminecem lugeri vetuerit, nec eundem flendum putarit, quòd fortiter pugnans interiisset? Plut. Ibid.

Anonyma.

Quædam sepeliebat filium, ad eam cùm vilis anicula accessisset, dicens, Heu fortunam ô mulier! illa subiecit: Per Geminos (inquit) bonam equidē arbitror. Siquidem cuius gratia filium peperi, videlicet vt pro Sparta moreretur, id mihi contigit. Fortissima mulier, aniculæ deplorationem vertit in gratulationem. Cicer. Tusc. quæst. l. 1. Plut. in Lac. apoph.

M. Crassus.

Cùm Publius Crassi filius fortissimè in bello cecidisset, hostes caput iuuenis hastæ impositum gestantes, Romanis magno cum contemptu ostenderunt. Quo tam tristi spectaculo nil commotus Crassus pater, qui belli dux erat, ait: Hic meus priuatus dolor est, mea hæc calamitas, cæterùm publica ciuitatis salus & gloria in vestra incolumitate sita est. Plut. in Crasso.

Seneca.

Paulina vxor Senecæ, cùm mariti mortem iam imminentem adeò grauiter ferret, Seneca, Caue, ait, hanc meam mortem amplius vt contumeliosam defleas, ne vel te minus amasse, vel gloriæ meę inuidisse videaris. Ex vita Senecæ.

Antigonus.

Quum renunciatum esset, filium Alcyonæum in acie cecidisse, demisso vultu paulisper apud se cogitauit, mox erupit in hanc vocem: O Alcyone, serius quàm oportuit vitam morte commutasti, qui tam audacter in hostes insilieris, neque tuæ salutis, neque meorum monitorum vllam habens rationem. Putauit non esse deflendum, qui sua culpa periisset, sibique calamitatem accersisset, ex Plut.

Galienus Imp.

Cùm patrem Valerium audisset extinctum, vocem laudatissimam sine laude vsurpauit, dicens. Sciebam patrem meum esse mortalem. Trebell. Pollio.

De morte suorum æquo animo ferenda.

Plato.

Dicebat, in mortem amicorum quiescendum esse, partim eo quòd nondum liqueret bonum esset an malum quod accidisset: partim quòd acerbè ferenti, nihil à luctu esset commodi. Tollitur enim dolor, si quis secum consideret, quale sit quod euenit. Laërt. l. 3.

Anaxagoras.

Cùm in exilio agenti nuntiata esset mors filiorum, Sciebam, inquit, me genuisse mortales. Laër. li. 2. c. 3. Cic. l. 3. Tusc. quæst. Ælian. l. 3. de Var. hist.

Xenophon.

Cùm filium suum corruisse percepisset, ne lachrymans quidem, ait: Sciebam me genuisse mortalē. Laërt. lib. 2. c. 6.

Antigonus.

† Cùm filij sui cadauer ex acie delatum videret, nec lachrymas fudit, nec colorem mutauit, sed collaudatum quod vt fortis & generosus miles occubuisset, sepulchro mandari iussit. Ælian. Var. hist. l. 3. c. 5.

Melania.

† Fuit hæc Marcelli Cos. filia, quæ cùm marito nondum humato, duos simul amisisset filios, incredibili animi constantia, ita sibi ab omni dolore temperauit: vt ne quidem lacrymata fuerit. Sed deuoluta in pedes tantum, dixit: Expeditius tibi seruitura sum, Domine, quia tanto me onere liberasti. Hieron. in Cronic. & in Epist. ad Paulam.

Lochadus.

Nuntiatum quòd è filiis ipsius alter interiisset: Olim sciebam, inquit, illi moriendum esse. Nihil illi visum est nouæ rei, si mortalis natus moreretur. Plut. in Lacon. apoph.

Telamon.

Audiens filium sibi charissimum morte surreptum esse, vultu immobili, vir aduersus omnem iniquam fortunam infractus, dixisse fertur, Bene se res habet, ego enim quem genui, moriturum sciui. Cicer. lib. 3. Tuscul. quæst.

Iulianus.

Cùm iam extremum traheret spiritum, audiens suorum lachrymas, ait, Nolite deplorare ac lugere principem iam quidem moribundum, sed cælo diisq; reconciliatum. Pontanus libro 2. capite 7. de domestica fortitudine.

Franciscus Almeida.

† Cùm vnicum filium virtute ac moribus egregium, in portu Chaulensi oræ Indicæ (in qua præteream regis Emmanuelis nomine) à Mammalucis cæsum audisset, ita dolorem vultu compressit, vt illū nullius solatio indigere cuncti perspicerent. Quin ipse reliquos, ne lugerent admonebat. Se námque non diuturnam vitam, sed virtutem insignem à Deo precatum fuisse. Qui filium earum habuit, non lacrymis sed virtute amorem ostendat: illius enim cædem vlciscitor a tuo. Qui mihi alacrius in hoc opere perficiendo operam præstiterit, eum ego existimabo maiore caritate filio meo deuinctum fuisse. Sic incensi sunt prætoris oratione milites, tánq; pertinaciter cum Saracenis & aliis Lusitanorum, & Christiani nominis hostibus dimicarunt, vt magno illis steterit generosi adolescentis interitus, multo ipsorum cruore vindicatus. Osorius lib. quinto rerum Emmanuel.

De mortuis non lædendis.

Chilon.

VEtabat de mortuis malè loqui, quòd ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere non possunt: ac turpe esset, cum vmbris ac laruis luctari. Nam id est, quodãmodo sepultum refodere. Laërt.li.1. cap.4.

Philostratus.

Ælianus sophista scripsit in Gymnidem tyrannum. Hunc quum Philostratus Lemnius offendisset lugentem, indignabundo & concitato similem percontatus est, quid argumenti esset præ manibus: Scribo, inquit, Gymnidis accusationem. Laudarem, inquit Philostratus, si viuentem accusasses. Id enim erat viro dignum, nam lacerare defunctum, cuiuis in promptu est. Erasl.lib.1.apoph. cap.16.

Agesilaus.

Cùm Lysandri literas & orationem de nouandis rebus, déque mutando reipublicæ statu coram exercitu legere vellet, & Lysandrum defunctum esse audiret, noluit defuncti aperire improbitatem militibus: indecorũ esse putans, simultatem exercere cum sepulto. Plut.in Lacon. apoph.

Plancus.

Postquam animaduertisset, inuectiuas quasdam orationes ab Asinio Pollione scriptas esse, quas tamen ante mortem edere nollet, ne responderetur maledictis, dixisse fertur, Cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto pasim repercusit illas Pollionis orationes, vt apud eruditos nihil impendentius, teste Plin. iudicaretur: partim etiam docere voluit, mortuos ne maledictis quidẽ lædẽdos, qui iam in terra quiescant, nec audiant amplius: neque maledictis respondere posint. Plin. & Cuspin.in Consulibus.

De muliere tum mala, tum forti, temperanti & sagace.

Crates.

MVndum muliebrem dicebat esse, quod ornat fœminam: ornat autem id, quod eam reddit compositiorem ac modestiorem. Verùm id nòn præstat, inquit, neque smaragdus, neque purpura, sed quæcunque adderent vim ac speciem honestatis ac verecundiæ. Græcis κόσμος & mũdum sonat, & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare. Laërtius libro sexto, cap.5.

Diogenes.

Conspicatus mulieres garrulas inter se colloquentes, Aspis, inquit, à vipera venenum mutuatur. Anton.in Melissa.part.2.ser.34.

Idem.

Inuitus mulierem in lectica, non secundum feram ait esse caueam. Alludit autem ad ferociam ac rebellionem mulierum, qua adeò excellunt interdum, vt non mulieres sint, sed in feras transmutẽtur. dignæ igitur quæ non vehuntur lecticis, sed cathenis ligentur, quo viris sint mansuetiores. Laërt.

Aristoteles.

†Mulier maioris est pietatis quàm vir, sed maioris inuidiæ, & malitiosior est viro & facilius decipit. De anim.l.8.

Sextus Philo.

*Mulierem malam, inquit, decet sigillum. Maxim. sermon. de mulieribus.

Pythagoras.

* In mulierem & in ignem incidere, æquale esse dicebat. Eodem sermone.

Solon.

Solon.

* A quodam rogatus, an vxor esset ducenda? Si turpem duxeris, inquit, habebis pœnam: sin pulchram, habebis communem. Eodem sermone.

Aristippus.

* Mulierem paruam, sed pulchrã conspicatus: Paruum quidem pulchrum, inquit, magnum autem malum. Anton. sermon. de muliere forti, &c.

Protagoras.

* Vxorem temperantem quærere iubebat, nec formosiorẽ. Illud enim, inquit, est thesaurus qui surripi non potest, hoc autem animi opinio, siue persuasio. Eod. ser.

Philo.

* Dicebat Physicos narrare mulierem nihil aliud quàm imperfectũ esse marem. Infirmiora item quodammodo esse mulierum cõsilia, nec extra res quæ sub sensum cadũt quicquam posse eas comprehendere. Eodem serm.

Philonis vxor.

* In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Ibidem.

Pericles.

Quum deuictis Samiis Athenas reuersus, pro concione laudasset eos qui in bello ceciderant, cæteræ matronæ redeuntem è concione coronis ac vittis decorarunt. Elphinice verò Cimonis soror propius accedens, dixit illi, Præclara sunt ista quę gessisti, & coronis decoranda: qui nos tot fortibus viris spoliasti. Ad hæc aliáque conuicia nihil commotus Pericles, tantùm arrisit: nec aliud respondit, quàm versiculum Archilochi:

οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ' ἠλείφεο.

id est,

Vnguento, anus cùm sis, canae inungier.

Significans, publica negotia non esse curanda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, quàm turpe foret eam vnguentis vti. Plutarchus in Pericle.

Aristippus.

* Mulierem os exornantem animum deformem indicare dicebat. Antonius sermone de mulieribus improbis.

Philoxenus.

Suprà de argutè dictis.

Democritus.

* Sciscitatus, cur cùm magnus esset, paruam duxisset vxorem: Ego (inquit) in malo eligendo, quod minimum erat, elegi. Eodem ser.

Socrates.

*Dicebat, Quum diligere & appetere te dixerit mulier, tum ab illa magis metuendum tibi est quã cùm conuitiatur. solitus etiam est dicere, tria se mala assecutum, grammaticã, paupertatem & perniciosam vxorem: quorum duo effugissent, perniciosam verò vxore minimè. Adolescentulis cum de matrimonio consulentibus, Quemadmodum pisces, inquit, qui nondum intra nassas sunt, volunt intrare, qui autem iam intus sunt volũt exigere: sic & vos ne idem vobis accidat videte. Item Xanthippen ornatam & ad spectacula euntẽ conspicatus: Nõ, inquit, vt specties, ô vxor, proficisceris, sed vt specteris. Eod. ser.

Protagoras.

* Interrogatus quam ob causam inimico filiam nuptam duxisset? Quia (inquit) nihil ei dare poteram deterius. Eod. ser.

Idem.

Anum exornatam conspicatus: Si (inquit) viris, falleris: si sepulchro, ornata es Ibid.

Secundus philosophus.

Interrogatus, quid esset mulier mala? respondit: Viri naufrag[illegible] mus tempestas, quietis [illegible] tum, vitæ [illegible] num, [illegible]

sum bellum, belua conuiua, solicitudo confidens, leæna complectens exornata scilia animal malitiosum, malum necessarium. Max. ser. 9.

Anonymus.

Lacon quidam cùm vxorem satis pusillam duxisset, rogatus cur hoc fecisset? E malis, inquit, quod minimum est, elegi. Plut.

Menander.

† Cùm multæ in terra feræ sint, omnium maxima mulier fera est. In hypobolimæa. Stob. serm. 73.

Euripides.

† Ardua res est, contra reptiles bestias remedia præbuisse Deos, sed nullus contra mulierem malam remedia adhuc inuenit. In Andron.

Gorgo.

Dicente hospite quodam, Solæ vos Lacænæ viris imperatis: respondit, Nos quidem solæ viros parimus. Idem.

Cyperiæ mulieres.

Quum Cyperij aduersus Astyagẽ Medorum regem infeliciter pugnassent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt, ac nudatis ventribus: Quò, inquiunt, ignauissimi ruitis? An nescitis, vos huc iterum intrare non posse, vnde semel naturæ lege egressi fuistis? Inuerso ordine matres animant mares, quæ solent à periculis auocare. Erasm. l. 8 apoph.

Alexander.

Antipater constitutus ab Alexandro Macedoniæ præfectus, quum ad Alexandrum scripsisset Olympiadis matris ineptias atq. importunitates, commotus Alexander, ait: Grauem pensionem pro decem mensibus, qui bus in vtero eius fuisset, matrem à se exigere. Plut.

M. Cato.

Illud sæpe in vita se pœnituisse dixit, si quid arcani fœminæ credidisset. Est quippe loquacissimum animal mulier, non facilè retinens ea quæ in aurem dicta sunt. Plutarch. in Catone.

Idem.

Obiurgans aliquando mulierum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, non omnibus hominibus, nobis autem vxores. Hoc modo colligens, mulieres rerum omnium esse dominas. Plut. in Ro. apoph.

Seneca.

† Tanta quosdam, inquit, dementia tenet, vt contumeliam sibi posse fieri putent à muliere. Quid refert quot habeat lecticarios, quàm oneratas aures, quàm laxam sellam? Atque impudens animal est, & nisi sciẽtia accessit, ac multa eruditio, ferarũ cupiditatum incontinens. Lib. in Sap. non cadere iniuriam.

Cleopatra.

Cùm Augustus Cleopatram inuiseret, exigerétque ab illa rationes: Seleucus, vnus ex procuratoribus ipsius, indicauit aliquid esse subtractũ ab ipsa. Illa in procuratorem insiliit, & arrepto hominis crine crebris ictibus pulsauit os. Hæc quum Augustus ridens conatus esset inhibere, illa: An non, inquit, permolestum est, ô Cæsar quum tu me digneris inuisere; seruos meos heram incusare, quòd non nihil muliebrium ornamentorũ sub traxerim, non ea quidem mihi, sed vt Octauiæ & Liuiæ munuscula dem? Hoc commento persuasit Cæsari, se de vita cogitare quum mori decreuisset. Plut. in Ant.

Iulia.

Iulia Augusti Cæsaris filia à parente castigata, quòd cum adolescentibus luxuriosissimis procacius ambularet, respondit: Hi mecũ senes fient, licet modò sint iuuenes. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Poppea.

Poppea, quæ postea Neronis vxor fuit, quærens sibi matrimonium, & Octauiæ dissidium fieri, quod fieri non speraret incolumi Agrippina, are-

crebris in eam criminibus vsa, & aliquando per facetias principem Neronem pupillum vocabat, qui iussis alienis obnoxius, non modò imperij, sed etiam libertatis indigeret. Tacitus.

De multiloquio.

Vide apoph. de Garrulitate.

De munere exiguo non contemnendo.

Aristippus.

Reprehensus à quodam, quòd Socratis discipulus, contra Socratis morem pecuniam acciperet: Meritò, inquit, hoc facio, nam Socrati plurimi diuites amici mittebant triticum & vinum, è quibus pauca in vsus necessarios reseruans, remittebat reliquum. Nimirum habebat ille dispensatores Atheniensium primos: ego verò Eutychidem, seruum meum emptitium. Significabat, se nihilominus contemnere pecuniam, quàm Socratē: sed illi fuisse largiores amicos: Laert. l. 2. c. 8. Hoc colore se possent & hodie quidam excusare, profitentes summum pecuniæ contemptum, quum apud amicos habeant depositam pecuniam, quòd olim habeant benignos peni curatores, nunc esurituros satis, si nihil sit alicubi repositum nummorum. Erasm.

Diogenes.

Cuidam exprobranti, quòd à Philippo rege pallium accepisset, Homerico versiculo respondit:

Οὔ τοι ἀπόβλητ᾽ ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. id est,

Non sunt reijcienda insignia munera diuum.

Quod Homerus de forma corporis, quæ Deorum munus est, scripsit, hoc Diogenes detorsit ad pallium à regē datum. Laer. li. 6.

Artaxerxes.

Artaxerxi, iam siti deficienti, Peribarzenes eunuchus, cùm aliud non liceret, à rustico quopiam sordidum vtrem detulit putris aquæ cotylas octo continentem. Eam aquam cùm rex totam ebibisset, rogatus, Ecquid illi placuisset ille potus? Deos testatus est, se nunquam vinum potasse iucundius, nec vllam aquam quamuis purissimam, sibi visam suauiorem. Ac pòst nactus eum hominem, qui eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus. Erasm.

Idem.

Suprà de Agricultura & beneficentia.

Seneca.

† Non quanti quæque sint, sed à quali dentur, perspiciendum. lib. 1. de benef. c. 9.

Carolus V.

† Secesserat fessa iam ætate, in Sodalium Hieronymianorum cœnobium, in agro Placentino: ad quem salutādum, & inuisendum Fran. Borgia venit. Triduum cum Cæsare versato, iamque itineri accincto, ducentos aureos eleemosynæ vice dandos Carolus curauit: modicum id esse testatus: sed se iam bonis exutum priuatam personam sustinere. Cuius si status, conditionisque respectum haberet, nunquam aliàs maius à se beneficium accepisse agnosceret. Ribaden. in vita Fran. Borg. lib. 2. ca. 12.

De munerum corruptela.

Socrates.

Dicebat, Archelaum quadraginta minas in domū suam impendisse, cōducto mercede Ze[illegible]

K

racleota, qui picturis eam exornaret, in seipsum verò nihil. Et ob hanc causam multos è longinquis terræ partibus magno studio contemplandæ domus causa venire: ipsius verò Archelai gratia, neminem in Macedoniam proficisci, nisi si quem forte persuaderet, pecuniis & muneribus inescaret: quibus tamen honesti bonique viri capi non possent. Ælian. l. 14. de Varia hist.

Corydus.

Cùm Demosthenes ab Harpalo poculum ingẽs dono accepisset: Hic, inquit Corydus alios Acrocothonas, hoc est bibulos appellat, cùm ipse magnam pateram attraxerit. Corthon cyathus est fictilis, attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit. Eras. l. 6 apoph.

Callicratidas.

Suprà de Hostibus non crudeliter tractandis.

Agesilaus.

Quoniam Persarum numisma sagittarium habebat insculptum, ex Asia discedens Agesilaus rex, aiebat, Se triginta sagittariorum millibus à rege Asia depelli, tot enim Daricorum aureorum millibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores distributis, Timocrate effecerat, vt populus hostilem animũ aduersus milites susciperet. Plutarc. in Lacon. apophth.

Cyrus iunior.

Lacedæmoniis vt secum societatem inirent, potius quàm cum fratre, hac oratione sese commẽdauit, Aiebat sibi cor longè grauius esse, quàm fratri: plus illo meri bibere, meliúsque ferre quàm illum. Nam illũ vix in venatu posse in equo sedere, vt non excutiatur: in reb. acerbis, ne in sella quidem. Sciebat enim, Lacedæmoniis inuisos esse molles ac timidos. Hortabatur insuper vt viros ad se mitterent: pollicens, se peditibus daturum equos, equitibus currus: agrum possidentibus, se daturum vicos: vicos qui haberent, eos se facturum vrbium dominos, cæterum auri argentíque vim tantam, vt non possent numerare, sed pendere cogerentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artaxerxes regalius esse addere quàm adimere. Plutarch. in Reg. apophthegm.

Xerxes.

Suprà de Humanitate.

Philippus.

Idem Alexandrum filium obiurgans, quòd largitionibus Macedonum beneuolentiam consectaretur: Quæ te malum, inquit, ratio in istam spem induxit, vt eos tibi putes fore fideles, quos pecunia corruperis? An tu id agis, vt Macedones te non regem suum, sed præbitorem putent? Cicero lib. 1. Officiorum. Val. Max. libro 7. c. 1.

Idem.

Cùm arcem quandam valde munitam capere destinasset, atque exploratores retulissent prorsus esse difficile, atque adeò etiam impossibile, percontatus est, num vsque adeò difficile esset vt nec asinus auro onustus posset accedere? Significãs, nihil esse tam munitum, quod auro non expugnetur. Quod ipsum poetæ significarunt fabula Danaes, à Ioue stupratę, sed deo in aurum verso. Flaccus,

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat castra potentius
ferro.

Plutarchus in apoph. item Cicero in epist. ad Attic.

Bias.

Suprà de Beneuolentia.

Phocion.

Harpalus, ab Alexandro fugiens, magno cum auri pondere Athenas venit, ibíque cùm multos muneribus ad se allexisset, ad Phocionem etiam septuaginta talenta destinat. Phocion verò ad nuncios conuersus: Auferte isthæc (ait) hominum improbissimi, meóque nomine mœrorem

rem luctúmque renuntiate Harpalo, nisi à corrumpenda ciuitate manum abstineat. Phocion.

C. Potitius.

Audiens Romanos acceptis muneribus pristinum nomen & decus amisisse: Vtinam, inquit, ad illa tempora me fortuna seruasset, & nunc essem natus, quando Romani dona accipere cœpissent. Non profectò passus essem eos imperare diutius. Cic. l. 2. Offic.

M. Cintius.

Legem cùm tulisset, qua causidici munera ob agendam causam percipere prohibebatur: hancque rem C. Cento molestè ferret, prodissétque, ac satis contumeliosè dixisset, Quid fers Cintiole? Vt emas, inquit, Cai, si vti velis. Quasi dixisset: Quia accipere munera gratis prohiberis. Bruso. l. 2. c. 1.

C. Cæsar.

Sylla præturam adeptus, comminatus est Cæsari se sua in illum potestate vsurum: Iure, inquit Cæsari ridens, tuam potestatem appellas, quã tuo ære mercatus es. Notans Syllam, quòd eum magistratum largitionibus sibi parasset. Erasm. l. 1. apophth.

Iugurtha.

Suprà de Auaritia.

Alphonsus.

Magnopere laudare solebat dictũ nescio cuius, hostibus fugientibus pontem argenteum extruendum esse: quòd putaret, hostes pecunia sollicitandos, vt ab acie discederent. Erasm. l. 8. apoph.

De munerum contemptu.

Socrates.

ALcibiades ambitione quadam munificus, cùm plura magnáque munera Socrati dono misisset, & Xantippe admiraretur donorum amplitudinem, eáq; cuperet eum accipere, Socrates dixisse fertur: Imò nos certemus liberalitate cum Alcibiade, & ea quæ mittuntur ab ipso non capiamus, quadam munificentia. Ælian. l. 9. de Varia hist.

Idem.

Cùm quis Socrati diceret, magnũ esse compotem eorum fieri, quæ quis cuperet: respondit: Sed multò maius est, ne cupere quidem ab initio. Ælia. l. 6. de Var. hist.

Idem.

Cùm Alcibiades spatiosam aream dono offerret Socrati, in qua sibi donum ædificaret: Quid, inquit, si mihi calceis opus esset, nũ corium mihi dares, vnde mihi calceos conficerẽ? Et si dares, an non ipse ridiculus essem si acciperem? Hac similitudine munus inutile recusauit. Erasm. libr. 3. apoph.

Idem.

Obiurgatus ab vxore Xantippe quòd multa missitantibus amicis, nihil acciperet, dixit: Si omnia quæ dantur, statim acciperemus, ne si peteremus quidem in posterum, vt darent, habituri essemus. Stob. serm. de Prudentia.

Idem.

Archelaus rex Socratem ad se vocarat, multa pollicens: Socrates respõdit, se nolle ad eum venire, à quo acciperet beneficia, cum illi reddere paria non posset. Hoc dictum improbat Seneca: quòd philosophus persuadens auri argentique contemptum, plus dat, quàm si det aurum & argentum. Erasm Rot. 3. apoph.

Idem.

Cùm Aristippus Socratis discipulus, ex quæstu quem Socraticorum primus facere instituit, præceptori misisset viginti minas, remisit illicò Socrates ad illum pecuniam, dicens: ipsius genium hoc [illegible] mittere. Dicebat enim [illegible] peculiarem esse [illegible] prohiberetur [illegible]

tentaret parum honestum. Genium autem illum, opinor fuisset rationẽ. Atque interim ciuiliter indicauit Aristippo, sibi non probari, quod philosophiam doceret mercede, eóque donum ceu sacrilegio partum reiecit. Erasm. lib. 3. apophth.

Aristoteles Cyren.

Oblata ab hominibus munera non accipienda esse putauit: Et eam quidem ob causam, quòd munerum acceptorum molestias habiturus sit, vt rependat: aut si omnino non referat, in ingratitudinis reprehensionem facillimè incidat. Ælian. libr. de Varia histor.

Demetrius Cynicus.

Quum Cæsar ducenta talenta ei attulisset, ridens reiecit: Si tentare, inquit, me constituerat, toto illi fui experiendus imperio. Brus. lib. cap 9. ex Sen de benef. lib. 7 cap 11.

Ephialtes.

Pauperrimus fuit, attamen quum amici decem talenta ipsi dono darent, non accepit: Hæc, inquiens, me cogerent, si quidem reuerenter vos haberem, aliquid præter ius concedere: sin minus vos obseruarem, ingratissimum haberi. Ælian. lib. 11. de Var. histor.

Iulius Gracinus.

Pecuniam ab amicis ad ludorum impensam conferentibus acceperat, sed magnam pecuniam missam à Fabio Persico non accepit. Obiurgantibus autem, quòd non accepisset: Ego, inquit, ab eo beneficium accipiam, à quo propitiationem accepturus non sum? Quúmque illi Rebilius, consularis homo, eiusdem infamiæ maiorem summam misisset, & instaret vt acciperet, Rogo, inquit, ignoscas: à Persico enim non accepi. Seneca.

Anacreon.

Posteaquam à Polycrate tyranno quinque talentorum acceperat munus, insomnes duas egit noctes, indéque cogitatione sollicitus, reddidit ea, dicens: Non tanti ea sibi esse, vt tanta cura vexari vellet. Ælian. & Stob.

Lycurgus.

Suprà tit. de Integritate vitæ.

Agesilaus.

Cùm in Lydia Tissaphernen fugasset, ac quamplurimis interemptis, iam in agros regios fecisset incursionem, rex Persarum per legatos, quorum præcipuum Titraustes, ingentem pecuniarum vim vltrò ad illum misit, petens vt à bello desisteret. Agesilaus spreta pecunia respondit: Pacis quidem tempore Reipublicæ vigere authoritatem, vt ius habeat decernendi, quod ad tuẽdam ciuitatis tranquillitatem censuerit conducere, belli verò tempore non item Sibi verò iucundius esse, si milites suos ditet, quàm si ditescat ipse: præterea se pulcherrimum ducere, si Græci non munera caperent ab hostibus, sed armis pararent spolia. Vox excellentis animi, qui non aliud virtutis præmium ambiret, quàm gloriam: nec pacem hosti venderet, fraudato milite. Plutarch. in apoph. Lacon.

Alcamenes.

Alcamenem Teleeri filium quum quidam interrogasset, Cur munera à Messeniis oblata non accepisset? respondit: Quoniam si accepissem, cum legibus pacem habere non potuissem. Quo dicto docuit, munera nequaquam esse accipienda, quæ legibus & Reipub., aliqua saltem ex parte obesse possunt. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Mæander Samiorum tyrannus ob incursionem Persarum profugerat Spartam, ostendítque quantam pecuniarum vim secum apportasset, & quantum Cleomeni vellet largiri. At Cleomenes ipse quidem nihil accepit, sed veritus ne quid aliis ciuibus donaret, adiit Ephoros, dixítque, satius esse si hospitem suum Samium è Peloponneso submouerent, ne cui

Spar-

io persuadeat, inquit, vt fiat
Ephori verò Cleomenis con-
rentes,eodem statim die pro-
unredictum,vt Mæander Pe-
eso decederet:Quantus in hoc
: diuitiarum contemptus, à
non secus atque à præsentissi-
eno timuit ciuibus suis, cùm
e non aliter existiment beatas
's, quàm si quàm maximè a-
t opibus. Hunc Mæandrum
itus lib.3 Mæandrium appel-
:.

Gorgo Cleomenis filia.

n Aristagoras Milesius Cleo-
ad bellum pro Ionibus ad-
regem Persarum suscipien-
rtaretur, magnam pecunia-
n pollicens, quantóque ma-
recusabat,tanto plus adderet
æ summæ: Pater,inquit,cor-
te hic peregrinulus,ni ocyus
ibus extruseris. Plutarch. in
Lacon.

Callicratidas.

Cyrus stipendium misisset
us, Callicratidi seorsum xe-
nicitiæ monumenta: stipen-
aidem accepit,xenia verò re-
gans sibi cum ipso priuatam
am amicitiam, sed quàm ha-
ublicam cum Lacedæmoniis
s, eadem illi secum quoque
dere. Quid hoc animo incor-
, qui totus ad Reipubl.com-
ectabat? Idem.

Pelopidas.

obiurgarêt eum amici, quòd
riæ rei ad vitam tuendam
ntis nullam curam gereret:
ait, mehercule res vtilis est:
huic Nicomedi,intento digi
ominem quendam claudum
um. Ælianus lib. 11. de Varia
ar.

Epaminondas.

er quidem erat, sed quum Ia-
uinquaginta auri talenta mit
niuriam, inquit, mihi facis.
inquaginta] drachmas à ciue
mutuatus,vt essent pro vitiaco, pro-
fectus est in Peloponnesum. Cùm
verò nuntium allatum esset, satelli-
tem eius pecunias à captiuis cepis-
se, Mihi,inquit,da scutum: Tu verò
tibi cauponam eme,in qua viuas Nō
enim vlterius pericula subire voles,
cùm diues sis factus. Plut.

Idem.

Suprà de Diuitiarum contemptu.

Idem.

Cùm legati venirent ferentes mu-
nera animo corrumpendi, ad pran-
dium eos venire iussit prius,vt in eo-
dem causam aduentus explicarent.
Apposita est igitur mensa vilis,bibe-
bántque vinum acidum.Subridens i-
gitur Epaminondas, ad legatos ait:
Abite,& domino vestro mea prandia
narrate:quibus me contentum, non
facilè suis muneribus ad proditio-
nem alliciet. Stobæus serm.de Pru-
dentia.

Idem.

Cùm Artaxerxes Persarum rex i-
psi tria Daricorum millia misisset,
Diomedontem Cyzicenum asperius
increpauit, si tantam nauigationem
suscepisset, corrupturus Epaminon
dam,cúmque iussit hæc verba ad re-
gem referre: Si fauet commodis The-
banorum,habiturus est Epaminondā
amicum gratis: sin minus, hostem.
Plut.in apoph.

Phocion.

Cùm à Menillo oblatam pecuniā
contempsisset, rogatus ab illo cau-
sam, cur saltem filio sumendam non
permitteret? respōdit, Si filius vitam
morésque composuerit, viuet ille qui
dem paterna hæreditate contentus:
Si verò prodigus & immodestus fue-
rit,ne argentum quidem hoc [illegible]fu
turum est.Plut.

Idem.

Alexander Macedonum rex cen
tum talenta [illegible] Phocio:
is verò percont[illegible] pec-
niam afferet [illegible] uum.
sent Athen[illegible]

illa mitteret Alexander? Illis respondentibus, Quoniã vnum te iudicat virum & honestũ & bonũ. Ergo sinat, inquit, me talem & haberi & esse. Vt scitè arreptũ ab illis argumẽtum torsit ad occasionẽ recusandi muneris. Iam quis hîc non admiretur incorrupti pectoris sinceritatẽ? Pauper erat Phociõ, nec doni magnitudine quicquã mouebatur. Simul autẽ indicat, illos qui quum Rempublic. administrent, tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos esse viros, nec tales haberi debere. Plutarch. in apoph.

Alexander.

Ciuitas quædam vt ab armis Alexandri quietem haberet, obtulit illi partem agrorum, & præterea rerum omnium dimidium. Cui sic respondit: Hoc animo veni in Asiam, non vt acciperem quod dedisseris, sed vt vos haberetis quod reliquissem. Plut. in Alexandro.

Xenocrates.

Quum Xenocrati Chalcedonensi ingentem pecuniarum summam misisset, ex ea philosophus tres tantùm minas recepit, & reliquũ referri iussit, dicens: Ipsi pluribus esse opus, qui plures aleret. Laer. lib. 4. cap. 2. Stob. sermone 3.

Idem.

Alexander ad Xenocratem legatos misit cum aliquot talentis, quos ille in Academiam perductos parca tenuíque cœna excepit. Postridie interogantibus, cui vellet adnumerari pecuniam? Quid? inquit. Itáne vos ex hesterna cœna non intellexistis, me pecunia non indigere? Philosophus ethnicus reiecit à ditissimo liberalissimóque rege vltrò delatam ingentem pecuniæ summam: & nunc pro sanctis haberi volunt, qui extremam professi paupertatem in tantum vt horreant etiam ærei nummi contactum, non aliter quàm viperæ, non referendis artibus venãtur diuitum ac pauperum liberalitatem. Laërt. lib. 4. cap 2. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Dionysius senior.

Corinthiorum legati cùm ad Dionysium seniorem missi essent, & is pro more amplissima dona obtulisset, recusarunt planè, eo quòd lex esset apud ipsos vetans ne legatione fungentes munera acciperent à principe. Quibus Dionysius respondit, Rem profectò absurdam facitis, qui, quod vnum bonum habet tyrannis, hoc tollitis, dum docetis, etiam beneficium à tyrannis accipere periculosum esse. Grauem rex iudicabat contumeliam esse, oblata recusare munera, cùm hæc vnica re tyranni aliis se commendare possint. Plut. in apoph.

Cimon.

Quendam barbarum è Persis Athenas aiunt cum magna auri copia venisse, Cimonísque domum adiisse, & ob tutelam phialas duas, alteram Daricis, alteram argenteis plenas obtulisse. Conuersum verò ad eum Cimonem subrisisse rogasséque barbarum, mercenariúmne an amicum Cimonem habere vellet? cùm autem respondisset, amicum: Abi igitur, inquit, tuáque isthæc tecum munera defer. Ego enim amicitia tua fretus, hisce cùm opus fuerit liberaliter vtar. Plut.

M. Curius.

Samnites, posteaquàm à M. Curio deuicti essent, venerunt magnam ei vim auri offerentes. verùm Curio cùm fortè ad focum sederet, & ex cado ligneo rapas comederet, Sãnitum legatis respondit: Nihil opus est auro talem cœnanti cœnam. Alij autem respondisse scribunt: Ego malo aurum habentibus imperare, quàm vt alij mihi aurum accipienti imperent. Plutar. in Rom. apoph. Plin. de Viris illustr. cap. 33. Cicero in Catone maiore.

C. Fabricius.

Samnites cùm ad C. Fabricium impera-

imperatorem populi Romani venissent, grandem offerentes pecuniam: Fabricius planas manus ab auribus ad oculos, & infrà deinceps ad nares & ad os, & ad gulam atque inde porrò ad ventrem imum deduxit, & legatis ita respondit: Dum illis omnibus membris, quæ attigi, obsistere & imperare possum, nunquam quicquã deerit. Propterea pecuniam, cùm nihil mihi vsui sit, non accipiam ab iis, quibus eam vsui esse scio. Higinius lib. de vita, rebúsque illustrium virorum, Gellius lib. 1 cap. 4. & 14.

Idem.

Fabricio cũ Pyrrhus pro redimendis captiuis multum auri misisset, aurum quidem non accepit. Postridie verò Pyrrhus maximum elephantum emisit, qui ignaro Fabricio à tergo subitò barriens appareret: Id vbi factum est, respiciens Fabricius, ac ridens: Me, inquit, nec aurum heri, nec hodie belua fecit attonitum. Sensit, Pyrrhum hoc de industria egisse, vt quoniam auro bonísque verbis deliniri non poterat, immani voce beluæ terreretur. Sed expertus est Pyrrhus, animum vndequaque inexpugnabilem. Plut. in apoph.

Idem.

Cyneæ Pyrrhi legato, magnam auri vim dono offerenti, respondit: Se malle imperare aurum habentibus, quàm habere aurum. Erasm. libro 6. apophtheg. Simile cum eo, quod Curio ab aliis tributum paulò antè retulimus.

Hormisdas.

† Insignis erat & honoratus in aula Varanis regis Persarum, à quo cùm splendidis vestimentis ornatus esset (eum enim Rex beneficiis expugnare conabatur) excãdescens tunicam exuit & abiecit: Si huius, inquit, gratia, me religionem longè optimam mutaturum putas, munus tuum vnà cum impietate tibi habe. Rex tam forti animo virum suspexit quidem, sed è regia nudum exegit. Niceph. li. 14. ca 10.

Cyanienses.

M. Bruto cùm tota ferè sese dedisset Lusitania, sola vrbs Cyania pertinaciter arma retinuit. Verùm cùm tentaretur per Bruti legatos, vt data pecunia se darent Bruto, Cyaniensis populus vno ore respondit: Sibi ferrum esse à maioribus relictum, quo libertatem patriæ tuerentur: non aurum, non munera, quibus ab hoste se redimerent. Recitat Erasmus. libro 8. apoph.

Vide de Diuitiarum contemptu.

Spartacus.

Spartaco in Crassum omnes mouenti copias, quidam equum dono obtulit. At ille: Si vicero, inquit, plurimos ex hoste equos habiturus sum: si victus fuero, nec hic mihi futurus est vsui: simúlque cum dicto, equum gladio transuerberatum interemit. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarcho.

Alphonsus.

Suprà de Belli studio.

De mundo.

Thales.

Interrogatus, quid omniũ esset pulcherrimum? respondit, Mundus, est enim opus Dei, quo nihil pulchrius est, Eras. 7. apoph. ex Laert. lib. 1.

Demonax.

Cùm quidam exquirerent, an mundus esset animatus, & rursus an globosus? Vos, inquit Demonax, de mundo soliciti estis, at vestram ipsorum immundiciem non curatis. Anton. part. 2. ser. 77. Melissæ.

Macarius.

† Transmissurus Nilum cum altero Macario, eodem pontone, quo Tribunus magno apparatu, & fastu vehebatur, cùm vtrumque pannosum & squallidum esset intuitus: Beati estis, inquit, vos qui mundum illuditis. At Macarius [illegible] Nos quidem [illegible]

illudimus, sed vos mundus. Pallad. in hist. Lausiaca, ca. 20.

De musica.

Socrates.

NAtu iam grandior, cùm inter pueros fidibus canere disceret, obiurgantibus respōdit: Nequaquam absurdum esse discere ea, quæ prius nesciuisset communi vitæ tam vtilia & necessaria esse. Tanti fecit musicam vir sapientissimus, vt iam grandæuus discere nequaquam erubesceret. Erasm li. 3. apoph.

Solon.

Cùm eius nepos ex fratre inter pocula carmen quoddam Sapphus cecinisset, delectatus est illa cantilena, & iussit adolescentem vt eam se doceret. Cùm autem quidam interrogasset, quā ob causam hoc desideraret? respondit, Vt postquam ipsam didicero moriar. Ælian. de Var. hist.

Antisthenes.

Quum in conuiuio quidam diceret Antistheni, Cane tibiis: Tu mihi eas insla, inquit. Non recusauit obsequium, si ille vicissim obsequeretur. Sed interim indicauit, non esse philosopho decorum, tibiis canere. Laert. libro 6. cap. 1. Brus. libro 4. cap 17.

Stratonicus.

Aliquando trophæum quum erexisset, hunc inscripsit titulum: Aduersus male canentes cithara. Notans, tales vbique quàm plurimos esse, quos ipse vicisset. Erasm. 6. apophth. ex Athen.

Agesilaus.

Cuidam Agesilaum roganti, quam ob causam Spartiatæ ad tibiarum cātum inituri prælium exercerentur? Vt quum ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidolosi sint, qui fortes. Nam anapæstorum ictus strenuis addebant animum, vehementer periculosis pallorem ac tremorem incutiebant. Itaque quum pes non responderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni siquidem refert, vt dux perspectos habeat militum suorum animos, quo norit qui sint a prælio submouendi, aut qui qua parte exercitus collocandi. Plut. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum Alexander etiamnum pubescēs citharæ daret operam, & præceptor artis subinde moneret quam chordam quomodo pulsare deberet & puer parum obsequens doctori dixisset, quid si hanc pulsarem? Citharœdus lepidè respondit: Si isthuc quæris, tanquam mox rex futurus, nihil refert: si vt artifex futurus, plurimùm interest. Eras. l. 8. apoph.

Nero.

A Mathematicis audierat, fore vt aliquando deiiceretur imperio, eóque Græcum Iambicum dimetrum identidem vsurpabat.

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει:

Terra quæuis artem alit.

Putans, se tantum profecisse in arte canendi, vt etiam si exigeretur, in quauis ratione ob musices peritiam posset haberi in pretio. Quúmque imminentibus qui illum insequebantur, de salute desperans, cogitaret sibi vim adferre, subinde dicebat: Quātus artifex pereo. Suetonius.

De musica contempta, & Musicis, tum peritis tum imperitis irrisis.

Antisthenes.

QVibusdam admirantibus Ismeniam, quòd esset insignis tibicen: Nequam, inquit, hominem esse oportet. nam si bonæ frugis esset, nō esset egregius tibicen. Indicabat eos non posse bonos viros euadere, qui

tan-

tantum operæ eiusmodi artibus impendissent Plut. in vita Periclis. Pontan. li. 5 ca. 1. de Prudentia.

Diogenes.

† Grāmaticos admirabatur, quòd cùm Vlyssis mala requirerent, sua ignorarent. Musicos item arguebat, quod cùm lyræ chordas congruè apparent, animi mores inconcinnos haberent. Laer. li. 6. c. 2.

Ateas.

Quum Ismeniam tibicinem optimum in bello cepisset, iussit illum canere, ac cæteris admirantibus, ipse iurauit per ventū & acinacen, sibi iucundius esse, audire hinnitum equi. Plut. in apoph.

Ismenias.

Canebat in sacrificio, quùmque non litaretur is qui conductus fuerat arreptis tibiis canebat ridiculè. & hoc canente litatum est. Incusantibus autem iis qui aderant: Diuinitus, inquit, contingit venustè canere. Hic Ismenias ridens: At me (inquit) canente dij voluptate capti commorabantur: te verò festinante illos abigere, arripuerunt hostiā. Refert Plutarchus Symposiacōn libro secundo. Conductitius ille sibi laudem arrogabat, quòd ipso canēte litatū sit, quasi dij magis delectati sint ipsius cantu quam Ismeniæ. Id lepidissimè retorsit Ismenias: ideo non fuisse litatum, quòd dij gaudentes erudita musica, diutius amarent adesse sacrificio. At quum ille tam ridiculè caneret, quasi studeret deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

Diogenes.

Suprà de Doctrina factis dissentanea.

Idem.

Citharœdum imperitum, obesoque corpore, & ab omnibus vituperatum, solus Diogenes laudabat. Demirantibus quam ob rem id faceret: Laudo, inquit, quòd quū talis sit, maluerit se cithara, quàm latrociniis exercere: significans illū corpore validum, ingenio rudem, latrociniis aptiorem esse quàm musicæ. Locus est ab inexpectato. Laert. li. 6.

Idem.

Alterum citharœdum, quo quoties caneret, ab auditoribus deserebatur, obuium ita salutabat: Salue galle. Quum ille officiosa salutationis nouitate diceret, Quid ita? Quoniā, inquit, cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci. ἀλέκτωρ enim dicitur, & qui excitat dormientem, quod solēt galli gallinacei malè canentes: & qui sedentem excitat vt surgat, quod ille solebat. Laer. li 6.

Idem.

Cuidam iactanti musices peritiam respondit,

Γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις,
Εὖ δ' οἶκος, οὐ ψαλμοῖς καὶ τερετισμασιν.

Id est,

Prudentia vrbes bene gubernantur domus
Nec cantilenis, nec modis regitur probè.

Erasm. lib. 3 apoph.

Satyrus.

Is egregius tibicen persæpe Aristonis philosophi disputationibus intererat, & his quæ dicerētur mirè affectus aiebat: Cur ergo ego non igni trado hoc telum, ad nihil vtile? Subobscurè referens tibiam, & quodam modo suam artem ad philosophiæ studium comparatam extenuans, & nihil æstimans. Ælia. li. 3 de Var. hist.

Aristoteles.

Interrogatus, quid de musica sentiret, respondit, Iouem neque canere neque citharam pulsare. Sēsit nimirum hoc studium parum vtile hominibus esse, quo dij non etiam delectarentur. Brus. li. 4. c 17.

Stratonicus.

De Phaone malo tibicine dicebat, quòd non caneret harmoniam, sed Cadmum. Phaon autem, quum se gereret pro tibicine, iactarétque se Mu-

garis habere chorum: Nugaris, inquit Stratonicus, non habes, sed haberis. Significans illum discipulum esse potius quàm magistrum, aut chorum ipso doctiorem esse. Erasm. lib. 6. apophthegm.

Idem.

Quum vidisset Propin citharœdũ Rhodium, corpore quidem magnũ, sed arte pusillum, percõtantibus qualis videretur? respondit prouerbiali dicto: Nullus, malus, magnus, piscis. Singulis verbis hypostigme separatis alium efficiens sensum. Athenæus. Vide prouerbium etiam apud Eras. Nullus, magnus, &c.

Idem.

Quum in sacrificio malus quidam tibicen esset cantaturus: Bene ominandum est, inquit, libãtes precentur deos. Significans, opus deorum auxilio, vt benè caneret. Athenæus.

Idem.

In citharœdũ imperitum, cui nomen erat Cloon, sed vulgò dicebatur bos: Olim, inquit, asynus lyræ dictum est, nunc bos est ad lyram. Athenæus in Dipnos.

Idem.

Rhodi quum artis suæ specimen edidisset, neque quisquã plausu alióve gestu signum fauoris dedisset, abscessit illinc dicens: Quum id quod nullo constet impendio, non præstetis, qui sperem me à vobis præmium accepturum? Athenæus & Eras. li. 6. apoph.

Idem.

Citharœdus quidam malus eum excipiebat cõuiuio, atque super cœnam ostentabat illi artem suam. Erat autem apparatus splendidus. Itaque Stratonicus quum illo canente non haberet qui cum loqueretur, confregit poculum & poposcit maius. Id quum accepisset cum multis cyathis, soli calicem ostendit, móxque sese vino ingurgitauit, & obdormiuit. Quum autem fortè superuenissent aliquot comessabundi, cantori, qui conuiuium exhibebat, noti, Stratonicus expergiscens factus est ebrius. At illi quum intellexissent, quod multum assiduéque bibendo fuisset inebriatus, Stratonicus compendio respondit; Hic insidiator & sceleratus cantor, me veluti bouem ad præsepe, dum cœnam accipit, occidit. Boues multo cibo sagınantur, priusquã mactentur, Athenæus.

Anonymus.

Xenophantus certis modis Alexandrum ad arma solebat concitare. Eam Musices vim admirantibus cunctis, quidam ait: Si tantus artifex est, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet. Sentiens non esse magnæ artis hominem eò perpellere, quò suapte natura pronus est. Erasm. li. 4. apoph.

Demosthenes Mitylen.

Pulsauit fores hominis musicæ ac citharæ diditi, quúmque is audito pulsu iussisset illum introire: Faciam, inquit, si prius alligaris citharã. Subnotans illum nihil aliud quàm citharà canere. Plutarchus Symposiacôn libro 1.

Anonymus.

Citharœdus quidam cùm apud quempiam caneret, pollicitúsque esset is apud quem cantabat, quanto melius cantaret, tanto se plura daturum: quum promissa postridie reposceret, ei dulce quid occinens, subiecit, Voluptatem tibi reddo (inquit) pro voluptate. Ex Aristotelis libr. 9. Ethicorum recitat Bruson. lib. 4. capite 17.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam, quum super conuiuium esset illata lyra: Non est, inquit, Laconicum nugari, longè dissentiens à cæteris Græcis, quibus nullum conuiuium suaue videbatur absque musica. Id Lacon inutile iudicabat, lautius existimans honestis ac festiuis fabulis condire compotationem, quàm inani lyræ strepitu. Plut. in Lacon.

Agesilaus.

Rogatus, vt vellet audire quendam, qui mira similitudine luscinię vocem imitabatur, recusauit: Frequẽter (inquiens) ipsam audiui lusciniã. significans, ineptã esse voluptatem, magis delectari ipsa simulatione quàm natura. Plutarchus in Lacon. apoph.

Cleomenes.

Quidam vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat eũ esse cantorem inter Græcos præstantissimum. At Cleomenes, ostenso quodam ex his qui aderant: At per deos hic, inquit, est apud me iuris condiendi artifex. Contempsit artem ad solam delectationem vtilem. Plut.

Demaratus.

Demaratus cùm audiret cantorem quendam ostentantem artem suam, nihil aliud laudis illi tribuit, tantùm ait: Mihi videtur non malè nugari. Tantus erat contemptus artium: quæ licet essent operosæ, tamẽ solummodo delinirent aures, nullam seriam vtilitatem adferrent Reip. Plutar. in Lacon. apoph.

Archidamus.

Quum quidam prædicaret citharœdum, eiúsque in canendo facultatem admiraretur: Heus, inquit, vir optime, quid honoris ac præmij abs te ferent boni viri, quum tãtoperè prædices citharœdum? Rectè taxauit non vulgi modò, verùm & principum præpostera iudicia, qui plerũque pluris faciunt mimum aut morionem, quàm sapientem fidíque cõsilij virũ: citharœdum verò, cuius ars non Reipub. sed voluptati seruit, adeò non iudicauit prædicandum, vt nec inter bonos viros habendum duceret. Plut. in Lacon.

Idem.

Ad eum qui ipsi cantorem commendare volens, dixit, Hic est bonus cantor: At apud nos, inquit, hic est bonus cõdimentorũ artifex: perinde quasi nihil referret, vtrum quis musicorum instrumentorum sono, an obsoniis & condimentis voluptatem adferret. Apud Athenienses cantores erant in summo pretio, quum coquis non haberetur idem honos: Lacedæmoniis verò nihil placebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad virtutem accenderet. Plut.

Alcibiades.

Imbutus philosophiæ præceptis, voluptates ac artes indecoras aspernatus est, disciplinas liberas semper amplectabatur. Lyram hoc argumento reiiciebat, quòd vocem hominis imitaretur (ex quo colligere licet, olim qui lyra canebant, simul & voce cecinisse) plectrum, quòd habitum formámque liberalem immutaret in illiberalem, tibiam duplici nomine damnabat: & quòd sic mutaret oris habitum, vt vix à familiarissimis agnosceretur qui caneret: & quòd homini propriam adimeret vocem, loquendíque facultatem eriperet. Nemo enim potest simul & inflare tibiam & loqui. Canent igitur, inquit, Thebanorum filij, qui dicere nesciunt, nobis autem Atheniensibus, vt à maioribus accepimus, gentis princeps est Pallas & Apollo: quorum illa fistulam confregit, hic tibicinem excoriauit. Proditum est priscorum fabulis, Palladem ad sepulchrum tibia canentem, offensam oris deformitate, proiectam communisse tibiam. Apollo Marsiam canẽdo victum excoriauit. Eras. 5. apopht. ex Plut.

Eudamidas.

Rogatus de cantore quodam, qui feliciter cecinerat, qualis ipse videretur: Magnus, inquit, in re parua delinitor. contempsit operosam artem, cuius nullus erat fructus præter inanem ac temporariam delectationem. Plut. in Lacon. Brus. li. 4.

Gelon.

In conuiuio quum lyra circumferretur, cæterique ordine canerent (nã id apud Græcos honestum habebatur) Gelon equum iussit adduci in conuiuium, faciléque ac leuiter in illum insiliit. significans, hoc esse regalius, quàm lyra canere. Plutarc. in apoph.

Pyrrhus.

Suprà de Artium contemptu.

Philippus.

Cùm audisset filium suum quodam in loco scitè cecinisse, ciuiliter obiurgauit, dicens, Non te tui pudet, qui noris tam bellè canere? significans, alias artes esse rege digniores. Plutarchus in Pericle, & in regũ imperatorúmque apopht. Fontanus lib. 1. cap. 5. de Prudentia.

Alexander.

Cùm tranmisso Hellespento Troiam inuiseret, veterum heroum res gestas animo reuoluens, quidam, si vellet, pollicitus est se Paridis lyram daturum. Hic Alexander: Minimè, inquit, illa mihi est opus, cùm Achilli lyram habeam. Hac vir strenuus fortium virorum laudes canere consueuit, cùm Paris sua lyra molles ac lasciuos modulos occineret. Plutarchus in reg. apopht. Ælianus lib. 9.

Seneca.

†Docet me Musicus inter se acutę, ac graues voces consonent, quomodo neruorum disparem reddentiũm sonum fiat concordia? Faciat potius, quomodo animus secum meus consonet, nec consilia discrepent. Epist. 88.

De mutationibus.

Lycurgus.

INterrogatus, cur Spartani toties pugnaturi contra hostes castra mutarent? respondit: Vt eò magis lædamus hostem. Plutarchus in Lacon. apopht.

Augustus Cæs.

Quodam die venit in ædes, in quibus habitarat Cato Vticẽsis, hic cùm Strabo, quo Cęsari adularetur, Catonis peruicaciam accusaret, quòd sibi manus adferre, quàm Iulium victorem agnoscere, maluisset: Quisquis, inquit Augustus, pręsentem Reipubl. statum mutari non vult, is & ciuis & vir bonus est. Vnico dicto & Catonis memoriam tutatus est, & sibi consuluit: deterrens, ne quis in posterum affectaret res nouas. Nam præsens status non is tantùm dicitur, qui tum erat, cùm hæc loqueretur Augustus: sed is quoque, qui fuerat tempore conspirationis in Iuliũ. Si quidem hæc dictio præsens apud Latinè loquentes, ad tria tempora pertinet, præteritum, præsens & futurum: vt, Præsentibus non erat contentus: & præsens vita, quæ nunc agitur: & præsens in tempus emittat, id est, in fortunam opportunitatem. Eras. Rot. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

Tyberius.

Cùm ab amicis interrogaretur, cur non tam facilè magistratus & præfecturas suas mutaret? Respondit, se data hoc opera semper fecisse. Natura enim omnes, qui rerum administrationi præsint, pecuniæ esse cupidos, plurimúmque studij ad rem magis magisque agendam eos collocare. Cæterùm, si diutius in magistratu versentur, segniores ad quæstum faciendum fieri. muscas enim si longius corporum vlceribus insideant, minus graues & molestas fieri, quippe sanie vlcerum ad satietatem vsq. refertas: & eum qui vlceribus scateat durius acceptum afflictúmque iri, si saturis iam repulsis, famelicas alias ad vulnera admittere velit. Nicephorus Callistus Ecclesiasticæ suę historiæ libro 1. cap. 17.

Sophronius.

Is Pompeiopoleos Paphlagoniæ episcopus, cùm audisset in synodo

Seleucia-

Seleuciana Acatij opiniones & dogmata recenseri: Si per singulos dies, inquit, propriam edere fidem liuerit, veritatis integritas non diu manebit. Socrates lib. 2. Tripartitæ histor. cap 34.

Vide apoph. de Legum abrogatione, & nouitatis studio.

De mutuo.

Anonymus.

QVidam miserrimos homines esse dixit, qui modò rubros modò pallidos habeant dentes. Notabat autem eos, qui mutuo acceperunt ab alijs: qui, dum mutuum repetitur, erubescunt: dum verò creditorem viderint, pallescunt, ne cogantur ad soluendum. Recitatur hoc dicterium apud Suidam.

Lycurgus.

Dicebat, Dignitatem quidẽ istam, qua mouemur ad facilius mutuo dãdum aliquid, in opibus hominum sitam esse: illam verò, quæ nos ad facilius fidem habendam inducit, in moribus. Stob. ser. 35.

Perseus.

Quum cuidam noto daret pecuniam, cautionem fecit in foro apud mensarium. Hanc diligentiam quum amicus admirans diceret, Adeóne legaliter Persee? Scilicet, inquit, vt amanter recipiam, nec largiter reposcam. Fit enim sæpenumero, vt qui cum amico bona fide, sine testibus, ac syngraphis agunt, post cogantur cum eo legibus agere. Plut.

Gelon.

Exigebat pecuniam à suis ciuibus, quos vbi videret tumultuantes, ait se petere mutuò: quippe redditurum. Ita volentes dederunt, atque ille peracto bello reddidit. Hoc artificio perfecit, vt pecunia non deesset ad bellum necessaria, nec ciues haberet minus beneuolos. Plutarc. in apoph.

Galba.

Quum penulam mutuò à quopiam rogaretur, festiuè respondit: Si non pluit, non est opus tibi: si pluit, ipse vtar. Bruson. libro 4. c. 22.

Idem.

Cuidam qui cœnaculum perpluebat commodato roganti penulam, dixit: Non possum commodare, nam domi maneo. Significans, domi maximè opus esse penula. Solent alij secus excusare, non possum commodare penulam, ipse exeo. Eras. l. 6 apop.

DE NATANDI PERITIA.

Aristippus.

CVm quendam sibi vehementer placentem audiuisset, eo quòd egregiè sciret natare, irrisit hominem dicens: Non te pudet, tam insolenter de his rebus iactare te, quæ & delphinum & ranarum sunt propria? Laër. l. 2. c 8. & Eras. l. 3. apoph.

Albuquercius Prorex Indiæ.

✝Cùm classis graui tempestate vexaretur, & puerum infantem animaduerteret, aquis in nauem suam influentibus penè mergi, illum sustulit humeris, dicens: Huius innocentia fretus, confido me Christi benignitate è fluctibus emersurum. Et saluus cum puero emersit. Osorius li. 8. De rebus Emman.

De natiuitate omnibus hominibus communi.

Stratonicus.

AVdiens, quòd mi... [illegible] thei regis mari...

set: Si, inquit, opificem peperisset, nō Deū, quales emisisset inter pariendū voces? Irrisit vir sapientissimus hominum stultitiam, qui regibus ac potentioribus diuinos ascribunt honores, cùm ex communi illa natiuitate appareat, æquè homines esse vt nos, qui infima sorte viuimus. Non minus enim (si non durius) ægrè pariunt regum & principum matres, quàm subulcorum princeps æquè vitam clamore & eiulatu auspicatur, vt alij qui eius imperio subiecti sunt. Athenæus.

Seneca.

† Nascimur vno modo, multis morimur. Idem 7. controu. 1.

Vide apophth. de Hominis fragilitate & miseria.

De natura.

Socrates.

Dicitur eum execrari solitus, qui primus vtilitatem à natura seiūxisset. Naturam appellat honesti rationem, homini à natura insitam. Eras. l. 6. apoph.

Aristoteles.

Tria ad solidam parandum sapientiam præcipuè necessaria esse dicebat, Naturam, doctrinam, & exercitationem. Inuita enim Minerua, & ingenio refragante, frustra etiam in rebus minimis laborabis. Laërtius li. 5. cap. 1.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem quæ natura illi denegarat, mercedis loco daturum decem millia. Hæc autem quoniam naturæ sunt (quæ non facilè mutari potest) non artis, à præceptoribus dari non possunt. Eras. l. 8 apoph.

Phocion.

Phocioni filius plura solito obsonia coëmerat. Pater comminatus est, si plura quàm secundum naturā per incontinentiam ingurgitaret, ipsum pœnas luiturum. Sensit autem Phocion, naturam paucis contentam esse, multis autem corrumpi & deprauari. Stob. ser 15.

Dionysius sen.

Matri, quæ quamuis anus marito tradi vellet: Ciuilia, inquit, iura violari possunt, naturę non possunt. Bruson. l 4. c. 1.

Seneca.

† Si ad naturā viues, nunquam eris pauper: Si ad opinionem, nunquam diues. Exiguum natura desiderat, opinio immensum. Epist. 16.

Idem.

† Considerandum est, vtrùm natura tua, agendis rebus, an otioso studio, contemplationique aptior sis: & eò inclinandum, quò te vis ingenij defert. De tranq. animi c. 6.

Idem.

† Malè respondent coacta ingenia: reluctante natura, irritus labor est. Ibidem.

De nauigationis periculo.

Pittacus.

Roganti cuidam, Quid fidum esset? respondit, terra. Quid infidū? mare. Plut. & Laër.

Bias.

Nauigans cum scelerosis & impiis hominibus cùm periclitarentur in summa maris tempestate, aliis deos implorantibus: Bion, Silete (inquit) ne vos hîc nauigare sentiant Dij. Laërt. l. 1. c. 6.

Bion.

Nauigans cum pessimis hominibus in piratas incidit. Dicentibus illis: Peribimus, si agnoscamur: At ego, inquit, nisi agnoscamur, peribo. Laërtius.

Plato.

Assiduè monebat fugiendum esse

mare,

mare perinde ac improbitatis magistrum. Bruſ.l.4.c.25.

Ariſtoteles.

Dicebat, per omnem vitam trium ſe pœnituiſſe. Quòd mulieri ſecretũ aliquid commiſiſſet. Quòd eò nauigaſſet, quò pedibus ire licuiſſet. Quòd vnum diem inteſtatus manſiſſet. Anton in Meliſſ part.1. ſerm.17. Hoc autem Stob.aſcribit. Plutar. M. Catoni.

Glaucon Comicus.

* Dicebat iucundius eſſe in mari peditem agere, quàm in terra nautã. Stob.ſer.de naufragio.

Anacharſis.

Percontanti, quæ naues eſſent tutiſsimæ? Quæ,inquit,in ſiccum protractæ ſunt. Solebant enim olim naues iis menſibus, quibus mare nauigabile non eſt, machinis quibuſdam in ſiccum pertrahi. Anacharſis ſenſit omnem nauigationem eſſe periculoſam. At ille de genere nauigij percõtabatur. Sunt enim liburnicæ,onerariæ,actuariæque naues, aliæq; diuerſi generis,in quibus alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior. Laër. lib.1.c.9.

Idem.

Quum rogaſſet quendam, quanta eſſet ſpiſsitudo tabularum nauticarum? iſque reſpondiſſet,quatuor digitorum: Tantillum, inquit, abſunt à morte qui nauigant? Notauit negotiatorum auaritiam, qui lucri gratia ſemet in manifeſtum vitæ diſcrimen coniiciunt. Scythæ neſciunt nautica commercia, paſcuis ac venatu viuunt. Laërt.lib.1.ca.9. Alludit ad huius philoſophi dictum Iuuen. ſat.12. ita ſcribens:

I nunc, & ventis animum committe dolato
Confiſus ligno, digitis à morte remotus
Quatuor,aut ſeptem,ſi ſit latiſsima tæda,&c.

Idem.

Cuidam roganti, vtrum arbitraretur plures eſſe mortuos,quàm viuos? Nauigantes,inquit, in vero numero ponis? Dubitans,an hi eſſent intra viuos habendi, qui vitam vndarum ac ventorum arbitrio cõmiſiſſet. Laër. lib.1.c.6. Sed Dioni hoc aſcribit.Sto. ex Plut.Laconi cuidam.

Laodamas.

Laodamas ille Homericus nihil miſerius eſſe dicebat, quàm virum fortem ponto exagitari. Bruſ.libr.4. cap.27.

Anonymus.

Lacon quidam glorianti mercatori,quòd multas naues in omnem oram maritimam demiſiſſet: Num ſanè optabilis iſta eſt,inquit,rudentib. apta fortuna? Plut.

Demonax.

Quum legatus nauigaturus in Aſiam,nauem conſcendiſſet,& à quodam interrogaretur, num metueret, ne naufragio eiectus à piſcibus deuoraretur? Quid,inquit,metuam à piſcibus,qui tot piſces deuorarim? Eraſ.l.8.apoph.

Callimachus.

Dicebat, iucundiſsimum eſſe mare,ſed ſi quis de terra contempletur. Huius dicteriũ æmulatus Horat. ait,

Neptunum procul à terra ſpectare furentem.

Bruſ.l.4.c.25.

Anonymus.

Siculus quidam cùm ficos vehens, procella correptus naufragium feciſſet,ac mox ſedens in littore, mare tranquillum videret, vrbanè, inquit, ad mare: Noui quid velis,ficos nimirum.Bruſ.l.4.c.25.

Alexis.

†Quiſquis mare nauigat,is aut inſanit,aut mendicus, aut mori cupit. Stob.ſerm.19.

Seneca.

†Quæ nos,inquit, [illegible] tat,&in mutuum [illegible]

Vela ventis damus bellum paraturi, & periclitamur periculi causa. Incertam fortunam experimur, vim tempestatum nulla ope humana superabilem, mortem sine spe sepulturæ. Libr. 5. Nat. Quæst. cap. 18.

Antigonus.

Sæuâ tempestate iactatus, cùm omnes suos in eadem naui haberet, præcepisse liberis dicitur, vt & ipsi meminissent, & posteris proderent, ne quis in rebus tam dubiis periclitaretur. Brus. l. 4. c. 25.

P. Syrus.

Dicebat, eum hominem Neptunū improbè accusare, qui iterum naufragium facit. Notabat autem eos, qui cùm semel nauigationis periculo expositi fuerunt, obliti malorum se mari credunt, mox penitus perituri. Bru. l. 4. c. 25.

De necessitate.

Pittacus

TAntam necessitatis vim esse dicebat, vt nec dij ipsi reluctari possint. Laër. li. 1. c. 5.

Thales.

Interrogatus, quid esset in tota rerum natura robustissimum? respondit, Necessitas: superat enim omnia. Laër. l. 1. cap. 1.

Archytas.

Cùm Eratosthenis Mercurium legisset, hunc versum protulit: Necessitas omnia docuit, quid enim illa non inueniret. Stob. ser. 93. ex Plutarcho recitat.

Plato.

Necessitatis leges tā duras esse dicebat, vt ne quidē Deus ipse eas violare posset. Brus. li. 4. c. 29. ex l. Platonis de legibus.

Pheraulas.

Apud Xenophontem, Nullum ait præstantiorem doctorem esse necessitate. Brus. l. 4. cap. 26.

Vettius Messius.

Necessitatem appellare solebat, Vltimum & maximum telum. Bruso. lib. 4 cap. 26.

Atis Crœsi F.

Is natura mutus, captum Susis patrem cùm Cyrus cōficere vellet, vocē tū primā emisit: Parce patri meo Cyre, & te hominē esse vel casib disce nostris. Ex Solino recitat Bruso. lib. 4. cap. 26. Valerius verò lib. 5. cap. 4. & Herodotus libro 1. Persæ cuidā dixisse aiunt, non Cyro. Vide etiam ea de re Strabonem lib. 13. Cæl. Rhodig. l. 11. cap. 15.

Seneca.

† Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia, nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis non est, libro de B. vita, capite 15.

De negotiorum multitudine, qua in diuersa distrahitur homo.

Thales.

FRequēter dicere ad suos solebat: Vnum eligite præclarum, vnum quiddam diuinitate præclarum Putauit vir sapientissimus, satius esse ad parandam honestam famam, vnum quiddam insigne prædicere, quàm diuinare de rebus friuolis: & præstare vno labore parare famam & existimationem, quàm minus accuratè implicari multiuariis rebus: Erasm. l. 7. apoph. ex Laer. l. 1. c. 1.

Phocion.

Dicere solebat, Difficile esse multas vitæ vias ingredi. Voluit autem indicare vir sapientissimus, non facilè præclari quiddam præstare posse hominem, qui simul multis rebus ac negotiis sit intentus. Huius dictū extat apud Stobæum sermone de Prudentia.

† A puero

Iulius Drusus.

† A puero seditiosus, & foro grauis, multisque negotiis implicatus cùm fuisset, dicitur dixisse; Vni sibi, nec puero quidem vnquam ferias cōtigisse. Seneca de breuit.vitę c.6.

De nobilitate generis.

Socrates.

OPes & generis nobilitatem non solùm nihil in se habere honestatis, verùm etiam & malum omne ex iis oboriri dicebat. Laert. libr.2. cap.5.

Diogenes.

Nobilitatem atque hoc genus fortunæ bona, nihil aliud quàm velamina malitiæ esse dicebat. Nobiles enim cùm aliis nihilo sint meliores, tamen peccant licentius, iuxta Horatij dicterium,

Et quicquid volet, hoc veluti virtute peractum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Laert.lib.6.

Herodes sophista.

In accusatorem, qui in lite exigua de generis sui claritate multa iactârat: Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani siquidem nobilitatis signum gerebant in calceis. Id erat eburneum additamentum, tali specie. Ita Plinius notat quosdā, qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rursus quum aduersarius gloriaretur, quòd in vnam quandā Italiæ ciuitatem multa beneficia contulisset: Idem ego, inquit, de me prædicare possem, si in vniuersa terra causam dicerem. Significās, se de innumeris ciuitatibus fuisse præclarè meritum. Philostratus.

Thomas Sarzan.

Cùm quæreret aliquis ex Thoma Sarzanensi (qui postea maximū pontificatum adeptus, Nicolaus quintus appellatus est) qualis esset Eugenius Papa quartus? At, inquit, hoc facilè cognitu est: qualis familia est, talem & principem inuenias. Innuere autē volebat, nimirum obscurum ac vinosum esse hominem. Fuit enim loco adeò humili natus, vt ab oppido patriæ Sarzanæ admodum frigido, Lucensis agri cognomentum acceperit. Volaterranus etiam hoc in eo reprehendit, quòd nimio bibendi studio teneretur, perquisitis vndique vinorum generibus: quod vitium à parentibus fortassis, vt hæreditarium, animo insitum fuit. Æneas Syluius lib.4. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

Seneca.

† Nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. li.3. de Benef. c.18.

Idem.

† Si quid aliud est in Philosophia boni, hoc est, quod stemma non inspicit: omnes si ad primam originem reuocentur, à Dijs sunt. Epist.44.

De nobilitate vera.

Socrates.

NObilitas quid esset sciscitanti? Animæ, respondit, & corporis bona temperies. Stob. ser.84.

Idem.

Frequenter dicere solebat: Neque frumentum optimum iudicamus, quod in pulcherrimo agro natū est, sed quod commode nutrit: neque virum bonum & studiosum, aut amicū beneuolum, qui genere clarus, sed qui moribus egregiis fuerit. Stobæus serm.84.

Democritus.

Interrogatus, in quibus nobilitas consisteret, respondit: Pecudum nobilitas in bono validóque corporis habitu sita est, hominum autem in bonitate morum. Stob. ser.84.

Diogenes.

Interrogante quodam, qui hominum nobilissimi essent, Contempto-

res (dixit) opum, gloriæ, voluptatis & vitæ: contrariis autem, paupertate, obſcuritate, fame, labore, ac morte ſuperiores. Stob. ſer. 8. Max. ſerm. 63.

Antiſthenes.

Virtute præditos eoſdem & nobiles dicebat: Habent enim, inquit, id, vnde vera naſcitur nobilitas. Aduerſus eos, qui maiorum imaginibus, aut diuitiis, metiuntur nobilitatem. Laer. libr. 6.

Anacharſis.

Cùm per conuicium Scytha, propter generis ignobilitatem nominaretur, reſpondit: Genere quidē Scytha ſum, ingenio autem & moribus nequaquam. Voluit autem oſtendere, eam nobilitatem veram eſſe, quæ ex virtute, non ex parentibus originem ducit. Stob. ſer 84.

Theocritus.

Audiens quēdam ob parentum nobilitatem plurimum laudari à quodam: Heus, ait, vir bone, Generoſos arbitreris eſſe, non eos qui ex bonorum & illuſtriū ſtirpe prognati ſunt, ſed qui honeſtatem omnibus rebus præpoſuerunt. Stob.

Theopompus.

Generoſos iudicandos dicebat, non qui à bonis & probis procreati ſunt, ſed qui bonitatem & probitatem profitentur. Max. ſer. 63.

Soſtratus.

Suprà de Ignobilitate & obſcuritate generis.

Lycurgus.

Studens ciues ſuos à moribus præſentibus ad tēperatiorem viuendi rationem traducere: Ne nobis, inquit, ô ciues, nobilitas & ductū ab Hercule genus proderit, niſi omni ſtudio & opera illa ipſa geſſerimus, per quæ ille mortalium omnium clariſſimus ac generoſiſſimus extitit, ac per omnem vitam quæ honeſta ſunt & diſcamus & exerceamus. Reperit vir ingenioſūs viam, qua multitudini philoſophicis rationibus non ſatis idoneæ virtutis imaginem ob oculos poneret: magis enim mouent ac penetrant in animos quæ cernuntur, quā quæ audiuntur. Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuique patri familiâs in ſua domo, cuique moderatori in ſuō grege faciendum eſt. Plutarc. in Lacon.

Iphicrates & Cicero.

Harmodius, priſci illius Harmodij abnepos, cū Iphricrati, qui patre ſutore natus erat, generis obſcuritatem obiiceret: Meum, inquit Iphicrates, genus habet à me originem, tuum verò in te deſiit. Simile autem extat Ciceronis dicterium, qui dicebat ſe ſui tam præclari generis & nobilitatis initium eſſe. Hæc enim reuera eſt nobilitas, quæ non à maiorum noſtrorum, ſed à noſtris virtutibus proficiſcitur. Plut. in apoph. & in Cicerone.

Bion.

Antigonus rex Bionem philoſophum de ignobilitate criminatum, interrogauit, Quis & cuias es? vbi tua ciuitas eſt? vbi ſunt tui parentes? Cui Bion reſpondit: Atqui ô rex bene facis cùm indiges ſagittariis, quòd non interrogando genus, ſed ſcopum proponendo, optimos illorum ſibi deligis. Sic igitur amicos explora, non vnde nati, ſed qui & quales ſint. Senſit vir ſapientiſſimus, veram nobilitatem nequaquam ex patria & parentibus, ſed ex virtute & vitæ innocentia metiendam eſſe. Stob. ſer. 84.

Scipio.

Ap. Claudio, qui Scipioni in ambienda cenſura competitor erat, iactante ſe, quòd ipſe, citra nomenclatorem, ciues omnes nominatim ſalutaret, quum Scipio propemodū noſſet neminem: Vera narras, inquit, Scipio: nam mihi ſtudio fuit, non vt noſſem multos, ſed ne cuiquam eſſem ignotus. Nomenclatorum laus eſt, quàm plurimos noſſe: at egregij ducis eſt, ob egregia in rempub. merita, nulli

nillicium ignotum esse. Plutarc. in Rom. apoph.

Cicero.

Quum ob Ciceronis cognomen dicteriis incesseretur, ab amicis admonitus vt aliud sibi cognomen asscisceret, respondit: se Ciceronis nomen illustrius effecturum, quàm esset Catonum, Catulorum, aut Scaurorum. Nā hæ familiæ cum primis illustres erant apud Romanos, quū Tullius esset nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quòd à cicere vilissimo legumine dictum videretur. Quasi verò non & Fabij à fabis & Lentuli à lente cognomen habuisse viderentur. Parum illustris est, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimū autem nobilitatis genus est quam sibi quisque propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullius: Ciceronis enim nomen hodie decantatus est, quàm Catuli aut Scauri, cum suis stemmatis, statuis & imaginibus. Plut. in apopht. Rom.

Idem.

Ciceroni cùm generis ignobilitas obiiceretur: Satius est, inquit, meis gestis florere, quàm maiorum opinione vti: & ita viuere, vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum. Cicero in oratione contra Sallustium.

Seneca.

* Bona mens, inquit, omnibus patet. Omnes ad hoc sumus nobiles. Nec eiicit quenquam philosophia, nec eligit: omnibus lucet. Patricius Socrates non fuit. Cleanthes aquam traxit, & rigando hortulo locauit manus. Platonem non accepit nobilem philosophia, sed fecit, &c. Epist. 44. ad Lucill.

Idem.

* Nemo, dicebat, altero est nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius. Qui imagines in atrio exponunt, & nomina familiæ suæ longo ordine ac multis stemmatum illigata flexuris in parte prima ædium collocant, noti magis quàm nobiles sunt. Vnus omnium parens mundus est, &c. lib. 3. de beneficiis, cap. 28.

Silius Bassus.

Quidam, inquit, auitas paternásque flagitiis obruerunt imagines, quidam ignobiles nati fecere posteris genus. In illis non seruasse quod acceperant, maximum dedecus: in his quod nemo dederat fecisse, laudabile. M. Senec. controuers. lib. 1. controuers. 6. vbi multa de nobilitate.

Alphonsus.

Cùm aliquis Alphonsum, Aragonum regem clarissimum, à nobilitate maximè laudaret, quòd scilicet esset rex, regis filius, regis nepos, regis frater: rex hominem interpellans dixit, Nihil esse quod in vita minoris ipse duceret, quàm quod ille tanti facere videretur. Laudem enim illam non suam, sed maiorum suorum esse: quippe qui iustitia, moderatione, atque cum excellentia sibi regnum comparassent, successoribus quidem oneri regna cedere. Et ita demum honori, si virtute potius quàm testaméto illa suscipiant. A se itaque, si qua modò extent, elicerent ornamenta, non à patribus iam mortuis extorquerent. Innuit autem rex prudentiss. multo gloriosius esse à se inclarescere, quàm niti auitis imaginibus: regnúmque propria virtute partum, clarius habendum, quàm quod hæreditate obuenit. Panor. li. 2. de rebus gestis Alphonsi.

Ioan. Huniades.

Cùm misisset ad Huldricum Ciliæ comitem, vt ad se veniret in castra, hoc facere planè noluit, & ad se missis respondit: Ego comes & princeps, & tam nobili familia natus, ad te veniam, hominem nouum, & nostra ætate nobilitatum? quod cùm accepisset Ioannes: Non [illegible] (respondit) tuis maioribus, [illegible]

me comparo: quanquàm neque illis cedam, qui pugnando pro Christiana religione nobilitatus, maius lumen posteritati meæ comparaui: atque vt in te Ciliensis comitatus turpiter extinguitur, ita in me domus Nistricensis exornatur. Æneas Syluius de dictis Sigismundi & Friderici imperatorum.

De nominum varia interpretatione & mutatione.

Chrysippus.

CHrysippo Solési erat statua pro corporis modo tenuis ac pusilla, quam eques vicinus ferè occultabat. Vnde Carneades per iocum dicere solebat, eum non esse Chrysippum sed κρύψιππον, nam Chrysippus ab aureo equo dicitur: Crysippus à κρύπτω, quasi dicas, ab equo occultatum. Laert. li. 7.

Herodes Philos.

† Maiores, aiebat, mei Athenienses nomina Harmodij, & Aristogitonis, qui libertatis recuperandæ gratia Hippiam Tyrannum sustulerant, ne vnquam seruis indere liceret, decreto publico sanxerunt. Quoniam nefas ducebant nomina patriæ libertati deuota, seruili cõtagione pollui. A. Gell. lib. 9. cap. 2.

Antagoras.

Cùm Thebaidos librũ apud Bœotos recitaret, nec quisquam recitanti applauderet, complicato volumine: Meritò, inquit, vocamini Bœoti, quia boum habetis aures. Max. serm. 15. de doctrina & sermone.

Stratonicus.

Quum doceret in ciuitacula perquàm exigua, iocatus est mutatione literæ, non est πόλις, sed μόλις, id est, non est ciuitas, sed vix. Sentiens, vix dignam nomine ciuitatis. Athen.

Gnathena.

Quum Pausanias quidam nomine Laccus, saltans in cadum incidisset: Laccus, inquit, in cadum incidit. Nã Græci laccum vocant, quod nos lacum. Cadus in lacum incidere solet, lacum in cadum incidere absurdum est. Erasm.

Paullus Syll. F.

Suprà tit. de Adulterio & facetè & iocose dictis.

Cicero.

In nomen Verris iocatus est, quasi sic dictus esset, quòd omnia verreret, hoc est, nihil reliqui faceret, homo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro Tullio Tullium dixit: nec defuerunt qui pro Tiberio, dixere Tiberium, Erasm. 4. apoph.

Idem.

Eidem cum Crasso simultas erat. Cùm igitur alter è Crassi filiis non dissimilis cuidam nomine Digno, atque hinc populi suspicio in Crassi vxorem, quasi cũ Digno rem habuisset, in senatu præclaram habuisset orationem, rogatus Cicero, qualis ei videretur? Dignus, inquit, Crasso, tectè alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior est, si more Græcorum dicas, dignus Crassi: vt intelligas duos esse Crassos, alterum adulterum, alterum illi similem Crassi filium. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

M. Aquilium duos habentem generos, sed ambos exules, Adrastum appellauit, quòd solus locum tueretur, alludens ad Græci nominis etymologiam. Erasm. libro 4. apophthegm.

Antonius Imp.

Cùm Sextus Titius se Cassandram esse diceret, ob coniecturam opinor, quòd illa esset fatidica: Multos, inquit Antonius, posses Aiaces tuos Oileos nominare, notans illius impudicitiam, nam Aiax Cassandram de templo Palladis raptam constuprauit. Eras. l. 6. apoph.

Caius.

Caius.

* Non oportet, inquit, ex significatione nominum de moribus iudicare, quandoquidem non pauci hactenus, qui infames nomenclaturas habebant, ingenio præditi fuere non malo. Alij rursum, honestis à natura nominibus ornati, animis dissimilibus ad opera accedunt. Stobæus serm. 67.

L. Crassus.

In Cn. Domitium, Sexti Neronis atauum, cui cognomen fuit Ænobarbo, L. Crassus orator dicebat, non esse mirandum, quòd æneam haberet barbam, cui os ferreum, cor plumbeum esset. Os ferreum obiiciens, propter summam impudentiam: cor plumbeum, ob ingenij stuporem. Quidam illum pro Nerone Ænobarbum appellarunt, atque hoc erat vnum è duobus conuiciis quæ indignissimè tulit: alterum erat, quòd increpitus esset malus citharœdus. Eras. l. 6. apoph.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus in Cerylum, libertū, sed prędiuitem, qui vt aliquādo subterfugeret ius fisci imperialis, cœpit se pro ingenuo ferre, eóque mutato nomine pro Cerylo dici voluit Laches, torsit versiculos ex fabula quapiam vt opinor:

ὦ Λάχης Λάχης,
ἐπ' ἂν ἀποθάνῃς, αὖθις ἔσσῃ κήρυλος.
O Laches Laches,
Vbi mortem obieris, rursus eris num Cerylus.

Significans, illi nihil profuturum immutatum nomen. Suet.

De nominis immortalitate.

Antisthenes.

IIs qui appeterent immortalitatem, vnicam viam ostendit, vt iustè piéque viuerent. Sed vulgus hominum è structuris, statuis, trophæis, ac libris sibi promittit immortalitatē. Laert. libr. 5. ca. 15.

Bion.

Gloriam dicebat esse matrem annorum, ob id opinor, quòd cùm hominis vita sit breuis, honesta memoria per multa secula propagatur. Laer. li. 4. cap. 7.

Plato.

Rogatus, ecquid esset futurum ipsius monumentum, quemadmodum superiorum? Primùm, inquit, parandum est nomen, ita monumenta futura sunt multa. Sensit, hominis memoriam optimè seruari in mentibus hominum, optiméque propagari scriptis virorum eloquentium. Laer. libro 3.

Traianus.

† Cùm multis aliis titulis eum Senatus ornauit, tùm optimi, & Parthici cognomento. Sed cognomine optimi multò magis gloriari videbatur, ex quo natura, moréſque eius suauissimi, magis quàm arma cognoscerentur. Xiphilin. in eius vita.

De nocte.

Scopelianus.

QVoniam somni parcissimus, noctem existimabat studiis & exercitationi mentis accommodam, subinde solitus est exclamare, ὦ νύξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν, id est, O nox, nam tu sanè maxima ex parte censor es sapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo silentio, corporis sensibus iam feriatis, aliquid diuinitatis, si sese intenderit ad rerum sublimiū speculationem. Eras. 8. apoph.

Antyllus.

* Mediam noctem hyemis imaginem esse dicebat: tunc enim Sol, vti hyeme, remotissimus à nobis est. Itaq. dolores ægrotantium [illegible] tiores meritò tunc fiunt, [illegible] propter frigus densum [illegible] trāspirationem in[illegible]

De nuntiis.

Philippides.

DIctus est ἡμεροδρόμος, quòd vno die mille quingenta stadia conficiens, Lacedæmonem peruenit. Idem, ni fallor, cùm victoriam Atheniensium aduersus Medos in Marathone partam, senatui, de pugnæ exitu solicito, nũtiaret, μέγα χαίρετε, inquit, νικῶμεν: id est, multũ valete, vicimus, moxque expirauit. Erasm. lib. 6. apoph. ex Plin. lib. 7. cap. 20. & Colini cap. 6.

De nuptiis.

Musonius.

CVm quidam dixisset, Nuptias sibi videri impedimẽto esse ad philosophandum, respondit se aliter sentire, quũ non fuerint impedimento Pythagoræ, neque Socrati, neque Crateri, quorũ vnusquisq; vxori cohabitauit: nec vllos, inquit, alios nominare possis, qui melius sint philosophati. Stob. ser. 65. vbi egregia multa à Muson. dicta in laudẽ nuptiarũ.

Hierocles.

* Vniuersum humanum genus ad societatem natum esse dicebat. Prima autem, inquit, & præcipua societas est, quæ per nuptias initur. Nam ciuitates sine familiis esse non possunt: & familia innupti manca est: integra autẽ & perfecta illius qui coniugatus fuerit. Stob. eodem serm.

Plato.

* Ex nuptiis hanc consolationem oriri dicebat, quòd naturæ pepetuitas inde promoueatur, & quòd filios filiorum relinquendo semper Deo ministros pro nobis relinquimus, vitam ceu lampadem aliis post alios tradentes. li. 6. de legibus.

Chilon.

* Eius dictum celebratur. Nuptias frugales & æquales opibus celebrato. Stob. serm. 68.

Theodectes.

† Similes res sunt senectus, & nuptiæ: vtrumq; enim consequi desideramus: postquã verò nacti fuerimus tristamur. Stob. serm. 68.

Eusebius philos.

* Dicebat optimum esse cõsensum nuptiarum, si coniuges temperantiã exerceant. Stob. serm. 72.

Anonymus.

* Lacon quidam diues bono & pauperi adolescenti filiam elocauit: qua de re cùm à cognatis reprehenderetur, dixit, Ego mihi generum comparaui, quem diuitem potius quàm pauperem futurũ expectẽ. Stob. ser. 70.

De nuptiis secundis.

Martia Catonis F.

CVm rogaretur, cur post amissum maritum, denuò non nuberet? respondit, se non virum inuenire, qui magis eam vellet, quàm sua. Quo dicto ostendere voluit, diuitias magis in vxoribus ducendis eligi solere, quàm pudicitiam, & morum honestatem: ac multos non oculis, sed digitis vxores docere. Autor est Hieronymus.

Dionysius sen.

Cùm videret matrem ætate confectam, secundò nubere velle, & eam ob causam à multis malè audire, ait: Ciuitatis legibus vim quidem posse afferri, naturæ verò nequaquam posse. Plutarch.

Val. Maximus.

† Quæ vno contentæ matrimonio fuerant, inquit, de veteribus Romanis, coronã pudicitiæ honorabantur. Existimabant enim eum præcipue matronæ sincera fide incorruptum esse animum, qui depositæ virginitatis cubile pudicum egredi nesciret: multorum matrimoniorum experientiam quasi illegitimæ cuiusdam intẽperantiæ signum esse credentes. Idem, li. 2. cap. 1.

Vide apoph. de Coniugio iterato.

De

DE OBEDIENTIA.

Solon.

PERCONTATUS, qua ratione salua possit esse ciuitas? respondit: Si ciues obtemperent suis magistratibus, magistratus autem legibus. Stob. ser. 41.

Zeno Citieus.

Celebratissimam Hesiodi sententiam solebat inuertere. Cum enim ille primas tribuat ei qui per se sapiat, secundas qui rectè admonenti obtemperet, Zeno ordine inuerso sic pronunciabat:

κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ.

Optimus ille quidem, qui paret rectè monenti:
Sed probus ille quoque est, qui nouerit omnia per se.

Addebat causam: quòd qui ex se nosset omnia, nihil haberet praeter intelligentiam: at qui rectè monenti pareret, praeter intelligentiam haberet etiam effectum. Nam parère dicitur, qui quod didicit optimum esse, facit. Laert. l. 7. cap. 1.

Pericles & Demosthenes.

Dicebat, Samios esse similes pueris qui porrectam offulam recipere quidem sed interim plorantes: eo quòd illi parèrent imperatis, sed non sine taedio & querimonia. Similiter Demosthenes dixit, populum Atheniensem esse similem iis qui in naui nauseant. Siquidem ij cum magno taedio laborant, tandem eò peruehuntur, quò tendit nauis.

Aristoteles.

† Quantò quis diligentius obsequitur, tantò maiorem gratiam obtinebit. In Oecon.

Plinius iunior.

† Maior est obsequij gloria in eo, quod quis minus velit. In Panaeg.

Seneca.

† Non qui iussus aliquid facit, miser est, sed qui inuitus facit, Epist. 61.

Musonius.

Interrogatus, an parentibus obediendum esset in omnibus? respondit, Obediendum quidem esse, sed honestum iustúmque imperantibus. Stobaeus serm. 77.

Aristonymus.

* Dicebat, nauigando gubernatori esse obediendum: viuendo, illi qui plus ratione valeret. Stob. serm. de prudentia.

Theopompus.

Infrà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Anonymus.

Eretrius adolescens quidam in patriam post longam peregrinationem reuersus, rogatus à patre, quid disciplinę tanto temporis interstitio assecutus esset? se breui ostensurum esse pollicetur. Verberibus igitur paulò post caesus propter delictum admissum, patri nequaquam inobediens fuit: & ait hoc edoctum vt parenti castigāti obediret, eiúsq. indignationes ac poenas aequo animo ferret. Brus. li. 4. cap. 30. ex Aeliano.

Scipio Africanus.

Cùm in Africa bellum gereret, ostendit viros armatos quos secū habebat, & turrim praeterea excelsam in mari, & ait: Nullus horum omniū est, qui non conscensa turri, semet in mare praecipitaturus sit, si ego iussero. Dictu profectò mirum est, in tanto exercitu militum nullum fuisse, qui etiam in mortis periculo imperatori suo obedire recusaret. Plutar. & Eras. lib. 5. apophth.

M. Curius.

Adolescentis qui in delectu [illegible] paruerat bona primùm hastae sub[illegible] [illegible]it. ipsúmque postea ad tribuno[illegible]

dare compulit. Plutarc. In Rom. apophthegm.

C. Marius.

In bello ciuili, cùm fossa cinctus obsideretur ab hostibus, cōtinuit sese, tempus expectans opportunum. Popedio autem Siloni dicēti, Si magnus es imperator, ô Mari, descende in conflictum: Imò tu, inquit, si magnus es imperator, coge me nolentem ad certamen venire. Plutarch. in apoph.

De otio honesto.

Chilon.

Dicebat, adamandam esse quietem, quoties datur honestum otium: iuxta illud, ἡσυχία καλόν. Nihil enim vel tutius, vel iucundius. Nullum autem negotium periculosius, quàm bellum. Laert. li. 1. ca. 4.

Socrates.

Otium possessionem omnium optimam dicebat. Otium autem sensit, non ignauiam: sed è tumultuosis negotiis & à cupiditatibus animi tranquillitatem vitiātibus esse quietum. Eras. li. 3. apoph.

Nicander.

Ad Nicandrum cùm Atheniensis quidam dixisset, nimium ô Nicander amplectimini otium: Verum, inquit, prædicas: sed non quemadmodū vos, quocunque modo illud nobis parare studemus. Sensit otium, honestis rationibus partum non esse reprehendendum: sed eos vituperio dignos, qui per fas nefásque spectarentur otium. Otium autem Atheniensis dixit, non exercere sordidas artes. Plu. in Lacon.

Scip. Afric.

Si quando vacans à negotiis bellicis, in literis versaretur, dicere solebat, se nunquam minus otiosum quàm cùm esset in otio. Sensit, se id temporis non dare animum otio aut voluptatibus, sed reipub. commodis multa suo cum animo tractare. Plut. in apoph. Cicer. lib. 3 Offic.

Ennius.

Dicere solebat, qui nesciret otio vti, plus negotij habere, quàm cùm est in negotio Brus. li. 4. ca. 28.

Attilius.

Satius otiosum esse dicebat, quàm nihil agere. Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum: Satius est enim, inquit, vt Attilius noster eruditissimè simul & facetissimè dixit, otiosum esse quàm nihil agere. Quāquam hoc dictum adscribitur Catoni seniori. Otiosus est, qui vacat ab externis actionibus: nihil agit qui negotiis infrugiferis, nihil ad beatè viuēdū conferē ibus occupatur. Quemadmodum, qui molliuntur, nec satis succedit quod agunt, satagere dicuntur: ita nihil agunt, qui frustraneis actionibus tumultuātur. Plinius enim putat, eos qui militaribus negotiis distrahantur, nihil agere: contrà qui se philosophiæ dedunt, otiosos esse: Eras. in apoph.

Alphonsus.

Familiares Alphonso regi rusticum quendam, velut ignauiæ exemplum ostenderunt, qui porrectus humi vescebatur vuis. Hîc rex: Vtinā (ait) mihi sic per otium comedere datū esset à superis. Simile quiddam narratur de Ptolemæo rege: cùm antea se iactaret reperisse immortalitatem, tandem podagra discruciatus conspiciebat Ægyptios aliquot plebeios sic temerè apud flumen discumbentes: Vtinam, inquit, saltem ex istis vnus essem. Erasmus libro 8. apophthegmat.

De turpi otio fugiendo.

Diogenes.

Otiosorum negotium amorem esse dicebat, quòd hic affectus potissimum occupet otio deditos. Ita enim fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant. Laertius li. 6.

Socrates.

Suprà de Libertate nimia.

Idem.

Audiens quosdam de otio disputantes, vt plurimùm se dicebat deprehendere, omnes aliquid facere. Etenim qui texerit, quique nimis excitando vacant, aliquid faciunt: nihilominus huiusmodi omnes otiosos dicebat. Liceret namque eis illis dimissis, meliora agere: a melioribus verò ad peiora migrare, nulli otium esse. Siquis autem migret, hunc male id facere negotiis implicitum. Xenophon li. 3. de dictis & factis Socratis. Stob. ser. 28.

Idem.

E priscis authoribus selegerat versiculos aliquot, quos prouerbiorum vice frequenter vsurpabat, quorum est ille Hesiodi,

ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Id est,

Non probrum est operari, at est cessatio probrum.

Quo dehortabatur iuuenes nō solùm ab otio, verùm etiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos appellabat otiosos, qui aleæ, compotationibus & scortis ætatem absumerent. Eras. li. 3. apoph.

Plato.

E disputatione discedens, solitus est admonere discipulos, Videte pueri, vt otium in re quapiam honesta collocetis. Significans otium omnia mala docere adolescentes. Laertius libro 3.

Lycurgus.

Cuidam percontāti, quam ob rem virginum corpora cursibus, luctis, disco[r]um ac telorum iactibus fatigaret? Vt, inquit, fœtuū proseminatio ab ista statim radice, validum in validis corporibus initium sumens, rectè germinet: simul vt ipsæ in perferendis partubus facilè simul & generosè certent aduersus pariendi nixus doloréſque: postremò si qua incidat necessitas, vt possint & pro se, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit vir prudens, quanta rerum publicarum pestis sit otium atque ignauia: contrà, moderatos labores etiam corpora reddere tum firmiora, tum salubriora. Vnde nec virginibus permisit in otio viuere, sed has quoque masculinis exercitationibus quodammodo vertit in masculos, cum in plerisque ciuitatibus per delicias ac luxum masculi transformarentur in fœminas. Plutar. in Lacon.

Herondas.

Quum esset Athenis, audissé quendam iudicum sententia damnatum de crimine otij qui mœstus incederet, & ab amicis mœstis duceretur, iussit sibi commonstrari eum qui in causa liberali reus perageretur. Lacedæmonij quicquid erat sordidarum artium, non per ciues, sed per Helotas mancipia exerceri volebant: eóque mirabatur Herondas, ob id quenquam vocari in ius, quòd seruilia non exerceret: ibique pro crimine haberi, quòd Lacedæmone iudicaretur honestum ac liberale. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Quodam interrogante, cur Argiui cum Lacedæmoniis bellum gerentes, & sæpius victos, non deleuissent, Ne optauerimus quidem, inquit Cleomenes, illos deletos, vt habeamus qui iuuenes nostros exerceant. Perspexerat egregius dux, corrumpi iuuentutem, si permittatur otio, luxus ac malorum omnium magistro. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Thessalus quidam interrogatus, quinam essent Thessalorum deterrimi? Qui, inquit, à bellicis negotiis otium agunt. Barbari nesciunt vti pace. Eras. l. 6. apoph.

Dionysius sen.

Cuidam percontāti, num [illegible] tiosus? Absit, inquit, vt he

quam accidat. Sensit turpissimum esse regi vacare vnquam à reipubl. negotiis. Vbi sunt igitur, qui bonam diei partem alea nugisque transigunt? Plut in apoph.

Scipio Nas.

Quibusdam dicentibus res Romanas iam in tuto esse, extinctis Carthaginensibus, & Græcis in seruitutem redactis: Imò, inquit, nunc demùm summo in periculo sumus, postquam nulli supersunt, quos vel timeamus vel reuereamur. Sensit, inimicos per occasionem vtiles esse nobis, per quos non licet impunè securéque negligentes esse. Erasm. lib. 8. apoph.

Q. Metellus.

Suprà de Ignauia.

Ap. Claudius.

Dicere solitus est, populo Romano longè melius cómitti negotium, quàm otium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutem, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus nascitur rerum publicarum ac regionum exitium. Valerius Maximus.

Seneca.

Seruilius Vacia, vir prætorius ac prædiues, odio negotiorum abdiderat se in villam suam quam habebat non procul à Cuma, nec alia re notus fuit, quàm eius villæ ocio Itaque qui negotiis premebantur, exclamare solebant, O Vacia, solus scis viuere. Huius tamen ignauum & sine literis otium damnans. Seneca epist. 51. negat illum scire viuere, sed latêre. Eóque nonnunquam villam præteriens ioco dicere solebat, Hîc situs est Vacia: subindicans, nihil interesse inter mortuum, & inerti otio abditum. Eras. l. 8. apoph.

Galba parasitus.

Obiicientibus quòd in otio viueret: Nemo, inquit, cogitur ad reddendam otij sui rationem, innuens nullos tutius viuere quàm otiosos. Nam rerum gestarum rationem poscuntur qui tractant negotia, at ab otiosis ea ratio non potest exigi. Eras. lib. 8. apoph.

Augustus Cæsar.

Insulam quandam Capreis vicinam, in quam è comitatu Cæsaris secedere solebant, qui cuperent otiari, solitus est ἀπραγόπολιν appellare. ἀπραγία enim sonat negotiorum vacuitatem. Suet. in Aug.

Vibius Crispus.

Domitianus Cæsar initio sui principatus nihil planè agebat, sed quotidie sibi secretum horarium sumebat, nec faciebat aliud quàm captare muscas, eásq; stylo præacuto configere. Vnde quidam cùm quæreret, nũquis intus esset cum Cæsare? Vibius Crispus lepidè respondit: Ne musca quidem. Stob.

Probus imp.

Non patiebatur armatum militem esse otiosum, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere. Iacob. Spie. in lib. 2. Æn. Sylu. adu. reb. gest. Alphonsi.

De odio.

Timon Atheniensis.

Timon ille, qui ab odio hominum Misanthropos Græcis vocabatur, interrogatus cur omnes oderet homines? Meritò, inquit, improbos odi: reliquos autem, quia improbos non oderunt. Maximus sermone 6.

Pisistratus.

Thrasybulus Pisistrati filiam amabat: eámque quum haberet obuiam, in publico osculatus est, ob id vxori maritum in Thrasybulum irritantis Si illos, inquit Pisistratus, qui nos amant, habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem ab amatam Thrasybulo dedit vxorem. Plut. in apoph.

Anti-

Annibal.

Adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romam & Carthaginem, pedem infixit solo: ac puluere suscitato, tum demum finem belli fore dixit, quũ altera pars in habitum pulueris esset redacta. Agnoscas ingenium eximio Romanæ generis natum. Plutarchus in Annibalis vita.

Idem.

Hausturus venenum, quod in eum vsum paratum habebat, dixit: Soluamus ingenti cura populum Romanum, aut, vt Liuius refert: Soluamus diutina cura populum Roman. quãdo mortem senis expectare longum censet. id postremò malè habebat hominem quod Romanis iam non posset aliquo pacto molestius esse. Plut. in Annib. vita.

Tiberius.

† Adeo posteritatem oderat, vt hunc sæpe versum vsurparet: Me misceatur igne terra mortuo. Priamúmque beatum dictitabat, cuius interitus cum patriæ, & totius regni exitio fuisset coniunctus. Fuit illa vox & votum Canibalis alicuius, non optimi Imperatoris. Dion. Cass. li. 68.

Vide apoph. de Simultate.

De œconomia.

Thales.

Eam familiam probabat, in qua domino plurimum otij agere liceat. Stob. ser. 83.

Chilon.

Admonebat, vt suæ quisque domui bene præesset, primam enim curam debemus familiaribus: nec idoneus videtur administrandæ Reipublicæ qui priuatam rectè gubernare nescit. Domus enim nihil aliud est quàm parua ciuitas. Laërtius libro primo.

Idem.

Dixit, Oportere domum maximè similem fieri ciuitati, quæ regno gubernatur. Stob. 8.

Cleobulus.

Optimum œconomum inde iudicabat, si plures haberet sui amantes, quàm metuentes. Ibid.

Bias.

Dicere solitus erat, eam familiam esse optimam, in qua dominus sponte sit huiusmodi, qualis propter legem foris est. Stobæus eodem sermone.

Pittacus.

Optimè constitutam esse domum pronunciauit, cui superfluum nihil abundet, & necessarium nihil desit. Stob. ser. eod.

Solon.

Optimum œconomum esse dixit, in cuius familia pecuniæ non iniustè possideantur, nec difficulter custodiantur, neque propter sumptus pœnitudinem adferant. Ibid.

Theano.

Cuidam percontanti, quánam ratione celebris euasura esset? respondit: Contexens telam, & meum curans coniugium. Sensit autem mulier ornatissima, tum demùm claram se fore, si amaret maritum, probè educeret filios, & rem domesticam sedulò curaret. Stobæus sermone 72.

Aristoteles.

† Nullus parem curam habet alienorum & suorum Itaque quæcunque per œconomum geri possunt, circa illa cum diligentia intendat. Idem lib. 5. Oecon. c. 6.

Lycurgus.

Audiens quendam, qui Democratiam mirum in modum [illegible] Quin tu, inquit, primùm domui [illegible] democratiam, hoc est, commu[illegible] perium instituis? Docuit autem [illegible] pendiosissimè, e[illegible] Reipub. Penit[illegible]

mo vellet eſſe in ſua familia. Plut. in Lacon.

Themiſtocles.

Cùm ex duobus filiam ſuam ambientibus bonis moribus præditum diuiti prætuliſſet: Virum ſe quærere dixit potius ſine pecuniis, quàm pecunias ſine viro. Senſit autē vir prudentiſsimus, non obſtare paupertatem hominum vitæ, ſi quis rem domeſticam pro viribus curare cum tota ſua familia cupiat. Stob.

M. Cato.

Cùm ex Catone quæreretur, quid maximè in re familiari expediret? reſpondit, Bene paſcere. quid ſecundū? ſatis bene paſcere. quid tertium? benè veſtire. quid quartū? bene arare, Cic. l. 2. Offic.

De officio bene collocando.

Thraceas.

DIcere ſolitus eſt, ſuſcipiendas eſſe cauſas amicorum, aut deſtitutas, aut ad exemplum pertinentes: amicorum, quòd ex lege Gratiarum, amicorum communia ſunt omnia: deſtitutas, quòd in his potiſsimùm & conſtantia agentis & humanitas cerneretur: ad exemplum pertinentes, quia plurimùm referret, bonum an malum ducem haberent. Frequenter enim bonæ cauſæ vitio patronorum vincuntur. Expedit autem ad bonos mores, vt in iudiciis ſuccumbat prauitas, ſuperet innocentia. Plinius in epiſtola ad Quadratum.

Sigiſmundus Caſ.

Coram Sigiſmundo Romanorum imperatore, quum gloriabundus quidam eques vrbanos magiſtratus parui faceret, tribunoſque militum laudibus in cœlum tolleret: Tace inquit imperator, nulla nobis ô Thraſo, militia opus eſſet, ſi ſuas quique ciuitates prætores, cæterique magiſtratus moderatè iuſtéque gubernarent. Senſit autem, vbique terrarum pacem tūc fore, ſi magiſtratus leges defenderent, & omni loco ac tempore diligenter ſuum expedirent officium. Æneas Sylu. l. 4. Comment. de rebus geſtis Alphonſi.

Æneas Syluius.

Legens Ennium vetuſtiſsimum poëtam, homines ſtupidos, non homines quidem, ſed homūciones appellaſſe, dixiſſe fertur: Ennius certè ſi pleroſque noſtri ſeculi reges contemplatus eſſet, credo non reges, ſed regones appellaſſet: Eccleſiæ quoque prælatos, prælatones vocitaſſet, qui præter coronas & inſulas, dignignitati quod reſpondeat, nihil oſtendunt. Æneæ dictum leges in libro eius Comment. 1. de rebus geſtis Alphonſi, ſectione 54.

De ominibus.

Dionyſius.

CVm magiſtratus per literas ſorte crearentur, & ipſi contigiſſet litera μ, dicenti cuidam per iocum μωρολογεῖς, id eſt, ſtulta efferes. Dionyſi. Imò, inquit, μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magiſtratū, protinus imperator electus eſt à Syracuſanis. Magni erat animi, quòd illo ioco non offenderetur, contentus omē literæ ſecus interpretari, Plutarchus in Reg. apoph.

P. Æmilius.

E foro domum reuerſus cùm filiā puellam nomine Tertiam reperiſſet lachrymantem, rogauit quid haberet: illa reſpondente, Perſeus nobis periit (id erat nomen catelli, quem puella habebat in deliciis.) Sit felix, inquit, ô filia, omen accipio, móxque in bellum profectus, pulcherrimum de hoſte triumphum egit. Plutar. in apoph.

M. Craſſus.

Infrà, de Superſtitione.

Nero.

Nero.

In Oepidope fabula, quam Nero nouissimam recitauit, in hoc versu decidisse legitur,

Θανεῖν μ' ἀνώγει σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ.

Id est,

Iussit mori me mater, vxor & pater.

Nam vt Oedipus patrem occiderat insciens, & matrem vxorem duxerat: Ita Nero sciens Claudium patrem occiderat, matrem constupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis. Sueton. in Nero.

Otho imperat.

Cùm in augurando tempestas esset orta, atque ipse grauiter esset prolapsus, identidem obmurmurasse dicitur, τί μοὶ καὶ μακροῖς αὐλοῖς; id est, quid mihi cum longis tibiis? Sentiens se frustra sacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sueton. in eius vita.

De opinione.

Socrates.

*INanes vtres ventus inflat, inquit: sic stultos homines, opinio. Max. ser. de inani gloria.

Heraclitus.

* Dicebat opinionem esse impedimentum profectui. Eod. ser.

Iphicrates.

Cùm in amicorum & sociorum agris suum haberet exercitum, nihilominus tamen vallum facere, & fossam fodere voluit. quam ob causam cùm à quodã parum fortis & animosus iudicaretur esse, respondit: Pessimam ducis esse vocem dicere, Non putaram: Significans, in rebus tranquillis interdum existere periculum, quod nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus prospexit suis copiis, ne si quid accidisset, dicere cogeretur, Non putaram. Hoc verò Latini adscribunt Scipioni. Ad Iphicratem autem refert Plut. in Græcor. imper. apoph.

Epicurus.

* Si ad naturam viues, inquiebat, nunquam eris pauper: si ad opinionem, nunquam eris diues. Seneca epist. 16. Exiguum enim natura desiderat, opinio immensum.

Sphærus Philosophus.

Suprà de Argutè dictis.

De oraculis.

Epaminondas.

CVm Lacedæmonij copias in Thebanos educerent, variáque Thebanis ferrentur oracula, quorum alia victoriam illis pollicebantur, alia diuersa prædicebant, Epaminondas iussit, bene promittentia ad dextram tribunalis poni, cõtraria ad læuam. Atque omnibus hunc in modum dispositis, surrexit, dixítque: Si volueritis parêre ducibus, & conglomerati in hostem tendere, hæc vobis sunt oracula, ostensis melioribus: quòd si ad cõflictum segnes timidíque fueritis, hæc oracula vobis reddita sunt: ostẽsis deteriora pollicentibus. Mirè, nec oraculorum contempsit authoritatem, nec animos militum his deiici passus est: sed interpretatus est, Deũ prospera polliceri strenuis, infausta timidis, quasi à nobis pendeat rerum euentus. Plut. in apoph.

Alexander.

Delphos profectus cùm sacerdos negaret se consulturum Deum, quòd dies essent nefasti, quibus ne oraculis quidem loqui fas esset: vi pertracta secum sacerdote, templum ascendit, cúmque illa importunitate victa diceret: Inuictus es, ô fili: Satis, inquit Alexander, oraculi est, mulieris vocem responsi loco ducens. Plut. in Alexandro.

De orationis vehementia.

Zeno Citticus.

DIcere solebat, Formam esse vocis florem. Nam loquentis orationem forma commendat, & rursus oratio composita gratiam addit formæ Laër.l.1.c.1.

Idem.

Eleganter ac politè loquentium sermones aiebat esse similes pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, atque vndique scripturam habenti more numismatis, nihilo tamen esse meliorem. Rursus qui magis studerent vtilia dicere quàm nitida, similes esse dicebat tetradrachmis, temerè ac ruditer percussis, quæ sæpè picturatis illis nummis præponderarent. In nũmo non spectatur elegantia sculpturæ, sed pondus ac materia: ita non refert, quàm sit elegans oratio, sed quàm grauis & vtilis. Laërtius lib.7. cap.1.

Scopelianus.

Scopelianus Herodis Attici præceptor, Polemoni obiicienti, quòd inter dicendum pulsaret tympanum: Tympanyzo, inquit, sed Aiacis clypeo: haud inficians, se in agendis causis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus: at non inani strepitu, sed ad causæ patrocinium accommodis. Philost. in Sophistis.

Demetrius Phaler.

Quantum in bello valeret ferrum, tantum dicebat in Repub. valere orationem. Illic enim res geritur viribus, hîc persuasione. Laërtius libr. 5. cap.5.

De oratione elaborata.

Pericles.

QVotiescunque verba facturus in concionem prodiret, optabat vt sibi nullum eiusmodi verbum excideret quod populum exasperare atque irritare posset, aut quod illi contrarium esset, aut cum ipsius voluntate pugnare videretur. Vnde liquet, quàm præmeditatus Pericles orationem habiturus, in publicum venerit. Ælianus libro quarto, de Var. histor.

Plato.

Polus sophista reperisse dicitur quasdam orationis delitias, veluti contraria inter se reddita, membra comparia, similiter desinentia, quibus immodicè putatur vsus. His ornamentis cùm se iactaret insolentius, Plato sic hominem taxauit: ὦ πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ: id est, O Pole, vt te tuo alloquar modo. Polus Græcè sonat pullum equinum: ipso itaque statim nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus est & ὁμοιόπτωτον, Πῶλέ σε κατὰ σε. Laërt. lib.3.

Nicostratus.

Zeuxis pictor insignis cùm Helenam pinxisset, Nicostratus pictor stupefactus imaginem tuebatur, sic vt manifestum esset, eum picturam admirari. Accedens itaque quidam, rogabat, quidnam tantum artem admiraretur? At ille, Non, inquit, id me rogares, si meos oculos haberes. Ego verò idem de oratione dixerim, nisi qui eruditas habeat aures, non sano iudicabit iudicio. Ælian. l. 14. de Var. hist.

Demonax.

Phauorini dictionem vt nimium compositam, ac mulieri congruentiorem quàm philosopho, solebat dicteriis incessere. Id indignè ferens Phauorinus, adiit Cynicum, percontans quis esset ille à quo derideretur? Homo, inquit, cuius auribus difficile est imponere. Philosophum, vt vestis neglectior, ita & oratio decet inaffectata. Erasmus libro octauo apoph.

Antig-

Antigonus.

Quendam rhetorem audiens ita loquentem, Hora nimium iaculatrix audiens, regionem herbis defectam reddidit: Non desines, inquit, mecum vt cum turba agere? Offensus est rex oratione putida, cuiusmodi verborum apparatu solent se venditare nugatores apud imperitam multitudinem. At idem apud regem facere, erat Cynicæ impudentiæ. Plut. in apoph.

Cicero.

Cùm M. Lepidus in senatu dixisset, Patribus conscriptis, ne dicam circumscriptis: Ego, inquit Cicero, non tanti fecissem ὁμοιόπτωτον. Affectauit Lepidus schema vocum similiter desinentium, quod rhetores ὁμοιόπτωτον vocant. At satius erat schema perdere, quàm senatum offendere. Quanquam in his verbis nō tantùm est ὁμοιόπτωτον, verùm etiam παρονομασία, schema priore iucundius. Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

† Cuidam interroganti quamnā ex Demosthenis orationibus optimam iudicaret? Respondit; Longissimam. Plutarch. in Cicerone.

Augustus Cæsar.

Mecœnas, vir aliàs laudatus, in stylo lasciuiebat, verbis affectatis & compositioni insolenti frequenter indulgens: Augustus contrà, verbum insolens quasi scopulum fugiendum esse dicebat. Ad alios itaque scribēs, stylo simplici consueuit vti: Mecœnati verò, quē familiariter amabat, scribens, Mecœnatem imitari solebat: adeò vt in quadam epistola, multa liberius ac dissolutius iocatus, hanc adiecerit clausulam: Vale mel gentium, ebur ex Etruria, laser Aretinum, adamas Supernas, Tyberinū margaritum, Cilneorum smaragda, iaspis singulorum, berile Porsennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα mæcharum. Sic irrisit parū viriles amici in scribendo delicias. Eiusdē concinnis iocis exagitare consueuit, voces ac sententias ineptas fœtores appellare solitus. Sermonē amabat purū & elegantē, qui sententiam quàm apertissimè declararet. Nec Tiberio pepercit interdū recōditas & exoletas voces aucupāti. M. Antonium increpabat velut ea scribentem, quæ homines mirentur potius quàm intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingeniū collaudans, hoc adiecit: Sed opus est dare te operam, ne molestè loquaris. Erasm. lib. 4. apoph. ex Suetonio.

Pacatus.

Oscus rhetor cùm eloquētissimus esset, illius tamē orationē nihil aliud vitiabat, quàm affectatio: nihil enim sine schemate dixit vnquam. Ideóq. cùm Pacatus rhetor Massiliæ ei obuiam factus esset: Poteram, inquit, dicere, Aue Osce. Affectatorem affectata salutauit oratione. vsus enim est ironica occupatione, præter omnem necessitatem, vt irrideret hominem semper affectatè loquentem. Erasm. Rot. lib 8. apopht.

De oratione incomposita.

Themistocles.

Postquam Themistocles primùm Athenis, mox tota Græcia depulsus ad Persarum regem confugisset; admissus, iussus est dicere. At ille respondit, orationem similem esse picturatis stragulis. nam quemadmodum, inquit ille, dum extenduntur, ostendunt imagines: dum contrahuntur, celāt easdem, & abolent: itidem fit in oratione. Plutar. in Græc. apophth.

Antiochus.

Hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros esse senem, inter senes puerum: siue ob valetudinem ante tempus imbecillē; siue ob dictionis genus neglectius. Alij per iocum dicebant, illius verba planè iuxta Homerum esse πτερόεντα.

quòd ea veluti pennas abiiceret. Philostratus in Sophist. & Volat. lib. 15. Vrbanorum com.

Iulius Florus.

Quum aliquando adolescentem tristem eundémque scholasticum vidisset, interrogauit: Quæ causa frontis esset tã deductæ? Quia triduò, inquit adolescens, materiæ ad scribendum destinatæ, non inuenio exordium. Tum Florus, Nunquid tu melius dicere vis, quàm potes? Ita res se habet, Curandum est, vt quàm optimè dicamus: dicendum tamen pro facultate. Ad profectum enim opus est studio, non indignatione. Quintil. lib 12. cap. 3.

Porcius Latro.

Latro Porcius, cuius ingenium supra modũ miratur Seneca (fuit enim illi condiscipulus) cùm Maxillus rhetor exilitatem orationis suæ imputaret controuersiæ, diceretq;, Necesse est me per spinosum locum ambulantem suspensos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Eras. Rot. lib. 8. apopht.

Catulus.

Quum orator quidam malus, qui in epilogo se putabat mouisse misericordiam, postquam assedit, rogaret Catulũ, Videretúrne mouisse misericordiam? Ac magnam quidem, inquit. Neminem enim esse puto tam durum, cui non oratio tua miseranda visa sit. Cicer. lib. 2. de oratore. Eras. lib. 6. apoph.

De oratione inepta.

C. Iulius.

CVrtio orator, præterquam quòd in cogitando esset tardus, in instruendo dissipatus, parúmque rerũ propositarum meminisset, in vtraque etiam parte toto corpore vacillabat in oratione. In hunc vrbanè C. Iulius iocatus est: quæsiuit enim, quis loqueretur è lintre? Cicero de Claris oratoribus.

Fl. Vrginius.

Vrbanè antisophistam quendam suum interrogauit, Quot millia passuum declamasset? Taxans eum, quòd in declamando discurreret, nimiúmque crebras, longas ac tumultuarias haberet ambulationes: cùm M. Tullius oratori non concedat procursiones, nisi raras, moderatas ac breues. Eandem ob causam Sura Manilius Domitio Afro dictus est non agere, sed satagere. Vtrumque refert Fabius, capit. de pronunciatione.

Cassius Seuerus.

Salsum est illud Cassij Seueri, qui aduersus patronos immodicè discurrentes, vt interdum se proriperẽt in aliena tribunalia, poposcit lineam, alludens ad certamina cursus, in quibus vna linea designabat vnde cursus inciperet, altera vbi desineret. Idẽ accommodari potest in eos, qui digressionibus immodicis diuertunt ab instituto. Eras. lib. 8. apoph.

De oratione aliena.

Antigonus.

ADolescens quidam Anaximenis rhetoris discipulus, orationem à præceptore meditatam, & à se recitandam, subornatus coram Antigono habebat, quúmque is inter audiendum quiddam scire cupiens sciscitaretur, móxque adolescens reticuisset, Quid ais? inquit Antigonus: num ista tibi sunt in tabulis descripta? Quod ille in adolescente iudicauit absurdum, hoc hodie magnificum habetur, vt senes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam conducto sex mensibus elaboratam ediscant, eámque psittacorum more reddant. Nec rarò fit, vt nemine etiam interpellãte, excidant, cunctísque ridiculi sint. Plutarch. in reg. apoph.

Æsi-

Æschines.

Cùm propter ignominiam iudicij cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset, rogatus à Rhodiis fertur legisse orationem illam egregiam, quam in Ctesiphontem contra Demosthenem dixerat, qua perlecta, petitum est ab eo postridie, vt legeret illam etiam, quæ erat contrà à Demosthene pro Ctesiphonte edita: quàm cùm suauissima & maxima voce legisset, admirantibus omnibus: Quanto, inquit, magis admiraremini, si audissetis ipsum? Quo satis indicauit, quantum esset in actione situm: cùm orationem eandem aliam esse putaret, authore mutato. Cic. lib.3. de Orat.

De oratione extemporanea.

Pericles.

AD perorandum à populo sæpè lacessitus, negauit: quia imparatum se esse diceret. Plut.

Chrysippus.

Dicere solebat, cogitationem orationis esse fontem. Nihil autẽ aliud hoc dicto voluisse videtur, quàm negotium omne prius probè examinandum esse de quo dicturus es, & tum demum orationem neruis omnibus absolutã struere te posse. Stob. ser. de Prudentia.

Demosthenes.

Epicli opprobranti, quòd semper dicturus meditaretur: Erubescerem, inquit, optimo iure, si tantæ multitudini consulens, dicerem ex tempore. Quod alij præclarum esse ducunt, subitò ex imparato dicere, id vir cordatus iudicabat esse temeritatis. Eras. l.8. apoph.

Idem.

Quum postridie concionem ad populum habiturus esset, totam noctem præcedentem vigilabat: scilicet ad meditandum & ediscendum, quæ dicturus erat. Hanc igitur ob caussam Pythias torquebat in ipsum scomma, sententias eius ellychnia redolere dicens. Ex Æliano recitat Stob. serm. 27.

Demades.

Iocari solebat in Demosthenem, quòd cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipse verò & scriberet, taxans eum, quòd nunquam nisi de scripto diceret, tũ esset ὑδροπότης. Cõtra Demades, vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione.

De orationis habitu, pro re & tempore variando.

Socrates.

LYsias quum Socrati orationem, quam in eius defensionem composuerat, recitasset: Pręclara, inquit, & elegans est oratio, sed non conuenit Socrati. Erat enim forensi institu to aptior, quàm philosopho. Rursus Lysiæ percontanti, cur si bonam iudicaret orationem, putaret sibi non conuenire? Nónne, inquit, fieri potest, vt amictus aut calceus elegans sit ac pulcher, qui tamen alicui non conueniat? Quo dicto ostendit, eam orationem gratam esse, quæ suo loco suísque personis conuenit. Cicer. lib.1. de Orat.

Agesilaus.

Apud Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam rhetorem laudasset, quòd mirificè res exiguas verbis amplificaret, Ego, inquit rex, ne sutorem quidem arbitrarer bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Sensit vir prudentissimus, eum demum bene dicere, cuius oratio rebus conuenit, ex quibus orationis qualitas potius quàm ex artificio petenda est. Plut. in Lacon.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescind-

cta, quæ cum Antigono & Cratero pepigerant. & amplecti libertatem, quam offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios quàm Macedones: Ouis, inquit, semper eandem edit vocem: cæterum homo multas ac varias emittit voces, donec quod decreuit confecerit. Hoc dicto significās, fallendam esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Nullum autem est animal, cui tam varia vox sit, quàm homo. Hoc apophthegma videri possit indignum Lacone, nisi pòst integritas eius gentis, barbarorum cōmercio degenerasset. Dici potest honestus aliquis vsus esse: veluti si quis admoneat, pro tempore, próque re nata variandū esse sermonis habitum. Est vbi loquendum sit seuerius, est vbi blandius: est vbi magnificentius, est vbi submissius: est vbi iucundius, est vbi durius: id si fiat citra perfidiam, prudentia est: porrò ouilli mores dicuntur hominum stupidorum, qui sese nesciunt rebus ac personis accommodare. Græcorum igitur constantiam Archidamus stultitiæ tribuit, qui proposita libertate nollent mutare vocem. Plut. in Lacon.

De oratoribus.

Diogenes.

ORatores carpebat, quòd studerent iusta dicere, sed eadem facere negligerent. Laert. lib. 6. Erasm. Rot. lib. 3. apoph.

Idem.

Oratores, qui summo in pretio habebantur Athenis, dicebat turbæ ministros, quòd ad gratiam loqui cogerentur, & seruiliter adulari stolidæ multitudini. Coronas autem dicebat esse gloriæ pustulas, ἐξανθήματα, qualia nonnullis progerminant in naso, vultúq. ex bile. Laert. lib. 6.

Idem.

In caupona prandens, Demosthenem fortè prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cùm ille pudore recusaret: Erubescis, inquit, Demosthenes cauponam ingredi? atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit, oratores nihil aliud esse, quàm mancipia populi, nec esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Erasm. Rot. lib. 8. apoph.

Idem.

Oratores ac cæteros omnes ad gloriam facientes appellabat τρισανθρώπους, id est, ter homines, ancipiti dicto. Nam vt vulgus hominem esse negat, qui nec doctus est, nec humanus: ita philosophus hominem vocabat miserum, qui nihil haberet supra hominem. Siquidem iuxta Homerum, nullum animal homine miserius. Proinde ter homines dixit, ter miseros, qui sua studia omnia conferrent ad rem immanissimam, ac populari multitudini, multorum capitum beluæ, seruirent seruitutem. Laert. lib. 6.

Demosthenes.

Interrogatus, quomodo orator factus esset? Respondit, Dum plus olei quàm vini absumerem. Ex Diomede. Meminit etiam Bruson. lib. 4. cap. 31.

Idem.

Phocion Atheniensis breui oratione vtebatur, cæterùm grauissima, quem cùm surgentem vidisset Demosthenes: Ecce, inquit, meæ orationis culter surgit. Plut.

Demochares.

† Cùm in Areopago verba facturus Theophrastus obmutuisset: & hanc excusationem prætendens diceret, se authoritate senatus perterritū. Atqui, inquit Demochares: ô Theophraste, Athenienses erant, non duodecim numina, qui iudicio præerant. Aelian. li. 8. ca. 12.

Ioannes Princeps Lusit.

† Cùm Franciscū Gorgiam (qui vt regum

regum regi militaret, peramplo Ducatui, mūdóque nuncium remiserat) diuinis de rebus è superiore loco sūma omnium admiratione disserentē audisset: Princeps templo egressus Dynastis præsentibus dixit: Hic verò mihi ecclesiastes placet, qui reipsa quæ docet, præstat. Ribad. in eius vita. li. 2. cap. 7.

Pyrrhus.

Dicere solebat, plures vrbes suo imperio additas oratione Cyneæ oratoris ac legati, quam suis armis. Val. Max. & Brus. lib. 4. cap. 31.

Vide apoph. de Eloquentia.

De ordine.

Attilius.

Dicere solebat, sic adolescentes in foro auspicari à causis centumuiralibus, vt pueri solēt in scholis ab Homero, quod vtrunque sit maximum: cùm oporteat paulatim per gradus ad id quod summum est peruenire. Plin. ad Maximum.

De ornatu.

Crates.

* Dicebat ornamentum esse id quod ornat. Ornat autē, quod honestiorem mulierem facit: talem verò præstat non aurum, non smaragdus, non coccus, sed quæcunque grauitatis, moderationis & pudoris specimen adhibent. Stob. serm. 72.

Hyperides.

* Domi, inquit, coram viro liceat vxori ornare se vt libet: ornamenta autē quæ sumit egressura domū, non ad maritum, sed ad alios spectant. Stob. eod. serm.

Democritus.

* Sermo parcus mulierem ornat, & ipsius ornamenti parcitas (inquit) ei decora est. Ibid.

Theophrastus.

* Mulier, inquit, nec alios videre, nec ipsa videri debet, præsertim quæ eleganter ornata fuerit: vtrunque enim ad res inhonestas incitamentum est. Ibid.

Diogenes.

* Ad quendam iuuenem supra modum sese ornātem: si quidem, inquit, ob viros, infelix es: sin ob mulieres, iniurius. Stob. 78.

De osculo.

Maximinus imp.

Nunquam ad oscula pedū quenquam admisit, dicens: Dij prohibeant, vt quisquam ingenuorum pedibus meis oscula figat. Et vbi sunt interim, qui non solùm ingenuos, verùm etiam summos monarchas ad oscula non pedum, sed calceorum, non dicam admittunt, sed inuitant, & quodammodo cogunt? Hæc Eras. Rot. lib. 6. apoph. ex Capitolino.

De ostentatione.

Aristippus.

Quendam sibi vehementer placentem de natandi peritia non tulit Aristippus: Et non te pudet, inquit, tam insolenter his de rebus iactare te, quæ delphinum sunt propria? Lepidius erat si dixisset, ranarum. Decet hominem gloriari super his quæ sunt hominis propria. Nihil autē magis conuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tam peritus natator est, quin à delphinis superetur. Laert. lib. 2. cap. 8.

Idem.

Suprà de Ebrietate & vinolentia.

Antalcidas.

Cùm Atheniensis quidam Lacedæmonios appellaret indoctos: Soli igitur nos, inquit Antalcidas, nihil mali à vobis didicimus. Sensit, artes quibus se iactabāt Athenienses, magis ad ostentationem, otium [illegible] luptatem esse accommoda[illegible] ad rempubl gubernanda[illegible] nulla disciplina deerat [illegible] niis. Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Miles quidam in expeditione saxo percussus, notabilíque in fronte cicatrice deformatus, quoniam honesto vulnere erat insignis, immodicè sua facta iactabat: eius insolentiam Augustus leniter castigauit, At tu, inquit, caue ne quando fugiens post te respexeris. Subindicans, fieri posse, vt vulnus de quo nimium se venditabat, non in prælio, sed in fuga accepisset. Macrob. 2. Satur. Eras. lib. 4. apoph.

Ludouicus XII. Gall. rex

* Audiens Bearnenses & Pictones quosdam, ignauos & imbelles homines, de nobilitate sua, cum aliis verè nobilibus, gloriari: atqui (ait) decem istiusmodi nobilibus, vnicus ensis satis supérque fuerit. Annal. Franciæ.

De ostentis.

M. Cato.

QVidam manè surgens, reperit caligas à soricibus arrosas. hoc ostento turbatus, consuluit Catonem, quid mali portenderetur? Ille verò: Non est, inquit, ostĕtum, quòd sorices arroserunt caligas: sed si caligæ arrosissent sorices, id demum fuisset ostentum. Plutar.

Sylla.

Carens rebus necessariis, quum cogeretur etiam diis dicata tangere, Caphim amicum Delphos miserat, vt pecunias ac donaria ad se perferret. Quibusdam verò dicentibus, intra templum auditum citharæ sonitum, quod ostentum interpretabantur, quasi Apollo citharœdus indignaretur, Caphis audita perscripsit Syllæ, cui facetè rescripsit Sylla, Quintò potius interpretaris istud esse signum gaudentis & exultantis Dei, potius quàm indignantis? Itaque perinde vt Deo hilariter tribuente, tu quoque bono animo pecunias accipe. Plutar.

Vespasianus.

Vespasianus quum Cæsareum mausoleum repentè patuisset, tum stella crinita apparuisset, aliis interpretantibus, Cæsaris interitum portendi: ille facetè interpretatus est, prius ostentum ad Iuliam Caluinam pertinere, quòd ea esset de gente Augusti: posterius ad Parthorum, siue, vt Aurelius Victor tradit, Persarum regem qui capillatus esset. Suetonius.

DE PACE.

Crœsus.

A Cyro captus, hoc argumento pacem bello prætulit, quòd pacis tĕpore filij sepelirent patres: in bello contrà, patres sepelirent liberos. Erasmus lib. 6. apoph.

Xenophon.

† Si pax hominibus videtur ingĕs bonum, huius minima pars redit ad reges. Et si pro magno malo bellum habetur, huius maxima pars ad reges pertinet. Idem in Hiero.

Epaminondas.

Meneclides inuidens Epaminondæ gloriæ, suasit populo, vt pacem haberent bello potiorem. Cui Epaminondas: Fallis, inquit, ciues tuos, qui otij nomine eos ad seruitutem vocas. Pax enim bello paratur: nec eam tueri licet, nisi ciues sint ad bellum instructi. Plut.

Pomponius Atticus.

In funere matris, quam extulit nonagenariam, ipse natus annos sexagintaseptem, gloriatus est, quòd nunquam cum matre in gratiam redisset, nunquam cum sorore fuisset in simultate, quam propè æqualem habuit. Hanc vocem se ab ipso audisse scripsit Cornelius Nepos. Plus autem est, non redisse in gratiam, quàm non fuisse in simultate. Matrem nunquam offenderat: inter ipsum & sororem,

rem, etiam si quid incidit offensarũ, nunquam exierunt in simultatem: quæ tamen inter fratres & sorores frequenter acerrimæ solent existere. Eras. lib. 6. apoph.

Probus Imp.

Dixisse fertur, Breui milites necessarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus esset exercitu. Hanc mentem vtinam Deus immittat omnibus nostri seculi principibus. Flauius Vopiscus.

Philo.

* De pace, huius scitè dicta sunt hæc. Pax vel cum magno damno coniũcta vtilior bello. Ex recta præfectorum administratione nascitur. Maximum bonum est, & diuinum: quòd nullus mortaliũ præstare potest. Anton. sermon. de caritate & pace.

Legatus Priuernatium

† Dicenti Consuli Rom. Si pœnam remittimus vobis (quam nimirum meruerant) qualem nos pacem vobiscum habituros speremus? Si bonam cederetis, inquit, fidam, & perpetuã: si malam, haud diuturnam. Liuius li. 8. Decad.

Antonius Pius.

Adamabat illam Scipionis celebratissimam sententiam, subinde dicens, Se malle vnum seruare ciuem, quàm mille hostes occidere: Pacem videlicet bello præferens: & in ipso bello sentiens hanc oportere primam esse ducis curam, vt quàm minima ciuium iactura paretur victoria. Iulius Capitolinus.

Otho imp.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium strage tuendum, statuerat spõte mori: & amicis ac militibus hortantibus, ne tam citò de belli euentu desperaret: negauit sibi suam vitam esse tanti, vt hac de causa bellum ciuile nasceretur. Quis non miretur hunc animum in principe ethnico, eóque tringinta tres annos nato? Erasmus Rot. lib. 8. apoph.

Alphonsus.

Ludouico Podio (quo propter eius singularem diligẽtiam ac fidem, perpetuò ferè oratore in Italia vsus est) renuntiante, pro pace, quam Venetis & Florentinis daturus esset, plus quàm ducenta millia aureorum extorqueri posse, respondit, Pacem dare se, non vendere solitum esse. Panormitan. libro 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Quum esset Valentiæ, appulerunt eò loci Caroli Francorum regis legati, magnopere eum rogantes, ne per id tempus, quo rex eorum bello Britannico implicitus esset, contra se bellum aliquod suscitaret (quã maximè enim verebatur Carolus, ne Alphonsus captato tempore & occasione, cum armis lacesseret, propterea quòd ius aut titulum prætenderet in eam partem Galliæ Narbonensis, quam incolæ sua lingua Occiceanam vocant) respondit rex: Et si certò scio, plures Narbonnensis Galliæ ciuitates ad Aragoniæ regnum pertinere, quas Carolus rex iam pridem occupatas detineat: nihilominus tamen hoc tempore, quo illum intelligo bello superatum, & à Britannis protritum esse, nequaquam me arma contra profligatum regem sumpturum esse vobis affirmo: neque eo animo esse, vt quod maiores mei in Caroli prosperitate non petierunt, ego in eius repetam calamitate. Anton. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æn. Syluius de eius dictis.

Vide apoph. de Concordia

De pallore.

Diogenes.

PHysicus quidam cùm Diogenem interrogasset, quam ob causam aurum palleret? Quoniam, inquit,

plurimos habet sibi insidiantes. Laer. lib. 6.

M. Cato.

Non probabat adolescentes, qui castigati pallescerent: sicut enim rubedo bonum in adolescente signum est, sic pallor pessimum. Plut. in Ro. apoph.

De Parasitis.

Vide apoph. de Adulatione, & assentatione.

De Parentum amore in filios.

Socrates.

FOrtè cum Lamproco filiolo pueriliter ludens ab Alcibiade deprehensus & vehementer derisus est. At ipse: Non est, inquit, vt me parentem cum filio ludentem rideas immoderatius, qui ignoras parentum in filios affectum: tacebis itaque, donec & ipse liberos genueris, similia tentaturus, & fortasse magis puerilia. Æl. li. 12. de Var. hist.

Agesilaus.

Quum miro esset affectu erga liberos suos, dicitur aliquando arundine pro equo conscensa, vnà cum pueris lusisse domi. Id cùm forte vidisset ex amicis quidam, rogabat ne cui diceret quod videret, priusquam ipse quoque liberorum parens esset factus. Festiuè subindicans, eum lusum non esse leuitatis, sed pietatis: nec hoc quod agebat, videri posse ineptum ei, qui modò expertus esset, quàm ingens sit affectus charitatis parentum erga filios. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. & Ælianus libro 12. de Varia histor. Simile cum superiore Socrati attributo.

Anacharsis.

* Interrogatus qua de causa operam non daret proli, respondit, quia nimis amaturus essem liberos. Stob.

Socrates.

* Frequenter ad suos discipulos conuersus dicebat, eos qui filiis de multis opibus prospiciunt, vt autem boni & egregij euadant negligunt, simile quid agere equos alentibus, quos belli disciplinam non docent, multum verò pabuli exhibent. Sic enim equos habituri sunt pinguiores, sed rerum, quas præstare oportebat, imperitos. Nam equi laus non in corpulentia, sed in audacia peritiáque bellica sita est. Eodem modo (inquit) peccant illi, qui filiis multos agros comparant, ipsosmet verò negligunt. Possessiones enim magni precij æstimationem habebunt, ipsi autem viles erunt: cùm contrà oporteret custodientem re possessa preciosiorem esse. Itaque siquis filium suum magni pretij hominem effecerit, quamuis paucas opes ei relinquat, multa tamen largitus est, &c. Xenoph. Hæc scitè dicta ostendunt qualis parentum amor erga liberos esse debeat.

Epictetus.

* Liberos doctiores quàm ditiores relinquendos esse dicebat. In Enchirid.

Isocrates.

* Liberis pudorem magis quàm aurum consulebat esse relinquendum. In admonitionibus ethicis.

Demetrius.

Cùm Erasistratus Demetrio Antiochi filij mentem qua mori destinarat indicasset, simúlque fassus esset, huius affectionis causam esse amorem: Demetrius, qui adolescentē vnicè adamabat, per omnia multis cum lachrymis cœpit obtestari, vt illius incolumitati consuleretur. cū Erasistratus addidisset, immedicabile malum esse, quòd in ipsius vxorem deperiret, hoc audito, Demetrius multo vehementius cœpit obtestari, vt ob salutem filij cederet illi suam coniugem. Ista, inquit, ô pater, tibi facilè di

eun-

amatur: sed aliud diceres si tuam coniugem Stratonicem adamaret. Hic cùm rex deos comprecaretur, vt liceret amorem filij commutare, & à medici coniuge in suam transferre, nihil se non facturum, si modò liceret seruare filiū: Erasistratus patris dextram amplexus, Nihil est (inquit) ô rex, in quo iam Erasistrato indigeas. Etenim cum & pater sis & maritus & rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meam, sed in Stratonicem tuam Antiochus deperit. Post hæc Demetrius edixit, vt Antiochus rex, Stratonice, quam filio cessit, regina nominaretur. Plutarchus.

Cesetius.

Cesetius eques Ro. cùm à Cæsare filium abdicare iuberetur, quòd is tribunus pl. cum Marulo collega ei inuidiam mouisset regni affectati: Citius, inquit Cæsar, tu mihi omnes filios meos accipies, quàm ego ex his vnum domo expellam mea. Erasm. li. 6. apopht.

De parentum seueritate in filios.

Damatria.

QVum accepisset filium ita se gerere in bello, vt tali matre videretur indignus, domum redeuntem interemit. maluit filium habere mortuum quàm bello inutilem. Qua de re hoc fertur epigramma:

Transgressum leges mater Damatria natum
Ipsa Lacæna necat, non Lacedæmonium.

Hoc facinus propius accedit ad barbaricam immanitatem, quàm ad fortitudinem: vtile tamē exemplum est, ad exprobrandam vulgò matrū nimiam in liberos indulgentiam, quæ ob hoc ipsum sæpè impotentius amāt eos, quòd sint nequitia corruptissimi. Plut. in apoph. Lacænarum.

Teleucia.

Chij exules cùm Spartam venissent, multis modis Pædaretum incusabant. Eos Teleucia mater cùm vocasset ad se, explorans ea quæ in filio reprehensione digna essent, scripsit hunc ad modum filio, vt aut ignominiam omnem ablueret, aut in patriā incolumis non veniret. Ibid.

Anonyma.

Filio iniuriatū postulato: Aut crimine (inquit) filī, aut vita teipsum libera. Mater in filium seuerior, quàm iudex: quæ extinctum mallebat, quàm cum ignominia viuum. Ibidem.

Alia.

Lacæna quædam filium, qui in acie loco cesserat domum reuertentem occidit: noluit enim alere filium, qui in bello cæteris ignauiæ exemplum esset. Plutarc. in apoph. Lacænarum.

Alia.

Qoum accepisset quòd filius peregrè agens, inhonestè se gereret, scripsit illi: Malus rumor de te sparsus est. hunc tollito, aut non esto. Plut. in apoph. Lacænarum.

Tennes.

* Is rex Tenediorum cùm legem promulgasset, vt si quis adulterū deprehendisset, securi trucidaret, intellexit mox filium in hanc legem peccasse. Vnde cùm rogaretur quid faciendum esset? Lege vtēdum, inquit, securi percutiatur. Paus. li. 10. Eras. in adagio, Tenedia bipennis. De eadem seueritate Zaleuci Locrensis erga filium ob adulterium altero oculo priuatum, vide Ciceronem li. 2. de legib. St. b. ser. 42. Ælian. var. hist. l. 2. Valer. Max li. 6. c. 5.

Socrates.

* Obiurgationem à patre factam, suaue medicamentum esse dicebat: plus enim, inquit, prodest quàm mordet. Stob.

Idem.

* Ab vxore reprehensus quòd filij

immorigerum & inutilem non admitteret, & cũ illa subiecisset, atqui ex te est: in terram despuens, & hoc subiecit, ex me est, at non vtile. Max. ser. de honore parentum.

Dionysius philos.

* Ridiculum esse dicebat, eum qui suis parceret alienos liberos castigare velle. Anton. serm. de parentibus liberorum educationem neglectim curantibus.

L. Iunius Brutus.

* Filios suos tyrannidi fauentes, comprehensos, ipsemet pro tribunali sedens interrogauit, dicens, Quid vos ad crimina hæc? Vbi ter interrogati nihil responderunt, tum ad lictores conuerso vultu: Iam reliquæ, inquit, vestræ partes sunt. Eorum deinde supplicia fixis oculis est intuitus. Exuit patrem, vt consulem ageret: orbúsque viuere quàm publicæ vindictæ deesse maluit. Liu. li. 2. Val. Maxim. li. 5. c. 8.

M. Scaurus.

* Audiens filium cum aliis ab hostium exercitu fugatis vrbem repetere, misit qui dicerent libentius se in acie eius interfecti ossibus occursurum, quàm ipsum tam deformis fugæ reum visurum. Itaque, si quid modò reliquum in pectore verecundiæ superesset, conspectum degeneratati patris vitaret. Filius audito nuncio seipsum interfecit. Valer. Max. Ibidem.

Manlius Torquatus.

Cùm è Macedonia venissent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, qui eam prouinciam obtinuerat, à senatu petiit, ne quid ea de re statuerent, priusquã ipse causam cognouisset. Cùm senatus illi cognitionem detulisset, domi sedit, solúsque vtrique parti per totum biduum vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formam: Quum Syllanum filium pecunias à sociis accepisse probatum sit, & Republica eum, & domo mea indignum iudico, protinúsque è conspectu meo abire iubeo. Eras. Rot. lib. 6. apoph. ex Val. Max. li. 5. cap. 8.

A. Fuluius.

Filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinæ castra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens: Ego te non Catilinæ aduersus patriam, sed patriæ aduersus Catilinam genui. Eras. l. 6. apoph. ex eodem.

Augustus Cæsar.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

De parentum obscuritate, vide apoph. de Ignobilitate.

De parentibus piè colendis, vide suprà de Filiorum pietate in parentes.

Par pari relatum.

Socrates.

Socrates cùm in quẽdam amicum vehementius esset inuectus: Nónne præstabat, inquit Plato, ô Socrates, priuatim te hominem monuisse? Et Socrates: Et tu, nõ fecisses melius, si priuatim seorsúmque monuisses? Brus. li. 5. c. 16.

Diogenes.

Midia cùm impacto Diogeni colapho dixisset, tria millia tibi in mensa sunt posita. per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nũmorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum si lege ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mensa sunt posita. Laër li. 6. cap. 2. Brus. li. 5. cap. 16.

Dion.

Exul, cùm Pteodoti Megarensis opera opus haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob negotiorum magnitudinem ęgrè quenquam admittere, amicis ob id indignantibus, dixit: Quid hunc incusamus? Nónne & ipsi, cùm Syracusis essemus, eadem faciebamus? Erasm. libr. 5. apoph.

Ages

Agathocles.

Suprà de lepidè dictis.

Apollonius.

Medorum rex cùm ad Brachmanas philosophos Indos accessisset, essétque ibi Apollonius Tyanæus, præter cætera inepta, quæ rex dixerat, dixit etiam Apollonio: De me dic quæso, qualis apud Græcos est sermo? Idem, inquit Apollonius, qui apud vos de Græcis habetur. Nulla igitur, inquit rex, apud Græcos mentione sum dignus? At ego, inquit Apollonius, de te nuncium feram, vt in Olympiis te coronent. Bruson. lib. 5. cap 16.

Hircanus.

Ptolemæo cœnante, cum vnà cœnaret Hircanus Iosippi filius, missus à patre ad congratulandum Ptolemæo, ob filij natiuitatem, proiicientibus omnibus de industria conuiuis ossa ante illius pedes, Triphon scurra: Rex, inquit, omnia Hircano anteposita ossa sunt. Ex quibus coniice, patrem eius omnẽ Syriam denudasse. Ridente rege, & interrogante Hircanum, Cur tot ossa ante se haberet? respondit: Canes semper ossa cum carnibus deuorant: homines verò carnes comedunt, ossa iaciunt. Ibid.

Dionysius sen.

Egregium quendam citharœdum magnificis promissis ad se pellexit, iubens vt quàm optimè caneret. Nam quod diutius caneret, hoc plus laturum præmij. Cũ ille per dies aliquot accuratè cecinisset, nec quicquã daret rex, cœpit flagitare mercedem. Tũ Dionysius asseuerabat, se mercedẽ quam pollicitus fuerat, bona fide soluisse. Quî, inquit ille, ne nummus quidẽ mihi datus est. At dedi, inquit Dionysius, voluptatem pro voluptate. Neque enim ego te minus delectaui spe, quàm tu me cantu. Erasm. Rot. l. 5. apoph.

Pyrrhus.

Cùm Pyrrhus rex falsas aduentus sui causas prætexens, Laconiam inuasisset, diripuisséque, Lacedæmoniorum legatis expostulãtibus, quòd non indicto bello Laconiam inuasisset: Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi estis, prius aliis denuntiatis. Plut. in vita Pyrrhi.

Antigonus.

Demetrius, cùm bello nauali Ptolemæum vicisset, misit ad patrẽ Antigonum quendam Aristodemũ Milesium, ad nuntium referendum, qui relicta in anchoris naue, scapha in portum delatus, multis quid noui afferret rogantibus, semper non sine magna Antigoni solicitudine conticuit. Ingressus regiam, porrigénsque Antigono dexteram, alta voce inclamauit: Salue rex Antigone, pugna nauali regem vicimus Ptolemæum, Cyprúmque tenemus. Exhilaratus Antigonus: Et tu per Iouem, inquit, salue: sic enim nos torquere voluisti Milesie. Par profectò referam pari: serò enim præmio donaberis. Plut.

Cotys.

Ei qui dono miserat pardalim, vicissim dono misit leonem: malã bestiam æquè mala repensans. Plut. in apoph. reg.

Scip. Nasica.

Cùm ad poetam Ennium venisset, eíque ab ostio quærenti Ennium, ancilla dixisset, eum domi non esse: Nasica sensit, illam hoc domini iussu dicere, & illum intus esse. Ac tum quidem dissimulans abiit. At paucis pòst diebus, cùm ad Nasicam venisset Ennius, eúmque à ianua quæreret, exclamat ipse Nasica, se domi non esse. Tum Ennius: Quid? ego, inquit, non agnosco vocem tuam? Hìc Nasica: Næ tu es impudens: ego cùm te quærerem, ancillæ tuæ credidi. tu mihi non credis ipsi? Eras. l. 6. apoph. ex Cic. 2. de Oratore.

M. Pinarius.

Cùm legem ferret annalem, dissuasor & intercessor Seruilius, Dic mihi, inquit, Pinari, Num, si contra dixero, mihi maledicturus es, vt ce-

teris fecisti? Facetè Pinarius: vt semẽtem feceris, ita quoque metes, inquit. Bruſ. l. 3. c. 16.

Laberius.

Cùm à Cæsare in senatu ascitus esset, nec à Cicerone ad concessum reciperetur, qui dicebat, Reciperem te nisi angustè sederemus, respondit Laberius: atqui solebas duabus sellis sedere, obiiciens Ciceroni, parum firmam in rebus fidem & integritatem. Sed id quod Cicero dixit, Nisi angustè sederemus, scomma fuit in Cæsarem, qui in senatum paſsim multos admittebat, vt quatuordecim gradus non caperent. Bruſ. lib. 5. c. 16. ex Plut.

Diogenes grammaticus.

Cùm sabbati diebus Rhodi disputaret, Tiberium venientem vt se extra ordinem audiret, non admisit, & per seruulum suum in septimum diẽ vt differret admonuit. Sed hunc postea Romam profectum, ante fores salutandi eius causa astantem, nihil amplius quàm vt post septimum annum rediret admonuit. Bruson. lib. 3. cap. 16.

De parricidio.

Solon.

*INterrogatus, cur nullas pœnas aduersus eos qui patres verberassent constituisset? respondit, Quoniã nullos tales extituros existimabam. Anton. ser. de liberis parentes honorantibus.

Bessus.

* Is necauerat patrem. Quod cùm diu clam fuisset, post cœnans apud extraneos milites, hirundinum nidũ lancea fodit: eóque deiecto, pullos occidit. Cùm dicerent autem qui aderant, Quæ (malum) res te mouit vt in auiculas facinus tam dirum ederes? Nónne iam pridem hæ, inquit, falso testimonio suo, quasi parentem interfecerim, infamem me faciunt? Re ad magistratum delata, ac facinore deprehenso, Bessus supplicia pependit. Plut. de sera Numinis vindicta.

Papinianus.

Bassianus Cæsar cùm magna laboraret inuidia, quòd fratrem occidendum curasset, eóque Papiniano prætorij præfecto, ob eximiam iuris prudentiam summæ apud Romanos authoritatis, negotium dedisset, vt hoc facinus apud senatum defenderet: respondit Papinianus, Multo facilius est parricidium perpetrare, quàm defendere. Erasmus Rot. libro octauo, apoph.

De parsimonia.

Socrates.

AEschinem, qui premebatur inopia, solebat admonere, vt à seipso sumeret mutuum, siue vsuram, παρ᾽ ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addit modũ, sibiipsi subtrahendo cibaria, iuxta illud: Magnũ vectigal parsimonia. Expeditiſsima ratio est in augendũ censum, detrahere sumptibus. Eraſ. 3. apoph.

Democritus.

* Qui parci præter modum sunt, instar apicularum, inquit, operantur, tanquam perpetuò victuri. Stob.

Idem.

* Parsimoniam & esuriem bonam esse dicebat: suo autẽ tempore, sumptus etiam. Porrò (inquit) vir bonus hæc discernet. Stob.

Idem.

*Stolidos parcorum filios, vbi quid à patria illa consuetudine tenaci & exquisita deciderit, perire dicebat; non secus quàm qui inter gladios saltant, si vel semel aberrauerint in vnico gladio, vbi pedibus niti debebant, intereunt. Stob. ser. 16.

Idem.

* Vitam nimis parcam & sine festiuita-

[M]unicatibus, longam viam sine diuersoriis esse dicebat. Eod. ser.

Diogenes.

Suprà de Facetè & iocosè dictis.

Theocritus.

Multos diuites non dominos rerum suarum, sed tutores esse dicebat. Tales autem sunt, qui cùm amplissimas opes possident, ad vsum vitæ nequaquam conferunt. Stobæus sermon. 16.

Stratonicus.

Stratonicus musicus interrogatus, quinam essent in Pamphilia miserrimi? Phaselitæ, inquit: sed addebat, in toto orbe miserrimos esse Sidetas. Vtraque gens est in Pamphilia. Phaselitarum sordes prouerbio notatæ sunt, Phaselitarum sacrificium: quòd salsis pisciculis sacrificarent diis, Miseros dixit parcos.

Alcamenes.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Alexander.

Cùm hyeme frigidóque cœlo apud amicum quendam conuiuio exciperetur, vidérérque foculum exiguum, & ignis pusillum: Aut ligna, inquit, inferte, aut thus. Subnotans, conuiuatorem lignis suis parcere, perinde quasi thus essent: simul satis esse ignis ad faciendum suffitum diis, at parum ad depellendum frigus. Plut.

Bithis parasitus.

Quum Lysimachus rex vesti ipsius curasset affigendum scorpium ligneũ aut (vt Plutarchus ait) rubetam, pulchrè assimulatum vero, perturbatus resilijt. Ridentibus omnibus, vbi dolum sensit: At ego, inquit, te vicissim terrebo rex. Quum ille dixisset, Fac: Da mihi, inquit, talentum, exprobrans regi sordes & parsimoniam. Erasmus libro sexto apoph.

Gnathana.

Quum quidam, vini paulum infudisset in psycterium (id est vasculi genus refrigerando vino paratum) diceretque, hoc vinum sedecim annorum est: Pusillum est, inquit, pro tot annorum ætate. Hoc ipsum ascribitur Phrynæ. Erasmus libro 8. apoph.

Anonymus.

Seruus quidam ab Hero Chio negotiatore profugerat. Rogatus cur fugisset? Quoniam, inquit, quum adsint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinum mustum, primæque suauitatis vendere, ipse interim non bibens nisi subacidum ac vapescens. Eras. l. 6. apoph.

Antiphon.

*Multos inueniri dicebat, qui præsentem vitam non viuunt, sed magno studio se parant, ceu vitam quandam aliam victuri. Interea tempus ipsos deserit. Stob. ser 16.

Eusebius philos.

* Virum, inquit, qui magnas opes reconditas habuerit, nec aliam ob causam, quàm vt reponat, conquirentem quo semper aliquid præsentibus addat, & si locupletem, nihil tamen neque sui, neque alterius vtilitatis gratia insumentem, nequaquam diuitem esse dixerim, sed custodem & alienis pecuniis comparandis natum, qui sæpenumero sibi labores creet, & res nihil ad se pertinentes augeat. Stob. eod. ser.

Idem.

* Vir cui magnæ sunt opes reconditæ, quibus pro suo arbitrio ad res necessarias vti non audeat, similis est ærario quæstori publicum thesaurũ suum esse persuaso. Quantum enim ad opinionem, ex æquo vterque diues est. Vsum verò diuitiarum, qui proprius est possidenti, non hic magis quàm ille habet. Eod. ser.

Anonymus.

Græculus quidam Cæsari Augusto descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat, remunerationem tanti principis expectans. Verùm cùm sæpe frustra fecisset, nec destitutum videret Augu-

epigramma bene Græcum manu sua descripsit, & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pensaturus. Græcus acceptum legit: ac non solùm voce, verùm etiam vultu gestúq; corporis laudauit carmen miratúsque est. Deinde sellam accedens qua Cæsar vehebatur, demissa in pauperem crumenam manu, pauculos obolos protulit, & Cæsari obtulit, his verbis, non iuxta fortunam tuam Auguste: si plus haberem, plus darem. Eras. l. 4. apoph. ex Suet.

Seneca.

† Sera parsimonia in fundo est. Non enim tantum minimum in imo, sed pessimum remanet. Ac si diceret, frustrà quis, ac nimis serò incipit parcè frugaliterque sua dispensare, cùm omnia pessumdederit. Epist. 1.

De partis probè custodiendis.

Xenophon.

XEnophontis sententia vulgò celebratur: Non tam graue esse bona non accipere, quàm acceptis priuari. Stob. ser. 13.

Demosthenes.

Dicere solebat plurimos hominum parare quidem diuitias bene consulendo, nihilque contemnendo: sed nõ iisdem artibus ipsas conseruari posse. Stob eod. ser.

Augustus Cæsar.

Deridere solebat Alexandri Macedonis dictum, qui ad consodales suos frequenter dictitabat, nil sibi à Philippo patre relinqui quod ageret: Nec quidem immeritò derisit adolescentis stultitiam, qui non cõtentus erat regionibus à patre subactis, sed ipse quoque bello plures sibi parare studebat: ignorans præcipuam curam eò referendã esse, non vt multa possideamus, sed vt iam parta tueamur. Non minor enim (vt ille ait) virtus est, quàm quærere, parta tueri. Plut. in Rom. apoph.

De patientia doloris.

Bion.

AIebat magnum malum esse, non posse ferre malum: absque hoc enim nulli potest esse vita suauis. Laërt. lib. 4. c. 7.

Democritus.

*Dicebat, si quæ sunt perpetienda discere liceret & non pepeti, bonum esset discere: sed si perpetienda sunt omnino, quid discere iuuat? perpeti enim necesse est. Ant. & Max. ser. de patient.

Diogenes.

Adolescenti conquerenti, quòd à multis turbaretur, Desine, inquit, & tu perturbationis indicia præ te ferre. Significans nulla re melius improbitatem lædentium finiri, quàm si qui læditur dolorem dissimulet. Etenim qui ob id incessunt hominem, vt illum discrucient, desinẽt, si viderint illum nihil commoueri. Laërt. libro sexto.

Anonymus.

Quidam cùm videret Diogenem cognomento canem in vehementi frigore statuam æream amplectentẽ, rogauit, num algeret? illo negante: Quid igitur, inquit Lacon, magni facies? Philosophus, gloriæ mancipiũ, hoc ipsum ex stimabat magnificum, quòd sic haberet corpus ad omnes iniurias duratum, vt in rigore frigidæ statuæ complexum ferre posset absque dolore. Id Laconi nihilo pulchrius videbatur, quàm si quis in æstate simile quippiam amplecteretur nullo suo incommodo. Plut. in Lacon.

Idem.

Adolescens quidam postquam Zenonem aliquandiu audierat, domum reuersus,

[illegible]ersus, à patre rogatus, quod tandem operæpretium fecisset in philosophiæ studio: Ostendam, inquit. Quum nihil aliud diceret, pater iracundus, existimans impendium perisse, cœpit flagris cædere filium. Eam parentis sæuitiam adolescens æquissimo animo tulit. Ac rursus efflagitanti patri, vt aliquod specimen profectus ederet, expectanti egregium aliquod sophisma: Hoc, inquit, è philosophia fructus retuli, vt patris irã possim commodè perpeti. Erasm. l. 8. apoph. ex Æliano.

Antisthenes.

Dicebat, virtutem sibi sufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere, nisi robore Socratico. Socrates autẽ ad omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecillitas verò corporis impedit frequenter vsum virtutis. Laër. lib. 6. c. 1.

Anaxarchus.

Suprà de Constantia, & de fide seruanda.

Seneca.

✝ Marcet sine aduersario virtus. Tunc apparet, quanta sit, quantúmque valeat, polleátque, cùm quid possit patientia ostendit. In lib. de diui. prouid.

Idem.

✝ Non quid, sed quemadmodum feras interest. Ibid.

Idem.

✝ Ex istis quæ terrribilia videntur nihil est inuictum. Singula vicere iam multi: ignem Mucius, crucem Regulus: venenum Socrates: exilium Rutilius, mortem ferro adactam Cato. Et nos vincamus aliquid. Epist. 98.

Agesilaus.

Quum arderet podagræ doloribus, cúmque Carneades inuisisset, atque exiret tristis, Mane, inquit, Carneade: nihil enim illinc huc peruenit: ostensis pedibus & pectore. Sentiens, pedes quidem dolere, sed animum dolore vacuum esse. Plut. in Lac.

Idem.

Quum verò narraretur apud Agesilaum maleficum quempiam ac scelerosum hominem constanter pertulisse tormenta: Vt insigniter, inquit, miser est homo, qui tolerantiam ac patientiam in res flagitiosas ac turpes collocet. Apud Lacedæmonies admirabilis erat malorũ tolerantia: quæ si suscipiatur ob res honestas, magnam promeretur laudem: sin ob turpes, non solùm non meretur fortitudinis laudem, qui tolerat: sed hoc miserior est ac vir peior, quo cõstantius se gesserit: πονηρὸς enim Græcè & malum sonat, & translato tono laboriosum siue calamitosum. Dolebat egregio duci tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi consumptam, quam si attulisset ad res honestas, magno vsui poterat esse Reip. Plut. in Lac. Eras. l. 1.

Anonymus.

Suprà de morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna quædam, quum illi filius rediisset ex acie, atque ex vulnere pedis vehementer doleret: Si virtutis, inquit, memineris, ô fili, non solùm nõ dolebis: verùm etiam bono futurus es animo. At vulgus matrum solet filiorum dolorem suis querimoniis & lachrymis exasperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam. Plut.

Ædesius.

*Is mercaturæ gratia in Græciam à patre Cappadoce ablegatus, philosophiæ dedit operam. Reuersus & à patre plagis affectus dolores tulit patientissimè. Et quærente patre quid in philosophorum schola didicisset? Hoc, inquit, vt patris iram commodè perpeti possim. Eunapius.

Dionysius Heracleotes.

Laborans ex renibus, in ipso eiulatu clamitabat, falsa esse illa, quæ antea de dolore sensisset. quem cùm Cleanthes discipulus eius rogaret quænam ratio eum de sententia duxisset, respondit, Quia cùm tu-

operæ philosophiæ dederim, doloré ferre non possum. Bruson. libro 2. capite 28.

Philippus.

Suprà de iocosè dictis.

Alexander.

* Grauiter vulneratus in expugnatione vrbis Oxydracarum, chirurgos consilij inopes ac morantes insectatus, ac manus admouere vulneri iubens, ad amicos conuersus dicebat, Nemo sit ne mei quidem causa meticulosus. Nemini probo non formidare me mortem, si mea vos formidatis. Plutarch. libro 2. de fortuna Alexand.

C. Marius.

Cùm in vtroque crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, præbuit sese secandum: at nec suspirio emisso, nec adductis superciliis, chirurgi curationem pertulit. Cæterùm cùm medicus ad alterum crus transiret secandum, vetuit, dicens curationem non esse tanto dignam cruciatu. Plut. in Rom. apoph.

Posidonius.

Pompeius è Syria Rhodum veniens, Posidonium quamuis ægrum reuisere voluit. data acceptáque salute, cùm dixisset Pompeius se grauiter ferre, quòd eum non posset audire. Tu verò, inquit, potes. neque committam vt dolor corporis efficiat, vt tantus vir frustra ad me venerit. Cũ verò inter narrandum quasi faces ei doloris admouerentur, sæpè dixisse fertur: Nihil agis dolor, quamuis sis molestus, nunquam te tamen esse cõfitebor malum. Bruson. lib. secundo, cap. 1.

Burus.

Nero in magna erat inuidia, quòd Burum principem virum crederetur occidisse, veneno faucib. illito, quasi remediũ adhiberetur. Ad hunc cùm Nero visendi gratia venisset, auersatus est illum Burus, cui scelus iam erat intellectum: multáque percontanti nihil aliud respõdit, quàm, Ego bene me habeo. Mira etiam in moriente lenitas. Suet.

Lygus.

* Hæc mulier, memoria inter multas dignissima, quum metu militum filium occultasset, & illi per cruciatus interrogarent, vbinam occuluisset? vterum ostendens, respondit, *Ibi latet*, nec vllis tormentis cogi potuit, vt constantiã vocis egregiæ mutaret. Corn. Tacit.

Anonymus.

* Proprium esse insignis stultitiæ dicebat, dolores & aduersas res parui facere: & nolle, quum accidunt pati. Ant. ser. de non patientib. &c.

De patientia iniuriæ.

Pythagoras.

* MAgna peritia eum præditum esse dicebat, qui aliorum imperitiam ferre posset. Stobæus sermon. 19.

Lycurgus.

* A ciue quopiam iuuene altero oculorum orbatus, illum à populo accepit, vt quo libêret modo puniret: Quod minimè fecit, sed optimè institutum, boníque viri moribus præditum, in theatrum produxit. Spartanis rem mirantibus dixit, Istum antehac iniurium & violentum, qualẽ à vobis accepi, iam frugi & popularem restituo. Plut.

Zenon Eleates.

Conuiciis lacessitus cum incandesceret, reprehensus, quòd philosophus verbis improborum commoueretur: Si conuicia, inquit, æquo animo suscipio, an ne laudis particeps ero? Lapidis & trunci est, inter laudem & vituperium nullum planè habere discrimen. At philosophi, ita commoueri, vt nihilominus ab honestatis tramite non recedat. Laërtius libr. 9. cap. 5.

Idem.

Cuidam percontanti, quo pacto

esset

esset affectus erga conuitia? Perinde, inquit, atque si legatus absque responso dimittatur. Significās eos qui non habent quod respondeant, ad conuitia solere confugere: eáque non pluris oportere fieri, quàm si nihil esset responsum Laert. li. 7. c. 1.

Pisistratus.

* Memoriæ proditur, cùm multa in crudelitatem eius ebrius conuiua dixisset, nec deessent qui vellent ei manus commodare, & alius hinc, alius illinc faces subderent, eum placido animo tulisse, & hoc irritantibus respondisse, non magis illi se succensere, quàm si quis obligatis oculis in se occurrisset. Senec. libro de ira cap. 11.

Seneca.

† Si imbecilior est, qui te læsit, parce illi: si potentior, tibi. l 3. de ira.

Plato.

* Quodam ei maledicente: Perge, inquit, maledicere, vt qui bene nunquā didiceris. Stob ser. de Patientia.

Aristippus.

* Contumeliis à quodam petitus dixit: Penes te est maledicere: penes me autem rectè audire. Stob. eod. ser.

Demosthenes.

* A quodam conuiciis lacessitus: nolim tecum, dixit, in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur ipso victore est melior. Stobæus ibid.

Dion philosophus.

* Eum è conuiuio redeuntem, quidam maledictus insectabatur, nullas non blasphemias eructans, tacenti & iam domum ingressuro dixit conuiciator, Nihil verò respondes? Cui Dion, Ne gry quidem. Plutarch. & Stobæus.

Philippus.

Aiebat, se his qui in Republica Atheniensiū administranda primores essent, plurimam habere gratiam, quòd suis conuiciis efficerent, vt ipse tum oratione, tum moribus, euaderet melior: Dum conar, inquit, illos dictis pariter ac factis mendacij conuincere O verè philosoph cum principis animum, qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem: neć quod vulgus solet, hoc tantùm spectare, vt maledicos afficeret malo, sed vt ipse minùs malus redderetur, illorū maledictis admonitus. Plutarch in apophtheg.

Nestor.

Nestor apud Sophoclē, ad Aiacem se conuiciis incessentem ita loquitur.

οὐ μέμφομαί σε· δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, malè loquens facis bene.

Aliquid concedendum est viris fortibus, déque Republica bene meritis: & bene pensat linguę vitium, qui factis egregius est. Erasm. 6. apoph.

Fabius Maximus.

Quoniam cum Annibale confligere detrectabat, sed mora copias illius & pecuniarum & commeatus egentes attenuabat, sequens illum per aspera montuosáque, ac subinde obiter sese opponens, à nonnullis per ludibrium dicebatur, Annibalis pædagogus, hoc conuicio nihil commotus, pergebat suum institutum sequi dicens apud amicos: Qui dicteria conuiciáque metuat, eum sibi videri timidiorem his qui fugiunt hostes Sensit, hoc turpius esse timiditatis vitium, quo leuius est periculum Nihil autem leuius dictis: quæ qui formidat, quo modo sustinebit impetum hostium? Plutarc. in Rom. apophth.

L. Sylla.

Cùm dictaturam præstantissimam ć grauitatem omnium deposuisset, vt eorum quæ fecisset, si quis exigeret, reddere orationem sciret: ab adolescente quodam conuiciis lacessitus, dixisse fertur, Adolescens is docebit, ne quis deinceps Dictaturam sponte ponat. Tanta patientia adolescentis insolentiam pertulit Plut. Appianus, & Cuspinianus in Coss.

Tiberius Cæs.

Laudatur in hoc potissimùm Tiberius Cæsar, quòd honores sibi delatos semper recusauerit, adulatores suffugerit, conuiciáque patienter concoxerit, dicens in libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere. Suetonius.

Titus Vespasianus.

Cùm de crimine impietatis nunquam cognouisset, neque aliis vt cognoscerent permitteret: Nemo, inquit, iniuria me afficere, aut insequi contumelia potest, propterea quòd nihil ago quod reprehendi mereatur. Ea verò quæ falsò de me dicuntur, prorsus negligo. Porrò principes, qui mortem cum vita commutarunt, ipsi se: si verò heroes sunt, aut si quicquam possunt, vlciscerentur, si quis eis iniuriam faciat. Xiphilinus in eius vita.

Cæs. Seuerus.

Quum obiurgaretur à prætore, quòd eius aduocati L. Vario Epicureo Cæsaris amico conuicium fecissent: Nescio, inquit, qui conuiciati sint, & puto Stoicos fuisse. huc alludens, quòd inter Epicureos & Stoicos maximum dissidium est. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur. Stoici præter honestum nihil ducunt in bonis. Eras. l. 6. apophtheg.

Alexander Imp.

Alexander Romanorum post interfectum Antoninum imperator, cùm audisset Barbaros magno cum exercitu aduētare, vt Romanum inuaderent imperium: Decet, inquit, viros fortes atque moderatos optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Vt enim is, qui prior lacessit, ipse sibi iniurius videtur: ita qui propulsat iniuriam, confidentior ex conscientia fit, atque ex iustitia spem bonam mutuatur. Herodianus lib. 6.

Huc refer apoph. de Moderatione animi, de Vindicta, vel Vltione negligenda.

De patriæ obscuritate.

Anacharsis.

Exprobrāti cuidam Attico, quòd natus esset in Scythia: Mihi, inquit, probro est patria, tu patriæ. Egregiè inculpatus est, cui nihil potest obiici præter patriam. At quemadmodum laudi est, apud barbaros natum, Græcorum disciplinas scire: ita turpe est, apud Græcos natum, ad Barbarorū mores degenerasse. Laert. lib. 1. cap. 6.

Antisthenes.

Cùm Antistheni quidam obiecisset, quòd matrem haberet Phrygiā: Et deorum, inquit, mater è Phrygia est. Ridiculum arbitrans, cuiquam probro dari patria, quum in damnatissimis regionibus interdum nascantur omnium felicissima ingenia. Laert. l. 6. cap. 1.

Aristoteles.

Cuidem glorianti, quòd esset ortus magna celebríque ciuitate, dicebat hoc nihil referre: sed, an celebri patria dignus esset. Laert. lib. 5. cap. 5.

Themistocles.

Seriphius quidam quum patriæ gloriam Themistocli obiecisset, dicerétque eum nequaquam sua, sed patriæ gloria splendorem assecutum: Non herculè, inquit Themistocles, si ergo Seriphius essem, ignobilis essem: nec si tu Atheniensis, clarus vnquam fuisses. Cicero in Catone Maiore. Plutarch.

De patria, quæ forti viro est vbique.

Socrates.

Rogatus, cuiatem se esse diceret? mundanum se esse pronuntiauit, totius enim mundi se incolam & ciuem arbitrabatur. Cicero lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

Idem.

* Communem omnium hominum patriam dicebat esse ipsum mũdum. Musonius apud Stob. serm. 38.

Diogenes.

Interrogatus à quodam, cuias esset? respondit κοσμοπολίτης, id est, ciuis mundi. significans, forti viro omne solum esse patriam. Laert. l. 6.

Solon.

Anacharsidem Hermippus scribit mox, vt Athenas venerat, adisse Solonis ædes. Percontanti famulo quis & vnde? iussisse, renuntiaret adesse Anacharsidem: qui & Solonem videre, & si fieri posset, etiam hospes fieri cuperet. Solon per puerum respondit, in patria solere fieri hospites, significans inter Græcos & Scythas non esse ius hospitij. Ad hæc verba, quibus abigebatur Anacharsis, perinde quasi iussus esset introire, ingressus est ad Solonem, dicens se iam esse in patria, & æquum esse vt hospitio iungerentur. Huius responsi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominem ad intimã familiaritatem: ex primo statim sermone deprehendens animum philosophicum, qui iudicaret esse patriam, vbicunque bene est homini. Ciues enim mundi sumus omnes. Laert. l. 1. cap. 9.

Teucer.

Audiens quosdam de patriæ dulcedine disserẽtes: Patria est (ait) vbicunque est bene. Sunt enim multi patria exclusi, ac in exilium missi, qui apud exteros multo felicius viuunt, quàm si assiduè apud lares paternos essent. Meminit huius dicti Cicero. lib. 5. Tusc. quæst.

Philemon.

* Cùm aliquando vertisset solum, quidã occurrentes ei dixerunt, Heus Philemon, an bene tibi successit? Vos quidem, inquit, non putatis, non recè rem contemplati. Atqui ego bonus semper perseuero. Stobæus sermon. 38.

Aristo.

* Natura, inquit, patriam nullam cuiquam fecit, vt neque domum, neque agrũ, neque ærarium, neque medicam officinam: sed fit, aut potius nominatur horum vnumquodq. quouis tempore ab eo qui possidet & vtitur. Plut. lib. de exilio.

Seneca.

† Emetiamur, inquit, quascunque terras, nullum inuenturi solum intra mundum, quod alienum homini sit. Vndecunque ex æquo ad cælum erigitur abies: paribus interuallis omnia diuina ab humanis distant. Proinde dum oculi mei ab illo spectaculo, cuius insatiabiles sunt, non abducantur, dum mihi lunam solémque intueri liceat, & dum animum ad cognatarum rerum cõspectum tendentem, in sublimi semper habeam, quãtum refert mea, quid calcem? In consolat. ad Heluiam. cap. 9.

De patriæ amore.

Pythagoras.

Interrogatus, quomodo oporteat se gerere erga patriam ingratam? Vt erga matrem, respondit. Stob. ser. 37. ex Platonis Critone.

Solon.

Postquam vidit rerum summam esse penes Pisistratum, arma deposuit ante curiam, dicens, O patria, tibi & dictis & factis sum opitulatus. Hoc pacto testatus, sibi non defuisse voluntatem consulendi Reipublicæ in Ægyptum nauigauit. Laert. lib. 1. Plut. in Solon.

Buris & Spertis.

Spontè profecti sunt ad Xerxem regem Persarum, daturi pœnas quas Lacedæmonij iuxta oraculum pendere debebant, eo quòd oratores à Persa missos occidissent. Hi quum venissent ad Xerxem, iusserunt, ipsos quocunque modo videretur interficeret pro Lacedæmoniis. Cùr

que rex admiratus & pietatem in patriam, & animorum fortitudinem, liberasset illos à pœna, peterétque vt apud se manerent: Quî possumus, inquiunt, hîc viuere relicta patria, patriísque legibus ac viris, quorum gratia tantùm iter suscepimus morituri? Herod. lib. 7. Plut. in Lacon. Stob. ser. 37.

Hierocles.

*Est, inquit, patria velut alter quidam Deus, & primus maximúsque parens. Quare qui nomen ei imposuit à reipsa, nõn temerè patriam nominauit, vocabulo quidẽ à patre deducto, pronuntiato tamen fœminina terminatione, vt ex vtroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam vnam ex æquo vt vtrumque parentem colendum esse, &c. Stob. serm. 37.

Anonymus.

Lacon in bello captus, cum sub hasta veniret, ac præco diceret, Laconem vendo: obturauit illi os. Captiuum (inquit) prædica te vendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in actione traducenda. Plutar. in Lacon.

Demosthenes.

Quum ab Areopagitis damnatus, elapsus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuisset aliquot diuersæ factionis homines, primùm abdere sese voluit, sed quum illi nominatim Demosthenem appellantes, iuberent esse bono animo, & viaticum insuper offerrent, grauiter ingemuit, dicens, Quî possum hanc vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos, quales amicos vix in alia sum inuenturus? Plutarch.

Aristides.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Phocion.

Cùm iam poculum veneno temperatum præberetur, interrogatus est à quodam, num quid filio suo, qui aderat, præcipere vellet? Ego, inquit, mi fili, te obnixè rogo, ne quid ob iniuriam mihi nunc factam Atheniensibus malè velis, qui insontẽ me damnarunt. Maluit vir prudentissimus in patriam, quàm in patrem, pietatem seruare filium. Plutarch. in apophthegm.

Aristides.

Quum ab Atheniensibus mitteretur in exilium, sublatis in cœlum manibus, Deos comprecatus est, vt sic res Atheniensium prosperarent, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem. Tanta fuit in viro isto pietas in patriam, cui etiam post dira sua fata incolumitatem precabatur. Plut. in vita Aristis.

Timotheus imperat.

Cùm audisset vnum ex collegis dicentem, An putas, ô Timothee, gratam nobis futuram patriam? Modò nos (respondit) patriæ dignas referre gratias queamus. Stobæus sermon 37.

Thrasybulus.

Quum vellet parua manu triginta Atheniensium tyrannos confodere, dicenti cuidam, Quantas Athenæ libertatem assecutæ gratias illi essent habituræ? Dij, inquit, faciant, vt quanta ipse illis debeo, videar retulisse. Erasmus libro 6. apophthegmat.

Cotys rex Thraciæ.

Vbi cognouit, quòd Athenienses honoris gratia ciuem ipsum suæ ciuitatis declarassent, pro auxilio quod illis aduersus Dorienses impenderat, gratiam reponere studentes: Per Iouem, inquit, & ego illis vicissim meæ gentis ius dabo. Sentiens, nihilominus honorificum esse, Thracem, quàm Atheniensem appellari. Erasmus libro quinto apophthegm.

Cicero.

† Nos, id quod maximè debet, patria nostra delectat: cuius rei tanta est vis, tanta natura, vt Ithacam illam in asperrimis saxulis tanquam nidu-

nidulum affixam, sapientissimus vir (sc. Vlysses) immortalitati anteponeret. lib. de orat.

Seneca.

† Vlysses ad Ithacæ suæ saxa sic properat, quemadmodum Agamemnon ad Mycenarum nobiles muros. Nemo enim patriam quia magna est, amat, sed quia sua. Epist 56.

Sertorius.

Sæpe victor, ad Pompeium Metellúmque misit, offerens se paratum redire in vrbem, si sibi permitteretur: dixítque malle se Romæ ignobilissimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari. Plut in Sertorio.

Vide apoph. de exilio.

De patria fortiter propugnanda.

Demosthenes.

Demosthenes quum exularet in Arcadia, Pytheásque pro Macedonibus duxisset, Vt domum in quã lac venale importatur, aliud habere mali suspicamur: ita ciuitatem esse morbidam, ad quam mitteretur Atheniensium legatio: Demosthenes eam sententiam ita retorsit. vt lac pro sanitate ægrotantium importatur, ita Athenienses pro salute ciuitatum adesse dicens. vbi desciuit populus Atheniensium, protinus illum ab exilio reuocarunt. Plut. in vita Demosth.

Leo Byzantius.

Leo Byzantius quum à ciuibus accusaretur, adhortantibus nonnullis vt ad hostes confugeret, in concionẽ prodiens: Ego, inquit, à vobis ciues mei, quàm vobiscum interfici malo. Erasm. lib. 6. apoph.

Idem.

† Philippo contra Byzantium venienti occurrens: Dic age, inquit, Philippe, quæ te causa impulit oppugnatum nostra mœnia? Cui ille, Amor, inquit, tuæ patriæ, qua vti potiar, veni. Atqui, respondit Leo, Non instrumento bellico, sed Musico amãtibus est opus, atque ita eum ab vrbis oppugnatione auertit. Philostrat.

Agesilaus.

Interrogatus, cur Spartanorum Respub. præ cæteris floreret? Quoniam, inquit, plus cæteris in eo se exercent ciues, vt pariter & imperare, & parere sciant. Quæ duæ res concludunt seditiones, & tuentur concordiam. Plut. in Lacon.

Idem.

Ei ostendebat quidam ciuitatis cuiusdam muros bene tutos, validéque extructos, cúmque rogasset, viderentúrne pulchri? Pulchri, inquit, per Iouem: verùm apparet in hoc paratos, vt mulieres inhabitent, non viri. Sentiens, non aliis mœnibus rectiùs communiri ciuitatem quàm strenuis ciuibus. Plut. in Lacon.

Idem.

Interrogatus, cur Sparta mœnibus cincta non esset? ciues armatos ostendit, innuens, eam demum ciuitatem munitam esse, in qua ciues de fortitudine certarent. Plut. in Lacon.

Idem.

Alius quidam cùm eundem interrogasset illud ipsum: Non saxis, aut lignis, non mœnibus & vallis ciuitatem, sed ciuium fortitudine muniri, respondit. Plut. in Lacon. apoph.

Antalcidas.

Muros Spartæ dicebat iuuenes esse Spartanos: fines autem Spartanæ ditionis, esse lancearũ cuspides. Sentiens ciuitatem non egere mœnibus, quę iuuentutem alat bellis idoneam: & eousque porrigi ditionẽ Lacedæmoniorum, quousque pertingerent armis. Significans, virtute, non dolis aut pecunia propagãdum imperium. Plut. in Lacon.

Polycratidas.

Cum cæteris missus orator ad duces regios, quum ab his interrogare-

tur, vtrum priuatim venissent, an publicè missi? Si impetramus, inquit, publicè: sin minus, priuatim. Vox pij candoris in patriam index. Si cessisset ex sententia legatio, gloriam volebat Reipublicæ cedere: sin minus, ignominiam repulsæ ad patriam non pertinere. Plut. in Lacon.

Asticratidas.

Postquam Agis superatus est apud Megalopolin in prælio aduersus Antigonum, cuidam dicenti: Quid nunc facturi estis Lacedæmonij? an Macedonibus seruituri? Quid tandem, inquit, num Antigonus vetare potest, quominus in pugna pro patria mortem oppetamus? Generosa vox, sentiens libertatem vrbis esse vita chariorem: nec turpiter occumbere, qui pro patria pugnans moritur. Plut. in Lacon. apoph.

Leonidas.

Cum ad Thermopylas proficisceretur, cum Persis conflicturus, vxori Gorgoni roganti, si quid ipsi mandaret? Vt bonis, inquit, nubas, bonósque liberos parias. Hæc vox testabatur, illum animo præsagisse interitum, nec hac præsensione deterritus est ab expeditione: pulcherrimũ esse ducens, pro patria pugnantem occumbere. Plut. in Lacon.

Brasidas.

Contra Ephoros bellum patriæ nomine cùm susciperet, ciuibus hunc in modum scripsit: Quicquid malorum erit in bello profligabo, aut pro patria moriar. Verùm cũ multa iam egregia facinora ꝓ patria edidisset, & Græcos Thraciam incolentes liberasset, fortiter occubuit. Cuius deinde mors cùm Archileonidæ matri nuntiaretur, interrogauit nil prius, quàm, An fortiter filius occubuisset? Thracibus autem eius virtutem laudantibus, eius mortem non tantùm æquo animo tulit, sed probauit etiã: quia pro salute patriæ interfectus esset. Plut. in Lacon.

Theopompus.

Ad Theopompum cùm quidam dixisset, ideò seruari Spartanorum Rempubl. quòd reges scirẽt imperare: Imò potius, ait, quòd ciues sciunt parêre. Multum quidem momenti habet principis integritas: sed multò plus ciuium recta institutio. Plut. in Lacon. apoph.

Callicratida.

Suprà de Morte contemnenda.

Anonyma.

Lacæna, cùm filium in prælium misisset, & interfectum audiuisset: Idcirco, inquit, genueram, vt esset qui pro patria morte non dubitaret occumbere. Cicero lib. 1. Tusc. quæst.

Alia.

Quædam alia filium ad se venientem conspicata, percontata est quid ageret patria? is cùm respondisset, Periere omnes: lateram coniecit in illum, occiditque, dicens: Te igitur nobis misere mali nũtium? Vita putauit indignum, qui cum suis perire non sustinuisset. Plut. in apoph. Lacęnarum.

Alia.

Lacęna quędã filios, quos habebat, quinque in bellum emissos, ante suburbiũ stabat expectans, quis esset belli exitus. Vt accessit quispiam nuntians, filios illius omnes occubuisse: Non istud percontabar, ignauũ mancipiũ, sed quid ageret patria? Is cùm respondisset, à patria stetisse victoriam: Libenter igitur, inquit, accipio filiorum interitum. Egregia mulier priuatum in liberos affectum publicę in patriã pietati posthabuit. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Cùm Eurybiadi non persuaderet, vt in angustiis committeret nauale prælium, clàm ad barbarum misit, qui illum hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Persuasus rex, prælio superatus est: nimirum pugna commissa loco Græcis commodis-

modestissimo. Post hæc denuò misit ad illum, qui monerent, vt quàm posset ocyssimè fugeret ad Hellespontum, Græcos enim de soluendo ponte cogitare. hæc callide, quo, cùm hoc ageret, vt Græcos seruaret, regis incolumitati prospicere videretur. Hoc ingenio Græciam à barbaris liberauit non minore gloria, quàm Miltiades retulerat ex Marathonia victoria. Plut. in apoph.

P. Æmilius.

Paulus Æmilius ex quatuor liberis masculis quos susceperat, duos antea dederat in adoptionem. Ex duobus autem qui remanserant in familia, alter quinque ante triumphum diebus interiit, annos natus quatuordecim: alter, quinto post actum triumphum die, annos natus duodecim. Ob id populo luctum ac mœrorem cum illo agēte, ipse prodiens ad multitudinē, dixit: Se post tam cōtinuos rerum successus aliquid magni mali à fortuna expectasse: nunc verò de patriæ incolumitate securū esse factū, nihilque timere periculi, posteaquā fortuna prosperè gestarū rerum inuidiam in suam domum impingente, ipse pro omnibus dependisset. Plut. in apoph.

Pomponius.

Multis vulneribus in bello acceptis cùm ad Mithridatem adductus, ab eo quæreretur, an, si curaret eum, vellet sibi esse amicus? Si tu, inquit, Romanis amicus fueris, me quoque amicum habebis. Eras. 6. apoph.

Anonymus.

Sylla cùm Præneste oppidum armis cepisset, decreuissétque, quicquid erit ciuium trucidare, hospitem suum iussit excipi. hoc beneficio pensare volens hospitij communicati gratiam. At ille contrà liberè: Nolo, inquit, patriæ meæ extinctori debere vitam, simúlque turbæ ciuium sese admiscuit, & cum illis trucidatus est. Plut. in Sylla.

Cicero.

† Pro patria nemo bonus dubitat mortem oppetere, si sit ei profuturus. 1. lib. off.

Sthenius.

Pompeius Magnus Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsissent, vniuersos interficere statuerat. At Sthenius, eius ciuitatis princeps, Pompeium adiit his verbis: Non æquum facis Pompei, qui propter vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Atqui ego ipse sum ille, qui & amicis persuasi, & inimicos coegi Marianas sequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus dixit se ignoscere Mamertinis, à tali persuasus viro, qui patriam suæ ipsius vitæ antetulerit: simul & ciuitatem & Sthenium liberauit. Plutar. in Rom. apoph.

Pompeius.

Cùm ingens rei frumentariæ Romæ esset penuria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autē vera maris terræque dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit, multáque frumēti vi collecta, properabat ire Romam: verùm cùm ingenti tempestate oborta naucleri detrectarent nauigationem, ipse primus nauim ingressus, iussit anchoras tolli, clamans: Vt nauigemus, vrget necessitas: vt viuamus, nō vrget. Significans, patriæ periclitantis habendam rationem potius quàm priuatæ incolumitatis. Siquidem reipubl. subleuādæ curis immori, pulchrum est: at patriam in extremo discrimine nostra cessatione deseri, turpissimum est. Plut. in apoph.

Alphonsus.

Interrogatus, quos è ciuibus suis haberet charissimos? Qui magis, inquit, pro me metuunt, quàm me. Sensit, illos reuera amandos esse ciues, qui principem magis amant, quàm timent. Si amant, nihil erit tam arduum, nihil tam difficile, quod principis causa subire non cupiant: si ti-

ment, aut cum insidiatoribus coniurant, aut ipsi in eius perniciem coniurant. Eras. li. 8. apoph.

Michael Maurocenus.

* Ex Syria, vbi amplissimas opes, cōparat, in Rhodū insulā appellens, vbi accepit Venetos Genuensi bello Clodia accepta, in summo positos esse discrimine, neque vllam eius seruandæ spem superesse, multis adhortantibus, vt mercibus diuenditis, & thesauro conflato aliò se reciperet: Egóne, inquit, tam graue facinus & scelus hoc tempore ausim, vt desim patriæ tam grauiter laboranti? Quin diuendam omnia, & quicquid inde conflauero pecuniæ, id totum in patriæ salutem impendam. Ergo vbi Venetias venit, in curia pecuniis omnibus profusis, meritò Andreæ Contareno duci subrogatus est. Egnatius li. 6. ca. 5.

Vide titulum de Morte generosa.

De patriæ neglectu.

Crates.

Alexandro percontanti, num cuperet restitui patriā suam? Quid opus est? inquit: Fortassis eam alius Alexander restitutam diruet. Laert. li. 6. ca. 5.

Anaxagoras.

† Rei & publicæ, & priuatæ omnino negligens fuit: adeò vt cuidam se ità compellanti; Nullàne tibi patriæ cura est? dixerit: Mihi verò patriæ cura & quidem summa est, ostenso cœlo. Laert. li. 2.

Theopompus.

Suprà de Arguté dictis.

De impietate in patriam.

Agis Archid. F.

Nihil illis planè fidendum esse dixit, qui in natale solum & patriam impij essent. Plut. in Lacon. apoph.

Catilina.

Quum M. Tullius in senatu dixisset, incendium à Catilina excitatum: Sentio, inquit Catilina, idque si aqua non potuero, ruina extinguam. Vox non hominis, sed furiæ. Erasm. 6. apophtheg.

Tiberius.

In eam incidit insaniam, vt non patriæ solum, sed totius etiam orbis interitum optaret. Sæpe enim dixisse fertur, Me mortuo terra misceatur incendio: & Priamum fuisse fortunatissimum, quòd ei cum patria & regno perire licuisset. Dion in Tiberio.

Nero.

Suprà de Crudelitate.

De patriæ impietate in suos.

Pausanias Cleombroti F.

Qvum Delij de insula cum Atheniensibus haberent controuersiam, atque inter cætera dicerent, quòd ex more regionis neque mulieres in insula parerent, neque mortui sepelirentur: Quomodo, igitur, inquit, hæc insula erit vobis patria, in qua neque fuit quisquā vestrū, nec futurus est? Argutè notauit ineptam Deliorum consuetudinem, qui suos in patria, neque nasci finerent viuos, nec humari mortuos: quum vt mulier, ita nec regio mater sit, nisi gignat. Alienum autem fit à materna pietate, nolle sepeliri quos genuit. Plut. in Lacon.

Anacharsis.

Suprà de Fiducia artis.

Theodorus Atheus.

Suprà de Fuga excusata, & de Liberè dictis.

Idem.

Eundem quum rex Lysimachus interrogasset, num è patria excidisset per inuidiam ciuium, respondisse ferunt, Nihil minus, sed propter excellen-

pellentis ingenij, quod non capiebat patria. Sicut enim Semele Baccho grauida, cùm non potuisset perferre foetum, Iupiter eam miseratus abortiuum ambussit, & inter deos retulit: Sic cùm patria mea minor esset. quã vt caperet philosophum, bonus quispiam siue Deus, siue genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me transtulit. Philo, li. quòd sapiens sit liber.

De patronis.

Phocion.

PHocion, quum à suis reprehenderetur, quòd hominem improbũ in iudicio defendisset: At nemo bonus, inquit, patrocinio indiget. Plutarc.

Anonymus.

Siculo cuidam Scipio prætor patronum causæ dederat hospitem suũ, hominem nobilem, sed egregiè stultum. Hic Siculus: Quæso, inquit, prætor aduersario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem dederis. Sentiens, illum tam insigniter stultũ, vt illo diuersam partem adiuuante posset etiam nullo patrocinante vincere. Bruf. l. 5. c. 18.

Idem.

Veteranus ob diem sibi dictã periclitans accessit in publico ad Augustum, rogauítque vt sibi patronus & defensor assisteret. Ille aduocatum ex comitatu sine mora dedit, commendauítque ei litigatorem. Quo viso, exclamauit ingenti voce veteranus: At non ego Cæsar periclitante te in bello Actiaco vicarium quæsiui, sed pro te ipse pugnaui: detexitque impressas cicatrices: quibus visis, erubuit Cæsar, venítque ipse in aduocationem. Bruf. l. 5. c. 1.

Demosthenes.

† Cùm interrogasset Aristodemũ actorem fabularum, quantum mercedis, vt ageret, accepisset: & Aristodemus talentum respondisset: At ego plus, inquit, accepi, vt tacerem. Aul. Gell ibid.

Vatinius.

† C. Licinius Caluus qui diu de eloquẽtiæ primatu cũ Cicerone cõtẽdit, adeò vehemens accusator fuit, vt in media eius actione surgeret aliquãdo Vatinius reus, & eum interpellans exclamaret: Rogo vos, Iudices, nũ si iste disertus est, ideò me damnari oportet? Ex quo inter vtrunque tantũ cõflatũ est odium, vt in prouerbiũ abierit, Vatinianũ odiũ. Sen. in cõtrouer.

Figulus iurisconsultus.

Postridie eius diei quo consulatus repulsam acceperat, quũ multi ad eũ consulẽdi gratia venissent, omnes inconsultos dimisit, dicens: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Bruf li. 5. cap. 18.

Granius.

Cùm patrono malo, qui vocẽ in dicẽdo obtuderat, suaderet, vt mulsum frigidũ biberet, simulac domum rediisset, Perdã vocẽ, id si fecero, cùm patronus dixisset, vrbanissimè Granius respõdit, Melius est, inquiens, vt vocẽ perdas, quàm reũ. Bruf. l. 5. c. 18.

De paupertate.

Democritus.

AVdiens quendam de paupertate sua conquerentem: Si non multa, inquit, desideres, pauca tibi multa videbuntur. Desideriũ .n. contractũ, paupertatem diuitiis æquipollentem reddet. Anton. in Melis. part. 1. ser. 33.

Idem.

Dicere solebat, pauperis conditionem diuitiis multò beatiorẽ esse. Pauperes quippe maximis malis non infestãtur, vt insidiis, inuidia & odio, quibus diuites expositi sunt quotidie. Anton. in Melissa, part. 1 serm. 33.

Socrates.

Ab Archelao vocatus, vt qui ipsum ditare vellet, ei renuntiau[it] Quod farinæ chœnices qu[atuor] obolo venirent Athenis, & [illegible]

quam funderent. Nam si res meæ, dicebat, mihi non sufficiūt, at ego ipsis sufficio, & sic etiam ipsæ mihi. Stob. ser. 95. ex Arrianis scriptis recitat.

Idem.

* Paupertatem aiebat esse μικρὰν σωφροσύνην, id est, paruam temperātiam. Stob.

Idem.

* Charmidi de paupertate non cōquerenti dixit, Rectè facis, est enim res gratiosa paupertas, minimè inuidiosa, & de ea acquirenda minimè certatur, sed licet incustodita seruatur, & neglecta augetur. Stob.

Aristides.

Aristides ille iustus cùm diues quidam paupertatem ei obiiceret, dixit: Mihi quidem nihil adferet mali paupertas, tibi verò diuitiæ non paucas perturbationes. Anton. in Meliss. part. 1. ser. 33.

Plato.

† Paupertatē dicebat esse iudicandā, non possessionis decrementū, sed insatiabilis augmentum. 5. de legib. Stob. ser. 10.

Epicurus.

* Paupertatē ad legem naturæ cōpositam dicebat summas esse diuitias. Senec. epist. 27.

Sextus.

* Paupertatem ferre non cuiusuis, sed sapientis esse dicebat. Anton. ser. de egenis.

Diogenes.

Desertus ab omnibus hominibus, solus relinquebatur, cùm neque propter egestatem ipse quenquam reciperet, neque ipsum hospitio quisquā acciperet. Omnibus enim inuisa erat eius in reprehendendo acrimonia, deinde in agendo loquendóque acerbitas. Proinde tristitia plenus, summas foliorum extremitates manducabat. Illæ enim suppetebant, quominus fame periret. Mus verò accedens, decidentibus frustulis vescebatur. Diogenes igitur, cùm diligenter rem inspectasset, subridēs, animo recepto: Mus hic, inquit, nihil indiget Atheniensium lautitia. Et quid tu, ô Diogenes, ægrè fers, te cū Atheniēsibus nō cœnare? Ælia. l. 13. de Var. hist.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione, quæ vt semper incolumis est, ita etiā vbique habetur in pretio.

Idem.

Cùm Diogeni paupertas à quodam vitio daretur: Infelix, respondit, quid ais? At ego neminem vidi tyrānidem gerere propter paupertatem, omnes verò propter diuitias. Stob. ser. 95.

Idem.

* Anaximenis seruos conspicatus multa vasa ferentes, cuius ea essent interrogauit. Cùm autem illi Anaximenis esse respondissent, An non pudet eum, inquit, tam multa habere cùm seipsum non habeat? Max. ser. de diuitiis & paupertate.

Idem.

Idem paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον. Id est, quæ per se discitur. Diuitibus opus est multis præceptis, vt frugaliter viuāt, vt corpus exerceant laboribus, ne corporis ambitioso cultu delectuntur, &c. omnia autem docet paupertas. Stob. serm. 95.

Idem.

Solitus est ioco dicere sibi tragicas execrationes occurrisse, quod esset, ἄοικος, ἄπολις, ἄπατρις, πτωχὸς ἀλήτης, καὶ ἡμερόβιος, id est, domo, ciuitate, patriáque carēs, pauper & erro. Laer. lib. 6. Alludens ad locū aliquem è tragœdiis. De Oedipi execrationibus vide in Chiliadibus Erasmi.

Idem.

Paupertatem dicebat esse subsidiū ad philosophiā. Nā quæ philosophia verbis persuadere conatur, ea paupertatē reipsa cogere. Stob. ser. 93.

Arcesilaus.

* Paupertatē aiebat asperam quidem esse, quemadmodum & Ithacā, sed bonā prolis nutricē, vt quæ assue faciat frugalitati & abstinentiæ, & in

uniuersam efficax virtus [illegible] sit. Stob. [illegible] de paupertate.

[illegible]

* Animae [illegible] moderatam esse [illegible] paupertatem. Stob. [illegible]

Idem.

* Non paupertatem, [illegible] fugiendam [illegible] N[illegible] quot [illegible] [illegible] N[illegible] duobus [illegible] quatuor [illegible] sed quatuor [illegible] comparat paupertatem & [illegible]

[illegible]

Dicere solebat, paupertatem esse lucernam, quae omnia mala demonstraret. Stob.

Aristoteles.

Paupertatem dicebat multis rebus indigere, auaritiam autem omnibus. Anton. par. 1 ser. [illegible] Meliss.

Idem.

* Si non multa, inquit, concupiscas, pauca etiam multa videbantur: exigua enim apparētia paupertatē opulentiae parem efficit. Max. ser. de diuit. & paupertate.

Xenophon.

* Paupertatem per se doctam philosophiam esse dicebat: quae enim haec verbo suadet, illa opere cogit. eo. ser.

Aristonymus.

* Vitam pauperū similem esse dicebat nauigationi iuxta littus: diuitū autem ei quae in profundo pelago fit. Illis enim facile est funem eiicere, appellere, & nauim extrahere: diuitibus non item. Stob. in compar. paupertatis & diuitiarum.

Ephiales.

Cuidā ei paupertatem exprobrāti, Cur nō, inquit, etiā alterū dicis, quod iustitiā colam? Ostendit autē vir sapientissimus, paupertatem, etiāsi multarum virtutū nutrix sit, cunctis exosam esse. Ælian l. 13. de Var. hist.

Apollonius.

Solitus est dicere paupertatē secū[illegible] nequaquā [illegible] tamen [illegible] & [illegible] Amicos [illegible] Melissa. A[illegible] paupertatē quae [illegible] familiam autem q[illegible] propter [illegible] [illegible] hominibus. Stob. [illegible]

Lycurgus.

Lycurgus [illegible] ob rem [illegible] ve[illegible] Ne [illegible] paupertatem [illegible] Ut vir ille sap[illegible] [illegible] vulgus nihil expetatur [illegible] quā in [illegible] humanae praestantia. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Ciuibus quibusdā interrogantibus, quomodo liceret hostiū incursū effugeret? Si, inquit, pauperes fueritis, nec alius alio plus requirat. Ad opulētos & onustos praedae spes inuitat hostē, nec facilè potest elabi qui sarcinis & impedimentis retardatur. Ad haec tutiores sunt ab hostium incursu, inter quos est aequalitas, & ex aequalitate concordia. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Quidam imperatorem incusauit quòd illius insidiis, & otio & somno fuisset priuatus: videlicet, quòd illius benignitate è paupere factus esset diues. Plut. in Sympos. l. 2.

Isocrates.

† Paupertatem cum iustitia coniūctam opibus malè partis antepono. Nam iustitia pecuniis eò praestantior est, quòd haec viuentibus tantùm prosunt, illa etiam defunctis gloriā parit: haec vel malis hominibus contingunt, illam improbi nullo consequi modo possunt. ad Demonicum.

Seneca.

† Magnus est ille, qui in diuitiis pauper est, sed securior, qui caret diui

uitiis. Et: Nemo nascitur diues: quisquis exit in lucem, iussus est lacte, & panno esse contentus. Ab his initiis nos regna non capiunt. Eadem epistol.

Moschion.

*Si, inquit, in Persia natus esses, nō curares Græciam habitare, sed cum Persis feliciter versari studeres. Cur igitur in paupertate natus contendis ditescere, & non in eadem permanens feliciter vitam degere? Max. serm. de diuit. & paupertate.

Hieron. sophista.

* Vituperatus, quòd cùm multos rhetoricari docuisset, ipse egeret: At qui, inquit, ditescere non docui eos, neque pecuniæ studere. Eodem sermon.

M. Cato.

Cato dicebat, honestam paupertatem impiis diuitiis longè præferendam esse. Hoc enim opprobrij, illud miserationis causa fieri solet. Ant. in Meliss. ser. 33. par. 1.

Bulas.

Bulas, famosissimus latro, qui sub Seuero imperatore per totam Italiā, comparata manu sexcentorum latronum, biennio maximas prædas fecit, postquam Centurionem vitæ insidiatorem cepisset, raso capite ad Seuerum imperatorem remisit, cúmque interrogaretur, quid imperatori vellet nuntiari? Nuntia, inquit, dominis tuis ipsos seruos suos alere, ne latrocinentur. Habebat enim Bulas multos apud se Cæsarianos, partim exigua mercede conductos, partim nullo certo stipendio. Xiphilinus in vita Seueri.

Idem.

Cuiusdam mulieris, cum qua scortabatur, ope deprehensus, & à Papiniano præfecto prætorio interrogatus, cur latrocinium fecisset? respondit: Et tu dic, cur præfectus sis. Erat nimirum Papinianus homo prædiues, & magnæ apud Cæsarem existimationis, & propter opum suarum splendorem in aulam admissus. Bulas verò penuria rerúmque egestate vexatus, latrocinio victum quærere cogebatur. Idem Xiphilinus.

De peculatu.

Diogenes.

Diogenes Cynicus cùm vidisset magistratus, qui Hieronemonęs dicebantur, quendam deprehensum, quòd ex ærario phialam furatus esset, adducentes: Magni, inquit, fures paruum ducunt. Laërt.

Anaxander.

Suprà de Furto.

M. Cato.

Dicebat, priuatarum rerum fures in compedibus vitam agere, publicarum in auro & purpura conspicuos incedere. Olim simplex furtum non puniebatur capite, sed vincti compedibus præstabant operam. At longè grauius crimen est peculatus, quàm furtum. Et tamen qui fiscum principis, qui Remp. compilant, magnates fiunt. Plut.

Scæuola.

Septumeleio Agnanino, cui pro capite C. Gracchi aurum erat repensum, rogante vt se in Asiam præfectum duceret: Quid tibi vis, inquit, insane? tanta malorum est multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmem, si Romæ manseris, te paucis annis ad maximas pecunias esse peruenturum. Notauit auaritiam hominis præfecturam non ob aliud ambientis, nisi vt spoliaret prouinciales, ac ludens finxit, id citius consecuturum Romæ. Hoc dictum Fannius in Annalibus ascribit Africano Æmyliano, qui dictus fuerit Iron. Erasmus libro 6. apoph.

Auf-

Aufidius Modestus.

L. Quintium in morbo sibi dicentem manus esse frigidas, hoc scommate taxauit: Atqui calidas, inquit, è prouincia extulisti. notans eum, quòd proconsul administrans prouinciam, multa furatus esset. Meminit Plutarchus in Symposiacis libro 2. cap. 40.

Claudius Cæs.

Narcissum ab epistolis, & Paliantem à rationibus sic adamauit, vt eos non solùm amplissimis præmiis, verùm etiam quæstoriis prætoriísque ornamentis decreto senatus ornari libenter passus sit, ad hæc tantùm rapere & acquirere, vt illi querenti de fisci exiguitate quidam non absurdè dixerit, Abundaturum fiscū, si à duobus libertis in consortium reciperetur. Hos Plinius fatetur Crasso fuisse ditiores.

Traianus imp.

Initio procuratores habebat rapaces, qui prouinciales calumniis expilabant. Quorum vnus fertur, vnumquemque diuitem sic conuenire solitus: Quid habes? Vnde habes? Hæc vbi didicerat, addebat tertium, Pone quod habes. Sed admonitus à Pompeia Plotina vxore, cohibuit eiusmodi vexationes prouinciarum, addens vocem optimo iure laudatā: Fiscum esse lienem, quòd eo crescente reliqui artus contabescant. Sensit optimus princeps, iniquum esse, sic explere fiscum vnum, vt nihil habeāt subditi: præsertim quum boni principis sit, quicquid habet populus. Erasm. l. 8. apoph.

Sigismundus imp.

Interrogatus, cur apud liberas ciuitates peculatus crimen adeò frequens inueniretur? Idcircò, respondit, quòd nados honores ciuibus cōmendant, populus autem ad lucrum inhiat. Indicat autem, magistratum ipsum in causa esse, quòd peculatus crimine tam multi hodie insimulentur. Cùm enim tam varia Reipublicæ sint officia, singulis certa & sufficientia stipendia deberent assignata esse, quo hi qui ad huiusmodi honores & officia vocantur, haberent vnde viuerent, sine vlla vel furti vel peculatus suspicione. Verùm cùm desunt hæc stipendia, vel nimis sunt tenuia, fit vt plerique ex publico thesauro sibi per nefas prospiciāt, & pauperes primùm ad amplissimas opes veniāt. Æneas Sylu. lib. 2. commentariorum de reb. gest. Alphonsi.

De pecunia.

Timotheus.

Pecunias sanguinem animámque mortalibus esse dicebat: quibus qui careat, mortuus inter viuos viuit. Brus. l. 5. c. 10.

Democritus.

* Nimiam pecuniarum collectionem pro liberis, prætextum auaritiæ esse dicebat, proprium ingenium arguens & detegens. Stobæus serm. de iniustitia.

Diogenes.

Suprà de Diuitiis ac opibus.

Bion.

Suprà de Diuitiarum vsu.

Demades.

Suadentibus Demadi Atheniensibus & iubentibus vt deductas triremes nautis militibúsque compleret, cùm pecunias nullas haberent: Omnino: inquit Demades, primùm pecuniis opus est. Brus. ibid.

T. Quintius.

Infrà, de Salse dictis.

Iul. Cæsar.

Potentiam duabus rebus, pecunia scilicet & militibus parari conseruarique atque augeri, eáque se mutuò consequi dicere solebat. Exercitum commeatu retineri, rursum commeatum armis comparari, non tam... bat, sed sentiebat etiam. ... in Cæsare.

Indus Anonymus.

† Benzonius Mediolanensis in America in Indum, à quo pullum emere volebat, incidit. Is, cognito pullũ suum ad cibum expeti, drachmam argenteam, quam Regalem dicunt, à Benzone oblatam, in os inseruit. Vbi insipidum sensit. Abi, inquit, Christiane, cum re tua vili, nullius etiam vsus. Pullum ego meum ipse comedam, nisi tu vicissim, quod edi possit, mihi dederis. Io. Metellus in epist. ad Ant. Augustin.

Vide apoph. de Diuitijs, & de Munerum contemptu.

De peregrinationibus.

Socrates.

QVum quispiam vitiorum vitandorum gratia peregrinatus esset nihilque profecisset, post reditum Socratem rogauit, Cur ita euenerit? Quoniam, inquit Socrates, eadem causa te premit, quæ expulit. Laërt.

Idem.

Cuidam quærenti, quòd peregrinationes sibi nihil profuissent, non immeritò, inquit Socrates, tibi istud euenit, tecum enim peregrinabaris. Multi putant longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet:

Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Congressus sapientium confert prudentiam, nõ montes, aut maria. Eras. ex Laërtio.

Aristippus.

Percontanti Dionysio, cur Aristippus venisset in Siciliam, relicto Socrate? Vt, inquit Aristippus, quæ habeo impertiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent illum sic respondisse: Quum egerem sapientia, adij Socratem: tunc quoniam egeo pecunia, ad te veni. Laërtius libro 2. cap. 8.

Antisthenes.

Putauit omnia mala pro peregrinis habenda esse. Vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit, ab exoticis autem abhorret: non quidem quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Verùm sapienti viro nil peregrinum est, nisi quod cum vitio coniunctum est. Laër. l. 6. c. 1.

Democritus.

Interrogatus, ad quid peregrinatio prodesset? respondit: Vitæ frugalitatem docet Offa quippe & thorus herbaceus famis ac laboris dulcissimæ medullæ sunt. Stob. ser. 38.

Idem.

*Quamlibet terrã hominis sapienti peruiam esse dicebat: animæ námque fortis vniuersus mundus patria est. Eod. ser.

Lacones.

Laconibus peregrinari concessum non erat, ne morum peregrinorum vitæque incompositæ contagium attraherent. Quin & peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes, mali cuiuspiã ciuibus existerent magistri. Quisquis autem ciuium non tulisset liberorum suorum iuxta patrios ritus institutionem, iure ciuium priuabatur. Rursus narrant quidam, quicunque peregrinus Spartanæ ciuitatis instituris sustineret exerceri, eum ex Lycurgi sententia admitti in eam ciuilitatis portionem quæ fuerat à priscis ordinata. Cæterùm vendere ius ciuitatis nulli fas erat. Perspexerat vir ille prudentissimus, commerciis exterorum ac negotiatorum, ciuitates quamuis bene institutas corrumpi: quòd ad nequitiam omnes sunt magis dociles, quàm ad virtutem. Sed nulla mixtura perniciosior, quàm quæ per imperij trãslationem prolationémve inuehitur. Sic influxu Græcarum nationum effœminata est Roma: sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex sanctissima facta est corruptissima. Plut. in Lacon.

Iidem.

Iidem.

Lacones adolescentem ex eorum numero qui exercebantur, increpuerunt, quòd viam nosset quæ ducit in Pyleam, adeo studebant suos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione seruare alienos, ne per occasionem à patriis institutis degenerarent: præsertim cum Arcadia, cuius est Pylea, luxu deliciísque barbariciis esset corrupta. Plutar. in Lacon.

Pausanias Plistonactis F.

Quum Lacedæmonios Tegeæ, vbi exulabat, laudaret, atque quidam dixisset, Cur igitur Spartæ non manebas? Quia, inquit, non apud sanos, sed vbi sunt ægroti, medici versari consueuerunt. Pausan.

Anonymus.

Argiuus quidam cùm Eudamidæ dixisset, Lacedæmonios peregrinationibus reddi deteriores, quòd interim degenerent à maiorum legibus & institutis: At vos, inquit, quum Spartam venitis, non deteriores, sed meliores euaditis. Dictum retorsit in Argiuum: hoc enim dicens, magis suam gentem vituperauit, quàm Lacedæmoniorum. Plutar. in Lacon.

Seneca.

† Nusquam est, qui vbique est. In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa hospitia habeant, nullas amicitias. Epist. 2.

Idem.

† Quid prodest mare traiicere, & vrbes mutare? Si vis ista quibus vrgeris effugere, non alibi sis oportet, sed alius. Epist. 104.

Vide apoph. de exilio.

De perfectione.

Crates.

IMpossibile esse dicebat, quenquã inueniri, qui nunquã lapsus sit: sed veluti in malo punico, granum quoq; aliquod putrescere. Laërt.

Apelles.

Apellis ætate complures etiam in arte pingendi nobiles, quorum opera quum suo candore miraretur, collaudatis omnibus, dicebat illis deesse vnam illam Venerem, quam Græci χάριτα vocant, ingenuè profitens, cætera omnia illis contigisse, in hac vna neminem ipsi parem esse. Simile quiddam est in phrasi, quæ allicit ac remoratur lectorem aut auditorem, quum tamen non habeat nomen, nec arte præcipi possit. Eras. Rot. lib. 8. apoph.

De perfidia.

Themistius.

*NVllam malitiam magis alienam esse à conuersatione hominum esse dicebat quàm perfidiam. Aduersus quam nulla custodia dari potest. Nam (inquiebat) quod vnicum habeamus confugium, nempe iusiurandum, hoc ipso maximè abutitur vir perfidus, quod commisit malum facinus inficiando. Stobæus sermone 12.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Cuidam referenti, Valentinum Borgiam à Consaluo quodam Hispano violato iureiurando, perfidè retentum & ad Ferdinandum Hispan. regem missum esse, respondit, Ergo posthac pro Punica fide Hispanicam celebraturi sumus. libr. de eiusdem Lud. scitè dictis, Alphonsi regis apoph. libris adiuncto.

Fridericus III. Imp.

†Data fide publica sex è principibus qui in se absentẽ coniurauerant, Neapolim euocatos, indicta causa, & violata præter dignitatem suam fide clàm in hortis capite multauit, rogatus ab his antequã mactarentur, cur datam fidem falleret? Respondit quũ, & fas esse, perfidis, & pars

violare fidem, & scelus, pari arte punire. Bonfin.l.4. Decad.4.

De periculo vitando.

Alcibiades.

ACcitus ab Atheniensibus è Sicilia, vt diceret causam capitis, abdidit sese, dicens: Eum esse fatuũ, qui vocatus in ius non quærat elabi, quum liceat vitare ne eat. Sentiens, consultius esse non committere se periculo, quàm dare operam, vt ingressus periculum temet expedias. Dictum Græcis sonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicum sententiis absoluitur: φυγεῖν qui vitat aut fugit. Plut. in vita Alcibiadis.

Antigonus.

Suprà de Morte generosa non deflenda.

Seneca.

†Quantum possumus nos, à lubrico recedamus, in sicco etiam parùm firmiter stamus. Epist.117.

Idem.

†Serò animus ad periculorum patientiam post pericula instruitur. De Tranquill.an.ca.11.

Huc refer apophtheg. de Fuga excusata.

De perseuerantia.

Chilon.

DIcere solebat, tardè quidem aggredienda esse omnia: verùm cùm semel iam inceperis, constantissimè in agendo perseuerandum esse. Stob.ser.de Prudentia.

Agis.

A Leonida in carcerem coniectus, quum multa in illum cõuicia iactasset, rogatus num pœniteret rerum actarum? Non pœnitet, inquit. Plutarchus.

Demosthenes.

Quum Antipater intra Lamiam à Græcorum copiis esset conclusus, ac velut ob res feliciter gestas, Athenienses diis immolarent victimas: Demosthenes ad quendam amicorum nomine Agesistratum ait, sibi non eandem esse cum cæteris sententiam. Noui enim, inquit, Græcos stadium pugnare & scire & posse, Dolichon autem non item. Dolichus autem continet viginti quatuor stadia. Notauit suos, quòd protinus vna contenti victoriola, deponerent bellandi studium, quum oporteat eiusmodi successibus non frui, sed vti ad maiorum rerum occasionem. Eras.l.8. apoph.

Brutus.

Suprà de Munerum contemptu, Cyanensium.

Vide apoph. de Constantia.

De perseuerantia & constantia piorum in cruce.

Basilius Magnus.

CVm à Valente Cæsare in exilium pro fide cogeretur, exhibitus est ad tribunal Præfecti, terroribúsque & minis maximis actus, vt nisi præceptis principis obediret, sciret sibi impendere interitum. Tum ille intrepidus, atque absque vlla animi perturbatione respondit Præfecto: Atque vtinam aliquid mihi esset digni muneris, quòd offerrem huic qui maturius Basilium de nodo follis huius absolueret. Cúmque daretur ei nox, quæ erat media, ad deliberandum, denuò respondit: Ego crastino idem ero qui nunc, tu te vtinam non mutares. Eccles.hist.lib.11. cap.9.

Athanasius.

Cùm sub Iuliano Apostata crudelissimo imperatore, in maximo esset

vitæ

viri periculo, & populus mirum in modum contristaretur, alta voce clamans: Bono estote animo, inquit, nubecula tantum est, quæ mox euanescet splendente sole. Sozomenus lib.6. Tripartit.hist.cap.26.

Ignatius

Suprà de Morte contemnenda.

Eusebius Samosatenus.

Cùm nollet Cæsari Cõstantio mittere decretum Arrianorum contra Meletium factum: Cæsar minatus est, se abscissurum dexterã eius manum, quo audito, Eusebius ambas porrexit, inquiens, Decretum non dabo, clarum Arrianæ pestis indicium. Theodoretus in Tripartita histor. cap.49.lib.5.

Polycarpus.

Cùm fidei rationẽ redderet, atque constãter perseueraret, Herodi proconsuli ignem minitanti respondit: Ignem minaris hunc, qui ad momentum incenditur, & paulò pòst extinguitur. Verùm ignoras futuri iudicij ignem æternum fore, qui ad perpetuas pœnas præparatus est impiis. Euseb.lib.14. cap.5. Ecclesi.hist.

Idem.

Ab Herode proconsule admonitus, vt iuraret fortunam Cæsaris, & conuitia diceret in Christum, respondit: Octoginta & sex annis seruio ei, & nihil me læsit vnquam: qua igitur conscientia maledicerem, & blasphemarem regem meum, qui salutem mihi dedit? Cúmq; rursus vehementius vrgeretur, vt fortunam Cæsaris iuraret: Si hanc, inquit, iactantiam quæris, vt ego fortunam Cæsaris iurẽ, & quis sim ego ignorare te simules, audi à me: Sum Christianus: Si verò eam rationem vis Christianę religionis accipere, statue diem & audi. At cùm procõsul diceret, Suade hoc populo: respondit Polycarpus, Tibi quidem respondi, quandoquidem principibus & potestatibus à Deo datis in primis honos debeatur, modò religioni non sit Deo contrarius: Populo autem furenti satisfacere, nõ sit possibile. Eusebius lib.4. Eccles. histor.cap 15.

Sanctus martyr.

Diaconus quidam Ecclesiæ Viennensis, nomine Sanctus, tanta animi celsitate & constantia carnificibus eum horrendis tormentis à Christiana fide auertere conantibus resistit, vt ne nomen quidem vel suum, vel gentis, vel ciuitatis vnde fuit, neque verum seruus an liber illis vellet dicere, sed ad omnia rogata latino sermone responderet, Christianus sum: istũ que pro nomine, pro ciuitate, pro genere, & denique pro re quaque iterum ac sæpius est eloquutus: nec aliam vocem ethnici ab eo elicere potuerunt. Euseb.libr.5.histor. Eccles.cap 1.

Lucius Sophista.

Lucius quidam ob religionis confessionem ab Vrbicio damnatus cùm iam ad supplicium duceretur: Gratias ago, inquit, quòd me nequissimis dominis absolutum, ad summum cœli terræque regem remittas. Eusebius libro quarto Ecclesiasticæ hist. cap. 17.

Attalus.

Cùm in sella ferrea prunis subteriectis torreretur, voce magna ad plebem clamauit: Ecce hoc homines comedere, quod vos facitis, qui à nobis velut occultum facinus inquiritis, quod vos aperta luce committitis? Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali fecimus. Euseb.5. Eccles.hist.cap.1.

Syluanus.

Constantium tyrannum ad fidei orthodoxæ defectionem eum hortantem, sibi mortem etiam minitantem audiens: Potestatem quidem habes, inquit, nos puniendi: nos autem patrum statuta non ideo destruemus. Theodoret.lib.5. Eccl.hist.c.24.

Maris episcopus.

Oculis ob senectutem orbat.

audiens Iulianum apostotam in Sacello Solis sacrificare diis gentilium, palàm imperatorem obiurgauit, ad quem conuersus imperator cum dixisset, Abi tu potius ad Galilæum tuum (Christum intelligens) ac iube, tibi aperire oculos, tum Mares respondit: Deo meo gratia pro cæcitate ago, qui ideò visum ademit, ne te apostatam, in Deum blasphemum, & omni planè pietate nudatum, coram videre cogar. Sozomenus in Tripartita histor. libro 6 cap 6 Alij hoc dictum Eguinario episcopo (quem Fulgosius li. 6. cap. 2. Inarium appellat) ascribunt.

Romanus.

* Quum iã carnifici ceruices porrexisset, nuntiúsque subitò accurrisset, qui veniam ipsi ab imperatore Iuliano afferebat, id ægerrimo animo tulit: atque his verbis vsus est: Scilicet indignus erat Romanus qui Christi martyr appellaretur. Theodoret. lib. 3. hist. Eccles. cap 16.

Theodorus martyr.

* Immanes cruciatus minantibus carnificibus, nisi fidem Christi abiuraret, in hanc præclaram vocem erupit: Pro fidei Christianæ confessione qui vulnerat incidat, & qui verberat laceret: & qui cremat flammam adiiciat: & qui his verbis offenditur linguam eximat. Nyss. in vita Theodori.

Victor.

Victor proconsul Carthaginis, vir diues & clarus, ad veritatis negationem solicitatus à rege, & promissionibus multis ad defectionem inuitatus: respondit: Dicite regi vestro vt subiiciat me ignibus, adigat bestiis, excruciet omni genere tormentorum. Si consentio, frustra sum in ecclesia baptizatus catholica. Nam si hæc præsens sola vita fuisset, & aliã, quæ verè est, nõ sperarem æternam, nec ita fecissem ad modicum, atque temporaliter gloriarer, & ingratus ei existerem, qui per fidem meam omnia sua mihi contulit, Victor. lib. 3. Vandalicæ historiæ.

D. Ambrosius.

* Calligonus, cubiculi præpositus, mandare aliquoties Ambrosio ausus est, Me viuo tu contemnis Valentinianum? Caput tibi tollo. Ambrosius respõdit, Deus permittat tibi vt impleas quod minaris. Ego enim patiar quod episcopi: tu facies quod Spadones. Ambros. epist. 33.

Theodulus.

Cùm ob fidei confessionem sub Iuliano apostata craticulis impositus esset, vt in omnium conspectu assaretur, ad præfectum in mediis cruciatibus dixisse fertur: Si assas carnes degustare cupis Amachi, in alterum latus me verte, ne semicrudus ad edendum parum suauis tibi reddar. Idem de Laurentio, Macedonio, atque Tatiano martyribus, alij etiam scribunt, Niceporus libro 10. & 25. Eccles. histor.

Dionysius episcopus Alexandr.

Cùm à tortoribus vehementer vrgeretur, respondisse fertur, Quid insectando laboratis? Caput meum, pro quo magnopere fatigamini, auulsum ceruicibus sumite, & donum magnum ad tyrannum referte. Eusebius libro sexto Ecclesiast. histor. cap. 30.

Dionysia.

Matrona nobilis Hunerichi regis tortoribus turpiter denudata grauiter virgis cædebatur. Inter ictus verò virgarum, dum riuuli sanguinis toto iam fluitarent corpore, libera voce dixit: Ministri diaboli, quod ad opprobrium meum facitis, ipsa est laus mea. Victor. in hist. Vandalica, lib. 3.

Elogius.

Valens imperator per præfectum Edessæ, orthodoxos LXXV. cogere volebat, vt veritatem abnegarẽt. Præfectus itaque cùm diceret ad Elogium, Communica possidenti regnum: respondit begnignè, Et mihi regni

regni quoque ac sacerdotij consortium est. Tripart. hist. lib. 7. cap. 33.

De persuasione.

Bion.

Dicebat, superbiam studiosorum esse profectus obstaculum. Indocilis enim est, qui inani persuasione eruditionis delusus, mauult doctus videri quàm esse. Laert. lib. 4. cap. 7.

Crates.

Cùm crates apprehenso Zenonis pallio, eum à Stilponte retrahere niteretur: Commodissimè, inquit, ô Crates, philosophũ auribus teneas: nam si per vim egeris, corpus erit apud te, animus apud Stilpontem. Laert. lib. 7. cap. 1.

Socrates.

* Qui per vim, inquit, coacti sunt, libertate ceu magna re priuati, odio prosequuntur illos qui coegerunt: qui verò suadela inducti sunt, ceu cum gratia inuitati amant. Xenophõ lib. 1. commentar.

De pertinacia.

Annibal.

Cum Marcellus aliquot diebus continenter cum Annibale cõflixisset vario Marte, dixit Annibal, sibi rem esse cum hoste, qui nec victus, nec victor nosset quiescere. Plutarchus.

Eusebius philos.

*Plurimi, inquit, cùm velint haberi quàm consultissimi, si qua in re familiares & beneuoli ipsis homines eos dehortentur, nolunt à confirmato semel intra se proposito recedere: sed ne redarguãtur à consilio suo tanquam prauo desistere, permanent in proposito, donec tandem inde profecta incommoda sentiant. Stob. serm. 13.

Pertinacia licet in mediam partem plerunque sumatur, huc tamen quædam referre licet, quæ sunt sub apophthegmat. de Constantia, & Perseuerantia.

De petitionibus honestis, & parum honestis.

Thales.

Sciscitãti quid esset dulcissimum? Potiri, inquit. Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant. Laert. lib. 1. cap. 1.

Socrates.

Dicebat, à diis nihil petendum, nisi bona simpliciter: cum vulgus petat bene dotatam vxorem, opes, honores, regnum, longam vitam, quasi præscribentes numini quid oporteat facere. At Deus optimè nouit, quid nobis bonum sit, quid non. Eras. lib. 3. apoph.

Epicurus.

Dicere solebat, Breui temporis spatio omnes homines perituros esse, si hominum preces sequeretur Deus. Nam subinde multa & acerba alij in alios precantur. Max. ser. 14.

Epictetus.

* Ad conuiuium, inquit, inuitati præsentibus vtimur. Quòd si quis iuberet apponere sibi pisces, aut placentas, absurdus videretur. At nos in mundo petimus à diis, quę non dant: cùm multa interim sint quæ exhibuerunt. Stob. serm. 4.

Anonymus.

Poëta quidam dum amicos suos videret & egentes, & petentes à diis quæ illis minimè conducerent, cùm tamen vtilia viderentur, pro omnibus sic ait: Iupiter rex, optima quidẽ nobis & vouentibus & non vouentibus tribue. Mala autem poscentibus quoq. abesse iube. Cuius poëtæ piam sententiam ex Platonis li. 6. sub persona Socratis, Erardus Schöberger, præceptor meus, in omni scientiarũ genere doctissimus, dum bonas lite-

ras in celeberrimo Heydelbergensium Gymnasio profiteretur, foribus habitationis suæ affixam, suis (quos priuatim docebat) discipulis semper inculcare solebat, his verbis descriptam:

QVID PAVCIS ORANDVS DEVS.

Da bona, siue petare Deus, seu nulla petare.
Et procul à nobis mala quæque petentibus aufer.
Et mala, siue petare nega, seu nulla petare.

Leges autem hanc piam & Christianam poetæ sentẽtiam apud Brus. quoque lib.5.cap.24.& Val.Max.lib. 7.cap. 2.

Agesilaus.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem, cùm quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret: Rectè sanè, inquit, siquidem iustum est quod petis, promisi: sin minus, non promisi, sed dixi. Quo dicto elusit flagitatoris improbitatem. Verùm cùm efflagitandi finem nequaquam faceret, sed subiiceret: Atqui decet reges præstare quicquid vel capite annuerint: Nihilo magis, inquit, quàm eos qui reges adeunt, decet ea petere, loquíque, quæ iusta & honesta sunt, spectantes simul & opportunitatem, & quid regibus cõueniat. Plutarch.

Cambyses.

Dicere solebat, haud fas esse à diis petere victoriam in equestri pugna, eos qui equitare non didicissent: neque sagittæ ignaros superare illos sagittando, qui huiusmodi peritiam callent: neque eos qui frumenta non serunt, precari triticum pulcherrimum nasci: neque salutem petere, qui sibi in bello non cauerent. Ex Xenophonte & Bruson. libro quinto cap.24.

Diogenes.

Quum aliquando stipem posceret, itas' ἐγχειρίχλην, id est eum qui stipibus erogandis erat præfectus. Homerico carmine compellauit.

Τοὺς ἄγγους ἐνάριζε, ἀπὸ δ᾽ Ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας.

id est,

Despolia reliquos, teneas sed ab Hectore dextram.

Dicti festiuitas in hoc est, quod pro ἐξάνιζε dixit ἐνάριζε: quorum prius est, da stipem: alterum armis spolia, se Hectoris nomine signans. Spoliat autem qui negat egenti. Et solet hoc hominum genus esse furax. Laert. libr.6.

Idem.

† Petebat aliquando stipem à statua, rogatus cur hoc faceret? Et me, inquit, non potiri assuefaciam. Nimirum vt æquo animo repulsam ferre disceret. Laer. ibidem.

Themistocles.

Cùm prætoris Themistoclis operam pro amico in re iniqua peteret, respondit Themistocles, nec Simonidem fore bonum poetam, si mensuram modúmque in scribendis carminibus non obseruaret, nec se bonum esse prætorem, si alicuius gratiam legibus aut iustitiæ præponeret. Plut.

Pericles.

Ab amico rogatus, vt pro se causáque eius falsum deieraret: Oportet me, inquit, amicis accommodare, sed vsque ad aras. Plut. in Gregor. apop. Gell. lib.1 cap.3. Erasm. in prouerb. Vsque ad aras.

Zeno Citticus.

Quum Cynicus quispiam dicens, in lecytho suo nihil esse olei, peteret à Zenone. Zeno negauit se daturum: sed tamen abeuntem admonuit, expenderet vter ipsorum esset impudentior. Postulatoris impudentiam impudenti negatione pẽsabat. Laer. lib.7.cap.1.

Phocion.

Antipater cùm à Phocione petiisset, vt nescio quid iniusti suo nomine

faceret: Nō sum, inquit, tibi simul adulator & amicus. Amicus enim, quę iusta sunt, efflagitat ab amico: & is qui reuera amicus est, non obsecundat amico, nisi in his quæ cum iustitia & æquitate coniuncta sunt. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Cùm hominem nequam ob mediocre scelus in vincula coniecisset, Pelopidi efflagitanti, nō dimisit, sed amicæ supplicanti concessit, dicens, Scorta decere, non imperatores eiusmodi dona accipere. Plut.

Plato.

Quum populus Atheniensis flagitaret, vt Phocion copias in Bœotiam educeret, eámque rem Phocion non fore è repub. iudicaret, edixit, vt quotquot essent in ciuitate ab ephebis vsque ad sexagenarios, se sequerentur. His reclamātibus senioribus, & ætatē excusantibus: Nihil, inquit, absurdi meo edicto continetur, quā ipse natus annos octoginta, vnà cum ipsis dux profecturus sim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit. Plut. in apoph.

Clisophus.

Clisophus Atheniensis adulator, Philippo increpanti, cur semper aliquid peteret: Obliuiscor, inquit. Lepidus iocus, sed pugnans cum laudatissima sententia: beneficij accepti meminisse, dati obliuisci oportet, Eras. l. 6. apoph.

Antigonus primus.

Cùm frequenter Biantem moleste beneficia flagitantem tulisset, tandem victus tædio: Date, inquit, Bianti talentum, vel vi. Sentiens, beneficiū non impetratum, sed improbitate extortum. Eras. lib. 4. apoph.

Anonymus.

Quidam Antigoni amicus, cùm ab eo petiisset talentum, nec accepisset, postulauit ab eodeductores, ac corporis custodes. Rogatus, quā ob rem, Ne, inquit, insidiis impetar, affingens, se talentum humeris ferre. Erasmus lib. 8. apoph.

Antigonus.

Thrasyllus Cynicus cùm ab Antigono drachmam petiisset, Antigonus ait: Petis munus non regium. Cui cùm respondisset, Da igitur talētum: Nunc, inquit rex, non petis munus Cynicum. Et sic vtroque cornu repulit postulantis improbitatem, quem existimabat nullo omnino beneficio dignum esse. Plut. in apoph.

Timotheus citharædus & Archelaus.

Suprà de Conuiciis in ipsum authorem retortis.

Scopas.

Cùm quispiam familiaris ab eo assequi quicquam contenderet, quod neque illi necessarium, neque satis commodum esset: Huiusmodi, inquit, rebus & felix sum, & locuples. Brus. lib. 1. c. 1.

Scipio Africanus.

Quum à Scipione Africano quidam vetus affectator ex numero amicorum, non impetraret vt se præfectum in Africam duceret, & id ferret molestè: Noli, inquit, mirari, si tu à me hoc non impetras. Ego iampridem ab eo cui meam existimationem charam fore arbitror, peto, vt mecum præfectus proficiscatur, & adhuc impetrare non possum. Cic. in Verrem.

P. Rutilius.

Suprà de Amicitia atque amico bono, & de Iustitia.

Cato Vticensis.

Catulus censor Catonem sibi arctissima iunctum necessitudine rogauit, vt quendam ipsius iudicio obnoxium (erat enim quæstor) missum faceret. Ille hunc in modum respōdit: Turpe est nos, qui iuuentuti rectè instituendæ authores esse debemus, à lictoribus irrideri nostris. Negauit asperiùs, quod iniustè petebatur. Plutarch. in Cato. vita.

Augustus Cæsar.

Quum Galli donassent Augu-

torquem aureum centum pondo, ac Dolabella per iocum tentans illum, tandem huc produceret iocum, vt diceret, Imperator torque me dona, Malo te, inquit, ciuica donare. Festiuiter submouit postulatoris impudentiã, qui nunquã in bello fuisset: eóq. magis illi conueniebat corona ciuica, quæ ex quernis ilignísque frondibus fieri consueuit, quemadmodũ triũphalis ex auro. Quanquam & castrensis, & muralis, & naualis ex auro fieri solebat. Qua de re vide A. Gellium lib. 5. cap. 6. Ciuicam autem Augustus vt honorificentiorem, per iocum obtulit. Nam Suetonius refert, cũ inter dona militaria aliquãdo facilius phaleras & torques, & quicquid auro argentóque constaret, dare solitum, quàm vallares ac murales coronas, quæ honore præcellerent. Hoc nisi scias, friget Augusti iocus. Tametsi de materia coronarum variant Gellius & Sueton. Eras. Rot. lib. 4. apoph. & Bruson. lib. 3 cap. 16.

Anonymus.

Græculus quidam ita captare solitus est Cæsarem Augustum descendenti à palatio, honorificum aliquod epigramma porrigebat. Id cùm frustra sæpe fecisset, nec destitutum videret Augustus, epigramma bene Græcum manu sua descripsit, & Græculo ad se venienti obuiam misit, veluti carmina carminibus pensatus. Græcus acceptum legit, ac non solùm voce, verùm etiam nutu gestúque corporis laudauit carmen, miratúsque est. Deinde cùm accessisset ad sellam qua Cęsar vehebatur, demissa in pauperem crumenam manu, paucúlos denarios protulit, Cæsaríque obtulit his verbis: ὀ κατὰ τύχλω τλὼ σὴν σέβαστὲ, εἰ πλέον εἶχεν, πλέον ἐδίδουν. Id, est nõ iuxta fortunam tuã Auguste, si plus haberem plus darem. Sequuto omnium risu, dispensatorem Cæsar vocauit, & sestertium centum millia Gręculo numerari iussit. Benè cessit Græculo palàm exprobrata principi parsimonia. Sueton. in eius vita.

Augustus Cæs.

Cùm à Cæsare Augusto Romæ Pacinnius Laurus munus peteret, diceretque populari rumore sparsum, pecuniam haud paruam ipsi à Cæsare pecuniam haud paruam ipsi à Cęsare. Lepido ioco significans, se non daturum. Alter expectabat, futurum vt Cęsar ipsius pudori succurreret, ne si compertum esset rumorem esse vanum, ipse ludibrio haberetur. Cæsar aliud indicauit remedium: sineret homines loqui quæ vellẽt, modò ne ipsi quod erat falsum persuaderent. Macrob. lib. 2. Saturn.

Idem.

Præfectura equitum quidam submotus, insuper & salarium ab Augusto postulare est ausus: hoc colore, vt diceret se non lucri causa salariũ petere: sed vt tuo, inquit, iudicio videar impetrasse munus, & ita credar non ab officio submotus, sed officiũ deposuisse. Tu, inquit Augustus, apud omnes prædica te accepisse, ego non negabo. Si nihil mouebat petitorem nisi metus ignominiæ, via commonstrata est, qua nihil ominus honori suo consulere posset, quàm si pecuniam accepisset. Macrob.

Idem.

Liuiæ vxori pro quodã Gallo petenti ciuitatem negauit, ac immunitatem obtulit, dicens, se faciliùs passurum fisco suo detrahi, quàm honorem ciuitatis Romanæ: vulgari nimirum Reipub. dignitatem anteferens priuato commodo. Suet.

Idem.

Cùm miles quidam ab Augusto Cæsare impudenter peteret, ac Martianum videret accedentem, quum & ipsum aliquid improbè petiturum suspicabatur: Non magis, inquit, faciã cõmilito quod petis, quàm quod Martianus à me petiturus est. Ibid.

Fl. Vespa-

Fl. Vespasianus.

Quum quidam è charis ministris munus ab eo pro quodam quem fratrem esse assimulauerat, peteret, rem distulit, donec ab eo pro quo petebatur, pecuniam extorqueret, quam cū ministro fuerat pactus. Qua accepta interpellanti ministro vrbanissimè respondit: Alium tibi quęre fratrem; hic, quem tuum esse putas, meus est. Brus. lib. 2. cap. 5.

Hadrianus imper.

Romæ cùm in spectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigam qui placuerat, liberum esse iuberet, per tabellam respondit, Iniquum esse quod peterent. Si enim seruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruisse ab omni violentia. Dion.

Sigismundus Cæs.

Infrà de Proditione.

Alphonsus.

Eques quidam, Ioannes Calaguritanus nomine, ab hostibus captus, & ab iisdem emissus carcere, Alphonsum regem adiit, & in solatium calamitatis multa postulauit ab eo, & impetrauit. Quo digresso, rex dixit ad familiares: Dispeream, inquit, ni metui ne vxorem etiam meam deposceret eques meus. Panormitanus libro 2. de Alphonsi rebus gestis, & Eras. lib. 8. apoph.

Idem.

Alius Equus cùm subinde ab Alphonso Aragonum rege munera peteret, & acciperet, omnia profudit, & alia deinde petiit. Cui rex ait: Si pergam tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quàm te diuitem. Panor. libro 2. de rebus gest. Alphonsi.

Fridericus Cæs.

Iacobus de Sirck, episcopus Treuerensis, princeps elector, vir industrius, ac magni consilij, sed multum cupidus, & ad extollendam ecclesiæ suæ potentiam nimis attentus, Fridericum Cæsarem apud nouam ciuitatem cùm adiisset, & alia atq; alia petens impetrasset, sed plura tamen petendo instaret: Si nō facis, inquit imperator, petendi finem, ego certè negandi finem facilè inueniam. Quo dicto perquàm lepido improbum petitorem compescuit. Æneas Syluius lib. 2. Commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Ludouicus Bauarus.

Albertus Marchio Brandeburgēsis, cū ex Ludouico seniore Bauariæ duce (quē captiuum habebat) iniqua petiisset, ac neganti grauiores dutiorésque carceres minitasset Ludouicus, Quæ poteris (inquit) ex me libero impetrare, eadem modò ex capto petito. Innuit autem, iniusta nec à capto, nec ab homine libero petenda esse. Æneas Syluius libr. 3. Cōmenta. de rebus gestis Alphonsi.

Trimumpara Rex Cocini.

† Petenti vehemēterque cōtendēti per literas Zamorimo R. Calecutij vt Gammam classis Lusitanæ præfectum in sua ditione versantem, vel suspenderet, vel ipsum cum suis deleret, fortiùs quàm à barbaro expectari posset, semel iterúmque respondit: Se nullis neque promissis, neque terroribus adduci posse, tantum vt in se facinus admittat, iisque naturæ simul ac gentium violet. Si quid ab se petat, quod saluo officio præstare, id vero se libenter ipsius causa (erat enim eius stipendiarius) vel cum damno facturū. I. P. Maffæus, Hist. Ind. l. 1.

De philosophiæ vsu & vtilitate.

Thales.

Facillimum esse dicebat p[illegible] pho ditari, idque tali fa[illegible] uit. Omnem o[illegible] re cœpisset, [illegible] Animaduerte[illegible] quadam, [illegible] Hoc pacto [illegible]

bant, in philosophis paupertatem nõ esse virtutis, sed necessitatis. Cic. li. 1. de Diuinat.

Bion.

Cùm malè audiuisset, quòd adolescentem quendam mollem in disciplinam non recepisset: Tenellus, ait, caseus non attrahitur hamo. Significans, pueros delicatulos ad philosophiæ studia nequaquam esse idoneos. Laer. li. 4 c. 7.

Idem.

Dicere solitus est, Quemadmodum proci Penelopes, quoniam cum Penelope commisceri non potuerunt, cum illius ancillis rem habuerunt: ita qui philosophiam assequi non possunt, in aliis friuolis disciplinis semet exercent. Ibid.

Idem.

Rhodi cùm Athenienses darent operam rhetoricis, ipse philosophiã docebat. Ob id reprehensus, ita respondit: Triticum aduexi, & hordeum vendo. Sentiens, absurdum esse ab ipso requiri deteriora, cùm attulisset meliora. Nam philosophia, veluti triticum, cibus est hominum: hordeum, equorum: simul innuens solum philosophum loqui, rhetores hinnire potius. Ibid.

Pythagoras.

Dicebat, vitam humanam esse similẽ panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modò futuri. Ac cæteros quidem omnes esse sollicitos, solum spectatorem tranquillum frui celebritate. hunc spectatorem aiebat esse philosophum, qui non ob aliud in hoc mundi theatro prodisset, quã vt naturas rerum, ac mores hominum contemplaretur. Laërt. libro 8. cap. 1.

Diogenes.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos qui surdi essent, aut cæci, sed qui peram non haberent. Lusit autem affinitate vocum, nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus, aut mutilus: ἄπηρος, qui pera caret. Innuẽs opinor, hominẽ ad omnem vitæ functionem inutilem esse, qui expers sit philosophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat. Ibid.

Idem.

Suprà de Discendi cupiditate.

Idem.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Idem.

Dicenti cuidam, quem ad sapientiæ studium hortabatur, Non sum idoneus philosophiæ. Quid igitur viuis, inquit, si tibi nulla rectè viuendi cura est? Non enim in hoc viuit homo, vt viuat tantùm, sed vt discat rectè viuere. Natura dat viuere, philosophia dat rectè viuere. Natura gignit ad virtutem dociles, doctos non gignit. Laër.

Idem.

Suprà de Exilio fortiter ferendo.

Idem.

Percontanti, quid lucri caperet ex philosophia: Vt nihil, inquit, aliud, certè hoc, quòd ad omnem fortunam paratus sum. Laer. li. 6.

Idem.

Aliquando vocatus ad cœnam, negauit se venturum. Roganti causam: Quoniam, inquit, heri mihi non sunt actæ gratiæ. Vulgus hominum postulat sibi veluti pro magno beneficio gratias agi, si quem admiserint ad conuiuium. At Diogenes, licet pauper, existimabat sibi deberi gratiam, quòd non grauaretur interesse conuiuio, quia nusquam iret asymbolus, sed lautius philosophiæ sermonibus pasceret conuiuatores & conuiuarum animos, quàm illi corpus epulis. Laer. li. 6.

Idem.

Suprà de Doctrina & eruditione, quæ vt semper incolumis est, &c.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cuius esset? respõdit, κοσμοπολίτης, id est ciuis mundi. Significans, philosophum, vbi

cunque

cunque locorum agat, in sua patria viuere. Laer. l. 6.

Idem.

Dixisse fertur, quòd fortunæ opponeret animi fiduciã, legi naturam, affectibus rationem, eò quod his tribus paratur ac seruatur hominũ trãquillitas. Aduersus fortunæ procellas tuetur sapientem animus impauidus, naturam pro lege sequitur, cui si repugnet lex, contemnit eam, porrò cupiditatum tumultus ratione compescit. Ibid.

Idem.

Cùm Plato laudaret quẽdam hoc nomine, quòd erga omnes esset humanissimus: Quid, inquit Diogenes, illi tribuendum est, qui tot annis in philosophia versatus, nullum hactenus affecit dolore? Sentiẽs, proprium philosophi munus esse, mederi vitiis hominum, id autem fieri non posse, nisi metu ac dolore: metu probri, dolore præsentis ignominiæ. Ibidem.

Idem.

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret, recusauit. at Perdiccæ præfecto minitanti necem, ni veniret: Nil, inquit, magni feceris, siquidem & cantharis & phalangium idem possunt. Cantharis pusillum est insectum, nõ dissimile scarabeo, sed præsentaneũ habens venenum: phalangium, aranei genus & nocentissimum. Nec dubitauit vicissim minitari Perdiccæ, se feliciter victurum, si sine illo viueret. Indicans, infelices esse, qui cum Perdicca viuerent. Ibid.

Idem.

In dolio habitans, accessit eum Alexander rex, & hunc in modum ait: Adsum ô Diogenes, tibi subuẽturus, quandoquidem video te multis egẽtem cui Diogenes: Vter nostrũ pluribus eget? ego, qui vltra peram & pallium nil desidero: an tu, qui non contentus patrio regno, tot periculis temet obiicis, vt latius imperes, adeò vt vix totus orbis tuæ cupiditati videatur satis futurus? Ibidem.

Zeno Citties.

Cùm consuluisset oraculum, quónam pacto vitam optimè instituere posset? respondisse fertur: Si concolor fieret mortuis Ille igitur sentiens se ad veterum incitari lectionem animum ad philosophiæ studium adiecit. Laer. lib. 7. c. 1.

Idem.

Ascendens in theatrum, cithara canẽte Amœbeo, versus ad discipulos, dixit: Eamus vt pernoscamus quam vocem, quémque concentum edant intestina, nerui, lingua, & ossa quibus adest ratio, numerus & ordo. Si in rebus inanimis tantùm valent illa, quanta plus valebunt si in omni hominis vita seruantur? Idem libro 9. cap 5.

Idem.

Negotiator purpuram vehẽs, naufragium fecit iuxta Piræum, atque hac occasione sese contulit ad philosophiam. Itaque solitus est dicere, Tum bene nauigaui, quum naufragium feci A[illegible] narrant, eum cùm Athenis esset, audissetque merces perisse naufragio, dixisse: Bene facis fortuna, quæ me ad philosophiam (alij ad pallium) appellas. Laert. li. 7. cap. 1.

Anonymus.

Adolescens quidam, qui apud Zenonem philosophiæ operam dederat, domum reuersus, cùm à patre iuberetur specimen suæ eruditionis edere, ait: Ostendam paulò post quid incrementi fecerim. Verùm cùm nihil diceret, pater iracũdus existimãs impendium periisse, cœpit loris verberare filium. Eam parentis seueritatem quum æquo animo tulisset, ac rursus efflagitanti patri, vt profectus documentum daret: Hoc, ait, ex [illegible] losophia didici, [illegible] iram & [illegible] bera patris [illegible] perpeti [illegible] secus faci[illegible] apop[illegible] Ælian. [illegible]

Crates.

Rogatus, quid illi è philosophię studio accessisset emolumenti? respondit,

θέρμον τὶ χοῖνιξ, καὶ τὸ μηδ᾽ ἑνὸς μέλειν:

Id est,

Chœnix lupini, & absque cura viuere.

Sentiens, se minimo contentum, ob libertatem suauiter viuere. Laert.li.6.cap.5.

Idem.

Rogatus, quoad esset philosophandum? Donec, inquit, exercituum duces qui sunt, videbuntur esse agasones. Sentiens, opinor, ibi maximè opus esse philosophia, vbi qui populo præsunt, stolidi sunt & indocti: & homines, quibus imperant, habent pro asinis. Ibid.

Idem.

Dicebat, philosopho nulla re opus esse. Eóque pecuniam deposuit apud trapezitam hac conditione, vt si liberi essent idiotæ, traderet eam illis: sin philosophi, nummos distribueret in plebem, quòd indoctis opus esset pecunia: philosopho, nec opus, nec vtilis. Ibid.

Aristippus.

Rogatus, quid differrent docti ab indoctis? Quod, inquit, equi domiti ab indomitis. Quemadmodum equus indomitus ad omnem vsum incommodus est ob inscitiam ac ferociam: ita qui rapitur affectibus quos sola domat philosophia, ad omnem vitæ consuetudinem inutilis. Laert.lib.2. cap.8.

Idem.

Rogatus, quid fructus cepisset ex philosophiæ studio? Quòd cum quibuslibet, inquit, liberè loqui possim. Nec enim metuebat potentes, nec fastidiebat humiles. Quoniã animum habebat spe pariter ac metu liberum nemini seruiebat, neque cuiquam assentabatur. Ibid.

Idem.

Iussus est aliquando è sua philosophia nonnihil dicere, cúmque detrectantem vrgeret Dionysius: Ridiculum, inquit, siquidem me vt de philosophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipse me doces. Sensit, hoc ipsum esse philosophi, scire quãdo loquẽdum sit, quando tacendum: at qui petit vt audiat aliquid ex philosophia, declarat se philosophiam à philosopho velle discere. rursus qui cogit ad loquendum, is videtur ipso philosopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus, quàm philosophus ipse. Ibid.

Idem.

Aristippus percontanti Dionysio, quid eximium haberent philosophi præ cæteris hominibus? Vt, inquit, etiam si omnes leges aboleantur, tamen æqualiter victuri simus. Vulgus legum præscriptis arcetur peccando: Philosophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum est faciens, quia lex iussit: nec à scelere temperans, quia lex vetuit: sed quia mouit illud per se rectum esse, hoc per se turpe. Ibid.

Idem.

Percontanti Dionysio qui fieret, vt philosophi diuitum limina tererent, non contrà: Quoniam, inquit, philosophi norunt quibus egeant, illi nesciunt. Philosophi sciunt absque pecunia viui non posse: itaque petũt ab eis qui quod opus est dare possunt. Quòd si diuites æquè intelligerent se egere sapientia, multò magis tererẽt philosophorum limina. Miserior enim est egestas animi quàm corporis: atque hoc miserius egeni sunt diuites, quòd non intelligant, quàm preciosa, quàmque necessaria re careant. Ibid.

Idem.

Petiit talẽtum à Dionysio, quúmque rex redarguendi nactus occasionem, diceret, Nónne tu prædicabas philosophum non egere? Da, inquit, & posteà de hoc disputabimus. Cùm accepisset pecuniam: Annon, inquit,

recte dixi, philosophum non egere? Non eget, qui quum opus est, habet vnde accipiat. Ibid.

Idem.

Quidā multa debacchatus in philosophos, etiā hoc adiecit, quòd conspiceret illos semper obsidere fores diuitiū. cui Aristippus: Et medici, inquit, ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ægrotus esse mallet, quàm medicus. Scitè retorsit conuitium. Philosophi prædicant felicitatem quam vni sapienti vindicant: & tamen assiduè versantur apud diuites, aliquid venantes ab aliis. vnde colligebat, diuites esse beatiores quàm philosophos. Sed ille interpretatus est, philosophos ideò potissimùm colere diuites, quòd ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & stultiores & corruptiores magis egerent præceptis sapientiæ, philosophus autem animorum malè habentium medicus est. Porrò beatius est esse medicum, quàm ægrotum. Laer. libro 2. cap. 8.

Idem.

In Asia comprehensus est ab Artapherne satrapa. Id temporis quum quidam eum interrogaret, num & illic haberet solitam animi fiduciam: Ineptè, inquit, quasi vnquam fuerim fidentiori animo quàm nunc, alloquuturus Artaphernem. Nimirum hoc illi præstabat philosophia, ne quem hominem metueret, sed cum omnibus liberè ageret. Ibid.

Idem.

Orator quidam Aristippum reum defendit in iudicio, vicitque litem. Is cùm velut artem suam præferēs philosophiæ, diceret, Quid tibi profuit Socrates, Aristippe? Hoc, inquit, quòd oratio quam pro me dixisti, vera fuit. Defenderat vt virum bonū & innocentem. Vt autem talis esset, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præstiterat, à quo philosophiam didicit. Orator non id efficit vt quis sit vir bonus: sed vt talis videatur iudicibus, etiamsi non sit. Præstantius igitur est quod præstat philosophus, quàm quod orator. Ibid.

Idem.

Cuidam exprobranti, quòd in propria causa oratore conductitio fuisset vsus: Nil mirum, inquit, & cœnam apparaturus coquum conduco. Alter videri volebat ob hoc oratorem præstantiorem philosopho, quòd eius operam cōduceret, ille retorsit in diuersum, innuens, inferiorem esse qui conducitur: oratoris enim munus inferius est, quàm vt philosophia conueniat. Ibid.

Idem.

Eos qui liberalibus imbuti disciplinis philosophiam negligerent, dicebat esse similes procis Penelopes: quòd hi cum Melanthe & Polydora ancillis rem habuerint, & omnia potius se habituros sperauerint, quàm dominæ nuptias. Sensit, liberales disciplinas esse velut pedissequas philosophiæ moralis, quæ cumprimis sit adhibenda, & cuius gratia reliqua discuntur omnia. Simile quiddam dixisse fertur & Aristo de Vlysse, qui quum descendisset ad inferos, ait illum cum omnibus ferè manibus fuisse colloquutum, cùm ipsam reginam ne videre quidem potuerit. Laer lib. 2. cap. 8.

Antisthenes.

Suprà, de doctrina & eruditione.

Idem.

Suprà, de Eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Socrates.

Physiognomon Zopyrus, qui se profitebatur ex habitu corporis & oris lineamentis posse hominis ingenium certò deprehendere, inspecto Socrate pronuntiauit, illum esse hominem bardum ac stupidum, tū mulierosum ac puerorum amoribus impurum, vinolentum, & [illegible] tem. Quum amici vehem[illegible] gnati minarentur homi[illegible] illos cohibuit, dicens: N[illegible]

mentitus est: omnino talis eram futurus, nisi me philosophiæ gubernandum tradidissem. Eras. l.3. apoph. ex Cic.3 Tusc.quæst.

Plato.

Tum demùm bene cum rebus humanis agi dicere solebat, quando vel philosophi regnarent, vel reges philosopharentur. Polybius libro 12. Histor.

Timotheus Bononis F.

Quum floreret omnino rebus secundis, & facillimè vrbes caperet, se felicem ac beatum esse prædicabat. Verùm cùm in Platonem philosophum fortè incidisset, hominémque philosophantem diu audiuisset, omnia contemnens, in quibus felicitatem consistere, vana opinione ductus putauerat, proclamasse dicitur post Platonis disputationem: O vitam verè beatam ac felicem? Audiuit Platonem disserentem non de diuitiis, non de triremibus, aut nauticis rebus neque de supplementis, aut quemadmodum auxilium esset ferendum, nec de tributo sociorum, siue insulanis, neque de similibus nugis ac næniis: sed de illis quæ profitebatur Plato, quibus veram felicitatem (contemptis omnibus) ascribebat. Ælian.li.2. de Var.hist.

Aristoteles.

Percontanti, quid lucri cepisset ex philosophia? Vt ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ vulgus facit metu legũ. Idiota à furto abstinet, quia lex minatur pœnam: philosophus abstinet, quia per se turpe est etiamsi liceat impunè. Laërtius libro quinto, cap.1.

Ariston.

*Eos qui mathematicis disciplinis vacarent, neglecta philosophia, similes esse aiebat procis Penelopes: qui cùm ipsa potiri non possent, ad ancillas eius se conuertebant, Plut l. de virtute morali Idem dictum est à Bione & Aristippo.

Lacones.

Lacedæmonij literas quidem discebant ad vsum, cæteras verò disciplinas exoticas eiiciebant: nec minus homines harũ professores, quàm ipsos libros. Hæc autem erat illorum eruditio, bene parere magistratibus, patientem esse laborum, & in prælio aut vincere aut mori Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidã, qui philosophos Græcos vrbe pepulêre, quòd curiosis disciplinis auerterent iuuentutẽ ad otium & ignauiam, redderéntque ad disserendum quidẽ instructos, ad agenda verò reipubl. munia inutiles. Quid illi dixissent, si sophistarum gryphos, si nominaliũ & realium frigidissimas argutias audissent? Erasmus ex Plutarcho in Lacon.

Demonax.

Rogatus à sophista quopiam, Quod viaticum attulisset ad philosophiã? Admodum Cynicè respondit, ὀρχεῖς, id est, testes. Significans, se nudum accessisse. Eras. 8. apoph.

Idem.

*Indoctos, tanquam pisces captos, dum trahuntur, silere dicebat. Anto. & Maxim. ser. de disciplina & philosophia.

Hieron.

*Interrogatus, quid esset à philosophia adiutus? respondit, libenter & iniussus faciam quæ cæteri legum metu faciunt. Eod. ser.

Dionysius iunior.

Posteaquam regno fuit expulsus, cuidã dicenti, Quid tibi Plato & philosophia profuit? Vt tantam, inquit, fortunæ mutationem facilè feram. Neque enim sibi manus admouit, quod alij solent: sed Corinthi ludum literarium aperuit. Plut.

Demetrius Phal.

Cùm exularet, ac Thebis inglorius humilísque viueret, audissétque Cratem philosophum, qui ipsum inuiseret, multa placidè prudentérque de moderatè ferendo exilio disserentem.

rem. Malè fit, inquit, negotiis & occupationibus, per quas hactenus talē virum non licuit cognoscere. Laërt. lib. 5. c. 5.

Philippus.

Alexandrum filium hortabatur, vt auscultaret Aristoteli, cui traditus erat instituendus, darétque operam philosophiæ: Ne, inquit, multa committas, quæ me fecisse nunc pœnitet. Perspexit egregius princeps, neminem philosophiæ expertem regno idoneum esse, nec puduit fateri, se multa per errorem fecisse perperam, quòd à teneris vnguiculis philosophiæ præceptis non fuisset imbutus. Nam qui experimentis discunt administrare regnum, licet ingenio felicissimo nati sint, tamen & serò & magno Reipub. malo tandem euadunt boni reges. At qui philosophiæ præceptis præmunitus accedit, si ad sit mens integra, vix poterit ab honesto deflectere. Plut. in apoph. regum & impera.

Alexander.

Cùm esset Corinthi, adiit Diogenem pro dolio sedentem, cumque eo multa collocutus est: à quo digressus indignantibus amicis, quòd rex illi cani tantum habuisset honoris, qui tanto principi nec assurgere dignaretur: Imò, inquit, ni Alexander essem, Diogenes esse vellem. Adeò demiratus est animum illum liberum, ac rebus humanis omnibus superiorem, vt nihil regno similius esse iudicaret, præcipua regum felicitas est quòd nulli seruiunt: sed quicquid volunt, facilè efficiunt: tum quod nullius egeant, atqui hoc ipsum homini præstat philosophia multò verius, quàm regnum monarchis. Quanquā Alexandrum esse Alexander maius quiddam existimabat quàm regem esse. Laërt. l. 6

Polycletus.

Dicere solebat, eorum opificum esse molestissimum, quibuscunque lutum perueniret ad vngues. Plastas opinor, ac figulos notans. Admonuit autem eas artes exercendas, vnde nō conspurcaretur opifex. Tale nimirū est philosophiæ studium. Eras. libr. 6. apoph.

Seneca.

† Facere docet Philosophia, non dicere: & hoc exigit, vt ad legem suam quisque viuat, nec ab oratione vita dissentiat: vt ipsa inter se vita vnius sine omnium actionum coloris dissensione sit. Epist. 20.

De philosophis.

Zeno Cittieus.

Dicebat, plerosque philosophos in multis ἀσόφως ἔχειν, id est, non sapere: sed in fortuitis vulgaribúsque rebus esse imperitos, & adiiciebat illud Scaphei, qui cum animaduerteret quendam è discipulis vehementer inflatum, percusso illo dixit: Bonum non est in magno, sed in bono est magnum: οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται, ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. Magnum enim est, quicquid rectè fit: at non statim bonum est, quod magnum. Laërt. l. 7. c. 1.

Aristippus.

Postquam Aristippus magnam pecuniarum vim sibi cōparasset, & admiratus Socrates diceret, Vnde tibi multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socrates tantus philosophus, & qui tantos haberet amicos, pauper esset, quàm quòd ipse diues. Idem.

Idem.

Interrogatus, cur sic ipsum argueret Dionysius? Eandē, inquit, ob causam, ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam. Laër. l. 2. c. 8.

Diogenes.

Cuidam procaciter i cur cum nihil sciret.

profiteretur? Si philosophum, inquit, simulo, hoc ipsum est philosophari. Subnotans philosophiam rem esse vsque adeò difficilem, vt eam vel simulare, magna sit philosophiæ pars. Quemadmodum multum regis habet, qui scitè regis personam posśit gerere. Et qui simulat, imitatum ac imitari philosophos, est philosophari, hoc est, philosophiæ studium esse. Laërt. l. 6.

Idem.

Suprà de Morte contemnenda.

Idem.

Quodam die cùm populus theatrũ ingrederetur, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur, interrogatus, cur id faceret? Hoc inquit, in omni vita facere studeo. Sẽtiens, hoc esse philosophari, in omnibus actionibus quàm maximè à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laër. l. 6.

Idem.

Percontanti, cur cæteris mendicis benignè largirentur homines, philosophis non item: Quoniam, inquit, sperant citius futurum vt claudi cæcíve fiant, quàm philosophi. Qui miserentur afflictorum, quales ferè sunt mendici, faciunt hoc contemplatione communis hominum sortis: ita cæco opitulantur, cogitantes, hoc ipsum mihi poterit accidere. de philosopho non item cogitant. Dictum festiuius est, ob abusum verbi Sperant, vt philosophus fias sperari potest: cęcitatem aut claudicationem nemo sperat. Laërt.

Idem.

Interrogatus an philophi placentis vescerentur? Omnibus, inquit, vt cæteri homines. Rursus hic aliud respondit, quàm interrogabatur. Quærebat percontator, an cõueniret philosophis frugalitatem profitentibus, vesci placentis, cibis delicatorum? Diogenes εἰρωνικῶς ita respondit, quasi philosophi non essent homines, & tamen vescerentur cibis humanis. Si quidem animalia bruta non vescuntur quibuslibet: bos comedit fœnum, canis nequaquam, aues amant frondes salicum, equi auenam. Quædam aues pascuntur granis iuniperi, quædam carniuoræ sunt, quædam vescuntur piscibus. Huc allusit Diogenes. Ibidem.

Demonax.

A quodam interrogatus, cuiusnam sectæ philosophus esset? Quis, inquit, tibi dixit me philosophum esse? & sic ridens abiuit. Sed cùm iterum rogaretur, cur risisset? respondit: Cur non riderem, cùm tu me ex barba philosophum esse iudicas, ipse autem barbam non habes? Erasm. libro 8. apoph.

Herodes.

†Quærebat ex homine, qui gestũ habitúmque Philosophi præ se ferebat, quísnam esset? Is indignabundus se Philosophum esse respondit: & addidit, Se mirari, cur quærendum putasset, quid videret. Video, inquit, Herodes, barbam & pallium, Philosophum nondũ video. A. Gel. l. 9 c. 2.

Seneca.

†Qui ad Philosophorũ scholas venit, quotidie secũ aliquid boni ferat, aut sanior domum redeat, aut sanabilior. Redibit autem: Ea enim Philosophię vis est, vt non solùm studentes, sed etiam conuersantes iuuet. Epist. 108. ad Lucil.

Epictetus.

Eos qui barba & pallio, verbísque magnificis philosophos agebant, dicere solebat esse philosophos ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν: id est, factis procul, verbis tenus. Gellius libr. 17. cap. 19.

De physiognomia.

Zeno Citticus.

Videns adolescentem: Animi tui vestigia, inquit, satis explorata sunt

sunt mihi. Notans hominis lasciviã. in Græco autem plusculũ est gratiç: θυμὸς enim non tantùm animum significat, sed animi etiam concitationes. Laërt.l.7.c.1.

Diogenes.

Interrogatus de quodam adolescẽte qualis videretur? Arcadem esse respondit. Siue significans, illum esse stupido ingenio siue, vt eruditi quidam malunt, mollem & pathicum, quòd Arcades feruntur glandibus victitare, teste epigrammate,

πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν.

Glans autem apud Latinos interdum obscœnam habet significationem. Erasm. Rot l.8.apoph.

Socrates

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilit.

Stratonicus.

Stratonicus musicus cùm esset Pellæ, & in puteum descendisset, rogauit, num esset aqua potabilis? cùm dixissent qui aquam hauriebant, Nos istam bibimus: Non est igitur, inquit, potabilis, quòd illos videret pallidos, luridósque. Nam id interpretabatur malæ valetudinis argumentũ, quam ex aqua contraxerant. Athenæus.

Cleanthes.

Hominis mores ex conspectu deprehendi posse dicebat. Verùm cùm philosophum (qui hoc audierant) caperent, hominem cinædum, sed multis laboribus ab ineunte ætate exercitatum adducunt, vt artis suæ specimen ederet. Cleanthes igitur, cùm hominis faciem, item manus callosas, & sole adustas vidisset, & aliquandiu siluisset, iussit hominem abire foras. Ille cùm discederet, sternutamento concussus est. Quo audito, Cleanthes ait, Satis naturam hominis intelligo, mollis est. Non enim facilè sternutant, qui sub dio laborant. Laërt.l.7.c.2.

Anonymus.

Chalcidensis quidam, qui cũ Orobazo descenderat, Syllæ vultum sæpius contemplatus, & ingenium vtrúmque corporis inspiciens: Necesse est, ait, hunc fieri magnum virum, minórque quod omnium adhuc primus non sit. Plut.

De pictura & pictoribus.

Diogenes.

Conspiciens duos centauros pugnãtes in tabula pessimè pictos: Vter inquit, horum deterior est? Notans pictoris imperitiam: quasi dubitaret vter esset deterius pictus. versus est autem voce ambigua. nam χείρων & peior dicitur & in pugna inferior. Laërtius libro sexto. Brus.li.5. cap 23.

Anonymus.

Quidam conspecta tabula, quæ picturam habebat quomodo Lacedæmonij trucidarentur ab Atheniensibus, dixit, Fortes Athenienses. Id Lacon audiens, subiecit: In tabula. Significans, ridiculum esse de pictura gloriari, quòd ea non minus mentiri soleat, quàm poëtæ. Plutarch. in Lacon.

Apelles.

Videns tabulam à Protogone pictam quam Demetrius in bello seruarat deprecantibus Rhodiis, aliquãdiu præ stupore tacitus eam est contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: Ingens labor ac mirandum opus: desunt tamen Gratiæ, quæ hoc aliáque eiusdem auferant, atque in cælo reponant, eam tabulam Protogenes nondum absoluerat. Erasm.l.6. apoph.

Idem.

Tempestatis vi Alexandriam delatus, quidam eius æmuli subornãrunt planum, hoc est scurram regiũ, qui eum vocaret ad cœnam. Is non suspicans dolum, venit. At quum reg

qui illi erat infensus, indignaretur. & ostensis vocatoribus iuberet indicari à quo vocatus esset: Apelles arrepto carbone extincto foculo, imaginem delineauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnosceret planum suum. Eadem opera & artis suæ & ciuilitatis suæ specimẽ dedit. Sit hoc si libet, apophthegma mutum. Bruson.lib.5. c.25. ex Plinio & Luciano.

Idem.

Alexandrum Fulminiferum pinxit adeo expressè, vt diceretur duorum Alexandrorum, alterum Philippi nullis viribus vincibilem, alterum Apellis nullo artificio imitabilem. Brus.ex Plut.

Idem.

Suprà de ignoscentia.

Anonymus.

Pictor quidam interrogatus, quem habuisset artis magistrum? digito populum ostendit. Sentiens, se ad multitudinis iudicium pingere: & obseruantẽ, quid quisq. probaret aut improbaret, artem fuisse consequutum. Idem ab Apelle factitatum legimus, qui post tabulam latitans, subauscultabat spectatorum censuras. Eras.l.8. apoph.

Parrhasius.

†Certauit in Samo, incidítque in aduersarium peritiorem in arte pingendi, à quo & superatus est. Argumentum erat Aiax cum Vlysse pro Achillis armis dimicans. Victus itaq; cuidam sui commiseranti, vrbanè dixit: se quidẽ parui pendere victoriã: cõdolere autem filio Telamonis, qui in eadem re, bis iam aduersario fuisset inferior. Ælian.l.9.c.11.

Zeuxis.

Certamen artis exercuit cum Parrhasio. Quum enim Zeuxis tam scitè effinxisset vuas, vt in scenam aues aduolarent, Parrhasius detulit linteum pictũ, ita veritate repręsentata vt Zeuxis alitũ iudicio tumens, flagitaret, tandem remoto linteo ostendit picturam. Mox intellecto errore, Vicisti, inquit, Parrhasi. Nam ego aues fefelli: tu artificem. Bruson.lib.5.ca. 23.ex Plinio.

Idem.

Postea pinxit puerum vuas ferentem, ad quas quum aues aduolassent processit iratus operi: Vuas, inquit, melius pinxi quàm puerum. Nam si hoc consummassem, aues puerum timere debuerant. Ingenuitatis exemplum. At aues viderunt in puero nullum esse motum: itaque aut mortuum, aut dormientem arbitratæ sunt. Plin.

Idem.

Agatharcho se laudante quòd animalia facilè celeritérque pingeret; damnans celeritatem: Ego verò, inquit, diu. Plin.

Protegenes & Apelles.

Protegenes Rhodi viuebat. Eò Apelles videndi eius gratia profectus est: continuóque petit officinam in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturę, anicula quædam custodiebat. Ea Protogenem negauit se esse domi, rogauítque à quo quæsitum diceret reuerso? Ab hoc, inquit, Apelles: arreptóque peniculo, lineam ex colore duxit summæ tenuitatis, per tabulam. Reuerso Protogeni quæ gesta erant anus indicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuò dixit: Profectò Apelles Rhodum venit: nec enim in alium cadit tam absolutum opus. Mox induxit aliò colore lineam illa subtiliorem: anusque mandauit, vt si rediret hospes, diceret ostẽsa linea, hic est quem quæris. Reuersus Apelles, & vinci erubescens, tertio colore lineas secuit, nullum relinquens amplius subtilitati locum. Protogenes victum se confessus, in portum deuolat, hospitem quærit, domúmque ducit victus victorem. Ex minimo vestigio artifex agnoscit artificem. Plut.

Deme-

Demetrius.

Rhodum obsideret, & in
o cepisset tabulam quandam,
nis clarissimi pictoris opus,
inxerat Ialysum, id est Bac-
hodiis per caduceatores ob-
ius vt tabulæ parceret, re-
: Se citius patris imagines
am picturam aboliturum.
honoris habuit arti rex.
n Demetrio.

Nicostratus pictor.

aliquando Helenam à Zeu-
am cum admiratione con-
ti, dicebat aliquis, cur adeò
m in ea pictura admirare-
lle: Non inquit, id me roga-
os haberes oculos. Ælian. li.
ist. 14 cap. 47.

Lasus.

de liberè dictis & loquendi
a.

Anonymus.

æ in foro pendebat tabula
, habens imaginem pastoris
m pedo, de hac Teutonum
ogatus, quanti eam æstima-
s Germanicè respondit, se
i dono dari talem viuum ac
Barbarus non agnouit artifi-
ntùm spectabat formam. At-
natura deformia sunt, plus
& artis & voluptatis in ta-
as. lib 8. apoph.

Neocles.

destinâti tyrannorum com-
lio abolere tabulam insignis
, quæ Aristratum in curru
n habebat: Neocles supplex
sit, vt opus incolume serua-
icens, cum tyrannis, non cum
rum imaginibus belligeran-
e. Eras. lib. 6. apoph.

---

pigritia, ignauia, atque desidia.

Themistocles.

tiam hominis viui sepultu-
vocauit, qui cùm expletis
centum & septem annis se mori vi-
deret, dixisse fertur, se plurimum do-
lere, quòd de vita tunc egrederetur,
quando sapere cœpisset. Plut.

Democritus.

*Perpetuam cũctationem actiones
omnes imperfectas reddere dicebat.
Stob. serm. de assiduitate.

Eusebius philosophus.

* Ignauia, inquit, corpus tabefa-
cit, animam socordia. Exercitatio
verò ad speciem Deo simillimam,
ipsam euehit.. Stob. serm. de Otio.

Anaxarchus.

* Dicebat, si quis alterum audiret
imprecantem sibi manus & pedes i-
nutiles, iratum illi proculdubio fore:
diuites autem cùm re ipsa manus
suas pedésque faciant inutiles, inte-
rim ob hoc ipsum se beatos existi-
mare. eod. serm.

Seneca.

† Luxurioso frugalitas pœna est,
pigro supplicij loco labor est: delica-
tus miseretur industrij, desidioso,
studere torqueri est. Epist. 71.

*Vide apoph. de Assiduitate, diligen-
tia, labore & otio.*

De podagra.

Anaxarchus.

Dicebat, si quis alterum audiret
imprecantem sibi manus & pe-
des inutiles, iratum illi proculdubio
fore. Diuites autem, cùm reipsa ma-
nus suas pedésque faciant inutiles,
interim ob hoc ipsum se beatos exi-
stimari. Notauit autem vir pruden-
tissimus eos qui ex otio variisque
delitiis podagram sibi ipsis parant.
Stob. ser. 28. de Otio.

Publius Syrus.

Cùm esset orta iocosa quæstio,
quodnam esset molestum otium, &
alius aliud opinaretur, respondit,
podagra. Otium vt rem suauissimam
expetunt omnes, ità [illegible]
grici cum summo [illegible]

ctum est. Pontanus. Erasmus libro 6 apopht.

Cicero.

Cicero in Vatinium, qui cùm pedibus æger esset, volebat tamen videri commodioris valetudinis factus, dicebátque iam se bina millia passuum ambulare: Dies enim inquit, longiores sunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni. Macrobius libro 2. capit. 4. Saturn. Augusto. Narratur & hodie quiddam non minus facetum, si modò accederet vetustatis commendatio. Miles quidem in conuiuio iactabat sibi balistam esse, quæ iaculum excuteret ad spatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuis omnibus, affirmabat famulum suum id vidisse factum. Accersito famulo percontatus est illum, an non ipse vidisset quod narraret: Tum famulus, Verùm, inquit, narras, here, sed cum vento secundo miseras sagittam. Eras. Roterod. lib. 4. apoph.

Alphonsus.

Interrogatus cur podagrici loquaciores cæteris essent? respondit, podagricos pedum vitio afflictos, ambulare non posse: ideóque lingua, velut ambulatione quadam, eos crebrius vti solere. Panor. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Pet. Fundanus.

Audiens quendam familiarem de pedum dolore eiulatus emittere, nec posse illos compescere, accurrit ad clamores: Ecquid, inquiens, alij de itinere queruntur assiduo, laboribúsque quàm plurimis: de perpetua negotiorum inquietudine alij: tu de quiete quereris atque otio: quod si tibi molestum est, exurge parum, & peregrè proficiscere. Pontanus.

De pœna malis infligéda.

Socrates.

Ciuitates optimè gubernari dicebat, cùm iniusti dant pœnas. Plato libro secundo de legibus.

Plato.

† Nullum supplicium, ait, lege factum, ad malum tendit. Sed duorum alterum ferè semper solet efficere: Nam aut certè minus prauus, qui pœnas dedit, fieri solet. Idem libr. 9. de legibus.

Solon.

Percontatus, Quid magis ad reipub. salutem prodesset? respondit: Si boni præmiis inuitantur, mali autem pœnis coercentur. Cicero ad Brutum, & Stob. ser. 41.

Idem.

Interrogatus, quánam ratione nullum in vrbe scelus perpetraretur? dixit: Si tam indignarentur illi, quibus non est facta iniuria, quàm quibus facta est. Sensit autem vir prudentissimus, tum demum saluam esse rempublicam, cum qui boni viri sunt, malos pœnis coercent, ne insontes afficiant contumelia. Stob. ser. 41.

Antisthenes.

Suprà de Honore virtutis præmio.

Pythagoras.

Ciuitatem optimam esse dixit, quæ postquam malos pœnis coërceret, viuos tantùm bonos admitteret. Stob. serm. 41.

Theophrastus.

Sciscitatus quidnam vitam humanam conseruaret? Respondit: Beneficentia, honor & pœna. Stob. 41.

Lycurgus.

Dicere solitus est, duabus potissimum rebus cõtineri Rempublicam: Præmio scilicet & pœna. Quo dicto eam demum rempublicam saluam esse putauit, in qua boni præmiis inuitantur, flagitiosi verò pœnis afficiuntur. Cicero in epist. ad Brutum, & Eras. li. 1. apoph.

Lysander.

Rogatus, quam rempublicam maximè probaret? Eam, inquit, in qua fortibus viris ac malis congrua redduntur. Quo dicto ostendere voluit, eam rempublicam probandam esse, in qua

in qua Boni præmiis ornantur, mali autem pœnis damnantur. Plutarch. in Lacon.

Agesipolis Cleombroti F.

Quum quispiam ei dixisset ipsum cum æqualibus obsidem fuisse, filios verò, eorúmq. vxores minimè: Meritò, inquit, decet enim nos nostra peccata nostrásque pœnas ferre. Bruson. li.5.cap.12.ex Plut.

Anonymus.

Chius quidam ira contra seruum incensus: Non, inquit, in pistrinum ego te detrudam, sed Olympiam ducam. Rectè autem ille putabat, multo durius esse supplicium, si Olympię in conspectu à radiis solaribus coqueretur, quàm si in molam ad molendum dederetur. Ælianus libr. 14. de Var. histor.

M. Cato.

Dicebat, se omnibus peccantibus ignoscere, præterquàm sibiipsi. Multum dissimilis illi Menio, cui carpens alios, sibi condonabat omnia. Sibi ignoscit, quem non pœnitet admissi: de se pœnas sumit, qui cura pensat, quòd incogitantia commissum est. Plutar. in apoph.

Idem.

Frequenter dicere solebat, se malle pro collato beneficio nullam reportare gratiam, quàm pro maleficio perpetrato non dare pœnam. Significans, nil esse magis perniciosum, quàm si improborum mores pœna non coerceantur. Plutar. in apoph. & Eras. l.5. apoph.

Idem.

Solitus est dicere, iniuriam etiam si facienti nihil adferat periculi, vniuersis tamen periculosam esse. Quid aliud dicere voluit, quàm pœnam delicti non negligendam esse, ne ex vnius iniuria multi porrò contumeliis afficiantur ab improbis? Plut. in Rom. apoph.

Idem.

Præterea dicebat, eos magistratus qui maleficos pœnis non coercerent, non tantùm non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœnæ neglectu salus reipublicæ labefieret. Plut. eodem loco.

Alphonsus.

Cùm equitem luxuriosum, & bonorum suorum decoctorem punire vellet, quibusdam à rege obnixè petentibus, ne in corpus lueret debita, quæ ille plurima per luxum libidinémque contraxerat: respondit, Equitem hunc neque sui regis gratia, neque patriæ commodo, neque propinquorum & amicorum ære alieno suscepto tam grande patrimonium profudisse, sed omnem suam substantiam corpori indulsisse. In corpore igitur luere æquius esse, vt pœna malefactis ex æquo respondeat. Panormit. lib. 1. de rebus ab Alphonso rege gestis.

Manes.

Manes Florentinus cum meretrice deprehensus, cùm pro more in perpetuam facti ignominiam (nam in Anglia, qui extra matrimonium mulieribus commiscentur, in conspectu populi, retentis tantùm fœmoralibus, nudi ecclesiam circumire cogebantur) exueretur à sacerdotibus, fœmorali tantùm concesso, omni parte nudus esse voluit. verùm cùm interrogaretur, an non puderet coram virginibus, mulieribus, omníque populo virilia ostentare? Minimè, inquit, gentium. Nam pudenda hæc, quæ peccauerunt, ea potissimum dare pœnas decet. Æneas Syluius libr. 1. de dictis & factis Alphonsi.

Vide suprà de Disciplina & Impunitate.

De pœna mitigata.

Alexander.

Qvum Græci qui apud hostes stipendium faciebant, venissent in potestatem Alexandri, Athenienses

ses quidem iussit Alexander in compedibus seruari: quòd quum ex publico stipendium haberent, tamen apud hostes meruissent. similiter & Thessalos, quòd regionem optimam nacti, non eam colerent. Thebanas verò dimisit dicens: His per nos nihil est reliquum, neque ciuitas, neque agri. Ita moderatus est pœnam, vt mortem commeritis non indiceret, nisi vincula: & culpam eorum qui necessitatem excusare poterant, in se transtulit. Plut. in apoph.

Sylla.

Milites in bello sociali quum Albinum virum prætorium fustibus mactassent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens, se illis posthac promptioribus vsurum in præliis, dum peccatum, fortiter gerendo rem, studebunt pensare. Plut. in Sylla.

M. Cato.

Cato ipso die comitiorum quendam è sponsoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium transtulit. At populus admiratus Catonis iustitiam damnato pœnam remisit, dicens satis dedisse pœnarum, quòd à Catone damnatus esset. Erasm. Rot. lib. 5. apoph.

Fronto.

Suprà de Indulgentia & impunitate.

Huc refer apopht. de Clementia, Humanitate, Indulgentia, Venia, &c.

De pœnitentia.

Pausanias.

CVm in conuiuio quodam Simonidem philosophum orasset, vt aliquid ex sapientiæ arcanis in medium adferret: Simonides dixisse fertur, Memento te hominem esse. Sed Pausanias in summa tum felicitate constitutus, non magnopere philosophi dictum curauit. Cùm verò postea in ChalcϾco cum fame luctaretur, iámque mortem omnium miserrimam ob oculos videret, magna voce exclamasse fertur: ô Cee hospes, magnum quiddam in sermone tuo inerat: ego verò inani persuasione sum adductus, vt eum nullius momenti putarem. Ælianus libro 9. de Var. hist.

Isæus sophista.

Isæus sophista cùm primos pueritiæ suæ annos in omnibus voluptatibus contriuisset, vir factus in melius vitam instituit. Cùm igitur fortè cum amico deambulasset, qui ei formosam ostenderet puellam, interrogassétque vtrum formosa videretur, respondit Isæus: Nihil hîc iudico, quandoquidem desij laborare ab oculis, Philostratus in sophist.

Theodosius Imp.

Dicere solebat, Nihil esse noui, si quis homo cùm sit, è vita excedat. Vnius autem Dei esse, eum qui semel mortuus sit, per pœnitentiam ad vitam reuocare. Nicephorus Callist. libro 14. cap. 3. Ecclesiasticar. histor.

De poesi.

Gorgias.

DIcebat, tragœdiam esse deceptionem, qua qui alterum decepisset iustior esset eo qui non decepisset: & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nõ esset deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta confictà, sed adeò scitè, vt vera credantur. Iustior autem ille videtur, qui fallendo prodest: & sapientior est, qui per fictas fabulas discit quid sit turpe: quid sit honestum. Plutarch. de poetis audiendis.

Plato.

† Frustra Poeticas fores compotem sui pulsare dicebat. In Phædro, & Seneca de tranquill. an. cap. 15.

Lacones.

Nec comœdias nec tragœdias poëtarum audiebant, vtpote in quibus cõtra omnes leges, stupra, incestum, adulteria, iniurias, furta, cæteráque flagitia exprimantur. Nec placuit his quorũdam excusatio, qui fabulas ad voluptatem fingi, non ad finem veri, dicunt: cùm hæc voluptas imbecillium animos corrumpat. Hanc ob causam Archilocum poëtam cùm venisset Lacedæmonem, ea hora expulerunt: quòd intellexerant ab illo scriptum, satius esse abiicere arma, quàm mori. Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacedæmonius quidam percontanti, quid ipsi videretur Tyrtæus poëta? Bonus, inquit, ad deprauãdos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat Homeri poësim inutilem esse reipub. qualem instituere volebat: ita Lacedæmonij non recipiebant poëtas, qui blanda scriberẽt potius quàm salubria. Plut. in Lacon.

Cleomenes.

Suprà de Lectionis delectu.

Demonax.

Admeto poetæ insulso, iactanti epigramma monostichon, quod testamento mandasset suæ addendum statuæ (carmen erat,

Corpus humi tegitur, Admetus ad astra volauit.)

Respondit, adeò sibi placere carmẽ, vt magno empeũ cuperet, si iam nunc esse ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita erat indignus. Eras. lib. 8. apoph.

Pausanias Cleombroti F.

Interrogatus, cur Tyrtæum poëtam Spartæ ciuem fecisset? Ne quis, inquit, externus dux nobis fuisse videretur. Poëtæ enim apud Lacedæmonios in nullo planè erant pretio, sed ob lasciuiam ex vrbe eiecerunt. Plut. in Lacon.

Philoxenus.

Dionysium sua carmina recitantem quum alij per assentationem laudarent, exclamauit: Abducite me in latumias. Subindicans hoc esse tolerabilius, quàm audire laudaréque tam mala poëmata. Nam antea rex offensus, miserat illum in lapidicinas. Erasm. lib. 6. apoph.

Sylla.

Quum ipsi libellum malus poëta de populo subiecisset: quòd in eum epigramma fecisset, tantummodò versibus alternis longiusculis, statim ex his rebus quas tum vendebat, iussit ei præmium tribui, sub hac conditione, ne quid postea scriberet. Existimabat ille etiam mali poetæ operam aliquo dignam præmio. Simul autem & silẽtium redemit ab eo qui scribere nesciret: quemadmodum facetus quidam apud nos, si quando incidisset in malum tonsorem, dabat duplum pretium, hac lege, ne rediret. Erasmus libro 6. apoph.

De poetica fictione.

Actius poeta.

INterrogatus cur non ageret caussas, quum in tragœdiis optimè tractaret argumenta? Quoniam, inquit, in tragœdiis ea dicuntur, quę ipse volo: in foro aduersarij dicerent, quæ minimè vellem. Idem fit in dialogis, vbi qui scribit opus, vnicuiq. tribuit orationem, qualem putat esse commodam: in iudiciis secus fit. Erasm. li. 6. apoph.

Euripides.

Cuidam dicenti, Carmen condidisti ex modis ad tripudium accommodis: alio dictum hoc ridente, Ni stupidus esses, inquit, non risisses, q; res serias Lydiis modis temperarim. Lydij modi lasciuiores sunt. Porrò quæ per se tristia sunt, ea decet arte exhilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τῶ ἀκούειν. Quum Euripides choream agentibus succinens cantionem quandam modulis [illegible] illorum risit. Cui Poeta, Nisi [illegible] esses, & expers affectuum, [illegible]

quam risisses me canente mixolydiũ. Eras.6.apoph.

Pinarius.

Montanus Attilij Butæ carmen recitabat. Quúmque quidam indignaretur, quòd toto die recitasset, negarétque ad illius recitationem accedendum, Macte Pinarius ait: Nunquid possum liberalius agere? paratus sum illum audire ab exortu solis vsque ad occasum. Gaudebat enim is poeta, subinde repetere ortus & occasus descriptionem. Notat autem & Horatius eos, qui ornatus gratia vel immodicè, vel non suo loco affectant tales descriptiones.

Aut flumen Rheni, pluuius describitur arcus.

Eras. Rot. lib.8.apoph.ex Seneca.

Varus.

Quum à Montano recitarentur versus, quib. exortus solis describebatur, Varus eques Romanus dixit: Incipit Buta dormire. Rursus quum succederet descriptio occasus: Qui dicit, inquit, iam nox est? Ibo, & Butam salutabo, eodem scommate taxans & affectatum carminis decus, & Butæ præposteram vitam. Erasm. ex Seneca.

Iobolenus.

Passienus Paulus eques Romanus, sed dubiæ sanitatis, quum recitans elegias suas, sic auspicaretur, Prisce iubes: Priscus Iabolenus qui tum aderat, Ego verò (inquit) non iubeo. Protinus ingens omnium risus exortus est. Fingunt enim poëtæ suo arbitrio quicquid libet. At priscus non tulit poëticam fictionem. Erasmus libr. 8. apoph.

De populo.

Epicurus.

¶ Dicebat se nunquam voluisse placere populo. Nã quæ ego scio, inquit, non probat populus: quæ probat populus, ego nescio. Seneca epist. 21. ad Lucill.

Seneca.

† Quid illa laudata, & omnibus preferẽda artib' rebúsq. Philosophia præstabit? Scilicet, vt malis tibi placere quàm populo: vt æst mes iudicia, nõ numeres: vt sine metu Deorum hominúmque viuas (quia sapiens rationis lege, non metu ducitur) vt aut vincas mala, aut finias. Cęterùm si te video celebrem secundis vocibus vulgi, si te intrante clamor, plausus & pantomimica ornamenta obstrepuerint: si tota ciuitate, te fœminę puerísque laudauerint, quidni ego tui miserear, cùm sciam quæ via ad istũ fauorẽ ferat? Epist.29.

Idem.

† Nec inuideamus altiùs stantibus: Quę excelsa videntur, pręrupta sunt. de Tranquill.an.ca.10.

De potestate & potentia.

Diogenes.

INterrogatus, quomodo quis viuere debeat sub potestate: Perinde atque igni vtendum esse dicebat: neque nimis propè accedendum, ne exuraris, neq. nimiũ procul, ne rigeas. Antonius in Melissa par. 2. serm.1. Stob. serm 43. idem apoph. tribuitur Antistheni.

Chrysippus.

Rogatus, cur potestatem omnem in Repub. adeò fugeret? respondit: Quia si quis malè rexerit, diis pœnas dabit: si bene, odio à ciuibus habetur. Stob. ser.43.

Demosthenes.

Audiens quosdam in Repub. euehi cupere: Omnium difficillimum esse dixit, vt hi qui potestatem habent in multos, multis placeant. Stob.

Idem.

Dicere solebat, duabus viis propositis, quarum altera ad pulpitum oratorium, altera ad inferos duceret: prudentem virum præoptaturum esse eam quæ ad inferos ducit, potius quàm quę potestate hominem sublenaret

leuaret.Stob.

Eumenes.

Fratribus suis crebrò dicere solebat: Si me vt rege vsi fueritis, vobis tanquã fratribus gratificabor:sin autem tanquã fratre,ego vobis vt rex,Antonius in Melissa par. 2. sermone 1.

M.Cato.

*Dicebat potentes parcè vti potestate debere, vt semper vti possint. Stob.sermone de magistratu.

Lucin.Varius.

Cùm Africano illi maiori corona sæpius in conuiuio imposita rumperetur,Licinius Varus accõmodãti dixit,Noli mirari si nõ cõuenit, caput enim magnũ est.Sẽtiens,hominẽ esse præpotentem, cui nõ quæuis corona congrueret.Eras.libr.6.apoph.

L.Crassus.

Lucius Philippus consul L.Crasso, summæ dignitatis & eloquẽtiæ viro, manum iniici iusserat, eo quòd vocẽ illius indignè ferret,qua dixerat, sibi alio senatu opus esse. At Crassus reiecto lictore:Nõ es,inquit, mihi tu Philippe consul,quando ego tibi nõ sum senator. Erasm.lib.6.apoph.

Seneca.

† Vt fulmina paucorum periculo cadunt,omnium metu:sic animaduersiones magnarum potestatum,terrẽt latiùs quàm nocent, non sine causa. Non enim quantum fecerit,sed quãtum facturus sit,cogitatur in eo, qui omnia potest.li.de clem.c.8.

Idem.

† Innumerabiles sunt qui vrbes,qui populos habuêre in potestate,paucissimi qui se.In præfat.li.3.Nat. Quæst.

Iamblichus.

† Æquè tutum est,ait, furenti dare gladium,ac scelesto potentiam.Stob: serm. 2.

Cn.Lentulus.

Cn.Lentulus Marcellinus consul in concione grauiter questus est de Magni Põpeij immodica potẽtia. Huius orationem cùm populus clara voce acclamans approbasset: Acclamate, inquit,acclamate, Quirites,dũ licet. Iam enim vobis impunè facere non licebit. Significans, illius potentiam breuieò magnitudinis euasurã,vt nulla in re tutũ esset vllo pacto resistere, si quid illi collibuisset. Eras. lib.8. apoph. Val Max.lib.6.cap.2.

Anonymus.

Cùm Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam,&ob vulnus fascia linea tibiam vinctam haberet,dixit aliquis: Quid refert vbi gestet diadema, in capite an in crure? nam candidum amiculũ olim erat insigne regum. Erasm.lib. 6.apoph.

C.Cæsar.

Proferentibus in medium, quòd Sylla dictaturam deposuisset, Cæsar perpetuam gereret, quod minimum aberat à tyrannide, respondit Iulius Cæsar: Syllam nescisse literas,eóque dictaturam deposuisse. Dictãt grammatici discipulis, cùm præeunt, aut recitant scribenda. huc alludens,dixit illum nescisse literas. Erasmus 4. apoph.

Idem.

† Duas res esse dicebat, quibus & quæreretur & cõseruaretur potestas: Milites nimirum, & pecuniam. Dio. lib.42.32.

Plutarchus.

*Ne puero gladium, prouerbio dicitur. Ego verò dixerim, inquit: Ne puero diuitias,nec viro doctrinæ experti potentiã, Stob. ser.de magistr.

De potestate breui.

Cotys.

Thebanis gloriantibus quòd Lacedæmoniis imperarent. Vidi, inquit, torrentes perennibus fluuiis maiores factos, sed ad breuẽ tempus. Antonius in Melis.par.2.ser [illegible]

Nerua.

Ad quendam ipsum [illegible] lentem hoc argumento [illegible] ret,genesin Ve[illegible]

ctam, eóque spem esse illum diu victurum: Isthuc, inquit, tu facilè dicis, qui patrimonij tui non Reipub. quæris hæredem. Sētiens magni referre, vt bonus princeps quàm diutissimè viuat. Ex Dione Cassio.

Æl. Verus.

Morbo grauatus sæpè dicere solebat, principem sanum mori debere, non debilem: quòd superiores imperatores plerique violenta morte perissent: eámque mortem, vt breuem simul & inexpectatam, Cæsar optauit, & obtinuit. Spartianus.

Tiberius.

† Caligulæ blandienti moriens dixit, Bene tu, qui sole occidente relicto ad orientem te confers. Dio. Cass. Lib. 58.

Vide suprà de Consulatu breui.

De præceptore bono ac fideli.

Socrates.

CVm Xenophontem obuium interrogasset, vbinam locorum variæ venderentur merces, quibus vulgò vtuntur homines: & promptè ad hoc respondisset, Xenophon interrogauit iterum, Vbinam homines fierent meliores? at cùm adolescens respondisset se id nescire: Me sequere, ait Socrates, & hoc ex me disces: Absurdum est, scire vbi ea quę ad victum sunt venalia reperias: vbi autem doctus & probus euadas, negligere. Eras. l. 3 apoph.

Idem.

Cùm Æschines ambiret esse de numero discipulorum Socratis, excusarétque verecūdè paupertatē suam, ac molestè ferret, quòd cùm Socr. cęteri amici diuites multa largirentur, sibi nihil esse quod daret, præter se ipsum: Annon intelligis, inquit, quàm magnū munus mihi dederis? nisi fortè teipsum paruo existimas? Itaq; mihi curæ erit, vt te tibi reddam meliorem quàm accepi. Alij Sophistæ cùm meras nugas docerent, nullū admittebant discipulum, nisi magna mercede. Socrates, nihilominus libenter recepit inopem quàm opulentos. Eras. l. 3 apoph. ex Seneca.

Antisthenes.

Rogatus, cur esset discipulis tam seuerus? Et medici, inquit, ægrotos suos simili modo obiurgant. Significans, se in vitia sæuire, & non in homines aut discipulos, nec vitia sanari blandiendo. Laer. l. 6. c. 1.

Agasicles.

Cùm Agasicli Lacedæmoniorum regi diceret quidā, admirari se, quòd cùm esset auidus discendi, non adiungeret sibi Philopanem sophistam, regali prorsus indole, respondit: Eorum volo esse discipulus, quorum sum & filius. significans, non minus interesse quos nactus sis parentes, quàm quos adsciscas præceptores. Etenim vt liberi fermè referunt maiorū vnde pregnati sunt ingenium: ita præceptorum vitia demigrant in eos quos instituunt. Et honestæ vitæ institutio potissimùm ab illis petēda est, qui virtutem ipsis factis præstiterunt, non ab iis qui compositis arte verbis de virtute nugantur. At nunc summi orbis monarchæ futuri, Deū immortalem, quibus interdum viris à teneris annis formandi instituendíque creduntur? cum principi non minus tum perniciosum sit, tum indecorum, ab inhonestis institui, quàm nasci. Nec quęlibet artes discendæ sunt principi, sed hæc duntaxat quæ tradunt rationem rectè administrādi regnum. Eras. ex Plut. in Lacon.

Anonymus.

Lacon quidam pædagogus pueri cura suscepta, cùm interrogaretur, quid esset illum docturus? Efficiam, inquit, vt honestis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, quàm amare virtutem propter se, odisse vitium propter se. Plut. in Lacon.

Alius.

Alius.

Spartanus quidam interrogatus, quid conferrent vtilitatis pueris adhibiti pædagogi? Efficiunt, inquit, vt quæ sunt honesta, eadem pueris fiant etiam iucunda. Plut. in Lacon.

Alexander.

Aristotelem, cui puer formandus fuerat traditus, summa veneratione prosequebatur: dicens, se illi non minus quàm patri debere, quòd à patre viuendi, à præceptore bene viuendi initium accepisset. Plutarch. in eius vita.

M. Antonius.

Suprà de affectibus humanis.

De præceptoribus malis & indoctis.

Diogenes.

OLim in scholis pingi solebant Musæ, ceu studiorum præsides: ingressus igitur scholam Diogenes, cùm videret multas Musas, discipulos admodum paucos, dixit præceptori: Cum diis multos habes discipulos. Ludens ex ambiguo sermonis. Nam Græci cum diis dicunt, pro eo quòd nos dicimus, fauentibus eis. Interdum σὺν id est, cum, significat comitem. Cum multis te defendi, id est, multi mecum te defenderunt. Laer. libro 6.

Idem.

Puerum conspiciens indecorè se gerentem, pædagogum illius baculo percussit, dicens: Cur sic instituis? Indicans, primæ ætatis formatoribus potissimùm imputandum esse, si adolescentes euadant malè morati, aut secus. Aphthonius & Priscianus.

Alcibiades.

Ludum literarium ingressus, poposcit Iliadem Homeri: cúmque ludimagister negasset sibi esse quicquam Homeri, impegit illi pugnum, & abiit: declarans, impudenter eum docere literas, qui non semper Homerum haberet in sinu. Eras. lib. 5. apoph. ex Plut. apoph.

De præconibus laudum.

Themistocles.

SCiscitatus, vtrū Achilles esse mallet, an Homerus? Dic ipse prius, inquit, vtrum malles esse victor in Olympiis, an præco, qui victores pronuntiat. sentiens, multo præstantius esse res egregias gerere, quàm gestas celebrare. Homerum præconi conferens. Plutarch. in Græc. apophthegm.

Stratonicus.

Apud Abderitas agens, conspicatus illic singulis ciuium singulos esse præcones, adeò vt propemodum maior esset præconum numerus quàm ciuium, à cœna cœpit per ciuitatem summis pedū digitis ingredi, demissis in terram oculis. percontantibus autem Abderitis, quid mali repentè accidisset illius pedibus, ita respondit: Cæterùm quidem bellè valeo toto corpore, & ad cœnam curro celerius ipsis adulatoribus, illum enim metuo, ne ingrediens præconis pedem offendam. Sentiens, illic præconum plena omnia. Athen.

Alexander.

Cùm nuntius quidam gaudio gestiens, porrectáque manu accurreret, rem prosperè gestam ei narraturus: Quid mihi bone vir magni nunciabis, nisi nuncies Homerum reuixisse? significans, omnium præclarè gestorum gloriam abolendam, nisi contingeret talis præco, qualis fuit Homerus. Plut.

Idem.

Ilium profectus, & Achillis statuam coronans: O te felicem, inquit, Achilles, cui viuo [illegible] tuo talis contigerit [illegible] tecelo [illegible] ille [illegible] defun[illegible]

Plut. in vita Alexãdri, & Cicero pro Archia.

De præda militari.

Themistocles.

QVum aliquando ad mare visendi cadauera gratia accessisset, ac torques armillásque passim disiectas videret, ipse quidem præteriit, sed amico qui sequebatur dixit: Collige tu tibi, nam tu Themistocles non es. Ne tam obuia quidem prçda commoueri potuit, vt quicquã ageret indignum egregio duce, cui gloria debet esse satis magnum virtutis præmium. Plut. in vita Themistoclis.

Alexander.

Quum in Arbelis de rerum summa periclitatus esset, conflicturus cũ mille hominum millibus ad pugnandum instructis, adierunt illum milites aliquot ipsi bene volentes, deferebántque cæteros, quòd in castris inter se miscerent sermones, conspiraréntque ne quid prædæ in regiũ tentorium deportarent, sed ipsi totum in suum verterunt lucrum. His auditis subrisit Alexander: Fausta, inquit, nuntiatis. Siquidem audio sermones virorum ad vincendum, non ad fugiendum animatorum. Nec illum fefellit diuinatio: plurimi nanque milites regem adiere, dicentes: Bono animo esto rex, neque metuas hostiũ multitudinem, qui ne pudorem quidem nostrum ferre potuerunt. Plutarch.

Annibal.

Profugus apud Antiochum regem agebat. Is ostendit illi suum exercitum barbarico apparatu magnificè instructum, sed ad prædam magis quàm ad bellum. Hæc omnia quum diligenter esset contemplatus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia satis essent futura Romanis? Tum Annibal, Planè satis arbitror, etiamsi auarissimi sint Romani. Lusit Pœnus ab inexpectato. rex de prælio sciscitabatur, iste respondit de præda. Quid enim aliud est miles imbellis, auro, argento, cæterísque rebus ad prædam inuitantibus instructus? Plut.

De præmio virtutis.

Socrates.

INterrogatus, quænam ciuitas ritè gubernari possit? respondit, Cùm boni inuitantur præmiis, iniusti dant pœnas Ex Platone recitat Brus. libr. 5. cap 8.

Idem.

Præmia decreta iis qui in Olympiis aut Nemeis vicissent, contraxit, eáque maiora decreuit iis qui in bello pro patria fortiter occubuissent: dicens, illos & dum exercentur, magnis impendiis exerceri: & si vicerint, magis aduersus patriam quàm aduersus hostes coronari: & quàm senuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quàm detrita pallia: vt qui nec bello sint vtiles, nec gerendæ Reip. accommodi. Laër. l. 1.

Solon.

Interrogatus, vnde Respublica maximè vigeret: Si boni, respondet, præmiis incitantur ad virtutem, mali autem ad virtutem negligentes, coerceantur pœnis. Stob. ser. 41.

Tritantæchmes.

Quum post cladem acceptam à Persis, quidam ab Arcadia transfugissent auxilia pollicentes, producti sunt in conspectum Xerxis. Ibi Persis percõtantibus, quid agerent Græci? respõderunt, eos celebrare Olympia, ac gymnasia equestriáque certamina spectare. Rursus percontantibus, quod esset certaminis præmium? responderunt, coronam oleaginam. Hic Tritantæchmes Artabani filius, versus ad exercitus præfectum: Papæ, inquit, Mardoni, in eiusmodi viros nos incitasti ad pugnandũ qui nõ pecuniarũ gratia certamina agitant, sed

sed virtutis ac laudis? Ea vox cùm visa est timida, vt sæpenumero prudentia habetur pro ignauia. Herodotus in Vrania.

Lycurgus.

Suprà de pœna malis infligenda.

Lysander.

Interroganti Persæ, quam Remp. maximè probaret? Eã, inquit, in qua fortibus viris ac meticulosis congrua vtrisque redduntur. Sensit virtutem innitari præmiis, ignauos excitari ignominia. Nimirum hoc est quod apud Homerum stomachatur Achilles, tãtum honoris haberi ignauis ac fortibus. Ea sententia non solùm habet locum in Repub. verùm etiam in priuatis familiis. Sunt enim hæc duo præcipua ad conseruandam cuiuslibet gregis disciplinam. Honos enim non solùm alit artes, vt habet prouerbium, verùm etiam virtutẽ. Nec tam refert, monarchia sit, an aristocratia, an democratia, an aliqua Reipub. forma ex his temperata, quam, vt in quacunque gubernatione discrimen habeatur publicum inter viros vtiles Reipubl. & suo viuentes abdomini. Plut. in Lacon.

Idem.

Suprà tit. de Laudis contemptu.

Agis vltimus.

Cùm iam ad dirum mortis supplicium duceretur, interrogatus ab Ephoro, num quid pœniteret eorum quæ fecerat? Nequaquam pœnitet, respondit, nil enim aliud feci, quàm quòd prudentiam cũ honestate semper coniunxerim. Sciuit nimirum vir ille bonus, ipsam virtutem abundè magnum esse sui præmium: quicunque sequatur euentus. Plut.

Galienus imp.

Taurum ingentem quum in arenã emisisset, prodiissétque ad eum feriẽdum venator, neque productum decies potuisset occidere, Cæsar coronam venatori misit: mussitantibus cunctis, quid rei esset, quòd homo ignauissimus coronaretur? Galienus per Curionem dici iussit, Taurum toties non ferire difficile est. Ludẽs significauit, graue discrimen esse toties tauro occurrere, etiamsi non ferias. Trebellius Polio.

De præsagiis.

Vect. Valens.

QVum à Claudio Cæsare immineret periculum, atque interim Silius cũ Messalina domi vindemiæ simulachrum omniũ lasciuiarum genere celebrarent, conscendit præaltam arborem, & in ea prospectantiæ specie stabat: interrogantibus quid aspiceret? respondit, Tempestatem ab Ostia atrocem. Id siue ioco dixit, siue forte lapsa vox est, in præsagium vertit. Mox adsunt à Cæsare nuntij qui vindictam parant. Is Silius erat adulter, cui palàm nupserat Messalina, quam Cæsar dissimulantem confirmatis nuptiis supplicio affecit. Erasm. l. 6. apoph.

Vide titul. de Diuinatione & Ostentis.

De precatione, siue oratione hominis ad Deum.

Socrates.

NIhil vltrà petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm vt bona tribuerẽt: quoniã ij demùm scirẽt quid vnicuique esset vtile: nos autem plerunque id votis expetere, quod non impetrasse melius foret. Etenim densissimis tenebris inuoluta mortalium mens, in quam latè patẽtem errorem cæcas precationes spargis. Diuitias appetis, quæ multis exitio fuerunt: honores concupiscis, qui plures pessum dederũt: regna [illegible] cum ipsa [illegible] exitu [illegible] penumero misera [illegible] Splendidis cõ [illegible]

hæc vt aliquando illustrant, ita nonnunquam funditus domos euertunt. Desine igitur stulta futuris malorum tuorum causis quasi felicissimis reb. inhiare, téque totum cœlestium arbitrio permitte: quia qui tribuere bona ex facili solent, etiam eligere aptissima possunt. Valerius Maxim. lib. 7. cap. 2.

Bias.

Eos qui sibi mentem à Deo bonam largiri precarentur, nec tamen disciplinam capesserent, parum cordatos esse dicebat. Quando neque vt pictor quisque bonus euadat, dari sibi à Deo bonos colores & lineã exoptat, quin magis artem perdiscit: Sicut nec votis proficit, qui musicus esse cupit, nisi artem consectetur. Adeò nihil prodest, circa preces occupari nisi rectè viuendi studio tenearis. Stob.

Idem.

Aliquando cum impiis ac sceleroſis hominibus naui vehebatur, & quũ omnes periclitarentur, impiis deorũ opem implorantibus: Silete, inquit Bias, ne dii vos nebulones hîc nauigare sentiant. Deus autem impiorum precibus irritatur magis ad vindictã, quàm ad opitulandum flectitur Laër. lib. 1. c. 6.

Diogenes.

Suprà de Decoro vbique in omnibus obseruando.

Epicurus.

Dicebat, Si mortalium omnium votis Deus responderet, propè futurum esse vt vniuersum genus hominum pereat. Quandoquidem videre est, tantas, támque diras & exitiales imprecationes vicissim hinc inde vulgò effundi. Stob.

Athenodorus.

Multum eos damnari debere aiebat, qui longis orationibus Deum fatigarent, eáque peterent, quæ peti ab eis homines scire nollent. Rogandúmque solùm de iis Deum esse, quæ minimè molestè homines ferrent, etiamsi ab omnibus intelligantur. Ad debat, etiam ita cum hominibus homines viuere debere, non secus ac si Deus eorum semper actiones intueretur. Hoc autem modo illos carpebat, qui iniusta à Deo peterent, & ipsi sibi, quò minus exaudirẽtur, impedimento essent. Fulg. lib. 7. cap. 1. et Seneca, cuius verba hęc sunt epist. 10. Tunc scito (inquit Athenodorus) esse te omnibus cupiditatibus solutum, cùm eo perueneris, vt nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam.

Lacones.

Si quando diis supplicarent, summa deprecationis hæc erat, vt dii immortales bonis nil aliud adderent, quàm honesta, præterea nihil. Non aliud petebant virtutis præmium, quàm honestam famam, cùm multa alia sint aliarum gentium vota: non solùm multiloquia, verùm etiam inutilia, nonnunquam & turpia à diis postulantium. Plutarchus in Lacon.

Vide apoph. de Piritione.

De principe bono, ac eius in regni administrationis officio.

Solon.

Dicebat, eum principem meritò laudandum esse, qui Democratiam ex monarchia ciuibus constitueret. Stob. ser. 45.

Idem.

Tùm primum imperium gerendũ esse suadebat, si quis prius ferre imperium didicerit. Quomodo enim aliis imperare poterit is, qui ipse imperium non est passus? Potest autem hoc apophthegma referri ad eos, qui prius alieno parendo imperio, discũt imperium in alios gerere. Vel qui prius cupiditatibus imperant suis, quàm in alios exerceant imperium.

Neque

enim idoneus est vt aliis do-
or, qui ipse seruit affectibus:
rex aliis esse potest, nisi quem
atio rexerit. Diogenes Laër-
eius vita, & Erasmus in pro-
Non bene imperat, nisi qui pa-
imperio: & Antonius parte 2.

Pythagoras.

mperandum esse principi di-
vt veneretur magis quàm me-
. Reuerentiam enim admira-
iorem odium comitatur. Stob.

Cleobulus.

cem existimabat principem
nini conuersantium sibi credi-
tob. ser. eod.

Pittacus.

n demum principem laude di-
existimabat, qui efficit vt sub-
tuant, nō ipsum, sed pro ipso.
n.

Bias.

imum principem pronuntia-
t, qui vtatur patriæ legibus I-

Chilon.

imum esse regem dixit, qui o-
dat, vt non metuatur. Eodem

Thales.

unciauit, principis felicita-
istimare se, si vitam obiret,
iam consueuisset iuxta naturā.
n.

Socrates.

re solebat, eum esse optimum
& principem, qui à propriis
bus temperaret. Phauori-

Plato.

n demum beatum terrarum or-
uturum prædicauit, cùm aut sa-
s regnare, aut reges sapere cœ-
t. Plato ipse epist. 7. Cicero e-
ad Quintum fratrem. Valer.
ib. 7. cap. 1. Agapetus ad Iusti-
m Cæsarem.

Idem.

Principem laude dignum esse exi-
stimabat, qui sibiipsi prius, deinde a-
liis commodè imperare posset. Ant.
in Meliss. par. 2 ser. 1.

Aristoteles.

†Non contingit, ait, eum bonum
principem agere, qui sub principe nō
fuit. Idem 3. Polit.

Idem.

†Princeps debet esse Dei cultor,
quia minus timent homines iniustum
pati à Principe, si Dei cultorem eum
putant. Ibid. l. 5.

Antisthenes.

†Non solùm sapientia præstare
eum par est, qui antecedit Imperio,
sed etiam religione & pietate. Plu. de
profect. morum.

Isocrates.

Dicebat, optimum principem sem-
per imitari eum, non qui maximum
imperium acquisierit, sed qui optimè
præsentibus vsus sit. Anton. in Meliss.
par. 2. ser. 1.

Anacharsis.

Bonum principem iudicabat eum
esse, qui non solū prudens sibi vide-
retur, sed bono & iusto aliorum consi
lio ludens acquiesceret: Stob.

Philon.

Eius dictum est: Si vis bonus esse
rex, cum fortitudine benignitatem &
mansuetudinem serua, vt nō formi-
dolosus, sed reuerentia dignus tuis
subditis videaris. Phauorinus.

Bion.

*Oportere bonum principem à
magistratu discedentem, non ditio-
rem, sed clariorem euasisse dicebat.
Stob ser. de magistratu.

Agathon.

Dixit principem oportere trium
meminisse: primùm quòd imperet
hominibus, deinde quòd secundum
leges, tertiò quòd non semper impe-
ret. Eod. ser.

Musonius.

Dicebat, conandum esse [illegible]
pi vt venerandus potius [illegible]

quàm metuendus: illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas, Stobæus.

Xenophon.

Suprà de Liberalitate.

Archidamidas.

Suprà de Mansuetudine.

Agis.

Ad Agidem Archidami filium quū quidam dixisset, Philippum effecturum, ne Lacedæmoniis pateret iter in Græciam: Nobis, inquit, ô hospes, nostra patria sufficit ad illic viuendum. Pectus ad vtrumque paratum: & ad proferendum imperium, si contingat: & ad boni consulendum fortunam licet mediocrem, cùm plerunque principes id quod obtingit malè administrent, nec vllis satientur ditionis accessionibus. Plut.

Agesilaus.

Licet Lacedæmoniorum rex esset, post multa egregia facta nequaquā sibi principatum, sed tum Rempublicam, tum sociis & amicis Reipublicæ gerere dicebat. Quo dicto docere voluit, ita demum qui potitur imperio, verè legitiméque imperare, cùm & ipse patet imperio legum, & eorum, qui in Republica magistratu funguntur. Plutar. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud asiduè in ore habuisse fertur: Principis esse, non mollicie deliciísve, sed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lac. apoph.

Idem.

Celebratur & hoc illius dictum, principibus potissimùm ediscendum Imperatoris officium esse, erga rebellantes audacia, erga subiectos beneuolentia vti, quod idem Maro nobili carmine docuit:

Parcere subiectis, & debellare superbos.

Neque enim verè victor est, qui iracundiæ vindictam flagitanti frænum nescit imponere. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Illud sibi cum primis ducere solebat gloriæ, quòd cum rex esset, cæterísque consilio prospiceret, nihilo secius in laboribus obeundis nemini cederet: quódque sibiipsi imperaret, suíque (vt ita loquar) rex esset, id pulchrius esse iudicabat, quàm quòd regnum obtineret in alios. Plutarch.

Idem.

Cùm Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum, eo quòd alerent externum militem, Agesilaus in Ægyptum profectus est, ab Thaco Ægypti rege accitus stipendio. Cæterùm Agesilaus ob corpus incultum, ac vestis vtilitatem, venit in contemptum eius gentis hominibus, qui sperarent se visuros Spartanum regem talem, qualis esset rex Persarum, corpore decentissimè ornatum: perperam sanè de regibus sentientes, quos externo cultu putabant æstimandos potius, quàm animi virtutibus. Nihil ille quidem de cultu ac victus simplicitate mutauit, sed interim ostendit, maiestatem dignitatémque regiam non vestium splendore, sed prudentia ac fortitudine parari oportere: grauitérque taxauit vulgares monarchas, quibus si diadema, purpuram aurum, & gemmas detrahas, nihil videas præterea regium, Plutarchus in Lacon. & Athenæus.

Idem.

Quum à rege Persarum essent allatæ literæ, de hospitio, déque amicitia tractantes, non recipit, sed iussit illos regi renuntiare: Nihil esse necesse priuatim ad ipsum literas mittere: cæterùm si perspicuum foret illum bene velle Lacedæmoniis & Græcis, ipsum quoque illi pro viribus futurum amicum. Quòd si deprehenderetur insidias tendere, ne putet, inquit, quòd me sit habiturus amicum, etiamsi

etiamsi multas ab eo recepero epistolas. Quid hoc animo sublimius, cui in omnibus rebus gerendis hic vnicus erat scopus, consulere Reipublicæ commodis? Plutarchus in Lacon. apoph.

Idem.

Si quid esset quod per milites celeriter confici vellet, primus ipse sub oculis omnium operas aggrediebatur, quo vel pudore ad industriam extimularentur. Efficacissimum exhortationis genus, principem hoc facere quod ab aliis fieri velit. Eras. ex Plut.

Idem.

Cùm parum instructus esset equitatu, Ephesum sese recepit: ibi opulentis denuntiauit, vt quicunque pro se virum & equum præberet, à militia esset immunis. Hac arte factum est vt pro ignauis, ac timidis diuitibus, breui colligeret & equos & viros strenuos, ac bello idoneos. Qua quidem in re dicebat sese Agamemnonis exemplum retulisse, quòd is accepta equa generosa, virum diuitem, sed ignauum militia expulisset. Hæ sunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatem incolumitatémve necessarium est, non per violentiam inuidiosam extorqueat, sed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat. Plut. in Lacon.

Anaxilaus.

Anaxilaus rex percontatus à quodam, quem principem Reipub. salutarem pronuntiaret? respondit: Qui beneficiis se à ciuibus vinci nequaquā patitur. Phauorinus.

Agesicles.

Cuidam ab eo sciscitanti, quo pacto posset aliquis tutò imperare nullo stipatus satellitio? respondit, Si sic imperet suis, quemadmodum pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquam maiore compendio. Domini tantùm timentur à seruis, & mali metu coërcentur, quos non corrigit pudor. Pater quoniam liberis consulit potius quàm sibi, diligitur ab illis, sic vt authoritatem comitetur reuerentia. Aduersus hos adeò non est opus satellitio, vt non aliud sit satellitium fidelius illorum stipatu. Quòd si rex beneuolentia ac benefactis adiungeret sibi ciuium animus, non esset opus barbarico conductitióq; satellitio: sed nullos habere corporis sui custodes tutiores quàm ciues, erga quos patris gereret affectum. Porrò quibus placet hoc dictum, Oderint, dum metuant, nullos magis habent suspectos, quàm quibus oportebat maximè confidere: ac multos metuat oportet, quem metuunt multi. Plutarchus.

Ariston.

Suprà de Hostibus, & inimicis, & de Hostibus non crudeliter tractandis.

Eusebius philos.

*Illum qui aliis præest & præcipit, non potestate solùm regendi & imperandi, sed dignitate prudentiáque subditis antecellere debere dicebat. Item, Boni principes hoc vnum proprium esse lucrum, & instar infinitorum aliorum, omnia sic facere, vt & in ipso imperij tempore, & post id, iustitiæ & bonorum omnium à subditis testimonium habeat. Stob. serm. 44.

Epictetus.

* Multa extant de principe, & eius officio, scitè dicta ab Epictete. Inter cætera hæc occurrunt. Quemadmodum si gubernare nauem conareris, omnino prius artem gubernandi perdisceres: ita ciuitatem recturus regendi disciplinam discito. Vt enim illic nauis vniuersa tuæ fidei committitur, ita hic tota respub. gubernanda tibi est. Si proposueris ornamenta quædam ciuitati consecrare teipsum pulcherrimo mansuetudinis, iustitiæ & beneficentiæ ornamento primùm decores.

ciis ciuitatem obstringe, non tectis in sublime structis, sed animis promotis. Præstat enim in paruis domicilijs magnos animos habitare, quàm in magnis ædibus humilia mancipia latere, ceu feras in suis lustris. Quemadmodum sol non expectat preces & incantationes vt exoriatur, sed illico fulget ac salutatur ab omnibus: ita neque tu (princeps) expectaueris plausus, strepitus, & laudes, vt benefacias: sed sponte confer beneficia, & æquè ac sol amaberis. Stobæus eod. serm.

Leonidas.

Xerxes Leonidæ scripserat, si desinas θεομαχεῖν, id est, cum dijs bellare, sed meis te copijs adiunxeris, potes Græciæ fieri monarcha. Huic respondit Leonidas: Si nosses quę sint in vita honesta, abstinuisses à concupiscendis alienis. Mihi verò potius est pro Græcia mori, quàm in populares meos gerere monarchiã. Quid iam impium est quod mortalium vulgus nõ admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honestam mortem pro amicis liberandis oportere, quàm monarcha factus eos seruitute premere, à quibus venerat depulsurus seruitutem barbarorum. Plut. in Lac.

Theopompus.

Interroganti, quo pacto quis regnum tutò posit tueri? Si, inquit, amicis concedat iustam libertatem, pro viribus interim aduigilans, ne subditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit, quòd amicis nihil non permitterent, ciues iniuria affectos negligerent. Hîc temperantia adhibenda est, vt princeps nec amicos alienet tyrannica sæuitia, nec patiatur illos regia familiaritate abuti ad quiduis audendum præter ius aduersus plebeios: qui nimium irritati, sæpe reges suos excusserunt. Plut.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm dictum esset, eo tempore bene Lacedæmoniis esse, quòd bene regere reges didicissent, respondit id potius accidere, quòd subditi parere didicissent. Ostendens, bonam popularium vrbium administrationem, non tam in principum regimine, quàm in populorum obedientia consistere. Nam si populi in diuersum à principibus traherentur, difficillimum arbitrabatur esse, vt principes optimè gubernare possent. Plut.

Cyrus.

Dicebat, Neminem debere imperare, qui subditis suis non esset melior. Principémque non decere esse inferiorem neque intelligendo, quæ opus sunt, neque gerendo quæ tempus expostulat. Plut.

Pythagoras.

* Dicebat principes magis metuere debere, vt subditi eos venerentur quàm timerent. Reuerentiam enim admiratio, timorem odium comitatur. Stob.

Idem.

Dicere sæpenumero solitus est, similia esse boni pastoris & boni regis opera. Boni igitur pastoris cùm sit bene pascere gregem omniáque mala ingruentia auertere: sic ad bonum regem spectat, vt diligenter gubernet ciues sibi à Deo concreditos, omniáque legibus prohibeat, quæ in Reipubl. perniciem ingruere videntur. Nenophon.

Xenophon.

* Istud (inquit) opinor magnum esse argumẽtum virtutis in principe, si subditi ipsum libenter sequantur, & in periculis vnà perseuerent. In Oeconomico.

Plato.

* Scribens ad Dionem, inter cætera dicit: Nolo te ignorare, quòd obsequendo & placendo hominibus, rerum gerendarum commoditas acquiritur: austeritas verò solicitudinem parit. epist. ad Dionem.

Muso-

Musonius.

* Dicebat conandum esse principi vt verendus subditis potius esset quàm metuendus. Illum enim grauitas sequitur, hunc inhumanitas. Stobæus serm. 46.

Dionysius Iun.

Dicere solebat, se multos alere sophistas, non quòd illos admiraretur, sed quòd per illos admirabilis esse studeret. Sciebat populum de illis tanquam de viris doctis magnificè sentire: hac persuasione callidè abutebatur ad conciliandum sibi multitudinis fauorem. Eadem arte fortasse principes quidam aiunt in palatiis suis viros eruditionis & sanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum consiliis geri pleraque. Plut. in Regum apoph.

Philippus.

Aiebat, oportere meminisse principem, quòd homo existens, potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stobæus sermon. 46.

Anonyma.

Philippũ Macedoniæ regem quum anus accessisset, vt causam ipsius cognosceret: respõdit, sibi nequaquam esse otium. Cúmque anus inclamasset; Proinde nec rex quidem esse velis: Philippus admiratus aniculæ liberam vocem, non illi solùm præbuit aures, verùm & aliis quoque. Plut. in apoph.

Idem.

* Aiebat oportere meminisse principem, quòd homo existens potestatem adeptus sit diuinam, vt res honestas & diuinas instituat, sermone autem humano vtatur. Stobæus sermone 46.

Alexander.

Interrogatus, quis optimus princeps esset: Qui, inquit, amicos donis retinet, & inimicos beneficiis amicos facit. Ant. in Melis. par. 2. ser.

Idem.

† Regium aiebat esse, cùm benè feceris, malè audire. Plut. in vita.

Alex. Seuerus.

Aurum & argentum raro cuiquam nisi militi diuisit: nefas esse dicens, vt dispensator publicus in delectationes suas suorúmque conuerteret, id quod prouinciales dedissent. Lampridius.

Idem.

Cùm ab amicis reprehenderetur, quòd immemor maiestatis imperatoriæ, nõ pretioso vestitu, auro, gemmísque corpus etiam ornaret: respondit: Principatum ac imperium in virtute esse, non in corporis decore. Ibid.

Philiscus.

Ad Alexandrum aliquando dixisse fertur: Ad gloriam incumbe, verùm ea conditione, ne sis pestis, vel magnus aliquis morbus, sed pax & sanitas. Affirmans per vim, & sæuitiam expugnare ciuitates, populos exscindere, pestilentiam esse. Sanitatis verò, salutísque, subditorum rationem habere: ea enim sunt pacis commoda. Ælian. libro 14. de Var. histor.

Anaxilaus Rhegij princeps.

* Interrogatus, quid in principatu felicissimum esset, respondit, nunquam beneficia conferendo vinci. Stob. serm. 46.

Agrippinus.

Conabatur eis quos damnabat, persuadere, quòd ipsis expediret damnari, non enim tanquam inimicus (ipsis aiebat) nec vt latro, sententiam contra eos ferò: sed veluti tutor & curator ipsorum. Quemadmodum & medicus hominem secandum consolatur, & seipsum exhibere persuadet. Stob. ser.

Plin. Iunior.

† Cui nihil ad augendum fastigiũ superest, hic vno modo crescere potest, si seipse submittat, securus magnitudinis suæ. In Paneg.

Plutarchus.

* Tot (inquit) tantorúmque bonorum & munerum, quæ diis largiuntur, nullus est fructus, aut vsus rectus sine lege, iure & principe. Ius finis est legis: principis opus lex: princeps autem imago Dei cuncta administrantis, libro ad princip. indoctum.

Sthenius.

Pompeius Magnus, cùm Mamertinos, quòd hostium partibus adhæsisset, interficere omnes statuisset: Sthenius eius ciuitatis princeps, Pompeiũ adiit, & his verbis affatus est: Non æquum facis Pompei, qui propter vnum noxium, multos innoxios occidere paras. Quo audito, Mamertinis pepercit Pompeius, ciuitatémque & Sthenium liberauit. Habes autem hîc in Sthenio exemplum, quem animum erga Rempubl. oporteat habere principem si in periculum incidat: in Pompeio autem placabilitatis argumentum, qui viri boni maluerit habere rationem, quàm indulgere iræ. Plutarch. in apoph.

Liuia.

Augustus imperator cùm apud Liuiam vxorem solus conquereretur de hominum insidiis, quæ hinc inde etiam vigilantissimo struerentur: Mirum non est, respondit Liuia, quòd tibi parentur insidiæ, partim quòd id non sit alienum à natura, partim quòd magno imperio multa facias, ex quibus par est plerosque molestiam capere. Princeps enim non potest omnibus placere: sed etiam quantumuis rectè imperet, ei multis irasci necesse est. Dion in Augusto.

Tiberius.

Præsidibus onerandas tributo prouincias suadentibus, rescripsit: Boni pastoris est, tondere pecus, non deglubere. Sueton. Dion.

Alex. Seuerus.

Eius vltima verba dicuntur hæc fuisse, Turbatam Rempubl. vbique accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, Senex, & pedibus æger, firmum imperium Antoninis meis relinquens, si boni erunt: imbecillum, si mali. Ælius Spartianus.

Fl. Vespasianus.

Grauiter febricitãs, cùm increparetur à medicis, quòd morbo correptus, nihil de quotidiana victus ratione immutaret, faceretque omnia quæ ad principatum spectarent, respondit: Imperatorem stantem mori oportere. Xiphilinus in eius vita. Idem etiam Turbo præfectus prætorio dixisse fertur, apud Xiphilinum in vita Adriani.

Traianus.

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, qui amicis incusantibus, quòd parum memor imperatoriæ maiestatis nimium esset omnibus expositus, respondit: Talem præstabo imperatorem priuatis, qualem optarem ipse priuatus. Erasm. lib. 8. apophthegm.

Anonyma.

Hadrianum transeuntem mulier quædam appellauit, Audi me Cæsar. Is cùm respondisset, Non est otium: illa clamauit, Noli ergo imperare. Ad hanc vocem restitit, & audiuit mulierem. Hoc & aliis tribuitur, vt paulo ante Philippo: neque quicquam vetat, idem à pluribus vel dici vel fieri. Dion in Hadriano.

Hadrianus imp.

In senatu frequenter dicere solebat, se sic gesturum principatum vt sciret rem populi esse, non suam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum distinguit regem à tyranno. Dion.

Idem.

Dicere est solitus, sibi molestum esse si quem videret tristem: cùm tamen omnes doctos vexaret quæstiunculis, sed vexatos donauit aliquo munere. Dion. Cassius.

Placit-

Placilla.

Theodosij imper. vxor, subinde admonere maritum solebat, vt considераret, quisnam ante imperium fuisset, & in quem locum ab vniuersitatis huius Deo esset euectus. Reuocare autem in memoriam voluit, olim hominem fuisse priuatum: nunc autem ideo vocatum ad imperium, vt eius gubernatione, non tantùm Romana in ciuilibus respublica, sed diuinus etiam cultus probè institueretur, atque conseruaretur posteris. Nicephorus Callistus li.12.c.42.

Constantius Chlorus.

Suprà de eo, quòd à subditis amari melius sit quàm metui.

Fridericus.

Tum demum saluam Rempubl. fore dicebat, si senatores de rebus consultaturi, in vestibulo curiæ simulationem ac dissimulationem deponerent. Sic enim & ipsi rectè consulerent, & iudici inter consilia diiudicare non difficile esset. Æneas Syl.lib.3. Commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quínam sibi charissimi essent? Qui, inquit, me non magis quàm Deum ipsum timent. Deprompta sanè ex Christiano pectore sententia. in primis enim timendus Deus, rex regum, & dominus dominantium. Æneas Syl.li.4. commen.in res gestas Alphonsi.

Otho Syluius.

Cùm videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium suorum strage tuendum, statuerat spontè mori: verùm dehortantibus amicis negauit se tanti facere vitam suam, vt ob hanc quenquam suorum interire cuperet. Erasm.lib.8. apophtheg.ex Plutarcho.

Ioannes 2. Rex Portugal.

† Illius sententia meritò laudata est, cùm dixit, sibi non tàm propositum esse, vt operis hominum ad aurum quærendum abuteretur, quam vt aurum quæreret, vt opibus suis hominum inopiam leuaret. Osorius li. 1.hist.Emman.

Alphonsus.

Eos demum principes magnificiendos dicere solebat, qui iustitiam probè excolerent: hæc enim in quo fuerit, eius imperium æquo omnes animo patiuntur, illiúsque moderationi sese etiam sponte subiiciunt. Vt de Cyro illo legimus, quem non iustitię solùm, sed omnium etiam regiarum virtutum exemplum fuisse apud suos, creditum est. Panor.lib.1. de reb gest. Alphonsi regis.

Idem.

Eum principem mirum in modum probabat, cuius simplex verbum tantum ad fidem valeret, quantum priuatorum hominum iusiurandũ. Sensit autem, non vulgarem principis virtutem esse, stare verbis, & facto præstare, id quod verbo semel promisit. Ibidem.

Idem.

Illud quoque assiduè in ore habuisse fertur: Tanto priuatis hominibus reges meliores esse debere, quanto honoribus & dignitate antecellerent. Panorm.libro 4.de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Apud Alphonsi aulicos, cùm de gerendo principatu esset contentio, rex perdifficilem rem sibi principatum videri, vel eo maximè dicebat, quòd principum vita popularibus exemplo cedat, illis quidem ad vitia quàm ad virtutes procliuioribus. Panor.lib.2.de Alphonsi reb gest.

Idem.

Cùm præterea de principũ vita & moribus disceptassent, dixisse fertur: Principibus nõ modò sua causa à peccato abstinendum esse, sed multò etiam magis, ne sua vitia infundantur in ciues suos quantò enim flagitium conspectius, tanto offendiculum grauius Panorm.libro 2. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Præterea cùm de subditorum moribus disputaretur, Alphonsus respõdisse dicitur: Veluti ad solis motum, ita populares semper in principum mores verti atque formari. Vulgus enim imitatur, quod à principibus conspicit factitari. Ibidem.

Idem.

Regem illiteratum ac indoctum, nil aliud nisi asinum coronatum esse dicebat. Æn Sylu. lib. 1. comment. in Alphonsi res gestas.

Idem.

Commemorantibus quendam ex Hispaniæ regibus dixisse, non decere principes viros scire literas: exclamauit, Eam vocem bouis esse, non hominis. Non omnes literæ conueniunt principi: sed ea quæ politicen tradunt, aut ethicen, quæque rectè ac secus gestorum exempla commonstrant id quod facit. histor. Ibid.

Idem.

Audiens ab agricultoribus mala punica, quæ natura acria essent arte & diligentia fieri dulcia: Cur non etiam nos, inquit, ciues & populares nostros ingenio malo, prauóque prędi tos, industria & labore meliores reddimus? Innuit autem populi mores vix esse tam prauos, quin ritè gubernantis studio, labore & industria meliores reddi queant. Panor. lib. 4. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Alphonsum quum adissent legati Matricienses, in quorum agris tum agebat, consulentes vtri iuberet ipsos gratificari, Nicolaóne Picinino, an Francisco Sfortiæ? respondit, ambos pro amicis habendos: sed nihilo secius ab ambobus, tanquam ab inimicis cauendum. Id temporis inter Nicolaum & Franciscum simultas intercedebat: ac rex nondum statuerat, vtrum vellet in societatem recipere, cùm vtrumque ob dissidium non posset. Erasmus libro octauo apophtheg.

Idem.

Reprehensus, quòd parum regaliter incederet, respõdit, Malle se moribus & autoritate regem videri, quàm diademate aut purpura. Anto. Panor. de reb. gest. Alphonsi & Æn. Syl. de eius dictis.

Æneas Syluius.

Audiens Alphonsum Aragonum regem neminem ex suis lædere, respondit: Iusti principis esse, non solùm afficere neminem iniuria, sed & eos qui damna quibusuis hominibus sine iusta causa inferũt, si possit, prohibere. Nam teste Cicerone, qui aut non obsistit, si potest, iniurię, tam est in vitio quàm si patriam aut parentes deserat. Æn. Sylu. lib 1 comment. de reb. gest. Alphonsi regis.

Gaspar Zchlick.

Is, trium Cæsarum cancellarius, optare se dicebat, Omnes reges aliquando priuatos, pauperésque fuisse. Neque enim satis miseretur, qui nunquam fuit miser. Ibid.

Otho imp.

Boso, Arelatensium rex vltimus, episcopo Arelatẽsi in vigilia natalis Christi, ne officium in ecclesia nocturnum celebraret, nisi ipso præsente mandauit. Episcopus autem quum aliquandiu cum sacerdotibus aduentum regis frustra expectasset, vltra horam consuetam, prosequutus est sacra. Superueniens autem rex cœpit expostulare cum episcopo, cur non expectasset? commotúsque dedit episcopo alapam in medio populi. Episcopus autem quum regem apud Othonem primum Romanorum imperatorem accusasset, mãdauit Otho, vt ob tantum facinus decollaretur. Archiepiscopus verò cũ reliquis episcopis & principibus cùm intercederent apud imperatorem, vt hoc sanguinis iudicium suspenderetur, ait rex: Nõ est æquum vt rectum Imperatoris iudicium executioni nõ mandetur, cùm non conueniat vel vllum verbum ex principis ore frustra

ſtra egredi. Munſterus libro ſecundo Coſmograph.

Plura pete ex apophtheg. de Magiſtratu, de Reipublicæ gubernatione, de Regno, &c.

Principũ clementiam, liberalitatem, iuſtitiam, manſuetudinẽ, caſtitatem, &c. vide propriũ locũ.

De principe malo.

Alexander.

Cineſias videns Alexandrum Magnum à pharmaco, quod ſumpſerat, vehemẽter turbatum: Quid, inquit, nobis faciendum eſt, cùm vos dij talia patiamini? Alexander autem ægrè attollens oculos: Quales, inquit, dij ſumus? metuo, ne diis inuiſi. Eraſ. lib. 6. apoph.

Antiochus.

Cùm in venatu quodam feram inſequeretur, aberrans ab amicis ac famulis, in caſam pauperum quorundam, quibus ignotus erat, introiit: atque inter cœnam iniecta mentione regis, audiuit, quòd inter cætera quidẽ probus eſſet, ſed pleraſq. fũctiones mandaret amicis improbis, ipſe ad eorum facta conniuens: tum quòd immodico venandi ſtudio, frequenter neceſſaria negligeret. Ad hæc tũ temporis nihil reſpondit, necquis eſſet prodidit: verùm vbi diluculo ſatellites veniſſent ad caſam, iámque agnoſceretur, allata purpura ſimul cum diademate: Age, inquit, ex quo vos indui, heri primùm vera de me ipſo audiui. Nam ferè hoc ſtudio eſt his qui viuunt in aulis principum, ne quid audiant niſi blandum auribus. Plut. in apoph.

Philippus Valaſius R. Fr.

† Profligato Belgarum exercitu, qui Ludouici Belgij comitiis iugum excuſſerant, cùm ille in auitam ditionem rediiſſet, Age, inquit, Ludouice, cautior deinceps eſto, ne per iniuſtitiam principatu excluſus noſtrã opem ruſſus implores. Annal. Franc. & Guaguinus in Compend.

Cato Maior.

* Peſſimũ dicebat eſſe principem, qui imperare ſibipſi nequiret. Stob. ſerm. 44.

Plutarchus.

* Poteſtas malitiæ coniuncta, neruos (inquit) ac robur affectibus addit. Et verũ eſt illud Dionyſij dictũ, qui ſe tum imperio frui maximè dixit, cùm quod liberet confeſtim exequeretur: Ingens autem periculum eſt, ne is mala facere deliberet, qui facere poteſt quæ voluerit. Si malitia poteſtatis curſum adipiſcatur, celeriter affectum quemuis promouet: ex ira cædem, ex amore adulterum, & ex auaritia publicationem faciens, niſi rationis grauitas & pondus coerceat reprimátque poteſtatem libr. ad principem indoctum.

Hadrianus Imper.

Commodum Ælium Verum iterum conſulem fecerat, eúmque imperio deſtinauerat: quem quum cerneret nec animo nec corpore ſatis validum, dicere ſolebat, In caducum parietem nos inclinauimus, ac perdidimus quater millies H. S. quod populo ac militibus pro adoptione dedimus. Verè præſenſit, Commodum inutilem imperio, ſed ſerò. Dion. in Hadr.

Galienus imper.

Prouinciarum defectionem, quaſi leuiſſimarum rerum iacturam, ioco ſolebat eludere. Cùm enim nunciatum eſſet Ægyptum defeciſſe: Quid, inquit, ſine ligno Ægyptio eſſe non poſſumus? Quum vaſtatã Aſiam Scytharũ incurſionibus accepiſſet: Quid, inquit, ſine aphronitro eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, arriſit, dixitque: Non ſine trabeatis ſagis tuta Reſpublica eſt? Peſſimi principis [illegible] cui quicquam potius eſt Repub[illegible] bellius Pollio.

Vide apoph. de Ty[illegible]

Q 1

De principio rerum agendarum duro.

Socrates.

Dicebat, Bene incipere, non esse pusillũ, sed iuxta pusillum, Græcè sic habẽt, τὸ ἄρχεσθαι, μικρὸν μὲν μὴ εἶναι, παρὰ μικρὸν δέ. quod Laertij interpres ita reddidit, Bene incipere paruum non esse, sed maximum. Quanquam aliud exprimunt verba Socratis, sed sensit, ni fallor, bene incipere, non esse quidem paruum, sed parui fieri: aut rectè incipere non esse pusillum, sed iuxta pusillum. Paulatim enim incipiẽdum, eo quòd qui initio præproperi sunt, serius perueniunt ad finem, vt alludat ad Hesiodum iubẽtem, vt pusillum pusillo addamus. Dicti argutia est in Græcis vocibus, eáque Latinè reddi vix potest. Laert. in eius vita.

Aristoteles.

† Principium quantitate est minimum, potestate est maximum. Elench. 2.

Idem.

† Principio inuento facile est augere reliquum. Ibidem.

Pittacus.

Illud decantatissimum frequenter dicere solebat, Dimidium plus esse toto. Quo vir prudentissimus innuere voluit, omne quidem principium satis esse durum: verùm si rem aggrediamur seriò, facilè nos peruenire ad rei finem. Laert. l. 1.

Stratonicus.

Byzantij, cùm citharœdus quispiã bellè cecinisset procemium, cætera minùs feliciter, surrexit, ac præconis in morem pronuntiauit: Quisquis indicarit citharœdum qui bene cecinisset procemium, drachmas accipiet mille. Eras. l. 6. apoph.

De probitate.

Anonymus.

Adolescens quidã cùm venderetur, rogatus à licitatore: Eris ne frugi, si fuero mercatus? Etiam si nõ fueris mercatus, respondit. Ne fortuna quidem seruilis docere potuit illũ serui lia loqui. Qui enim natura probus est, vbique & apud omnes probus est. Plutarch. in apoph. Lacon.

Æschylus.

Cùm hi versus, quos de Amphiarao scripsit Æschylus, in theatro recitarentur apud Athenienses:

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος, ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
Ἀφ' ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα,

Id est,

Neq; enim videri, at esse studet vir optimus,
Segetem profundã mẽte studiosa colẽs,
Cõsilia quãdo hinc germinãt salubria.

Totus populus in Aristidem vertit oculos, agnoscens hoc laudis in eũ competere. Plut. in Græc. apoph.

De probitate damnata.

Aristides.

Creatus procurator fisci, quod munus sanctissimè gesserat, tamen à Themistocle delatus est, ac repetundarum damnatus. Sed optimatum fauore non solùm illi mulcta remissa est, verùm etiam eodem redditus est muneri: quod per simulationem sic administrauit, vt omissa pristina seueritate, lenẽ se facilémque præberet iis qui publico malo gaudent ditescere. Horum opera factum est, vt populus tertiò munus summis fauoribus eidem deferret Aristidi. Tum ille: Ob integrè gestum munus damnastis: nunc quoniam præter æquum multa concessi ciuitatis expilatori.

laboribus, honore dignum iudicatis. Hoc igitur honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto, quā damnato ac mulctato irrogastis. Norat quibus artib. posset fieri gratiosus apud populum, nisi maluisset iustus esse, quā plausibilis. Hoc dicto notauit vulgi peruersum iudicium, quòd ea quæ profutura essent Reip. vbique damnat: quæ nocent summis euehit laudibus. Plut. in Themist.

Vide apoph. de Innocentia, & ingratitudine.

De prodigalitate, profusione & largitione.

Crates.

Diuitum opes dicebat esse similes ficis arboribus in præruptis locis, è quib. vt homines nihil caperēt fructus, sed corui tantùm, ac miluii: ita ex illorum facultatibus tātùm alerentur scorta & adulatores. Refert Plut. Laer. lib. 6. c. 5. Stob. ser. 14. Alij hoc Dioni & Socrati adscribunt.

Chilon.

Cùm videret adolescētem liberaliter, vel profusè potiùs, suum patrimonium aliis largientem, ait: Si sumptus magnos vbi non decet feceris, vbi decet mox exiguos facies. Maxi. serm. 61.

Bion.

In quendam qui prædia sua deuorarat: Amphiaraum, inquit, terra absorpsit, tu terram. Laer. l. 4. c. 7.

Zeno.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Anaxagoras.

Verissimè dicere solebat: Magno cum negotio pecunias comportari, sed multo maiore opera conseruari ac custodiri. Cui & poeta Ouid. astipulatur, qui ait,

Non minor est virtus quàm quærere, parta tueri.

Quemadmodum enim echinum, sic etiam nummos capere facilius est, retinere verò difficile. Sæpe enim pecunias, quas multo cum labore quis vnciatim vix comparserit, iuxta Archilochum, eas vniuersas semel in vnius scorti marsupium effūdit homo ignauus, prodigus, & inutile terræ pondus. Ælian. lib. 4. Var. hist.

Socrates.

Socrates videns quendam facilè omnibus gratificari, nullóque delectu suppeditare: Malè pereas, inquit, qui Gratias virgines vt scorta prostituisti. Stobæus sermone 14. Hoc autem Maximus sermone 8. ascribit Democrito.

Plato.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Aristoteles.

Suprà de Auaritia.

Diogenes.

Suprà de Luxu & Voluptate.

Idem.

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbam postulationem, rogabat, Cur, quum ab aliis obolum petere soleas, à me minam petis? Quoniam, inquit, ab aliis iterum me accepturum spero, à te verò an vnquam posthac accepturus sim, θεῶν ἐν γούνασι κεῖται, id est, in deorū genibus situm est, attexuit enim hoc Homeri Hemistichium. Significauit autem, homini profuso periculum imminere, ne breui redigereretur ad extremā inopiam, vt ne obolum quidē haberet reliquum. Laertius libro 6. Stobæus sermone 13. Maxim. sermone 61.

Idem.

Præteriens prodigi cuiusdam ædes, inscriptionem habentes, Venales: Facilè, inquit, diuinabam fore, vt præ immodica crapula domum euomeres. Iam enim [illegible] assumpserat antequā venalē pr[illegible] mitus igitur erat ill[illegible] vendi[illegible]

in a

possidet, si contingat, non vtetur, in quæ oportet. Plut. de Vi. ver.

Plutarchus.

* Luxurioforum vitam quasi quotidie morientem efferri dicebat. Anton. & Maxim. serm. de prodigalitate.

Idem.

* Diuitem prodigum contemplatus oliuas edentem, & aquam bibentem: Si sic, inquit, prandisses, non sic cœnares. Eod. ser.

Timotheus.

In Aristophontem prodigum grauissimè inuehebatur, inquiens: Cui nihil satis est, eidem etiam nihil turpe. Ælian. l. 13. de Var. hist.

Epicurus.

Dicere solebat, Cui pauca non sufficiunt, ei nihil satis esse. Alludens ad eos, qui cùm habent quæ ad vitam sustentãdam necessaria sunt, non tamen sua sorte contenti, amplissimas diuitias ac opes petunt: quas si possiderẽt, laborarent diebus ac noctibus, quo parta, leuiter, otiosè, ac prodigaliter deglutirent ac concoquerent. Ælian. l. 4. Var. hist.

Alexander.

Alexandro puero diis largius faciẽti suffitum, ac subinde ad thus accurrenti: Leonides illius pædagogus qui tũ aderat, Heus, puer, inquit, tum largè facies suffitum, cùm regionem deuiceris quæ thus gignit. Post cùm eam regionem obtinuisset, memor eius dicti, hac sententia scripsit illi literas. Mitto tibi thuris & cassiæ talẽta aliquot, ne posthac parcus sis erga deos: quum non ignores nos potitos regione odores gignente. Plut. in apophtheg.

M. Cato.

Cato in Albidium, qui luxu facultates prodegerat, denique & ædes deuorarat, nouissimè consequutum incendium, quod reliquum erat, adsumpsit, ita iocatus est, vt diceret eũ fecisse proteruiam. Id erat priscum sacrificij genus, in quo si quid superfuisset, seruari religio erat, sed igni cremabatur. Plut. in eius vita.

Idem.

† Profusos homines cisternæ ruinosæ persimiles aiebat, quam vt nullus implet imber, sic eos nulli, quamuis non magni prouentus, rerúmque compendia exsatiant, fieríque propterea, vt haud multò post dissipando exhausti egeant. Plut. in eius vita.

Augustus Cæsar.

Suprà de Fauore, arte & largitionibus captato. Anonymo tribuitur.

Sigismundus.

Suprà de Ignauia.

Heliogabalus.

Suprà de Luxu & Voluptate, & de Pœna malis infligenda.

Alphonsus.

Equiti subinde aliquid flagitanti, sed mox quod acceperat profundenti: Si pergam, inquit, tibi dare quæ petis, citius me pauperem effecero, quã te diuitem: nam qui tibi donat, nihil aliud quàm aquam infert pertuso dolio. Panor. de rebus gestis Alphonsi lib. 2.

Idem.

Suprà de Luxu & Voluptate.

De proditione.

Agesilaus.

AD Agesilaum regẽ quum quidã venisset efflagitans vt id quod promisisset, præstaret: ad regiã enim fidem pertinere, non verba modò, verùm capitis etiam nutus seruare: rex, quia res parum honesta videbatur, & propterea fidem in eo præstãdam esse ratus, respondit: Scito tu quoque, neminem à rege iniustam rem petere debere. Acuto responso ostendens rem honestam, quæ importunitate promissa, aut concessa videatur, laudabilius reuocari, quã, vt cõstãtia famæ paretur, mala quæ pro-

promissa sunt præstari. Fulgos.lib.7. cap.2.

Agis Archidami F.

Cùm Ephori dicerent. Proficiscere, iuuentutem tecum ducens ad huius patriam, nam is ipse te perducet in arcem. Et qui conuenit, inquit, ô Ephori, tot iuuenes ei credere, qui suam ipsius patriam prodidit? grauiter admonens, nihil illis tutò credi, qui in patriam perfidi fuerint. Plut. in Lacon.

Therycion.

Delphis rediens, quum videret in Isthmo angustias à Philippi copiis occupatas: Malos, inquit, ô Corinthij portarum custodes vos habet Peloponnesus. Allusit eo, quòd grauiter animaduerti solet in ciues, quibus verbis portæ commissæ sunt, si eas in diligenter custodierint. Multò magis accusari merebantur Corinthij, qui totius Peloponnesi portas Philippo prodidissent. Plut. in Lacon.

Theagenes.

Cilicon quidam siue Achæus, Miletum patriam prodiderat Pirenensibus. Quo nomine meritò habebatur omnibus exosus, cuius perfidiam lanius quidam Theagenes sic vltus est. Cilicon adiit Theagenem, in macello empturus carnes. Lanius dissimulato odio, porrigit carnium partem, veluti resecturus quod superesset. Cilicon profert dextram, ex aduerso retenturus carnes: Theagenes machæra sublata, proditoris manum amputauit, ac ne id videretur errore factũ, addidit. Ista saltem manu posthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio quòd impium pro dignitate tractasset. Hinc adagium, Cilicontis exitium: quod in Chiliadibus recitat. Erasm. libr.5. cap.6.

Nicostratus.

Cùm ab Archidamo multis præmiis pollicitationibúsque ad proditionem tentaretur, respondit? Archidame, te ab Hercule genus non ducere, satis intelligo. Hercules enim malos pœna afficit: Archidamus verò, eos qui probi sunt, malis afficere solet. Notabat autẽ Archidami fraudes, qui proditionem hostibus imponere tentabat. Plut.

Philippus.

Interrogatus quos amaret præcipuè, & quos maximè odisset? respondit: Proditores quidem in primis amo: eos verò qui iam prodiderunt, odi maximè. Stob. ser.52.

Augustus Cæsar.

Quum in conuiuio Rhymitalces Thracum rex, qui ab Antonio ad Augustum desciuerat, insolentius iactaret sua erga Cæsarem merita, ac sine fine exprobrans belli societatem molestus esset: Cæsar dissimulata illius petulantia, alteri cuidam regum propinans dixit, Proditionem amo, proditores non laudo. Significans, his qui proditione profuerunt, nihil deberi gratiæ: licet enim officium quod præstant pro tempore gratum est, ipsi tamen habentur pro malis ac fœdifragis. Plut. in apoph.

Sigismundus imp.

A Sigismundo cùm miles veteranus efflagitaret, vt promissum præstaret: Immoderata, inquit, tua fuit petitio. At miles, quum respondisset, Poteras tamẽ negare, cùm peterem: nunc autem sine turpitudine, quod promissum est, rescindere non poteris. Sigismundus, Si ex duobus alterum me ferre oportet, malo facultatum mearum quàm famæ subire iacturam. Æneas Syluius libro 3. comment. de rebus gestis Alphonsi regis.

Alphonsus.

Quum quidam ad Alphonsum Aragonum regẽ dixisset, decere principem nõ ea tantùm quæ verbis promisit præstare, sed ea etiam quæ nutu tantùm affirmauit. Alpho[illegible] spondit, Rectè [illegible] sed [illegible] tiam petentes, [illegible] pibus efflagi[illegible]

uesta: sin minus, satius est promissis non stare, quàm peccare in leges iustitiæ. Panorm. lib. 3. de dictis & factis Alphonsi.

De promissionibus.

Pythagoras.

AGe, inquiebat, res præclaras, nihil magnifici interim promittens. Stob ser. de virtute.

Antisthenes.

Adolescens quidam Ponticus pollicebatur se rationē Antisthenis habiturum, si nauis ipsius quæ salsamenta vehebat, appulisset. Antisthenes accepto nouo vase, vnà cum adolescente ibat ad mulierem quæ vendebat farinam: & impleto vase, cœpit onustus discedere. Mulieri verò poscenti farinæ pretium, commonstrato adolescente, Hic (inquit) dabit, si nauis cum salsamentis appulerit. Significans, inanes esse in diem pollicitationes, quū farina quotidie sit præsenti pecunia emenda. Laërt. libro 6. Brus. li. 2. ca. 2.

Alcibiades.

Apud Platonem in Symposio ait, se, quoties Socrati occurrat, verecundia affici, quia promissa non seruauerit: atque cupere Socratem ob id è vita excedere.

Agesilaus.

Quum inducias per tres menses pactas Tissaphernes non seruasset, oratores ad eum misit, qui agerent gratias illi, quòd promisso non seruato, Deos sibi hostes reddidisset. Plutarchus.

Idem.

Agesilaum Lacedæmoniorum regem quum quidam vrgeret improbè postulando, vt promissum præstaret, atque hoc ipsum crebrò repeteret: Rectè sanè, inquit rex. Siquidem iustum est quod petis, promisi: sin minus, dixi, & non promisi. Quo dicto ostendit, promissum nequaquam præstandum esse, quo is cui promissum est, lædi possit. Plutarchus in Lacon.

Phocion.

Dicere solebat, Non magna quidem hominibus promittēda, sed magna facienda esse. Verùm eius dictū inuertunt hodie, qui aureos montes ac Crœsi opes pollicentur hominibus, cùm ne gry quidē præstēt. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Quum Leosthenes ciuitatē Atheniensium ad bellum pepulisset, magnificis spebus ad nomen libertatis ac principatus erectam: Phocion illius verba dicebat esse cupressis similia, quæ sublimes quùm sint, ac pulchræ, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in sermonem splendidè magnificéque pollicentem, sed infrugiferum: quemadmodum cupressus arbor sublimi cōpositóque in conum vertice, procul egregium quiddam polliceri videtur, ac vix vlla est sterilior. Plutar. in apoph.

Scipio minor.

Cum C. Lælio consulatum petenti suffragaretur, Pompeiúsque, qui tibicinis filius putabatur, suffragaturum se esset pollicitus, atque longa expectatione Scipionem frustraretur (suam enim rem curabat) indignantibus cæteris, quòd delusi essent, Scipio subridens: Stultitia (inquit) est nostra, tanquam non homines simus rogaturi, iam diu tempus terimus, tibicinem expectantes. Plutarchus.

C. Catta.

Dicebat sese operam suam, in eo quod non contra officium peteretur, solere polliceri omnibus, sed impertire iis apud quos optimè poni arbitraretur. Sensit, nulli promittendum quod esset præter honestum: nulli tamen negandum, quod non contra officium peteretur. Comitatis est benignè polliceri: sed quoniam omnibus opera præstari non potest, eligendi

sunt

sunt quibus eam impertias. Vtcunque refert Q. Cicero ad fratrem de petitione consulatus, & Bruson. lib 1. capit. 15.

Cicero.

Suprà de Conuiciis.

Vide ap.ph de petitionibus parum iustis.

De pronuntiatione.

Theocritus.

THeocritus ad Grammaticũ quẽdam ludimagistrum male pronuntiantem accedens, rogauit, Qui fit quod Geometriam non doceas? Is quum respondisset, Quoniam ignoro. Quid tum? dixit. Nam legere etiam nescis. Notauit autem pronuntiationis vitium in Grammatico, qui non tantum ipse lingua promptus esse debet, sed aptus etiam vt aliorum verba & voces formet. Stob. serm. de Imprudentia.

Demosthenes.

Cuidam percontanti, quid esset in eloquentia præcipuum, respondit. Actio. Roganti, quid proximum? respondit, Actio. Roganti, quid tertium? nihil aliud respondit quam Actio, tantum tribuens pronuntiationi, vt in ea totum situm existimaret. Actio autem multa complectitur, vocis moderationem, oculorum vigorem, vultus habitum, & totius corporis gestum. Erasm. lib. 4. apoph. ex Quintiliano.

Pausanias sophista.

Quoniam more suæ gentis crassa lingua sonabat, confundens consonantes breues producens, productas corripiens, vulgò dictus est coquus, qui pretiosa obsonia male condiret. Philost. in sophist. & Volat. lib. 18. Vrban. Com.

Anonymus.

Illaudatus rhetor, cũ causam ageret pulchrè vestitus, sed tumultu irruens in tribunalia, voce semimuliebri, lingua supina, quoduis potius spectans, quàm ad ea quæ agebantur, auersatus dicentem imperator, studuit illi os occludere, totaque actione aquam intercipiebat. breues subinde percontatiunculas obiiciens. Ad quas cùm parum apposite respondisset Phi[...]cus: Virum, inquit imperator, arguit cæsaries, rhetorem vox. Græca prouerbium habent temporis, [Greek illegible] quantum ad [...] quod atonia cæsaries declararet virũ, sed oratio non declararet esse rhetorem, sed fœminam potius. Philost.

Æschines.

Suprà titulo de Oratione aliena.

C. Cæsar.

Celebratur C Cæsaris dictũ quod prætextatus adhuc deprompsisse fertur in quendam modulatius orantẽ: Si legis, cantas. si cantas, malè cantas. Quidam latrant orã es, verius quàm loquuntur. Sunt qui rhetoricam pronuntiationem affectantes, medij sunt inter canentem & loquentem. Meminit huius Quin Fabius, & Eras. l. 8. apoph.

De prosperitate.

Socrates.

* SCiscitatus quid bonis viris molestum esset? respondit, malorum prosperitas. Ant. & Max ser. de fortuna bona & mala.

Diogenes philos.

* Felicioris ingenij esse dicebat infortunia cum dexteritate ferre, quàm ingentem prosperitatem regere prudenter. Eod serm.

Epicurus.

* Humilis, inquit, & paruus animus prosperitatibus effertur, aduersis autem rebus deprimitur. Ibid.

Epictetus.

*Hæc eius sunt de prosperitate scitè dicta: Stultus prosperitatis tãquam ebrietatis voluptate nimium fruens, stultior euadit. Eorum qui prosperè agũt antagonista est inuidia. Prosper-

ritate, tanquam fructibus Autumni, dum adest, frui debemus. In enchiridio & differtationibus.

Phauorinus.

* In prosperitate, inquit, ne superbias: & inops ne deiicias animum. Fortunæ vices fortiter ferre scias. Ant. & Max. ser. de fortuna.

D. Ambrosius.

†Cùm apud diuitem quendam hospitandi gratia diuertisset, & ille se nihil vnquam in vita aduersi passum iactaret: e vestigio cum suis recessit Ambrosius, dixítque se ideò fugere, ne vnà cum homine perpetuis prosperitatibus vso statim periret. Haud ita procul excesserat, retrò aspicientes, vident ædes illas cum omnibus qui ibi erant, terræ hiatu iam absorptas. Paulin. in eius vita.

Vide apoph. de Fortuna.

De prouidentia Dei.

Socrates.

* Dicebat, si quid cura potest, illud cures: at si Deus ipse te curat, cur tu solicitus tibi sis? Anton. & Max. ser. de Prouidentia.

Plato.

* Virtus, inquit, nec sub doctrinam cadit, nec est naturalis, sed diuino fato inest iis qui eam habent. Eod. serm.

Idem.

*Deus omnia, inquit, & secundum Deum fortuna & occasio humana gubernant vniuersa. Ibid.

Alphonsus.

Cosmus Florentinus Alphonso Aragonum regi malè pacatus, vir alioqui magnus & illustris cùm domo misisset regi TitiLiuij libros vtique præclaros, reclamatum est à medicis regiis qui aderant, ne librum attrectaret ab hoste missum, quem veneno infectum in regis interitum putabant. Verùm Alphonsus cùm aliquandiu videretur medicis assentire, demum Liuium manibus attrectans, hinc indéque legens & relegens quasdam historias, ad suos conuersus, ait, An ignoratis, regum animas non priuatorum libidini subiectas esse, sed sub cura Dei securas & lætas agere? Sensit vir prudentissimus, diuina prouidentia cùm regantur omnia, cor regis (qui est Dei, vt Paulus ait, minister) semper esse in manu Domini, qui regit & flectit quò vult, contra omnia nostra consilia. Anton. Panormit. de reb. gest. Alphonsi, & Æneas Syluius de eius dictis.

De prouidentia hominũ in rebus agendis.

Chilon.

Frequenter dicere solitus est, Caue tibi ipsi, & caue teipsum. Quorum primò admonuit, cautè agendũ esse cum hominibus, ne fraude circumuenti decipiantur Deinde vnumquemque sibi suspectum esse oportere. Omnes enim ferè cauent sibi ab aliis: tamẽ interdum nemo magis hostis est homini, quàm homo sibi ipsi: quo fit, vt cùm *aliis imponimus*, nosmetipsos perdamus. Laërtius in vita Chilo.

Thales.

Suprà de Philosophiæ vsu & vtilitate.

Antisthenes.

Dicere solebat, sapienti nihil esse nouum aut subditum: eo quòd quicquid homini potest accidere, sit tam præmeditatus, vt nunquam dicat, nõ putaram. Laërt. l. 6. c. 1.

Agesilaus.

Tissaphernes Persarum dux cum Agesilao fœdus non ex animo, sed metu percusserat, hac lege, vt Græcas ciuitates fineret liberè suísque viuere legibus, mox ingentibus copiis

piis à rege suo accersitis, bellum illi denunciauit, ni Asia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Agesilaus, legatis hilari vultu respondens: Se magnam habere gratiam Tissapherni, quòd periurio suo & deos & homines sibi infensos reddidisset, aduersæ verò parti propitios. Rectè sensit, absque prouidentia Dei nihil geri in rebus mortalium: magisque fidendũ diuino fauori, quàm humanis consiliis aut viribus. Plut. in Lacon.

Iphicrates.

Contemnebatur ab aliis, eo quòd ex patre sutore natus esset. Verùm tum primùm nomen sibi & existimationem fecit, cùm vulneratus, hostem armatum in nauem suam portasset. Is igitur cùm in amicorum suorum agris haberet exercitum, & nihilo minus vallum iaceret, fossásque probè foderet cuidam dicenti, Quid metuimus? respondit: Pessimam esse ducis vocem, haudquaquam putaram. Significans, rebus prosperis sæpenumero imminere pericula non exigua quæ nullus expectasset. Aduersus inopinatos igitur casus cautè omnia esse munienda. Plutarchus in Græc. apoph.

Epaminondas.

Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui subitò præter causam interdum oboriri solet: propter summam præstantissimi huius ducis prouidentiam. Plutar. in Græc. apoph.

Perseus.

Suprà de Mutuo.

L. Sylla.

Infrà de Regnandi Libidine.

M. Antonius.

Suprà de iudicio nimis exacto.

Seneca.

† Præcogitati mali molliùs ictus venit. Ideò stultis fortunæ credentibus omnis videtur noua rerum inopinata facies. Sapiens autem assuescit futuris malis: & quæ alij diu patiendo leuia faciunt, hic leuia facit diu cogitando. Epist. 77.

Cato Vticensis.

Cùm Cæsar Ariminum occupasset, & ad Pompeium summa rerum in vrbe translata esset, Cato dixit: Si mihi ista prædicenti credidissetis, P. C. nec vnum nunc timeremus, nec ab vno spes nostræ penderent. Plut.

Alphonsus.

Suprà de Principe bono, & eius in regni administratione officio.

De prudentia.

Socrates.

INterrogatus, quid esset prudentia? Animæ (respondit) concinnitas. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

* Vt nauis vacua, inquit, instrumentis conuenientibus, sic vita prudentiæ effectibus munienda est atque instruenda. Stob. ib.

Idem.

* Nec equo, inquit, sine freno, neque diuitiis sine prudentia tutò quis vti poterit. Eod. ser.

Idem.

* Soli prudentiæ, tanquam consultissimo tutori, vt vitam omnem, ita maximè iuuentutem credere conuenire dicebat. Eod. ser.

Idem.

Sciscitatus, Quinam prudentes essent? Qui non facilè delinquunt, respondit. Eod. ser.

Idem.

Adhortabatur subinde suos discipulos, vt hæc tria in omni vita sibi pararent: Vt in animo scilicet haberent prudentiam, in lingua silentiũ, & in vultu verecundiam. Maxim. sermon. 41.

Bias.

* Considera, inquit, & postea tẽ aggredere. Itẽ, Aggredere tardus [illegible] da, aggressus age constans. Laër.

Periander.

*Ea facito,inquit, quorum non te pœniteat.Laër.

Democritus.

*Dicebat sapientiam aut prudentiam,quę nihil admiraretur,omnium rerum esse dignissimam & preciosissimam.Stob.ser.

Periander.

*Quærenti quid in minimo maximum esset,respondit, prudentes cogitationes animæ in corpore humano.Stob.ibid.

Iamblichus.

*Prudentia,inquit,virtutum princeps est, reliquísque omnibus vtitur. atque ipsarum ordinem, modum & occasionem in præsentia, tanquam oculus quidam mentis vndequaque lucidissimus, ostendit, &c. Tandem addit, Prudentia sui possessores efficit Deo similes. Stobæus, serm. 3 de prudentia.

Criton.

Prudens vir,inquit,ad vitam quasi ad viam quandam,nō preciosius viaticum, sed quod magis necessarium comparat.Eod.ser.

Bion.

Dicebat,prudentiam tantò cæteris virtutibus antecellere,quanto cęteris sensibus præstaret visus. Nam oculi prælucent toti corpori,nec vlla est virtus absque prudentia. Nam quomodo iustus reddet cuique suum, nisi prudentia commonstret quid cui debeatur? Laërt.l.4.c.7.

Antisthenes.

Dicere solebat, Tutissimum esse murum prudentiam,quòd is nec collabitur nec proditur. Nulla quippe mœnia sunt tam munita, quin machinis aut suffossionibus, aut vallorum proditione capiantur. Prudentis autem decreta sunt inexpugnabilia.Laërt.l.6.c.1.

Isocrates.

Dicebat, virum frugi & prudentem debere præteritorum meminisse, agere præsentia, futura cauere. Stob.ser.1.

Agesilaus.

Cùm pugnaretur apud Mantineã, admonuit Lacedæmonios, vt cæteris omissis omnibus in vnum Epaminondam intenderent vim prælij, dicens solos cordatos milites authores esse victoriæ. Quod cùm fecissent, victoriam nacti sunt. Hac voce consuluit Agesilaus incolumitati suorum, qui fuerant sine dubio manu hostium perituri. Simul illud docuit, in bello plus habere momenti vnum verè prudentem, quàm turbam imprudentũ. Plut.in Lac.apoph.

Archidamas.

Cùm bello Arcadas superasset,ob id laudatus à quodam: Præstantius erat,inquit,si illos prudentia quàm viribus superassemus.Plut.in Lac.

Scipio Minor.

Iuuenis etiamnum, tantam habebat opinionem fortitudinis & prudentiæ,vt Cato senior interrogatus de his qui apud Carthaginem militarent,in quibus erat & Scipio iunior, Homerico versu responderit,

Ille sapit solus,volitant alij velut vmbra.

De Tiresia dictum est apud Homerum Odyss.x.Plut.in apoph.

Euripides.

Celebratur illud Euripidis dictum, Vnicum consilium rectum magnam militum manum vincere. Quo prudenter admonuit non perinde referre quàm numerosum educas exercitum,sed quàm cordati sint exercitus duces. In bello siquidem longè plus habet momenti prudentia, solertiáque,quàm vires consilij expertes. Erasm.l.8.apoph.

Gregorius Theolog.

*Qui serpentis prudentiam in malis columbinæ sinceritati circa bona miscuerit,is neque prudentiam sinet malignam fieri,neque simplicitatem stolidam.Stob.ser.de Prudentia.

Vide apoph. de Sapientia.

De

De prudenter dictis.

Lycurgus.

LYcurgus Lacedæmoniorum rex, percontanti quam ob causam vterentur legibus scriptis: Quoniam, inquit, eruditi qui sunt, beneque educati, probant quid pro ratione temporis expediat. Plut in Lac.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex quoties audiebat aliquos ab aliis laudibus commendari, aut vituperari, licebat non minus animaduertendos esse eorum mores qui laudant, aut vituperant, quàm eorum qui laudantur aut vituperantur, vt intelligamus ex vtraque parte hominum morbos, & animorum (quibus laborant) affectiones. Plut. in Lac.

Idem.

Interrogatus à quopiam, cur Spartiatæ ad tibiarum clangorem prælia inirent? Vt cùm ad numerum, inquit, ingrediuntur, appareat qui sint fortiter periculum subituri, & qui sint effœminati. Ibidem.

Idem.

Cùm iam Corinthiorum vires pugnando fregisset, exhortantibus amicis, vt vrbem eorum quoque oppugnaret: negauit, id suæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobilissimas Græciæ vrbes subuerteret. Plutarchus in Lacon.

Leotichidas.

Rogatus à quodam quo pacto quis bona quæ sunt, tueri valeret? Si non omnia, inquit, fortunæ crediderit. Plut. in Lac.

Cato Vticensis.

Cùm in senatu Pompeio, cui parum alioqui fauebat, decerneret imperium, dixit: Talium virorum esse, ingentia Reipublicæ inferre mala, eadémq; depellere, tempori consiliũ accommodans. Plut. in Catone.

M. Antonius Verus.

Iam moriturus, cùm amicos affici dolore sentiret: Humanum est, inquit, humanis rebus affici & ingemiscere. Quo dicto ostendere voluit, hominem nõ esse saxum, aut ferrum: sed animal, quod facilè in aduersis potissimùm afficiatur, aliorúmque doloribus ingemiscat. Herodianus lib. 1.

Seneca.

Videns Neronem imperatorem infinitos variis mortis generibus occidere, quos cogitare de imperio existimabat, dixisse ad Imperatorem fertur: Licet plurimos occidas, attamen non potes successorem tuum occidere. Xiphilin. in Nerone.

Ludouicus XII. Gall. rex.

Quum Pontifex in eum diras euomeret: Atqui, ait, precandi ille, non imprecandi causâ pontifex est constitutus. Annal. Franc. Repetiit laudatam eam vocem sacerdotis quæ adduci non potuit vt Alcibiadẽ execraretur, Plutarcho teste in Alcib. vita.

Idem.

Relatum est Iulium Pontificem regio honori inuidere, & multa moliri vt Gallico regno crearet pericula: Atqui, inquit Ludouicus, non tantum otij superfuit D. Petro Apostolo, vt res Claudij Cæsaris, aut Domitij Neronis, quæ ad se nihil attinebant, curaret. Ibid.

De publicis negotiis, priuatis anteponendis.

Aristides.

ARistidi erat simultas cum Themistocle. Huic quum delectus esset collega ad peragendam legationem: Vis, inquit, The[illegible] in his montibus [illegible] namus? Nam si [illegible]

Iam resumemus. Priuatos affectus publicæ posthabuit vtilitati. Ex his enim ferè omnis humanæ vitæ pernicies nascitur. Plutarch. in Græc. apoph.

Idem.

Aristidis vxor administranti Rempubl. ei dixit: Vtinam priuatas quidem res putares esse publicas, & cõtrà publicas priuatas. Notauit autem hominis improbitatem, qui sua negotia Reipublicę anteponebat. Stob. ser. 37. ex Serino.

Demaratus.

Cuidam percontanti, quam ob causam apud Spartanos qui scutum abiecissent, notarentur ignominia, & infami vocabulo Rhipsaspides appellarentur, qui galeas aut thoraces, nõ item: Quoniam, inquit Demaratus, hæc sua ipsorum causa gerunt, scutum verò communis exercitus gratia: significans, vnicuique pluris esse faciendum communem vtilitatem, quàm propriam. Qui galeam aut thoracem abiecit, seipsum prodit tantùm, & exarmat: qui scutum abiecit, prodit vniuersam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta est aduersus hostium iacula. Plut in Lacon.

Pompeius Crassus.

Marcello ac Domitio Pompeium in senatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus esset consulatum: Fortè, inquit, petam: fortè non petam. Rursus idem percontantibus: A bonis, inquit, ciuibus petam, à malis nequaquam. Quum hæc responsa vt ambigua ac superba multos offenderent, Crassus idem percontantibus respondit, Si è repub. fore iudicauero, petam: sin minus, à petendo obtinebo. Plut in Crasso.

Cato Vticensis.

Pompeius quo suam factionem redderet firmiorem, per Munatium petiit, vt Cato neptium duarum alteram sibi, alteram filio suo daret. Cato iussit reuersum Munatium Pompeio renuntiare: Se quidem per mulieres capi non posse, beneuolentiam tamen illius sibi gratam esse: amicitiam, etiam quæ quauis affinitate firmior esset, polliceri, si quæ Reipubl. conducerent, sequeretur. Cæterùm aduersus Rempubl. nunquam daturum obsides. Neptes in matrimoniũ datas, obsidũ nomine signans. Sunt qui narrent, non neptes, sed filias in matrimonium à Pompeio petitas. Eras. l. 5. apoph.

Alexand. Seuerus.

Amicos & cognatos si malos comperisset, puniebat. Id si vetus amicitia aut necessitudo non patiebatur, à se dimittebat, dicens: His charior est mihi tota Respubl. Significans, priuatos affectus vtilitati publicæ posthabendos. Lamprid.

De pudicitia.

Phocias.

PHocias in Ionia, parentibus honestis orta ingenuéque educata, ad Cyri regis cœnam cum aliis mulieribus admissa, cæteris regios iocos ac lusus hilariter excipientibus, nec refugientibus ab illo tangi, sola tacitè ingressa ad lectum constitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere: Flebit, inquit, quisquis horum mihi manus admouerit. Ob hæc, quum à cæteris agrestis & incomis haberetur: Cyrus gaudens, & cum risu versus ad illum qui mulieres adduxerat: Non intelligis, inquit, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxisse? Postea ad hanc in primis adiecit animum, vnicéque adamauit, sapientem appellans. Apud barbaros, mulieres attigisse, constuprasse erat. Plut. in apoph.

Liuia.

†Viros quosdam nudos, sibi factos obuiam, eáque de causa morte plectendos, eripuit dicens: Pudicis mulie-

ribus

tibus hos nihil à statuis differre. Dion Cass. lib. 58.

D. Hieronymus.

†Multò melius est, aiebat Saluinæ, stomachum te dolere, quàm mentem: Imperare corpori, quàm seruire: gressu vacillare, quàm pudicitia. In epist. ad eandem lib. 3.

Anonyma.

Suprà de Dote.

Vide apoph. de Castitate & Continentia.

De pudicitia coniugali.

Anonyma.

QVidam Lacænam misso nuntio solicitauit, num assentiretur, vt ipsi sui faceret copiam? Cui illa respondit: Quum essem puella, parenti obedire dici, idque feci: mulier autem facta, viro. Itaque si me inuitas ad honesta, viro meo primùm rem aperiam. Plutarch. in Lacænarum apoph.

Alia.

Lacæna rogata, num ad virum accessisset? Non, inquit, sed ille ad me. Significans, sese non libidinis causa commercium habere cum viro, sed parentibus ac legibus obtemperare. Turpissimum enim esse fœminæ, si virum ad coitum solicitet. Plut. in Lacæn. apoph.

Hieron.

Hieroni quidam exprobrabat oris grauceolentiā. At ille cum vxore expostulauit, quòd id sibi nunquam indicasset. Tum illa: Putabam, inquit, viro omnes ad eundem olere modum. Eximium pudicitiæ argumentum, quæ nulli vero tam vicina fuerit, vt oris halitū sentire posset, præterquàm vni marito. Plut. in apoph.

Eubotdas.

Audiens à quibusdam prædicari vxores alienas, non approbauit id factum, dicēs: De moribus ingenióque vxorum apud exteros nullam omnino faciendam esse mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum, quid faceret vituperantibus? Prima laus pudicitiæ matronalis est, nulli notam esse præter quàm suo viro. Erasm. in apophtheg.

Argæus.

Quibusdam non suas, sed aliorum quorundam vxores prædicantibus: Per deos, inquit, de bonis & honestis mulieribus nihil temerè loquendum est, sed in totum quales sint oportet ignorari, præter quàm solis maritis, quibuscum viuunt. Tam insignis erat apud priscos virginum & vxorum pudicitia, vt eas ab aliis quàm à parentibus aut suis maritis conspici, gradus aliquis ad impudicitiam haberetur: tantáque cautione consulebatur illarum famæ, vt parum publica videretur, de qua rumor quamuis vanus oriri potuit: sed ea demum summa matronalis pudicitiæ laus haberetur, si mulier adeò domi conclusa viueret, vt nullus esset qui de ea vel benè vel malè loqui posset: propterea quòd hoc ipsum, matronam versari in fabulis trahíque per ora hominum, prostitutionis genus putaretur. Etenim qui laudat alienam vxorem, videtur habere cognitam cuius laudes prædicat, quod ipsum aliquid detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus sentiret de matronis, quæ sine maritis interesse gaudent iuuenum conuiuiis, quæ cursitant ad alienarum ciuitatum dies festos & emporia, quæ ducunt choreas ex viris ac fœminis alternè mixtas, quę in balneis corpus nudum ostendunt quorumlibet virorum oculis? Erasm. Rot. lib. 6. apoph.

Canna.

Canna Sinorito Galatę nupserat. eam Sinorix iuuenis præpotens [illegible] mabat: & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam solicitare cœpit. Illa, quo coniugis mortem vlcisceretur, dissimulans [illegible] coniugij spem præbuit.

rigem ad se venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quasi vellet hanc esse coniugij testem, & astans altari, ceu deæ libatura, è poculo bibit toxicum: móxque tradidit Synorigi, qui simulatque reliquum ebibisset, venerata deam: Te, inquit, Dearũ præstantissima testor, me huius tantùm diei gratia hactenus Synorito fuisse superstitem. Eras. li. 6. apoph. ex Plutarchi li. de mulierum illustr. rebus gestis.

Chiomara.

Cùm misso pretio à suis reduceretur, ac tribunus illam officij gratia ad flumen prosequeretur, clàm mandauit vni seruorum, vt Romanum illum se prosequentem occideret. Is vbi caput præcisum Chiomaræ dedisset, illa sub veste tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit. marito admirante, dicentéque, num præclarum duceret, seruare fidem? præclarum, inquit: sed hoc præclarius, vnum duntaxat qui mecum cõcubuerit viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non sua, sed stupratoris nece, testata est suam pudicitiam. Plutar. cap. 21. de Claris mulieribus. Liuius li. 38. Plin. cap. 55. de Viris illustribus.

Lucretia.

Cùm Collatinus cum paucis familiaribus ad Lucretiam venisset à Sexto Tarquinio vi stupratam, quærenti viro ex more: Satin' salue? Minimè, inquit Lucretia, quid enim salui mulieri amissa pudicitia? Vestigia alieni viri Collatine in lecto sunt tuo. Sed corpus tantùm violatum est, animus insons est, mors testis erit. His dictis, cultrum quem abditum habebat, in corpore infixit, & collapsa est moribunda. Eras. l. 6. apoph. ex Liuio.

Bilia.

Duellius, qui primus Romæ è nauali pugna triumphũ obtinuit, iam senex, tremulóq; corpore, in iurgio quodam audiuit exprobrari sibi graueolentiam oris, rediit domum tristis, & expostulauit cum Bilia vxore, quam virginem duxerat: cur huius vitij nunquã admonuisset, quo licuisset mederi? Admonuissem, inquit illa, nisi putassem omnibus viris ad eũdem modum olere animam. Si Bilia verè sensit, quod dixit, argumentum est insignis pudicitiæ: sin fixit, magna item tolerantia, quæ tandiu pertulerit hoc incommodum absque fastidio. Erasmus libro 8. apoph. Simile est ei quod populo suprà de Hierone retulimus ex Plut.

De pudore & verecundia.

Diogenes.

Adolescenti cuidam erubescenti, atque ob id perturbato: Bono animo es, inquit, fili, istiusmodi est virtutis tinctura. Laertius in eius vita.

Democritus.

Eius præclara sententia hæc est: Malum, etiam si solus fueris, neque dixeris, neque feceris: Disce autem, teipsum multò magis quàm alios reuereri. Stob. serm. 19.

Solon.

Dixit, Hospitalem Deum inter homines, qui iusti pudoris participes sunt, versari. Brus. lib. 5. cap. 21.

Musonius.

Suprà de Reuerentia.

Pythias.

Infrà de Rubore.

Demetrius Phal.

Admonebat adolescentes, vt domi parentes, in via obuios, in solitudine reuererentur seipsos. Pudor teneram ætatem optimè deterret à peccãdo: qui nusquam non adest, si quis reuereatur seipsum. Laer. lib. 5. cap. 5.

Hippocratidas.

Suprà de Cõuictu & cõuersatione.

Demades.

Aiebat, pudorem in muliere, pulchritudinis arcem esse. Stob. ser. 72.

M. Cato.

M. Cato.

Aiebat, sibi magis placere iuuenes qui rubescerent, quàm qui pallescerent, quòd rubor arguat probam indolem, pallor non item. Plutarch. in apoph.

Seneca.

† Omne vitium ebrietas & incendit, & detegit: obstantem malis conatibus verecundiam, remouet. Plures enim pudore peccandi, quàm bona voluntate prohibitis abstinent. Epist. 84.

Idem.

† Nutriendus est pudor, qui quandiu in animo durauerit, aliquis erit bonæ spei locus. Epist. 25.

De pudore præpostero.

Lycurgus & Gorgo.

QVum essent qui vitio darent Lycurgo, quòd virgines in pompis ac ludis solennibus nudas exhiberet oculis omnium, caussámque cur id instituisset requirerêt: Vt iisdem, inquit, cum masculis rationibus institutæ, nihilo sint illis inferiores, vel robore, vel salubritate corporum, vel animorum virtute ac generositate, studióque veræ laudis, vulgarem autem gloriam contemnant. Vnde tale quiddam fertur de Gorgone Leonidæ vxore. Cùm quædam externa mulier illi dixisset, Solæ Lacænæ viris imperatis: respondit, Nimirum solæ viros parimus, hoc exemplum nec in masculis nec in puellis imitãdum censuerim: hactenus tamen conducit vt stupidum pudorem qui frequẽter obstat honestis actionibus, ab ætate tenera excutiamus, statímq. discant, nihil esse verè pudendum, præter turpitudinem Innumeras verò reperias, quæ nudatæ vehementer erubescant: si quid præter honestum dixerint, fecerintvé, non mutent colorẽ. Sunt item innumeræ quibus amictus vilior, cultúsq. simplicior, genas rubore tingat, contrà gloriosum esse ducant, si splendido vestitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum quæ verum probrũ, verámque laudem adferant Eras. ex Plutarch. Lacon.

De pudore inutili.

Diogenes.

CVidam ambienti à Diogene in philosophiæ disciplinam recipi, admisso explorãdi gratia pernam in via ferendã dedit, séq iussit sequi. Ille præ pudore, abiecto quod gestabat, furtim se subduxit. Aliquando pòst fortè fortuna illi factus obuius, ridẽs, Tuã (inquit) ac meam amicitiã perna diremit. Indicans, illum non esse idoneum philosophiæ discipulum, qui stupidum pudorem non posset contemnere. Neq. enim turpe est gestare pernã: sed ab honesto recedere, turpe. Ita Laert. lib. 6. Diocles hoc ipsum paulò secus narrat: Quum quidam ambiens esse Diogenis discipulus dixisset illi, Impera mihi Diogenes: admisso in famulitium, casei frustum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recusaret: Nostram, inquit Diogenes, amicitiam paululum casei diremit Brus. lib. 5. cap. 22.

Idem.

Cuidam exciderat panis, eúmque reliquit, quòd puderet recipere. Hunc castigare volens Diogenes, iniecto fune collo, traxit vrceum per Ceramicum: hoc faciens in poculo, quod ille in pane facere erubescebat. Laert. lib. 6.

Zeno.

† Cùm incidisset in adolescentem quendam ipsi familiarem, iuxta mœnia furtim ambulantem, audissétque quòd fugeret amicum, à quo postulabatur ad ferendum falsum testimonium: Quid ais, inquit, ignaue? Ille ausus est te malo, iniuriáque afficere, neque erubescit: & tu illi pro iustitia non audes obsistere? Plutar. lib. de vitios. Verec.

Antisthenes.

Suprà de Argutè dictis.

Agesilaus.

Cùm apud Spartanos Palladi rem diuinam faceret, ac pediculus eum momordisset, rex non auersus, arreptum coram omnibus occidere non erubuit, sed insidiatorem etiam in ipsa ara confodiendum esse dixit. Plut. in Lacon.

Brutus.

Dicebat, sibi videri eum ætatis florem malè collocasse, qui nihil negaret. Inutilis est verecundia, quæ obstat quo minus negemus obsequium ad inhonesta vocanti. Plutarch. in Bruto.

De Pueritia insigni.

Cato Vticensis.

CVm puer adhuc à Druso auunculo educaretur, Latinique Romam ad Drusum tribunum plebis eo tempore venissent, de Ciuitate impetranda acturi: Q. Pompeius Latinorum princeps Catonem orauit vt pro sociis apud auunculum intercederet, vt id quod peterent facilius impetrarent. Verùm Cato puer se facturum hoc negauit, cúmque semel iterúmque interpellatus eadem de re, omne denegasset officium, demũ Pompeius in excelsam domus partem eleuatum se præcipitaturum minatus est, nisi precibus & toties efflagitatis obtemperaret. Verùm cùm ciues intelligerent, nec sic puerum moueri potuisse, egregiam eius indolem laudantes altissima voce clamarũt: Gratulemur Latini nobis, hunc esse tam paruum, quo senatore, ne sperare quidem ciuitatem licuisset. Historiã recitat Plutarchus in Catone, vbi Pompeium Sylonem vocat, quem alij Popedium.

Aristoxenus.

† Singularum ætatum curam habendam esse censebat, ita vt pueri in literis aliísque disciplinis erudirentur. Stobæus sermon. 43.

Vide apoph. de Ambitione, indole excelsa, & ingenio.

De pulchritudine.

Agesilaus.

* SCiscitatus, cur Spartani comam alerent? Quoniam inter ornamenta, dixit, minimo constat. Stob. serm. 63. de Pulchritudine.

Aristoteles.

* Dicebat pulchritudine homines quauis epistola magis commendari. Stob. eod. serm.

Idem.

* Interroganti cur quæ pulchra sunt amarentur? Cæci, dixit, hæc interrogatio est. Ibidem.

Xenophon.

* Ignis, inquit, tangentes solùm vrit: pulchri verò etiam procul distantes inflammant. Visus enim veluti ansa est capiendi amoris. Plut. lib. de amore, apud Stobæum.

Plutarchus.

* Nonne, inquit, hominum natura ex corpore & anima composita est? An verò alterutrum nobis sufficit? Sed quomodo id fieri posset? Corpus enim nisi anima vteretur, non viueret: neque anima existeret, nisi haberet cui inniteretur. Cùm igitur vtraque cognatis sibi virtutibus ornentur, anima quidem iustitia, temperantia, prudentia: corpus autem viribus, forma, sanitate: an non admiratione dignum fuerit, corporis neglectis, solius animæ bona recensere? Stobæus, sermone 63.

Idem.

* In speculo, inquit, te contemplare: & si pulcher appareas, ea fac quæ decent pulchrum: sin deformis, id quod faciei deest, honestate morum supple. Anton. & Max. serm. de pulchritudine.

Philo-

Philosophi varij.

† Pulchritudo secundum Diogenem, donum est formæ: secundum Socratem, modici temporis tyrannis: secundum Platonem, naturæ priuilegium: secundum Theophrastum, tacita deceptio: secundum Theocritum, eburneum detrimentum: secundum Carneadẽ, regnum solitarium. Diogenes Laërtius li. 5.

Leucippe.

* Pulchritudo, inquit, acutiùs telo vulnerat, & per oculos in animũ defluit. Eod. ser.

Diogenes.

* Pulchros & eosdem imperitos alabastris acetum continentibus similes esse dicebat. Ibid.

Eteocles.

* Cuidam ob pulchritudinem glorianti, dixit, Non pudet te superbire ob speciem pulchram, tibi ad exiguum tempus commissam? Ibid.

Isocrates.

* Si pulchrum tibi corpus est, inquit, & anima mala, bonam nauim habes & malum gubernatorem. Eod. serm.

Vide apoph. de forma corporũ.

DE QVIETE.

Chilon.

Dicebat, semper adamãdam esse quietẽ, quoties datur honestum otium. Nihil enim est, quod assiduum laborem perferre possit. Laer. lib. 1. cap. 4.

Dion.

Dicere solebat, oportere moderatè dominari, & recreari cupientibus id permittendum esse. Remissiones enim & ab exantlatis laborib. quies, ad nouos labores homines præparant. Et sicut arcus & lyra, ita & homines quiete vigent. Stob. ser. de Dominis ac seruis.

Vide apophr. de Otio honesto, Recreatione, & Tranquillitate.

DE RAPACITATE.

Plato.

Furtum pecuniarũ inquit, res illiberalis est: rapina verò impudens. Stob. serm. 40.

Nero.

Nero nunquam cuiquam officium dedit, nisi hæc adiiceret: Scis quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat. Vox prædone, quã principe dignior. Eras. 6. apoph.

C. Caligula.

Suprà de Lusibus.

Fl. Vespasianus.

Vespasianus, quoniam rapacissimũ quemque promouere solebat, vt mox ditatos condemnaret, vulgò dictus est officiarios suos habere pro spongiis: quòd (veluti spongias) & siccos madefaceret, & humentes exprimeret. Sueton.

De Ratione.

Socrates.

Dicebat, in nauigando gubernatori auscultandum esse: in viuẽdo autem illi, qui plus ratione valet. Stob. ser. de Prudentia.

Idem.

Eiusdem dictum est, Nec equo sine freno, neque diuitiis sine ratione tutò quis vti poterit. Stob. ser. 3.

Diogenes.

Dicere solitus est, sæpius in vita parandũ λόγον ἢ βρόχον, id est, sermonem quàm laqueum. Qui desponderunt animum, ad laqueum confugiunt: quum ad consolatorium ser-

monem potius sit confugiendum. Nam animo ægrotanti medicus est oratio. Nec absurdus fuerit sensus, si λόγον accipias pro ratione: quasi diceret, qui desponderunt animum, confugiant ad rectam rationem. Diogenis dictum extat apud Laer. l.6.c.

Phocylides.

* Rationem homini telum ferro acutius esse dicebat. Sob. ser.3.

Alexander.

*Dicebat rationem recedere ab omnibus quæ per iram committũtur, eámq; fugere iracundiam tanquam acerbum tyrannum. Stob. ser.20.

Epictetus.

Eius dictum est, Turpe esse muneribus, apum potione edulcare: Rationem autem deorum munus, non adhibere ad malitiæ dulcandam amaritudinem. Stob. ser.13.

Idem.

Quemadmodum, inquiebat, si cõceptus, aut natus esses in naui, non ideo statim eius gubernator fieri velles, neque enim natura ad te nauis pertineret: sic neque opum abundantia, sed ratio. Id igitur quod tibi naturale & cognatum est, videlicet rationem, proprium tibi censere, & eius curam suscipere debes. Eod. ser.

Idem.

* Non paupertas, inquit, molestum facit, sed animi cupiditas. Neque diuitiæ à metu liberant, sed ratio. Si tibi rationem igitur comparaueris, neque diuitias desiderabis, neque paupertatem accusabis. Ibid.

Seneca.

† In homine optimum quid est? Ratio: hac antecedit animalia, Deos sequitur. Ratio ergo perfecta, proprium hominis bonum est: cætera illi cum animalibus, satisque cõmunia sunt, valet? & leones. formosus est? & pauones. Velox est? & equi. Non dico in iis omnibus vincitur. Non quæro quid in se maximũ habeat: sed quid suum. Corpus habet? & arbores &c. Quid in homine proprium? Ratio. hæc recta, & consummata, fœlicitatẽ hominis impleuit. Epist.76.

De Ratione reddenda.

Alcibiades.

QVum aliquando Periclem inuiseret, & accepisset illi tum non esse otium, propterea quòd perpenderet quo pacto posset Atheniẽsibus reddere rationem, Nónne satius fuerit, inquit, cogitare, quî fieri possit, vt non reddat rationem? Notans, ita re gesta, vt non facile possit reddi ratio: procliuius esse in totum effugere rationem, quàm reddere. Plut.

De Reconciliatione.

Euclides.

EVclidi cum fratre simultas erat. Is quum minitãs dixisset, Dispeream ni te vltus fuero: Euclides contrà, Dispeream (inquit) ni tibi persuasero. Hoc dicto soluta est simultas, & reditum est in gratiã. Erasm. lib.6. apoph.

M Crassus.

Quum Põpeius & Crassus in consulatu collegæ decessuri essent magistratu, Cn. Aurelius quidam subitò in forum procurrens clamauit, sibi visum in somnis, Iouẽ iussisse ne prius se magistratu abdicarent, quàm in gratiam redissent. Idem flagitante populo, Pompeius nihil motus est: at Crassus surgens, viro collegæ dexteram porrexit dicens: Nihil, ô Quirites, me indignum facturus mihi videor, si prior cum Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnũ impuberem Magnum cognominastis, cuíque prius triumphum decreuistis, quàm in senatum allectus esset. Plut. in Crasso.

Cicero.

Crassus in Syriam profecturus, malens Ciceronem amicum quàm inimicum relinquere, officiosé salutato dixit, se apud illum velle cœnare: quem

quem Cicero alacriter excepit. Post aliquot dies quidam amicorum egerunt apud Ciceronem, vt cum Vatinio quoque rediret in gratiam. Nũ, inquit, & Vatinius mecum cœnare vult? Significans, illum cœnam ambire potius quàm amicitiam. Erasm. 4. apoph.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Anna regina eius vxor, acrius & sæpè apud eum instabat, & tãdem se adepturam sperabat: vt Claudiam filiam (postea Francisci Valesij coniugem) desponderet Carolo quinto, Maximiliano Cæsaris nepoti. Sed rex sapientissimus, veluti præsagiens inter Hispanos & Gallos nullam posse iniri reconciliationem, immò discordes perpetuò fore: Tu vis, inquit, fœdus ferire inter feles & mures. Ex lib. facetè dictorum à Ludouico, qui commentariis Æneæ Soluij de dictis & factis Alphonsi adiunctus est.

De Recreatione, vel Relaxatione.

Anaxagoras.

PVblicè decretis honoribus animo magno repudiatis, is sibi omnino postulasse cõmemoratur, vt quo die mortem obiret, pueris, qui disciplinis & artibus operam darent, permitteretur feriatos otiari & ludere. Sẽsit enim vir doctissimus, ingenia adolescentũ nimio studio frãgi, refocillatione autem aut recreatione ad nouos labores agiliores fieri. Plut. in Politicis. Vel potius hac ratione sibi famam comparare curauit.

Diogenes.

Suprà de Lepidè dictis.

Amasis Ægypti rex.

Ab amicis reprehensus, quòd perfunctus negotiis forensibus potaret, omnique voluptatum genere solueretur, respondit: Qui arcus habẽt eos non intendere nisi quum opus est: quos si semper intendant, rumpẽdos esse: ac ne tum quidem fore vsui, quũ exigit vsus. Ita qui nulla relaxatione curas suas soluunt, aut mente captos, aut corpore malè affectos euadere. Brus. l. 4. c. 18.

Vide apoph. de Otio honesto, & Quiete.

De Regno & regibus.

Solon.

AVdiens quosdam principũ mores inque reprehendentes: In rebus magnis administrãdis difficile dicebat esse, omnibus posse placere. Necesse enim est, vt qui multis imperat, non paucos offendat. Laer.

Diogenes.

Suprà de Argutè dictis.

Plato.

* Neminem regem dicebat non ex seruis esse oriundum: neminem non seruum ex regibus. Seneca epistol. 44.

Xenophon.

* Dicebat honestius esse regi beneficiorum quàm tropheorum numerum relinquere. Stobæus sermone 46.

Socrates.

* Optimum regem esse dicebat, qui suis affectibus moderari posset. Eod. ser.

Cotys, rex Thraciæ.

* Acriter in subditos animaduertebat. Cùm igitur amicorum quidam ad ipsum dixisset, Hoc furor est, non regnum: respondit, At meus hic furor subditos temperantes efficit. Plutar. in apoph.

Diotogenes Pythag.

† Rex ille fuerit, qui iustissimus est: iustissimus autem, qui maximè legitimus. Nam citra iustitiã, nullus Rex esse poterit, neque iustitia citra legem. Iustum enim per legem iustũ est. Stob. serm. 48.

Seneca.

† Quod regnũ est, cui nõ parata sit

ruina, & proculcatio, & dominus & carnifex? Nec magnis ista interuallis diuisa, sed horæ momentum interest inter solium & aliena gehenna. De tranquill. animi cap. ii.

Seleucus R. Asiæ.

† Si sciret vulgus, aiebat, quàm laboriosum sit Regibus legere, ac scribere duntaxat tot epistolas, diadema ne humo quidem tollere dignaretur. Plutarc. An seni tract. sit Respubl.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Excepto regno nulla re nobis præstas: At, inquit, ni vobis fuissem melior, non essem rex. Moderatissimo dicto & refellit conuicium, & suam dignitatem defendit. Etenim vbi reges non nascuntur, sed ciuium suffragiis eliguntur, hoc ipso publicis calculis princeps iudicatus est cæteris melior, quòd ad regnum ascitus est. Plut. in Lacon.

Ariston.

Cuidam laudibus veheni dictum Cleomenis, qui rogatus, quid oporteret bonum regem facere? respódit, Amicis benefacere, inimicis malè: At quanto præstantius est, inquit, vir optime, amicis benefacere, & ex inimicis reddere amicos? Hanc sententiam citra controuersiam primus omnium Socrates prodidit, & ad illum refertur. Plut.

Philippus.

Alexandro filio suadebat, vt eos qui in Republica pollerent autoritate, tum bonos, tum malos sibi conciliaret amicos: ac bonis quidem vteretur. malis verò abuteretur. Præcipua regum ars est, nullum reiicere, sed ad publicam vtilitatem omnium operam accommodare. Quemadmodum Deus vnicus totius mundi monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem Ecclesiæ: ita principes cordati norunt & probis & improbis vti: non quòd ipsi per malos mali quippiam faciant, sed quòd per malos puniant malos. At multi sunt principes, qui præpositi è bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negotia viros adhibent sanctitatis opinione celebres, quò vulgus esse rectum ac pium quod agunt existimet. Plutarchus.

Idem.

Suprà de Amico castigatore.

Alexander.

Habebat secū Eudemonicum philosophum, qui cùm aliquando tonaret vehementer, adeò vt omnes expauescerent, dixit etiam Alexandro, Quin tu tale quippiam facis Alexander? At ille non ferens philosophi vocem, ridens, ait: Nolo meis formidabilis esse, vt tu me doces, qui satraparum & regum capita me iubes super cœnam apponere. Athenæus, & Plut. in eius vita.

Idem.

Quum leuitate corporis, ac pedum celeritate polleret, patri hortanti vt in Olympius stadium decurreret: Facerem, inquit, si reges habiturus essem cōcertatores. Et hîc agnoscas animum excelsum, nec cuiquam facilè cessurum in certamine laudis & imperij. Nondum erat rex, & tamen non dignabatur nisi cū regibus committi. Plut. in apoph.

Idem.

Porus rex ab Alexandro deuictus, quum ab eo post pugnam rogaretur, dicente, Quomodo te tractabo? Regiè, ait. Rursus subiicienti Alexandro, Num quid etiam aliud? Omnia, inquit Porus, complectitur hoc verbum, Regiè. Alexander & prudentiā & fortitudinem viri admiratus, latiorem ditionem illi addit ea quam prius obtinuerat. Supplici & ad pedes abiecto minus concessisset. Adeò diligebat animosus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquando secus narrat. Interrogatus Porus, quid ipse victorem statuere debere censeret? Quod hic, inquit, dies tibi suadet, quo expertus es quàm esset cadu-

duca

duca felicitas. Submonuit regem, vt modestè sua fortuna vteretur, memor ipsi posse accidere, quod acciderat Poro. Historiam recitat Plut. in apoph.

Meton.

Quum in concione Tarentini tractarent de bello suscipiendo, & de Pyrrho asciscendo, sumpta corona & face ardente, præcedente tibicine, veluti ebrius, venit in forum: atque, vt fit, aliis applaudentibus, aliis ridentibus, nonnullis etiam ad canendum hominem inuitantibus, processit in concionem, ac tanquam cantaturus astitit. Silente verò turba, dixit: Rectè facitis viri Tarentini, qui iocari ludereque dum licet, qui volunt, permittitis. Atqui si sapitis, omnes hac ludendi libertate fruemini, priusquam Pyrrhus adueniat. Nam tum non nostro, sed illius arbitrio viuendum erit. Plut. in Pyrrho.

Pyrrhus.

Pyrrhus rex, quum Athenas venisset, & ingressus arcem Palladis, rem diuinam fecisset: eodem die descendens ex arce, collaudauit quidem Atheniensium erga se fiduciam: cæterùm admonuit, si saperent, ne post hæc cuipiam regûm portas aperirent. Significans, omnibus regibus natura inuisam populi libertatem. Erasmus libro 4. apophthegmat. ex Plutarch.

Hieron.

Hieroni Siciliæ tyranno, cùm quidam dixisset, potiorem esse regum vitam, quàm priuatam, vtpote quæ singulis sese expleat voluptatibus: Hiero respondit, voluptates ipsas melius sentiri in vita priuata. Nam vt de libidinosa voluptate priùs dicatur, ostendit maiorem voluptatem concipi à priuatis, si quando potiuntur amica, quia spontaneus sit atque mutuus amor, non coactus, quàm tyrannorum, qui coacto aut empto potiantur amore. De voluptatibus ciborum ait, regibus nullam vnquam esse famem præ ferculorum multitudine, & ob id semper acidis vesci. In vita verò priuata semper subesse famem delectationemque. Addidit prætereà multa incommoda, quæ regnantes circumueniunt, à quibus priuati sunt planè immunes. Xenophontem hac de re lege copiosius.

Antigonus.

Quodam dicente, omnia regibus honesta iustaque esse: Sunt per Iouem, inquit, barbarorum duntaxat regibus, ac nobis ea duntaxat honesta sunt, quæ honesta sunt, & ea tantùm iusta, quæ iusta sunt. Grauiter retudit adulatricem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex est honesti iniustique regula, sed honesti iustique minister est. Atque vtinam similes voces non audiant Christianorum aures: aut si audiant, simili seueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occinunt: Quod principi placuit, legis vigorem habet: qui negant principem teneri legibus qui tribuunt illi geminam potestatem, ordinatam & absolutam, quarum altera possit quod leges, pacta & fœdera postulant, altera quodcunque libuit? Erasm libro 4. apoph ex Plutarch. in apoph.

Idem.

Suprà de Imperio administrando.

Theopompus.

Infrà de Sapienter dictis.

Scipio minor.

Iam tertium à senatu emissus, vt gentium, ciuitatum ac regum inspector esset, postquàm peruenit Alexandriam, nauique egressus, capite pallio tectus incederet, Alexandrini vndique accurrentes, flagitabant vt caput nudaret, faciémque id desiderantibus ostenderet. Quum se nudasset, clamore & plausu testati sunt gaudium suum: quùmque rex Alexandriæ vix interim ob delicias ac molliciem corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio voce sub-

netio insusurrauit in aurem: Iam, inquit, Alexandrini nonnihil ex nostra peregrinatione fructus ceperūt, quibus per nos contigit videre regē ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Posidonij scribit, Ptolemæum perquàm obeso corpore nunquam antea pedibus ambulasse. Plutarc. in apoph.

Saturninus.

Suprà de Imperio administrando.

Pylades.

Pylades histrio Augusti temporibus celebris, quum Hilas discipulus, quem ad æqualitatis contentionem prouexerat, in scena canticum quoddam saltaret, cuius clausula erat, τὸν μέγαν ἀγαμέμνονα, id est, magnum illum Agamemnonem, ac sublimem veluti metiretur, è cauea proclamauit, σὺ μακρὸν, οὐ μέγαν ποιεῖς, id est tu longum facis, non magnum. Tunc populus efflagitauit, vt Pylades idem canticum saltaret iterum. Quúmque ad locum venisset, quem reprehenderat, expressit Agamemnonem cogitabundum: nil magno duci iam cōuenire ratus quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit, non proceritas corporis Eras. libr. 6. apoph.

S. Ludouicus Franc. R.

† Saraceni proceres pro eius, & suorum redemptione, Damiettā vrbem quam expugnarat, & quingenta Francorum millia poscentibus, pecuniæ vim tantam, quantum petebāt pro suis redimendis, & vrbem libenter daturam promisit: se autem esse talém grauiter dixit, vt nulla pecunia redimi, nec libertatē emere vellet. Cuius vocem magnificam Soldanus Ægypti probauit, vehementér que Franci Regis liberalitatem laudauit, qui de petito redemptionis, pretio tanto, nihil remitti postulasset: vltrò tamen remisit illi centum millia. Ionui ca 42.

Alexander Seuerus.

Cùm obiurgaretur à matre & vxore, quòd contemptibiliorem relinqueret imperij potestatem, quam ab antecessoribus suis accepisset: respódit, Sed securiorem & diuturniorem. Brus. l. 3. c. 13. Simile est ei quod Theopompo attributum, paulò suprà recensuimus.

Vide apophtheg. de Magistratu, Reipubl gubernatione, Principe, &c.

De Regnandi libidine.

Agis sen.

CVm legationem suscepisset, solus ad Philippum profectus est: Is vbi admirans dixisset, Quid hoc rei est? Vnus venisti, Agis. Quid ni, inquit, ad vnum? Grauiter taxauit aliorum principum ambitionem, qui sumptuosis ac splendidis legationibus exhauriunt ærarium, quum vnus vir cordatus possit totum hoc præstare quod Reipubl. interest. Eras. in apoph.

Cyrus iunior.

Cyro conflicturo cum hoste loco qui dicitur Cunax, Clearchus suasit, vt se post Macedones contineret, nec sese in belli discrimen coniiceret: Quid ais, inquit, Clearche? vidésne vt quum regnum appetam, regno me indignum ostendam? Plutarch. in apoph.

Dionysius senior.

Quum in initio regni regia ipsius obsideretur, coniuratis in illum ciuibus: & amici authores essent, vt imperium deponeret, ni mallet captus interfici: ille conspiciens bouem à coquo mactatum illico concidere, dixit: Quum mors adeò breuis sit, an non absurdum sit, nos metu mortis tale regnum relinquere? Quanta regnādi libido pectus illius occuparat, qui principatum morte benè emi putaret. Plut. in apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Phi-

Philippus.

Philippus Macedonum rex in palæstra prolapsus quũ surgens in pulvere vidisset corporis vestigium, Papè, inquit, vt minimam terræ partem natura sortiti, orbem appetimus vniversum? Vtinam hoc dictum inhæsisset animo filij, cuius ambitioni orbis fuit angustus. Eras. ex Plut.

Alexander.

Puer adhuc, cùm parentis sui fortia facta intueretur, nequaquam tamen iis gaudebat: sed inexplebilis, ad pueros æquales dicere solebat: Pater nihil quicquam mihi relicturus est. Illis verò contradicentibus, Imò hęc omnia parat tibi vt hęredi: Quid tum postea, inquit? Ego interim nil habebo, quod agam. Quis non miraretur tantam regnandi cupiditatem puero infuisse, qui præter naturam eius ætatis, non fuit contentus imperio patris sui? imò ab ipsis statim cunabulis animum in id intẽdit, vt multorũ dominus solus esset. Plut. in apo.

Idem.

Suprà de Adulatione & assentatione.

Idem.

Suprà de Lectionis delectu.

Idem.

Quum audisset Anaxagoram disserentem innumerabiles esse mundos, illachrymasse dicitur. Rogantibus, nũ quid accidisset lachrymis dignum? An non videor, inquit, meritò flere, qui quum mundi sint innumerabiles, nondum vnius dominus factus sum? Plut. in vita Alexandri.

Idem.

Miserat epistolam ad Antipatrum per quẽdam nomine Athliam, quúmque id temporis fortè adesset Diogenes, Cynico more dixit: Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porrò Athlius Græcè miserũ sonat, multísque laboribus afflictum: vnde & athletes nomen. Sensit philosophus, principes ob ambitionem assiduis bellis tumultuantes, verè miseros esse: æquè autem miseros, qui illorum cupiditatibus inseruirent. Laert. li. 6. & Erasm.

Idem.

Alexandro Magno Corinthij per legatos ius suæ ciuitatis detulerunt. Hoc officij genus quum risisset Alexander, quidam e legatis: Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus, præterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quem illi commẽdabat partim raritas, partim cum Hercule laudatissimo viro societas. Plutarch. in Alexan.

Idem.

Edicto vetuit, ne à quodam pingeretur, præterquam ab Apelle: aut à quoquam ære insculperetur, præterquàm à Lysippo, artificibus illius ætatis præstantissimis, nam hoc quoque iudicabat ad principis dignitatẽ pertinere. Cum Cherylo poeta pactus erat, vt pro vnoquoque bono versu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum. Erasmus libro 4. apopht.

Demades.

Quum Athenienses vellent Alexandro diuinos honores decernere, Videte, inquit Demades, ne dum cœlum custoditis, terram amittatis. Alexander enim ambiebat monarchiã. Absurdum autem erat, eos sic alium donare cœlo, vt ipsi terra sua pellerentur. Erasmus libro sexto apophthegm.

Cyneas.

Pyrrhum Epirotarum regem cùm Italico bello imminere cerneret, fretus ingenij dexteritate posse Pyrrhum de sententia deduci: Nostri, ait, Pyrrhe, Romanos imperio potentes, animo corporéque pollere, multásque feras gentes domuisse. Si autem Dij fauerent nobis adeò, vt victoria potiremur, quid quæso tibi vltra agendum putares? respondente Pyrrho, se cum Romanis militibus [illegible] ciliam tum traiecturum, tum

His etiam deuictis, ait, quid vltrà agetur? Aphricam traiiciemus, inquit Pyrrhus. Cui Cyneas, Sed his demum partis, quibus rebus tempora nostra transigemus? Tum Pyrrhus: Læti vnà inter festos dies, ludósque agemus. Cyneas autem: Quis prohibet, sine tantis laboribus ac periculis, quin vel hac ipsa hora, cùm tu magnus atque opulentus rex sis, lætè simul viuamus? Argutè simul, sapientérque hominum inexplebilem cupiditatem ostendens, quæ incognita, eos ad infinita pericula deducit. Huic si Pyrrhus obtemperasset, neque in Italia vulnus accepisset, neque ab Argis postea oppressus vitam amisisset. Si alij quoque, quos orbis terrarũ habet principes, ista quæ Cyneas sapienter Pyrrhum monebat, metiri vellent, ambitiosas curas magis frenarent, atque sibi, terrarúmq; orbi ad quietioris vitæ cursum rectius consulerent. Nunc prauos maiora habendi impulsus sequentes, nõ modò id assequuntur, vt anxij semper viuant: verùm etiam vt in grauissimas calamitates, atque in ipsam mortem sine vllius remedij spe, cum populorum perturbationẽ incurrant. Ex Plut. in vita Pyrrhi.

Annibal.

Inter Scipionem Africanum & Annibalem ortus est sermo de præstantia ducum. Quúmque Scipio rogasset, quem primum censeret? respondit, Alexandrum Magnum: quem secundum? Pyrrhum Epirotarum regem: quem tertium? seipsum nominauit. At quid, inquit Scipio, si me vicisses? Tum, inquit, me neque secundum, neque tertium, sed omnium primum censuissem. Plutarchus in Annib.

Pompeius.

Phreati Parthorum regi per legatos postulanti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum esse vellet? Imò, inquit, illud magis postulãdum, vt Romanorum fines à Parthorũ regno iustitia dirimat. Significans, Romanis non esse præscribendum quousque debeant proferre imperium, à quo propagando non montes aut flumina debeant arcere: sed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi iam non esset vlterius procedere. Plut. in apoph.

L. Sylla.

Quum cogitaret de occidendo Cæsare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim esse talem necare puerum: Desipitis, inquit, si in hoc puero non videtis multos inesse Marios. Deprehendit in eo ambitionem insatiabilem, vt qui vix dum pubescens sacerdotium ambierit. Idem populum Romanum subinde monere solebat: cauerent puerum malè præcinctum. Eras. in apoph.

Cassius.

Suprà de Indole excelsa.

Cicero.

Pompeio ac Cæsare inter se dissidentibus, Cicero: Quem fugiam, inquit, scio: quem sequar, nescio. Sentiens, ambos non pro Reipublicæ libertate, sed pro principatu dimicare. Plutarch.

Iulius Cæsar.

Quum ex Gallia prouincia aduersus Pompeium tenderet, Rubicone amne transmisso, dixit: Omnis iacta sit alea. significans, se de summa rerum velle periclitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit. Plutar. in apoph.

Idem.

Alexandri Magni res gestas legens non tenuit lachrymas atque ad amicos: Hoc, inquit, ætatis qua nunc sum, Alexander deuicit Darium: mihi verò ad hunc vsq. diem nihil præclari facinoris gestum est. Suetonius tradit id accidisse, quum prætor iure dicundo conuentus obiens apud Gades in templo Herculis vidisset Alexandri Magni statuam. Vtinam hoc ingenium ad moderati potius quàm

ad maximi principis æmulationem properasset. Plut. in apoph.

Idem.

Quum Africam petens, in egressu nauis prolapsus esset, omen sinistrum vertit in melius, dicens: Teneo te Africa. Frontinus id factum putat in conscensu nauis, cúmque dixisse, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quòd cùm quodam somnio perturbatus, quòd sibi visus esset cōstuprare matrem, coniectores interpretati sunt, portendi totius orbis imperium. Eras. lib. 4. apophtheg ex Plut.

Augustus Cæsar.

Audiens, quòd Alexander natus annos triginta duos, postquam plerasque mundi regiones peragrarat, dubitasset quid in reliquum vitæ tēpus esset facturus: demirabatur, si Alexander non iudicasset maius opus, bene gubernare partum imperium, quàm amplam ditionem comparasse. Rectè notauit inexplebilem Alexandri ambitionem, qui nullam aliam functionem regi dignam existimasset, quàm proferre ditionis terminos: quum multo tum pulchrius tum difficilius sit regnum quod contigit, rectis legibus, sanctiique moribus exornare, quàm armis regno regnum addere. Plutarchus in Rom. apoph.

Agrippina.

Quum genethliaci Agrippinæ matri Neronis respondissent, imperaturum quidem filium, sed occisurum matrem, Occidat, inquit, modò imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi sitis: & habuit quod optauit. Suet.

Alex. Seuerus.

Senio iam confectus, cùm vrnam sibi præparasset, vt in ea mortuus sepeliretur, paulò antè quàm decederet è vita eandem ad se perferri iussit, manibúsque contrectauit: Tu, inquiens, virum capies, quem totus orbis terrarum capere nunquam potuit. Dion Nicæus, & Xiphilinus in eius vita.

Rodolphus Cæs.

Interrogatus, Qui fieret, vt homines eas quas non didicerunt artes omnes recusarent, imperij autem gubernationem oblatam nemo? Non mirum, inquit: stultos enim putant qui regnare nesciunt: stultum autem nemo sese iudicat. Æneas de dictis Friderici imp.

Canutus R.

† Cùm Angliæ Daniæque regno potiretur, solio ad littus posito dixisse fertur verso ad mare, Regni mei pars es, itaq. mihi obtemperes oportet. Sed illud mox impetu facto, sinum eius suis fluctibus perfudit. Quare territus Rex, de solio surrexit: Vana, inquiens, omnium Regum potestas, & solus Deus est omnipotens. Ac diademate cruci imposito, deinceps pietatis, & modestiæ cultor extitit. Saxo Grammat.

Alphonsus.

Aiebat, olim inter Iouem, Neptunum & Plutonem omnium rerum partitionem trifariam esse factam, & horum vnumquenque sua sorte contentum esse, nec occupare aliena: at inter homines, neminem sua portione contentum esse, nec vllam partitionem esse stabilem, sed omnes πλεονεκτεῖν. Notabat autem ambitionem principum, & regnandi nunquam satiendam libidinem. Quis enim sua sorte contentus, nō cogitet, quo iure quáve iniuria suis ditionibus plura adiiciat? Panor. lib. de reb. gest. Alphonsi.

De regno virtute parando.

Agesilaus.

QVum aliquando quidam [illegible] tatus esset Agesilaum, essent sineLaconicæ ditic

ra lancea: Quousque, inquit, hæc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non nisi iustum susciperet, imperiúmque virtute partum virtute tueretur. Plutarchus in apoph.

Seneca.

† Si vis omnia tibi subiicere, te subiice rationi: Multos reges, si te ratio rexerit. Epist. 37. ad Lucil.

Idem.

† Non est ibi rex tutus, vbi nihil à rege tutum est. Et, Saluum regem clementia præstat. Et, Vnum est regi inexpugnabile munimentum, amor ciuium. Lib. de Clement.

Dionysius iunior.

Cuidam percontanti, quî factum esset, vt cùm pater ipsius tenui fortuna ac priuatus sibi Syracusanæ ciuitatis principatum parauerit, ipse regis filius regnum hæreditate acceptum amiserit? Quoniam, inquit, pater rerum potitus est, quum iam in odium venisset popularis gubernatio: ego quum inuidia laboraret tyrãnis, principatum suscepi. Plutarchus in apoph.

Idem.

Amico, id ipsum percontanti, cõpendio respondit: Pater, inquit, mihi regnum suum reliquit, non fortunã. Non omnia omnibus æquè feliciter cedunt. Plut.

Philippus.

Vbi resciuit Alexandrum filium conqueri, quòd pater ex pluribus fœminis gigneret liberos, sic illum hortatus est: Ergo quum plures habeas regni competitores, da operam vt honestus ac probus euadas, vt non per me, sed per teipsum regnum obtinuisse videaris. Vir prudentia verè regia præditus, non consolatus est filium, sed metum illius auxit, quò magis extimularet ad virtutem. Indicãs, illi non aliter sperandum paternum regnum, nisi se successione dignum præberet: nec tam magnum esse regnum adipisci, quàm regnum promeruisse. Plut in apoph.

Idem.

Suprà de Beneuolentia.

Agathocles.

Figulo patre natus, quum Siciliâ potitus esset, réxque declaratus solebat in mensa, fictilia pocula iuxta aurea ponere, eáque iuuenibus ostendens dicere: Quum antea talia fecerim (commonstratis fictilibus) nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio: commonstrans aurea. Non puduit pristinæ fortunæ: sed gloriosius existimauit regnum virtute paratũ, quàm si hæreditate obuenisset. Nam regem nasci nihil magni est, at regno dignum se præstitisse maximũ est. Plut. in regum apoph.

Pyrrhus.

Quum à filiis etiamnum pueris interrogaretur, Cui nostrûm relinques regnum? Quicunque, inquit, vestrûm acutiorem habuerit ensem. Significans, se non ætati daturum principatus successionẽ, sed virtuti. Hoc stimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. Plutarchus in apoph.

Cyrus.

† Nemini Imperium conuenire dicebat, qui, quibus imperat, melior non sit. Plut. in apoph.

De responso ab inexpectato.

Diogenes.

PErcontanti, Quidnam vellet, vt colaphum acciperet? Galeam, inquit. Responsum ab inexpectato datum. Ille enim quærebat quid mercedis peteret pro colapho. Laërt. lib. 6. cap. 2.

Xenocrates.

De obscœnis quibusdam rebus à quodam percontatus, tacuit: verùm

cùm

cùm vrgeretur responsum, De talibus, inquit, rebus hominem te vanum interrogare decet, me autem respondere nequaquam. Maximus sermon.31.

Stratonicus.

Interrogatus, quod nauigiorum genus esset tutissimum, longorum, aut contrà? respondit: Ea quæ subducta sunt. Significans tum demum nauigantes in tuto esse, cùm nauis in siccum protracta fuerit. Athenæus.

Demonax.

Interrogatus, quidnam sentiret de conflictu duorum, quorum alter ineptè proponebat, alter absurdè respondebat? respondit, sibi videri, alterum mulgere hircum, alterum supponere cribrum. Plut. in apoph.

Archidamus.

Quidam cùm Archidamum intempestiuiùs rogasset, quot essent Spartanorum? Tot, inquit, sunt ô hospes, qui malos sufficiant arcere, vt tuti sint ab omni hostium periculo. Plut. in apophth. & Bruson. libro tertio, cap.16.

Anonymus.

*Sciscitatus ab importuno quodã & loquaci viro, Quis esset Spartanorum omnium optimus? Qui tibi (respondit) minimè similis est. Plut. in apoph. Lacon.

Pomidius.

Interrogatus, quid sentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehensus? Tardus, inquit, mihi fuisse videtur. Ludens ab inexpectato: significansque, quòd non fugisset in tempore, Eras. 6. apoph.

Diogenes.

Suprà de belli studio.

Mania.

Rex cùm Lamiam meretricem parum sobriè amaret, eáque iam senex in conuiuio tibiis cecinisset: Demo, quæ & Mania dicta est, interrogata à Demetrio, Quid videretur Lamia? Anus, inquit. Aliud respondens, atque expectabat rex. Nam ille sciscitabatur, quàm scitè videretur canere? Erasmus libro sexto apophth. ex Plutarcho.

Appius.

Quum in senatu ageretur de agris publicis, ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depasci publicos agros dicerent: Non est, inquit, Lucilij pecus illud, erratis. Hactenus defendere videbatur, sed adiecit: Ego liberum puto, quà lubet pascitur. Iocus est ab inexpectato. Expectabatur enim, vt probaret hoc pecus non esse Lucilij, sed alterius cuiuspiam, ac reum subleuaret, nũc irrisum grauabat. Eras. l.8. apoph.

M. Scipio Maruginensis.

Cùm ex sua centuria renunciaret Accidinum consulem, & præco dixisset, dic de L. Manlio: Ego, inquit Scipio, virum bonum, egregiúmque ciuem esse arbitror. Præco expectabat suffragium pro Manlio: Scipio respondit, quasi de moribus interrogatus. Nescio an hic Accidinus, nomine & prænomine dictus sit L. Manlius, quúmque Scipio postremum nomen tantùm expréssisset, præco admonuit, & illa addenda. Hinc Scipio iocandi occasionem arripuit. Eras. Rot. l.6. apoph.

Fab. Maximus.

Salinator, cùm Tarento amisso, arcem tamen retinuisset, multáque ex ea præclara fecisset: cùm aliquot post annos Maximus id oppidum cepisset, rogarétque eum Salinator, vt meminisset opera sua se Tarentum recepisse: Quidni, inquit, meminerim? Nunquam ego recepissem, nisi tu perdidisses. Cic. lib. 2. de Oratore, & Plut.

Lepidus.

Suprà de Excusatione.

C. Iulius Helio.

Mancipio sæpius obstrepenti sibi, dixit: Etiam ostendam qualis sis, & instanti, vt ostenderet qualis esset, Iulius digito demonstrabat Gallum in Mariano scuto Cimbrico [illegible]

ctum, labiis distortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui manci pium tum simile est visus. Taberna autem erat apud forum, ac scutum illud signi gratia positum. Ingens omnium risus consecutus est Expectarant enim, vt aliquid in mores illius obiiceret. Erasmus libro sexto apoph.

Domitius Afer.

In quendam patronum imperitũ, sed splendido vestitu se venditantẽ, litigatoribus lepidè dixit: Homo in agendis causis bene vestitus Lusit ab inexpectato. Nam auditor pro vestitus expectabat instructus, aut exercitatus. Ibid.

Vibius Crispus.

Suprà de Metu & timore.

Crassus.

Quum Silus testis læsisset Pisonem reum, cui Crassus aderat prolato crimine quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri, inquit Crassus, vt is vnde te audire dicis, iratus dixerit. Annuit Silus: Potest etiam, inquit fieri, vt tu non rectè intellexeris. Quum id quoque toto capite annuisset Silus, vt se Crasso daret, subiecit Crassus: Potest etiam fieri, vt omnino quod audisse dicis, nunquam audieris. Hoc adeò præter expectationem, vt Silum testem omniũ risus obrueret. Eras. Roterod. lib. 6. apoph.

Cicero.

Cùm testis Sexti Annalis reum legisset: & instaret identidem accusator rei: Dic Marce Tulli, siquid potes de Sexto Annali: protinus recitare cœpit versus ex sexto Ennij Annalium libro:

Qui potes ingentis causas euoluere belli, &c.

Scripsit enim Ennius annales: & accusator vocabatur Sextus Annalis, Eras. Rot. l. 4. apoph.

Cesellius.

Consultori dicenti, Nauim diuidere volo: Perdes, inquit. Ille de pretio nauis mercibúsque consulebat; hic aliud respondit. Nam ipsam diuidere nauim, est nauim perdere. Macrobius ita refert: Si diuidis, nec tu nec socius habebitis. Erat autẽ duorum negotiatorum communis nauis. Erasm.

Apollonius.

Nero cùm in Gymnicis decentasset, rogatus à Tigillino Apollonius Quid de Nerone sentiret? Melius, inquit, sentio quàm vos. Cantare enim vos illum dignum putatis, ego autem tacere. Brus. lib. tertio, cap. decimotertio.

De regno virtute stabiliendo.

Themistocles.

Facilitate morum multos ciues sibi conciliabat, vt hinc popularẽ potentiam adipisceretur. Itaque cuidam ipsum admonenti, Bene principatum geres Athenis, si cunctis communis esse velis, & mansuetus: respondit: Nunquam ei sellæ insederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici, quàm alieni. Plut.

Theopompus.

Suprà de Principe bono, ac eius in regni administratione officio.

Darius.

Quum tributum indixisset subditis, accersitos prouinciarum præfectos percontatus est, cùm aliis de rebus, tum de tributis, essentne grauia: quum illi respondissent, esse mediocria, iussit vt singuli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, regis æquitati visum est dimidio plus satis. Maluit enim suos beneficio sibi conciliare, quàm exarmatos subigere. Huius facti autem gratia in eo sita est, quòd duplum imperauit tributi quod destinarat accipere. Si dimidium imperasset, nec quicquam

quum remisisset, lauisset, benignitatis media parte autem demisisset, effecit vt omnes sentirent beneficium. Plut. in apoph.

Apollonius.

Rogatus à Babylonis rege, Quo modo tutò regnare posset? Si multos, inquit, honoraueris, paucis verò confideris. Indicare autem voluit, tutò regnare volentibus, duo obseruanda & praestanda esse: primùm vt beneficiis multos sibi concilient: deinde, ne facilè delatoribus, obtrectatoribus ac assentatoribus credant. Philostrat.

Antigonus.

Quum omnes admirarentur Antigonum regem, quod quum initio regni durior fuisset senex factus, clementer ac placidè regnum gubernaret: Prius, inquit, opus erat regno, nunc gloria & beneuolentia. Sentiens, regnum armis & auferri et frequenter parari, sed non nisi honesta opinione, ciuiumque beneuolentia retineri. Plutarch in apoph.

Idem.

Amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, validis illam praesidiis communiret, ne quando deficeret, summáque cura vt totius Graeciae basim custodiret, respondit se semper in hac fuisse sententia, vt crederet, nullum esse regni praesidium firmius, quàm ciuium beneuolentiam. Eras. lib. 4. apoph.

Philippus.

Quum subactis Graecis, quidam ipsi authores essent, vt ciuitates praesidiis communiret, ne deficerent. Malo, inquit, diu bonus & commodus, quam breui tempore dominus appellari. Sentiens, regnum quod beneficiis ac beneuolentia teneretur, esse perpetuum quod vi metúque, id esse diuturnum. Plutar in Regum apoph.

Caesar.

Supra de Clementia.

Ludouicus X I I. Gal. rex.

Gloriabatur cùm suscitatam suspicionibus regnum, suspensum metu, perturbatum nouis consiliis Carolus VIII. tradidisset, id se Francisco Valesio tranquillum relicturum. Annal. Franciae. Pacem vero & felicitatem, prudentiam item & regias alias virtutes Dei est Regibus & cunctis aliis hominibus dare & relinquere.

De religione seruata.

Diogenes.

QVum in phano coenaret, eique panes sordidi essent appositi, abiecit illos è phano dicens: In templum nihil oportere ingredi sordidum. Laert. lib 6.

Lycurgus.

Percontanti, cur instituisset vt minutis ac vilibus rebus sacrificaretur? Ne vnquam, inquit Lycurgus, desinat nos quo numē honoremus. Quis non diceret, in solenni deorum cultu magnificentiam ac splendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numen magis delectari frugalitate, quā optimis victimis, ne sub religionis obtentu luxus irreperet, aut certè rerum penuria Deus enim non eget nostris impendiis: amat autem homines quorū necessitati poterat illis impēsis succurri. Plut. in Lacō.

Demonax.

Cùm apud Athenienses audisset, praefatione solenni à sacris submoueri barbaros rogabat, quam ob rem id facerent? cùm ea sacra tradidisset ipsis, [illegible] Eumolpus, natione Thrax, nimirum barbarus. Erasm. lib. 8 apoph.

Agesilaus

Athenienses ac Boeotios apud Coroneam cum [illegible] socii iter eius impedire conatos, graui praelio vicit, cū vulneratus per se magnanimè multum laudis apposuit, religionis exemplo. Multi e praelio confugerant ad templum Mineruae de his rogatus, quid vellet fieri Agesilaus [illegible] lam, cum in eo praelio

quot accepisset: videretúrque vehementer iratus omnibus, qui tum arma aduersus ipsum tulerant: tamen plus ad illum valuit religio, quàm ira. Neque hoc solùm in Græcia fecit, vt templa deorum haberet sancta: verùm etiam apud barbaros summa religione simulachra arásq. consecrauit, quasi in hæc nullum esset ius belli. Itaque præclarè solitus est dicere, se vehementer admirari, eos non haberi sacrilegorum numero, qui læderent ipsos supplices, ac per deos obtestantes: nec grauiores sumi pœnas de his qui religionem minuerent, quàm qui templa spoliarent. Rectè iudicans, diis esse chariorem hominum salutem, quàm muta templorum ornamenta. Æmylius Probus, & Bruson. libro quinto cap. 16.

Alexander.

Consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi portam egresso primus occurrisset, interfici iuberet. occurrit agaso, iussus est arripi. Roganti, quid commeruisset? responsum est, Ita iussisse Deū. Si ita est, inquit, ô rex aliud designatus est ab oraculo, nā asinus tibi prior occurrit. Agaso enim sequitur asinum, vt impellat alioqui non secuturum. Alexander delectatus hoc commento asinum pro homine occidit. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem inter sacrificandum cùm vtraque manu thura ad euaporādum assumpsisset, à Leonida ob id reprehensus est. Dicebat enim Leonidas: Cùm ferentibus aromata terris imperaueris, copiosè tunc thura adolebis, nunc verò vtere parcius. Victa autem Saba, Alexander Leonidæ scripsit, Ad te thus, myrrhámque abundè transmisimus, vt cum deis parcus esse desinas. Plut.

Antiochus.

Cùm vrbem obsideret Hierosolymam, Iudæis ad maximum illud festum celebrandum septem dies petentibus, nō solùm eos concessit, verùm etiam tauros auratis cornibus adornatos, magnámque thymiamatum & aromatum vim vsque ad portas vrbis cum pompa solenni deduci iussit: traditáque illorum sacerdotibus hostia, ipse in castra rediit. Iudæi verò regis benignitatem admirati, protinus à festo peracto, in fidem illius sese dederunt. Plut. in apoph.

Valerius Publicola.

Valerio Publicolæ Iouis ædem dicanti, iámque ex more postem tenenti, Marcus illius frater derrepentè funestum nuntium ingessit, dicens: O consul, filius tuus morbo periit in castris. Ob eum nuntium mœstis omnibus, Publicola nihil commotus: Cadauer, inquit, quò libet abiicite, simúlque dedicationem solenni ritu peregit. Nec tamen verū erat, perisse filium: sed data opera factum est, vt à dedicatione reuocaretur, atq; is honor ad alium transiret. Quanquā Liuius libro ab Vrbe condita secundo, hoc aliquanto diuersius narret.

De religione neglecta.

Demonax.

CVm ob id accusatus esset, quòd Mineruæ nunquam sacrificasset, Nunquam, respondit, putaui meis sacrificiis opus fuisse. Erasmus lib. 8. apoph.

Augustus Cæs.

Suprà de Adulatoribus non admittendis.

Vide apoph. de Sacrilegio.

De reprehensione.

Demosthenes.

QVidam sciscitanti, quo tandem modo aliquis sibi præceptor fieri posset? respondit, si quæ in aliis reprehendit, in se maximè reprehendat. Anton. & Maxim. sermo. de admonitione.

Xenocrates.

† Cùm à Platone propter mores inurbanos reprehéderetur, nũquam indignatione, iráve commotus est. Sed ei qui se ad respondendum Platoni instigabat, hoc inquit, mihi bonum atque commodum est. Ælian. li. 14. de Var. hist. cap. 9.

Olympias.

† Cùm ad eam Alexander ita scripsisset: Rex Alexander Iouis Ammonis filius, Olympiadi matri salutem dicit. Olympias rescripsit in hãc sententiam; Amabo, inquit, fili mi, quiescas, neque deferas me, neque crimi nere aduersus Iunonem. Magnum mihi prorsum illa malum dabit, cùm tu me literis tuis pellicem illi confitearis. Festiua reprehensio. A. Gell. lib. 14. cap. 4.

Eusebius philos.

* Hostis, inquit, vera dicens amico ad gratiam simulanti omnino præponendus est. Anton. & Max. ser. de libertate reprehendendi.

Idem.

* Propter quæ alios (inquit, magistratum alloquens) alios, vt mala, reprehendis, ea túmet facere caue. Sto. serm 44.

Vide apoph. de libertate loquendi, oratione, &c.

De Republica.

Thales.

* Optimam esse pronũtiauit Rẽp. quę ciues neque prędiuites nec admodum pauperes contineret. Plut. in conuiuio septem sapientum.

Solon.

* Reipublicæ, inquit, is optimus status mihi esse videtur, & Democratiam in ea seruari maximè, in qua iniuriarum authorem ad ius trahunt, accusant, & puniunt: non minus illi qui iniuriam passi non sunt, quàm is qui passus est. Ibidem.

Bias.

* Dixit optimam esse Rempublicam, in quà legem omnes perinde ac ipsum dominum & regem metuunt. Ibidem.

Periander.

* Eam iudicauit laudatissimam esse Rempublic. in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, definiatur. Ibid.

Cleobulus.

* Illam Rempubl. maximè dixit bene compositam esse, vbi ciues magis infamiam quàm legem metuunt. Ibidem.

Pittacus.

* Ea est, inquit, Respublica bene instituta, à cuius gubernaculis mali remouentur. Ibid.

Chilon.

* Optimam asseruit esse Rempublicam, quæ maximè leges, minimè autem rhetores audit. Ibid.

Solon.

* Illam ciuitatem optimè habitari dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contrà autem, improbos pœnis mos fuerit. Stob. sermon. 41. de Republ.

Pythagoras.

* Dicebat primum luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium. Eod. serm.

Socrates.

* Interrogatus, quænam munitissima ciuitas esset? respondit, quæ bonos viros habet. Idem, felicem illius Reipublicæ constitutionem esse dixit, in qua præfecti societate coniunguntur. Pronuntiauit item optimam eam esse, in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Eod. serm.

Plato.

* Respublica, inquit, est hominum conuersatio: honesta quidem bonorum, inhonesta verò malorum. In Menexemo.

Zeno.

* Decorandas dicebat [illegible] spub. non pretiosis [illegible]

quot accepisset: videretúrque vehementer iratus omnibus, qui tum arma aduersus ipsum tulerant: tamen plus ad illum valuit religio, quàm ira. Neque hoc solùm in Græcia fecit, vt templa deorum haberet sancta: verùm etiam apud barbaros summa religione simulachra aráſq. consecrauit, quasi in hæc nullum esset ius belli. Itaque præclarè solitus est dicere, se vehementer admirari, eos non haberi sacrilegorum numero, qui læderent ipsos supplices, ac per deos obtestantes: nec grauiores sumi pœnas de his qui religionem minuerent, quàm qui templa spoliarent. Rectè iudicans, diis esse chariorem hominum salutem, quàm muta templorum ornamenta. Æmylius Probus, & Bruson. libro quinto cap. 16.

Alexander.

Consulto oraculo monitus est, vt eum qui sibi portam egresso primus occurrisset, interfici iuberet. occurrit agaso, iussus est arripi. Roganti, quid commeruisset? responsum est, Ita iussisse Deũ. Si ita est, inquit, ô rex aliud designatus est ab oraculo, nã asinus tibi prior occurrit. Agaso enim sequitur asinum, vt impellat alioqui non secuturum. Alexander delectatus hoc commento asinum pro homine occidit. Eras. lib. 6. apoph.

Idem.

Idem inter sacrificandum cùm vtraque manu thura ad euaporãdum assumpsisset, à Leonida ob id reprehensus est. Dicebat enim Leonidas: Cùm ferentibus aromata terris imperaueris, copiosè tunc thura adolebis, nunc verò vtere parcius. Victa autem Saba, Alexander Leonidæ scripsit, Ad te thus, myrrhámque abundè transmisimus, vt cum deis parcus esse desinas. Plut.

Antiochus.

Cùm vrbem obsideret Hierosolymam, Iudæis ad maximum illud festum celebrandum septem dies petentibus, nõ solùm eos conc[...] rùm etiam tauros auratis [...] adornatos, magnámque thy[...] tum & aromatum vim vsque [...] tas vrbis cum pompa solen[...] iussit: traditáque illorum fa[...] bus hostia, ipse in castra redi[...] verò regis benignitatem a[...] protinus à festo peracto, in [...] lius sese dederunt. Plut. in a[...]

Valerius Publicola.

Valerio Publicolæ Iouis a[...] canti, iámque ex more poste[...] ti, Marcus illius frater derep[...] nestum nuntium ingessit, di[...] consul, filius tuus morbo peri[...] stris. Ob eum nuntium m[...] nibus, Publicola nihil comm[...] dauer inquit, quò libet abiici[...] que dedicationem solenni ri[...] git. Nec tamen verũ erat, p[...] lium: sed data opera factum [...] dedicatione reuocaretur, at[...] nor ad alium transiret. Quan[...] uius libro ab Vrbe condita [...] hoc aliquanto diuersius narr[...]

De religione negle[...]

Demonax.

CVm ob id accusatus esset [...] Mineruæ nunquam sacri[...] Nunquam, respondit, puta[...] sacrificiis opus fuisse. Erasmu[...] apoph.

Augustus Cæs.

Suprà de Adulatoribus non [...] tendis.

Vide apoph. de Sacrilegio.

De reprehensione[...]

Demosthenes.

* CVidam sciscitanti, qu[...] dem modo aliquis sibi [...] ceptor fieri posset? respondit, [...] in aliis reprehendit, in se maxi[...] prehendat. Anton. & Maxim. [...] de admonitione.

Xenocrates.

† Cùm à Platone propter mores inurbanos reprehēderetur, nūquam indignatione, iráve commotus est. Sed ei qui se ad respondendum Platoni instigabat, hoc inquit, mihi bonum atque commodum est. Ælian. li. 14. de Var. hist. cap. 9.

Olympias.

† Cùm ad eam Alexander ita scripsisset: Rex Alexander Iouis Ammonis filius, Olympiadi matri salutem dicit. Olympias rescripsit in hāc sententiam; Amabo, inquit, fili mi, quiescas, neque deferas me, neque crimi nere aduersus Iunonem. Magnum mihi prorsum illa malum dabit, cùm tu me literis tuis pellicem illi confitearis. Festiua reprehensio. A. Gell. lib. 14. cap. 4.

Eusebius philos.

* Hostis, inquit, vera dicens amico ad gratiam simulanti omnino præponendus est. Anton. & Max. ser. de libertate reprehendendi.

Idem.

* Propter quæ alios (inquit, magistratum alloquens) alios, vt mala, reprehendis, ea túmet facere caue. Sto. serm 44.

Vide apoph. de libertate loquendi, oratione, &c.

De Republica.

Thales.

* OPtimam esse pronūtiauit Rēp. quę ciues neque prędiuites nec admodum pauperes contineret. Plut. in conuiuio septem sapientum.

Solon.

* Reipublicæ, inquit, is optimus status mihi esse videtur, & Democratiam in ea seruari maximè, in qua iniuriarum authorem ad ius trahunt, accusant, & puniunt: non minus illi qui iniuriam passi non sunt, quàm is qui passus est. Ibidem.

Bias.

* Dixit optimam esse Rempublicam, in quà legem omnes perinde ac ipsum dominum & regem metuunt. Ibidem.

Periander.

* Eam iudicauit laudatissimam esse Rempublic. in qua cùm reliqua æqualia existimentur, virtute quod melius, vitio autem quod deterius est, definiatur. Ibid.

Cleobulus.

* Illam Rempubl. maximè dixit bene compositam esse, vbi ciues magis infamiam quàm legem metuunt. Ibidem.

Pittacus.

* Ea est, inquit, Respublica bene instituta, à cuius gubernaculis mali remouentur. Ibid.

Chilon.

* Optimam asseruit esse Rempublicam, quæ maximè leges, minimè autem rhetores audit. Ibid.

Solon.

* Illam ciuitatem optimè habitari dixit, in qua viros bonos honoribus affici, contrà autem, improbos pœnis mos fuerit. Stob. sermon. 41. de Republ.

Pythagoras.

* Dicebat primùm luxuriam ciuitates ingredi, deinde saturitatem, postea contumeliam, postremò exitium. Eod. serm.

Socrates.

* Interrogatus, quænam munitissima ciuitas esset? respondit, quæ bonos viros habet. Idem, felicem illius Reipublicæ constitutionem esse dixit, in qua præfecti societate coniunguntur. Pronuntiauit item optimam eam esse, in qua plurima virtuti præmia proposita sunt. Eod. serm.

Plato.

* Respublica, inquit, est hominum conuersatio: honesta quidem bonorum, inhonesta verò malorum. In Menexemo.

Zeno.

* Decorandas dicebat esse Respub. non preciosis ornamentis, sed

inhabitantiũ virtutibus. Stob.ser.41.

Solon.

* Rogatus, quomodo ciuitas in optimo statu degeret, dixit: si ciues quidem magistratui obediant, magistratus autem legibus. Eod. serm

Liuius.

† Nulla magna ciuitas, inquit, quiescere diu potest, si foris hostem non inuenit, quærit domi. Lib. 30.

De repulsa.

Padaretus.

CVm in trecentorum virorum ordinem non esset ascriptus, qui honos apud Spartanos primam dignitatem obtinebat, repulsus discessit hilaris ac ridens: reuocantibus autem Ephoris, quídque rideret percontantibus: Gratulor, inquit, huic Reipub. quæ trecentos habeat ciues multò me meliores. Quid hoc pectore magis philosophicũ? Nec molestè tulit repulsam, nec questus est de Ephororum iudicio: sed plus voluptatis capiebat ex publico Reipublicæ bono, quàm sensurus erat ex honore impetrato. Plutarchus in Laconicis apophthegmat. Valerius Maximus lib. 6. cap. 4.

Themistocles.

Athenienses cùm Themistoclẽ aliquando publicè infamia notassent, rursúmq. deinde ad imperium gerendum reuocarent: Non, inquit, laudo eos homines, qui eodem vase pro matula, & ad infundendum vinum vtuntur. Ælian. lib. 13. de Var. hist.

C. Marius.

C. Marius obscuro genere natus, facinorum militarium commendatione ad Rempubl. accessit. Ac primùm maiorem petiit ædilitatem. Vbi sensit ea spe frustrari sese, eodem die minorem ambiit: & hac frustratus, haud tamen desperauit, se Romæ ciuitatis primum fore: docens, quantum in rebus humanis valeat audacia. Plut. in Rom. apoph.

C. Figulus.

Infrà de Vltione & Vindicta.

Tacitus Imper.

Fratri petierat consulatum, nec impetrauit, ea repulsa adeò non fuit offensus, vt vehementer etiam lætatus sit, dicens: Scit senatus, quẽ principem fecerit. Vopiscus.

De responso duro & absurdo.

Bias.

CVm patriam suam obsidione liberasset, rex Aliattes intellecta viri prudentia, protinus eum ad se accersiuit. At is respõdit, ἐγὼ ἀλυάττην κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν: id est, Ego Aliatten iubeo cepas edere: quod peinde est ac si dixisset, iubeo illum plorare: extremum regis contemptum professus. Laert. lib. 1.

Diogenes.

Cùm à Platone philosopho paulum vini petiisset, ipse autem lagenam vino plenam misisset, Cynicus in hunc modum gratias egit: Cùm interrogaris, quot sint duo & duo, respondes, sunt viginti: & ita nec secundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogatus fueris, respondes. Laert. li. 6. cap. 2.

Domitius Afer.

Dispensatori, qui cùm ad reliqua non responderet, dicebat subinde, Panem non comedi, & aquam bibo: Pasce, inquit, & redde quod debes. Non agebatur quid edisset, aut bibisset, sed quid deberet. Permisit igitur, vt se quomodo vellet pasceret, modò solueret quod debebat. Eras. li. 6. apoph.

De responso repentino.

C. Popillius.

Supra de animosè dictis.

De

De reuerentia.

Musonius.

DIcebat, eum apud omnes maxima verecundia dignum iudicari, qui seipsum primò, deinde alios reuereri didicisset, Stob.serm.29.de Verecundia.

Demetrius Phal.

Honestos adolescentes domi parentes reuereri debere dicebat: in via autem omnes, vt quisque se obtulerit: in solitudine autem, seipsos: Stobæus.

Huc refer apopht. de filiorum pietate in parentes, discipulorum in præceptores, de Senectutis reuerẽtia, & de Verecũdia.

De Rhetorica, & Rhetoribus.

Diogenes.

IN caupona prandens Demosthenẽ fortè prætereuntem inuitauit, vt accederet. id cùm ille pudore recusaret, Erubescis, inquit, Demosthenes, cauponam ingredi? Atqui hîc herus tuus quotidie versatur. Innuit autem Rhetores nihil aliud esse quàm populi mancipia: nec esse esse par, vt illic pudeat seruum populi videri, vbi populus assiduè viueret. Eras.lib.8. apoph.

Demosthenes.

Interrogatus, quid præstare posset professoribus suis Rhetorica? Homini, inquit, perdito, præsentem posest ferre opem. Stob.

Isocrates.

Sciscitatus quid esset Rhetorica? Ex paruis, inquit, facere magna, ex magnis parua. Est enim hæc nonnulla Rhetorices pars: amplificare & extenuare, qua de re diligenter præcepit Fabius. Sed præstigij genus est, quod respondit Isocrates. Quin illud potius artis est, quæ magna sunt, ita tractare, vt auditori quoque magna videãtur, & contrà. Eras.l.8.apopht.

Anonymus.

Cuidam iactãti de arte Rhetorica: At per Germinos, inquit Lacon, ars nisi verum attigerit, nec est, nec vnquam erit. Notauit Rhetores, qui se profitentur verisimilia dicere, licet vera non sint. Plut. in Lacon.

Vide apoph. de Oratoribus.

De risu.

Diogenes.

DIcente quodam, Hi te risu prosequuntur: At ego, inquit, minimè ridiculus sum. Bruson.libro 5. cap 27.

Myson.

Mortales odio insectatus, in solitudinem sese abdiderat, deprehensus autem à Lacone quodam ridens, rogatus ab illo, cur solus rideret? vrbanè ad mores suos respiciens: Ob hoc ipsum, ait, rideo. Bruson. libro 5. capit.27.

Plato.

* In risum nimium profusos damnabat. Nam effusum risum, inquit, vehemens mutatio sequitur. libro 3. de Repub.

Epictetus.

* Risus, inquit, neque multus sit, neque ob multa, neque solutus. In Enchiridio.

Dion philos.

* Risus continuus & intentus est deterior (inquit) iracundia. Idcirco maximè viget in scurris & pueris stolidioribus. Mihi sanè facies magis ornari videtur lachrymis, quàm risu. Lachrymis enim vt plurimum bona aliqua doctrina coniungitur: risui verò lasciuia. Et flendo quidem nemo sibi concitauit autorem cõtumeliæ, ridendo autem spem dedecoris auxit. Stob.ser.72.

Philemon.

Ficus Philemoni paratas, in conspectu eius positas, asellus comede-

bat, puer inclamatus vt asinum abigeret, serò venit. Itaque consumptis omnibus: Quoniam, inquit, tam tardus fuisti, da nunc merum asello. Interim risus obortus hominem senem præfocauit. Erasmus libro 6. apoph. Verùm alij hoc Chrysippo ascribunt.

Plistarchus.

Causidico quodam ridicula semper dicenti: Non cessabis, ait, à ridiculis continuè dicendis, ne ridiculus fias: vt qui assiduè luctantur, luctatores. Brus. l. 5 cap. 27. ex Plut.

Cato Vticensis.

Cicero consul, quum L. Murænam à Catone accusatum defenderet, variis modis Stoicos (quorum sectator erat Cato) philosophósque illudens, multum risum iudicibus iniecit. Et ipse quoque Cato subridens: Dij boni, ait, quàm ridiculum habemus cōsulē. Brus. lib. 5. cap. 27. ex Plutarch.

De robore corporis.

Diogenes.

CRates Thebanus cùm nudatus in certamine, ob corporis deformitatem, derideretur: De oculis, inquit, ô Crates, reliquóque corpore bono animo esto. Nam istos qui nūc te derident, mox conspicies morbo contrahi, omnibúsque viribus destitui. Significauit formam nihil omnino facere ad victoriam sed robur, & laborum tolerantiam, qua cæteros antecedebat. Laert. lib. 6. cap. 5.

Isocrates.

* Dicebat, robur prudentiæ iunctum conducere, sine ipsa verò plus lædere possidentes. Idem robur corpora quidem exercentium se ornare, animi verò studia obtenebrare. Stob. serm. 51.

Archidamus.

* Quum vidisset filium suum nimis temerè contrà Athenienses pugnantē, Aut vires tibi augendæ sunt, dixit: aut minuenda audacia. Plut. in apoph. Lacon.

Aratus.

* Laudante quopiam virum desperatum & audacem, ac idcircò & in bellis eximium: deferre, dixit, magni facere virtutem, & vitam nihili facere. Plutar.

Eusebius philos.

* Animi præsentiam in periculis cum ratione coniunctam, laudato, inquit: impetum verò ad ea sine ratione, audaciam vocato, & oderis. Stob. ser. 51.

Anonyma.

Anus quædā videns Iouianum Romanorum imperatorem, corporis proceritate atque mole excellētem, sed mente captum: O crassam atque pinguem stultitiam, proclamasse fertur. Niceph. lib. 19. ca. vlt.

Anonymus.

Ex plebe præterea quidam in Hippodromo dicacitate eundem Iouianum perstrinxit, & risum ingentem omnibus mouit. Inanem enim & frigidam proceritatem esse dixit Ibid.

Maximinus.

Maximinus exercebat lucta milites suos, multos ad terram prosternens. Itaque cunctis inuidentibus, tribunus quidā vasti corporis, notæque virtutis, atque ob hoc ferocior, dixit: Quid magni facis, si tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus: Vísne congrediamur? Quum prodisset, palma pectori impacta supinum reiecit, cōtinuóque dixit: Date alium, sed tribunum. Capitolinus.

De rubore.

Theophrastus.

ADolescentem erubescentem cōspicatus: Confide, inquit: talem enim virtus habet colorem. Anton. in Melis. part. 2. serm 71. Sed Maximus hoc Catoni ad verbū ascribit, sermo. 40. Alij ad Diogenē quoque referūt,

Pytha-

Pythias.
...otelis filia, quũ à quodam in...retur, quis colorum omnium...stantissimu. ?Is, inquit, quem...us gignit pudor. Est autem...idoris & verecundiæ signum...ne certissimum. Eras. l. 8. apo.

M Cato.
...magis placere iuuenes dice...rubescerent, quàm qui palle...quòd rubor arguat probam..., pallor autem non item....apoph.

...ph. de Pudore & Verecundia.

...SACRIFICIIS.

Socrates.

SACRIFICIA volebat quàm minimis impendiis constare. Quòd dij, vt non egent rebus hominum, ita magis spe...ctus immolantium, quàm... Alioqui cum improbissimi...aximè abundent diuitiis, a...et de rebus humanis, si ma...otius quàm bonorum victi...starentur. Eóq. versum hũc ...erè probare consueuit, καδ-...δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι ...c dictũ & ad nos Christia...net, qui immodicis impẽdiis ...empla, peragimus sacra & ...ia: gratias facturi Deo, si ...ra frugalem mundiciam su...fratribus egenis erogaremus. ...frugalitatem adhibendum ...i excipiendis hospitibus, eo...ns versiculo, καδ δύναμιν δ' ...; Erasm. lib. 3. apoph.

Gelo.

...llatis apud Himeram Car...nsibus, in pacis fœdere com...s, & his acceptis conditioni...cribere, ne posthac filios suos immolarent. Solebat enim infantes suos æneæ Saturni statuæ cauæ, & intus incensæ, in sinum ponere, qui velut in Dei complexu enecabãtur. Id Saturno gratũ putarent, effecit fabula, quæ narrat illũ omnes vxoris filios deuorare solitum. Nam & Iouem deuoraturus erat, nisi pro puero saxum supposuissent. Plut. in apoph.

Isocrates.

✝ Id pulcherrimum sacrificium, & cultum esse maximum existima, si ipse te quàm optimum, & iustissimũ præbeas. Ad Nicoclem.

De sacrigelio.

Diogenes.

CErnens quendam malè audientem, quasi monumenta spoliaret, Homeri carmine compellauit,

— τίπτ' αὖτ' ὦ φέριστε
ἦ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνηώτων,

Id est,

Quid tu huc venisti, vir præstantissime? num fors
Vt spolies aliquem horum quos mors occupat atra?

Laert. lib. 6 cap. 2.

Agesilaus.

Præclarè dicere solitus est, se vehementer admirari, eos non haberi in sacrilegorum numero, qui læderent eos qui diis supplicarent, vel deos venerarẽtur. Quo innuit vir prudentissimus, eos non tantùm sacrilegos esse, qui deos ipsos aut templorum ornatum spoliarent: sed eos maximè, qui deorum ministros & præcones contumeliis afficiunt. Æmyl. Probus.

Dionysius senior.

Sacrilegia sua solebat facetis dictis obtegere. Locis Proserpinæ templum spoliarat, mox quum classis illius secundo vento nauigaret: Videtis, inquit, quàm prospera nauigatio à diis immortalibus detur sacrilegis. Ex hoc colligens, aut non esse deos, aut illis nõ esse molesta sacrilegia. Iustin. lib. 21. Val. Max. lib. 1 cap. 2.

Idem.

Epidauro Æsculapio barbam auream detraxit: quòd negaret decorũ, patrem Apollinem imberbem, ipsum verò barbatum conspici. Æsculapius fingitur Apollinis filius. Apollinem autem semper imberbem facit theologia poetica, Æsculapium barbatũ. Significans, in medico requiri multarum rerum vsum. Valer Max. libr. 1. cap. 2.

Idem.

Ioui Olympio detraxit magni põderis aureum amiculum, quo eum Hieron è manubiis Carthaginẽsium ornauerat: próque detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillãs: Aureum amiculum æstate graue est, hyeme frigidum: Laneum ad vtrunque anni tempus accommodatius est. Valer. Max. ibid.

Idem.

Mensas aureas atque æreas diis dicatas è phanis sustulit. Has inscriptio ex more Græcorum testabatur esse bonorum deorum, ne quis manũ admoliretur. At illi cauillatus est, se deorum bonitate vti. Nam boni dij dicuntur, quòd omnibus benefaciãt. Ibid.

Idem.

Idem victorias aureas, pateras & coronas, quæ simulachra porrectis manibus sustinebant, velut offerentia tollebat, dicens, se oblata accipere, non eripere: addens perabsurdum esse, quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltrò porrigentibus nolle accipere. Ibid.

Heliodorus.

† Cùm egregiè cæsus abijsset è tẽplo Hierosolymitano, cuius sacrũ ærariũ direpturus venerat: eúmque Rex interrogaret, ecquis aptus esset, ad id negotij conficiendum? Respondit, si quem habes hostem, aut regni tui insidiatorem, mitte illuc, & flagellatum eum recipies, si tamen euaserit. Nam *ipse qui* habet in cælis habitationẽ, visitator & adiutor est loci illius, & venientes ad malè faciendum percutit & perdit. li. 2. Machab. ca. 3.

Ludouicus xij. Gall rex.

* Quum Iulius pontifex sacrilegij eum insimularet: atqui, inquit, absurdissimum est, vt qui donaria diuûm ipse manibus gerit, alios sacrilegij arguat. Annal. Franciæ.

De Sagittandi peritia.

Diogenes.

Animaduertens quendam imperitè iaculantem, proximè scopum consedit: cur id faceret, interrogantibus: Ne fortè, inquit, me feriat. Significans, illum quiduis percussurum citius, quàm scopum. At alij spectatores quàm possunt longissimè sese à scopo semouent, ne feriantur. Laer. lib. 6.

Cambyses.

Suprà de Castigatione iniquo animo lata.

De Salsè dictis.

Thales.

Thales Milesius, cuidam interroganti vtrum fuisset prius, nox an dies? respondit, Nox vno die fuit prior. Si enim nox vno die præcessit diem, dies igitur fuit ante noctem, nox quippe finis est diei. Laer. libr. 1. cap. 1.

Bias.

Impio cuidam sciscitãti, quidnam esset pietas? nihil respondit. Roganti autem, cur sileret? Quoniam, inquit, interrogas de rebus tibi nimium difficilibus. Laer. li. 1. ca. 6.

Bion.

Damnabat homines, qui sic exurerent quasi sensu vacarent, sic adurerent quasi sentirent. Ob id, ni fallor, quòd in bellis exurantur omnia. Rursus si leuiter attingantur ab igne, offenduntur. Id enim appellat adurere. Ibid. li. 4. cap. 7.

Antic.

Antisthenes.

Dicere solebat Athenienses, quòd essent Autochthones, hoc est indigenæ, eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec vnquam solum mutassent: dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus & cochleis commune. Nam hæc quoque animantia nūquā domicilium mutant, in quo nascuntur. Laer. li. 6. ca. 1.

Zeno Citiens.

Seruum in furto deprehensum virgis emendari iussit, verùm cùm is se excusare niteretur, dicens, sibi in fatis esse vt furaretur: Sic igitur, inquit philosophus, etiam in fatis, vt delicti des pœnas. Laer. li. 7.

Anacharsis.

Infrà de Spectaculis.

Diogenes.

Percontanti, quam ob rem aliis medicis liberaliter darent homines, philosophis autem non item? Quoniam, inquit, sperant citius futurum, vt claudi cæcíve fiant, & mendicare cogantur, quàm vt philosophi de sapientia plurimùm disputantes. Laer. lib. 6.

Idem.

Interrogatus à quodam, quare mācipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα: Quoniam, inquit, pedes habent virorum, animum autem, qualem tu nunc habes, qui me hac de re interrogare audes. Laert. li. 6.

Idem.

Citharœdum quendam, qui quoties fidibus luderet ab auditoribus deserebatur, obuium ita salutauit: Salue galle. Cùm ille offensus salutationis nouitate, diceret: Quid ita? Quoniam, inquit, cantu tuo excitas omnes. Salsissimè autem iocū captauit ex ambiguitate verbi. Græcis enim ἀνεγείρειν dicitur, is qui dormiētem è somno excitat. quod galli gallinacei malè canentes facere solent: & qui sedentem monet, vt surgens abeat. Laert. l. 4.

Idem.

Percontanti, quo pacto Dionysius amicos suos tractaret? Vt vtres, inquit: plenos enim suspendit, inanes autem abiicit. Notauit autem falsissimè Dionysij crudelitatem non in ignotos tantùm, sed amicissimos etiā. Diuites enim interficiebat: negligebat pauperes. Laert.

Idem.

Adolescentes quidam cùm in foro circumstarēt Diogenem, canem hominem appellātes, ac fugientes: Diogenes interrogabat, cúrnam aufugerent? qui cùm dixissent, Ideò fugam adornamus, ne mordeas nos canis: Nequaquam, inquit Diogenes, vos mordeo, quandoquidem canis non edit betulam. Salsè autem notauit eorum molliciem, à quibus canis erat vocatus. Laert.

Idem.

Lysias interrogabat Diogenē Cynicum num crederet etiam esse deos? Cui Diogenes: Quî conuenit, inquit, vt non credam, cum persuasum habeam te diis inuisum esse? Salsè notauit hominis impietatem à quo ipse falsò impius iudicabatur. Laer.

Aristoteles.

Crebrò Athenienses reprehendebat, quòd cùm duas res, frumenta & leges inuenissent: frumētis quidē vterentur, legibus autem nequaquā. Alludit autem philosophus ad Triptolemum Atheniensem, cuius ministerio Ceres vsa est in ferendis legibus, ac tritico serendo. Laer. l. 5. c. 1.

Socrates.

Acrius quendam, in conuentu aliorum obiurganti, Plato dixit: An non melius fuisset, si domi vel priuatim homini hæc dixisses? Cui Socrates salsè respondens, ait: Cur non tu quoque clam hæc mihi dixisti? Laer. lib. 2.

Idem.

Euripides quum Socrati [illegible] librum ab Heraclito scriptum [illegible] geret post aliquot di[illegible]

minem, vt ferret de lecto libro suũ iudicium. Socrates igitur: Per Iouem (inquit) quæ intellexi, satis mihi præclara videntur: qualia & ea esse puto, quæ non intellexi. Salsè autem notauit hominẽ nimis obscurè de rebus scribentem. Laer.

Xenophanes.

Audiens Empedoclem dicentem, Sapientem inueniri non posse: Meritò, inquit. Oportet enim eum sapientem esse, qui sapientem agnoscere velit. Laer. l. 6.

Nicetus Sophista.

Cuidam in iudicio grauiter irascẽti, ac dicenti, Desine toties latrare in me, admodum falsè respondit: Faciã quidem, si tu desinas mordere me: Vtrumque enim est canum. Ex philostrati sophisticis.

Polemon.

Timocrati philosopho apud Polemonem sophistam dicenti, Phauorinum esse multorum verborum hominem: Et omnis, inquit, anus. Notãs salsissimè in Phauorino corporis habitum, erat enim castratus. Ex Philostrato.

Agesilaus.

Agesilaus quum in quadam causa esset iudex, ac is qui accusabat, rectè dixisset, patronus autem malè: subinde tamen inter dicendum repeteret, Agesilae, decet regem defendere leges, quasi bonam haberet causam, & leges essent contra aduersarium: Si quis, inquit Agesilaus, tibi domũ perfoderit, aut vestem surripuerit, num expectaturus esses architectum, aut sartorem, vt ferret tibi auxiliũ? Plut. in Lacon.

Antalcidas.

Idem quum assiduè dimicaret contra Thebanos, ac in conflictu quodã vulneratus esset, Antalcidas: Præclara, inquit, doctrinæ tuæ præmia recepisti à Thebanis, ô Agesilae, ab iis enim grauiter vulneratus est quos bellicas artes docuerat. Plut. in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Quodam laudante Rhetorem hoc nomine, quòd mirificè res exiguas amplificaret: Agesilaus inquit, Ego ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos induat calceos. Plut. in Lacon.

Agis.

Sophista quidam cùm ad Agidem seniorem dixisset, orationem esse rerum omnium præstantissimam, videlicet artem quam profitebatur adeò extollens: Ergo, inquit Agis, tu cùm nihil dicis, nullius omnino es pretij: Sentiens, pulchrius esse magnificas, & cum virtute coniunctas res gerere, quàm egregiè de his rebus loqui posse. Plut. in Lacon.

Idem.

Præteriens Corinthiorum mœnia excelsa & munita: Quæ sunt, inquit, mulieres quæ hic habitant? Existimauit autem viros non esse qui potius munitione, quàm animi viribus freti, patriam defendere cupiunt. Plut. in Lacon.

Agesipolis.

Suprà de Clementia.

Pausanias Cleombroti F.

Ad quendam adhortantem, vt cum hostibus terra marique belli fortunam tentaret: Vis tu igitur, inquit, depositis vestimentis teipsum ostendere qualis sis, qui ad bellum suscipiendum alios stimulas? Salsè autem notauit hominem, alios ad fortitudinẽ stimulantem, cùm ipse esset omnium effœminatissimus. Ibid.

Pausanias Plistonactis F.

Cuidam roganti, cur Tegeæ exulans, tantopere laudaret Lacedæmonios, à quibus vrbe eiectus esset? Quoniam, inquit, medici frequentius laudant ægrotos, quàm sanos. Ibidem.

Antalcidas.

Atheniensis quidam cum gloriaretur apud Antalcidam, quòd Lacedæmonios sæpius à Cephiso fugassent: sed nos, inquit Antalcidas Spartanus,

panus, vos nunquam ab Eurota submouimus. Notauit autem Athenienses Antalcidas, qui nunquam ausi essent accedere ad Eurotam Spartæ fluuium, cùm Lacedæmonij sæpenumero vsque ad Cephisum flumen essent progressi. Plut. in Lacon.

Idem.

Cùm sophista quispiam laudaret librum apud Antalcidam, miro artificio cōscriptum, interrogatus quódnam argumētum libri esset? respondit encomium esse Herculis. Tum Antalcidas: Quis quæso, inquit, Herculem vnquam vituperauit? superuacaneum existimans, tam doctè scribere iis de rebus, quæ omnibus sint notissimæ. Ibid.

Demonax.

Admeto poëtæ satis imperito epigramma iactanti, quod testamento mandasset suæ addēdum statuæ carmen autem erat huiusmodi, Corpus humo tegitur, Admetus ad astra volauit: Demonax respondit, adeò sibi placere carmen, vt magno emptum cuperet, si iam nunc esset ascriptum. Tectè optans illi mortem, qui vita indignus videbatur. Erasmus libr. 8. apoph.

Anaxandridas.

Suprà de laude, virtutis stimulo.

Anonymus.

Atheniensis quidam conspecta tabula, quæ picturam continebat, quo modo Lacedæmonij trucidarētur ab Atheniensibus, gloriabatur. At Lacon, Bene quidem, inquit, sed in tabula. Significans ridiculum esse de pictura gloriari, quum pictores non minus quàm poëtæ mentiantur, & quælibet audendi semper his fuerit æqua potestas. Plutarchus in Lacon.

Alius.

Lacon quidam in bellum profectus, pro insigni in clypeo militari habebat muscam, eámque non vera maiorem. quibusdam igitur irridentibus, & interrogantibus, cur animalculū in clypeo haberet, quod conspici nequaquam posset? Ideo, vt ego magis, inquit, conspicuus sim, quàm clypeus: nihilominus tamen tam propè hostem accedo, vt cuiusmodi sit insigne, satis videri possit. Ibidem.

Alius.

Quum Alcibiadi Atheniensi balneator plurimum administraret aquæ: Lacon id videns, Quid hoc rei est? inquit, plus aquæ infundit, quasi non puro, sed sordido. Plutar. in Lacon. apoph.

Alexander.

Quum quidam ex numero amicorum qui summè beneuoli videbantur, ei diceret: Ciuitates subiectas maiora posse pendere tributa, respondit Olitorem odi, qui radicitus euellit olera. Max. serm.

Stilpon.

Cùm abductis omnium ciuium seruis Stilponi diceret, Ciuitatem vestram liberā vobis relinquo. Rectè, inquit Stilpon: nullum enim in ciuitate seruum relinquis Plutar. in vita Demetrij.

Scipio Africanus.

Cùm castigaret militem, quòd in pugna non fuisset: ille verò diceret, se custodiæ causa in castris mansisse: Non amo, inquit Africanus, milites nimis diligentes. Erasm. libro 6. apophtheg.

Cicero.

Metello percontanti quis esset Ciceronis pater? Ad istam, inquit, percontationem vt respondere sit difficilius, mater effecit tua Notauit autem salsissimè Metelli matrem, quæ parum pudica fuisse dicitur. Retorsit autem culpam omnem a patre in matrem tum enim incertus est pater, quando mater cum multis viris habet consuetudinem parum honestā. Plut. in apoph.

T. Quintius Flaminius.

In Philopœmenē Achæorum ducem, qui multos quidem bel[illegible]

quites ac pedites armatos, sed opes nullas, ita ludebat: Philopœmen manus quidem habet & crura, ventrem autem non habet. Appellabat autem duces belli manus ac pedes: sed quoniam non haberet vnde tot aleret milites, negabat illum habere ventrem. Vel allusit ad pecunias, quæ bellorũ nerui sunt. Plutarchus in Roman. apoph.

Diogenes.

* Cùm quidam ei diceret, Isti derident te. Ego enim verò, inquit, non derideor. Illos derideri solos existimans quos obstupefacerent & terrerent ista. Plut. de ira Cuidam dicenti, Multi te derident, ô Diogenes: Et illos, inquit, fortasis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos. Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam homines, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Etsi igitur videtur asinus motis auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laërtius libro sexto.

Antigonus.

* Vno de eius amicorum grege, Aristodemo, qui patre coquo prognatus dicebatur, consulente ei, vt impẽsas & dona præcideret: Oratio tua, inquit, Aristodeme, olet ius. Plut. in apoph.

Cleomenes.

* Cuidam eum probris lacessenti dixit, Idcóne tu omnes probris exagitas, vt non suppetat nobis innocentiam nostram tuentibus otiũ de tuis vitiis verba faciendi? Plutarch. in apoph.

Epaminondas.

* Callistrato Atheniensi qui Thebanis & Argiuis exprobrabat Oedipodis parricidium patris, & Orestis genetricis: Atqui hos, respõdit, parricidas nos exterminauimus, vos recepistis. Plut. in apoph.

M. Cato.

Suprà de Legatione.

Mancias.

Quum audisset Antonium censorem, cui malè volebat, à M. Duronio de ambitu postulatum: Aliquando, inquit, tibi tuum negocium agere licebit. Censores in aliorum mores inquirunt: at qui reus est, habet ex se quod agat. Erasmus libro sexto apoph.

Cicero.

Quum ad Pompeium venisset, ac iam venisse pœniteret, percontatus vbinam locorum reliquisset generũ? Apud tuum, inquit, socerum: Cæsarẽ notans, qui cum proprio socero bellum parum iustum gereret. Plut. in Rom. apoph.

Porcius Latro.

Audiens Maximillum Rhetorem perorantem, & dicentem, Oportere eum qui per spinosum orationis locum ambularet, suspensos habere pedes: Non mehercule, inquit, tui pedes spinas calcant, sed habent. Erasm. l. 8. apoph.

C. Cæsar.

Audiens hominem gloriantem ob bellicam fortitudinem, ostendentémque vulnus facie exceptum, ait, Caue vir bone, ne posthac fugiens respexeris. Notauit autem hominis arrogantiam, qui vulnere ostenso, suam probaret fortitudinem, cùm vulnus fortasse fugam adornans accepisset: sed respiciens, an ab hostibus insequeretur. Simile quiddam Macrobius adscribit Cæsari Augusto: sed Quint. C. Cæsari.

Idem.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, femora sua à reo ferro petita: Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimum vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, salsè iocari maluit. Galea

lea & lorica omnia tegit, præter femora, Plut.

Crassus.

*Crassus censor murenæ extinctæ lachrymauit. Qui cum ei diceret Domitius collega, An non tu murænam mortuam luxisti? occurrit: Nónne tu, qui tres extulisti vxores, nullam lachrymam effudisti? Plut. De Animãtium comparat.

Demosthenes.

* Ille qui fur habebatur, cùm irrideret ipsius lucubrationes, Nõ ignoro, inquit, lucernam meam tibi esse molestam. Et Demadi clamanti, Demosthenes me corrigere vult, Sus Mineruam: atqui hæc Minerua, dixit, nuper in adulterio est deprehensa. Plut. in præcept politicis.

Augustus Cæsar.

Tyriam purpuram empturus de obscuritate querebatur, quúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit Cæsar, vt me populus Rom. dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? Plutarch. in Rom. apoph.

Iulia Augusti F.

Licentiori quàm par erat vestitu ædes paternas ingressa, cum parentem grauiter offendisset, postero die mutato vestitu, iterum Augustum salutauit: quam vbi vidisset, ait: Quãto probabilior est hic cultus, tam honestus in filia Augusti? Cui respõdit: Hodie me parentis, heri verò mariti mei ornaui oculis. Macro. l. 2. c. 5. Saturn.

Flauius.

Occiso Nerone imperatore, cùm decretum esset, vt Piso quoque interficeretur, & mox imperium deferretur Senecæ: Flauius dicere solebat, Adde decus nihil referre, si citharœdus dimoueretur, & tragœdus succederet. Nero enim cithara ludere solebat, Piso tragico incedebat ornatu. Suet.

Cassius Seuerus.

Cuidam obiicienti, quòd Proculeius ei domo interdixisset: Nunquid, inquit, ego illuc accedo? Elusit obiectionem. Nam in ius vocari solent, qui contra prætoris interdictum adeunt locum: non is qui paret interdicto. Simul innuens, se nequaquam teneri domus illius desiderio. Eras. l. 6. apoph.

Anonymus.

Suprà de Imprudentia.

Afer orator.

Egerat causam aduersus libertum Claudij Cæsaris. Quidam ex aduerso conditionis eiusdem cuius erat litigator, cui aduersabatur Afer, exclamauit: Itáne tu semper in libertos Cæsaris dicis? videlicet illi metum iniicere cupiens, ex nomine Cæsaris, subiecit Afer, Nec mehercule quicquam proficio. Notans illum, post alios libertos existere, contra quem dicere cogeretur. Eras. libr. 6. apoph.

Nicephorus Phocas Imp.

* Is ob auaritiam & socordiam Reipublicæ malè consulens frumenti & annonæ caritatem in prouinciis inuexerat. Cùm aliquandò ad milites exercendos in campum progressus, cano cuidam, qui inter milites se ascribi petebat, diceret: Ecquid homo prouectæ ætatis in militiam adlegi peteret? falsè respondit: Multò nunc validior sum quàm adolescens fui. Olim vno aureo emptum frumentum duos onerabam asinos; te autem imperante, quantùm duobus aureis emitur frumenti, haud grauatè humeris porto. Imperator dicterium sentiens, abiit nihil perturbatus. Cedrenus.

Rodolphus Imp.

*Cùm corpus haberet procerum & faciem regiam, naso aquilino [illegible] gno, in decliui semita obuium [illegible] buit dicaculum, qui principis f[illegible] tias & clementiam norat. Is ex [illegible] sta semita regi cedere à satelli[illegible]

crebro iussus, Principis, clamat, nasus viam implet vt præterire nequeam. Subridens Rodolphus, flexo in alterum latus naso: Progredere fili, inquit, námq; nasum digitis meis amoui ne te impediat. Cuspinianus.

Sfortia.

Quum insidiis armisque Pauli Vrsini exterritus excessisset vrbe Roma, & in Algido castra posuisset: ad eum Cardinalis à Pontifice missus, vt fidem interponeret, ac in vrbem reduceret: An Sfortia Vrsum timebis, ait Cardinalis, cùm sis sub Columna tutissimus? Cui Sfortia, An non insanus tibi videor, si dum frustra à surdo marmore opem imploro, bellua ingens, dente & vnguibus ferox, ac humano sæpè gressu incedens, mihi minimè sit formidanda? Non illepidè, remota & parum expedita Columniorum auxilia designans: & Pauli Vrsini ingenium, præsentésque vires aptissimè depingens. Paulus Iouius de rebus Sfortiæ capite 81.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Aulicis, quibus studiis adolescentiam suam traduxissent, ex condicto narrantibus, Antonio Viuonio quodam dicente se pelle vituli contectum, in aucupium, quo aues falleret, descendere solitum: Tu verò, ait, haud omnino adhuc vitulinam pellem exuisse videris. notans in eo ignauiam & stultitiam. Nam galli væcordes & stultos vituli nomine designare solent. Annal. Franc.

Carolus V. Imp.

* In Anglia cùm nobilissimum iuuenem, sententia Cardinalis Eboracensis, qui iudiciis præerat, damnatum interfici audiret: Indignum est, inquit, à Cane lanij tam pulchram damam deuorari. Nam Cardinalis ille qui lanienam hominum per multos annos in Anglia exercuit, lanij filius erat. Chytræus. Orat. de Carolo V.

De Saltatione.

Lesbonax.

Histriones ac gesticulatores appellare solebat χειρσόφους, quòd manibus saperent, non lingua. Erat enim saltationis genus: quo graues etiam historiæ citra vocem vel recitantis vel tibicinis, solo corporis gestu sic repræsentabantur, vt spectatores propè plus intelligerent ex saltatione, quàm si quis recitasset. Erasm. l. 8. apoph.

Demetrius Cynicus.

Damnabat artem saltatoriam, velut inutilem gesticulationem ad tibiæ modos. Cui gesticulator quidam non imperitus, cupiens artis suæ vindicare gloriam, iussit vt submotis tibicinibus spectaret ipsum saltantem. Assensus est Demetrius. Ille saltauit Homericam fabulam, adulterium Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamantinis, ac sole prodente, diis cæteris exhibitos, Venerem erubescentem, varios deorum astantium affectus, Mercurium optantem talia vincula, Martem damnatum vt penderet mœchagria, ac præterea quicquid ad eam fabulam pertinet. Ibi Cynicus artem admiratus, dixit: Audio homo quæ facis, non video tantùm, sed mihi manibus ipsis loqui videris. In huius artis laudem scripsit Lucianus. Plato non probat, & tamen apud Christianos saltatur ineptius. Cœlius Rhodiginus libro quinto, capite tertio. Erasmus libr. 8. apoph.

Hegesianax.

* Apud Antiochum regem, non amici solùm regis Pyrrichiam saltabant in cœnis, sed ipse etiam rex. Quum vero ad Hegesianactem historicum ordo choreæ peruenisset, assurgens dixit, Nunquid, ô rex, me malè saltantem mauis aspicere, an po-

potius mea quædam scripta bene pronuntiantem audire? Qui cùm dicere iussus esset, ita regi placuit, vt inter eius amicos & familiares cooptaretur. Athen.l.4.

Dionysius.

Quum Dionysius in conuiuio iussisset vt singuli in veste purpurea saltarent: purpura verò tum regum erat gestamen, nunc sutoribus etiam communis: id Plato facere recusauit his trimetris è fabula quapiam.

οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολήν,
ἄῤῥην πεφυκὼς, καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος.
id est,

Muliebri ego haud quaquam indui quem stola
Vir natus ipse, & ex virili germine.

Aristippus verò non recusauit, sed indutus purpura saltaturus, hos versus recitauit ex tempore,

καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν
ὁ νοῦς ὅ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. id est,

Nam in Liberi patris sacris
Mens quæ pudica est nesciret corrumpier.

Laërt.l.2.c.8.

Clisthenes.

Quum nobilem filiam haberet, per præconem edici iubebat in Olympiis, qui se dignum esse Clisthenis generum putasset, ad sexagesimum diem ad Sicyonem veniret. Qui quum multi proci conuenissent, ex omnibus videbatur magis idoneus Hippoclides Atheniensis, Tisandri filius: sed cùm supra mensam Laconicos Atticósque modos ad tybias saltasset, cruribúsque ac brachiis modulatus esset, stomachatus Clisthenes: Tisandri (inquit) fili, desaltasti matrimonium. Brus.l.3.

Cicero.

†Nemo ferè saltat sobrius, nisi fortè insanit: neque in solitudine, neque in conuiuio moderato, atque honesto: intempestiui conuiuij, amœni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio. Pro Muræna.

Albertus Imp.

Dicere solebat, venationem esse exercitationem virilem, saltationem autem muliebrem. Notauit autem mollitiem quorundam principum, qui quum se Hercule fortiores esse iactitent, & Hannibalis scientiam militarem sibiipsis ascribant, maiorem tamen vitæ partem, Sardanapalum imitantes, in conuersatione nobilium matronarum virginúmque aulicarũ inueniuntur ludentes, mollitérque saltantes, Æneas Syl.l.4. Comment. in res gestas Alph. regis.

Fridericus Imp.

Eum sæpenumero dicere solitum accepimus: Malle se febri teneri, quàm saltationi operam dare. Æneas Syl. libr.1. Comment. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Gallos potissimum leues esse dicebat, qui quo magis ætate prouecti essent, eo magis saltationis insania se oblectarent. Antonius Panorm.l.1. de reb.gest. Alphonsi, & Æneas Syl. de eius dictis.

Idem.

Cùm fortè mulierem quandam impudentiùs saltantem aspexisset: Expectate, inquit, mox Sibylla edet oraculum. Sentiens, saltationem insaniæ genus esse. Sibylla enim vates non edebat oraculum, nisi furore correpta. Panor.l.2.

Idem.

Audiens, Scipionem saltatione animum relaxasse, Saltationem ab insano nihil differre dixit, nisi quòd hic dum saltat, ille autem dum viuit, insanus est. Panormit. lib. 1. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Cùm argueretur, quòd cùm à saltatione tantopere ipsa abhorreret, in aduentu tamen Friderici imperatoris tertij, cum ipso imperatore & Leonora Augusta saltare pal[illegible] sus esset, respondit. E[illegible] luxuriæ causa saltet, [illegible]

num meritò esse: sed si honoris alicuius gratia fieret: reprehensionem aliqua ex parte effugere, quandoquidem cum magnis viris insanire aliquando decorum videtur Panorm. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

De sanitate, & bona valetudine.

Pythagoras.

DIcere solebat, tria à diis præcipuè petenda: formam, diuitias, & bonam valetudinem, eò quòd homo cætera sibi præstare posset. Quāquam ὑγιαίνειν non tam ad animi sanitatem, quàm ad corporis, referri possit. Eras. Rot. l. 8. apoph.

Idem.

* Ad sanitatem corporis tria necessaria esse dicebat, videlicet, ne famem, ne sitim, ne frigus patiatur. Stobæus.

Thales.

Interrogatus olim, quisnam felix esset? respondit, Qui corpore sanus est, animo autem eruditus. Laërtius lib. 1. c. 1.

Crates.

Suprà, de Deo dona sua inæqualiter distribuente.

Socrates.

* Monebat, vt cauerent sibi homines à cibis, qui non esurientes ad edendum: & à potibus qui non sitientes ad bibendum alliciunt, Stob. ser. 99 de sanitate, &c.

Gorgias.

* Interrogatus, quónam vsus genere victus in tantam senectutem esset progressus? Nihil vnquam voluptatis gratia se aut comedisse aut fecisse dixit. Eod. serm.

Hippocrates.

*Quærenti consilium de sanitate tuēda respondit, Σιτία, ποτὰ, ὕπνοι, ἀφροδίσια, πάντα μέτρια. i. Cibi, potus, somni, Venus, omnia moderata sint. Eod. serm.

Alcmæon.

* Asserebat continentem sanitatis causam in æqualitate facultatum inesse. nempe humidi, sicci, calidi, ari, dulcis, & reliquorum. Vna autem ex ipsis præpollente, morbum fieri. Stob. ibid.

Plutarchus.

* Optimè dictum est, inquit, non satiari cibo, non refugere laborem, seminis substantiam conseruare, hæc tria saluberrima esse, &c. In præceptis de sanitate.

Diogenes.

Stomachabatur in eos, qui pro bona valetudine sacrificarent, & in ipso sacro epulis immodicis semet ingurgitantes, facerēt bonæ valetudinis iacturam. Laër. l. 6.

Idem.

Dicebat se mirari seruos, qui quum viderent dominos plus æquo voraces non illis eriperent cibos. Nam hoc esset dominorum valetudini consulere: & seruis magis conuenit edacitas. Laër. l. 6.

Democritus.

Dicere solebat, homines precari quidem à Deo valetudinem, cuius tamen vim in semetipsis nesciant Dū enim inordinatè viuunt, suæ ipsi valetudinis sunt proditores. Maximus serm. 27.

Plutarchus.

† Si gloria affectanda est, inquit, optimum est eam sanitatis causa imperata abstinentia affectare. De tuend. valet. bon.

De Sapientia.

Pythagoras.

DIligenter hoc perpendendū esse dicebat, Quòd cùm homines omnes maximum esse bonum in sapientia situm asserant, perpauci tamen interim ad possessionem eius anni-

itur. Stobæus sermon. de pru-

Archytas Pythagoreus.

pello, inquit, Sapientiam, co-
em numinis rerúmque diui-
ac prudentiam humanarum
t eorum quæ vitam spectant.
.1. de virtute.

Thales.

nem ex sermonis serie iudi-
putauit sapientem, cùm
ilitus sit: Multa verba ne-
n arguunt sapientem. Sa-
im non nisi quum res postu-
tur, & perpaucis ad interro-
ponoet. Erasm. lib. 6. apoph.
:. lib. 1.

Solon.

pientiam aiebat tantùm cæ-
tutibus antestare, quantum
iquos sensus excellit. Anton.
sapientia.

Bias.

ui inani sapientiæ vacant,
sse noctuæ oculis dicebat.
um oculi noctu quidem va-
autē splendente cæcutiunt.
m mens acutissima quidem
itate contemplanda: ad ve
luminis obiectum motum
ar. Stob. ser. 3.

Diogenes.

it, faciles esse Deos ad do-
hominibus vitam: cæterùm
orari ab his, qui quærūt vn-
: delicias. his enim qui fruū
lunt se viuere: quum veram
anquillam & suauem præ-
ntia. Laert. lib. 6.

I..m.

iti nihil deesse colligebat
ogismo: Deorum omnia
rum autem amici sunt sa-
: amicorum cōmunia sunt
pientum igitur sunt omnia.
in syllogismo reiici pote-
ns aliquid: Cur petis habens
At respondisset, Non peto,
o. Laert. lib. 6.

Socrates.

† Videtur (aiebat Atheniensibus) reuera solus Deus sapiens esse. Atque in hoc oraculo, quo me sapientissimum pronuntiauit id sibi velle; humanam sapientiam parui, imò nihili pendendum esse, qualem meam esse iudico. Plato in Apolog.

Chrysippus.

† Aiebat sapientem nulla re indigere, & tamen multis illi rebus opus esse. Contrà stulto nulla re opus esse: nulla enim re scit vti, sed omnibus eget. Sapienti & manibus, & oculis, & multis ad quotidianum vsum necessariis opus est, sed eget nulla re: egere enim necessitatis est. Nihil autem necesse sapienti est Senec. Epist.

Antisthenes.

Antisthenes Atheniensis negabat sapientem viuere iuxta leges ab hominibus conditas, sed iuxta normam virtutis. Sapiens enim non ideo declinat à malo, quòd legibus prohibitum sit: sed quòd ipsa ratio dissuadet hoc agendum esse. Laert. lib. 6.

Xenophanes.

Empedocle dicente, sapientem inueniri non posse. Et meritò, inquit, nam sapientem esse oportet qui agnoscat sapientem. notans illum qui hoc dicebat, suo vitio non inuenire sapientem. Laert. lib. 9. cap. 1. Anton. in Melis. part. 1. ser. 50.

Perictione Pythagorea.

* Geometria, inquit, & Arithmetica, reliquáque in speculatione sita, & scientiæ sunt, & circa entia versantur. At sapientia circa omnia genera entium. Etenim occupata est sapientia circa omnia quæ sunt, ceu visus circa omnia visibilia, & auditus circa omnia audibilia. Stob. [illegible] serm. de virtute.

Aristarchus.

Infrà de Sophista.

Aristodet[illegible].

Dicebat, sapientem [illegible] eo quòd omnia quæ s[illegible]

sunt & huius qui cum omnibus habet amicitiam, & amicitia facit omnia communia. Laert. lib. 6.

Idem.

Dicere solebat, tria ad parandam sapientiam potissimũ necessaria, naturam, doctrinã & exercitationem. Inuita Minerua frustra laboratur, rectè dicitur à doctis, exercitatio consummat eruditionem. Laer. l. 5.

Alexander.

In Callisthenem nequaquam sese accommodantem aulæ regiæ moribus, sed & dictis & gestu præ se ferentem nihil sibi placere, pronuntiauit hunc versiculum:

Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.

Id est,

Sapientem ego odi, qui sibi sapit nihil.

Idem.

Videns Diogenem in dolio decumbentem: O vas, ait, sapientia refertum. At philosophus assurgens: Regum, inquit, omnium maxime, vnam abs te fortunæ guttam expeto, vt vel dolium hoc (quod vocas) sapientiæ, illæsum mihi permaneat, sine quo parum feliciter cum sapientia agitur. Stob.

Dionysius.

Dionysius dicere solebat, se à sapientibus amicis sibi cauere, quando certum haberet ex his esse neminem, qui non imperare mallet quàm seruire. Erasmus libro 5. apophthegm.

Cicero.

Lusit in quendam, qui quum priùs habitus esset stultissimus, post adeptam hæreditatem primus rogabatur sententiam: Cuius, inquit, hæreditas, quam vocant sapientiam. In versu, pro facultas mutauit hæreditas. Apud poetam enim versus sic habet: Cuius facultas, quam vocant sapientiam. Significauit autem, hæreditatem illi pro sapientia contigisse, & ob hæreditatem iam habitum sapientem. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

† Si sapientia oculis videri posset, omnes in amorem sui compelleret. lib. 5. de Finib.

Seneca.

* Sapientiam describens dicebat, esse idem velle atque nolle: perfectum itẽ bonum mentis humanæ: à rerum natura non aberrare, & ad illius legem exemplúmque formari. In epistolis, & libro de vita beata.

Idem

† Sapiens est artifex domandi mala, dolor, egestas, ignominia, carcer, exilium, vbique horrenda, cum ad hunc peruenerint, mansueta sunt. Epistol. 87.

Alphonsus.

Ab Alphonso Aragonum rege cũ quidam sciscitaretur, quomodo in tot diuitiis pauper effici posset? respondit, Si sapientia venderaretur. Quo dicto ostendere voluit, se pluris sapientiam rerúmque cognitionem facere quàm diuitias & regnum. Panor. in præmio libr. 3. de rebus gestis Alphonsi.

Idem.

Idem sapientiam Dei filiam appellare solitus est, eámque solam rerum omnium esse immortalem, atque ex omni genere animantium soli homini concessam. Pan. in proœmio. lib. 3. de reb gest. Alphonsi.

De sapienter dictis.

Solon.

IAm annis grandior, suspectum habere cœpit Pisistratum, tyrannidis affectatæ nomine. Cùm autem progrederetur in concionem Atheniensium, & postularet præsidium à populo, videns Athenienses negligentiores, & parum attentas aures sermonibus suis præbere, Pisistrato verò animum adesse, dixisse fertur: Eũ aliis callidiorẽ, aliis fortiorem esse. Callidiorem quidẽ iis, qui non intelli-

lige-

ligerent ipsum tyrãnide potiturum, quamprimum corporis satellitium accepisset: fortiorem autem iis qui tametsi intelligerent, tamen subtice-scerent. Ælian.lib.8.de Var.hist.

Idem.

Neminem, dum adhuc viueret, beatum dici debere arbitrabatur: quòd ad vltimum vsque fati diem ancipiti fortunę subiecti essemus. Felicitatis igitur humanæ appellationem rogus consummat, qui se incursu malorum obiicit. Plutarch. in Solone, & Val.Max.lib 7.cap.2.

Idem.

Dicere solebat, Si in vnum locum cuncti mala sua contulissent, futurum vt proprium portare damnum, quàm ex omni miseriarum aceruo portionem suam ferre malent. Quo ostendere voluit, non oportere nos, quæ fortuitò patimur præcipuæ & intolerabilis amaritudinis iudicare. Valer.Max.

Chilon.

Sapientissimè dixisse putatur, cùm monuit hominum bonitatem ita auro probari, quemadmodum aurum Lydio lapide. Ostẽdit enim permultos, qui aliis vitiis restiterint, opum desiderio multoties à virtutis tramite deduci Et qui aduersus opum improbitatem constans fuerit, eum facilè de cæteris vitiis victoriam reportaturum. Fulgos. libro 12. capite 2.

Thales.

Scitatus, quo pacto optimè iustissiméque quis viuere posset? Si, inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne faciat ipse Laert.l.1.c 1.

Aristippus.

Suprà de Animi bonis ac cultu.

Socrates.

Interrogatus quomodo nominis immortalitatem honestissimámque apud homines famam parare quis posset? Si talis, inquit, esse studeat, qualis haberi cupit. Valerius Max. lib.7.cap.2.

Diogenes.

Diogenes interrogatus, Quo quis modo sibiipsi præceptor foret? respondit: Si de quibus alios reprehendit, seipsum imprimis increpet. Sto. ser.de pruden 12.

Idem.

Musicos, dicere solebat, se admirari, quòd cùm tantum operæ conuenientiæ vocum impenderent, vt mores prauos, penitúsque à ratione discordes ad rectam viuendi normam redigerent, negligere penitus viderentur. Laert. lib. 6. Fulgosius lib 7. cap.2.

Aristoteles.

Subinde dicebat, nequaquam decere vt quis se laudet, vel etiam vituperet. Quòd illud videlicet sit hominis vani & inanis, alterum verò stulti. Laert.lib.5.c.1.

Athenodorus.

Suprà de Deo & omnipotente & vidente omnia.

Pericles.

Dicebat, non oportere in vrbe nutriri leonem: si autem iam sit alitus, obsequi ei conuenire. Sapientissimè admonens, vt præcipuæ nobilitatis & concitati ingenij iuuenes refrenẽtur: nimio verò fauore & profusa indulgentia pasti, quo minus potẽtiam obtineant, ne impediantur. Quòd stultum & inutile sit eas detrectare vires, quas ipse foueris. Est autem de Alcibiade hoc dictum apud Aristophanem, qui in comœdia Periclem hæc vaticinantem introducit. Recitatur etiam apud Valer. Max. lib 7. cap.2.

Demades.

Suprà de Regnandi libidine.

Agesilaus.

Suprà de Continentia.

Idem.

Mirabantur quidam Agesilaũ paucis admodũ contentum esse, ad quos Agesilaus: Pro hac mea continentia, inquit, optimam mihi messem, libertatem scilicet, paro. Sapienter admo-

nens nullam esse voluptatem ingenuis hominibus iucundiorem. Plut. ni Lacon.

Idem.

Interrogatus, qua ratione potissimum quis assequi posset, vt apud homines honestam haberet famam? Si loquatur, inquit, quæ sunt optima, & faciat quæ sunt honestissima. Plut. in Lacon.

Idem.

Sciscitatus, cur Spartanorum ciuitas non cingeretur mœnibus? respondit, Vrbes non saxis aut lignis, sed incolentium viribus seruari. Plutarch. in Lacon.

Pausanias Cleombroti F.

Quibusdam in spoliis barbarorum demirantibus pretiosas vestes: Præstiterat, inquit, illos ipsos esse multi pretij, quibus datum est vt tam pretiosa possideant. Plutarchus in Lacon.

Leonidas.

Interrogatus cur fortes viri gloriosam mortem ingloriæ vitæ anteponant: Quoniam, inquit, alterum naturæ proprium, alterum peculiariter suum esse ducunt. Plut. in Lacon.

Anaxandridas.

Suprà de Innocentia.

Charilaus.

Infrà de virtute.

Antalcidas.

Suprà de Comitate.

Polydorus.

Suprà, de Eo quod à subditis amari melius sit quàm metui.

Theopompus.

Vxori conquerenti quòd regnum humilius ac minus esset filiis traditurus, quàm accepisset. Sed, inquit, eò maius, quò diuturnius. Quæ moderata sunt, diu durant. Plutarch. in Lycurgo.

Idem.

Theopompo Lacedæmoniorum regi cùm quidam dixisset, tum saluam Lacedæmoniorum Rempublicam fore, si reges imperare rectè didicissent: respondit, Imò, si populi obedire. Sentiens, Reipubl. salutem non minus in subditorum obedientia quàm imperantis studio & industria consistere. Fulgosius libro 7. cap. 2.

Dionysius sen.

Cùm filium reprehenderet, quòd Syracusani cuiusdam ciuis vxori vim intulisset, atque inter alia quæreret, An vnquam audiuisset à se rem similem factam fuisse? Filius ex tempore respondit: Id accidit, quòd nunquam patrem regem habuisti. Ad quē pater: Ne tu quidem fili, nisi hæc facere desieris, filium vnquam habebis qui regnum obtineat. Cuius verbum res ipsa verum ostendit: nam cùm Dionysio seniori filius successisset, haud multò pòst ob prauam vitam Syracusanis pulsus fuit. Fulgos. libro 7. cap. 2.

Pyrrhus.

Cùm vouisset Palladi, in Atheniēsi arce rem sacram facere, Athenienses liberè eum in vrbem atque arcem receperunt. Verùm postquam vrbe egressus fuit, dixisse fertur, Mirum in modum gratam extitisse fidē, quā sibi Athenienses habuissent. Cæterùm si saperent, in posterum regi nemini portas aperturos esse. Quo dicto ostendit, non esse ex re liberæ ciuitatis, in cuiusquam principis manu libertatem suam credere. Cuius consilium non secuti Athenienses, cùm postea Cassandrum quoque in vrbē recepissent, magna atque innumerabilia mala ex eo tulerant: re ipsa experti se à Pyrrho sapientissimè monitos esse, Fulg. l. 6. c. 2.

Scipio Afric.

Negabat aliter cum hoste confligi debere quàm si aut rei opportunitas obuenisset, aut dira postularet necessitas. Nam & prosperam gerendę rei facultatem omittere, maxima dementia est: & in angustias vtique pugnandi compulsum, abstinere se prę lio, pestiferæ ignauiæ afferre exitium:

eorum-

eorúmque, qui ista committũt, alter beneficio fortunæ vti, alter iniuriæ nescit resistere. Val. Max. l. 7. c. 1. Bruson. lib. 2. cap. 32.

Idem.

Infrà de Temeritate.

Q. Metellus.

Deuicta iam Carthagine, in senatu sapientissimè nescire se dixit, plúsne boni vel mali Reipubl. illa victoria attulisset. Quoniam vt pacem restituẽdo profuisset, ita Annibalem submouẽdo nonnihil nocuisset. Eius enim transitu in Italiã dormientem populi Romani virtutem excitatam: metuíque debere ne acri æmulo liberata, in eundem somnum reuolueretur. Valer. Max. l. 6. apoph.

Appius Claudius.

Appium Claudiũ crebrò solitum dicere accepimus: Negotium populo Rom. melius quàm otium committi. Non quòd ignoraret, quàm iucũdus tranquillitatis status esset: sed quòd animaduerteret, præpotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capessendam excitari, nimia autẽ quiete in desidiam resolui. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

M. Cato.

Semper se harum rerum pœnituisse dixit: Si mulieri arcana detexisset, aut si mari profectus esset, quum terrestri itinere eundi facultatem habebat: aut si per negligentiam diem frustra elabi permisisset. Plut. & Fulgos. lib. 7.

Idem.

Affirmare solebat, insanos prudentibus longè vtiliores esse, quàm insanis sapientes. Quippe qui sapientes, cùm stultorum errata inspicerent, ob id in melius vitam mutare solerent: at amentes, cùm discendi capaces nõ sint, ex sapiẽtium benefactis fructum percipere nullum possunt. Fulgos. li. 7. c. 2. & Eras. l. 5. apoph.

Augustus Cæs.

In omni verbo prudentissimus, eos qui leues ob causas se periculis exponerent, similes esse dicebat iis qui aureo hamo pisces capere tentarent. Hi enim amisso semel hamo, plus damni accipiunt, quàm ex multorum piscium captura lucri. Fulgos. libro 7. cap. 2.

L. Passienus.

Is Neronis vitricus, à quo & Nero maximè ditatus est, dicere solebat, se malle quorundam iudicium quàm beneficium, & quorundam beneficiũ quàm iudicium: quod Seneca asseruit, se nihil subtilius atque insignius cognouisse in distinguendis maximè vitiis, atque curandis.

Claudius Imp.

Admonitus, vt à suis libertas caueret, respondit, Non eodem modo à publico, vt à fera bellua caueri posse. Xiphilinus in Claudio.

Ant. Pius.

Cùm postulatis quibusdam ad supplicium, neminem puniret, eámque ob causam à suis reprehenderetur: respondit, Non oportere principem à suppliciis imperij exordium facere. Dion Nicæus & Xiphilinus in eius vita.

Val. Homulus.

Antoninus Pius, cùm in domũ Valerij Homuli venisset, porphyleticásque columnas non tantùm vidisset, sed requisisset etiam vnde eas haberet? Homulus respõdisse fertur: Cùm in domum alienam veneris, & mutus & surdus esto. Capitolinus, & Cuspin. in Coss.

Theodosius.

Dicere solebat, non mirum esse, si homo, creatura adeò caduca, moriatur: Vnius autem Dei esse semper existere, qui semel mortuos ad vitam reuocaret. Niceph. Callistus lib. 14. c. 3. Ecclesiast. hist.

Plat[illegible]

Suprà, De E[illegible]

Sol[illegible]

atque [illegible]

optare, sed ferre quæcunque incidat. Herodianus lib. 6.

Pescennius Niger.

Suprà, de Laudis cupiditate.

Antonius heremita.

Cùm aliquando literis à Constantino Imperatore inuitaretur, vt ad se veniret, detrectauit primùm, dicens: Siquidem ad Imperatorem venero, Antonius ero: sin minus, abbas Antonius. Niceph. Callist. lib. 8. Eccles. hist. cap. 40.

Macarius.

Interrogatus, cur homines iniuriarum quas ab hominibus accepissent, minus obliuiscerentur, quàm earum quæ essent à diabolo inflictæ: respondit: quia prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundũ naturam iræ esset. Niceph. Callist. libr. 11. cap. 43. Ecclesiast. hist. ex Euagrio.

Leontius.

Sentiens grauissimã illã dissensionem apud Antiochenos, de fidei negotio, multorũ malorum causam futuram, caput canis florescens manu demulcens, dixisse fertur, Niuẽ eam solutam, lutum multum subsecuturũ esse. Idem lib. 9. c. 24. Eccles. histor.

Anonyma.

Abhorrens ab omni mulierũ aspectu, cùm aliquando fœminam obuiã haberet, quæ aperto supercilio eum intuebatur, increpans eam, in terram prospicere iussit. Illa autem respondens, ait, Quomodo tandem ego intuear, cùm æquius sit te eam inspicere, qui ex ea conditus sis, quàm me ex te ortum habentem? Idem lib. 9. cap. 16. Eccles. hist.

Pambus.

Cùm apud Athanasium esset Alexandriæ, & videret mulierem theatralem, fleuit. Interrogatus à præsentibus, quare fleret? Duæ, inquit, me res mouent: vna, quæ est illius perditio: altera verò, quòd ego non tãtùm studeo placere Deo, quantum hæc, vt turpibus placere possit hominibus Tripartita histor. libro nono, capite primo.

Franciscus Foscarus Venetorum dux.

Cùm à Francisco Carmaniola interrogatus esset, quã ob causam per totam noctem senatus habitus esset: respondit: Ecquis alius in causa fuit, quàm tu ipse? Sed cùm ita iam cognouisset, potuisse illum suspicari de suo interitu actum (qui secutus mox est) Egimus, addidit, de tuis laudibus, déque tuo augendo stipendio, donãdóque tibi oppido, vbi manes. Ita igitur nil amplius suspicaturus mali Carmaniola, à satellitibus, qui iam conuenerant, retentus est, carceríque inclusus, nec multò pòst supremo supplicio affectus. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 11.

Cosmus Medices.

A Strossianis quandoque in exiliũ pulsus, ad Benacũ, à misso ad se nuntio interrogatus, quid ageret? prudentissimè sanè respondit, sese Galliæ incubantis frequentẽ adesse, vt eius postea fructu potiretur. Cuius responso nuntius ille in risum conuersus, non animaduertit viri prudentissimi responsum eò tendere, vt de reditu in patriam assiduè cogitaret, quem non multò pòst senatus Veneti ope cõsequutus est. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 2.

Saladinus.

Fuit Saladinus princeps Ægyptius (id quod vix alicui persuaderi possit) dum vixit, longè clarissimus. Namque imperij sui fines in primis auxit: & felicissimè diu rerum potitus, Christianorũ quoque opes ita in Oriente attriuit, vt Hierosolymis captis, Christianum nomen in hũc vsq; diem ex Syria eiecerit. Ille verò moriens in summa rerũ felicitate testamento suo præcipuè cauit, vt interula tunica linea, quam gestare solebat, vertici prælongæ hastæ affigeretur: exclamarétque assiduè, qui lanceam gereret, hanc vnam esse reliquam tunicam, quæ illi ex tantis opibus, tan-

tàque

reique imperio superfuisset. O vocem præclarã, dignámque in primis, quã insolentissimi principes frequentissimè in animo repetant, nobis omnibus vita functis, nihil omnino superesse, nisi quid benè sanctéque gesserimus. Ioannes Baptista Egnatius lib. 7. cap. 2.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Narrante quodam, ex veterum monumentis, augures, si vlcus haberent, inaugurandi gratia sedere prohiberi: quasi hoc esset signum non oportere, qui vlcus aut perturbationẽ animo habeat, tractare res diuinas: tũc Ludouicus, Felix est (inquit) Roman. Pontifex, qui in ea tempora nõ incidit: nunquam enim inaugurandi potestatem habuisset. Annal. Franciæ.

Carolus V. Imp.

* Multa extant sapienter ab eo dicta. Inter hæc sequentia occurrunt. Anno 1540. ineunte, per Gallias in Belgium contendens, Lutetiam Parisiorum ingressus, graui & celebri oratione exceptus est, exquisitas omnium virtutum summi Imperatoris laudes ei tribuente Oratori paucis verbis respondens, dixit, Gratam sibi esse regis affinis erga se beneuolentiam, sed laudes illas sibi tributas arbitrari tot esse commonefactiones, Qualis esse deberet. * Antonio Leuæ & aliis ducibus Iulij Cæsaris & Alexandri exempla laudantibus, nec Carolum vti suis victoriis ad potentiæ & magnitudinis suæ amplificationem, quantum & posset & deberet, quærentibus: respondit, Alexandro & Iulio in bellis gerendis vnum fuisse finem, honorem & gloriam: Christianis autem Principibus duos esse propositos, honorem & animæ salutem. * Ipse in comparando exercitu, se caput sumere ab Italis, brachia & manus ab Hispanis, pectus à Germanis, ventrem & pedes à reliqua gentium colluuie dicebat. * Item, Neruos belli esse pecuniam, commeatus, milites. Verùm si ex iis aliquo carendum esset, militem veteranum se electurum esse, cuius industria & fortitudine, reliqua duo se est hoste comparaturum confideret. * In castris ad Vuitembergam, cùm de Hispanorum crudelitate & libidinibus enormia quædam ipsi significata essent: Profectò, inquit, si quod aliquando mihi accidit ingens infortunium, propter istorum nebulonum scelera accidet. * In postremo ex Germania discessu, Vlissingæ ventos nauigationi idoneos expectans, & in multam noctem cum Seldio fratris Ferdinandi legato locutus: cùm ex familia in atrio partim dilapsa, partim dormiente, dato nola signo, nullus appareret, Carolus ipse in lychnum Seldio quantũuis recusanti præfert, eíque per gradus deducto, Hoc tibi monumẽtum, ait, Cæsaris illius Caroli habeto, Seldi, tot exercitibus & excubiis quondam stipati, quem nunc solùm & à familia etiam desertum vides: & cui tu tot annos seruiisti, is nunc tibi etiam seruiit & lumen prætulit. Dixit etiam in postremis illis congressibus Seldio, se in hac mutatione suæ fortunæ agnoscere potentiam Dei, cui nequaquam velit repugnare. D. Chytræus orat. de Corolo V. Imperatore.

Vide apoph. de arguè, grauiter, & prudenter dictis.

De satellitio principum,

Agesilaus.

* Dicebat posse quemuis principem & regem sine satellitio regnare, qui sic subditis imperaret, vt filiis pater. Plut. in apoph.

Sigismund. imp.

Albertus Austriæ dux (qui mortuo Sigismundo Cæsare, cuius erat gener, regnum Hundariæ ac Bohemiæ cum Romano imperio suscepit) cùm diceret principes amore ciuium cautos esse oportere, Sigismun

dus respondit: Et fida custodia infortunium excludit. Docuit autem imperator potentissimus, non satis esse vt principes fidos habeant subditos: sed addendos etiam esse satellites, & corporis custodes, præsertim in florentiore ætate. Æneas Syluius libro commentariorum de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Castigatus ab aulicis suis, quòd regiæ maiestatis oblitus, sine satellitibus & satrapis prodiret in publicum: Non opus est, inquit, vt ipse multum sibi timeat, qui neminem habet quē ita læserit, vt aliorum etiam manu sit defendendus. Ostendit autem, superuacaneam esse satellitum turbam, si quis ita se erga subditos gerat, vt vbique sine iniuriæ timore solus esse possit. Panorm. lib. 2. de Alphonsi rebus gestis.

Thomas Pontanus.

Subinde dicere solitus est: Amorem quidem inermem incedere, dormire autem loricatum. Notabat autem principes, qui licet beneuolentiam & amorem suorū non ignorent, habent tamen nocturno præcipuè tempore, qui armati prope custodias agant, vt extra omne periculum somnum dulcissimum capiant. Iacobus Spieg in secundum Æneæ Syluij librum de rebus gestis Alphonsi.

De Scortationis detestatione.

Antisthenes.

ANtisthenes Atheniensis cum his mulieribus consuetudinem habendam dixit, quæ beneficium beneficio pensent, & quæ gratiam habiture sint. Sentiens, abstinendum à meretricibus, quæ pretio & pecunia vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amant mutuum: aut à valetudinarijs, deformibus & malè moratis, quæ gignunt fœtus pœnitēdos. Eius dicterium extat apud Laert. lib. 6. cap. 1.

Diogenes.

Diogenes scorta dicebat esse regum reginas, quòd ab his quicquid collibuisset peterent & impetrarent. Nam ideò regum reginas appellabat, non quòd essent pares vxoribus: sed quòd in ipsos reges regnum exercerent. Reges à populo non semper obtinent quod exigunt, at scorto nihil negatur. Laer. li. 6.

Idem.

Formosa scorta similia dicebat mulso lethalibus venenis temperato: quòd adferrent quidem initiò voluptatem, sed quam perpetuus dolor consequeretur. Laert. lib. 6.

Idem.

Idem conspiciens quendam meretrici supplicem, vt impetraret quod petebat: Quid, inquit, tibi vis miser? præstat non impetrare quod rogas. A scorto reiici præstat, quàm admitti. Et tamen plerique animi & corporis iacturam ambiunt instanter, & magno emunt. Laer. l. 6.

Idem.

* Irridebat eos, qui cellas promptuarias obserant vectibus, seris & lignaculis: corpus autem suum multis fenestris & ianuis aperiunt, per os, pudenda, aures & oculos. Stob. serm. de intemperantia.

Socrates.

* Nec ignem vestimento occulere possibile esse dicebat, nec scortationem fœdum peccatum tempore. Eodem serm.

Musonius.

* Extremæ dicebat esse impudentię, in subeundis vel instituendis laboribus meminisse imbecillitatis corporum, erga voluptates autem (id est crapulam & scortationem) obliuisci. Ibid.

Crates.

* Visa aurea imagine Phrynes scorti Delphis erecta, exclamauit: Ex Græco-

Græcorum incontinentia trophæum. Plutarchus.

Plutarchus.

* Scortationem detestatus, apposite dicebat, Scortationem veluti alloquens: An coram omnibus scortaris? imò tutè ipsum etiam reueritus fugis, nocti solùm & tenebris sine testibus contumeliam & libidinem cõmittens: nemo quippe honestis actionibus caliginem obtendit, lucem earum testem reformidans. Immo totum mundum solem esse optaret, erga ea quæ præclarè agit. Vnũ quodnis autem crimen nudum conspici cauet, prætexens affectus. Iis ergo amputatis, nudas intueamur voluptates. Sunt ebriæ ad stuporem, scortantur perpetuò, dormiunt ad negotia, ciuitates negligunt, non curam gerunt parentum, non verentur leges. Ex libro contra voluptatem, apud Stob. ser. 6.

Demosthenes.

Fertur, aliquando Corinthum nauigasse Demosthenem, illectum fama nobilissimi scorti Laidis, vt & ipse famoso amore potiretur. At quũ illa pro nocte stipularetur drachmarum decem millia, deterritus magnitudine pretij, mutauit sentẽtiam, dicens: Οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μεταμέλειαν: Non emo tanti pœnitere. significans, inhonestæ voluptati paratam esse comitem pœnitentiam. Eras. lib. 4. apophtheg.

Demetrij legati.

Quum legatis à Demetrio ad Lysimachum missis, Lysimachus per otium narraret, aliquando, quomodo coactus ab Alexandro cum ferocissimo leone colluctatus fuisset, & cicatrices ostenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt; Et noster rex graues ferè Lamiæ morsus in collo gestat. Nogantes suauiorum amatoriorum vestigia, simul alludentes ad lamiam belluam. Plut.

De Securitate.

Socrates.

* INterrogatus, qui securè viuerent, Qui, inquit, nihil sibi consciunt mali. Anton. & Max. serm. de curiosit.

Euagrius.

*Præstat, inquit, in Storea securè agere, quàm in lecto aureo perturbari. Ibid.

Pyrrho.

In tempestate conspiciens cæteros animo esse deiectiores, cùm ipse nihil moueretur: ostendit porcellum in naui securè edentem, dicens, oportere sapientem eam animantis imitari securitatem. Laër lib. 6.

Bion.

Dicere solebat, impietatẽ malam esse contubernalem fiduciæ, & adiiciebat versiculum Euripidis,

Seruum facit quamuis ferociculum virum.

Sẽsit autem philosophus clarissimus, nullam omnino securitatem habere locum, vbi malè sana sit conscientia: nec apertè posse loqui, cui reuera impietatis vitium potest obiici: nec frui tranquillitate animi, qui deos sibi nõ habeat propitios. Laer l. 4. ca. 7.

Vide apoph. De Conscientia, Quiete, & Tranquillitate.

De Seditione.

Democritus.

* SEditionem intestinam vtrinque nocere dicebat: etenim tum victoribus tum victis pernicies est æqualis. Stob. ser. 41.

Plato.

* Remedium aduersus seditionem illud esse dicebat, vt nec extrema in aliquibus ciuium inopia sit, nec ingẽtes diuitiæ. Eod. ser.

Secundus Sophista.

Cùm tale argumentum esset pro-

positum: Qui seditionem mouerit, moriatur: qui sedauerit, præmiũ ferat. Quidã & mouerat & sedauit, petit præmium. Hanc quæstionem paucis absoluit: Quod est prius? mouisse. Quod posterius? sedasse. Itaq; priùs da pœnas motæ seditionis, ac deinde si potes accipe præmium rectè factorum. Philost.

De Senectute.

Solon.

*Lege sanxit, ne quis admodum iuuenis ad magistratum aut cõsultationes admitteretur, quamuis prudentissimus esset visus. Stob. ser. 112.

Bion.

Senectutem dicebat portum esse malorum: quòd omnes huc confugerent, sperantes miseriarũ finem: mori autem vnicuique in promptu est. Id ethnici quidam existimabant esse præclarum: Christiana pietas docet esse nefarium scelus. Erasm. ex Laertio libro 4. capit. 7. Cæterùm Anton. in Melissa par. 2. sermone 17 & Maximus sermon. 41. aliíque, Soloni adscribunt.

Idem.

Docebat, nulli exprobrandam esse senectutem, ad quam omnes optant peruenire. Absurdum enim est aliis probro dare, quod quis optat sibi contingere. Laer. l. 4. c. 7.

Zenon.

* Dicebat turpe esse seni aut prospicienti senectutem, ex commentario sapere. Seneca, epist. 33. qui alibi ait, turpis & ridicula res est elementarius senex.

Cleanthes.

Interdum, cùm foderet, solebat seipsum increpare. Id fortè admiratus Ariston: Quem, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridens: Senem, inquit, qui canos quidẽ habet, sed mentem non habet. Seipsum innuens. Laer. li. 7. ca. 2.

Eratosthenes.

Vigentem ætatẽ veri comparabat, declinantem æstati & autumno, senectutem hyemi. Stob. ser. 113.

Alexis.

Infrà de Senectute imbecilla.

Metrodorus.

Neminem beatum esse dixit, nisi qui absolutum haberet bonorum operum numerum. Nihil enim ætati per se tribuendum est. Stob. ser. 113.

Democritus.

Senectutem omnimodam imperfectionem esse dicebat, eo quòd omnia habeat, & omnibus indigeat. Sto. ser. 115.

Idem.

* Robur, inquit, & forma corporis bona sunt: senectus autem flos est temperantiæ & prudentiæ. Item Senex fuit iuuenis aliquando: an verò iuuenis futurus sit olim senex, incertum est. Perfectum igitur bonum futuro, præsertim incerto, præstantius est. Stob. ser. 112.

Diogenes.

Percontanti quid esset in vita miserrimus: Senex, inquit, egenus. Siquidẽ vbi naturæ præsidia destituunt hominem, extraneis rebus fulcienda est ætatis imbecillitas. Laertius libro 6.

Idem.

Anum comptam conspicatus: Si, inquit, ad viuos, falsa es: sin ad mortuos, ne cunctare. Ant. ser. 18. part. 2. Melis. Max. ser. 41.

Phauorinus.

*Dicebat Pythagoram & Platonẽ sensisse, senectutem non esse finem curriculi huius terreni appellãdam, sed potius beatæ vitæ initium. Stob. ser. 114.

Idem.

* Beatus quidam cùm iam annos natus plus quàm septuaginta, thesaurum reperisset, sublato crure ipsum contempsit, & præteriuit, vt qui non amplius vsui sibi futurus esset.

inquit) senectus animum &
lum reddit, & multæ pecu
ium ac impensas adimit. Sto.

Seneca.

s senem agere & implere vi-
i annis adiiciendum, sed vo-
us detrahendũ est. Epist. 20.

Idem.

e senectutem curaui, vt bene
: In senectute, vt bene mo-
ne autem mori, est libenter
ist 61.

Phauorinus.

tacebo, inquit, quod Plato-
thagoræ videatur: Senectutẽ
esse iuxta finem vitæ, q am
ncipium bene beateq; vi
ob. ser. 116.

Theodectes.

bat senectutem & nuptias
imiles Vtramque enim [illegible]
qui desideramus postquam
ti sumus, tristamur. Stobæus

Euripides.

laus rex op. par m lautum-
iuium amicis fuit para-
e in eo conuiuio Euripides
sibi assidere Aga [illegible]
etam iam senẽ, se p [illegible]
ceret, Agesilao [illegible]
nandus esse [illegible]
n, inquit. Ver non [illegible] est
[illegible]
Comperat [illegible]
verno tempore [illegible]
[illegible]
[illegible]

Agesilaus.

[illegible]

nibus ita viuendum esse, vt adolescẽ-
tibus exhibeant rectè viuendi for-
mam: & vulgus nihil imitari liben-
tius, quàm quòd à viris principibus
conspexerint factitari. Plut. in Laco-
nicis.

Alexander.

Cùm senem quendam capillo in-
ficientem vidisset, dixit: Non capillos,
sed genas ting. Max ser. 41.

M. Cato.

Cùm senectuti adsint multa pro-
bra, dicebat non esse addendum ma-
litiæ dedecus. sentiens, senectutem
multis nominibus vulgò male audi-
re: veluti cum audit, deformis, eden-
tula, luscios[a], imbecillis, obliuiosa,
indocilis. Hæc ferre satis est, vt non
accedat crimen improbæ vitæ, quod
omnibus quidẽ fœdum, sed seni fœ-
dissimum. Alij narrant hoc ab illo
dictum in senem obuium vitæ conta-
minatæ: Ne ætatis tuæ malis addas
turpitudinem. Plutar. Rom. apoph.

Idem.

Hortante Scipione Africano, vt
Achæorum exulibus opitularetur,
quo illis in suam patriam redire li-
ceret: simulabat eius rei sibi nullam
esse curam. Cæterum in senatu cum
hac de re multa verba fierent, assur-
gens ait. Perinde, quasi nihil habea-
mus quod agamus, sedemus de senu-
culis aliquot Græcis disceptantes, v-
trum a nostris an illius regionis ves-
pillonibus efferantur. Plutar. Rom.
apoph.

[illegible]

Cùm in vrbe [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Senem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Æneas Syluius, l. 4 de [illegible]
[illegible]

De senectute viuida & animosa.

Chilon.

AVsonius Chiloni hanc tribuit sententiam: Optabilem esse senectutem iuuenilem, molestam verò iuuentutem senilem. Maxima malorum pars, ob quæ malè audit senectus, viciis hominum proficiscitur: habet autem ex sese nonnulla commoda, plurimarum rerum vsum, ac memoriam, consulendi facultatem, reuerentiam, & authoritatem: hæc si adsint commoda, absintque incommoda, ea senectus optabilior est multorum iuuentute, vitiis & inertia marcente. Videas autem in nonnullis iuuenibus senilem imbecillitatem, senilem somnolentiam, senilem ignauiam, senilem morositatem: horum iuuentus peior est senectute. Nam cùm senecta careant, senio tamen abundant. Ausoniani versus sic habent:

Grata senectus homini, quæ parilis iuuenta:
Illa iuuentus gratior, quæ similis senecta.

Cleanthes.

Ad quendam contumeliæ causa obiicientem senectutem: Et ego, inquit, abire cupio: verùm vbi reputo me omni ex parte sanum, siue legendum est, siue scribendum, rursum maneo. Significans, se quidem haudquaquã esse vitæ cupidum: verùm ob senectutem neminem debere è vita decedere, donec vires suppetunt ad vitæ munia Laër. l. 7. c. 2.

Gorgias.

Centesimum septimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet in vita manere? Quia nihil, inquit, habeo quod accusem senectutem. Cic. l. de Senectute.

Sophocles.

Iam extremæ senectutis, à filiis accusatus est dementiæ. At is pro apologia iudicibus recitauit tragœdiam quam proximè scripserat, rogans, nũ ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixisse: Si sum Sophocles, non deliro: si deliro, non sum Sophocles. Sentiens in eruditis ac sobriis animi vim non elanguescere, sed reuigescere potius vsu & exercitatione. Eras. Rot. lib. 8. apoph. ex Cicerone.

Cyrus.

Cyrus apud Xenophontem moriens extremæ iam senectutis, negabat, se vnquam sensisse senectutem factam imbecilliorem, quàm fuisset adolescentia. Maxima pars incommodorum, ob quæ vulgò malè audit senectus, ab intemperantia vitæ proficiscitur. Brus. l. 6 c. 7.

Sylla.

Cùm post occupatam Rempubl. senatum coëgisset, sententiásque rogaret, vt Marius hostis Reipubl. iudicaretur, nullis audentibus obuiam ire, solus Scæuola sententiam dicere voluit, quin etiam truculentius minitanti Syllæ, Licet, inquit, mihi agmina militum, quibus curiam circumsedisti, ostentes: nunquam efficies tamen, vt propter exiguum senilémque sanguinem meum, Marium, à quo vrbs & Italia conseruata est, hostem iudicem. Bruson. libr. 1. cap. 1.

M. Crassus.

Suprà de Auaritia.

Idem.

M. Crasso quum Parthi per legatos renuntiassent, vt suæ ætati consulens à bello abstineret, insolenter respondit: In Seulicia istis mandatis responsum dabimus. Hîc Agisis, legatorum vnus, sublata manu mediã palmam ostendens: Prius, inquit, in hac manu nascentur setæ, quàm tibi Seleuciam conspiciendi sit futura potestas. Plut. in Crasso.

Idem.

Crasso conflicturo cum Parthis, exta è manibus deciderunt: hoc cæteris, vt inauspicatum ostentum inter-

terpretantibus, ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multa nobis senectus adfert. At arma mihi nunquam è manibus cadent. Plut.

Confidius.

Cæsare consulatum assequuto, adiuuantibus Pompeio & Crasso, quum omnia pro libidine gererentur, ac pauci senatores in curiam conuenissent, Confidius quidam natu prægrandis, idcirco non venisse senatores dicebat, quoniam illius arma militésque pertimescerent. Cui Cæsar: Quin tu, inquit, hoc quoque reformidans domi te non contines? Ac Confidius: Senectus, inquit, me facit intrepidum. Quum enim vitæ pauxillum supersit, non est cur magnopere sim solicitus. Erasmus libro 4. apoph.

Pollio Romulus.

Pollio Romulus, qui centesimum excesserat annũ, Augusto percontãti qua tandem ratione illum corporis animíque vigorem seruasset? Intus, inquit, mulso, foris oleo. Tradit Plinius, naturam hominibus duos dedisse liquores optimos, oleum foris adhibendum corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam calidámque vim admodum senibus accommodũ est. Nunc mel in totum à mensis submouimus, & oleum corpori infundimus. Eras. l. 8. apoph.

De Senectute imbecilla.

Diogenes.

Quærenti, quid esset senecta? respondit. Ætas brumalis, tempestatibus obnoxia. Stob.

Solon.

*Quærenti cuidam, qui esset senectus? respondit, vitæ hyems. Idem dictum est à Patrocle & Eratosthene philosophis. Stob. ser 115.

Democritus.

* Senium, omnimodam imperfectionem appellabat, quæ omnia haberet & omnibus indigeret. Item, Augescente corpore, simul (inquit) & mens augetur: & illo senescente vna senescit, ac in omnibus rebus fit obtusior, Stob eod. ser.

Isocrates.

Senectus, ait, adeo morosa & querula est, & pro minimis rebus anxia, vt iam sæpius meam ipse naturam culpauerim, quam aliorum nemo contempsit. Eod. serm.

Demonax.

Demonacti seni crura intumuerant, id videns quidam, Quid istuc, inquit, mali est Demonax? Tum ille: Charon, inquit, me momordit. Pro cane dixit Charontem, innuens, senectutem morti vicinam. Erasm. lib. 8. apoph.

Alexis.

Cuidam videnti ipsum iam senio fessum ægrè lentéque incidere, ac roganti quid ageret? Paulatim, inquit, morior: siue pedetentim morior. Significans, senes non viuere, sed lentè mori. Stob. serm. 115.

Iosephus.

Ptolemæo Oniam accusanti: Veniam, inquit, quæso præsta: non enim te latet, senes, puerósq; eandem mentem habere. Bruson. libro nono, capite 7.

Milo Crotoniates.

Quum iam consenuisset, videns athletas in certamine exerceri, suos lacertos intuitus iam senio defectos illachrymasse fertur, ac dixisse, At hi quidem iam mortui sunt. Corporis vigorem adimit ætas, animi vis ad extremam vsque durat ætatem. Eras. l. 8. apoph.

Cicero.

Cæsar statuerat agros Campanos militibus diuidere, id quum complures in curia molestè ferebant, tum L. Gellius, homo extremæ senectutis, dixit, Hoc non futurum se viuo. Expectemus igitur, inquit Ci[cero], non enim postulat longam [illegible]

nem. significans illum esse morti proximum. Erasmus Roterod. libro 4. apoph.

De senectute honoranda.

Chilon.

Dicebat, honorem à iunioribus habendum senectuti: vt ipsi facti senes ab aliis habeantur in pretio: Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt senum authoritas ac reuerentia temperabat ætatem lasciuam à peccando: ita senes cauebant, ne quid committerent, quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio possent esse, vel ob turpitudinem perniciosi: sed inter omnes iuuenes, omnésque senes ea esset reuerentia, quæ inter parentes ac liberos. Laërt. lib.1.cap.4.

Anonymus.

Quidam profectus Lacedæmonem, quum vidisset honorem quem iuniores præstant senioribus: In sola, inquit, Sparta expedit senescere. Paupertas onus est & miserum & graue, vt ait Comicus: sed in hac molestiarum maxima pars est, quòd homines facit etiam ridiculos, vt ait Satyricus. Sic inter incommoda quæ fert ætas ingrauescens, non minima pars est, quòd senes ferè contemptui sunt ac ludibrio Proinde Sparta visa est multis honestissimum virtutis domicilium. Plut. in Lac.

Anonymus.

Senex in Olympiis cupidus erat spectandi certaminis, quod agebatur. Sed quum nulla vacaret sedes, ad varia loca sese conferens, ludibrio erat, ac scommatis petebatur, quòd nullus eum exciperet. vt verò peruenit ad Lacedæmonios, ibi non solum pueri omnes assurrexerunt, verùm etiam viri multi cesserunt illi locum. Id factum quum cæteri Græci, quotquot aderant, plausu comprobassent, patriúmque morem supra modum collaudassent: senex

Concutiens canásque genas & tempora cana,

Ac fusis lachrymis.

Heu miseriam, inquit, vt omnes Græci norunt quid sit honestum, sed eo soli vtuntur Lacedæmonij. Erasm. Plut. in Lac.

Lysander.

Eum dicere aiunt solitum, Lacedæmone esse honestissimum domicilium senectutis: nusquam enim tantum tribuitur ætati, nusquam est senectus honoratior. Cicero, lib. de senectute.

Alexander.

Quum hyeme duceret exercitum, assidens igni, recognoscere prætereuntes copias cœpit. quúmque videret senem quendam horrentem frigore, & ad ignem stantem, considere loco suo iussit dicens: Si in Perside natus esses, in regia sella sedere tibi capitale foret: in Macedonia nato, conceditur. Erasm. lib. 4. apoph. et Curtio.

De Senectutis fiducia.

Solon.

Qvum Pisistratus occuparet Rempublicam, résque videretur ad manifestam spectare tyrannidem, neque quisquam auderet illius conatibus obsistere, Solon productis armis, & ante ædes positis, cœpit inclamare ciues. at vbi Pisistratus ad illum mitteret, qui percontarentur, qua re fretus hoc auderet, Senectute, inquit. Alios senectus reddit formidolosiores illi conciliauit audaciam, quòd parum vitæ superesset, etiamsi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario. An seni sit gerenda Respubl. Diogenes Laërtius rem aliquanto fusius narrat libro primo. meminit & Cicero in Catone Maiore.

Seneca.

†Plena est voluptatis senectus, si la scias vti. Dices, molestum est mor :m ante ocul s habere: Ista tam iu- eni ante oculos esse debet, quàm se- i. Epist. 12.

Cæsellius.

Cùm triumuiris non obtemperaret, & multa liberè de C. Cæsaris temporibus loqueretur, admonenti- ius amicis vt sibi caueret: Duæ, in- uit, res sunt, quæ cæteros reddunt ormidolosos, mihi autem maxi- iam suppeditant fiduciam, senectus k orbitas. Senex citò periturus est: etiamsi nemo occidat. Et orbus nec iabet quos curet, nec habet pro qui- ous timeat. Solet enim vltio in libe- os propagari. Valerius Max. lib. 6. cap 2.

M. Castritius.

Placentiæ magistratū gerens, Cn. Carboni consuli iubenti decretum fieri, quo sibi obsides à Placentinis redderentur, non paruit, atque adeò minitanti dicentíque, multos habeo gladios: respondit, Et ego annos. Declarans, senectutis præsidio fretum, non metuere gladios. Valer. Maxim. lib. 6. c. 2.

De Sepultura.

Socrates.

Cicutam bibiturus, à quibusdam interrogatus, quomodo sepeliri vellet? Eo modo dixit, quo vobis facillimum fuerit. Stob. ser. 160.

Idem.

*Athenienses ridens qui de sepulchris maiorum & ducum suorū gloriarentur, dicebat: Duces & plerosq; maiores de quibus superbiebant extra fines suos sepultos esse, probra verò populares Reip. in publicis sepulchris. Teles de exilio, apud Sto. ser 38.

Diogenes.

Proiici se inhumatum iussit. Tum amici: Volucribúsne & feris? Minimè verò inquit: sed bacillum prope me, quo abigam, ponitote. Qui poteris? illi aiunt: non enim senties. Quid igitur mihi ferarum, ait, laniatus oberit, nihil sentienti? Laërt. Cic. l. 1. Tusc. quæst.

Idem.

Rogatus à Xeniade, quomodo sepeliri vellet? In faciem, inquit. Percontanti causam: Quoniam, inquit, paulò pòst futurum est, vt inferiora fiant superiora. huc alludens, quòd id temporis Macedones rerum potirentur, atque ex humilibus fierent excelsi: quòd si inuerterentur omnia, fore vt cadauer etiam ex prono fieret supinum. Fortassis illud sensit, nihil referre quo statu corpus exanime sepeliatur: qua in re magna erat vulgi superstitio, porrectis enim in portā pedibus efferebantur, stantes cremabantur: & hodie stantes, vt audio sepeliuntur Iudæi, certè supini sepeliuntur omnes Christiani. Erasm. Diogenis dictum extat apud Laërt. lib. 6. & Brus. lib. 4. c. 10.

Idem.

Dicebat, si canes cadauer suum lacerarent, Hircanam sepulturam fore: sin vultures, Iberam. At si nullum animal accederet, ipsum tempus pulcherrimam sibi fore sepulturam, corpore pretiosissimis rebus, sole, inquam, & imbribus, absumpto. Stob. ser. 120.

Idem.

Interrogatus, num seruum ancillámve haberet, negauit. Cúmque percontator adiecisset: Quis igitur te efferet, si moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi superstitiosè soliciti sunt quomodo, & per quos efferātur. Hac cura prorsus vacabat Diogenes, non dubitans, quin futurus esset aliquis qui cadauer eiiceret, vel ob id, quòd domum faceret vacuam. Quāquam illi contigit honorifica sepultura. Laërt. l. 6.

Anaxagoras.

Cùm Lampsaci moreretur, quærentibus amicis, vellé併ne Clazomenas in patriam afferri, ibidémque sepeliri? non necesse est, inquit. Vndique enim ad sepulchrum tantundem viæ est. Cicero in Tusc. lib. 1. Laërtius lib. 2. c. 1.

Idem.

†Cùm vidisset Mausoli sepulchrũ: monumentum, inquit, pretiosum, & lapidibus ornatum, diuitiarum imago. Laërt. eod. l. 2.

Anonymus.

* Quodam exuli Atheniensi cuidam exprobrante ac dicente, In patria ne sepulchro quidem dignaberis, sed instar impiorum Atheniensiũ in Megarica: Immò (inquit) quemadmodum pij Megarensium in Megarica. Teles de exilio apud Stobæum, serm. 38.

Euripides.

* Dicebat mentes hominum Insanire, cùm sumptus inutiles pro mortuis profundunt. Stob. serm. 122.

Lycurgus.

Lycurgus sepulchrorum vniuersam superstitionem sustulit, permittens vt non solùm intra ciuitatem humarentur cadauera, verùm etiam vt monumenta templis vicina haberentur. Submouit & funebres expiationes: nec concesit vt quicquam vnà cum cadauere sepeliretur (nam aliæ nationes, si quid fuisset vino charisimum, id mortuo addebant in sepulchro, damnosa simul ac ridicula superstitione: quasi mortui sentiant aliquid) sed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo posito omnes sepeliri iussit. Vetuit etiam titulos & inscriptiones addi monumentis, præterquam eorum qui in bello cecidissent. Sustulit autem & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili sumptu & apparatu, etiam per conductos ploratores celebrare consueuit, magna specie dementiæ, quasi maniũ sit vllus sensus: aut si quid sentiunt, iisdem rebus delectentur, quas in vita non iudicio, sed animi vitio dilexerunt. Erasm. ex Plut. in Lac.

Socrates.

Eo die quo Socrates bibiturus erat venenum, Apollodorus ei pallium multi pretij ad solatium obtulit, vt eo indutus moreretur. At ille recusans donum: Quid, inquit, hoc meum pallium, quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorundam ambitionem, hoc miro studio prouidentium, vt quàm honorificentissimè efferantur, ac sepeliantur. Eras. l. 3. apoph.

Cyrus.

* De sepultura sua eum ita statuisse ferunt. Meum corpus, ô charissimi filij, cùm moriar, neque in auro condite, neque in argento, neque in alia re prorsus vlla, sed illud terræ reddite quamprimum. Quid enim hac re beatius, quàm terræ misceri, quæ pulchra & bona omnia gignit atque nutrit? Xenoph. de Cyri pædia, l. 8.

Semiramis.

* Constructo sibi monumento, inscripsit, Quicunque rex pecuniis indiguerit, aperto sepulchro quantum opus est, capiat. Darius autem cùm aperuisset, pecunias quidem non inuenit, sed in huiusmodi scripta incidit, Nisi vir malus esses, & pecuniarum inexplebili desiderio flagrares, haud sanè loculos mortuorum commouisses. Plutarchus.

Demonax.

Demonactem morientem amici rogabant, quomodo vellet sepeliri? Ne quid, inquit, ista res vos habeat solicitos: fœtor me sepeliet. Et dicentibus, Indignum facinus si talis viri corpus laceraretur à canibus: Quid, inquit, incommodi, si & mortuus alicui sim vsui? Erasm. libro octauo apoph.

Olympias.

Alexandri mater Olympias, quum audiuiſſet filij cadauer inſepultum fuiſſe abiectum, inter lamenta dixit hoc quoque: O fili, tu qui ſtudebas cœli particeps eſſe, huc toto impetu properans, ne iis quidem potiri valuiſti, quæ ſunt mortalium omnium communia, terra ac ſepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos honores: defuncto nec vltimus ille contigit honos, quem quiuis homo perſoluit homini, quamlibet humili. Narrant enim Q. Curtius, & Plutarchus, Alexandri corpus multis diebus inſepultum iacuiſſe, ob graues procerum concertationes de ſucceſſione principatus. Fuit & alter Alexander Epiri rex, Olympiadis frater, cuius corpus amne in hoſtium caſtra deuectum eſt, itaque ab his fœdè laceratum. Vnius tamen mulieris opera ſepultum eſt, licet mutilum. Refert Titus Liuius Decadis primæ libro octauo.

Ægyptij.

† Domos noſtras diuerſoria appellant, tanquā breui tempore à nobis inhabitandas. Defunctorū ſepulchra ſempiternas domos, quoniam apud miſeros infinitum ſit tempus, vocant. Ideò domorum conſtruendarum nimia cura neglecta, circa ſepulchrorum magnificentiam, ſummum ſtudium & operam impendunt. Diodorus Sic. l. 1. rerum Antiq.

Nero.

Neronem imp in fuga quum Phaon libertus hortaretur, vt in ſpecum egeſta harena conderetur: negauit, ſe viuum ſub terram iturum. Sueton. in vita Neronis.

Ziſca Imper.

Ziſca Huſſitarum dux & imperator fortiſſimus, iam moriturus, cùm à militibus interrogaretur, quomodo ſepeliri cuperet poſt mortem? Pellem, inquit, mortuo mihi detrahite, relictóque feris cadauere, ex cute tympanum facite, quo in præliis vtamini. Et ſic, vt hoſtes noſtri viuentis aſpectum non ferebant, ita mortui ſonum, fugam adornantes, audire nequibunt. Æneas Sylu. libr. 3. commentariorum de rebus geſt. Alphonſi regis.

De Seriis negotiis in vinolentis conuiuiis non tractandis.

Geminius.

A Romanis in Aſiam ad Antoniū legatus miſſus, vt omnia tentaret per quæ cum Octauio redintegrari communis amicitia poſſet: vocatus in cōuiuium ab Antonio, præſente Cleopatra monuit, vt mandata proferret. Cui Geminius poſt ſalutem dictam, ait, Quæ tibi dicere Antoni iuſſus ſum, cum ſobrio, & alio loco quàm vbi nunc ſumus tractanda ſunt. Oſtendens, ſeria negotia non in conuiuio vinolento, nec quouis loco, nec præſentibus omnibus tractanda eſſe. Plutar. in vitā Antonij.

Berenices.

Ptolemæo regi ad talos ſedenti, vt alea luderet, aſſiſtens quidam, condemnatorum nomina recitabat, vt ille, quinam mortis ſupplicium promeruiſſent, decerneret. Berenice verò vxor regis hoc videns, ac audiens, arrepto è pueri manibus libello, prohibuit, ne ad finem vſque tunc legerentur, dicens: Non ſic obiter aduertendum animum eſſe in re tam ſeria, vbi de hominis ſalute agendum eſt: ſed ſtudioſè, relictis aliis omnibus negotiis, cogitandum, ne noſtra oſcitantia noceamus aliis. Non enim ſimilem eſſe cauſam talorum & corporum. Ælianus libro 14. de Var. hiſt.

De sermone, animi speculo ac indice.

Solon.

SErmonem operum simulachrum esse dicebat. Ea quippe quæ in opus proruunt, prius animo concepta, verbis indicantur. Maximus sermone 14.

Thales.

Dicere solebat, Multiloquium nō ostendere hominem sapientem. Sapiens enim non nisi quum res exigit, loquitur, & paucissimis suum ostendit animum. Stultus autem, etiam necessitate non efflagitante, loquendi finem non facit. Eras. lib. 7. apoph. ex Laert. lib. 1. cap. 1.

Pythagoras.

* Optabilius (inquiebat) sit tibi lapidem temerè proiicere, quàm sermonem ociosum. Stobæus sermone 34.

Demetrius.

Sermonem εἴδωλον τοῦ βίου, id est, vitæ simulachrum, quandámque velut vmbram esse dicebat. Qua quidem sententia nihil dici potuit verius. Nā nullo in speculo melius expressiúsque relucet figura corporis, quàm in sermone pectoris imago repræsentatur. Neque homines ex sermone so cius, quàm ærea vasa tinnitu dignoscuntur. Laert.

Idem.

Audiens adolescentem variis de rebus assiduè loquentem, ait: In speculo faciei figura, in verbis autem animi qualitas vniuscuiusque hominis deprehenditur. Stob.

Zeno Citieus.

Adolescenti confidenter loquenti: Non dixerim, inquit, ô adolescens, quæ mihi succurrunt. Subnotauit vir prudentissimus, è sermonis procacia æstimari morum impudicitiam. Laertius lib. 7. cap. 1.

Musonius.

* Fontem & originem malè viuendi esse dicebat, non refugere abscœna & turpia loqui. Stob. serm. de intemperantia.

Cleostratus.

* Sermone faceto, tanquam sale, parcè vtendum esse dicebat. Stob. serm. 34.

Diogenes.

Aiebat, sibi videri mirum, quòd quum ollam aut operculum non emerent homines, nisi pulsu aut tinnitu exploratum, in emendo homine solo aspectu essent contenti. Significans hominem nulla ex re melius cognosci, quàm ex oratione. Vt igitur qui vas fictile teruntio parāt emere, digito pulsant, atque ex tinnitu reddito dignoscūt, sitne integrum, probæ argillæ ac bene coctum: ita priusquam minis aliquot emant hominē, oportebat ad dicendum prouocare, atque ex oratione deprehendere qualis sit. Laert. lib. 6.

Socrates.

Dicere solebat, qualis homo est, talis etiam eius erit oratio: orationi autem facta simillima, factis vitam. Cic. lib. 5. Tusc. quæst.

Idem.

* In bello quidem ferrum dicebat auro præstare ad defendendum se: in vita autem, sermo eruditus diuitiis. Stob. serm. de literis.

Idem.

* Sermonem eruditum, tanquam bonum figulum eleganti specie animam ornare dicebat. Eodem sermone.

Idem.

Quum diues quidam filium adolescentem ad Socratem misisset, vt indolem illius inspiceret: ac pędagogus diceret, Pater ad te, ô Socrates, misit filium, vt eum videres: tum Socrates ad puerū. Loquere igitur, inquit, adolescens, vt te videam. Significans, ingenium hominis non tam in vultu relucere, quàm in oratione:

quòd

hoc sit certissimum minimé-
nendax animi speculum. Eras-
ibro 3. apoph. ex Apuleio, Flo-
b. 1.

Chrysippus.

terrogatus, quid esset mens ho-
? sermonis fontem esse, respon-
quemadmodum enim riuuli ex
fluunt, sic sermo ex corde &
e hominis procedit. Stobæus
. 1.

Epicurus.

Sapientis sermonem dicebat
nificentiorem esse in grabato,
io & stramentis: tunc enim non
im veri esse præceptorem, sed
n. Seneca epist. 10.

Isocrates.

Duo (inquit) tibi tempora di-
præscribe, vt vel de rebus in-
è tibi perspectis, vel necessariis
a facias. In istis enim solis ora-
æstat silentio: in aliis verò ta-
um potius quàm loquendum.
serm. 34.

Seneca.

Vbicunque videris orationem
ptam placere, ibi mores quo-
recto desciuisse, non erit du-
. Epist. 114.

Idem.

atio, vultus animi est: si circum-
est, & fucata, & manu facta,
dit illum quoque non esse sin-
n, & habere aliquid fracti. Non
namentum virile concinnitas.
. 115.

Idem.

Hæc sit propositi nostri summa:
sentimus, loquamur: quod lo-
ur sentiamus. Concordet sermo
vita. Ille promissum suum im-
t, qui & cum videas illum, &
audias idem est. Epist. 75. ad
b.

Romulus.

cere solebat, vasa fictilia sono
rcussu, hominem verò sermo
plorandum esse. Maximus ser-
15.

Cenopidas.

Qualis cuiusque esset natura, ta-
lem esse dicebat sermonem. Maxim.
serm. 15.

Demonax.

Solitus est dicere, in speculis vul-
tus figuram, in colloquiis autem ani-
mi naturam & imaginem cerni pos-
se. Max. serm. 15.

Idem.

Dicebat, orationem ac sermonem
hominis quasi figulum animi for-
mam effingere & proferre. Ibidem.

Vide apoph. de Breuiloquentia, de Garrulitate, Lingua, Loquacitate, & Silentio.

De seruis & famulis.

Socrates.

QVendam conquerentem, se de-
fatigatum longo itinere, roga-
uit, num per ipsum potuerit conse-
qui? Ait, rogāti, vacuúsne, an aliquid
ferens oneris? Portauit, inquit, non-
nihil sarcinarū. Quid, inquit, queri-
túrne ille se defessum? Quum nega-
ret: An nō pudet, inquit, te mollitiei,
qui vacuus ambulans defessus fueris,
cùm ille gestans sarcinam non que-
ratur se fatigatum? Ostendebat
Socrates seruum in hoc feliciorem
domino, quòd ad labores exercita-
tior, minus sentiret molestiæ. Eras. l.
3. apoph.

Democritus.

* Seruis, vt partibus corporis, alio
ad aliud vtendum esse dicebat. Stob.
serm. 60.

Diogenes.

Erat Diogeni seruus nomine Ma-
nes, is quum profugisset à domino,
admonuerunt amici fugitiuum inue-
stigaret. At ridiculum, inquit Dio-
genes, si Manes absque Diogene vi-
uat, Diogenes absque Mane viuere
non possit. At multi seruos insequun-
tur vt vlciscantur, Diogenes sperta-
bat ysum. Melior autem [illegible]

est qui paucioribus eget. Nolebat itaque hic seruo videri deterior. Laert. libro lib. 6.

Idem.

Quum esset emptus Diogenes, perinde quasi ipse Xeniadem emisset, dixit illi: Vide vt iussis meis pareas. Cúmq. ille diceret ἄνω ποταμῶν, significans rem pręposterè agi, si seruus imperet hero: Si medicū, inquit Diogenes, emisses æger, non illi præscribenti obtemperares? an diceres, ἄνω ποταμῶν? Si herus corpore malè affectus auscultat seruo rei medicæ perito: multò magis decet animo ęgrum, auscultare seruo philosophiæ perito. Quod enim ars medica præstat corpori, hoc philosophia præstat animo: illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præstat corpori, hoc illius morbi sunt, quàm huius, grauiores. Laertius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prædicari? ísque respondisset, scire imperare liberis: vbi vidisset prætereuntem quendam bene cultum, Huic, inquit, me vende: nam is eget domino.

Idem.

Dicebat, inter seruos ac dominos malos præter vocabula nihil aliud interesse, nisi quòd mancipia seruirent dominis, domini cupiditatibus. significans vtrosque esse seruos: miseriorem seruitutem seruire dominos, quàm mancipia, si sint improbi. Nam qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet dominos, & turpes, & inclementes. Laert. l. 6.

Seneca.

† Sic cum inferiore viuas, quemadmodum tecum superiorem velles viuere. Epist. 47.

Palamedes.

† Ad bellum Troianum pergenti absque seruo & ancilla, cùm diceret Achilles: Agrestior plerisque, ô Palamedes, videris, quòd qui tibi ministret in bello, neminem adduxeris. Tum ille ambas protendens manus: Quid ergo hæc, ô Achilles, respondit? Innuens non egere seruo, qui manus & cæteras corporis partes integras & valentes habeat. Philostratus.

Metrodorus.

* Seruum necessariam quidem possessionem esse dicebat: sed non iucundam. Stob. serm. 60.

Antigonus.

Quum Athenienses seruum Antigoni, honoris gratia perinde vt ingenium in ciuium numerū ascripsissent: Nequaquam, inquit Antigonus rex, velim vnum Atheniensem à me loris cædi: significans, per illos factū, vt vnum ciuem Atheniensem posset loris cædere, quippe seruum: sed Athenis esse plures vno commeritos, vt à rege loris cæderentur, qui seruū alienum, quod in ipsis fuit, manumitterent. Plutarch. in apoph.

Iulianus Imper.

Cum eunuchis & coquis seruos etiam ex palatio eiecit. Rogatus verò, cur id faceret? ait: His non opus esse, cùm minori sumptu viuere posset. Erasm. lib. 8 apoph.

Hadrianus Imper.

Quum seruum suum videret inter duos senatores ambulantē, misit qui illi colaphum impingeret, diceretq. Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes esse seruus. simul senatorię dignitati consulens, & serui castigans insolentiam, quam de Cæsare hero sumpserat. Ex Dione Cassio.

Alex. Seuerus.

Nunquam vtebatur cursore, nisi seruo suo: dicens, ingenium currere nisi in sacro certamine non debere. Ælius Lampridius.

De seruo fideli.

Bion.

* Dicebat bonos seruos esse liberos: improbos autem libertinos

nos multis cupiditatibus seruire. Stobæus ser. 1. & 60.

Anonymus.

Ex his militibus qui sub Lysimacho stipendium faciebant, quidam quum ab eo rogaretur, num esset quispiam ex Helotum, id est seruorum Laconicorum numero: Túne, inquit, existimas Laconem ad te venturum, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit se fateri seruum, quàm hoc probari admittere in nomen Lacedæmonicum. Plut. in Lacon.

Callicratidas.

Interrogatus quod genus hominũ essent Iones? Liberi, inquit, mali, sed serui boni: significans illos nescire imperare, ac libertate vti, sed seruitutem æquo animo ferre: videlicet referendos ad secundum hominum genus, iuxta distinctionem Hesiodi, qui per se quidem nõ sapiunt, sed parent rectè sapienti. Plut. in Lacon.

Anonyma.

Lacęna quædã captiua, quũ interrogaretur, quid sciret? probè, inquit, regere domũ. Et hæc nõ vulgaris ars est in muliere. Plut. in Lacænarum apophtheg.

Alia.

Quædam à licitatore interrogata, num esset futura proba, si ipsam emeret? etiam, inquit, si me non emeris. Plutar.

Alia.

Quum in auctione præco rogaret illam, quid sciret? Libera, inquit, esse. significans, sese captiuam quidem esse, cæterum ad illiberalia iussa non parituram. Itaque quum emptor imperasset quædam non conuenientia liberę: Plorabis, inquit, qui tibiipsi talem inuideris possessionem, móxq. sibi necem consciuit. Plut. in apoph. Lacænarum.

Anonymus.

Puer Spartanus captus ab Antigono rege, ac sub hasta venditus, in cæteris omnibus quęcunque putabat ab ingenuo decenter fieri posse, obsequens erat ei qui ipsum fuerat mercatus: cæterùm iussus adferre matulam, haud sustinuit, dicens: Non seruiam. At quum instaret herus, puer conscenso tecto, dixit, Senties cuiusmodi mercatum feceris: móxque sese è sublimi præcipitem dedit, ac periit. Captiuus esse poterat, seruilia facere non poterat, ac semet in libertatem morte asseruit. Plut. in Lacon.

Idathyrsus.

Idathyrsus Scytharũ rex, in quem arma mouit Darius, suasit Ionum regibus, vt Histrici pontis iunctura soluta, fugientes sese in libertatem vindicarent qui quum id facere recusarent, ne violarent fidem, qua Dario erant obstricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἀδραςα, hoc est, qui fugere nollent. Nam hæc non minima laus est seruorum, nolle fugere, si liceat: at nolle tyrannicam seruitutem commutare libertate, si detur opportunitas, animi seruilis est. Plutar. in apoph.

Antigonus.

Conspiciens filium suum eos, in quos habebat imperium, ferocius tractantem, atque insolentius: An ignoras, inquit, fili, regnum nostrum esse splendidam seruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps nõ minus obseruire cogitur populo, quàm populus principi: nisi quòd princeps id facit cũ dignitate, alioqui reuera mutua seruitus est. Plutarch.

Anonymus.

Quidam in seruum furacem ita iocatus est, vt diceret, cum solum esse cui domi nihil esset nec signatũ, nec occlusum. Id si de frugi seruo dicas, laus est: si de furaci, iocus. Intelligimus enim illi nec seras nec signa obstare, quo minus furetur. Scrinia claudimus: olim & cadi lagenæque solebãt obsignari. Erasmus libro 6. apophthegm.

De seruorum multitudine & turba.

Anonymus.

AEtoli quondam ingressi regionem Laconicam, abduxerunt quinquaginta seruorum millia, vnde Lacon quispiam senior festiuiter dixisse fertur: Magno bono fuerunt hostes Laconicæ, quam tanta turba leuarunt. Plut. in Lacon.

Anonymi.

Cùm Thebani irrupissent in Laconicam, & inter captiuos captiuásque multos etiam abduxissent helotas, iusserunt illos Terpandri, Alcmanis ac Spendonis Laconica carmina canere. illi recusarunt, dicẽtes, id nolle filias heriles: adeò plus apud illos valuit cõcaptiuarum puellarum authoritas, quã iussa victoris. Hinc probarũt quidã, esse verum quod vulgò diceretur, liberum Spartæ maximè liberum esse, contrà seruum maximè seruum. Plutarc. in vita Lycurgi.

Alcamenes.

Percontanti cuidam, cur Lacedæmonij Helotibus committerent colendos agros, ac non ipsi potius eos colerent? Quoniam, inquit, non ipsorum causa, sed nostra, Helotas nobis comparauimus. Videlicet stultitiam eorum taxans, qui mancipia ad ostentationem alunt otiosa, & seruos socios ac ministros voluptatum habere malunt, quàm frugiferis operibus occupatos. Plut. in Lacon.

M. Crassus.

M. Crassus ille diues, magnam seruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, discentibus adstans interdum, & ipse docens eos, dicens hãc oportere præcipuam esse patrisfamiliâs sollicitudinem, nosse quot sint rei familiaris animata instrumenta.

De seruorum ministerio.

Diogenes.

COnspicatus delicatum quendam à seruo calceari: Nondum, inquit, sat beatus es, nisi te etiam abstergat. id erit, si mancus fueris. Laertius libro 6. Visum est Diogeni non multò minus absurdum, in calceatu abuti opera famuli, si quis ipse sibi hoc prẽstare valeat, quàm si post exoneratum aluum adhibeat famulum abstergendo podici. Quanquam intelligi potest & de abstergendo naso. Philosopho ethnico prodigiosæ deliciæ videbantur, ethnicum calceari à famulo (inquit Erasmus:) At ego, noui Christianum sacerdotem, ac theologum, cui cùm nullum esset membrum mancum, tamen aditurus latrinam, famulos accersebat, qui soluerent ligulas: item reuersus qui alligarent. Id ego videns, sic mecum cogitabam, Vtinã adesset spectator Diogenes.

Demonax.

Videns quendam seruum suũ crudeliter verberantem, Desine, ait, ne seruo tuo similis fias. Iudicauit vir prudentissimus, reuera seruum esse, qui affectibus suis imperare non possit. Eras. l. 8. apoph.

Gorgo Cleomenis filia.

Cùm videret Aristagoram à quõpiam è famulis calceari: Quid, inquit, pater? Hospes iste manus non habet? Existimabat, non ferendas viri delicias, qui in eo abutebatur famuli opera, quod ipse suis manibus facere sibi poterat. Et nõ pudet quosdam, quibus vestiendis comendisque vix decem famuli sufficiunt. Opus est famulo, qui ventrem exoneraturo soluat ligulas, qui fœnum aut lanam porrigat extersuro, ac minimo minus, qui abstergat. Erasm. ex Plut. in Lacon.

Seneca.

† Non ministeriis seruos, æstimabo sed

bus. Sibi quisque dat mores, a casus assignat. Epist. 47.

Gilitas.

tio exceptus apud homi- um & vndecunque facien- stum, qui ne dormire qui- nulis permittebat, sed alius erabatur noctu: eundem & ea, quum Agrigentum venis- pit, & conuocatis famulorũ ui permulti erant) nuces & distribuit. Interrogante au- e, vnde tot pueri? A famulis it, mihi generantur. Voluit tendere, ita tractandos esse t ad procreandos etiam libe me sint apti. Stob. ser. 60.

De seueritate.

M. Cato.

senior millia quinque fa- os habebat, quorum vnus iua corpora emit. Quod vbi scisse Catonem, priusquam nspectum veniret, seipsum erforauit. Adeò quæstum o- milire, adeò veniam despe- i peccauerat.

Antisthenes.

de præceptore bono ac fi-

Parysatis.

de Adulatione & assenta-

T. Manlius.

de Grauiter dictis.

C. Sulpitius Gallus.

m repudiauit, quòd aperto iisset foris: Lex, inquiens, tibi ius præfinit oculos, quibus tuam approbes: his ornamẽ- arato: his esto speciosa, aliis deri formosam, in suspicione mine hæreat necesse est. E- apoph.

Pescennius Niger.

st, nis rogantibus, vt ipsorum euaretur, eo quòd regio esset grauata, satis inclementer respondit: Vos terras vestras leuare vultis, ego etiam aërem vestrum censere cuperem: Ælius Spart.

Alphonsus.

Admonitus ab amicis ne nimium leuis erga suos esset, & ob id in contemptũ apud suos incideret. Magis, ait, hoc cauendum mihi est, ne nimia mihi seueritas conciliet inuidiam. Eras. l. 8 apoph.

Vide apoph. de Disciplina militari, & de Parentum seueritate in filios.

De seuerè dictis.

Gorgo.

CVm hospes quispiam molliter ac ægrè vestem prælongam attraheret, Gorgo Cleomenis filia protrusit hominem, dicens: Non tu hinc abis, qui nec ea possis quæ sunt fœminarum? Mulierum est, laciniosis, & in humũ defluẽtibus vti vestibus: quin & caudas admodum longas interdũ trahunt, nec tamen grauantur onere, aut succingunt. Plutarc. in Lacon. apoph.

Anonymus.

Lacon cùm in peregrinatione vidisset homines in sellis curulibus sedentes: Absit, inquit, vt in talibus sedeam sellis, vnde non liceat assurgere seniori. Ibidem.

Antigonus.

Suprà de Iudice bono & incorrupto, & apophthegm. de seruis ac famulis.

Paulus Æmylius.

Cùm Perseus captiuus deprecaretur, ne in triũpho duceretur: Isthuc, inquit, in te situm erat. Significans illi licuisse in bello perire. Plut. in vita Æmyl.

Teleutia.

Suprà de Filiorum abdicatione & de Parentum seueritate in filios.

Vide apopht. de grauiter, prudenter & sapienter dictis.

De Sexu.

Antisthenes.

Dicebat, viri ac mulieris eandem esse virtutem. Idem sensit Socrates, sexum muliebrem non minùs esse docilem ad omnia virtutis munia: quàm virilem, si pariter instituatur. At vulgus sexum incusat, quasi ad virtutem indocilem. Laer. l. 6.

De Silentio.

Pythagoras.

*Eius de silentio scitè dicta sunt hæc: Aut sile, aut affer meliora silētio. Aut silentium tempestiuum, aut orationem vtilem habeas. Verba silentio, silentiū tempestiuitate claudas, Stob ser. 34.

Socrates.

Admonebat suos discipulos, vt tria præcipuè in omni vita haberent: In animo prudentiam, in vultu verecundiam, & in lingua silentium. Maxim. ser. 11.

Pittacus.

Præcipiebat, vt ea quæ facturi sumus non aperiamus loquaciter aliis: ne si malè perfecerimus, dignè derideamur. Max. ser. 20.

Thales.

Suprà de Lingua, Garrulitate & loquacitate nimia.

Solon.

Inter pocula tacitus, interrogāti Periandro, an propter verborum inopiam aut ob stultitiam taceret, respondit, Atqui nullus stultorum in conuiuio silentium præstare potest. Stob.

Idem.

*Sermonem silentio, silentium autem temporis occasione obsignādū esse dicebat. Stob. ser 3.

Chilon.

Rogatus, quid esset difficile? Arcanum, inquit, reticere. Tanta est linguæ, omnium maximè volubilis, incontinentia, cùm alioqui nihil videatur facilius quàm silere. Laer.

Bias.

Apprimè decorum illis esse silentium dicebat, quibus indecora impuráque esset vita. Stob.

Democritus.

Cùm animaduertisset quendam multa imperitè disputantem: Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacēdi imperitus. Max. ser. 20.

Diogenes.

Ad quendam, qui se contentiosè philosophum profitebatur: Vah miser, inquit, cùm id quod optimum est in vita philosophi corrumpas, verbis tamen audes te philosophum iactare. Est autem philosophi etiā munus silere, cùm res responsione digna nō est. Stob. ser. 31.

Idem.

Adolescens quidā ex illis qui cum Diogene versabātur interrogatus ab ipso, tacebat. Tum Diogenes: Non putas, inquit, eiusdem esse, quæ dicenda sunt scire, & quando: & quæ tacenda sunt, & apud quem. Stobæus ser. 31.

Cleanthes.

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quòd crebrò occineret filio suo protulit ex Electra, σιγᾶ σιγᾶ λεπτὸν ἴχνος, id est, Tace, tace, tenue vestigulum. Innuens pueris maximè cōuenire silentium Laer. l. 7. c. 2.

Idem.

Cùm quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cum amicis confabulari. Iucundū quidē, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eo magis in hoc amicis oportet cōcedere. Sto. ser. 31.

Zeno Citticus.

Ptolemæi legatis, qui multos eruditos ad conuiuium inuitarant, percontantibus quid de ipso regi suo essent renuntiaturi? ait, Vidisse vos senem, qui in conuiuio tacere nouerit.

Cùm

Cùm enim cæteri ad ostentationem multa dixissent, vnus Zeno perpetuũ tenuit silentium. Laer. lib. 7. c. 1. Stob. ser. 32. Max. ser. 20.

Simonides.

Dicere solebat, nunquam se pœnituisse silentij, sermonis autẽ sæpius. Anton. in Meliss. par. 1. serm. 73. Max. ser. 20.

Idem.

Dicebat, eorum hominum, quorũ indecora vita est, maximum decus esse silentium. Anton. in Melis. par. 1. serm. 73.

Xenocrates.

Cùm in conuiuio cæteris multa garrientibus, solus nihil diceret, interrogãti, cur vnus omnium sileret? Quoniam, inquit, loquutum fuisse pœnituit aliquando, siluisse nunquã. Hoc Plut. in libello περὶ τῆς ὑγιείας tribuit Simonidi. Sed Laert. 4. ca. 2. Xenocrati tribuit, & Valer. Max. etiam li. 7. ca. 2.

Idem.

Singulas diei partes diuidens in actiones certas, suam etiam silentio partem reddebat. Docens, silentij rationes vtique adhibendas esse. Max. ser. 20.

Heraclitus.

Rogatus à quibusdam, cur taceret: Vt vos, inquit, loquamini. Bruson. Cont. libro sexto capit. 6. exemplorum.

Anacharsis.

A Solone exceptus conuiuio, cùm se cubitum recepisset, sic compositus erat, vt sinistra manus ad pudẽda apposita esset, dextra autem ori. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Continentiori freno linguam indigere dixit, ne secreta proferret. Max. ser. 20.

Anaxarchus.

Multarum rerum cognitionem homines aut valde iuuare, aut valde lædere dicebat. Iuuare enim virum dextrum & commodum: lædere verò illum, qui facilè quemui sermonem & apud quosuis eloquitur. Oportet autem occasionis modum nosse, is enim sapientis terminus est. Qui verò intempestiuè cantilenam musicam quãuis doctè cecinerint, illi non approbantur, sed cristẽ stultitiæ subeunt. Stob. ser. 32.

Idem.

Cùm à Cypriorum tyranno Nicocreonte torqueretur, vt cõscios proderet, post multa in regem dicta cõuicia, tandem per iracundiam & linguæ amputationem minanti: Non erit, inquit, effœminate adolescens, hæc quoque corporis mei pars tuæ ditionis, simùlque dentibus abscissam, & commanducatam linguam in os eius ira patens expuit. Laer. l. 9. cap. 10.

Theophrastus.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Aristoteles.

Callisthenem, auditorem suum ad Alexandrum mittens, monuit, vt cum eo quàm rarissimè aut quàm iucundissimè loqueretur. Quo scilicet apud regias aures vel silentio tutior, vel sermone esset acceptior. Plut. in Alex. Laer. in Arist. Valer. Max. lib. 7. cap. 2.

Idem.

Cùm percontaretur, quid esset in vita difficillimũ? Tacere, inquit, quæ loqui non decet. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solitus est: Qui silere non nouit, is neque loqui admodum scit. Nam quærente quodam, quæ res homini in vita esset difficillima? ait, Silere tacenda. Stob.

Idem.

Interrogatus, quam ob rem, cùm alios doceret loqui, ipse taceret? respondit: Cos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. in Melis. part. 1. ser. 63. Verùm hoc I[illegible] adscribit Max. ser. 20.

Idem.

Interrogatus à qu[illegible]

num sermonem continere posset? respondit: Qui carbonem quoque ignitum lingua retinere potest. Ant. eod. serm.

Dion.

Naturã probè egisse dicebat, quæ geminas aures, & linguam vnicam nobis fabricarit: quò ad audiendum essemus quàm ad loquendum promptiores. Stob.

Isocrates.

Duo dicendi tempora statuenda dicebat: Vel de iis quæ certò nouimus, vel de quibus dicere est necessarium. In his enim solis oratio silētio prestat, in aliis melius est silere quàm loqui. Max. ser. 20.

Idem.

Dicere solebat, improbi hominis, quasi taciturni canis silentium magis quàm vocem timendam esse. Ibidem.

Demosthenes.

Cùm adolescens quidam inter pocula multas nugas effutiret, & tacere nollet. Adolescens dixit, quomodo non didicisti tacere ab illo, à quo didicisti loqui? Antonius in Meliss. par. serm. 75.

Idem.

Cùm quis ei obiiceret oris fœtorem: Bene dicis, respondit: multa enim secreta in eo computruerunt. Ibid. & Max. ser. 20.

Apollonius.

Summo studio adnitendum dicebat, ne temerè nobis verba parum decentia elabātur. Constat enim quàm inurbanum sit silere non posse: tum effutire palàm cum turpitudine, quæ honestius obticuisses. Stob.

Idem.

Dicebat, cùm in alios atque alios errores & pericula homines labi palam sit: mirum, quantam securitatem præstare queat taciturnitas. Stobæus.

Theocritus.

A blaterone quodã interrogatus, vbi eras visurus esset ipsum? Illic, respondit, vbi te ego nō videam. Stob. ser. 31.

Euripides.

Cuidam opprobranti grauеolentiam oris. Multa nimirum, inquit, in illo occulta computruerunt. Significans, se posse continere arcana. Solēt autem res in occulto congestæ computrescere. Eras. l. 8. apoph. Idem. Demostheni ab aliis attributũ, paulo ante recensuimus.

Epictetus.

* In omni negotio nihil adeò prospiciendum esse dicebat, quàm vt tutum securúmque sit quod agitur. Est autem tutius, inquit, tacere quàm loqui. In Enchiridio.

Demetrius Cynicus.

Cùm post ex Italia proscriptos à Domitiano mathematicos & philosophos, ad Apollonium venisset, & fortunæ suæ iniquitatem deplorasset: Cicadis, inquit, licet impunè canere, nobis Romæ ne mutire quidem fas est. Philostratus, & Cuspin. in Coss.

Isocrates.

Careo loquaculus volebat ab Isocrate oratore erudiri. Sed is, duplicē mercedem mihi dari, inquit, posco: alteram, vt loqui: alteram, vt tacere discas. Stob.

Plutarchus.

* Verborum, rei leuissimæ, inquiebat, grauissima pœna, & apud Deum & apud homines, comes esse solet. Silentium verò cùm vbique culpa vacet, tum maximè in aliorum conuiciis, nescio quid egregium, Socraticũ aut potius Herculeum præ se fert. Siquidem & Hercules, ne gry quidē odiósa verba curabat. Libr. quomodo quis ab hostibus iuuetur.

Lacones.

Apud Lacedæmonios, ad publica conuiuia ingredientibus, qui natu erat maximus, singulis ostendebat fores, dicens: Per has nullus egreditur sermo. Admonens, nihil effutiendũ, si quid liberius dictum est in cōuiuio.

Hunc

Hunc morem instituit Lycurgus. Plut.

Demaratus.

In cōsessu quodam rogitus, vtrum ob stultitiam, an ob sermonis inopiā sileret? Atqui stultus, inquit, ne possit quidem silere. Quidam hoc praeclarum existimant, si nunquam sileant, quum id sit certissimum fatuitatis argumentum: vt contrà silentium, vbi loquendi tempus nō est prudētiae signum est. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonax.

A quodam interrogatus, quânam ratione delegatam prouinciam ritè administrare posse? respondit: Si quàm minimum loquens, plurima audieris. Erasmus libro octauo apopotheg.

Philippides.

Philippidi Atheniensi, qui ob virtutem charus ac perquàm familiaris Lysimacho regi erat, Lysimachus cū dixisset, num quid rerum suarum expeteret? respondit: Solùm, ô rex, ne arcanorum tuorum quidquā mihi credas. Plut.

Epaminondas.

Audiendi potius quàm loquendi cupidum esse hominem debere putabat: Quòd sciret, ex audiendo doctrinam, ex loquacitate autem poenitentiam nasci. De eo etiam dictum, Neminem vnquam visum esse qui plura sciret, & pauciora loqueretur. Plutarch.

Hieron.

Arcana enuntiantes iniuriam facere dicebat eis etiam quibus enuntiarent. Odimus enim non solùm eos qui effutierint, verùm eos etiam, qui quae nolumus audierint. Maxim. serm. 20.

Alexander M.

Suprà de Lingua, garrulitate & loquacitate nimia.

Antigonus.

Filio Philippo multis praesentibus percontanti, ac dicenti, Quando castra mouebimus? Quid, inquit, num metuis, ne solus tubam non audias? Notans adolescentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda sint consilia principum: sed quoties castra mouenda sunt, tum omnibus tuba dat signum. Plutarchus in apophthegm.

Gnathaena.

† Cùm inter pocula plurima quidam importunus effutiret: eum interpellans Gnathaena; Nonne, inquit, ex Hellesponto te venire dixisti? Cùm is annueret: Cur igitur, adiecit illa, primariam ibi ciuitatem ignoras? Qui cùm quaenam tandem esset illa, interrogaret? Sigaeum, respondit Gnathaena. Sic argutè & faciosè hoc nomine ei silentium imposuit. Aelian. l. 12. cap. 13.

Caecilius Metellus.

Quum in bello omnia proprio & subito consilio ageret, amico cuidam interroganti, quidnam iam acturus esset, post Arbachos in Macedonia subactos? Tunicam, inquit, meam exurerē si eam consiliū meum scire existimarem. Quo dicto docuit, non temerè animi nostri propositū effutiēdū esse omnibus, sed silendū ad suum vsque tempus Plin. cap. 6. de Viris illustribus Plut. in apoph. Rom. Frōt. lib. & cap. 1.

Cato Vticensis.

Quum Catoni, qui pòst dictus est Vticensis, etiamnum puero, vitio daretur taciturnitas (nec enim cum pueris exercebatur, nec à quoquam audiri volebat) ait: Carpant taciturnitatem, modò vitam probent. Et addidit: Tum demum abrumpam hoc meum silentium, cùm ea loqui potero, quae sunt indigna silentio. Plu. & Brus. l. 9. ca. 6.

Tiberius.

Cùm aliquando percontaretur, cur sua consilia non cum aliorum quoque, cui ei non malè vel consiliis communicaret? resp-

Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum esse oportere. Sensit autem nō omnia credenda iis qui se amicos esse venditant: quibus quū aliquid secreti commiseris, temerè rimarum pleni effutiunt: non cogitantes, principes loquaculorum garrulitate sæpenumero aut periclitari, aut prodi prorsus. Dion.

Vide apoph. de patientia, prudentia, animi magnitud. Contumelia, maledicentia. Conuiuijs, &c.

De similitudine formæ.

Anonymus.

PRoconsul quidam Romanus in Sicilia, conspicatus quendā adolescentem admodum sui similem, rogauit similitudinis causam: num pater suus nunquam adisset Siciliam? At meus, inquit, Romam frequenter accessit. Iocum retorsit Siculus, nihil veritus secures ac virgas proconsulis. Brus. l. 6. c. 20.

Anonymus.

Augusto Cæsari perquàm similis Romam venerat, & ita similis, vt omnium ora in se conuerteret. Produci ergo Cæsar hominem iussit, visúmque interrogat: Dic (ait) adolescens: fuítne aliquando mater tua Romæ? Excepit adolescens, & hunc in modum Augusto respondit: Mater mea nunquam fuit Romæ, sed pater persæpè. Macrob. Plut. in Rom. apoph. Eras. l. 4 apoph.

De simulatione & dissimulatione.

Charondas.

* INter leges quas tulit Catanensibus, hæc reperitur scitu digna. Vnusquisque ciuium se temperantem potius quàm sapientem videri studeat. Nam simulare sapientiam magnum est imperiti & vilis animi signum. Temperantiæ autem simulatio debet esse vera: neque vllus egregia facta simulet, qui re ipsa & mentis & actionum bonarum nihil habeat. Stob. ser. 41.

Diogenes.

Cùm in conuiuio placentam ederet, dicerétque conuiuarum quispiam, Quid comedis Diogenes? Suspicans Cynicum philosophum nescire quid esset placenta. Panem, inquit, bene pistum. Dissimulans se scire, quid esset aliis placenta. Laërt. lib 6. c. 2.

Polydorus.

Quum in Messenensium regionem eduxisset copias Polydorus, roganti cuipiam, Num aduersus fratres essent pugnaturi: Non, inquit, sed in eam agrorum partem proficiscimur, quæ nondum sortito diuisa est. Elusit percontatorem, dissimulans consilium suum. Plut. in Lacon. apoph.

Demosthenes.

Postquam Demosthenes metu Antipatri profugisset in Calauriam insulam, séque in Neptuni templo contineret, & Archias ex tragœdiarum histrione potens, illi blandis sermonibus persuadere conaretur vt sese in Antipatri fidem committeret, non modò nihil passurum mali, verùm etiam amplissimis muneribus honorandum: In scena, inquit, mihi nunquam placuisti histrio, neque nunc persuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur, se detracturum illum è templo: Tandem, inquit, oracula Macedonica aperuisti, nam prius histrionum more simulabas. Plut. in Demosth.

Metellus.

Cùm Scipioni viuenti fuisset inimicus, mortem tamen illius grauiter tulit, iussitque filiis, vt subeuntes pheretrum, funus Scipionis efferrent: addens, se Romanæ ciuitatis nomine gra-

ne gratiam habere diis, quòd Scipio apud alios non esset natus. Sentiens, Romam non futuram fuisse incolumem, si talem ducem habuissent hostes. Simultatem oportet morte finire, amicitiam non item. Plut. in Rom. apoph.

Cicero.

L. Cotta censore, qui vini auidissimus habebatur, quum Cicero consulatum petens sitisset, bibissétque, septus vndique amicis: Rectè, inquit, timetis ne censorem habeam infensum, quòd aquam bibo. Simulauit Cicero se credere, ob id circunstare frequentes amicos, ne censor videret illum bibentem aquam: Simile enim simili amicum. Eras. lib. 4. apoph.

Domitius Afer.

Dum causam ageret, & is qui diuersam agebat partem, subinde repeteret Celsinam hoc dicere: cùm probè nouisset fœminam præpotentem, simulans se credere Celsinam virum esse, rogauit quis esset ille Celsina? Obiter notans ineptiam illorum, qui tantum authoritatis opũ gratia tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro testimoniis. Eras. l. 6. apoph.

Iulius Cæsar.

Cùm testis ad exaggerandam iniuriam diceret, fœmina sua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Non ignorabat, cur illam partem potissimum vulnerare voluisset: sed hoc dissimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegunt, præter fœminam. Erasmus Rot. libro quarto apoph.

Anonymus.

Tiberio Cæsari cunctanter & ægrè suscipienti delatum imperium, quidã in os ausus est dicere: Cæteri quod pollicentur tardè præstant: tu quod præstas, tardè polliceris. Notata est illius simulata cunctatio, detrectantis quod cupiebat. Eras. l. 6. apoph.

Fridericus Imp.

Posteaquam senatores omnes in curiam vocasset, optauit, vt antequã ingrederentur, duas res deponerent, & tum fieri posset vt iudicio neminẽ fallerent. Percontatus autem, quænã res illæ essent? Simulatio & dissimulatio, respondit. Nam quæ res est, quã homines decipiuntur magis, quàm si aliud cogites, aliud dicas? Æneas Syl. de dictis Friderici imp.

Sigis. Imp.

Dixisse memoratur, ignarum esse regnandi, qui simulare nesciret. Innuit autem, præcipuã principum virtutem esse clementiam, quæ docet, simulanda interdum esse ea, quæ non magni sunt momenti, commodi maioris gratia. Æneas Syl. l. 1. comment. in res gest. Alphonsi.

Ramirus.

* Is, Hispanorum rex mirè fuit probus & in moribus simplex. Ob eam rem cùm irrisui aulicis esset, & dicteriis identidem peteretur, ad extremum exarsit, & vndecim viros nobiles ad se vocatos in Osca vrbe gladio peti iussit, addicto dicto, Nescit vulpecula cum quo ludat. Re ipsâ scilicet ostendit periculosum valde, leonem vellicare. Histor. Hispaniæ.

De simultate, reipubl. pernicie.

Chilon.

CHilonis dicterium est: Sic ama, tanquam osurus: sic oderis, tanquam amaturus. Hoc dicto admonuit, nec simultates tam acriter exercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus: nec amicis adeò fidendum, vt illis committas, quod si fiant inimici, possint te perdere. Gell.

Aristippus.

Helicon Cyzicenus, vnus ex Platonis æqualibus, solis defectum [illegible]

xerat: qui posteaquam accidit, quem admodum ille prædixerat, à Dionysio argenti talento donatus est. Tum Aristippus ad reliquos Philosophos: Et ego rem miram habeo, quam possim prædicere. Orantibus vt proferret: Prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionysium futuram simultatem. Senserat enim, regem animũ suum iamdudum dissimulare. Laërt. lib. 2.

Idem, & Æschines.

Quum inter Aristippum & Æschinem incidisset simultas, quidam autem diceret, Vbi nunc illa vestra amicitia? Dormit, inquit, sed eam excitabo. Itaque simultatem Aristippus commoda liberáque appellatione, facilè sustulit. Ne silentio malum, vt solet, incrudesceret, vltrò adiit Æschinem: Num, inquit, quamprimum redibimus in gratiam, ac nugari desinemus? an potius expectabimus, vt scurris inter pocula de nobis loquendi materiam præbeamus? Cui cùm Æschines respondisset, se lubenti animo rediturum in gratiam: Memento igitur, inquit Aristippus, quòd cũ essem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æschines: Næ tu profectò vir me longè melior est. Siquidẽ à me simultatis, abs te sarciendæ gratiæ fuit initium. Hoc pacto redintegra est inter illos amicitia. Laërtius libro 2.

Aristides.

Cùm inter Aristidem & Themistoclem magna esset simultas, tamen legati simul missi vt Reipublicæ negotia expedirent, Vis, inquit, Themistocles, vt in his montibus inimicitias relinquamus? Nam si videbitur, cùm reuersi fuerimus, illas resumemus. Docuit vir prudentissimus, omnem simultatem deponendam esse iis, qui Reipub. vtilitatem promouere cupiunt. Plut. in apoph.

Idem.

Aristides è concione quadam, in qua frustra Themistocli obstiterat, discedens, clara voce testatus est, res Atheniensium incolumes esse non posse, nisi & ipsum & Themistoclem in barathrum conicerent. prius habens, morte affici, quàm ob duorum simultatem minus rectè consuli publicis commodis. Plutarchus in Aristide.

Cratides.

Lysandro defuncto, cùm de societate belli nata esset controuersia, Agesilaus adiit Lysandri domum, inquisiturus super hac re literas, quas Lysander apud se detinuerat. Reperit autem præterea librum Lysandro cõscriptum de nouando Reipubl. statu, quòd oporteret regnum ab Eurytionidis & Agide ablatum (nam ex his tantùm familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis: quo videlicet hoc honoris decerneretur non his qui genus duxissent ab Hercule, sed iis qui tales essent virtute, qualis fuisset Hercules: quandoquidem virtute, non generis commendatione, & ille ad diuinos honores subuectus est. Hanc orationem Agesilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens per eam ostendere, qualis ciuis clanculum fuisset Lysander, non sine calumnia eorum qui Lysandro fauerant. Sed ferunt Cratidem, qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio persuaderet, reuocasse ab eo concilio Agesilaum, ac dixisse: non solùm non esse refodiendum Lysandrum, sed ipsam potius orationem cum illo defodiendam, quòd callidè & ad persuadendum accommodatè composita videretur. Hoc defactum declarat Lysandri peruersam ambitionem, qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiscendum: sed idem arguit Agesilai moderationem, qui priuatam simultatem posthabuit vtilitati Reipublicæ. Plutarchus in Laconicis.

Bibulus,

Bibulus.

Cùm Pompeio esset inimicus, prius tamen in senatu rogationem tulit, vt vnicus consul Pompeius decerneretur: Aut enim (inquit) Respub. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parcendum erit. Egregius animus, qui priuatam simultatem posthabuit Reipubl. commodis. Eras. Rot. l. 6. apoph.

Fridericus Imp.

Supra de Simulatione.

Alphonsus.

Suprà de Affectibus frenandis & de Discordia.

Vide apoph. de Odio.

De sobrietate.

Diogenes.

QVum Diogeni quispiam probri vice obiecisset, quòd in caupona biberet: & in tonstrina, inquit, tondeor. Significans, nihilominus esse honestum bibere, quàm tonderi aut radi. Quemadmodum nemo reprehendit, in tonstrina radi, quòd is locus ei rei paratus sit: itaque turpe videri non debet, si quis bibat in caupona, modò bibat modicè. Nam immodicè bibere, quouis loco turpe est. Laërt. l. 6.

Musonius.

* Delicatulos picam expertis mulieribus non dissimiles esse aiebat. Nam & ipsi, inquit, velut illæ familiarissimos cibos fastidiunt, ore ventriculi corrupto. Itaque vt ferrum inutile acie noua semper eget, similiter & illorum stomachi inter edendum acui nunquam non postulant, siue mero, siue aceto, siue acerbo aliquo condimento. lib. de alimentis, apud Stobæum.

Anonymus.

*Lacon quidam conspiciens quendam preciosam auiculam sibi appositam præ fastidio renuere: At mihi, dixit, etiam vultur & hircus sapiunt. Stob. ser. 17.

Zeno Citrieus.

* Ne per morbum quidem cibo magis delicioso vti voluit. Igitur medico columbinum pullum consulente, ipse consilij impatiens, non secus quàm mancipium nomine Manem, si ægrotaret, curari se iussit. Si enim, inquit, absque sumptuosis alimentis recuperare sanitatem seruus potest, quid idem mihi futurum prohibet? Laer.

Archidamus.

Quodam Archidamo pollicente vinum suaue: Quorsum, inquit, opus? quandoquidem & plus absumetur: & quæ fortes decent viros, ea reddet inutiliora. O verè masculum animũ, & omnium deliciarum contemptorem. Plut. in Lacon.

Demades.

Prandens apud Phocionem, cùm apparatum admodum tenuem videret: Demiror, inquit, ô Phocion, te Rempubl. administrare, cùm possis ad istum prandere modum. Bis errans, & quòd lucri tantùm causa putaret adeundam Rempub. & quòd luxum probaret in eo, cui maximè conueniebat sobrietas. Sed Demades alios è suis moribus æstimabat: Erat enim & pecuniarum auidus, & luxui deditus. Eras. lib. 6. apoph.

Leotychidas.

Percontanti cuidam, quamobrem Spartiatæ parcissimè biberent? Ne in quit Leotychidas, pro nobis alij, sed nos potius pro aliis consultemus. Salsissimè notans, vinosos non esse ad cõsultandum idoneos, at salubrium cõsiliorum parens est sobrietas. Plut.

Cyrus maior.

Cùm ad hospitem diuertisset, rogaretúrque, Quid sibi cœnæ vellet apponi? respondit: Panem tantùm, & sperare se prope fluentem aquæ riuulum cœnaturum. Hic suos etiam monere solebat, vt aquam bibere consuescerent, & fierent Hydropo-

tæ, quòd vinum omnibus bonis rebus inimicaretur, Xenophon.

Romulus.

Legitur vini fuisse parcissimus. Is ad cœnam vocatus, cùm ibi minimũ bibisset, eò quòd postridie negotium haberet, dicunt illi familiares: Si ad istum modum bibant omnes homines, vinum esse vilius. ille respondit: Imò verò carius, si quantum quisque volet bibat, nam ego bibi quantum volui. Eras. l. 6. apoph.

Epaminondas.

*Legati venerunt à Persarum rege ferentes aurum, animo corrumpẽdi muneribus Epaminondam. Inuitati sunt igitur ad prandium ab ipso: intelligebat enim qua gratia appulissent. Iussit verò à prandio vt causam aduentus explicarent. Apposita est mensa vilis, bibebãt vinum acidum, neque habebant quod ad hæc dicerent. Tũ ille subridens: Abite, inquit, & domino vestro mea prandia narrate, vt intelligat iis me contentum non facilè ad proditionem allici posse, Æmyl Probus, Stobæus, ser. 5. Idẽ de Xenocrate Alexandri Macedonis quinquaginta auri talenta recusante refertur.

Pescennius Niger.

Militibus vinum ab eo petentibus: Nilum habetis, inquit, & vinum quæritis? Docuit autem, vinolentiam militibus ceu pestem fugiendam esse, qui tum demùm ad res gerendas prõpti sunt, cùm ratio mero non peruertitur. Bruf. Spartianus.

Idem.

Romanis à Saracenis victis dicentibúsque, Vinum non accepimus, pugnare non possumus: idem, inquit, Erubescite, nam qui nos vincunt, nil aliud quàm aquam bibunt. Spartia.

Fridericus Imp.

Studiosissimus temperantiæ ac sobrietatis cultor fuisse dicitur. Is cùm audisset, Leonoram vxorem (quæ paterna in domo nunquam vinum gustauerat) faciliè filios parituram, si in Germania, tam frigida regione, vinũ biberet, dixisse fertur, malle se sterilem vxorem habere, quàm vinosam. non ignorauit autem imperator fortissimus, quàm multa vinolentiam mala comitentur: & tum præsertim, cùm fœmineum genus nimio vino obruitur. Æn. Syl. l. 2. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Cùm interrogaretur, cur vini expers viueret, aut vino dilutissimo cõtentus sitim expleret, cõtra omnium regum & aulicorum morem? respondit, Vino sapientiam obscurari: ideóque non decere regem, vt hoc immodica compotatione in animo extinguat, sine quo imperatoris ac regis nomen ritè tueri non possit. Anton. Panormit. libro 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Interrogatus, quid sibi vellet quòd vinum aqua dilueret? Ne ebrius fiam respondit, non enim ignoro, quantum vini intemperantia Alexandri Macedonum regis gloriæ obfuerit. Panorm. lib. 2. de dictis ac factis Alphonsi regis.

Idem.

Ab amico etiam percontatus, Cur adeò ebrietatis vitium damnaret? Id eò, inquit, quia furorem & libidinem ebrietatis filios esse haud ignoro. Panorm. lib. 2.

Vide apoph. de Abstinentia, continentia, temperantia, Ebrietate, incontinentia, intemperantia, &c.

De Solœcismo.

Pausanias.

PAusanias Cappadox, cũ inter perorandum confundens consonantes, breues producens, productas verò corripiens auditus esset: vulgò dictus est malus coquus, qui pretiosa obsonia malè condiret. Philostratus recitat

recitat in sophistis, & ex eodem Raphaël Volaterranus lib. 8. Vrbanorum commentarior.

Cass. Seuerus.

In aduocatione quadam, cùm M. Pomponius Marcellus Latini sermonis molestissimus exactor, solœcismũ ab aduersario factũ arguere perseueraret, interpellatis iudicibus dilationem petiit, vt litigator suus aliũ grammaticum adhiberet: quòd diceret sibi cum aduersario non de iure, sed de solœcismo controuersiam futuram. Erasm. l. 8 apoph.

De solerter dictis.

Antisthenes.

Adolescentes Socratem videre cupientes, philosophorum omnium sapientissimum, duxit ad Anyti domum, dicens illum Socrate multò esse sapientiorem, vt qui Socratem accusasset. Et hoc dicto reuocatum est ciuibus extincti Socratis desiderium, & Anytum expulerunt. Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Suprà, de eo quòd conuictus malorum non semper obsit.

Leo Byzantius.

Suprà, de Concordia.

Agesilaus.

Agesilaus Lacedæmoniorum rex in compotatione quadam sortibus ex more conuiuij dux factus, cùm percontaretur à pincerna, quantum vnicuique vini apponere deberet? Si multum, inquit, vini paratum est, dato cuique quantum postulat: sin parum, cunctis diuidito æquis portionibus. Et hac solertia rem rè prospexit, ne vel parata vini copia deesset, quibus largior placeret potatio: vel ad bibendum vrgerétur, quibus grata esset sobrietas. Plut. in Lacon.

Idem

Suprà de Hostibus non contemnendis.

Agis primus.

Vicerat Argiuos prælio, qui pòst redintegratis virib. rursum ferociores illi occurrebant. Agis autem videns multos è sociis turbari: Sitis, inquit, bono animo viri: quum enim nos, qui vicimus, trepidamus, quid facere censetis eos, qui à nobis victi sunt? Et ea solertia addidit animum suis. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Quum murem in caricis comprehendisset, morsus ab eo dimisit captum, móxque ad eos qui aderant: Vt nullũ inquit, est animal tam minimum, quin seruari possit, modò ausit vlcisci inuadẽtes. Et hoc dicto fortis & animosus dux, suis animum contra hostes addidit. Plut. in Lacon.

Gelo.

Suprà de Mutuo.

Pisistratus.

Cùm multi ab eo defecissent, qui Pylen occuparant, venit ad illos, stragulas in sarcinam colligatas ipse portans. Cæterùm illis, quid sibi vellet, percontantibus: Vt, inquit, si persuasero, reducam vos: si non persuasero, maneam vobiscum. Eras li. 5. apoph.

Agaso Alex.

Alexander consulto oraculo, monitus est, vt eũ qui sibi primùm portam ingresso occurrisset, interfici iuberet, occurrit igitur Agaso, iussúsq. est arripi. Roganti, quid commeruisset? Responsum est, ita iussisse Deũ. Ille, si ita est, inquit, alium designauit oraculum. Nam asinus prior occurrit: deinde is qui asinũ verberat, est secutus. Erasm l. 6. apoph.

Iulia, Augusti F.

Infrà de Sumptibus superuacuis.

Vide apoph. de Arguté, lepidè, grauiter, prudenter, & sapienter dictis.

De solertia animalium.

Alphonsus rex.

Q[illegible] Alp[illegible] Arago[illegible]

rum contra homines defenderent, & modò turturis castitatem, modò cornicis (quæ mortuo compare nouẽ hominum ætates vidua perdurat) modò formicarum prouidentiam, modò canum sagacitatem, modò ciconiarum pietatem, modò apum in regem obseruantiã, & id genus multa pro animalibus (è Plinio, Plutarcho, Æliano & aliis petita) afferrent in medium: Alphonsus, siue, inquit, id brutis inclinatione naturæ, siue dei dono datum sit, certè non alia de causa concessum esse existimo, quàm vt homines turpiter nequitérque viuentes, erubescant à brutis & à rationis expertibus superari. Panorm. li. 3. de reb. gest Alphonsi.

De solitudine & vita solitaria.

Cleanthes.

Conspiciens quendam solitariũ, ac secum loquentem: Haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidam ita referunt: Vide, ne cum homine improbo loquaris. Malis enim periculosa est solitudo. Laert. li. 7. cap. 2.

Pyrrho.

Deprehensus aliquando solus, ac secum loquens, rogatus quid solus agere: Meditor, inquit, esse probus. Sentiens, ad id vtilem esse solitudinem, inutilem turbam. Laert. libro 9. cap. 11.

Antisthenes.

Ridere solebat Athenienses, subinde gloriantes, quòd essent autochthones, hoc est, indigenæ: eo quòd non aliunde eò commigrassent, nec patriam sedem mutassent vnquam, dicens, hoc laudis illis esse cum testudinibus cochleísque commune. Nam & hæc animantia nunquam mutant domicilium in quo nascuntur. Laert. lib. 6. cap. 1.

Idem.

Rogatus, quid emolumenti cepisset ex philosophia? Vt mecũ, inquit, loqui, siue viuere possim. Doctus, etiam si solus sit, non sentit tædium solitudinis: sed multa præclara suo cum animo versans, quasi secum loquitur: indoctis molestissima est solitudo, atque etiam inutilis. Laert. lib. 6 cap. 1.

Myson.

Myson incertæ patriæ, μισάνθρωπος fuisse traditur, non alienus à moribus Timonis Atheniensis. Hunc quũ quidam fortè deprehendisset in solitudine ridentem, rogabat quid rideret, quum esset solus? At qui ob hoc ipsum, inquit, rideo. subindicans sibi gratissimam esse solitudinem. Laert. lib. 1. cap. 10.

Seneca.

† Recede in teipsum, quantum potes: cum his versare, qui te meliorem facturi sunt: illos admitte, quos tu potes facere meliores. Ibid.

Antonius.

Antonius, magnus ille Ægypti monachus, quem ob insignem pietatem Constantinus imperator plurimum amasse fertur, adeò vitam solitariam dilexit, vt frequenter dicere solitus sit: Quòd piscis in arido, hoc monachus in oppido. Putauit autem lethalem esse piscibus extra vndas cõuersationem: nec minus monachum in periculũ cœlestis vitæ & profectionis sanctioris amittẽdæ venire, si moras in vrbibus trahat. Nicephor. Callistus lib. 8. c. 4. Eccl. hist.

De somno.

Diogenes.

Conspiciens adolescentem quendam neglectius dormientem, baculo pungens illum, dixit carmen Homeri,

ἔγρεο, Μήπως σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

Id est.

Id eſt. *Surge,*

Ne quis dum dormis, à tergo infixerit haſtam.

Laert. lib. 6.

Idem.

Suprà de mortis & ſomni cognationes.

Democritus.

* Diurnum ſomnum aut corporis moleſtiam aliquam, aut animæ anxietatem, aut ſegnitiem aut imperitiam arguere dicebat. Anto. & Max. ſer. de ſomno.

Æſchines.

* Somnum diuturniorem quàm deceat, dicebat mortuis potiùs quàm viuis conuenire. Eod. ſer.

Philo.

Sciſcitatus, quid eſſet ſomnus? reſpondit, imago mortis, & ceſſatio ſenſuum. Ibid.

Plato.

* Somnum multum, neque corporibus, neque animis, neque rebus gerendis conducere affirmabat. Nemo enim dum dormit, alicuius precij eſt, non magis quàm ſi nō viueret. Quare quicunque viuere & ſapere cupit maximè, quàm longiſſimo tempore vigilet, ſola ſanitatis commoditate ſeruata. lib 7. de legibus.

Gorgias.

Extremæ iam ætatis, quum ſentiret ſomnum lethalem obrepere, amico qui aſſidebat, percontanti, Quo pacto haberet? Somnus, inquit, iam incipit me fratri ſuo commendare. Homerus enim ſomni fratrem appellat mortem Ælian. l. 2.

Epaminondas.

Quempiam è vigilibus ſomno oppreſſum quum offendiſſet, gladio hominem transfixit. Obiurgatus autem ob tantam ſeueritatem: Talem, inquit, eum reliqui. qualem inueni. Senſit autem imperator bellicoſiſſimus hominem ſomno oppreſſum, ac mortuum, in eadem eſſe ſorte ac conditione. Bruſon. lib. 6. cap. 8.

Alexander.

Cùm Deus ab adulatoribus vocaretur, ſe mortalem eſſe dicebat, cùm id deprehenderet ex ſomno, qui mortis imago eſt. Plutarchus in vita Alexandri.

Vide apoph. de Vigilantia.

De ſomnio, & eius interpretatione.

Diogenes.

Conſiderans hominum vitam & mores, ac videns ciuitatum gubernatores, philoſophos, & alios huius notæ homines, dicebat, nullum animal homine ſapientius eſſe. Idem ſi videret ſomniorum interpretes, coniectores, &c. aiebat, ſibi nihil homine videri ſtultius. Laert. lib. 6. & Eraſmus lib. 3. apoph.

Idem.

Superſtitionem hominum qui in ſomniis terrerentur, hoc pacto deridebat: Quæ vigilantes, inquit, agitis, ea non curatis: quæ verò dormientes ſomniatis, ſolicitè perquiritis. Ad felicitatem enim aut infelicitatem hominis nō tam refert, quid patiatur inſomnis, quàm quid agat vigilans. Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram ac triſtem euentum, non ſi quid dormientibus ſit viſum. Laer. libro 6.

Thales.

Interrogatus, quantum diſtaret à mendacio veritas? Quantum, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demùm eſſe indubitatæ fidei quæ contuemur oculis: fabulis hominum haud tutò credi. Eodem pertinet Homeri cum figmentum de ſomniis, quorum quæ ſubuolant per portam corneam, vera ſunt: quæ per eburneam, vana. Corneæ portæ inuoluere di[illegible] gnans oculos ob coloris ſimili[illegible] nem: eburneæ os, ob [illegible] tium. Eraſm. l. 8. apoph.

Zeno Eleates.

Dicebat, è suis quenque in somniis deprehendere posse, quantum in philosophia profecisset, si nihil illic vel appeteret, vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda trāquillitate constitutus, veros affectus prodit. Cōtrà quæ vigilantes nō audent profari, aut agere, ea nostri occurrunt in somnis. Laer. lib 9. c. 5.

Anonymus.

Quidam somniarat, se videre ouū ex lecti cubicularis fascia pendens illigatum. Id somnium retulit ad coniectorem Is iussit, vt eo loco foderet, defossum enim esse thesaurum. Fodit, & inuenit, & argēti paululum detulit ad coniectorem, de auro dissimulans: Tum coniector: Quid? nihilne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento circundatum in oui speciem, nec id latuit coniectorem. Eras. li. 6. apoph.

De sophistica.

Socrates.

EVclidi contentiosarum argutionum admodum studioso: Sophistis, inquit, ô Euclides, vti poteris, hominibus non poteris. Indicans, Sophisticen inutilem ad publicas functiones, quas qui affectat, eum non omnes oportet gryphis & inanibus argutiis ludere, sed hominum moribus semet accommodare. Erasmus lib. 3. apoph.

Plato.

Quum à Dionysio fastidiretur, poposcit congrediendi copiam, ea data, hunc in modum disseruit Si quem senteires in Siciliam appulisse hoc animo, vt tibi malè faceret, qui tamen nō data opportunitate nihil mali faceret, an hanc impunè dimitteres? Quum Dionysius respondisset, nequaquam ô Plato. Oportet enim hominum non facta solùm, verùm & animi propositum vlcisci. Plato subiecit: Tum si quis tibi bene volēs venisset in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem, destitutus occasione, num par esset hūc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionysio percontāte, quis esset ille? Aeschines, inquit, vir morum sanctimonia cum quouis amicorum Socratis conferendus: & qui possit dicendo meliores reddere, cum quibus habeat consuetudinem. Is itā huc multum maris emensus adnauigarit, vt suam philosophiam tibi impertiret, hactenus neglectus est. Hæc tam commoda oratio effecit vt rex & Platonem, cui prius erat infensior, amplecteretur, & Æschinem splendidè magnificéque tractaret. Laert. libro 3.

Hippodamus Pythagoricus.

*Examinandos probandósque sophistas esse dicebat, an secundum leges & instituta ciuilia, idoneúmque sit proprium viuendi genus, vtilia proloquantur. Non mediocrem enim, inquit, sed maximam infelicitatem hominum animus sophistarum dissertationes ingenerāt: si quid ausi fuerint innouare præter communeiudicium, in diuinis humanísque rebus, quo admisso, neque veritas maior, neque vita tutior honestiórve futurá est, sed maiori potius caligine atque perturbatione inuoluenda. Stob. serm. 41.

Diogenes.

Cuidam sophisticis argutionibus colligenti, quòd Diogenes haberet cornua: frontem & tempora manu contrectans: Atqui (inquit) ego non video. Maluit philosophus irridere friuolum enthymema, quàm soluere. Laert. li. 6. cap. 2.

Idem.

Plato sic definierat hominem: Homo est animal bipes, implume. Et definitioni quum discipuli Platonis applauderent, Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatum produxit in scholam: En, inquiens, hic est homo Platonis. Itaque definitioni

tioni adiectum est, latis vnguibus, quòd aues eiusmodi non habent. Laert. lib 6.

Idem & Plato.

Suprà de Disputationibus aut quaestionibus friuolis.

Idem.

Sophista quidam volens apud Diogenem ostentare acumen ingenij, hunc in modum ratiocinatus est: Quod ego sum, tu non es. Cùm annuisset Diogenes: ego, inquit, sum homo, igitur tu non es homo. Tum Diogenes: A me, inquit, incipe, & rectè collegeris. Non dignatus est aperire quid haberet vitij ratiocinatio: sed maluit irridere, de tam friuolis nugis sibi placentem. Si sic sumpsisset: Tu es homo: sequebatur, sophistam non esse hominem, Laert. lib. 6.

Zeno.

Quum Zeno in scholis differens, acutissimis rationibus probaret nullum esse motum, nec esse posse: Diogenes surgens, cœpit inambulare. Id admiratus Zeno: Quid, inquit, agis Diogenes? Confuto, inquit, tuas rationes. Taxans interim inanem ingenij ostentationem. Laertius libro sexto.

Chrysippus.

Suprà de Dialectica.

Stilpo.

Colebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter gessit. De statua Mineruae quam Phidias finxerat, ita percontatus est: Num Iouis Minerua dea est? Quum responsum esset, est. At haec, inquit, non est Iouis, sed Phidiae. Id quum esset concessum, collegit: Non est igitur haec dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus est. Ille verò sic conatus est elabi, vt diceret, non negasse illam esse deam, sed Deum, hoc est, masculum, nam θεὸς apud Atticos communis est generis, attamen iussus est ire in exiliū. Theodorus autem cognomento ἄθεος, his auditis, dixit: Vnde hoc nouit Stilpo, nisi fortè sublatis vestibus inspexit Mineruam? Laer. l. 2. c. 11.

Hipparchia.

Hipparchia Metroclis soror Theodorum impium, cui cognomen erat ἄθεος, huiusmodi sophismate constrinxit: Quod faciens Theodorus non diceretur iniustè agere, idem si faciat Hipparchia non dicetur iniustè agere? Quū annuisset ille, subiecit: sed Theodorus seipsum percutiens non diceretur iniustè agere, nec igitur Hipparchia si idem faceret? Ad id Theodorus nihil respondit, sed sustulit illius pallium, vt enudaret pudenda. Quum illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei versu iambico, quòd è muliebribus officiis ad virile institutum defecisset.

γυνὴ τὰς παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας: Id est,

Radios apud telas reliquit fœmina.

Cui illa: Num tibi videor malè mihi consuluisse, quae quod temporis impensura fuerā telis, impendi disciplinis? Erasm. ex Laërtij lib 6.

Aristarchus.

Dicere solitus est: Olim vixerant septem sapientes, nunc haud facilè totidem inuenias idiotas. Notans sophistarum turbam, qui se pro sapientibus iactabant, vt vix superesset qui se profiteretur indoctum. Erasm. lib. 6 apoph.

Ariston.

Dicere solebat, dialecticorum argutias similes esse telis aranearum, quòd plurimum haberent artificij, minimum vtilitatis. Nam iis cùm caeteris Cynicus putabat logicem ac physicem à philosophia submouendam, solam ethicem diligenter exercēdā. Huius sententiae princeps fuit Socrates Eras. Rot. l. 8. apoph.

Menedemus.

Percontanti cuidam Alexino, an patrem caedere desisset, Neque caecîdi, neque desi ter subiecisset, oport[illegible]

biguitatem per ναὶ & οὔ, aut affirmãdo aut negando: Ridiculum, inquit, est vestras sequi leges, quum liceat in portis occurrere. Alter captabat illum insidiosa percontatione: siue enim respondisset, Desij, siue non desij, agnouisset crimen. ille hoc præsentiens, exclusit sophisticum cauillum. Sic & Socrates apud Platonem obiurgatur à sophistis, quòd secus respondeat quàm ipsis esset commodum. Laert. lib. 2. cap. 18.

Demonax.

Adolescenti lasciuius culto, qui quæstionem sophisticam proposuerat, nihil aliud respondit quàm πέραινε ὦ παῖ. Vox anceps est ad côficientem quod colligit: & ad obscœnũ sensum. Quúmque adolescens indignatus respondisset, At ego tibi virũ ostendam: Demonax admiranti similis, Quid, inquit, num etiam virum habes? Erasm. l. 8 apoph.

Ludouicus xij. Gall. rex.

* Franciscanus quidã magni nominis argutiss. disputationibus coram rege concionem clauserat. Rex eo audito, & sophistam detestante, testatus est, qui magis deliraret se vidisse neminem: & futurũ vt posthac à côcionibus de religione abstineret, nisi concionatores inter se lites eas bona fide componerent. Annal Franciæ.

De sorte.

Cato Vticensis.

CVm partes in conuiuiis sortirentur, nec illi fauisset sors, amicis hortantibus vt primus omnium caperet, οὐ καλῶς, inquit, ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης, id est, non decet inuita Venere. Tam natura iustus erat, vt præter sortem amicorum fauore noluerit vti. Veneris iactus felix erat in talis. Erasm. l. 5. apoph.

Philoxenus.

Suprà, de Facetè & iocosè dictis.

Dionysius senio.

Suprà, de ominibus.

De speculo.

Socrates.

IVuenes hortabatur, vt se in speculo intuerentur: vt si formosi essent, digni ea specie fierent: sin deformes, eam deformitatem eruditione tegerent. Stob.

Plato.

Ebriis iratisque præcipiebat, vt se in speculo ita affectos intuerentur, vt per oris deformitatem vitia fugerẽt. Plutarch.

Seneca.

Ideo inuẽta esse specula dicebat, vt homo se nosceret: formosus, vt vitaret infamiam: deformis, vt sciret remedium esse virtutem. Seneca lib. 1. Quæst.

De spectaculis.

Diogenes.

DIonysiaca certamina quæ Athenis in honorem Bacchi magnis impendiis, põpaque celebrabantur, appellabat magna stultorum miracula, quòd in his nihil non ridiculum ageretur. Laert. l. 6. c. 2. Erasmus lib. 3. apoph.

Demonax.

Cùm videret Athenienses hoc agere, vt Barbarorum exemplo gladiatorum spectacula in vrbem inducerent: Nolite, inquit, ô ciues, istam crudelitatem priùs admittere in ciuitatem vestram, quàm Misericordiæ aram sitis demoliti. Significans non conuenire, in ea ciuitate in qua Misericordia pro dea coleretur, spectari plus quàm ferinam crudelitatem. Eras. l. 8. apoph.

Anacharsis.

Aiebat se admirari, quî conueniret, vt Græci, qui legibus suis violentiam & iniuriam puniũt, athletas ob hoc ipsum honorent, quòd se mutuò percuterent. Salsè damnans crudelem populi voluptatem, ac in mo-

ribus

ribus inconſtantiam. Quod enim iniuſtum eſt, ſemper iniuſtum eſt. Eraſ. l.7. apoph ex Laer.l.1.

Seneca.

† Nihil verò eſt tam dãnoſum bonis moribus quàm in aliquo ſpectaculo deſidere. Tũc enim per voluptates facilè vitia ſubrepunt. Epiſt.7.

Theodoſius.

† Ludos Circenſes peragenti, cùm ſignificatum eſſet Ioannem tyrannũ è medio ſublatum, populum ſic affatus eſt: Relictis his oblectamentis ad Ecclesiã nos referamus, preces Deo, quibus illi pro tyranno ipſius nutu cæſo agamus gratias, piè fundamus. Populus relictis ſpectaculis Imperatorem ſecutus, diei reliquum in Eclesia, in Dei laudibus peregit. Socrates lib.7.ca.2.

De ſpe.

Thales.

SCiſcitatus, quid maximè commune eſſet omnibus? Spes, reſpondit. Hanc enim etiã illi habent, qui aliud nihil. Stob.ſer.109.

Bias.

Roganti cuipiam, quid eſſet dulce hominibus? Spes, ait. Bruſon. libro 6. cap 11.

Anonymus.

Rhodius quidam, ob intempeſtiuã libertatem à tyranno coniectus in caueam in qua more nocentis beſtiæ alebatur ad cruciatum & ignominiam, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie, quum ab amicis ad moneretur, vt inedia ſibi malorum finem quæreret: Cuncta, inquit, homini quoad viuit ſperanda ſunt. Citius illũ laudarim, quàm iſtos qui ob cauſas non admodum graues confugiunt ad laqueum, aut ad præcipitiũ. Eraſ l 8.apoph.

Democritus.

Eius circumfertur talis ſententia: Spes rectè ſapientium voti compos fieri poteſt, inſipientium verò impoſſibilis eſt. Stob.ſer.109.

Socrates.

Dicere ſolebat, neque mulierem ſine viro, neque ſpem bonam abſque labore quicquam vtile parere. Stob. ſer.119.& ſer.1. Neque nauẽ vnica anchora, neque vitam vna ſpe fultam eſſe oportere dicebat. Id poſtea dictum eſt ab Epicteto. Item, Improbæ ſpes quemadmodũ mali viæ duces in errorem inducunt. Max ſerm.de Spe.

Idem.

Dicere ſolebat, Spem malam nihil aliud eſſe, quàm peſſimum viæ ducem, ad grauiſſima quæque peccata. Stob.ſer 109.

Plato.

Spem vigilantium ſomnium appellabat. Ad quod alluſiſſe videtur Virgilius, quum ait,

An qui amant ipſi ſomnia fingunt?

Nam dictu mirum eſt, quàm varias imaginationes patiantur in animo ſuo, qui vehementer ſperant aliquid. Atque hic inanibus ſimulachris perinde ſemet oblectant, ac ſi iam tenerent quæ ſibi pollicentur. Ælian.lib. 13.de Var.hiſt.

Diogenes.

Percontatus, quidnam in vita extremum eſſet? Spes, dixit. Stobæus ſerm.109.

Herodes.

Ad cõfirmandos aduerſus Arabas ſuorum animos: Fallax, inquit, ſpes eſt, quæ non ſuis viribus nititur, ſed alienis aduerſis. Bruſ.l.6 c 11.

Ariſtoteles.

Olim interrogatus quidnam eſſet ſpes? reſpondit, Vigilantis ſomnium. Multa enim ſibi promittunt inania, qui ſpe rerum futurarum ducuntur. Laer.l.5.c.1.

Epictetus.

* Neque nauim, inquit, vna ſolùm anchora, neque vitam vna ſpe muniri oportet. Item, Vt crura, ſic ſpem quoque non amplius extendere conuenit, quàm fieri commodè poſſit. Stob.ſer.109.

Plutarchus.

Dicebat, spes eruditorum esse stabiles, vt quæ in rationis portu conquiescant Item Idem præstat scaphę impulsæ infirma anchora, quod spes innitens malo consilio. Maxim. serm. de Spe.

Alexander.

Apud Granicum, Martem experturus, hortabatur Macedones vt affatim prandérent, veluti postridie ex hostium commeatu cœnaturi. Præsens animus, ac de belli euentu fidens ac securus. Plutarch. in apoph. reg. & imper.

Idem.

Posteaquã in expeditionem profectus, regias opes penè omnes in milites ac duces distribuisset, roganti Perdicæ: Quid tibi nunc rex superest? Spes, inquit. Hic Perdica: Hęc inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis est, & prædium quod ipsi designaret Alexander, recusauit. Tanta erat fiducia, bene successuram expeditionem. Plut. in Alexan.

M Cato.

De spe sic prædicasse narratur, authore Plutarcho, quòd quæ magna essent, pusilla faceret: quæ pusilla, prorsus nulla. sentiens, opinor, de periculis. Victoriæ spes extenuat omnia quæ solent deterrere. Erasm. Kot.

Iulius Cæsar.

Obsecrantibus Cæsarem amicis, vt præsidio corpus muniret, multísque ad id operam suam pollicentibus, negauit se hoc facturum: Satius esse dicens semel mori, quàm assidua spe & expectatione pendere. Plut.

Cicero.

† O fallacem, exclamat, hominum spem, fragilémque fortunam, & inanes nostras contentiones, quæ in medio spatio sæpè franguntur & corruunt, & antè in ipso portu obruuntur, quàm portum conspicere potuerint. li. 3. de Orat.

De statuis, simulac[...] atque imagini[...] bus deorum.

Socrates.

Aiebat se mirari, quòd q[...] tuarum artifices id sun[...] dio conniterentur, vt lapis [...] millimus homini redderetu[...] riter hoc curarent, ne ipsi [...] similes & viderentur & ess[...] autem qui putent, Socrate[...] quam ad otium philosophi[...] ferret, statuarum opificem [...] ras. l. 3. apoph.

Diogenes.

Dicebat bonos viros de[...] simulachra. Deorum, quum [...] mi, naturæ proprium est, be[...] omnibus, nocere nemini. [...] go melius relucet in sapie[...] bonis viris. quàm in statuis, [...] sint incorporei. Laer. li. 6.

Idem.

Solitus est interdum adire [...] & aliquid ab illis petere. De[...] bus, cur id faceret? Vt consu[...] quit, non commoueri, si qu[...] hominibus non impetro qu[...] Ibid.

Scipio iunior.

Cùm Carthaginem iam e[...] tam cœpisset, statuis deorũ [...] nicis ac monumentis è Sicili[...] tatis omniũ refertissimam, [...] conem edixit, vt qui illarum [...] bium, agnosceret illa, ac refe[...] mum. De pecuniis verò ne[...] nec libertum passus est q[...] capere, ac ne emere quidem [...] alioqui quilibet passim fer[...] gerentque. Plutarchus in [...] apoph.

atuarum vanitate, & contemptu.

Phamorinus.

atuam æream Athenienses er nt. eo quòd Hadriano fenlissimus fuisset. Id p st philosopho nunciatum est. ie commotus, dixit: V ilius am ab Atheniensibus ærea at a quam haurire c etâ iit vir prudentissimu sta am, vita incolumis. Philo

Diogenes.

de sumptibus superuaca.

Agesilaus.

nat ones, quæ tum Græ lebant, decreuissent in c'a ubusque ciuitatibus hon statuas erigi, rescripsit illis odum: Mei nulla sit imago. ta, neque ficta, neque vllo no parata. Negligebat adu orum vir prudentissimus, sculpi prudentum & hominum pectoribus. Plut. in con. Eras. l. 1. apoph.

Idem.

isceßisset ab Ægypto. patens, morbo implicitus in Menelai dicitur, ac breui ns, mandauit iis qui adeuam fictilem aut aliàs imi poris sui imaginem face d, inquit, præclarum fa i, hoc erit monumentum nus, ne omnes quidem sta int vilium ac nullius rei oera, illustrabunt mei me Quis non miretur in bella tam philosophicum? Plut.

Alexander.

tas statuas Mileti vidisui in Olympiis ac Pythiis sque prægrandes. Vbi, inquit, erant tam magna corpora, cùm barbari vestram vrbem obsiderent? Sai e axaus i lorum stultam ambitionem, & in st te is t in ìim positam virtutem, in corde verò timiditatem. Plut. in apoph.

Frontinus.

Supra de Gloriæ contemptu.

M. Cato.

Cum senior conspiciens multorum erigi statuas: Malim, inquit, vt de me quærant homines, quam ob rē Catoni non sit posita statua, quàm quare sit posita. Sentiens, se malle res præclaras gerere, vt olim scientes illum promeruisse statuam, mirentur non esse positam. Plut. in apoph. Plin. li. de Viris illustrib.

Scipio Africanus.

Corinthiis pollicentibus se illi statuam posituros eo loco quo erant aliorum imperatorum: respondit sibi disp icere turmales. Sentiens in turba occultari quod additur Turma propiè equitum est in bello. Id transtulit ad statuas armatas. Erasmus li. 6. apoph.

De stultitia & stultis.

Bion.

INterrogatus, quid esset stultitia, respondit: proficiendi impedimentum. Stob. ser. 4. de imprudentia.

Crates.

* Stultos homines dicebat terebris esse similes: quòd nisi vinculis & aliàs coacti officiū suum non faciunt. Stob. ibid.

Socrates.

* Dicebat stultos temulentos debacchari, aduersan te [illegible] insanire, ibid.

Idem.

* Stultis (inquebat) [illegible] bus, [illegible] ad luctum [illegible]

* Hu[illegible]

nes extant, hæc dicta apud Stobæū. Stulti cùm vitam oderint, tamē viuere volunt mortis metu. Viuunt non delectati vita. Desiderant iuuentutē, cùm nullo iuuentæ commodo fruantur. Desiderant absentia: præsentia verò, etsi meliora præteritis, negligunt. Nihil approbant per totam vitam Mortem timentes, senescere cupiunt.

Diogenes.

Cùm aliquando de re seria disserens nullum haberet auscultatorem attendentem, cœpit ineptam cantionem canere, veluti saltaturus. Vbi iā plurimi concurrissent, obiurgauit illos, quòd ad stulta & inepta frequētes & alacres accurrerēt, ad seria verò & ad bene viuendum vtilia, nec alacriter conuenirent, nec diligenter auscultarent. Huic simillimum est, quod Demostheni quidam ascribunt de vmbra asini. Laer. l. 5.

Stilpō.

Interrogatus, quid statua durius esset? respondit, Homo stolidus. Stob. ser. 4. de Imprudentia.

Demosthenes.

Aliquando, cùm populus obstreperet dicenti, ait se breue quiddam velle illis narrare. Facto multitudinis silentio: Adolescens, inquit, quidam æstiuo tempore asinum conduxerat, ab Athenis Megaram vsque. Sole verò circa meridiem vehementer æstuante, vterque volebat subire vmbram asini, sed vterque alterum prohibebat, hic dicebat, asinum cōductum, non vmbram: alter contendebat per conductionem, & asini & vmbræ ius esse factum. Atque hæc locutus Demosthenes abiit è suggesto. Populo verò retinenti, ac narrationis finem flagitanti: De asini, inquit, vmbra audire cupitis, de rebus seriis loquentem audire non vultis. Eras. l. 8. apoph. Vide Chiliad. Eras. de Asini vmbra.

Pythagoras.

*Dicebat sacrificia stultorum ignis esse alimenta, eorúmque anathemata victum sacrilegis suppeditare, Stobæus ser. 4.

Socrates.

* Dicebat difficile esse curare luxuriosos ægrotantes, & stultos qui sinistram experiuntur fortunam. Stob.

Idem.

* Timidum contra seipsum arma gerere dicebat, stultum autem pecunias.

Idem.

* Dicta eiusdem in stultos hæc occurrunt apud Stobæum. Neque Achillis arma Thersiti, neque animi bona homini stulto conueniunt. Victus ægroti & bona fortuna stulti multum continet molestiæ. Tonitrua pueros in primis, & minæ stultos territant.

Epicurus.

* Dicebat inter cætera mala hoc quoque habere stultitiam, quòd semper viuere incipiat. Id est, homines quotidie noua vitæ fundamenta ponunt, & nouas spes etiam in exitu vitæ inchoant. Seneca epist. 13 ad Lucil. & epist. 15. Stulti vita (inquit) ingrata est, trepida est, tota in futurum fertur.

Xenophon.

*Diuitem stultum sordes inargentatas esse dicebat. Max ser. de diuitiis & paupertate.

Plistarchus.

Cùm patronus quidam ridicula loqueretur in causa, Plistarchus interpellans illum, dixit: Non tu cauebis amice perpetuò risu digna dicere, ne, quemadmodum qui assiduè palæstricam exercent, palæstritæ fiunt, ita tu fias ridiculus? Sensit vir egregius, raris lapsibus dandam esse veniam: cæterùm quum error transit in habitum & consuetudinem, fit immedicabile. Expedit autem, hac Plistarchi interpellatione amicos crebrius peccantes reuocare, ne peccandi colligant vsum, & vitium

trans-

transeat in naturam. Plutarchus in Lacon.

M. Cato.

Qui in rebus ridiculis seriam operam ponerent, eos dicebat in seriis fore ridiculos. Significans assuetos ridiculis, ob habitum collectum, in seriis negotiis ita se gerere, vt non solùm rideantur, sed etiam derideãtur. Plut. in Rom. apoph.

De Studio, Vide apopht. de Diligentia.

De Sui cognitione. Vide apoph. Cognitio sui.

De sumptibus superuacaneis.

Diogenes.

TAxabat in hoc hominum insaniam, quòd res pretiosas minimo emerent, venderéntque vilissimas plurimo. Statuam enim tribus nummûm millibus emi, quum farinæ chœnix duobus æreis væniret. At statua nihil opus ad vitam, sine farina viuere non licet. Conueniebat igitur farinam multo statuis esse cariorem. Philosophus pretia rerum æstimabat vsu naturali, vulgus æstimat stulta persuasione. Laertius lib. sexto.

Crates.

Cratetis celebratur ephemeris, ad hunc habens modum: Ponito coquo minas decem, medico drachmam, adulatori talenta decem, consiliario fumum, scorto talentum, philosopho triobolum. Notabat hominum stultitiam, qui in res honestas & cùm primis necessarias minimum sumerẽt impendij, ad turpia prodigi. Laer. li. 6. c. 5.

Carillus.

Carillus, vel Charilaus, rogatus cur comam Lacedæmonij gestarent? quia ex omnibus, inquit, ornatibus hic est minimè sumptuosus. Brus. lib. 6. c. 12. ex Plut.

Scopas.

Scopas Thessalus statuarum artifex, demiranti cur in ædibus suis Apelles tantum haberet rerum superuacanearum & inusitatarum? Imò his, inquit, superuacaneis felices sumus ac beati, non illis necessariis. Quum ea quæ sunt vitæ necessaria, sint suapte natura pretiosissima: tamen quia quotidiana sunt, multísque communia, contemnuntur. Cæterùm, quanti sint pretij, declarat extrema necessitas: quæ si incidat, quilibet libens omnes gemmas, aulæa & aurum suum vno pane commutet. Cætera magis ad ostentationem pertinent, quàm ad salutem. Eras. li. 6. apoph.

Herodes sophista.

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis statuas posuerat. Hac de re quum accusaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quòd superuacaneis impẽdiis indulgeret: Quid, inquit, vobis incommodi est, si ego ludo de saxis meis? Philost.

Leotychidas.

Quum cœnaret apud quendam, cernerétque tectum domus sumptuoso apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogauit hospitem, num ligna apud eos quadrata nascerentur. Luxuriã & superuacaneum sumptum notans. Plut.

Heliogabalus.

Emebat sibi pretia rerũ quæ mensæ apparabantur, maiora quàm essent: hanc esse dicens conuiuio orexim: quòd magis illa iuuant, quæ pluris emuntur, vt ait Satyricus. Ælius Lampridius.

De Superbia.

Democrates.

IAm senex ... Athenis ... se facere dixit, qu... Atheniẽsium soler

gnum quidem spirare, parùm autem valere. Stob. serm. 22.

Democritus.

*Desinere dicebat in malam infamiam, eum qui cum superiore contendit. Stob. eod. ser.

Antisthenes.

Quum Platonis superbiam notare cœperet, fortè in pompa equum hinnientem frementémq; aspiciens, ad Platonem versus, ait: Tu profectò meo iudicio præclarus fuisses equus, est enim equus animal superbissimũ. Brus. c. 5.

Zeno Citties.

In quendam circa formæ curam studiosiorem quàm deceret virum, quum imbricem leniè ac circunspectè transiret: Meritò, inquit, suspectum habet lutum, in quo non potest seipsum vt in speculo cernere. Laër. l. 7 c. 1.

Aristoteles.

Adolescentulum superciliis sublatis superbientem conspicatus, sed nul scientia præditum: Adolescentule, inquit, vtinam talis essem, qualis ipse tibi videris: qualis autem reuera es, tales fiant hostes mei. Ant. in Mel. par. 2 ser. 74.

Idem.

Cùm animaduertisset sumptuosa chlamyde adolescentulum, se iactantem: Non desines, inquit, adolescentule ouis pelle gloriari? Ant. in Mel. eod. ser.

Socrates.

Interrogatus, quinam essent mechanici? respondit: Qui sui similes spernunt. Sensit autem vir sapientissimus, eum nequaquam libero homine dignum esse, qui superbiens in re sua, alios præ se contemneret. Stob. ser. 22.

Idem.

* Apud superbiam (inquit) ceu apud malum figulum aut statuarium, peruersas rerum imagines videre est. eod. ser.

Idem.

* Dicebat aërem vtres distendere, & superbiam homines stultos. Ant. ser. de superbis.

Idem.

Alcibiadem intuitus ob diuitias inflatum, & superbientem opibus prædiisque, in quendam ciuitatis locum duxit eum, in quo suspensa erat tabula terræ circuitum complexa. Iussit igitur Alcibiadem Atticam in ea requirere, quam vt inuenit, sua etiam prædia inspicere præcepit, quæ cùm Alcibiades nusquam esse picta diceret: Cur igitur Socrates inquit, ob illa superbis, quæ circa nullam terræ partem existunt? Stobæus ex Æliano.

Plato.

Quum aliquando conscendisset equum, mox descendit, dicens, se vereri μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id est, ne equestri fastu corriperetur. Superbum animal est equus: & equitare quiddam habet magnificum, parúmque philosopho dignum. Laërtius libro tertio.

Idem.

* Exhauriendam esse dicebat ex animis iuuenum falsam opinionem & superbiam sicut aërem ex vtribus vtile quippiam infusuri exhauriunt: secus enim inflatione & spiritu turgentes nihil admittunt. Anton ser de superbis.

Diogenes.

Suprà de Iocosè dictis.

Æsopus.

A Chione rogatus, Quid faceret Iupiter? Excelsa, inquit, deprimit, extollit humilia. Brus. lib. 6. cap. 5. ex Stobæo.

Idem.

Comatulum iuuenem nimium affectato ornatu conspicuum intuitus: Si te, inquit, tam exquisitè comas virorum gratia, planè ludis operam: sin mulierum, iniquus es, aut improbus. Stobæus.

Chry-

Chrysippus.

Infrà de Triumphis

Phocionis uxor.

* Interrogata, quamobrem sola ex aliis in conuentu non gestaret ornatum aureum dixit Quoniam pro ornamento mariti, virtus mihi sufficit: Stob. ser. 72.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Epictetus.

* Nulla debes aliena præstantia gloriari. Equus quidem clarus, si de ipso iactabundus diceret, Quam sum egregius! forte vt quid id tolerabile. At si tu dicas, Næ, equum egregium possideo, nihil aliud quàm de bono equo superbis. Tuum autem quid est? Nempe solus opinionum vsus, quem si secundum naturam habueris tum gloriare: ita demum enim de propria excellentia gloriaberis. In Enchiridio.

Demonax.

Corporis curatores, sui autem negligentes, probrosos esse existimabat: & similes iis qui domos quidem curant, sed domesticos negligunt, Max. ser. 1.

Anonymus.

Laconem hospes quem pridie declinarat, postridie stragulis mutuò sumptis splendidè excepit: at ille stragulis conculcatis, dixit: Propter has heri ne storeis quidem indormire licuit. Lepidè ridet illorum morem, qui quum sint tenues, tamen affectant videri diuites, corrogata arte conducta suppellectile, quod maximè solent in excipientibus hospitibus, in nuptiis aut alioqui solennibus epulis. Porrò quum ineptum sit ostentare suas diuitias: quanto magis ridiculum est ostentare supellectilem alienam, interdum ab vsurario sumptam? At Lacedæmonij non solùm oratores regum, verùm ipsos etiam reges ad sua phiditia inuitabant, eam frugalitatem sibi magno etiam honori futuram existimantes. Plutarchus in Lacon.

Agesilaus.

Menecrates quidam medicus, quũ desperatæ quædam curationes ipsi feliciter cessissent, populari adulatione dictus est Iupiter. Quo cognomento vir superbissimi ingenij oblectatus cùm Agesilao scriberet, & hac salutatione vteretur: Menecrates Iupiter, Agesilao regi salutẽ: Rex eius superbia læsus literas non lectas abiecit, & medico hunc in modum rescripsit, Rex Agesilaus Menecrati sanitatem. Qua salutatione insanum hominem esse iudicabat, qui homo fragilitati obnoxius superbia tamen elatus, diuinos sibi honores tribueret. Plut. in apoph. Lac. Ælian. l. 11. de Var. hist.

Demetrius Phal.

In hominum superbum, & multo fastu turgidum, dicebat altitudinem circumcidi oportere, sensũmque relinqui. Brus. l. 6. c. 5.

Artabanus.

Dissuadens Xerxem ab expeditione contra Græcos: Vides, ait, vt prægrandia animalia fulmine Deus feriat, nec insolescere sinat: parua verò nihil lædat? Vides, vt magna sæpè ædificia, magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim Deus, eminentia quæque deprimere. Herodotus, & Brus. lib. 6. cap. 5.

Alexander.

* Diuturno morbo afflictatus, vt conualuit, negauit se deterius esse affectum: admonuit enim nos (inquit) ægritudo, mortales cùm simus, ne magnificè de nobis sentiamus. Ant. ser. de superbis.

Olympias.

Olympias Alexandri mater, cùm audiuisset longo tempore suum filium sepulchro carere, grauiter ingemiscens atque acerbissimè plorans [illegible] fili, inquit, tu cùm in deorum [illegible] rum referri volueris, & [illegible]

summo studio conatus sis: nunc neq; illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par ius est, particeps fieri potes, terræ sepulturæq;. Et sic simul infortunium suum luxit, simul etiam fastum & inanem filij superbiam taxauit. Ælianus lib 13. de Var. hist.

Herodotus.

* Vides (inquit) eximia animalia vt fulminet Deus, neque suis opinionibus vti sinat: exigua verò facilè fert. Vides etiam vt in maxima ædificia semper & celsissimas arbores cœlestia tela ingruant. Solet enim Deus eminentia quæuis castigare. Ideóque magnus quoque exercitus ab exiguo sternitur, cùm Deus indignè ferens, aut metum hominibus inijcit, aut tonitrua, vnde in condignã perditionem incidunt. Non sinit enim Deus alium præter se altum sapere. li. 1. hist.

Amphias.

Tharsius Amphias cùm ex hortulano potens esset factus, & in amicum quasi degenerem nonnulla dixisset, mox subiecit: Scilicet & nos ex eisdem seminibus sumus. Bruson. lib. 6.

Phrynes.

Suprà de Fuco.

Thais.

Glorioso cuidam amatori, qui quum multa pocula sumpsisset commodato, diceret se velle illa confringere, aliáque parare: Perdes, inquit, quod cuique proprium est Ambiguo sermone notans esse commodatitia. Poterat autem intelligi, si cõflentur, perire quod cuique poculo proprium est. Eras. l. 6. apoph.

Philistion.

* Si videris, inquit, improbum in altum gradum euectum, magnisque opibus & fortuna exultantem, super ciliáque supra fortunam extollentem, eius celerrimam expecta mutationem: tollitur enim altissimè, vt maiore casu ruat. Anton. serm. de superbis.

C. Sulpitius.

Vxorem suam repudiauit, eo quòd comam probè ornans, ex ædibus egressa esset, inquiens: Lex tibi meos vnius præfinit oculos, quibus formã tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Probè castigauit mores vxoris suæ Sulpitius, qui putauit ornatum vxoris eò spectare, vt aliis viris melius quàm marito placeat. Eras. l. 6. apoph.

August. Cæs. & Iulia F.

Iulia Cæsaris Augusti filia immoderato vestitu superbiens, dum patrẽ adit frugalitati inseruientem, eum maximè offendit. At cùm postero die honestiori vestitu induta patrem salutasset, Augustus dixisse fertur: Quantum in filia Augusti probabilior hic cultus, quàm hesternus? Cui respondit. Rectè quidem: sed hodie me patris, heri verò viri mei oculis ornaui. Macrob. Satur. l. 2. c. 3.

Iulia Augusti F.

Eadem cùm vltra modum superbiret omni corporis cultu, admonita à quodam, vt se ad paternę frugalitatis exemplum componeret, respondit, Pater obliuiscitur se Cæsarem esse, ego verò memini me Cæsaris esse filiam. Ibidem.

Euagrius.

* Sciscitatus, quid esset superbus animus? respondit, Virtutis ventilator, cisterna aquis destituta, diuersorium latronum. Anton. sermon. de superbis.

Io. Climax.

* Vt fures, inquit, solem detestantur, ita superbi modestos despiciunt. Eod. serm.

Idem.

* Dicebat difficile esse superbiæ seu inanis gloriæ dæmonem effugere: quicquid enim, inquit, molitus fueris, vt hunc detrahas, id ipsum erit alterius

tertius

terius inanis gloriæ initium. Eodem serm.

Pambo.

Pambo quidam apud Athanasium cùm Alexandriæ esset, vidissétq; mulierem maximo vestitus apparatu superbientem fleuit. At interrogatus, cur tātopere lachrymas effunderet? respondit: Duæ res sunt quæ me mouent. Vna quidem, quæ est huius mulieris proditio. Altera verò, quòd ego qui nomen Christiani profiteor, non tantum studeo placere Deo vitæ innocentia, quantum hęc mulier turpiter placere cupit hominibus. Eccl. hist l 8 c. 1.

Vide apoph. de Ambitione, & Arrogantia, audacia & fastu.

De Superbia & sordibus.

Socrates.

QVum videret Antisthenem, attritam partem vestis semper in conspectum protendere: Quin desinis, inquit, arrogantius superbiam tuam nobis prodere? Vidit philosophus sapientissimus, Antisthenem magis gloriari vestitu attritissimo, quo laudem quærebat, quàm alios qui holoserico, vel auro etiam aut argento vestiti in publicum prodire consuerant, ab omni superbia alieni. Laërt.

Diogenes.

Diogenes quum vidisset Olympia, & Rhodiacos quosdam adolescentes preciosis magnificisque vestibus amictos, cum risu inquit: Hoc nihil est præter fastum. Deinde cum incideret in Lacedæmonios laceris squalentibúsque tunicis amictos: Hæc, inquit, longè alia est superbia. Vidit autem philosophus, superbum animum non semper splendido & ornatissimo vestitu elucere, sed in sordibus etiam, dum homines opulentissimi sæpenumero vilissimo vestitu incedentes hominum ex eo laudem superbientes venantur. Æl. lib. 9. de Var. hist.

D. Hieronymus.

✝ Multò illa deformior est, inquit, superbia, quæ sub quibusdam humilitatis signis latet. Nescio enim quomodo turpia sunt vitia, cùm virtutum specie celantur. Idem super Marcum.

Vide apoph. de Ambitione ex sorde.

De Superstitione.

Crates.

QVum pro quodam supplicaret gymnasij principi, procumbens attigit coxam illius pro genibus: nā supplices ex more genua contingebant. Indignāti gymnasiarcha: Quid, inquit, an non hæc æquè tua sunt, ac genua? Notans obiter vulgi superstitionem, qui certa membra certis rebus dedicauit: velut aurē memoriæ, nasum irrisioni, genua misericordiæ quum hæc ad totum hominem pertineant. Laërt. l. 6. c. 5.

Socrates.

*Dicebat superstitionem superbiæ tanquam parenti esse morigeram: hic sanè omnis superstitiosus est superbus: nec sine superbia prodierunt tot superstitiones, falsæ sententiæ circa religionem & detestandi cultus à superstitione inuecti. Stob. ser. 22.

Diogenes.

Suprà de Aqua lustrali.

Idem.

Cuidam vehementer superstitioso ac lemurum laruarúmque terroribus obnoxio, necem ipsi minanti, dicentíque: Vnico ictu tibi perfringam caput: At ego, inquit, si id feceris, tibi sinister astans, vt contremiscas efficiam. Significans, se mortuum etiam illum terrere posse, à quo viuus [illegible]

temnebatur. Hic tamen affectus & plurimos habet, qui quum sint aduersus viuos feroces, aduersus vmbras sunt formidolosissimi. Ibidem.

Idem.

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni, quum horti custos dixisset, Ex ista arbore ante paucos dies homo quidam se suspendit. At ego, inquit, illam purgabo. Arbitrabatur ille fore, vt Diogenes admonitus, abstineret à funesta arbore, quæ gestasset cadauer. At ille liber ab omni superstitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur. Laërt. l. 6.

Idem.

Suprà de Initiatione.

Diagoras.

Suprà de Sapienter dictis.

Pericles.

Quum vrgeret belli necessitas, Palladis ornamenta vendidit quadraginta talentis auri, & admirantibus ab illo rem sacrilegam admitti, respondit, Ex hostium manubiis posse illi reddi cultum nihilo deteriorem. Erasm. Rot. l. 8. apoph.

Idem.

*Ad bellum profecturus, cùm suã ipse triremen conscenderet, solis deliquium accidit, tenebræque obortæ in prodigium magnum tractæ omniũ animos consternauerunt. Ibi Pericles cùm videret gubernatorem ingenti timore captum, oculis eius chlamidem prætendit, percontatúsque est, an horribile aliquid effectum aut portentum eo facto putaret? neganti, At quid interest, ait, inter istas & has tenebras? nisi quod maius est id à quo illæ sunt inductæ. Plutarchus.

Idem.

* Ægrotans, amico cuidam eum inuisenti, ostendit amuletum collo sibi circumligatum a mulieribus, addens pessimè se affectum esse qui talẽ stultitiam in se amisisset. Plut. in Pericle.

Agesilaus.

Agesilaus rex quum adstantem aræ Palladis, cui apud Spartanos ab ærea delubro χαλκιοίκα cognomen est, vt bouem immolaret, mormordisset pediculus, non auersus est, sed arreptum palã omnibus occidit: Per deos, inquiens, equidem insidiatorem occidã vel in ipsa ara, videlicet declarauit animum nec inepto pudori, nec superstitioni obnoxiam. Plut. in Lac.

Demonax.

Accusatus, quòd nunquam sacrificasset Mineruæ: Nunquam, inquit, existimaui illi meis victimis opus esse, notans ineptam vulgi superstitionem, qui putabat deos hostiarum nidore delectari. Erasmus libro 8. apophthegm.

Idem.

Cuidam dicenti, Eamus in Æsculapij templum ò Demonax, pro filij salute deprecaturi deum: Adeóne, inquit, surdastrum existimas deum, vt nos nisi in templo non sit auditurus? Eras. l. 8. apoph.

Lycurgus.

Cùm Thebani consulerent Lycurgum de sacrificio luctúque quem illi Leucotheæ solent facere: Si, inquit, deam esse creditis ne lugeatis: sin hominem ne vt deæ rem diuinam faciatis. Mirè taxauit Thebanorum ritus secum pugnantes. Non enim conuenit simul lugere & sacrificare: hoc est ab ea petere opem, quæ ipsa sit in calamitate, ac lugenda. Plutarch. in Lac.

Leotychidas.

Cùm portæ Leotychidi proximæ clauem draco circumuolutus esset complexus, idque augures affirmarent esse portentum: Mihi, inquit, nequaquam videtur: sed si clauis fuisset circumplexa draconem, portentum erat. Lepidè irrisit hominum superstitionem, qui terrentur his quæ casu nec præter naturã accidunt. Hunc mortalis ingenij morbum alunt augures, arioli, aruspices ac diuini. Verùm

rium vbi quis præter rectum & honestum instituit nefaria consilia, tum oportebat horrere portentum, & aliquid mali sequuturum expectare. Plutar.

Idem.

Philippus quidam erat profitens Orphei mysteria, & his alios initiare solitus: is quum esset extremæ paupertatis, tamen apud Leotychidā dicebat, eos qui apud ipsum Orphei sacris initiati essent, post obitum fore beatos: Quin igitur ô demens, quàm ocyssimè vitam abrumpis, vt desinas infelicitatem tuam ac inopiam deplorare? O animum ab omni superstitione liberum. Post hanc vitam felices erunt, qui piè iustéque vixerint, non qui fictis ceremoniis fuerint initiati. Hoc persuasum erat Lacedæmoniis, qui hîc piè vixissent, eos ab obitu fieri diuos Plu. in Lacon.

Epaminondas.

* Cùm aliquoties ad hostem cum copiis accederet, & tonitru extitisset, interrogantibus suis quid significari eo tonitru putaret, respondit, superstitionem eorum irridens, deum attonitos reddidisse hostes, stuporémque eis iniecisse, qui cùm propè apta loca essent, iniquo loco castra ponerent. Plutarch. in apoph.

Annibal.

Rex Prusias cùm apud eum Annibali exulāti pugnare placeret, negabat se audere, quòd exta prohiberēt. An tu, inquit, carunculæ vitulinæ mauis quàm imperatori veteri credere? Cicero lib. 2 de Diuinatione.

Lucullus.

. Quum in Armenia cum decē millibus armatorum & mille equitibus aduersus Tigranem tēderet, centum quinquaginta hominū millia habētem in exercitu pridie nonas Octobreis, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam admonente, quòd Romani diem illum vt nefastū & inauspicatum metuerēt: Ergo, inquit, hodie alacrius pugnemus, vt hunc quoque diem ex nefasto funestóque Romanis hilarem & auspicatum reddamus. Plutarch. in Rom. apoph.

M. Crassus.

M. Crasso cōsl: ductuo cum Parthis, exta è manibus deciderunt, hoc tum cæteris vt inauspicatum interpretantibus ac prælium dissuadentibus: Huiusmodi, inquit, incommoda multā nobis senectus adfert: at arma tamen nunquam è manibus mihi ceciderunt. Plutarch in Crasso.

M. Cato.

Vetus illud Catonis admodum scitum est, qui mirari se aiebat, quòd non rideret aruspex aruspicem, cùm vidisset. Quota enim res quæque euenit, prædicta ab illis? aut si euenit quippiam, quid afferri potest cur non casu euenerit? Cicero lib. 2. de Diuinatione.

Alphonsus.

Cùm triumphalem currum ascenderet, non defuerunt qui admonerent, vt triumphantium more vultū minio illiniret. Verùm rex cùm hoc contemneret, dixisse fertur, minium Baccho soli conuenire, qui non solùm triumphi, sed vini etiam repertor extitisset. Anton. Panor. de reb. gest. Alphonsi.

De suspicione vitanda.

Lysander.

Militem qui de via deflexerat, castigauit. Ei dicenti, ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, ne speciem quidem, inquit, rapturi præbeas volo. Eras. l. 6 apoph.

Cæsar.

† Tum suspicione quàm crimine bonos carere oportere dicebat. Tranquillus.

Phocion.

Athenienses cùm ex oraculo intellexissent, in ciuitate vnum esse virum, qui cu

sententiis aduersaretur, populus vociferans, iubebat illum statim inquiri vt occideretur. Phocion autem cùm varias suspiciones esse in viros bonos intelligeret: Ego sum ille, inquit, de quo dixit oraculum. Et hæc quidem ideò dixit in summo constitutus periculo, ne suspicio ad innocentem aliquem deuolueretur. Plut. in Græc. apoph.

Æschines.

Infrà de Temperantia.

Olympias.

Olympias quũ accepisset Alexandrum filium (vt alij Philippum maritum) adamare fœminam, à qua putabatur amatoriis venenis corruptus, accersiuit ad se mulierem: quúmque præter insignem formam comperisset in ea mores liberales, & ingeniũ egregiè dextrum: Valeãt, inquit, qui te insimulant veneficij. Nã tute quidẽ pharmacum in te ipsa ac philtrũ habes. Erasm. lib. 6 apoph. ex Plut.

DE TACITVRNITATE.

Cleanthes.

CVM quidam ad tacentem Cleanthem dixisset, Tu quid taces? atqui iucundum est cũ amicis confabulari. Iucundum quidem, respondit Cleanthes: sed quo iucundius est, eò magis in hoc amicis oportet concedere. Stob. serm. de Taciturnit.

Apollonius.

* Annitendum esse dicebat, & quidem sedulò, vt nihil indecens loquamur. Est enim, inquit, viri planè imperiti, non posse tacere, & quæ non decet efferre. Eod. ser.

Diogenes.

* Ad quendã qui se philosophiam profitebatur, interrogabat verò contentiosè dixit: Vah, miser, cur id quod optimum est in vita philosophi corrumpis, & verbis audes te philosophum iactare? Ibidem.

Aristoteles.

* Quidnam in vita difficillimũ esset, sciscitatus, respondit, Tacere quæ dicenda non sunt. Sto. ser. de arcanis.

Idem.

* Interrogatus, quamobrem cùm alios doceret loqui, ipse taceret? dixit, Nempe eos quidem ipsa non scindit, cultros autem acuit. Ant. & Max. serm. de taciturnitate.

Theophrastus.

* Iuuenem in conuiuio tacentem, animaduertens, dixit Si imperitus taces, peritus es: sin verò peritus, imperitè taces. Eod. ser.

Democritus.

* Cùm animaduertisset, quendam multa imperitè disputantem Hic, inquit, non dicendi peritus mihi videtur, sed omnino tacendi imperitus. Eod serm.

Demosthenes.

* Quum adolescens multas nugas effutire inter pocula, nec tacere vellet: Adolescens inquit, quomodo non didicisti tacere ab illo à quo didicisti loqui? Ibid.

Plutarchus.

* Nemini, inquit, dixeris quod vis taceri. Quomodo enim ab alio postulabis silentij fidem, quam tute tibi non præstitisti? Item, Tacere non solùm sitim prohibet, teste Hippocrate, sed tristitiam quoq; & dolorẽ. Iẽ, silentij neminem, sermonis plurimos pœnituit. Itẽ, Taciturnitas vbiq. tutũ ornamentum est iuueni. In Moral.

Basilius Magnus.

* Dicenda tacendáque nosse debemus: non enim diuina omnia linguæ verbis explicanda sunt, ne mens sicut oculus totum solem intueri volens, id etiã quod habet luminis perdat. Ant. & Max. ser de taciturnitate.

Vide apoph. de arcanis, breuiloquentia, garrulitate, lingua, & silentio.

De

De temeritate.

Demonax.

ALiquando in balneis cum refugeret ingredi aquam feruentiorem, & alius illum appellaret meticulosum: Quid, inquit, an hoc pro patria passurus essem? Sentiens, temeritatis esse, non fortitudinis, subire periculum, nisi ob causam grauem & honestam fiat. Eras. l. 8 apoph.

Demosthenes.

Quum Athenienses gestirent Harpalo ferre suppetias, iámque in Alexandrum armarent, derepentè apparuit Philoxenus, quē Alexander maritimis negotiis præfecerat. hic quū populus metu attonitus conticesceret, Quid facerent, inquit Demosthenes, si solem videant, qui non possunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobrauit. Eras. lib. 4 apoph. ex Plut.

Antigonus.

Cùm audiuisset filium in extraordinario conflictu ab hostibus interfectum esse, nil aliud dixit, quàm: Serò nimis interiisti, mi fili, qui tam temerè in hostes te conieceris, neque tuæ salutis, nec monitorū minorum memor. Sensit vir prudentissimus, eum meritò perire, qui nec suæ salutis, nec bonorum virorum monitorum memor, temerè in periculum se coniicit. Erasm. in Declamatione de morte.

Fabius Max.

Audiens Minutium collegam, qui feliciter nonnullos hostes iam deiecerat, multum laudari, ait se magis secundam Minutij collegæ fortunam, quàm aduersam pertimescere. Sentiens, illius temeritatem periculosissimam esse Reipub. quam si rerum successus attolleret, in extremū discrimen adducturam vniuersum populum Romanum: sed aduersis casibus futuram moderatiorem. Plutarch. in Roman. apoph.

Idem.

Minutius, quum Fabium tanquam cunctatorem in senatu insimulasset, quòd præ timore pugnam delectaret, paritúsque esset cum Fabio copias rόque inuito prælium cum Annibale miscuisset: Ita est, inquit Fabius, non celerius quàm timui, deprehendit fortuna temeritatem. Brus. l. 3 c. 16. ex Plutarch.

Scipio Africanus.

Dicere solebat, in re militari turpe verbum esse, Non putaram: quòd aliis in rebus interdum locus datur, malè instituta posterioribus consiliis melioribus corrigere: cæterùm quæ ferro peraguntur, ea non oportere temerè aggredi, quòd hic error ferè est inemendabilis. Idem dictum locum habet & in his, quæ semel facta mutari non possunt: vt in ducenda vxore, in sacris ordinibus. Plut. in eius vita.

Augustus Cæsar.

Eos qui leuem ob causam periculis se exponerent, similes aiebat esse aureo hamo piscantibus: qui plus damni amisso semel hamo acciperent, quàm multarum capturarum lucro posset reparari. Fulgos. lib. 7. cap. 2.

Philo.

* Quæ absq. ratione fiunt, inquit, omnia sunt turpia: quæ verò cum ratione, omnia decora. Item, Citra doctam contemplationem nihil decorè fieri potest. Sciētia enim à bono cōsilio nascitur: at inconsulta temeritas malorum omnium scaturigo est. Itē, Meditatio sera lucrū non habet, & in exitu rei inutilis est pœnitudo. Anton. ser. de temerario consilio.

De temperantia.

Pythagoras.

* QVibus, inquiebat, à corpore solutus non egebis, illa omnia cōtemne: & quibus etiam defuncto erit opus, illis tibi vacanti, deos adiutores

precibus aduoca. Stob.serm.de temperantia.

Antisthenes.

Voluptatem in tantum execrabatur, vt diceret se malle insanire, quā voluptate affici. Insaniam aufert medicus, voluptas quum æquè mentem eripiat homini, vix sanabile malum est. Laert lib. 6.

Democritus.

Dicebat, Cœnas lautas & sumptuosas suppeditare potest fortuna: at cōtrà faciles, & quæ sufficiant necessitati, temperantia Stob.

Idem.

* Optimam dicebat homini vitam agere animo vt plurimùm læto, rarissimè tristi: quod fieri poterit, si voluptates nō in perituris rebus locentur. Stob. ser. de temperantia.

Idem.

* Mensam preciosam fortuna (inquiebat) apponit, frugalem & contētam temperantia. Item, Patris temperantia, optimum liberis præceptum. Item, Temperantia quæ iucunda sunt, auget, & voluptatem maiorem facit. Eod ser.

Socrates.

* Dicebat oportere voluptates nō ex aliis, sed ex nobis ipsis aucupari: corpus autem vt decet præparatum & compositum esse volebat. Item, Nulla re indigere, Dei esse: quā paucissimis autē, Deo proximum. Item, interrogatus quibúsnam rebus maximè abstinendum esset? respondit, Turpib. & iniustis voluptatibus. Sto.

Alexander.

* Quum quidam eum hortarentur vt Darij filias & vxorem forma præstantes spectaret: Turpe futurum dixit, eos qui vicissent viros, à mulieribus vinci. Curtius.

Socrates.

* Frugalem & rebus suis contentum animi habitum similem esse dicebat viæ breui & amœnę: multum enim gratiæ & parum laboris habet. Laertius.

Idem.

* Quærenti, quis ditissimus esset? paucissimi contentus, respondit. Virtus enim suis rebus contenta naturæ opulentia est. Stob.

Pythagoras.

* Temperantiam robur animæ esse dicebat. Hæc enim animæ passionum expertis lumen est. Laert.

Diogenes.

* Indignum esse aiebat athletas & citharœdos vētre & voluptatib. superiores esse, hos vocis & illos corporis gratia: propter temperantiam verò neminem ista contemnere. Laer.

Crates.

* Cùm in forum incidisset, alios ementes, vendentes alios contemplatus: Illi, inquit, quòd rem inter se cōtrariā agunt, se beatos iudicant, at ego me, quòd vtriusq; tum emendi, tū vēdendi sum immunis, Sto. & Laert.

Antiphon.

* Qui turpia, inquit, neque cupiuit, neque attigit, is non est temperans. Nihil enim existit à quo sibi temperauerit, vt modestus & temperans dici mereatur. Stob.

Isæus.

* Sacrificium maximum iudicabat, vitam quotidie molestam & temperantem præstare. Stob.

Iamblichus.

* Temperantia, inquit, cùm exterminet à nobis quicquid imperfectum & perturbationibus obnoxium reperit, quomodo non perfectos nos redderet? Quod autem ita se res habeat, vel ex Bellerophontis fabula cognosces, qui cum temperantia auxiliatrice, Chimæram, id est belluinum, agreste, ferúmque voluptatum genus omne confecit. Item: Bona illa moderatio, qua voluptates intra certos limites coercentur, familias simul & ciuitates secundum Cratetis sententiam, conseruat: imò ad deorum naturam propius iam accedit. Quamobrem Perseus ad summam temperantiæ laudem aspirans, duce Minerua,

ũa, Gorgonis caput, cupiditatem nimirum quæ deorſum in materiam trahit, & ſaxeos efficit homines, ſtolidis affectibus repletos amputaui. Ex epiſt. de temperantia apud Stobęum.

Plato.

✝ Tẽperatis hominibus, inquit, lex eſt Deus. Intẽperatis verò voluptas.

Seneca.

✝ Magna pars voluptatis eſt, benè moratus venter. Epiſt. 114.

Anonyma.

* Temperantiam eſſe dixerunt animæ partium mutuam conſenſionem. Imperium in voluptates, vniuerſale cognomen omniũ virtutũ: item, vocarunt eam Columnam fortitudinis, galeam contra laſciuiam, oculorum aurigam, beneuolentiæ cuſtodẽ, cogitationum circuncisionẽ, luxuriæ caſtrationẽ, efferueſcentis animi hoſtem, opera turpia impediẽtem, continentiæ promotricem, cordis conſiliariam, precum & votorum directricem. Stob. ſer. de temperantia.

Demoſthenes.

Nullum homini malum accidere poſſe affirmabat, qui ſapientiæ fundamenta temperantiam & continentiam iecerit. Stob. ſer. de temper.

Æſchines.

Temperati viri vitam tam puram támque ſinceram eſſe oportere dicebat, vt ne turpitudinis quidem ſuſpicionem de ſe præbere poſſit. Stob. eod. ſerm.

Ageſilaus.

Quòd ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quã hi quibuſcum viuebat: à ſaturitate quidem & crapula in totum abſtinens: ſomno verò ſic vtebatur, non vt ille dominaretur, ſed vt ſeruiret negotiis: aduerſus æſtum autem & frigus ſic erat inſtructus, vt quatuor anni temporibus vnica tantùm veſte vteretur. Cæterùm quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri. Illud aſſiduè habens in ore: Principis eſſe, non mollitie delitiiſve, ſed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Plut. in Lacon. apopht.

Vide apoph. de Abſtinentia, Continentia, Cognitione ſui, Frugalitate, Sobrietate & tranquillitate animi.

De templorum ornatu.

Stratonicus.

Verſans apud Maliſſam, quũ videret in tẽpla multa homines paucos, ſtans medio foro, clamauit, Audite tẽpla. Eraſ. l. 6 apoph. ex Atheñ.

Phryne.

Delphis Venerem auream dicauit, eam videns Diogenes, aſcripſit elogium: Ex Græcorum intemperantia. Arguebat enim Græcos ſupra modum libidini deditos eſſe, quòd ſcortum è turpi quęſtu tantum auri collegiſſet. Laer. l. 6.

Alexand. Seuer.

In templis argenti minimum, auri ne guttulam quidem aut bracteolam poſuit, ſubinde repetens illud Perſianum:

Dicite pontifices, in templis quid facit aurum? Lampridius.

De tempore, & eius iactura.

Thales.

Sciſcitatus, quidnam in tota rerũ natura eſſet ſapientiſſimum? reſpondit, Tempus, inuenit enim omnia. Laer. l. 1. c. 1.

Bias.

Dicere ſolitus erat, vitæ tempus [illegible] ta metiendum, quaſi & diu & parum victuri ſimus. Laer. l. 1. c. 6.

Democritus.

Dixit pretioſiſſimum [illegible] tẽpus, πολυτελέςατον [illegible]

Plut. in vita Antonij hoc dictum compluribus tribuitur.

Anaxagoras.

Percontanti, an Lampsaceni montes aliquando mare futuri essent? Anaxagoram respondisse ferunt: Ita sanè, nisi tempus defecerit. Brus. lib.

Aristippus.

✝ Hortabatur suos, vt neque præterita torquerent se, neque ob imminentia Id enim animi benè constituti esse signum, & hilaris cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere, & diei illam duntaxat partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solùm enim aiebat præsens in nostra manu positum, non præteritum, neque futurum. Illud enim abiisse: hoc an aduẽturum sit, incertũ esse. Aelian. li. 14. de var. hist. c. 6.

Zeno Citticus.

Aiebat, hominibus nihil magis deesse quàm tempus, longè dissentiens ab iis, qui bonam vitæ partem perdunt somno, temulentia, nugis & alea, quasi multum temporis superfit homini. Laer. l. 7. c. 1. Stob.

Theophrastus.

Habebat semper in ore, nullum esse sumptum pretiosiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non potest, & tamen vulgò nihil habetur vilius tempore. Laer. l 5.

Simonides.

Interrogatus, quantum temporis vixisset? Tempus quidem, inquit, exiguum, annos autem multos. Stob. serm 96.

Plinius maior.

Quum recitatorem quiddam perperam pronuntiantem amicorũ quispiam reuocasset, & vt repeteret coegisset: Quid, inquit, an intellexeras? quũ ille annuisset: Cur ergo, inquit, reuocabas? Decem amplius versus ista tua interpellatione perdidimus. Tanta erat parsimonia temporis. Eras. l. 8. apoph.

Idem.

Nepotem suum ambulantem videns obiurgauit: Poteras, inquit, has horas non perdere. Nam qui lecticæ vehebantur, aut Græci autem audiebant, aut si libuisset aliquid etiam annotabant, aut dictabant aliquid, quorum nihil licet ambulanti. Ibid.

M. Cato.

Suprà, de Nauigationis periculo.

Cicero.

Quum accusator Milonis, ex argumento temporis colligens Clodio à Milone structas insidias, subinde rogaret, quo tempore occisus esset Clodius? Cicero respondit, Serò, voce ancipiti significãs, è Republica fuisse futurum, si Clodius multò antè fuisset interfectus. Erasmus libro 3. apophth.

Tempori inseruiendum esse, pete ex apoph de Decoro.

De testimonio, & testibus.

Socrates.

EOs qui multitudini imperitæ fidem habent, aiebat perinde facere, ac si quis tetradrachmum vnum contemnens reiiceret, & aceruum è similibus congestum probaret, reciperetque. Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium. Nec enim refert quàm multi sint, sed quàm graues. Nummus adulterinus etiam in quamuis magno aceruo adulterinus est. Hoc aduersus turbam testium, & indocti vulgi iudicia. Eras. ex Laer. l. 2. c. 5.

Crassus.

Quum Silius testis læsisset Pisonẽ reum, cui Crassus aderat, prolato crimine, quod se in eum dictum audisse dicebat: Potest fieri Sile, inquit Crassus, vt is vnde te audisse dicis, iratus dixerit? Annuit Silus. Potest etiam, inquit, fieri, vt tu nõ rectè intellexeris. Cùm id quoque toto capite annuis-

[illegible] filius, ut se [illegible] carere, sub[illegible] Crassus [illegible] servo[illegible] [illegible] ad [illegible] mortem. H[illegible] [illegible] [illegible] fus ebrietati Eras. [illegible] apopht.

Nero.

Inter Neronem & Thraseam, graves [illegible] [illegible] [illegible] Thrasea [illegible] perpetuo [illegible] Nero [illegible] d[illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] autem [illegible] [illegible] apopht.

[illegible]

P[illegible] quam [illegible] [illegible] cum [illegible] Tranqui.

Antonius.

Supra de [illegible].

De tormentis & quæstionibus

Persæ.

NEgabant tormenta opus esse ad explorandam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tantam esse vim [illegible] ut proferat ea [illegible] tormentis ex homine [illegible] non possis. Vide proverbium apud Erasmum, In vino veritas.

Anicetus.

Poppea, quæ [illegible] adultera Neronis, mox [illegible] Octaviæ [illegible] po[illegible] [illegible] quendam ex Octaviæ [illegible] amorem obiiceret. Ancillis Octaviæ ad quæstiones [illegible] quædam cruciatu victæ falsis annuerunt, quædam perstiterunt [illegible] sanctitatem prædicantes. Ex his vna instanti Ti[illegible] [illegible] respondit, castiora esse Octaviæ [illegible] quam os eius. Erasm. [illegible] apopht.

Tacitus.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eos qui [illegible] quam qui iam [illegible] liberarent. [illegible]

Anaxarchus.

Supra de [illegible].

De tragœdia

Socrates.

CVm videret in imperiis tragœdia [illegible] tyrannorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] grauissimis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ferunt ad Antisthenem [illegible] quia [illegible] per [illegible] quod in vita nihil magnum neque speciosum conspectui simusque [illegible] videmus in tragœdia [illegible] monarchas. Atreas [illegible] & Thyestas, & Agamemnones & [illegible] [illegible] in Tragœdiis [illegible] & mala [illegible] [illegible] vbique producuntur. Nemo vero poetarum eo progressus est audaciæ & impudentiæ, vt porcum [illegible] in Drama introducat. Ælian. [illegible] Var. hist.

Gorgias.

Dicebat, Tragœdiam esse deceptionem, qua qui alterum decepisset, & qui deceptus esset, sapientior foret eo qui nõ esset deceptus. Fallit quippe tragœdia, dum tractat rem fictam sed adeo concinnè, vt verissima esse videatur. Iustior autem videtur ille, qui fallendo hominibus prodest: & sapientior est, qui per fabulas confictas discit, quid turpe, quidve sit honestum. Plut. de audiendis poetis.

Hippodromus sophist.

Supra de lectionis deductu.

De tranquillitate animi.

Socrates.

INterrogatus, qui sine perturbatione viueret? Qui, inquit, nihil sibi conscium mali. Ant. in Melissa, part. 2. serm. 77.

Bion.

Percontanti quis esset maximè anxius? Qui in maximis, inquit, rebus cupit esse fortunatus. Is enim mille curis distorquetur vt assequatur ardua, & assequutus æquè torquetur ne amittat. l. 4. c. 7.

Crates.

Dicebat, se pro patria habere gloriæ neglectum, & paupertatem, in quæ nullũ ius haberet fortuna. Aiebat item, se Diogenis ciuem esse, qui nullis inuidiæ patebat insidiis. Opes enim ac nomine splendor conciliant inuidiam. Laer. l. 6.

Idem.

* Quum Nicodromũ citharœdum irritasset, cæsus in faciem est. Chartulam itaque imponens fronti inscripsit, Nicodromus faciebat. Laer.

Idem.

* Quum Thebis à principe gymnasij flagris cæsus esset, ac pede traheretur ridebat, dicens ex poeta versiculum: Protractum pedibus detrusit limine sacro. Laert.

Democritus.

* Tranquillum futurum non multa agere oportet, inquit, neque priuatim, neque publicè, nec omnia quæ adfuerint supra facultatem & naturã suam sibi sumere: sed tantam sui curam habere, vt quamuis præsentem fortunam, & quicquid opinio desiderat suppeditaturam, declinet, ac non plura assumat, quàm quibus ferendo est. Malis enim commoditas, tutior est quàm eius magnitudo. Stobæus ser. 101.

Aristippus.

Validissimis argumentis & sermonibus vsus, hortabatur, neque de præteritis curam postea suscipiendam, neque de futuris antea. Id enim animi bene constituti signum esse, & hilaræ cogitationis argumentum. Iubebat autem in diem animum intendere: & diei illam solummodo partem, qua quisque quid ageret, aut cogitaret. Solum enim aiebat præsens in nostra manu positum, non præteritum, neque instans. Illud enim abiisse, hoc an euenturum sit, incertum esse. Ælianus lib. 14. de Varia historia.

Diogenes.

Illud dixisse fertur, Quòd fortunæ apponeret animi fiduciam, legi naturam, affectibus rationẽ, eo quòd his tribus paretur & seruetur hominum tranquillitas. Laer. l 6.

Stilpo.

Ei in somnis visus est Neptunus sibi iratus, quòd non immolasset hecatomben, quemadmodum mos erat. At philosophus nihil perturbatus, respondit, Quid ais Neptune? Itáne veluti puer huc venisti cum tua querimonia quòd pecunia mutuò sumpta non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo sacrificaui tibi aquas aliquot. Ad hæc arridens Neptunus, visus est illi porrecta dextera dixisse: In tuam gratiam ingentem aquarum prouentum largiar ciuitati Megarensium. Quod & euenisse tradunt. Laertius libro 2. cap. 3.

Plutarchus.

* Commodissima est, inquit, tranquillitas, cùm ad alia, tũ ad scientiam & prudentiæ exercitationem: non cauponariam & forensem dico, sed magnam illam, quæ Deo similẽ reddit sui participem. lib. de tranquillitate animi.

Phocion.

Dicere solebat, Multò satius esse humi cubantem viuere, ac bono quietóque animo esse, quàm perturbatũ in aureo lecto. Stob. sermon. de Prudentia.

Vide apophth. de Felicitate, Constantia, patientia, fortitudine, temperantia, &c.

De tristitia.

Socrates.

ROgatus, quomodo quis vitam tristitia vacuam degeret, respondit, fieri non posse, vt qui in ciuitate aut familia habitat, & hominibus conuersatur, non aliquãdo tristetur. Ant. & Max. ser. de dolore & tristitia.

Plutarchus.

Vt thoraci tunicam, ita tristitiæ mentem & rationem inducendam esse dicebat. Item, Viam planissimã eligendam, vitam verò trãquillam. Eod. ser.

Chericius.

Immoderatum gaudium sæpius in dolorem exire decebat: & immodica voluptas (inquit) accersitam sibi tristitiam producit. Ibid.

Epictetus.

Si vis, inquit, tristitia vacare, quæ futura sunt sic æstima, veluti iam accidissent. Item, Sapit qui non tristatur propter absentia, sed gaudet præsentibus. Item. Percontatus, quomodo quis hosti tristitiam excitare posset? respondit, Si ita seipsum compararet, vt quàm optimè viuat. In Enchirid. & dissertat.

Posidippus.

Nullus hominum (inquit) sine tristitia vitam transegit, neque fortuna eius ad finem vsque mansit. Anton. & Max. ser. de tristitia.

Vide apophth. de dolore, luctu, molestia, &c.

De triumphis.

Qu. Seruilius.

QVintus Seruilius, vir inter optimates clarus, indignabatur Põpeio concessum triumphum: atque etiam milites complures obsistebant, ne triumphus ageretur, non quòd inuiderent Pompeio, sed munera quædam poscebant, quasi largitionibus ab ipsis esset emendus triumphus, alioqui milites minabantur, se direpturos pecuniam quæ in triumpho ferretur: eóque Seruilius Glauciáque suadebant, vt eam potius inter milites diuideret, quã diripi sineret. Verùm vbi Pompeius respondit, se citius omissurum triumphum, quàm militibus blanditurum: simúlq; laureatos fasces eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem. Nunc, inquit Seruilius, te Pompei verè magnum video, dignúmque triumpho. Non iudicabat esse speciosum triumphum nisi qui citra ambitum, citráque largitiones bene factis redderetur. Plut. in Rom. apoph.

Chrysippus.

Cùm in triumpho C. Cæsaris oppida eburnea fuissent circumlata, ac paucis pòst diebus in triumpho Fabij Maximi lignea deportarentur, Chrysippus ludens, dixit eas esse thecas oppidorum Cæsaris. Solent enim res pretiosæ ligneis thecis muniri. Brus. li. 5. ca. 5.

De trophæis.

Stratonicus.

CVm apud Sicyonios vicisset aduersum se cithara certantes, cõsecrauit in Æsculapij templo trophæum, cum hac inscriptione: Stratonicus à malè cithara canentibus. Athenæus.

Epaminondas.

Cùm Chabrias circa Corinthum paucos Thebanos sub mœnibus auidius pugnantes prostrauisset, atque ob id trophæum erexisset, Epaminondas deridens hominem dixit, Hîc sanè decebat, non trophæum, sed Hecatæum erectum esse. Veteres enim ante portas in triuiis cõgruenter Hecates imagines [illegible] solent, vel ad indicanda[illegible]

gratiam sepultorum. Plutarch. in apophtheg.

De tyrannide.

Bias.

Rogatus, quódnam esset ex animalibus perniciosissimum? Syluestrium, inquit, tyrannus: domesticorum, adulator. Plut.

Solon.

† Qui apud tyrannos autoritate pollerent, eos calculis similes aiebat. Vt enim illi interdum maiorem numerum, interdum minorem significant: ita & tyrannos horum quemq; prout libitum fuerit, aliquando illustrem, & inclytum, aliquando obscurum habere, & ignobilē. Laer. l. 1. c. 2.

Thales.

Sciscitatus, quid difficile vnquam vidisset? Tyrannum, inquit, senem. Plutarch.

Democritus.

Cùm apud Dionysium quæreretur quod æris genus esset optimum: Ex quo, inquit, Athenienses statuas fecerunt Harmodio & Aristogitoni. Quo ostendere voluit, tyrannos è medio tollendos esse: & his qui eiecissent ex ære statuas erigendas esse, more Atheniensium. Laërtius libro nono. Idem tribuitur Diogeni à Laertio, libro 6. & Antiphonti oratori a Plutarcho.

Diogenes.

Percontanti quo pacto Dionysius vteretur amicis? Vt vtribus, inquit: plenos suspendit, inanes abiicit. significans à tyranno diuites occidi, pauperes negligi Laer. li. 6.

Idem.

Dicebat, Cæteris mortalibus quibus res fluût prosperæ, vita iucunda est, mors odiosior: rursus infelicibus vita grauis est, mors optabilis: at horum vtrumque tyrannis est molestius. Siquidem vt viuunt insanius iis qui mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quasi vitam suauissimè degant. Laertius libro 6.

Xenophanes.

Dicebat, Cùm tyrannis congrediendum esse aut iucundissime, aut minime. Nihil est violentius aure tyranni, ait Satyricus. apud bonos etiam principes admonendi libertas verbis placidioribus est temperāda. Id qui non potest, abstineat ab illorum congressu. Laer. l. 9. c. 2.

Anaximenes

Interrogatus, quid ad familiaritatem difficile esset: Tyrannus, dixit. Stob. ser. 47.

Antisthenes.

Carnifices tyrannis longè præferebat. Cuius causam interroganti cuidam, respondit; A carnifice quidē homines iniusti interimuntur, à tyranno autem etiam insontes. Stob. ser. 47.

Timon.

Alcibiadis crudelitatem notans, redeunti à concione, ait: Macte virtute adolescens, authoritate tua potentiā auge, magnam enim huic Reipub. perniciem augebis. Plut.

Demosthenes.

Audiens quorundam improbari tyrannidem: Rex, inquit, malus, & tyrannus, res est inimica bonis ciuibus, & legibus contraria. Phauorin.

Argeus.

Iter aliquando faciens per Siciliæ Selinuntem, cùm in sepulchro quodam hoc elegiacum legisset,

Hosce Selinuntis quocunque tyrannida Mauors
Extinuere, ferus perdidit in foribus, &c.

Iure periistis, inquit, qui ardentem tyrannidem extinguere conati estis. Nam permittendum potius fuit totam cremari. Plutarch. in apopht. Lacon.

Demochares.

Apud Atheniēses cùm decretum esset, ne Demetrij quædam epistolæ ad populum afferrentur, Athenienses

x pœnitentia acti, authores creti in exilium miserunt: ac ierunt, vt ea omnia quæ à De- iuberentur, sancta apud deos, ie apud homines essent. Ve emochare. Spartiata, ad tyrā- ntiam alludens, Insaniret (in- tratocles, nisi hoc pacto in-sa- Etenim plurimum ob huius dulationes precij ferebat su- ita Stratocles. Plutarc. in De-

Xerxes.

iæ bellum indicturus, con- omnibus Asiæ principibus, Ne viderer meo tantùm con ic aggressus, contraxi vos. ca- nementote, mihi parendum quàm suadendum. Vos bis ty- :& quòd priuc pum conuen- fuco abuteretur, & quòd ne- multò periculosissimum: ni sua upiditate verius quam cōsilio et. Eras. li. 5. apoph.

Dionysius.

, de Munerum contemptu.

Aristippus.

Dionysius exprobraret Ari- quòd nihil vtilitatis ab eo ac- : Verum ais, dixit. Si quid e profuissem, non secus à ty- , quàm à comitiali morbo li- rolu issis. Stob. ser 47.

Idem.

um à tyrannide tantum dif- it, quantum lex à republi- , absque legibus, & libertas à :. Stob. eod ser.

Himera.

ysij tyranni mortem cùm o- racula i appeteret, tol. Hi- ilier deos orabat, vt Diony- superstes esset. Quod vbi yrannus, rogauit vetulam, causam deos oraret, vt lon- largirentur vitam? Tum il- i cùm essem, ait, grauémque n haberemūs, occidi illum a. Eo mortuo, aliquanto de- rannidem occupauit: ei que mortem imprecata sum, & ex sententia euenit. Te verò longè de- teriorem nunc habemus. Verita igi- tur ne te absumpto deterrimus in lo- cum tuum substitueretur, te diu in- columem nobiscum esse vnicè cu- pio. Bruf. l. 6. c. 21.

Ælianus.

* Si quis (inquit ex Æsopo) suem tetigerit, clamat & meritò. Nec e- nim vellera sus habet, neque lac, nec aliud quiddam præter carnes. Statim igitur somniat mortem, cùm sciat quibus vsibus præstādis vsurpari pos- sit. Sunt autem Æsopicæ sui similes tyranni, qui omnia suspicantur & me- tuunt. Sciunt enim, quod sicuti sues, ita & ipsi vitam omnibus debeant. In varia historia.

Phalaris.

Dicere solebat: Ego, qui expertus vtrunque sum, tyrannidi malim sub- esse, quàm præesse. Subditus enim a- liorum malorum securus, vnum ty- rannum metuit: tyrannus autem, & eos qui foris insidiantur, & illos per quos seruatur. Stob. ser 47.

Ptolemæus.

Ptolemæus, cui cognomen fuit Philadelphus, dicebat in tyrannide cùm alia multa esse grauia, tum illud maximè, quòd immeritos occidere cogatur, vtilitatis suæ gratia. Stob. ser. 47.

Anonymus.

Quidam Bruti statuæ subscripsit, Vtinam viueres: quòd opera Bruti Tarquinius ex vrbe depulsus esset. Cæsaris statuæ subscripserāt hos ver- siculos:

Brutus, quia reges eiecit, consul pri- mus factus est:

Hic quia consules eiecit, rex postre- mus factus est.

Eras. li. 4. apoph.

T. Quinti

Ca missu set, a quo

sent duces, ipse autem solus inter Macedones, scito scommate illius tyrannidem taxans Quintius: Tu nempe, ait, te solum effecisti, quippe qui amicos & cognatos occideras: Plutarch.

M. Antonius.

Quum Rhodam insulam vi cepisset, & in ingressu salutaretur rex atque dominus: Nec rex sum, inquit, nec dominus, sed regis ac domini interfector. Plut. in Art.

Pompeius.

Post prælium in Pharsalicis campis habitum in Ægyptum profugit, cúmque è triremi descensurus esset in scalmum piscatorium ab Ægypti rege missum, conuersus ad vxorem ac filium, nihil aliud dixit quàm illud Sophocleum:

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κεῖνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Id est,

Quisquis tyranni ad tecta demigrauerit,
Fit seruus illi, liber etsi venerit.

Præsagisse videtur imminens exitium. Vbi enim descendisset in scapham, ictus gladio, semel tantū emisit suspirium: & obuoluto capite, præbuit se occidendum. Plut. in apoph.

Petreius.

†Cùm Cæsar Catonem suis legibus renitentem in carcerem duci iussisset, Petreius Catonem sequens à Cæsare interrogatus, cur nondum misso Senatu, abiret? Respondit, malle se in carcere cum Catone esse, quàm in Senatu cum Cæsare. Dion. Cass. lib 38.

Theodorus.

Theodorus regis Ægypti præceptor, aliis censentibus esse recipiendum Pompeium, aliis non recipiendum, neutris assentiens dixit: Recipiendum, sed occidendum: addens iocum, Mortuos non mordere. Atque huius sententia vicit, tuta suadens magis quàm honesta. Erasm. libr. 6. apoph.

Nero.

Neró cùm nihil flagitiorum sibi non permitteret, elatus tanto rerum successu, dicebat neminem principum ante ipsum scisse quid & quantum sibi liceret. Verùm qui hoc dixit, sensit tandem, quid vicissim liceat populo in malum principem. Ibid ex Suet. in eius vita.

Anonymi.

Noctu quidam simulabant se sæuire in seruos, petebántque vindicē Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur, iam non ferenda Cæsaris tyrannis. Suet in eius vita.

Nero.

Desperatis rebus noctu adiit hospitia singulorum, de fuga consulturus. qúmque fores omnium occlusas reperisset, reuersus in cubiculum, comperit & custodes diffugisse, direptis etiam stragulis, & amota veneni pyxide, quam in extremum casum parauerat, mox Mirmillonem nomine Spiculum requisiuit, vel alium quemlibet, cuius manu periret: ac nemine reperto: Ergo ego, inquit, nec amicum habeo, nec inimicum? Decretum erat, eam belluam publico orbis odio immolare. Suet.

Flauius.

Sunt qui putant hoc clàm, & inscio etiam Seneca fuisse decretum, vt occiso Nerone, occideretur & Piso, mox imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabantur verba Flauij, qui dixerat, ad dedecus nihil referre, si citharœdus dimoueretur & tragœdus succederet. Nero cithara, Piso tragico ornatu canebat. Sensit vtrumq pariter indignum imperio. Sueton.

Batto Dalmata.

A Tiberio interrogatus, cur toties cum suis defecisset, & Romanis tantam cladem intulisset? respondit, vos in causa estis qui ad greges vestros custodiendos non canes dedistis, aut pastores, sed lupos. Sentiens, guberna-

natorum aut Cæsaris tyrannidem defectionis causam fuisse. Dion. in Augusto.

Caligula.

Cùm audiret fortè reges qui officij causa in vrbem aduenerant, inter se super cœnam de nobilitate generis concertantes exclamauit: De cœlo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum.

εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς. id est, *Vnus Dominus sit, vnus rex.*

Nec multum abfuit, quin statim diadema sumeret, speciémque principatus in regni formam conuerteret. Sueton.

Idem.

Antoniæ auiæ pro sua authoritate monenti, vt quædã secus ageret, Memento, ait, mihi omnia in omnes licere. Talia portenta tum principũ titulo pertulit mundus, quæ non cõmemorarem, nisi vt ex his principibus prodigiosæ feritatis horror incutiatur. Eras. ex Sueton.

Anonymus.

Scurra quidam in Claudij tyrannidem alludens, ait, in vno annulo bonos principes posse scribi atque depingi omnes. Brus. l. 6. c. 21.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Plebem & rusticos dicebat esse pascua tyrannorum & militum: tyrannos autem & milites pascua esse dæmonum. Annal. Franciæ.

DE VAFRE DICTIS.

Bias.

BIAS Prienensis, cuius sapientia diuturnior inter homines est, quàm patria Priene fuit, ita aiebat oportere homines in vsu amicitiæ versari, vt meminissent eam ad grauissimas inimicitias posse conuerti. Quod quidem præceptum prima specie nimis fortasse callidum videtur, inimicúmque simplicitati, qua præcipuè familiaritas gaudet. Sed si altioribus animis cogitatio demissa fuerit, perquàm vtile reperietur. Aristoteles lib. 2. Rhetor. Val. Max. l. 7. c. 3.

Anaximenes.

Alexander cùm ad Lampsacenæ vrbis excidium summo studio ferretur, progressum ante mœnia Anaximenem præceptorem vidit. Ac cũ sciret futurũ, vt preces suas iræ eius opponeret, statim non facturum se quod petiisset iurauit. Tunc Anaximenes: Peto, inquit, vt Lampsacum diruas. Vafro dicterio regem capiens. Val. Max. l. 7. c. 3.

Cleombrotus.

Suprà, de Pietate filiorum in parentes.

Lysander.

Suprà de Astutia.

Archidamus.

Cùm Græci nollent rescindere pacta, quæ sub Antigono & Cratero pepigerant, & amplecti libertatem, quàm offerebat Archidamus, veriti ne grauiores essent habituri Lacedæmonios, quàm Macedones: Ouis, inquit Archidamus, semper eandem edit vocem. Cæterùm homo multas & varias emittit voces, donec quod decreuerit, confecerit. Hoc dicto significans, fallendã esse fidem, si qua magna inuitet vtilitas. Plut. in Lacon.

Lysander.

Dionysius cùm Lysandro misisset stolidas duas, vt vtram vellet eligeret, & deinde filiæ suæ mitteret. Lysander ambas accepit, ac abiens, dixit: Ipsa rectius & melius eliget. Plut. in Lac. apoph.

Iulia Augusti F.

Suprà de Superbia.

Antonius orator.

Idcirco se aiebat nullam [illegible] nem scrip[illegible] sup. dicio [illegible]

furus esset nociturum foret, non dictum à se affirmare posset. Qui facti vix prudentis tolerabilem causam habuit, pro periclitantium capite nō solum ea eloquentia sua vti, sed etiā verecundia abuti erat paratus. Cicero pro Cluentio. Valerius Maxim. lib. 7. cap. 3.

Vide apoph. de ambiguè & arguté dictis.

De venia delicti.

Epaminondas.

HOmini contempto, qui leue quiddam admiserat, Pelopida pro eo deprecante, nō ignorauit: sed amica pro illo rogante, dedit veniā, dicens, eiusmodi munera à scortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoscendū, sed quemadmodum non quauis damus omnibus, ita spectandum est, cui & in qua causa gratificemur. Plut. in Græcorū apoph.

Arius philosophus.

Potitus Alexandria Cæsar, multis vitam donarat in gratiam Arij philosophi. Sostratum tamen, pron ptissimæ quidem linguæ virum, sed qui Cęsari displiceret, quòd temerè Academicus haberi vellet, reiecit. At is squalidus promissáque cana barba, cœpit Arrium quocunq; iret insequi, versiculum illum in ore habens.

σοφοὶ σοφὺς σώζουσιν, αἰ ὦσιν σοφοί.

Sapientes sapientes seruant, si fuerint sapientes.

Hac arte coëgit Cæsarem ignoscere. Eras. l. 4. apoph ex Sueton.

Vide apophth. de Impunitate, & de Pœna neglectu.

De ventris studio.

Diogenes.

LVxuriosorum ventrem vitæ charybdin appellabat, quòd omnia deuoraret, nec satiaretur vnquam. Charybdis tantùm ea sorbet quę marí vehuntur, & reuomit tandem quod absorbuit: at lurconum ventribus nec aër, nec terra, nec flumina, nec maria sufficiunt: quin & domos & agros totos absorbent, nec reuomunt. Laërt. l. 6.

Anonymus.

Apud Iassios, populum magna ex parte piscibus victitantem, citharœdus quidam in foro ostentabat artē. Verùm simulatque tintinnabulū crepitu signum dedit adesse pisces venales, turba subitò deseruit cantorē & ad piscium mercatum aduolauit, vno excepto, qui quòd surdaster esset, tintinnabuli sonitum non audierat, aut certè non attenderat. Huic citharœdus propius accedens, gratias egit, quòd & artem honorasset, & ipsum non passus sit esse prorsus desertum. Tum ille, An crepuit tintinnabulū? vt annuit, Valebis, inquit, egregiè magister, seséque mox ad pisces proripuit. Citharœdo liberum erat, sibi canere & Musis. Longè maior est nobis cura ventris, quàm artium liberalium. Eras. l. 8. apoph.

M. Cato.

Cato senior in concione suasurus de frumento vitium diuidendo ita præfatus est: perdifficile esse, ad ventrem dicere, quòd ageretur de populi victu Plut in Rom. apoph.

Seneca.

†Quid mihi, inquit, voluptatem nominas? Hominis bonum quæro, non ventris, qui pecudibus, ac beluis laxior est. lib de B vita c. 9.

Huc refer apophth. de Luxu & voluptate.

De verberibus.

Socrates.

CVm filium delinquentem iam verberibus tractare vellet, sentiens

tiens se ira commotum, ait: Tu teipsum coërce. Laërt. in vita Socratis.

Plato.

Eodem morbo se laborare sentiẽs, seruúmque cùm castigare pararet, ac forte Xenocrates adesset: Flagella, inquit, hunc puerum: vides enim me plus satis iratum esse. Laërt. l. 3.

Idem.

Famulo suo sic comminatus est: Verberibus te tractarem, nisi iratus essem. Laër. l. 3. Docuerunt autem viri sapientissimi, non sumendas esse pœnas à delinquentibus, vbi iracundia nos commotos intelligimus.

Diogenes.

Suprà de Responso ab inexpectato.

Idem.

Pulsante aliquo, ac dicente, Caue: virga cedens illum postea Diogenes, dicebat, Caue tu nunc quoque, Laër.

Demonax.

Conspicatus quendam, seruum crudeliter verberantem: Desine, ait, ne seruo similis fias. Subindicauit autem vir prudentissimus, eos frustra castigare seruos, qui ipsi inde serui sint, quòd prauis affectibus subseruiant, & commotionibus frenum iniicere non possint, Eras. l. 8 apoph.

De verborum obscuritate.

Socrates.

EVripides obtulit Socrati librum ab Heraclito conscriptum, eo lecto rogauit quid illi videretur? Per Iouem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur, qualia puto & ea quę non intellexi: sed opus est Delio quopiam natatore. Notauit perquàm salsè affectatam eius scriptoris obscuritatem, vnde & σκοτεινὸς cognomen inditum est. De Delio natatore vide Chiliades Eras. Rot. l. 3. apoph.

Melanthus.

Interrogatus, quid sentiret de tragœdia Dionysij? negauit se eam vidisse, quòd esset obtecta verborum inuolucris. Notans, ambitiosa verborum copia rem obscurari. Plut. περὶ τῆς ἀκοῆς, & Eras. Rot l. 6. apoph.

Phauorinus.

Audiens adolescentem obscurioribus & inusitatis verbis loquentem: Curius (inquit) & Fabius dilucide cũ suis fabulati sunt, neque Auruncorum, Sicanorum aut Pelasgorum verbis quicquam sunt loquuti. Eras. l. 6. apo. ex Gellio.

Demonax.

Cùm quendam nescio quid interrogasset, atque is obscuris planè verbis respondisset: Non intelligo, inquid, quid dicas: loquaris enim cum apertè tecum loquente, quasi Agamemnon adhuc viueret. Eras. lib. 8. apoph.

De verecundia.

Socrates.

HOrtabatur iuuenes, vt hæc tria haberent: In animo prudentiam, in lingua silentium, in vultu verecũdiam. Max. ser. 41.

Musonius.

*Verecundia, inquit, apud omnes dignus habeberis, si primùm teipsum vereri inceperis. Stobæus sermone 31.

Democritus.

*Malum, inquit, etiam si solus fueris neque feceris neque dixeris. Disce autem teipsum magis quàm alios reuereri. Laërt.

Theophrastus.

*Reuerere, dicebat, teipsum, & nõ erubesces coram aliis. Stob.

Pythias Aristotelis F.

*Interrogata, quis color esset pulcherrimus? respondit, qui per verecundiam ingenuis oboritur. Stob.

Synesius.

*Verecundiã dicebat esse secundã

bonũ hominis: nam nunquam peccare palam, inquit, eſt diuinæ cuiuſdam gratiæ & naturæ. Verecundia autem quæ ob non rectè facta innaſcitur, temperantiæ indicat colorem. Stob. Ant. ſer. de pudore honeſto.

Gyges.

†Mulier, aiebat Candauli regi, exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Herodotus lib. 1.

Cicero.

†Cuſtos virtutum omnium dedecus fugiens, & laudem maximam conſequens, verecundia eſt. Lib. 2. de orat.

Maximus.

†Vbi ſtudium verecundiæ eſt, cupiditas rationi ſeruit. Lib. 6.

Vide apoph. de Pudore.

De veritate.

Pythagoras.

Dicebat hæc duo diuinitus hominibus data eſſe longè pulcherrima: Veritatem amplecti, & beneficiis operam dare. & addebat, vtrumque cum deorum immortalium operibus comparari poſſe. Aelian. lib. 12. de Var. hiſt.

Idem.

Interrogatus, quid Deo ſimile facerẽt homines? Cùm veritatem exercent, reſpondit. Stob. ſer. 11.

Thales.

A quodam percontatus, quantum à mendacio diſtaret veritas? Quantũ, inquit, oculi ab auribus. Senſit vir ſapientiſsimus, ea tantùm pro certis haberi, quæ hominum cernuntur oculis, cùm auditus ſæpenumero hominẽ fallat. Eraſ. l. 8. apo. Max. ſer. 35.

Democritus.

*Pietatem palàm declarandam & veritatem conſtanter defendendam eſſe dicebat. Ant. ſer. de veritate.

Serinus.

*Quemadmodum, inquit, debilis & impotens aſpectus ſolis lucem intueri non poteſt, ſic idque multo magis debilis & infirma mens verum cernere non poteſt. Max. ſer. de veritate & mendacio.

Plato.

Suauiſsimam narrationem veritatem eſſe dicebat. Stob. ſer. 11. ex Serini memorabilibus dictis.

Seneca.

†Veritas magis elucet, quò ſæpius ad manum venit. lib. 2. de Ira. c. 29.

Iſocrates.

†Per omnem ætatem, tantam veritatis præ te ferto reuerentiã, vt plus habeatur fidei tuæ affirmationi, quã aliorum deierationi. Ad Nicoclem.

Polemon.

Dicere ſolebat multò ſuauius eſſe vera dicere, quàm audire. Stobæus ſerm. 11.

Anonymus.

*Veritas quidem amara eſt & ingrata ſtolidis: mendacium autem ſuaue & gratum: nimirum vt illis, quibus dolent oculi, moleſtus eſt lucis aſpectus, tenebræ autem viſum reprimentes charæ & minimè moleſtæ ſunt. Ant. ſer. de veritate.

Æſchines.

Veritatem rem adeo validam eſſe dicebat, vt omnes humanas cogitationes facilè ſuperet. Stob. ſer. 11.

Demoſthenes.

Interrogatus, quid Deo ſimile haberent homines? reſpondit, Benignè facere, & veritatẽ amare. Max. ſer. 8.

Caius.

*Veritas, inquit, nullam requirit præmeditationem. Sto. ſer. 11.

Epictetus.

*Nihil inquiebat, veritate pretioſius haberi debet, ne amicitia quidẽ, vtpote obnoxia affectibus, qui quod iuſtum eſt turbant & obumbrant. Item, Immortalis & æterna res eſt veritas. Non donat autem nobis pulchritudinem paulatim tabeſcentem, neque dicendi fiduciam è iuſtitia prodeuntem aufert: ſed quæ iuſta & legiti-

legitima sunt exhibet, discernens ab eis iniusta & redarguens. Anton. ser. de veritate.

Themistocles.

Eurybiadæ quiddam aduersum eùm dixisset, illéque baculum intentasset: Verbera, inquit, intrepide, modò quæ dico audias. Nouerat enim ea quæ dicturus erat, è Republ. fore. Docens, veritatem in summo bonorum simul ac vitę periculo profitendam esse, & tum maximè, cùm multorum salus inde emineat. Ælian. l.3 de Var. hist. Plut.

Origenes.

Origenes Adamantius dicere solitus est, veritatem non idcirco partes suas omittere debere, quia eas sibi præueniens, falsitas vendicaret. Philosophiam Græcorum notans, quam cum Christianismo & doctrina veritatis confert. Euseb. l.6.c.10. Ecclesiasticæ histor.

Papias.

Audiens multorum clamoribus Dei veritatem lacerari atque suspectam reddi: Non multa dicentibus, inquit, sed vera tradentibus auscultandum est. Eusebius libr.3. cap.39. Eccles. hist.

Alphonsus.

Semper hoc in ore habuisse fertur, tantum valere ad fidem debere vnicum principis viri verbum, quantum priuatorum iusiurandum. Veritas enim, licet omnibus conueniat, principum tamen præcipuum debet esse ornamentum. Ant. Panorm. l.1. de rebus gestis Alphonsi.

Zorobabel.

† Inter Zorobabelem, & alios duos Darij Regis custodes, conuenerant, vt eo dormiente, elegans quisque apophthegma excogitaret, regi postero die, offerēdum, vt cuius maximè probaretur, laudē is præmiúmque ferret. Ex his vnus scripsit: Forte est vinum. alius, fortior est Rex: Zorobabel autem; Fortiores sunt mulieres, super omnia autem vincit veritas. Et hic processit, regisq; iudicio vicit, & præmium tulit. Esdr.l 3.c.3.

Veritatis simplex oratio.

Agesilaus.

Cvm audiuisset Rhetorem quendam laudari, quòd rem specie tenuē multis verbis amplificare posset: Ego sanè, inquit, ne sutorem quidem arbitror bonum, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Quo dicto innuit maximè, non ornatum in dicēdo, sed veritatem, cuius simplex est oratio, spectandam esse. Plutar. in Lacon. apoph Erasm. l.1.

Alexandridas.

Suprà de Lingua, garrulitate, &c.

Veritas odium parit.

Aristippus.

Aristippus interrogatus, quam ob causam sic ipsum argueret Dionysius: Ob eandem (inquit) ob quam cæteri. Significans, philosophi libertatem omnibus esse molestam: non igitur mirandum, si regi. simul illud innuens, regis iudicium nihil à vulgari differre; quòd fortuna non addat sapientiam. Laert. l 2.

Phocion.

Athenienses cùm oraculum consuluissent, responsum est: In ciuitate vnum esse virum, qui cunctorum sententiis aduersaretur. Verùm quum populus vociferans, iuberet hominem tam perniciosum inquiri, Phocion exclamans ait: Non est opus, viri Athenienses, vt inquiratis. Ego enim is sum, cui vestra vita vestrique mores omnes displicent. mira enim erat multitudinis in omnia vitia licentia. Honesto igitur [illegible] ductus, illud quod verum erat, [illegible] pauidè dicere ausus est. Verùm [illegible] Atheniensibus postea dam[illegible] vita priuatus est. Plut. & in eius vita.

Pantaleon.

Cùm vinolentiam Arsinoæ Lysimachi vxoris reprehendisset, Lysimachus rex hominem in mustelæ caueam inclusit, & tanquam feram circunferri iussit, aluitque in perpetua captiuitate. Erasm. libro 6. apophthegm.

Philippus.

Cũ hi qui apud Lasthenem erant, quererentur, indignéque ferrent, quòd quidam ex Philippi comitatu diceret ipsos proditores, Philippus respondit: Macedones esse ingenio parum dextro, sed planè rusticano, qui ligonem nihil aliud nossent vocare quàm ligonem. Alludens ad illud prouerbium celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. Innuit autem, illos reuera esse proditores. Rusticana veritas quanque rem suis nominibus appellabat. Plut. in apoph. Reg. & imperat.

Cambyses.

Cambyses rex quum frequenter nimio se vino ingurgitaret, à Praxaspe hunc in modum reprehensus est: Noli te nimio perdere vino, ô rex, ne tibi ac ciuibus tuis perniciosus fias. Verùm rex: Vt scias, inquit, quã nunquam mihi excidam, approbabo etiam post vinum, & oculos, & manus in suo ac debito esse officio. Bibens igitur solito largiùs, iámque vinolentus, iubet obiurgatoris filium in conspectum duci, ac postquam sinistram manum capiti imposuisset, stans in cor adolescentis sagittam figit: dixerat autem prius, id se periturum: rescissóque pectore, iaculum cordi infixum ostendit, & sagittam extraxit, patríque ostendens, ait, Reprehendis in me ebrietatem, vide igitur quàm certam post potationem habeam manum. Herodotus in Thalia, & Senec. l. 3. de ira.

Geminius.

In Græciam profectus ad Antonium, quoniam suspectus erat Cleopatræ, quòd eò venisset Octauiæ causam acturus, diu repulsus, ac varijs modis delusus, tandem in conuiuio iussus causam aduentus dicere, ita respondit: Cætera (inquit) Antoni, sobriæ sunt orationis, nec huius temporis: verùm illud vnum & sobrius & ebrius scio, bene successura omnia, si Cleopatra remittatur in Ægyptum. Moxque Romam se recepit, metuens sibi ab Antonio. Nam Cleopatra in conuiuio gratias egit, quòd rem apertè dixisset, nulla vlus circuitione. At sic agere gratias, erat minari malum. Sciebat Geminius, quàm esset illis inuisa veritas. Plut. in Antonio.

De vestitu.

Crates.

A Magistratu obiurgatus, quòd præter leges ac mortem Atheniensium sindone vestiretur, ait: Quid si Theophrastum vobis ostendam sindone amictum? diffidentes, ac vt ostenderet flagitantes, adduxit ad tonstrinam, ostendítque Theophrastum, qui tum fortè tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegendis humeris ὠμόλινον vocãt, submonens, omnibus ad vsum vti licere. Nam si per se turpe esset vti linteis, ne in tonstrina quidem esset honestum. Laert. lib. 6. c. 5.

Stilpo.

Videns Cratetem hybernis mensibus frigore rubentem: δοκεῖς, inquit, μοι χρείαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Lepos qui est in vocis ambiguo, Latinè reddi non potest. καινοῦ coniunctim, sonat nouo: καὶ νοῦ disiunctim, sonat, & mente. Discrimẽ auribus vix sentiri potest, scripto potest ostendi. Videris, inquit, egere pallio nouo, siue pallio & mente. Nouum requirebat gelu, mentem Cynici stultitia, qui vestem non accommodaret tempori. Laert. lib. 2. cap. 12.

Aristoteles.

Cùm adolescentem sumptuosiori

toga comptum videret: Adolescens, ait; Num aliquando à cultu isto, immodico temperabis, ouium virtute parto? Stob.

Socrates.

Xantippe Socratis, cùm vellet quandam vestem innuere, atque sic ad spectandam pompam prodire, ille dixit, Hanc non spectandi causa, sed potius vt specteris habes. Notabat autem communem hominum consuetudinem, qui cùm in aliis, tum maximè in vestitu, nouitate delectantur, quò ab omnibus ob nouum & insolitum cultum spectentur & celebrentur. Ælianus libro 7. de Var. histor.

Idem.

Cùm iret, ab Agathone vocatus ad conuiuium, soleatus & vnctus, idque prçter morem, & ab amico quodam obuio rogaretur, cur esset solito nitidior? ludens dixit: Vt pulcher eam ad pulchrum, cùm nullius esset ab huiusmodi affectibus alienior. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Pallij proscissam partem cùm Antisthenes multis spectantibus ostendisset, spectandámque dedisset, Aspicio, inquit, ô Socrates, per scissuram pallij tuam vanitatem. Laert.

Plato.

In Aristippum dixit, illi soli datũ esse & pannis & chlamyde vti, quòd apud Dionysium in purpura saltauerat. Ad id alludens Horatius: Omnis, inquit, Aristippum decuit color. Hoc dictum quidam tribuunt Stratoni. Laert. lib. 3.

Musonius.

*Volebat virum temperantem corpori quçrere tegmen non sumptuosum, nec exquisitum. Veste nempe & calceamentis eodem modo vtendum esse aiebat, quo panoplia: nempe defendendi corporis gratia, non ostentationis. Sicut igitur ea optima sunt arma quæ firmissima, quæq; armatum tueri maximè valent, non insignia & splẽdida: ita amictus quoque & calceorum vsus qui sit corpori commodissimus, optimus est: & non is qui stolidorum oculos possit in se conuertere, &c. Stobæus sermone 1. de virtute.

Antisthenes.

Diogenes cùm ab Antisthene Atheniensi petiisset tunicam ad depellendum frigus, iussit Antisthenes, vt duplicaret pallium: sic enim tunicæ speciem præbiturum: Admonens, oportere hominem vno vestitu contentum esse. Laert. libro 6.

Diogenes.

Cuidam sibi placenti, quòd Leonis exuuio tectus incederet? Non tu desines, inquit, virtutis stragulas pudefacere? Indecorum esse censuit, quòd homo mollis Herculis amictum sibi vendicaret. Idem dici potest de iis, qui prodigioso amictu profitentur sanctimoniam, vita non respondente. Eras. ex Laert. l. 6.

Idem.

Cùm adolescens quidam comptior Diogeni proposuisset quæstiunculã: Non tibi prius, inquit, responsurus sum, quàm sublatis vestibus ostenderis, vtrum masculus sis, an fœmina. Ex cultu parum virili, notauit illius molliciem. Laert. l. 6.

Idem.

Apud Megarenses cùm videret arietes pellibus tectos aduersus frigoris iniuriam, ipsorum autem filios nudos: Satius est, inquit, Megarensis esse arietẽ, quàm filium. Traditũ est de Megarensibus, quòd indiligentes haberent filios suos. Eras. ex Plutar.

Idem.

Suprà de Generatione.

Idem.

Cùm videret adolescẽtem quempiam sese ornantem: Si ad viros, inquit, frustra: si ad fœminas, [illegible]. Hoc dictum festiuius est Græcis [illegible] vocum affinitatem, [illegible] καὶς. Nam frustrate [illegible] sculo, inter quos [illegible]

iugium:& iniquè facit adolescens, si cultura formæ insidiatur infirmo sexui, cùm vxor non lenocinio, sed honestis moribus concilianda sit. Ibidem.

Idem.

Diuitem quendam indoctum, sed splendidè vestitum, χρυσόμαλλον appellat, hoc est ouem aureo vellere. Nam tales fuisse proditum est à poëtis, qui minimum valerent ingenio. ouillis maribus, etiam prouerbio dicebatur. Laert. lib. 6.

Idem.

Suprà de Diebus festis.

Pausanias Cleombroti F.

Admirantibus quibusdam barbarorum vestium sumptum: Melius esset, inquit, ipsos multi fieri, quã multi facienda possidere. Ibid.

Lysander.

Pretiosas vestes, quas Dionysius ad filias ipsius miserat, non accepit, dicens: Vereor, ne his amictæ turpes videantur. Plut. in Lacon. apoph.

Demonax.

Cuidam qui purpura indutus sese insolentius ostentabat, in aurem dixit, Heus tu, hoc ante gestabat ouis, ouis erat. Significans illum nihilo minùs stupidum esse, si gestaret purpuram. Erasm. l. 8. apoph.

Artaxerxes.

Teribazus in venam Persicam vestem dilaceratam ostendit, consulẽs quid faciendam esset? respondente autẽ Artaxerxe rege, aliam induendam: Vnam, igitur, inquit, mihi tradas oportet. Rex suam tradidit, dicens: Dono do tibi hanc vestem, sed gestare prohibeo. Teribazus vir minimè quidem malus, sed leuis præcipitísque consilij, neglecta regis monitione, vestem induit, mulieribus etiam ex auro donis quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indignè ferentibus (nam ridere nefas erat) rex effusè ridens: Tibi, inquit, vt mulieri aurum, at insano regium amictum gestandi ius potestatémque concedimus. Eras. lib. 6. apoph. ex Plutarch.

Archidamus.

Cùm Dionysius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami vestes splendidas multíque pretij dono misisset, recusauit accipere, dicens: Vereor, ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudens, virgines nullo cultu melius ornari, quã simplici: porrò sericis, gemmis & auro dehonestari magis quàm ornari: propterea quòd vestium luxus arguit animum parum sobrium, & iuuentium animos ad libidinem solicitat citius quàm ad honestam opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndique virgo sit, nec vlla ex parte det corruptæ mentis significationem. Plut. in Lacon.

Cicero.

Suprà de Impunitate.

Augustus Cæs.

Cùm pro concione multos videret palliatos, indignabundus: En, inquit, Romanos rerum dominos, gentémque togatam. Adeò studebat priscos reuocare mores, vt habitũ quoque vestitúmque doluerit immutatum. Eras. l. 4. apoph.

Idem.

Purpuram tyriam empturus, de obscuritate querebatur, cúmque venditor diceret, Erige altius, & suspice: Egóne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in solario ambulaturus sum? Macrob. lib. 2. cap. 4. Saturn.

Idem.

Quantum potuit, indumentorum luxuriam habuit odio, cuius dictum erat vulgatissimum: Vestitus insignis ac mollis superbiæ vexillum est, nidúsque luxuriæ. Sueton.

Iulia August. Cæs. F.

Suprà de Superbia.

Alex. Seuerus.

Cùm humili vestitu contentus sæpenumero incederet, reprehẽsus ob id ab aulicis suis, respondit, Imperatoriam

toriam maiestatem constare virtute, non corporis cultu. Lamprid.

Idem.

Gemmas omnes quas reperit in palatio, vendidit, & aurum in ærarium contulit, dicens, viris gemmas vsui non esse: matronas autem regias contentas esse debere vno reticulo atque inauribus & baccato monili, & corona in qua sacrificarent, & vnico pallio auro sparso, & cyclade, quæ plus sex vnciis auri non haberet. Hic cultus hodie vix sufficit negotiatorum vxoribus. Lamprid.

Aurelianus imp.

Petenti vxori, vt se vnico pallio serico vti sineret: respondit: Absit vt auro fila pensentur. libra enim auri tunc libra serici fuit. Brusonius lib. 5. cap. 22.

Alphonsus.

Quum vestitu cultúque corporis non multum discreparet à popularibus suis, admonitus à quodam vt regio ornatu incederet, respondit, Malo moribus & authoritate meos excellere, quàm diademate & purpura. Panor. li. 1. de reb. gest. Alphon. Æn. Syl. de eius dictis.

D. Ludouicus R.

✝ Eam vestitus, cultúsque corporis, pro cuiusque statu, & conditione rationem habendam censebat, vt neque à grauibus sapientiáque præstantibus, vt nimis exquisitus improbaretur: neque ab adolescẽtibus vt nimis parcus, & abiectus vitupararetur. Ionuil. in eius vita ca 94.

De vetulis.

Pausimachus.

IN parasitum, qui ab anicula alebatur, dicebat, illi qui cum anu consuetudinem habet, diuersum quiddam accidere atque ipsi vetulę. Nam illum semper aliquid ventre concipere, illam nunquam. Sentiens, illum subinde fieri saturum, illam manere sterilem. Eras. l. 6. apoph.

Pericles.

Elpinice anus, quum Pericles Samum vastasset, in eum his verbis insultauit: Admiranda sunt ista, Pericles, & coronis decoranda, qui nos multis & fortibus ciuibus spoliasti, quũ nec Phœnicibus nec Medis bellum intuleris, vt meus frater Cimon: sed vt vrbem sociam, & necessitudine nobis coniunctam sub imperium redacturus esses. Hæc dicente Elpinice, subridens Pericles ad eam sedato animo illud Archilochi dixisse fertur: Vnguentum, vetula cùm sis, desere. Plut. in Pericle.

Lamia.

Lamiam meretricem senescentem Demetrius rex amabat parùm sobriè. Quum igitur de ea rex apud aliam, quæ & Demo dicebatur, gloriaretur, & appositis bellariis diceret, Vides quàm multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, si velis cum ea dormire. Notans anus solere donare iis, à quibus subiguntur. Erasm. l. 6. apoph.

Phryne.

Iam anus dixit, A multis fæcem emi propter vini gloriam. Sentiens, multos ideo secum congredi, vt gloriari possent cũ Phryne rem habuisse. Sicut vini magni nominis etiam fæx emitur, vt iactare possint, se tale vinum habere domi. Ibid.

Gnathæna.

Suprà de Respõso ab inexpectato.

De vicariis.

Alex. Seuerus.

ASsessoribus designauit sua salaria, quanquam dicebat illos potissimum prom[illegible]
Rempubl. [illegible]
assessores. Vnu[illegible]
agere debere [illegible]

simus iuuenis sensit, hoc esse præcipuum vicus omnium Rerumpublicarum, quòd omnia munia per vicarios administrantur, interdum alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vicarium, & is vicarius rursus alterũ vicarium, & hic rursus alium. Ac frequẽter is qui & honore & salario fruitur, minimè omnium idoneus est ad functionem obeundam. Annotent hoc principes, qui subinde coguntur exactionibus grauare populum. Æl. Lamprid.

De vicinis.

Hesiodus.

Scitè ab eo dictum est, Tantum damni est ex malo vicino, quantum ex bono commodi: Et, Nactus est præmium, quisquis nactus est bonum vicinum. In operib.

Diogenes.

Lacone quodam laudante Hesiodi carmen, scilicet, Non peribit bos vtique, nisi affuerit malus vicinus: Diogenes excipiens, Atqui, inquit, & Messenij periere, & eorũdem boues, in vicinia vobis constitutis. Laërt.

Themistocles.

Cùm prædium quoddam vendere vellet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας: id est, *Quòd vicinos etiam haberet bonos.* quasi vicini commendatione futurũ esset longè vendibilius. Huius dictum extat apud Plutarchum, explicatúrq. copiosius apud Erasmum in prouerbio, Aliquid mali propter vicinum malum. Vide Plutarchum in apopht. Stob. ser. 35. Anton. in Melis. par. 1. ser. 83.

M. Cato.

Admonebat eos qui agros empturi essent, vt ante omnia animaduerterent, ne malum haberent vicinum. Erasm. Rot. l. 5 apoph.

Iulius Drusius.

Ædes eius pluribus ex partibus vicinorum prospectui patebant. Hoc incommodum faber se quinquetalentis emendare velle promittebat. Tum Drusius: Decem talenta tibi dabo, si domum meam ita pares, vt vndequaque pareat omniũ oculis, vt non vicini tantùm, sed omnes ciues perspicere possint, quomodo domi meæ viuatur. Sunt qui conquerãtur, ædes vicinorum oculis esse expositas. Verùm vir bonus nequaquam curat, qui ædes introspiciant, quandoquidem foris ac domi agit, quæ virum bonum decent. Eras. l. 6. apoph. ex Plut.

De victoria.

Diogenes.

IN Olympiis præconẽ ita pronunciantem, Dioxippus viros vicit: correxit Diogenes. Hic, inquiens, mancipia, sed ego viros. Significans, eos qui certarent Olympia, non esse viros, sed gloriæ mãcipia. Philosophus vincit viros. Laërt. l. 6.

Agesilaus.

Quum Megabates Spithridatis filius, eximia forma adolescens Agesilaum adisset aliquãdo salutandi gratia, ac iuxta Persarum morem osculũ offerret, quòd ab eo videretur admodum amari: Agesilaus auertit vultum, refugiens osculum. Cæterùm quum erubuisset ille, ratus se cõtemptui fuisse, ac deinceps salutaret eũ eminus: rex pœnitens vitati osculi, finxit se mirari quid accidisset Megabatæ, quòd ipsum non salutaret osculo? Familiares responderunt, Ipse fuisti in causa, ô rex, qui venientem non exceperis, sed formosi basiũ exhorrueris. alioqui nunc quoque persuaderi poterit vbi veniat ad osculum, tantùm ne rursus refugias. Hic posteaquam Agesilaus aliquandiu tacitus, suo cùm animo cogitasset: Non est, inquit, opus vt illi reditum persuadeatis, nam ego mihi sic videor affectus, vt malim huiusmodi rebus superior esse, quàm aduersariorum

vrbem

vrbem fortibus viris instructissimam per vim capere. Præstantius enim du eo, vt quis sibi ipsi seruet suam libertatem, quàm vt aliis libertatem adimat. O virum gerēdo in alios imperio idoneum, qui suis cupiditatibus imperare posset. Quis non miretur tam philosophicum in homine militari iudicium? Intellexit, neminem esse liberum, qui seruiret cupiditatibus: intellexit, nullum esse imperium speciosius, quàm si quis animo suo posset imperare. Hoc apophthegma Plutarchus in Vitis paulò secus refert: Ego, inquit, denuo malim illam de osculo pugnare pugnam, quàm omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Eras. Rot. in apoph.

Anonymus.

Quidam Laconi in Olympico certamine superato dixit: Aduersarius tuus, ô Lacon, te fuit potentior. Imò, inquit, ad deiiciendū accōmodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis. Lacedæmonius non putabat se ob id deteriorem quòd victus esset. Dicti argutia sita est in ancipiti voce. Nā κρείσσων & meliorem significat, & potentiorem, siue superiorem, aut præstantiorem. Is verè inferior est, qui honestè vincitur. Plutar. in Lacon.

Themistocles.

Quū aduersus barbaros describeret Athenis exercitū, & in theatro ex illius gētis more producti essent galli gallinacei, atq. inter sese cōmissi, mira pertinacia inter se depugnarēt ad necę vsque, rem ludicrā vertit in seriam cohortationē. Sic enim ciues suos affatus est: At isti, inquit, neque pro aris ac focis, neq pro liberis depugnant, sed tātùm quòd vinci turpe sit. Quo igitur animo vos esse par est, quib. pro salute patrię, pro charissimorum incolumitate, pro libertate certamen est? Eras. l. 8. apoph. ex Plut.

Mithridates.

Victus à Cn. Pomp. non tantùm se ipsum & filios, sed totū etiā regnum victori sua sponte obtulit, præfatus, neminem alium neque Romanum, neque vllius gētis virum futurū fuisse, cuius se societati commissurus foret, quàm Cn. Pompeium. Proinde omnem sibi aduersam vel secūdam, cuius author ille esset, fortunam tolerabilem futuram. Non enim esse turpe ab eo vinci, quē vincere esset nefas: neque ei inhonestè aliquē submitti, quem fortuna super omnes extulisset. Velleius Paterc. & Cuspinianus in Consulibus.

Annibal.

A Minutio, quem insidiis obsederat, per Fabij copias depulsus, vbi redisset in castra, dixisse fertur: Eo prælio a se victum Minutium, se autem à Fabio fuisse superatum, videlicet ex eadem pugna victus & victor rediit. Perierat enim Minutius, ni Fabius succurrisset. Plut. in Fabio.

Maharbal.

† Cùm videret Annibalem post Cannensem victoriā, nolle ad Rom. oppugnandam, exercitum adducere: Non omnia, inquit, omnibus Dij dedêre, vincere scis Annibal, victoria vti nescis. Liuius lib. 22.

Plutarchus.

† Nō solùm vincere, sed etiam scire vincere speciosum est, in iis prę̄sertim rebus, in quibus victoria detrimentum parit. de educand. lib.

Maximus.

† Multo seipsum, quàm hostem superasse operosius est. Lib. 3.

Traianus.

Traianus Valentis impiissimi Romanorum imperatoris contra Gothos dux, cùm primum quidem congressum eorum sustinens, victus rediisset, ignauiam ei & timiditatem cum conuiuio imperator obiecit, ille autem ea dicendi libertate, quę virum fortem & strenuum decet: Non ego, inquit, ô imperator victus sum, sed tu ipse sponte tua victoriam à teipso reiicis, qui ita cum Deo bel-

ligeratis, momentúmque quod ab eo prouenit repellens, ad hostes potius transmittis. Deus enim semper vincit: & victoria illis fauere solet, qui auspicium ductúmque eius sequuntur. Is nunc ab aduersariorum partibus stat, quod eum tu bello (insectabatur enim eos, qui iam Christianam religionem receperant) persequeris. Nicephor. Callistus li. 11. ca. 40. Eccles. hist.

De victoria non astu aut insidiis, sed virtute paranda.

Democritus.

Dicere solebat, virilem se non æstimare eum solum qui armis cæteros præcelleret: sed & qui cum voluptatibus pugnam capessens, speciosam reportasset victoriam. Stob.

Archidamus.

Infrà de Virtute.

Lysander.

Lacedæmonij non præficiebant pædotribas, quo pueros ad luctam exercerent vt virtutis esset certamé, non artis. Vnde & Lysander interrogatus, quo pacto à Charonte victus esset? respondit, Vario artificio. Non existimabat ea gens, in quauis re speciosam esse victoriã, quæ callidis consiliis contigisset, potius quàm animi corporísque robore. Ars autem omnis vt à naturali simplicitate recedit, ita dolo affinis est. Plut.

Alcibiades.

Etiamnum puer, cùm in palæstra nexu quodam constrictus esset, vnde se non posset explicare, manum colluctatoris mordicus arripuit. Illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ solent. Imò, inquit, vt leones. Iam tum agnoscere erat animum cedere nescium. Plut. in Græc. apoph.

Alexander.

Parmenioni & aliis suadẽtibus vt noctu & ex insidiis Darium ad Arbellas aggrederetur, respondit, Latrunculorum & furum ista est solertia, quam mihi præcipitis: quippe illorum votum vnicum est fallere. Meæ verò gloriæ semper aut absentiam Darij, aut angustias locorum, aut furtum noctis obstare non patiar: palam luce aggredi certum est. Malo me fortunæ pœniteat, quàm victoriæ pudeat. Quintius Curtius libro 4.

Alphonsus.

Cùm Caietam vrbem pertinaciter obsideret, & eos fortè quos oppidani tanquam bello inutiles expulissent, vt commeatum diutius in vrbe haberent (erant autem senes decrepiti, mulieres, puellæ, infantes) ab his abstinere suos milites iussit. Verùm milites cùm ægrè hoc tulissent: malo, inquit rex, Caieta & Caietanis nũquam potiri, quàm homines imbelles, & innocentem iuuentutem tam fœdè, támque crudeliter trucidando vincere. Cum viris enim, non cum mulieribus mihi dimicatio est. O regem immortalitate dignissimum, quíque vniuersum genus humanum gubernaret & regat. Victoriam, quam luctuosam ac impiam existimaret, nullam iudicauit. Igitur omnem sexum atque ætatem imbellem excipi iussit, sed exceptos omnes abundè refici atque refocilari voluit. Anton. Panor. de rebus gestis Alphonsi, & Æneas Sylu. de eius dictis.

Idem.

Cùm renuntiatum esset à Ludouico Podio, quendam in Venetorum naualibus esse, qui illi vnà cum armentario quod in his erat exurere pollicitaretur, si sibi duo millia aureorum à rege promitterẽtur, conatúsque illius facilè cessuros affirmanti respondit: Nequaquam insidiis, sed aut virtute vincendum esse, aut nunquam. Ex hac enim re non aliam sibi laudem sperandam esse, quàm eius

qui

qui Dianæ Ephesiæ templum incendisset: cuius nomen totius Asiæ decreto è memoria hominum obliteratum traditur. Panorm. lib. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Carolus Francorum rex in bello Britannico superatus, ac militibus & pecunia iam exhaustus, cùm per legatos peteret ab Alphonso Aragonũ rege (cuius prouincias ab antecessoribus quidem acceperat, sed non salpo iure) ne contra se bello iam protritum suscitaret aliquod bellum, infortunio occasionem dante: respondit Alphonsus, non est quod sibi hoc tempore timeat Carolus: ego enim, quod maiores mei in Caroli summa felicitate non petierunt, in eius calamitate petere nolo. Potuisset autem Alphonsus potentissimus, Carolum toto exuere regno, paucis admodum militibus, si astu & insidiis, non aperta virtute victoriam bonis viris parandam esse iudicasset. Antonius Panormit. de rebus gestis Alphonsi, Æneas Syluius de eius dictis.

Idem.

Quum quidam se offerrent, qui Renati, Andegauensium ducis, & hostis sui atrocissimi, mortem promitterent, insidiis parandam: non tãtùm hoc fieri noluit, sed vt in parricidas se in eosdem animaduersurũ dixit, si hoc tentarent: dicens se nequaquam insidiis cum hoste de regno, sed manu tantùm & virtute dimicandum. Ibid.

Idem.

Idem Alphõsus, his qui se in mortem Francisci Sfortiæ paratos esse significassent, respondit: Nunquam sibi victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Igitur ni ab huiusmodi consiliis abstineat, talia se exempla in illos editurum, vt eiusmodi consilia sibi admodum molesta esse omnes intelligant. Ant. Panor. & Syluius vt suprà.

Idem.

Rogerius Pallantiæ comes, amplissimo atque ornatissimo genere natus, impiger vir, & manu prõptus, cùm Alphonsum adiens diceret, in animo sibi esse Ioannem Castellæ regem, ipsius hostem, contempto omni periculo confodere, foréque id sibi (si modò annuat) factu perfacile; Nõ per scelus, sed virtute gloriam quærendam esse, respondit Alphonsus. Se enim non solùm pro Castellæ atque Hispaniæ dominatu, sed ne pro totius quidem orbis imperio adipiscendo, tam crudele atque detestabile facinus permissurum. Panor. l. 2. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Simili quodam modo respondisse dicitur exuli Florentino, Cosmam Medicem occisurum pollicenti, si XXX non amplius manu militum à rege iuuaretur. Longè quidẽ acriores atque ampliores hostes sese & habuisse & habere, quàm Cosmas esset, quorum morte vel regna consequi se quidem potuisse, sed abstinuisse à scelere. Idem Panor.

Æneas Syl.

Æneas Syluius dicere solebat, decere regem inuidũ habere animum, res si iusta sit: at vbi conatus iniustus est, præstare vinci quàm vincere. Æneæ sententia est in primo comment. de reb gest Alphonsi.

Theodora Imperatrix.

† Bulgarorum princeps cùm Romanorum Imperium à muliere duntaxat, & tenello puero, Theodora scilicet, & Michaele Theodori filio gubernari cognouisset, suorum quosdam misit, se rupto fœdere Romanis arma illaturum minitans: Ei verò rescripsit Imperatrix, se omninò velle resistere: quòd si Deo annuente superior fuerit, eum à muliere victũ for[illegible] sin victa fuerit, [illegible] rùm fore honestum [illegible] ta. Hæc nuntiata [illegible] ita repressserunt, vt [illegible]

ret renouare fœdus Romanis aliàs initum. Zon. annal. tom. 3.

De victoria incruenta.

Pittacus.

PRobabat victorias citra sanguinem partas. nam magno ciuium cruore emptas, hoc est, Cadmeas, vt vocant, non existimabat esse victorias. Laer. l. 1. c 5.

Pyrrhus.

Bis commisso cum Romanis prælio vicerat, sed desideratis compluribus amicis & ducibus, hic Pyrrhus: Si vno, inquit, adhuc prælio Romanos vicerimus, actum est de nobis. Quod victi solent dicere, hoc dicebat victor: declarans, victoriam magno emptam non esse victoriam, sed calamitatem. Plut.

Idem.

Quum è Sicilia solueret, frustratus eius potiundæ spe, conuersus ad amicos: Cuiusmodi, inquit, Palæstram reliquimus Romanis & Carthaginensibus? significans, se certamen hoc cruentum & operosum aliis cedere. Interdum felicius est non assequi, quàm nimio mercari quod ambis. Erasm. ex Plutarch.

Phœbidas.

Cùm essent Lacedæmonij in pugna Leuctrica Martis aleam experturi, cuidam dicenti, Hic dies declarabit virum bonum: Præclarus, inquit, dies, qui possit declarare virum bonum incolumem, præsagiens, in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipse patriæ maluisset incolumes. Plutarchus in Lacon.

Alphonsus.

Cùm graui atque diutino bello confecto iam triumpharet, victos tamen & captos hostes triumphātium more currum præire non passus est: Ob hostes seruatos rectius, quàm cęsos, triumphandum esse dicens. Vnde apparet, quanti rex clementissimus victorias nullo sanguine partas faceret. Panorm. lib. 1. de Alphonsi rebus gestis.

Idem.

Quum Florentinis ac Venetis petentibus, pacem dedisset, & regiorum plerique gloria studio flagrātes permoleste hoc tulissent, eò quod iam bello magnificum ac gloriosum aliquod facinus edere potuissent, à quo iam pace comparata se frustratos planè agnoscerent: Rex id quod erat suspicatus aliquando occasionem iam nactus dixisse fertur. Bono animo estote commilitones, nā & virtuti vestræ, & mihi credite. Neque locus enim, neque honos deerit, & mihi perquam speciosum fuit, petentibus pacem dare. Ita enim arma capere consueuimus, vt sine cruore, si id modò fieri potest, victoriam adipiscamur. Et quid aliud pacem tam submissè petentes consitentur, quàm se victos, non autem victores esse? Panorm. l. 1. de rebus gestis Alphonsi regis.

Idem.

Audiens quosdam ex suis esse, qui cogitarent de interficiendo hoste, quo saluis rebus in pace viuere possent: respondit, Sibi nunquam eam victoriam placuisse, cuius postea pigendum pudendúmve esset. Panor. libro tertio de rebus gest. Alphonsi.

Æneas Syluius.

Dicere solebat, longè maiorem seruati quàm cæsi hostis gloriam esse. Innuit autem, eam demum victoriam reuera claram esse, quæ aut paucorum, aut omnino nullorum sanguine parta esset. Syl. l. 1. commēt. de reb. gest.

Alphonsus.

Frequenter in ore habuisse fertur, tanto triumphum victoris illustriorem esse, quanto plures relicti sunt, de quibus triumphetur. Ibidem.

De

: victoria non ex multitudine militum metienda.

Antisthenes.

Elius esse dicebat pugnare cum bonis paucis, aduersus multos os: quàm cum multis malis, ad- us paucos bonos. In bello enim tam multitudo militum, quàm nantium virtus parit victoriam. r.6.ca.1.

Agesilaus.

udierat, socios molestè ferre crebras expeditiones: præsertim m ipsi permulti Lacedæmonios iero paucos sequerentur. Itaque ns ostendere, quanta esset Lace- noniorum multitudo, iussit vni- us socios simul considere, per- os inuicem: Lacedæmonios item ratim solos. Mox per præconem it, vt primi omnium surgerent li. hi quum surrexissent, secun- oco per præconem iussit surge- ibros ærarios, deinceps archite- ac domorum opifices, similiter iarum artium singulos. Ita factũ vt propemodum socij surgerent ies, Lacedæmoniorum verò nul- o quòd Lacedæmoniis, qui mili- arantur, interdictum sit, opificiũ rtem sedentariam vel exercere, liscere. Hoc facto, risit Agesi- Videris, inquit, ò viri, quãto plu ios educimus, quàm vos? Hoc agemate dux inclytus demõstra- ion perinde referre quàm nume- n militem ducas in prœliũ, quàm m & exercitatum. Plut. in Lacõ. h.

Agis Archidami F.

penumero dicere solitus est: oportere percontari, quot sint s, sed vbi sint. Sensit autem vir entissimus, non referre, quantus stium numerus, sed quanta hostium sit animi magnitudo. Plut. in Lacon.

Idem.

Quidam quum Agidem percontatus esset, quot essent Lacedæmonij? respondit: Quot satis sunt ad propulsandos hostes. Ostendens, magis referre quàm cordatos viros habeat ciuitas, quàm, quàm multos. Plut. in Lacon.

Leonidas.

Cuidam dicenti, Cum paucis contra infinitos bellare decreuisti? respondit: Si putas me multitudine fretum huc venisse, ne Græcia quidem tota satis mihi erit, ea quippe ad barbarorum multitudinem collata, exigua portio est: sin virtute, & hic numerus satis erit. Voluit autem ostendere, in bello plus valere paucos, sed imperterritos, quàm multos, sed effœminatos & molles. Plutarchus in Lacon.

Padaretus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Alexander.

Alexander, audito Darium triginta miriades in aciem producere, dixit: Vnus coquus non metuit multas oues. Antonius in Melissa, parte 1. serm. 71.

Idem.

Idem cùm explorator ei diceret, maiorem esse Darij exercitum, dixit: Oues etiam, licet plures, ab vno aut altero lupo capiuntur. Anton. in Melissa par. 1. ser. 37. Max. ser. 71.

Antigonus.

Suprà de Fortitudine heroica & militari.

Tigranes.

Contra Romanos magna militum copia pugnaturus, cum L. Luculli exercitum vidisset, paucorum exercitum irridens dixisse fertur: Si vt milites aduenissent, perpaucos quidẽ esse: si verò vt legati, permultos. Verùm mox ipso facto intellexit, victoriam non in multitudine pugn-

tium, sed militum robore atque virtute consistere: à Lucullo enim adeò victus est, vt tiaram vittámque laceràs atque abiiciens aufugerit: ne iis ornamentis in turpi fuga agnitus, ad Romanos captiuus abduceretur. Plut. in Lucullo.

Annibal.

Gisconti nuntianti, sibi admirabilem videri Romanorum instructorum ad pugnam numerum: Imò aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quid autem hoc esset interroganti? Quòd ex tam numerosa, inquit, hominum multitudine nullus appellatur Gisco. Timebat miles tantum militum Romanorum numerum: Verùm Annibal, qui toties iam Romanorum vires pugnando fregerat, satis sciebat, non in numero, sed fortitudine militum consistere victoriam. Plut.

A. Posthumius.

Ad milites suos sæpenumero dicere solebat: Bella omnia, non qui plures sunt numero, rectè conficiunt, sed qui virtute superiores. Bruson. capite 2.

Quintius.

Quum Antiochus rex cum numeroso exercitu venisset in Græciam, omnésque reddidisset attonitos & militum numerus, & armaturæ varietas, Quintius hoc sermone metum ademit Achæis: Quum, inquit, essem in Chalcide, cœnans apud hospitem meum, mirabar carnium copiam, quum essent omnia tecta niue: at hospes respondit, ea omnia nihil aliud esse, quàm suis domesticæ carnes, tantùm apparatu & conditura diuersæ. Ne vos igitur, inquit, admiremini regis copias, quum auditis hastatos, cataphractos, pedites, equites & sagittarios. Nam hi omnes Syri sunt armatura inter se differentes. Plut. in Rom. apoph.

Alphonsus.

Alphonsus rex Aragonum, cùm agrum Surentinum populari iure bellico cogeretur, sæpenumero ingemuisse fertur. Verùm cùm oppidanos pertinaciores quàm illis conuenire, animaduerteret: Videte, inquit, qui vrbem inhabitatis inimicam, mihi ne vestra pertinacia id efficiat, quod posteà in ea lenitate & clementia corrigi non possit. Subindicans, non semper esse situm in ducis potestate, parte victoria militum prohibere rapacitatem. Panor. l. 1. de rebus gestis Alphonsi.

De victoriæ moderatione.

Hermocrates.

AD Syracusanos dicere solebat, Non minoris virtutis esse parta victoria bene vti, quàm vincere. Bruson. lib. 7. c. 8.

Agesilaus.

Cùm post felicem apud Corinthũ victoriam ingentem numerum Corinthiorum & Atheniensium à suis trucidatorum cerneret, adeò non gauisus est, nec elatus ea victoria, vt grauiter Græciæ etiam vices deploraret: Heu, inquiens, Græciam, quæ tot viros intestino bello perdidit, quot vniuersis barbaris debellandis satis esse poterant. Viro magnanimo optabilis quidem erat victoria, sed multò gratior si pauciorum sanguine parta fuisset. Plutarch. in Lacon. apoph.

Idem.

Suprà de hostibus non crudeliter tractandis.

Lycurgus.

Præcipere solebat, vt postquàm in bello hostem vertissent in fugam, ac superassent, tam diu fugientes insequerẽtur, donec certa esset victoria, móxque retrocederent. Neque enim Græcorum conuenire moribus, eos trucidare qui cessissent: idque non solùm honestius, verumetiam vtilius esse

esse dicebat. Siquidem hostes quibuscũ res est, vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedentibus, occidere verò qui loco non cedunt, sibi conducibilius æstimabunt fugere quàm persistere. Frequenter enim desperatio magnum robur addit animo non minus quàm spes victoriæ. Decet autẽ Græcos legibus ac disciplinis imbutos, etiam in bellis meminisse clementiæ. Barbaricæ feritatis est, sæuire in prostratos. Sed rursus ita temperanda est clementia, ne nobis sit exitio. Fit enim non rarò, vt hostis fugam simulet, vt redintegratis viribus acrior insurgat in victorem. Eras. ex Plutar. in Lac.

Philippus.

Suprà de Fortunæ inconstantia & mutatione.

Alexander.

Capto Poro rege potentissimo, cui & corporis ingentes inerant vires, & animi longè etiam maiores virtutes, hanc ipsam & corporis & animi excellentiam admiratus Alexander, sciscitabundus ipse quidem, magna tamen comitate adhibita, ab illo exigit, quánam se ab Alexandro ratione tractare, quemq; erga ipsum sese gerere Alexandrum cupiat? Ad ea nihil Porus aliud, quàm, vt pro regia secũ dignitate ageretur, petiit. Rursus Alexander, Númnã fortè & aliud? Ad ea quoq. & ille subdidit: Regiam dignitatem, quæ ipse cuperet, cuncta secum continere. Quæ dicta quum Alexander pro sua regiáq. & Pori dignitate ac decore examinasset, non regnum modò illi restituit, belli iure vindicatum, verùm imperio eius latiores etiam fines adiecit. Pontanus lib. 1. cap. vlt. de Magnanimitate, ex Plut. in apoph.

Epaminondas.

Quum aliàs solitus esset vncto corpore hilaríque vultu prodire in publicum, postridie eius diei quo feliciter pugnatum est in Leuctris processit squalidus ac summissus. Amicis autem sciscitantibus ecquid illi molesti accidisset? Nihil, inquit, sed heri sensi me plus æquo mihi placuisse, eius gaudij intemperantiam hodie castigo. Adeò metuit arrogantiã vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus quoties secunda fortunæ aura res nobis succedunt? Plut. in apoph.

Demetrius.

Cùm cepisset Atheniensium qui defecerant vrbem, eáq; grauiter rei frumentariæ penuria laboraret, protinus conuocata concione, dilargitus est illis frumentum gratis. Plut. in vita Demetrij.

Barcha.

Quum Annibal apud Cannas felicissimè pugnasset, amicis suadentibus vt fugientem hostem insequens, in vrbem irrumperet, non obtemperauit. Quam rem Barcha Carthaginensis adeò indignè tulit, vt exclamarit: Vincere scis Annibal, Victoria vti nescis. Hoc dictum L. Liuius tribuit Maharbali. Plut.

Scipio.

Dicere solebat, hosti non solùm esse dandam viam fugiendi, verùm etiam muniendam, docens, moderandam esse victoriam, nec sæuiendum in eos qui contrà ferre arma destitissent. Plut.

Idem.

† Antiocho in acie victo, pacem quam ante repudiarat petenti, nihil ad priores conditiones adiecit Africanus: Neque Romanis, si vincantur, dixit, animos minui: Neque si vincant, secundis rebus insolescere. Iustin. lib. 31.

Quintius.

Philippo victo, in Isthmiis præconio iussit euulgari, se Græcos suos libertati, suóq. iuri permittere: Quotquot autem Romani temporibus Annibalis capti seruiebant apud Græcos, quum horum singulos [illegible] quingentis drachmis emissent, Quintio donarunt: qui & ij

triumphantem Quintium sequuti sunt pileati, quod facere solent seruitute manumissi. Plutarch. in Rom. apoph.

Iulius Cæsar.

Pompeium æqualem ferre nolēs, armis rem expediunt ambo. Verùm cùm commissa pugna Pompeius vicisset, & victoriam non persequeretur, sed se potius reciperet ad exercitum, tum Cæsar: Hodie quidem, inquit, penes hostes erat victoria, at nō habent ducem, qui victoria sciat vti. Plut. in Rom. apoph.

Augustus Cæsar.

Quum Alexandrini post vrbem vi captam, extrema se passuros existimarent, Augustus suggestū conscē dit, adiuncto sibi Ario Alexandrino, dixítque, se ciuitati parcere, primùm propter ipsius magnitudinem ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Magnum eius vrbis conditorem, postremò in gratiam Arij amici. Raræ cuiusdam clementiæ fuit, non diripere ciuitatem, quæ pertinacissimè rebellarat, sed non minus laudis merebatur illa ciuilitas, quòd huius beneficij gratiam non sibi vindicauit, sed vnam præcipuámque partem ipsi concessit vrbi: alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam sciebat apud Alexandrinos esse gratiosissimam: tertiam transtulit in Arium eius ciuitatis ciuem, amicum tanto titulo suis commendans. Plut. in apoph.

Aurelianus Imp.

Quum Tyanam venisset, eámque occlusam reperisset, iratus dixit, Canem in hoc oppido non relinquam. Hac voce milites erecti fuerunt in spem prædæ: & Heradamō Thyanensis, metu ne cum cæteris occideretur, prodidit ciuitatem. Qua capta Aurelius Heradamonem patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæsaris promisso direptionem oppidi flagitantibus, respondit: Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes occidite. Hoc pacto & proditoriam cedem rependit, & militum auaritiã elusit. Videtur autem hic sermonis color sumptus ab Hebræis, in quorum literis reges qui minantur internecionem, negent se quenquam relicturos, vsque ad mingentem ad parietem, canem hac periphrasi significantes. Eras. ex Vopisco.

Totilas Gotth. R.

†Expugnata Roma militum licentiam cohibiturus, inquit: Paucis antè annis ducenta Gotthorum millia septem millibus vicit Belisarius: ego non totis quatuor millibus, viginti Græcorum millia superaui: & iam vrbem Romam, orbis quondam Dominam, sub pedibus teneo. Proinde ne superbiamus, Deum timeamus, victoriam clementer exerceamus, mutationémque fortunæ, quæ nobis superiore bello totam Italiam, præter Veronam, Ticinum, Taruisium ademit, ante oculos habeamus. Procopius.

Fridericus Imp.

Victis in Hungaria Gunxiensibus: Magnum, inquit, actum est opus Nūc autem maius restat, vt scilicet vincamus nosmetipsos, atque auaritiæ & vlciscendi cupiditati frenos imponamus. Discant nostri principes victores, exemplo Friderici imperare animi affectibus, neque insolescere ob res ad nutum voluntatémque cedentes, parceréque victis. Æneas Syluius lib. 2. comment. de reb. gest. Alphōsi.

Sigismundus Imp.

Obiurgatus, cur fugatos hostes non insequeretur, & comprehensos occideret? Satis, inquit, vicit, qui hostem fugauit. Vtinam & huius exemplo monarchis nostræ ætatis persuaderi posit magno cruore partam victoriam non existimari victoriam. Æneas Syluius lib. 4. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Non tam quòd hostes vincere & sciret

ret & posset, gloriabatur, quàm ... òd victis consulere didicisset. Illud idem fortunæ interdum munus e, hoc autem semper suum. Resolare enim victos verè regium est: bellare autem hostes fortunæ est. norm libro 2. de rebus gestis Alonsi.

Idem.

Cùm in obsidione Stephani, centuriones ac milites, qui maledixerant gi, post captam vrbem clementer ictasset castigatus à suis, qui oms morte damnandos iudicarent: respond t, Se malle ex clementia & humanitate erga hostes, quam ex victoria laudem adipisci. Panor. l. 3. de reb. st. Alphonsi.

Ladislaus R. Vngariæ.

† Vbi Hunnos, qui ex deuastata ransSyluania, & Vngaria, magnam corum, hominúmque prædam abixerant, prælio fusos, fugere vidit: arcite exclamauit, parcite humano nguini ô milites: Sat cruoris hostieffusum est: fugientem capite ulticudinem, vt si forsan Orthodoum fidem amplectantur, populum ei amplificemus. Digna forti, clementique victore, Christiánóque rincipe oratio. Bonfinius libro 4. ec. 2.

Sigismundus.

Suprà, de Hostibus non crudeliter actandis.

De victoriæ insolentia.

Brennus.

Capta vrbe à Gallis Senonibus, diúque obsidione oppresso Capitolio, pactum est inter Romanos rennúmque Gallorum regem, vt obidio ea lege solueretur, vt Romani nille pondo auri penderent. In illa orté auri pensitatione Brennus de ltera lance gladium cingulúmque ferreum apposuit. Interrogante autē Sulpitio, Quid hoc esset? Quid aliud, inquit, nisi opprobrium victis? Plut. in Camillo.

Archidamus.

Suprà de Arrogantia.

Sylla.

Quum Mithridates Syllæ processisset obuiam, dextrámque porrexisset: Sylla non resalutauit, sed percontatus est, num à bello desisteret his conditionibus, quas cum Archelao nactus esset? Obticescente Mithridate: Quibus pace opus est, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit, victori silere satis est. Rursus quū Mithridates variis coloribus excusaret quæ gesta fuerant: Olim, inquit, audiui, nunc experior, te singulari eloquentia præditum, qui tam nefariis factis colorem inuenire potueris. Plu. in Sylla.

Ludouicus XII. Gall. rex.

* Quum audiret Iulium Pontificē immodicè sese efferentem, quòd multas vrbes temporis momento recepisset, quas vix intra triennium Galli occuparant: At inquit, Gasto Fuxeus aberat. Hoc dictū respondet apoph. cuiusdā qui Fimbriæ glorianti quòd Ilium (vix anno x. ab Agamemnone receptum) intra vndecimum diem oppugnauerat, respondit, sed Hector non aderat, qui pro ciuitate pugnaret. Annal. Franciæ.

De vigilantia.

Plato.

Somnolentiam improbabat, eóq. scripsit in legibus,

κοιμώμενος γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος.

id est,

Nemo dormiens vlla re dignus esse

Laërt. l. 3.

Philippus.

In exercitu quodam tempore dormiens, experrectus: Tutò, inquit, ... miui, vigilauit enim Antip...

indicans, non esse regium indulgere somno, præsertim in bello, nisi habeat fidum ac vigilem præfectum. Plut. in apoph.

Parmenio.

Idem quũ interdiu dormiret, Græcique ad fores conuenientes criminarentur illum: Nolite admirari, Parmenio inquit, si nunc Philippus dormit. Nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat. Plut.

P. Æmylius.

Cùm in bello contra Persem instituisset, vt milites sine armis vigilias agerent: rogatus à quodam, cur suis arma negaret? respondit: vt metu hostium sublata resistendi fiducia aduersus somnum pugnarent. Plut.

M. Cato.

Eo milite sibi opus esse nequaquã dicebat, qui inter eundum manus, inter confligendum pedes agitaret: quíque stertendo quàm hostibus in clamando longius sentiret. Plutarchus.

Vide apoph. de Somno.

De Vino, & vinolentia.

Anacharsis.

QVidam in conuiuio videns vxorem Anacharsidis, Vxorem, inquit, deformem duxisti, Anacharsi. Hîc Anacharsis: Prorsus ita mihi videtur, inquit: sed heus puer, infunde mihi meracius, vt eam reddam formosam. Indicans vinum adimere homini rectum iudicium. Athenæus lib. 9.

Idem.

Dicebat, vitem ferre tres botros: primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium molestiæ. Sentiens, parcum vini vsum esse iucundum, quia sedat sitim: largiorem gignere temulentiam: largissimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum est: Primum crateram pertinere ad sitim, alterum ad voluptatem, tertium ad ebrietatem, quartum ad insaniam. Dictum erit iucundius, si cogites, in Scythia non esse vites. Laërt. l. 1 c 9.

Plato.

† Dicebat in vino, vt in speculo multorum ingenia præuideri. Plutarch. Problem. Decad. 2. Idémque dicebat vinum esse datum, in remedium senectutis. Libro secundo de legibus.

Maximus.

† Mulier quæ vini vsum immoderatè appetit, & virtutibus ianuã claudit, & delictis aperit. lib. 6.

Cicero.

Apud Damasippũ cœnans, quum conuiuator mediocre vinum apposuisset, idque conuiuis à vetustate cupiens commendare, diceret: Bibite, Phalernum hoc quadraginta annorũ est. Bene, inquit, fert ætatem. Hoc modò de homine loqui solemus, cuius formæ viribúsque non multum detrahit ætas. At ridiculum erat, vinum ab immodica vetustate commendare. Plut in Cicer.

Vide apoph. de Ebrietate.

De Virtute.

Antisthenes.

CVm nil tam difficile esse sciret, quod studio superari nõ posset, Virtutem etiam posse disci solebat dicere. Laërt. l. 6.

Idem.

Neque, inquit, symposium, si desint congerrones, nec opes virtute carentes voluptatē afficiunt. Stob. ser. de virtute.

Idem.

Dicebat, Virtutem esse armaturã quæ detrahi non possit. Ensis enim & clypeus excutiuntur: sapiens autẽ ac virtute præditus nunquam non armatus est, eóque vinci non potest. Laër. l. 6.

Idem.

Idem.

ſimum eſſe murum pruden-
ebat, quòd is nec collabitur,
ditur. Nulla mœnia tam ſunt
, quin machinis aut ſuffoſ-
, aut proditione capiantur.
s decreta ſunt inexpugnabi-
.lib.6.

Idem.

uè dicere ſolebat, Virtutem
cere ad felicitatem, nec vlla
habere niſi robore Socrati-
.lib.6.

Idem.

at, virum iuſtum pluris fa-
,quàm cognatum. Arctiora
t vincula virtutis, quàm ſan
it omnis bonus bono proxi-
iatus eſt, propter animorum
linem. Laert.lib.6.

Idem.

bat ſapientem viuere iuxta
hominibus inſtitutas, ſed
rmam virtutis. Sentiens, non
d faciendum aut vitandum,
es iubēt aut vetant: ſed quia
dictat, hoc eſſe honeſtum,
pe. Leges non omnia præ
: at virtutis regula docet v-
id ſit honeſtū, quid turpe.
irtus non eſt. Laert.lib.6.

Idem.

in theatro populus Athe-
tumultuaretur ob verſieu-
tatum,
αἰσχρὸν εἰ μὴ τοῖσι χρωμένοις δο-
ι, id eſt,
urpe ni videatur hoc vtentibus?
enes ſubiecit alterum,
τὸ δ' αἰσχρὸν αἰσχρὸν, κἂν μὴ δοκῆ.
urpe, turpe eſt, ſiue credas, ſiue
on.
er correxit inutilem ſenten-
ut. in Pericle.

Diogenes.

egeſia rogatus, vt ipſi libros
commodato daret: Non la-
ùm caricas non pictas, ſed ve
s: vera exercitatione negle-
cripturam te conferas. Quo

dicto notauit eos, quipe omnem vi-
tam ex philoſophorum libris virtu-
tem haurire cupiunt: cùm virtus ma-
gis vſu diſcatur, quàm lectione. Laer-
tius lib. 6.

Idem.

Quoniam Cynicus erat, canis di-
ctus eſt, & hoc vitæ genus à multis
laudabatur, nemo tamen imitabatur:
Itaque dicere ſolitus eſt, ſe canem eſ-
ſe laudātium, ſed laudatorum nemi-
nem cum laudato cane audere vena-
tum ire. Ibid.

Idem.

Dicebat, ſe multos quidem videre
colludentes, & diſcurſantes, non au-
tem qui virtuti operam darent. Stob.
ſerm.4. de imprudentia.

Stoici.

Stoicorum dogma eſt, nihil eſſe
expetendum, prêter virtutem: nihil
fugiendum, præter vitium. Eraſ. Rot.
l.6. apoph.

Socrates.

Cùm aliquando in colloquium cū
Theodora meretrice formoſiſſima
veniſſet, quæ Calliſthenē blandis ad
ſe verbis trahebat, ad Socratē dixiſſe
meretrix fertur: Ego quidem, ô So-
crates, multum tibi præſto. Nam cū
tu neminem, ex meis à me poſſis ab-
alienare, ego, cum libitum eſt, tuos
omnes à te voco. Cui reſpondit So-
crates: Non mirum quidem eſt hoc.
Tu ſiquidem ad decliuem tramitem
omnes rapis: ego verò ad virtutem
cogo, ad quam arduus & pleriſque
inſolitus eſt aſcenſus. Senſit autem
philoſophus clariſſimus, adeò cor-
ruptos eſſe hominum mores, vt faci-
lè ducantur ad vitia, quorum lata
eſt vita: abhorreant autem à virtuti-
bus, ad quarum acumen ardua ac
ſpinoſa nobis videtur eſſe via. Ælian.
lib.13. de Var. hiſtor.

Socrates.

* Statuam quidem in ſua [illegible]
tutis autem ſtudioſum [illegible]
propoſito niſum, [illegible]
bere dicebat. Ibi[illegible]

in simulachro omnes partes debere esse pulchras. Et, Thus diis, laudem verò viris virtute præditis esse tribuendam. Stob. ser. 1. de virtute.

Idem.

* Equus generosus, inquit, iudicatur, non quidem sumptuo è ornatus, sed eximius natura: itidem nec vir honestus, qui opibus prędiues, sed qui animã virtute præditã gerit. Eod. ser.

Isocrates.

* Virtute nullam possessionem nec honestiorem nec durabiliorem esse dicebat. Ad Demonicum.

Epictetus.

* Anima dedita virtuti similis est, inquit, perenni fonti: cuius aqua est pura, imperturbata, potabilis, dulcis, accepta, fruitioni apta, copiosa, ab omni noxa & pernicie aliena. Sto. se. 1.

Idem.

In conuiuio apud Xenophontem singulis dicere iussit, quo artificio, quóve bono sibi præcipuè placerent: quum ordo venisset ad Socratẽ, ioco dixit: Se maximè gloriari de lenocinio: Sentiens, se tradere veram virtutem, quæ potissimùm cõmendat habentem, quæque tum priuatim, tum publicè conciliat homini beneuolentiam & amorem. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Quodam tempore quum Euripides ita de virtute dissereret, vt diceret,

κράτιστον εἰκῇ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα.

id est,

Hæc missa temerè est optimum relinquere.

Quasi virtus inueniri vix posset, surrexit Socrates dicens: Ridiculum esse, quum mancipium, si non protinus inueniatur, operæ precium existimemus inuestigare, virtutem nulla inuestigatione dignam iudicare, si non protinus contingat homini. Erasm. l. 1. apoph.

Strato physicus.

Quibusdam obiicientibus quòd Menedemus plures haberet auditores quàm ipse: Quid mirum, inquit, si plures reperiuntur qui lauari cupiunt quam vngi? Vnguntur, qui se parant certamini. Subindicauit Menedemi philosophiam esse dilutam, ac facilè inueniri, qui audiant de virtute disserentem, perpaucos autem qui virtutem exerceant. nam hoc prouocabat Strato. Eras. lib. 7. apoph.

Demetrius Phal.

Quum audisset, Athenienses fuisse demolitos statuas suas, quas illi proposuerant: At virtutem, inquit, non euerterunt, cuius gratia illas proposuerant. Laert. lib. 5.

Themistocles.

Seriphio cuidam dicenti, eum non sua, sed patriæ gloria splẽdorẽ assequutũ. Vera, inquit, herculè narras, verũtamẽ nec si ego Seriphius, ignobilis, nec tu si Atheniẽsis esses, clarus vnquã fuisses. Sensit autem, non patriam, sed virtutẽ, existimationẽ facere hominibus & authoritatẽ. Plut.

Phocion.

Phocion Atheniensis hanc diuinã esse legem dicebat: Vt vnica virtus sit potens, reliqua autem cuncta nugæ. Stob. ser. de Prudentia.

Socrates.

Gorgias cùm à Socrate percunctaretur, an Persarum regem putaret felicem? Nescio herculè, inquit, quantum virtutis & disciplinæ habeat. Sensit vir prudentissimus, neminem esse felicem, nisi omnibus virtutibus præditus sit. Laertius.

Plato.

* Omnes opes, omnem rerum copiam, virtuti concedere dicebat. In Menexemo.

Iamblichus.

Ad virtutem tanquam ad asylum semper confugiendum esse dicere solebat, ne cui turpi iniurię fortunę expositi simus. Stob. ser. de Prudentia.

Seneca.

† Citò nequitia subrepit: virtus difficilis inuentu est, rectorẽ, ducémque desiderat. Etiã sine magistro vitia discuntur. lib. 3. Nat. Q. cap. 30.

Liuius.

Liuius.

† Virtus maturescit, senescentibus vitiis. lib. 2. Dec. 1.

Plinius Iunior.

† Virtutibus abundat, qui alienas amat. lib. 1. Epist.

Agesilaus.

Cùm audiret Persarum regem Magnum appellari: Qua re maior me est, inquit, nisi iustior est, ac temperantior? Censuit vir iustissimus, eum demum magnum esse virũ, qui virtutibus alios omnes superaret. Plut. in Lacon. apoph.

Idem.

Cuidam sciscitanti, quæ potissimùm pueris essent discenda? Ea, inquit, quibus vsuri sint, quum & ad virilem peruenerint ætatẽ. Rectè censuit vir prudens, solam virtutem primùm ac statim à teneris vnguiculis disci oportere, nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam: quæ vt in pueris habent ostentationem plausibilem, ita nec grandibus decori futuræ sint, nec ad seria vocatis vtiles. Plutarch. in Lacon.

Idem.

Cùm scelerosum quendam hominem crudelissima tormenta magna animi fortitudine ac infracto animo pertulisse audiuisset, miserum hominem esse iudicauit: qui tam præclarã virtutem in re tam inhonesta ostendisset: quam si ad res honestiores attulisset, magno vsui Reipublicæ esse potuisset. Plutarch. in Lacon. apophthegm.

Idem.

Aduersus pecuniarum studium, quo vitio plerique laborant, amicos Agesilaus admonere consueuit, ne tã pecuniis quàm fortitudine ac virtute studerent ditescere: quòd frustra parat opes, qui veris animi bonis vacat. Plutarch in Lacon. apoph.

Archidamus.

Ob superatos bello Arcadas quũ à quodam laudaretur: Multo, inquit, præstantius erat, si illos prudentia quàm viribus superâssemus. Intellexit dux nobilissimus, eam victoriam meritò encomiis celebrari, in qua virtute alios vincimus, cùm viribus à brutis etiam superemur animalibus. Plut. in Lacon.

Eudamidas.

Suprà de Disputationib. aut Quæstionibus friuolis atque inutilibus.

Charilaus.

Interroganti, quam arbitraretur optimam rempublicam? In qua, inquit, plurimi ciues de virtute inter sese decertant, citra seditionem. In plerisque ciuitatibus certamẽ est de opibus & honoribus: de virtute qui certent, penè nulli. Quanquam hoc quoque certamen de honesto debet hactenus seruire ne prorumpat in seditionem. Iam enim non est concertatio virtutis, sed ambitionis. Qui vera virtute præditus est, nihil spectet, nisi vt prosit reipublicæ. At seditio, præsens venenum est ciuitatis. Eras. ex Plutar. in Lacon. apoph.

Alexandridas.

Alexandridas Leontis filius, cùm quendã videret acerbè ferre exiliũ, dixisse fertur: Noli vir optime exhorrescere exilium, à virtute enim & iustitia exulare illud horrendum est. Sensit vir optimus, eos omnes exules esse, qui à virtutibus alieni sunt: eos autem nequaquam exules, qui variis virtutibus ornari vbique patriam inueniunt. Plut. in Lacon.

Antigonus secundus.

Adolescenti cuidam qui patrem habuerat fortem, quãquam ipse non admodũ, vt videbatur, bonus erat miles, postulanti vt patris stipendia caperet: At ego, inquit, ô adolescẽtule nõ ob patrias, sed ob proprias cuiusque viri virtutes mercedem ac munera dare soleo. Hoc sermone iuuenẽ extimulans, vt patris fortitudinẽ æquaret, si quantum ille capere solebat, vellet accipere. Apud Græcos maior est dicti gratia ob vocum [illegible] nitatẽ, ἀνδραγαθίας, πατραγαθι

vox posterior ad prioris imitationem afficta est. Plut. in apoph.

Virtus in actione cõsistit.

Pittacus.

INterrogatus quid esset optimum? Quod in præsentia, inquit, occurrit, bene agere. Laert.

Antisthenes.

Virtutem esse rem operum, non autem plurimis verbis multísque discipulis egere dicebat. Aduersus eos qui iuris ac theologiæ pietatísque professionem studio reddunt difficillimam ac prolixam, pérque vitam omnem nihil aliud quàm de virtute disputãt. Notat hoc Horatius, Virtutem verba putas, vt Lucum ligna. Laert. li. 6. cap. 1.

Cleanthes.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Agesilaus.

Rogatus, quomodo quis maximè apud homines probaretur? Si dicat, inquit, optima, & faciat honestissima. Virtus enim huiusmodi est, quæ ipsis statim rebus gestis ita afficiat homines, vt non modò admirentur opera, verùm in autorem quoque summo studio incendantur. Plut.

Fantholidas.

Legatus cùm in Atheniensium gymnasio philosophos egregiè de virtute disputantes audiuisset, interrogatus, An placerent quæ iam disputata essent? Probæ profectò, inquit, sunt illæ disputationes, sed vobis planè inutiles: qui virtutem habetis in ore: factis autem non ostenditis. Plutarch. in Lacon. apoph.

Semiramis.

Staurobates Indorum rex Semiramidi minitans scripsit, Si acie victa foret, se illam cruce affixurum. Sed illa ridens, Non verbis, sed virtute certandum esse respondit, Bruson. l. 7. cap. 3.

Gymnosophista.

Alexander cùm Gymnosophistas interrogasset, Vitam, an mortem fortiorem putarent? Vitam, inquiunt, quæ tot calamitosa pariat. Curtius & Plutarchus.

L. Volumnius.

Appius populo Romano exprobrabat, sibi acceptum ferri debere, quòd ex muto & elingui facundum haberet consulem. de L. Volumnio collega sentiens. Ibi L. Volumnius, Quàm mallem, inquit, tu à me strenue facere, quàm ego abs te scitè loqui didicissem. Brus. l. 4. c. 31.

Nestor.

Suprà, de Doctrina factis dissentanea.

Adrianus imper.

Prætoriis viris ab Imperatore Adriano petentibus vt sibi de iure respondere liceret: rescripsit hoc munus nõ peti solere, sed præstari. Quare accingeretur, si qui sibi fideret, & populo sui specimen daret. Nam Augustus, quo maior esset iurisperitorum autoritas constituerat, vt qui respondere vellent, id ex autoritate Cæsaris facerent: quum antea liberum fuisset, respondendi munus subire, quicunque sui fiduciam haberent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, iuris, artium, theologiæ, quum hoc nomen promeruisse sit pulchrius, quàm obtinuisse. Erasm. l. 8. apoph.

Alex. Seuerus.

Romanorum iam factus imperator, audiens Artaxerxem instructissimo exercitu Romanum velle inuadere imperium: Nil refert, inquit. Vt enim quæ cum voluptate agimus, dulcia sunt: ita quęcum virtute, gloriosa esse solent. Herod. l. 6.

Aristoteles.

† Non vt sciamus quid sit virtus, perscrutamur, sed vt boni efficiamur. lib. 2. Eth.

Lactantius.

† Virtus non potest cerni, nisi habeat

beat vitia contraria: Aut non potest esse perfecta, nisi exerceatur aduersis. Lib. 5.

Huc aliqua ex parte spectant, quæ sunt sub apoph. de Doctrina factis dissetanea.

De vi, vel violentia.

Lysander.

CVm Argiui de ditionis finibus ambigerēt cum Lacedæmoniis, asseuerarentque se iustiorem habere causam: Lysander stricto ense: Qui hoc, inquit, superior est, is optimè de finibus disputat. Ab æquo & bono vir insolens ad vim prouocauit. Plutar. in Lacon.

Idem.

Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos quum per illorum confinia faceret iter, legatos misit, qui percontarentur, vtrum rectis an inflexis hastis per illorum agros proficisci deberet? significans, siue amici essent Bœotij, siue inimici, nihilominus se cœpto itinere perrecturum, nisi quòd per hostium agros iturus esset erectis hastis, ad propulsandum si quis obsisteret: per amicorum inuersis, veluti nemini nocituros. Hoc dictum nonnihil resipit indolis Laconicæ, qui nec inimicis supplex esse vellet, nec amicis grauis. Plut. in Lacon.

Themistocles.

Quum apud Andrū argentum peteret: Duos, inquit, ad vos adduco deos, vim ac suasionem. significans, si minus impetraret suadendo, se vi erepturum. At illi respōderunt, apud se quoq; duas magnas esse deas, inopiam & impossibilitatem, per quas non liceret dare quæ petebat. Plut.

Anonymus.

Conflauit Cæsari magnam inuidiam, quòd quidam ex iis quos Romam miserat, stans in senatu, simulatque cognouit Cęsari senatum non dare prorogationem, manu capulum percutiens: At hic, inquit, dabit: Vim Reipub. minitans. Eras. l. 4. apoph.

De visu, aspectu, & oculis

Thales.

OLim interrogatus, quantum à mendacio distaret veritas? Quātum, inquit, oculi ab auribus. Sensit vir pudentissimus, ea demum esse indubitatæ fidei, quæ omnium conspicuntur oculis, non quæ auribus percipiuntur. Eras. l. 8. apoph.

Diogenes.

Animaduertens, Olympionicem quendam fixis oculis scortum formosissimum intuentem: Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica obtorto collo vinctus abducitur. Notauit autem hominis oculos intemperantissimos, quibus scortū obtorto etiam collo quamdiu poterat, intuebatur. Laert. l. 6.

Xenocrates.

Dicere solebat, nihil interesse pedésne an oculos in aliena domo defigeres. Eodem enim modo peccare tam eum qui oculos in loca in quæ non cōuenit verteret, quàm eum qui quò nō licitum est vestigia inferret. Ælian. l. 14. de Var. hist.

Pericles.

Prætor collegam sortitus est Sophoclem poetam, cúmque in nauigatione Sophocles vidisset adolescentē formosissimum, ait, En quàm speciosus adolescens! respondit Pericles: Decet ô Sophocles, Prætorem non modò manus, sed oculos & linguam habere abstinentes. Plutar. in apoph. Stob. ser 5. Cic. l 1 Offic.

Ephorus.

Dicere solebat, Si possibile fuisset rebus ipsis omnibus adesse, eam experientiam reliquis multò fuisse præstantiorem. Sensit autem certiora esse quæ oculis visa sunt, quàm quæ auribus percepta ab aliis. [illegible] duo homini iuxta natura [illegible] organa quædam, [illegible]

cipit & scrutatur, auditus scilicet & visus, certior autem multo fit visus, iuxta Heraclitum: horum licet propior, minoris tamen momenti organo, auribus videlicet, ad inquisitionem rerum accedit. Polybius l. 12. histor.

Theopompus.

Theopompus cum quidem optimum bellicarum rerum scriptorem esse dicit, qui quàm plurima sit peri cula ipse coram expertus: illum verò dicẽdo potissimùm esse, qui quàm plurimorum ciuilium certaminum particeps extiterit. De iis enim rebus quibus ipse interfuit & vidit, melius dicere potuit, quàm quæ ab aliis nugantibus fortasse audiit. Polybius libro 12. historiarum.

Isaus.

A quodam qui elegantissimam ostenderat fœminã, interrogatus, num formosissima videretur? respondit, παύσαιμ' ἂν ὀφθαλμῶν, id est, desij labore ab oculis. Philostrat. in Sophistis.

Alexander.

Suprà, de Aspectu incauto.

C. Sulpitius.

C. Sulpitius Gallus vxorem repudiauit, quòd aperto capite foris exisset, inquiens: Tibi meos vnius præfinit oculos lex nostra, quibus formã tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa: aliis velle videri formosam, in suspicione & crimine hæreat necesse est. Erasm. l. apoph.

De vita humana.

Pythagoras.

Vitam humanam dicebat esse similem panegyri, hoc est, solenni hominum conuentui, ad quem alij conueniunt certaturi, alij negotiaturi, nonnulli spectatores modò futuri. Et cæteros quidem omnes esse sollicitos: solùm spectatorem tranquillũ frui celebritate. Laër. l. 8. c. 1.

Socrates.

*Aleæ ludo vitam similem esse dicebat: & quicquid euenit veluti quandã tesseram disponere oportet. Non enim denuo iacere oportet, neq; tesseram aliter ponere. Stob. ser. 123.

Democritus.

*Vitam sine festiuitatibus dicebat longam esse viam sine diuersoriis. Stob. ser. 16.

Epictetus.

Vitam fortunæ coniunctam, torrenti simi ẽ esse dicebat: Turbulenta enim, plena cœno, ingressũq. difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Stob. ser. 1.

Diogenes.

Dicenti miserum esse viuere: Non, inquit, viuere miserum est, sed malè viuere miserum est. Vulgus miseram appellat vitam laboribus, doloribus, morbis, damnis, exiliis, multisq. hoc genus incommodis obnoxiam: at philosophus nihil malum aut miserum esse dicebat, nisi quod cum turpitudine coniunctum esset. Laërt. l. 6.

Epicurus.

* Dicebat aliquem virum bonum nobis esse eligendum, ac semper ante oculos habendum, vt sic tanquam illo spectante viueremus, & omnia tãquam illo vidente faceremus. Hoc modo, vitæ humanæ errores facilè corrigentur. Senec. epist. 11. ad Luciliũ.

Idem.

*Neminem non ita exire è vita dicebat, tãquam modò intrauerit. Itẽ, Neminem aliter, quàm quo modo natus est, exire è vita. Et molestũ esse semper vitam inchoare. Senec. epist. 22. & 23.

Idem.

*Semel, inquit, natisumus, bis nasci non licet: sed necessariũ est vitam finiri. Tu verò qui ne crastinũ quidem in tua potestate habes, tẽpus differs. Omniũ verò vita cunctando perit: & hinc est, quod vnusquisque nostrum inter negotia moritur. Stob. serm. 16.

Plato.

*Non vitã, sed bonam vitã maximi faciendam esse dicebat. Stob. ser. 7.

Idem.

Idem.

*Dicebat viros bonos nō longa vita, sed clara & illustri opus habere. Ibid. ser.

Idem.

* Iuxta communem, inquit, illam & omnibus celebratam sententiam, vita peregrinatio quædam est: & ea deceter modestéq e tra-sacta oportet alacriter & tantum nō pæana ca nentes ad fatalem locum discedere. In Axiocho.

Pyrrho.

Admirari solebat illum Homeri versiculum præ cæteris:

οἵη περ φύλλων γενεή, τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Quòd aliis defluentibus alij succedant. Sentiens in rebus humanis nihil esse diuturnum aut stabile Laer. lib. 9. cap. 11.

Epicharmus.

Inter confabulandum cum amicis quum audisset discepṫantes de viuendi spatio, & quidā tres, quidam quatuor, alij plures annos sibi tribuerēt adhuc viuendos, dixisse fertur: Quid mutuò cōtenditis & litigatis de paucis diebus? Omnes enim qui conuenimus, quodam fato propinqui sumus morti. Itaque tempus est nobis omnibus ocyus discedendi, antequā aliquot senectutis damnum experiamur. Ælianus lib. 2 de Var. histor.

Anonymus.

Philosophus quidam interrogatus, qualis esset hominis vita? cum parū per se ostendisset, mox se ab c ndit. Quo indicare voluit, momentaneam & perbreuem esse hominis vitam. Rodulphus Agricola lib. 1. cap. 24. de Inuentione.

Hierocles.

* Dicebat longæ tędiosæque vitæ maximum imminere periculū: partim propter ipsarum rerum naturā, nescio quid aduersę contumacię habentium partim propter subitas & inopinatas animæ perturbationes: maximè verò, propter ipsam hominum malitiam, quæ nec vlla vi nec dolo malorum stratagematum abstinet. Stobæus sermon. 82.

Aristonymus.

* Vitam humanam similem esse theatro dicebat, vbi sæpius pessimi quique honoratissimum inter homines locum obtinent, Stob. ser. 104.

Idem.

* Pauperum vitam aiebat similem esse nauigationi iuxta littus: initum autem, ei quæ in profundo pelago fit. Illis enim facile esse funem eiicere, appellere, & nauim extrahere, diuitibus non item. Stob. ser. 95.

Socrates.

* De vita malorum & vitiosorum hominum hæc eius scitè dicta occurrunt. Indoctorum vita, tanquam histrio, multa fastus & arrogantiæ gerit indumenta. Neque nauigantes præter loci commoditatem appellere tutum est, neque viuentes præter legem vitam agere periculo vacat. Auarorū vita similis est funerali conuiuio Omnia enim cùm habeat, hominē qui præsentibus hilariter fruatur, nō habet. Stob. vnde Xenophontem in commentariis, & Diogenem Laertium.

Idem.

* In vita perinde vt in simulachro, omnes partes pulchras esse oportere dicebat. Item: Vitam instar organi musici, dum intentione & remissione sibi cōcinna redditur, suauiorem fieri. Stob. ser. 1. & 3.

Diogenes.

*Aiebat de necessariis quidem ad viuendum homines sibi prospicere: quæ vero ad bene viuendum pertinent, non comparare. Stob. ser 4.

Epictetus.

* Longiori vitæ sed deteriori, breuiori, sed meliorem ab omnibus omnino præferendam esse dicebat. Stobæus.

Apollonius.

* Homini fortunato, inquit, bre-

uis est vita, infortunato longa. Stob. serm. 120.

Simonides.

* Interrogatus, quantum temporis vixisset? tempus quidem exiguum, respondit, annos verò multos. Stob. serm. 96.

Antiphon.

* Vita, inquit, similis est carceri vnius diei, & totum vitæ spacium, vni diei æquale propemodum dixerim, per quem intuiti lucem, posteris deinde vitam tradimus. Eod. ser.

Socrates.

* In vita tanquam in theatro permanendum esse dicebat, quandiu rerum & operum huius vitæ iucundum fuerit spectaculum. Stob. serm. 120. Addamus & illud Pythagoræ, Quandiu summo rerum Domino visum fuerit, qui è statione nos in tẽpore euocabit.

Philippus.

Quũ appareret in loco amœno castra metari, & moneretur, illic non esse pabulum pro iumentis: Qualis, inquit, est nostra vita, si etiam ad asinorum commoditatem viuere cogimur? Plut. in apoph.

Iulius Cæsar.

Quum vndique viderentur immi nere insidiæ, atque admoneretur vt sibi caueret, respondit: Satius subire semel quàm semper cauere. significans, eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu. Erasm. lib. 4. apoph.

Seneca.

✝ Nihil minus est hominis occupati, quàm viuere: nullius difficilior est scientia. Et, Viuere tota vita discendum est: &, quod magis fortasse miraberis, tota vita discendum est mori. li. de breu. vit. c 7.

Idem.

✝ Si volueris attendere (ait Lucilio) magna vitæ pars elabitur malè agentibus: maxima, nihil agentibus: tota, aliud agentibus. Epist. 1.

Augustus Cæsar.

Sentiens imminere mortem, admissos amicos percontabatur, num ipsis videretur minimum vitæ sat commodè transegisse? sentiens de fabula vitæ peracta, & adiecit etiamẽ peractis comœdis accini solitum:

Δότε κρότον καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Erasm. li. 4 apoph. ex Suet.

Huc refer ea quæ suprà de Hominis fragilitate dicta sunt.

De vitæ contemptu.

Aratus.

* Laudante quodam virum desperatum & audacem, ac ideirco & in bellis eximium: Aratus Sicyonius respõdit, Multum interest inter magnifacere virtutem, & vitam contemnere. Stob. ser. de militia.

De vitæ cupiditate.

Seneca.

✝ Cogita nõ esse summũ bonum in tẽpore. Quantumcũque est, boni consule. Vt prorogetur tibi dies mortis nihil proficit ad felicitatem: quoniam mora non fit beatior vita, sed longior. li. 5 de benef. c. 17.

Diogenes.

* Cum dixisset mortem nihil differre à vita, reprehensus à quodam qui diceret: Cur igitur non moreris? Quia, respondit, hæc nihil inter se differunt. Laërt. in vita Diogenis. Verùm Stob. serm. 118. Pyrrhoni hoc adscribit.

Idem.

Suprà de Morte.

Speusippus.

Speusippum cruribus resolutum Diogenes hortabatur, vt seipsum vita priuaret. Cui ille: Non cruribus inquit, viuimus, sed mente. Stobæus serm. 116.

Theodorus Cytheraeus.

'ullam satis magnam causam sa-
iti esse dicebat ad vitam finien-
ı. quod hac ratione probabat:
ım enim qui casus humanos con-
nit. vitã propter eos relinquere,
modo nõ cõtrariũ fuerit illi qui
il bonum quàm honestum, & so-
ı turpe malum asseruit? Stobæus
ı18.

De vitiis.

Socrates.

'Vm in sermonem incidisset cum
'Theodora meretrice formosissi-
ı quæ dicebat se omnes philoso-
t discipulos alienare posse,& vo-
ad se quocunque tempore velit,
ratem autem eius amatores ad se
ere nequaquam· respondisse fer-
Bene quidem dicis, quandoqui-
tu ad decliuem tramitem om-
apis: ego verò ad virtuté cogo,
uam arduus & plerisque insoli-
ſt ascensus. Innuit autem Socra-
naturam hominis esse adeò de-
atam, vt facillima ad omnium
rum lernã sit via, ad virtutem
pauci contendant. Ælian l.13.
ar.hist.

Seneca.

Quare vitia sua nemo confitetur?
ı etiam nunc in illis est. Somniũ
ıre vigilantis est; Vitia sua con-
,sanitatis indicium est. Exper-
mur ergò, vt errores nostros
juere possimus.Epist 53.

Plutarchus.

'mne vitium virtute mutandum
on cõtrario vitio. Plut.de amic.
ulat.

Crates.

jabat inter homines quempiam
iiri posse, qui non aliqua in
laberetur:addens,nullum inue-
ıalum punicum, in quo non sit
od granum supputre.Laert.lib.
:.

Thraseas.

Suprà de hominis miseria & fra-
gilitate.

Leon Bizantius.

Pasiades cùm Leoni Byzantio lip-
pitudinem obiiceret oculorum, Leo
respondit: Corporis mei vitium vi-
des & exprobras, haud videns filium
tuum Nemesim humeris baiulãtem.
Erat enim Pasiadi filius contractis
humeris. Nemesim autem dixit re-
darguționem insolentiæ, quam ve-
teres fingebant esse Deam. Philo-
ſtratus.

Dionysius iunior.

Regno pulsus, eadem dicebat se
pati quæ adolescentes: quemadmo-
dum enim illi peccauerint, hilari
vultu fratrum consuetudine vtuntur,
patris autem præ pudore fugiunt: sic
sibi euenisse, vt in metropoli vitam
agens verecũdia teneretur, Leucade
cum voluptate viueret.Bruf.li.7.c.1.

Vide apoph.de Malitia,&c.

De vituperatione.

V*Ide apoph.de Calumnia, contume-
lia,conuicijs,maledicentia,* &c.

De vltione & vindicta.

Diogenes.

INterrogatus à quodam, quo pacto
maximè posset vlcisci inimicum?
Si teipsum,inquit, probum & hone-
ſtum virum præstiteris. Hoc qui fa-
cit,& sibi prodest maximè, & inimi-
cum maximè discruciat. Nam si fun-
dum cõspiciens bene cultum discru-
ciatur inimicus, quid fiet si teipsum
videris veris ornatum bonis? Laert.
lib.6.

Idem.

Ingressus aliquando iuuenum cõ-
uiuium, capite semitonso, nõ solùm
non comiter exceptus est, [illegible]
tis plagis onustus dimissus
ille hac ratione est vlt-
iuuenum à quibus fuerat

inscripsit, itaque obambulabat soluto pallio: plagarum notæ loquebantur, quid esset passus, & album prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehendendos exposuit. Laer. l. 6.

Idem.

Midias cùm Diogeni colaphum dedisset, Diogenes continuò dixit, Tria millia tibi in mensa sunt posita: per ludibrium illi gratulans, quòd pro colapho tantum nummorum ex mulcta ad ipsum esset rediturum, si lége ageret. At Diogenes postridie sumpto pugilum loro, eóque impacto Midiæ, totidem verbis dixit: Tria millia tibi in mẽsa sunt posita. A. Gellius narrat de quodam, qui pro delectamento habebat, manu depalmare homines: móxque à crumena quam in hoc circũferebat, numerabat mulctam. At Diogenes declarauit, non omnes esse ea patientia, vt mulcta contenti sint. Laërt.

Tiberius imper.

Diogenes grammaticus sabbatis Rhodi disputare solitus, Tiberium ad se venientem, vt ipsum extra ordinem audiret, non admisit, sed per seruulum suum in septimum distulit. Is quum Romam venisset, & pro Cæsaris foribus adstaret, cupiens illum salutare: Tiberius iussit, vt post septimum annum rediret. Nec alia pœna tantam grammatici superbiam vltus est. Eras. li 6.

Anacharsis.

Suprà de Spectaculis.

Timon.

Timon Atheniensis, quẽ μισάνθρωπον appellat Lucianus, quum erga cæteros esset inhumanissimis moribus, fugerétq; consuetudinem hominum, solum Alcibiadem adamabat, exosculabatúrque. Id admiranti cuidã, causámque roganti, respondit: Ideo sibi charum esse adolescentem, quòd perspiceret illum aliquando magno malo fore Atheniensibus, à quibus multis contumeliis affectus esset. Eras. l. 5. apoph. Fulgos. l 9. c. 12.

Alcibiades.

Nuntianti, quòd ipse cum comitibus morte damnatus esset Athenis: At nos, inquit, demonstrabimus illi Alcibiadem viuere, simúlque sese ad Lacedæmonios contulit, ac bellum Decelicum, ab vrbe Decelia cognominatum, excitauit in Athenienses. Plut.

Philoxenus.

Quum audisset suos versus à laterariis perperam recitari, lateres ipsorum comminuit dicẽs: Vos meà corrumpitis, ego vicissim vestra. Erasm. l. 6. apoph.

Agesilaus.

Quum puer quidam Agesilao rege vidente murem captum è cauo protraheret, músque conuersus momordisset tenentis manum atque effugisset: Agesilaus indicauit his qui aderant dixitque: Posteaquam minimum animalculum sic vlciscitur eos à quibus læditur, quid viros oporteat facere, cogitate. Ita dux fortissimus vndecunque captata occasione animum addere studebat suis, vt audentiores fierent aduersus hostem. Sed idem exemplum magis eò valet, ne quis quamlibet potens, iniuria prouocet infirmiorem. Fit enim sæpenumero, vt qui, sicut ait Flaccus, fragili quærit illidere dentem, infringat solido. Plutarchus in Lacon. apoph.

Demonides.

Amissis furto crepidis, precatus est, vt eius qui sustulerat pedibus conuenirent. Visus est bene precari, quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes distortos, quales habebat Demonides. Plutarch. in Lacon.

Brasidas.

Suprà de Solerter dictis.

Alexander.

Cùm in Hammonis templum venisset, interrogauit sacerdotem senem, à quo filius appellatus erat, nũ quis

quis eorum superesset qui patrem Philippum interfecissent? Ostendit hoc dicto rex potentissimus, insitam & fixam animo suo vltionem, quam parabat erga eos qui Philippum patrem offendissent. Plut. in vita Alexand.

M. Brutus.

Rebus in summam desperationem adductis, quum è ducibus atque amicis paucos apud se haberet, sublatis oculis in cœlum stellis plenum, dixit hunc versiculum Græcum è tragœdia quapiam:

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν. Id est,

Nec te lateat, ô supreme Iupiter,
Horum malorum quisquis autor extitit.

Velut imprecãs Cæsari vindictam à diis. Eras. l. 4. apoph.

Liuius Salinator.

Quum bellum aduersus Asdrubalem gesturus vrbem egrederetur, monitus est à Fabio Maximo, ne prius cum hoste consereret, quàm vires animúmque illius cognosceret. Is respondit se primam quanque occasionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid ita properaret? Vt quàm celerrimè, inquit, aut gloriam ex hostibus victis, aut ex ciuibus prostratis gaudium capiam. Virtus & ira sermonem hominis inter se partitæ sunt: illa triumphi auida, hæc iniustę damnationis memor. Eras. l. 6. apoph.

C. Figulus.

In petitione consulatus repulsam passus est. Ideo grauius tulit, quòd patrem haberet bis consulem. Ad hunc cùm postridie comitiorum complures venissent consulendi gratia (nam erat iuris ciuilis peritissimus) omnes dimisit, ita præfatus: Omnes consulere scitis, consulem facere nescitis. Erasm. libro 6. apophtheg.

Seuerianus.

Hadrianus imperator Seuerianũ, & Fuscum huius nepotem, eo quòd molestè ferre viderentur, Commodum Lucium imperij successorem designatum, iussit occidi: quorum ille nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Senex autem quũ esset iugulandus, poposcit ignem, incensóque thure dixit: Vos dij testor, me nihil sceleris commisisse: nec aliud imprecor Hadriano, nisi vt quum volet mori, non possit. Idque euenit, adeò vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret, aufugerit. Sueton. in vita Hadriani.

Theodosius.

Aliquando ex familiaribus cuidã dicenti, neminem illorum ab eo morte mulctatum esse qui iniurij ei fuissent, respondit, Vtinam etiam eos in vitam reuocare possem, qui iamdudum mortui sunt. Nicephorus Callistus libro 14. cap. 3. Eccles. histor.

Macarius Monachus.

Macarius Ægyptius, monachus vir, omnium sanctissi. olim habitus, percontatus cur humanarum iniuriarum memoria hominibus adeò molesta esset, diabolicarum autem contumeliarum recordatio non item? Propterea, inquit, quòd prior illa affectio præter naturam, posterior autem secundum iræ naturam esset. Nicephorus Callistus lib. 11. c. 43. Eccles. hist ex Euagrio.

De vltione & vindicta negligenda.

Chilon.

Fratri querenti, quòd Ephorus ipse non crearetur, quum ille esset: Ego, inquit, iniuriam ferre noui, tu non. Diogenes Laertius in eius vita.

Thales.

Rogatus, quo pacto quis facill... ferret infortunium suum? Si

deat hostes maioribus malis obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felicitatis alienæ, suam calamitatem exasperant. Laër.l.1.c.1.

Pittacus.

Habens potestatem puniendi quempiam qui contumeliosus in ipsum extiterat, dimisit, inquiens: Venia vltione melior est. Illa namque mitis est ingenij, hæc autem feriui. Stob. ser 47 Ant.in Mel.ß part.1.ser.27. Max.ser.6.

Bion.

Familiares suos admonebat, vt hoc argumento putarent se profecisse in philosophia, si iurgantes & conuiciātes perinde audirent, ac si recitarent ve[illegible] s illos Homericos:

Ω ξεῖν', ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,

Οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε, θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν.

Quando vir haud nequam, nec stultus amice videris

Permultum salue atque vale, Dij prospera donent.

Laërt.lib.4.

Xenocrates.

A Bione dictis lacessitus: Non sum, inquit, tibi responsurus. Neque enim Trogœdia, cùm à Comœdia taxatur, dignatur eam responso. Laërt.l.4.

Democritus.

Dicere solebat, Prudentis esse futuram iniuriam præcauere. Indolentiæ verò, quod factum est, non vlcisci. Stob.ser.de Prudentia.

Heraclitus.

Dicebat, iniuriam magis extinguēdam quàm incendium. Ex leuissimis offensis, si negligantur, nascuntur atroces tragœdiæ. Sed ad restinguendum incendium accurrunt omnes: gliscenti verò simultati citius addūt irritamenta. Laërt.l.6.

Socrates.

Frequenter dicere solitus est, Peius esse iniuriam facere quàm ferre, sensit eum non semper malum esse qui iniuriis afficitur: sed potius hunc qui bonis iniuriam infert. Brus.l.3.

Idem.

Nuntianti, quòd quidam de ipso malè loqueretur: Nimirum, inquit, non didicit bene loqui, linguæ morbum non malitiæ tribuens, sed inscitiæ, nec ad se iudicauit pertinere quid de se dicerent, qui morbo animi, non iudicio loquuntur. Laër l.2.

Idem.

Quum in via quidam illi per lasciuiam calcem impegisset, admirantibus quòd id pateretur: Quid facerem, inquit? Illis hortantibus, vt vocaret hominem in ius: Ridiculum, inquit, si quis asinus me calce percussisset, diceretis mihi, Voca illum in ius. Nihil putabat interesse inter asinum & hominem brutum, nullaque virtute præditum: ac vehemēter absurdum videri, non pati ab homine, quod ab animante bruto passurus sis. Laërt.l.2.

Idem.

Cùm non irasceretur illi à quocō uiciis multis aspersus esset, obiurgat' cur taceret? Mihi, inquit, suis dictis non obest, quandoquidem talis non sum, qualem ipse me esse dicis. Eras. l.3.apoph.

Idem.

Cùm Xantippe in publico pallium marito detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriam manu vlcisceretur: Pulchrè, inquit, nimirū vt nobis colluctantibus acclametis, Eia Socrates Eia Xantippe. Nam huiusmodi vocibus spectatores animāt duos inter se commissos. Maluit autē vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere, quàm ridiculum exhibere spectaculum viri cum vxore certantis. Laër.l.2.c.1.

Idem.

Quum Xantippen diu rixantem tulisset in ædibus, ac tandem fessus consedisset ante fores, illa magis irritata quiete viri, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & ipse Socrates arridebat, dicēs:

Facilè

Facilè diuinabam, post tantũ tonitru sequuturam esse pluuiam. Laër. l. 2.

Idem.

Sunt qui putent Socratem simul aluisse domi duas vxores, Myrrho & Xantippen. Proinde demiranti cuidã in quem tandem vsum aleret duas mulieres, præsertim rixosas, nec eas domo exigeret? Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua in publico vtendum est: harum moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum cõsuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen supra modũ rixosam domi perpeteretur: Ego, inquit, iampridẽ his sic assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorẽ audiam. Nam is stridor molestissimus est insuetis: eundẽ qui quotidie audit, adeò molestè nõ fert, vt se audire nesciat. Laërt. l. 2.

Idem.

E palæstra redeuntem Euthydemũ casu factus obuius, dixit ad cœnam. Illis autem inter se multa commentantibus, Xantippe irata surrexit, multáque in maritum dicit conuicia: quibus cùm ille nihil cõmoueretur, tandem & mensam subuertit. Quum autem Euthydemus valde perturbatus, surgénsque abire cœpisset: Quid habes? inquit Socrates, nónne nuper hoc idem accidit domi tuæ, vt gallina subuolans, euerterit quæ erant in mensa? Nos tamen ob id non indignabamur. Laër. l. 2.

Idem.

Idem colapho percussus à quodã in via, nihil aliud respondit, quàm quòd homines nescirẽt, quando prodire deberent cũ galea. Simile quoddam Laër. ascribit Diogeni lib 6. sed Brus. l. 5. c. 1. Socrati, quemadmodum & alij.

Idem.

Quum in Aristophanis comœdia acerbis conuiciis proscinderetur, & astantium quidam diceret, Cur hæc non molestè ferret? non ęgrè, inquit, in theatro fero, cùm his personis omnia liceant. Laër. l. 2. c. 2.

Plato.

Quodam ei maledicente, Perge, inquit, malè dicere, qui bene nunquã didiceris. Stob. serm. 17.

Diogenes.

Pinguẽ saliuam à quodam in faciẽ quũ accepisset, nihil motus ait: Affirmabo, falli omneis, qui negarint te os habere. Sol dum illã contumeliam nõ modò æquo animo tulit Cynicus, sed ioco etiam irrisit. Brus. l. 5. c. 1.

Idem.

Cuidam dicenti, Multi te derident ô Diogenes: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, sed illi non curant asinos: Nihilo magis, inquit, ego ipsos. Asinis irrisionem tribuit, quòd subinde nudatis dentibus irrisionis speciem præbeant. Quin & deridentes quempiam, mota ab aure manu imitantur asininas auriculas. Videtur igitur & asinus moris auriculis irridere homines, nemo tamen offenditur. Laër. l. 6.

Idem.

Conuiciis lacessitus à quodam, de crimine proditionis infami, Gaudeo, inquit, me tibi factum inimicum: quando tu non hostes, sed amicos lædere soles. Eras. l 8. apoph.

Idem.

Platoni ipsum ob vitæ sordes canem appellanti: Sanè, inquit, nam ad eos qui me vendiderant recurri. Solent enim canes si vendantur, ad veteres dominos recurrere. Non offensus est conuicio, sed commodè interpretatus est. Quum Æginam nauigaret interceptus est à piratis, atque in Cretam perductus, ibíque venditus. Laërt. l 6.

Idem.

Cùm de ferenda iniuria disputasset, adolescens proteruus veluti periculum faciens, an re præstaret ea quę docebat: inspuit illi in faciem. Tulit

hoc leniter: Non quidem, inquit, irascor, sed dubito tamen an propter id irasci oporteat. Laër. l. 6.

Idem.

Ei à quo trabe fuerat percussus, dicenti, Caue: Num, inquit, iterum me ferire vis? Brus. l. 3.

Idem.

Cuidam ipsi dicenti, plurimi te derident: At ego, inquit, non derideor. Ita autem videtur ἀδύνατον vt aliquis te percutiat, tu tamē nō pcutiaris: sed Diogenes negauit se derideri, siue quòd non esset ridiculus, siue quòd existimaret hominum irrisionē nihil ad se pertinere. Laërt. l. 6.

Cleanthes.

Appellatus asinus agnouit conuicium, dicens se solum esse parem ferendæ Zenonis sarcinæ. Siue quòd Zenoni non multum esset suppellectilis, siue quòd vnius illius austeritate nihil offenderetur. Laer. l. 6.

Antisthenes.

Qui nos maledictis incesserent, eos magis tolerandos dicebat Antisthenes, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, si quis contemnat. Vide verò num fortè hic sit sensus: tolerantiores esse, qui conuicia patienter ferrēt, quàm si quis lapidibus impetitus ferat. Quorundam enim dicta grauius sauciant quã lapides. Quòd si indecorum esset graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, æquè indecorum sit in conuiciantem regerere conuicia. Laër. l. 6. c. 1.

Idem.

Quum accepisset, Platonem de ipso malè loqui, nihil commotus: Regium est, inquit, quum feceris bene, audire malè. Quanquam hoc idem aliis ascribitur. Excelsi animi est ingratitudine hominum non deterreri à studio bene merendi de omnibus. Laër. l. 6. c. 1.

Solon.

Despuentem quendam ferebat. Quum autem alter quidam eum propterea accusaret: Atqui, inquit, piscatores vt gobium vnum capiant patiuntur se aqua marina conspergi: ego idem ferre non sustineam, vt hominem capiam? Max. sermone 41. Idem dictum est ab Aristippo, quem Dionysius tyrannus conspuerat. Laërt. lib. 2.

Idem.

Quum à quodam conuiciis incesseretur, tacitus abiit, verùm quum maledicus sequeretur abeuntem dicens, Cur aufugis: Ideo, ait, tibi siquidem potestas est loquendi ea quę vis, mihi verò data est potestas ea non audiendi, quæ audire nolo. Laërtius libro 2.

Anacharsis.

Ab adolescente in conuiuio pulsatus: Adolescens, inquit, si nunc vinum non fers, aquam feres cùm senueris. Moderationis erat, & patientiæ, quod adolescentis proteruiam vino imputauit. Laër. l. 1. c. 9.

Dion Alexandrinus.

Multis conuiciis ac probris à quopiam lacessitus, non respondit. Caeterùm vbi intra ædium suarum vestibulum venisset (nam eò vsque conuiciator fuerat insectatus) nihil se turbatum ostendens, hoc tantùm dixit: Ne gry quidem, maledictis tuis respondeo. Stob. ser. 19.

Demosthenes.

A quodam conuiciis lacessitus: Nolim, inquit, tecum in hoc genus certaminis descendere, in quo qui vincitur, ipso victore melior est. Sto. serm. 19.

Aristides.

Aristides quum iret exulatum, sublatis in cœlum manibus deos comprecatus est, sic prosperarent res Atheniensium, vt illis Aristides nunquam veniret in mentem, in rebus enim afflictis solet populus ad egregios viros cōfugere, id quod euenit. Siquidem tertio post anno, quum Xerxes Atticam adoriri statuisset,

Ari-

Aristides ab exilio reuocatus est. Plu. in eius vita.

Idem.

Suprà de Magistratu & gubernatione Reipub.

Herodes sophista.

Suprà de Assuetudine.

Phocion.

Quum apud Athenienses verbum faceret pro concione, reprehendens in ipsis ingratitudinem, subrata voce dixisse fertur: Malle se damnum ab aliis accipere, quàm damnũ etiã pro meritis inferre. Ælianus lib. 3. de Var. hist.

Idem.

Iniuria vxori suæ facta, tantum ab authoris accusatione abfuit, vt cum ille sponte metu perculsus Phocionem accederet & veniam postularet inquiens, ignorasse quòd eius vxor fuisset in quam iniuriosus fuerat, hoc sermone sit vsus: Mea quidem vxor nihil abs te affecta est, sed fortassis alia quæpiam: proinde nõ est, cur excusationem apud me dicas. Muson. apud Stob. ser. 17. Idem de Pisistrato refert Plut.

Idem.

Phocioni cùm poculum cicuta tẽperatum porrigeretur, percontatus est quispiam, si quid filio vellet dicere? nam is aderat. Ego, inquit, tibi fili præcipio, atque etiam obsecro, ne quid ob huius rei memoriam Atheniensibus malè velis. Cæteris morientibus præcipuum solatium esse solet spes vindictæ: huic illud curæ fuit, ne filius patris iniustam necem vlcisceretur. Plut. in apoph. Ælian. l. 12. de Var. hist.

Idem.

Post Antipatri obitum, quum Atheniensium resp. ad gubernationem popularem rediisset, Phocion in concione capitis damnatus est. Atq; huius quidem amici cæteri, qui simul cum illo damnati fuerant, flentes ducebantur: Phocion autem tacitus ibat. Cui ex inimicis quispiam factus obuius, post conuicia in faciem expuit. Tum Phocion ad magistratus respiciens: Non hunc, inquit, compescet aliquis indecorè se gerentem? De tam atroci contumelia questus non est, nec flagitauit vindictam aduersus eum qui præter leges sæuiret in hominem damnatum, tantùm cohiberi iussit exemplum bonis moribus aduersum, & immane facinus non aliud quàm indecentes mores appellauit. Plut. in apoph.

Idem.

Phocionem, quum pro concione dicentem quidam petulantissimè maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum debacchans, omisit quòd cœperat, locúmque dedit in maledico. Postquam ille vix dicendi fecisset finem, Phocion reuersus in suggestum placido vultu, perinde quasi nihil esset dictum, cœptam orationem persequutus est. De pedestribus, inquit, copiis audistis: superest vt de velitibus ac leuis armaturæ milite dicam. Plut.

Timotheus.

Dicebatur dux fortunatus. Huic inuidentes nonnulli, pinxerant ciuitates vltro se reti implicare ipso dormiente. Hac contumelia nihil offensus Timotheus, ciuiliter respondit: Si tantas vrbes capio dormiens, quid faciam vigilans? Plut in apoph.

Teleclus.

Ad fratrem ciues criminantem, quòd asperiùs secum quàm cum illo se gererent: Tu, inquit, iniurias pati nescis? Plut. in apoph.

Agesilaus.

Audiens, quosdam clàm sibi infensos esse, non tantùm de vltione cogitauit, sed in militum duces elegit, & magistratus accusatos defendit, & hac arte ex hostibus sibi amicissimos reddidit. Qua prudentia quid vtilius, qua mederi maleuolis maluit, quàm vlcisci. Plut. in Laco. apoph.

Idem.

Ad Larissæos qui non iuuerant res hostium, Xenoclem & Scythen legatos misit, vt amicitiam inirent. Verùm hos quum Larissæi contumeliose tractassent, alii hoc factum grauiter tulerunt, & admonuerunt Agesilaum, vt hoc factum contra ius gentium admissum, admoto exercitu vlcisceretur. At ille negabat, si vel vniuersam Thessaliam hac conditione vellet capere, vt ex his quas miserat, alterius faceret iacturam: amissurus vtrumque, si illos bello lacessisset. Ibidem.

Agis vltimus.

Cùm captus ab Ephoris condemnaretur, ac iam duceretur ad mortis supplicium, vidit quendam rei indignitate ad fletum moueri. Cui ait: Desine meas vices flere. Morior enim præter ius & æquum, súmque multo melior his qui me occidunt. Ibidem.

Cleomenes.

Suprà de Malitia.

Lysander.

Quum multis contumeliis à quodam assiduè afficeretur, Dic, inquit, ô amicule, dic dic, nihil omittas, si quà tuum animum malis quibus videris plenus, valeas exonerare. Ingẽtis animi argumentum, ne ira quidẽ dignum arbitrari maledicum, quum in promptu esset vltio. Plut. in Lac.

Lycurgus.

Post reformatam Rempubl. cùm à populo ferè dilapidatus esset, in ea seditione Alexander pertinacius insequens, fuste respicienti Lycurgo in tergum, extrudit oculum. Verùm hũc Alcandrum cùm noxæ deditum publico decreto accepisset puniendum, nec vllo affecit incommodo, nec incusauit: sed cùm illũ sui instituti socium haberet, effecit, vt & ipsum Lycurgum, & vitæ rationem quam cũ eo egerat prædicaret: nec victũ modò, sed vniuersam ciuium educationem amaret, quam Lycurgus induxerat. Porrò mali quod acciderat monumentũ locauit dicatũ in templo Mineruæ, cui ab æreo delubro nomen Chalciœco, deæque cognomentum addidit, vt Optiletis diceretur, Nam Dores Lacedæmonem incolentes, oculos optilos vocant, ab ὀπτίλω quod Græcis sonat video. Insignis tolerantiæ exemplum, quæ ex hoste capitali reddidit amicum ac propugnatorẽ: quem etiam si negasset, vt ipsi licuit, nihilo tamẽ minus ipse fuisset luscus, & vno legum suarum defensore minus habuisset. Plut. in Lacon. Stob. serm. 17.

Anonymus.

Duo pueri inter se pugnabant, quorum vnus alteri lethale vulnus inflixit. Puerorum autem sodales, cũ saucius ille moriturus esset polliciti authorem interfecturos. At ille: Nequaquam, inquit, per deos. Non enim æquum est: quandoquidem & ipse hoc facturus eram, si anteuertissem, sique strennus fuissem. Indolem verè Laconicam, qui victus ac moriens, iustè tamen victori fauebat: quòd virtute, non dolo superasset aduersarium. Quid talibus ingeniis felicius si à teneris ad veram virtutem fuissent instituta potius quàm ad militarem duritiem? Plut in Lac.

Alius.

Quidam Laconi dixit, Mentiris: ille contra, Nimirum, inquit, liberi sumus, alij verò nisi vera dixerint vapulant. Nihil cõmotus est Lacedæmonius, sed atrox conuiciũ elusit ioco, obiter taxans maledicum, quòd ipse non esset Lacedæmoniis, atq; ob id nec liber. Porrò serui si quid fallant mendacio, loris emendantur. Ibid.

Lacones.

Lacones cùm Deos cõprecantur, hoc votis addunt, Vt possint iniuriã pati: quòd neminem iudicarẽt ad gerendum imperium, aut alioqui magnas res obeundas idoneum, qui quauis iniuria commoueretur. Plut. in Lacon. apoph.

Archo-

Archelaus.

Quum à quodam aqua conspersus esset, amicis illum aduersum eum qui hoc fecerat inflammantibus: Imò, inquit, non me conspersit, sed eum quem esse putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo, facilè decet iis ignoscere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt. Plut. in apoph.

Demonax.

Quum athletam reprehendisset, quòd victor in Olympiis cultu molli vteretur, lapidem illi iracũdus incussit in caput, ita vt sanguis ex vulnere profflueret. Id factum indignè ferentes qui aderant, hortati sunt, vt adiret proconsulẽ: Nequaquã, inquit, ò viri, ad proconsulẽ, sed ad medicũ potius. Prius esse debet homini, vt malo accepto medeatur, quã vt regerat in alterum. Eras. Rot. l. 8. apo.

Pausanias.

Quum Athenienfium exules hortarentur Pausaniam, vt aduersus Athenienses moueret exercitum, dicerétq. quòd quũ in Olympiis præconis voce pronuntiaretur victor, soli Athenienses ipsum exsibilassent: Cũ hoc, inquit, fecerint in bene meritũ, quid facturos creditis, si illis malè fecero? Insigne moderationis exemplum, nihil tam atroci commoueri contumelia. at idem ingenij mirè solertis argumentũ, quod efferebatur, velut instigaturum Pausaniæ animũ ad suscipiendum bellum, id in partẽ diuersam retorquere. Plut. in Lacon. Item supra tit. de Malitia attribuitur Philippo regi Maced.

Thrasibulus.

Quum populum Atheniensium à triginta tyrannis pulsum restituisset, plebiscitum tulit, ne præteritarum rerum fieret mentio: legémq. ἀμνηστίας, id est obliuionis inuexit. Plut.

Agathocles.

Obsidens vrbem quandam, nonnullis è muro cõuicia in ipsum iaculantibus, dicentibúsque: Figule, vnde militibus tuis persolues stipendium? Ille placidus ac ridens respondit, Quũ hanc cepero. At cũ vrbe vi potitus esset, venderétq. captiuos: Si me, inquit, denuò conuiciis affeceritis, apud heros vestros querar de vobis. Ciuiliter illis exprobrãs & intẽpestiuam maledicentiam, & seruitutẽ maledicentiæ præmium. Plut. in apoph.

Epaminondas.

Ciuium suorum iniurias patientissimè ferebat, dicens esse nefas irasci patriæ: quemadmodũ parẽtũ iniurias vlcisci pietas vetat. Eras. l. 5. apo.

Alexander.

Cùm accepisset esse quendam qui conuiciis ipsum impeteret: Regium est, inquit, quum facias bene, audire malè. Nihil hoc dicto generosius, quanquam idem & aliis ascribitur. Plutarch.

Antigonus.

Nocte quadam milites imprecantes regi audiens, nil dixit aliud, postquàm incognitus eos ex lutosa via extricasset, quàm: Nunc conuiciis aspergite Antigonum, cuius vitio nũc laboratis, & benedicite eidem qui ex his vos ærumnis liberauit: Eras. lib. 4. apoph.

Idem.

Cùm in exiguo quodam castello Græci obsiderentur, & loci fiducia freti contemnerent regem, ob corporis deformitatem, ac nunc staturam humilem, nunc collisum nasum deridentes: Gaudeo, inquit, & boni quidpiam spero, quandoquem & Silenum habeo in castris. Quasi diceret, sensuros eos esse suo tempore virum quem nunc immeritò derident. Eras. l. 4. apoph. Vide prouerb. Silenus Alcibiadis.

M. Cato.

A quodam in balneo percussus, obiurgatus ab amico, cur hoc pateretur? ait: Non memini me percussum esse. Sensit eam iniuriam æquo animo ferendam esse, cuius dolorem non diu sentias. Plut.

Idem.

Quum Catoni causam in foro agenti, Lentulus attracta pingui saliua in mediam frontem quantum poterat expuisset, abstersit Cato faciē, ac dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negent os habere. Os habere negantur, quos nihil pudet: id quum eo facto maximè declarasset Lentulus, tamen Cato ludens, profitetur illi esse os: non quòd erubesceret, sed quòd ore multam purulentiam eiacularetur. Eras. lib. 5. apoph. Idem suprà Diogeni tributum est à Brusonio.

Tiberius Cæs.

In senatu dictis quorundam hominum parum honestis aspersus, admonitus vt maledicos puniret: Non tantū, inquit, habemus otij, vt implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si hanc fenestram aperueritis, nihil aliud agi finetis. Eras. l. 6 apoph.

Idem.

Quum iocis, cōuiciis, famosis carminibus ac rumoribus frequēter impeteretur, amicis ad vltionem hortātibus respondit: In ciuitate libera, linguam, mentémque liberam esse debere. Ibidem.

Theodosius.

Ab amicis interrogatus, cur neminem eorum à quibus afficeretur iniuria, capitis supplicio damnaret? Vtinam (inquit) mihi daretur, & mortuos ad vitam reuocare. Docuit hoc dicto sapientissimus princeps, ad priuatas iniurias hominem debere esse facilem ad ignoscendum. Erasm. l. 8. apoph. ex hist. Eccl.

Fridericus Imper.

In Fridericum Cæsarem tertium, cùm nonnulli dicta probrosa iactassent, referentibus aulicis: An nescitis, inquit Fridericus, principes quasi signum ad sagittam expositos esse? Turres quidem fulgura præaltas feriunt, humilia tecta prætereunt. At nobiscum bene agitur, si verbis tantùm impetimur. Innuens eum qui conuitia, velut dicta, quibus nihil leuius, formidat, vix toleraturum popularium impetum. Æneas Syluius l. 2. Comment. de reb. gest. Alphonsi.

Alphonsus.

Nonnullos de se benè meritos, sed ipsum probris clàm solitos lacerare, cùm audisset: Regium esse, inquit, non solùm benefacere, sed mala etiam patienter audire. Legerat nimirum rex prudentissimus, Lacones deos comprecatos, vt possent iniuriam pati: quòd neminem iudicarent idoneum ad gerendum imperium, qui quauis iniuria commoueretur. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Audiens à suis, quantum maledictis proscinderetur ab inimicis suis, respondit: In huiusmodi iniuriis non quid dicatur, sed à quo dicatur, in primis animaduertendum esse. Idem l. 3. de reb. gest. Alphonsi.

Idem.

Intellexit se multis maledictis à quodam apud exteros traductum esse, qui tamen mox accessit imploraturus eius auxilium. Nec tamen indecorè se gessit: immò parum hoc referre dixit: se enim benefactorū potius, quàm vanè dictorū memorē esse. Panor l. de reb. gest. Alphonsi.

Ludouicus xij. Gall. rex.

*Lugduni, viuēte Caro. VIII. rege, deprehensus à quibusdā aulicis, multis verborum contumeliis vexatus est. Carolo mortuo, propter Ludouici ad regnum receptionem turbati aufugerunt: sed ille absentes sua sponte reuocauit, pristinæque restituit dignitati, dicens, Priuati personam exui: Rex constitutus hæc maledicta non curo neque vlcisci decreui. Annal. Franc.

De vnguentis.

Socrates.

Aiebat, vnguenta relinquēda fœminis, in iuuenibus nullum vnguen-

guentum melius olere, quàm oleum, quo inter exercendum vtebantur. Nam amaracino, aut foliato, protinus idem olent seruus & ingenuus. Rogatus quid senes olere deceat? Probitatem, inquit. Rogatus, vbi hoc vnguentum venderetur? recitauit Theognidis carmen,

ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι.

id est,

Qui bonus est, ab eo bona disces.

Huius generis quædam cõgerit Xenophon in conuiuio. Eras. l. 3. apoph.

Idem.

Cùm taxaret vnguentis delibutos, Phædon interrogatus, quisnam adeò vnguentis delibutus esset? Cui respõdit Aristippus: Ego, ait, infelix: sed me multò infelicior Persarũ rex. At tu vide, inquit, vt quemadmodũ hac parte nullo cæterorum animalium est superior, ita nec hominum vllo sit præstantior. Quo dicto sensit, vnguentis & odoribus hominem nihilo fieri meliorem: cùm & equus balsamo oblitus, idem oleret quod rex: & mendicus vnguento simili delibutus, non minus bene olet quàm summus pontifex. Laer. lib. 2.

Anacharsis.

Oleum dicebat esse venenum, insaniam gignens, eo quòd athletas videret vnctos in se inuicem insanire. Nec olei vsum, vt arbitror, nouerant Scythæ: vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant nisi vncti: putant enim corpus fieri robustius, at Scytha simulabat se credere illis oleũ esse causam insaniæ. Laer. l. 1. c. 9.

Diogenes.

Nactus vnguẽtum, eo pedes inunxit, præter morem publicum. Id demirantibus, dixit: Quoniam vnguentum capiti infusum exhalatur in aërem, à pedibus autem ascendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam consuetudinem qua coronas capiti imponunt: cùm magis conueniat infra nares ponere, quòd fragrantiæ vapor non tam descendat quàm ascendat. Laert. l. 6.

Idem.

Cuidam habenti capillos vnguento delibutos: Caue, inquit, ne capitis suaueolentia, vitæ maleolentiam adducat. nam Græcarum vocum iucundam affinitatem vtcunque reddere studuimus, εὐωδίας & δυσωδίας. Vnguentum enim in viro arguit vitæ molliciem: Fama porrò velut odor est hominis. Simile quiddam dixit Martialis: Neuole, non bene olet, qui bene semper olet. Laert. lib. 6. & Stobæus.

Idem.

Aiebat, faciles esse deos ad donandam hominibus vitam: cæterùm hãc ignorari ab his qui quærunt vnguenta. Laert. lib. 6.

Lycurgus.

Vnguenta eiecit è republica, tanquam olei corruptelam ac perniciẽ. Nam oleum (inquit) odoribus vitiatum, nullum habet vsum, nec ad esum, nec ad membrorum vnctionẽ: atque dum rem necessariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor sit copia. Plutarch. in Lacon. apoph.

Fl. Vespasianus.

Ei cùm adolescens quidam gratias ageret pro impetrata præfectura, quoniã vnguento fragrabat, & nutu contẽptus est, & grauiter increpitus: Mallem, inquit Vespasianus, allium oboluisses. Mox & literas concessas reuocauit. Suetonius in eius vita.

Vide apoph. de fuco, & mendacio.

De voce atque clamore.

Zeno Citieus.

Formam dicebat esse vocis florẽ: aut contrà, quemadmodum ab aliis refertur, vocem esse formæ florem. Nam oratio composita gratiam addit formæ. Laert. l. 7.

Idem.

Dicebat, eos qui d[illegible] esse oportere [illegible]

bus: quibus vox magna, bonáq. latera debent esse, cum os immodicè non diducant, quod faciunt ij, qui plurima loquuntur, sed supra vires. Dum enim os diducunt, declarant se satagere verius, quàm agere. Ibid.

Anonymus.

Carneades fertur admodum fuisse vocalis. Itaq. quodam tẽpore gymnasiarcha, id est, scholæ princeps, misit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui respondit: Da mihi vocis modum. Ad quod rursus eleganter princeps: Modum habes, nempe auditores. Siquidem pro numero auditorum temperanda vox est Laert. li. 4. cap. 9.

Demosthenes.

Audiens oratorem quendam immodicè vociferantem, Non, inquit, quod magnum est, bene est: sed quod bene est, magnum est. Hoc & aliis ascribitur. Erasm. lib. 4. apoph.

Idem.

Quodam tẽpore vox Demosthenis inter concionandum defecit, ob multitudinis fremitum. Id obijcientibus, ita respondit: Histriones è voce iudicare par est, oratorem è mente. Græca iucundius sonant: ὑποκρίτας δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Histrio seruit populo, orator consulit: ille delectat, hic prodest. Ad bene consulendum non refert quàm sit vocalis, sed quàm opportuna suadeas. Actori voce opus est, quæ vincat multitudinis fragorem: orator talis esse debet, vt populus ipsum vltrò tacitus & attentus auscultet. Eras. l. 8. apoph.

Isocrates.

Inter familiares dicere solitus est, se quidem docere decem minis: cæterùm qui ipsum docuisset audaciam & vocalitatem, mercedis loco accepturũ decem millia. Nã vocis exilitas & animi timiditas reddebant Isocratẽ ad dicendum inutilem. Hæc autẽ quoniam naturæ sunt, non artis, à præceptorib. dari non possunt. Ibid.

M. Cato.

Quando docebat iuuenes intrepidè pugnare, sæpenumero dicebat, verba plus quàm gladium, & vocem plus quàm manum, hostes in fugam vertere, attonitósque reddere. Nolebat militem in prælio mutum esse: sed atrocibus dictis, clamore, vultúsque truculentia terrere hostem. Plutar. in Rom. apoph.

Cicero.

Oratores, qui inter dicendum vociferarentur, dicebat claudis esse similes, qui sic ad clamorem, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre est, qui cùm sentiunt se causa inferiores, ad furiosa iurgia confugiunt: vt quoniam rationibus persuadere non possunt, improbitate metúq. extorqueant. Ibid.

Idem.

Cùm M. Cælius, qui credebatur à parentibus non liberis natus, epistolam apud senatum clara firmáque voce recitasset: Ne miremini, inquit Cicero, nam hic vnus ex his est qui proclamarunt. significans, illum fuisse præconem, & hoc vsu contigisse vt esset vocalis. Solent autem serui venales voce præconis commendari. Erasm. l. 4 apoph.

De voracitate.

Zeno Citieus.

Cum in quodam conuiuio vidisset hominem immoderatius obsonia vorantem, ipse piscem ingentem continuò è patina sustulit, quasi solus deuoraturus. Alter intuens Zenonẽ, eius admirabatur impudentiã. At quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, si meã opsophagiam ferre non potes? Laert. l. 7.

Diogenes.

Vulgo canis dicebatur. Sunt autem canum multa genera, sunt enim venatorij, sunt aucupatorij, sunt custodes ouium & ædium, sunt qui habentur in deliciis. Ergo percontanti

qualis

qualis ipse canis esset, lepidè respondit: Esuriens, Melitæus: satur, Molossus, quòd cibi appetens, blandiretur: saturatus, morderet. Laer. l. 6.

Corydus.

Cùm Chærephon nudus in conuiuio distenderetur: O Chærephon, inquit, nunc te veluti lecythos intueor quousque plenus sis. in lecythis vitreis apparet, quousque plenæ sunt, si eximantur è thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis. Eras. l. 6.

De votis.

Diagoras.

CVm in Samothraciam venisset, atque ei amicus quidam dixisset, Tu qui deos putas humana negligere, nónne animaduertis ex tot tabellis pictis, quàm multi vobis vim tempestatis effugerint, in portúmque salutis peruenirēt? Ita fit, inquit. Illi enim nusquā picti sunt, qui naufragium fecerunt, & in mari perierunt. Brus. l. 7. c. 15. Risit ethnicam superstitionem: quid enim possunt idola & res ludicræ ac nihili?

Diogenes.

Eos summopere reprehendebat, qui, si quid secus euenisset, fortunam incusarent: id quod vulgus hominū solet, dicens ipsos homines potius incusandos, qui postularent à fortuna, nō quæ verè bona essent, sed quæ ipsis bona viderentur. Nam si permitterent diis, quæ ipsi iudicant optima dare, darent. nunc acceptis his quæ flagitarūt, impudēter incusant deos. Laër. lib. 6.

Anonymus.

Lacon quum voto se obstrinxisset, quòd se de Leucate petra præcipitem daret, conscendit montem, & conspecta altitudine sese auertit. Id cū illi probri gratia obiiceretur: Nō putaram, inquit, illi voto maiore voto opus esse. Ioco elusit inconstantiæ formidinísque crimen. Etenim qui facinus arduū concipit animo, prius à diis optare debet animum facinori parem. Plut. in Lacon.

Augustus Cæs.

Cùm Caium ex filia nepotem in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeij beneuolentia, audacia Alexandri, ipsius autem fortuna comitaretur. Quod in singulis erat præcipuum, id optabat vni contingere. Illud autem singularis cuiusdam erat modestiæ, quòd vir ingenio, doctrina, consilióque præstans, sua præclarè gesta fortunæ adscribebat. Plut. in apoph.

De vrbanitate.

L. Crassus.

M. Brutus, cum in accusatione C. Planci duos lectores excitasset, & alteri de colonia Narbonēsi L. Crassi, qui reo Bruti aderat: orationem legendam dedisset: alteri, de lege Seruilia, ex his demonstrans, illū sibi pugnantia scribere: Crassus vicissim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit, in quorum primo erat: Fortè euenit vt in Priuernate essemus. hic Crassus: Audis Brute, pater testificatur se tibi fūdum Priuernatem reliquisse. In secundo libro scriptum erat: In Albano eramus ego & Marcus filius. hîc rursum Crassus: Norat hunc gurgitem, metuebat ne cùm is nihil haberet, nihil esse ei relictum putaretur. Tum ex tertio recitatum est: Cùm in Tiburti assedimus ego & Marcus filius: tum Crassus: Vbi sunt hi fundi Brute, quos tibi pater publicis commentariis cōsignatos reliquit? Quòd nisi puberem te iam haberet, quartum librum cōposuisset, & se etiam in balneis locum cum filio scriptum reliquisset. Ita Crassus duos lectores aduersum se à Bruto excitatos, tribus aduersus ipsum productis vltus est. Hoc vrbanitatis exemplum refert M. Tullius, quod nō astringitur [illegible]

gis verbis, sed per orationem fusum est. Eras.l.6. apoph.

Augustus.

† Cùm ab eo Pacuuius Taurus congiarium peteret, dicerétque iam hoc homines vulgò loqui, nō paruam ab illo sibi pecuniā dat: Sed tu, inquit, noli credere. Macrob.lib.2.Satur.c.4.

Idem.

† Cùm castris excedere iussisset Herennium iuuenem vitiosum, & is hac deprecatione supplex vteretur, quomodo ad patrias lares reuertar? Quid patri meo dicam? Respondit, Dic me tibi displicuisse. Ibidem.

De vrbium munitionibus.

Lycurgus.

PErcontantibus cur prohibuisset vrbem cingi muris? Quoniam, inquit, non caret mœnibus ciuitas quæ non lateribus, sed viris cincta est. Indicauit id genus munimenta magis arguere ciuium ignauiam quā fortitudinem. Plut.

Agis Archidami F.

Cùm præteriret Corinthiorū mœnia, conspiceréque excelsa munitáque esse, & in longum porrecta spatium: Quæ sunt (inquit) mulieres, hunc locum inhabitantes? Innuens, fortibus viris nō esse opus mœnibus. Plut in Lacon. apoph.

Agesilaus.

Quum quidam interrogasset, cur Sparta mœnibus non cingeretur? Ciues armis instructos & vnanimes ostendit, & ait: Hi, hi sunt vrbis mœnia. Significans, eam demum ciuitatē munitam esse, in qua infracti, & bene armati milites essent. Plut in Lac.

Theopompus.

Cuidam ostendenti ciuitatis suæ mœnia, ac percontanti: num valida & alta viderentur? Minimè, inquit, siquidem sunt mulierum. Sentiens, ciuitatem satis munitam esse, si viros habeat: sin minus, nihil prodesse quamlibet operosa munimēta. Plut. in Lacon.

Pamboidas.

Legatus missus in Asiam, ostendentibus ipsi murū probè munitum: Per deos (inquit) ô hospes, bellum conclaue mulierum. Plut. in Lacon.

Isæus sophista.

Cùm olim Lacedæmonij inirent consilium de ciuitate mœnibus cingenda, Isæus sophista, aliis consultantibus Homeri hæc recitauit verba:

Scutum hæsit scuto, galea galea, atque viro vir.

Ea adiecit: Sic mihi state Lacedæmonij, & muris cincti sumus. Phil. in Sophistis.

Alexander.

Quum audisset de rupe quadam apud Indos, quæ ob sublimitatem, velut auibus inaccessa, ἄορνος dicebatur: quòd ipse quidem locus expugnatu difficilis esset, sed qui eum teneret, formidolosus. Nunc, inquit, locus captu facilis est. Significans, nihil prodesse munimenta, nisi vir fortis ea tuetur. Arx enim non tam fossis ac muris tuta est, quàm viris. Plut. in apoph.

Scipio iunior.

Cuidam vallum gestanti, qui se dicebat onere vehementer premi: Nihil mirum, inquit, quando isti ligno magis quàm gladio fidis. Significans, ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illum valeret. Quòd si gladiis fiderent milites, nihil esse opus vallis. Plut. in apoph.

De vsura & fœnore.

Thales.

ASsiduè in ore habuisse fertur: Noli ditari nequiter. Quo admonuit, vt à turpi lucro vbique abstineamus, ne grauetur proximus. Laert. lib.1.cap.1.

Anacharsis.

Aiebat, forum esse locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis destinantum.

ſtinatum. Notans mores vendentium fœneratorum, qui per fas nefáſque plebem expilant, nummíſque exhauriunt. Laërt. lib. 1. cap. 9.

Antiphanes.

Dicere ſolebat: Vſuram, quæſtúmque illicitum, breues habere delicias, longã autem calamitatẽ. Stob.

Ageſilaus.

Quum Agidi perſuaſiſſet, vt debitorum fœneratorúmque nomina, tabulæque vnà comburerentur, apportatæ ſunt in forum Olarium, ac coaceruatæ, ſuppoſito igni, dum concremarentur, abeuntibus ergo fœnerantibus ac diuitibus cum triſtitia, Ageſilaus illorum calamitates irridens: Nunquam ſe ignem puriorem vidiſſe iactabat. Plut. in Lacon. apoph.

Muſonius.

Rutilius quum aliquando Romæ adiſſet, Muſonium rogauit: Dic mihi Muſoni, Iupiter Seruator, quem tu imitaris, num fœneratur? Notans illius inopiam, qui cogeretur interdũ accipere mutuum. Ad hoc arridens Muſonius: At ne fœnerat quidem, Rutuli. Turpius eſt ad fœnus dare, quàm accipere. At Rutilius, cùm ipſe faceret quod grauius eſt, obiecit illi quod erat leuius. Eraſ. lib. 6. apoph:

M. Cato.

Ex Catone Cenſorio quum quiſpiam percontaretur, quid in re domeſtica maximè expediret? reſpondit: Bene paſcere, bene veſtire, & bene agrum colere. & illi qui quæſierat: Quid fœnerari? Cato: Quid hominem (inquit) occidere? Non minus igitur fœneratorem peccare cenſuit quàm homicidam. Cicero libro ſecundo Offic.

Alphonſus.

Fœneratores vt pote labores mortalium depaſcentes harpyias vocare ſolitus erat. Quemadmodum enim Vergilianæ illæ Harpyiæ raptu viuebant, ſic hodie fœneratores ex pauperũ laboribus magnas per nefas opes reponũt ſibi & ſuis. Panormitan. l. 4.

Idem.

Iuſtitiæ & æquitatis amator ardentiſſimus, audiens illicito lucro hominibus inſidias à fœneratoribus ſtrui: Fœnus nil aliud ſibi quàm animæ funus videri dixit. Damnauit autem vniuerſam fœnerandi rationem, quæ planè eſt contra naturæ regulam, cùm ex nihilo nihil gignatur. Idem li. 3. de Alphonſi reb. geſt.

Bernard. Senenſis.

Fœnus ita demum ſine peccato exerceri poſſe affirmauit, ſi pecunia iis crederetur, qui nec capitalem ſummam reddere poſſent. Æn. Syl. de dictis Sigiſmundi & Friderici imper. & lib. 3. de dictis Alponſi.

De vtilitate.

Antiſthenes.

Hoſtes ſemper obſeruandos eſſe dicebat, ideo quòd hi primi omnium ſentiant, ſi quid delinquas. igitur plurimum vtilitatis ex his capere poſſumus, cùm errores noſtros caſtigari cognoſcimus, vt cognita corrigamus deinceps. Laertius lib. 6. c. 1.

Anacharſis.

Forum eſſe locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis deſtinatum. notans mores vendentium, per fas nefáſque lucra venantium. Laert. lib. 1. cap. 9.

Lyſander.

Cùm egregius ſimulandi artifex euaſiſſet, ac pleraque quæ crudeliter & auarè gerebat, callidis fucis ornaret, iuſtum non alia re quàm vtilitate, & honeſtum commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mendacio præſtantiorem eſſe, ſed vtriuſq. dignitatem ac pretium vtilitate æſtimandum. Inuertit vir improbus philoſophorum dogma, qui quod honeſtum eſt, idem volunt vtile eſſe. hic quicquid eſſet vtile, idem [illegible] honeſtum. Plut.

Cato Vticensis.

Cùm Romam venisset, reuocatus est ab exercitu: non quidem vt ipsi gratificarentur, sed quod per illum citò Carthaginem se capturos crederet. Plutarchus in Romanorum apophtheg.

De vulgi natura, moribus & iudicio.

Stilpo.

Crateti percontanti, num dij orationibus & precibus delectarentur? Istuc, inquit, ô stulte, ne percontetis in via, sed solùm interroga. Subindicans, aut nullos esse deos, aut eos solicitari de rebus humanis. Sed non expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui necessarium esset deorum metu contineri. Huic simillimum est quod tribuitur Dioni, qui eam quæstionem proponenti, versu Homerico, ni fallor respondit:

οὐκ ἀπ' ἐμεῦ σκεδάσεις, ὄχλον παλαπείριε πρέσβυ.

Non abiges miserande senex turbam procul à me.

Laert. li. 2. cap. 12.

Anacharsis.

Mirabatur, qui conueniret, vt artifices apud Græcos certarent, sed de his iudicarent artis expertes. Sentiēs, de artifice neminem rectè iudicare, nisi artificem. In theatro certabant histriones, mimi, cantores & sophistæ, recitabant poetæ: quorum artes cùm populus nesciret, tamē aliis applaudebant, alios explaudebāt. Idem li. 1. ca. 9.

Antisthenes.

Omnia mala pro peregrinis habenda esse putauit. Sed vulgus hominum ea tantùm probat, quibus assueuit: ab exoticis abhorret, non quidem hanc ob causam, quòd per se mala sint, sed quia peregrina. Erasm. libro 7. apophthegm. ex Diogenis Laert. lib. 6.

Diogenes.

Suprà, de Laude propter vtilitatem.

Idem.

Quodam die theatrum ingressus, ipse aduersus populum nitens ingrediebatur. Interrogatus autem, quam ob rem id faceret? Hoc, inquit, in omni vita facere studeo. Sentiens, hoc sapientis esse viri, in omnibus actionibus à multitudine dissidere: propterea quòd vulgus hominum cupiditatibus agitur, non ratione. Laert. lib. 6.

Chrysippus.

Cuidam reprehendenti, quòd non apud Aristonem cum pluribus daret operam philosophiæ: Nunquam, inquit, philosopharer, si cum pluribus auscultarem. Dictum lepidius est apud Græcos, quòd πολλοὶ interdū sonat multi, interdum vulgus hominū. Sensit, non statim esse optima, quæ placent compluribus. Laert. libro 7. cap. 2.

Demades.

Cùm esset quæstor, populo Atheniensi persuaso vt iis qui ab Alexandro defecerant triremes auxiliares mitterent, iubentíque vt illicò pecunias depromeret: Paratę sunt, inquit, pecuniæ, ô viri Athenienses, quas in congios deposueram, vt singuli minæ dimidium acciperetis: Verùm si has mauultis in hunc vsum erogari, per me quidem, vt vobis quidem lubet, vtamini, licet. Hoc sermone fregit impetum populi, nolentis illa distributione spoliari. Sic interdum, vt indomitę belluæ, arte ad meliora cōsilia auocandus est populus. Erasm. li. 6. apoph.

Alcibiades.

Habebat canem quendam insigni pulchritudine, emptum drachmarū septem millibus. huic amputauit caudam, ac per vrbem obambulare passus est. Demirantibus cur id faceret: Vt hoc, inquit, de me loquātur Athenienses, nec alterius rei sint curiosi. No-

ſi. Norat ingenium populi, qui de claris viris libenter loquitur malè. Illi morbo ſuppeditauit materiam leuiorem. Plut. in Græc. apoph.

Phocion.

Populum Athenienſem in concione quum liberiùs reprehenderet, eíque Demades diceret: Laniabit te Phocion plebs, ſi paululum inſanierit: Quin, inquit ille, te potius ſi paululum reſipuerit. Bruſ. li. 7. cap. 17. ex Plut.

Idem.

Quum Athenienſibus proditum eſſet oraculum in ea ciuitate vnum eſſe virum qui cunctorum ſententiis aduerſaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri, vt occiderent: Phocion in medium proceſſit: Ego, inquiens, ſum ille, quem deſignat oraculum. Mihi enim ea omnia diſplicent, quæ vulgus ait & dicit. Quo dicto oſtendere voluit, inconditam multitudinem, quoniam affectibus agitur, nihil ſani nec agere nec loqui. Plut. in apoph.

Idem.

Orationem habens apud Athenienſem populum, placebat omnibus, cúmque videret ab omnibus pariter ſermonem approbari, conuerſus ad amicum: Quid (inquit) num mali quippiam dixi imprudens? Adeò perſuaſum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficiſceretur. Plut. in apoph.

Ariſtides.

Suprà de Probitate damnata.

Themiſtocles.

Themiſtoclem cum Athenienſes contumelia afficerent, in quos multa contulerat beneficia, aiebat ſe ſimilem eſſe platanis, ſub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tempeſtate, & eaſdem ſimul, vt abiit tempeſtas, vellunt. Senſit vir prudentiſſimus, vulgi mores eſſe, vt in belli periculis implorent opem fortium virorum, in pace verò contemnant. Plut. in Græc. apoph.

Hippomacus.

Quum diſcipulus ſuus aberraret arte inter fiſtulandum, & nihilominus plauſum auditorum aſſequeretur, percuſſit eum baculo, dicens: Perperam fiſtula cecinisti, nam alioquin hi tibi non applauderent. Ælianus li. 4. de Var. hiſt.

Polycletus.

Eodem tempore duo ſimulachra fecit: alterum quidem ad vulgi arbitrium, alterum iuxta artis regulas. Gratificaturus autem plebi, ad ſingulorum acceſſum tranſpoſuit, & commutauit aliquid, morem gerens vniuſcuiuſque voluntati. Mox propoſuit vtrumque: & alterum omnes admirationi, alterum ludibrio ac riſui habuerunt. Reſpondens igitur Polycletus: At hoc, inquit, quod vituperatis & reprehenditis, à veſtra arte profectum eſt: quod vero ſuſpicitis, ego mea facultate ſum fabricatus. Ælian. li. 16 de Var. hiſt.

Plutarchus.

† Qui multitudini placet, iis ſapiẽtibus diſpliceat neceſſe eſt. Idem de educ. lib.

Idem.

† Quod tibi vitandum præcipuè exiſtimo, turba eſt: nunquam te illi tutò commiſeris, ego certè confiteor imbecillitatem meam, nunquam mores quos extuli, refero. Ad Lucil. ep. 7.

Dionyſius.

Suprà de Inuidia, quæ plerunque felicitatis & virtutis comes eſt.

Appius Claudius.

Quum in cenſura haberet competitorem Scipionem, Pauli Æmylij filium, populari auræ ſtudentem, magna voce: O Paule, inquit, Æmyli, nónne etiam apud inferos indignaris, quòd filium tuum Mallius tonſor & Licinius declamator ad cenſuram producunt? Plut.

M. Cato.

Populum Romanum gregi pecudum conferre ſolebat: quæ ſingulæ nemini obtemperant, vniuerſæ au-

tem gregis ducẽ sequũtur. Sic & vos, inquit, quos nemo vestrũm priuatim in consilium adhibere vellet, ab his hic congregati, vos agi ducique sinitis. Notans populum quòd deterrimis committeret magistratus. Eras. li.5. apoph.

Polycarpus.

Polycarpus cùm fidei suæ rationem Herodi proconsuli reddere paratus esset, diémque postularet, quo cum proconsule agere posset: Proconsul voluit, vt coram populo se excularet. Cui Polycarpus: Non faciam, inquit, cùm principibus & potestatibus honos debeatur, modò Deo non sit contrarius: populo autẽ furenti, satisfacere nemo possit. Euseb. li 4. Eccl. hist. ca.15.

De vulnere & cicatrice.

Crates.

Nicodromus citharœdus Cratetis dictis lacessitus, impegit illi pugnum in os, & sugillauit. At Crates fronti imposuit tabellam, in qua scriptum erat: Nicodromus faciebat. Itaque cum liuore suo obambulans, traduxit citharœdum: festiuiter alludens ad artificum morem, qui operibus suis inscribunt, Apelles aut Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulsato. Laert. lib.6. cap.5.

Alexander.

Frequenter dicere solitus est: Vt maximè sanetur vulnus quod illatum est, manet tamen cicatrix. Sensit vir clarissimus, vulnus facilè quidem sanari posse, vt dolor omnis auferatur: cicatricem tamen, hoc est iniuriæ factæ memoriam, semper versari ob oculos. Eras. 8. apoph.

Timotheus.

Audiens quendam acceptum in bello vulnus prædicantem, ac corporis cicatrices ostentantem: Et me, inquit, puduit, quòd cùm ego in Samo dux vester essem, catapultæ telum prope me ceciderat. Significans, hoc vulnus illi non factum in prælio cominus pugnanti, sed procul. Sic sunt hodie Thrasones, qui vulnera à bombardis corpori inflicta ostentant omnibus, fortitudinis gloriam aucupantes: cùm vulnus eminus pugnando fortassis à puero, vel ignauissimo timidissimóque homine acceperint. Eras. li. 5. apoph.

De vxoribus.

Aristippus.

Mulierem paruam, sed pulchram conspicatus, Paruum, inquit, malum, sed magnum pulchrũ. Vel si mauis inuertere sententiam: Paruum quidem pulchrum, magnum autem malũ. Nam καλὸν & κακὸν apud Græcos facile permutari possunt. Ant. in Melis. par.2 ser 33.

Socrates.

Socrates dicere solebat viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores verò maritorum quibus cum viuunt moribus. Norma enim coniugii vir est. Æquitas igitur docet, vt viris tanquam capiti vxores obtemperent. Eras. li.3. apoph.

Antisthenes.

Cum his mulieribus habendam cõsuetudinem dixit, quæ beneficium beneficio pẽsent. αἳ χάριν εἴσονται, id est, quæ gratiã habituræ sint. Sentiẽs, abstinendum ab his quæ pretio vendunt inhonestam voluptatem, nec pariunt, nec amãt mutuum: aut à valetudinariis, deformibus ac malè moratis, quæ gignũt fœtus pœnitendos. Laer. li.6. ca.1.

Theano.

Rogata, quando mulier esset munda à viro? respondit: A suo semper, ab alieno nunquam. Laer. li.8.

Phocionis vxor.

In complurium fœminarum cœtu interrogata, cur sola ex omnibus aureo non vteretur ornatu? Satis, inquit,

quit, vxori magnus ornatus viri sui virtus est. Antonius in Melis. parte 2. ser. 33.

Leonora Ducissa Gandiæ.

† Interrogata aliquando à nobilissima fœmina, cur simplici adeò penéque attrita veste, nulla dignitatis habita ratione, vteretur? Méne, inquit, byssinis, sericis, aut purpureis indui vis, cùm Dominum meum (sic enim coniugem appellabat) cilicium gestare sciam? Ribaden. de vita Frāc. Borg. li. 1. c. 12.

Vide apoph. de Mulierum natura & moribus.

De vxore eligenda.

Pittacus.

INterrogabat quendam, quamobrem vxorem ducere nollet? qui cū respondisset, Quoniam si formosam duxero, habiturus sum communem: sin deformem, pœnam. Haudquaquam, dixit: sed si pulchram duxeris, nō erit tibi pœna: sin deformem, non habebis communem. Stobæus serm. 65.

Idem.

Sciscitatus à quodam, qualem vxorem ducere deberet? respondit, Æqualem tibi ducito. Ipse enim cùm domi haberet opulentiorem, habebat etiam morosam & imperiosam. Laer. li. 1.

Chilon.

Chilonis dicterium est, vxorem humilem modico apparatu ducendam, ne pro coniuge dominam accersas domum. Sat enim dotata venit puella, quæ pudicitiam & honestos mores secū adfert. Proinde hoc erat vnū ex Laconicis institutis, vt virgines sine dote nuptum irent. Laer. l. 1. cap. 4.

Cleobulus.

Æqualem vxorem ducendam esse suadebat. Si enim ex superiori familia duxeris, inquit, non affines tibi, sed dominos comparabis. Stob. serm. de Temperantia.

Idem.

Præterea dixit, filias viris elocandas esse ætate virgines, sed prudentia matronas. Stob. ser. 68.

Antisthenes.

Adolescenti consulenti, Cuiusmodi vxorem ducere expediret? Si formosam duxeris, inquit, habebis communē: sin deformē, habebis pœnam. Iucundius id effertur apud Græcos, quibus quo ad voces attinet, minimū interest inter κοινὴν & ποινήν: quod ad rem attinet, plurimū. Suadebat itaque, media statáque (vt vocant) forma ducendam, quæ nec fastidium viro moueret ob deformitatem, nec ob insignem formam peteretur ab adulteris. Aulus Gel. lib. 5. cap. 11. hoc dictum Bianti tribuit. Laert. autem Lib. 4. Bioni. Maximus verò serm. 39. Soloni. Cæterùm Pittaco etiam attributum à Stobæo paulò iam suprà recensuimus.

Democritus.

Interrogatus, cur homo proceræ staturæ, tam paruam duxisset vxorē? Ego, inquit, in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Antonius parte 2. ser. 34. Melissæ.

Idem.

Dicebat, eum qui bonum generū nactus sit, inuenisse filium: qui verò malum, simul & filiam perdidisse. Stob. ser. 69

Aureolus philos.

Rogatus, paupérne an diues vxor ducēda esset? Pauperē, ait, alere difficile est: diuitem verò ferre, tormentum. Brus. l. 7. ca. 22.

Lycurgus.

Cuidā percontanti, quā ob causam lege cauisset, vt sine dote virgines elocarentur? Vt, inquit, neque propter inopiam vllæ relinquerentur innuptæ, neque ob diuitias expeterentur: sed vt iuuenū quisque ad puellæ mores respiciens ex virtute faceret electionem. Eadem de causa fucus & ornamenta, quibus aliæ formam vel

fingere vel commendare solent, ex vrbe submouit. Plut.

Pericles.

Duobus filiam eius ambientibus, quorum alter diues ac imperitus erat, alter verò pauper & studiosus, elocauit eam pauperi: inquiens, illum qui diues fieri posſit, meliorem esse quàm qui iam sit. Stob. ser. 68.

Themistocles.

Vnicæ filiæ pater consulebat, vtrũ eam pauperi, sed ornato: an locupleti, sed parum probato collocaret. Malo, inquit Themistocles, virum pecunia, quàm pecuniam viro indigentem. Val. Max. l. 7. c. 2. Stob. serm. 83. Cicero autem lib. 2. Officiorum, de sua filia id dixisse refert, quemadmodum & Plut. in eius vita & apoph. item Stob. ser. 83.

Olympias.

Quum accepisset, adolescentem quendam aulicum duxisse vxorem elegantem quidem forma, sed famæ parum secundæ: ille, inquit, non sapit, qui vxorem oculis non etiam auribus duxerit. Forma cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidam autem nec auribus, nec oculis, sed digitis ducunt, solam spectantes dotem. Eras. 6. apoph.

Aurelia.

Aurelia Iouiani Pontani filia natu maior, amisso Paulo marito, cùm à patre ad secundas nuptias hortaretur: Quin tu, inquit, pater nuptias secundas non inis? (erat enim is etiam viduus.) Quia, respondit, nullam matri tuæ similem me reperturum confido. Eadem cura (respondit illa) me quoque versat pater, quod mihi placiturum Paulo æquè similem sperem neminem. Adrianus Barlandus.

De Vxore ducenda.

Menedemus.

CVidam sciscitanti, num sapienti ducenda esset vxor: Num ego, inquit, videor tibi sapiens? Quũ annuisset: Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacaneũ erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat sapientem. Laër. l. 2.

Antisthenes.

Sup. de coniugio & matrimonio.

Theano.

Suprà, de Oeconomia.

Epaminondas.

Cùm in cœlibatu viueret, à Pelopida reprehensus est hunc in modũ: Non curas tu quidem Remp. qui nullos post te filios relinquis, quorum manu patriæ salus ritè defendi possit. Brus. l. 7. c. 23.

Metellus.

Dicere solebat: Si sine vxoribus possemus esse, omnes ea molestia caremus: sed quoniam ita natura tradit, vt nec cum iis satis cõmodè, nec sine illis vllo modo viui posſit: saluti perpetuæ potius, quàm breui voluptati consulendum est. Brus. l. 7. c. 22. ex Gell. l. 1. c. 6.

M. Cato.

Maiori laude dignum eum censebat, qui bonum se gereret maritum, quàm qui in ordine senatorio magnus esset. Brus. l. 7. c. 22.

De Vxore non ducenda.

Thales.

ROganti matri vt vxorem duceret, nondum esse tempus, dixit: dein maior natu, Non amplius esse tempus. Stob. serm. 66. Alex. ab. Alex. lib. 4. c. 8.

Socrates.

Rogatus ab adolescente quodam, vtrũ melius censeret vxorẽ ducere, annõ ducere? Vtruncunq. (inquit) feceris, pœnitebit, indicans, & cœlibatũ & coniugium habere suas molestias, ad quas perferendas esset præparandus animus. Cœlibatũ comitatur solitudo, orbitas, generis interitus, hæres a-

res alienus: matrimonium, perpetua solicitudo, iuges querelæ, dotis exprobratio, affinium graue superciliũ, garrula socrus lingua, subsessor alieni matrimonij, incertus liberorũ euentus, aliáq innumera incõmoda. Proinde non hic est electio, qualis est inter bonum & malum, sed qualis inter leuiora & grauiora incommoda, Laër. l. 2. Val. Max l. 7 c. 2.

Idem.

Dicere solebat, tria se mala affecutum: Grammaticam, paupertatem, & perniciosam vxorem, quorum duo iã effugisset, perniciosam vxorem effugere non potuisse. Anton. par. 2. Mel. ser. 34.

Idem.

Quibusdam eum consulentibus de ratione matrimonij contrahendi, dixit, Quemadmodum pisces ô adolescentuli, qui nondũ intra nassas sunt, volunt intrare: qui autem iam intus sunt, volunt exire: sic & vos, ne idem vobis accidat videte. Anton. in Mel. par. 2. ser. 34.

Plato.

Interroganti cuidam, an vxore ducta philosophari deberet? Cùm nescias, respondit, te solùm seruare, an vxorem quoque super humeris te ser uaturum speras? Stob. ser. 66.

Diogenes.

Sup. de consilio in melius mutato.

Idem.

Interroganti, quando ducenda esset vxor? Iuueni, inquit, nondum, seni nunquam. Græcè iucundius, μηδέπω & μηδεπώποτε, subindicans, prorsus abstinendum à matrimonio. At percontator ille discere cupiebat, quo ætatis anno, aut qua anni parte expediret adsciscere coniugem, quemadmodum Aristoteles præscripsit puellę decimumoctauũ, viro trigesimumquintum: & Romani Aprilem & Iunium existimabant auspicatum nuptiis, Maium inauspicatum. Laërtius lib. 6. & Brus. l. 7. c. 22.

Aristippus.

A quopiam interrogatus, An sibi ducere vxorem expediret? Negauit. Si enim duxeris, inquiebat, formosam, habebis communem: si deformem, pœnam. Antonius in Melissa, parte 2. ser. 34.

Protagoras.

Rogatus, ob quam causam dedisset filiam inimico innuptam? Quia, inquit, nihil ei dare poterã deterius. Ant. ser. 34. par. 2. Mel.

Philoxenus.

Cùm quidam eum percontaretur, cur Sophocles bonas introduceret fœminas ipse autem malas? Quia, inquit, quales oporteat esse fœminas, Sophocles dicit: ego verò quales sint Ant. ser. 34. par. 2. Meliss.

Solon.

Quum ad Thaletem Miletum venisset, admiratus dicitur, quòd nuptias filiorúmque procreationem contempsisset, Thaletem verò tacuisse. Interiectis autem diebus aliquot peregrinũ subornasse, qui decimo post discessum die Athenis venisse fateretur. Hic rogatus à Solone, nunquid noui Athenis esset? edoctus ille à Thalete: Nihil aliud, inquit, præter quàm quòd adolescentis cuiusdam efferebatur funus, ciuitate omni subsequẽte, quòd eius pater virtute & admiratione inter ciues primas obtineret, quem tum abesse dixissent. O illum miserum, Solon ait: Sciscitanti verò de nomine, respondit, excidisse memoria: sed ob iustitiam illius, in omnium ore versatum. His Solon in metum coniectus est. Postremò nomen peregrino subiecit, ab eóque contendit, Num illi Soloni nomen esset? Annuente homine, Solon caput cædere cœpit, filium suum obiisse ratus. Tum Thales ridens ait: Hæc me Solon à nuptiis & procreandis liberis dehortantur, quæ te hominem fortissimum infringunt, & tum rem fictam esse ostendit. Plut. in Solone.

Phoroneus.

Phoroneus legumlator moriens, fratri dixisse fertur: ad summam felicitatem nihil mihi defuisset, si vxor defuisset. Brus. l.7.c.22.

Epaminondas.

Sciscitatus, quidnam vtilitatis caperet vir innuptus? Respondit, pro patria mori non dubitare. Stob. ser.66.

Cicero.

Rogatus ab Hirtio, vt post Terentiæ repudium sororem eius duceret, negauit, dicens: Non posse se vxori & philosophiæ simul dare operam. Bruson. l.7.c.22. Hieronymus contra Iouianum.

Alphonsus.

Suprà de Coniugij molestiis, & infrà de Zelotypia.

Marianus Sozinus.

Cùm minus solito literis operam daret, ob id reprehensus à quodam respondit: Ideò minus libros iam euoluo, quia vxorem duxi: rursus interpellatus, Cur Socrates vxoratus, non itidem philosophiæ studia neglexisset? Xantippe (ait) morosa fuit, & deformis: mea autem vxor proba est, & forma decenti. Æneas Syl de dictis Sigismundi & Friderici tertij imper. & lib. 3. de reb. gestis Alphonsi.

De Vxore morosa, imperiosa ac molesta.

Socrates.

CVm Euthydemum ad cœnam vocasset, in medio conuiuij Xantippe irata surrexit, & post multa in Socratem iacta conuicia mensam subuertit. Verùm cùm Euthydemus ob id valdè turbaretur: Cur, inquit Socrates, ita te habes? Nónne nuper cùm tecum cœnarem, gallina subuolans mensam, pocula & alia euertit? Irrisit ita morosæ vxoris indignum facinus, vt interim hospitem sibi placaret iratum, & tolerantiæ exemplum de se præberet. Laërt. lib. 2. cap. 5.

Idem.

Præterea percontanti, cur Xantippem moribus adeò incompositis fœminam haberet domi, dicebat, sic habendam consuetudinem cum morosis vxoribus, quemadmodum qui se ad studium equestre exercent, parant equos ingenij ferocioris: quos si subegerint, ac perpeti possint, cæteris vtuntur commodius. Ita qui morosæ coniugis mores ferre didicerit, multò facilius cum quibuslibet habebit consuetudinem. Laër. l.2.c.5.

Idem.

Cùm Alcibiades magnam & pulcherrimè confectam placentam, magni amoris testimonium Socrati misisset: Xantippe suo more irata, eam de canistro deiectam, impuris conculcauit pedibus. His Socrates cùm arrisisset, inquit, Numquid tu simul carebis ea? Quòd si quis putat hæc puerilia esse, & nullius pretij: is sanè non nouit, ex his etiam de fortibus & bonis viris probationem fieri, si morosis vxoribus ea ratione conniueant. Æl. l.11. de Var. hist.

Idem.

Alcibiadi demiranti, quòd Xantippen morosam adeò diligeret: Ego, inquit, iampridem his assueui, vt non magis offendar, quàm si rotæ, quæ aquam educit è puteo, stridorem audiam. Laër.

Idem.

Eidem simile quiddam dicenti: At tu, inquit Socrates, nónne domi tuæ gallinas toleras glocientes? Tolero, inquit Alcibiades, sed oua mihi pariunt, & pullos. Et mihi, ait Socrates, mea Xantippe parit liberos. Laërt.

Idem.

Xantippe, cùm Socrati marito in publico pallium detraxisset, ac familiares admonerent, vt tantam iniuriã manu vlcisceretur: Nolo, inquit, vt hoc certamine vobis acclamantibus

derisui

derisui sim, & causa spectaculi. Maluit vir sapiens tolerantiæ exemplum de se præbere, quàm ridiculum exhibere spectaculum, viri cum vxore certantis. Ibid.

Idem.

Cùm vxorem Xantippen diu rixantem tulisset, ac tandem fessus sedisset ante fores, illa magis irritata, de fenestra perfudit eum lotio. Ridentibus autem illis qui prȩteribant, & Socrates demùm in risum erupit dicens: Facilè futurum putabam, vt post tantùm tonitru pluuiam sentirem. Erasmus lib. 3. apoph. ex Laër. libr. 2.

Idem.

Demiranti cuidam, in quem vsum duas aleret vxores tam rixosas: Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico vtendum est. Harum enim moribus exercitatus, commodior ero ad aliorum consuetudinem. Gell. l. 1. c. 17.

Diogenes.

Quum aliquando vidisset mulieres ex oliua pendere, laqueo præfocatas: Vtinam, inquit, & cæteræ arbores similem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογύνης, id est, mulierum osor, eóque cupiebat omnes videre pensiles. Laër. l. 6.

Anonymus.

Philosophus quidam, cùm vxorem haberet improbam & garrulam, & ebriosam, percontantibus cur talem ferret? Vt domi, inquit, habeam philosophiæ gymnasiũ, & palæstrã. Ero enim erga cæteros lenior, hac quotidie institutus. Sunt etiam, qui ipsum ob hanc causam illam duxisse dicant. Ant. in Melissa, par. 2. ser. 84.

M. Cato.

Obiurgatus aliquando summã vxorum impotentiam: Omnes, inquit, homines vxoribus dominantur, nos omnibus hominibus, nobis autem vxores, hoc modo colligens, mulieres esse rerum omnium dominas. Plut. in Rom. apoph. Anton. in Meliss. par. 2. serm. 34. Alexand. ab Alexand. l. 6. c. 8. Cæl. Rhod. lib. 14. cap. 14.

Idem.

Admodum senex, Salonini filiam malè morigeram amans, quum vxorem duxisset, rogatus in campo Martio à L. Portio Nasica, num exiui animi sententia vxorem habere? Non herculè, inquit Cato, ex mei animi sententia. Scomma autem Nasicæ in amorem Catonis fuit. Catonis autem responsum de moribus puellę datum erat. Brus. l. 7. c. 22.

Alphonsus.

Eum maximè insanire dicebat, qui vxorem à se digressam fugitiuámque perquireret. Significans, magnæ felicitatis esse, ab improba & morosa vxore liberari. Panor. lib. 4. de rebus gest. Alphonsi.

Idem.

Cùm aliquando Ludouicum Podium Putium, in veste lugubri, fronte subtristem intueretur, & quid sibi vellet luctus ille sciscitaretur, ac Putius ob vxorem mortuam mœstum se esse respondisset: ait Alphonsus, lætum potius atque hilarem esse cũ conuenire, ob illius mortem. Nam si cognita mortua esset, tum & fratrẽ à mortuis suscitatum esse. Erat autem vxor illa intractabilis, difficilis, & viro, dum vixit, admodum molesta & infesta, ac mariti propè mors quædam. Panorm. lib. 3. de rebus gest. Alphonsi.

Greg. Haimbergensis.

Is, scientia iuris & facundia inter omnes Germanos facilè princeps, cùm domum ex curia Cæsaris, in qua diu fuerat versatus, reuertisset, atque non longè ab oppido Nurembergensi amicum offendisset, qui vxorem suam viuere & bene valere diceret: Si viuit vxor, inquit, ego sanè obij. Innuit autem, morosam vxorem mariti mortem esse. Æneas Syl. lib. 3. commentar. de rebus gestis Alphonsi.

Alphonsus.

Trisponius iurisconsultus, & Alphonsi Aragonum regis consiliarius, cùm trecentos aureos Alphonseos, quod supererat dotis, furto surreptos perdidisset, ac propterea animo angeretur, & esset sibi vxor, & illa quidem admodum morosa, regem Alphonsum dixisse ferunt: Longè illi melius fore, si vxorem, quàm pecuniam fures abstulissent. Panor. l. 1. de reb. gest. Alphonsi.

Anonymus.

Quidam abundè comis, cùm hospes vociferantem diutius vxorem eius, rixantémque cum ancillis, parum æquè ferret, conuersus ipse ad hospitem: Et quæ, inquit, amice impatientia est tua? Duos, inquit, & triginta annos huius clamores dies, noctésque æquissimè ipse perfero, tu verò ne dieculæ quidem sextantem ferre eam potes? Quo dicto & hospitem leniit, & vxorem ab ira ad risum conuertit. Adrianus Barland.

DE ZELOTYPIA.

C. Sulpitius.

VXOREM suam repudiauit, quòd aperto capite ædes egressa esset: Lex, inquiens, tibi meos vnius oculos præfinit, quibus formam tuam approbes: his ornamenta comparato, his esto speciosa, non aliorum oculis placens. Eras. l. 6. apoph.

Alphonsus.

Dicebat, ita demum matrimonium tranquillè exigi posse, si vxor cæca, maritus autem surdus fiat. Innuit autem, fœmineum genus esse zelotypiæ obnoxium, & hinc oriri rixas & querimonias: & rursus marito molestam esse vxoris garrulitatem, qua molestia cariturus est, si fiat surdus. Eras. lib. 8. apoph.

FINIS.

PARABOLARVM

Siue

SIMILITVDINVM,

Quæ ex Ariſtotele, Plutarcho, Plinio ac Seneca, grauiſſimis authoribus, olim ab ERASMO ROTERODAMO collectæ, poſtea per CONRADVM LYCOSTHENEM ad ſuas claſſes iuxta alphabeti ordinem reuocatæ ſunt,

LOCI COMMVNES:

*Poſtremâ hac & omnium emendatiſſima editione, tum ex Cicerone, tum ex ipſo Seneca & alijs plurimiſque Centurijs, quæ hiſce notis *.†.deſignatæ ſunt, aucti.*

Excudebat Iacobus Stœr.

M. DCIX.

TYPOGRAPHVS
LECTORI.

SIMILITVDINES olim Erasmus collegit sæpius editas. Quibus titulus subiicitur ex Aristotele, Plinio, in his Erasmi est collationis inuentio: quod collationis genus si quis velit exequi, & totam rerum naturam perlustrare, ingentem equidem Similitudinum thesaurum, seu potius physiologiam vberrimam & creaturarum iucundam meditationem offeret. Quod opus tibi cudit vir quidam, bonarum literarum amans, & qui suam operam in hoc apophthegmatum & similitudinum volumine poliendo & augendo nobis commodauit. Porrò quæ ex Plutarcho, Cicerone, Senecáque desumpta testatur inscriptio, in his nihil Erasmus & Anonymus ille sibi vindicant præter colligendi explicandíque seu disponendi laborem, & si quid laudis meretur commoda quibusdam in locis breuitas. Similium pelagus potest è rerum omnium naturis, & disciplinis, poëtis, historiographis, oratoribus, profanis & sacris Scriptoribus aggregari. Sed Erasmus quod infinitum est noluit persequi: gustum duntaxat dare voluit, vt ingenia iuuenum ad his similia conquirenda excitaret. E Plutarcho plura recensuit, quòd is autor in hoc genere sic excellit, vt cum eo nemo vel eloquentissimorum iure conferri queat. E Seneca non omnes decerpsit: nostra editio hanc iacturam nunc tibi farciet. Varias item Similitudines, quæ Erasmi nomen præ se ferunt, scias velim partim ex Plutarcho, Plinio & Seneca, partim ex ipsius ingenio depromptas esse. Huic autem, quamuis inter recentiores & nostri æui scriptores, hac in parte locum inter veteres illos relinquendum esse censuimus: & meritò quidem, quum nihil attulerit quod etiam antiquum non sapiat. Tu verò nostris laboribus faue, & vale.

DE RATIONE AC VSV PARABOLARVM, SEV SIMILITVDINVM.

EX LIBRO ERASMI ROT. DE Copia verborum & rerum 2.

IAM *verò ſi quis ſuperſtitioſius paraboloam ab exemplo ſeparet, vt exemplum ſit certa res geſta parabola, ſimilitudo ſumpta ab his quæ fiunt, aut quæ natura caſúve rebus adiŭcta ſunt: vt Attilius ad hoſtes reuerſus, exemplum ſit ſeruandæ religionis ac fidei: at nauis pro ventorum ratione velum tollens aut contrahens, in hoc aut illud latus transferens, parobola ſit, quæ doceat ſapientem tempori cedere oportere, ac rebus præſentibus ſeſe accommodare: tamen eadem eſt dilatandæ parabolæ ratio, quam in exemplo demonſtrauimus. Nam aliquando verbo notatur, vt* Non intelligis tibi vertenda vela. *vt,* Deſine lauare laterem. *vt iam vel allegoria ſit, vel metaphora. Aliquando latius explicatur, & apertius accommodatur. Quod facit Cicero pro Murena:* Quòd ſi è portu ſoluentibus, qui iam in portum ex alto inuehuntur, prædicere ſummo ſtudio ſolent tempeſtatum rationem, & prædonum, & locorum: quod natura fert, vt his faueamus, qui eadem pericula quibus nos perfuncti ſumus ingrediantur: quo me tandem animo eſſe oportet, propè iam ex magna iactatione terram videntem in hunc cui video maximas tempeſtates eſſe ſubeundas? *Rurſum in eadem oratione:* Vt aiunt Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri non potuerint: ſic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudium peruenire. *Superiorem Ciceronis parabolam ſic imitatus diuus Hieronymus in epiſtola quadam ad Heliodorum:* Et ego non integris rate vel mercibus, nec quaſi ignarus fluctuum, & indoctus nauta præmoneo, ſed quaſi nuper naufragio eiectus in littus, timida nauigaturis voce denuncio, in illo æſtu Charybdis luxuriæ ſalutem vorat. Ibi ore virgineo ad pudicitiæ perpetranda naufragia Scyllæum renidens libido blanditur. Hîc barbarum littus, hîc diabolus pirata cum ſociis portat vincula capiendis. Nolite

credere

credere, nolite esse securi: licet in modũ stagni fusum æquor arrideat, licet vix summa iacentis elementi spiritu terga crispentur, magnos hic campus montes habet. Intus est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite. Crux antennæ figatur in frontibus. Tranquillitas illa tempestas est. *Hic si quis singula pericula, quæ à vitijs aut improbis, aut aliunde bonis moribus imminent, velit conferre cum singulis, quæ nautis vitæ discrimen adducere solent: deinde per comparationem maius aut minus, item dissimile aut contrarium ostẽdere: postremò sententijs & epiphonematis, vt inciderint, exornare, nimirum copiosissimè dilatabit orationem. Velut in hoc exemplo. Vt quo preciosior est res, hoc & diligentius solet asseruari & impendi circumspectius: ita temporis, quo nihil est preciosius, summa habenda est ratio, ne quid effluat sine fructu. Etenim si curatores dari solent his qui gemmas & aurum temerè profundunt: quæ tandem erit insania, tẽpus pulcherrimum immortalis Dei munus aut ocio aut inhonestis studijs turpiter consumere? Quid enim perdis, cùm tempus perdis, nisi vitam? At vita quid esse potest charius? Et cùm vna gemmula perijt iacturam vocas. Cùm totus perijt dies, hoc est, bona vitæ portio, iacturam non vocas? Præsertim cùm illa perdita, aliunde possint recuperari: temporis irreparabilis sit iactura.* Præterea *illa cùm tibi pereunt, alijs plerunque lucro sunt: at temporis dispendium in nullius transit compendium. Nullum est damnum ex quo non aliquis emolumentum aliquod sentiat, præter damnum temporis. Adde his, quod illarum opum iactura sæpe salutis fuit. Nam diuitiæ plerunque vitiorum materiam ministrant, ita vt præstat temerè profudisse, quàm attentè adseruasse. Quanto cuiusque rei vsus honestior, tanto turpior profusio. At nihil pulchrius, nihil præclarius, quàm bonas horas bene collocare. Illa vt quàm maximè serues, sæpenumero tamen vel casus eripit, vel homo tollit, vt iactura te calamitosum duntaxat, non etiam turpem reddat. At temporis amissio, quoniam non nisi nostro vitio contingit, non miseros solùm, verùm & infames reddit. Pessimum infamiæ genus, quoties culpa in nullum conferri potest, præter quàm in eum qui patitur malum. Illis fundos aut ædes mercari poteras, bonam mentem non poteras. Hoc præter alia animi ornamenta, parare poteras immortalitatem. Nulla est tam breuis vitæ portio, in qua non magnus aliquis ad fœlicitatem gradus fieri poterat. Postremò de illis malè insumptis, patri fortassis rationem redditurus eras: de horis malè transactis, Deo.* [illegible] *est indicasse, in quantam amplitudinem dilatari possit colla*[illegible] *ad eum modum, singulas circumstantias velit componere,* [illegible] *De dissimili eadem est tractandi ratio, cuius hoc sit* [illegible] *enim vt nauis vtilior noua, quàm vetus, sic &* [illegible]

landa, quæ pecuniam pluribus largitur, ita & quæ formam. Neque enim ut in cursu melior est qui lampadem accipit, quàm is qui tradit: ita in bello melior est imperator qui exercitum accipit, quàm qui tradit.

Ex epist. Erasmi Rot. ad Petr. Ægidium Antuerp.

Nihil aliud est παραβολὴ, quam Cicero collationem vocat, quàm explicata metaphora. Cæterorum ornamentorum singula suam quandam ac peculiarem adferunt gratiam & commoditatem dictioni: metaphora sola cumulatius præstat universa, quàm exornationes reliquæ singula. Delectare vis? nulla plus habet festiuitatis. Docere studes? nō alia probat vel efficacius, vel apertius. Flectere paras? nulla plus addit acrimoniæ. Studes copiæ? nusquàm suppellex locupletior. Placet Laconismus? nulla plus cogitationi relinquit. Sublimitatem affectas? hæc quidvis quantumuis attollit. Est quod velis extenuare? nulla magis deijcit. ἐνάργειαν captas ac lucem? nulla melius rem ob oculos ponit. Hac ferè condiuntur adagia, huic gratiam suam debent apologi, hac commendat apophthegmata, huius accessione conduplicatur sententiæ dos, adeò ut Solomon ille vir diuinus, oracula sua non alio magis quàm parabolarum titulo voluerit commendari. Tolle metaphoræ supellectilē ex oratoribus, ieiuna erunt omnia: Tolle parabolas à propheticis & Euangelicis literis, magnam gratiæ partem detraxeris. At fortasse dicet aliquis: Bellè hic munus suum ornat verbis, quasi verò magni sit negotij, similitudines nusquā non obuias adducere: verùm nos non passim obuias sumpsimus, nec lapillos in littore sparsos collegimus: sed exquisitas aliquot gēmas ex abstrusis Musarū thesauris depromp simus. Neque enim hæc à tonstrinis aut sordidis fori conciliabulis petuntur, quæ doctorum aures & oculos moreantur. Ab intimis naturæ arcanis, è penitissimis disciplinarū adytis sunt eruenda, ab eloquentium Poetarum eruditis fabulis, à nobilium historicorum monumentis. Qua quidem in re, ut duplex est difficultas, ita gemina laus debetur. Primum illud ipsum nonnihil est peruestigasse quod sit egregium. Neque verò minus est, quod deprehenderis, id concinniter accommodare. Quemadmodum est aliquid, primum insignem reperisse gemmam: deinde nonnulla laus est, repertam aptè sceptris aut annulis addidisse. Addam exemplum, quo res fiat dilucidior. Cicuta venenum est homini, vinum cicutæ: quod si cicutæ vinum admisceas, iam venenum multo præsentius, & prorsus immedicabile reddis: propterea quòd vis & impetus vini veneni noxam citius ad vitalia membra perferant. Iam hoc ipsum rem naturæ tam abstrusam tenere, nónne pars est eruditionis nec inelegans, nec iniucunda? Age iam, si quis ad hunc usum accommodet, ut dicat, adulationem amicitiæ præsentaneum esse venenum: verùm ei rursum venenū venenum

esse libertatem admonendi, quam Græci vocant παῤῥησίαν: quod si libertatem prius inficias, & ita commisceas cum adulatione, vt tum maximè aduleris amico, cùm maximè videris obiurgare, iam immedicabile malum esse, nulláne hîc ingenij laus esse videbitur? Non mediocris opinor: neque velim tamen aucupari gratiam, vbi nihil promerear.

Idem libr. Ecclesiast. 3.

Similitudo verò siue collatio explicata est metaphora: veluti, Demens sit, qui Rempubl. conetur subuertere, qua perdita, ipse incolumis esse nõ possit: simplex est sermo, quia propriis constat verbis. At si dicas, vt Manifesta dementia sit, Rempubl. velle demergere, qua demersa, ipsi quoque sit naufragio pereundum, metaphora est: quia propriis translatitia sunt admixta. Sin ita loquaris, patriæ perniciem molienti: Tu quid nauem in qua veheris, studes pertundere, qua demersa, tibi quoque communi naufragio pereundum sit? allegoria est. Rursus si dicas: Quemadmodum demens haberetur, qui nauem pertunderet, in qua veheretur ipse, ita extremæ stultitiæ sit Rempub. in qua viuis, velle perdere, qua perdita tu nõ possis esse incolumis: collatio est. Imago minimum differet à similitudine, cùm sit similitudinis species. Nam similitudo adhibetur ad ornatũ, ad voluptatem, ad persuadendum, ad euidentiam, ad grauitatem, & ab omni genere rerum asciscitur. Imago tantùm ab animantis forma ducitur, & ad rem vel amplificandam, vel oculis subiiciendam facit: vt si hominem rapacem ac virulentum depingas similem iubato draconi, qui oculis ardentibus, dentibus acutis, vnguibus aduncis, hiante rictu per omnia volitet, circumspiciens si quẽ reperiat, cui possit aliquid mali faucibus afflare, quem ore attingere, dentibus dissecare, lingua aspergere, vnguibus dilacerare.

Ibidem.

Porrò quot modis adhibetur similitudo, & à quot rerum generibus petitur, quoniam abundè traditum est à Quintiliano, rhetorum omniũ diligentissimo, & à me quoq; in commentariis de Copia, non hîc vulgata protritáque repetam. Illud tantùm admonebo, curandum vt similitudo quadret ad id cui adhibetur, ne sit sordida aut obscœna, ne accersatur à rebus ignotis populo cui loquimur, nisi natura res sit tã insignis, vt hoc etiã ipsum discere sit operæprecium: ne duraq; affectata, ne talis vt statim in diuersum torqueri possit. Hoc schemate scatet vndique scriptura diuina, præcipuè sermones Euangelici, quæ tamen ferè non sumuntur nisi à rebus vulgo notissimis. Inter Ecclesiæ doctores nullus largius vtitur hac figura quàm Ioannes Chrysostomus. Simil[illegible] mauult, collatio, hac nota differt & ab imag[illegible] quòd præter alias virtutes frequenter non dilu[illegible]

vim: veluti quoties, quod aduersarius adfert, ad aliquid simile transferimus, in quod demonstratur euidens absurditas. Arrianus sic argumentatur: Pater vtrum gignit volens an nolens? Si nolens, non est Deus: si volens vtique verbum est filius voluntatis, non natura. Hoc simili retunditur: Tuus pater vtrum volens an nolens genuit te? Vtique volens. Igitur non natura, sed voluntatis es filius. Atqui hoc manifestam habet absurditatem. Rursus quod adferunt: Quod gignit, prius oportet sit genito: Pater igitur est filio antiquior: ita confutatur. Vtrum est antiquius sol, an radius à sole promanans? Quod ibi videri poterat probabile, hîc apparet egregiè stultum. Similiter cùm ita ratiocinatur. Genitum & ingenitum inter se pugnant: sed pater solus dicitur ingenitus. Proinde non est eiusdem naturæ cum filio, itaque nec Deus. Simili repelluntur: Primus homo non est genitus, sed ex argilla factus. non est igitur eiusdem naturæ cum cæteris hominibus qui nascuntur. Vnde consequitur, aut ipsum falso dictum hominem, aut cæteros qui progignuntur è parentibus, non esse vocandos homines, quo nihil absurdius. Itidem cùm filium excludunt à consortio diuinæ naturæ verbis Euangelij: vt cognoscant te solum verum Deum & quem misisti IESVM CHRISTVM. Si solus, inquiunt, pater verus Deus est, quo ore filius prædicatur Deus? Repellitur testimonio Baruch. 3. Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius ad illum, id porrò de filio dici, declarat id quod sequitur: Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Similia sunt, Solus hic est Deus, & non est alius, quæ verba si neg emus, solus filius erit DEVS, excluso patre & spiritu sancto. Hoc argumentationis genere sæpè feliciter vtitur Gregorius Theologus, & Hilarius. Exemplis congerendis supersedeo, præsertim quòd hoc loco admonemus alieniore, quia prius non veniebat in mentem. Pro qualitate similitudinis variabitur orationis character. Iucundus erit, si à rebus iucundis ducetur: grandis, si à rebus sublimibus: acris, si à rebus terribilibus: mediocris, si à rebus mediocribus: humilis, si ab humilibus.

Iucundæ dictionis exemplum erit: Quemadmodum blandis flatibus aspirante Fauonio, squalor & tristitia hyemis depellitur, omnisque naturæ facies veluti noua iuuenta repubescit, arbores nouis ornantur frondibus, gramina blande virentia variis florum luminibus distinguuntur, amnes labuntur amœnius, sol ipse, totaque cœli species mitiore aspectu delectat oculos: ita simulatque hominis animum afflauerit diuini spiritus gratia, protinus abit vitæ prioris deformitas priqu e vitiis omnis vita decoris virtutibus enitescit, dicas eum feliciter renatum.

Grandis, illud: Sicuti Deus, quum nullius egeat, tamen suapte natura

cura gaudet omnibus benefacere: ita qui Deum patrem appellant, debent gratis de omnibus, quod in ipsis est, bene mereri.

Acris, *hoc: Expallescis ad afflatum aut morsum vipera, & ad medicum curris? Quanto magis horrenda turpitudo, qua venenum habet omnibus viperis præsentius, quantóque celerius quærenda medicina?*

Mediocris, *hoc: Quemadmodum qui iuxta Hesiodi consilium crebrò parua paruis addunt, tandem euadunt diuites: ita qui in virtutibus semper ad meliora proficit, tandem perfectus euadit.*

Humilis, *siue* submissæ, *illud: Quemadmodum mendici, si quid habent boni celant, sed pannos & vlcera ostendunt, quo spectantium benignitatem prouocent: sic nos non oportet iactare nostra benefacta apud Deum, sed mala nostra profiteri, si velimus illius in nos misericordiam prolicere.*

Ex Rod. Agric. libri 1. de Inuent. dialect.

Similia quæ iunguntur non in tertio, quod sit eis commune, sed vtrunque in singulis: quorum quemadmodum hoc in isto, sic illud sese habeat in illo, vt apud Quintilian. Vt vascula oris angusti superfusam humoris copiam respuunt, sensim autem influentibus vel etiam instillantibus complentur: sic animis puerorum quantum excipere possint, videndum. Nam maiora intellectus veluti parum apertos ad percipiendum animos non subibunt. Hic vascula oris arcti, & minora puerorum ingenia conferuntur non in vno aliquo, sed illa in eo quod est, non admittere ea quæ impetu superfunduntur, hæc in eo quòd difficiliora subitò nequeunt amplecti. Dissimilium non ita creber est vsus. Quid sint autem facile est deprehendere ex similibus. Non enim aliud est dissimilitudo, quàm contraria eius quod ostendere volumus, similitudo. Itaque & idem est eorum cum similitudine locus. Coniunxit vtrunque Quintilianus: Non enim vox, inquit, illa præceptoris, vt cœna minus pluribus sufficit: sed vt sol vniuersis idem lucis colorísque largitur. Tractatur variè hic locus, & vberius vel astrictius pro iudicio dicentis effertur: vt in Quintiliani illis exemplis. Delectus autem adhibendus est, vt pro rei qualitate ipsam adaptemus. Vt si docere volumus, aperta sit similitudo: si laudare, splendida: si vituperare, pudenda: si rem attollere, magnifica. Liquidius namque oportebit rem quanque talem [illegible] imagine sua volumus aliam esse monstrare. Ducuntur & [illegible] & consequentibus & adiunctis. Antecedent[illegible] Ciceronem pro lege Manilia: Medea [illegible] quo colligendis illis persequentem [illegible] culli exercitus, opibus Mithridatis [illegible]

distentus. Adiuncta sunt, vt pro Roscio: Anseres & canes qui in Capitolio alebantur, vt fures detegerent, quibus accusatores similes dixit orator, vt nocentes in Republ. ad pœnas scelerum dandas in ius vocarent. Ex consequentibus Lucanus sumpsit, cùm perturbationem ciuitatis explicaret, confusione ea quæ sit in fine mundi, rerúmque omnium futura.

Ex libro primo Ludouici Viuis, de ratione dicendi.

Similitudines & dissimilitudines orationem plurimum illustrant. Nam ex notis & perspectis declaratur esse aliquid tale vel diuersum, quod minus cognoscebatur, non vi argumenti, sed ostensione rei notæ. Principes homines ad tutelam sui volunt se à subditis diligi: contrà, Deus vult à se nobis amari, quò nos simus tuti. Similitudinum & dissimilitudinum alia vulgaris & tabernaria: loquebatur celeriter vt pica quadam obscura, nempe de rebus ignotis: in illa oratione pugnabat, vt andabata. Est quadam vilis & sordida, iste versus saltat vt capra. Est alia vrbana, & apta. sunt quadam ex iis desumpta, in quibus quisque versatur, vt à nauta de naui, ab agricola de agris, à milite de castris, ab aleatore de alea. Similitudinis explicatio redditio nominatur. Harũ non vna est forma. Sunt similitudines quibus eadem apponitur redditio. Amantibus contingit quod agris, vt salubribus consiliis inimici sint. In aliis diuersa est redditio. Quales pecudes, tale est hominum vulgus. Nam vt illæ sequuntur quò priores ierunt, ita homines receptos mores sequuntur sine iudicio. Est similitudo sine redditione. Vir bonus similis est oui, ex cuius parte omni vtilitas percipitur, è lana, lacte, carne, corio. Additio potest subiici hunc in modum: ita vir bonus consilio, ope, opera, semper prodest, etiam absens, etiam mortuus, exemplo & memoria sui.

Georgij Maioris de parabolis Erasmi iudicium.

Extant hoc tempore plerique neque inutiles, neque ineruditi libelli, ex quibus prima illa ætas, in qua iuuentus hodie versatur, cùm ad eloquentiam, tum aliarum artium & virtutum cognitionem, non incommodè informari possit. Quibus valde optarim in publicis scholis adiungi quoque Parabolarum Erasmi libellum, quod præter elegantiam & lucem, quam orationi afferunt similitudines, ferè insignem etiam aliquam naturæ & optimarum rerum cognitionem contineant. Quare existimaui vtilem vt à studiosis omnibus quàm diligenter euolueretur. Sicut enim ea remedia medici omnium censent esse optima & saluberrima, quæ & morbum tollant, & valetudinem quàm minimum lædunt: ita hoc doctrinæ genus omnium est præstantissimum, quod animum tu-

dem

dem tum ad eloquentiam & virtutes informat, tum honesta & liberali eruditione aliqua inficit.

Ex M. Crusij quæstionibus in Rhetoricen Melanchthonis.

SIMILITVDO, *ὁμοίωσις, est proposita rei cum re extranea consimilis collatio: qua res ipsa qualis sit commonstratur. Eius species sunt imago & parabola. Imago est Metaphora, cum particula comparandi: duas res, quas illa δυνάμει habet, actu continens. Quando metaphora est κινδυνώδης, fit ea ἀσφαλέστερα per εἰκασίαν. & καὶ ὁ λόγος σεμνότερος. Vt, Verr. 3. Cic. Quacunque iter fecit, eiusmodi fuit, non vt Legatus populi Romani, sed vt quædam calamitas peruadere videretur. Metaphora est, Verres fuit calamitas: Imago, Verres fuit quædam calamitas, aut similis calamitati, aut vt calamitas. Item, Æneid.* 1. Restitit Æneas, claráque in luce refulsit, Os humerósque Deo similis. *Aristoteles Rhetor. 3. Democrates nutricibus oratores comparauit, quæ pulte deuorata saliua pueros illinunt. Parabola est longior similitudo quàm imago, aut explicata similitudo, distinctè & perspicuè. Vt ignis in aquam coniectus continuò restinguitur & refrigeratur: sic referuens falsum crimen in purissimam vitam collatum, statim concidit & extinguitur. Cicero pro Roscio Comœdo. Κρινητικῶς. Nec omnis fructus in omni agro, nec omne vitium in omni loco nascitur. Ex Rosciana. Διαφορὰ ἐναντία vel ἀνομοίως. Neque enim si tibi tum, cùm peteres consulatum, affui: idcirco nũc cùm Murenam ipsum petis, adiutor eodem pacto esse debeo. Ἐναργέστερον. Solent hoc boni Imperatores facere, cùm prælium committunt, vt in eo loco quo fugam hostium arbitrentur, milites collocent, in quos si qui ex acie fugerint, de improuiso incidant: Nimirum similiter (inquit Cicero, in Rosciana) arbitrantur isti bonorum emptores, vos hîc tales viros sedere, qui excipiatis eos, qui de suis manibus effugerint. Ibi est χωρισμὸς, seu separatio partium similitudinis. Ad parabolam referendi sunt etiam apologi & mythologia. Sunt autem partes comparationis & similitudinis duæ, Propositio rei extrariæ, & redditio, seu accommodatio rei præsentis. Similitudo est qualitatis, Comparatio quantitatis. Sæpè tamen comparatio pro similitudine à poetarum explicatoribus dicitur. Tractatio autem comparatorum, Similium, & Exemplorum est varia. Nam aut singula cum singulis conferuntur, aut aliquid cum pluribus, idque aut enumeratione, aut narratiuncula. Cicero, lib* [illegible] *ib. Vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum c*[illegible] *homo ad duas res, intelligendum & agendum* [illegible] *us. Ibi vnum cum pluribus enumeratur, &c.*

Addamus & quædam ex ſacris ſcriptoribus, argumento noſtro ſeruientia.

D. Cyprian. Commentar. in ſymbolum Apoſtolorum.

Cùm proferuntur exempla, nō per omnia ſimilitudinem ſeruare poſſunt res illius cui præbere putantur exemplum, ſed Vnius alicuius partis pro qua Videntur aſſumpta, ſimilitudinem tenent. Verbigratia, quum in Euangelio dicitur, ſimile eſt regnum cælorum fermento, quod abſcondit mulier in farinæ menſuris tribus: nunquid putamus regnum cælorum ſic per omnia ſimile eſſe fermento, Vt & ſubſtantia illa palpabilis ſit ac fragilis, Vt acida fieri poßit & corrupta? an ad hoc ſolum exemplum iſtud Videtur aſſumptum, Vt oſtenderetur ex parua prædicatione Verbi Dei humanas mentes fidei fermento poſſe coaleſcere? ſimiliter & cùm dicitur, Simile eſt regnum cælorum reti miſſo in mare, quod ex omni genere piſcium attrahit: & in hoc nunquid putandum eſt, quod natura lini quo rete aptatur, ac nodis quibus maculæ nectuntur, regni cælorum ſubſtantia per omnia conferatur? An ad hoc ſolum Videtur aſſumpta comparatio, Vt oſtenderet, quia ſicut rete de profundo maris adducit ad littus, ita de profundo huius ſeculi errore, humanæ animæ regni cælorum prædicatione liberantur? Ex quibus conſtat exempla non in omnibus his quorum exempla ſunt, eſſe ſimilia. Alioquin ſi eadem eſſent omnia, iam non dicerentur, ſed ipſa potius res, de quibus agitur, Viderentur.

Origenes in Matthæum Cap. 3.

Quemadmodum dum in imaginibus ac ſtatuis ſimilitudines non omnis ex parte reſpondent ijs ad quæ conferuntur, ſed in plano quidem ligno, Vt exempli cauſa loquamur, cera depicta imago, ſuperficie tantū cum colore ſimilitudinem habet, Verùm non ſeruat depreßiones atque eminentias, ſed harum rerum ſignificationes tantùm. In fingendis Verò ſtatuis ſimilitudinem quæ eſt ſecundum eminentiam ac depreßionem, ſeruare conatur ars, in colore Verò nequaquam. Quòd ſi cerea fiat effigies, conatur quidem Vtramque ſeruare ſimilitudinem, nimirum & iuxta colorem, & iuxta depreßiones ac prominentias, cæterùm in profunditate non eſt imago. Similiter mihi cogita de ſimilitudinibus quæ ſunt in Euangelio: regnum cælorum dum ſimile dicitur rei cuipiam, ſimile dici non ſecundum omnia quæ adſunt illi, ad quod confertur ſimilitudo, ſed ad quædam duntaxat quæ conducunt ad aſſumptam rationem.

Et hæc quidem de parabolis & ſimilitudinibus dicta ſufficiant.

INDEX

INDEX LOCORVM COMMVNIVM,

in quos similitudines siue parabolę sunt digestę.

PARA-

PARABOLAE, SIVE SIMILITVDINES A DES. ERASMO Roterodamo primùm collectæ, deinde iuxta alphabeti ordinem per Conradum Lycosthenem redactæ.

A

ABDICATIO.

VT insanit, qui fratris imaginē veneratur, corpus pulsat ac verberat: Ita stultum est amare in adoptiuis nomen, verum fratrem abdicare, aut odisse. Plutarch.

Abstinentia.

Vt qui sacrum exhibent, ipsi nihil inde gustā: Ita quidam alios accipiunt, ipsi abstinentes. Plut.

† Vt exsiccatum lutum iam non potest vsui esse porcis, vt in eo se volutent: Ita & caro per abstinentiam marcida effecta, dæmonibus vltra nō præbebit in se quiescendi locum. Climachus gradu 26.

Abusus rerum perniciosus.

Prometheus, Satyrum cùm primū videns ignem vellet amplecti, ad[illegible]nuit eum exurere contingentem, at oculis præbere lumen: Calfacit, inquiens, & seruit artibus: Sic eadem res, vtcunque vteris, aut perniciosa est, aut vtilis. Plut.

Si multi inebriantur vino, non ob id incidendæ vites, vt fecit Lycurgus, sed potius admouendi fontes: & si multi abutantur poëtica, non protinus abiicienda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plut.

In rerum natura quæ spectatissimæ florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent. Et in hominum vita quæ florentissima sunt, citissimè vertuntur in diuersum. Plin. l. 9. c. 15.

Polypus stupidum alioqui animal in captandis cunctis incredibili vtitur solertia. Ita quidam ad soluni[illegible] quæstum suum sapiunt, alibi pecud[illegible] meræ. Plin. l. 9. c. 29.

Vina vasis infusā ærea fa[illegible] tifera sunt[illegible] salutaris [illegible] ditio, si incideris in [illegible]

lentem, moribus illius redditur noxia. Plin. l. 19. c. 11.

Aqua marina ad potum inutilis, melius sustinet nauem, quàm fluuialis dulcis & potui aptior: Ita suum vnaquaque res vsum habet, si quis vtatur ad id, quod oportet. Plutarchus.

Vt Philosophus missa lingua victimæ, rem simul & optimam, & pessimam misit: Sic opes optimæ sunt si rectè vtaris, pessimæ si secus, Plutarch. & Erasmus in prouerbio Lingua quò vadis. Vide, *Vsum rerum legitimum.*

Adhortatio.

* Imperatores instructa acie solent, quanqoam paratissimos ad præliandum milites videant, eos tamen cohortari: ita iuuenes erecti ad laudem, ad literas sunt adhortandi. Cicero Philipp. 4.

Caprifici ficus nunquam maturescit, sed tamen gignit vermiculos, qui deuolantes ad veram ficum, profosso ficorum cortice maturitatem illis tribuant: ita sunt qui ipsi nihil queant egregium facere, sed tamen aliquo pacto stimulant alios, vt id faciant. Plut.

Admonitio.

Vt equis non in ipso cursu frænum iniicimus, sed ante cursum: sic qui propēsi sunt ad iram aut libidinem, antè rationibus ac monitis refrænandi sunt, priùs quàm in periculum ventum sit. Plutar.

Nutrices pueros lapsos non obiurgant aut puniunt, sed accurrentes erigunt, deinde obiurgant: sic amicus cùm affligitur adiuuandus est & erigendus, postea monendus & obiurgandus, quòd suo vitio in eam calamitatem inciderit. Plutarch.

Qui dentibus laborant protinus medicum adeunt, malum exponunt: qui febre tenentur, accersunt: at phreneticus, nec accersit, nec admittit, ob morbi vehementiam. Ita qui vitia sua celant, nec admonentes patiuntur, de his nulla salutis spes. Plutarch.

† Quemadmodum speculum non est malum deformi, eò quòd ipsi ostendat qualis sit; Et quemadmodum Medicus non malus est ægrotanti, quòd ei febrim, ac vim morbi detegat (nō enim medicus febris est causa, sed eam ostendit) Ita nec is qui reprehendit, ei malè vult, qui laborat animi morbis. Clem. Alex. lib. 1. Pædagog. cap. 9.

Oculo lippienti non est admouendum lumen: Nec animus, affectu laborans, admittit grauem admonitionem, sed admiscenda laus est, ac sic medendum Plut.

Quemadmodum Telephus, quoniam carebat amico, coactus est ab hoste petere remedium ad medelam vulneris: ita qui non habent liberos amicos, à quibus admoneantur, sæpenumero ab inimicis audiunt sua vitia. Plut.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem. Ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcta iucundissima. Plut.

Vt pituita paulatim collecta, tum maximè apparet ac vincit, cùm natura vincitur: Sic quidam amici potentes admonere non audent, nisi labantur, sed simulatque commutata fortunæ aura sunt humiles facti, tum obiurgant. Plut.

Sanus fert, si exprobres intemperantiam, libidinem, luxum: eadem non ferret ægrotans: Sic admonendus amicus, cùm desierit irasci, aut amare. Plut.

Ictum quem præuideris, commodiùs excipis: sic præcogitatum malum minus offendit. Senec.

Medici vetant admoueri remedia cū morbus in accessu est, ac sæuit, sed cùm se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio vel admonitio, sed

ubi tempore cœperunt esse leuiores. Senec.

Elleborum, tametsi efficax, Medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exilibus. Ita admonitio sic est temperanda, vt ferre is possit, quem velis emendare: nec solùm spectandum est vitium, sed natura quoque eius, cuius vitio studeas mederi. Plin. lib. 25. cap. 5.

Herbæ salutares consuetudine perdunt medendi vim. Ita admonitio si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus. Plin.

In Narniensi agro terra imbre fit siccior, æstu humescit, vnde Cicero iocatur illic ex imbre puluerem, ex siccitate fieri lutum: Ita quosdam admonitio reddit deteriores. Plin. lib. 31. cap. 4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ immitescunt, pleræque melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Plin.

Adolescentia.

Vinum quod in dolio placuit, non fert ætatem: quod recens durum est & asperum, postea placet: sic adolescentia durior maturescit, & ad frugem peruenit. Senec.

Adulatores & assentatores.

Vt medico carnem secante, manus concinnitatem quandam & elegantiam seruat, abest autem saltatoria gesticulatio: Ita libertas admittit vrbanitatem, seruata grauitate. Adulator risu inepto, scurrilibúsque ioci libertatem, veluti malis condimentis edulcat. Plutarch.

Mala pictura, fractis vestibus, rugis & angulis rem repręsentat: & adulator sudoribus, clamoribus, amicum imitatur, nihil exhibens sincerum. Plutarch.

Simia cùm nec domum possit seruare more canis, nec onera gerere quemadmodum equus, nec arare sicuti boues, parasitatur ac risum mouet: sic adulator cùm in seriis ac grauibus rebus nesciat esse vsui, voluptatum minister est.

Quidam malè pinxerat gallos gallinaceos, iussitque puero vt veros gallinaceos procul abigeret à tabula, ne collatione deprehenderetur: sic adulator veros amicos pro viribus abigit, ne ex illorum comparatione deprehendatur fictus amicus. Plutarchus.

Puluinaria mulierum, quanquam videntur reniti, ac resistere capitibus, cedunt magis & accommodant sese: sic libertas adulatoris tumet quidem, sed in se recipit inclinantem. Plut.

Vt difficilè deprehenduntur bestiæ, quæ ad loci similitudinem mutant colorem: sic eos assentatores haud facilè deprehendas, qui ad omne vitæ institutum omnésque affectus sese accommodant. Plutarch.

Adulterina splendorem ac nitorem tantùm auri imitantur: Sic adulator gratiam, obsequium & hilaritatem amici. Plut.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus non quorumlibet moribus accommodare. Plutarch.

Tragœdiarum histrionibus choro opus est amicis, continentibus, theatróque applaudente: sic qui gaudent adulatoribus, nihil agunt, nisi sint qui applaudant.

Quemadmodum iuxta mathematicos superficies & lineæ nec inflectuntur, nec producũtur, neque mouentur per se, cùm res sint intelligibiles, sed inflectuntur, producuntur & migrant pariter cum ipsis corporibus: Ita adulator suopte quidem affectu non mouetur sed cum irato amico irascitur, cum gaudente ridet. Plutarch.

Simia dum homin[illegible] natur, sæpè captus [illegible] dem [illegible] Plutarch.

Inſania alendi equos, non conſequitur lenticulam, ſed arua frumentifera: ſic adulatio non infeſtat pauperes, atque humiles, ſed magnorum familiarum ac fortunatum ruina morbúſque eſt. Plut.

Pediculi corpora exanima deſerunt, vt pote defecta ſanguine, quo alebantur: ſic adulatores rebus proſperis ac feracibus adſunt, aridas & ſteriles non attingunt. Plut.

Vt ſylueſtria ſemina, quæ ſpatio ac magnitudine accedunt ad triticū, haud facilè repurgantur, nam per anguſta foramina non excidunt, per ampla ſimul excidunt: ſic adulatio, quæ amicitiā imitatur, non facilè ab amicitia reiicitur ac ſeparatur. Plut.

Qui alunt bellum, primùm accommodant ſe illius ingenio, & animaduertunt quibus rebus offendatur aut placetur, donec aſſuefacta fiat tractabilis: ſic adulator omnibus amici ſtudiis & affectibus ſeſe accōmodat. Plut.

Obſoniorum egregij artifices condimentis nónihil auſteri admiſcent, quò dulcedinis tollant ſatietatem: ſic adulatores fictam quādam libertatem ac ſeueritatem admiſcent, vt nunquam magis adulentur, quàm cùm videntur obiurgare ac liberè loqui. Plut.

Aqua delabitur vbicunque cauum ac decliuem locum reperit: ſic adulator vehementer vrget, ſi quid lapſus eſt amicus Plut.

Vt pictura eſt tacita poëſis: Ita ſilentio quoque laudat adulator, nempe vultúque & obſequiis. Plut.

Qui venantur, facilius fallunt feras, ſi aliud agentes, hoc eſt, iter facientes aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Vt præterfluens aqua nullo certo colore eſt, ſed ſemper refert colorem ſubiecti ſoli: Ita adulator ſui diſſimilis eſt, pro re nata ſeſe adaptans. Plut.

In Menandri Comœdia Inducitur falſus Hercules, clauam geſtans, non robuſtam, ſed inanem, ac leuem: ſic adulatoris libertas mollis eſt & blanda. Plut.

Vt rupturæ & ſpaſmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: ſic amici non ingenui felicibus adulantur, lapſos obiurgant, & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Speculum quicquid obiicitur, imitatur: ſic adulator. Plut.

Vmbra quicquid agas, reſpondet & adeſt: ſic adulator quoquè te vertas ſequitur. Plut.

Chamæleon omnem imitatur colorem præterquàm album: ſic adulator in turpibus nihil non imitatur: ſolum quod honeſtum eſt, imitari non poteſt. Plin. l 8. c. 33.

Imperiti pictores cùm pulchra non queant aſſequi, rugis & verrucis exprimunt ſimilitudines: ſic adulator refert intemperantiam, iracundiam amici. &c. Plut.

Sunt cibaria, quæ neque ſanguini conferunt, neque ſpiritibus, neque neruis, neque medullis: ſed pudenda tantùm mouent, ventrem inflant, corpus turgidum reddunt: Talis eſt adulatoris oratio, vitioſa tantùm auget, & irritat, alioquin infrugifera. Plut.

Medicus ſi res poſtulet, aliquando crocum & nardum iniicit, & lauat ſuauiter, & paſcit humaniter: ſic amicus aliquando blandus eſt. Plutarch.

Quidam tauris œſtrum, canibus crotonem in aures immittunt: ſic adulator in aurem admiſſus, haud facilè excutitur, ſed tranſuerſum agit quo lubet. Plut.

Pictores illuſtrant lurida appoſitis vmbris & obſcuris: ſic adulator laudans diuerſa vitia in aliis, in amico nutrit, ac fouet, quæ adſunt. Plutarch.

Oratores aliquoties aliam perſo-

uam

ciam loquentem faciunt, vel fidei causa, vel vt inuidiam fugiant: & adulator narrat, quæ ab aliis de amico audierit, etiam si non audiit. Plutarchus.

Si quis merum, alioqui conferens aduersus cicutam, admisceat illi, venenum reddit immedicabile, quòd calore vim veneni protinus deuehat ad cor: ita adulator, intelligens libertatem esse remedium aduersus adulationem, eam ipsam adulationi admiscet, quò magis sit noxia. Plut.

* Vt monere, & moneri est veræ amicitiæ, & alterum liberè facere, non asperè: sic habendum, nullam in amicitiis pestem esse maiorem, quàm adulationem, blanditias & assentationem. Cicero in Lælio.

* Quemadmodum qui audierunt symphoniam, ferunt secum in auribus modulationem, quæ ad dulcedinem cantúmque cogitationes impedit, nec ad seria patitur intendi: sic adulatorũ & praua laudantium sermo diutius hæret quàm auditur, nec facile est animo dulcem sonum excutere: prosequitur enim & durat, & ex interuallo recurrit, Seneca in epist.

Quemadmodum heliotropium herba, semper in eam spectat partem qua Sol est: & eo condito florem contrahit: sic nonnulli ad regis omnes nutus obsecundant: & in quodcunque viderint illum esse propensum, in id feruntur & ipsi. Plin. lib. 18. cap. 27.

† Quemadmodum Actæon à suis canibus interiit: Sic parasiti eos à quibus aluntur pessundant. Phauorinus apud Stob. serm. 12.

Vitrum mirè crystallum imitatur, res vilissima rem longè preciosissimam: Ita assentatio amicitiam imitatur, res pessima lõgè optimam. Plin. l. 9. c. 29. & l. 37. c. 2.

Pardus odoris gratia allectans feras inuadit, atque occidit: Ita quidã blandiloquentia irretitos fallunt, ac perdunt. Sic principum aulæ habent nescio quid blandum, quod inuitet in perniciem. Plin. l. 8. c. 17.

Vt ranæ vltra solitum vocales tempestatem significãt imminentem: Ita cum plurimùm valet apud principes oratio malorum, bonis tacentibus, tum instat rerum perturbatio.

Qui fascino vtuntur, laudando necant arbores, sata, pueros: Ita adulator laudando perdit. Plin.

Vt nihil insidiosius melle venenato (nam sunt quædam huiusmodi) ita nihil magis cauẽdum, quàm blandus hostis. Plin. l. 21. c. 13.

Hyæna vocem humanam imitatur, & nomen alicuius ediscit, quem euocatum lacerat: Ita quidam obsequio blandiuntur, donec in perniciẽ trahant. Plin. l. 7. c. 2.

Vt canes Melitæi potissimum in deliciis sunt opulentis ac potentibus fœminis: Ita principes effœminati deliciis, plurimi faciunt adulatores, & ad gratiam omnia tum loquentes, tum facientes. Plin lib. 3. c. vlt.

Non omnem escam omnes amant pisces, sed alius alia delectatur: vnde piscatores gnari quam quisque maximè appetit, fallunt ea potissimum obiecta: Ita adulator deprehenso hominis ingenio, quibus rebus deliniatur, à quibus abhorreat, quod illi gratissimũ esse intellexerit, hoc potissimum eum captat. Plin.

Chamæleon qui subinde mutat colorem, omnem imitatur, præter rubrum & candidum: Ita adulator nihil non imitatur in amico, præter ea quæ honesta sunt. Plin.

Quod oleum est muscis, formicis, feréque reliquis insectis, id est adulatio stultis principibus. Siquidẽ oleo peruncta moriuntur [illegible] sentatione, & obsequio [illegible] in exitium trahũtur [illegible] publ. Plin [illegible]

Cupressi [illegible] propter [illegible]

propter duritiem: Ita pestis adulationis fugit seuera ac tristia ingenia, mollia captat & facilia. Plinius lib. 7. cap. 24.

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt, eoque aduolant ita quidam captatores, multis etiam annis mortis diuitum imminent. Plin.

Heliotropium ac lupinum circumaguntur cum Sole, & quocunque se mouerit ille, eodem deflectũt & hæc cacumina: Ita proceres aulici quocũque regis ingenium vertit, eò perpẽdent omnes. Plin.

Vt suauius est antiphonum, quàm si vox omnino sit eadem: Sic iucundior amicus, ita concors, vt tamen nonnihil diffideat, quàm adulator per omnia obseruans. Plin.

Hyæna sicut & ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquuntur, nunc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. l. 7. c. 2.

Adulatoris & amici comparatio.

Vt Patroclus in bellum proditurus reliqua quidem Achillis arma sibi sumpsit, solam hastam, vt grauem ac prævalidam non attigit: Ita adulator omnia veri amici symbola imitatur, preter solam admonendi libertatem. Plut.

Medicus dat operam, quòd sanitatem tueatur & augeat: Ita facit amicus: At adulator lacerosas titillat partes. Plut.

Item quasi præceptor puerum de stylo ac tabula obiurget: barbarismum aut solœcismum committentem dissimulet Plut.

Item quasi malus orator, nihil ad argumenta respondens: vocem aut codicillos diligenter scriptos calumniatur. Plut.

Perinde ac si quis hominis tuberibus ac fistulis laborantis medici simillio pilos & vngues secet: Ita adulator libertate vtitur in iis in quibus non est opus. Plut.

Bene olet vnguẽtum, bene olet pharmacum: verùm illud ad nihil vtile, nisi vt delectet: hoc præter odorem maiorem habet vtilitatem. Adulator tantùm iucundus, amicus etiam vtilis & necessarius. Plut.

Pictura colores habet iucundos: sunt & pharmaca grati coloris, sic amicus ideo delectat, vt iuuet: adulator tantùm delectat. Plut.

Vbi corpus vitiosis inflatum humoribus, ibi adsunt b. bonis: sic vbi irascitur, amat, odit amicus: id premit adulator. Plut.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet absque fructu sic obiurgatio nõ vt debet admota. Atque idem facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque Plut.

Pediculi corpora exanima deserunt, vtpote defecta sanguine quo alebantur: sic adulatores rebus prosperis ac feracibus adsunt, aridas & steriles non attingunt. Plut.

Adulterium.

* Coccyx oua subdit in nidis alienis; & quidam alienas vxores faciunt matres. Plin l. 10. c. 9.

Ægritudo animi.

* Vt onera contentis corporibus facilius feruntur, remissis opprimũtur simillimè animus intentione sua pressum depellit omnium ponderum, remissione autem sic vrgetur, vt si nequeat extollere. Cic. li. 2. Tusc. quæst.

* Fit in prælio, vt ignauus miles ac timidus, simul ac viderit hostem, abiecto scuto fugiat, quantùmque possit, ob eámque causam pereat nonnunquam, etiam integro corpore, cùm ei qui steterit nihil tale euenerit: sic qui doloris speciem ferre non possũt abiiciunt se, atque ita afflicti & exanimati iacent: qui autem restiterint, discedunt sæpissime superiores. Cic. eod. lib.

* Vt in causis non semper vtimur eodem statu, sed ad tempus, ad controuersiæ naturam, ad personam ac-

commo-

commodamus: sic in ægritudine leniendâ. nam quam quisque curationem recipere possit, videndum est. Cic.l.3 Tusc.quæst.

Æmulatio.

Vt non est verus amor, qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plutarch.

Ætas.

Sicuti vina & poma subacerba vetustate mitescunt dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerũ vsu mitigatur. Plut.

Vt non qui multum cecinit, aut rhetorica usus est, aut gubernauit, laudatur, sed qui scitè: sic non qui diu vixit, sed qui bene. Plut.

Quemadmodum nauigantibus terræque vrbésque recedunt: sic rapidissimi tẽporis cursu primùm pueritiã abscõdimus, deinde adolescẽtiam, deinde senectutis optimos annos. Senec.

† Vt aqua in areola, dignum sequitur præcedentem: Ita ætas mollis & tenera, in vtranque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, sequitur. D.Hieronymus ad Gaudentium.

Apiana vino, & alia quædam initio dulcia, austeritatem accipiunt ab annis: Ita quidam ætate fiunt inhumaniores. Plin.

Aminæa vina senio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & vsu rerum fiunt mitiores. Plin.

* Vt Ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quod noctu clanculum faciunt vtrumque: ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Plin. lib.10 ca.23.

* Sicut amplæ & regiæ opes, vbi ad malum dominum peruenerunt, momẽto dissipantur, at quamuis modicæ si bono custodi traditæ sunt, vsu crescunt: ita ætas nostra bene disponenti multum patet. Senec. de breuit. vitæ, cap.1.

* Quemadmodum ex amphora primùm quod est sincerissimum effluit, grauissimum quodque turbidúmque subsidit: sic in ætate nostra, quod optimum, primum est. Senec. in epist.

* Illa herba quæ in segetem frugémque ventura est, aliã constitutionem habet tenera & vix eminens sulco, aliam cùm conualuit, & molli quidem culmo, sed qui ferat onus suum, consistit: aliam cùm flauescit, cùm ad aream spectat, & spica eius induruit, in quam constitutionem cùm venit eam tuetur, in eam componitur: ita alia ætas est infantis, pueri, adolescentis, senis. Senec. in epist.

Affectus.

Vt periculosior est tempestas, quę non sinit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: Ita grauiores animi motus, qui non sinunt hominem consistere ratione perturbata, sed præcipitem auferunt in tempestates. Plut.

Circes poculis homines subitò transformabantur in feras: & affectus repentè alium reddunt hominẽ. Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerum procellis, summa ratio debet animum cohibere, ne ab affectibus auferatur. Plut.

Vt velis vtendum pro nauis magnitudine: Ita cupiditates pro facultate sunt moderandæ. Plut.

Calceus ad pedis formam torquetur, non contra: sic vitæ genus cuique est huiusmodi, cuiusmodi sunt animi affectus. Plut.

Frustra puro haurias vase è fonte turbido: Ita non potes aliis iucundus esse, aut rebus obeundis accommodes, nisi purgaueris animum malis affectibus. Plut.

Equi iam mansuefacti, etiam [illegible] riga non vtatur habenis, tam[illegible] pte sponte rectam pergunt [illegible]

ſic affectus à ratione iampridem domiti & aſſuefacti, nec in ſomnis, nec in morbis ſopita ratione quicquam tentant turpe. Plut.

Si corpus aſſuefit, ne conniueant aut lacrymentur oculi, ne palpitet cor: Ita multo magis animus ne phantaſiis commoueatur. Plut.

Locus ſupinus ac mollis nihil expellit quod inciderit, nec poteſt auertere: Sic animus vitioſa præditus verecundia nulli peruius eſt, niſi turpibus affectibus. Plut.

Qui lucernam non ferunt, multò minus ferrent Solem: ſic qui mediocribus rebus perturbantur, multò magis obſtupeſcunt in magnis. Plutarchus.

Vt pueriles querimoniæ facilè conquieſcunt: Ita leues cupiditates ſubducta materia facilè ſedantur. Plutarchus.

* Quemadmodum tempeſtatis & pluuiæ ante ipſas notæ veniunt: ita iræ, amoris, omniúmque iſtarum procellarum animos vexantium ſunt quædam prænuncia. Seneca, libro 3. de ira.

Hominem vehementer ægrotum, vel lunæ deliquium, vel ventus aſperior, vel maris deceſſus, aut huiuſmodi quæpiam leuis rerum commutatio tollit è medio: ita animos imbecilles & affectibus corruptos quæuis offenſa perturbat: cùm qui firmis ſunt animis, iſtiuſmodi non ſentiant. Plut.

* Quemadmodum timidi, & qui nauſeæ nauigando obnoxij ſunt, exiſtimantes ſe meliuſculè habituros, ſi ex acatio in naulum, rurſúmque ſi in triremem commigrarint: nihil tamen proficiunt, bilem timiditatémque ſecum circunferentes: Ita aliud vitæ genus non eximit animo ex quibus grauatur & perturbatur, hoc eſt, rerum inſcitiam & rationis imperfectionem, ac id vitium quod non poteſt neque callet rectè præſentibus vti. Plut. de tranquill. animi.

Vt nullum animal nec mite, nec ferũ paret rationi, qua caret: ſic nullus affectus Senec.

Multa agreſtia ſubnaſcentia in agro, mala quidem ipſa ſunt, ſed tamẽ ſigna felicis atque vberis ſoli, ſi quis excolat: & animi affectus per ſe mali, arguunt ingenium non malum, ſi accedat recta inſtitutio. Plutarchus.

Canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad ſolam notam, ac familiarem manſueſcunt: ſic animi morbi cùm ſæuiunt compeſci non poſſunt, niſi dicta adſint nota familiariáque, quæ commotos corripiunt. Plut.

Vt corpus non eſt capax voluptatum, niſi bene temperatum: Ita animus non capit veram voluptatem, niſi liber metu, ac cæteris affectibus. Plut.

* Quemadmodum periculoſior eſt tempeſtas quæ non ſinit in portum appellere, quàm quæ vetat nauigare: ita grauiores animi motus, qui non ſinunt hominem conſiſtere, ratione perturbata, ſed præcipitem auferunt in tempeſtates. Plut.

Vt initia morborum quamuis leuia ſerpunt: Ita ſi vitia & affectus vel leuiſſimos ſemel admittas, creſcunt & augeſcunt Senec.

* Affectus ſunt motus animi improbabiles, ſubiti & concitati, qui frequẽtes neglectíque fecêre morbum: ſicut diſtillatio, nec adhuc in morem adducta, tuſſim facit aſſiduam, & vetus phthiſin Seneca epiſt. 76.

Vt homini ſemper adeſt remediũ aduerſus ſerpentum virus, nempe ſaliua, qua contacti ceu feruenti perfuſi aqua fugiunt, emoriuntur etiam, ſi in fauces penetrauerit: ſic aduerſus omnes peſtiferas cupiditates præſens remedium ſemper nobiſcum circumferimus, ſi modò nouerimus vti. Id ab animo petatur oportet. Plut.

Æſtũ maris, auctus aut detrimen-

ꝗa lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: Sic rebus contrariis vehementius commouetur animus minus sibi constans & affectibus vitiatus. Plin.

Ambitio.

✝ Quemadmodum sæui quidam in tranquillum mare delati, totum at imo euertunt, vt arena cum vndis misceatur: Sic & ambitio, & turpis quæstus animam subeuntes, omnia subuertunt. Chrisost. hom. 41. ad po. Ant.

Qui dolent, quòd non excellant in omnibus etiam diuersissimis, perinde faciunt, ac si quis molestè ferat, quòd vinea non ferat ficus, quódque olea non ferat botros. Plut.

Qui studeat Plato esse doctrina: dormire cum beata vetula, vt Ephorion: cum Alexandro potare vt Medius: diues esse, vt Ismenias: virtute præcellens, vt Epaminondas: doleátque quòd vnus non sit hæc omnia: perinde facit, ac si molestè ferat, quòd non sit leo montanus, & idem Melitæa catella in sinu viduæ diuitis. Plutarch.

Accius poeta cùm esset ipse admodum breuis, tamen in æde Camœnarum maxima forma statuam sibi posuit: ita quidam re viles, & humiles, ambitione fucóque dilatant sese. Pli. l.34.c.5.

Chamæleon quoniam aura pascitur, non cibo, semper hianti est ore. Ita qui gloriolis & auris aluntur popularibus, semper aliquid cantant, quod famam augeat. Plin.

Vt æquè mortuus est qui conditus est in odoribus & qui trahitur vnco: ita æquè sunt infœlices, & qui voluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Vt oua plena sidunt, inania fluitãt: ita qui veris virtutibus aut literis est præditus, minus ostentat se, quàm qui secus. Senec.

Vt venti desituri vehementissimè spirare solent: Ita mortales cùm maximè efferunt sese, tum proximi exitio solent esse. Senec.

Columbæ in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens implicatis strepitu pennis, capitur ab insid. ante accipitre: Ita multi dum ostentant suas vires magis quàm vtuntur, obliti præda fiunt inimicis. Plin. l.10.c.20.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirẽtur. Plin. li.10.c.21.

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudum ridiculi sunt tibicines. Plin. lib. cap.33.

Vti Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem & ventosam iactantiam nihil habent. Plin. li.11.c.32.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plin. l.9 c.42. & ca. 31. eod. lib.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocãt, quò tutiores sint, inanium cōcharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: Ita quidam maiorum suorum titulis tuẽtur sese, cùm suis diffidãt virtutibus. Plin.

Vti Chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcircò ore est semper hiante: ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam captant præter inanes laudes & gloriã. Plin.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi sub [illegible] retur. Plin.

[illegible] modũ [illegible] se tr[illegible] siu[illegible] [illegible]

genus alia incommoda ad se trahit. Plin.

Amicitia.

Quemadmodum lac coagulo concrescit: sic homines compinguntur, & vnum fiunt amicitia. Plutarchus.

Vt ignis omnium condimentorum est suauissimum, velut inquit Ennius: Ita amicitia omnem vitam condulcat, si admisceatur. Plutarchus.

Quemadmodum qui stomacho valent, & ammantia sanissima, saxa, ferrum, serpentes & scorpios concoquunt, eáque in nutrimentum vertũt: contrà valetudinarij etiam pane & vino offenduntur: sic stulti & amicitias perdunt, sapientes etiam inimicitiis rectè norunt vti. Plut.

Vt bruta si vi commisceantur diuerso generi, discedunt indignantia grauiter ferẽtia: sic inter similes placidè coit & cohæret amicitia. Plutarchus.

Musica symphonia constat è diuersis, puta grauibus & acutis inter se ratione compositis: at amicitia constat similibus. Plut.

* Quomodo solitudo in odio est: sic in dulcedine appetitio societatis. Quomodo hominem homini natura conciliat: sic inest huic quoque rei stimulus, qui nos amicitiarum appetentes faciat. Senec. epist. 9.

Amicitia fucata.

Vt Ixion Iunonem persequẽs in nubem incidit: sic multi in fucatã & vulgarem amicitiam incurrunt. Plutarchus.

Orobanche ciceri infestã est & eruo, vt æra tritico, hordeo festuca quæ vocatur ægilops, lenti securidaca: atque hæ quidem omnes complexu necant: ita quorundam amicitia pestilens est magis quàm inimicitia. Pli. l. 18. c. 45.

Amicitia multorum.

Vt mulier impudica, cum multis se commiscens nullum certum habet amatorem. Ita qui multorum appetit amicitiam. Plut.

Vt puella in pratis alium post aliũ flosculum decerpens semper nouis arridentibus capitur, priores negligit: sic qui multas instituit amicitias, ac mox saturatus alias quærit. Plutarchus.

Vt prima materia quibuslibet formis variatur, cùm propriam non habeat: Ita animus multorum amicitiæ subiectus. Plut.

* Quod ægris euenit, quos longa imbecillitas vsque adeo affecit, vt nunquam sine offensa proferantur, hoc accidit nobis quorum animi ex longo morbo inficiuntur. Inimica est multorum conuersatio. Epist. 7.

Amicitia paucorum.

Vt Briareus centum manibus quinquaginta pascens ventres, nihilo felicior erit nobis, qui duabus vnum administramus: sic tantundem commoditatis capies è paucorum amicitia, quantum è multorum: pensatur enim incommodum: si pauci inseruiunt, paucis est inseruiendum. Plutarchus.

Perinde ac si mutilus ac cæcus metuat ne Briareus fiat centimanus aut Argus centoculus: Ita quidam metuunt ne plurimùm sint amici, cùm nec vnum adhuc verum habeãt amicum. Plut.

Amicitia bonorum.

* Vt benefici liberalésque sumus, non vt exigamus gratiam (neque enim beneficium fœneramur, sed naturâ propensi ad liberalitatem sumus) sic amicitiam non spe mercedis adducti, sed quòd omnis eius fructus in ipso amore inest, expetendam putamus. Cicero in Lælio.

* *Amicitia malorum.*

* Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescunt, nec fidunt homini: ita quidã amicos semper habẽt suspectos. Pli. l. 10. c. 24.

Amic-

Amicitia neglecta.

Non potest quæuis arbor mitescere, neque quælibet fera cicurari, proinde hæc quoque qua possunt in suũ vertunt vsum: sic qui ad amicitiam adduci non possunt, horum odio ad nostrum commodum abutemur. Plutarchus.

Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem repetit nidos. Ita non oportet amicorum ob intermissam vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre. Plin. lib. 10. c. 23.

Amicitia dirempta.

Vt adamas si frangi contingat malleis, in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queãt: ita arctissima necessitudo, si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem: & ex arctissimis fœderibus si semel rumpantur, maxima nascũtur dissidia. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Plin. li. 37. ca. 4.

* Amici noui non sunt veteribus anteponendi, vt equis vetulis teneros anteponere solemus. Non enim amicitiarum esse debent, sicut aliarum rerum satietates. Veterrima quæque esse suauissima debent, sunt aliarum rerum satietates, nouitates tamen nõ repudiandæ, vetustas autem suo loco conseruetur. Cicero in Lælio.

* In peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, vt multa habeant hospitia, nullas amicitias: Idem accidat necesse est iis qui nullius ingenio se applicãt familiariter, sed omnia cursim & properanter admittunt. Non prodest cibus, nec corpori accedit qui statim sumptus emittitur. Nihil æquè sanitatẽ impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tententur. Non conualescit planta quæ sæpius transfertur. Nihil tam vtile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo. Senec. epist. 2.

Amicitia reconciliata.

Abies adeò cohæret glutino, vt prius scindatur qua solida est, quàm qua glutino ferruminata. Ita post reditum in gratiam firmior debet esse amicitia, & arctius cohærent, quos copulauit mutuæ beneuolentiæ glutinum, quàm quos natura coniunxit. Plin. li. 16. ca. 2.

Cassiteris, id est, stannum aut plumbum album, æs ruptum ferruminat vtrunque contingens propter affinitatem, quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam disruptam reconciliare debet vtrique sese accommodans ex æquo. Plut.

Vt Pyrites gemma, non aperit vim igneam nisi atteras, tum enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias, nisi cum illis consuetudinem aut rem habueris, aut non sentias Philosophiæ vim nisi exercueris. Ita Succina attrita vim attrahendi & odorem perdunt. Plutarch. & Plin. lib. 36. cap. 19. & lib. 37. cap. 11.

Vt Crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: Ita difficillimum est eos reconciliare, qui arctissima familiaritate in mutuum odium venerint. Plin. libro 17. cap. 3 & libro 37. cap. 2.

Amicitia renouata.

Vt quæ glutino commissa sunt, si soluantur, facilè reglutinantur: at si corpus rumpatur, haud facilè coit: Sic inter alios amicitia dirupta facilè coit, in fratribus semel dirupta, aut non coit, aut cicatricosa coit. Plut.

Pictores seponunt ad tempus opera sua, tum ex interuallo rectius iudicaturi: nam assiduitas in causa est, quo minus bene [illegible]. Sic nos rectius iudicamus [illegible] interuallo [illegible] quoniam adsum[illegible] [illegible]

*Ciconia tametsi demigrat, tamen reuersa semper eosdem petit nidos: ita non oportet amicorum ob intermissam vitæ consuetudinem obliuisci, sed memoriam illorum semper nobiscum circumferre. Plin. libr. 10. cap. 23.

*Si quis oculum casu excusserit, reliquiæ illi suæ satisfacient, & erit in minuto corpore & amputato tam lætus, quàm in integro fuit. Sed quæ sibi desunt, num desiderat? Non deesse mauult. Ita sapiens se contentus est, non vt velit esse sine amico, sed vt possit: & hoc quod dico possit, tale est: amissum æquo animo fert: sine amico quidem nunquam erit: in sua potestate habet, quam citò reparet. Quomodo si perdiderit Phidias statuam, protinus alteram faciet. Si hic faciendarum amicitiarum artifex substituet & aliũ in locũ amici. Senec. epist. 6.

Amicitia principum.

Vt periculosum est dæmones euocare, propterea quòd si quid erratum fuerit magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullium Hostiliũ ictũ fulmine, quòd ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset: Ita periculosum est cum principibus habere commercium, aut cum morosis potentibus, quòd offensi re qualibet leui funditus subuertant hominem. Plin. l. 2. c. 55. & l. 28. c. 2.

Vt Arithmeticorum digiti aliquando valent multis millibus, aliquando nihil: sic regum amici aliquoties quiduis possunt, rursum mutata in fastidium gratia nihil possunt. Plutarchus.

*Quemadmodum luna quo propior est Soli, hoc minus habet luminis: ita plus fructus ac dignitatis est iis qui procul absunt à magnis Principibus. Plin. l. 2. c. 9.

Amicorum electio proba.

Vt nummum exploras, num sit adulterinus, priusquam eo sit opus, sic amicus probandus antequam eo sit opus Plut.

Qui reiectis cognatis, peregrinos asciscit amicos, perinde facit, ac si quis amputato pede carneo, ligneũ pedem addat. Plut.

Quemadmodum stultus est, qui equum empturus non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frenos: sic stultissimus qui amicum asciturus, eum à vestitu aut opibus æstimat. Sen.

Veluti qui nummũ adulterinum: Ita qui amicum habet non exploratum vbi senserit improbum esse cùm priuatur eo, gaudet: cùm habet, optat effugere Plut.

Vt rubos, spinisque compelectentibus nos discussit, ad vitem aut oleam tendimus: ita non quemuis obuium oportet in amicitiam admittere, sed ad idoneas, rei: & in aliis eundum est. Plut.

Vt Zeuxis lentè pingebat, quod diu duraret: Ita diu explorandus amicus, qui sit perpetuus futurus. Plin. l. 35. c. 9. & 10.

Vt diligenter compingitur nauis quæ sit in tempestatibus præsidio futura, & agger variis casibus oppositus: Ita diligenter probandus amicus, quo sis vsurus ad omnia. Plutarchus.

Ixion Iunonem amans, in nubem incidit: sic quidam dum veram expetunt amicitiam, vulgatam ac falsam amplectuntur. Plut.

Vt qui prægustando lethale venenum, in exitium coniiciunt sese: sic qui amicum admittit, priusquam cognouerit, suo malo discit, qualis sit. Plut.

Vt hirundines sub hominum tectis nidulantur, & tamen non assuescunt nec fidunt homini. Ita quidam amicos semper habent suspectos, præsertim insulares. Plinius libro decimo, capite 24.

Diligentes agricolæ terram prius notulis quibusdam deprehendunt, & explorant priusquam illi credant sementem.

mentem: ita explorandus amicus antè quàm committas arcanum. Plinius.

Vt vas experiamur, aquam, non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis, quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant nihil sit periculi. Plut.

Amicus virus.

Animal in intimis vires habet maximè proprias. Sic amicus nihil ostentat, sed tū celat, cum maximè iuuat. Plin.

Vt medicus & non sentientem sanat: Sic amicus etiam si ignoraretur amicum iuuat. Plut.

Vt in diapason tantus est concentus, vt vox eadem esse videatur: ita veri amici vnus sunt animus. Aut sic adulator per omnia subseruit ad orationem diuitis, vt vnum loquentem dicas non duos. Vide prouerb. disdiapason.

*Vt aurum igne: sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici solet. Cicer. libro nono epist. ad familiares.

Vt suauius est antiphonum, quàm si vox omnino sit eadem: sic iucundior amicus, ita conc[illegible]rs, vt tamen nōnihil dissideat, quàm adulator per omnia obseruiens. Plin.

Poma quædam suauiter acerba sunt, & in vino nimium veteri delectat & ipsa amaritudo: Sic amicorum defunctorum memoria mordet animum, sed non sine voluptate. Seneca.

Vt mel exulcerata mordet ac purgat, alioquin vtile & dulce: Sic amici libertas non mordet, nisi si quid est vitiosum & corrigendum. Plutarchus.

Polypus superficiem & colorem duntaxat mutat: At amicus verè similis esse debet amici & moribus, & affectibus, & studiis. Plut. Plin. li. 9. cap. 26.

Lynceus per quercum videt, inimicus etiam per famulum, per amicum perspicit, quid agas. Plut.

Amicus fucatus.

Vt rupturæ & spasmata tum demum mouentur, cùm corpus aliquo malo corripitur: at amici non ingenui felicibus adulantur, lapsos obiurgant, & illorum infortunio fruuntur. Plut.

Hirundo æstate aduolat, instante hyeme auolat: ita infidus amicus rebus lætis præsto est, commutata fortuna deserit amicum. Plin. libro 10. cap. 24.

Seleucides aues nunquam conspiciuntur à Casij montis incolis, nisi cùm illarum præsidio est opus, aduersus locustas vastantes fruges, nec vnde veniant, quóve abeant cognitum: ita quidam nunquam apparent, nisi cùm nostro egent auxilio: nec visunt amicos, nisi cùm vrget necessitas aliqua. Plinius libro decimo, capite 27.

Vt malum cibum nec retinere possis citra noxam, nec reiicere sine molestia: Ita malum amicum, si teneas, lædit, nec tamen absque inimicitia ac tumultu veluti bilem potes abiicere. Plut.

Vt Creon filiam nihil adiuuit, sed eam complexus vnà cum illa periit incendio: sic quidam felicibus amicis non fruuntur cum infelicibus pereunt. Plut.

Vt nandi imperiti dum volunt succurrere iis, qui præfocantur, ac merguntur, vnà cum illis merguntur, & nocent magis, quàm prosunt: sic amici qui in rebus aduersis tantùm collacrymant amico. Plut.

Quemadmodum muscæ in popinis non manent, si desit nidor: Ita vulgares diuitum amici nō perseuerant, si non adsit vtilitas. Plut.

Arrodunt hominis cibum: viuunt sub eodem tecto, nec assuescunt homini: Ita quidam [illegible] ci parum synceri [illegible]

bi commodique cauta, nec amant tamen aut fidunt. Plut.

†Qui ab amico perfido consilium accipit, similis est ei, qui ex poculo aureo venenum bibit. Philo apud Maximum ser. 6.

Amor.

Vt hedera vndeuis ex se inuenit, quo se alliget: ita amor etiam iis capitur, quæ non amantem offendunt. Plut.

Vt radix, quam medici vulgò rhabarbarum vocant, cùm sit biliosa, tamen peculiari quadam vi bilem pellit: Ita fit nonnunquam, vt amor pellat amorem, ceu clauus clauum, ira iram, & dolor dolorem.

Vt echeneis licet exiguus piscis, nauem velis citatam remoratur: Ita animũ ad honesta properantem puella quæpiam nonnunquam reuocat, ac retardat affixa. Plin.

*Quemadmodum frondium iactura facilis est, quia renascuntur: sic istorum quos amas, quósque oblectamenta vitæ putas esse damnum: quia reparantur, etiam si non renascuntur. Senec. epist. 105.

Amor sui.

Nullum est animal quod impensiùs amet suos fœtus, quàm Asinus & simia: Ita indocti suas commentatiunculas præter alios amplectuntur. Plin.

Vt qui per inane ingrediuntur, quo magis innituntur, hoc magis peccãt: ita qui sui amantes, sibi fidunt, Erasmus.

Non vt medici bili medentur amaris: Ita oportet iracundiam medicari iracundia. Plut.

Vt minutæ literæ, si quis intendat, offendunt oculos: Sic qui res minutulas iracundè curat, morosior redditur ad maiores. Plut.

Vt equæ conspecta in aquis forma sua aguntur in rabiem, authore Columella: ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsque reddũtur insolentes. Eras.

Industrium animal formica, sed laborat nisi sibi: ita nonnulli mortales sibi duntaxat consulunt, & suum modò negotium agunt. Plin.

Vt suus cuique morbus videtur atrocissimus, ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

* Si vnumquodque membrum hunc sensum haberet, vt posse putaret se valere, si proximi membri valetudinem ad se traduxisset, debilitari & interire corpus necesse esset: Sic si vnusquisque nostrum rapiat ad se commoda aliorum, detrahatque quod cuique possit emolumenti sui gratia, societas hominum communitásque euertatur necesse est. Cicer. l. 3 Offic.

Amor proximi.

Vt luna quod luminis accepit à sole, mundo refundit: Ita donũ à Deo acceptum, in commodũ aliorum est conferendum. Eras.

Anima.

Vt corpus est instrumentum animæ: Sic anima est instrumentũ Dei. Plut.

Vt auis capta, si diutius alatur in carcere, etiamsi dimittatur, studet eò redire: sic animus diu versatus in hoc corpore, non facilè reuellitur. At puerorum animus lubentius euolat. Plutarchus.

Quemadmodum igni si extinctam subitò facem admoueas, statim reaccenditur: sic animus si statim euolet à corpore, facilè redit in suam naturam. Plut.

Qui è seruitute manumissi sunt, quæ dominis solent facere, cùm seruirent, ea faciunt sibiipsis, suóque arbitrio & præsidio: Sic nunc anima alit corpus multo labore, multis curis: postea facta libera, seipsam alet contemplatione veri, nec ab ea poterit auelli. Plut.

Vt qui in alieno habitant, multis agantur incommodis, sempérque de aliqua domicilij parte querantur: ita animus nunc de capite, nunc de pedibus

dibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio queritur, significans se esse non in suo domicilio, sed vnde breui sit emigrandum. Senec.

* Vt ex barba capillos detonsos negligimus: ita ille diuinus animus egressurus hominem, quo receptaculum suum conferatur, ignis illud exurat, an feræ distrahant, an terra contegat, non magis putat ad se pertinere, quàm secundas ad editum infantem. Sen. epist. 93.

Animus.

Vt in lance momentum in vtranque partem æquè propensum est, & in neutram inflectitur: Ita dubius animus. Plut.

Corpus oneris pondere premitur: at animus ex sese sæpenumero pondus addit rebus. Plut.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem multum tempus referunt: ita animus diu diuersatus in honestis negotiis, diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant. Plut.

* In corporibus magnæ sunt dissimilitudines: alios enim videmus velocitate ad cursum, alios viribus ad luctandum valere, itémque in formis, aliis dignitatem inesse, aliis venustatem: sic in animis existunt etiam maiores varietates. Cicer. lib. 1. Offic.

* Vt necesse est lancem in libra ponderibus impositis deprimi: sic animum perspicuis cedere. Cic. l. 4. Academic. quæst.

* Sicut membra nobis ita data sunt, vt ad quandam rationē viuendi data esse appareant: sic appetitio animi, non ad quoduis genus vitæ, sed ad quandam formam viuendi videtur data, itémque & ratio, & perfecta ratio. Cic. l. 3. de finib.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur. Seneca.

† Vt loca grauia, etiam firmissimā valetudinem tentant: Ita bonæ quoque menti, necdum adhuc perfectæ, & conualescenti, sunt aliqua parùm salubria. Senec. epist. 28.

Flāma nec premi potest, nec quiescere: sic animus natiuo impetu fertur ad honesta. Senec.

Robora in rectum quamuis flexa reuocabis, curuatas trabes calor explicat, & aliter natæ in id finguntur, quod vsus noster exigit: quanto magis animus accipit forma, flexibilis & omni honore obsequentior Sen.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: Sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Senec.

Vt primum est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipso furioso: sic primùm animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda præcepta philosophiæ. Senec.

Vt puerorum dum primùm discunt scribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, pòst iubentur imitari propositum: sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet, donec incipiat per se philosophari. Seneca.

Quemadmodum si ferrum inter adamantum ponas & magnetem, diuerso nisu nunc huc, nunc illuc fertur: Ita dubius animus nunc ad honesta rapitur, nunc ad diuersa trahitur affectibus. Plin.

Animi bon[illegible]

Radij solis etsi cōtingant [illegible] tamen ibi sunt vnde [illegible] sapientis animus [illegible] hic, tamen apud [illegible] Senec.

Ex congiario epulo, aut visceratione, tanto minus redit ad singulos, quanto in plures distribuitur. Non idem accidit in bonis animi, quæ tota ad singulos perueniunt, nec communicatione minuuntur. Sen.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt, cùm in hortis nobis nascatur, quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus, in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit, quod nos beatos efficiat. Seneca.

*Quemadmodum lumen lucernæ, luce Solis obscuratur & offenditur: sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis animíque bonis obfuscatur, Cic. l. 2. Offic.

Quemadmodum cùm morbus in corporis parteis non suas transfertur, signum est morbi parantis abire: Sic cùm offendimur quibus coniuenimus delectari, indicium est futuræ sanitatis. Plut.

Animi morbi.

* Vt ciuitas in seditione non potest esse beata, nec in discordia dominorum domus: sic animus à seipso disidens, secúmque discordans, nullam gustare partem liquidæ voluptatis, ac liberè potest. Cic. lib. 1. de finibus.

† Sicut vermes in lignis molliori bus enascuntur: Ita animi anxietatis in mollioribus hominum mentibus oriuntur. Basil. de gratijs Deo ag.

*Quemadmodum plus agit tortor, quo plura instrumenta doloris exposuit (specie enim vincuntur, qui patientia restitissent:) ita ex his quæ animos nostros subigunt & domant, plus proficiunt, quæ habent quod ostendant. Senec. epist. 14.

* Sicut nihil differt, vtrum ægrum in ligneo lecto aut in aureo colloces: quocunque illum transtuleris morbum suum secum transfert: sic nihil refert vtrum animus æger in diuitiis, aut in paupertate ponatur: malum suum illum sequitur. Senec. epist. 17.

*Quemadmodum stomachus morbo vitiatus, & colligens bilem, quoscunque accepit cibos mutat, & omne alimentum in causam doloris trahit: ita animus cæcus, quicquid illi commiseris, ad onus suum perniciemque & occasionem miseriæ facit. Senec. libro quinto de beneficiis, capite 12.

* Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Seneca.

* Sicut flamma surgit in rectum, iacere ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere: ita noster animus in motu est, eo mobilior actuosior, quò vehementior fuerit. Senec. epist. 39.

Vt qui per febrim aut ephialten horrent atque æstuant, grauius afficiuntur iis qui eadem foris patiuntur: sic fortunæ res, quòd foris aduenian minus discruciant, quàm ea quæ sunt animi Plut.

Vt si fons ipse turbidus sit, quicquid inde fluxerit non potest esse purum: sic animus, si sit infectus malis affectibus, omnia vitiat quæ accedunt, contrà si purus & tranquillus. Plut.

Quemadmodum admonet Xenophon, vt in rebus prosperis maximè meminerimus honorare deos, quò si quando inciderit necessitas audacter eos possimus accersere, ceu iam beneuolos & amicos sic dictis quæ morbis animi queant mederi, multo antè comparanda sunt, vt dum opus est, facile succurrant, iam familiaria. Plutarch.

Vt canes feroces ad omnem vocem irritantur, ad solam notam ac familiarem mansuescunt: sic animi morbi cum

bi cùm sæuiunt, cõpesci non possunt, nisi dicta adsint nota familiariáque quæ commotos corripiant. Plut.

Vt corpus ægrotum, nec æstum ferre potest, nec frigus: Ita animus ægrotus prosperis atque aduersis rebus iuxta offenditur. Plut.

Qui nauseant inter nauigandum, existimant se melius habituros, si ex scapha in liburnicam, aut in triremem demigrarint. At nihil agunt, cùm secum circunferãt timiditatem ac bilem: Ita frustra vertunt genus vitæ, qui morbos animi secum adferunt. Plut.

Qui laborant aduersa valetudine, iis omnia sunt molesta, fastidiunt cibos, incusant medicos, succensent amicis: at restituta sanitas omnia reddit iucunda: sic animo ęgroto quæuis vita insuauis, animo sano nullum vitæ genus non iucundum. Plut.

Qui corporis morbo laborant, quieti se tradunt, medicũ accersunt, abstinent: Sed qui ægrotant animo, quo grauius ægrotant, hoc magis abhorrent à quiete, & à medico. Plutarchus.

Vna tussis non facit phthisin, sed in mortem adducta: ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Vt quidam gemmas quasdam secum vbique circumferunt aduersus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteráque mala: Ita quę dam philosophiæ decreta semper ad manum habenda aduersus incursuros animi morbos, libidinem, iracundiam, ambitionem, auaritiam, & his consimiles. Senec.

Animi tranquillitas.

Vt sapiens gubernator in tranquillitate tempestatem expectat: Ita rebus tranquillis ad dolorem aliquem præparandus est animus. Plut.

*Quemadmodum flamma non potest opprimi, nam circa id diffugit, quo vrgetur, quemadmodum aër verbere aut ictu non læditur, nec scinditur quidem, sed circa id cui cessit refunditur: sic animus, qui ex tenuissimo constat, deprehendi non potest, nec intra corpus affligi, sed beneficio subtilitatis suæ per ipsa quibus premitur erumpit. Senec. epist 55

Animalia.

* Artifex instrumenta sua tractat ex facili: rector nauis scit gubernaculum flectere: pictor colores quos ad reddendam similitudinem multos variósque ante se posuit, celerrimè denotat, & inter ceram opúsque facili vultu ac manu commeat: sic animal in omnem vsum sui est mobile. Senec epist. 122.

Animaduersio.

* Vt fulmina paucorum periculo cadunt omnium metu: sic animaduersiones magnarum potestatum terrent latius quàm nocent, non sine causa. Seneca libro 1. de Clement. cap. 8.

Antiquitas.

Sicut in vnguentis & vinis: ita & libris precium addit antiquitas. Erasmus.

Apostata.

Qui ex balneo calent, vehementius frigescunt, & aqua frigidior esse solet, quæ prius caluit: ita vehementius se se oderunt, qui prius fuerunt amici, & sceleratiores sunt, qui à pia vita ad impiam se trãstulerunt. Eras.

Artes & disciplinæ.

Vt frequentius conuenitur ad spectaculum vbi nonnihil theatricæ stipis confertur: Ita disciplinæ à pluribus coluntur, quæ præter voluptatem, ac dignitatem, emolumentum etiam, & commoditatem adferunt. Plutarch.

* Arbor suapte natura non nisi [illegible] cum fructum gignit, insitionâ [illegible] diuersi generis fructibus [illegible] Ita qui naturam suam [illegible] per illam [illegible] similis est. [illegible]

Rhombus, [illegible] pastinaca, [illegible]

tamen sæpè reperiuntur habentes in ventre mugilem omnium velocissimum, solertia & ingenio capientes: Ita quidam arte superant longè potentiores opibus aut viribus. Plinius lib 9. cap 42.

Sicuti vina & poma subacerba vetustate mitescunt dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur.

Plutarchus testatur se vidisse in Africa canes qui lapillos in aquam aggesserint, donec aqua eò surgeret vt contingi posset. Idem narrat de cane coniiciente lapillos in amphoram oleariam: Ita nobis quod viribus diminutum erit, arte supplendum est. Erasm.

* Nihil proderit dare præcepta, nisi prius amoueris obstantia præceptis: non magis quàm proderit arma in conspectu posuisse propiúsq. admouisse, nisi vsuræ manus expediantur, vt ad præcepta quæ damus possit animus ire. Senec. epist. 96.

* Quemadmodum folia per se viuere non possunt, tantùm desiderant cui inhæreant, ex quo trahant succum: sic ista præcepta, si sola sunt, marcent: infigi volunt sectæ. Senec. epist. 96.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tollũtur: Ita quod vi nequis efficere, ratione & arte facilè efficies. Erasm.

† Sicut initium ædium est ianua: Sic ad virtutem primus aditus est encyclopedia. Phylo libr. de profugis.

Assiduitas.

Vt qui paulum addit paulo, ídque frequenter facit, ingentem aceruum accumulat: ita assiduitas ad bonam mentem parandam plurimum valet. Plutarch.

Vt stilla cauat assiduitate saxum, vt ferrum contrectatione atteritur: Ita assiduitas etiam durissima vincit. Plutarch.

Gallus Phrygiæ fluuius, si modicè bibas, medetur corporis malis: si immodicè, limphatum animum agit: Ita si philosophiæ literas modicè attingas, prosunt, sin totum te illi addixeris studio, sanitatem mẽtis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Eras. ex Plin.

Vide diligentia, studium, ac labor.

Assuetudo.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgentur, tamen odorem in multum tempus referunt: Ita animus diu diuersatus in honestis negotiis diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus contemnet eos, qui vitam vt miseram deplorant. Plut.

Qui diu in vinculis fuerunt, cùm soluuntur, tamen claudicant adhuc, nec ingredi possunt: Ita diu vitiis assueti etiam cùm ea deserũt, quædam retinent vestigia. Plutarch.

Vt mendum quod induruit, ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata nõ facilè corrigũtur. Plu.

Vt liber post lituras iterum infectus non facilè emaculatur, quod altius imbiberit atramentum: Ita animus sæpè in eadem relapsus vitia. Plut.

Iumenta quorum in aspero indurata est vngula, quamlibet patiuntur viam, in palustri pascuo saginata citò subteruntur: sic animus duris rebus assuetus, minus offenditur. Sen.

Vt caro quæ callo obduruit, non auertit vibices plagarum: ita animus à consuetudine peccandi non commouetur correptione licet acri. Erasmus.

Gypsum etiam si induruit, tamen tundi rursum, & in farinam resolui potest: simulatque semel induruit ingenium adolescentis, ætate vitiísque non potest refingi. Eras.

Vt Mithridati quotidie sumenti venenum, consuetudine factum est innoxium: Ita mala quibus assueueris non offendunt. Eras.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: sic decliue iter in vi-

tia,

ditus ad meliorem frugem inde facilis.Eras.
s loco pestilenti quoque qui re,durant:Ita incommoda pa dunt assuetos.Plin.lib.18.cap. *consuetudo.*

Auaritia.

emadmodum Cæcias ventus aliorum Septentrionalium um naturam nubes non pel- magis ad se trahit:ita auarus diuitias.Aristot.

hius ille vina optima vende- s, ipse vappam potabat: sic nia sua deprauant, nec suis i- bonis fruuntur. Huius ser- errogatus quid ageret domi- n ad sint, inquit,bona,quærit Plut.

membrum scabiosum semper abet fricatu:Ita cupiditas ani- quam satiatur.Plut.

quos dolentes sopor occupa- tia somniant:Ita qui inuidia, itione,auaritia laborant.Plu- s.

madmodum adulteri alienas adamant, suas contemnunt: dam aliorum bonis magis de- tur,sua eleuant, aut etiam ne- t.Plut.

quidam morbo aliquo & sen- pore suauitatem cibi non sen- sic auari & facinorosi verę lau- ftum non sentiunt.Cicero Phi- a 2.

quis desiderat aureis fulgētem uppellectilem, & antiquis no- ius artificum argentum nobile, acorum insania preciosum, & um turbam,quæ quamuis ma- domum angustet, iumētorum ra differta & coacta pinguesce- nationum omnium lapides: i- ngerantur licet, nunquam ex- nt inexplebilem animum, non s quàm vllus sufficiet humor amdum eum, cuius desiderium ft ex inopia, sed ex æstu ardon visceru m oritur: non enim si- tis illa sed morbus est. Non hoc in pecunia tantùm aut alimentis eue- nit. Eadem natura est in omni desi- derio,quòd modò non ex inopia,sed ex vitio nascitur: quicquid enim illi congesseris, non finis erat cupidita- tis, sed gradus. Seneca,lib.ad Hel- biam cap.11.

Arundinis radix contrita & impo- sita,silicis stirpem corpore extrahit: item arundinem silicis radix: Ita vi- cissim,& pecuniæ studium eximita- nimis amorem sapientiæ, & sapien- tia studium pecuniæ.Plin.

Quemadmodum apud Myconios non est indecorum caluitium, quòd illic omnes calui nascantur:ita apud Italos (vt hos exempli causa nomi- nem)non est turpe pecunię studium, quo nemo non tenetur apud illos. Plin.lib.11.cap.37.

Vt adamas si iuxta magnetem po- natur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehende- rit, adamas è diuerso capit atque aufert:Ita pecuniæ studium dissidet cum Christiana pietate,&modis om- nibus auocat: nec finit adhærescere Christo. Eras.

In Chio Dianę facies est in subli- mi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata vide- tur:Ita sordidi quidam adeuntem a- micum tristes accipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum affe- rat conuiua, at alacres dimittunt a- beuntem. Plin.l.35.c.5.

Vultures triduo futura cadauera præsentiunt,eóque aduolant.Ita qui- dam captatores multis etiam annis morti diuitum imminent. Plin,libro 11.cap.6.

Industrium [illegible] formica, sed non laborat, [illegible] illi mortales [illegible] & [illegible]

vſum. Plin. lib.11. cap. 31. & Herodot. lib.3.

Hirudo eſt quoddam pediculi genus, cui non eſt exitus cibi, quòd inſatiabile ſit, ſuctu ſanguine intumeſcens rumpitur denique. Sic auarus copia ſua præfocatur. Plin.

Sicuti terra, quæ auri, aut argenti venas habet, in cæteris ferè ſterilis eſſe conſueuit: Ita qui congerendo ſtudent auro, eiúſque metalla iam conceperunt in animo, nullam bonæ rei frugem producere conſueuerunt. Plinius.

Aquila ouium rapaciſſima, non oppetit morbo neque ſenio, ſed fame: Ita auarus quò magis accedit ætas, hoc magis cruciatur habendi ſtudio, & minus poteſt vti partis. Plin. libro 10. cap.3.

In argento viuo omnia natant, excepto auro: nam hoc vnum ad ſe trahit: Ita nil incidit animo auari, præter lucrum. diſciplina, litteræ, probitas, in ſummo fluitant, non deſcendunt in pectus Plin. lib.3. cap.6.

Cerui cùm cogantur ſua cornua abiicere, tamen occultant ea, præcipuè dextrum, ne medicamenti vis aliis ſit vſui: Ita diuites nõnulli, cum ipſi diuitiis vti non queant, haud tamen ſinunt alios frui. Plin. li.8. c.32. Ariſtot. lib.9. de nat. cap.5.

† Sicut ignis, quantò maiorem ligni copiam acceperit: tantò amplius accenditur, & inualeſcit: Ita & cupiditatis rabies, per ea quæ adipiſcitur, auctior & vehementior efficitur. Clem. Ro. lib.4. Recog.

Auditus.

Fruſtra clauduntur portæ ciuitatis, ſi vna relinquatur aperta, per quã hoſtes irrumpant. Ita non ſatis eſt in cæteris temperatum eſſe, ſi auditus pateat pernicioſis ſermonibus Plutarchus.

Vt diligentiùs ſeruanda eſt ea porta, quà via ſit ad regiam: Ita cautiùs ſeruandus auditus, quòd maximè ſit cũ rationali animi parte coniunctus, & quod per eũ admittitur, maximè poteſt vel iuuare, vel lædere. Plut.

Vt venatores non ſinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, ſed integros eos ſeruant feræ: ſic oportet aures, & oculos, non ſinere quouis vagari, ſed rebus neceſſariis reſeruare. Plut.

Iudex in cauſa nihil tribuens amori tantùm rem perpendit, ac ſecundùm eam pronuntiat: At in audiendis philoſophis, multis lapſibus candidè fauendum eſt. Vnde veteres iuxta Mercurij ſtatuam, Gratiarum item ponere ſoliti ſunt. Plut.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi ſunt auditus, cùm remiſere ſurdi: Ita principes ſi quid eſt quod placeat, id procul etiam percipiunt: ſi quid ſecus, quantumuis clames, non intelligunt. Plut.

Auditor & eius officium.

Bonus conuiua non exiſtimat hoc tantùm ſuarum eſſe partium, vt ſuauiter accipiatur, cura ſumptúque alieno: ſed debet commodum viciſſim exhibere conuiuam: ſic auditor non tantùm audit otioſus, dicente ſolicito: ſed vultu, oculis, applauſu, fauore, iuuare oportet dicentem. Plutarch.

† Canes venaticos imitatur prudens ac ſapiens auditor, huc illuc feras perueſtigantes. Ipſe enim non intellectam rem ſæpè ac multum inueſtigans interrogánſque, tandem aſſequitur. Cyril. Ater. in Ioan. libr. 1. cap.2.

Non conuenit, vt in tonſtrina ſurgens, ad ſpeculum contempleris teipſum, num rectè ſis curatus: ab oratione diſcedens, non expendas, num melior ſis factus, aut deterior ea auditione. Plut.

Non oportet hoc animo audiendum accedere, quo ad ſpectaculum, puta vt tantùm delectemur, ſed vt meliores efficiamur. Plut.

Multa belli inania, iuxta prouerbium: Ita & auditionis, puta ſupercilium,

ſium, acclamatio, ſtrepitus, & id genus alia. Plut.

Vt œconomicis & amici proſunt & inimicis, quemadmodum dixit Xenophon: ſic vigilans auditor & cordatus non ſolùm bene dictis, verum etiam erratis aliorum fit eruditior. Plutarch.

Vt ad ſacrum epulum, ſic ad auditionem oportet placidum ac beneuolum accedere, vt benedicta probes candidè: aut ſi parum rectè dicat, tacitus notes, quam ob rem errauerit, & animi conatum certè probes. Plutarh.

Vt tragœdi in theatris: ita philoſophus in ſcholis eſt audiendus, nempe ad finem vſque. Plut.

Quemadmodum in iis quæ ad tibiam canuntur, multa fallunt ac ſuffugiunt auditorem errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem ob phaleras & fucos orationis Plut.

Vt non impletur vas, quod ſemper effundit, nihil accipit: ita non accipit ſapientiam, qui ſemper loquitur, nunquam auſcultat. Plut.

Vt qui ad conuiuium acceſſit, vtitur appoſitis, nec aliud requirit: Ita diſcentem tacitè audire oportet, donec qui dicit, perorarit, tùm ſi lubet, vtilem aliquam quæſtionem proponere. Plut.

Qui coronas nectunt, belliſſima quærunt, non vtiliſſima. At apes etiam amariſſimo thymo inſident, atque inde mellificium colligunt: ſic oportet auditorem non floſculos orationis voluptatis cauſa ſectari, ſed vim ſententiarum & vtilitatem. Plutarchus.

Vt amantes candidè interpretantur vitia quædam: Ita debent & auditores dicentium. Plut.

In obſoniis non ſolùm ſequimur voluptatem, ſed etiam ſalubritatem: ſic in audiendis & legendis authoribus. Plut.

Vt pulli inuolucres ſemper hiantes pendent de ore alieno: ſic quidam moleſti ſunt docenti, quòd neceſſarium ſit eis omnia manſa in os inſerere, nihilque tradant ipſi cibi. Plut.

Vt in ludo ſphæræ alterius eſt cómodè mittere, alterius ſcitè excipere: Sic in audiendo conuenit vtrunque ſuo fungi officio, tum eum qui diſſerit, tum eum qui auſcultat. Plut.

Non ſic ad audiendum eſt accedendum, vt velis inungi, & oblini fucis, quò nitidior fias, ſed gratiam habeas, ſi velut alueare acri fumo: ſic ipſe mordaci ſermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis eſt plenus. Plut.

Vt qui comœdos audiunt, non ob hoc audiũt, vt ipſi comœdi fiant, ſed vt voluptatem capiant: Ita nunc permulti concionantem audiunt, non vt imitatione meliores fiant, ſed vti delectentur. Eraſ.

Aulica vita.

Quemadmodum Luna quo propior eſt Soli, hoc minus habet luminis: Ita plus fructus ac dignitatis eſt iis, qui procul abſunt à magnis principibus. Plin.

Eſt apud Indos herba quædam præcipui odoris, referta minutis ſerpentibus, quorum ictu protinus moriendum ſit: Ita habent principum quorundam aulæ, quod allectet, ſed occultant lethale venenum, ni caueas. Plin.

Apud eoſdem eſt ſpina, cuius ſuccus inſperſus oculis, cæcitatem adfert omnibus animantibus: magis autem excæcat homines, ſi quid aſpergas de puluere auri in oculos. Plinius.

* Sunt arbores aliquot, quæ poſt ſolſtitium inuertunt ſua fol[illegible] mus, tilia, olea, populus al[illegible] vulgus procerum, ſimul[illegible] vitæ genus in [illegible] rit, ve[illegible] oratione[illegible]

Fortu[illegible]

parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile. Sic potentes quò ministris perpetuò vtantur, premūt, ne si emeriserint, tædio seruitutis relinquant aulam.

Vt halcyones videre rarissimum est, sed quoties apparent, tranquillitatem vel faciunt, vel denuntiant: Ita abbates & episcopi rarò deberent prodire in principum aulas, sed rerum motus, & bellorum tempestates autoritate sua composituri. Erasmus.

Gracca leguminis genus est adeò gratum columbis, vt ea semel gustata, negent illos posteà ab eo loco profugere. Ita qui semel aulæ mel & honorem degustarint, nūquam ab aula possunt auelli. Plin. l. 16. c. 16.

Mulus ex equo & asina conflatus, nec equus est, nec asinus: Ita quidam dum & aulici esse volūt, & ecclesiastici, neutrum sunt. Eras.

† Vt in mare flumina omnia: Sic vitia in magnas aulas influunt.

Aulici.

Indicæ testudines, meridiano tempore blandiente, gaudent toto dorso per tranquilla fluitare, donec oblitis sui solis vapore siccetur cortex vt mergi nequeant, iámque inuitæ natēt opportunæ venantium prædę. Ita quidam spe magnarum rerum allecti, in principum aulas sese coniiciunt, & adeò deliniuntur aulæ deliciis, donec imprudentes eò redigantur, vt non possint, etiam si velint, in suum ocium sese recipere. Plin. lib. 9. cap. 10.

Vt Heliotropium ac lupinum circumaguntur cum sole, & quocūque se mouerit ille, eodem deflectunt & hæc cacumē: Ita proceres aulici quocunque regis ingenium vergit, eò propendent omnes. Plin. l. 18. c. 24. & 27. eod. lib. 1.

Crocodilus anceps animal, nunc in terris agit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in aqua prædatur & insidiatur: Ita quidam simul & aulici sunt & ecclesiastici, vtrobique pestilentes. Erasmus

† Crocodilus anceps animal, nunc in terra degit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in flumine prædatur, & insidiatur: Ita quidam nunc in foro, nunc in aula versantur vtrobique pestilentes.

Auxilium.

In tempestate qui confugiunt sub arborem, serenitate facta, ramos illius vellunt fugientes: sic in rebus afflictis vtimur præsidio quorundam, quos eosdem per inuidiam affligimus in rebus prosperis. Plut.

B

Barbaries.

Camelus non gaudet potu, nisi prius obturbata conculcatione aqua: Ita quibusdam nihil placet in literis nisi barbaria conspurcatum. Plin. l. 8. c. 17.

Vt ignaui canes omnibus ignotis allatrant: Ita barbari quicquid nō intelligunt, carpunt ac damnant. Plut.

Beatitudo.

Vt vulgus ineptum magno labore, magnóque impendio remedia ab extremis Indis, aut Æthiopibus petunt: cum in hortis nobis nascatur quo morbis mederi possimus: Ita præsidia beatæ vitæ magno molimine foris quærimus in imperiis, in opibus, in voluptatibus, cùm in animo sit quod nos beatos faciat. Seneca.

Bellum.

Vt in admirandis operibus, sed inutilibus maior est laus artificis cuius arte res confecta est, quàm regis cuius impendio: ita belli gloria maxima ex parte penes militem est cōductitium, quorum industria geritur res: minima pars ad reges redit, qui aliena etiam pecunia militem cōducunt. Eras.

Vt Dianę Ephesiæ templum viginti annis a tota Asia sub regum impen-

dio, tot artificum ingeniis confectũ, Herostratus obscurus homo rectè poterat exurere: Ita facillimum est vrbes egregias bello demoliri, at ædificare difficillimum. Eras.

Vt accisæ pennæ tempore renascuntur: ita nisi assiduè prema, renascitur potentia. Eras.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum, occidunt eos, & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. lib. 8. cap. 12.

Arator nisi incuruus sit, præuaricatur, vt dicebant antiqui: Ita miles nisi impius sit, parũ est miles. Erasm.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum in se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio quopiam inuadente. Aristot.

* Vt grauius ægrotant ij, qui cùm leuati morbo videntur, in eum deintegro incidunt: sic vehementius nos laboramus, qui profligato bello, ac penè sublato, renouatum bellum gerere conamur. Cic. lib. 12. epist.

Beneficentia.

Siphnius lapis, oleo excalefactus durescit, alioquimollissimus: ita quosdã benefactis reddas deteriores. Pli.

Ferè non conuenit odori & sapori, vt ficis, quibus nihil dulcius, nullus est odor, & coroneis plurimum odoris, sapor autẽ asperrimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Plinius.

Vt magis humectat ventrem, magísque sitim pellit humo, qui sensim infunditur, quàm qui vniuersim hauritur: Ita magis cohibent à petendo munera paulatim data, dispensatáque, quàm si semel dones vniuersa. Eras.

Ficus non floret, cùm fructus habeat dulcissimos: Ita quidam benefaciunt nihil pollicitantes. Plin. lib. 1. cap. 26.

* Quemadmodum Dij immortales regnum inermes regunt, & illis rerum suarum ex ædito tranquillóque tutela est: ita vir beneficentia vtens, officia sua quamuis latissimè pateant, sine tumultu obit. Senec. lib. 7. de benef.

* Sicut magnus luctator est, non qui omnes numeros, nexúsque perdidicerit, quorum vsus sub aduersario rarus est, sed qui vno se aut altero bene & diligenter exercuit, & eorum occasiones intentus spectat, nec enim refert quàm multa sciat, si scit quantum victoriæ satis est: sic in beneficentiæ studio multa delectant, pauca vincunt, Seneca libro septimo de benef.

Beneficia.

Vt post malam etiam segetem serendum, vt post naufragium tentantur maria, vt fœneratorem à foro non fugat coactor: Ita beneficium de nouo collocandum, etiam si semel incideris in hominem ingratum. Seneca.

Garus ambusta & infusa medetur malis, sed interim Garum non nomines. Ita quædam beneficia non sint, si commemores. Idem.

* Acerbissima crudelitas est quæ trahit pœnam, & misericordiæ genus est citò occidere, quia tormentũ vltimum finem sui secũ affert: quod antecedit tempus maxima venturi supplicij pars est: Ita maior est beneficij gratia, quo minus diu pependit. Est enim bonarum etiam rerum solicita expectatio. Senec. lib. 2. de benef. c. 5.

* Sicut in telis eadem ferri vis est, sed in infinitũ interest, [illegible] lo lacerto excutiantur [illegible] manu effluant. Gladius [illegible] git & transforat, qui [illegible] lo venerit [illegible] datur, sed [illegible]

dem eod.li.ca.6.

* Quemadmodum pulcherrimum opus est, etiam inuitos nolentésque seruare: ita rogantibus pestifera largiri, blandum & affabile odium est. Idem, eod.l.c.14.

* Quomodo mundi officium est, circumagere rerum ordinem, vt Solis loca mutare, ex quibus oriatur, in quæ cadat, & hæc salutaria nobis facere sine præmio: ita boni viri officium est inter alia, & beneficium dare. Idem libro 4. de beneficiis capite 11.

* Vt aliud est munus, aliud ipsa donatio: aliud qui nauigat, aliud ipsa nauigatio: & quãuis æger non fit sine morbo, non tamen idem est æger & morbus: ita aliud est beneficium ipsum, aliud quod ad vnumquemque nostrûm beneficio peruenit. Idem, li. 6. de benef. ca.1.

* Quomodo multos fortuita sanant, & in flumen alicui cecidisse frigore magno, causa sanitatis fuit: quomodo quorundam flagellis quartana discussa est, & metus repentinus animum in aliam curam auertendo suspectas horas fefellit: nec ideò quicquam horum, etiam si saluti fuit, salutare est: sic quidam nobis prosunt, dũ nolunt, imò quia nolunt, non tamen ideò illis beneficium debemus. Idem eod.l.c.8.

* Quemadmodum ei qui voluit mihi pecuniam credere, & non credidit, nihil debeo: ita ei qui voluit mihi beneficium dare, sed non potuit, amicus quidem ero, sed non obligatus. Idem eodem libro capite vndecimo.

* More optimorum parentum, qui maledictis suorum infantium arrident, non cessant dij beneficia congerere, de beneficiorum authore dubitantibus, sed æquali tenore bona sua per gentes populósque distribuunt, vnam potentiam sortiti, prodesse. Imitetur illos. Demus, etiam si multa in irritum data sint. Demus nihilominus aliis, demus ipsis, apud quos iactura facta est. Idem l.7. de beneficiis ca.31.

† Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur: Ita fructus beneficiorũ gratius respondet illis, per quos etiã esse ingratis licet. Senec. lib. 5. de benef. ca.1.

Beneuolentia.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus hircino sanguine, eoque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditia emolliẽda sunt. Plin li.37 ca.4.

Quædam gemmæ aceto maceratæ nitescunt, pleræque melle decoctæ: ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior.

Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè, disponendum: Ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partẽ, Plin.l.37 c.12. & l.10 c.11.

Vt fluuius in multos diductus riuos, fluit tenuis ac languidus: Sic beneuolentia in multos distracta languescit, & euanescit Plutarch.

Vt animantia quæ vnicum pariunt fœtum, vehementius amant: Sic erga vnũ ardentior est beneuolentia Plu.

Blandiloquentia.

Ferè non conuenit odori & sapori, vt ficis quibus nihil dulcius, nullus est odor, & cotoneis plurimum odoris, sapor autẽ aspertimus: Ita vix in eodem inuenias homine blandiloquentiam, & beneficentiam, ac fidem. Eras.

Vide adulatio.

Boni.

* Sicut nec in victimis quidem, licet optimæ sint, auróque præfulgeãt, deorum est honos, sed pia ac recta voluntate venerantium: ita bono etiã farre ac fictili religiosi sunt: mali rursus non effugiunt impietatem, quamuis aras multo sanguine cruentauerint. Senec. li.1. de benef. ca.6.

Bonitas.

Vt scarabei, ac vultures offenduntur vnguẽtis,& Scytha iurauit se malle equum hinnientem audire, quàm citharœdum canentem: Ita non omnibus placent optima. Plut.

Vt phœnix non nisi quingentesimo anno nascitur: Ita insignium virorum rarus est prouentus. Seneca.

Breuiloquentia.

Celtiberi ita ferrum temperant ac durant, vt infosso in terram, quod est terreum auferatur ac repurgetur: Sic Laconicus sermo sublatione super uacui sit penetrantior.

C.

CALVMNIA.

PRimùm homines inuaserunt animalia noxia, post & oues, & boues, postremò à nullo genere temperatum est: & Athenis primùm calumniator aliquis supplicio affectus est, & rectè post hunc vnus, & alter, postremò nec à bonis est temperatum: Ita cùm aperitur ius in malos, cauendum ne postea in bonos recidat. Plutarchus.

Vt morbus in corpore non admittente quod proprium est multarum noxiarum & absurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia suspicióque aduersus cognatos & domesticos, malas & noxias aliorũ necessitudines inducit. Plut.

Calliditas.

* Quemadmodum quædam in oblectamentum ac iocum sic alligãtur, vt eorum solutio imperito difficilis sit, quæ ille, qui implicuit, sine vllo negotio separat, quia commissuras eorum & moras nouit: nihilominus illa habent aliquam voluptatem, tẽtant enim acumen animorum, & intentionem excitant: Ita hæc quæ videntur callida & insidiosa, securitatem, torporem ac segnitiem ingeniis auferũt, quibus modò cam[illegible] vagentur sternendus est, modò recti aliquid & confragosi obiiciendum, per quod erepant & sollicite vestigium faciant. Senec. libro 5. de beneficiis.

Castigatio.

Vt qui demoliuntur ædes templis vicinas, quæ contigua sunt, ea sinũt, ne quid sacri quoque demoliantur: Sic quædam vitia cautè sunt corrigenda, quæ cum virtute proxime cohærent. Plut.

Nutrices sæpius extergentes sordes puerorum, aliquando carnem euellũt. Ita dum quædam vitia nimis anxiè conamur emendare, lædimus. Plut.

Vt qui chirurgi manus horrent, dieta curantur: Ita qui asperiora non ferunt remedia, leuioribus remediis sunt corrigendi.

Vt pernionibus & ambustis frigidã pariter atque calida aqua medetur: Ita quædam errata diuersa ratione tolli possunt, seueritate & lenitate, subducta benignitate, & addita beneficentia.

Qui in leuibus nugis obiurgat amicum, in grauibus rebus tacet, idem facit quod alipetes, sinẽs athletam inebriari & libidinari, circa lecythum duntaxat difficilis ac morosus. Plut. in moralibus.

Vt æra Corinthia casus fecit, & pictor ille spumam equi, quam arte nequibat exprimere impacta in os equi spongia variis imbuta caloribus, casu expressit: sic quædam casus confecit, quæ prouidentia curáque nostra non possunt effi[illegible]. Plut.

Ceremonia.

Vt Magi verbis etiam non intellectis, prodigiosa quædam efficiunt: Ita sacerdotes nonnullis precibus non intellectis, bona tamen fide pronunciatis, Deum conciliant ac monent.

Vt loci salubritas incolare[illegible] rè d[illegible] [illegible]henditur: Ita mune cas[illegible] [illegible]uitur vita qui

fantur: veluti qui versantur in ceremoniis, cum sint nequissimæ vitæ declarant eas ad pietatem nihil conducere.

Quemadmodum Magi sibi conscij fucum esse quod promittunt, prodigiosis quibusdam, ac præscriptis ceremoniis dementant, ac terrent infirmiores: ita quidam sacerdotes cum procul absint a vera pietate, ceremoniis inuoluunt indoctos, quo plebem sibi magis habeant obnoxiam.

Charitas.

Vt manus eadem in varios dissecta digitos: sic multorum charitas, eos vnum reddit, discretos tamen. Plutarchus.

Sicut ignis in omnibus officinis omnium artium & operum est instrumentum: Ita sine charitate nihil rectè geritur Eras.

* Vt luna quod luminis accepit à Sole, mundo refundit: ita donum à Deo acceptum, in commodum aliorum est conferendum. Eras.

Christus.

In Dodona Iouis fons cùm sit gelidus, & immersas faces extinguat, si admoueris extinctas accendit: Ita Christus si cupiditatibus flagrantem attigerit, sedat ac refrigerat: sic deiectum & exanimatum, erigit & animosum reddit. Eras.

* Quemadmodum panace herba vna cōtra morbos omnes habet remedium: Ita Christi mors vna aduersus omnes cupiditates noxias efficax est rasm.

Clementia.

* Sicut medicinæ apud ægros vsus, etiam apud sanos horror est: ita clementiam quamuis pœna digni innocent. etiam innocentes colunt. Senec. li. 1 de clementia c 2.

* Quemadmodum non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille, qui quod alteri donat, sibi detrahit: ita clementem vocabo, non in alieno dolore facilem, sed eum qui cum suis stimulis exagitetur non prosilit, qui intelligit magni animi esse, iniurias in summa potentia pati, nec quicquam esse gloriosius principe impune læso. Idem, eodem lib. ca. 20.

* Sapiens multa remittet, multos parum sani sed sanabilis ingenii seruabit. Agricolas bonos imitabitur, qui non tantum rectas bona que arbores colunt, sed illis quoque quas aliqua deprauauit causa. Alias circumcidunt, ne proceritatem rami premant: quasdam infirmas vitio loci nutriunt quibusdam aliena vmbra laborantibus calum aperiunt. Secundum hæc videbit sapiens quod ingenium qua ratione tractandum sit, nec in rectum praua deducantur. Idem l. 2. de clem. c. 7.

Cælestium rerum consideratio.

Vt vniones tametsi in mari nascuntur, tamen plus habent cognationis cum cælo, cuius faciem reddunt: Ita pius ac generosus animus magis à cælo pendet, vnde ducit originem, quàm à terra in qua viuit. Eras.

Cogitatio.

Porphyrius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus, sibi habet: Ita quidam malè cogitant, sed quòd desit facultas, nemini nocent. Eras.

* Quemadmodū quæ in vsu sunt, & manum quotidie tactumque patiuntur, nunquam periculum situs adeunt: at illa quæ ad oculos non reuocantur, sed extra oculos vt superuacua iacuerunt, sordes ipsa colligūt vetustate: ita quicquid frequens cogitatio exercet ac renouat, memoriæ nunquam subducitur, quæ nihil perdit, nisi ad quod sæpe non respexit. Sen. l. 3. de benef. c. 2.

Conatus.

Qui boue venatur leporem, & aratro iaculatur, & sagena captat ceruos, si non assequitur, non potest accusare fortunam, sed suam ipsius stultitiam: sic qui conantur quod

non

non queunt efficere, non debent incusare fortunam, sed suam dementiam. Plut.

Concordia.

Vt singula hastilia facilè frangis, coniuncta non possis: Ita dissidentes facilè superantur, cõcordes haud facile. Plut.

Duabus vocibus simul sonantibus grauior fit concentus: Ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriusque consensu, sed tamen arbitrio mariti. Plut.

Vt in corpore ex humidi, frigidi, calidi, sicci temperatura optima fit constitutio: Sic ex fratrum concordia maximè floret humanum genus. Plut.

Tyrrhenus lapis quamuis grandis innatat, comminutus sidit: Ita cõcordia sustinemur, discordia pessum imus. Plin. l. 2. c. 102. & Arist. de natur. cap. 12.

Vt lapis è Styro fluctuat integer, sidit comminutus: sic res discordia pessum eunt, concordia sustinentur, Plin. l. 36 c. 17.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit. Ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace cõpositis emoriuntur. Plut.

* Vt omnia inter se membra consentiunt, quia singula seruari totius interest: ita homines singulis parcét, qui ad cœtum geniti sumus. Sen. li. 2. de ira ca. 31.

Coniugium.

Vt vincula ex commissura vires accipiunt: sic ex consensu viri & mulieris, familiæ status. Plut.

Vt corpus nihil potest absque animo, nec animus rectè valet, nisi corpore incolumi: sic inter vxorem, & maritum omnia sunt communia. Plutarch.

Qui venenis piscatur facilè interimit & tollit piscem, sed corruptum & malum: sic quæ philtris captant maritos, stupidos habent & inutiles. Plut.

Vt Circe non fruebatur iis, quos verterat in sues, aut leones, sed Vlyssem sanum vltra omnes dilexit: Ita quæ veneficiis nactæ sunt maritos, in suauem cum illis vitam agunt ob dementiam. Plut.

Quæ malunt dominari dementibus maritis, quàm sanis ac prudentibus parere: perinde faciũt, ac si quis in itinere malit ducere cæcum, quàm sequi videntem, & viæ gnarum. Plutarchus.

Vt Pasiphaë maluit tauri congressum, cùm vxor esset Minois: sic quædam nuptæ moderatis ac seueris viris, ad intemperantium amorem deuergunt. Plut.

Vt qui in equum insilire non possunt, ob imbecillitatem, docét ipsum inflectere genua: sic quidam generosas ac potentes nacti vxores, non dant operam, vt ipsi meliores fiant, sed illas deprimunt. Plut.

Pro equi magnitudine temperamus fræna: Ita pro vxoris dignitate moderanda gubernatio. Plut.

Vt humida miscentur omnibus partibus: sic inter coniugatos omnia debent esse communia. Plut.

Vt vinum appellatur, etiam si maior aquæ pars sit admixta? Ita domus mariti dicetur, etiamsi mulier plus contulerit. Plut.

Coniugij molestia.

Qui prima virginum dissidia non ferunt ad tempus, idem faciunt quod ij, qui offensi labruscis, vuas maturas aliis relinquunt. Plut.

Vasa initio quauis occasione dissoluuntur, at tempore commissuris compactis, vix [illegible] dissecantur: Ita prima [illegible] con- suetudo [illegible] [illegible] [illegible]

& grauibus causis sunt ortæ: Ita occultæ ac pusillæ, quotidianæq. offensæ magis dirimunt beneuolentiam coniugatorum. Plut.

Qui pronubæ Iunoni rem diuinam faciebant, exemplum fel abiiciebant ad altare: significãtes à matrimonio bilem omnem procul esse oportere. Plut.

Vt vinum sic est austerum, vt idem tamen sit vtile ac iucundum non amarum, velut aloë: sic erit & materfamilias. Plut.

Conscientia.

Vt nepentes herba, ab Homero prędicata, addita poculis omnem cõuiuij tristitiam discutit: Ita bona mens insita, nobis omnem vitæ solicitudinem abolet. Plin.

Vt loca grauia etiam firmissimam valetudinem tentant: ita bonæ quoq; menti, nec dum adhuc perfectæ & conualescenti, sunt aliqua parum salubria. Senec. epist. 68.

*Quemadmodum vlcus vel vulnus cicatricem relinquit in corpore, doloris indicium: sic conscientia malefacti, notas peccati in animo relinquit. Plutarchus libr. de animi tranquillit.

Vt verus amor erga mulierem nõ desiderat testem, sed iat habet, si clã ea potiatur: Ita vir sapiens recti conscientiam contentus: At qui ficte amant, ostentant & iactant. Plut.

Consilium.

Velut si qui laborat hepatis vitio, medico ostendat vngues exulceratos, ineptè faciat: Ita qui grauibus laborans malis, de nugis consulat amicum Plut.

Sunt qui propius admota non cernunt, quæ longius absunt vident; Ita nonnulli plus sapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent. Plut.

Vt lamiæ domi cæcutientes, foris nihil non vident: Ita quidam in alienis negotiis plus satis oculati, in suis parum perspiciunt. Plut.

Si fœmina inter aues saliat feminam, nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accedente ratione, friuolum est & inutile. Plin.

Hippomenia, hoc est, subuentanea vocant, & Zephyria oua quæ vento concipiuntur: sic euanidum est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur. Aristot. libro 6. cap. 2. de natur. animal. & Plinius libro 10. cap. 58.

Ex omni genere curiositas hominum signa collegit instantis tempestatis: at multo magis conueniebat hac vti diligentia in consultationibus, vt obseruatis experimentis coniiciant, quod malorum ex vnoquoq; perperam instituto cõsequatur. Eras.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: sic quidam grauissimorum virorum consilio conuocato, de meris nugis consulunt. Eras.

Consilium malum consultori pessimum.

Vt Perillus, qui Phalaridi taurum donauit æneum, suo periit inuento: sic aliquoties malum consilium in caput authoris redundat. Plin. li. 34. cap. 8.

Vti sæpenumero Polybus dum cõchæ carmen captat, ipse capitur ac tenetur: Ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Plin. l. 9. c. 29.

Consilium Senile.

Ibi, aiunt, vbi consenuit, iámque quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: sic gloria senũ tranquillior, & consilia sedatiora sunt. Plut.

Consilium præcipitatum.

Sicuti aquilo initio vehemens desinit lenior, contra, Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu.

contrà, qui consilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu.

Consolatio.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ, non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouent, quod tempore concoquat humorem, ac tum medentur: ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior factus homo admittat consolationem. Plutarchus.

Vt medici vetant admoueri remedia, cùm morbus in accessu est, ac sæuit: sed cum se remittit: Ita ad primos illos iræ aut doloris motus, non est adhibenda consolatio, vel admonitio, sed vbi tempore cœperint esse leuiores. Senec.

Vt vnguentum nõ solùm delectat olfactum, verùm etiam remedio est aduersus male olentia: sic in malis bonorum memoria consolatur. Plutarchus.

Consuetudo.

Vt quorundam hominum etiam aspectus fascinũ habet: Ita sunt quorum omnis vitæ consuetudo mores inficit. Plin.

*Vt in loco pestilenti qui assueuere durant: ita incommoda parum lædunt assuetos. Plin.l.18.c.5.

*Quemadmodum Mithridati quotidie venenum sumenti, consuetudine factum est innoxium: ita mala quibus assueueris non offendunt. Erasm.

*Vina non modò soli sui referunt saporem, verùm etiam arborum aut fruticum vicinarum: ita non solùm exprimimus eos à quibus geniti sumus, sed & eos quorum consuetudine sumus vsi. Eras.

Vt callus tempore factus adimit sensum: Ita diutina mala consuetudo facit, vt leuius feramus. Plin.l.25. c.2. *Vide Assuetudo.*

Contemplatio.

*Quemadmodum [illegible]
cuius rei subtiliatis [illegible]
oculos defatigat, si malignum & nõ præclarum lumen habent, in publicum prodeunt, & in aliqua regione ad populi ocium dedicata, oculos libera luce delectant: sic animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus quoties potest apertum petit, & in rerum naturæ contemplatione requiescit. Sen. epist. 66.

Vt qui ex claro sole redierunt in vmbram his caligant oculi: Ita qui à diuinorum contemplatione, ad humana recidunt. Senec.

Heraclitus dixit vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: At superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur semper somniante cogitatione. Plutarch.

Contemptus.

Bucephalus Alexandri Magni equus, quum nudus esset, equisonem in tergum admittebat: ornatus regiis phaleris neminem ferebat, nisi regem ipsum, in reliquos omneis ferociebat: Ita quidem tenues quemuis ferunt, diuites facti despiciunt vulgares. Plin.l.8.c.42.

Contrarietas.

Calx aquis accenditur: Ita quosdã contraria mouent. Eras. ex Plin.

Contumelia.

Sicut nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis. Plin.

Adyanton herbam etiamsi perfundas aqua, aut immergas, tamen siccæ similis est: ita in virum bonum non hæret contumelia, aut infamia, etiam si quis infamare conetur. Plin. [illegible]

[illegible] & [illegible].

[illegible] venit, licet non in [illegible] & qui in vn[illegible] [illegible]runt, & pau[illegible] [illegible]derem [illegible]

tagio, sanitas ad ægrotantem non i-tem: ita ex consuetudine malorum facilè boni corrumpuntur, at non contrà. Eras.

Torpedo piscis haud nocet, nisi contactu, sed virus suum etiam ab ęre per linum, & arundinis internodia ad piscatoris manum mirè transmittit: sic improbi ac pestilentes haud nocent, si nihil cum illis habeas commercij, rerum quacunque consuetudine contacti morum venena afflant. Plin. l. 32. c. 1.

Vt in re rustica non satis est teipsū bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita non satis est, teipsum integrum virum præstes, sed refert cum quibus habeas consuetudinem.

Aconitum etiam contactu necat: ita quorundam conuictus protinus inficit, aut si vel tantillum cum illis inceptes commercij. Plinius libro 29. cap. 2.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi atteras: tū enim digitos adurit: ita quorundam mali iam nō sentias nisi cum illis consuetudinem

non solum radii
alios contagio i
stilentem alicu
nionem, & alio
quiis.

C

Iaculum si in
ciderit, nonnun
retorquetur: ita
& constantem
dit in conuitium
chus.

Vt qui luctan
suum puluerem,
minant vt mutu
accepto conuitio
obseruant quid
sit torqueri Plu

Vt si vel inimi
adhærens vesti n
sed abstergis: ita
culam vitæ, non
uicium, sed abste
tarchus.

Absurdum ex
re cuipiam corp
non sis ipse immu
gis ridiculum ani

inimico, vitium animi vel ignotum nobis, vel neglectum sanat. Plut.

Sicut echo nō sonat, nisi cùm reddit acceptam vocem: ita nonnulli quicquid in ipsos dicitur, in alterum regerunt: aut non habent, quod dicāt nisi dicta referant aliena. Plut.

Vt Olympiæ porticus vocem acceptam arte septies reddit, vnde heptaphonon oppidani vocant: ita quosdam si vno tangas conuitio, sexcenta regerunt: aut si paucis ad loquendū prouoces garriendi finem non faciunt. Plin. l. 36. c. 15.

Leo cunctis formidatum animal, cantum ac cristam galli formidat: Ita summi principes infirmorum conuitia nonnunquam timere coguntur. Plin. l. 8. c. 16

Muræna fuste non potest interimi, ferula protinus: ita quosdam leue incommodum exanimat, vt conuitium, qui grauissimas fortunæ procellas infracto tulerunt animo. Plin.

Vt lasciuia simiarum febrim excutit leoni: ita inimici conuicium aut contumelia, nonnunquam excussa desidia, veternóque ad honesti studium nos acuit. Plin. lib. 8. c. 10. *Vide Maledicentia.*

Conuiuium.

Qui in eadem vehuntur naui, & in eisdem militant tentoriis, sese mutuò ferant oportet. Sic qui versantur in Republica: At in conuiuiis non idem est necesse, nam illic periculum est commune, hîc non item. Plut.

In corporibus imbecillioribus interdum magna vis.

Apis cùm minimum sit insectum, tamen admirabile facit opus, & mira ratione politiam moderatur: ita in pusillis corporibus summa nonnunquam ingenij vis.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum: minuta numerosi fœtus sunt, adeo vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

Correctio.

Vt difficillimè sanantur, qui sui sensu carent in morbo, velut lethargici, ac phrenetici: ita difficillimè reuocantur ad bonam mentem, qui non agnoscunt sua vitia. Plut.

Vt mendum quod induruit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: ita vitia inueterata nō facilè corriguntur. Plut.

Remedia statim mordent vel offendunt, postea conferunt salutem & voluptatem: ita salubria monita initio sunt nonnihil amara, postea correcto iucundissima. Plut.

Vt est initium sanitatis sensus morbi: ita correctionis initium agnoscere culpam. Plut.

Correptio.

Vt caro quæ callo obduruit, non accipit vibices plagarum: ita animus assuetudine peccandi non commouetur correptione, licet acri. Plut.

Qui correptus statim fugit exosus admonitorem, peinde facit, ac si sectus à medico continuò offensus au fugiat, non expectans vt obligetur, & oblinatur vulnus ac mitigetur. Nā is quod dolet iam passus, quod cōfert non vult experiri. Plut.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plutarchus.

Crux & tribulatio.

Vt hyeme media alcyone summa fruuntur tranquillitate, & hanc etiā aliis communicant: ita cùm maximè sæuit fortuna, tum maximè animi tranquillitate fruuntur pij, & hanc in alios quos possunt transfundunt. Erasm.

Cultus neglectus.

Vt mulieres ob hoc ipsum [illegible] olent, quia nihil olent, & in q[illegible] dam delectat cultus neglec[illegible] theologica oratio h[illegible]

ornatior, quod ornamenta neglexit, Erasm.

Cunctatio.

Leonis Catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt, serò proueniunt, & lentis ductibus absoluuntur. Erasmus.

Cura superuacanea.

In vite quicquid per amputationem adimitur materiæ, id fructibus additur: ita qui reciderit curas superuacaneas rerum sordidarum, plus valebit in rebus serijs & grauibus: Aut quò minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Erasm.

Curiositas.

Vt quidam insana libidine neglectis formosissimis mulieribus, quæ prostant, ad inclusam & sumptuosam penetrant, etiam deformem: sic curiosus contemptis præclaris spectaculis ac editis libris tam multis, alienas scrutatur epistolas, alienas domos, non absque periculo nonnunquam. Plut.

Vt Simonides gratiarum scrinium semper inane reperit, mercedis semper plenum: Ita si curiosus post aliquantum tempus suam aperit penũ, inutilibus & insuauibus rebus plenam inueniet. Plut.

Quidam è poëtis eligunt deterrima, vt ex Homericis versibus acephalos, & μειούρους, tragicos syllogismos, & ab Archiloco obscœnè dicta in mulieres: sic curiosus pessima & insuauissima è cuiusque vita decerpit, Plut.

Vt Philippos ex deterrimis hominibus conditam ciuitatem πονηρόπολιν appellauit: sic curiosus malis vndique congestis, thesaurum quendam inamabilem & inamœnum sibi memoria construit. Plut.

Vt quidam neglectis pulchris picturis prodigiosas ac monstrosas mirantur imagines, vt trioculos, carentes furis, cynocephalos: sic curiosi malis alienis magis delectantur, quàm honestis. Plut.

Quemadmodum aquilæ & leones cùm ambulãt, introrsum vertunt vngues, ne conterantur, ac seruant in prædam illorum aciem: sic animi vigorem non cõuenit alienis rebus noscendis absumere, sed seruare ad vsum necessariorum. Plut.

Vt turpe est ingredi domum alienam, aut introspicere: ita turpius est scrutari, quid alij domi faciant. Plutarchus.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non esurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret, etiam nõ sitientes: sic fugienda sunt spectacula, sermonésque qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plut.

Vt vlcus cruentat seipsum, dum scalpitur: ita curiositas & sua mala studet cognoscere, & dolorem accersit cognoscendi libido siue pruritus. Plut.

Gallina sæpenumero pabulo apposito, angulo scalpens ac verrens scobem, è stercore ordei granum vnum depromere mauult: sic curiosi prætermissis aut interruptis sermonibus innoxiis, si quid malum in cuiusquam familia occultũ est, id proferrunt in medium. Plut.

Vt taxatur in Comœdiis Cleon, quòd alibi manus haberet, alibi mentem: Ita multis in locis est curiosi hominis animus, nec vna habitat in domo. Plut.

Vt Sicyæ, quod est in corpore pessimum, id attrahunt: sic curiosorum aures, quod est in hominum vita vitiosissimum, id libentissimè audiunt. Plutarchus. Plin. libro 32. capite primo.

Ciuitates portas habent quasdam nefastas, per quas educuntur nocentes ad supplicium capitis, eiiciuntur purgamenta, nihil autem infertur sacrum aut purum: Sic in aures curiosorum

ſorum non tranſeunt niſi homicidi, adulteria. Plut.

Vt nemo ferret, ſi quis medicus vel Æſculapius vltro accedens ad alienum morbum, percontaretur, nũ haberet fiſtulam in ano, aut num mulier cancrum haberet in pudendis: multò magis eiiciendus curioſus, qui aliena mala non curat, ſed retegit tantùm, idque non accerſitus. Plut.

Portitoribus indignamur, quòd aliena ſcrutantur vaſa, cùm id lex eis permittat, & ni faciant, damnum facturi ſint: multò magis ſuccenſendum iis, qui omiſſis negotiis aliena perſcrutantur. Plut.

Vt coci optant pecorum prouentum, piſcatores piſcium: ſic curioſus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plutarchus.

Vt in aperto poſita & expoſita negliguntur ac prætereuntur, abſtruſa petuntur inſidiis: Ita qui valde latet, & à vulgo ſemotus eſt, in huius vitam inquirunt homines. Senec.

Vt ſtultiſſimum eſt, cùm huius mũdi, in quo nati ſumus, naturam cognoſcere non poſſimus, alios innumerabiles mundos foris quærere: Ita abſurdum eſt neglectis rebus domeſticis, de alienis eſſe ſolicitum & curioſum. Eraſm.

D.

DAMNVM.

VRtica ſine aculeis adurit, ac vulnerat ſolo lanugine, ſolóq. contactu: Ita quidam non aperta vi, ſed clanculum nocent. Eraſ.

Vti pyralis vltro aduolans lucernis adustis alis collabitur, ac periit: ſic quidam ipſi ſibi accerſunt perniciem. Idem.

Semel icti à ſcorpio, nunquam poſtea veſpis, crabronibus, aut apibus feriuntur: Ita nullum eſt incommodum, quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. Idem.

Simia cùm imitetur hominem, tamen animal eſt omnium deformiſſimum: Ita qui affectat quod optimum eſt, niſi feliciter affectet, incidit in id quod eſt peſſimum. Idem.

Debitum.

Qui dicunt, carebo domo, carebo famulitio, ne debeam: perinde faciũt, ac ſi hydropicus dicat medico, ego gracilis fiam, & inanis: nam nihil refert quàm gracilis ſit, modò ſanus. Plut.

Vt pedem & manum, ſi computruerit, data mercede reſecamus: Ita domus, aut famulitium abiiciendum, vt liberemur ære alieno, hoc eſt, vt liberi fiamus. Plut.

Vt equus ſemel accepto fræno, ſeſſorem alium poſt alium fert: ſic qui ſemel inciderit in æs alienum, nunquam explicatur. Plut.

Cholerici qui purgari nolunt ſub tempus, collecta in dies maiore bile, poſtea grauiter diſcruciantur: ſic qui ſinunt fœnus accreſcere, cùm adeſt dies grauiter è capite laborant. Plutarch.

Sicuti polypus quicquid brachiis attigerit ſuctu tenet & attrahit: Ita difficillimum eſt euellere de manibus quorundam, ſi quid nacti fuerint. Plin. l. 9. c. 29.

Decorum.

* Vt pulchritudo corporis apta compoſitione membrorum mouet oculos, & delectat, hoc ipſo quod inter ſe omnes partes cum quodam lepôre conſentiunt: ſic hoc decorum quod elucet in vita, mouet approbationem eorum quibus cum viuitur, ordine, conſtantia, & moderatione omnium dictorum atque factorum. Cic. lib. 1. de offic.

Vt alia veſtis [illegible] decet quàm ali[illegible] magis [illegible]

colores, cùm terra in qua nascitur, hîc nigra, illic viridis, alibi cyanea, alibi crocea, & aliis aliísque coloribus: ita conuenit hominem hoc loco, in quo agit, vitæ habitum commutare. Plin.

Defensio.

Amphisbena serpens vtrinque caput habet, & vtralibet corporis parte pro cauda vtitur: Ita quidam ancipites, nunc hac, nunc diuersa ratione se tuētur, & cùm est commodum, ad ecclesiasticam libertatem confugiunt, cùm visum est, principum prętextu rem gerunt, canonum obliti. Plinius.

Degeneratio.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerunque nascuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic corporum est propagatio, hîc animorum. Erasm.

Vt arbores quædam bellè florent, verùm nullum adferunt fructum: ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur, qui simulatq. adoleuerint, ad ineptissimas conuersi voluptates, fallunt expectationem omnium. Idem.

† Vt loca sordida repercussu solis illustratur: Ita inertes oportet vt maiorum suorum luce resplēdeant. Senec. l. 4. de Benef. cap. 30.

Vt si Venerem suam Apelles, aut si Protogene Hialysum illum suum cœno oblitum videret, magnum acciperet dolorem: Ita si quis conspiciat eum corruptum, quem ad bonos mores instituisset: aut ignominiis affectum, quem ornasset honoribus, iniquo animo ferret. Plin. libro 35. cap. 10

* Est Indiæ gens dicta Pandora, quæ in pueritia cano sit capillitio, in senecta nigrescunt capilli: ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grandiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi repuerascunt. Plin. libro 7. cap. 2.

Delectus.

Aqua maris inutilis potui, sed alit pisces, seruit nauigantibus. sic in vnaquaque re quod inest commoditatis, excerpendum est. Plut.

Delitiæ.

* Quemadmodum plantæ ac semina in regionibus montuosis ac asperis non ita lasciuiunt, vt in campestri & molliore terra: sic homines hominum quoque mores ad regionis habitum immutantur, & mollis ac fertilis regio molles ignauósque reddit homines. Plut.

† Vt vasta ac perpetua nubium densitas soli obiecta eum impedit, ne vim sui fulgoris ostendat: Ita vini ac delitiarum euaporationes cerebrum crassa nube tegentes non permittunt liberè vsquam se intendere: verùm in tenebris perpetuis detinent eum, qui sic miserabiliter iacet affectus. Chrysost. hom. 13. in 1. Tim.

Desiderium.

Sicuti bona valetudo iucundior est iis qui è graui morbo liberati sunt, quàm qui nunquam ægro corpore fuerunt: sic omnia desiderata magis quàm assiduè percepta delectant. Cicer. in orat. post reditum ad Quirites.

Detractio.

† Sicut sagitta si mittatur contra duram materiam, nonnunquam in mittētem reuertitur, & vulnerat vulnerantem: Ita detractor, cùm tristem faciem viderit audientis, imò non audientis, sed obturantis aures suas, ne audiat sanguinem: illicò conticescat, pallet vultus, hærent labia, saliua siccatur. D. Hier. Epist. ad Rust.

Deus.

Cùm nauta videt imminere tempestatem, primùm quidem Deos inuocat, vt incolumis liceat in portum appellere, mox contrahit vela, atque omnia nihilo secius parat quibus est

opus: Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic vt nostram quoque industriam adhibeamus. Plut.

Vt quibusdam minus mali fuit non omnino videre, quàm perperam videre, velut Herculi, qui filios vidēs pro hostibus occidit: Ita leuius malum est, deos omnino non credere, quàm credere noxios. Plut.

Vt peius sentiunt de homine, qui dicunt eum esse iracūdum, perniciosum, quàm qui negant eum viuere: Ita minus malè sentiunt de Diis, qui negant illos esse, quàm qui dicunt esse morosos, noxios, irritabiles, vt faciunt superstitiosi. Plut.

Quemadmodum à piscibus Hyrcanis, nec boni quippiam expectatur: nec mali: sic Epicurei, nec turbari nos volunt deorum metu, nec delectari beneuolentia. Plutarch.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Lybies non antè incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non incidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus cōtigerit. Plut. de vindicta diuina.

† Frumentum publicum tàm fur, quàm periurus & adulter accipiunt, & sine delectu morum, quisquis ciuis est, cùm aliquid est, quod tanquam ciui, non tanquam bono datur, ex æquo boni, & mali ferunt. Deus quoque quædam in vniuersum humano generi dedit, à quibus excluditur nemo. Senec lib. 4. de benef. c. 27.

† Sicut nauigans gubernator, nunquam manum à clauo: Sic nunquam Deus curam suam tollit à mundo. Saluianus lib. 1. de prouid

Difficilia quæ pulchra.

Vt Asparagus spinosus dulcissimū fert fructum: Ita ex duris initiis, magna voluptas nascitur. Plutarch.

Id quod maiori negotio c[illegible] aut marmori insculpser[illegible] tius: Ita quod maiori stu[illegible] nunquam obliuiscimur. [illegible]

Vt rosa flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur dulcissimus. Idem.

Vt palma quia cortice sit cultellato, difficilis quidem est ascensu, sed fructum habet dulcissimum: Itidem eruditio & virtus aditum habent difficilem, sed fructum dulcissimum, Plin. l. 13. cap. 4.

Leonis catuli informes nascuntur, vix ingrediuntur semestres, non mouentur, nisi bimestres: Ita quæ egregia futura sunt serò proueniunt, & lentis auctibus absoluuntur. Plin. lib. 8. cap. 16.

Vt Phœnix nonnisi quingentesimo anno nascitur. Ita insignium virorū rarus est prouentus. Plin. lib. 10. ca. 2.

Asinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat ponere: Ita facilior & perpetuus prouentus rerum vilium, egregia rarò contingunt. Plin. l. 8. c. 43. Senec.

Vt herba Moly difficilè quidem effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt, contingunt, nisi magno negotio. Plin. l. 25. c. 9.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, alliū, & quædam huiusmodi vilia etiam reposita aut suspensa, proferunt sese: Ita quæ sunt egregia nō nisi magno contingunt labore, quæ mala passim obuia sunt. Eras.

Dignitas.

Agrippæ qui vocantur, quoniam præposterè nascuntur, hoc est, pedibus primùm emergentibus, malis auspiciis in vitam ingredi creduntur, magnóque humani generis malo, vt Marcus Agrippa & Nero: Ita qui pe[illegible] & simoni[illegible] irrumpunt in [illegible] [illegible], aut episcopatum (vt vo[illegible] [illegible]nam pestem adducunt sibi [illegible] [illegible], quàm a[illegible] [illegible]me-

ro inutilissimum est, nimis esse in negotio diligentem. Plin. li. 18. c. 6.

Vt qui serius exiuit, cursus celeritate penset ac sarc[illegible]t oportet: Ita qui serius ad bonam vitam aut literas accessit, diligentia reparet necesse est superioris cessationis iacturam.

Vide assiduitas, Studium immodicum, Labor, &c.

Discendi ratio.

Vt priusquam assueuimus, multa nos offendunt in homine, quæ postea assuetis sunt etiam iucunda: sic in litteris, in philosophia, prima illa tædia toleranda sunt, donec vsu fiãt facilia iucundáque. Plut.

Vasa ad accipiendum, quod infunditur, accommodant & inclinant sese: sic qui discit, debet accommodare sese, ne quid effluat eorum quæ vtiliter dicuntur. Plut.

Vasorum malorum & putrium aures quibuslibet implentur potius, quã necessariis: Ita quidam stultissima protinus discunt. Plut.

† Vt fax, etiamsi lucernas multas accenderit, semper manet eiusdem magnitudinis, nulláque sui parte minuitur: Sic scientia in homine nequaquam diminuitur, licet docendi ratione in multos transfundatur. Philo li. de gigantibus.

Discipuli artium liberalium.

Veluti si quis ignem petat à vicino, deinde illic luculento reperto foco desideat, maneátque: Ita quidam semper assident præceptori, nec accendunt ingenium suum vt domi suo fruantur igni. Plut.

Vt auis quidquid pabuli nacta est, in pullos transfert protinus, ipsi nihilo melius est: Ita quidam ideo discunt, vt statim doceant, ipsi nihilo meliores euadunt. Plut.

Quemadmodum ignaui, cibíque auidi canes, domi ferarum pelles mordent, ac villos vellunt, feras ipsas in venatu non attingunt: sic quidam præposterè studiosi, de nugis agunt, caput disciplinæ non attingunt. Plut.

Non vt vasa, itidem ingenia desiderant repletionem: sed satis est accensio, velut incitamentum in materia: quo vis inueniendi, & cupiditas veritatis incitetur. Plut.

Non vt ex sapientissimis parentibus stultissimi plerumque nascuntur filij: Ita à doctis præceptoribus indocti discipuli, à probis educatoribus alumni improbi. Nam illic est corporum propagatio, hic animorũ. Erasm.

Vt nonnullæ mulieres ex viris quibusdam non concipiunt: aliis adiunctæ fœcundæ fiunt: Ita sunt qui apud quosdam præceptores indociles, aliis traditi doctoribus proficiunt, quòd sint vt corporum, ita & ingeniorum cognationes ac dissidia. Idem.

Discordia.

* Tyrrheus lapis, quamuis grandis innatat, comminutus siditur: ita concordia sustinemur, discordia pessum imus. Plin. lib. 2. cap. 106. & libro 36. cap. 17.

Vt macula statim est eluenda, ne inhærescat & difficilius eximatur: Ita dissensio fratrum illico tollenda, ne gignat odium. Plut.

Vt si buboni accedat febris, nihil est periculi: verùm si sublato illo tamen morbus perseueret, videtur altius egisse radices: sic fratrum dissensio, quæ cessat lite finita, causæ erat non ipsorum; at si manet etiam dum negotio confecto, iam negotium prætextus erat, non causa, sed exulceratus animus in causa fuit. Plut.

Vt aqua in locos hiãtes ac diductos influit, ac magis eos diuellit: Ita quidam irritant fratrum dissidia. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandem depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vt singula hastilia facilè frangas, coniuncta non possis: Ita dissidentes facilè superantur, concordes haud facilè. Plut.

Vt periculum sit, si omnes in diem inclinent latus nauis: sed aliis aliò in flecten-

flectentibus nauis optimè libratur: sic seditio & dissensio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis: item dissensio poetarum inter se facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Scorpius lethale venenum habet, aconitum lethalius, tamen hoc in potu datum aduersus scorpionum ictus remedium habet: Ita dum venenum cũ veneno colluctatur, seruatur homo. Itidem duorum pestilentium ciuium discordia nonnunquam reipublicæ saluti est. Eras.

Vide Seditio, Dissidium, Odium.

Disputationes.

Vt apud Homerum Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, non enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui disserendi minutulas ac friuolas quæstiunculas obiiciunt. Plut.

† In aliis certaminibus laureas referunt, qui victores redeũt: At in disputationibus diuinis, solis debetur corona, qui se rei magnitudine victos fatentur. Chrys. in illud Apost. Cùm subiecta ei fuerunt om.

Dissidium.

Galli sæpius in pugna commoriũtur: Ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Plin l. 11. c. 21.

Vt cœlo quamuis sereno, nubecula quamlibet parua ventum procellosum dabit: sic rebus admodum pacatis, ex minimo dissidio grauissimi rerum motus subitò exoriuntur.

Vt vitis refugit brassicam, quercus abhorret ab olea, multò magis autẽ à nuce iuglande, nam vitis cum omnia complectatur, solam brassicam declinat, quercus si in scrobem oleæ depacta fuerit emoritur eadẽ, & iuxta nucem iuglandem inarescit: sic inter quasdam nationes naturale dissidium est, vt nullo pacto queant coalescere concordia. Plin. lib. 15. cap. 1.

Dissimulatio.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit: Ita quidam in fine virus effundunt suum & dissimulanter lædunt. Eras. *Vide simulatio.*

Vt vitrum quia pellucidum, nihil celat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare norunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palàm est. Plin. l. 10. c. 62.

Distractio animi ad res diuersas.

Vt qui propriam domum non habet, per multas domos vagatur: Ita qui certum vitæ institutum non sequitur, nunc in horum, nunc in illorum mores transit. Plut.

Qui multis negotiis distrahitur, veluti lacus est, ad quem à multis concurritur, qui eum & exhauriunt & turbant. Senec.

Stolonibus amputatis omnia celerius adolescunt in arbore, nimirũ alimentis in vnam collatis stirpem: Ita animus leuatus superuacuis negotiis, plus efficit in studiis honestis, tota mentis vt in idem intenta. Eras.

Mugiles si caput condiderint putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putant ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est. Idem.

Diuitiæ & opes.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitanti ministrat vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Vt floridum auleum aliquando multa tegit sordida: sic splendor & strepitus potentum, multas obtegit calamitates. Plut.

Vt vestes videntur addere colorem hominis cùm per se sint frigidæ, non addunt autem, sed eum, qui est in corpore, tuentur: sic opes videntur dare iucundam vitam, cùm [illegible] eiscatur ab animo, non à [illegible] nis. Plut.

Vt qui febri [illegible] uersa capiun[illegible] scunt, è fri[illegible] uitiæ [illegible]

paupertas gaudium sapienti. Plutarchus.

Vt longiore via potius vtendũ est, si modò sit tutior, quàm breuiore & periculosa: sic ad opes ad gloriam enitendum, vt serius contingant tutò potius, quàm statim cum periculo. Plut.

† Vt aurum trementi manu impositum tremit: Sic & diuitiæ ab animo, metu curísque detento accumulatæ, vnà concutiuntur, & eodem modo afficiuntur. Hypsæus, vt refert Stobæus serm. 28.

Animalia quædam circa cubilia confundunt vestigia, ne queant inueniri: sic nobis celandum bonum nostrum, quo tutius sit. Senec.

Auis quæ pluma tantùm tenetur, minimo dispendio potest aufugere: sic opes non debent remorari à studio sapientiæ. Sen.

Non faciunt equum meliorem aurei freni: nec hominem meliorem fortunæ ornamenta. Senec.

* Otiosi diuitiis luditis, nec peruidetis illarum periculum. Sicut barbari plerunque inclusi & ignari machinarum, segnes laborem obsidentium spectant, nec sciunt quò illa pertingant, quæ ex longinquo instruuntur. Idem vobis euenit. Marcetis in vestris rebus, nec cogitatis quot ca sus vndique immineant, iam iámque preciosa spolia laturi. Senec. lib. de vita beata cap. 26.

Non continuò melior gubernator, cui pulchrius aut maius sit nauigium: Ita non est melior vir, cui fortuna splendidior. Senec.

Vt adamas si iuxta magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si admotus magnes apprehenderit, adamas è diuerso rapit atque aufert: Ita pecuniæ studium dissidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat, nec finit adhærescere Christo. Eras.

Quod tibiæ sunt ignaris musices: sic opes his, qui nesciunt vti. Eras.

Bucephalus Alex. magni equus, quoties nudus esset, equisonem in tergum admittebat, ornatus regiis phaleris neminem ferebat, præter regē ipsum, in reliquos omnes ferociebat: Ita quidam tenues quemuis ferũt, diuites facti despiciunt vulgares. Plin. l. 8. c. 42.

Quemadmodum vrtica, si contanter attingas ac timidè, adurit: sin premas tota manu, non adurit: Ita pecunia, si cautim circumspectímque tractes, inficiet: sin contemptim ac neglectim, innoxia est. Plin.

Vt auibus pennas accidimus, ne longius auolent: Ita quibusdam opes & authoritatem, ne se tollant in altum. Eras.

† Diuitiæ congerantur licet, nunquam explebunt inexplebilem animum: Non magis quàm vllus sufficiet humor ad satiandum eum, cuius desiderium non ex inopia, sed ex æstu ardentium viscerum oritur. Senec. in consol. ad Heluiam.

Vt Philosophus missa lingua victimæ, rem simul & optimam, & pessimam misit: Sic opes optimæ sunt si rectè vtaris, pessimæ si secus. Idem ex Plutarch.

Diuites.

Quidam in foro felices videntur, domi moribus vxorem cruciatur: sic diuites foris felices apparent, intus malitia noctes diésq. discruciat. Plut.

Vt quibusdam cùm foris in foro, aut in curia conspicui sint aut splendidi, domi morosa vxor contristat omnem vitam: Sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala. Plin.

Scombri in aquis sulphureum habent colorem, extra aquas *similem* cæteris: ita diuites in suo *regno diis* pares, & cæteris longè *præstantiores* videntur, in morte nihil ab aliis differunt. Plin.

Cerui cùm cogantur sua cornua abiicere, tamen occultant ea, præcipuè dextrum, ne medicamenti vis aliis sit vsui: Ita diuites nonnulli, cùm ipsi

ipsi diuitiis vti non queunt, haud tamen sinunt alios frui. Plin. l. 8. c. 21. Aristot. de Nat. l. 9. c. 5.

Cùm asinus ipse sit ἀμουσότατος, ex ossibus tamen huius optimæ fiunt tibiæ, vt ait Æsopus apud Plutarchum: Ita diuites quidam ipsi indocti, tamē pecunia sua suppeditant ingenium studiosis. Eras.

Docendi ratio.

Si quid in vetres velis infundere boni, ventum atque aërem amoueas oportet: sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plut.

Vt salicis semen ante maturitatē abiectam, non solùm ipsum nihil gignit, verùm etiam fœminis sterilitatis est medicamentum, hoc est, efficit ne concipiant: ita sermones istorum qui prius docent, quàm verè sapiant, non solùm ipsos non reddunt meliores, verùm etiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles. Plin. l. 16. ca. 27.

Doctrina & eruditio.

* Vt equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere solent, vt iis facilioribus possint vti: sic homines secundis rebus effrenatos sibi præsidentes, in gyrum rationis & doctrinæ duci oportet, vt perspiciant rerum humanarum imbecillitatem varietatémque fortunæ. Cicer. lib. 1. Officiorum.

Vt diuersis vocibus constat chorus: Ita variarum disciplinarum mixtura constat eruditio. Senec.

Cibus innatans stomacho, onus est non cibus: idem mutatus in vires & sanguinem transit: sic quæ legeris, si solida durant in memoria, aliena manent: si abeunt in ingenium, tum reddunt eruditiorem. Senec.

Terra quæ gignit salem nihil aliud gignit: sic ingenia fœcunda [illegible] teris, in cæteris ferè rebus non [illegible] de valent. Plin. libro 31. cap. 7.

Vina vasis infusa è taxo factis [illegible]

tifera sunt: Ita salutaris alioquin eruditio, si inciderit in hominem pestilentem, moribus illius redditur noxia. Plin.

Vt laurus tota viret perpetuò: Ita doctrinæ fama non senescit, neque marcescit. Plin. l. 15. c. 30.

† Sicut pluuia irrigat terrā vt fructum proferat: Sic doctrina hominē, vt iustitiam operetur. Chrysost. hom. de oper. Imp.

† Vt apes omnibus quidem insidere floribus, de singulis autem vtilia carpere videmus: Sic eruditionis etiam comparandæ studiosos, nullius rei esse rudes, sed vndique vtilia colligere. Isocrates ad Demonicum.

† Si agricolam arbor ad fructum perducta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, si alumnū suum nemo aliter intuetur quàm vt adolescentiam ipsius suā iudicet: quid euenire credis his, qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subitò vident? Senec. epist. 34.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent, cùm se vnguentis obleuerint: Ita fœdior est nequitiæ fama, si eam doctrinæ celebritas reddat magis conspicuam, latiúsque traducat in hominū fabulas. Eras.

Vt gemma minutula quædam res est, sed ingentibus tamen saxis anteponitur: sic homo pusillus, sed ingenio valent: Item philosophia seu virtus ostentatione minimum quiddam est, sed precio maximum. Idem.

In ludo sphæræ simul discunt & mittere & excipere cōmodè at in doctrina prius est bene accipere, quàm mittere, quemadmodum accipere prius est, quàm parere. Idem.

Vt sa[illegible] [illegible] in tranquillitate [illegible]ectat: Ita re[illegible] [illegible]m aliquem [illegible]ir. [illegible] semi-

gant: Ita morborum, ac dolorum causæ in hominibus aliquoties diu latēt, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Vt medici in vehementi fluxu pituitæ non statim succurrunt pharmacis, sed foris admouēt, quod tempore concoquat humorem, ac tum medentur: Ita in recenti dolore tacendum, donec tempore mitior admittat consolationem. Plut.

Dotes hominum diuersæ.

Vt nō quiuis pictor quauis in parte artis valet, sed hic in diis exprimendis præcipuus, alius in vultibus reddendis, alius in lineis excelluit, alius in colorum mixtura, alius in symmetria: Sic qui virtutem profitētur, aliis dotibus enitent alij. Item in eloquētia seu literis. Eras.

Dux belli.

Vt elleborum concitatis intus omnibus, ipsum in primis exit: Ita dux fortis adhortatus suos inter primos prodit in hostem, velut inquit Herophilus autore Plinio.

E.

Ebrietas.

IGnaui canes apud mensam audent, in venatu minimè: sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plutarchus.

Vt dolium efferuescente vino rumpitur, & quod in imo est, eruitur in summo: sic ebrietas abditissima pectoris profert. Senec.

Quemadmodum onerati mero nō continent cibum, ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti quouis solis radio offenduntur: sic vitia multa & assidua contracta temulentia durant & sobriis. Seneca.

Vt polypi non extendunt sua flagella nisi ad esculenta: sic quidam omnem felicitatem cibo potúque metiuntur. Plut Pli. l. 9 c. 29.

† Cum vino mens corrupta fuerit; idem ei quod curribus euenit, è quibus aurigæ sunt excussi. Nam vt hi temerè feruntur carentes gubernatoribus: Sic animus in multa delicta impellitur mēte subuersa. Isocrat. ad Demonicum.

Lysimachus ob sitim coactus se dedere Scythis, deinde cùm frigidam bibisset aquā, dij boni, inquit, quàm breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: Ita nobis cogitandum, postquàm ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longū morbum incurrimus. Plut.

Muscæ & alia nonnulla insecta suctu viuūt, ideóque eis pro lingua est fistula: Ita quosdam videas bibones, qui potu viuunt, à cibo abhorreant. Eras.

Vide Vinum.

Educatio.

†Vt aqua in areola digitum sequitur præcedentem: Ita ætas mollis & tenera in vtramque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, trahitur. Hieron. in epist. ad Gaudentium.

Vt multa agrestia subnascentia in agro, mala quidem ipsa sunt, sed tamen signa felicis atque vberis soli, si quis excolat: sic animi affectus per se mali arguunt ingenium non malum, si accedat recta institutio. Plutarchus.

Nulla ferè est arbor, quæ non sterilescat, ac tortuosa fiat, si cultura desit: Ita nullum tam felix ingenium, quod non degeneret citra rectam educationem.

Qui equos rectè alunt, eos docent parere fræno: pueros qui volet instituere, primùm assuefaciat vt dicto sint audientes. Plut.

Nullus equus rectè sessori paret, nisi arte domitus: Ita nullum ingenium non ferox nisi præceptis cicuretur & educatione. Plut.

Nulla tam fera bellua, quæ non man-

mansuescat cura: ita nullum tam agreste ingenium, quod institutione non mitescat. Plut.

Vt molli materiæ facilè sigillum imprimitur, si durescat, non item: Ita puerorum ingenia facilè quamuis recipient disciplinam: sin ætate durescant, non item. Plut.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis, quò rectè crescant: Ita qui instituit, addit monita, & præcepta ingeniis salubria, ne deuaricent in vitia. Idem.

Vt plures vrbes præternauigasse pulchrum est, sed expedit vnam incolere optimam: Ita quamplurima sunt cognoscenda, sequenda retinendáque optima. Idem.

Frustra suber appenditur retibus, vt natent, si plumbum annexũ deorsum trahat, & in æquo teneat. Ita frustra præceptis bene viuendi instituimur, si malitia addita non sinit è stultitia emergere. Idem.

Vt ager si non colatur, non solùm infrugiferus manet, verumetiã multa syluestria producit: Ita adolescens rationis capax, nisi præceptis honestis exerceatur, non solùm non euadet bonus, sed ad multa vitia deflectetur. Plut.

Vt agri non omnes frugiferi sunt, qui coluntur: sic animi non omnes culti fructum ferunt. Cic. lib. 2. Tusc. quæst.

* Si agricolam arbor ad fructum producta delectat, si pastor ex fœtu gregis sui capit voluptatem, si alumnam suum nemo aliter intuetur, quã vt adolescentiam illius suam iudicet: quid euenire credis his qui ingenia educauerunt, & quæ tenera formauerunt, adulta subitò vident? Senec. epist. 34.

Vrsus informes gignit catulos, eos lambendo format: Ita rude ingenij fœtum diutina cura expoliri conuenit. Plin. l. 8. c. 26.

Coccycis pullus vbi adoleuerit, cùm sit nothus, tamen legitimos deuorat, vnáque matrem ipsam: Ita quidam magna indulgentia stultóq. amore quorundã educati subuertunt eos. Plin l. 10. c. 9.

Arbor per se infrugifera tamen insitione discit ferre fructus: Ita prauũ ingenium institutione ad bonam frugem potest demutari. Plinius li. 17. cap. 14.

Arbor suapte natura non nisi vnicum fœtum gignit, insitione eadem diuersi generis fructibus oneratur: Ita qui naturam suam sequitur, semper idem est, qui arte ducitur, sui dissimilis est. Plin.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum atque etiam hominum cutem & pilos tingunt albo nigróve, Ita relucet etiam in ipso hominis vultu, & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Plin.

Vt gypsum, aut argilla dum est vda, in quamuis imaginem facilè sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Plin. l. 36. c. 24.

Fœnum Græcum quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus valẽt: neglecti verò & vexati euadunt in viros. Plin. li. 18. ca. 16.

Gypso madido statim vtendum, quòd celerrimè siccetur: Ita statim fingenda literis ac moribus ætas rudis, prius quàm durior non admittat fingentis manum. Plin. li. 36. ca. 24.

Gypsum etiam si iam indurruit, tamen tundi rursum & in farinam resolui potest: Simulatque semel induruit ingenium adolescentis, ætate vitiísque non potest refingi. Erasm.

* Iniecto in oculos sago, leo [illegible] vllo negotio capitur, alioquin inexpugnabilis: ita facillimum est, potissimum etiam domare, modò

gnitum fit illius ingenium. Plin. li.8. cap.16.

Eloquentia.

Vt non satis est clauus, neque frænum, nisi adsit qui artē moderetur: Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plutarchus.

Philosophus etiam eloquens, perinde est quasi bonus gubernator etiam formosus sit. Senec.

Vt aquæ laus est, si nihil sapiat (nā vinosæ signum est sapor aut succus) Ita à cæteris quidem requirimus eloquentiam: Theologus hoc ipso laudatur, quòd infans est & à musis alienus. Eras.

Vt non est optima imago, quæ materia testatur opes locatoris aut artē pictoris, sed quæ rem proximè repræsentat: ita optima est eloquentia quæ non ostentat ingenium dicentis, sed rem aptissimè ostendit.

Damnatur bombicina vestis seu multitium quod pellucens non tegat corpus, cùm in hunc vsum sit reperta vestis: Ita ridēda facundia quæ rem non explicat, sed inuoluit, cùm in hoc repertus sit homini sermo. Pl. l.11.c.22.

Vana eloquentia.

Tilia cùm habeat calicem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attingit: Ita quorundam oratio blanda, gratáque & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib.16.cap.25. Theophrastus libro 1. cap 10.

Vt buxus semper quidem viret, sed alioqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animātibus: Ita quidam præter orationis gratiā, nihil adferunt non fugiendum. Plin. li 16 ca.17.

Emendatio scriptorum.

Vt qui parāt statuam facere, prius rude quoddam simulachrum fingunt è trunco, postea dolant ac poliunt: Ita qui orationem aut librum instituit. Eras.

Error & lapsus.

Vna tussis non facit phthisin, sed in morem adducta: Ita error non statim gignit animi morbum. Senec.

Climenos herba ita morbo medetur, vt sterilitatem adferat etiam in viris: Ita quidam malum aliquod ita profligant, vt aliud diuersum admittant Eras.

Vt in magna strage alius alium trahit in ruinam. Ita in publico errore, alius alium secū trahit ad pernitiē. Senec.

Vt solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: Ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Eras.

Euentus.

Vt qui canem lapide petens, nouercam percussit, ne sic quidem, inquit, malè: Ita quod præter expectationem euenit, in bonum partem vertendum est Plut.

†Athletam in certamen impellit erecta victori statua. Armigerum in prælium accendit decreta fortibus gloria: Christianos autem confirmāt in patiētia, eorum qui strenuè certarunt præconia Chrys. serm. in BB. Iob & Abraham.

Exempla vitæ.

Vt qui se comunt, adhibent speculum: sic gesturus negotium proponit sibi laudatorum virorum exempla. Plut.

Olim ediscebant nomina digitorum, iísque aduersus terrores veluti remedio vtebantur, singulis lentè recitatis: sic aduersus omnes animi perturbationes, exempla quædam optimorum virorum habenda sunt in promptu. Plut.

Eryngium herbam si vni capræ in os inferas, cùm ipsa sistitur, tum omnes consistunt, donec pastor herbam eximat: Ita principis mores mi-

ra vi in populum transfunduntur. Plut.

In facie plus offendit næuus, aut verrucula, quàm in reliquo corpore grandes maculę aut cicatrices: sic exigua delicta, magna videntur in principe, cuius vita in conspicuo est. Plutarchus.

Qui sibi comparatione deteriorū bonus videtur, perinde est ac si quis ad claudos respiciens suam miretur velocitatem. Senec.

Vt Zeuxis pictorus Iunonem, Agrigentinis omnibus virginibus inspectis, quinque præcipuas elegit, ex quibus quod esset in vnaquaque præcipuum mutaretur: Ita è plurimis optimi nobis ad exemplum vitæ, discēdi aut proponendi sunt, nec in his tamen reddenda sunt omnia, sed optima. Eras.

Vt solis defectus magnam mortalium perniciem trahit: ita regis error etiam leuis, magnam tamen in rebus humanis gignit perturbationem. Eras.

Experientia.

Ex omni genere curiositas hominum signa collegit instantis tempestatis: At multò magis conueniebat hac vti diligentia in consultationibus, vt obseruatis experimentis coniiciant, quid malorum ex vnoquoque perperam instituto consequatur. Eralmus.

Exercitatio.

Vt ferrum aut æs vsu splendescit, sic exercendis negotiis enitescit animi vigor. Plut.

Vt ferrum si non vtaris, obducitur rubigine: sic animi vigor, nisi negotiis tractandis exerceas. Plut.

Exilium.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus distringebātur, & quosdam labores obiecti reddidêre validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi. Plut.

F.

FABVLAE.

QVemadmodum araneæ ex se telas texunt: Ita quidam ex seipsis comminiscūtur fabulas ac mendacia, cùm nihil subsit veri. Plutarchus.

Vt apis ex amarissimis floribus & asperrimis spinis mel suauissimum ac lenissimum colligit: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis vtcunque decerpi potest aliquid vtilitatis. Plutarch.

Quemadmodum iris nihil aliud est, quàm relucentia Solis refracti in nubibus: Ita fabula quædam est veri repræsentatio. Plut.

Vt Democrates medicus Considię mulieri, omnem curationem austeram recusanti, lac caprarum dedit quas lentisco pascebat: sic iis qui prorsus à tetricis philosophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quædam amœniores proponendæ, sed quæ philosophiam resipiant. Eras.

Facta verbis dissimilia.

* Vt si Grammaticum se professus quispiam barbarè loquatur, aut si absurdè canat is qui se velit haberi musicum, hoc turpior fit, quòd in eo ipso peccat cuius profitetur scientiam: sic Philosophus in ratione vitæ peccans, hoc turpior est, quòd in officio, cuius magister esse vult, labitur, artémque vitæ professus delinquit in vita. Cicero lib. 2. Tuscul. quæst.

Fama bona.

Ignis semel accensus facilè seruatur, extinctus haud facilè reaccenditur: Ita famam tueri facilè est, extinctam non facilè est resumere. Plut.

De ... igitur ... hin- ... onc ... iti ... ita

Vt vmbra aliquando antecedit, aliquando sequitur: sic quibusdam statim contingit fama, quibusdam post mortem, denique ea quò longius sequitur, hoc maior esse solet. Senec.

Vt ingentes obelisci magno quidē negotio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: ita arduum est virtutis aut sapientiæ parare famam, sed parata nunquam intermoritur. Eras.

Vt obeliscis prægrandibus tantum fermè substernitur inter terrā, quantum extat vt immoti consistant: ita semper mansuræ famæ magna firmáque fundamenta sint oportet. Idem.

Vt aromata tum vehementius fragrant, cùm mouentur aut teruntur franguntúrve: ita virtutis fama latius spargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Idem.

Medici vetant vti halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur, propterea quod periculum est, ne si diutius id fiat, delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quàm commodi: ita non est vtendum his literis, quæ sic linguā expoliunt, vt mores inficiant, aut non conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam lædant. Idem.

Fama ex malefactis.

Vt à vitiis corporis quidam inuenere cognomen velut à distortis cruribus Vari, à tumidis labris Chilones, à naso prægrandi Nasones: sic nonnulli malefactis sibi famam pariunt, ac nobilitantur. Plin. lib. 7. cap. 8. l. 11. cap. 53.

Familiaritas.

Vina non modò soli sui referunt saporem, verumetiam arborum aut fruticum vicinorum: ita non solùm exprimimus eos, vnde progeniti sumus, sed & eos quorum cōsuetudine sumus vsi. *Vide Conuersatio.*

Fastus.

Vt venti desituri vehementissimè spirare solent: ita mortales cùm maximè efferunt sese, veluti Iulius pontifex, tum proximi exitio solent esse. *Vide Superbia.*

Fauor.

Quædam corpora lumen solis exceptum fulgore vicissim augent, atque illustrant: ita quidam aliorum fauore commendati, vicissim suis dotibus eos commendant. Plut.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: sic quidam nunc huic, nunc illi fauent qui plurimum det, non cuius causa sit optima. Erasmus.

Felicitas

Vt histrio non est felicior, quod in scenis adornatus, rex aut Deus videatur: sic nec homo fortunæ muneribus, quando quidem suis bonis æstimatus, nihil est. Sen.

Vt segetem nimia sternit vbertas, rami onere franguntur: sic animos immoderata rumpit felicitas. Senec.

Vt periculosa est, secundum Hippocratem summè bona corporis valetudo: ita rebus maximè prosperis, metuenda diuersa fortuna. Plut. *Vide Fortuna.*

Fides seruanda.

* Vt locus in mari sine portu nauibus non potest esse tutus: sic animus sine fide stabilis amicis non potest esse in iis rebus quæ sub eandem rationem cadunt. Cicero libro 1. de Inuent.

Filij.

Vt ferrum aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréque superat, ab adamante vincitur: Ita res quidem potens est amor in liberos, sed hunc quoque superat pietas in Deum. Erasm.

Fœdera.

Vt adamas si frangi contingat malleis in minutissimas dissilit crustas, adeò vt vix oculis cerni queat: Ita arctissima necessitudo si quando cō-

tingat dirimi, in summam vertitur simultatem & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia: aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Plin. li. 37. cap. 4.

Fœnus & vsura.

Lepus simul parit, & aliud alit, & rursum superfœtat: ita fœnerator, æs alienum, priusquam conceperit, parit. Nam dantes statim petunt, & ponentes tollunt, & fœnerant, quod pro fœnore accipiunt. Plut.

Vt ignis inualescens, alia post corripit: sic vsura. Plut.

Vultures nihil ipsi occidunt, sed ab aliis occisa inuadunt: ita nonnulli alienis fruuntur sudoribus. Plut.

Qui in lutum inciderit, eum oportet aut fugere, aut manere: nam si se voluat, magis etiam inquinatur: sic qui rem habet cum fœneratoribus. Plut.

Cholerici qui pugnari nolunt sub tempus, collecta in dies maiore bile postea grauiter discruciantur: sic qui sinunt fœnus accrescere, cùm adest dies, grauiter è capite laborant. Plutarchus.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nisi prius domi foderis vsque ad terram, quam ceramitidem vocant, reperisque non spem esse venæ: Ita prius excutiendum, vt parsimonia, aliáue via tibi suppedites priusquam à mensariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Alutatium piscem semper sequitur piscis nomine sargus qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum: ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructum ipsi præripiant.

Vide Auaritia.

Fortitudo.

Vt ceruis frustra sunt ingentia cornua, cùm desit animus: ita non satis est opibus pollere, nisi fortitudo accesserit. Plut.

Vt qui ambulantes attollunt sese ac dilatant, fastuosi vocantur: at laudantur qui itidem faciunt in pugilum certamine aut in pugna, & vocantur fortes & inuicti: sic qui in rebus aduersis erigit animum, fortis habetur & insuperabilis. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo, etsi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est. Senec.

Quemadmodum quod in tesseris cecidit, id arte & ratione quàm potest optimè disponendum: ita quod in vita accidit, in optimam vertendum partem. Plut.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit sese: Ita viri fortis animus, quò plus negotiis premitur, quóve magis sæuit fortuna, hoc est erectior. Plin. lib. 6. cap. 43.

Vt in arboribus robustiores sunt partes Aquiloni oppositæ quàm quæ Austrum aut Zephyrum spectant: ita fortiores ac firmiores sumus in his, in quibus nos duris casibus exercuit fortuna. Eras.

Vt pisces in mari nati, educatique, nihil quidem sapiunt salis marini: ita quidam inter Barbaros geniti & educati, longè absunt ab omni barbarie. Idem.

Quemadmodum vrtica si contanter attingas ac timidè, adurit, sin premas tota manu, non adurit: ita pecunia, si cautim circumspectímque tractes, inficiet: sin contemptim, ac neglectim, innoxia est. Idem.

Fortitudo præpostera.

Columbæ in [illegible] pernicitas, sed dum plaudit [illegible] fistens, implicatis [illegible] ab [illegible] mul- [illegible] gis [illegible]

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax contra insequentes: ita quidã si cõcedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt Idem.

Fortuna.

In Olympiis non licet vincere, delecto aduersario: sic in vita quæcunque obtingit fortuna, cum ea luctandum est. Plut.

Veluti si quis cæcus in quempiam incidat, illum cæcum appellat, qui non vitauerit: sic nos fortunam facimus cæcam, in quam nostrapte incidimus cæcitate. Plut.

Vt aliis venti secundi sunt, aliis aduersi: ita aliis fortuna fauet, aliis aduersatur. Plut.

Vt os non secatur trama nisi prius cinere & aceto præmollitum, nec ebur inflecti potest nisi zutho prius mollefiat: sic fortuna non potest reddere vulneratos animo, nisi accesserit malitia. Plut.

Vt pumilio, etiamsi in monte cõsistat pusillus est, Colossus etiam in puteo magnus: ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt apparatus scenæ, quia commodato datus est, statim redditur, & sine querela: ita quicquid in vita contigit magnificũ, siue serius, siue mox à fortuna repetatur, æquo animo red demus, si his tanquam cõmodatitiis vtimur. Sen.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verùm nulla noxia: sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem. Senec.

Vt conchylia crescente Luna augescunt, decrescente marcescunt: ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese. Idem.

Vt indomita vis adamanti, vnde & nomen additum gemmæ, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat, quin magis ictum ita respuens vt ferrum simul & incudes dissiliant: sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis impetũ inuictus. Idẽ.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: ita sapiens quãuis fortunam semper administrabit. Idem.

Nilus famem adfert Ægyptiis: si vel parum exundarit, hoc est, minus duodecim cubitis, vel plus satis, hoc est, vltra octodecim: ita pariter obstat ad bonam mentem fortuna nimium secunda, vel nimium maligna, hîc egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Idem.

Echinus præsentiens tempestatem, aut affigit sese, aut arena saburrat: ita cùm imminet fortunæ tumultus, animus est philosophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Fortuna fausta.

Qui morbo comitiali sunt obnoxij, frigore deprehenduntur: namilico capitis vertigine laborant: at indoctos si paululum euexerit fortuna, protinus arguit cuiusmodi sint. Plutarh.

Quemadmodum imperiti artifices cum statuis exiguis magnas subdunt bases, magis conspicuam reddunt illorum exiguitatem: ita fortuna si pusillo animo munus amplum addat indicat & arguit magis animi humilitatem. Plut.

Vt qui morbo laborant, cibos purissimos & lautissimos fastidiunt, & recusant si quis edere compellat: iidem restituti bonæ valetudini, caseo quoque aut cępe lubenter vescuntur: ita stultis magnifica fortuna iniucunda, sapientibus humilis ac tenuis fortuna suauis. Plut.

Vt honoratior est domus, si luceat ignis, quemadmodum inquit Homerus: sic fortunæ commoda splendidiora, iucundioráque, si animi gaudio condecorentur. Plut.

Canis quicquid excepit, protinus deuorat, & semper ad spem futuri

hiat:

hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Senec.

† Quemadmodum refulgens lux perstringit oculorum aciem: Sic etiam excellens fortunæ benignitas intellectum animæ. Archytas Pytain lib de viro bono & malo.

Quemadmodum non rarò fit, vt cœlo maximè sereno sæuus imber subitò cooriatur: ita rebus maximè prosperis ac lætis, sæpenumero grauissima rerum incidit perturbatio. Erasm.

Solent arbores protinus emori, si quando præter solitum fœcundæ fuerint: ita fortuna præter morem blanda ac fauens exitium imminere sępenumero significat Idem

Sicuti quasdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: ita quosdam perdit immoderatus rerum successus. Idem.

Hedera complexu necat arbores: ita fortuna prospera, dum blanditur, strangulat & perdit. Plin. libro 16. capite 35.

Fortuna aduersa.

Non quemadmodum in tragœdiis, ita nobis in calamitatibus opus est qui comploret, & collacrymet. Plutarchus.

Vt apis ex amarissimo thymo, suauissimum mel colligit: ita sapiens ex tristissimis rebus aliquid excerpit vtilitatis. Plut.

Vt muscæ à leuibus locis veluti speculi dilabuntur, asperis & cauis insident: sic quidam bonorum obliti tristium memoriam vrgent ac premũt. Plut.

Vt est locus in Olyntho Thraciæ, in quem si scarabeus inciderit, non possit exire, sed distorquens sese immoritur: sic quidam malorum suorũ memoriæ immoriuntur. Plut.

Vt in pictura quæ splendida sunt, oculis sunt obiicienda, celanda si qua mala, quę deleri non queant: sic in vita, bonorum contemplatione obscuranda malorum memoria. Plut.

Vt in musica graues acutis sic miscentur, vt concentum efficiant; ita bonis & malis vtendum in vita, vt ex vtrisque viuendi ratio temperetur. Plut.

Vt grammaticus non solùm vocalibus vtitur, sed & consonantibus, tenuibus, aspiratis, grauibus, longis, vt modulata sit oratio: sic in vita nihil purum. Plut.

Vt musici duriores harmonias aliis obscurant modulationibus: sic in vita si quid accidit pręter animi sententiã meliorum collatione est obscurandũ. Plut.

* Quemadmodum gubernatores optimi vim tempestatis: sic sapientes fortunæ impetum superare possunt. Cic. ad Quint. fratrem.

* Quemadmodum tot amnes, tantùm supernè deiectorum imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittunt quidem: ita aduersarum impetus rerum viri fortis non vertit animum. Senec. lib. de diuina prouidentia.

* Solidissima pars est corporis quã frequens vsus agitauit. Præbendi fortunæ sumus, vt contra illam ab ipsa duremur. Paulatim nos sibi pares faciat. Contemptum periculorum assiduitas periclitandi dabit: Sic sunt nautica corpora ferendo mari dura: agricolis manus tritæ. Ad excutienda tela militares lacerti valent: agilia sunt membra cursoribus. Idem, eod. lib.

* Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ictus incursat, ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. fragiles [illegible] quæ in aprica valle creuerun[illegible] plis ergo bonis viris [illegible] rici possint, multum [illegible] losa versari, & [illegible] non sunt mala [illegible] Idem, eod. lib.

*Quemadmodum tyrones leuiter saucij non vociferantur, immò manus medicorum magisquàm ferrum horrent: & veterani quamuis confossi patienter ac sine gemitu velut aliena corpora excoriari patiuntur: ita tu nunc debes te fortiter præbere curationi. Seneca libro ad Elbiam matrem.

*Cogita non esse magni animi se rebus prosperis fortẽ gerere, vbi secundo cursu vita procedit. Nec gubernatoris quidem artem tranquillũ mare & obsequens ventus ostendit. Aduersi aliquid incurrat oportet, quod animum probet. Senec.

*Agricola euersis arboribus, quas aut ventus radicitus euulsit, aut contortus repentino impetu turbo perfregit, sobolem ex illis residuam fouet, & amissarum semina statim plãtásque disponit, & momento (nam vt in damna, ita ad incrementa rapidum velóxque tempus est) adolescũt amissis lætiora. Sen.

Demetrius vitam perpetuò tranquillam, & sine vllis fortunæ incursionibus, mare mortuum vocauit. Senec.

Vt nihil adfert momenti nimbus in mare decidens: ita fortunæ incommoda nihil mouent sapientem. Senec.

Rhododendri frondes iumentis, capris, & ouibus venenum sunt, eædẽ homini contra serpentium venena remedio: Ita quod stultis perniciem adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Plin. lib. 16 c. 20.

Vt aromata tum vehementius fragrant, cùm mouentur aut teruntur frãguntúrve: ita virtutis fama latius spargitur, cùm exercetur negotiis & rebus aduersis. Eras.

Vt palmæ arboris ramus, imposito onere, non deflectitur in terram cæterarum more, sed renititur, & vltro aduersus sarcinæ pondus erigit se: ita viri fortis animus, quò plus negotiis animus premitur, quóque magis sæuit fortuna, hoc est erectior. Idem.

Vti fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: ita fortunæ procellæ indoctos ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Idem.

†Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus: sic omne fortuitũ incommodum, magis instat cedenti & auerso. Senec. epist. 78.

Vt quercus & aliæ quædam arbores sub terra defossæ duriores reddũtur ac durabiliores: ita qui diu premuntur aduersa fortuna diutius florent. Plinius libro decimosexto, cap. 41. & 43.

Semel icti à scorpio, nunquam postea à vespis, crabronibus aut apibus feriuntur: ita nullum est incommodum quod non commoditatis aliquid habeat adiunctum. Plin. lib. 15. cap. 3.

Murena fuste non potest interimi, ferula protinus: ita quosdam leue incommodum exanimat, vt conuicium, qui grauissimas fortunæ procellas infracto tulerant animo. Plin. lib. 33. cap. 1.

Sicuti nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina: ita vel ingens potentia vel extrema fortunæ humilitas tutum reddit à contumeliis. Eras.

Vt halcyones etiam media hyeme mare tranquillum præstant non sibi solùm, sed aliis quoque: ita sapiens turbatissimis rebus non solùm ipse tuebitur animi tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit. Idem.

Fortuna mediocris.

Vt autumno aut vere maximè fulgurat, minus hyeme aut æstate: Ita mediocris fortunæ celsitudo ictibus obnoxia est. Eras.

Quemadmodum ædificia in palustri solo posita, nec terræ motu quatiuntur, nec hiatu absorbẽtur: ita hu-

milis fortuna non est maximis malis obnoxia. Idem.

Qui in altis sunt specubus, à fulmine non feriuntur: Ita infirma fortuna tutissima. Idem.

Fortunæ inconstantia.

Vt terræ fœtus aliquando copiosè proueniunt, aliquãdo malignè, & in animantibus aliquando fœtura felix, aliquando sterilitas est, & in mari aliquando tempestas, aliquando tranquillitas: sic in vita varij fortunæ casus. Plutarch.

Vt deciduæ stellæ subitò extinguuntur: Ita quos fortuna subitò in summa prouexit, repentè solent corruere. Plut.

Vt in rerum natura, quæ spectatissimè florent, celerrimè marcescunt, veluti rosæ, lilia, violæ, cùm alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Plin. l. 9. cap. 15.

In Bœotia ad Trophonium antrũ iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes, quorum alter memoriã, & alter obliuionem adfert: Ita ferè magno alicui bono magni mali periculum est vicinum. Eras.

Fratres.

Vt in bilance, altera surgente, altera cedit ac deprimitur: Ita frater euectò ad maiora fratri cedere debet, submittens sese, non repugnans. Plutarch.

Vt in numeris minores additi maioribus eos multiplicant, & vicissim multiplicantur ipsi: sic frater obseruiens fratri euecto ad honores & auget illius dignitatem, & vicissim ornatur illius splendore. Plut.

Vt in digitis, etiam qui scribere, aut cythara ludere nesciunt: tamen vnà cum illis mouentur, & obsequuntur: sic fratres fratribus magistratum administrantibus adesse conuenit. Plut.

Armis perditis, aut instrumentis, licet alia parare, corpus aliud parare non queas: sic amicos alios inuenies, fratres non item, Plut.

Ex eadẽ materia prima, nata sunt elementa inter se diuersissima pugnantissima: sic aliquoties ex iisdem parentibus nascuntur fratres ingeniis dissimillimi. Plut.

Vt ciuiles seditiones rectiùs in hostes transferimus: sic rectiùs inuidemus alienis, quàm fratribus: etiamsi sit optimum, omnino non inuidere. Plutarch.

Frugalitas.

Templum Ephesiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multò magis Frugalitas & parsimonia præbet asylum. Plut. & Plin. l. 16. c. 14. *Vide Abstinentia & Tẽperantia.*

Fuga.

Quemadmodum perniciosior hostis fugientibus: sic grauius est incommodum, si cedas, ac des terga. Senec.

Furtum.

Quemadmodum fures alienis poculis ansas mutant ne possint agnosci: Ita nõnulli de alienis inuentis paululum quiddam immutant, ac sibi vsurpant, & detractis aut additis pauculis verbis, existimant suum videri posse, quod est alienum. Senec.

* Sicut fures earum rerum quas ceperunt signa commutant: sic multi alienis sententiis pro suis vtuntur, nomina tanquam rerum notas mutantes. Cic. l. 5. de finib.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent, tamen illarum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudant, sed aliorum vigiliis elaborata furto sibi vindicant. Plin. lib. 12. cap. 17. & lib. 13. cap. 11.

G

GAVDI[...]

VT funus non de[...] per [...] semper [...] res extern[...]

Gloria.

*Quemadmodum vmbra aliquando antecedit, aliquando sequitur vel à tergo est: Ita gloria aliquando ante nos est, visendámque se præbet, aliquando in auerso est, maiórque quo serior, vbi inuidia secessit. Senec. epist. 80.

* Vt quidam morbo aliquo infecti, à cibo suauissimo abhorrent: sic facinorosi veræ gloriæ gustū omnino non sentientes ab eius studio planè abhorrent. Cic. 2. Philippic.

Vt lumen magis prodest iis qui vident, quàm qui videntur: sic gloria magis confert iis, qui eam sentiunt, quàm quibus contingit. Plutarch.

Vti sol, si imminet hominis vertici, aut prorsum tollit vmbram, aut minimam reddit: sic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Fumus initio ingens, facilè euanescit: sic gloria falsò parta. Plut.

Vt ignis non reddit fumum, si statim eminet flamma: sic nec gloria est obnoxia inuidiæ, si protinus elucescat: sed eos qui paulatim crescunt, sequitur inuidia. Plut.

Vt vmbra nos vel inuitos comitatur: Ita gloria virtutem sequitur, etiam fugientem. Senec.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitāti ministrat vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est, stultitiam augeant. Plut.

Gloriæ cupiditas.

* Vt leuitas est inanem aucupari rumorem, & omnes vmbras etiam falsæ gloriæ consectari: sic leuis est animi lucem splendorémque fugientis, iustam gloriam, quæ est fructus veræ gloriæ honestissimus, repudiare. Cicero in Pisonem.

Qui esuriunt, magis irritantur, si conspexerint alios edentes: sic magis inflammantur ad gloriam, qui gloriæ sunt auidi, cùm alios audiunt laudari. Plut.

Vt conuenit amantibus diuersas amicas, in eandem depereuntibus malè conuenit: sic dissident, qui eadem ex re gloriam affectant. Plut.

Vti chamæleon non alio pascitur alimento, quàm aëris, & idcirco ore est semper hiante: Ita quosdam aura popularis alit, neque quicquam capiant præter inanes labores, & gloriam. Plin.

Gradus.

Quibus maiora sunt corda, timidissima sunt, maximéque bruta; nam asino maximum est, & in Paphlagonia perdicibus bina sunt corda, cùm animi sit conceptaculum & fons: ita quidam quò magis abūdant insignibus, hoc minus habent rei: Veluti si doctor indoctus latissimo vtatur pileo aut epomide. Erasm.

Gratitudo.

* Iis qui imprudenter læserunt, ignosci conuenit: at iis qui necessariò profuerunt, habenda non est gratia. Cic. l. 1. de Inuentione.

Sicut mensarij non grauatim reddunt deposita pignora, vt quę in hoc ipsum acceperint, vt restituant: sic nos quod à diis accepimus. Plutarch.

Creditori præter sortem extra ordinem numeramus, beneficiorum autem vsum esse gratuitum iudicamus: & illa cresunt mora, tantóque plus soluendum est quantò tardius. Senec.

* Quomodo est disertus etiam qui tacet, fortis etiam qui compressis manibus vel etiam alligatis, gubernator etiā qui in sicco est, quia cōsummatæ scientiæ nihil deest, etiamsi quid obstat quominus se vtatur: ita gratus est etiam qui vult tātùm, nec habet huius voluntatis suæ vllum alium quàm se testem. *Senec.* lib. 4. de benef. cap. 21.

Vt gloria fugientes magis ac magis sequitur: ita fructus beneficiorum gratius respondet illis, per quos etiam esse ingratus licet. Idem lib. 5. de benef. cap. 1.

Vti

Vti faba & lupinum non exhaurit, sed stercorat agrum in quo alitur: Ita gratus meliorem reddit fortunam eius à quo beneficio adiuuatur, & refert quod accepit. Plin. lib. 18. cap. 14. & cap. 12. eod.

H

Haeresis.

VT qui cane rabido morsi sunt, non solùm rabiunt ipsi, verum etiam alios cõtagio inficiunt: Ita qui pestilentem alicunde ebiberint opinionem, & alios suis inficiunt colloquiis. Erasm.

Historia.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiam saporis addit: Ita si paulùm antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Homo.

Vt qui se meminerint inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestius se gerunt, & minus grauatim exeunt: Ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura commodatum esse, & viuunt temperantius, & libentius moriuntur. Senec.

Luna semel extincta subinde renascitur, & vbi consenuit reiuuenescit: At homo nec renascitur mortuus, nec repubescit senex. Plin. libr. 2. cap. 9.

Sol post occubitum redit nouus homo non item. Eras.

Hominis nobilitas.

*Magnanimes nos natura produxit, vt & quibusdam animalibus ferum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pauidum, ita nobis gloriosum & excelsum spiritum, quaerentem vbi honestissimè non vbi tutissimè viuat, simillimum mundo quem quantum mortalibus passibus licet, sequitur aemulatúrque. Senec. epist. 105.

Hominis in rebus suis oscitantia.

Sol, luna, stella, mare, terra, arbores, herbae, bruta, & in his apes, formicae, conchae, denique lucernae, tempestatem praesentiunt, solus homo sua mala non praesentit, neque prospicit. Plin. libro 18. cap. vltim.

Cerui pastu dictamni excutiunt corpore sagittas, à phalangio percussi cancrorum esu sibi medentur: lacertae à serpentibus ictae, herba quadam se refouent: hirundines vexatis pullorum oculis chelidonia succurrunt, testudo cunilae pastu vires aduersus serpentes reficit: mustella in murium venatu ruta se cõfirmat, ciconia origano: hedera apri sibi medentur in morbis, item cancrorum esu: anguis foeniculi succo abiicit exuuium, draco vernam nauseam syluestris lactucae succo restinguit: pantherae aduersus aconitum, hominis excrementis sibi medentem, elephas chamaeleonte fronde (nam similis est animanti color) deuorata: vrsi cùm mandragorae mala degustauere, formicas lambunt, ceruus venenatis pabulis herba cinarae resistit: palumbes, graculi, merulae, perdices, lauri folio annuum fastidium purgant: Idem faciunt columbae, turtures, gallinacei: herba quae vocatur helxinè: anates, anseres, caeteraeque aquaticae herba siderite: grues & similes, iunco palustri: coruus occiso chamaeleonte, qui etiam victori nocet, lauro infectum virus extinguit: breuiter nullum est animal, quod non intelligat sua remedia: solus homo nescit vnde vel corporis vel animi remedia petere debeat. Plin. lib. 8. cap. 27. Arist. li. 9. de natura anim. cap. 6.

† Vt stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frenos: Sic stultissimus est, qui hominem, aut ex veste, aut ex conditione, quae vestis modo [illegible] data est, aestimat. Senec

Honestum.

Sicut Mercurius, quàm minimo spatio discedit à sole, licet alioqui vagus & errabundus: Ita non oportet longius ab honesto discedere sapientem. Erasm.

Vt mare grauida, minus laborat in gestatione, & in partu: Ita si rem honestissimam animo cōceperimus, minore negotio consequemur quàm stulta quædam oblectamenta. Et qui mundi premia sequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum sibi parare poterant. Idem.

Honos.

† Sicut quod de altiore loco cadit, grandem sonum edit, vt audiant omnes: sic & qui de alto gradu deiicitur, ruina illius vbique auditur. Chrysost. hom. 40. oper. imperf.

† Quemadmodum illi, qui scalam putrem ascendunt, ruere periclitantur: Ita honor omnis & potentia & gloria, quæ humilitati aduersissima sunt, omnem se habentem deiiciunt. Climacus de discretione gradu 26.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quiuis honos quemcunque hominem, Plut.

Vt colossi seu statuæ malè libratæ, sæpius subuertuntur: Ita nimius honor per inuidiam euertit multos. Plutarch.

Qui viro malo addit opes & gloriam, is febricitāti ministrat vinum, bilioso mel, cœliacis obsonia, quæ morbum animi, hoc est stultitiam augeant. Plutarch.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiam, non ob aliud, nisi quòd serpentes interficiat: parcitur & apud Britannos miluis, quòd vrbē raptis extis pecudum repurgent: Ita quibusdam honos habēdus, nō quòd ipsi digni sunt, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Erasm.

Vt deciduæ stellæ subitò extinguuntur: Ita quos fortuna subitò in summa prouexit, repente solent corruere. Plutar.

Vt stellæ subitò natæ, subitò item euanescunt, aut decidunt: Ita qui repentè subuehuntur ad summos honores, citò præcipitari solent.

Vide dignitas.

Hospitalitas.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu exanimant: Ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi sunt. Eras.

Hostis.

Lepus piscis homini certissimum est venenum, & homo vicissim illi, adeò vt vel digitulo contactus statim emoriatur: Ita hostes mutuam vtrinque perniciē dant, & accipiunt. Erasm.

Humanitas.

Qui equos domant, primùm blandiuntur, ac mollissimè tractant: vt assuescant fræno: sic populus lenitate subeundus. Plut.

Humilitas.

* Sol cùm est altissimè prouectus in Zodiaco, tum tardissimi motus est: ita quo fortuna te subuexerit altius, hoc oportet animo leniori minúsque feroci esse. Eras.

Hypocrisis & fucus.

Argumentum cùm sit candidum, nigras tamen ducit lineas, vt stannum: Ita quorundam alia species est, alia facta. Eras.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitum, quàm vel aqua simplex, vel etiam vinum merum: Ita intolerabilior est nequitia pietatis simulatione condita, quàm simplex aut aperta malitia.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quædam quo pluris vendant: Ita quidam lenocinio verborum, nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Draconites nec poliri potest, nec artem admittit, alioqui elegans ac translucēs: Ita diuina scriptura suum habet nitorem, nec artificium Philosophiæ aut rhetorices admittit. Plin.

lib.37.cap.10.
rbunculi ignis nomen & speciē
t,cùm ignem non sentiant:vnde
yrustæ.Ita quidam pietatis opi
m & imaginem obtinent, cùm
int alienissimi. Plin. lib.36. c 5.
alum gemmam indiscreta simi-
ne adulterant Indi,experimen-
n sole tātum:Ita virtutes quæ-
vitia sic imitantur, vt difficilli-
sit dignoscere,nisi ad summam
proferantur. Plin. lib.37.c.6.
camelopardalis siue nabis,col-
ert equum, pedibus & cruribus
n, capite camelum, maculis ti-
aut pardum: Ita quædam inæ-
s sibi varias hominum formas
munt:si cultum inspicias,sanctū
m esse existimes: si orationem
,satrapam loqui putes:si vitam
das, nebulonem inuenies: si
a, bubulcum. Eras.

I

IACTANTIA.

ici qui se dicunt inuictos, im-
hibitos,& cætera, cùm omnia
patiantur,similes sunt nauibus
inscriptum est εὔπλοια καὶ προ-
ζενα, καὶ θεράπεια,hoc est splē-
c magnifici tituli,aut nihilo se
terim iactantur fluctibus,com-
ntur, ac subuertuntur.Plut.
lus victor illico cantu superio-
se testatur:Ita quidam sua fa-
iactant ipsi, & suarum laudū
li sunt tibicines.Eras.

Imitatio.

omnia student exprimere,mul-
ua imitātur imprudentes,quē-
dum Aristotelis balbutiem, &
is incuruos humeros familia-
primebant. Plut.
imitatur authores,dabit ope-
t similis illis sit, quemadmodū
similis est patri, non quemad-
m imago picta.Senec.
scitant permulti,quòd oscitā-
tem conspiciunt:& micturiunt quòd
meiētem viderint:Ita quidam nullo
certo iudicio ad suscipienda negotia
permouentur, sed quiduis aliis imi-
tantur,ac referunt.Eras.

Tarandus omnium arborum & fru-
ticum,locorúmque in quibus latitat,
colorem villis etiam imitatur:Ita tu-
tior erit qui ad quamcumque gen-
tem se contulerit,eius ritus ac mores
imitetur.Idem.

Imperium.

* Non quemadmodum in palæstra,
qui tædas ardentes accipit, celerior
est in cursu continuo, quàm ille qui
tradit: ita melior Imperator nouus
qui accipit exercitum quàm ille qui
decedit: propterea quòd defatigatus
cursor integro facem, hic imperator
imperito exercitum tradit.Cic.lib.4.
ad Heren.

Vt nō debet sumere citharam, qui
canendi sit imperitus: Ita non debet
imperium sumere,qui non sit prudē-
tia præditus. Eras.

Vt ex igni & terra velut necessa-
riis, compositus est mundus iuxta
Platonem, terra soliditatem confe-
rente, igni calorem ac formam: Ita
magna imperia non parantur, nisi
misceatur cum fortuna virtus, & al-
tera alteri sit auxilio.Plut.

Qui venantur bestias,induunt exu-
uium cerui:qui aucupantur aues plu
matis vtuntur tunicis, cauéntque ne
tauris appareant in veste purpurea,
rubra aut alba elephantis, quòd hoc
colore irritentur:sic qui velit feram
nationem cicurare domaréque, mo-
ribus ac vestitu semet illi ad tempus
accommodet necessum est.Plut.

Vt aëris circunfusi temperies eli-
cit terræ fertilitatem,contra cœli in-
clementia vitium premit atque ex-
tinguit: Ita fauor & benignitas prin
cipis,excitat honesta studia: rursum
tenacitas, & odium extinguit art[illegible]
Plut.

Vt mundus non erat mun[illegible]
nutioribus corporibus ad[illegible]

volantibus & elabentibus: solidioribus verò inter se depugnantibus, sed tempestatis, erroris, tumultus plena erant omnia, donec terra ex his accepta magnitudine, seipsam fingeret, aliisque instabilem præberet sedem: sic magna imperia, plena tumultus, donec aucta potentia, etiam finitimis regibus stabilitatem præstat, vt terra cæteris elementis circumferentibus sese. Plut.

Vt non queas cognoscere vas integrum sit nécne, nisi liquorem infuderis: sic nec hominem nisi imperiũ commiseris. Plut.

Agrippæ qui vocantur, quoniam præpostere nascuntur, hoc est, pedibus primùm emergentibus, malis auspiciis in vitam ingredi credũtur, magnoque humani generis malo, vt Marcus Agrippa, & Nero: Ita qui per nefas, ac simoniam irrumpunt in imperium, aut episcopatum, (vti vocãt) magnam pestem adducunt sibi suisque. Eras.

Vt magnes ad se trahit omne ferrum, sed Æthiopicus magnetẽ quoque alium ad se rapit: Ita rex populũ quò lubet, cogit. At ingens aliquis rex etiam regibus cæteris vim facit, Idem.

Iniecto in oculos sago, leo sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: Ita facillimum est potentissimum etiam domare, modò cognitum sit illius ingenium. Plinius libro octauo, capite 16.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, aliâs indomitus: Ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Plin. lib. 37. cap. 4.

Improbitas.

* Quemadmodum Cæcias ventus, contra aliorum ventorum septentrionalium naturam nubes non à se pellit, sed potius ad se attrahit: ita quoque improbitas probra ad se attrahit Plut.

* Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia: ita rebus pessimè vexatis regnant mali, quorum in pace nullus est respectus. Pli. lib. 18. cap. 25.

Impudicitia.

Panthera sic auida est excrementorum hominis, vt si in vase suspendantur altius, quàm possit attingere, enecet sese, defatigati porrectu corporis. Ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. Eras.

Inconstantia.

Vt amphoræ facilè circumaguntur auribus: Ita quidam quouis sermone huc aut illuc impelluntur. Plutarch.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente marcescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutarit sese. Plin. l. 2. c. 102.

Vt æstum maris aut decrementa lunæ magis sentiunt imbecilliora corpora: Ita rebus contrariis vehementius commouetur animus minùs sibi constans, & affectibus vitiatus. Erasm.

Hyæna sicut & Ichneumon, nunc mas est, nunc fœmina: Ita quidam sui dissimiles, nunc fortia loquũtur, nũc mollia, nunc philosophi sunt, nunc nepotes, nunc amici, nunc inimici. Plin. l. 8. c. 3. & 23.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus & salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus: sic quidã inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi: iã vehementer aut iam supra modum oderunt. Plin. l. 31. c. 2. & l. 2. c. 6. Herodot. l. 4.

Hypanis Scythicorum omnium princeps, per se purus & dulcis, circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita dissimilis sui, in mare conditur, de quo quidem est illud Solini elogium: Qui in principiis eum norunt prædicant, qui in fine

erti sunt non iniuria execran-
quidam invio blandi & ami-
a longe dissimiles sibi repe-
Plini : libro 1.cap. 10. Solin.
Strabo libr 9. Pompon. Mel.

sripus in Eubœū . septies in
uit ac toties refl... mira cele
at idem tribus diebus vno
mēse stat immotus .septima,
nonáque Luna : Ita quidā in-
: sibi , aut ni ium præci-
nt , aut nimiùm lenti , in v-
: partem plus satis vehemen
.

s ex equa & asina conflatus
us est nec asinus: Ita quidam
aulici esse volunt & Ecclesia-
strum sunt. Mela libr. 2. Plin.
4.
hisbena serpens vtrinque ca
et, & vtralibet corporis par-
ida vtitur : Ita quidam anci
nc hac, nunc diuersa ratione
ur , & cùm est cōmodum, ad
sticam libertatem confu-
ùm visum est principum præ-
x gerunt canonum obliti. E-

natura peruersa.

Inaoles egregia

dij immortales nullam didi-
tutē cùm omni editi , & pars
eorum est esse bonos. ita qui-
hominibus egregiam sortiti
n , in ea quæ tradi solent per-
: sine longo magisterio, & he-
ompleĉtuntur cùm primùm
int. Senec epist. 96.

Indulgentia.

catulos ferè cōplexu necat
nulli parentes immodico er
ros affectu & indulgentia cor
nt illos, Plinius libro 9. capite

cycis pullus vbi adoleuerit,
: nothus , tamen legitimos de-
ináque matrem ipsam: Ita qui
agna indulgentia , stultóque
quorundam educati, subuer-

tunt eos. Plin. l. 10. c. 9.

Fœnum Græcū, quo tractatur pe-
ius , hoc prouenit melius : Ita liberi
quidam, quanto habueris indulgen-
tius, tanto minus valent, neglecti ve-
rò & vexati euadunt in viros. Erasm.

Auriga non semper adducit habe-
nas sed aliquando remittit: Ita pueris
nonnihil indulgendum. Plutarch.

Vide educatio.

Industria.

* Vrsus informes gignit catulos, eos
lambēdo format: ita rudem ingenio
fœtum diuina cura expoliri conue-
nit. Plin. lib. 8. cap. 36.

Infamia.

Adyanton herbam etiamsi per-
fūdas aqua, aut immergas tamē sicc
similis est : Ita in virum bonum non
hæret contumelia, aut infamia : etiā-
si quis infamare conetur. Eras.

Infidelitas.

Herbam canariam canis ita man-
dit, vt homo non cernat nisi depastā:
& percussus à serpente aliam quan-
dam petit , sed eam non decerpit in-
spectante homine : Ita quidam disci-
plinas à se repertas celant, ne prosint
& aliis. Eras.

Ingenium.

†Anima ceræ modo si dura sit, for-
mas respuit, nec sibi sinit imprimi, &
rudis permanet: Sin autem sit obse-
quens, aut saltem mediocriter facilis,
profunde sigilla recipit, & amato si-
gnaculo fideliter seruat impressas
species. Philo.

Vt multa agrestia subnascentia in
agro, mala quidem ipsa sunt, sed ta-
men signa felicis atque vberis soli, si
quis excolat: sic animi affectus per se
mali arguunt ingenium non malū,
si accedat recta institutio. Plutarch.

Gypso madido statim vtendum,
quòd celerrimè siccetur : Ita statim
fingenda literis ac moribus ætas ru-
dis , priusquàm durior non admittat
fingentis manum. Plin. libro 36. cap.
24.

* Vt multò maiora sunt opera a

mi quàm corporis: sic hæ res quas persequimur ingenio gratiores sunt, quàm illæ quas viribus. Cicero lib. 2. Offic.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubrium, cùm semen maturescit: Ita deterior fit ingenij naturæq; vis, quoties liberis gignendis datur opera. Eras.

Adamas vna re mollescit ad ictus ferri, aliàs indomitus. Ita nullum est ingenium tam ferum, quod non aliqua ratione queat expugnari. Idem.

Ingenium præcox.

Vt arbores quædam bellè florent, verùm nullum adferunt fructum: Ita quorundam puerorum indoles magnam vitæ frugem pollicetur, qui simulatque adoleuerint, ad ineptissimas mersi voluptates, fallunt expectationem omnium. Plin. li. 16. ca. 26. & 27.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorem acie, qui nocturæ situ plus noctu quàm interdiu cernant: Ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius quā in egregiis. Plin. l. 7. c. 2.

Sicuti fœminæ quæ maturius pariunt, citius senescunt, velut in Calingis Indiæ gente quinquennes pariunt, sed octauum non excedunt annum: Ita præcocia ingenia citò deficiunt. Plin. li. 7. c. 2.

* Ignis quo clarior fulsit, citius extinguitur. Viuacior est qui cum lenta difficilique materia commissus fumóque demersus ex sordido lucet, eadem enim detinet causa quæ malignè alit: sic ingenia quæ illustriora sunt, breuiora sunt: nam vbi incremento locus non est, vicinus occasus est. Senec.

Ex arboribus quæ vehementer fœcundæ sunt, eò celerius senescunt: Ita rarò sunt viuaces egregio præditi ingenio, & optima quæque mortalium fugacissima sunt. Eras.

Salix ante maturitatem abijcit semen, vnde & Homerus frugiperdam vocat: Ita quædam ingenia præcocia citius prosiliunt ad docendum, aut scribendum quàm oportet. Idem.

Oliua serò prouenit, sed fructum habet egregium. Salix statim adolescit, sed sterilis est: Ita præcox ingenium. Plin. lib. 16. c. 26. in fine & l. co. ca 27.

Generosus equus melius gestabit sarcinam, quàm ignauum iumentum: nemo tamen imponit: Ita magna ingenia sunt quidē & ipsa idonea functioni munium, sed indigna quæ tam sordidis occupationibus onerentur. Erasm.

Terra quæ gignit salem, nihil aliud gignit: Sic ingenia fœcunda in literis, in cæteris ferè rebus non perinde valent. Eras.

Trochus piscis ipse se init, & ex sese concipit: Ita quidam ingenij felicitate ipsi literarum semina infundunt sibi, quos αὐτοδιδάκτους vocāt Græci. Plin. l. 9. c. 51.

Sicuti vina languidiora vappescūt ætate: Ita desipiscunt ingenia vulgaria, eximia etiam ad extremam durant ætatem. Eras.

Vt quædam terræ mergam (ea est candida medulla) in se cōtinent, qua stercorentur ac pinguescant: Ita ingenium probum secum habet, vnde fiat melius. Eras.

Vt ad naphtham (id est bituminis genus) etiam procul visam ignes trāsiliunt ob naturæ cognationem: Ita ingenia literis nata, statim eas arripiunt. Plin. lib. 2. c 108.

† Vt quædam hastilia detorta, vt corrigamus, adurimus, & adactis cuneis non vt frangamus, sed vt explicemus, elidimus: sic ingenia vitio praua, dolore corporis, animique corrigimus. Senec. li. 1. de Ira ca. 5.

Ingenium infelix.

Vt qui spinas habet in pedibus, vbique spinas calcat: Ita sterili ingenio

teria sterilis est. Senec.

horologij vmbram progres-
atis, progredientem non sen
fruticem aut herbam creuisse
t, non apparet crescere: Ita &
orum profectus, quoniam mi
onstat auctibus, ex interuallo
r. Eras.

istriones Herculem in scenis,
gamemnonem repræsentant
iti, auro amicti, totum tuen-
atè hiantes, tenuem & exilem
ocem. Ita quidam in dialogis
Platonem, aut magnos viros
es, quorum pondus non pos-
enio tueri Idem.

ngenium vires superans.

nbus, & squatina, & rhaia, &
a cùm tardissimi sint pisciũ,
æpè reperiuntur habentes in
mugilem omnium velocissi-
lertia & ingenio capientes: I-
m arte superant longè potẽ
ribus aut viribus. Plin. lib. 9.

gentia pondera, quæ nullis
m viribus tolli possunt, ma-
cilè tolluntur: Ita quod vi
fficere, ratione & arte facilè
Eras.

æleon quia pauidissimum
subinde colorem mutat: Ita
us non pollent, ad varias
onfugiant necesse est. I-

chus testatur se vidisse in A-
uos, qui lapillos in aquam
nt, donec aqua eò surgeret,
gi posset: Idem narrat de
iciente lapillos in ampho-
riam: Ita nobis quod viribus
m erit, ingenio supplen-
dem.

geniorum diuersitas.

ius primum in altum surgit
einde crebris geniculis in-
, postremò in summo venti
borat: sic quidam initio fer
de subinde subsistunt, & of-
fendunt, in extremo deficiunt de-
fatigati. Plut.

Anthraciti carbunculorum ge-
neri peculiare est, vt coniectus in i-
gnem, velut intermortuus extingua-
tur, contrà aquis perfusus, exardes-
cat: Ita quosdam contraria mouent:
si exhorteris, magis languescunt: si
dehorteris, magis accenduntur si be-
nè merearis redduntur inimici: sin ma-
lè, pluris te faciunt Eras.

Sicuti vinum alios hebetiores red-
dit, alios acutiores, alios elingues fa-
cit, alios loquaculos pro corporum
habitu: Ita eadem stultitia & ignorã-
tia veri, quosdam incitat ad studium
pecuniæ, quosdam ad voluptates. Idẽ.

Vt Sol lutum indurat, ceram lique
facit: Ita eadem oratio ab eodem di-
cta, hunc emolliet ad pœnitudinẽ er-
ratorum, hunc irritabit ad cõtuma-
ciam. Idem.

Ex maioribus cedris, quæ florent
non ferunt fructum: quæ frugiferæ
sunt, non florent: Ita nonnunquam
quibus adest dicendi lepos, non adest
sapientia: quibus suppetit rerum vtiq
lium cognitio, deest eloquij venustas.
Idem.

Vt nonnullæ mulieres ex viris
quibusdam non concipiunt, aliis ad-
iunctæ, fœcundæ fiunt: Ita sunt qui
apud quosdam præceptores indoci-
les, aliis traditi doctoribus proficiũt:
quòd sint vt corporum, ita & inge-
niorum cognationes, ac dissidia. I-
dem.

Quemadmodum adamas aduer-
sus omnia inuictus, hircino sanguine
eóque calido ac recenti maceratus,
malleo frangitur: Ita quædam inge-
nia nulla vi peruincas, blanditia e-
mollienda sunt Idem.

Vt inter tot hominum millia nul-
læ facies sunt per omnia similes, nec
vllæ voces: ita suum cuique ingeniũ
est, suus cuique mos. Idem.

*Ingeniis magnis magna [illegible]
naia sunt vi[illegible]*

Si qua terra referta

ris & herbis syluestribus, multóque limo, protinus displicet imperito colono: at peritus agricola ex ipsis coniectat soli molliciem ac feracitatem, tantóque impensius dat operam, vt eam repurget; sic magnis ingeniis magna vitia solent innasci, quæ non conuenit statim tollere, sed potius m deri: expectanda ætas, donec ad frugem bonam reducatur. Plut.

Vt terra quò melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: ita ingenia, nisi rectè excolantur, quo sunt feliciora, hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Ignorantia & inscitia.

Vt morbos non celandus est, sed in publicum efferendus, quo sanari possit, vt dixit Heraclitus: sic inscitia non est tegenda. Plut.

Sicuti vinum alios hebetiores reddit, alios acutiores, alios elingues facit, alios loquaculos pro corporum habitu: ita eadem stultitia & ignorantia veri quosdam incitat ad studium pecuniæ, quosdam ad voluptates. Aristot.

Ingratitudo.

* Vt aues quæ laceratione corporum aluntur lapsa morbo corpora & casura è proximo speculantur: ita ingratus imminet morti, & circa cadauera votat. Seneca libro 4. de benef.

* Quomodo malè filiæ consulis, qui illam contumelioso & sæpè repudiato collocauit: quomodo malus paterfamilias habebitur, qui negotiorum gestorum damnato patrimonij sui curam mandauit: quomodo dementissimè testabitur, qui tutorem filio reliquerit pupillorum spoliatorem: sic pessimè beneficia dare dicetur quicunque ingratos eligit, in quos peritura conferat. Idem, eod. lib.

* Quomodo fœnerator quosdam debitores non appellat, quos scit decoxisse, & in quorum pudorem nihil superest, nisi quod pereat: sic ego quosdam ingratos palam ac pertinaciter præteribo, nec ab vllo beneficium repetam, nisi à quo non ablaturus ero, sed recepturus. Idem lib. 5. de benef.

Vt hedera adhærens arborum ramis, ope aliena in altum erigitur: sic obscuri consuetudine potentium crescunt, deinde præfocāt eos, à quibus sunt euecti in altum. Plut.

Siphnius lapis oleo excalfactus durescit, alioqui mollissimus: ita quosdam benefactis reddas deteriores. Plin.

Inhumanitas.

Vt impendio malignus sit, qui fontem scaturientem obtegat, aut solem obradientem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accendere, aut viam monstrare grauetur: ita vehementer sit inhumanus, qui prodesse nolit citra vllum suum incommodum. Eras.

Angues in Syria erga indigenas venenum non habent, nec eos petunt, exteros cum cruciatu exanimant: ita insulares in suos satis humani, in alienigenas immitissimi. Idem.

Inimicitia.

Vt priscis satis erat si à feris non læderentur, posteriores etiam in suū commodum vertere cœperunt, pellibus vestiri, carnibus vesci, felle mederi: sic nobis agendum est, vt ab inimicis non solùm non lædamur, verū etiam adiuuemur. Plut.

Vt cupimus cloacas quàm longissimè ab ædibus nostris abesse: ita in inimicos vitiorum purgamenta reijcere profuerit. Plut.

Vt Onomademus noluit omnes tolli, qui diuersarum fuissent partiū, ne sublatis inimicis omnibus, cum amicis, inquit, incipiamus digladiari: ita consumptis in hostes huiusmodi affectibus, magis comes sumus erga amicos. Plut.

Vt agricolæ iuxta allia & cæpas serunt rosas, quòd quicquid est in il-

:sti odoris,in hæc transeat:sic
s, si quid est in nobis mali a-
totum in se recipiens,ac con-
reddit nos amicis iucundio-
t.

ultures ad extincta corpora
feruntur, sana non sentiunt:
rcus, si quid deliqueris, sta-
acit. atque eò confestim ac-
id rectè facta stupidus. Plin.l.
& Plut.

ostis semper imminens muris,
i est, vt vigilet, ac sobria sit
: sic inimicus obseruans quid
cit,vt nihil agas,dicásve teme
:

ysiaci sæpè negligenter inter
nt in theatris, verùm cùm cer
tum multò diligentiùs agunt
sic accuratius gerit rem, qui
m suā aduersario obseruari.

· Agathallos & Acanthilides
itum est odium, vt si sanguis
mmisceatur. continuò sepa-
orium & dissiliant: sic inter
s & plebem, etiamsi quando
im vsu coniunguntur, durat
rsque odium naturale. Plu-

pis è Scyro fluctuat integer,
mminutus: sic res discordiā
eunt, & concordiā sustinen-
l.36.c.17

:eus per quercum videt, ini-
tiam per famulū,per amicum
it quid agas.Plut.

fucis ad opus & fœtum ea-
i funendum vtuntur, vbi cœ-
mella maturescere, tum ex-
ac trucidant: Ita ab in. micis
sumendum. si quo pacto per
sem prodesse poßint. Eras.

Iniuria.

emadmodum domini crude-
i ciuitate commonstrantur,
e & detestabiles sunt: ita re-
famia & iniuria latius patet,
dum seculis traditur. Senec.

· Vt tela à duro resiliunt, cum do-
lore cedentis solida feriuntur: ita
nulium magnum animum iniuria ad
sensum sui adducit.fragilior eo quod
petit. Idem.

· Vt intentam manum deiicere a-
liquis casus potest, & emissa tela de-
clinare: ita iniurias qualescunque po-
test aliqua res depellere, & in medio
intercipere. Idem.

Quædam remedia tristiora sunt
ipso morbo, vt satis sit oppetere
mortem,quàm his aucupari salutem,
velut sugere sanguinem è vulnere
recenti gladiatorum morientiū: Ita
quandoque satius est ferre iniuriam,
quàm maiore incommodo vlcisci,
ferre pacem etiamsi parum com-
modam aut æquam, quàm bellum
cum immensis malis suscipere. E-
rasmus.

Innocentia.

· Vt ignis in aquam coniectus con-
tinuò restinguitur & refrigeratur,
sic falsum crimen in purissimam &
castissimam vitam collatum statim
concidit & extinguitur. Cic. pro
Roscio.

Vt nepenthes herba ab Homero
prædicata, addita poculis omnem
conuiuij tristitiam discutit: ita bona
mens insita nobis, omnem vitæ soli-
citudinem abolet.

Inscitia.

Vt Panthera bene olet,sed non ni-
si bestiis, quas ad se trahit, homini-
bus non item: ita locus bonis ingeniis
gratus est,stupidis & nardis quouis a-
romate gratior.Plin.l 8.c.17.

Vt Tygrides, si quis tympanis cir-
cumsonet,in rabiem agi dicuntur,a-
deo vt seipsas denique discerpant: ita
quosdam offendit quod alios reddit
animū,puta Musica,Eloquentia, &c.
Plut.

Vt salicis semen ante maturitatē
abiectum non solùm ipsum nihil gi-
gnit, verumetiam fœminis sterilita-
tis est medicamentum, hoc est,

cit vt non concipiant : ita sermones istorum qui prius docent quàm verè sapiant, non solùm ipsos non reddunt non meliores, verùm etiam auditores suos inficiunt & reddunt indociles. Plin. l. 16 c. 27.

Nullum est animal, quod impensius amet suos fœtus, quàm asinus, & simia: ita indocti suas commentatiũculis præter alios amplectuntur. Pli. lib 18. cap. 43 & cap. 54. eodem libro.

Vt scarabei, ac vultures offenduntur vnguentis, & Scytha iurauit se malle equum hinnientẽ audire quã citharœdum canentem: ita non omnibus placent omnia. Plinius libro cap. 33.

Fraxinum campestrem in tantum horrent serpentes, vt nec matutinas nec vespertinas illius vmbras quamuis longissimas, vnquam attingant: & si gyro frondibus huius arboris claudatur ignis, & serpens, citius in ignẽ fugiat serpens, quàm in fraxinum: Ita nihil conuenit vitiis & studio sapientiæ, sub cuius vmbra quisquis se continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Plinius libro decimosexto, cap. 14.

Vt in magicis artibus vulgus hoc magis admiratur, quò minus percipit rationem, cur illa aut illa tam absurda præscribantur: Ita quidam magis admirantur stylum, aut carmen, quod non intelligunt.

Vide Ignorantia.

Insolentia.

Sicuti vina, & poma subacerba vetusta, emitescunt, dulcescúntque: sic ætatis insolentia longo rerum vsu mitigatur. Erasm.

Vt quæ conspecta in aquis forma sua aguntur in rabiem authore Columella: ita quidam nimium admirantes sua, ad insaniam vsque redduntur insolentes. Idem.

Institutio.

Vt terra quò melior est natura, hoc magis corrumpitur, si negligatur: ita ingenia nisi ritè excolantur, quo sunt feliciora, hoc pluribus vitiis obducuntur. Plut.

Est terra quædam asperior, duriórque, quæ tamen culta protinus ferax redditur: sic ingenia duriora natura, institutione mansuescunt. Plut.

Vt curruũ rotæ vi inflexæ, nunquã ad pristinam rectitudinem queunt reuocari, itidem histrionum baculi: ita quædam ingenia sic consuetudine & institutione deprauantur, vt corrigi non queant. Plut.

Vide Educatio.

Intellectus.

* Vt in fidibus musicorum aures vel minima sentiunt: sic nos magna sæpè intelligimus ex paruis. Cic. l. 1. Offic

† Latet mens oppressa somno, tanquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoueris, rursum ardescit, & quasi euigilat. Lactan. de opif. Dei cap. 18.

Temperantia.

*Quemadmodum temperantia sedat omnes appetitiones, & efficit vt hę rationi rectæ pareant, conseruétq; considerata iudicia mentis: sic huic inimica intemperantia omnem animi statum inflammat, conturbat, incitat. Cic. l. 4. Tusc. quæst.

Inuidia.

Non quæuis arbor patitur complectentem se vitem, sed quædam præfocant eam, & extinguunt: Ita ambitiosi quidã iuuenes ob inuidiam premunt, ne quando emergant. Plut.

Vt ij quos dolentes sopor occuparit, tristia somniant: Ita qui inuidia, superstitione, auaritia laborant. Plutarch.

Vt stultus qui aduersis ventis & vndis nauigat, orta trãquillitate portum petit: sic qui tum negotium relinquit, cùm diu iam cum inuidia luctatus, deinceps extra inuidiam viuere possit. Plut.

Qui diuersam ingrediuntur viam non possunt sibi mutuò prodesse: at qui

qui diuersa vitæ ratione vtuntur, adimunt inuidiam, ac magis sibi inuicẽ sunt auxilio. Plut.

Subduc materiam, extinguetur ignis: subduc occasionem, cõquiescet odium, siue inuidia.

Quemadmodum in OEconomicis, inquit Xenophon, suum habent locum vasa sacris parata, suum quæ cœnis, alibi quæ agriculturæ, seorsum quæ bello: ita quisque inueniet in animo suo mala ab inuidia profecta, à zelotypia, ab ignauia, ab auaritia. Plut.

Vt ciuiles seditiones rectiùs in hostes transferimus: sic rectiùs inuidemus alienis, quàm fratribus, etiamsi sit optimum omnino non inuidere. Plut.

Canis ignotos allatrat, erga notos mitior, secundum Heraclitum: sic inuidia nouos homines, & nuper euectos potissimùm infestat, in notos iã mitior. Plut.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat, tamen haud facilè propellitur: ita simultas inuidiam, zelotypia mali memoriam in animo relinquit. Plut.

* Vt ferrum ærugine consumitur: sic inuidi suopte ingenio. Plut.

Vt est regio quæ careat venenis, veluti Creta: ita non est respublica aut aula quæ careat inuidia Eras.

Vt impendio malignus sit, qui fontem scatentẽ obtegat, aut Solem obradiantem prohibeat, aut lumen recuset de suo lumine accẽdere, aut viã monstrare grauetur: ita vehementer sit inhumanus, qui prodesse nolit citra illũ suum incommodum. Idem.

Vt feris bellũ est cum iis, quæ iisdem aluntur, cum cæteris pacẽ agat: sic inuidia & æmulatio inter eiusdem artis professores. Nam pugili cum cursore conuenit. Plut.

Vti Sol, si immineat homini vertici, aut prorsum tollit vmbram, aut minimum reddit: sic ingens gloria extinguit inuidiam. Plut.

Creta nullum habet venenũ, præter phalangium, id est aranei genus: ita non est monasterium tam sanctũ, quod immune sit ab obtrectationis & inuidentiæ malo. Erasm.

Inuidia felicitatis & virtutis comes.

Vbi nullum lumen, ibi nulla vmbra: ita vbi nulla felicitas, ibi nulla inuidia. Plut.

Qui inuident amicorum felicitati, nolunt eos prorsus subuerti, sed tamen grauantur illorum excellentia: vt qui vicini domum nolint omnino demoliri, sed satis habent si detrahatur quod obscurat proximas. Plutarch.

Flammam primùm emicantẽ multus comitatur fumus: qui quidem eua nescit, iam inualescente & explicante se flamma: Sic res egregias aggredientem initio multa premit inuidia, donec aucta gloria inuidiæ fumum discutiat: nam fumus gloriæ est. Plut.

Vt qui cursu certant, non discruciantur, cùm vident coronas athletarum, sed suis oblectantur: Ita te nõ oportet aliena felicitate discruciari, sed tua gaudere sorte. Plut.

Vt non est corydalis absque crista: ita non est ingenium absque inuidia innata. Plut.

Malus consiliarius omnia deprauat assidens: sic inuidia nulla magis damnat, quàm quæ sunt optimè dicta. Plut.

Licet inuenire regionem, vbi venena non sint, quemadmodum affirmant de Creta: At non licet inuenire rempublicam, quæ non alat inuidiã, contemptionémque. Plut.

Vt quidam alienas picturas, statuas poëmata diligenter aspiciunt ac singula excutiunt per otium, sua neglectui habent: sic multi alienas fortunas magis admirantur, suas oderunt. Plut.

Vt vincti beatos iudicant solutos, soluti liberos, liberi ciues, hi rursum

diuites, hi satrapas, satrapæ reges, reges deos, tonare propemodùm ac fulgurare cupientes: sic qui semper expendit, quanto sit alius inferior, nunquam sua contentus est sorte. Plutarchus.

Vt non inuidetur his qui domum aut agrum magno emerunt, sed quibus gratis contigit: ita nemo his inuidet, qui gloriam magno sibi pararunt, sed quibus fortunæ fauore contigit. Plut.

*Quemadmodũ iter facientes per Solem necessariò comitatur vmbra: sic quoque incedentibus per gloriam comes est inuidia. Plut.

Vt cantharides maximè læto tritico innascuntur, & rosis florentibus: sic inuidia maximè comitatur eos, qui virtute florent. Plut. & Plin. libr. 11. c. 35.

Sunt qui aspectu effascinant hominem: ita inuidus oculus perniciem affert rebus lætis. Nec satis tutus regũ oculus, si quid habeas egregiè pulchrum. Plinius libro septimo, capite 2.

Herbam Canariam canis ita mandit, vt homo non cernat nisi depastã, & percussus à serpente, aliam quandam petit, sed eam non decerpit inspectante homine: ita quidam disciplinas à se repertas celant, ne prosint & aliis. Plinius libro 25. capite octauo.

Qui effascinant in oculis geminam habere pupillã dicuntur: Ita qui vtuntur inuia alienæ felicitatis, non eã intuẽtur oculo simplici, sed quicquid vident sinistrè interpretantur.

Ioci & sales.

Rhinoceros cornu gerit in naribus: ita quorundam sales dentati sunt & aculeati. Plin. libro 8. cap 20. & 25.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiam saporis addit: ita si paulum antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior, si plus sagis, nihil insuauius. Eras.

Hystrix non iaculatur spinas suas nisi cùm prouocatur aut vrgetur: ita scurra in quemuis sua dicta conicit. Plin. libro 8 capite 20. & lib. eod. cap. 35.

Ira vel iracundia.

† Vt subtractione lignorum ignis extinguitur: ita cedente eo, in quem quis irascitur, temperat iracundiæ. Cyrill. Alexandr. libro 1. in Io.

* Vt fumus mordicans oculos non videre permittit quæ pedibus adiacent: sic iracundia oboriens rationem obfuscat, & quod bonum habitura mens fuerat à ratione, eo non sinit ipsam iracundia sine labore potiri, ac molestia Aristot.

Ignis facilè accenditur in paleis & pilis leporinis, sed idem mox extinguitur, si nihil addas: sic iræ amantium aut nuper coniugatorum, si sermo se admiscuerit. Plut.

Quemadmodum qui expectant obsidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant sub hostium aduentum: ita aduersus assultum iracundiæ præceptis philosophię muniendus & instruẽdus est animus. Plut.

Vt in tumultu non audimus quid nobis dicatur: ita irati non admittimus alienum consilium, nisi ratio loquatur intus, quæ tumultum animi compescat. Plut.

Vt munita tyrannis ab alienis tolli non potest, à familiaribus potest: ita concitatus animus ex se præbet, quo soluatur ira. Plut.

Vt ferrum tenue & infirmũ si denuo fodiatur, facilè frangitur: sic animus sæpè commotus ira qualibet de causa commouetur. Plut.

Vt non magno negotio flamma extinguitur, in pilis leporinis, aut scyrpis, aut stipulis accendi cœpta, at nõ item si solida corripuerit: sic ira primùm gliscens facilè vel ioco, vel risu compescitur, cùm videmus fuman-

...uc: quòd processerit, vix vl-
tio possit extingui. Idem.
...utæ præsentientes tempesta-
...horis firmāt naues: Ita prius
...gru it tempestas iracundiæ.
...firmandus est animus, & in
...m nitendum. Idem.
...ideo vitia in vsum recipien-
...quia aliquando aliquid boni
...nt: nam & febres quædam ge
...letudinis leuant, nec ideo non
...illis caruisse melius est. Abo-
...dum remedij genus est, sanita-
...bere morbo. Simili modo ita
...aliquando vt venenum, &
...itatio, & naufragium, ex inopi-
...rofuit, non ideo salutaris iudi-
...est: sæpe enim saluti fuere pe-
...Senec. l. 1. de ira.
...exulcerata & ægra corpora,
...tactus leuissimos gemunt: ita
...liebre maximè & puerile vi-
...t. Idem, eod. lib.
...furentium certa indicia sunt,
...& minax vultus, tristis frons,
...facies, citatus gradus, inquietæ
...color versus, crebra & vehe-
...us acta suspiria: ita irascentium
...signa sunt. Flagrant & mi-
...oculi, multus ore toto rubor,
...ante ab imis præcordiis san-
...labia quatiuntur, dentes com-
...ntur, horrent ac subrigantur
...spiritus coactus, ac stridens,
...lorum seipsos torquentium, so-
...mitus mugitúsque, & parū ex-
...tis vocibus sermo præruptus, &
...osæ sæpius manus, & pulsata
...s pedibus, & totum concitum
...s, magnásque iræ minas agens
...visu & horrenda facies depra-
...um se atque intumescentium.
...eod. lib.
...t in corporum cura, alia de tuē-
...aletudine, alia de restituenda
...epta sunt: ita aliter iram debe-
...repellere, aliter compescere vt
...imus. Idem l. 2. de ira.
...uemadmodum adu. pestilentiam
...potest firmitas corporis & dili-
gens valetudinis cura, promiscuè e-
nim imbecilla robustáque inuadit: ita
ab ira tam inquietis moribus pericu-
lum est, quam compositis & remissis:
quibus eo turpior ac periculosior est
quo plus in illis mutat. Idem libro 3.
de ira.

Amor leuatur cantu, corollis, os-
culis: at ira, si indulgeas, exasperatur.
Plut.

Vt prima tyrannidis solutio est, si
reclametur, si non pareatur: sic iræ
statim est reclamandum. Plut.

Vt iuxta sententiam Hippocratis
morbus est periculosissimus, in quo
ægrotus subinde mutat oris habitum,
ac sui dissimillimus redditur: ita nul-
lus est animi morbus ira periculosior:
quæ vultum, vocem, incessum sic
immutat, vt idem alius esse videatur.
Plut.

Lotis adducunt speculum: Id mul-
tò magis adhibendum irato. Plut.

Mare commotū cùm algā & spu-
mam eiectat, purgari dicitur, etiam-
si litus contaminat: at qui commo-
tus ira, verba effundit amara, contu-
meliosa, primùm inquinant ipsum à
quo dicuntur, & famæ labem asper-
gunt. Plut.

Vt in febre, sic & in ira linguam
habere leuem ac teneram, bonæ spei
signum est. Idem.

In febri linguæ scabrities ac sor-
des, signum est mali, non causa, in ira
linguæ durities, malorum maximo-
rum est causa. Idem.

Vt tumor potissimum accidit ex
plaga carnis: sic molles & imbecilles
animi maximè intumescunt ira, vt
mulierum ac senum. Plut.

Barbari quidam ferrum inficiunt
veneno, vt bis noxium sit: sic quidam
dictis instigant commotos. Plut.

Vt nutrices pueris dicunt, ne plora
& accipies: Ita dicendum animo com
moto, ne clama, ne festina, ac melius
quæ vis consequeris. Idem.

Nauis deserta recipit gubernato-
rem, si quis velit in ... [illegible]

re: at animus ira parcitus non admittit gubernatricem rationem aliunde, nisi intus ratio clauum arripiat. Idem.

Vt canes, si iram effuderint in lapidem, aut saxum, mitiores sunt erga homines: sic qui bilem in alienos euomuerit, placidior est erga suos. Plut.

Pigri remiges sereno cælo desident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: sic qui non punit, cùm est animo sedato, cogitur aliquando vel iratus punire. Idem.

Vt adamas si frangi cõtingat malleis, in minutissimas dissiluit crustas, adeò vt vix oculis cerni queant: ita arctissima necessitudo, si quando contingat dirimi, in summam vertitur simultatem, & ex arctissimis fœderibus, si semel rumpantur, maxima nascuntur dissidia. Aut supra modum incandescit semel victa lenitas. Idem.

Vt primis nunciis non statim creditur, quemadmodum Phocion Atheniensis, nunciata Alexandri morte: si hodie, inquit, mortuus est, & cras & perendie mortuus erit: ita non statim iræ fidendum dicenti, ille mihi fecit iniuriam, sed proferenda fides in dies aliquot. Idem.

Vt per nebulam corpora: sic per iracundiam res maiores videntur. Idem.

Non vtimur aqua turbata, nisi constiterit: multò minus vtendum est animo commoto, priusquam ad se redierit, ita Socrates. Idem.

*Quales sunt hostium vel ferarum cæde madentium aut ad cædem euntium aspectus, qualia poetæ inferna monstra finxere, succincta serpentibus & igneo flatu, quales ad bella excitanda discordiámque in populos diuidendam pacémque lacerandam deterrimæ inferni exeunt furiæ: talem nobis iram figuremus, igne lumina ardentia, sibilo mugitúque & gemitu & stridore, & si qua his inuisior vox est, perstrepentem, tela manu vtraque quatientem, neque illi tegere se cura est: toruam, cruentámque & cicatricosam, & verberibus suis liuidam, incessu vesano effusam, multa caligine incursitantem, vastantem, fugantémque, & ocium odio laborantem, sui maximè: si aliter nocere non posit, terras, maria, cœlum, ruere cupientem, infestam pariter inuisámque. Senec. lib. 2. de ira.

*Cætera vitia impellunt animos, ira præcipitat. Cæteris etiamsi resistere contra affectus suos non licet, at certè affectibus ipsis licet stare: hęc non secus quàm fulmina procellæque, & si qua alia irrationabilia sint, quia non eunt, sed cadunt, vim suam magis ac magis tendit. Idem l. 3. de ira.

*Pars superior mundi & ordinatior, & propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, nec versatur in turbinem, omni tumultu caret: inferiora fulminantur. Eodem modo sublimis animus, quietus semper & in tranquilla statione collocatus, intra se premens quibus ira contrahitur, modestus & venerabilis est, & dispositus: quorum nihil inuenies in irato. Idem, eod. lib.

Si pueris vnum lusum auferas, reliquis omnibus obiectis plorant: sic quidam si quid obtigerit dispendij protinus irati, reliqua òmnia commoda sibi reddunt iniucunda. Plutarch.

Vt medicus curans eos qui sentibus cruciantur, non tam contristatur aliorum malis quàm sua bona valetudine gaudet, sed placidus eis apparet: sic qui cupit aliena mederi iracundiæ, non debet ipse simul commoueri, sed placidè tractare animũ ægrotum. Idem.

Vt assidua tussi concutitur & quassatur corpus, atque exulceratur: ita crebra

crebra ira animum exulcerat. Idem.

Vt luxus deprehenditur è cantu tibicinæ, è coronis proiectis, ac similibus indiciis: ita iracundiam intelliges è seruorum vultibus inustis. Idem.

Vt puer se vulnerat ob imperitiam, dum alium ferro quærit lædere: ita iracundia sibi nocet sæpenumero, cùm aliis nocere studet. Idem.

Qui se vnà cum ipsis ædibus incendunt, omnia intus tumultu complēt, vt nec videre possint, nec dispicere quid sit vtile: sic ira commotus animus. Plut.

Vt equis non in ipso cursu frænum iniicimus, sed ante cursum: sic qui propensi sunt ad iram aut libīdinem, antè rationibus ac monitis refrenandi sunt, priusquàm in periculum ventum sit. Idem.

* Immodica ira gignit insaniam. Hoc quàm verū sit, necesse est scias, cùm habueris seruum, & inimicum. In omnes personas hic exardescit affectus: tam ex amore nascitur, quàm ex odio, non minus inter seria quàm inter lusus & iocos. Nec interest ex quàm magna causa nascatur, sed in qualem perueniat animum. Sic ignis non refert quàm magnus, sed in quo incidat. Nam etiam maximum solida non receperunt, rursus arida & corripi facilia scintillam quoque fouent vsque in incendium. Senec. epist. 76.

Iteratio.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem existimant: Ita offensa tametsi per se non capitalis, tamen sæpius iterata capitalem parit inimicitiam. Eras.

Iudex.

Vt diameter siue dimetiens, sic ab angulo ad angulum mediam figurā diuidit, vt vtrinq; spatium relinquat æquale: Ita iudex in neutram partem debet esse propensior. Eras.

Vt qui acrius cupiunt perspicere, alterum occludunt oculum: ita iudex rectius intelligit iustum, si nullius personæ respectu deuocetur. Idem.

Vt sol non alius est pauperi, aliud diuiti, sed omnibus comunis: Ita iudex personam spectare non debet, sed rem. Idem.

Iudicium.

* Vt pictores & ij qui signa fabricantur, veri etiam poëtæ, suum quisque opus à vulgo considerari vult, vt si quid reprehēsum sit à pluribus, id corrigatur: hique secum, & cum aliis, quid in eo peccatum sit exquirunt: sic aliorum iudicio multa nobis & facienda, & mutanda & corrigenda sunt. Cicero lib. 1. Offic.

Vt Hierophantæ, quatenus licet aperiunt mysteria: sic de rebus arduis cautim, & circumspectè iudicandum, Plut.

In aquam demissa quædam, cùm sint rectissima, speciem curui præfractique visentibus reddunt: Ita si de rebus perperam iudicamus, nostrum est vitium, non rerum. Senec.

Vt Timantes qui Iphigeniam pinxit, cæterorum affectus expressit, Agamemnonis autem vultum velo obtexit: Ita quædā melius relinquūtur suo cuique iudicio æstimanda, quàm verbis explicantur. Eras.

Iudicium peruersum.

Vt pueri quidam admirātur ac felices iudicant nebulones miseros, cùm in scena saltant, aureis induti: sic stulti felices existimant diuitiis onustos. Plut.

Scarabæi fugiunt vnguenta, delectantur fœtoribus, sic nonnullis pessima pro optimis placent, Plut.

Quemadmodum de Carthaginensibus dictum est, quod ad tecta pice, ad vina calce vterentur: Ita quidam præposterè rebus vtuntur, [illegible] speri, supplices inimic[illegible] nenses pice linebant [illegible] vasa picari sol[illegible] condiebant [illegible]

Sicuti py[illegible]

meretricula Æsopi cõserua constru-
xit, pecunia corporis quęstu collecta, maiori miraculo famáque fuit, quàm cæteræ regum pyramides: ita vehementius miramur, si quid rectè faciũt, à quib. tale nihil expectabatur: veluti si quis Hollandum videat peritum equitem, aut frugalem Anglũ, aut theologum eloquentem. Idem.

In pantheris, quod speciosissimum esse oportuit, id celandum est, vt placeat, reliquo corpore maculis picturato: Ita in quibusdam omnia placent, præter vitam quod est totius negotij caput. Idem.

Iuuentus & iuuenta.

Post hyemen denuò recurrit ver: At post senectam nulla recurrit iuuenta. Eras.

Nouella vitis copiosius gignit vinum, sed vetustior melius: Ita plura loquũtur iuuenes, sed vtiliora senes. Idem.

Persica ob id ipsum pluris veniebant, quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quod cito præteruolat, vt iuuenta. Idem.

Vt gypsum aut argilla, dum est vda, in quamuis imaginem facilè sequitur fingentis manum: Ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei. Idem.

L

Labor.

Vt plures sunt qui lauare velint, quàm qui velint inungi: ita ad magis ardua, magísque præclara pauciores confluunt. Plut.

Cùm nauta videt imminere tempestatem, primùm quidem deos inuocat, vt incolumi liceat in portum appellere, mox cõtrahit vela, atq; omnia nihilo secus parat, quibus est opus. Ita nos debemus auxilio diuino fidere, sed sic, vt nostram quoque industriam adhibeamus. Plut.

Arator ab Hesiodo iubetur diis sacrificare, deinde aggredi: & miles primùm inuocat opem diuinam, deinde armatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt se ad voluptates, rursum à voluptatibus ad nauigationẽ redeunt: Ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias summa vitæ inconstantia sese vertunt. Plutarch.

Vt Echinus semper in spinis ingreditur, quòd spinas secum circumfert: Ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quòd animo secum adferant asperitatem, etiamsi res ipsa nihil habeat incommodi. Plin. l. 9. c. 31. & 18. c. 37.

Athletæ abstinent à laboribus necessariis, vt in nõ necessariis valeant nobis contrà faciendum. Plut.

Vt ferrum crebris immersionibus consumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc est, si nũc immodicis laboribus intendatur, nũc voluptatibus liquefiat, ac molliatur. Plutarch.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus. Plutarch.

Vt quosdam vxor magno ambitu ducta torquet: Ita quidã magnis laboribus accersunt magno futura malo. Senec.

Vt herba moly difficilè quidẽ effoditur, sed ad remedia præter cæteras efficax est: Ita quæ præclara sunt, non contingunt nisi magno negotio. Plin.

Vt natura gemmas altissimè recõdidit, vilia passim obuia sunt. Ita quę sunt optima, paucissimis nota sunt, nec nisi summo studio eruũtur. Plin.

Vt quæ præclara sunt vix multo cultu proueniunt, contrà cæpe, alliũ, & quædam huiusmodi vilia, etiam reposita aut suspensa, proferunt sese: Ita quæ sunt egregia non nisi multo contingunt labore: quæ mala, passim obuia sunt. Eras.

Labor immodicus.

Plantæ mediocri aqua aluntur, immodica suffocantur: sic animus moderatis laboribus adiuuatur, immoderatis obruitur. Plut.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nonnullo vinci nolunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. libr. 10. cap. 29.

Laboris fructus.

Vt asparagus spinosus dulcissimũ fert fructum: ita ex duris initiis magna voluptas nascitur. Plut.

Stultè reges Ægyptiorũ operam populi ac pecunias in substruendis pyramidibus cõsumebant, quæ nihil habebant præter stultam & otiosam ostentationem, cùm idem in rebus vtilibus fieri potuerit: ita quidam elaborant in difficillimis, cæterum infrugiferis, hoc ipsum præclarum existimantes, quòd in laborioso negotio versantur. Eras.

Largitio.

Qui plebem lautis epulis & largitionibus regunt, similes sunt iis qui bruta animalia pascunt aut venantur. Plut.

Laus.

Vt qui malignè dant aliis, videntur ipsi parum habere: Ita qui parcè & malignè laudant alios, videntur adhuc suas esurire ac sitire laudes. Plut.

Qui pecuniam dat, quantum impertit aliis, tantum sibi detrahit: at non idem fit in laude, & tamen hoc imaginantur maligni quidam, parcius impartientes laudes quàm pecuniam. Plutarch.

Qui castam ac philosophicam orationẽ meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur: perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plutarch.

Nutrices vagientibus pueris rursum apponunt papillam: sic discipulus offensus correptione, rursum est laude subleuandus, ne deficiat. Plut.

Si ager laudando redderetur fertilior, non minus laudandus esset, quàm arandus, aut stercorandus: sic amicus si redditur laude melior, expedit aliquando laudare: sin minus, quorsum pertinet inutilis palpatio? Plutarch.

Vt qui venantur, facilius fallunt feras, si aliud agẽtes, hoc est iter facientes, aut agricolantes, id faciant: Ita maximè laudat adulator, cùm non apparet eum laudare. Plut.

Non oportet titillare, qui natura procliues sunt ad risum: Ita non oportet laudare, qui gloriæ suapte sponte sunt appetentiores. Plut.

Ferrum prius calore solutum ac mollitum, postea frigida durescit ac solidatur aqua: sic amicus priùs laude delinitus, mox bibere admonebitur. Plutarch.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno ciboque, quàm scammonio, aut castorio: sic amicus, pater, præceptor, magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione si liceat. Plutarchus.

Qui vincit in certaminibus præconem adhibet, quo victor pronuntietur: Multò magis vera virtus alieno debet ore laudari, non suo. Plutarch.

Vt non quæuis corona quemuis decet victorem: Ita non quæuis laus aut quiuis honos quemcunque hominem. Plut.

Pauo non explicat pennas nisi laudatus: Ita quidam putant se non habere quod habent, nisi sint qui mirentur. Plin. lib. 10 c. 20.

Sicut vehementius [illegible] & iocundius mouet [illegible] quàm noster: Ita [illegible] dari aliis qui [illegible] tione, aut [illegible] [illegible]. Erasm.

Laus à semetipso profecta.

Qui obseruant, ne molesti sint lippientibus, vmbram aliquam admiscent lumini: sic quidam laudibus suis aliquid erratorum aut vituperationis aspergunt, vt inuidiam effugiant. Plut.

Quidam fame coacti, cùm deest, quod edant, suis ipsorum artibus turpiter vescuntur: sic quidam siti gloriæ, cùm deest qui laudet, ipsi laudant seipsos non sine dedecore. Plutarch.

Quemadmodum iubemur aut omnino cauere locum pestilentem, aut si in eo sis, circumspectè agere: sic aut omnino vitãdum ne laudes teipsum, aut id cautim & circumspectè agendum. Plut.

Gallus victor illico cantu superiorem sese testatur: Ita quidam sua facinora iactant ipsi, & suarum laudũ ridiculi sunt tibicines, Pli. l. 8. c. 33.

Lectio.

Vt in obsoniis non solùm sequimur voluptatem, sed etiam salubritatem: sic in audiendis & legendis authoribus. Plutarch.

Vt in alienis oculis nosmetipsos conspicimus: sic in aliena dictione quid nos deceat aut dedeceat, contemplandum est. Plutarch.

Ager nimium stercoratus aduritur, non stercoratus alget: Ita moderata lectione vegetandum erit ingenium: nam lectiond saginatur animus non aliter quàm aruum stercore. Pli. l. 18. cap. 23.

Sicuti vtilius est crebrò stercorari agrum quàm multum: Ita plus habet fructus assidua lectio quàm auida. Plin. ibid. in fine.

Vt aromatum, florum, similiúmque odor gratior sentitur è longinquo quàm ex proximis (offendunt enim nonnunquam naribus admota quæ procul delectabant:) Ita sunt quæ si leniter attingas, placeant: sin excutias accuratiùs, & propiùs inspicias, gratiam amittunt: quod genus sunt poëtarum fabulæ, aut gentilium historiæ. Eras.

Serius eduntur, quæ diutius visa sunt: Ita diu premendum opus quod semper legi velis. Idem.

Lectionis delectus.

Quemadmodum Vlysses auribus cera obturatis Sirenum periculum prænauigauit: ita nos si quid incidit blandè fœdum in authoribus prætervehi oportebit. Plut.

† Vt in rosis legendis sentes vitamus: Ita quãtum vtiliter sumptum est accipientes, reliqua quæ nocere possunt declinabimus. Bas. de leg. Gent. lib.

Vt bonaso conua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem retinere possint, adeò est intecta. Plin. libro 8. cap. 15.

Vt apes non quiduis ex omnibus colligunt, sed aliunde Metyn, aliunde Pissoceron, aliunde Propolin, aliunde Rhithacen, aliunde sobolem, aliunde mel: Ita non omnia petenda ex eodem authore, sed ex vnoquoque sumendum, quod habet vtilissimum. Ex poëtis & oratoribus verborum splendor. E dialecticis argutia disserendi. E philosophis cognitio naturæ. E theologis, præcepta viuendi. Plin. l. 11. c. 7.

Vt apes ex amarissimis floribus & asperrimis spinis, mel suauissimum ac lenissimum colligunt: sic ex turpibus ac sceleratis fabulis, vtcũque decerni potest aliquid vtilitatis. Plut.

Quidam Amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem: multò magis in audiẽdis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiat animum. Plin. l. 37. c. 9.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: Ita studiosus ex vnoquoque, quod ad mores confert, excerpit. Plin. lib. 21. cap. 21.

Nemo tam insanus, vt vel è Neronis

nis capedine, quam Plinius trecentis sestertiis æstimat, venenum bibere malit, quàm è Samio vasculo vinum innoxiū: Ita qui sapit, malit salubria præcepta viuendi qualicunque sermone proposita, quàm pestiferas opiniones ab eloquentissimo scriptore haurire. Eras.

Vt his gemmis summum est pretium, quæ non modò varietate colorum delectant oculos, & nares odore, verùm etiam ad remedia sunt efficaces: Sic his libris summum est pretium, qui non solùm habent orationis illecebras, verùm & salubribus præceptis nos liberant animi vitiis. Idem.

Medici vetant vti halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodest si eius succo colluantur: propterea quod periculū est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus afferat incommodi, quàm commodi: ita non est vtendum his literis, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut conuenit sequi, quæ sic augent rem, vt famam lædant. Idem.

A floribus marcidis apes abstinēt: ita non attingendus liber, qui putidas habet sententias. Aut nihil attingendum quod non sit elegans & succulentum. Idem.

Vt qui vino cæcutiunt, aut alioqui laborant oculi, plures se videre res credunt, cùm vnam videant: Ita qui ob imperitiam verum non perspiciunt in authoribus, multas ac varias inducunt sententias: vnde illud apud iuris malè consultos, vel dic, toties repetitum. Idem.

Vt tutissimum est, in trifolio cubare, quòd in hac herba negent serpentem aspici: Ita in his versandum libris, in quibus nulla venena timentur. Idem.

Lectionis multifariæ vsus.

Quemadmodum Medici pharmacum ad vnicum morbum repertum ad omnes similes ac finitimos accōmodant: Ita conuenit authorum dicta ad varios vsus accōmodare. Plut.

Non quemadmodum omnia religiosè metuimus, ac reueremur in sacris: Ita oportet in authoribus omnia venerari, sed audacter adhibito iudicio probare quædam, quædam improbare. Plut.

*Vt cùm in sole ambulamus, etiam si aliam ob causam ambulemus, fit natura tamen vt coloremur: sic cum doctorum libros studiosius legimus, sentimus orationem nostram illorum cantu quasi colorari. Cicero libro 2. de Orat.

Apes è variis varios colligunt succos, sed eos suo spiritu mutant ac digerunt, alioqui non facturæ mel: sic euoluendi sunt authores omnes sed quod legeris in tuos vsus transformandum. Senec.

Non est admirationi vna arbor, vbi sylua tota in altum surrexit: sic nō animaduertitur vna sententia, cùm passim omnia referta sunt sententiis, sed si rarò incidat. Senec.

Vt è diuersis numeris constat vnus, summam illorum in se complectens: sic è diuersis conflatur eruditio, iam tua, non aliorum. Senec.

Vt inter salutares herbas nascuntur & venena: Ita ex authoribus, quę rectè dixerim, sunt excerpēda. Eras.

Vt iis qui cæcutientibus sunt oculis, quiuis locus obscurus est, propterea quòd caliginem secum in oculis circumferūt: Ita parum eruditis, omnis liber, ac stylus difficilis est & obscurus. Idem.

Lenitas.

Quemadmodum adamas aduersus omnia inuictus, hircino sanguine eóque calido ac recenti maceratus, malleo frangitur: Ita quædam ingenia nulla vi peruincas, blanditiis emollienda sunt. Eras.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate. At idem tribus diebus vnoquoque mēse stat immotus, septima, octaua,

nonáque Luna: Ita quidam inæquales sibi aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque parté plus satis vehementes Idem.

Lex.

Regula primùm recta sit oportet, deinde quæ applicentur, corrigat: Ita princeps, primùm ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

* Vt ex medicina nihil oportet putare proficisci, nisi quod ad corporis vtilitatem spectat, quoniam eius causa est instituta: sic à legibus nihil convenit arbitrari, nisi quod Reipublicę conducat, proficisci, quoniam eius causa sunt comparatæ. Cicer. libro 1. de inuent.

* Vt corpora nostra sine mente: sic ciuitas sine lege, suis partibus & neruis, ac sanguine & membris, vti non potest. Cic. pro Cluent.

* Vt in morbis non sunt tentanda remedia noua si veteribus malo succurri possit: sic non sunt condendæ nouæ leges, si veteres ministrent aliquid, quo malis Reipubl. medearis, Erasm.

Vt efficacissima remedia nata sunt ex morbis pessimis. Ita bonæ leges ex malis prognatæ sunt moribus. Eras.

Liberalitas.

Vt vasa paria, quorum alterum plenum sit, alterum inane, pulsata concentū faciunt διὰ πασῶν: Ita bene cōuenit inter diuitem benignū, & pauperem indignum. Eras.

Libertas.

Ignaui canes apud mensam audēt, in venatu minimè: sic ingenerosum est, cùm sobrius liberè loqui non audeas, inter pocula id facere. Plutarchus.

Libido fœda.

* Vt quidam morbo aliquo & sensus stupore suauitatem cibi non sentiunt: sic libidinosi veræ voluptatis & laudis gustum non sentiunt. Cic.

* Vt turpes sunt, qui se efferunt lętitia tunc cum fruuntur Veneris voluptatibus: sic flagitiosi qui eas inflammato animo concupiscunt. Cic. li. 4. quæst. Tuscul.

Panthera sic auida est excrementorum hominis: vt si in vase suspēdatur altiùs, quàm vt possit attingere, enecet sese defatigati porrectu corporis: Ita nonnullis quod est fœdissimum, id dulcissimum est. Plut. l. 8. c. 27, & c. 17 & eod. l.

Minor vis inest in radicibus herbarum salubrium, cùm semen maturescit: Ita deterior fit ingenij naturęque vis, quoties liberis gignendis datur opera Eras.

Licentia.

Qui dimissi à pædagogis, suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Vt qui è vinculis emittuntur, licētiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerunt in vinculis: sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plin.

Libri.

Sicut in vnguentis & vinis: Ita & in libris pretium addit antiquitas. Eras.

Vt qui decretum inferunt ad populum, adscribunt, *bona fortuna*, ne nihil de suo videantur addidisse: Ita quidā alienis libris nugas ascribunt, quæ nihil ad rem pertinent. Plutarch.

Librorum delectus.

Vt qui sapiunt non statim è quouis bibunt fonte, propterea quòd alij salutem adferunt, alij perniciem, nonnulli fauorem: Ita non est tutum quēuis librum euoluere, quòd ex aliis haurias affectum animi bonum, ex aliis libidinem, aut ambitionis *insaniā* trahas. Eras.

Vt illud opus est laudatissimum, in quo simul & ars commendat materiam, & materia vicissim arté: ita liber est optimus, in quo & argumenti vtilitas commendat eloquentiam, & authoris facundia commendat argumentum. Idem.

Lingua.

Lingua.

Vt rupes obiicitur flumini, ne se effundat: Ita ratio linguæ obiicienda, ne temerè diffluat. Eras.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nam hæc illis vox est) mortalium inuident quieti: Ita virulenta lingua semper aliquid spargit quo concordiam hominum disturbet. Pli. l.11.c.15. *Vide loquacitas.*

† Si dolij os apertum manet, culices ingrediuntur & vinum corrumpunt. Idem accidit in multiloquio, facetis & vanis sermonibus.

Literæ humaniores.

Cùm ad omnia] aduolent apes, tamen nullis nocent floribus: Ita virtus & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is, qui communicauit. Eras.

Crocodilus inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiã expauescat: Ita tyranni cùm omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plut. l.8.c.25.

Lis.

Vt non solùm stultum est, verùm etiam periculosum euocare fulmina: Ita dementia est reges ad se accersere, qui non nisi magno nostro malo prouocantur. Eras.

Literarum amor.

Vt elephanti cùm nare nõ possint, tamen amnibus impensè delectãtur, circáque illos vagari gaudẽt: Ita quidam cùm literas nesciant, tamen inter eruditos versari gaudent. Plutar. l.8.c.5.

Literarum odium.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiamsi in ignem coniiciatur, tamen natiuum frigus suum retinet: ita quidam sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis aut hortatibus inflammari possint. Eras.

Loquacitas & garrulitas.

Qui aliis interrogatis, ipsi præripiunt responsionem: perinde faciunt ac si quem ab alio volentem osculari, priores occupent. Plut.

Vt vbi dolet, ibi manum habemus: ita si quid delectat, ibi linguam hamus: id est, libenter eius rei facimus mentionem. Plut.

Vascula inania maximè tinniunt: ita quibus minimum inest mentis, hi sunt loquacissimi. Plut.

Aiunt semen, quod statim effunditur, inutile esse ad genituram: Ita sermo garrulorum ad nihil conducit. Plut.

Non vt nauem arreptam fluctibus, anchora licet sistere: Ita verbum è portu velut in altum emissum. Plutarchus.

Erat porticus in Olympia, quam septiuocam vocant, quòd pro vna voce multas redderet: Ita locutuleij quidam, vel vno prouocati verbo sermonem immensum referunt. Plutar. Plin. l.36.c.15.

Vt triticum inclusum in vase, mẽsura auctum inuenitur, sed vitiatum: sic garrulus accepto sermoni semper addit, & maiorem eum reddit, sed fide iam carentem. Plũt.

Vt pars corporis vitiata, attrahit etiam à vicinis vitiosos humores: sic garruli lingua semper ardens, & inflammata secretorum aliquid vndique colligit ad sese. Plut.

Vt puer glaciem nec retinere potest, nec vult amittere: ita garrulus nec tacere potest, quod accepit, nec potest obliuisci. Plut.

Iaculos & viperas proprij rumpũt fœtus: sic garrulus vel cum sua pernicie promit arcana. Plut.

Vt procliue non est auem è manu amissam recipere aut cohibere: ita nec dictum semel ab ore profectum, propterea quòd ab aliis volat ad alios. Plut.

In Asphaltite Iudææ lacu [illegible] in Arethusa Armeniæ [illegible] mergi potest [illegible] commis[illegible] quæ qui[illegible] 2.c.103.

Vt qui per ſpinoſa ingrediuntur loca ſuſpenſis pedibus eant neceſſe eſt: Ita de rebus friuolis aut moleſtis loquenti breuiter eſt tranſiliendum ad vberiora gratioráque. Senec.

Muta cicada pro miraculo eſt, quòd ipſum genus ſit garrulum: ſunt autem huiuſmodi in agro Rhegino: ſic magis admiramur conſtantiam & ſilentium in fœmina, quòd ipſum genus mutabile ſit & loquax. Plin. li. 11. c. 27.

Infantes qui celerius loquũtur, tardius ingredi incipiunt: ita qui ad dicendum promptior eſt, ad rem gerẽdam minus eſt paratus. Eraſ.

Vt vitrum, quia pellucidum, nihil celat: ita quidã nihil tegere, nihil diſſimulare norunt: quicquid in animo eſt, id omnibus protinus eſt palam. Idem.

Lucrum.

Qui tigridis catulos rapuit, benè ſecum agi putat, ſi vel vnum inſequenti matri auferat impunè. Ita qui alienam inuaſit poſſeſſionem, etiam ſi cogatur reddere, lucrum tamen facit, ſi vel portionem aliquam retineat. Eraſ.

In Labyrintho properantes ipſa implicat velocitas: ſic qui vitæ commodis ſtudent, magis inuoluuntur incommodis. Senec.

Alutarium piſcem ſemper ſequitur piſcis nomine ſargus, qui illo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum: ita ſunt qui ſe miſceant aliorum negotiis, vt eis laborantibus, fructum ipſi præripiant. Eraſ.

Luctus.

Auari cùm multa congerant, non fruuntur præſentibus, ſublata deplorant: ſic qui lugẽt extinctos, viuis nõ fruuntur. Plut.

Vt ſuus cuique arbori fructus: ita luctus non eſt alius fructus quàm lacrymæ. Plut.

Vt ſemel admiſſum intrò hoſpitẽ, non facilè expellas: ita luctum receptum tua ſponte nõ poſſis, cùm velis depellere. Plut.

Qui lippiunt aut alioqui laborant oculis, non ſinunt alios admoliri manum: at qui lugent, quibuſuis ſeſe tractandos exhibent, vt malum, quo laborant, exacerbetur. Plut.

Vt mœſtis conducit, ſi ſe ad lucem conferant à tenebris: Ita lugentibus ſi à triſtibus cogitationem ad læta transferant. Plut.

Luxus & luxuria.

Qui tibi duntaxat cauſa ad conuiuium accedunt, quaſi vas adducunt implendum.

Vt polypi non extendunt ſua flagella, niſi ad eſculenta: ſic quidam omnem felicitatem cibo, potúque metiuntur. Plut.

Vt ſceleſtæ mulieres abortum prouocant vt rurſum impleantur ac voluptuentur: Ita quidam in hoc ipſum corpus euacuant pharmacis & clyſteribus, vt denuò liceat ingurgitare. Plut.

Qui à præſcripta vitæ ratione ne tantulum quidem audent diſcedere, ij oſtrei, vel ſtipitis potius vitam viuunt. Plut.

Vt ferrum crebris immerſionibus conſumitur: Ita corpus crebris permutationibus vitiatur, hoc eſt, ſi nũc immodicis laboribus intendatur, nunc voluptatibus liquefiat ac molliatur. Plut.

Nautæ à nauigandi labore turpiter conferunt ſe ad voluptates, rurſum à voluptatibus ad nauigationem redeunt: ita quidam à deliciis ad labores, à laboribus ad delicias ſummæ vitæ inconſtantia ſeſe vertunt. Plut.

Vt mathematici centro ac *ſpatio*: Ita quidam omnem voluptatem ventre circunſcribunt. Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauem, deinde in exhaurienda ſentina laborant: Ita qui corpus onerant cibis, ac deinde clyſteribus inaniunt. Plut.

Vt qui ſacram pecuniam vertunt in vſus belli, voluptatem transferũt ad neceſſitatem:Ita qui ad vſum edũt ac bibunt.Plut.

Quidam faſtiditis propriis vxoribus, & formoſis, & amantibus, cum ſcorto mercede coeunt, gloriæ cauſa magis, quàm voluptatis. Ita quoſdam cibi delectant vel ob idipſum, quòd rari ſint, ac magno empti. Plutarchus.

Vt axillarum titillatio riſum gignit, ſed inſuauem, & ſpaſmo ſimilem: Ita voluptates iniucundæ, quas corpus ab animo extimulatum non ſponte capit. Plut.

Abominamur fœminas vtentes veneficiis in nos: & amplectimur ciborum artifices. Plut.

Olim in Capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor abſinthium bibebat: Ita ſalubria magis quærenda ſunt, quàm iucunda. Eraſm.

Vt ager ferax, ſed quem oporteat multo impendio colere, non multum iuuat colonum: ſic homo quæſtuoſus, ſed idem ſumptuoſus, haud multum reponit hęredi profuturum. Idem.

M

MAGISTRATVS.

VT qui præternauigatis Syrtibus iuxta portum frangit nauem, nihil magni fecit:Ita qui vno, atque altero magiſtratu rectè geſto, in ſummo naufragium facit. Plut.

Medici morbos quos non poſſunt prorſus tollere ad ſumma corporis in apertum euocant: ſic magiſtratus ſi clàm ciuitatis vitiis mederi non poteſt, vt quàm minimè medicis ac pharmacis, hoc eſt, ſuppliciis egeat. Plut.

Hiſtrio ſic affectus ac mores addet fabulæ de ſuo, vt præſcriptum tamẽ & nummos non prætereát: Ita qui magiſtratum gerit, ſic adminiſtret, vt præſcriptum regis non exeat. Plutarch.

Vt non queas cognoſcere vas integrum ſit, nécne, niſi liquorem infuderis: ſic nec hominẽ, niſi imperium commiſeris. Plut.

Arbores inuidæ, vetuliæque ſubnaſcentes arbuſculas vmbra ſua premunt, nec ſinunt effloreſcere: Non ſic faciendum ſenioribus magiſtratibus: ſed inuitandi potius, & adiuuãdi iuuenes. Plut.

Qui in eadem vehuntur naui, & in iiſdem militant tentoriis, ſeſe mutuò ferant oportet: ſic qui verſantur in republica.

Alexander Bucephalo iam ſene non vtebatur, niſi dum ad hoſtem ventum eſſet, vt integer ad pugnam veniret: Ita ſenum magiſtratuum vtendum opera, vt eis adimatur quantum poteſt laboris, ac ad neceſſitatem vſus illorum reſeruetur, Plutarchus.

Vt qui primò muſicen diſcunt, citharas aliquot perdũt & obterunt: Ita magno Reipub. malo adminiſtrat magiſtratum, qui rudis accedit & imperitus. Eraſ.

†Quemadmodum mare natura ſua innoxium eſt rectè vtentibus, & firmum: ſi verò violenti flatus in illud irruerint, tale redditur vtentibus, quales ſunt venti, à quibus circumquaque impellitur: Ita & multitudo talis reddetur vtentibus, quales habet duces & conſiliarios. Polyb. li. 11. hiſt.

† Sicut Medicus languentis vtilitati, non ſuæ: & gubernator eorum quos vehit, conſulere debet: Sic Rex eorum quibus imperat. Patritius Senen. li. 2.

Vt magis eſt probanda medicina quæ vitioſas corporis partes ſanat, quàm quæ exurit: Ita melior eſt magiſtratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Vt pulegium ipso brumæ die floret, cùm marcent omnia : Ita rebus pessimè vexatis regnant mali : quorum in pace nullus est respectus. Pli. l.18 c.25.& l.2.c.24.

Vt cibi potus, cœlique nouitas offendit etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora : Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos adsciscere, quòd omnis rerũ nouatio non careat perturbatione. Eras.

Magistratus electio.

Vt mulieres laborantes citta, aut stomacho nauseantes, malos quosdã cibos ingerunt, ac paulò post reuomunt: sic populus per stultitiam, aut inopiam meliorem, quosuis etiam creat magistratus, ac eosdem paulò post abiicit. Plut.

Maledicentia.

Vt amici detestantur saxum aut canẽ incurrẽtem, qui eos dirimat: sic execrari deberent homines caninos, qui maledicentia sua dirimant necessitudinem, mutuámque beneuolentiam. Plut.

Sicuti capreæ & coturnices venenis saginantur : Ita quidam aluntur maledictis & obtrectationibus. Erasmus.

Scorpius venenum in cauda gerit, & obliquè ferit : Ita quidam in fine virus effundunt suum, & dissimulanter lædunt. Plin. li.10.c.70.

Febricitantibus amara videntur omnia, at vbi conspexerimus alios eadem non fastidientes, iam non cibum, sed nos ipsos incipimus accusare. sic desinemus incusare negotia, si viderimus alios eadem hilariter ac lubenter obeuntes. Plut.

Vt arandi cutis ferro impenetrabilis : ita quosdam nihil queas dictis lædere. Eras.

Hystrix non iaculatur spinas suas, nisi cùm prouocatur, aut vrgetur: At scurra in quemuis sua dicta torquet. Idem.

Vt noctuæ aues inauspicatæ noctu gementes (nã hæc illis vox est) mortalium inuident quieti : ita virulenta lingua semper aliquid spargit, quo concordiam hominum disturbet. Plin. l.11.c.25.

Vt muti quidam canes plus mordent quàm latrant, sunt enim & huiusmodi, quos aliquot ipse vidi: Ita quidam prius lædunt, quàm expostulent. Eras.

Bonasus animal, quoniam cornibus inutiliter implexis non potest lædere, fugiens fimum reddit, cuius contactus insequẽtes vt ignis aliquis comburit; ita nonnulli quoniam coram non audent congredi, à tergo sparsis probris contaminant hominem. Plin. li. 8.c.15.

Vti culices ad dulcia non aduolant, sed acria petunt : Ita quædam maledicis, & infestiuis sermonibus vehementius delectantur. Plin. libro 10.cap.72. Aristo. libr.9.cap.35. de natura animal. *Vide conuitium & Obtrectatio.*

Malitia & improbitas.

Vt optimum vinum si in vas sordidum & impurum infusum sit, perdit gratiam: Ita bona sententia, si à malo viro proficiscatur, aut si doctrina in malum virum inciderit. Plutarchus.

Vt vxor mala foris ob pudorem est modestior, domi sui similis est: sic malitia apud alios premit sese, in somnis aperit. Nam tum incestat matrem, aut sororem, aut veneno tollit amicum. Plut.

Quemadmodum à feris exorsi, didicimus & homines iugulare: Sic assueti inimicis malefacere (quod iustum existimatur) nisi cauemus, discimus paulatim & erga quosuis eadem facere. Plut.

Diogenes videns adolescentulum quendam in popina, ei pudore intrò fugiẽti, Quò interius, inquit, fugeris, hoc magis eris in popina : Ita vitiosi quò magis abdunt sese intra seipsos, hoc magis sunt id quod sunt. Foris

pre-

prodeant oportet,si cupiunt effugere seipsos. Plut.

Vt qui egent, hoc magis ac molestiùs egent,quò magis dissimulant egestatem: sic qui vitiosi sunt,ac dissimulant ob fastum & arrogantiam, peiores sunt. Plut.

Vt qui laborant non affectant haberi viciosi sed magis fugiunt esse quàm videri: Ita nō est affectandum, vt videaris malus, sed magis abominandum, ne sis talis,quàm ne videaris. Plut.

Vt semina bona, si in solum bonum inciderint, similia origini proueniunt:eadem humus sterilis ac palustris necat: sic philosophiæ præcepta, si in bonum aut prauū animum inciderint. Senec.

Tempestas minatur antequam surgat,crepant ædificia antequam corruant: prænunciat fumus incendium: at subita est ex homine pernicies,& eò diligentius tegitur, quò propius accedit.Senec.

Illud venenū quod serpentes sine sua pernicie continent, in alienam effundunt: at malitia maximam sui veneni partem bibit ipsa.Senec.

Serpens etiam pestifera dum frigore torpet,tutè tractatur,nō quòd desit venenum, sed quòd non possit explicare sic quibusdam ad eximiam malitiam vires desunt, non animus. Senec.

Tradunt in Albania nasci homines glauca oculorum acie, qui nocturarum ritu, plus noctu quàm interdiu cernant: Ita quidam plus sapiunt in rebus facinorosis, quàm in bonis ac præclaris, aut in sordidis potius, quàm in egregiis. Plin. li. 7. cap.2.

Vt apis misso aculeo, iam nec nocere potest exarmata, nec prodesse ad mellificium: Ita mortales qui nocere norunt, iidem norunt prodesse. Eras.

Vt vinum dilutius magis prouocat vomitū,quàm vel aqua simplex, vel vinum merum:Ita intolerabilior est nequitia pietatis simulatione cōdita,quàm simplex & aperta malitia, Idem.

Vultures vnguentorum odore fugantur, ad cadauera aduolant: Ita quidam à rebus honestis abhorrent, ad fœda rapiuntur. Idem.

Vt Pyrites gemma non aperit vim igneam, nisi atteras: tùm enim digitos adurit: Ita quorundam malitiam non sentias, nisi cum illis consuetudinem aut commercium habueris, aut non sentias philosophiæ vim,nisi exercueris: Ita summo attritu vim attrahendi & odorem produnt. Idem.

Delphini trāquillo mari lasciuientes,flatum qua veniunt parte denunciant: Ita cùm exultant improbi tollúntque sese, rerum humanarum tēpestatem instare significant. Plin.li. 18.cap.35.

Ineuitabile malum esset aspis,nisi natura hebetes addidisset oculos: ita quidam essent pestilentissimi, si prauæ cupiditati accederet & ingenij vis, vt rationem quoque nocendi possint excogitare. Plin. lib. 8.c.23.

Vt basiliscus sibilo fugat omnes serpentes: Ita quidam adeò sunt pestilentes, vt alij ad illos collati, boni videantur, atque vltrò cedant. Plin. li.2.c.21.

Vt qui hircosi sunt, grauius olent cùm se vnguentis obleuerint:Ita fœdior est nequitiæ fama,si eam doctrinæ celebritas reddit magis conspicuam, latiúsque traducat in hominū fabulas.Eras.

Vt Mithridati quotidie sumēti venenum, consuetudine factum est innoxium:Ita mala, quibus assueueris, non offendunt. Idem.

Spōgiis adeò tenues sunt sensuum notæ, vt multi dubitarent animalia sint,necne: Ita quorundam is cultus est,is sermo,ea vita,vt dubites Christiani sint,an ethnici. Idem.

Salamandræ tantus est rigor, vt ignem contactum non aliter quàm glacies extinguat: ita quidam citiùs hominem ad torporem adduxerint, quàm ipsi ad honesta inflammentur. Plin.l.10.c.67.

Porphyrius serpens venenum habet, sed quoniam edentulus est, sibi habet: ita quidam malè cogitant, sed quod desit facultas, nemini nocent. *Vide Improbitas, & Vitium.*

Mariti officium.

Imperium viri in vxorem nõ erit, cuiusmodi est domini in rem possessam: sed cuiusmodi est animi in corpus. Plut.

Vt qui non ferunt vxores secum edere, aut bibere, docent eas ingurgitare, maritis absentibus: ita qui non cõmunicant, lusus, & iocos cum vxore, faciunt vt alibi quærãt, insciis viris. Plut.

Vt rex musicæ studiosus complures reddit musicos, literarum studiosus doctos, aleator aleatores, rapax rapaces: ita vir comptus similem efficit vxorem, voluptarius incontinentem, castus & sobrius castam & sobriam. Plut.

Vt sinistrarum partium ictus redundant in dextras: ita virum oportet vxoris incommodis commodisq; commoueri, & contrà. Plut.

Mediocritas.

Nauis in fluuio magna, in mari parua est: sic mediocres alibi, alibi vidẽtur insignes. Senec.

Sicuti quasdam arbores fœcunditas & luxuries enecat: Ita quosdam perdit immodicus rerum successus. Eras.

Nilus famem adfert Ægyptiis, si vel parum exundarit, hoc est minus 12. cubitis, vel plus satis hoc est vltra. 18. Ita obstat ad bonam mentem fortuna vel nimium secunda, vel nimiũ maligna, hîc egestate vexans, illic deliciis auocans ab honesto. Plin. lib. 18. cap. 18.

Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere: ita sæpenumerò inutilissimum est minus esse in negotio diligentem. Plinius libro 18. capite 6.

Apodes auiculæ, aut pendent volatu, aut iacent, propterea quód pedibus careant: Ita quidam in vtrãq; partem minus vehementes, aut nimiũ tumultuantur negotiis, aut toti torpent ocio, nil medium est. Plin. lib. 10. cap. 39.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriantur, spiritu citius deficiente quàm cantu: ita nonnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullo vinci volunt eruditione, pereũt in ipso conatu. Plinius libro decimo, cap. 29.

Vino modico nerui & oculi iuuantur, eodem copiosiore læduntur: Sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur, si quis immodicè incumbat. Eras.

Hædera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodest: Sic Philosophiam si penitus imbibas, necet ad pietatem: si leuiter & veluti foris admoueas, prodest ad eruditionem. Pli. lib. 24. c. 10.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiã saporis addit: ita si paululum antiquitatis aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Gallus Phrygiæ fluuius si modicè bibas, medetur corporis malis, si immodicè, lymphatum animum agit: ita si Philosophiæ literas modicè attingas, prosunt: sin totum te illius addixeris studio, sanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodam præcipitem agunt. Plin. lib. 31. cap. 2.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: ita quidam scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquam satis emẽdatum videtur. Plin. l. 35. c. 10.

Vitis

Vitis nisi subinde amputetur ipsa sua fœcunditate & gracilescit & perit: ita cohibendum est immoderatũ studium fœlicibus ingeniis, ne parũ moderato labore consumantur. Erasm.

Memoria.

Vt libri, quos non euoluas situ, cohærescunt: ita memoria euanescit, nisi subinde renoues. Senec.

Memoria similis reti, quod maiora continet: minuta transmittit. Erasm.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósq. subinde sonare, cùm non intelligant. Eras.

Lupis quos ceruarios vocant etiã in fame surrepit obliuio cibi, si modò respexerint, ac protinus alium quærunt: ita nonnullis mox excidit, quod modò instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Idem.

Mendacium.

Quemadmodum araneæ ex se telas texunt: ita quidam ex seipsis comminiscuntur fabulas ac mendacia, cum nihil subsit veri. Plut.

Mens.

Vt Deus quo nihil est melius, minimè apparet: ita quod est in homine optimum, nempe mens bona, maximè latet. Erasm.

†Quemadmodum oculus alia quidem videt, seipsum autem videre nequit: Sic mens intelligit alia: seipsam autem non comprehendit. Philo lib. 1. Allegor. legis.

† Mundus cuncta complectens, rectórque vniuersi Deus, in exteriora quidem tendit, sed tamen in totũ vndique in se redit: Idẽ nostra mens faciat, cùm sequuta sensus suos per illos se ad externa porrexerit, & illorũ, & sui potens sit, & deuinciat summũ bonum. Senec. lib. de beata vita, capite 8.

Meretrix.

Quemadmodum echeneis siue remora piscis perpusillus (est autẽ magnæ limaci similis) quamuis magnã nauim velis ac remis incitatam subitò sistit: ita scortulum aliquoties adamatum ingentes animi ad honesta impetus retinet alligátque. Eras.

Metus.

* Vt innocens non is dicitur qui nõ nocet leuiter, sed qui nihil nocet: sic sine metu is habendus est, non qui praua metuit, sed qui omnino metu vacat. Cicero libro 5. Tusculanar. quæstion.

* Omnium animos mala aliena ac repentina solicitant, quemadmodum etiam inanis fundæ sonus territat: ita nos non ad ictum tantùm exagitamur, sed ad crepitum. Seneca, epist. 75.

Vt corpus non est capax voluptatum, nisi bene temperatum: ita animus non capit veram voluptatem, nisi liber metu ac cæteris affectibus. Plut.

Vt flamma excitata vento, maior est ac vehementior, sed parum durabilis ac constans: Sic vehemens cupiditas ob metum adiunctum, incertam habet voluptatem. Plut.

Mina.

Sicut aliquando tonat sine fulgetris, idque tonitru terrorem habet: periculo vacat: ita quorundam minæ terrent, non nocent. Eras.

Monachus.

Si fuco alas ademeris, & in alueũ reiicias, is cæteris item fucis alas adimit: ita qui in monachorum tractũ nassam, semel amiserint vitæ libertatem, alios quoque quos possunt, pertrahunt, ne melior sit aliorum conditio. Eras.

Monarcha.

Vt vnus Deus administrat vniuersa, sed qui sit optimus ac sapientissimus: ita monarcha res sit saluberrima, si detur Deo similis. Eras.

Vt plures apparere soles prodit

est: Ita plures esse monarchas, aut imperatores. Idem.

Morbi.

*Vt maior est vis animi quàm corporis: sic sunt grauiora ea quæ concipiuntur animo, quàm illa quæ corpore. Cic. 2. Philipp.

*Quemadmodum oculus turbatus non est probè affectus ad suum munus fungendum, & reliquæ partes, reliquúmque corpus cum à statu motum officio suo ac muneri deest: sic conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum. Munus enim animi est, ratione vti. Cic. lib. 3. Tusc. quæst.

* Vt medici causa morbi inuenta curationem inuentam esse putant: sic nos ægritudinis causa reperta medendi facultatem reperiemus. Idem, eod. lib.

*Vt natura alius ad aliquem morbum procliuior: sic animus alius ad alia vitia propensior. Idem l. 4.

Vt medica terra diu retinet semina propter asperitatem, vt serò emergant: ita morborum, ac dolorum causæ, in hominibus aliquoties diu latét, donec voluptas in febrem erumpat. Plut.

Flosculorum odores per se parum efficaces, admixti oleo maiorem vim habent: ita morborum causæ si in corpus incidant, iam humoribus collectis abundant. Plut.

Qui malè affecto corpore, vitæ ratione morbum accersunt, ij quasi cœnum commouent Plut.

Vt nautæ nimium onerantes nauē, deinde in exhaurienda sentina laborant: ita qui corpus onerat cibis, ac deinde clysteribus inaniunt. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balnea ac voluptates trahit: quasi putrē ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatum potius excitabunt: ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plut.

Vt nautæ sereno cœlo nonnihil laxant vela: cùm est suspicio tempestatis, contrahunt: ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautiùs agendum. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti durique similes sunt gymnasiorum columnis, vt dixit Arist. Plut.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus. Plut.

Qui ita corpus exinaniunt pharmacis, vt peregrinis rebus expleant, ac magis noxiis: perinde faciunt, ac si quis expulsis è ciuitate Græcis, inducat Persas aut Scythas. Plut.

Magnus gubernator & scisso nauigat velo etsi exarmauit, tamen reliquias nauigij aptat ad cursum: sic in corpore parum felici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est. Senec.

*Confusis oculis prosunt virentia, & quibusdam coloribus infirma acies acquiescit, quorundam splendore perstringitur: sic mentes ægras studia læta permulcent. Senec.

*Vt vlcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspicionem tactus cōdolescunt: ita animus affectus minimis offenditur, adeo vt quosdam salutatio, epistola, oratio & interrogatiō ad litem euocent. Senec.

In naui quæ sentinam trahit, vni aut alteri rimæ obsistitur: sed vbi pluribus locis laxari cœperit, succurri non potest nauigio dehiscenti: ita in senili corpore aliquatenus fulciri potest imbecillitas: verùm vbi totum collabi cœperit, nihil agitur remediis. Sen.

Vt putri & ruinam minanti ædificio nō adhibentur fulturæ, sed circūspicienctū vt excas: ita defecto corpore demigrandum è vita. Senec.

Morbi corporis pulsu & colorē depre-

deprehenduntur: eorúmque aduentum calor & lassitudo prænuntiat: animi morbos plerique non intelligunt esse morbos. *Vide suprà de animo.*

Mores.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamen peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec proficit ad bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Vt apicula per omnia circumuolitans, id quod est vtile, domum adducit: ita studiosus ex vnoquoque quod ad mores confert, excerpit. Plut.

Morum similitudo.

Vt succina paleas ad se trahunt, magnes ferrum, chrysocola aurum: ita quisque asciscit sibi suis aptum moribus. Erasm.

Morum diuersitas & dissimilitudo.

Vt tigrides circunstrepentibus tympanis aguntur in rabiem: ita quæ bonas mentes compescunt, feras & agrestes irritant & efferant. Plin.

Bion, inquit, quemadmodum quicquid paxillo appenderis, id accipit sustinétque: ita quibusdam quicquid suaseris, admittunt, quicquid imposueris, ferunt. Plin.

Vt inter tot hominum millia nullæ facies sunt per omnia similes, nec vllæ voces: ita suum cuique ingenium est, suus cuique mos. Eras.

Ferula solis asinis gratissimum est pabulum, cæteris animantibus præsentaneum venenum: ita sæpè quod alios offendit, aliis voluptati est. Pli. lib. 24. c. 1.

Vt rem eandem diuersa specula variè reddunt, pro forma speculorum diuersa: sic idem factum, diuersi variè interpretantur pro animorum varietate: quod huic magnum est, illi paruum: quod huic pulchrum, illi fœdum erit. Eras.

Sicuti lusciosi nó cernunt nisi proximè admota, contrà senes non nisi longiusculè dissita: ita quidã diuerso laborant morbo. Nam hic negligit amicorũ res, neq. curat, nisi quod propriè ad suum pertinet negotium, contrà alij suarum rerum negligentes in alienis tantùm sapiunt. Idem.

Aiunt ignẽ Chimæræ montis semper ardentis, aqua accendi, fœno restingui: ita quosdam quò magis ores, minus commoueas, si dehorteris vltro volunt. Plin. l. 2. c. 106.

Vt gagates aqua infusa incenditur oleo restinguitur: ita quidã quo magis roges, magis frigescunt: si negligis, vltro capiunt: aut sunt quos officiis alienes, neglectu prouoces ad amorem. Plutarchus libro 36. capite 19.

Apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus aut salsus, ac rursum dulcis, totiésque etiam nocte, vnde & insanus dictus: sic quidam inæquales, nunc asperi, nunc sunt blandi, aliquando profusi, mox sordidi, iam vehementer amant, iam supra modum oderunt.

Morum in melius mutatio.

Non vt Cæneus subitò è muliere factus est vir optando tantùm: sic repente ex improbo viro, probus euadit quispiam, vt qui cubitum abiit stultus, surgat sapiens. Plut.

Vt aquæ salinæ, pluuia incidente, dulciores sunt cæteris aquis: ita meliores solent esse, quos è diuersa vita mutauerit diuinæ gratię influxus, veluti Paulus. Eras.

Sicut Aminea vina senio fiunt meliora: ita quidam in iuuenta solutiores aut asperiores, ætate & vsu rerum fiunt mitiores. Idem.

Morum mutatio in peius.

Est Indiæ gens dicta Pandorum, quæ in pueritia cano sit capillitio, in senecta nigrescunt capilli: ita nonnulli primis annis sobrij ac modesti, grãdiores iam ad nugas & ineptissimas voluptates abiiciunt sese, & quasi puerascunt. Plut. l. 7. c. 2.

Hypanis fluuius, Scythicorum amnium princeps, per ſe purus & dulcis circa Callipodas Exampeo fonte amaro inficitur, atque ita diſsimilis ſui in mare cōditur, de quo quidem eſt illud Solini elogium: Qui in principiis eum norunt prædicant: qui in fine experti ſunt, non iniuria execrantur: ita quidam initio blandi & amici, poſtea longè diſsimiles ſui reperiuntur.

Mors.

Vt nemo miratur liquefactū, quod potuit liqueſcere, ſectum quod erat ſectile, exuſtum quod exuſtibile: ita mirandum non eſt mortuum eſſe qui erat mortalis Plut.

Quemadmodum mutuata pecunia æquo animo reddenda eſt: ſic vitæ munus quod mutuo accipiemus à Deo, citra querimoniā eſt reponendum Plut.

Accenſam lucernam nemo moleſtè fert, extinctam dolent omnes: ita naſci iucundum, mori inamabile. Plut.

* Quemadmodum clepſydra non extremum ſtillicidium exhaurit, ſed quicquid ante effluxit: ſic vltima hora qua eſſe definimus, non ſola mortem facit, ſed ſola conſummat. Sen.

Vt qui ſe meminerunt inquilinos eſſe, & in conducto habitare, & modeſtiùs ſe gerunt, & minus grauatim exeunt: ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus à natura commodatum eſſe, & viuunt temperantiùs, & libentiùs moriuntur. Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoque exorbet: ſic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem ſenecta vult mori. Senec.

Vt felicior eſt, quem ventus acrior citò in portum pertulit, quàm quem venti ſegnes, & longa tranquillitas lentiſsimo tædio delaſſarunt: ita fortunatior, quem feſtina mors ſtatim his vitæ malis eximit. Senec.

Ignis qui valentem materiam occupauit, aqua, & interdum ruina extinguendus eſt: ille qui alimentis deficitur, ſua ſponte ſubſidit: ſic facilis eſt mor ſenum. Senec.

Gladiator tota pugna timidiſsimus, cùm moriendum eſt, fortiter aduerſario iugulum præſtat, & errantem gladium ſibi attemperat: ſic mors admota etiam imperitis animum dedit, vt præſentem fortiter ferant, qui cùm procul abeſſet, formidabant. Senec.

Mulier.

Vt nemo ſentit, qua parte ſtringat calceus, niſi qui indutus eſt: ita nemo nouit ingenium mulieris, niſi qui duxit vxorem. Plut.

Muta cicada & miráculo eſt, quòd ipſum genus ſit garrulum: ſunt autem huiuſmodi in agro Rhegino: ſic magis admiramur conſtantiam & ſilentium in fœmina, quòd ipſum genus mutabile ſit & loquax. Plutar. lib. 11. cap. 27.

† Quid eſt ſpecioſa mulier? ſepulchrum dealbatum, niſi fuerit ſobria, caſta, pudica. Chryſ. in Pſal. 50.

† Quemadmodum, cui eſt impoſitum cataplaſma, & cui inuncti ſunt oculi vel ipſo aſpectu præbet morbi ſuſpicionē: Ita fuci tincturæ, & colores illiti animam intrinſecus ægrotare ſignificant. Clemen. Alexan. lib. 2. Ped. c. 2.

Mundi contemptus.

Vt mare grauida, minus laborat & in geſtatione, & in partu: ita ſi rem honeſtiſsimam animo conceperimus minore negotio conſequemur quàm ſtulta quædam oblectamenta. Et qui mundi præmia non ſequuntur, minore dolore margaritum illud Euangelicum ſibi parare poterunt. Eraſmus.

Munus.

Vt bilanx in eam vergit partem, vnde plus accipit: ſic quidam nunc huic, nunc illi fauent qui plurimum det, non cuius cauſa ſit optima. Eraſ.

Muſica.

Musica.

Vt quidam magnetes ferrum attrahunt, at theamedes qui in Æthiopia nascitur, ferrum abigit, respuitque: Ita est musices genus, quod sedet affectus: est, quod incitet. Erasm.

N

NATVRA.

QVemadmodum ex eodem luto licet fingere animantia, ac rursum confundere, atque continenter aliud ex alio facere: sic natura ex eadem materia genuit maiores nostros: his extinctis, nos deinde alios atque alios. Plut.

Qui de natura queritur, quòd quædam genuerit homini noxia, dissimulatis tot bonis, perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quòd crocodilum habeat, aut aspidem: nec postea velit frui prognatis frugibus, sed tãtùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè illapsas cauiletur. Plut.

Bos ad aratrum adhibendus, equus ad currus, ad venatum canis, inquit Pindarus: sic quisque debet eam vitæ rationem capessere ad quam natura sit appositus. Plut.

Vt talpæ quòd parum aut nihil cernant, liquidiùs audiunt: Ita natura paria facit, dum quibus corporis formam negauit, his animi vigorem confert. Plut. l. 10. c. 69.

* Vt nauem & ædificium idem destruit facillimè qui construxit: sic hominem eadem optimè, quæ conglutinauit natura dissoluit. Cicer. in Catone maiore.

*Vt in ædificiis architecti auertunt ab oculis naribúsque dominorum ea quæ profluentia necessario tetri essent aliquid habitura: sic natura res similes procul amandauit à sensibus. Cic. l. 2. de nat. deor.

Natura peruersa & inconstans.

Vt camelopardalis siue nabis, collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt: si cultum inspicias, sanctũ aliquẽ existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si vitam expendas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Plin. lib. 8. c. 18.

Negotium.

Vt citius fatigatur, qui quàm longum sit iter nescit: Ita minore tædium gignit, cui negotij ratio, modúsque præcognitus sit. Eras.

Vt labyrinthos non oportet ingredi sine filo, quò secutus possis redire: ita non est suscipiendum negotium, nisi prius perspecta ratione qua te possis inde rursus explicare. Idem.

Sicuti laboriosius est inanem iactare manum, quàm saxo aut plumbo libratam: ita molestius est, in nihili rebus operam sumere, quàm in arduis versari negotiis. Idem.

Vt qui locis æqualibus ambulant, magis defatigantur, quàm qui inæqualibus: Ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere, quàm in variis versari negotiis. Idem.

In Campania vites populos amplexæ, ipsa æquabant cacumina, adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet: Ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debent. Idem.

Vt oscitant permulti, quòd oscitãtem conspiciunt: & micturiunt quòd meientẽ viderint: Ita quidam nullo certo iudicio ad suscipienda negotia permouẽtur, sed quiduis in aliis imitantur, ac referunt. Idem.

Vide Labor.

Nobilitas.

Vt fugitiuis ab altaribus ac templis reuulsis, nihil superest præter mortuorum sepulchra: sic qui vera suáq. gloria destituti, maiorum imaginibus efferunt sese. Plut.

Vt lampyrides non sunt cõspicuæ, nisi noctu aut in obscuro: Ita quidam non sunt illustres, nisi inter humiles & idiotas, obscurantur autem inter egregios. Erasm.

Minimi cancri, quos pinnoteras vocant, quò tutiores sint inanium cõcharum testis se condunt, & cùm accreuerint, migrant in capaciores: ita quidam maiorum suorum titulis tuentur sese, cùm suis diffidant virtutibus. Plin.

Nouitas, seu curiositas.

Vt coci optant pecorum prouentum, piscatores piscium: sic curiosus malorum, nouarum rerum commotionem, vt habeat quod venetur. Plutarch.

Vt fele prætercurrente, tollunt è medio obsonia: Ita apparente curioso vertunt institutum sermonem, donec abierit, vt minus iam norit rerum quàm cæteri. Plut.

Nouitas vitanda.

Vt cibi potus, cœlíque nouitas offendit, etiam si mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principem, aut magistratus pristinos, quàm nouos asciscere, quia omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Eras.

Vt plus est periculi corporib. nostris vere & autumno, ob mutationem: Ita nouitas omnis offendit ac lædit Rempublicam. Idem.

Nominum mutatio.

Vt sunt flumina quædam, quæ cùm eadem sint, diuersis locis diuersa sortiuntur nomina: ita quædam res in alio homine, variis nominibus mutantur: velut fastus in principe splendor appellatur, in priuato superbia. Eras.

Nota gratissima.

Vt maiore cum voluptate cantationem audimus notam, quàm ignotam, etiam si melior sit: Ita iis literis impensiùs vulgus delectatur quas didicit. Eras.

Nugæ.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum, nihil aliud interrogauit quàm quibus parentibus genitus esset: Sic quidam grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt. Plut.

Numerus.

Quo maius est animal, hoc minus est fœcundum, minuta numerosi fœtus sunt, adeò vt acanthis minima auicula duodenos pariat pullos: ita quæ minus valent pondere, numero sunt pensanda.

O

OBIVRGATIO.

VT Telephi vulnus eadem hasta sanatum est, quæ vulnus inflixerat: Ita vulnus obiurgationis ab eodem sanabitur, qui fecit. Plut.

Vt qui sacris initiantur, perferunt primos illos insultus spe securæ dulcedinis, ac lucis: Idem faciendum iis, qui à philosopho obiurgantur. Plutarch.

Vt bonus medicus mauult morbo mederi somno ciboque, quàm scammonio aut castorio: sic amicus, parens, præceptor magis studet laude corrigere, quàm obiurgatione, si liceat. Plutarch.

Pharmacum non adhibitum in loco, dolet absque fructu: sic obiurgatio non vt debet admota. Atque idē facit amicus cum molestia, quod adulator cum voluptate. Lædit enim vterque. Plut.

Vt austera remedia, sed necessaria, leuant quidem ęgrotantes, sed offendunt & inficiunt sanos: sic acris obiurgatio vitio medetur, probos offendit. Plut.

Quemadmodum medicus, vbi secuit carnem, non statim deserit sectum, sed rigat ac lenit: sic qui acrius obiurgauit, debet reliqua vitæ consuetudine lenire eam molestiam. Plutarch.

Vt statuarij primùm ictibus incidunt

dunt lapidem, postea poliunt atque æquant: sic amicus obiurgationem lenitate mitigabit. Plut.

Medici pharmacis amaris dulce non nihil admiscent vt alliciant: Ita parentes obiurgationis asperitatem lenitate debent mitigare. Plut.

Qui in rebus leuiculis acriter obiurgat amicum, perinde facit, ac si medicus amarum & acre pharmacum ac sumptuosum in leuissimis morbis passim admoueat. Plut.

Quædam gemmæ aceto maceratæ nitescunt, pleræque melle decoctæ: Ita quosdam meliores reddit acris obiurgatio, quosdam admonitio blandior. Eras.

Vt elleborum si parciùs sumas, magis offendit, nam inhæret visceribus, inficitque corpus: sin copiosius, irrumpit celerius: Ita non est obiurgandus amicus, nisi ea vehementia, quę vitio liberet illius animum. Nam leuior expostulatio contristat amicitiam nullo fructu. Plin. lib. 25. cap. 5. in fin.

* Vt elleborum, tametsi efficax, tamen medici vetant dari senibus, aut pueris, aut exulibus: ita admonitio sic est temperanda, vt ferre possit quem velis emendare: nec solùm spectandum est vitium, sed natura quoque eius, cuius vitio studeas mederi. Plinius.

Herbæ salutares cõsuetudine perdunt medendi vim: Ita admonitio, si assidua sit, non emendat assuetum iam obiurgationibus.

Vt perniones & facit & tollit frigus: item ignis ambusta sanat: Ita amici obiurgantis oratio, dolori quẽ fecit, eadem medetur. Eras.

Vt qui coguntur secare, malunt ære secare, quàm ferro, quòd hoc pacto vulnus sit sanabilius: Ita qui cogitur obiurgare quempiam, ita moderabitur orationẽ, vt ipsa in se nonnihil admisceat occultæ medelæ. Idẽ.

Obliuio.

* Obliuisci quidem suorum, ac memoriam cum corporibus efferre, & effusissimè flere, meminisse parcissimè inhumani est animi: sic aues, sic feræ suos diligunt, quarum concitatus est amor, & penè rapidus, sed cum amicis totus extinguitur.

* Lupis quos gregarios vocant, etiã in fame surrepit obliuio cibi, si modò respexerint, ac protinus aliũ quærunt: Ita nonnullis mox excidit, quod modò instituerant narrare, si interiectis verbis aliquot animum illorum aliò deuocaris. Plin.

* Lynces clarissimè omnium animantium cernunt, sed mira illis obliuio rei ob oculis semotæ: ita quidam acri ingenio, sed obliuiosi. Erasm.

* Vt quod in maiore negotio chalybi aut marmori insculpseris durat diutius: ita quod maiore studio discimus nunquam obliuiscimur. Idem.

Obscœnitas.

Vt celerius inebriantur qui dilutũ bibunt, quàm qui merum: Ita citius inficiunt animũ quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus, contrà illa blandiuntur aliqua virtutis specie.

Occasio.

Morus nouissima omnium germinat, & tamen parit inter primas: Ita qui tempus idoneum opperiuntur rei conficiendæ, etiamsi serius cœperint, tamen maturiùs conficiunt. Pli. lib. 15. cap. 24.

Apes peragunt opus suum non statis diebus, sed quoties cæli commoditas inuitat: ita suo quæque tempore rapienda est occasio. Plin. lib. 11. cap. 7. & 10.

Persica ob id ipsum pluris veniebant quòd non durarent, nisi in triduum: Ita auidius rapiendum quòd citò prætervolat, vt iuuenta. Eras.

Otium.

Vt Herculẽ parum decebat, exuto leonis exuuio, vestis Milesia, cùm seruiret Omphalæ: sic parum deco-

ciuili viro depoſita quam geſſit per ſona ad otioſam, ac voluptuariã vitam ſe conferre. Plut.

Apodes auiculæ, aut pẽdent volatu, aut iacent, propterea quòd pedibus careant: Ita quidam in vtranque partem nimis vehementes, aut nimium tumultuantur negotiis, aut toti torpent otio; nihil medium eſt. Plin. l. 10. cap. 39.

Odium.

Ex feſtuca incenſa, aut lucerna neglecta domi nonnunquã conflagrat vrbs tota: ſic ex priuatis odiis ac diſſidiis publica pernicies oritur. Plut.

Subduc materiam, extinguetur ignis: ſubduc occaſionem, conquieſcet odium, ſiue inuidia. Plut.

Vt vitis refugit braſſicam, quercus abhorret ab olea, multò magis autem à nuce iuglande. (Nam vitiis cũ omnia complectatur, ſolam braſſicam declinat: quercus ſi in ſcrobem oleę depacta fuerit, emoritur eadem: & iuxta nucem iuglandem inareſcit) ſic inter quaſdam nationes naturale diſſidiũ eſt, vt nullo pacto queãt coaleſcere concordia: vt inter hos ferè, quos mare aut Alpes diremerũt. Eraſ.

Qui ex balneo calent, vehementiùs frigeſcũt, & aqua frigidior eſſe ſolent, quæ prius caluit: Ita vehemẽtius ſeſe oderunt, qui prius fuerunt amici, & ſceleratiores ſunt, qui à pia via ad impiam ſe tranſtulerunt. Idẽ.

Iuglãs crepitu prænunciat ſe frangi, vt fugere liceat, priuſquam fiat ruina: ita quidam non lædunt, niſi prius oſtendant ſe infenſos: alij prius læſerunt quàm expoſtulent. Idem.

Vt inter animantium genera occulta quædã ſunt diſſidia, cùm nulla appareat diſſidij ratio, velut araneæ & ſerpẽti, formicis ac ſoricibus, trochilo & aquilæ, aliiſq; compluribus: Ita ſunt qui illam aut illam oderint gentem, cùm neſciant, quamobrem oderint. Quidam odere rhetoricen, aut Græcas literas, cùm hoc ipſum ignorent, quod oderunt. Plin. l. 10. c. 74. & Ariſtot. l. 9. c. de natur. anim.

Vt carboni ſemel exuſto ſuffocatóq;, ſi denuò flagret, maior eſt vis: ita ſemel ſopitum odium, ſi rurſum excandeſcat, acrius eſt. Eraſ.

Oeconomia.

Duabus vocibus ſimul ſonantibus grauior fit concẽtus: ita quicquid fit in familia, fit quidem vtriuſque conſenſu, ſed tamẽ arbitrio mariti. Plut.

Qui venenis piſcatur, facilè intercimit, & tollit piſcem, ſed corruptũ & malum: ſic quæ philtris captant maritos, ſtupidos habẽt & inutiles. Plut.

Vt vinum appellatur, etiam ſi maior aquæ pars ſit admixta: ita domus mariti dicetur, etiamſi mulier plus contulerit. Plut.

Offenſæ.

* Vt medici eas febres quæ ab incertis cauſis paulatim collectis oriuntur, magis ſuſpectas habent & timent, quàm quę manifeſtas magnaſque cauſas habent: ſic latentes pleriſque paruæque & frequentes ac quotidianæ viri atque vxoris offenſæ magis eos diſiungunt, & vitæ conſortiũ labefactant. Plut.

Ter nouenis crabronum ictibus interfici hominem exiſtimant. Ita offenſa tametſi per ſe non capitalis, tamen ſæpius iterata capitalem parit inimicitiam. Plin. l. 11 c. 21.

Officium.

* Vt nec medici, nec Imperatores, nec oratores, quamuis artis præcepta perceperint, quicquam magna laude dignum ſine vſu & exercitatione conſequi poſſunt: ſic officij conſeruandi pręcepta tradũtur: illa quidẽ, vt faciamus ipſi. Cic. l. 1. Offic.

* Quemadmodum leges omnium ſalutem ſingulorum ſaluti anteponunt: ſic vir bonus & ciuilis, officij nõ ignarus, vtilitatem publicã magis quã priuatam curat. Idẽ l. 3. de finib.

* Quemadmodum qui iaculari diſcit, deſtinatum locum captat, & manum formar ad dirigenda quæ mittit, cùm hanc vim ex diſciplina & exerci-

ercitatione percipit, quocunque vult illa vtitur: didicit enim non hoc aut illud ferire, sed quocunque voluerit: Ita qui se ad totam vitam instruxit, non desiderat particulatim admoneri, doctus in totum, non quomodo cum vxore & liberis viuat. Si quid oculis oppositum moratur aciem, remouendum est, illo quidem non abiecto. Operam perdidit qui præcepit, sic ambulabis, illo manum porrigẽs. Eodem modo vbi aliqua res obcæcat animum, & ad officiorum ordinem inspiciendum impedit, nihil agit qui præcipit, sic viues cum patre, sic cum vxore. Senec. epist. 95.

Olfactus.

Vt momus tauri opificem Deum carpsit, quòd non proposuisset oculos carnibus, vbi maximè erat opus: ita perperam faciunt, qui coronas in vertice ponunt, cùm sub naribus magis apponi conueniat: vt plurimũ voluptatis ex odore possint haurire. Erasm.

Oratio.

Vt balnei non purgantis: Ita nec sermonis vlla est vtilitas. Plut.

Vt fræno circumagitur equus, vt clauo nauis: Ita oratione ducuntur homines.

Vt lumen, ita nec oratio vlli prodest, nisi volentibus accipere. Idem.

Qui coronas nectunt, bellissima quærunt, non vtilissima: At apes etiã amarissimo thymo insidũt, atque inde mellificium colligunt: Sic oportet auditorem non flosculos orationis voluptatis causa sectari, sed vim sententiarum & vtilitatem. Idem.

Vt athletis amphotides adduntur contra plagas: ita pueris focalibus magis est opus aduersus pestilentem orationem. Idem.

Non conuenit, vt in tonstrina surgens, ad speculum contempleris teipsum, num rectè sis curatus: Ab oratione discedens, non expendas, num melior sis factus, aut deterior ex auditione. Idem.

Facile est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, non est perinde facile. Idem.

Non sic ad audiendum est accedẽdum, vt velis inungi & oblini fucis, quo nitidior fias, sed gratiã habeas, si velut alueare, acri fumo, sic ipse mordaci sermone purgeris animo, qui cæcutientiæ & lippitudinis est plenus. Eras.

Vt ægrotus non quærit medicum disertum, sed sanandi peritum: sic à philosopho non requirimus orationem phaleratam. Senec.

* Vt Leonum animaliúmque impetus caueis coercetur: sic hominum quorũ maximè in seductu orationes sunt, ita tamen delituerint vbicunque homo ocium suum absconderit, prodesse velit singulis & vniuersis, ingenio, voce, consilio. Senec.

† Quemadmodum sapienti viro incessus modestior conuenit: Ita oratio pressa, non audax. Senec. epist. 40.

* Vt in vita, sic in oratione nihil est difficilius quàm quid deceat videre. Cic.

* E voce agnoscimus hominẽ facie nõ conspecta, nam sua cuique vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Eras.

Vt idem sol ceram liquefacit, & lutum indurat: ita eadem oratio alios reddet meliores, alios deteriores pro ingeniorum varietate. Eras.

Vti magnes non quiduis ad se trahit, sed ferrum duntaxat, cùm sint alia multò leuiora: ita quorumdam oratio non mouet omnes, sed iam propensos, ad id quod illi suadent. Idem.

Orationis virtutes.

* Vt mulieres ideo bene olere, quia nihil olent, vidẽtur: ita hoc ipsu

est ornatior oratio, quod ornamenta negligat. Cicer.

Qui statim orationis ornatum requirit, perinde facit, ac si quis nolit antidotũ bibere, nisi vas fit adductũ ex Atticæ Veneris figulina: nec in hyeme vestem induere, nisi quæ lanã habeat ouium Atticarum. Plut.

Qui bibunt, vbi iam desierint sitire, tum poculi sculpturam contemplantur: sic in oratione, primùm animaduertendum, quàm salutare sit quod dicitur: deinde si vacat, quid sit elegans aut nitidum, considerare licet. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: Ita ridiculus qui de iis, aut rectè viuendo verba faciens, rhetoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Vt iuxta vias asperas ac salebrosas violæ flosculique nonnunquam occurrunt: Ita in oratione infacunda nonnunquam & sententiæ & figuræ incidunt dignæ quæ laudantur. Plutarchus.

Non idem finis sermonis, qui cursus, iuxta Sophoclem: nam illic vincit qui præuenit, hîc qui magis ad rẽ dixit non qui celeriùs: imò vincit sæpè, qui posterior dicit. Plut.

Sicuti sal modicè cibis aspersus cõdit, & gratiã saporis addit: Ita si paulũ antiquitatis, aut ioci admiscueris, oratio fiet venustior: si plus satis, nihil insuauius. Eras.

Musici leui chordarum tactu demulcent, non graui pulsu: sic oratio placidè, citiùs quàm aspera mouet populum. Plut.

In vite quicquid per amputationẽ adimitur materiæ, id fructibus additur: Ita qui reciderit curas superuacaneas rerum sordidarũ, plus valebit in rebus seriis & grauibus: Aut quo minus est verborum, hoc grauiores sententiæ. Eras.

Vt laudatur in hoc Timanthes, quòd in omnibus eius operibus plus semper intelligitur, quàm pingitur: Ita optimum orationis genus, in quo plurima cogitationi relinquuntur, pauca narrantur, & plus inest sensuum quàm verborum. Plin. lib. 35. cap. 10.

Orationis vitia.

* Quomodo conuiuiorum luxuria, quomodo vestium, ægræ ciuitatis indicia sunt: sic orationis licentia (si modò frequens est) ostẽdit animos quoque à quibus verba exeunt, procidisse. Senec. epist. 115.

Quemadmodum in iis, quæ ad tibiam canũtur, multa fallunt ac suffugiunt auditorẽ errata: Ita in oratione phalerata, multa ineptè dicta fallunt auditorem, ob phaleras & fucos orationis. Eras.

Qui abigit homines cesto Veneris, à Venere videtur alienus: sic qui oratione molestus est, & reddit inimicos, à musis est alienus, & viuendi ignarus. Quandoquidem oratio ad conciliandos homines est reperta. Plut.

Qui castam ac philosophicam orationem meretriciis ac sophisticis laudibus prosequuntur, perinde faciunt atque ij, qui athletam liliis aut rosis coronent, non lauro aut oleastro. Plut.

Vt aues subuentaneos concipiunt fœtus: sic inutilis oratio accepta, nec inhærens, sed protinus in auras dispergitur. Plut.

Quemadmodum medici quò doctiores videantur, diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas inter se commiscent: Ita quidam ostentatores orationem parum eruditam videri credunt, nisi ius Cæsareum ac Pontificium, Poetas, Oratores, Philosophos, Sophistas simul commiscuerint, & pluribus authoribus, ac literis cõsarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuisse concinnatum. Id constat quinquagintaquatuor diuersis rerum generibus. Erasm.

Vt quod nulla vi efficias, id aliquoties

quoties sit herbæ succo, si modò quem oportet, adhibeas: Ita quosdã magis promoueris apta, quàm violenta oratione. Idem.

Vt pharmacopolæ bracteis aureis tegunt remedia quidam, quò pluris vendant: Ita qui lenocinio verborum nihil ad rem pertinentium, rem commendari putant. Idem.

Tilia cùm habeat corticem ac folia dulcia, tamen fructum eius nullum animal attigit: Ita quorundam oratio blanda, gratáque & composita, sententiarum nullus fructus. Plin. lib 6. cap. 15.

Vt buxus semper quidam viret, sed aliòqui & odore noxia, & semen habet omnibus inuisum animantibus: Ita quidam præter orationis gratiam, nihil adferunt nõ fugiendum. Plin.

† Quemadmodum per procliue currentium, non vbi visum est, gradus sistitur, sed incitato corporis põdere, se rapit, ac longius quàm voluit effertur: Sic dicendi celeritas nec in sua potestate est, nec satis decora Philosophiæ, quæ ponere debet verba, non proiicere, & pedetentim. Senec. epist. 40.

Orator.

* Vt qui pila ludunt, etiam si non vtuntur in ipsa lusione artificio proprio palæstræ, sed indicat ipse motus didicerintne palæstram, an nesciant; & qui aliquid fingunt, etsi tum pictura nihil vtuntur, tamen vtrum sciant pingere, an nesciant non obscurũ est: Sic in dicendo facilè declaratur, vtrũ is qui ad dicẽdum prodit omnibus ingenuis artibus instructus sit, necne. Cicero l. 1. de Orat.

* Sicut medico diligenti priusquã conetur ægro adhibere medicinam, nõ solùm morbi eius cui mederi volet, sed consuetudo valentis & natura corporis cognoscenda est: sic equidem cũ aggredimur ancipitem causam & grauem, ad animos iudicum pertractandos, omni mente in ea cogitatione curáque versari debemus, vt odorari quàm sagacissimè possimus, quid sentiant, quid existiment, quid expectent, quid velint, quò duci oratione facillimè posse videantur. Idem lib. 2.

* Vt nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ nisi admoto igne ignem concipere possit: sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim oratoris parata, quę possit incendi, nisi inflammatus ipse & ardens ad eam accesserit. Idem, eodem libro.

* Vt in Græcis artificibus aiunt eos aulœdos esse qui citharœdi fieri non potuerunt: sic nonnullos videmus qui oratores euadere non potuerunt, ad iuris studium deuenire. Idem pro Murena.

Vt signa quædam argillacea summo in pretio fuerunt, ob admirationem artis: Ita nonnunquam res humilis ac nihili ingenium oratoris cõmendat. Eras.

Faciliùs insculpes gemmis, quæ voles, si terebra ferueat: Ita magis mouębit orator, si non solùm acriter dicat, sed ferueat, & amet id quòd laudat, oderit quod vituperat. Idem.

Ostentatio.

Vt oua plena sidunt, inania fluitant: Ita qui veris virtutibus aut literis est præditus, minus ostentat se quàm qui secus. Erasm.

Animantia quibus longa sunt crura, iisdem longum sit collum oportet: Ita qui magno strepitu student viuere, longius rapiant necesse est, vnde suppetat sumptus. Idem.

Chamæleon maximum habet pulmonem, & nihil aliud intus: Ita quidam præter ostentationem, & ventosam iactantiam, nihil habent. Plin. lib. 11. c. 33.

Quemadmodum medici quo doctiores videantur, diuersas rerum species ex diuersis mundi partibus petitas inter se commiscent: Ita qui-

dam ostentatores rationem parum eruditam videri credunt, nisi ius Cæsareum ac Pontificium, poetas, oratores, philosophos, sophistas simul commiscuerint, & pluribus authoribus, ac literis cōsarcinauerint, quàm Mithridaticum ferunt fuisse concinnatum: id constabat quinquagintaquatuor diuersis rerum generibus. Eras.

Vt non est optima imago, quæ materia testatur opes locatoris aut artem pictoris, sed quæ rem proximè repræsentat: ita optima est eloquentia, quæ non ostentat ingenium dicentis, sed rem aptissimè ostendit. Idem.

Sicuti terra quæ venas aquarum occultat, nebulam quandam exhalat ante solis ortum, longius intuentibus: Ita qui verè boni sunt, & eruditi, etiam si non ostentēt, tamen semper aliquid ex se produnt, vnde qui obseruet, deprehendere possit subesse vim boni. Idem.

Vt sol quo magis in alto est, hoc minores iacit vmbras, quo terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac vesperi: Ita virtus quò maior est, & excelsior, hoc minus videri cupit minúsque sese ostentat: contrà qui minus ipsa re valent, magis sese dilatant ostentatione. Idem.

Vide fastus, Superbia.

P.

PARENTES.

VT scorpius non tantummodò putandus est habere aculeum, cùm ferit, sed semper est obseruandus: Ita malis prognati, etiam si non peccent, tamen venenum habent. Plut.

Vt pisces in mari nati, educatíque nihil tamen sapiunt salis marini: Ita quidam inter barbaros geniti, & educti, longè absunt ab omni barbarie. Eras.

Parsimonia.

Templum Ephesiæ Dianæ tutos reddebat obæratos à creditoribus: at multo magis frugalitas, & parsimonia præbet asylum. Plut.

Vt in conuiuiis temperamus ab oppositis cibis, quo locus sit lautitiis, quas expectamus: Ita quotidianâ parsimoniâ præmuniendi sumus. Plutarchus.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nisi prius domi foderis vsque ad terram, quam Ceramitidem vocant, repererisque nō esse spem venæ: Ita prius excutiendum, vt parsimonia, aliâve via tibi suppedites, priusquam à mēsariis pecuniam mutuam petas. Plut.

Patientia.

*Ille magnus & nobilis est, qui more magnæ feræ latratus minutorum canum securus obaudit. Seneca.

*Pusilli hominis est, & miseri, repetere mordentē, vt mures & formicæ, ad quas si manum admoueris, ora conuertunt. Imbecilla se lædi putāt, si tanguntur. Idem.

Patria.

*Vt tauris naturâ datum est, vt pro vitulis cōtra leones summa vi impetúque contendant: sic ij qui valent opibus, atque id facere possunt, ad seruandum genus humanum naturâ incitantur. Cic. l. 3. de fin.

*Quemadmodum aliqua vestis sapienti ac probo viro magis conuenit quàm alia, nec vllum colorem ille odit, sed aliquem putat parum aptū esse frugalitatem professo: sic regio quoque est quam sapiens vir declinet, tāquam alienam bonis moribus. Senec. epist. 52.

Vt pisces in mari nati educatíque nihil tamen sapiunt salis marini: Ita quidam inter barbaros geniti & educiat longè absunt ab omni barbarie. Eras.

Paupertas.

Vt qui vestes flagellant, corpus nō attin-

attingunt: sic qui generis vitium aut paupertatem exprobrant, non propriè tangunt ipsum hominem, sed externa calumniantur. Plut.

E corporis morbo quidam hoc excerpunt commodi, quòd vacant negotiis, quibus distringebantur, & quosdam labores obiecti reddidere validos: sic quibusdam exilium, paupertas, naufragium, occasio fuit philosophandi. Plut.

* Quemadmodum qui pedibus suis poterit iter conficere, ascendere tamen vehiculum mallet: sic pauper si poterit esse diues volet, & habebit vtique opes, sed tanquam leues & auolaturas: nec vlli alij nec sibi graues patietur. Senec.

Vt vasa paria, quorum alterum plenum sit, alterum inane, pulsata concentum faciunt διὰ πασῶν: Ita bene conuenit inter diuitem benignum & pauperem indigum. Eras.

Qui in altis sunt speculis, à fulmine non feriuntur: Ita infima fortuna tutissima est. Eras.

Dracones exugentes sanguinem elephantorum occidunt eos: & ipsi vicissim inebriati opprimuntur ac commoriuntur: Ita sæpenumero in bello, pars vtraque & perimit & perit, damnum dat & accipit. Plin. li. 8. cap. 12.

Pax.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem, velut suggere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Erasmus.

† Vt nullum ædificium stare & sustentari potest, vincula vbi sustuleris: sic nec Ecclesia adaugeri, & ad suum fastigium perduci poterit, nisi pacis & charitatis vinculo constricta fuerit Basil. orat. 1. de amore in Deum.

Peregrinatio.

Qui eos felices ducunt, qui per omnia vagantur maria, terrásq; perinde faciunt, ac si quis stellas errones iudicet fortunatiores fixis, quãquam illis quoque suus orbis est, in quo voluantur, nec soli licet suos egredi fines. Plut.

Quemadmodum formicæ si semel antro, & apes si semel aluearib. eiici contingat, peregrinantur: Ita quidam si semel patriam exeãt, exules se putant. Plut.

Vt cochleæ semper domum suam secum circunferunt: Ita quidam horrent peregrinas regiones. Plutarch.

Vt aspalacus non nisi apud Boëtios viuit vbi nascitur, alio translatus perit: Ita quidam peregrè viuere non possunt, nulla instructi arte. Eras.

Tarandus omnium arborum, & fruticum, locorúmque in quibus latitat, colorem villis etiam imitatur: Ita tutior erit, qui ad quãcunque gentem se contulerit, eius ritus ac mores imitetur. Idem.

Quidam fluuij per medios lacus erumpunt, vt illis non misceantur, sed iisdem eadem aquarum magnitudine post multa passuum millia exeunt, quà fuerant inuecti: Ita si in vitiosam incideris ciuitatem, ita ad tempus vtendum hospitio, vt idem exeas, qui veneris. Idem.

Vt Aphricæ Auster serenus est, Aquilo nubilus, præter aliarum regionum naturã: Ita quidam cum regione mutant ingenium ac mores. Idem.

Sorba quæ magis blandiuntur specie, venenum habent: Ita blandiores amici magis cauendi, quàm tristes, atque asperi. Idem.

Empetron herba, Latinè calcifraga, quò propius abest à mari hoc minus est salsa: quò longius, hoc amarior est: Ita quidam apud [illegible]

maniam spirant, apud Germanos Galliam, & quò longius absunt, hoc magis referunt eam gentem. Idem.

Periculum.

Vt pueris cùm terrentur personis, damus eas in manus & versatas osten dimus inanes, vt discant non timere: Ita conueniet adhibita ratione, res specie terrificas excutere, vt cùm viderimus non esse, quod apparent, cōtemnamus. Plut.

Medici vetant vti Halicaccabo, quanquam dentibus firmandis prodest, si eius succi colluantur, propterea quòd periculum est, ne si diutius id fiat delirationem gignat, & plus adferat incommodi quàm commodi: Ita non est vtendum his litteris, quæ sic linguam expoliunt, vt mores inficiant, aut nō conuenit sequi, quæ sic augent rem vt famam lædāt. Pli. li. 21. ca 13.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis tamē perniciem adferunt, minus formidandi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficiliùs vitantur mala quæ boni prætextu fallunt. Plin. l. 31. c. 2.

In Bœotia ad Trophoniū antrum iuxta flumen Orchomenon, duo sunt fontes quorum alter memoriam, alter obliuionem adfert. Ita ferè magno alicui bono, mali magni periculum est vicinum. Plinius libro 31. cap. 2.

In Campania vites populos amplexę, ipsa æquabant cacumina: adeò vt vindemiator rogum ac tumulum exciperet. Ita qui in arduis versantur negotiis, periculi meminisse debet. Eras.

Muræna, non in capite, sed in cauda animam habet: Ita quod charissimum est, non ibi recondendum, vbi statim periculis sit obnoxium. Plin. l. 32. c. 2.

Vti sæpenumero polypus dū conchæ carnem captat, ipse capitur ac tenetur, Ita sæpius dum aliis nocere studemus, nos ipsos in periculum adducimus. Eras.

Persuasio inanis.

Sicuti quò directiùs nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quò obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quanto plus quisque assequutus est veræ sapientiæ, hoc minus magnificè de se sentit: quò longius abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Eras.

Vt camelopardalis siue nabis collo refert equum, pedibus & cruribus bouem, capite camelum, maculis tigrim aut pardum: Ita quidam inæquales sibi varias hominum formas exprimunt: si cultum inspicias, sanctum aliquem existimes: si orationem audias, satrapam loqui putes: si vitam expēdas, nebulonem inuenies: si scripta, bubulcum. Idem.

Philosophia.

Qui adhortantur, & excitant ad philosophiam, nec docent, nec tradunt eam: perinde faciunt, vt ij qui præmungunt lucernam, nec infundunt oleum. Plut.

Quemadmodum graue est nauim ingressis cùm terra discedit, quàm agnoscūt, & nōdum apparet ad quam nauigant: sic philosophantibus initio molestum à consuetis discedere cōmodis, cùm nondū videant ad quam felicitatem philosophia sit perductura. Plut.

In Philosophiæ studio ceu per metamorphosin quandam, quidam velut aues facti conferunt se ad cōtemplationem naturæ, quidam ceu catellæ ad rixas & morsus sophismatum & quæstiuncularum. Plut.

Quemadmodum Anacharsis dixit Athenienses ad nihil aliud vti nummis, nisi ad numerandum: Ita quidam vtūtur philosophiæ præceptis, tantùm vt ostentent. Plut.

Vt apicula ex flosculis succū mellis colligit, cùm alij non delectentur, nisi

nisi colore & odore: sic philosophiæ studiosus & ex poëtis inuenit, quod ad bene viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate deliniantur. Plut.

Aër qui est in auribus, nisi tranquillus sit, & carens propria voce, sed tinnitu fuerit ac tumultu plenus, non exactè recipit ea, quæ dicuntur: sic ea pars, quæ philosophia dicta, iudicat, si quid intus obstrepat, & obtinniat, non rectè iudicabit, quæ foris accipiuntur. Plut.

Non fodit puteos, qui fontes habet, aut nouit: sic non petit aliunde qualecunque consilium, qui ipse didicit philosophiam. Plut.

Iudex in causa nihil tribuens amori, tantùm rem perpendit, ac secundum eam pronunciat: At in audiendis philosophis, multis lapsibus candidè fauendum est Vnde veteres iuxta Mercurij statuam, Gratiarũ item ponere soliti sunt.

Quemadmodum proci, cùm Penelope potiri non possent, stuprarũt illius ancillas: ita qui philosophiam non possunt assequi, aliis literis contaminant. Plut.

Qui in ciuitatem adscripti sunt, & hospites, multa damnant, ac molestè ferunt: at qui in ea à pueris sunt educati, quíque assueuerunt, probant: sic qui philosophiam à pueris imbiberunt. Plut.

Quemadmodum agricola syluestribus securim aut ignem admouet, ac funditus extirpat, vineas verò, atque oleas amputat cautim ac circunspectè, ne fortè superuacua resecans, lædat & id quod sanum est: sic philosophus ex animo iuuenum libidinem, auaritiam, inuidiam, penitus reuellet. Cæterum pudorem immodicum cautim emendabit, ne simul omnem euellat verecundiam. Plutarch.

Quemadmodum iuxta Philoxenum, suauissimæ sunt carnes, quæ nõ sunt carnes, & iucũdissimi pisces, qui non sunt pisces: Ita maximè delectat admixta philosophiæ poësis, & poësi admixta philosophia. Plut.

Vt è vasis, cùm explentur liquore, aër expellitur: sic qui profecerunt in philosophia, veris implentur bonis, ac minus iã gloriantur barba & pallio, minúsq; seueri sunt in alios, in seipsos duriores. Plut.

Vt initiantur homines clamore ac tumultu, deinde cùm sacra fiunt, taciti ac venerandi auscultant: Ita initia philosophiæ tumultuosa sunt trãquilla mysteria. Plut.

Vt in tempestate apparentibus Geminis, nautæ in spem eriguntur: Ita post primã illam in philosophia desperationem, lux veritatis oborta discutit eam diffidentiam. Plin.

Menedemus aiebat multos nauigare Athenas, qui primùm essent sapiẽtes, deinde fieri philosophos, id est sapientiæ studiosos, deinde rhetores, postremò idiotas: sic in philosophia quò magis profeceris, hoc minus turgebis fastu. Plin.

Qui nauem fregit, tamen spe vehitur: nam fieri potest, vt corpus natãs in terram deferatur: At qui excidit à philosophia, totus perit. Plin.

Qui subinde subsistit in via, minus proficit: at in philosophia etiam relabimur in malitiam, intermisso ad honesta cursu, ceu nauis retroacta æstu. Plut.

Planetæ iuxta Mathematicos, cùm desinunt procedere, figuntur: at in philosophia subsistere non licet, assiduè est progrediendum. Plutarchus.

Vt statera non potest cõsistere, sed aut in hanc aut illam vergit partem: sic in philosophia, qui nõ proficit ad bonam mentem, is reuoluitur ad malam mentem. Plut.

Quemadmodum qui expectant obsidionem, colligunt ac deponunt pecuniam, atque omnia parant sub hostium aduentum. Ita aduersus assultũ iracũdiæ præceptis philosophiæ m-

niendus, & instituendus est animus, Plut.

Vt ad lineam applicandus est lapis, non ad lapidem linea: sic vita ad philosophorum decreta corrigenda est, non ea sunt ad mores nostros trahenda. Plut.

Vt non medentur, qui vendunt pharmaca: ita non sunt philosophi, qui quicquid è philosophia sumpserint, id transferunt ad ostentationem. Plin.

Non quemadmodum vnguentis, cùm adsunt, delectamur, cùm non adsunt non discruciamur: ita oportet erga philosophiam esse affectum. Plut.

Vt qui in immenso nauigant mari, ex ipsa ventorum vi cursúsque tempore coniiciunt se promouisse, etiamsi nondum appareat portus: nusquam tamen consistunt, donec portum attigerint: ita non conquiescendum in philosophia, donec ad perfectum illum sapientis habitum peruentũ sit. Plut.

Vt in curatione non sentitur morbi leuamen, nisi syncerus habitus inducatur: sic in philosophia non proficitur, nisi paulatim aliquid decedat de stultitia, donec in aliũ mentis habitum proficiat. Plut.

Vt puerorum dũ primùm discunt scribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulachra ducuntur, post iubentur imitari propositũ: sic primùm animus ad præscriptum adiuuetur oportet donec incipiat per se philosophari. Senec.

Vt primùm est expurganda bilis vnde nascitur insania, deinde monendus homo: alioqui qui furiosum admoneat quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipse furioso: Sic primùm animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda pręcepta philosophiæ. Senec.

Lana quosdam colores statim imbibit, quosdam non nisi sæpius macerata & recocta: sic alias disciplinas ingenia cùm accepere, protinus præstant. Philosophia nisi altè descendit, & diu sedit, non colorabit animũ. Senec.

Alia remedia cùm administrantur tristia, post sanitatem denique delectat: Philosophia pariter salutaris est & dulcis. Senec.

Philosophus etiam eloquens, perinde est quasi si bonus gubernator etiam formosus sit. Senec.

Vt in corpore latet animus, vnde vim & impetum sumant omnia: & mysteria, quæ est sacrorum pars optima non patent, nisi initiatis: ita philosophiæ præcepta nota sunt omnibus, id verò quod in ea est optimum, latet. Senec.

Vt semina bona, si in solum benũ inciderint, similia origini proueniũt eadẽ humus sterilis ac palustris necat: sic philosophię pręcepta, si in bonum aut prauum animum inciderint. Senec.

* Quomodo multum inter auaritiam & pecuniam interest, cùm illa cupiat, hæc concupiscatur: sic inter philolophiam & sapientiam. Senec.

* Vt ignotarum vrbium monstratus hospiti gratus est: ita scíscitanti cælestium causas domesticus interpres: & in profunda terrarum præmittere aciem iuuat. Sen.

*Vt medici toto corpore curando, minimè etiam parti si condoluit, medentur: sic philosophia cum vniuersam ægritudinem sustulerit, si quid error aliunde extitit, si paupertas momordit, si ignominia pupugit, si quid tenebrarum offundit exilium, semper ad eundem fontem reuertendum est. Cicer.

Fons in quo nitrum nascitur, nec aliud quicquam gignit, nec aliter ita sapientiæ studium, totum hominis animum sibi vendicat. Erasm.

Vt aqua maris in imo dulcior est, quàm in summo: ita quò altius penetres

netres in philoſophiam, hoc minus habet amaritudinis.

Vt gemma minutula quædam res eſt, ſed ingentibus tamen ſaxis anteponitur: ſic homo puſillus, ſed ingenio valens: aut ſic philoſophia ſeu virtus oſtentatione minimum quiddam eſt, ſed pretio maximum Idem.

Lauri baccæ amaræ quidem ſunt, ſed ſaluti conferunt: Ita philoſophię præcepta ſalutaria magis quàm blanda ſunt aut iucunda. Plinius libro 16. cap. 30.

Vt vino non eſt aliud corporis viribus vtilius, ſi rectè vtaris: nec eodē eſt quicquam pernicioſius, ſi modus abſit: ita Philoſophia ſalutaris res eſt, ſi modicè adhibeas: peſtilentiſsima, ſi eius ſtudio temulentus, à communis vitæ muniis reddaris alienus. Eraſm.

Echinus præſentiens tempeſtatem, aut affigit ſeſe, aut arena ſaburrat: Ita cum imminet fortunæ tumultus, animus eſt philoſophiæ præceptis confirmandus. Idem.

Democrates medicus Conſidiæ mulieri, omnem curationem auſterā recuſanti, lac caprarum dedit. quas lentiſco paſcebat: ſic iis qui prorſus à tetricis philoſophiæ præceptis abhorrent, fabellæ quædam amœniores proponendæ, ſed quæ philoſophiam reſipiant. Idem.

Fraxinum campeſtrem in tantum horrent ſerpentes, vt nec matutinas, nec veſpertinas illius vmbras quamuis longiſsimas, vnquam attingant: & ſi gyro frondibus huius arboris claudatur ignis & ſerpens, citius in ignem fugiet ſerpens, quàm in fraxinum: Ita nihil conuenit vitiis & ſtudio ſapientiæ, ſub cuius vmbra quiſquis ſe continuerit, tutus erit ab huius vitæ venenis. Idem.

Sicuti naſturtium ad Venerem quidem reddit ſegniorē, ſed animi vim acuit: Ita philoſophiæ ſtudium corporis curam ac vigorem, ad animi vigorem traducit, vt hoc plus ſapiat homo in rebus æternis, quo magis ſtupet ad iſta corporea, caſſáque. Pli. lib. 2. c. 13.

Vt quidam gemmas quaſdam ſecum vbique circunferunt aduerſus morbos, maleficia, ebrietatem, tonitrua, ruinas, cæteráque mala: ita quædam philoſophiæ decreta ſemper ad manum habenda aduerſus incurſuros animi morbos, libidinē, iracundiam, ambitionem, auaritiam, & his conſimiles. Idem.

Sicuti qui morbo laborant regio, iis mel cæteris dulciſsimum amarum eſt: ſic ſapientiæ præcepta piis iucunda, triſtia ſunt iis, qui prauis affectibus corrupti ſunt. Idem.

Vt acetum acre quidem guſtu, ſed aduerſus ſerpentium ictus mirè valet: ita præcepta philoſophiæ auſtera quidem illa, miniméque blanda, ſed contra peſtiferas animi cupiditates remedium adferunt præſentaneum, Plut. l. 23. c. 1.

Hedera pota neruis nocet, eadem foris adhibita prodeſt: ſic philoſophiam ſi penitus imbibas, nocet ad pietatem: ſi leuiter & veluti foris admoueas prodeſt ad eruditionem. Eraſmus.

Gallus Phrygiæ fluuius, ſi modicè bibas, medetur corporis malis, ſi immodicè, lymphatum animum agit: ita ſi philoſophiæ literas modicè attingas, proſunt, ſin totum te illi addideris ſtudio, ſanitatem mentis auferunt, & inanis gloriæ furore quodā præcipitem agunt. Plin.

Dictamnum herba ſagittas educit è corpore: hanc cerui monſtrauere: Ita philoſophiæ ratio, fortunæ iacula eximit animis, Plinius libro 2. capite octauo, Theophraſt. libro nono, cap. 16.

Vt oleum infuſum tranquillas mare & lucem addit: ita philoſophia componit animi motu[illegible] & [illegible] tiæ caliginem diſcutit. Pli[illegible] cap. 106.

Vt pyrites gemma [illegible]

igneam, nisi si atteras: tum enim digitos adurit: ita quorundam malitiam non senties nisi cum illis consuetudinem, aut commercium habueris, aut non sentias philosophiæ vim nisi exercueris: ita succinna attritu vim attrahendi & odorem produnt. Eras.

Philosophus.

Vt Psylli in Africa, Marsi in Italia non solùm ipsi non læduntur à serpentibus, verumetiam contrectatu ac saliua medentur aliis periclitantibus: ita Philosophis non satis esset debet, si ipsi non corrumpantur vitiosis affectibus, verùm oportet oratione aliis quoque cupiditates noxias eximere. Plut.

Aiunt Asiæ & Græciæ balneatores cùm velint turbam pellere, carbonibus iniicere semen æræ, quòd id faciat vertigines: Ita Philosophi quoties volunt à suis libris submouere vulgus indoctum, Mathematicos quosdam numeros & figuras admiscent, vt ex iis oborta vertigine capitis librum abiiciant. Plinius libro 18. cap 17.

Vt montium proceritas minus apparet procul intuentibus, vbi accesseris, tũ apparet quàm sint in arduo: Ita nemo prospicit, quàm excelsus sit animus philosophi, quantùmque supra res omneis humanas emineat, nisi propius contempleris & imitari one ad illum accesseris. Senec.

Vt tragœdia in theatris: ita philosophus in scholis est audiendus, nempe ad finem vsque. Plut.

Vt auguria & auspicia non valent, nisi iis, qui quærunt, & obseruant: ita præcepta philosophiæ non mutant nisi hos qui meliores fieri student, & hoc animo ad legendum accesserint. Erasm.

Vt medicus libentiùs sanat oculũ, qui pro multis videt, multósque custodit: sic philosophus libentiùs principis animum instruet, qui pro multis sollicitus est. Plut.

Non quemadmodum parasitus cauitio tactus ab iis, à quibus alitur, ridet, ac nihil commouetur: ita à philosopho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere. Plut.

Physionomia.

Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum, atque etiam hominum cutem, & pilos pingunt albo, nigróve: Ita relucet in ipso hominis vultu & fronte, quod aiunt, quibus præceptis imbutus sit, & quibus ex authoribus hauriat vitæ rationem. Eras.

Pietas.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiunt, nec cariem: ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, nullam huius mundi sentit corruptelam. Plinius libro 16. capite 40.

Vt vniones tametsi in mari nascantur, tamen plus habent cognationis cum cœlo, cuius faciem reddunt: ita pius ac generosus animus magis à cœlo pendet vnde ducit originem, quàm à terra, in qua viuit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Vt Apelles pictor queri solitus est, perisse diẽ in quo non duxisset lineã: ita Christianus dolebit, si quo die non euasit seipso melior in pietate. Erasm.

Vti ferrum aut chalybs cætera quidem duritie, rigoréque superat, ab adamante vincitur: Ita res quidẽ potens est amor in liberos, sed hunc quoque superat pietas in Deum. Idem.

Pœna, supplicium, mulcta.

Vt qui diutina tabe conficiuntur, non effugiunt mortem, sed lentè moriuntur: sic qui non statim puniuntur, non effugiunt pœnam, sed longa ducuntur pœna. Plut.

Pigri remiges sereno cœlo desident in portu, deinde coguntur flantibus ventis nauigare cum periculo: sic qui non punit, cùm est animo sedato,

dato, cogitur aliquando vel iratus punire. Plut.

Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit ne aberraremus à scopo: Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cantharides & scorpij in se circunferunt sui veneni remedium: at ipsi peccato inest sua pœna suppliciumque. Plut.

Vt hienæ, fel, & phocę coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent remedium: sic Deus pessimis tyrannis vtitur nonnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

* Vt nec domus nec respublica ratione quadam & disciplina designata videatur, si in ea nec rectè factis præmia extent vlla, nec supplicia peccatis: sic mundi diuina in homines moderatio profectò nulla est, si in ea discrimen nullum est bonorum ac malorum. Cicer. l. 5. de nat. deorum.

Sicut ex vipera, crocodilo, cæterisque nocentissimis bestiis medici remedia quædam aduersus venenorum noxā ad morbos efficacia quærunt: ita animaduersio innocentes multos vel arcet, vel reuocat à facinoribus. Eras.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputentur: ita quædam vitia sola morte sanari possunt. Idem.

Vt arbor excisa repullulat, euulsa non refruticatur: ita malum si penitus tollitur, non renascitur. Plin. lib. 22. cap. 5.

Ciconiæ quoties conuolant in campum, quem Pythonis comen vocant (is est locus in Asia) quæ vltima omnium aduenerit, eam lacerant, atque ita discedunt in vna omnium cessatione castigata: ita multitudinis vitia, vnius insigni supplicio sunt vel sananda, vel arcenda. Eras.

Vt magis est probanda medicina quæ vitiosas corporis partes sanat, quàm quæ exurit: ita melior magistratus, qui ciues improbos corrigit, quàm qui tollit è medio. Idem.

Poesis, poetica, & poeta.

Quidam amethystum adhibent in compotationibus aduersus ebrietatem. Multò magis in audiendis poëtis præcepta sunt adhibenda, ne quid inficiant animum. Plut. Plin. libro 37. cap. 9.

Vt in his locis vbi multæ nascuntur herbæ ad remedium efficaces, in iisdem multæ nascuntur lethales: sic in poëtis multa præclara, multa pestifera. Plut.

Vt Simonides dixit stupidiores esse Thessalos, quàm vt à se decipi possent: ita qui feliciore sunt ingenio citius à poëtis corrumpuntur. Plut.

Non sic est parendum poëtis aut philosophis, quemadmodum pueri obtemperant pædagis, sed quemadmodum Cato puer parebat quidem pædagogo iubenti, sed rogabat quā ob causam id iuberet: ita fides habenda autoribus, si causam idoneam reddiderint. Plut.

Quemadmodum in vite luxuriantibus foliis ac palmitibus sæpè fructus occultantur: ita in poëmatibus, figuris ac fabulis luxuriantibus, multa cognita vtilia fallunt adolescentem. Plut.

Quemadmodum in iisdem pascuis apis florem sequitur, capra fruticem, suis radicem, quadrupedia fructum: sic in poëtis alius aliud quærit, hic historiam, ille sermonis ornamenta, ille probationes, ille præcepta viuendi. Plut.

Quemadmodum, iuxta Philoxenum, suauissimæ sunt carnes quæ nō sunt carnes: & iucundissimi pisces quę nō sunt pisces: Ita maxime [illegible] admixta philosophiæ [illegible] admixta philosophia [illegible]

Vt apis ex [illegible] asperrimis [illegible] ac leuissimum [illegible]

bus ac sceleratis fabulis vtcunque decerpi potest aliquid vtilitatis. Plutarch.

Vt qui subitò è summis tenebris in lucem educitur, magnopere perturbatur, nisi paulatim lumini assueuerit: sic in poëtis prælegendis, philosophorum opiniones inspergendæ in animos puerorum, ne postea ad tam diuersas doctrinæ rationes perturbentur. Plut.

† Quemadmodum (aiebat Cleanthes) spiritus noster clariorem sonum reddit, cum illum tuba per longi canalis angustias tractum, patentiore nouissimè exitu effudit: Sic sensus nostros clariores carminis arcta necessitas efficit. Senec. epist. 108.

Si multi inebrientur vino, non ob id incidendę vites, vt fecit Lycurgus, sed propius admouendi fontes: ita si multi abutentur poëtica, non protinus abiicięda, sed adhibenda cautio, vt fiat salutaris. Plin.

Vt mandragora iuxta vites nascēs, vinum reddit lenius: ita philosophię ratio admota poëticæ, moderatiorem efficit eius cognitionem. Plut.

Quemadmodum in pictura plus mouet color quàm lineæ, propterea quòd propius hominis formam repræsentet ille, magísque fallat: ita mendacium admixta veri similitudine, magis allicit, mouétque, quàm simplex oratio, quæ nihil habeat fuci. Plut.

Non vt inuenire licet sacra sine tibiis & choro: ita poësim absque mendacio licet inuenire. Plut.

Venenum admixtū cibis, pestilens: sententia admixta rebus vtilibus ac iucundis. Plut.

Vt fœdis animantibus scitè effictis delectamur: ita in poësi, quia est rerū adumbratio, etiam mala rectè effícta delectant. Plut.

Vt in parricidio, aut incestu depicto, artem modò laudamus eius qui pinxit, rem ipsam detestamur: Itidem in poëtis elocutionem imitabimur, rem execrabimur.

Quædam per se non pulchra, quibusdam ob id bona sunt, quòd apta: Ita laudantur in poetis quædā, quòd congruunt personæ, tametsi alioqui fœda. Demonides claudus precabatur, vt crepidæ quas furto amiserat, quadrarent ad pedes eius, qui sustulisset. Plut.

Vt periculum sit, si omnes in idem inclinent latus nauis, sed aliis aliò inflectentibus, nauis optimè libratur: sic seditio & dissensio inter rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis: Item dissensio poëtarū inter se facit, vt minus inficiant opinionem lectoris. Plut.

Quemadmodum Medici cantharidis, quæ lethale venenum est, pedibus tamen & alis ad remedium vtuntur: ita licet ex eadem poësi decerpere quò medearis illius venena. Ni semper aliquid admiscent, quò significent se damnare, quod narrant. Plut.

Vt apicula ex flosculis succū mellis colligit, cùm alij non delectentur, nisi colore & odore: sic philosophiæ studiosus & ex poëtis inuenit, quod ad bene viuendum conducat, cùm alij tantùm voluptate deliniantur.

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cùm illum tuba per longi canalis angustias tractum, patenti ore nouissimè effudit: sic sensus nostros clariores arcta carminis necessitas efficit, eadem negligentiùs audiuntur, minúsque percutiunt, quàm diu soluta oratione dicūtur. Potest trahi & huc, & si quis dicat famam virtutis clariorem existere, si diu rebus aduersis oppressa, tandem emerserit. Senec.

* Quemadmodum nomenclatori memorię loco audacia est, & cuicunque nomē non potest reddere imponit: ita poëtæ non putant ad rem pertinere, verum dicere, sed aut necessitate coacti, aut decore correpti, id quem

que vocari iubent, quod bellè ad versum.Senec.
i biberint ex Clitorio lacu, iis ædium oboritur: Ita qui semel rint poëticen,abhorrent à phi- iæ præceptis, aut contrà: siue mundanis voluptatibus ingur- :,abhorrent ab honestis illis,ac oblectamentis.Plin.
carabeum,aut viperam,aut a- m in gemma redditam & imi- à natura(nam id videmus esse n in nonnullis) non horremus, nplectimur, effigie delectati: tiorum erudita pictura dele- r in historicis ac poëtis. E-

ut imitatitia, vina, quæ frugi- nficiuntur apud quosdam,ha- assequuntur vini vim, quòd iant, non tamen perinde resi- ordis vigorem: ita quidā quod ètis est vitij, id assequuntur, e obscœnitatem: cæterum elo- iam,venustatem, eruditionem ossunt exprimere.Eras.

Potestas,Potentia.

qui obtuso fræno conatur e- domare,excutitur, equo con- nte frænum: sic qui populum re conatur,non satis instructus tia, ab imperio deturbatur. rch.
cùm maximè tollitur in altum, s ad polum septentrionalem, inimùm mouetur:Ita quò ma- potestas, hoc magis coercen- animi temeritas.Plut.
in malis somniis nonnulla tur- imum ægritudo, sed præterea fficiunt:sic mali,sed imponen- on admodum lædunt. Plutar-

accisæ pennæ tempore rena- ur:Ita nisi assiduè premas rena- potentia.Erasm.
Castoris & Pollucis faces,si so- e appareant, dictum est osten- in geminæ,salutare: Ita non o- s potentiam esse seiunctam à sapientia,alioqui pestilentem.Plin.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt,ne cera quidem confusa: Ita diuina vis,aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus.Plin.

Vt bruta fulmina montes feriunt irrito ictu: ita stulta potentia suas vires,in quod nihil opus est consumit. Plin.

Sicut nec Ægyptus ob calorem, nec Scythia ob rigorem sentit fulmina:ita vel ingens potentia,vel extrema fortunæ humilitas, tutum reddit à contumeliis. Plin.

Praeceptores artium.

Vt quidam crebris diuerticulis viā breuem reddunt longam:sic nonnulli ducentem crebris quæstiunculis nihil ad rem pertinentibus interpellantes,perpetuam interrumpunt doctrinam.Plut.

Vt pulli inuolucres semper hiantes pendent de ore alieno:sic quidam molesti sunt docenti, quòd necessarium sit eis omnia mansa in os inserere, nihilque tradant ipsi sibi. Plutarchus.

Vt non satis est soli bonitas,nisi accedat & cultor idoneus,& semina:Ita non sufficit ingenij felicitas nisi accedat doctor,& institutor egregius & præcepta idonea.Plutarch.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas,quòd commune omnium bonum à diis petant:Ita multò magis honorandus principis præceptor bonus qui talem fingit,vt omnibus sit vtilis futurus.Plutar.

Vt agricolæ vallos apponunt arbusculis,quò rectè crescant: Ita qui instituit addit monita & præcepta ingeniis salubria, ne diuaricent in vitia.Plut.

Vt maximi medici, minores quoque morbos optimè sanant: Ita doctissimi præceptores,& minima optimè docent.Erasm.

Vt boni agricolæ est nosse terram quam colit:Ita præceptor diligens [...]

primis studeat cuiusque indolem & ingenium cognoscere: neque enim eadem omnibus adhibenda. Idem.

Præcipitatio.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior: contrà Auster initio lenior, desinit vehementior: Ita qui præcipites magno impetu rem aggrediuntur, frigescunt in progressu: contrà qui cõsilio suscipit, magis accenditur operis progressu.

Vt Saturnus qui ex septem erronibus summum tenet locum tardissimè circumagitur: Ita qui in summa constituti sunt potestate, quàm minimè præcipites oportet esse. Plin. libro 2. cap. 16.

Vt canis properans in emittendo cæcos parit catulos: Ita præcipitata opera non possunt esse absoluta. Pli. lib. 8. cap. 40.

Vide potestas.

Præmium.

* Eleganter Xenophon Œconomicis prodidit, cætera quæque animãtia duabus rebus potissimùm adduci ad obtẽperandum: cibo, si quod fuerit abiectius: aut delinimento, si generosius, velut equus: & plagis, si contumacius, velut asinus. At homo, cùm sit animal omnium generosissimum, nõ tam minis ac suppliciis cogi, quàm præmiis oportebit ad officium inuitari legibus. Erasm.

Vide pœna.

Præsumptio.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine prælentitur: sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur. Senec.

Prætextus.

Periculosiores sunt fontes, qui lympidis aquis blandientes oculis, tamen perniciem adferunt: minus formidãdi, qui ipsa specie testantur aquas esse fugiendas: Ita difficiliùs vitantur mala, quæ boni prætextu fallunt. Pli. lib. 31. cap. 2.

Princeps.

Vt qui non consueuerunt neque cœnare, neque lauare, nisi ex pręscripto medici, ij nec sanitate fruuntur: Sic qui omnia ad principis iudicium refert, reddit eos dominos plus quã vellet ciuitas, vt nihil iã nec rectè fieri possit, nisi principis arbitrio. Plut.

Vt rex mundi magna curat, parua relinquens fortunæ, quemadmodum dicit Euripides: Ita princeps non nisi in grauibus & arduis negotiis exercebitur. Plut.

Regula primùm recta sit oportet, deinde quæ applicentur corrigat: Ita princeps, primùm ipse vitiis careat necesse est, deinde aliis leges præscribat. Plut.

Eryngium herbam, si vni capræ in os inferas, cùm ipsa sistitur, tum omnes consistunt, donec pastor herbam eximat: Ita principis mores, mira vi in populum transfunduntur. Plut.

Cybindus auis bellum internecinum gerit cum aquila, adeò vt cohærentes sæpenumero prendantur: Ita fit aliquoties, vt dum mutuum inter se odium pertinaciter exercent principes, vtrique subuertantur, tertio quopiam inuadente. Eras.

Galli sæpius in pugna commoriũtur: Ita quidam mutuis dissidiis conficiunt sese. Idem.

Vt plures apparere soles prodigium est: ita plures esse Monarchas aut principes vel imperatores. Plin. lib. 2. cap. 31.

Vt sol non alius est pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: Ita princeps personam spectare non debet, sed rem. Eras.

Sicuti Deus cùm nihil non videat, nihil tamen videnti similis est: Ita princeps nihil ignorare debet, multa dissimulare. Idem.

Vt magi prodigiosa quædam promittũt, iisq; promissis vulgus credulum alliciunt: Ita principes maximarum rerum spes ostentant, vt sibi reddant addictos. Idem.

Quem-

Quemadmodum vitis tametsi arbor omnium nobilissima, tamen arundinum, aut vallorum, aut arborũ infrugiferarum eget sustentaculis: Ita potentes & eruditi inferiorum egent opera. Idem.

Vt vallus aliquoties frondibus suis vitem amplexam strangulat: Ita nõnunquam adminiculi gratia obiter asciti, subuertunt & opprimunt potentiorem. Idem.

Leo cunctis formidatum animal cantum ac cristam galli formidat: ita summi principes infimorum conuicia nonnunquam timere coguntur. Idem.

* Cùm cæteri mortales artem quã profiteri parãt, prius adhibito studio discant: Quanto maiori cura principem oportet administrandi rationẽ perdiscere? Ac cæteræ quidem artes quatuor rebus potissimum constant: natura, præceptis, exemplis, vsu: in principe lene ac mansuetum ingenium requirit Plato. Eras.

* Non licet dormitabundũ esse qui clauo assidet: & in tantis rerum periculis stertit princeps? Nullum mare tam graues habet tempestates vnquam, quàm omne regnum assiduè. Semper itaque principi vigilandum est ne quid erret, qui non nisi plurimorum pernicie delinquit. Idem.

Magnitudo nauis, aut mercium pretia, aut vectorum numerus haud facit elatiorem bonum nauclerum, sed attentiorem: ita bonus rex quo pluribus imperat, hoc vigilantior esse debet non insolentior.

* Seruus seruo præstantior, vt habet prouerbium, vt dominus domino potior: quòd aliâ sit ars aliâ præclarior, alia functio aliâ melior. At principem in optimo sapientiæ genere oportet præcellere. Ea est ratio rectè administrandi Remp. Idem.

* Nullus ad Olympicũ certamen accedit, nisi prius secum expenderit, quid eius certaminis lex postulet: neque queritur sibi molestũ esse solem, aut puluerem, aut sudorem, aut si quid est aliud huius generis: quandoquidẽ hæc omnia cũ ipsa ludi ratione coniuncta sunt: ita qui suscipit imperium prius suo cũ animo debet expẽdere, quas res principis officium exigat. Consulẽdum alienis commodis, propria negligenda: vigilandum, vt aliis dormire liceat: laborandum, vt aliis liceat otiari. Idem.

* Cùm Christianorum vnus sit dominus: cur qui huius gerũt vices, abs quouis malunt administrandi formã petere, quàm ab hoc qui solus est totus imitandus? Ab aliis decerpere licet si quid fortè virtutis admixtum habent. At in hoc absolutum est omnis virtutis ac sapientiæ exemplar. Ea quidem stultitia videtur, sed infidelibus: nobis si verè fideles sumus, Dei virtus est & Dei sapiẽtia. Idem.

* Rẽ ita tecum expendas licebit si quis omnes homines, quos tuos vocas, Circes arte vertat in sues, aut asinos, nónne dices deterius factũ tuũ imperiũ? Dices, opinor. Atqui plus iuris est in sues aut asinos, quàm in homines: licet quò lubet agere, licet distrahere, licet interimere: Proinde deterius fecerit imperiũ, qui liberos ciues verterit in mancipia. Quo præstãtius est, in quod geris imperiũ, hoc magnificẽtius ac splendidius regnas. Cõsuluit igitur tuæ maiestati, qui ciuiũ libertatẽ ac dignitatẽ tuetur. Idẽ.

* Deus ipse ne coactis imperaret, & angelis & hominibus liberũ dedit arbitrium, quo splẽdidius & augustius redderet imperium suũ. Et quisquam hoc nomine sibi magnus videtur, quod metu adactis ciuibus seu pecudibus imperet? Idem.

Princeps bonus.

Vt Deus in cælo pulcherrimũ ac iucundissimum sui simulachrum cõstituit solem: sic in republica principem, qui prudentia, iustitia, benignitate se erga omnes repræsentet. Plu.

Medicus multo educto sanguine corrupto, paulùm innoxij cibi

ſtrat: ſic princeps ſublatis multis malis ac nocẽtibus leni gratia & humanitate moleſtiam eã mitigabit. Plut.

Vt canes ouium cuſtodes excubias agunt, non ſibi timentes, ſed ouibus: Ita rex non tam ſibi debet timere, quàm populo. Plut.

Muſicus chordas diſſonantes non ſtatim abiicit, atque incidit, ſed ſenſim intendens aut remittens ad concentum adducit: Ita princeps leniter debet emendare peccantes, non protinus tollere. Plutar.

Vt in magna tempeſtate validiſſimo clauo, optimo gubernatore, plurimis fulturis opus eſt: Ita magnas & turbulentas res adminiſtrandi ſumma opus eſt ſapientia. Plut.

Vt plus debet Neptuno, qui merces precioſiſſimas deportauit: ſic plus debet principi, qui tranquillitatem, & pacem publicam non in voluptatibus, ſed honeſtiſſimis ſtudiis conſumit. Senec.

Vt ſydera mundi, vel ſi paulũ ſubſiſtant, ac aberrent, ſummo id omnium malo fit: Ita principi ceſſare nõ licet: quod ſi facit, magna rerum humanarum pernicie fit. Senec.

Rex apum ſolus aculeum non habet, aut certè non vtitur, ad hæc grã dior eſt corpore, & ſpecie decentior: ſed aliis, quã cæteræ minoribus: Ita principem oportet eſſe clementiſſimum, & à ſua ciuitate nuſquam auolare longius. Plin. li. 21. c. 17.

Rex ipſe quidem non operatur, ſed obambulans, ac circumuolans alios velut exhortatur: Ita princeps non opera, ſed conſilio & iuſſu prodeſſe debet ſuis. Idem.

Sol iucundiſſimus eſt iis, qui ipſum poſſunt intueri: Ita princeps iis, qui amant iuſtitiam. Eraſ.

Sicuti Leo citius ſæuit in virum quàm in fœminam, pueros non niſi ſumma fame coactus attingit, ſupplicibus ac proſtratis parcit: Ita potentes infirmioribus debent ignoſcere, vires in alios experiri, quo vincere pulchrum ſit. Plin. lib. 8. cap. 16.

Vt cometes nouus apparens, aut magnum bonum, aut ingens malum portẽdit mortalibus: Ita nouus princeps ſalutem adfert rebus humanis ſi bonus eſt, maximam peſtem ſi malus. Plin. l. 2. c. 26.

Princeps malus.

Vt in ſcena δορυφόρημα tantùm oſtenditur, nec loquẽs quicquam, nec agens: ſic princeps qui veſtitu, & titulo tantùm principem agit, *nihil* autem curat eorum, quæ *verè ſint* principum officia. Plut.

Quemadmodum fulgur *prius* emicat, quàm audiatur tonitru, quàm ſonitu auribus excipiatur, lumini viſus occurrat, & ſanguis prius appa*ret* quàm vulnus: ſic princeps aliqua*ndo* priùs condemnat, quàm redarguat*ur* delatus. Plut.

Vt lapſus non poteſt erigere lapſum: Ita malus & ſtultus princeps non poteſt emendare populum. Plut.

Vt canicula peſtilens eſt omnibus ſydus: Ita principis mali poteſtas omnibus nocet. Eraſm.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus ſunt, cùm remiſere, ſurdi: Ita principes ſi quid eſt, *quod placeat*, id procul etiam *percipiunt*: ſi quid ſecus, quantumuis *clames*, non intelligunt. Eraſ.

Vt ranæ vltra ſolitũ vocales tempeſtatem ſignificant imminẽtem: Ita cùm plurimùm valeat apud *principes* oratio malorũ, bonis *tacentibus*, cum inſtat rerum perturbatio. Idem.

Vt ſolis defectus, magnam *mortalium* perniciem trahit: Ita *regis* error, etiam leuis, magnam *tamen* in rebus humanis gignit *perturbationem*. Plin. lib. 2. cap 10.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem cõfuſa: Ita diuina vis, aut regia poteſtas, in obſidentes ſæuit, mollibus parcit & cedentibus. Plin. lib. 2. cap. 53.

Vt vitis niſi amputes, latè ſeſe ſpargit, brachiis ſuis omnia complectens

& im-

& implicans: Ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Vide *Tyrannus*.

Principum educatio.

Vt grauiùs puniendus, qui lethiferum venenum nō in vnum calicem, sed in fontem, vnde bibunt omnes, iniicit: sic magis peccant, qui principis corrumpunt ingenium, quàm qui priuati hominis. Plut.

Vt sacrificis honorem habet ciuitas, quòd cōmune omnium bonum à diis petant: Ita multò magis honorādus principis præceptor qui talem fingit, vt omnibus sit vtilis futurus. Plut.

Vt artifex lubentius faciat lyram, qua sciat Amphionis arte Thebanorum vrbem condendam, quàm eam qua Thales Lacedæmoniorum seditionem composuit: Ita philosophus lubentius formabit ingenium principis orbi profuturum. Plut.

Principum fastus.

Vt imperiti statuarij pulchrā existimant statuam, quæ sit vastissima mole: sic reges nōnulli fastu & asperitate se egregios principes videri putant. Plut.

Vt colossi loricis insignes Deum aliquem repræsentant, intus pleni luto, clauis, sordibus: Ita rex ignauus purpura, equis, auro, satellitio magnificus, in animo nihil habet præter sordidos affectus, & inscitiam. Plut.

Statuæ magnitudine moléque sua librantur, & consistunt: at reges stulti subuertuntur. Plut.

Principum inter se odia.

Cùm maximè feruent apum inter se prælia, tum iactu pulueris, aut fumo tota res componitur: Ita grauissimi rerum motus inter principes, affinitate aut simili re quapiam nugacissima finiuntur. Plin. lib. 11. cap. 18. Vide *Bellum*.

Principum fauor.

Vt periculosum est, dæmones euocare, propterea quòd si quid errarū fuerit, magno conantis discrimine fiat: nam aiunt Tullum Hostilium ictum fulmine, quod ex Numæ libris Iouem deuocare conatus, quædam parum ritè fecisset: Ita periculosum est, cum principibus habere commercium, aut cum morosis potentibus, quòd offensi re qualibet leui, funditus subuertant hominem. Erasm.

Prodigalitas.

Vt ager ferax, sed quem oporteat multo impendio colere, non multū iuuat colonum: sic homo quæstuosus, sed idem sumptuosus, haud multum reponit hæredi profuturum. Plin. li. 18. cap. 5.

Sorbo folia vniuersa decidūt, cùm cæteris arborib. paulatim id accidat: Ita quidā subitò nudātur, aut profūdūt, aut genus vitæ cōmutāt, cùm sensim id fieri oporteat. Plin. lib. 16. c. 25.

Pronuntiatio.

Sicuti picis mirum est studium imitandi verba hominis, adeò vt in conatu nonnunquam emoriantur: Ita nonnullis dulce ediscere preculas & psalmos, eósq. subinde sonare, cùm non intelligant. Erasm.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamē boum vocem imitatur: Ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Idem.

Bona fabula aliquando exsibilatur, vitio histrionis malè agentis: ita bona oratio displicet si quis parum aptam referat. Idem.

Vt eodem halitu, sed aliter emisso calfacimus, ac refrigeramus: Ita eadem oratione aliter pronuntiata mouebitur affectus, aut frigebit. Idem.

Qui nimium incitatus fertur, non vbi vult sistit sese, sed longiùs effertur quàm velit: sic nimia in dicendo celeritas temerè [illegible]

[illegible]

Vt non debet [illegible] qui canendi [illegible] ber imperium [illegible] [illegible]

Vt cicatrix admonet cauendum esse vulnus: ita memoria præteritorum malorum reddit cautiores. Plut.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquò versum porrigat, nullo nititur certo scopo: Ita magnus rex, cui desit prudentia, quiduis aggreditur ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio. Plut.

Fibri Pontici genitalia sibiipsis amputant membra in venatu, quòd ob hoc se peti intelligant: Ita prudentis est aliquando abiicere rem ob quam periclitatur. Plin.

Pueritia.

Vt qui è vinculis emittuntur, licentiùs vagantur, quàm ij qui nunquam fuerunt in vinculis: sic pueritia cùm à præceptoris gubernatione soluitur. Plin.

Q

QVERIMONIA.

QVidam Homeri versus acephalos, id est, capite truncatos, & μειούρους, id est, cauda diminutos excerpunt, tā multa integra pulcherrimáque prætermittentes; idem faciūt, qui de paucis vitæ malis queruntur, dissimulatis tot commoditatibus. Plutarch.

Quæstus siue lucrum.

Polypus stupidum alioquin animal in captandis conchis incredibili vtitur solertia: Ita quidā ad solum quæstum suum sapiunt, alibi pecudes meræ. Plin. lib 9 cap. 29.

Quæstio inutilis.

Vt qui claue velit secare ligna, securi aperire ostium, vtriusq. vsu sese priuat: sic qui dicentem alienis ac friuolis quæstiunculis perturbant, nō solùm nullum capiūt fructum ex his quæ dicuntur, verumetiam mali viri opinionem, atq. odium lucrifaciunt. Plut.

Vt apud Homerū Vlysses ridetur à procis, quòd panis frustula peteret, non enses, neque lebetes: Ita magis ridendi sunt, qui differenti minutulas ac friuolas quæstiūculas obiiciūt. Plut.

R

RABVLAE FORENSES.

ERat porticus in Olympia, quam Septiuocam vocant, quòd pro vna voce multas redderet: Ita loculeij quidam, vel vno prouocati verbo, sermonem immensum referunt. Plutarch.

Rabina.

Canis quicquid excepit protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat: Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad rapinam alterius erecti. Senec.

Vt feræ mutuo laniatu viuunt: Ita quisquis potentior malo inferioris ditescit, ac crescit. Senec.

Vt fuci cùm ipsi non mellificent, tamen apum insidiantur laboribus: Ita sunt qui nihil ipsi excudunt, sed aliorùm vigiliis elaborata furta sibi vendicant. Plin. lib. 11. cap. 11. & cap. 7. eodem lib.

Sicuti Polypus quicquid brachiis attigerit, suctu tenet & attrahit: Ita difficillimum est euellere de manibus quorundam, si quid nacti fuerint. Plin. lib 9. cap. 29.

Qui Tigridis catulos rapit, bene secum agi putat, si vel vnum insequenti matri auferat impunè. Ita qui alienam inuasit possessionem, etiam si cogatur reddere, lucrum tamē facit, si vel portionē aliquam retineat. Plin. lib. 8. cap. 18.

Lutarium piscem semper sequitur piscis nomine Sargus, qui illo cœnū fodiente, excitatum deuorat pabulū: Ita sunt qui se misceant alienis negotiis, vt eis laborantibus fructū percipiant. Plin. lib. 9. cap. 17.

† Vt cylindrus à rectitudine deerrans, non firmatur ad axem circulis

qui

qui circunducitur, nisi gubernator sua industria regat: Sic affectiones ad deteriora rapiũt hominem, nisi recta ratione gubernẽtur. Hierocles in aurea Pythag. carm.

Ratio.

Vt nauis cui firma est anchora, in quouis portu potest cõquiescere: Ita animus si accedat recta ratio, quouis in loco tranquillè viuet. Plut.

Vt non æquè cernunt cicadæ, & accipitres, neque similiter volant aquila & perdix: Ita non omnia, quæ rationis participia sunt, æquè valent ratiocinandi acumine. Plut.

Vt custos assidens puero, cauet & admonet, ne quid peccet: sic ratio semper animo præsens non sinit vsquam labi aut peccare. Plut.

Non satis est habere corpus sanũ, verùm & bonę habitudinis, ac robostum sit, oportet: sic ratio non solùm pura debet esse & à vitiis immunis, nisi sit & robusta. Plut.

Qui dimissi à pædogogis suo relinquuntur arbitrio, non abiiciunt imperium, sed mutant principem: nam pro pædagogo iam rationi parent. Plut.

Nauis deserta recipit gubernatorem, si quis velit in portum reducere, at animus ira percitus non admittit gubernatricem rationem aliũde, nisi intus ratio clauum arripiat. Plu.

Vt non satis est clauus, neque frænum, nisi adsit qui arte moderetur: Ita non sufficit eloquentia ad moderandum populum, nisi accesserit sermonis moderatrix ratio. Plut.

Gubernator etiam si multum conducit, tamen non potest sedare ventos & vndas: at ratio ac mẽtis habitus non solùm animi motus componit, verùm & corporis morbos sæpè leuat. Plut.

Vt quemadmodum si sol non sit, per reliqua astra noctem ageremus: Ita quantum ad reliquos attinet sensus, nihil differemus à brutis, nisi ratio adsit Plut.

In magno fluctu non sistitur nauis, nisi pondus anchoræ retineat alto infixæ vado: sic in magnis rerum procellis, summa debet ratio animum cohibere ne ab affectibus auferatur. Plut.

Cupressi semina adeò minuta sunt vt quædam oculis cerni non possint, & tamen in eo tanta est arbor, tam procera: Ita ratio minimum quiddam est & occultum, sed eadem maxima est, si prodeat, & vim suam explicet. Plin. lib 17 cap. 10.

Vt ingentia pondera, quæ nullis hominum viribus tolli possunt, machinis facilè tolluntur: Ita quod vi nequeas efficere, ratione & arte facilè efficias. Eras.

Reconciliatio.

Crassiteris, id est, stannũ aut plumbum album, æs, ruptum ferruminat, vtcunque contingens propter affinitatem quam habet cum vtroque: Ita amicus amicitiam ac beneuolentiam disruptam reconciliare debet, vtrique se accommodans ex æquo. Plutarchus.

Ignis facilè accenditur in paleis, & pilis leporinis, sed idem mox extinguitur, si nihil addas: sic iræ amantium, aut nuper coniugatorum, si nemo se admiscuerit. Plut.

Vt crystalli fragmenta sarciri nullo modo possunt: Ita difficillimum eos reconciliare, qui ex arctissima familiaritate in mutuum odium venerint.

Recreatio, Relaxatio.

Vt sunt vices somni & vigiliæ, noctis & diei, tempestatis & serenitatis, belli & pacis: Ita labores leuandi ocio & lusibus. Plut.

Lyram & arcum remittimus, quo melius possint tendi: Ita recreandu[illegible] ocio animus, vt ad labores redda[illegible] vegetior. Plut.

Auriga non semper [illegible] nas, sed aliquando [illegible] ris nonnihil indulge[illegible]

Vt arcus tensus [illegible]

mus remissus frangitur. Plut.

Vti nauales licet alternis inter quiescant annis, tamen eam cessationem vbertate compensant: Ita relaxatio ingeniorum mediocris facit vt ad studia reuersi plus efficiamus vigore animi, licet breuiore temporis spatio. Plin. li. 18. c. 16.

Regnandi libido.

Vt vitis nisi amputes, latè sese spargit, brachiis suis omnia complectens & implicans: Ita princeps ambitiosus semper aliquid è proximis suo adiungit imperio, nisi subinde vindicetur. Vide *Ambitio, Auaritia.*

Religio.

Qui diuos colunt metu alicuius mali, perinde faciunt, vt ij qui tyrannos venerantur, ne noceant, quos oderunt animo. Plut. Vide *Pietas.*

Regnum & reges.

Vt quibusdam cùm foris, in foro, aut in curia conspicui sint ac splendidi, domi morosa vxor contristat omnem vitam: sic regno ac diuitiis multa adsunt occulta mala. Plut.

Vt quædam fulmina æs ac ferrum liquefaciunt, ne cera quidem confusa: Ita diuina vis, aut regia potestas in obsistentes sæuit, mollibus parcit & cedentibus. Vide *Principes.*

Respublica.

Sicut ex contrariis elementis mira harmonia temperatus est mundus: Ita diuersis hominum studiis constat respub. Eras.

Vt nauis multis ictibus compingitur, clauis, paxillis: deinde ad tempus aliquantum relinquitur, donec cohærescant claui commissuræque: deinde totò sulcat maria: sic ciuitas multis sudoribus conditur, donec aucta tempore, tutam ac tranquillā vitam præbeat ciuibus. Plut.

Ex aluearium strepitu ac tumultu colligunt apes rectè valere: contra ex quiete Rempub. Plut.

Reipublica administratio.

Gubernator quædam suis manibus facit, quædam per alios: & aliquando aliis ad clauum admissis, ipse in proram demigrat: sic in Republ. nō debet vnus occupare omnia munia, sed aliis vicissim dare locum. Rectius enim fiunt, quæ multorum manibus peraguntur. Plut.

Qui simul & Rempublicā tractat, & artem exercet sedentariam, perinde facit, atque ille, qui mulierem ingenuam ac probam, detracta stola, datóque præcinctorio, in officina detinet. Plut.

Qui nauem gubernant, aliena voce iussúque vtuntur: sed qui Remp. gubernant, in seipsis sapientiam habeant oportet, vt non sit opus aliena voce. Plut.

Vestalibus tempus erat præstitutum: primum, in quo discerent: alterum, in quo exercerent: tertium, in quo docerent: Idem fiebat in sacerdotibus Ephesiæ Dianæ: Itidem faciendum iis, qui Remp. gerunt. Plut.

Vt difficillimum ac periculosum est annosas arbores, quæ iā latè sparsere radices, reuellere loco, & aliò transplantare: Ita Rempubl. longo tempore suis inueteratam institutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet citra maximos rerum motus. Plut.

Gubernator optimos quærit nautas: architectus doctissimos quærit ministros: Ita princeps eos asciscet amicos, qui ad Remp. administrandam maximè sint idonei. Plut.

Qui sensim ac volētes descendunt in puteum, nihil lædūtur: qui casu incidunt, valde turbantur: sic qui certo consilio accedunt ad Remp. moderatè ferunt: qui sese temerè iniiciunt, eos pœnitet. Plut.

Vt vinum primùm seruit, ac paret bibenti: at paulatim admixtum venis, rapit hominem, ac traducit in suos mores: ita qui rempublicam administrat, initio se populi moribus accōmodat, post sensim eum ad sua trahit instituta Plin.

Non est infirmior manus, quòd in digi-

digitos sit dissecta, sed ad operãdum agilior: Itá negotia multis communicata, in Rempub. plenius conficiũtur. Plut.

Vt qui personatus in theatrũ procedit histrio, sic qui ad Rempub. administrandam accedit, non vt ciuibus prosit, sed sibi gloriam comparet. Plut.

Vt qui animi causa nauim ingreditur, vt spectet aut in ea inambulet: deinde repentè soluta, atque in altũ reuulsa nauseans ac vomens frustra foras prospectat: sic qui leuiter, & quasi lusus gratia attingunt Remp. sed á semel suscepta non possunt sese explicare, negotiorum vndis sacum hominem & inuitum trahentibus. Plin.

Vt quibus domi nihil est boni, in foro plerũque versantur, & obambulant: sic quidam, quia nihil habeant, quod priuatim agant, ad publica administranda conferunt sese. Plut.

Vt equus strigosus imputatur non equi culpæ, sed equisonibus: Ita populus malè moratus episcopis aut principibus. Eras.

Cùm bruta solitum naturæ momentum relinquunt, tempestatis indiciũ est: hoc est, cùm mergi fugiunt maria aut stagna, cùm abscondũtur formicę, aut oua progerunt: lumbrici è terra fugiunt, tempestatis præsagiũ est: Ita cùm audent facinorosi, tacent integri, sapit vulgus, desipiunt principes, sacerdotes pro terrenis digladiantur, id perniciem humanæ vitæ significat. Eras.

* In corpore si quid est quod reliquo corpori noceat, vri ac secari quod nocet patimur, vt membrorum aliquod potius quàm totum corpus intereat: sic in Reip. corpore, vt totũ saluum sit, quicquid est pestiferum amputetur Cic. Philip. 8.

* Vt contemnendus est qui in nauigando se mauult esse incolumem quàm nauim: ita vituperandus est qui in Reip. discrimine, suæ plus quàm communi saluti consulit. Idem libro 4. ad Herennium.

* Vt leges omnium salutem singulorum saluti anteponunt: sic vir bonus & sapiens, & legibus parẽs, & ciuilis officij non ignarus, vtilitati omnium plus quàm vnius alicuius saluti consulit. Idem l. 3. de finib.

* Vt medici membrum sæpè putrefactum incidunt atque in totum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut corrumpere possit: sic necesse est si Remp. saluã esse volumus, vt perdi[illegible]issimos homines ex vrbe penitus exstirpemus, ne corruptus integro, violatus casto labem infringat. Idem, act. in Verrem.

* Vt tutela, sic procuratio Reip. ad vtilitatem eorum qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa, gerenda est. Idem l. 1. de Officiis.

* Vt in nauigando tempestati obsequi artis est, etiam si cursum tenere nequeas: cũ verò portũ possis mutata velificatione assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum quem cœperis, potius quàm eo commutato quò velis tandem peruenire: sic omnibus in administranda Repub. propositum idem esse debet cũ dignitate otium: non idem semper dicere, sed idem semper spectare debent. Idem l. 1. epist.

* Quemadmodum chorus est res elegans, si quidem ordine constet & harmonia: contrà ridiculum spectaculum, si gesticulationes vnà cum vocibus confundãtur: ita præclara quædam res est ciuitas, aut regnũ, si suus cuiq; datur locus, si suo quisque fungitur officio: hoc est, si Princeps quod se dignum est, agit, si magistratus suas obeunt partes, si plebs [illegible] bonis legibus & [illegible] bus obtemperat. Eras.

Mutatione [illegible]

pernic[illegible]

Vt plus est p[illegible] stris vere & au[illegible]

Ita nouitas omnis offendit ac lædit Remp. Eras.

Vt cibi, potus, cælíque nouitas offendit, etiamsi mutes in paria, aut in aliquanto meliora: Ita præstat ferre principẽ, aut magistratus pristinos, quàm nouos ascíscere, quòd omnis rerum nouatio non careat perturbatione. Idem.

Reprehensio.

Qui de natura queritur, quòd quædam genuerit homini noxia dissimulatis tot bonis: perinde facit ac si quis Nilum calumnietur alioqui frugiferum Ægypto, quod crocodilum habeat, aut aspidem: nec postea velit frui prognatis frugibus, sed tantùm queratur de venenis, quæ nutrit. Aut si quis in copiosa oratoris oratione, quæ multis exuberet virtutibus, de pauculis voculis temerè elapsis cauilletur. Plut.

Vt lamias fabulæ narrant foris oculatas esse, domi oculis in vase reconditis, nihil videre: Ita quidam in alienis perspicaces sunt, ad sua cæcutiunt. Plut.

Vt quibus domi multum est malorum, gaudent apud alios versari: Ita animus sibi malè conscius, sua horrens de alienis agit, & malitiam suam apud alios pascit. Plut.

Facile est demoliri, quod alius extruit: at difficillimum, idem aut melius aliquid extruere: Ita aliorum orationem reprehendere in procliui est, at eodem modo meliúsve dicere, nõ est perinde facile. Plut.

Non quemadmodum parasitus cõuitio tactus ab iis, à quibus alitur ridet, ac nihil commouetur. Ita à philosópho reprehensus, debet esse affectus, sed nec offendi oportet, nec impudenter negligere Plut.

* Vt oculus, sic animus se non videns, aliena cernit. Cic. lib. 1. Tusc. quæst.

Cùm æstate vehementiùs tonuerit, quàm fulserit, vt inquit Plinius, võtos denũtiat: Ita vbiquis vehementer inclamat in aliorũ vitia, ipse non perinde lucens morum integritate: indicium est animi magis ambitionis vẽto tumescentis, quàm solidè pij. Eras. *Vide Castigatio.*

Responsio.

Vt pauperiores aliquando donant munuscula ditioribus, quò plus recipiant: sic indoctiores prouocant nõnullos, vt eruditiora vicissim illi respondeant. Plut. *Vide Sermo.*

Reuerentia.

Apud Thessalos capitale est occidere ciconiã, non ob aliud nisi quòd serpẽtes interficit: parcitur apud Britannos miluis, quòd vrbem raptis extis pecudum repurgent: ita quibusdã honos habendus, nõ quòd ipsi digni sint, sed quòd illorum opera nobis sit vsui. Eras.

Rhetorica.

Vt periculum sit, si omnes in idem inclinent latus nauis, sed aliis aliò inflectentibus nauis optimè libratur: sic seditio, & dissensio inter Rhetores tutiorem reddit statum ciuitatis. Plut.

Vt ridiculus sit cantor, qui rem grauem Lydiis efferat modis: Ita ridiculus qui de pietate & iustitia verba faciens, Rhetoricis lasciuiat flosculis. Plut.

Robur.

Arbores infœcundæ firmiores sunt fœcundis: Ita robustus est corpus his qui nihil pariunt in literis, quàm qui sese laboribus exhauriunt. Eras.

S.

SACERDOS.

VT vitrum copiâ viluit, alioqui nec auro nec argento cessurum: Ita sacerdotes ob turbã minoris fiũt, magno in pretio futuri, si singulæ ciuitates singulos haberẽt sacerdotes, vt olim. Eras.

Sacramenta.

Vt optima remedia maximè perniciem adferunt, nisi aptè sumantur: Ita

Ita Christi sacramenta salutaria sunt rectè sumétibus, lethalia indignè accipientibus. Eras.

Sanitas.

Olim in capitolio vbi certabant quadrigæ Latinis feriis, victor absinthium bibebat: Ita salubria magis quærenda sunt quàm iucunda.

Vide Valetudo.

Sapientia.

† Sapientia moro arbori comparatur, quæ dicitur sapientissima arborũ: nam vltima flores producit, prima verò fructus: Ita nó est diu antea ostentandum, quod possimus vel velimus: Tardè promittendũm, & maturè præstandum. Peraldus in summa virtutum.

Vt paulatim vmbra remissa sentimus nõ magis esse in lumine: Ita sensim imminuta stultitia, in sapientia proficimus. Plut.

Vt qui vehementer esurit aut sitit, nulla re potest auelli, donec sedauerit appetentiam: sic omnia posthabẽda sitienti sapientiam. Plut.

Semen licet exiguum, tamen locum nactum idoneum, vices suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffundit: Sic ratio sapientiæ paucis constat verbis, in opere crescit. Senec.

Sunt qui propiùs admota non cernunt, quæ longius absunt vident: Ita nonnulli plus sapiunt in rebus alienis, quàm in his quæ ad se pertinent. Eras.

Vt ingentes obelisci magno quidẽ negotio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ parere famam, sed parata nunquam intermoritur. Idem.

Sicut timaroneũ vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamẽ vigorem suum seruat: Ita sapiens nullis soluitur voluptatibus. Plin. li. 24. c. 4.

Vt Castoris & Pollucis faces si solitariæ appareant, dirum est ostentum: sin geminæ, salutare: Ita non oportet potentiam esse seiunctam à sapientia, alioqui pestilentem. Plin.

Vti magnes occulta quadam & incognita vi ferrum ad se trahit: ita sapientia secreta quadam ratione trahit ad se animos hominum. Plin. l. 35. cap 16.

Sicuti aquilo initio vehemens, desinit lenior, contrà Auster initio lenior, desinit vehemẽtior: ita qui præcipites magno impetu aggrediuntur, frigescunt in processu. Contrà qui cõsilio suscipit, magis ac magis accenditur operis progressu: Eras.

Sicuti quo directiùs nos ferit Sol radiis suis, hoc minor est vmbra nostri: quo obliquius, hoc magis increscit vmbra corporis: ita quanto plus quisque assequutus est veræ sapientiæ, hoc minus magnificè de se sentit: quo longius abest ab ea, hoc se magis dilatat stultissima persuasione sapientiæ. Idem.

Arundinis radix contrita & imposita silicis stirpem corpore extrahit, item arundinem silicis radix: ita vicissim, & pecuniæ studiũ eximit animis amorem sapientiæ, & sapientia studium pecuniæ. Idem.

Sapiens.

Vt verus amor erga mulierem nõ desiderat testẽ, sed sat habet, si clàm ea potiatur: ita vir sapiens recti conscientia cõtentus. At qui fictè amant, ostentant & iactant. Plut.

* Vt cœlestia humanas manus effugiunt, & ab his qui templa diruunt, aut simulachra conflant nihil diuinitati nocetur: ita quicquid fit in sapiẽtem proteruè, petulanter, superbè, frustra tentatur. Senec. li. quod in sapient. non cadit iniuria. c. 3.

* Quemadmodum erga ægrotos suos medicus, sic erga alios homines vir sapiens affectus est: eorum phrenesin, maledicta scurrilia dicta petulantiam patiente fert animo. Senec.

*Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis est durities: alij nec igni nec aquis cedunt: ita sapientis animus solidus est, & id roboris collegit, vt tam tutus sit ab iniuria quàm firmissimi lapides. Senec.

Vt sydera contrarium mundo iter intendunt: ita sapiens aduersus opinionem omnium vadit. Senec.

Cùm potentes imperio editi, & cõsensu seruientium validi nocere intentent: tã citra sapientẽ omnes eorum impetus deficient, quàm quæ neruo, tormentísve in altum exprimuntur, cùm extra visum exierunt, citra cœlum tamen flectuntur. Sen.

Vt nec mundus crescit, nec sol, nec Luna, nec mare: ita pares sunt omnes sapientes. Senec.

Vt grando illisa tectis dissultat, magno quidem fragore, verùm nulla noxia: sic insultus fortunæ nihil potest in sapientem. Senec.

Vt egregius artifex, non in vna materia artifex est: sic sapiens in quauis fortuna se bene gerit. Senec.

Vt pumilio, etiam si in monte cõsistat, pusillus est, colossus etiam in puteo magnus: ita sapiens in quacunque fortuna suis bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis. Senec.

Vt bonus artifex è quauis materia simulachrum fingit: ita sapiens quãuis fortunam sapienter administrabit Senec.

Vt imperiti tempestatem non sentiunt, nisi serò suóque malo, contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: ita vulgus hominum improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malũ vitet: vt Democritus, metente fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque desecta sub tectum, paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Senec.

Sicuti mundus vndique teres, ac rotundus sibi cõstat: ita sapiens nihil extra se quærit, seipso contentus. Pli. lib. 2. c. 2.

Sicut Mercurius quàm minimo spatio discedit à Sole, licet alioqui vagus & errabundus: ita non oportet longiùs ab honesto discedere sapientem Plin. l. 2. c. 17.

Vt cochleæ lentè ingrediuntur, nec quicquam attingunt, aut vsquam sese mouent, nisi cornibus prætentarint: ita sapientem oportet esse contabundum, miniméque præcipitem, & pedetentim aggredi gustu quodã prius sumpto. Plin. l. 9. c. 32.

Tradunt Physici veteres, Solem marinis aquis pasci, Lunam dulcibus: Ita sapientes amara quærunt, modò vtilia: stulti quæ delectant modò, sectantur. Eras.

Vt in culice non minus admirandæ naturæ vis est, quàm in elephante: ita sapiens in maximis pariter ac minimis negotiis, magnum virũ ostendit. At ingenij vis etiam in iudicio atque humili argumento elucet. Plin. l. 11. cap. 2.

Vt fulmen quodcunque animal protinus occidit excepto homine: ita fortunæ procellæ indoctos, ac brutos protinus animo deiiciunt, sapientem non item. Erasm.

Sicut animantia quædam etiã corporis partes amputant, ob quæ periclitari sese sciunt, veluti fiber: ita sapientis est aliquando facultatum iactura vitæ consulere. Plin. l. 8. c. 30. & l. 36. c. 16.

Vt indomita vis adamanti, vnde & nomen additum gemmę, adeò vt nec calescat igni, nec ferro cedat: quin magis ictum ita respuens, vti ferrum simul & incudes dissiliant: sic sapientis animus aduersus omnem fortunæ sæuientis impetum inuictus. Plin. l. 37. cap. 4.

Vt Deus plurimum sapiens & intelligens, minimum loquitur: ita sapiens non nisi necessaria loquetur. Eras.

Vt halcyones etiam media hyeme

mare

mare tranquillum præstant, non sibi solùm, sed aliis quoque: ita sapiens turbatissimis rebus non solùm ipse tuebitur animi tranquillitatem, sed alios concitatos componet ac sedabit Plin.l.10.c.23.

Rhododendri frondes, iumentis, capris, & ouibus venenū est, idem homini contra serpentiū venena remedio: ita quod stultis perniciem adfert, vt res aduersæ, aut eruditio, id sapiens vertit in suum bonum. Pli.l.16. cap.21.

Scientia.

Vt agricolæ libentius vident spicas inclinatas, quàm erectas in altū, nam illas onustas fructu intelligunt, has inanes: sic adolescentes, priusquā profecerunt in philosophia tument: vbi doctrinæ fructum perceperint, submittunt sese. Plut.

Quærimus nonnunquam eos, quibuscum stamus: Ita quidam quod sciunt, se scire nesciunt. Seneca. *Vide titulos de Artibus, Eruditione & Doctrina.*

Seditio.

* Vt mare quod natura sua tranquillum est, ventorum vi agitari videmus ac turbari: sic populus sua sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus & violentissimis tempestatibus concitari solet. Cicero, pro Cluentio.

*Vt tempestates sæpe certo aliquo cœli signo cōmouentur, sæpe improuiso, nulla ex certa ratione, obscura aliqua ex causa cōcitantur: sic in comitiorum tempestate populari, sæpe intelligas quo signo cōmota sit, sæpe ita obscura est, vt casu excitata videatur, Cic pro Muræna.

Salamandra non nisi magnis imbribus prouenit, serenitate deficit: ita quidam non apparent, nisi statu ciuitatis bello aut seditione turbato, iidem rebus pace compositis emoriantur. Plin.l.10.c.67.

Sicuti vulgò dicunt Aquilonem nocte exortum nunquā ad tertium durare diem: Ita rerum motus qui non ex altis initiis, sed facili causa subiti, que proficiscūtur, facilè sedantur, & cōquiescunt in repu. *Vide Discordia.*

Senectus.

*Vt non omne vinum: sic non omnis ætas vetustate coalescit. Cic.

*Vt adolescentem in quo senile est aliquid: sic senem in quo adolescentis probi est aliquid, laudamus. Idem.

*Vt petulantia & libido magis est adolescentum, quàm senū, nec tamé omnium adolescentū, sed non proborum: sic ista senilis stultitia, quæ deliratio appellari solet, senum est leuium, non omnium. Idem.

* Vt adolescentibus bona indole præditis sapientes senes delectantur, leuiórque fit eorum senectus, qui à iuuentute coluntur & diliguntur: sic adolescentes senum præceptis gaudēt quib. ad virtutū studia ducuntur. Itē.

*Vt gaudent, qui à furiosis dominis aufugerūt: sic gaudere debent senes, qui ætatis beneficio libidine non infestantur. Plut.

Ibin aiunt, vbi cōsenuit, iāq; quod erat turbidum expirauit, magis aromaticè olere: sic gloria senum tranquillior, & consilia sedatiora. Plut.

Vt aqua vino admixta reddit illud moderatius, & sobriæ nymphæ Bacchum tumulentum compescunt: sic in Rep. senes admixti, iuuenum temeritatem & ambitionem reuerentiā sui reddunt moderatiorem. Plut.

Vt cantor senex non admittit artē, nec abiicit lyram, sed leuiores sequitur harmonias, & vocis regit contentionē, iuuenibus aptiorem: sic in senectute non oportet à Rep. prorsus desistere, sed eligere negotia remissiora quæ conueniant ætati. Plut.

*Quemadmodū in naue quæ sentinā trahit, vni rimæ aut alteri obsistitur, vbi plurimis locis laxari cœpit & cedere, succurri nō potest nauigio dehiscenti: ita in senili corpore aliquatenus imbecillitas sustineri & fulciri potest, vbi tanquā in putri ædifi-

cio omnis iunctura dilabitur: & dum alia excipitur, alia discinditur, circumspiciendum est quomodo exeas. Senec.

* Quemadmodum nouem mensib. nos tenet maternus vterus, & præparat non sibi, sed illi loco in quem videmur emitti, iam idonei spiritũ trahere, & in aperto durare: sic per hoc spaciũ quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum. Senec.

Adiice illos, qui nõ aliter, quàm se, & hoc atque illo modo componunt, donec quietem lassitudine inueniant statum vitæ suæ formando, subinde in eo nouissimè manent: in quo illos non mutandi odium, sed senectus ad nouandum pigra deprehendit. Sen.

Vt orbium diuersus in contraria nisus, motum omnium temperat: ita senum contatio, iuuenum in Repub. feruorem ac præcipitantiam moderatur. Erasm.

Vt ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse, nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculumq; faciant vtrumq;: ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse: & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Plin. l.10. c.25.

Nouella vitis copiosius gignit vinum, sed vetustior melius: ita plura loquuntur iuuenes, sed vtiliora senes. Erasm.

Vt à currentu flumine tantum habes, quantum hauris: ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris. Eras.

Sermo.

†Qui docet, nec id efficit, quod docet, cotis vsurpat officium, quæ ferrum reddit acutum, cùm ipsa inutilis sit ad secandum. Et vt pictor pulchrã atque elegantem pingit imaginem, cùm ipse sit turpi quadam fœditate insignitus: sic est, qui virtutẽ verborũ colorib. exornat, cùm ipse nullo virtutis colore sit decoratus. Pintus in cap. 1. Esa.

†Sicut is, qui fert aromata, etiamsi nolit, ex odore proditur: ita & qui Dei spiritum habet, ex verbis suis agnoscitur. Climacus grad. 26.

Vt in calamitatibus firmissimi, atque optimi amici adsunt vtiliter, sic & sermones optimi. Plut.

Vt ædium ostio carentium, & crumenarum absque vinculis nulla est vtilitas: ita multo magis oris claustro carentis nullus est vsus. Plut.

Qui in Platone & Demosthene nihil quærunt, nisi puritatem Attici sermonis, quid aliud agunt, quàm ij, qui in pharmacis nihil amant, nisi fragrantiam & nitorem, vim purgandi seruandíque negligunt? Plut.

Quemadmodum Protogenes pictor Apellem ex vnica linea cognouit nunquam alioqui visum: ita et vnico responso ingenium & prudentiam viri deprehendet, qui sit ipse sapiens. Plinius.

E voce agnoscimus hominem, facie non conspecta, nam sua cuique vox: ita ex oratione licet hominis vitam coniectare. Eras.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli, cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. *Vide Oratio.*

Seruitus.

Si miserum est seruire, multo miserrimum est seruire iis, quos non possis effugere. Plut.

Vt attagen aliàs vocalis, captus obmutescit: ita quibusdam seruitus adimit vocem, qui liberi loquebantur. Aut sponte loquuntur, aut canũt nonnulli, si cogas, reticescunt. Erasmus.

Formicæ triticum arrodunt ea parte qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: sic potentes quo ministris perpetuò vtantur premunt, ne si emerse int, tædio seruitutis relinquunt aulam. Eras.

Seueritas.

Vt echinus semper in spinis ingreditur, quod spinas secũ circumferat:

ferat: ita quibusdam in omni negotio acerbitas est, propterea quòd animo secum adferant asperitatem, etiam si res ipsa nihil habeat incommodi.

Vt Euripus in Eubœa septies in die defluit, ac toties refluit mira celeritate: at idem tribus diebus vno quoque mense stat immotus, septima, octaua, nonáque luna: Ita quidam, inęquales sibi aut nimium præcipites sunt, aut nimium lenti, in vtranque partem plus satis vehementes. Eras.

Silentium & taciturnitas.

Grues cùm ex Cilicia deuolant lapillos in os sumunt, atque ita Taurum montem aquilis plenum tutò transuolant, idque noctu ne vox prodat: Ita tutissimum vbique silentiũ. Plut. Plin. lib. 10. c. 23. Aristot. de nat. lib. 1. cap. 10.

Vt egregius artifex iaculandi statim scopum petit: ita sapit, qui pauca loquitur, sed ad rem. Plut.

Vt mysteria cum silentio spectantur: ita quædam melius laudantur silentio, quàm oratione. Plut.

Vt vas experiamur, aquam non vinum infundimus: Ita friuolum quiddam aliquando committendum amicis quo silentij fidem experiamur, vt si effutiant, nihil sit periculi. Plutarch.

Fucata facies, nec diu nec multis imponit: ita simulatio, non nisi ad tempus, & paucos decipit. Sen.

Quemadmodum onerati mero, nõ continent cibum: ita nec arcanum redundante vino. Senec.

Muta cicada & miraculo est, quòd ipsum genus sit garrulum: sunt autem huiusmodi in agro Rhegino: sic magis admiramur constantiam & silentium in fœmina, quòd ipsum genus mutabile sit & loquax. Plinius lib. 11. cap. 27.

Simulatio & dissimulatio.

Vt vitrum quia pellucidum, nihil celat: ita quidam nihil tegere, nihil dissimulare nôrunt: quicquid in animo est, id protinus omnibus palàm est. *Vide Hypocrita.*

Simultas.

Vt inueterata consuetudo etiam si lædat, tamen haud facilè propellitur: Ita simultas inuidiam, Zelotypia mali memoriã in animo relinquit. Plut. *Vide Odium.*

Solitudo.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur ac prætereuntur, abstrusa petuntur insidiis: ita qui valde latet, & à vulgo semotus est, in huius vitam inquirunt homines. Senec.

*Vbi complures vnà faciunt iter, si quis fuerit lentior, ab aliis pergentibus vtcunque protrahitur: si quis æquo properantior, à cæteris retardatur. Contrà, qui solus facit iter, aut studio perueniendi nimium festinat, aut tædio itineris residet & obdormiscit alicubi. Rursum qui solus ambulat, nonnunquam aberrat. Inter multos si quis aberrat, non deest qui commonstret viam. Idem accidit in vita solitaria & gregaria. Eras.

Somnus.

Comicus venustè dixit de iis, qui lectos inaurant ac deargentant, cùm dij nihil nobis gratis dederint, nisi somnum, cur id sibi magno volunt constare? At cùm dij somnum nobis dederint, curarum & laborum delinimentum, superstitiosus sibi illum reddit carnificinam. Plut.

Heraclitus dixit, vigilantibus vnum communem esse mundum, sopitos in suum quenque discedere: at superstitiosus, ne vigilans quidem communi cum aliis mundo fruitur, semper somniante cogitatione. Plutarchus.

Sophista.

Vt præstigiatorum fraudes fallunt & cum voluptate: sic sophisticis argutiis capi ridiculum est, non periculosum. Senec.

Vt cibi malè olentes, non [illegible] tur malè olere his qui ederi[illegible] spurcę scotistarũ & sophistar[illegible]

ræ, cùm alios melioribus imbutos literis vehementer offendant, ac nauseam moueant, eos qui nugas istiusmodi imbiberunt, nihil offendunt, imò bellæ videntur & elegantes. Eras.

Vt panthera bene olet, sed nónisi bestiis, quas ad se trahit, hominibus item non olet: ita Scotus bonis ingeniis grauis est, stupidis istis & bardis quouis arromate grauior. Idem.

Vt bonaso cornua oneri sunt tantùm, nulli autem vsui, adeò sunt in se reflexa: Ita sophistæ dialecticen habent, sed qua neminem reuincere possint, adeò est intecta. Plin. l. 8. c. 15.

Sors.

Vt in democratia, cui forte contigit imperium, eum oportet imperare: cui non contigit, eum oportet æquo animo ferre: sic in vita hominũ quod sors dederit, boni consulendum est. Plut.

Vt suus cuique morbus videtur atrocissimus: ita suum cuique incommodum maximè dolet. Eras.

Spectacula & ludi.

Vt admonuit Socrates cauendum ab iis eduliis, quæ illicerent ad edendum etiam non esurientes, & à potu qui ad bibendum inuitaret etiam nõ sitientes: sic fugienda sunt spectacula, sermonésque qui pelliciunt sui desiderio eos, ad quos nihil attinent. Plut.

Spes

Quemadmodum Ægyptij lege iubebantur expectare donec peperisset, si qua grauida morbo fuisset correpta: ita non facilè abiicienda spes in hominum erratis. Plut.

†Quemadmodum de naui, quæ in anchoris est, rectè dicimus quòd iam in terra sit, adhuc tamen fluctuat, sed in terra quodammodo educta est, cõtra ventos & tempestates: Sic contra tentationes huius peregrinationis nostræ, spes nostra fundata in illa ciuitate Hierusalem, facit nos modò non abripi in saxa. Augustinus in Psalm. 64.

Splendor.

*Vt citharœdus cùm prodierit optimè vestitus, palla inaurata indutus, chlamyde purpurea variis colorib. intexta, & cũ corona aurea, magnis fulgentib. gemmis illuminata, citharam tenens exornatissimã, auro & ebore distinctam: ipse præterea formã sit & specie, staturáque apposita ad dignitatem: si tum magnam populi commoueat his rebus expectationem, & repentè silentio facto vocem emittat acerbissimam, cum turpissimo corporis motu: quo melius ornatus est & magis fuit expectatus, eò magis derisus & contemptus eiicietur: Ita si quis in excelso loco & in magnis ac locupletibus copiis collocatus fortunæ muneribus & naturæ commodis omnibus abundabit, si virtutis & artium quæ virtutis magistræ sunt egebit, quo magis cæteris rebus erat copiosus & illustris, & expectatus, eò vehementius derisus & contemptus ex omni conuentu bonorum eiicietur. Cicer. lib. 4. ad Herenn.

Studium.

*Vt quod maiore negotio chalybi aut marmori insculpseris, durat diutius: ita quod maiore studio discimus nunquam obliuiscimur. Erasm.

Vt qui leuiter amant, gaudent quidem amico præsente, absentis facilè obliuiscuntur: at qui penitus amant, nõ finunt abesse quod amant: sic quidam facilè auocantur à studio philosophiæ negotiis: at qui verè amant, omnium præ illa obliuiscuntur, nihilque illis sine illa dulce esse potest. Plut.

Vide diligentia, labor.

Studiorum diuersitas.

Vt feris aliis aliunde victus: sic hominibus aliis aliunde viuendi ratio: alius philosophatur, alius militat. Plut.

Vt Androgini sic vtrosque imitantur, vt neutrum sint, nec mares, nec fœminæ: ita quidam dum & theolo-

gi

gi volunt esse & rhetores, à neutris agnoscuntur. Eras.

Vt à Seribus mollissima vellera, & ab iisdem durissimum ferrum mittitur: Sic à quibusdam diuersa proficiscuntur. Idem.

Crocodilus anceps animal nunc in terris agit, nunc in aquis: in terra ponit oua, in aquã prædatur, & insidiatur: Ita quidã simul & aulici sunt & ecclesiastici, & vtrobique pestilẽtes.

Vide ingeniorum diuersitas.

Studium immodicum.

Vino modico nerui, & oculi iuuãtur, eodem copiosiore læduntur: sic literis modicè gustatis adiuuatur vita, eadem læditur, si quis immodicè incumbat. Erasm.

Vitis nisi subinde amputetur, ipsa sua fœcunditate gracilescit & perit: Ita cohibendum est immoderatum studium felicibus ingeniis, ne parum moderato labore consumãtur. Idem.

Notatus Protogenes, alioqui summus in pictura artifex, quòd nesciret manum tollere de tabula: Ita quidã scriptores immodica diligentia peccant, quibus nihil vnquam satis emendatum videtur. Idem.

Lusciniis tantum est canendi studium, vt certantes emoriãtur, spiritu citius deficiente quàm cantu: Ita nõnulli literarum immodico amore valetudinem extinguunt, & dum à nullis vinci volunt eruditione, pereunt in ipso conatu. Plin. l. 10. c. 29.

Vide Diligẽtia, Assiduitas, ac Labor.

Stultitia.

Vt Apion Homerum ab inferis euocatum nihil aliud interrogauit, quàm quibus parentibus genitus esset: sic quidam, grauissimorum virorum concilio conuocato, de meris nugis consulunt. Plin. l. 30. c. 2.

Vt Cyclops exoculatus, manus quoquo versum porrigebat, nullo certo scopo: Ita magnus rex cui desit prudentia, quiduis aggreditur, ingenti rerum tumultu, sed nullo iudicio. Erasm.

Sol, Luna, Stella, Mare, Terra, arbores, herbæ, bruta, & in his apes, formicæ, conchæ, denique lucernæ tempestatem præsentiunt: solus homo sua mala non præsentit nequè prospicit. Plin. l. 18. c. vlt.

Vt conchylia crescente luna augescunt, decrescente marcescunt: Ita stultus à fortuna pendens, nunc magnus est, nunc pusillus, nunc elatus, nunc supplex, vtcunque Rhamnusia mutauerit sese. Plin. l. 11. c. 102.

Mugiles si caput condiderint, putant se totos occultari: Ita quidam si sua vitia dissimularint ipsi, putãt ab aliis non animaduerti, qui mos idem & pueris est, Plin. l. 9. c. 71.

Struthiocamelus, auium maxima, sed stolidissima, nam vbi collum occultauerit frutice, latere sese existimat: Ita quidam ingenti mole corporis onusti, minimum habent ingenij. Plin. l. 10. c. 1.

Si fœmina inter aues saliat fœminam, nascuntur quidem oua, sed ex quibus nihil nascatur: Ita consilium quod animo conceperis, non accedente oratione friuolum est & inutile. Oua sic nata Hyponenica, hoc est, subuentanea vocant, dicuntur & Zephyria, quæ vento concipiuntur. Sic euanidum est, quicquid imaginatione, non certo iudicio instituitur. Aristot. l. 6. ca. 2. de nat. anim. Plin. l. 10. cap. 58.

Stupiditas.

Quemadmodum gemma Chalazias, etiamsi in ignem coniiciatur, tamen natiuuum frigus suum retinet: Ita quidam sic frigent ad literas ac virtutem, vt nullis exemplis, aut hortatibus inflammare possis. Plin. l. 37. cap. 11.

Vt tarandi cutis ferro impenetrabilis: Ita quosdam nihil queas dictis lædere. Plin. l. 8. c. 34.

Stylus.

Quemadmodum in [illegible] byæ populis, quoniam [illegible] inopes sunt, vt in [illegible]

Aristoteles, filios iuxta similitudinẽ fortunarum partiuntur: Ita confusis operum titulis, styli similitudinem, & orationis phrasim oportet specta re. Erasm.

Successu rerum.

Vt si quis varia spargat, necesse est vt aliqua proueniant: sin omnia tentanti quædam succedunt. Senec.

Superbia.

† Quod in corporibus tumor, hoc in animalibus superbia est. Sicut enim illic quod immodicè turget, sanum non esse, ita & tumidos carere sanitate dicimus. Chrysost. hom. 17. in 1. ad Timoth.

Vt Deus irascitur, qui fulmen ac tonitru imitantur, eósque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur, qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Si quid in vtres velis infundere boni, ventum atque aërem remoueas oportet: sic fastum ac tumorem eximas oportet ab animo eius, quem velis docere. Plutarch.

* Vt membrũ turgidum ac tumidum vitiosè se habet: ita inflatus animus & tumens in vitio est. Cicero.

Superstitio.

Si fieri potest, lippitudinem auferimus ab oculis: sin id non licet, non tamen eruimus oculum: Ita si superstitio tolli prorsus non potest, non tamen protinus credendum, nullos esse deos. Plut.

Licet seruis, quibus spes non est libertatis, ad principis statuam confugere, venditionem postulare, mutare dominum, si durius habiti sunt quàm ferre possint: superstitiosis nec hoc licet. Plutarch.

Polycrates tyrannus non erat formidabilis, nisi Sami, Periãder Corinthi. Desinebat metuere, qui illinc in liberam ciuitatem emigrasset: at superstitiosus non habet quò confugiat, vt metu liberetur. Plut.

Gubernator vidẽs insurgere tempestatem, deorũ auxilium implorat, nihilo segnius interim clauum moderans, & antennã detrahens: at superstitiosus despondet animum. Plut.

Quidam dum stultè fugiunt latrones aut feras, in auia incidunt, & in barathra, aut præcipitia: sic quidam superstitionem ita fugiunt, vt incidant in impietatem, cùm in medio sit pietas. Plutarch.

Sunt aræ seruis, sunt statuæ, sunt asyla latronibus, ad quæ confugiunt, & vbi tutò sint: at hîc maximè timet superstitiosus. Plut.

Licet seruis postulare distractionem, & mutare dominum: idem non datur superstitiosis, cùm omnes deos metuant. Plut.

Non timet mare qui non nauigat, non bellum, qui non bellat, nõ latrones domi manens, nõ calumniatorem pauper, non inuidiam priuatus, non terræ motũ, qui est in Galatia: nõ fulmen, qui est in Æthiopia: at superstitiosus omnia timet, terram, mare, aërem, cœlum, tenebras, lumen, strepitum, silentium, somnium. Plut.

Serui cùm dormiunt, non timent heros, vincti obliuiscuntur compedum in somno: vlcera, carcinomata, & grauissimi etiam cruciatus conquiescunt: Sola superstitio etiam dormientem infestat. Plut.

Latrones aut fugitiui, si aram, aut statuam apprehẽderint, in tuto sunt: at hîc maximè trepidat superstitiosus. Plut.

Vt tremunt, qui vrsorum aut draconum lustra adeunt: sic superstitiosi cùm tractant diuina, existimantes deos semper paratos ad nocendum. Plutarch.

Carbunculi ignis & nomen & speciem habent, cùm ignem non sentiant, vnde & apyrustæ dicti: Ita quidam pietatis opinionem & imaginem obtinent, cùm à re sint alienissimi. Erasm. *Vide somnus.*

Suspicio.

Vt morbus in corpore non admittente

tente quod proprium est, multarum noxiarum & absurdarum rerum gignit appetentiam: Ita calumnia suspicióque aduersus cognatos & domesticos malas & noxias aliorum necessitudines inducit. Plut.

T

TACITVRNITAS.

VT monas non exit suum finem, sed semper in vno manet, vnde & nomen habet: dyas autem initium differentiæ infinitum, protinus enim per se dupliciter ad multitudinem: Ita sermo donec apud vnum manet, verè arcanus est & secretus: quòd si ad alterum transierit, iam spargitur in famam. Plutarch.

Vide silentium.

Tarditas.

Vt in inserendo calamus alius depressus, tardius fert, sed durat fortius: Ita præstat sic rē aggredi, vt firmior sit ac durabilior, potiùs quàm vt præsens spectes lucellum, Eras.

Temeritas.

Sol cùm maximè tollitur in altum arduus ad polum septentrionalem, tum minimum mouetur: Ita quo maior est potestas, hoc magis coercenda est animi temeritas. Plut.

Columbo in volatu pernicitas, sed dum plaudit in aëre sibi placens implicatis strepitu pennis capitur ab insidiante alicubi accipitre: Ita multi dum ostentant suas vires magis quã vtuntur, obliti sui, præda fiunt inimicis. Erasm.

Temperantia.

Vt Athenienses nunquam de pace consultabant nisi pullati, quemadmodum dicebat Demades: Ita nobis non venit in mentem moderatior victus, nisi iam febri æstuantibus & admotis pharmacis Plut.

Vt nautæ sereno cœlo nonnihil laxant vela, cùm est suspicio tempestatis, contrahunt Ita corpori rectè affecto nonnihil permittendum: contrà si quid timebitur morbi, cautius agendum. Plut.

Vt in tranquillitate corpus expeditum redditur aduersus imminentem tempestatem: Ita tenui victu, parabíque, vt medici loquuntur, diæta vtendum, vt si incidas in opiparum conuiuium possis enatare. Plut.

Homines tantùm pingues ac robusti durique similes sunt gymnasiorum columnis, vt dixit Ariston. Plu.

Vt nauibus sentinæ plenis onus detrahendum: Ita corporibus aggrauatis subducendus cibus ac potus, Plutarchus.

Vide Frugalitas.

Tempus.

Sicut vnda vndam perpetuò propellit. Ita dies diem trudit. Eras.

Vt à currente flumine tantum habes quantū hauris: Ita ex annis semper euntibus nihil accipis, nisi quod in res duraturas collocaris. Idem.

Vti ciconias nemo aduenire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quòd noctu clanculúmque faciant vtrunque: Ita iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Idem.

Tempore inseruiendum.

Non vt polypus se quibusuis locis: Ita nos debemus quorumlibet moribus accommodare. Plut.

Non vt Proteus præstigiis sese in omnes vertebat formas, nec vllam habebat certam ac propriam: sic oportet nullo certo vitæ instituto, cum studioso legere, cum palæstrita colluctari, cum venandi studiosis venari, cum bibosis simul inebriari, cum ambitioso ambire magistratum. Plutarch.

Vt cancri in metu vtroque vorsum pari celeritate ingrediuntur: Ita cùm res exigit, vertendi sunt in diuersum mores. Plin. lib. 9. c. 31.

Vt natura non est eadem omnibus locis, neque flatuum, nec maris, nec pluuiæ, nec arborum, nec animantium

Ita non oportet hominem vbiuis eundem esse, sed cum loco ac tempore variari. Eras.

Vt arborum aliæ gaudent montibus, aliæ vallibus, aliæ siccis locis, aliæ riguis & aquosis: Ita non omne vitæ genus omni homini conuenit. Sunt quæ quouis proueniunt loco: Ita sunt horarum omnium homines. accommodati ad mores omniũ. Idem.

Temeritas.

In Chio Dianæ facies est in sublimi posita, cuius vultus intrantibus tristis, exeuntibus exhilarata videtur: Ita sordidi quidam adeuntem amicum tristes excipiunt, timentes ne quid petat, aut ne sumptum adferat conuiua: ac alacres dimittunt abeuntem. Erasm.

Testamentum.

* Quisquis graui morbo correptus tabulas testamenti conscribit, similis est iis qui marinis fluctibus vehementer agitati tum primum incipiunt nautica instrumenta debito ordine tractare. Aristot.

Timor.

Crocodilus terribilis est in fugaces, fugax cõtra insequentes: Ita quidam si concedas ac metuas, tum ferociunt: si strenuè contemnas & obsistas, statim concedunt. Plin. libro 8. cap. 25.

Vt Chamæleon, quia pauidissimũ animal, subinde colorem mutat: Ita qui viribus non pollent, ad varias artes confugiant necesse est. Plin. lib. 8. cap. 33. & l. 28. c. 8.

* Vt qui mortem in malis ponit, non potest eam non timere: sic nemo vlla in re potest id quod malum decernit non curare idque timere. Cicero.

Tristitia.

† Vt vermes plurimi innasci solent tenerioribus lignis: haud secus angor ipse deiectioris animi in eos homines se insinuat, qui molliore sunt, nec constanti ingenio. Basil. hom. de grat. act.

† Sicut arborum radices ipsæ quidem sunt amaræ, iucundissimum autem nobis fructum ferunt: Sic profectò & secundum Deum tristitia nobis multam affert voluptatem. Chrysost. hom. 18. ad pop Antioch.

Quæ natura sunt amara, his admixtis quibusdam dulcibus gratiam addimus: Ita res per se tristes ratione sunt alleuiandæ. Plut.

Vt muscæ à leuibus locis velut speculis dilabuntur, asperis & cauis insident: sic quidam bonorum obliti, tristium memoriam vrgent ac premunt. Plut.

Vt rosa, flos vnus omnium longè gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus & asperis laboribus fructus capitur iucundissimus Eras.

Turpitudo.

Vt apud Iurisconsultos etiam qui frigidam suffundunt, simili notatur infamia: Ita culpandus, qui ad turpia hortatur, nõ is solùm qui turpia facit. Erasm.

Tyrannus.

* Vt si gladium paruo puero, aut si imbelli seni aut debili dederis, ipse impetu suo nemini noceat: sin admodum vel fortissimi viri corpus accesserit, possit acie ipsa vel ferri viribus vulnerare: ita cùm hominibus eneruatis atque exanguibus magistratus tanquam gladius est datus, qui per se pungere hominem nunquam potuissent, hi magistratus nomine armati, Rempub. trucidauerunt. Cicero pro Sext.

Quemadmodum agricola non incidit spinam priusquam asparagum inde ceperit, & Libyci non antè incendunt sarmentum quàm thus collegerint: Ita Deus non excidit genus regum pestilens, priusquam hinc fructus aliquis bonus contigerit. Plut. Plin. l. 28. c. 8.

Vt hyenæ fel, & phocæ coagulum, atque aliæ pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos efficax habent

habent remedium: sic Deus pessimis tyrannis vtitur nonnunquam ad correctionem vitiorum. Plut.

Catoblepas & basiliscus solo aspectu necāt, maximè si oculos intueare: Ita tyranni nonnulli solo oculorum coniectu nonnullos ad laqueum adigunt. Plin. l.8.c.21.

Aspis pestilentissimum malum nō vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: Ita tyranni filium aut alium tyrannidis successorem adiungunt, ne desit vltor, si quid acciderit. Plin. lib. 8. cap. 23.

Crocodilus patitur trochilum auiculam carpere escam è faucibus suis, non illius amore, sed sui ipsius causa: repurgat enim rostro suo os illius: Ita tyranni etiamsi quid alicui concedūt, semper ad suum referunt commodū. Plin. l.8.c.25.

Aquilarum pennæ quoq. aliarum auium pennis admixtæ, eas deuorant: Ita tyrannis penitus insita vis est spoliandæ plebis, vt mortui quoque aliquid auferant. Plin. libro 10. cap. 3.

Crocodilus, inuictum alioqui & perniciosum animal, tamen Tentyritas adeò metuit, vt ad vocem etiam expauescat: Ita tyranni cum omnes contemnant, tamen eruditorum literas timent. Plin. libro 8. cap. 15.

Cerui cùm arrexere aures, acerrimi auditus sunt, cum remisere, surdi: Ita principes siquid est quod placeat, id procul etiam percipiunt: si quid secus, quantumuis clames non intelligunt. Plin. l.8.c.33.

Formicæ triticum arrodunt ex parte, qua germinare incipit, ne sibi reddatur inutile: Sic potentes quo ministris perpetuò vtantur premunt, ne si emerserint, tædio seruitutis relinquāt aulam. Plin. l.11.c.30.

* Si tyranni quæris imaginem, leonem, vrsum, lupum, aut aquilam cogita, quæ laniatu viuunt ac præda: vt quoniam intelligunt sese omnium odiis obnoxia, omnium insidiis peti, præruptis locis se continent, aut solitudinibus & specubus abdunt sese. Nisi quod horum quoque sæuitiam superat tyrannus. Dracones, pardi, leones, cætera quoque immanitatis damnata crimine animantia, à suo genere temperant, & tuta est inter feras similitudo morum. At tyrannus homo in homines, ciuis in ciues potissimum feritatem suam exercet. Erasm.

V

Varietas.

VT qui locis æqualibus ambulāt, magis defatigantur quàm qui inæqualibus: Ita laboriosius est semper eadem aut similia repetere, quā in variis versari negotiis. Eras.

Verbum Dei.

Draconites nec poliri potest, nec artē admittit, alioqui elegās ac trāslucēs: Ita diuersa scriptura suum habet nitorem, nec artificium philosophiæ aut rhetorices admittit. Erasm.

Cedrus & iuniperus si oleo perungas, nec tineas sentiūt, nec cariem: Ita semel imbutus diuini spiritus succo animus, nullam huius mundi sentit corruptelam. Idem.

Rhododaphnes arboris folia, quadrupedibus venena sunt, hominibus præsidia aduersus serpentes: Ita diuinæ literæ sobriis ac prudentibus salutarem præbent alimoniam, stultis autem & impiis hæreseos, & maioris impietatis ministrant occasionē. Idē.

Vt hominis semper adest remediū aduersus serpentium virus, nempe saliua, qua contacti ceu feruēti perfusæ aquas, fugiunt, ac emoriuntur si in fauces penetrauerit: sic ad[illegible] omnes pestiferas cupiditates [illegible]sens remedium semper nob[illegible] circumferimus, si modò nou[illegible]

vti, id ab animo petatur oportet. Idem.

Sicut Alexander Magnus vetuit, ne quis se pingeret præter vnum Apellem, aut ne quis se fingeret ære præter Lysippum, aut gemma sculperet præter Pyrgotelem, summos videlicet artifices: Ita non conuenit Christum à quouis prædicari, aut virtutem à quouis laudari. Idem.

Vt stultum sit relictis fontibus cōsectari riuulos: Ita ineptum est, relictis Euangeliis, Lyræ, & similium somnia. Idem.

Veritas.

Vt speculum nō reddit imaginem, nisi substernas vitro stannum, aut æs, aut aurum, aut simile quippiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: Ita nonnisi in animis solidis, & vera virtute nixis, relucet imago veri. Eras.

† Quemadmodum qui studio tenetur venationis, postquam quæsiuit, inuestigauit, indagauit, canes, qui cursu persequerentur, emisit, feram capit: Ita etiam apparet verum, dulcedine quæsitum & labore paratum. Clem. Alex. lib. 1. Strom.

† Incomparabiliter pulchrior est veritas Christianorum, quàm Helena Græcorū. Pro illa enim fortius nostri martyres aduersus hanc Sodomam, quam pro ista Heroes aduersus Troiā dimicauerunt. Aug. Epist. 9.

Vestitus.

* Quemadmodum stultus est, qui equum empturus non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frena: sic stultissimus est, qui hominem aut ex veste, aut ex conditione, quæ vestis modo nobis circumdata est, æstimat. Senec.

† Vt signa, quæ ad causas proximè accedunt, si adsint ipsum rei affectū significant, vel potius indicant: vt fumus ignem, bonus color, bonúsque pulsus sanitatem: Ita amictus noster indicat qualis sit morum nostrorum constitutio. Clemens Alexand. lib. 3. Pæd. cap. 11.

† Vestimentum putato esse animæ corpus tuum: mundum igitur id conserua. Xystus Philos. in Enchir.

Victoria.

Iniecto in oculos sago leo sine vllo negotio capitur, alioqui inexpugnabilis: Ita facillimum est potentissimū etiam domare, modò cognitum sit illius ingenium. Erasm.

Sicuti Leo citius sæuit in virum quàm in fœminam, pueros non nisi summa fame coactus attingit, simplicibus ac prostratis parcit: ita potentes infirmioribus debent ignoscere, vires in alios experiri, quos vincere pulchrum sit. Erasm.

Vicinitas.

Luna præcipuè mouet inferiora, non quòd efficacior, sed quia propior: Ita multum habet momenti ad res conficiendas vicinitas. Eras.

Vt in re rustica nō satis est, teipsū bonum esse colonum, sed magni refert cuiusmodi habeas & vicinum: sic in vita non satis est, si teipsum integrum virum pręstes, sed refert cū quibus habeas consuetudinem. Plin. lib. 10. c. 5.

Vicissitudo rerum.

Vt in rerū natura, quæ spectatissimè florent celerrimè marcescunt, veluti, rosæ, lilia, violæ, cum alia durent: Ita in hominum vita, quæ florentissima sunt citissimè vertuntur in diuersum. Erasm. *Vide Fortunæ inconstantia.*

Vindicta.

Vt pater videns puerum volentem incidere quippiam, ipse arrepto ferro id facit: Ita ratio vindictam eripiens iræ, vtiliter castigat. Plut.

Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit, ne aberraremus à scopo: Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda. Plut.

Cibo iuxta naturam vtitur is, qui esurit: At vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

Quem-

Quemadmodum reus paribus sententiis absoluitur: sic sapiens vbi paria maleficiis merita sunt, magis meminit benefactorum, quàm iniuriarum. Senec.

Aspis pestilentissimum malum nõ vagatur, nisi cum compare, ea interfectorem pertinacissimè persequitur: ita Tyrannus filium, aut alium tyrannidis successorem adiungit, ne desit vltor si quid acciderit. Plin. lib. 8. cap. 23.

Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutẽ, velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum moriẽtium: Ita quandoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiamsi parum commodam, aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Vindicta diuina.

Vt amnes quidam repentè se condũt sub terram, nihilominus eò perferuntur, quò tendunt: Ita numinis ira licet occulta, tamen in extremas calamitates aufert aliquando nocentes. Plut.

Vt Medici quibusdam morbis occurrunt priusquam appareant: Ita Deus quædam punit, ne fiant. Plutarchus.

Quemadmodum ischiacis medici pollicem inurunt, & cùm alibi doleant, alibi admouent remedium: sic Deus nonnunquam vt patres sanet, sæuit in filios. Plut.

Tyrannum mutato solo licet effugere: qui Deum timet non est quò fugiat, quandoquidem nusquam nõ est Deus. Plut.

Vt principem simul & metuimus, & amamus, vt infestum malis, bonis placidum: sic & Deum. Plut.

Vt Deus irascitur eis qui fulmen ac tonitru imitantur, eósque in tartara præcipitat, vt Salmoneum: sic superbis & elatis indignatur qui magnitudinem æmulantur, non exprimunt bonitatem. Plut.

Vinum.

Muli calcitratus vino crebro inhibetur: mulieris petulantia vino prouocatur. *Vide ebrietas.*

Virtus.

* Vt equus indomitus, quamuis natura bene compositus sit, idoneus non potest esse ad eas vtilitates, & aptus ab ea quę desiderãtur ab equo: sic homo indoctus quamuis ingeniosus, ad virtutem nõ potest peruenire. Cic. l. 4. ad Herennium.

* Vt obscuratur & offenditur luce solis lumẽ lucernæ: sic rerum corporearum æstimatio splendore virtutis & magnitudine obscuretur & obruatur atque intereat necesse est. Idem, lib. 2. de Orat.

* Vt gemmæ quamuis abiiciantur in lutum, fulgorem tamen & proprietatem nõ amittũt: sic multis qui quãuis in tenebris inuoluti fuerint, non tamen optimam naturam, quam non ab homine, sed ab ipso Deo genitam putamus, amiserunt. Idem, act. in Verrem.

*Sicut quædam in contactos è corpore vita transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebriosus conuictores in amorem vini trahit. Impudicorũ cœtus fortem virum emollit. Auaritia in proximos virus suum transfert: Eadẽ ex diuerso ratio virtutum est, vt omne quod secum habent mitigent. Seneca libro 3. de ira, cap. 1.

* Vt salutaria citra gustum tactúmque odore proficiunt: ita virtus vtilitatem etiam ex longinquo & latens fundit, siue potitur & fruitur suo iure, siue precarios habet accessus, cõgitú que vela contrahere, siue ociosa mutáque est & angulo circunscripta, siue adaperta, in quocunque habitu sit prodest. Idem l. 1. de tranquill. vitæ, cap. 3.

* Leuium metallorum fructu[illegible] summo est: illa opu lentissim[illegible] quorũ in alto latet vena, assid[illegible]

nius responsura fodienti. Hæc quibus delectatur vulgus tenuem habent ac perfunctoriam voluptatem, & quodcunque inuenticium gaudiū est, fundamento caret. Virtus aliquid solidū est, & quod plus pateat introrsus. Idem, ep. 23.

* Nō ex ebore tātùm Phidias sciebat facere simulachra, faciebat ex ære: si marmor illi, si adhuc viliorem materiam obtulisses fecisset quale ex illa optimum fieri posset: Sic sapiens virtutem, si licebit in diuitiis explicabit, sin minus, in paupertate: si poterit, in patria, sin minus in exilio: si poterit, imperator, sin minus miles: si poterit, æger, sin minus debilis: quancunque fortunā acceperit, aliquid ex illa memorabile efficiet. Idem ep. 86.

* Vt Solis lux integra est, etiam si aliquid interiaceat: eodē modo virtuti opposita nihil detrahunt. Nō est minor, sed minus fulget: nobis forsitan non æquè apparet ac nitet: sibi eadem est, & more Solis obscuri in occulto vim suam exercet. Idem epist. 93.

* Quemadmodum primum militiæ vinculū est religio, & signorū amor, & deserendi nefas: nunc deinde facilè cætera exiguntur, mandantúrque ad iusiurādum adactis: ita in his quos velis ad beatam vitam perducere, prima fundamenta iacienda sunt, & insinuanda virtus. Idem, ep 96.

* Quemadmodum visus oculorum quibusdam medicamentis acui solet & repurgari: sic & nos, si aciem animi liberare impedimentis voluerimus, poterimus perspicere virtutem, etiam obrutam corpore, etiam paupertate opposita & humilitate, & infamia obiacentibus. Idem epistola 116.

† Quemadmodum vnguentum odoriferum fragrantiam suam in seipso nō detinet occlusam, sed protinus illā emittit, & aërē odore penetrans vicinorum quoque sensus occupat: Ita generosi, ac præclari viri virtutem suam in seipsis clausam nō habent, sed famâ sua multos iuuant & meliores reddunt. Chrysost. hom. 2. in Thess.

† Sicut in cythara non vnius tantùm fidis melodiā excitasse satis est, sed omnes pari quodam numero percurrendæ: sic in virtutibus omnes æquè sunt obseruandæ. Idem ser. de vitiis & virtutibus.

Vt aromata pannos, ac laceras vestes, odoratas reddunt: contra byssus sudore infecta malè olet: sic quæuis vita iucunda, si virtus accesserit: contrà, malitia etiam quæ splendida videntur, molesta reddit & intoleranda. Plut.

Vt acer equus suapte sponte facilè currit: Ita qui ardet amore virtutis, non eget admonitore. Plut.

Vt amanti omnia placent in amato: sic in eo, in quo virtutē amamus, etiam gestum, incessum, & aspectum imitari gaudemus. Plut.

Vt qui verè amant, etiam balbutiē ac pallorem adamant in amatis: sic admirator virtutis, nō horret Aristidis exilium, nec Socratis paupertatem, nec Phocionis condemnationem. Plut.

Vt non est verus amor qui caret zelotypia: Ita non amat vehementer virtutem, nisi qui ardet æmulatione rectè factorum ab aliis. Plut.

Vt ex igni & terra, veluti necessariis, compositus est mundus, iuxta Platonem, terra soliditatem conferente, igni calorem ac formam: Ita magna imperia non parantur, nisi misceatur cum fortuna virtus, & altera alteri sit auxilio. Plut.

Alibi diligenter expenditur, non quid habeat quisque, sed quid habeat suum: Itidem hominem suis propriis bonis oportet æstimare. Senec.

Qui spem, vt aggerem cōstruūt, quæuis congerunt, lignum, saxum, aut columnā à sepulchro delapsam: at qui regiam ædificat, nihil temerè

compo-

componit: sic vir bonus nullam vitæ partem negligit incompositam. Plutarch.

Vt ingentes obelisci magno quidem negocio statuuntur & collocantur ob immensum molis pondus, sed collocati semel, infinitis durant seculis: Ita arduum est virtutis aut sapientiæ iter. Plin.

Vti Sol quo magis in alto est, hoc minores iacit vmbras, quò terræ propinquior, hoc maiores, puta mane ac vesperi: Ita virtus quò maior est, & excelsior, hoc minus videri cupit, minúsque sese ostentat: contra qui minus ipsa re valent, magis sese dilatant ostentatione. Eras.

Cùm ad omnia aduolent apes, tamen nullis nocēt floribus: Ita virtus, & literæ sic ab aliis sumuntur, vt nihilo deterior sit is, qui communicauit. Idem.

Asinæ per omnem gignunt vitam, cùm homo tam maturè desinat parere: Ita facilior ac perpetuus prouentus rerum vtilium, egregia rarò contingunt. Idem.

Lotos, quam Latini fabam Græcam vocant, ramenta ligni habet amarissima, fructum dulcissimum: Ita conatus ad summam virtutem durus est, fructu nihil suauius. Plinius libro 24. capite 2. & libro 13. capite 37.

Sicut primùm pictura cœpit ab vmbris & lineis, deinde monochromata, mox accessit lumen & vmbræ vnà cum colorum varietate, donec ad summam artificij peruenit admirationem: Ita virtus in nobis non statim absoluta nascitur, sed paulatim quotidianis auctibus ad summū perducitur. Eras.

Rarò auri & argenti vena reperitur, nisi alia non procul sit; vnde & Græci nomen indidere: Ita nulla virtus solitaria est, sed alia aliam adiungit. Idem.

Iris gemma non nisi in opaco reddit colores arcus cœlestis, nec ita vt ipsa habeat in se, sed parietibus illidat, in sole colorem caeli edit: Ita quidam varia virtutum simulachra præ se ferunt, sed in obscuro, & quod in se non habent, tamen in aliorum animis veluti repræsentant ac gignunt. Idem.

Quemadmodum in opalo gemma multarum gemmarū dotes eminent, nempe carbunculi tenuior ignis, amethysti fulgens purpura, smaragdi virens mare, cunctáq; hæc pariter incredibili mixtura lucentia: Ita multorum virtutes in vno homine eminēt: aut in sacris literis simul inueniuntur, quicquid apud vllos est [illegible] placere potest. Idem.

Crocus gaudet calcari, premendoque melius prouenit: vnde iuxta semitas & fontes lætissimus est: Ita virtus aduersis exercita rebus, lætius emicat. Plin. li. 21. cap. 6. Theoph. li. 6. cap. 6.

Vt palma quia cortice sit cultellato, difficilis quidē est ascensu, sed fructum habet dulcissimū: Itidem eruditio & virtus aditum habēt difficilem, sed fructum dulcissimum. Plin.

Sicuti mundus vndique teres ac rotundus sibi constat: Ita sapiens nihil extra se quærit, se ipso contentus. Idem.

Vt speculum non reddit imaginē nisi substernas vitro stannum, aut æs, aut aurum, aut simile quippiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: Ita non nisi in animis solidis & vera virtute mixis, relucet imago veri. Eras.

Vitium.

Viator qui semel in saxum impegerit, aut gubernator in rupem, nō solùm horret eadem, verùm etiam similia: sic qui vitium agnoscit suum, etiam à confinibus cauebit. Plut.

Si miseri sunt, qui duros nacti sunt dominos: quanto infeliciores, qui dominis seruiūt vitiis, à quibus non possunt aufugere. Plut.

In bello nunquam remittēdæ sū

excubiæ: Ita semper aduersum vitia nobis dimicandum. Plut.

Vt qui desperat se fore diuitem, largiùs impendit: at qui iam spe vicinus est opulento, is nec pusillum contẽnit lucellum, & minimis parcit: Ita qui confidit se fore bonum virum, & minima vitia studet corrigere, & nihil negligit, quod aliquo modo conducat ad bonam mentem. Plut.

Qui lignum ob imperitiam rectum facere nesciunt, distorquent in diuersam partem: sic quidam fuga vitij in aliud vitium incidunt grauius. Plutarch.

A praua vxore facilè diuortium feceris: malitia viscerib. insidet, nec potes illi repudium scribere. Plut.

Vt corporis vitia grauiora sunt quę faciũt vlcus: Ita quædam animi vitia ob id sunt grauiora, quòd vehementiùs perturbant: minus enim cruciat, si quis nõ credat esse deos, quàm si quis superstitiosè timeat deos. Plutarch.

Vt mendum quod indurauit ac diutius inhæsit difficilè tollitur: Ita vitia inueterata non facilè corriguntur. Plut.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti, quouis Solis radio offendũtur: sic vitia, multa & assidua cõtracta temulentia, durant & sobriis. Sen.

Vt quædam feræ etiam domitæ, tamen subitò ad feritatem natiuam recurrunt: Ita nunquam bona fide vitia mansuescunt. Sen.

† Vt corporum, ita animorũ molliter vitia tractanda sunt. Senec. li. 7. de Benef. ca. 30.

Vt Sol minora obscurat lumina: Ita ad virtutem reliqua commoda nihil habent momenti. Senec.

Vt scarabeum, aut viperã, aut araneum in gemma redditas à natura (nam id videmus esse factum in nonnullis) non horremus, sed amplectimur, effigie delectati: sic vitiorum erudita pictura delectamur in historicis ac poetis. Eras.

Lyncestis aqua, quæ vocatur Acidula, non secus ac vinum temulentos reddit. Ita quosdã etiam sua paupertas & inscitia reddit feroces & improbos. Eadem enim vitia à diuersis nascuntur causis, vt ex scientia arrogantia eadem ex ignorantia. Plin. li. 31. c. 2. & 106.

In nassam facilis illapsus est, sed exitus difficilis: sic decliue iter in vitia, reditus ad meliorem frugem non perinde facilis. Eras.

Vt est quædam venenorum contraria natura, sic vt sæpenumero venenum veneno pellatur: sic vitium vitio pellitur, & malus malo obiicitur. Idem.

Cùm æstate vehementius tonuerit, quam fulserit, vt inquit Plinius, ventos denuntiat: Ita vbi quis vehementer inclamat in aliorũ vitia, ipse non perinde lucens morum integritate, indicium est animi magis ambitionis vento tumescentis, quàm solidè pij. Eras.

In aspidis ictu nullum est remedium, nisi vt partes contactæ amputẽtur: Ita quædã vitia sola morte sanari possunt. Plin. lib. 8. c. 23.

Vide malitia.

Virtutum & vitiorum cognatio.

Opalum gemmam in discreta similitudine adulterant Indi, experimentum in sole tantùm: Ita virtutes quædam vitia sic imitantur, vt difficillimum sit dignoscere, nisi ad summam lucem proferantur. Plin. li. 37. cap. 6.

Carbunculi ignis & nomen & speciem habent, cùm ignem non sentiunt, vnde & apyrustæ dicti: Ita quidam pietatis opinionem & imaginẽ obtinent, cùm à re sint alienissimi. Plin. l. 37. c. 7.

Vt celeriùs inebriantur, qui dilutum bibunt, quàm qui merum: Ita citiùs inficiunt animum, quæ sobrietatis aliquid habent admixtum, quàm quæ simpliciter obscœna sunt. Nam à vehementer obscœnis refugit animus

mus; contrà. illa blandiuntur aliqua virtutis specie. Eras.

Vti Sol hominē tingit nigrore, cum linum candefaciat: Ita factum idem huic infamiam conciliabit, illi gloriā & laudem pariet.

Visus.

Vt venatores non sinunt canes quiduis olfacere, aut mordere, sed integros eos seruant feræ: Sic oportet aures & oculos non sinere quouis vagari, sed rebus necessariis reseruare, Plut.

† Quod sol mundo, hoc oculus corpori. Extincto sole omnia perduntur & perturbantur: Ita amissis oculis pedes inutiles sunt, & manus & animus: Ita oculus animæ. Quare vt in regio quodam loco, altiore corporis parte, sedem sortitus est, & cæteris præfertur sensibus. Oculus lucerna omnium membrorum. Chrysost. homil. 35. in Ioann.

Vita hominis.

Plato confert hominis vitam ludo tesserarum: quid iactu cadat, non est in nobis situm: at quod cecidit, rectè disponere in nobis est: sic euentus in nobis non est: quod obuenit, id in bonum vertere nostri muneris est. Plut.

† Vita fortunæ coniuncta terrenti similis est; Turbulenta enim, & plena cœno ingressúsque difficilis, violenta & obstrepera est, & breue tempus durat. Epictetus apud Stob. serm de temperantia.

* Vt in fidibus ac tibiis, quanuis paululum discrepent, tamen id à sciente animaduerti solet: sic etiam viuendum est in vita, ne fortè quid discrepet, vel multò etiam magis, quò maior & melior actionum quàm sonorū accentus est. Cic. l. 1. Offic.

* Histrio si paulò se mouit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba vna breuior, aut longior, exibilatur & exploditur: vita autem omni gestu moderatior, animíque versu aptior esse debet. Idem, Parad. 3.

* Vt ad cursum equus, ad arandum bos, ad indagandum canis: sic homo ad duas res, intelligendum scilicet & agendum natus est, quasi mortalis Deus Idem, l 2. de finibus.

* Vt histrioni actio, saltatori motus, nō quiuis, sed certus quidam est datus: sic vita agenda, certo genere quodam non quolibet. Idem, li. 3 de finib.

* Quemadmodum serenitas cœli non recipit maiorem adhuc celeritatem in sincerissimum nitorem repurgata: sic hominis corpus animúmque curantis, & bonum suum ex vtroque nectentis, perfectus est status, & summum voti sui inuenit, si nec æstus animo est, nec dolor corpori. Sen. ep. 67.

* Quemadmodum per frequentia vrbis loca properanti in multos incursitandum est, & alicubi labi necesse est, alicubi retineri, alicubi respergi: Ita in hoc vitæ actu dissipato & vago multa impedimenta, multæ querelæ incidunt. Idem, l. 3. de ira.

* Non eadem hîc quæ in cæteris peregrinationibus conditio est. In illis comprehensus aliquis limes, & interrogari incolæ non patiuntur errare. At hîc tristissima quæque via & celeberrima decipit. Idem, li. de vita beata. c. 1.

Vt qui variis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamē peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est: sic qui diu vixit, nec profecit ad bonos mores, non diu vixit, sed diu fuit. Senec.

Quomodo fabula, sic vita: non quàm diu, sed quàm bene acta sit, refert Senec.

Vt in eundem amnem nemo bis descendit: sic ob rapidum cursum vitæ homo ad singula momenta alius est Senec.

Supra modum deditus vino fæcem quoque exorbet: sic admodum vitæ auidus, qui ne extrema quidem senecta vult mori. Senec.

Vide Senectus.

Vita æterna.

Vt athletæ non ferunt coronam, nisi vicerint: sic bonis viris præmia felicitatis nō antè contingunt, quàm peracto huius vitæ certamine. Eras.

†Sicut testa ouorum, quamuis pulchrè facta & diligenter formata videatur, necesse tamen est eam frangi & resolui, vt inde pullus procedat: & illud, pro quo totius oui forma expressa videtur, appareat: Ita ergò & huius mundi necesse est transire statum, vt status ille sublimior regni cœlestis effulgeat. Clem. li. 3. recogn.

Vituperatio.

Palæstritæ corpus humiliant, vt alios deiiciant: ita quidam seipsos vituperant, vt videantùr admirari familiares.

Vltio.

Cibo vtitur iuxta naturam is qui esurit: ac vindicta debet vti, qui nec sitit eam, nec esurit. Plut.

*Vt pater videns puerum volentem incidere quidpiam, arrepto ferro id facit: ita ratio vindictam eripiēs iræ vtiliter castigat. Idem.

*Quædam remedia tristiora sunt ipso morbo, vt satius sit oppetere mortem, quàm his aucupari salutem: velut sugere sanguinem è vulnere recenti gladiatorum morientium: ita quādoque satius est ferre iniuriam, quàm maiore incommodo vlcisci: ferre pacem, etiam si parum commodam aut æquam, quàm bellum cum immensis malis suscipere. Eras.

Voluptas.

† Pacifica res est concupiscentiæ fructus: sed super iram dolosa cogitant: sicut in hamo esca dulcis aspectu, lethalis in gustu. Arnob. in Ps 34.

†Cani similis est voluptas, si pellas fugit: si nutrias permanet. Propterea dicit Apost. Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Chrys. hom 22. ad pop. Antioch.

†Quemadmodum sues, qui in cœno volutantur, continuò sibi lutum augent: Sic hi (id est voluptarij) fœditatem ex voluptate singulis diebus affricāt sibi, & aspergūt. Basil. in Ps. 1.

* Non est necesse tanquam meretricem in matronarum cœtū: sic voluptatem in virtutum concilium adducere. Cic. l. 2. de finib.

* Sicut in aruo, quod segeti proscissum est, aliqui flores internascuntur, non tamen huic herbæ quamuis delectet oculos tantum operis insumptum est, aliud fuit serenti propositū, hoc superuenit. Sic voluptas non est merces, nec causa virtutis, sed accessio. Nec quia delectat placet: sed quia placet, delectat. Senec. lib. de beata vita.

*Sicut nauigatio in mari Syrtico periculosa est, & captarum ferarum solita possessio, sæpè enim laniant dominos: ita habentis magnæ voluptates in magnum malum euasêre. captæque ceperunt. Quæ quò plures maioresque, eò ille minor ac plurium seruus est, quem felicem vulgus appellat. Idem, eod. l.

*Vt vlcera quædam nocitura manus appetunt, & tactu gaudent, & fœdam corporum scabiem delectat quicquid exasperat: non aliter dixerim his mentibus, in quas voluptates velut mala vlcera erumpunt, voluptati esse laborem vexationémque. Idem, lib. 1. de tranquil. vitæ, c. 2.

*Quemadmodum scelera, etiam si non sint deprehensa cùm fierent, sollitudo non cum ipsis abiit: ita improbarum voluptatum etiam post ipsas pœnitentia est. Idem, ep. 27.

* Quemadmodum qui bestiarum cubicula indagat, & laqueo captare feras magno æstimat, & magnis canibus circundare saltus, vt illarum vestigia premat, potiora deserit multisq; officiis renunciat: ita qui sectatur voluptatem omnia postponit, & primā libertatem negligit, ac pro ventre dependit: nec voluptates sibi emit, sed de voluptatibus vendit. Idem ib.

Vt maior dolor obscurat minorē, sic animi voluptas corporis delectationem. Plut.

Vt

Vt qui in carcere detinentur vnde non sit effugium, tamen aliquando ludunt tesseris: sic qui in vita voluptatibus vtuntur cùm sint scelerati. Plut.

Qui rogant quid simus facturi, si non edamus, bibamus, & huiusmodi rebus vtamur, perinde faciunt quasi Danaides essent solicitæ, quid facturæ sint si dolium impleatur. Plut.

Si ebrij comessatores irrumpant in domum luctu funestam, non solùm nihil adferent hilaritatis, sed eiulatũ potius excitabunt: ita voluptates in corpore ægro offendunt quoque. Plu.

Lysimachus ob sitim coactus est se dedere Scythis: deinde cùm frigidã bibisset aquam, dij boni, inquit, quã breuis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: ita nobis cogitandum postquam ob potatiunculam intempestiuam aut Venerem, in longũ morbum incurrimus. Plut.

Qui corpus ægrè affectum ad balnea, ac voluptates trahit: quasi putrem, ac laceram nauem deducit in mare. Plut.

Vt latronum genus, quod Ægyptij Philistas vocant, in hoc amplectuntur, vt strangulent: sic voluptates dum blandiuntur, necant. Senec.

Vt æquè mortuus est, qui conditus est in odoribus, & qui trahitur vnco: ita æquè sunt infelices, & qui voluptatibus indulgẽt, & qui ambitiosis negotiis vacant. Senec.

Qui biberint ex Clitorio lacu, iis vini tædium oboritur: ita qui semel gustarint poëticen, abhorrent à philosophiæ præceptis, aut contrà: siue qui se mundanis voluptatibus ingurgitant, abhorrent ab honestis illis ac veris oblectamentis. Erasm.

Sicuti Maroneum vinum, cuius meminit Homerus, vicies tanto aquæ mixtum, tamẽ vigorem suum seruat: Ita sapiens nullis soluitur voluptatibus. Plin. l. 14. c. 4.

Tradunt physici veteres, solem marinis aquis pasci, lunam dulcibus: ita sapientes amara quærunt, modò vtilia: stulti quæ delectant modò, sectantur. *Vide Intemperantia & Luxuria.*

Vox.

Taurus auis cùm sit pusilla, tamen boum vocem imitatur: ita nonnulli cùm re sint exigui, tamen loquuntur reges ac satrapas. Plin. libro 10. cap. 42. lib. 9. cap. 41. & c. 31. eod. lib.

Vsura.

†Canes accipientes mansuescunt, fœnerator verò accipiens irritatur, non enim conquiescit adlatrans, sed plura expetit. Basil. in Ps. 14.

†Cùm æs & aurum, quæ natura infœcunda sunt, fœnus suum, hoc est fœtus edant, quæ ex natura fœcunda est, sterilis facta est, & in pœnam eorum, qui ipsam incolunt sterilitatis damnata est. Chrysost. hom. in fame & siccitate habita.

†Vt ignis inualescens alia post alia corripit, sic vsura. Plut. in Moral. *Vide Fœnus.*

Vsus rerum legitimus.

Nihil proiectius excrementis animantium, & tamen stercorandis agris præcipuum habent vsum: ita nulla res est tam nihili, quæ non aliqua prosit, si noris vti.

Sicuti scorpius si post ictũ admoueatur vulneri, venenum ad se retrahit: ita nihil est tam noxium, quin secum adferat remedium sui mali, si quis modò vti nouerit. *Vide Abusum.*

Vulgus.

Qui captat aues, earum voces imitatur vt alliceat in laqueos: sic, vt multitudinem in tuam adducas sententiam, illius ingenio obsecundes & obseruias oportet. Plut.

Inter agathallos & acanthylides tantum est odium, vt sanguis eorum si misceatur, continuò separent se rursus, ac dissiliãt: sic inter patricios & plebem, etiam si quando pro rerũ vsu coniunguntur, durat tamen vsq; odium naturale. Plut.

Nihil magis præstandum est, quàm ne pecorum ritu sequamur antecedentium gregem, pergentes, nō quò eundum est, sed quò itur. Senec.

Vt qui in ludo versantur gladiatorio, cū iisdē viuunt ac pugnāt: ita vulgus hominū inter sese dimicat, & alius aliū spoliat vel amicissimū. Sen.

Vt maiore cū voluptate cantionē audimus notā, quàm ignotā, etiamsi melior sit: ita iis literis impensius vulgus delectatur, quas didicit. Erasm.

Vt imperiti tempestatē nō sentiunt nisi serò, suóq. malo: contrà prudentes agricolæ prospiciunt, cauéntque: ita vulgus hominū improuidum suo malo discit, cùm interim vir sapiens procul præuisum malū vitet. Vt Democritus metēte fratre ardentissimo æstu monuit, vt reliquæ segeti parceret, raperétque desecta sub tectum: paucis mox horis sæuo imbre vaticinatione approbata. Eras.

Sunt arbores aliquot, quæ post solstitium inuertunt sua folia, vt vlmus, tilia, olea, populus alba, salix: ita vulgus procerum, simulatque princeps vitæ genus diuersum commutarit, vertunt & ipsi vultum, cultum orationem, & omnia Idem.

Vxor bona.

Luna, cùm Soli coniungitur, tum obscuratur & occultatur: cùm abest, lucet: Contrà, proba vxor præsente marito maximè conspici debet, eo dem absente maximè condi ac latere. Plut.

Vt orator neglectis fucis ac theatricis cultibus, rebus ipsis magis mouet auditorem: sic vxor non meretricio corporis cultu, sed moribus commendatur viro. Plut.

Vt tibicen per alienam vocem sonat: ita mulier quædam non grauabitur per virum loqui. Plut.

Vt philosophi loquentes principem, se reddunt nobiliores, non illū: sic vxores, subdentes se viro laudem consequuntur: conantes autem imperare, deterius audiunt, quàm quæ subiiciuntur, Plut.

Cùm spirat Boreas, conatur vi vestem reuellere, at homo magis astringit pallium: quòd si sol tepido vento demulserit, iam sponte & tunicā abiicit: sic vxor quæ conatur conuitiis maritum à luxu reuocare, magis irritat si placidè ferat & roget, magis efficit Plut.

Vt geometræ negant moueri lineas & superficies sine corpore, sed vnà cū corporibus moueri: sic vxori & in seriis, & ludicris, fletu & risu, lætis & tristibus accōmodabit se marito. Plu.

Qui min ſtant elephantis, non sumunt lucidā vestem: qui tauris, purpuream non induunt: nam his coloribus efferantur: tigrides tympanorū strepitum non ferunt: ita vxor ab iis debet abstinere, quibus senserit maritum vehementer offendi. Plut.

Quæ videtur ridere apud virū, ne videatur lasciua, nec agere quicquā, ne audax: perinde facit, quasi nec vngeretur, ne videatur vnguētis vti: nec lauaret faciem, ne fuco vti putetur. Plut.

Vxor mala.

Vt ælurus vnguētis efferatur, & in rabie agitur: ita quædā vxores insaniūt, si senserint in viris vnguenta. Plut.

Sponsæ quæ statim offensæ moribus virorum, eos deserunt, perinde faciunt, ac si quis ictus ab apibus, mel relinquat. Plut.

Vt inutile speculum est, auro gemmisq. adornatū, nisi repræsentet similem imaginem: ita inutilis vxor, quantumuis opulenta, si viro mœsto sit hilaris, hilari mœsta. Plut.

Vt nemo sentit, qua parte stringat calceus, nisi qui indutus est: ita nemo nouit ingenium mulieris, nisi qui duxit vxorem. Plut.

FINIS.

Exemplum

Exemplum parabolæ à formicis desumptæ, per Brigem, ad Strotam.

CVNCTA Cleomeo flagrabant sidere, meque
Vrbe grauem curis sollicitabat amor.
Haud procul egressus sole inclinante, sub Vlmo
Longo formicas agmine cōspicio.
E quibus pars haurit humum, pars claudit aquarum
Ostia, cōstrictis firmiter aggerib⁹.
Multa etiā maiora trahunt sua forcipe grana,
Aduersa multa posteriore pede.
Pars humeris molitur opus, pars educat agros,
Pars effert celebris corpora functa rogo.
Pars hyemis memor instantis ne rursus in herbam
Humida succrescant semina, dente premit.
Quodque magis mirum est, inter tot millia nunquam
Impedit egrediens introeuntis iter.
Quin potius, si quam videat sub pōdere victam,
Erigit elapsam, sæpéque fasce leuat.
Cætera quid memorem? quæ concursatio? quanta
Sedulitas? studium quale? quis ordo foret?
Sic mecum: Mene à somno miserabilis vnquam
Eruere? nunquam cura salutis erit?
Tantilla vt seruent animantes sigere vitam,
Vnanimes agitat quam grauis ecce labor.
Ast ego diuina munitus acumine mentis,
Nescierō vita consuluisse mea?
Et quod agunt plerīq. hominum, magis æquora & vrbes
Circuiero, vt grandes accumulentur opes:
Aut ego maluero scrutari pectore, quantum
Distet ab humenti stellifer axis humo?
Vndéq. sanguineo minitetur crine cometes?
Vnde pluant lapides, contremat vnde solum?
Quid glomeret nubes, quæ vi soluantur in imbres?
Cur medio lateant astra minora die?
Et quibus erumpant agitata tonitrua ventis?
Cur vaga transuerso fulmina calle ruant?
Inque cauis voces quæ causa reciprocet antris?